

Shes Hall

Toronto University Library

Presented by

University of Oxford

through the Committee formed in

The Old Country

to aid in replacing the loss caused by

The disastrous Fire of February the 14th 1890.

Londini



APUD

ALEXANDRUM MACMILLAN

Auctoribus quidem ad istam sententiam, quam vis obtineri, uti optimis possumus ; quod in omnibus causis et debet et solet valere plurimum : et primum quidem omni antiquitate : quae quo propius aberat ab ortu et divina progenie, hoc melius ea fortasse, quae erant vera, cernebat. CICERO, TUSC. DISP. I. xii.

Quo fonti propiores sunt rivi, eo solent esse puriores ; et quo Apostolis aut temporibus Apostolicis proximiores sunt Christiani Patres, eo magis probati et irrefragabiles habentur doctrinae orthodoxae testes. T. BURNET, DE STATU MORTUORUM ET RESURGENTIUM, cap. iv.

L. Gr.
J.

S. CLEMENTIS ROMANI,
S. IGNATII, S. POLYCARPI,
PATrum APOSTOLICORUM,

QUAE SUPERSUNT.

ACCEDUNT

S. IGNATII ET S. POLYCARPI
MARTYRIA.

AD FIDEM CODICUM RECENSUIT,
ADNOTATIONIBUS VARIORUM ET SUIS ILLUSTRAVIT,
INDICIBUS INSTRUXIT

GUILIELMUS JACOBSON

SS. THEOLOGIAE PROFESSOR REGIUS, ET AEDIS CHRISTI CANONICUS,
COLLEGII EXONIENSIS QUONDAM SOCIUS.

EDITIO QUARTA.

TOMUS I.

OXONII,

E TYPOGRAPHEO CLARENDONIANO,

M.DCCC.LXIII.



Digitized by the Internet Archive
in 2010 with funding from
University of Toronto

534
le

MONITUM.

UT ad hanc Aevi Apostolici monumentorum editionem adornandam me accingerem, auctor mihi fuit Edvardus Burton, SS. Theologiae nuper Professor Regius, vir si quis alius de bonis literis, de Academia nostra, de Ecclesia Anglicana optime meritus; cujus et memoriae dulcedine et desiderii acerbitate imbutus esse animus meus nunquam desinet. Cui profecto si vita diuturnior concessa fuisset, votis meis nunc demum liber melius responderet, lectorum commodis et utilitati melius inserviret.

Ad textus recensionem quod spectat, Ecclesiae Smyrnensis Epistolam si excipias, novos quos adirem lectionis fontes non habui. Quoad Clementem Romanum, Codex Alexandrinus in Musei Britannici Bibliotheca praesto fuit quem pro re nata evolverem. Ad Ignatii et Polycarpi contextum concinnandum quidquid subsidiorum apud externos adservatur, ea me spero omnia, maximi momenti et ponderis, dum per ferias plures aestivas Florentiae, Romae, Parisiis, Vindobonae aliquantisper commorarer, inspexisse. In summa autem

qua laborant Patres Apostolici Codicum manu scriptorum penuria, utpote quorum non nisi unico Clementis uti liceat, et Ignatii nunc demum duobus, quorum alter fere alterum reddit, officii esse duxi libros impressos, quotquot sunt, ad manum habere, et maxima qua potui cura denuo comparare.

Adnotationes eorum qui hisce Ecclesiae primitivae reliquiis interpretandis operam ante me dederunt, alias intactas reliqui, alias in brevius redegii, quasdam emendatas et auctas adscribendas curavi, novas denique ipse subinde adjeci.

In Clementem notulas quasdam Sancroftii, Archiepiscopi olim Cantuariensis, inveni e Reverendissimi patris libro in bibliotheca Coll. Emmanuel. Cantab. descriptas in marginem exempli editionis alterius Fellianae nunc in Bibl. Bodleiana adservati. (8^o. Rawlinson. 441.) Millii animadversiones, quarum partem tantum dederat Russelius, integras suppeditavit editionis Junianae exemplar. (Auct. S. 2. 12.)

In adnotationibus ad Ignatium reperientur notulae quaedam Marklandi hactenus ineditae, quarum summa benignitate copiam mihi fecit vir venerabilis Martinus Josephus Routh, S. T. P. Collegii B. Mariae Magdalenae Praeses. Animadversiones Toupïi nonnullas subministravit exemplum editionis Smithianae in Bibl. Bodleiana, (4^o. Rawlinson. 158.)

Versione Latina in Clementis reliquiis usus sum Cotelieriana ab Ittigio et Wottono reficta. Ignatii et Polycarpi Epistolis, necnon Ignatii Actis Versiones antiquas apposui, barbaras quidem, sed ad verbum fideliter expressas, ita ut Codicum vicem quodam modo praestent. Martyrium Polycarpi comitatur "versio vel metaphrasis potius" quam e Codd. Sarisb. et Cotton. olim edidit Usserius.

Codices, quibus usus sum, hi sunt :

In Clemente Romano, unicus, nempe Alexandrinus. Vid. Tab. lithographicam I.

In Ignatio, Mediceo-Laurentianus, Plut. lvii num. 7 membranaceus, in 4 majori, quem saeculo undecimo adscribit Bandinius, Catal. ii col. 348. Vid. Tab. II.

E Dresselii Editione lectiones mutuatus sum Codicis Casanatensis, ita ab illo viro doctissimo descripti: "Charta-
" ceus, foliorum octonariorum, non una eademque manu
" scriptus, saeculi XV." Epistolas novem exhibet, nempe easdem "quas I. Vossius ex pretioso illo Codice Mediceo primus evulgavit." Dresselio hunc Cod. perlustranti Mediceus fons atque exemplar fuisse diu visus est; postea vero uterque 'ex eodem vetustissimo archetypo, per ambages quidem, emanasse;' et Casanatensi in multis locis plus auctoritatis tribuendum esse putavit quam Mediceo.

Cod. 1451 (olim 460) Bibliothecae Regiae Parisiensis, membranaceus, exhibet Epist. ad Romanos, quae in Cod. Mediceo deest, ejus omissionis haec Smitho vera ratio esse videtur, quod in Actis Martyrii Ignatii semper solita fuerit interponi. Vide sis infra p. 378.

In Cod. 37 Collegii Caiensis Cantabrigiae, post Pearsonum et Smithum, contuli Versionem veterem Latinam. Vid. infra p. xxxvi.

In Polycarpi Epistola, Cod. Vatican. fo. 859, membra-

naccus, saeculi forsitan XIII^{mi}, iudice cel. Maio. Vid. Tab. III.

Cod. 937 Bibl. Reg. Paris. (olim Colbertin.) forma 4, chartaceus, saeculo sexto decimo exaratus dicitur.

Cod. 21 Plut. vii Bibl. Mediceo-Laurentianae, chartaceus, in 4 min. saeculi forsitan XV^{mi}. Polycarpi reliquiae Epistolas undecim Ignatii Interpolatas subsequuntur.

Cod. 20 Plut. xxii ejusdem Bibliothecae, membranaceus, forma fol. cum literis initialibus Epist. nonnullarum aureis, versionem hujusce Epistolae veterem exhibet. Saeculo XV^{mo} tribuit Bandinius.

In Polycarpi Martyrio, Cod. Barocc. 238 fol. membranaceus. Vid. Tab. IV.

Cod. iii Hist. Graec. Eccl. (olim xi) Bibl. Caesareo-Vindobonensis, "membranaceus, pervetustus, elegans, "et optimae notae, in folio ut vocant super regali." Conf. Lambecii Catal. viii col. 187 ed. Kollar. Libri nota est, Magni Menologii Graecorum Mensis Februarius. Variationes paucas quae apud Lambecium occurrunt exhibet Smithus.

Faxit Deus Optimus Maximus, *sine quo nihil est validum, nihil sanctum*, ut nostrae quoque curae qualescunque studiis rerum sacrarum adjuvandis fructu omnino non careant.

S. CLEMENS ROMANUS.

τοῖς ἐφοδίοις τοῦ Θεοῦ ἀρκοῦμενοι.—Ep. I § 2.

HIERONYMUS, Lib. de Viris Illustribus, cap. 15,
Opp. ii p. 839 ed. Vallars.

CLEMENS,^a de quo Apostolus Paulus^b ad Philippenses scribens ait, *Cum Clemente et caeteris cooperatoribus meis, quorum nomina scripta sunt in libro vitae*, quartus post Petrum Romae Episcopus: siquidem secundus Linus fuit, tertius Anacletus,^c tametsi plerique Latinorum secundum post Petrum^d Apostolum putent fuisse Clementem. Scripsit ex persona Romanae Ecclesiae^e ad Ecclesiam Corinthiorum valde utilem Epistolam,^f quae et in nonnullis locis publice legitur,^g quae mihi videtur characteri Epistolae quae sub Pauli nomine ad Hebraeos fertur; convenire. Sed et multis de eadem Epistola non solum sensibus sed juxta verborum quoque ordinem abutitur.^h Omnino grandis in utraque similitudo est.ⁱ Fertur et secunda ejus nomine Epistola, quae a veteribus reprobatur;^k et Disputatio Petri et Appionis, longo sermone conscripta, quam Eusebius in tertio

Historiae Ecclesiasticae volumine coarguit.¹ Obiit^m tertio Trajani anno; et nominis ejus memoriam usque hodieⁿ Romae exstructa Ecclesia custodit.

^a *CLEMENS*] De patria et genere hujusce Episcopi vere Apostolici altissimum est apud antiquiores silentium. Quali morte, et quoto suae aetatis anno extinctus sit difficillimum dictu est. Quae sane in Clementis Romani vita conscribenda protulerunt Cavius aliique, commenta mera sunt, maxima ex parte e libris Recognitionum, qui sub Clementis nomine circumferuntur, desumpta. Ciaconius, in libro cui titulus, Vitae et Res Gestae Pontificum Romanorum ab initio nascentis Ecclesiae usque ad Clementem IX, Romae 1601, Oldoinus qui Ciaconii opus excepit, Romae 1677, et Rondininus, in libro De S. Clemente Papa et Martyre, ejusque Basilica in urbe Roma, Romae 1706, prodigia omnia et miracula a Symeone Metaphrasta, ad diem 24 Novemb. commemorata, tanquam si verissima essent, accipiunt et tradunt. Talium narrationum originem et institutum praeclare tractat cl. Neander, *Allgemeine Geschichte der Christlichen Religion und Kirche*, I i p. 29.

E Pontificiis vetustioribus plerique, sive ut Papparum succedentium majestati consulere, sive quod Clementem nostrum a Flavio illo Clemente, viro consulari, qui Domitiani jussu pro Christo occubuit, (vid. Dion. Hist. Rom. lxxvii 14) parum diligenter discernere, eum “e vetusta prosapia Senatorum atque “etiam ex stirpe Caesarum,” ut Eucherii verbis utar, ortum esse perhibebant: vid. Epist. Paraen. ad Valerianum, Magn. Biblioth. Vett. Patt. III i p. 775. Tillemontius autem, *Mémoires*, ii 149, ex Epistola i §§ 4, 31, 55, sibi visus est colligere Clementem ex stirpe Judaica esse editum. Vide sis infra p. 20 l. 13, ad quem locum notare debebam Coustantium sententiam suam postea mutavisse. Cf. Epist. Rom. Pontif. pp. 11 et 41. Tillemontii sententiam amplexus est Herm. Venema, ut exinde argumentum deduceret contra Epistolam posteriorem, cujus scriptor sese origine Gentilem aperte prodit.

Clementem esse Romanum, non autem Alexandrinum, qui, in Fragmento Parvi Labyrinthi, Caio Presbytero forsitan tribuendi, commemoratur inter Scriptores a quibus Christi Divinitas adstruitur, pro certo habet Routhius, *Reliq. Sacr.* ii 145.

^b *de quo Apostolus*] Cum Hieronymo stant Eusebius, H. E. iii 4 et 15, Origenes in S. Johan. i 29, Opp. iv p. 153 ed. Ben., Epiphanius, Haer. xxvii 6, Opp. i p. 107 ed. Petav., Photius, Biblioth. cxiii. Quorum testimonia, gravissima sane, summo studio acceperunt, inter alios, Hammondus, c. Blondellum, p. 254, Oudinus, Comment. de Script. Eccles. i p. 19, Wetstenius, Prolegom. in duas Epistolas Syriacas, p. ix, Gallandius, Proleg. p. xi, et Lardnerus, *Credibility*, P. ii cap. xxxviii § 23. Eundem tamen fuisse Clementem nostrum cum eo quem S. Paulus designat, ad Philipp. iv 3, minime pro certo habent Wallus, *History of Infant Baptism*, i p. 62 Oxon. 1836, Venema, Hist. Eccl. Christ. Saec. i § 249; negant Gieselerus, *Lehrbuch der Kirchengeschichte*, i 121, Guerikeus *Handbuch der K. G.* i 167, R. A. Lipsius, in Disquisitione de Clementis Rom. Ep. ad Corinthios priore, Lips. 1855, p. 167, aliique, quorum ad confirmandam opinionem magnum accedit pondus ex eo quod Irenaeus, qui omni laude Clementem nostrum cumulat, de tali ac tanto testimonio ab ipso Spiritu Sancto dato ne verbum quidem habeat. Exstat locus, III iii 3, Κλήμης, ὁ καὶ ἑωρακὼς τοὺς μακαρίους Ἀποστόλους, καὶ συμβεβληκὼς αὐτοῖς, καὶ ἔτι ἔναυλον τὸ κήρυγμα τῶν Ἀποστόλων, καὶ τὴν παράδοσιν πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχων.

^c *Anacletus*] *Cletus* legendum est, non Anacletus, ut Sophronius legit et Interpres. VICTORIUS.

^d *secundum post Petrum*] Num Clemens immediatus Petri successor fuerit, necne, ipsi Pontificii secum pugnant. Vid. D. Nelleri, Jurisconsulti Trevirensis, Disputatio de Clemente, Episcopo Romano, Trevir. 1772, et Disquis. Critica in G. C. Nelleri, de tribus Episcopis S. Petri etiamnum viventis, in Romana cathedra successoribus, systema novum, uti et primatum pontificium S. Clementis I ab eodem viro clariss. in jus vocatum. Coloniae 1772. Cf. Ephem. Litter. Goetting. 1773, n. 6. HARLESIUS.

Hieronymus ipse in Comment. ad Esaias cap. lii, Opp. iv p. 612 ed. Vallars. et in libro adv. Jovinianum primo, cap. 12, ii p. 258, obiter dicit Clementem successisse S. Petro. Conf. Tertull. de Praescript. Haeret. § 32. Irenaeus, qui Episcoporum Romanorum seriem et successionem ab Apostolis ad duodecimum, Eleutherium, exhibet III iii 3, tertio post S. Petrum loco Clementem ponit. Cum Irenaeo stat Eusebius H. E. iii 15, 21; eandemque sententiam, cunctanter quidem, tuetur Epiphanius. Augustinus autem e contrario, Epist. ad Generosum. 53 ed. Ben.

et post eum Ortatus, II, iii, p. 28 ed. Du Pin, Clementem Lino immediate successisse statuunt. Pontificum Romanorum, qui a Petro proximi fuerunt, perobscuram esse seriem, disertis verbis jamdudum fassus est Petavius, ad Epiphani. Haer. xxvii 6. Tu confer omnino Pearsoni de Serie et Successione primorum Romae Episcoporum Dissert. ii 1, 2.

^c *ex persona Romanae Ecclesiae*] ἐπὶ τούτου οὖν τοῦ Κλήμεντος, στάσεως οὐκ ὀλίγης τοῖς ἐν Κορινθῶν γενομένης ἀδελφοῖς, ἐπέστειλεν ἢ ἐν Ῥώμῃ ἐκκλησία ἱκανωτάτην γραφὴν τοῖς Κορινθίοις, εἰς εἰρήνην συμβιβάζουσα αὐτοὺς, καὶ ἀνανεοῦσα τὴν πίστιν αὐτῶν, καὶ ἣν νεωστὶ ἀπὸ τῶν ἀποστόλων παράδοσιν εἰλήφει. Irenaeus, III iii 3. Vid. infra p. 222.

Τούτου δὴ οὖν τοῦ Κλήμεντος ὁμολογουμένη μία Ἐπιστολὴ φέρεται, μεγάλη τε καὶ θαυμασία, ἣν ὡς ἀπὸ τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας τῇ Κορινθίῳ διευπώσατο, στάσεως τηκᾶδε κατὰ τὴν Κόρινθον γενομένης. Euseb. H. E. iii 16.

Καὶ τοῦ Κλήμεντος ἐν τῇ ἀνωμολογημένη παρὰ πᾶσιν, ἣν ἐκ προσώπου τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας τῇ Κορινθίῳ διευπώσατο. ib. iii 38.

^f *valde utilem Epistolam*] Circa tempus quo Epistola ista scripta est, triplex maxime existit opinio: prima J. E. Grabii, qui, Spicil. Patt. i p. 254, eam Neronis persecutione desinente, proxime post Apostolorum Petri et Pauli martyrium, h. e. A. D. 68, vel etiam 65 exeunte scriptam esse contendit; altera G. Vendelini, eandem anno Christi 95, fervente Domitiani persecutione, illigant; postrema Cotelerii atque Tillemontii, qui illam desinente ejusdem imperatoris persecutione circa A. D. 97 scriptam arbitrantur. Quartam Vir cl. Claudius Fleuri, tom. i *Hist. Eccl.* p. 213, excogitavit, quae ad Grabii sententiam propius accedat. Nempe ad id tempus, quod Neronis interitum excepit, et Hierosolymitanum antecessit excidium referri posse opinatur; et casus adversos, in Epistolae principio memoratos, de bello civili quod Neronis mors excitavit, interpretatur. COUSTANTIUS.

Grabius, Spicil. Patt. i 254, e verbis Clementis § 41, Οὐ πανταχοῦ ἀδελφοί . . . προειρημένων λειτουργῶν, certo constare sibi dicit Templum Hierosolymitanum tunc stetisse, atque excidium illius, quod in annum 70 incidit, nondum contigisse. Sed omnem difficultatem solvunt duo loci Josephi, Antiq. iii 8 de Pontificali ornatu tempore semper praesenti exponentis: πρῶτον μὲν περιτίθεται τὸν μαναχασὴν λεγόμενον—ὅταν δὲ σπουδάξῃεν περὶ τὰς θυσίας δέη καὶ διακονεῖν—ἀναβαλλόμενος ἐπὶ τὸ λαῖον ὁμοφορεῖ κ. τ. λ. et vii 14 de Sortitione Pontificum: ἢ πρώτη μὲν ἀναβάσα πατριᾶ ἐγράφη

πρώτη ἢ δὲ δευτέρα ἀκολουθῶς ἄχρι τῶν εἴκοσι τεσσάρων, καὶ διέ-
μενεν οὗτος ὁ μερισμὸς ἄχρι τῆς σήμερον ἡμέρας: atqui Josephus
haec scripsit anno demum tertio decimo Domitiani, A. D. 94.
ORELLIUS. Epistola ad Diognetum scripta, quam non multo
ante Justiniani tempora literis mandata esse constat, eadem lo-
quendi ratione utitur. Accedit, quod in Talmudicis quoque
Libris post Hierosolymam dirutam editis praesens tempus sex-
centies ad sacrificia Hierosolymitana describenda adhibetur.
R. A. LIPSIUS.

Cotelerium et Tillemontium sequitur Dresselius, Proleg. p. xix.
Cum Grabio stant Clericus, Gallandius, Prolegom. p. xix, He-
felius, Prolegom. p. xxxvi, Pagius, Crit. Hist. Chron. in Annal.
Baronii, A. D. 78 § 3, Grotius in Epist. ad H. Bignonium, 154 ad
Gallos, et Uhlhornius, in Niedneri *Zeitschrift für die historische
Theologie*, 1851, p. 322. Millius, Prolegom. § 138, anno 69 Cle-
mentis Epistolam scriptam fuisse contendit; Dodwellus anno 64,
Diss. Sing. de Rom. Pontif. xi 4. Annum 65 ineuntem intelli-
gere videtur Schenkelius, in libello de Eceles. Corinth. primaeva
factionibus perturbata, §§ 77-85, qui ἐπὶ τῶν ἡγουμένων, p. 28 l. 3,
interpretatur *coram praefectis*, i. e. in conspectu principum atque
praefectorum urbis martyrium perpassus est. Venemae scripta
videtur post annum 70. Hist. Eccl. Saec. I § 251. Ruchatus,
Lardner. Moehler. et Burtonus noster, *Testimonies of the Ante-
Nicene Fathers to the Divinity of Christ*, p. 5, inter Vendelinum
et Cotelerium medii, eam ad annum 96 referunt, Praefat. in
Lettres et Monumens de trois Pères Apostoliques; Credibility,
P. ii c. 2; *la Patrologie*, i 66. Inter annum 92 et 96, Lipsius, De
Clem. R. Ep. Disquis. p. 143, Circa A. D. 80-90, Ritschl, *Die
Entstehung der Altkatholischen Kirche*, p. 286.

ἢ *publice legitur*] ἦτις ἐν φανεροῖς τόποις δημοσίᾳ ἀναγινώσκεται.
SOPHRONIUS. Ταύτην δὲ καὶ ἐν πλείστοις ἐκκλησίαις ἐπὶ τοῦ κοι-
νοῦ δεδημοσιευμένην πάλαι τε καὶ καθ' ἡμᾶς αὐτοὺς ἔγνωμεν. Euseb.
H. E. iii 16. Καὶ τῆς Κλήμεντος πρὸς Κορινθίους μέμνηται ἐπιστολῆς,
(sc. Διονύσιος ὁ τῶν Κορινθίων ἐπίσκοπος) δηλῶν ἀνέκαθεν ἐξ ἀρχαίου
ἔθους ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας τὴν ἀνάγνωσιν αὐτῆς ποιέισθαι. ib. iv 23. Vid.
Routh. Reliq. Saec. i pp. 180 et 188. Ὡς αὐτὸς Κλήμης αὐτοὺς κατὰ
πάντα ἐλέγχει, ἀφ' ὧν ἔγραψεν ἐπιστολῶν ἐγκυκλίων τῶν ἐν ταῖς ἀγίαις
Ἐκκλησίαις ἀναγινωσκομένων. Epiphanius, Haer. xxx 15. Catalogus
Scriptorum Saeculorum Codici Alexandrino praefixus Epistolas
Clementis Novi Foederis libris accenset, quippe qui ita explicit.

Ἀποκάλυψις Ἰωάννου.
 Κλήμεντος ἐ λη Α.
 εντος ἐ λη Β.
 Ψαλμοὶ Σολομῶντος ΙΗ.

Catalogum integrum videas apud Beveregium, Cod. Canon. Eccl. Prim. Vind. lib. ii cap 9.

^h *ab utitur*] Ita Erasmus consensu Codd. Malim tamen legere *utitur*. Nam Eusebius habet *χρησάμενος*. E. S. CYPRIAN.

ⁱ *similitudo est*.] Satis indicat eam Epistolam videri Clementis, etiamsi propter contentiosos non audet palam fateri. ERASMUS. Epistolae ad Hebraeos exhibet haec tot consimiles phraseologias, tot torrentes quasi ab isthoc fonte oriundos, ut non mirum sit utramque eidem authori antiquitatem paene omnem ascripsisse. Praetereo enim, quod eadem non pauca habet atque eodem sensu Clemens hic noster, quae ille author, quicumque fuerat plusquam humanus, nec alius praeter ipsum Novi Instrumenti scriptor nisi rarissime iisdem utitur, v. gr. δημιουργός, νοθρός, βοθός, ἡγούμενοι, παρεμβολή, λιθάζω, φιλοξενία, ἐγκαταλείπω, κατάσκοπος, ἀπαύγασμα, ἐνλαβής, σκληρύνω, μαρτυρεῖν: et siqua sunt similia utrisque communia, sententiolas etiam quasdam videtur inde sumpsisse, et in rem suam accommodasse, quarum in tuam gratiam, quicumque sis horum Authorum studiosus, exhibeo hanc qualemcunque *σκιὰγραφίαν* et *πίνακα*.

Author ad Hebraeos.

- Cap. i. 3—5.
 7.
 13.
 Cap. iii. 2.
 5.
 Cap. iv. 14.
 Cap. vi. 13—15.
 Cap. xi. 5—20.
 30, 31.
 Cap. xiii. 1, 2.
 17.

Clemens Romanus.

- Cap. xxxvi. Ὁς ὦν ἀπαύγασμα κ. τ. λ.
 Cap. xliiii. Πιστὸς θεράπων ἐν ὄλῳ τῷ οἴκῳ κ. τ. λ.
 Cap. lviii. Διὰ τοῦ ἀρχιερέως κ. τ. λ.
 Cap. x. Ἀβραὰμ ὁ φίλος κ. τ. λ.
 Ἀβραὰμ . . . πιστὸς εὐρέθη κ. τ. λ.
 Cap. ix. Λάβωμεν Ἐνώχ.
 xii. διὰ πίστιν . . . ἐσώθη Ῥαὰβ κ. τ. λ.
 xvii. Οἴτινες ἐν δέρμασιν κ. τ. λ.
 Cap. xi. Διὰ φιλοξενίαν . . . Λὼτ ἐσώθη κ. τ. λ.
 Cap. i. ὑποτασσόμενοι τοῖς ἡγουμένοις.

^k *reprobatur*] ἦτις παρὰ πάντων ἀποδοκιμάζεται. SOPHRONIUS. ἡ δὲ λεγομένη δευτέρα πρὸς τοὺς αὐτοὺς, ὡς νόθος ἀποδοκιμάζεται. Photius, Biblioth. cxiii. Ἰστέον δ' ὡς καὶ δευτέρα τις εἶναι λέγεται τοῦ Κλήμεντος ἐπιστολῆ. Οὐ μὴν ἔθ' ὁμοίως τῇ προτέρα καὶ ταύτην γνώριμον ἐπιστάμεθα, ὅτι μηδὲ καὶ τοὺς ἀρχαίους αὐτῇ κεκρημένους ἴσμεν. Euseb. H. E. iii 38, quae verba Hieronymum et Rufinum duriuscule interpretatos fuisse censent Bullus, Def. Fid. Nic. II 3, 5, et Nerreterus in Dissert. Historico-Critica de Fragmento Clem. Rom. quod sub nomine Ep. secundae ad Corinthios habetur. Altorf. 1749. Cf. Cotelier. infra p. 219.

Homiliae potius quam Epistolae fragmentum esse optimo jure contendunt Vendelinus, Blondellus, Grabius, Spicil. i 268, Schroeckhius, *Kirchengeschichte* ii 271, Muenscher, *Handbuch d. Dogmengeschichte* i. 124, Neander, *Allgemeine Geschichte der Christlichen Religion* I iii 736, et Dodwellus, qui, probante Clerico, ad veterem illam *Διδαχὴν* Clementinam omnino referendam esse censet. Dissert. in Irenaeum, i § 29.

Suspectam habuerunt Morinus, Exercit. Bibl. I ix 4 9, et Grotius, Epist. ad Bignon. ex characteris diversitate. Pro spuria habetur a Venema, Hist. Eccl. Saec. I § 252, a Grabio, Spicil. i 265, et Orellio, Select. Patt. Capp. &c, Turici 1830, i 8, qui illam Clementi suppositam fuisse saeculo iii et quidem medio suspicantur; a Lardnero, *Credibility*, P. II cap. 3, a Lessio, *ueber die Religion*, i 510, a Stolleo, *Leben der Kirchen Väter*, p. 18, a Crednero, *Beiträge zur Einleitung*, &c. i p. 14, a Moehlero, *la Patrologie*, i 75, ab Hilgenfeldio, *die Apostolischen Väter*, p. 120, qui intra annos 161 et 180 eam scriptam fuisse suspicatur. Schwegelerus, *Geschichte des Nachapostolischen Zeitalters*, i p. 449, post Homilias Clementinas scriptam esse censet.

^l *coarguit*] εὐθύνει. SOPHRONIUS. Ἡδη δὲ καὶ ἕτερα πολυεπιῆ καὶ μακρὰ συγγράμματα ὡς τοῦ αὐτοῦ ἐχθὲς καὶ πρῶν τινὲς προήγαγον, Πέτρου δὴ καὶ Ἀπίωνος διαλόγους περιέχοντα· ὧν οὐδ' ὄλωσ μνήμη τις παρὰ τοῖς παλαιοῖς φέρεται. Οὐδὲ γὰρ καθαρὸν τῆς ἀποστολικῆς ὀρθοδοξίας ἀποσώζει τὸν χαρακτῆρα. Euseb. H. E. iii 38. Hanc Disputationem idem opus esse cum Recognitionibus censent Cotelierus, i 490 ed. Cler. 1724, et Valesius in not. ad Euseb. l. c. quorum rationes neutiquam placent Grabio, Spicil. i 272 sq. Præter Recognitionum libros decem, Clementis nomen praeferunt alia scripta supposititia; quinque ad diversos Epistolae, Homiliae xix, Constitutionum Apostolicarum libri viii, Liturgia, et Canones Apostolorum, quae omnia collegit et illustravit Cote-

lerius. In quaestione de Constitutionibus Apostolicis separatim ac diligenter elaboraverunt Krabbeus, *Ueber den Ursprung und Inhalt der Apostol. Constitutionen.* Hamburg. 1829, et J. S. v. Drey. *Neue Untersuchh. ueber die Constitutionen u. Kanones der Apostel.* Tübing. 1832. Textum Copticum vulgavit Tattamus, Lond. 1849. "Consentiunt," inquit Bullus, "reformati Theologi " omnes, neque reclamant hodie ex Pontificiis Critici doctores, " clamat vero res ipsa, Constitutiones illas Clementis non esse." Def. Fid. Nic. II iii 6.

Wetstenius, ad calcem editionis N. T. 1752, Epistolas duas e Codice N. T. Syriaci tum primum erutas, edidit, quae totae in Virginitate celebranda versantur. Argumentis quibus Clementi Romano eas vindicavit responsum est a Lardnero in Dissertatione peculiari Londini anno proxime sequenti emissa, quam hodie Operibus ejus subjectam legas; necnon ab Herm. Venema qui tres epistolas Wesselingio, Hemsterhusio, Cannegietero inscriptas anno 1754 vulgavit. Contra Lardnerum disseruit Wetstenius in Diario, *Bibliothèque Raisonnée*, tom. 50 Part. ii art. 8 p. 363, quumque deinde epistolae Venemianae primae responsionem aegre conscripsisset, morbo lethali est correptus. Consulas J. G. Freudenbergeri Comment. quae Historiam recentioris controversiae de Clem. Rom. Epistolis exhibet. 1755, 4. Lips. In Museo Britannico adservatur N. T. Wetsteniani exemplar, cujus ad oram Caesar de Missy multa acute arguteque disputavit de harum Epistolarum textu et interpretatione, et de locis S. Scripturae, quorum haud pauca Wetstenium fugerant. Epistolarum *γνησιότητα* demonstrare conatus est Gallandius, Prolegom. p. 20 sq.; textum et versionem Wetstenii a Finettio castigatas exhibuit Bibl. Vett. Pat. I p. i-xxv. Versionem Germanicam notis illustratam evulgavit P. P. Zingerle, Vindob. 1827.

Baratierius, de Successione antiquissimorum Episcoporum, pp. 76—78, conjecit Clementem Romanum Epistolam ad Diognetum scripsisse. De Actibus Apostolorum haec habet Chrysostomus, Homil. in Ascensionem D. N. Jesu Christi, Opp. iii 764 ed. Ben. Ζητοῦμεν οὖν τίς ὁ συντάξας ταύτην τὴν βιβλον τῶν πράξεων πολλοὶ γὰρ εἰς πολλὰς καὶ διαφόρους ἐμερίσθησαν ἐνοίας, οἱ μὲν εἰπόντες ὅτι Κλήμης ὁ Ῥωμαῖος συνέταξεν αὐτὰς, ἄλλοι δὲ λέγουσιν Βαρνάβας, ἄλλοι δὲ ὅτι Λουκᾶς ὁ εὐαγγελιστὴς. Galeus inter Clementis R. scripta retulit Hermae Pastorem. Vid. Fabric. Cod. Apocr. N. T. ii 969.

^m *Obiit*] Plerique inter Martyres Clementem referunt, tra-

duntque eum sub Trajano apud Chersonesum relegatum, ancora ad collum alligata, in mare demersum fuisse. Ejus memoriam celebrant Martyrologia d. 23 Novembris; Menologium a Canisio in antiquis lectionibus editum d. 24 Novembris; Menologium ab Ughello in Italia Sacra editum d. 25 Novembris, ubi refertur, Clementem in Ancyram Galatiae urbem relegatum, ibique janua lapidibus obstructa parieti inclusum, et leguminibus sustentatum, donec in hoc squalore vivis excederet. At Johannes Pearsonius in Operibus suis posthumis, et Dodwellus in additionibus suis omnes de Clementis martyrio narrationes fabulosas esse existimant; quum veteres, qui aliqua ex Clemente testimonia adducunt, nusquam eum martyrem appellant, omniumque primi Rufinus et Gregorius Turonensis martyrem eum faciant; nec levis sit suspicio, non minus famam de splendidis Clementis natalibus, quam traditionem de ejus martyrio inde natam esse, quod hic Clemens cum Clemente, Imperatoris Domitiani consobrino, confusus fuerit. ITTIGIUS. Cum Hieronymo stat Eusebius, tradens, H. E. iii 34, Clementem naturae satisfacisse. *Κλήμης Ἐδάρεστω παραδούς τὴν λειτουργίαν, ἀναλύει τὸν βίον.*

ⁿ *usque hodie*] Quo tempore Hieronymus hunc librum emisit, capite ultimo de se loquens notat, his verbis, ‘praesentem annum, id est Theodosii Principis decimum quartum haec scripsi.’ Concurrere illum cum anno a Christo nato 392 non est qui dubitet; malim vero ejus anni posteriorem partem intelligi, ut caetera rectius aptentur. VALLARSIUS.

° *Romae exstructa Ecclesia*] Sub Ecclesia S. Clementis in convalle inter Esquilinum Coeliumque collem, cujus antiquitas in saeculum xiimum recedere fertur, Basilica primaeva in hujus Patris Apostolici memoriam exstructa nuper exhumata est. Anno 1857, vir reverendus Josephus Mullooly, Coenobii vicini Prior, certa explorandi indicia consecutus, excavare instituit, et, terra, per fossorum manus assiduas, usque ad 38 pedum altitudinem egesta, tandem detexit columnas plures perpulchras, atque in parietibus imagines coloribus expressas, ornamenta Ecclesiae ab Hieronymo commemoratae.

S. IGNATIUS.

ὁ ἐμὸς ἔρωσ ἐσταύρωται. Ep. ad Rom. § 7.

HIERONYMUS, *Lib. de Viris Illustribus, cap. 16.*

Opp. ii p. 141 ed. Vallars.

IGNATIUS,^a Antiochenae Ecclesiae tertius^b post Petrum Apostolum Episcopus, persecutionem commovente Trajano, damnatus ad bestias, Romanus vincetus mittitur.^c Quumque navigans Smyrnas venisset, ubi Polycarpus, auditor Johannis,^d Episcopus erat, scripsit unam Epistolam^e ad Ephesios, alteram ad Magnesianos, tertiam ad Trallenses, quartam ad Romanos, et inde egrediens scripsit ad Philadelphaeos, et ad Smyrnaeos, et proprie ad Polycarpum,^f commendans illi Antiochensem Ecclesiam, in qua^g et de Evangelio quod nuper a me^h translatum est, super personam Christi ponit testimonium, dicens: *Ego vero et post resurrectionem in carne eum vidi,ⁱ et credo quia sit.* Et quando venit ad Petrum et ad eos qui cum Petro erant, dixit eis: *Ecce, palpate me, et videte, quia non sum daemonium incorporale.^k Et statim tetigerunt eum, et crediderunt.* Dignum autem videtur,

quia tanti viri fecimus mentionem, et de Epistola ejus, quam ad Romanos scribit, pauca ponere :

De Syria usque ad Romam pugno ad bestias, in mari et in terra, nocte dieque ligatus cum decem leopardis, hoc est, militibus qui me custodiunt; quibus et quum benefeceris, pejores fiunt. Iniquitas autem eorum, mea doctrina est, sed non idcirco justificatus sum. Utinam fruar bestiis, quae mihi sunt praeparatae, quas et oro mihi veloces esse ad interitum, et alliciam eas ad comedendum me, ne sicut aliorum Martyrum non audeant corpus meum attingere. Quod si venire noluerint, ego vim faciam, ego me ingeram¹ ut devorer. Ignoscite mihi, filioli: quid mihi prosit, ego scio. Nunc incipio Christi esse discipulus, nihil de his quae videntur desiderans, ut Jesum Christum inveniam. Ignis, crux, bestiae, confractio ossium, membrorum divisio, et totius corporis contritio, et tota tormenta diaboli, in me veniant, tantum ut Christo fruar.

Passus est^m anno undecimoⁿ Trajani. Reliquiae corporis ejus Antiochiae jacent extra portam Daphniticam^o in coemeterio.

^a *IGNATIUS*] De patria Ignatii nihil nobis servavit antiquitas. Tentzelius quidem, Exercit. Select. I iii 1, quem sequitur Tillemontius, *Mémoires, &c.* ii 190, scriptorem Arabem adducit, Greg. Abulpharagium, qui, in Dynastiarum Historia, Dyn. vii p. 119, interprete Pocockio, tradit, *sub Trajano necatum inter alios esse Ignatium Nuraniensem, Episcopum Antiochenum, qui ad leones conjectus ab iis discerptus est.* Unde apud Noram vel Nuram, urbem Sardiniae, Ignatium primam vidisse lucem colligit. Cavius, Hist. Lit. i p. 41, si modo fides scriptori qui claruit circa annum 1284, potius Norae alteri, quam in Cappadocia collocant Strabo et Diodorus Siculus, in Phrygia C. Nepos, in confinio Lyeoniae et Cappadociae Plutarchus, Ignatii natales

ascribendas esse pronuntiat. Hydius, Linguae Hebraicae Professor Regius, 1697-1702, suspicatus est nomen Latinum Ignatio parente Judaeo apud Sardos orto, ex patria Nora sive Nura inditum, quia scilicet *Nâr* sive *Nâra* Chaldaice *Ignem* significat; quam conjecturam ipsi quoque in mentem venisse testatur Petrus Wesselingius ad Antonini Itinerarium, p. 84. Vid. Grabii Spicil. Patt. ii 2, et Harles. in Fabric. Bibl. Graec. vii 33, et Assemani Biblioth. Orient. iii p. 16 n. 4. Conf. Fragment. Severi Patriarchae Antioch. ap. Cureton. pp. 216, 357. De animi ardore vehementi et quasi *igneo* intelligit Denzingerus, *über die Aechtheit des bisherigen Textes*, p. 39. Pearsonus autem nomen Ignatii Romanum esse credit, factum ex *Egnatius*, nomine saepius apud Cicronem et Tacitum, et in Gruteri Inscriptionibus passim obvium, ab Egnatia urbe Apuliae deductum, uti ab Hadria Hadrianus, a Corfinio Corfinius, &c.

De Θεοφόρον cognomento, vid. infra pp. 270, 578.

^b *tertius—Episcopus*] Ex Eusebii lib. iii cap. 22 liquet locum ita intelligi debere, ut Petrus primus, Euodius secundus, tertius denique Ignatius fuisse censeatur. Nec aliud vult idem Eusebius, quando cap. 36 ejusdem libri ait: Ἰγνάτιος, τῆς κατ' Ἀντιόχειαν Πέτρου διαδοχῆς δεύτερος τὴν ἐπίσκοπὴν κεκληρωμένος. E. S. CYPRIANUS.

Socrates, H. E. vi 8, Ἰγνάτιος Ἀντιοχείας τῆς Συρίας τρίτος ἀπὸ τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου ἐπίσκοπος. Origenes in S. Lucam Hom. vi, Opp. III p. 938 ed. Ben. *Ignatium dico, Episcopum Antiochiæ post Petrum secundum*. Existit hoc loco quaestio, num Euodio, aut S. Petro immediate successerit Ignatius, quem a S. Paulo Sedi Antiochenae praefectum fuisse statuunt Constit. Apost. vii 46, a S. Petro autem Theodoretus, Dial. i, Opp. iv 33 ed. Sirmond. et Chrysostomus, Homil. in S. Ignat. Mart. Opp. ii 597 ed. Ben. Quam ut dirimant controversiam, Baronius, Ann. 45 14, et 71 11, atque Natalis Alexander, Saec. i Diss. xiv Prop. i, auctoritate Const. Apost. vii 46, ut videtur, freti, conjiciunt a S. Petro Euodium, a S. Paulo Ignatium esse creatos Episcopos, ut alter Judaeis, alter Ethnicis qui in Ecclesiam venerant praeesset, quibus ad concordiam tandem adductis, Ignatium Euodio cessisse, iterumque post obitum illius sedisse. Duas in quibusdam civitatibus, temporibus Apostolorum, Ecclesias, duos Episcopos fuisse, probabilissimum ex ipsis scriptis Apostolicis fecisse Hammondum, statuit Pearsonus, Vindic. ii 186. In Dissert ii 3, de Serie et Successione primorum Romae Episcoporum, eam opi-

nionem, tanquam novum commentum, nec veterum cuiquam cognitum deposuit.

^c *Romam vincetus mittitur*] Historia martyrii ejus [sc. Act. Interpol. § 8, apud Cotelerii Patres Apost. edente Clerico, ii 165] hanc dedit rationem, quare non Antiochiae sed Romae fuerit coronatus, ut longiore itinere, et continuis vexationibus animus ejus frangeretur, et, ne Antiochiae occisus fideles in fide confirmaret, adeo ut eum noluerit Trajanus inter suos gloriose pugnare, et mori, sed inter ignotos, ut pro maleficio haberetur. VENEMA, Hist. Eccl. Saec. ii § 7. Aliter Chrysostomus, Homil. in S. Ignatium, διὰ γὰρ τοῦτο καὶ ὁ Θεὸς συνεχώρησεν ἐκεῖ τὸν βίον αὐτὸν καταλύσαι, ὥστε τὴν τούτου τελευταίην διδασκάλιον γενέσθαι εὐσεβείας τοῖς τὴν Ῥώμην οἰκοῦσιν ἅπασιν. Romam abductum fuisse Episcopum Antiochiae ut Trajanus oblectationi plebis Romanae consuleret, statuunt Schroeckhius, *Christliche K. G.* ii 336, et Burtonus, *Lectures*, ii 25. Jortinus, *Remarks on Eccl. Hist.* i 361, opinatur Trajanum ideo ad Romam duci Ignatium jussisse ut ludibrio eum exponeret, atque aliis exemplo faceret. Gresswellius autem, *Dissertations*, iv 417, conjecturam facit Ignatium civem Romanum fuisse, Cf. Plin. Ep. x 97, 'quos quia cives 'Romani erant, adnotavi in urbem remittendos.'

^d *auditor Johannis*] Ignatium ipsum Johannis auditorem fuisse, Polycarpi condiscipulum, testantur Acta ejus, § 3, vid. infra p. 582 l 15, quibus haec in re fidem adhibent Ittigius, *Dissert. de Patr. Apost.* p. 259, Venema, H. E. Saec. II § 6, Schroeckhius, *Christliche K. G.* ii 336. Cum Apostolis familiariter versatum fuisse affirmant Socrates, H. E. vi 8, et Chrysostomus, l. c. *Συνεγένετο τοῖς Ἀποστόλοις γησιῶς, καὶ τῶν πνευματικῶν ναμάτων ἀπέλευσεν. Ὅποιον οὖν εἶναι εἰκὸς τὸν ἐντραφέντα ἐκείνοις, καὶ παταχοῦ συγγεγόμενον, καὶ ῥητῶν καὶ ἀπορρήτων αὐτοῖς κοινωρήσαντα, καὶ τοσαύτης εἶναι δόξαντα αὐτοῖς ἀρχῆς ἄξιον;*

^e *unam Epistolam*] Hieronymus ordinem neglexit, et Epistolas septem enumerare contentus, promiscue retulit. In Codice Mediceo Graeco autem et veteri versione Latina hic est ordo: 1^o ad Smyrnaeos, 2^o ad Polycarpum, 3^o ad Ephesios, 4^o ad Magnesios, 5^o ad Philadelphenses, 6^o ad Trallianos. Nam Epistola ad Romanos, quia Actis martyrii Ignatiani inserta legitur, in illa collectione omissa est. * * * * * Praeter has septem Ignatii τοῦ Θεοφόρου Epistolas, solas antiquitati primitivae cognitae, non tantum exstant illae eadem Epistolae (a quo et quo tempore, ante A. C. 580 saltem, non sane constat) interpolatae; sed etiam

spuriae aliae, antiquioribus scriptoribus ignotae : Graece quidem quinque, 1^o ad Mariam Castabaltidem sive Neapolitanam prope Zarbum (Ciliciae haec oppida sunt) cujus et ipsius Mariae nomine Epistola ad Ignatium fertur, Latine primum ab Usserio, et Graece ab Is. Vossio edita, 2^o ad Tarsenses, 3^o ad Antiochenos, 4^o ad Heronem, Diaconum Antiochenum, et 5^o ad Philippenses, *περὶ Βαπτίσματος*. FABRICIUS.

Ego quidem ordinem Eusebii, H. E. iii 36, secutus sum.

† *proprie ad Polycarpum*] Hinc liquet, Jacobum Usserium errare, dum Ignatium seorsim ad Polycarpum scripsisse negat ; atque Epistolam ad Polycarpum, cujus Eusebius et Hieronymus meminerunt, eandem facit cum Epistola ad Smyrnaeos ; illam vero, quae hodie ab Ignatio ad Polycarpum data circumfertur, rejicit inter spurias. Nam aut sex priores simul rejiciendae sunt, aut haec cum illis retinenda. Diserte Eusebius, *ἰδίως τῷ Πολυκάρπῳ ὁμιλεῖ*, quod ad verbum reddit Hieronymus : *proprie ad Polycarpum*. E. S. CYPRIANUS.

Cf. Pearson. in Prooemio Vindiciarum, p. 21. 1672, p. 50 ed. Churton.

§ *in qua*] Male ait haec in Epistola ad Polycarpum reperiri, quum deprehenduntur in Epistola ad Smyrnaeos, [§ 3] ut ex Eusebio notatum. E. S. CYPRIANUS. Locum, si modo verba *et proprie* *Antiochensem ecclesiam* parenthesi includantur, emendari posse arbitratur Fabricius.

h *a me*] Notandum in Graeco decesse voces *ἐπ' ἐμοῦ*. VALLARS. In cap. ii hujusce de Viris Illustribus libri, Hieronymus, “Evan-
gelium quoque quod appellatur secundum Hebraeos, et a me
“nuper in Graecum Latinumque sermonem translatum est, quo
“et Origenes saepe utitur.”

i *Vidi*] Hieronymi auctoritas in errorem induxit non solum antiquum illum Ignatii Interpretem, et alios, qui ex hoc loco de Ignatii aetate judicium ferendum putarunt, verum etiam recentissimum doctissimumque Hieronymiani Catalogi Editorem, cl. Cyprianum, qui, in notis suis p. 244, contendit, omnino istis verbis dictum velle Ignatium suis semet ipsum oculis vidisse Christum, refutatque B. Ittigium secus sentientem. Verum omnino vera est Ittigii sententia, et Valesii versione Eusebii H. E. iii 36 confirmatur. Ἐγὼ δὲ καὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἐν σαρκὶ αὐτὸν οἶδα καὶ πιστεύω ὄντα. *Ego vero post resurrectionem Dominum ipsum in carne apparuisse scio et credo*. Cl. Cyprianus vero juxta cum aliis a recta verborum constructione abiisse vide-

tur. Scilicet non ita cohaerent verba Ignatii : Ἐγὼ ἐν σαρκὶ αὐτὸν οἶδα, sed sic : Ἐγὼ ἐν σαρκὶ αὐτὸν οἶδα ὄντα. Pari modo Vossius senior erravit, in quodam Philostrati loco τὸ οἶδα reddens per *vidi*, notatus ideirco a cl. Fabricio, Biblioth. Graec. lib. IV cap. xxiv § 12 n. 1 p. 54. Sic Julianus Imperator, Orat. iv, scribit, οἶδα μὲν οὖν καὶ Πλάτωνα τὸν μέγαν. E quibus verbis nemo confecerit, Julianum significare suis semet oculis vidisse Platonem Philosophum. ACTA ERUDIT. LIPS. Septemb. 1713.

Verba Ignatii male intellexerunt Maestraeus in notis ad Epistolam Ignatii, Montacutius in Origin. Eccles. ii 457, et Huetius, Demonstr. Evang. i. pp. 17, 18.

^k *incorporale*] σωματικόν, Sophronius. Ubi videtur error irrep-
sisse, et legendum ἀσώματικόν, *incorporale*, sicut in vetustissimis Hieronymi exemplaribus constanter legitur, et sicut ipsum Hieronymum Prooemio in lib. 18 in Esaiam etiam legisse apparet, ubi ista exstitisse in Evangelio Nazaraeorum a se nuper translato memorat. LEMOYNIUS, Var. Sacr. ii 418.

^l *ego me ingeram*] Haec verba nec habentur apud Sophronium, nec in vetustis exemplaribus emendatioribus. ERASMUS.

^m *Passus est*] Acta Martyrii Ignatii interpolata habent Graece Metaphrastes, 20 Dec. et exinde Latine Surius et Bollandus, Calendis Februar. : Graece et Latine in Patribus Apostolicis Cotelierius. Sinceriora Jac. Usserius in lucem protulit Latine ex duplici diversa interpretatione, quam utranque e MSS. Codd. cum notis eruditus vulgavit in Appendice Ignatiana, Lond. 1647, 4. Etiam Graecum Actorum Ignatii exemplar in Bibl. Bodleiana, sed interpolatorum reperit ; itaque editione indignum existimavit. Haec vero a Philone, Caio, et Agathopode, Diaconis, qui beatum Christi Martyrem e Syria comitati erant, descripta fuisse sibi persuadet ; et sane in monumentis hujus generis videntur esse fide dignissima. Post Usserium eadem dedere Bollandus in Actis Sanctor. Calendis Febr. tom. i p. 13 sq. et Cotelierius in Patribus Apostolicis, tom. 2. Graece denique et Latine e Codice Colbertino edidit Theodoricus Ruinartus, in Actis Martyrum Selectis, Paris. 1689, 4. Atque inde Jo. Ernestus Grabe, tom. 2 Spicilegii Patrum, Oxon. 1699, 8. pag. 9. Tho. Ittigius, in Bibliotheca Patrum Apostolica, Lips. 1699, 8, ac denique Tho. Smithus ad calcem Epistolarum Ignatii, Oxon. 1709, 4. In his Actis Epistola Ignatii ad Romanos Graece sincere legitur, quam in Mediceo Codice omissam videre optaverat Is. Vossius, contentus interim interpolatam ex veteri versione Latina recensere et castigare. FABRICIUS.

Acta Ignatii sinceriora defendunt Mamachus, Orig. et Antiq. Christian. iv p. 402 sq, Pearson. Vindic. II c. 12, Dodwell. Dissert. Cypr. xii § 43, Tillemont. *Mémoires*, ii p. 195, Ceillier. *Histoire Générale des Auteurs Sacrés et Ecclesiastiques*, i p. 620, Gallandius, Proleg. pp. lx-lxii, Möhler, *la Patrologie*, p. 408, Gieseler. *K. G.* I i § 33 n 8. Smithi Praefationem habes infra p. 588 sq.

Acta rejiciunt Basnagius, Annal. A. D. 107, c. vii p. 17, Oudin, Comment. de Scriptoribus Ecclesiasticis, p. 133, 4. Heumannus, Conspect. Reipub. Liter. vii § 45.

ⁿ anno undecimo] Ἔταθε δεκάτω ἔτει Τραϊανῶν. SOPHRONIUS.

Eusebius in Chronico, anno Trajani decimo tertiam Christianorum persecutionem consignans, in ea et Symeonem Cleophae Hierosolymorum Episcopum, et Ignatium Antiochenum Episcopum passos esse ait . . . Verum Eusebius quae gesta variis annis sunt, Epitomatorum more, uno tenore retulit. OUDINUS.

Conf. omnino Greswell. *Dissertations*, iv 415 sq.

Anno Christi 107, Trajani decimo, Ignatii martyrium illigant Usserius, Nott. in Ignatii Acta, p. 36, Tillemontius, *Mémoires*, ii 195, Ruinartus, Act. Sinc. Mart. p. 10, Dodwellus, Dissert. Cypr. xi 18, Baraterius, de Successione, p. 92, Gallandius, Proleg. p. lxii, Burtonus, *Lectures*, ii 23, Bunsenius, *Hippolytus and his Age*, iv 208, *Ignatius und seiner Zeit*, p. 23. Circiter A. D. 108, Uhlhornius, in Niedueri *Zeitschrift für die histor. Theologie*, 1851, p. 328. Pearsonus autem, vid. infra pp. 564-569, Ignatium in anno 116 occubuisse statuit, quem secuti sunt Lloydius, Pagius, Critic. in Annal. Baronii 107, num. 3-6, Grabius, Spicil. ii 9, Le Quienius, Oriens Christianus, ii 701, Clericus, Hist. Eccles. ann. 116, § 7, Benedictini, in opere *L'art de vérifier les dates* inscripto; Venema, Hist. Eccles. Saec. II § 7; Eckhelius, Doctr. Num. Vet. vi 450-454, Gieselerus, *Kirchengeschichte*, i 117, Guerikeus, *K. G.* i 169. In medio relinquit Schroechkius, *K. G.* ii 336, 337. Clintonus, Fast. Rom. diem statuit 20 Decembris A. D. 115. In hac dissensione remedium opportunum Dreselius, pp. xxiv, 368, sibi visus est invenisse in exordio Actuum quae, ex Cod. Vat. 866, ab ipso primum edita, tacent prorsus de Ignatio, a Trajano Antiochiae condemnato, quum capitale ejus judicium coram Imperatore et Senatu Romae actum referunt.

^o *Daphniticam*] Sic dicta a Daphne Antiochiae suburbio ad orientem. Vid. Evagrius, lib. i c. 16. VALLARSIUS.

JUDICIA

DE

S. IGNATII EPISTOLIS,

TUM PROLIXIORIBUS, TUM BREVIORIBUS;

Ex Viri clarissimi Joannis Pearsoni, Cestriensis Episcopi, Vindicis Ignatianis, excerpta.

[Ex Editione Russeliana desumta.]

SUB Ignatii nomine primo Tres Epistolae in lucem editae sunt Parisiis Latine tantum, A. D. 1495, ad B. Mariam una, ad S. Joannem Apostolum duae. Anno 1498 undecim Epistolae aliae, Latinae pariter, ex Veteri Versione, nondum comparente exemplari Graeco, a Fabro Stapulensi typis sunt impressae^a. Tum vero Symphorianus Champenius Lugdunensis, has a Fabro editas, cum tribus aliis ab illo rejectis, et quarta ad Mariam Cassobolitam nunquam ante publicata, edi curavit; atque ita tandem Quindecim Ignatii Epistolae exstiterunt^b.

Et haec quidem facies S. Ignatii sub initio decimi sexti saeculi fuit; quum ipse Faber Stapulensis ejus auctoritate tanquam indubitata in libello de Triduo Christi utitur.

Faber Stapulensis.

^a Et Polycarpi ad Philippenses singularis, una cum Dionysio Areopagitae adscriptis Operibus. Quae [Epistolae] cum iisdem Argentinae 1502, et Parisiis, a Judoco Clichtoveo recognitae, 1515, seorsim vero, Argentorati 1527, et alibi sunt recusae. USSER.

^b Hae, cum Latinis Pseudo-Dionysii antiquioribus Versionibus, Coloniae 1536, cum Pseudo-Clementis Operibus, in Micropresbytico, Basileae 1550, cum nova Pseudo-Dionysii Versione per Joachimum Peronium, Coloniae 1557, et cum Pseudo-Clementis Operibus, ibidem 1570, sunt impressae. USSER.

- Fisher,
1522. Joannes etiam Episcopus Rossensis, Libello cui titulus, *Petrus fuit Romae*, inter primos has Epistolas citavit.
- Driedo,
1533. Quinetiam Joannes Driedo, celebris ea aetate Theologus, libro De Dogmatibus Ecclesiasticis et Apocryphis, quamplurima Romanae Ecclesiae dogmata, longa sententiarum serie ex Epistolis Ignatii petita, confirmare nititur. Et
- Ayala. Martinus Peresius Ayala^o, scriptor inter Pontificios non ignobilis, inde testimonia saepissime adhibuit; et ad confirmandas Traditiones non scriptas omnes has Epistolas defloravit. Neque quemquam novi, qui ea aetate de Duodecim praesertim Epistolis dubitavit.
- A. Gesner. Post autem sexaginta annos, Andreas Gesnerus, si ipsi credendum sit, Epistolas Duodecim Graece, interprete Joanne Brunnero, primus omnium edidit, A. D. 1559^d. Ita enim in Praefatione loquitur: “Ignatium vero quum ille (Henricus Petri scilicet) Latine tantum ediderit, ego Graecum exemplar MS. nactus ex Bibliotheca cl. V. piae memoriae D. Gaspari a Nydpryek, existimavi neque Henrico Petri molestum, studiosis autem plerisque gratum fore, si ea quae haecenus Latine tantum circumferebantur, Graece simul et Latine a me fuissent edita.” Sed quicquid dixerit Gesnerus, ante eum S. Ignatium Graece ex Augustanae Bibliothecae exemplari Valentinus Pacaeus publicaverat, A. D. 1557^e, quem primum in lucem eas edidisse testatur Morellius, qui easdem Parisiis recudendas curavit A. D. 1558^f. Eamque a Pacaeo procuratam prin-

^e Episcopus Segobiensis, deinde Archiep. Valentinus, qui interfuit Concilio Tridentino, ab anno 1551, si Sarpio fides. Hispani autem aiunt eum Concilio adfuisse in annis 1546, 7, et Capitulis de Justificatione operam contulisse. Mortuus est a. 1566. CHURTON.

^d Tigurina [Editio] anno 1560, ex MS. Codice Gaspari a Nydpruck, una cum Johannis Brunneri versione, vel potius paraphrasi, &c. USSER.

^e Dilingana 1557. Hanc reliqui secuti sunt Editores: non ex Graeco aliquo Codice alio, sed partim ex ingenio, partim ex vetere vulgato Latino Interprete, non paucis in locis eandem corrigentes. USSER.

^f Et 1562, additis tum Notulis, de iis quae ipsi mutanda visa sunt, tum Versione Latina, quae et Parisiis anno 1561, impressa prodiit. Iterum vero a Christophoro Plantino, Antuerpiae anno 1566 et 1572, seorsim, et a Joh. Jacobo Grynaco, Basileae 1569 in Orthodoxorum volumine, Augustanus ille Ignatius, eo quo diximus modo correctus, recusus est: nova Interpretatione Hieronymi Vairlenii Sylvii adjecta. Quae (licet in multis

cipem esse Graecarum Epistolarum Editionem, fidem faciunt illa Centuriatorum Magdeburgensium: "Est et hoc annotandum, quod hoc anno 1558 Epistolae Ignatii Graecae sint impressae et publicatae, quae haecenus per aliquot saecula latuerunt." Quare Duodecim Epistolae ante a Stapulensi aut Chamberio Latine, nunc a Pacaeo ex Augustano primum, dein a Gesnero e Nydpruceiano codice editae sunt.

Quum jam Graeca exemplaria exstarent, primi omnium Centuriatores Magdeburgici suspiciones suas, sed caute satis moderateque proposuerunt. Quinetiam statim gravis illa Joannis Calvinii censura prodiit, lib. i cap. 3 Institutionum, jam tum in commodiorem formam redactarum; "Nihil naeniis illis, quae sub Ignatii nomine editae sunt, putidius. Quo minus tolerabilis est eorum impudentia, qui talibus larvis ad fallendum se instruunt." Ita ille pro more suo acriter satis et animose. "Nec tamen offendit Calvinum Ignatius, sed ii qui Ignatium corruperunt," inquit Rivetus: auctoritatem enim Ignatii rejicit ab Antitrinitariis objectam, ex Epistola sine dubio ad Tarsenses, quae pro genuina non agnoscitur; et Quadragesimam aliasque traditiones objicit, quae in assumptis tantum inveniuntur.

Tum Marianus Victorius in S. Hieronymum: "Ignatius, Vir Apostolicus, scripsit litteras ad sacratissimam Virginem, Dei genitricem Mariam, et alias quae exstant." Ac statim etiam ex Lutheri Schola celebris Theologus, Martinus Chemnitius, in Examine Concilii Tridentini, harum Epistolarum testimoniis saepe utitur, eisque multum tribuit. Sed alibi non sine censura laudat, inquam, "transformatae videntur in multis locis ad stabilendum statum regni Pontificii" &c. Primus enim observavit, locum ex Epistola ad Smyrnaeos citatum a Theodoro, nec in Graecis Codicibus nec in Latinis reperiri, quamvis a Guiljelmo Widefordo pariter citatus sit; et loca plurima ex Apostolicis Constitutionibus Epistolis Ignatii esse assuta.

locis admodum infida atque mutila) una cum brevibus ejusdem Vairlenii Scholiis, ex Plantiniana Editione in varias Bibliothecae Patrum Editiones (Parisiis et Coloniae excusae) postea traducta est. USSER.

Canisius, 1586. Post quem Petrus Canisius, vir eruditus, ad confirmationem Catechismi, testimonio Ignatii ex Veteri Interprete creberrime utitur.

Centuriatores et Calvinum, quod Ignatium tam parvi penderent, perstringit una sententia Campianus, Ratione Quinta. Defendit statim Calvinum Whitakerus, et Epistolas "obseurae dubiaeque fidei" esse notat, "quod plures Ignatio nunc adscribantur, de quibus Eusebius et Hieronymus non meminerunt, et quod ejus quoddam dictum recitet Hieronymus, aliudque Theodoretus, quod in istis quae circumferuntur Epistolis nusquam reperitur." Ac Bellarmino respondens, ex Duodecim Ignatii Epistolis Graecae exstantibus Septem tantum memoratas Eusebio et Hieronymo animadvertit; "de quibus," inquit, "quid statuamus, non satis constat: constat autem Quinque esse sine dubio spurias et adulterinas." Eidem Campiano respondens Laurentius Humfredus, notat "Magdeburgenses moderatissima oratione prudentissime monuisse, haberi quaedam in hisce Epistolis, quae ad deformes naevos declinare videntur; et quaedam obrepsisse illis adulterina non ferenda" asserit: aliquid eis resectum, aliquid assumtum esse autumans.

Whitgift, 1574. Interim reverendus admodum Whitgiftus in Ecclesiae nostrae controversiis Ignatio multum tribuebat; et Schismaticorum coryphaeus Thomas Cartwrightus ejusdem auctoritatem defugiebat; et Calvinum sequi professus, aliaque argumenta ex proprio penu suppeditans, negabat auctorem Epistolarum fuisse illum Apostolorum discipulum: quod et ejus sequaces fecere, quoties aliquid ipsis objectum est, cui respondere aliter non potuerunt; quoties autem ad Presbyterium confirmandum aliquid facere videbatur, ejus auctoritate libenter frequenterque utebantur.

Baronius. Tum vero eminentissimi duo Cardinales, Baronius atque Bellarminus, ita judicabant. Baronius caute primum distinguit inter Epistolas Latine tantum exstantes, et eas quae Graecae etiam prodierant: priores nullius auctoritatis esse innuit; posteriores omnes avide amplectitur, incorruptas et integras esse pronunciat, easque miris effert laudibus. Non enim Septem tantum Eusebio cognitae, sed et Quinque re-

liquas " Ignatii esse germanas, easdemque sincerissimas, " nemo jure," inquit, " poterit dubitare." Bellarminus Bellarminus. notat " Latinas Tres gravitatem eloqui S. Ignatii omnino " non redolere : Quinque Eusebio incognitas ob styli " similitudinem et spiritum vere Apostolicum, a viris " doctis omnino recipi ; non esse magnam fidem habendam Codicibus Graecis, qui nunc exstant, quando dis- " crepant a Latinis ; saepe enim emendatiores inveniri " Codices Latinos quam Graecos : quod verum," inquit, " esse intelliget, qui conferet testimonia quae ex Ignatio " citant S. Athanasius et Theodoretus, cum verbis ejusdem Ignatii, quae nunc habemus in Codicibus Latinis " et Graecis."

De Epistola ad Tarsenses primo dubitat Faustus Socinus, F. Socinus, 1624. Responsione ad Vujekum ; et sententiam suam liberius de omnibus profert Animadversione ad Assertionem septimam Posnaniensium. " Ignatii scripta partim adulterina, partim " admodum corrupta et additamentis quibusdam coinquinata ; adeo ut eorum quoque in ipsis fiat mentio, quae " non nisi post aliquot saecula exstiterunt." Et licet Latinum Ignatii exemplar tantummodo tunc temporis vidisset, et *Missarum* voce offensus ita scriberet, nactus tamen postea Graecum Codicem, ubi eum locum aliter se habere invenit, sententiam non mutavit. In hunc enim modum concludit : " Fuit, nimirum, liber iste Epistolarum Ignatii, " quodocumque id factum fuerit, ab iis partim depravatus, " partim etiam consarcinatus, qui tyrannidem Episcoporum, " non in Ecclesiam tantum, sed in Rempublicam quoque, " contra omne jus fasque, invectam vehementer probabant, " ac stabilire volebant."

Paullo post Rodolphus Hospinianus, Tigurinus, Hospinianus, 1602. Historiae Sacramentariae lib. ii cap. 1, Ignatium nostrum tanquam testem locupletissimum laudat.

Perkinsius autem nostras Whitakerum interim in hunc Perkins, 1603. modum sequitur. " Eusebius cum Hieronymo Septem " Ignatii pro veris numeravit Epistolas : at nunc sub illius " nomine habenter Duodecim, quarum Quinque spuriae " sunt. Etiam Epistola ad Ephesios aut spuria est, aut

“saltem corrupta; quia locus a Theodoro et Gelasio ex
“illa citatus in nostris exemplaribus non invenitur.”

Bilsonus,
1610.

Thomas Bilson nostras, Vir magni in Ecclesia nominis, de perpetua gubernatione Ecclesiae scripsit fuse atque erudite: S. Ignatium autem in eo opere ut indubitatum Auctorem frequenter laudat, et dum in vivis esset, eas ipsas Epistolas, quas citat, scripsisse sanctissimum illum Martyrem affirmat.

Scultetus,
1598.

Abraham Scultetus, in Medulla Patrum, ita pronunciat: “Rationibus in omnem partem probe diligenterque excussis, in tertiam nonnulli secesserunt sententiam, stueruntque esse quidem Epistolas hasce Ignatii, sed adulteratas, sed interpolatas: quorum in iudicio et nos acquiescimus.”

Possevi-
nus, 1603.

Possevinus autem adhaerens Baronio, “Licet S. Hieronymus,” inquit, “tantum meminerit Septem Epistolarum, Duodecim tamen haud dubiae fidei habemus. Quae vero Tres aliae feruntur, etsi non tam certae fidei sunt, citantur tamen a S. Bernardo; nec defuere post illum Viri docti, qui ipsarum meminerunt.” Et Jacobus Gretserus eadem presse sequitur vestigia de Duodecim Epistolis geminis; quarum Vindicias ab eodem scriptas alicubi latere testatur se audivisse Labbaeus.

Gretserus.

Maestraeus,
1608.

Tum vero Martialis Maestraeus, Doctor Parisiensis, qui Ignatium ipsum edidit^h, et Notis illustravit, Tres Latinas in Commentationum Apocrypharum numero collocat; reliquas Duodecim “germanas et vere aureas Ignatii Epistolas praedicat, sed ab Haereticis et a Graeculis posterioribus alicubi interpolatas et depravatas fatetur.”

Dounham,
1620.

Georgius Dounamus nostrasⁱ, Vir doctissimus, saepe

^g Nescio unde haec. Eandem vero sententiam breviter dat Perkinsius in ‘Reformato Catholico’ suo prope finem, fusius in ‘Problemate,’ Opp. ii 490. CHURTON.

^h Latinam Vairlenii interpretationem emendavit et supplevit; atque insuper tum suis, tum Morelii, Vairlenii, et Billii in Ignatium Observationibus simul collatis, amplioribus Notis illustravit. Atque hujus Graeco-Latinus Ignatius, et separatim anno 1608, et in Bibliothecae Patrum tomo i Graeco-Latino, an. 1624 Parisiis habetur editus. USSER.

ⁱ Concionem suam habitam in Consecratione Jac. Montague, a. 1608, justo

schismaticos et sui et prioris saeculi accusat, quod nunc Ignatii testimonia in sua causa urgent, nunc Epistolas ejus tanquam spurias rejiciunt; et Septem illas ab Eusebio memoratas doctas et pias appellat; quas vel ideo rejici non posse ait, quod ab Eusebio memorentur.

Inter Socinianos Hieronymus Moscorovius de vera harum Epistolarum antiquitate dubitasse haud videtur, quum in Refutatione appendicis Martini Smigleccii haec habeat: “ Ignatius, Patrum apud Latinos, quorum quidem scripta exstant, vetustissimus, apertissime fatetur in Epistola ad Tarsenses, quod Christus non sit ille qui est super omnia Deus, sed filius ipsius.” Moscorovius, 1617.

Isaaci certe Casauboni, veterum scriptorum peritissimi judicis, sententia in hac etiam causa maxime notanda. Is. Casaubon, 1615.

Quare Parkerus hunc inter eos numerat, quos omnes Ignatii Epistolas fictitias docuisse vult: sed hoc et sublesta fide tradit, et levissimo argumento suadere conatur, quod Casaubonus de prisca Ecclesiae disciplina locutus, Cyprianum testem adhibuit, Ignatium non nominavit: quum in Exercitationibus Baronianis S. Ignatium saepe laudet, et “ nonnullarum ejus Epistolarum antiquitatem novis rationibus se tuiturum” polliceatur; quas praematura Viri maximi morte ereptas nobis fuisse dolemus.

“ Sed unus quidem Vir, caetera doctissimus,” ut testatur Vedelius, “ extra omne dubium ponit suppositionem harum Epistolarum: immo dicere non veretur, Ignatium nullas unquam Epistolas scripsisse.” De hoc Viro doctissimo altercantur Doctores duo, Owenus et Hammondus; quem quasi nec nomine nec scripto notum producunt, et quem Anonymum ineditum Hammondus vocat. Est autem ille extra omne dubium Robertus Parker^k, schismaticus Anglicus. Omnia enim quae Vedelius a Viro illo caetera doctissimo dicta profert, in Parkeri libro secundo de Politeia Parker, 1616.

volumine defendit, Lond. 1611. Vid. illius libr. iii c. 2 § 9, c. v § 7. CHURTON.

^k Floruit ille Bilsono Episcopo coetaneus; exsul in Geldria, ut fertur, mortuus est. Editi sunt ejus Libri tres de Politeia Ecclesiastica sine nomine loci aut typhothetae. 4^o. 1615. CHURTON.

Ecclesiastica capite decimo tertio reperiuntur. Non est igitur alius Vedelii Vir doctissimus quam Robertus Parker nostras, schismaticorum coryphaeus, quem Vedelius, quum refutare vellet, et Genevensis disciplinae summum patronum fuisse nosceret, honoris causa nominare noluit. Hic autem Parkerus tredecim rationibus Epistolas Ignatii fictitias esse probare conatur: cujus conjecturis Dallaei Dissertatio maxime locupletata est.

Cocus,
1614.

Post hunc Robertus Cocus¹ etiam nostras edidit Censuram quorundam Scriptorum Veterum, in qua quocumque aut quaecumque firma sententiae suae probandae argumenta attulit, id tantum revera probare putavit, "Epistolas Ignatii aut esse supposititias, aut corruptas."

Vedelius,
1623.

Quum haec ita se haberent, Nicolaus Vedelius, Professor Genevensis, rem totam ad examen revocavit: Apologiam pro Ignatio scripsit, novam Editionem adornavit^m, Exercitationibus et Appendice Epistolas illustravit. Tres igitur ille Latinas omnino rejecit, quod "nimis aperta ipsarum suppositio ei videretur." Reliquas Duodecim in duos Libros distinxit, quorum prior continet Epistolas Genuinas, posterior Supposititias. Genuinas tantum agnoscit Septem illas ab Eusebio memoratas; reliquas Quinque aut perperam inscriptas, aut plane supposititias esse statuit. Praeterea in ipsas Septem genuinas non pauca irrepsisse stellionum audacissimorum vestigia testatur: quae Notulis quibusdam in margine positus jugulavit.

Rivetus,
1619.

Quare Andreas Rivetus, licet in tertia editione Critici Sacri censura Roberti Coci sit adjutus, moderatissimam tamen sententiam amplecti se profitetur, scilicet, "esse plerasque Epistolas Ignatii, ad minimum Septem; sed hoc tempore non haberi nisi adulteratas, et multis in locis interpolatas." Et Daniel Chamierus, in Responsionibus ad Testimonia a Bellarmino adducta, auctoritatem

Chamier,
1606.

¹ Ecclesiae Leodiensis Vicarius, Coll. Aen. Nasi olim socius.

^m Omnium locupletissima Graeco-Latina Genevensis anno 1623 est Editio, a Nicolao Vedelio adornata: qui Latinum Maestraei textum in margine passim correxit, Exercitationes pro antiquitate Catholica adversus Baronium et Bellarminum singulis Epistolis attexuit, Apologiam pro Ignatii scriptis praemisit, et Criticas Notas vice Appendicis toti Operi subiecit. USSER.

Ignatii nunquam declinat. Semel tantum ait, "Epistola ad Antiochenses viris doctis non videtur legitima, quia ab Hieronymo non annotata in censu Operum Ignatii, ipsisque adeo Veteribus sit incognita."

Daniel Heinsius ad Novum Testamentum, Epistolas quasdam earum quae editae sunt, Ignatii revera fuisse indicat, alias non item. Gerardus Joannes Vossius, de natali anno Christi, sect. 41, "Alii respondent Ignatii Epistolas esse supposititias, nec ulli ante Nicaenum Concilium memoratas. Itane vero? Quasi non meminerit earum Irenaeus lib. v cap. 28, et eo antiquior ipsique par Ignatio Polycarpus, apud Eusebium, lib. iii cap. 36, ut de Origene taceam, qui quiddam inde adducit, Homil. 6 in Lucam."

Petrus autem Halloixius Jesuita non tantum omnes Graecas genuinas et germanas esse operose contendit; sed et de tribus Latinis ita iudicium suum profert: "Nec ita certae sunt, ut indubitata fidem apud omnes mereantur, nec ita incertae, ut omnem perdant." Aliter tamen Dionysius Petavius, licet ejusdem ordinis. "Constat," inquit, "omnes Ignatii Epistolas interpolatas fuisse. Nam pleraque ex illis loca ab Antiquis laudata, vel in eis minime reperiuntur, vel longe aliter conceptaⁿ."

Et denique Walo Messalinus: "Apud me constat omnes illas Ignatii Epistolas supposititias esse, vel certe multis locis interpolatas;" et aliqua recitat, quae "satis evincunt," inquit, "non posse illud Opus Auctori quem ementitur adscribi." Ac rursus, "Epistolae illae natae et suppositae videntur, circa initium aut medium secundi saeculi; quo tempore primus singularis Episcopatus supra Presbyteratum introductus est."

Huc usque Virorum doctorum judicia, sive conjecturae potius progressae sunt, dum Editio una Graeca, licet ex duobus MSS exemplaribus, et una etiam Interpretatio Latina Vetus, illi satis apte respondens, aut ab aliis ad Graecos illos Codices reformata, exstaret: de quibus conjecturis, nonnulla notatu non indigna visum est observare.

ⁿ [Aliter, post Usserii editionem, judicavit Petavius. Vide infra, p. xxxviii, et conf. de Eccl. Hierarchia, I ii 14.]

Parker et
Salmasius.

Primo, Sententia decretoria Parkeri et Salmasii, qui statuunt omnes Epistolas sub nomine Ignatii editas, esse plane supposititias, minime ferenda est: tum quod eorum argumenta nihil aliud evincunt quam quod a caeteris statutum, nempe omnes aut supposititias esse aut interpolatas; (quum enim adhuc nescirent qualis revera interpolatio fuerit, quicquid illis displicuit, potuit ad interpolationes pertinere;) tum quod Parkerus statuatur, neminem ante Concilium Nicaenum earum meminisse, quod apertissime falsum est.

Secundo, Ingens discrimen inter Tres Latinas et Duodecim Graecas Epistolas recte observatum est; et Latinae primum emissae ab universis fere merito sunt rejectae: tum quod Graecis omnibus fuerint incognitae, neque Graecismum omnino redoleant, ut non ab Interprete, sed Auctore Latino videantur profectae; tum quod in vetustissimis Vulgatae Versionis MSS Codicibus non inveniantur, et seorsim aliquando scriptae sint, et inter Latinos a Bernardo aut Pseudo-Dextro primum memoratae; tum denique quod vix rationi temporum videantur consentire, aut cum institutis Ignatii quicquam commune habere: "pro quibus frustra nonnulli pugnare aggressi sunt ante aliquot annos," ut recte judicavit Philippus Labbaeus.

Tertio, Ne ipsae quidem Graecae Duodecim parem auctoritatem sibi vindicant; et recte posita videtur distinctio inter Septem Epistolas, quae sunt ab Eusebio memoratae, reliquisque antiquissimis Patribus frequenter laudatae, et Quinque alias, quae non nisi post aliquot saecula ab ullo Graeco scriptore agnitae sunt, atque ideo jure vel in dubium vocantur, vel etiam plane rejiciuntur: idque non tantum, quia verisimile non est, eas Eusebium, si ejus aevo exstitissent, latere potuisse, aut ab eodem, si ipsi cognitae essent, praeteriri; sed etiam, quia vel ob modum loquendi, ab Eusebianis multum discrepantes apparent, vel ob materiam doctrinae, institutis et moribus posterioris Ecclesiae magis consonae, et Ignatianis Eusebio memoratis sola imitatione, eaque nimis affectata, similes.

Quarto, Recte animadversum est a quamplurimis, etiam illas Septem antiquissimas et maxime genuinas Epistolas

in Editione Graeca tunc temporis vulgata, interpolatas et corruptas fuisse: idque cum loca a veteribus Patribus adducta, quae in ea Editione aut non comparent, aut non recte repraesentantur, tum alia etiam non pauca, quae neque antiquitati neque sententiae S. Ignatii congruunt, neque tenori Epistolarum satis convenienter inseruntur, planum faciunt.

Quinto, Industria Vedellii, quam ad loca in Epistolis Eusebio memoratis corrupta et interpolata indicanda, et a genuinis discernenda adhibuit, si conatum spectemus, laudanda, si eventum sive successum, parvi quidem aestimanda videatur. Tanta enim diligentia hoc tandem effectum est, ut ex una parte inserta et interpolata pleraque praetermittantur, ac pro genuinis retineantur; ex altera vero, germana atque genuina saepiuscule pro ascititiis notentur et rejiciantur. Quamvis igitur quamplurimi optimas Ignatii Epistolas corruptas esse judicarent, haec tamen ad genuinas a corruptelis certo aliquo criterio vindicandas parum aut nihil est effectum. Ut verum illud sit quod a Dallaeo observatur, "Nisi sincerius exemplar Usserius et Vossius nacti essent, nulla plane spes superesset Interpolatoris aliena a veris Scriptoris internoscendi et discernendi."

Quare Jacobus Usserius, Archiepiscopus Armachanus, Hiberniae Primas, Vir mirae in his rebus perspicaciae fideique, quum videret talibus conjecturis nihil effici, animadverteretque tres in Anglia nostra Theologos olim locum quendam ex Epistola Ignatii a Theodoretō citatum^o, nec in

Usserius.
1644.

^o In vulgatis nostris Codicibus, Latinis pariter et Graecis, luculentum illud testimonium desiderari vident omnes, ex Ignatii Epistola ad Smyrnaeos, a Theodoretō, in 3^o Dialogo qui *Ἀπαθής* inscribitur, depromptum. *Εὐχαριστίας καὶ προσφορὰς οὐκ ἀποδέχονται, διὰ τὸ μὴ ὁμολογεῖν τὴν εὐχαριστίαν σάρκα εἶναι τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τὴν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν παθοῦσαν, ἣν χρηστότητι ὁ Πατὴρ ἤγειρεν.* Cujus sententiae priorem partem, a Guilielmo Widefordo, sub annum Domini 1396 ita citatam invenio. "Considerate qualiter Anthropomorphi a communione et oratione Sanctorum recedunt: propter quod non habent confiteri Eucharistiam "carnem esse Salvatoris." Posteriorem, a Roberto Lincolnensi Episcopo, circa annum 1250, ita: "Est enim Eucharistia, secundum beatum Ignatium, caro Salvatoris nostri Jesu Christi pro peccatis nostris passa, quam "benignitate Pater resuscitavit." Utramque vero, a Johanne Tissingtono

Editione Graeca aut Vulgata Versione tunc repertum, eodem plane modo, quo a Theodoro productus fuerat, laudasse; circumspicere coepit, num forte in Anglia exemplar aliquod Latinum adhuc delitescens reperiri posset, ex quo sua tres illi Theologi hauserunt, et loca reliqua a Theodoro aliisque antiquis Patribus citata, integra comparerent. Quum, ecce, libros duos MSS naetus est, e publica Collegii Gonvilli et Caii apud Cantabrigienses nostros unum^p, e

Franciscano, hunc in modum recitatum. "Considerate qualiter [Anthropomorphi] a communione et oratione Sanctorum recedunt; propter non confiteri Eucharistiam carnem esse Salvatoris, quam Pater sua benignitate resuscitavit. Contradicientes huic dono, perscrutantes moriuntur. Decens est a talibus recedere, et nec communiter nec seorsum cum eis loqui." USSER.

^p In 4° 756, 56 Catal. MSS Angl. 395, vel I 37 Catal. Coll. Caiensis, cujus Libri titulus sic se habet:

Liber Epistolarum S. Ambrosii, Episcopi et Doctoris summi 81, et Epistolarum S. Dionysii Martyris undecim numero, et Epistolarum S. Ignatii Episcopi et Martyris numero 17. Donatur communi Librariae Sociorum Collegii Annunciationis B. Mariae in Cantabrigia per Magistrum Walterum Crome, Sacrae Theologiae Professore, quondam Socium ejusdem Collegii, anno Domini 1444, in festo S. Hugonis.

Epistolae S. Ignatii ibi hoc ordine occurrunt.

1. Smyrnaeis.
2. Smyrnaeis a Troade Polycarpo.
3. Ephesiis.
4. Magnesiis.
5. Philadelphicis.
6. Trallesis Asiae.
7. Epistola Mariae Proselytae Chassaobolorum ad Ignatium, Episcopum Antiochiae.
8. Responsio Ignatii Mariae Proselytae super eadem Epistola.
9. Tharsensibus.
10. Antiochenis.
11. Eroni, Diacono Ecclesiae Antiochenorum.
12. Martyrium S. Ignatii, Episcopi Antiochiae Syriae. Epist. xii. Sic enim ibi appellatur.
13. Romanis.

Scripsit Beatus Ignatius Smirnaeis a Troade, Polycarpo a Troade, Ephesiis a Smyrna, Magnesiis a Smyrna, Philadelphicis a Troade, Trallesis a Smyrna, Mariae Proselytae ab Antiochia, Tarsensibus a Philippensibus, Antiochenis a Philippensibus: Eroni Diacono a Philippensibus, Romanis a S. . . . [Smyrna], Martyrium Sancti Ignatii cum Epistola ad Romanos, scripta ab ipso ad populum Romanorum.

14. Joanni Evangelistae.

privata D. Richardi Montacutii Norvicensis nuper Episcopi Bibliotheca alterumque, qui Ignatii Epistolarum Interpretationem a Vulgata Latina diversissimam continebant. Et statim collatione facta, testimonia Patrum omnium qui intra quinque, ut ait, post Christum saecula floruerunt, a Graecis Latinisque Codicibus dissidentia, cum hac Versione optime convenire, et multa a Graeculis posterioribus inserta et intertexta ab eadem pariter abesse conspexit. Jam vero non ex levibus conjecturis, aut ex sententia sua, ut Vedelius, sed ex Veteris Versionis fide Graecas Ignatii Epistolas recognovit, assumpta stellationum a genuinis facile et aperte secrevit; Polycarpianam illarum Syllogen ita excudendam curavit, ut minio in textu Graeco lacinae illae signarentur, quas a recentiori Interpolatore assutas fuisse, Veteris Latini Interpretis, tunc primum ab ipso editi, indicio deprehenderat. Felix hoc quidem inceptum; quo Reverendus Senex, cum ingenii, judicii, et doctrinae specimen singulare exhibuit, tum Ecclesiae utilissimam, et hisce temporibus maxime salutarem operam praestitit.

Id vero ad cumulum accessit, quod vir praestantissimus et omni doctrinae genere admodum excultus, Isaacus Vossius, Graecum exemplar (quod, opinor, infinitae lectionis ^{Vossius.} 1646. Turrianus centum fere annis ante viderat, et vetustissimum emendatissimumque esse testatus est) e Medicea Bibliotheca exscriptum produceret, viris doctissimis amicissime communicaret, et quoniam Latinae versionis ab Usserio publicatae apprime consonum animadvertit, cum ea simul imprimendum ac notis illustrandum curaret. Quae quum tam

15. Joanni Evangelistae.

16. S. Mariae.

17. Ignatio Sancta Maria.

De hoc Codice rectissime haec annotavit D. Pearsonus: "Ordo hic " Latinarum idem est cum ordine Graecarum in Codice Mediceo: licet " Usserius eas ediderit eodem ordine, quo Graecae Interpolatae editae sunt. " Unde non minima Epistolae ad Polycarpum injuria facta." SMITH, in Praefat. suae Edit. Ignatii, 4^o Oxon. 1709.

Hujus Codicis lectiones variantes humanissime ad usus meos exscripsit Vir reverendus Johannes Jacobus Smith, A.M. Coll. Caiensis Socius.

¹ Ubi hic Codex jam reperiendus sit, ne investigando quidem expiscari possum. SMITH.

amice conspirarent, non dubitavit asserere doctorum virorum Par, easdem Epistolas tandem nos habere, quas habuit Eusebius, quas edidit Polycarpus, quas scripsit Ignatius.

Sarravius.
1647.

Quam viris eruditis grata fuerit haec Vossii editio, vel inde patet, quod Claudius Sarravius, senator Parisiensis, ab ipso in notis obiter laudatus, ei haec rescripserit: "Ago itaque gratias, ago gratias tibi summas, mi Vossi; aeternum enim me tibi devinxisti tanto et tam praeclaro erga immerentem testimonio. Video enim ibi famam meam aeternitati consecratam, eo monumento, quod saxa et marmora duratione vincat."

Rivetus.
1619.

Quare statim ex Protestantibus Andreas Rivetus, quum ei Usserius novam Ignatii ex veteri libro editionem communicasset, in ultima Critici sui Sacri recognitione illius

Petavius.

judicium secutus est; et ex Jesuitis Petavius, Graecis Vossii et Latinis Usserii conspectis, "Haec," inquit, "prudens et justa suspicio est, illas esse genuinas Ignatii Epistolas, quas antiquorum consensus illustribus testimoniis commendatas et approbatas reliquit." Idem etiam

Fabrotus.
1649.

judicium Nicolai Fabroti fuit, ut ostendunt notae ejus ad Anastasium; "S. Ignatius, Epistola ad Ephesios (edidit eruditus vir Isaacus Vossius)" et statim, "pseudo-Ignatius in Epistola ad Antiochenos," et alibi, "Vetus Interpres Epistolae ad Philippenses, quae S. Ignatio adscribitur." Ita ille genuinas Epistolas a spuriis saepe distinguit, ut in Editione Vossii distinguuntur.

Salmasius.

Salmasius vero, Editione Usserii perspecta, et Codice Mediceo, antequam ederetur, viso, auctoritati Ignatii iniquior factus est: Ecce enim in Apparatu ad Libros de Primatu Papae, [Lugd. Bat. 1645.] "Varias," inquit, "diversi temporis ejus operis interpolationes esse factas multis ostendit Reverendissimus et doctissimus Vir, Jacobus Usserius, Armachanus. Quale autem ab Auctore primum prodiit, ne genuinum quidem Ignatii esse, possum omni asservatione confirmare." Haec paullo sedatius. Quae non longe post sequuntur, Salmasium magis sapiunt. "Qua autem aetate vixerit hic impostor, qui nomen Ignatii ementitus est in istis Epistolis conscribendis, inquirendum est. Nam Ignatium non esse earum aucto-

“rem, tam certum puto quam me haec scribere.” Hic sane purum putum Salmasium habemus. Ad tempus autem quod attinet, impostorem eodem cum Valentino vixisse suspicatur; imperante, nimirum, Antonino, aut certe sub Marco Aurelio. Atque haec est summa sententiae Salmasianae. Ipse autem quum haec in Apparatu tam strenue asseruisset, in ipso opere auctoritate Ignatii saepiuscule utitur. Quae quum vidisset Claudius Sarravius, Sarravius. aurem Salmasio vellit et admonuit: “Non placet, quod ea in Apparatu culpes, quae in ipso opere laudas. De Ignatianis Epistolis intelligo, quas in Apparatu, qui prior legitur, merito τῆς νοθείας revincis: et tamen earum auctoritate postea saepiuscule uteris, quasi essent legitimae, nec titulus auctorem mentiretur. Saltem de ista tua sententiae mutatione aliquid significasses.” Epist. p. 181. Haec, opinor, in Sarravio, maximo Salmasii hyperaspista, etiam illi ferre possunt, qui eadem in Hammondo non ferunt.

David etiam Blondellus, ut ipse in Praefatione Apologiae Blondellus. [Amstel. 1646] fatetur, quamprimum Epistolarum priorum Sex Isaacus Vossius copiam fecit, eas avidis oculis hausit, manu propria descripsit, cum citatis a Veteribus locis studiose contulit, saeculo nostro gratulatus, quod illud ipsum exemplar, quo ante 1300 annos usus erat Eusebius, novam ipsi propediem affulsuram lucem sponderet. Sed postquam attentiore animo singularum et phrasin et materiam et ordinem expendit, blandientes antea spes pudibundus abjicere coactus, bonae Patrum fidei impudenter illum doluit, et argumentis quibusdam a priori, quam de Ignatianis Epistolis imbiberat, opinione depulsus, eas omnes supposititias credere coactus est. Ipsum autem impostorem, qui Ignatii Martyris nomen Septem, Eusebio, Athanasio, Hieronymo laudatis, Epistolis appinxit, longe post annum centesimum quadragesimum quartum, adeoque post Clementis Alexandrini, toto fere centenario Ignatio posterioris, obitum, prodiisse tradit.

Antequam haec a Blondello ederentur, postquam vero ab opinione, quam e Mediceo Codice primum imbiberat, depulsus est, sententia ejus Hugoni Grotio, viro maximo, Grotius. 1643.

innotuit; qui, quid de ea sentiret, in Epistola ad Gerardum Vossium data protinus significavit: “Blondellus, “magnae vir diligentiae, sed suae parti super aequum “addictus, quid de Episcopis et Presbyteris sentiat ex “scriptis ejus antehac editis non obscurum est. Im- “primitur nunc apud Blavium liber ejus specialiter de eo “argumento. Cognovi autem ex sermone ipsius, omnimodo “agere eum hoc velle, ut aliquid reperiat unde famam “spargat, te in ea re plane secum sentire. Ignatii “Epistolas, quas filius tuus ex Italia attulit, puras ab “omnibus iis, quae Eruditi hactenus suspecta habuere, “ideo admittere non vult, quia, Episcopatum vetustati “clarum praebent testimonium. Argumento autem non “alio utitur, quam quod in iis verba quaedam appareant “elegantiora quam solent in Apostolorum scriptis repe- “riri, quales sunt ἀξιώπαινοι, ἀξιολογούμενοι, et similia. “Dixi ego, paris monetae vocabula non pauca esse in “Clementis Epistola, quam suspectam non habet: ad- “haesisse haec illis ex lectione Graecorum qui nitidius “scripserant.”

Quamprimum autem Blondelliana in lucem prodirent, et Isaacus Vossius Codicem Mediceum, quem tam feliciter ediderat, tam male tractatum videret, statim Epistola ad Rivetum rationes perscripsit, “cur eum non omnino per- “movere potuerint Argumenta illa, quae David Blondellus “ad evertendam Epistolarum Ignatii veritatem attulit.” Huic Epistolae Blondellus Annotata sua adpersit, et prae- terea stricturas quasdam ad Vossii notas ante editas; quibus altera prolixiori Epistola ad Rivetum pariter missa Isaacus accurate respondit.

Usserius.
1647.

Quinetiam Archiepiscopus Armachanus in Appendice, proximo post Blondelli Apologiam anno edita, mirari satis se non potuisse profiteretur, duos hos magni nominis viros, Salsasium et Blondellum, conjecturis suis tantum tribuisse, quum Polycarpi ad Philippenses literas, quibus Ignatianas a se subjectas fuisse ipse confirmat, germanas fuisse fateantur, et has ipsas quae Ignatio tribuuntur Epistolas in Mediceo Codice a novitiis assumptis demum liberatas, non minus quam Polycarpi ipsam, Eusebii temporibus in om-

nium manibus fuisse non negent; in hisce tamen effingendis Impostorem aliquem nomen Ignatii ementitum esse, confidentissime pronuntient. Pupugit Blondellum severa haec mitissimi Senis reprehensio, admirantis tantam ex levibus conjecturis confidentiam: quare Epistola ad eum data, et quatuor productis argumentis, quae ipsum sententiam mutare vetarent, haerere se etiamnum professus est.

Postea insignis admodum Theologus, Henricus Ham-^{Hammondus.}mondus, quum videret Theologicas Theses in Gallia propositas, proclamantes, litem et controversiam de Episcoporum supra Presbyteros praerogativa definitam jam videri a Viris longe doctissimis Domino Salmasio et Blondello; Dissertationes Quatuor, quibus Episcopatus jura ex S. Scripturis et primaeva Antiquitate adstruuntur, edidit, (Lond. 1561) et earum secundam de Ignatii scriptis instituit. In illa autem Dissertatione, primo quicquid ad has Ignatio abjudicandas Epistolas dictum est, solenniter ad examen vocavit: secundo quaedam addidit, quae earundem auctoritatem stabiliant.

Ad haec Hammondi nihil Salmasius, nihil Blondellus reposuit. Domi autem Theologus, Joannes Owenus ^{Owenus.}nostras, in Praefatione quadam^r Anglice scripta multa in Hammondiana Ignatii Defensione culpat; quae peculiari scripto^s, lingua etiam nostra Hammondus defendit. Non tamen Owenus eorum sententiam probat, qui Epistolas omnes Ignatianas tanquam fictas et supposititias absolute condemnant: immo in earum aliquibus "suavem et gratiosum," ut nostrates loquuntur, "fidei, dilectionis, sanctitatis, et zeli Dei spiritum spirantem et operantem" agnoscit. Ministri etiam Londinenses cum Sculteto, Vedelio, et Riveto professi sunt, se minime omnes reprobare; sed ita de corruptelis locuti sunt, ac si Editiones Usserii Vossiique nunquam vidissent: certe quid de Epistolis defaecatis sentirent, minime indicarunt.

^r [Vid. librum inscriptum, *The doctrine of the Saints' Perseverance explained and confirmed.* Lond. 1654 fol.]

^s [*Answer to the Animadversions on the Dissertations touching Ignatius's Epistles.* Lond. 1654 4^o.]

Raynaudus,
1653.

Theophilus autem Raynaudus in Erotematibus negat Epistolam ad Mariam Deiparam esse Ignatianam. "Epistolam tamen," inquit, "ad Mariam Cassoboliten esse S. Ignatii foetum genuinum, extra controversiam pono; quicquid contrarium pauci quidam Sectarii effutiverint."

Albertinus,
1655.

Edmundus etiam Albertinus Usserii Responsionibus et Hammondi Dissertationi minime acquievit, sed in Libris de Eucharistia Latine editis decretoriam sententiam in haec verba protulit: "Non negaverim Ignatium Epistolas aliquas scripsisse; sed si quas scripsit, illae perierunt; et plures aliae sub illius nomine circa medium secundi saeculi compositae sunt, ac incaute et absque examine

Dallaeus.

"a Veteribus receptae." Et eodem anno Johannes Dallaeus, libro de Jejuniis et Quadragesima tertio, (Daventriae, 1654) "Totum hoc quod Ignatii nomine circumfertur Epistolarum opus supposititium esse, sanctissimoque Martyri non paucis post ejus mortem annis falso et per fraudem adscriptum fuisse, tam evidentibus patet documentis, ut mirum sit, hanc imposturam homines eruditissimos tam diu latere potuisse;" et de Sex illis, quas Usserius voluit esse vere Ignatianas, "Sed quod magni Viri pace dictum sit, ne istae quidem, quas ille publicavit, a meliori quam caeterae manu esse videntur."

Morinus,
1655.

Interim tamen non est omittendum, nobilem in Theologia Criticum, Johannem Morinum, collatis diversis Editionibus ex Augustano et Florentino Codicibus depromptis, in aliam plane diversam maximeque mirandam sententiam incidisse. "Antiqua," inquit, "Ignatianarum Epistolarum Editio genuinum textum nobis exhibet, nova vero mancum et interpolatum." [De S. Eccles. Ordin. P. III iii 11.]

Bochartus,
1663.

Samuel autem Bochartus, vir doctissimus, in ingenti opere, Hierozoico, Epistolam ad Romanos, Eusebio visam, probatam, atque defloratam, non ante Constantini Imperatoris aevum scriptam fuisse, asserere non dubitavit.

Dallaeus,
1654.

Tandem Johannes Dallaeus, Theologus e Gallia celeberrimus, plurimisque in hoc praesertim genere controversiarum elaboratis operibus notissimus, non contentus iis quae de manifesta impostura obiter, libro de Jejuniis, monuerat, et

in novam plane sententiam de aetate Impostoris delapsus, miraque suae conjecturae dulcedine captus, controversiam hanc magna animi contentione redintegravit, et grandi volumine adversus omnes quarumcumque S. Ignatii Epistolarum defensores late disputavit. Sub ejus enim nomine prodierunt "De Scriptis quae sub Dionysii Areopagitae, et Ignatii Antiocheni nominibus circumferuntur, Libri Duo: quibus demonstratur," uti praefert Titulus, "illa subdititia esse, diu post Martyrum, quibus falso tribuuntur, obitum ficta." (Gen. 1666.)

Et quidem de indubitata suppositione scriptorum Dionysii Areopagitae Dallaeo plane assentitur Pearsonus; idque putat ante Dallaeum, Sirmondum, Petavium, Launoynum, Morinum, aliosque, vel ipsis Pontificiis persuasisse. Sed de aetate Auctoris, qui ea scripsit et Areopagitae supposuit, quicumque fuit, ab eo prorsus dissentit.

De Ignatio duplicem Dallaeus proponit quaestionem, quarum prima haec est, "An omnes Epistolae, quae sub ejus nomine circumferuntur, ejusdem sint parentis?" Hanc negat; neque Pearsonus affirmat, aut de ea litem movet. Secunda quaestio est, "An earum Epistolarum, quae sunt ab Eusebio et Hieronymo memoratae, vere auctor sit vir sanctissimus Ignatius, qui anno Trajani undecimo martyrium Romae fecit?" Hanc ille pariter negat: Pearsonus nullo modo negandum putat, et omni asseveratione potius affirmat,

I. Scripsisse aliquas Epistolas, non negat Dallaeus; et ne talis ipsi affingatur sententia, summopere cavet.

II. Epistolas eas, quas nunc habemus in Editionibus Usserii et Vossii ab assumptis liberatas, easdem omnino esse, quas habuit Eusebius, cum Blondello suo fatetur Dallaeus.

III. Epistolas illas, quas habuit Eusebius, ab Ignatio scriptas fuisse negat; ab Impostore aliquo fictas et suppositas affirmat. Impostorem illum, non circa medium secundi saeculi, ut Albertinus; non sub Antonino vel M. Aurelio, ut Salmasius; non statim post Clementis Alexandrini dormitionem, sive centum ab Ignatii morte annis, ut Blondellus; sed praecipiti tertio saeculo Epistolas

effinxisse, et opus effectum in lucem exiisse circa tertii saeculi finem, vel quarti initia, hariolatur.

IV. De numero Epistolarum quae Eusebio memoratae sunt, aliquando dubitat Dallaeus, easque Sex Septemve saepe nominat; ex vulgari, scilicet, opinione Septem, ex singulari Usserii sententia Sex: aliquando numerum satis confidenter assignat, et Sex tantum asserit. "Quod vero," inquit, "vulgo putant quandam ab Eusebio memorari seorsum ad Polycarpum scriptam, doctissimus Usserius hanc non diversam, sed unam et eandem revera cum Epistola quae est ad Smyrnaeos, ab Eusebio intelligi, et acutissime conjicit, et ex Hieronymo demonstrat. Et hanc merito ab Epistolarum ab Eusebio dictarum censu expungendam colligit; numeratque inter eas, quas nondum Eusebii et Hieronymi temporibus exstitisse validissime probat." Hanc igitur Epistolam ad Polycarpum ab alio Impostore sub quinto saeculo fictam putat.

Pearson,
1672.

Pearsonus vero nec priorem, nec posteriorem hujus Epistolae Fictorem agnoscit; et inter Septem Eusebio memoratas, et a se defendendas omnino numerandam censet: easdem omnes in Polycarpiana *Συναγωγή* collectas, Epistolae ejus, in conventu Asiae per aliquot saecula publice lectae, subjunctas, et a S. Martyre conscriptas fuisse asseveranter contendit. Sententiam Dallaei de Impostore primo, Sex Epistolas post ducentos ab Ignatii martyrio annos in lucem proferente, et secundo, illam ad Polycarpum post ducentos etiam alios parturiente, figmentum, immo portentum esse judicat.

Pro tribus Usserii, quatuor diversas Ignatii editiones olim obtinuisse statuit. Prima fuit germana, Epistolarum tantum Septem; a Polycarpo edita, et ipsius Epistolae ad Philippenses subjecta, Irenaeo, Theophilo, Origeni, Eusebio, Athanasio, Chrysostomo, Hieronymo, Theodoro, Gelasio, Ephraimo, Antiocho cognita. Secunda fuit earundem Epistolarum Septem, sed interpolata: qualis in suo^t exemplari Graeco MS. exstat, Stephano Gobaro,

^t Habeo exemplar MS. Graecum, mihi a Viro docto et Antiquitatum

Anastasio Patriarchae Antiocheno, et Chronici Alexandrini consarcinatori conspecta. Tertia editio fuit, ex Septem genuinis, et Quatuor fictis seu supposititiis conflata; qualis in Mediceo Codice, et Interprete Usseriano comperet, Johanni Damasceno, et Antonio usurpata. Quarta denique fuit, ex Septem interpolatis et Quinque supposititiis constans, addita scilicet Epistola ad Philippenses, postremo loco ficta; qualis in Augustano Codice et Nydrpuecciano repraesentatur, et a vulgato Interprete redditur, Anastasio Presbytero, et Adoni Viennensi visa.

Dissertationem Dallaei totam, quanta quanta est, ad examen vocavit, rationes momento suo ponderavit, singula quae Ecclesiae SS. Patres ullo modo spectant excussit, omnia quae auctoritatem S. Ignatii confirmare possint exposuit, quae labefactare videantur, refellit et refutavit. Ita fidem suam perfecte liberans, hisce verbis praestitam, “ Quum magna diligentia usus sit vir doctissimus, ut nihil ageret; ego non minori mihi utendum putavi, ut eum nihil egisse omnibus appareat.” Vindiciarum Partis I^{mae}, Cap. 6. [p. 193 ed. Churton.]

EX ALIORUM SCRIPTIS EXCERPTA.

[J. E. Grabii, in Spicil. Patr. ii p. 56.] Et sane id omnibus apparet, nisi praejudicio quodam praepeditis metuque, ne, si S. Martyris Epistolas admittant, una cum iis sacrum Episcopalem Ordinem, quem semel citra necessitatem temere abjecerunt, et adhuc recusant, admittere teneantur, a S. Apostolis, et proinde ab ipso Spiritu S. institutum. Hunc enim Ecclesiasticae dignitatis apicem in omni Epistola laudat B. Martyr, huic omnes in Ecclesia subjectos esse vult, immo sine hoc ne quidem Ecclesiam

curioso communicatum, cum assumentis diu post Eusebium immo et Gelasium factis, Epistolas hoc ordine repraesentans.

Πρὸς Τραλλησίους Α.

Πρὸς Μαγνησίους Β.

Πρὸς Φιλαδέλφεις Γ.

Πρὸς Σμυρναίους Δ.

Πρὸς Πολύκαρπον ἐπίσκοπον Σμύρνης Ε.

Πρὸς Ἐφεσίους Σ.

Πρὸς Ῥωμαίους Ζ.

PEARSON.

dicendam autumat: sine hoc nullam Eucharistiam, quin nullum Sacramentum ratum, nullum cultum Deo placitum esse pronuntiat. Quicumque igitur Episcopali, ac omni forte, ordine carent, eorum omnino interest, ut S. Ignatii Epistolae impugnare haud desistant. Atque hinc factum, ut Anonymus quidam, quem jam constat Matthaeum de la Roque fuisse, Pearsonianas Vindicias ad examen revocare aggressus sit. “Sed,” ut Johannes Clericus bene notat^u, “illarum rerum periti, utroque opere diligenter perlecto, “negarunt eruditum illum virum ulla ratione Pearsonii “argumenta labefactasse.”

M. de la
Roque,
1674.

Erat aliquando Grabio animus, exceptiones La Roquianas peculiari scripto discutere; verum quum id partim a doctissimo Georgio Bullo, in Defensione Fidei Nicaenae, [Sect. iii inf. i § 10 sqq.] partim a Nicolao le Nourry, tom. i Apparatus ad Bibliothecam Maximam Patrum, aliisque factum vidisset, a proposito destitit.

Bullus.
Cf. infra
p. liii.

[J. Clerici, in Dissert. de Epp. Ignatianis. Patt. Apost. ii p. 501 Amst. 1724.] Vir autem doctissimus Guilielmus Whiston, quum videret circumferri duo Ignatianarum Epistolarum Exemplaria, de quibus copiose egerat Vir longe eruditissimus Jac. Usserius Armachanus, et quorum quidem alterum brevius genuinum judicaverat, alterum vero longius, ut interpolatum, damnarat; existimavit sibi contra posterius quasi genuinum defendendum, eo quod multa in eo legantur quae Arianis dogmatibus manifesto favent; alterum vero repudiandum quasi ab Athanasiano quodam mutilatum. Quod si contra contigisset, ut in breviori Editione fuisset Arianismus, ejus nullum in longiore fuisset vestigium; continuo hanc *rothelas* insimulasset, illam vero *γνησιώτης* titulo honestasset. Neque haec mera est divinatio: quum enim Vir clarissimus, apud se, Arianismum esse doctrinam Evangelicam statuisset, et contrariam Athanasianam, necesse paene erat eam praeferrere Editionem Viri Apostolici, quae consentanea doctrinae videatur, quam ipse probasset.

Whiston,
1711.

Wotton.

[Wottoni in Praef. Clementis R. Epp. Editionis Cantab.]

^u In Praef. Patt. Apost. vol. ii.

1718.] Whistonus pro effraena, quodcumque illi libuerit, scribendi licentia, acriter contendit Epistolas Interpolatas, dudum a literato totoque paene Christiano orbe rejectas, veras esse ac authenticas S. Ignatii Epistolas; easque, quas ex celeberrimo Codice Mediceo edidit Isaacus Vossius, &c. esse Epitomen ab Athanasio, vel Marcello, vel alio aliquo aetatis illius viro, male confectam, ac Christianae Ecclesiae obtrusam. * * * * * Quae vero ab eo dicuntur, facile reducuntur ad stylum vel dicendi methodum, materiamque et internos characteres, atque externa testimonia, viz. Patrum citationes, vel eorum, quae frequentius in Antiquiorum scriptis occurrunt, allusiones ad Ignatii Epistolas.

De stylo autem Breviorum Epistolarum queritur, quod parum Graecus est; et quod plures his Epistolis insunt sententiae, quas si ad probatas Graece scribendi regulas exigamus, necessum est ut agnoscamus Ignatium ea non scripsisse. Quam inutilis vero et nullius ponderis sit haec obiectio, facile constabit, siquis ad illud animum suum advertat, S. Martyrem Syrum fuisse, non Graecum; adeo ut nemo jure miretur, si saepius apud eum frustra quaerat Graecae Linguae idioma. Et ut, quod ego sentio, dicam; si solae exstarent Epistolae Interpolatae, mihi non levis suspicio exoriretur contra earum authenticam, quod dicendi modus, verborum ordo ac methodus, ac tota denique Syntaxis, nimis Graeca sint; redolentque magis quartum, quo Epitomen hanc, uti vocat, confectam fuisse vult, quam primum Ecclesiae saeculum, ac Graecum potius quam Syrum gente ac origine sua referant. E contra vero Breviorum Epistolarum stylus, dicendi methodus, sententiarum ac verborum ordo et Syntaxis apprime, multoque magis quam Interpolatarum, primaevae simplicitati rudi ac incultae, Syrorum genio, moribusque, et dicendi consuetudini, ipsique Ignatio, qui Martyrii zelo accensus totus ardebat, convenire videntur: adeo ut, siquid argumenti duci possit ex stylo, a nostra parte id omne sit; dum contendimus Brevia esse vere genuinas et authenticas. Nobiscum autem senserunt, qui de stylo optime judicarunt, et in rebus Criticis maxime versati fuerunt, Usserius,

Pearsonus, Cotelarius, Ludovicus Dupin, et Tillemontius, caeterique, qui ad haec animos suos unquam adverterunt: neque aliter sensisset ipse, si eas accessisset vacuus praedictis; aut aliquid de lingua, dicendi modo, moribusque Syrorum veterum aut hodiernorum Maronitarum novisset.

Quod ad Materiam; Ignatio optime conveniunt ea omnia, quae in Brevioribus Epistolis habentur; in quibus non est aliqua temporis violatio, nullaeque in iis, condemnantur Haereses, nisi quas eo tempore invaluisse vel saltem ortas fuisse certo novimus, qualia fuerunt impia Judaizantium ac τῶν Δοκητῶν dogmata; non alius de Doctrinis Fidei Christianae dicendi mos inducitur, nisi qui invaluit in initio. At in Interpolatis ubique nobis occurrunt haud immanifesta falsitatis indicia. Ut autem illud praetermittam, quod in iis citantur Constitutiones, quas eo tempore non exstitisse certo constat; adeo prope accedunt, quod ad stylum ac materiam in iis quae interpolata leguntur, ad Epistolas, quae licet Ignatio tribuuntur, Ignatii tamen non sunt, viz. Epist. ad Heronem, ad Philippenses, et ad Antiochenses, ut eundem authorem videantur referre. His sane desunt tum interni characteres, dum ea in iis leguntur, quae neque Ignatio, neque saeculo ei, quo eas scripsisse dicitur, ullo modo conveniunt; tum externa testimonia, quum nemo Veterum sit, qui eas vel citat vel memorat, aut ad illas semel alludat: quod unum sufficit ad elevandam earum authoritatem ac authenticam.

Quod ad Internos Epistolarum B. Ignatii Characteres; Epistolae Breviares ubique loquuntur Sanctum Martyrem, plenum pietate, ac zelo vere Christiano exuberantem; ac in omnibus satis respondent tum Eusebianae tum Polycarpianae earum descriptioni. At multo aliter cum Interpolatis comparatum fuit, nisi iis in locis, ubi non discedunt ab Epistolis Brevioribus. Praeterea si totam orationis seriem ac texturam harum Epistolarum accurate examinemus, facile sentiemus Breviares verum esse Sancti Martyris foetum: hae enim nihil habent cum Epitome commune; dum omnia in iis probe cohaereant, eademque sit ubique per totas Epistolas facies orationis: in Interpolatis vero

facile, quae sunt Interpolatoris, a veris et genuinis secer-
nuntur, si quis singulas earum partes critico acumine per-
pendat. Quae enim a Mediceo Cod. non agnoscuntur, ipsa
se produnt assumpta esse aliunde petita, quae vel explica-
tionis causa adduntur, vel more paraphrastico dicuntur;
aut denique sunt sententiae quaedam, quae cum contextu
male cohaerent; dum alium a Beati Martyris stylum ubi-
que, neque raro alias doctrinas referant.

Experitur vero quid possit ad evertendam Laurentianae
Bibliothecae Codicis fidem et authenticam; nimis enim Or-
thodoxae sunt Epistolae Ignatii, sicut ab illo Codice exhibentur,
quam ut eas ferat, qui aetate nostra Arianam haeresim
olim profligatam renovare, ac successus felices ausus est
sibi promittere. Plures igitur sententias selegit, in quas
dilataturam suam ac criticam artem exerceret: quarum
plurimae sanae sunt, nonnullae vero vel manu medica, vel
alio, eoque iis in locis emendatiore Codice egent: neque
mirum est rem ita se habere; quum unus tantum sit, quan-
tum nos scimus, Codex Manuscriptus Graecus, neque plures
duobus Latinis, ad quos eas exigamus.

Quod si ab Internis utriusque Sylloges, tum Medicei
Codicis tum aliorum Characteribus, ad Externa Testimonia
nos ipsos conferamus, non minus facient pro autoritate
ac authentia Medicei Codicis, quam Stylus, Materia, et
Interni Characteres. Ut enim illud praetermittam, quod
mihi sane maximi momenti esse videtur, quum plusquam
duplo Interpolatae Genuinarum Epistolarum magnitudi-
nem excedant; quod ne una est citatio intra quingentos a
Christo annos, quae in Brevioribus non hodie paene totidem
verbis reperitur; fieri enim vix potuit, si longiores essent
verae et in initio agnitae, quin plura citarint Sancti Patres
ex Ignatio, quae in iis solis habentur: Testimonia S.
Athanasii, Theodreti, ac Gelasii a nostris partibus esse,
facile concedit; Eusebium vero, ac Hieronymum, velint,
nolint, ad suas trahere conatur; quid autem haec in re
praestiterit, postea videbimus: neque tam levis momenti
esse illorum auctoritatem existimamus, licet ipsi aliter
visum fuerit, ut non credamus eam plurimum conferre ad
confirmandam authenticam ac veritatem Medicei Codicis,

probi quum fuerint ac satis perspicaces viri, quorum testimonium minime rejiciendum est, quum sint testes idonei hac in re, qui neque ipsi facile fallerentur, neque alios nisi inviti fallerent, eorum autem auctoritatem ulterius confirmat mutua illorum consensio; dum in iisdem locis citandis optime inter se ac cum Mediceo Codice conveniunt. Quod ad citationes Eusebii et B. Hieronymi, quicquid ipsi, quum sit praesudicium totus occupatus, visum fuerit, tantum abest, quin authenticam Breviorum Epistolarum imminuant, ut eam multum confirment. In hujusmodi enim examine instituendo, ex quo iudicium feratur de duobus scriptis, quum utrumque verum esse ac authenticum prae se ferat, non tantum ad numerum discrepantium lectionum oportet attendamus; sed et insuper cogitemus, cujus sint momenti, vel ad confirmandam, vel ad elevandam scripti alicujus authenticam. Male igitur ab hoc Authore instituitur calculus suus, qui numerum potius quam pondus eorum, quibus utraque Epistolarum Sylloge ab Eusebio discrepat in iis, quae ab ipso ex Ignatio citantur, aestimandum censet; quum siqua forte in re Majores Epistolae cum Eusebio melius conveniant, levis ac nullius fere momenti sit discrepantia inter Majores ac Minores Epistolas, quaeque facile ex diversis Codd. Manuscriptis earundem Epistolarum oriri potuit; quod inita comparatione satis constabit: Hieronymus vero in his citandis melius cum Mediceo Codice convenit iis in locis, ubi Eusebius ac Majores Epistolae consentiunt inter se, dum paullulum discrepent a Minoribus Epistolis. At dum in levioribus inter se convenire videntur, quae nihili fere sunt, Eusebius et Epistolae Interpolatae, in re sane maximi momenti inter se discrepant, in qua tamen Eusebius cum Epistolis Brevioribus optime convenit; quod cuivis videre est ex noto illo ac celebri loco ex Ep. ad Smyrnaeos [§ 3] citato, in quo citando paene ad verbum consentiunt inter se et cum Mediceo Codice Eusebius, Hieronymus, ac Theodoretus; dum singuli plurimum dissentiant a caeteris Codicibus, nisi, qui Mediceum sequuntur, Manuscriptis Coll. Gonv. et Caii, ac Montacutii. De allusionibus Sanctorum Patrum ad Epistolas B. Ignatii hoc unum dicendum

puto; quod ne una est per quingentos a Christo annos, quae non aequè cum Epistolis Brevioribus ac cum Interpolatis convenit; ea enim in quibus contendit allusionem esse ad Epistolas Ignatii, aut praecipue respiciunt Epistolas Breviores, aut ad Ignatium non pertinere videntur, aut nihil sunt ad rem.

Hactenus Excerpta Russeliana.

BARATIERIUS, a. 1740, Dissert. i de Const. Apost. p. 232, Baratier.
 novam sententiam proferebat, utramque scilicet Epistolarum editionem authenticam esse. “Ignatius,” inquit, “singulis Ecclesiis Epistolas illas scripsit, quas hodie ampliores habemus et interpolatas vocamus. Deinde ubi Polycarpus eum rogaret de Epistolis suis secum communicandis, Ignatius, qui earum exemplaria non habebat, vel ex memoria, vel ex primo quodam et nondum digesto conceptu, a quodam suorum illas describi curavit, quae hodie breviores exstant. Has Polycarpus collegit, et haec notiores erant.”

Contra, J. E. C. SCHMIDTIUS, a. 1795, singulari commentatione *Versuch über die gedoppelte Recension der Briefe des Ignatius* inscripta, quae prodiit in Henkii *Magazin für Religions Philosophie, Exegese, und Kirchengeschichte*, probare conatus est, nec longiorem nec breviorum harum Epistolarum recensionem opus esse Ignatii. “Idem tamen vir doctissimus,” ut verbis Jani van Gilse^x utar, “deinde sententiam suam ita mutavit, ut jam septem Ignatii Epistolas, e breviori recensione, si a nonnullis senioris temporis additamentis discedas, genuinas et veras Ignatii esse Epistolas contra Semlerum defendere haud dubitaverit. Cf. *Observationen über die Ignazischen Briefe*, in *der Bibliothek für Kritik und Exegese des N. T. und älteste Kirchengeschichte*, I 463 sq.; *Versuch über den Ursprung der Katholischen Kirche*, ib. II i p. 1; *über den Kanon des Ignatius*, III p. 299 sq. Haud ita multum ab hoc Schmidtii iudicio diversa est sententia

^x In Commentatione de Patrum Apost. Doctrina Morali, quam, cum duabus aliis ejusdem argumenti legas in *Annal. Acad. Lugd. Bat.* 1832, 3.

“Schroeckhii, *Christl. K. G.* ii 341 sq., qui item septem
 “Epistolas, e breviori recensione, genuinas esse censuit,
 “non tamen ab omni corruptione vacuas, qua, ex ejus
 “sententia, in primis laboravit Ep. ad Polycarpum scripta;
 “illam vero Schroeckhii sententiam etiam secutus est
 “Neander, *K. G.* I iii 1107 sq.”

Horsley. SAMUEL HORSLEY, postea Episcopus Asaphensis, in Epistola quinta ad Priestleium inscripta, a. 1784, Pearsoni argumenta firmissima, et Recensionem breviorom omni fide dignam, diserte pronuntiavit. *Works*, iv pp. 133-138.

Routh. ROUTHII, vir magni in his literis nominis, Praef. ad Reliq. Sacr. pp. xxi, xxii, an. 1814, pp. xxvii, xxviii, an. 1846, monuit Pearsoni crisin, Vindic. Ign. P. i cap. 7, de duobus locis Ignatii ab Origene prolatis insigniter confirmatam esse a Grabii Schedis MStis, unde Origenis Graeca exhibuit editor Benedictinus, *Opp.* iii pp. 30 et 938.

Kist. N. C. KISTIUS, S. Theologiae in Academia Lugduno-Batava Professor, a. 1830, Dissertationem de origine dignitatis Episcopalis, sermone Belgico conscriptam edidit, in qua obiter quidem sed strenue Recensionis brevioris patrocinium suscepit. Quaestionem ipsam (pace viri hisee in rebus exercitatissimi dixerim) minus feliciter tractavit, eo quod Episcoporum regimen rem plane novam fuisse statuerit, in Ecclesiam non ante ultimum aetatis Ignatii tempus inductam. Dissertationem videas Germanice conversam in Illgenii Diario cui titulus *Zeitschrift für die historische Theologie*, II ii pp. 47-90, vel seorsum a L. T. Moselero vulgatam, *Münster und Hamm*, 1832, 8 min.

Meier. Sententiam Morini et Whistoni paradoxam nuper in lucem revocavit MEIERUS, in commentatione *über die doppelte Recension der Briefe des Ignatius*, quae prodiit in Diario *Theolog. Studien und Kritiken*, a. 1836, pp. 340-382.

Rothe. ROTHEUS, S. Theologiae in Academia Vitebergensi Professor, in appendice ad tom. i libri inscripti *Die Anfänge der Christlichen Kirche und ihrer Verfassung*, 1837, Recensionem breviorom argumentis ex Epistolarum stylo deductis defendit, et contra Meieri sententiam multa acute disputavit.

Netzius. NETZIUS, *Studien u. Krit.* 1835, pp. 881-902, et HASIUS,

Kirchengeschichte, p. 70 ed. quintae, Schmidtium secuti, Hasius. utramque Recensionem ex immutatione gemini ejusdam exemplaris ortam esse statuerunt.

BAURUS, propter nimiam Martyrii cupiditatem, et modestiam absurdam cum jactatione virum apostolicum minime decente conjunctam, quam deprehendisse sibi visus est, Epistolas nostras ab Ignatio diserte abjudicavit. Baur.

Bauri sententias repetiisse SCHWEGLERUM, in libro *das nachapostolische Zeitalter*, testatur Hefelius, Proleg. p. xlviii. Schwegler.

ARNDTIUS, *Studien u. Kritiken*, 1839, pp. 136-180, HUTHERUS, in Illgenii *Zeitschrift für histor. Theologie* tom. xi fasc. 4, 1841, p. 62 sq, et fusius DUESTERDIECKIUS, in Commentatione praemio regio apud Gottingenses ornata, 1843, Recensionis brevioris integritatem defenderunt. Arndt. Huther. Duesterdieck.

Quaestiones de Ignatii Scriptis breviter sed luculentissime perstrinxit EDVARDUS CHURTON, Clevelandiae Archidiaconus, in Pearsoni vitae expositione, Operibus minoribus praemissa, pp. lxii-lxxx, 1844; neenon in Praefatione et Notis novam Vindiciarum editionem summa cura et eruditione ad hodiernae controversiae statum accommodavit, 1852. Churton.

HENRICUS TATTAM, Archidiaconus Bedfordiensis, vir literis Copticeis versatissimus, Versionem Syriacam Epistolae ad Polycarpum in Codice ante A. D. 556 exarato reperit. Anno autem 1842, iterum in Aegyptum profectus, inter multos Codices de Monachis Nitriensibus ad usus bibliothecae Musei Britannici coentos, unum saeculo septimo vel octavo scriptum retulit, versionem Syriacam Epistolarum ad Ephesios, ad Romanos, et ad Polycarpum continentem, una cum pluribus Epistolarum Ignatianarum Fragmentis. Tattam.

Haec scilicet Versio exhibet non nisi tres Epistolas, scriptas ad S. Polycarpum, ad Ephesios, ad Romanos; sed quae non penitus respondent Graecis, et, quum magnam partem trium Epistolarum omittunt, partem Epistolae ad Trallianos in media Epistola ad Romanos habent insertam.

Deinde redintegrata est lis illa de Ignatianis et controversia tota quae definita jamdiu Bullo visa est. Cf. *Fid. Nic. Def.* I ii 7. Versionem enim Syriacam vir acer et eruditissimus GUILIELMUS CURETON, S. T. P. Canonicus Westmonasteriensis, tunc temporis Codd. manuscriptorum Ballus. Cureton.

in Museo Britannico asservatorum custos secundus, typis exseribendam curavit, et textum Graecum Syriacis respondentem concinnavit, in libro inscripto: *The Antient Syriac Version of the Epistles of St. Ignatius to St. Polycarp, the Ephesians, and the Romans, together with Extracts from his Epistles, &c. Lond. 1845.* Anno demum 1849, uberius ac fusius disputavit in libro inscripto *Corpus Ignatianum.* De lectoribus, quibus non contigit linguae Syriacae cognitio, optime meretur, quod, *Literarum Orientalium* ipse inter paucos gnarus, versionem Anglicam, accuratam magis quam elegantem conficere dignatus sit, quae voces Syriacas ad literam tam presse redditas exhibet, ut quantum posset nobiscum eruditionem suam praeclaram benigne communicasse videatur. In Curetonum animadvertit non sine acumine et eruditione scriptor anonymus in censura trimestri, *English Review, Dec. 1845,* minus felix in eo quod Syrum pravitatis haereticae insimulaverit. Cujus argumentis Curetonus in libello singulari respondit.

Bunsen.

Curetono nobis persuadere conanti Versionem hanc Syriacam nunc demum scripta Ignatii genuina exhibere, et omnia quae in Graeco Textu nostro plura leguntur, ab aliis fuisse addita, adstipulatus est clarissimus CHRISTIANUS CAR. JOS. BUNSEN, Borussiae Regis legatus, vir nullo doctrinae genere non excultus, e cujus manibus, a. 1847, exiit liber inscriptus, *Die drei ächten und die vier unächten Briefe des Ignatius von Antiochien. Hergestellt und Vergleichender Text mit Anmerkungen. Mit angehängten deutschen Texte der drei ächten Briefe.* Epistolae quoque septem a Bunsenio ad Neandrum prodierunt cum hac inscriptione, *Ignatius von Antiochien und seine Zeit.* In Praefatione tomi iv. Libri, *Hippolytus and his Age,* pp. xxviii, a. 1852, ad controversiam rediit ut Petermanni et Churtoni argumenta elevaret. In *Analectis Ante-Nicaenis,* i pp. 43—53, a. 1854, trium Epistolarum textum, denuo ad exemplaria Syr. et Armen. recognitum, exhibuit.

Peterman.

JUL. HENR. PETERMANNUS, Univ. Berol. Professor Extr. Acad. Armen. Mechith. Socius, Epistolas quae feruntur una cum Martyrio edidit, collatis Versionibus Syriaca, Armeniaica, Latinis.

Versio Armeniaca, e Syriaca antiquiore, saeculo quinto, si, ut par est, ducem sequamur doctissimum Petermannum, translata, ex quinque Codd. MSS. collatis, Constantinopoli typis mandata est, a. 1782. Utramque Versionem integram in Notis proposuit Petermannus, accuratiores inter se comparatione instituta; ac Fragmenta Syriaca quae vir ille de Literis Orientalibus optime meritis, Curetonus, singulari diligentia e compluribus Codicibus collecta, ediderat, non praetermisit. Versionem Latinam adiecit, ita comparatam ut ii quoque qui in his Linguis minus sint versati, sine magno labore rectum de illarum textu originali iudicium ferre possint.

Argumenta sua maxima in forma compendiarum ita exhibet Petermannus.

‘Versio nostra, saeculo post Christum natum quinto, ex illa Versione Syriaca, cujus exemplar Curetonus edidit, facta est.

‘Versio illa Syriaca non tres tantum, sed tredecim Epistolas S. Ignatio adscriptas, easque non decurtatas, ut in editione illa leguntur, sed ita comparatas ut Noster eas dedit, ab initio complectebatur, ita ut exinde appareat, conclusiones, quas Bunsenius secundum illam fecerit, stare non posse.

‘Sed Armeniaca Versio a librariis serioribus, vel lectoribus, qui Graecum Textum cum ea comparabant, passim interpolata et corrupta est; atque Editores critici iudicii plane expertes has interpolationes et corruptiones textui inseruerunt.

‘De altera Epistolae ad Romanos Versione Armeniaca et Syriaca, quae in Martyrologiis leguntur, nihil est quod addamus, quum utraque a Graeco Textu cum Martyrologio seriori demum tempore translata sit.’

E Petermanni laboribus occasionem nactus, ROBERTUS Hussey. HUSSEY, Historiae Ecclesiae primus inter Oxonienses Professor Regius, qui, vitae cursu praeclare et laudabiliter confecto, ante annos, ut homines quidem existimant, in illum placidissimum portum quietis perpetuae eductus est, in Praefatione ad Conciones Academicas, Anglice scripta, a. 1849, contra decurtatoris Syri adstipulatores acute et accurate disputavit.

Denzinger. In eodem anno HENRICUS DENZINGER, S. Theologiae in Academia Herbipolitana Professor Extraordinarius, in Tractatu singulari *ueber die Aechtheit des bisheriger Textes der Ignatianische Briefe*, Recensionis brevioris defensionem suscepit, et rationibus Pearsonianis quasdam, subtiles sane et gravissimas, de suo addidit.

An. 1851, in Censura Trimestri, tom. 88, Scriptor anonymus, a partium alienus, res cognitione dignissimas sagaciter tractavit.

Hilgenfeld. ADOLFUS HILGENFELD, S. Theologiae in Academia Jenensi Professor, in libro *Die Apostolischen Väter* inscripto, a. 1853, diligentiam et eruditionem non mediocrem passim prae se ferente, contendit Epistolas, ad Episcopatum praeclaro Ignatii nomine commendandum, confictas esse; atque integritatem tum Graecarum tum Syriacarum denegat.

Dressel. DRESSELIO, in Prolegom. ad Patrum Apostolicorum Opera, Lipsiae, 1857, Ignatii Epistolae, quales ad nostra usque tempora pervenerunt, vix omni ex parte eadem esse videntur quas Philippensibus Polycarpus, § 13, commendat; atque Versio Syriaca exhibere videtur genuina spuris permixta aeque ac archetypon Graecum.

Lipsius. RICARDUS A. LIPSIVS, *ueber das Verhältniss des Textes der drei Syrischen Briefe zu den übrigen Recensionen der Ignatianischen Literatur*, Lips. 1859, Versiones Syriacas, Latinas, et Armeniacam inter se ingeniose et diligenter contulit, in dubium vocans, ut videtur, etiam tres Epistolas, quarum Graecum Textum, ad libelli calcem, recensuit, lectionem variantem apposuit, Versionem Syriacam ex Curetoni Corpore Ignatiano ad literam repetitam, cum ejusdem et Petermanni critica adnotatione, adiecit.

Merx. ADALBERTO MERXIO, in libello *Meletemata Ignatiana* inscripto, Halaë Saxonom, 1861, Recensionis Graecae nexus praestare videtur Recensionis Syriacae, quam neque genuinam neque integram esse concedit, sed, ubicunque locos in textu Graeco exstantes omittit, mancam esse statuit. ‘Quum vero textus Recensionis minoris multis locis sit ‘corruptus, aliquando quaerendum erit an longior lectionem ‘meliorem exhibeat, quod jam eam ob causam veri speciem ‘habet, quod Syrus, Armenius, Graecus major contra

‘ Graecum minorem convenientes eandem lectionem sequuntur.’

Ego quidem, ut quod sentio dicam, non sum is qui pro Recensionis brevioris integritate ita propugnem, ut nullas sententias perplexas, corruptas, interpolatas habere contendam. Neque tamen video cur a Textu ad quem defendendum Pearsonus Vindicias suas conscripsit illico ad eum a Curetono editum nosmet recipiamus necesse sit. Syrus enim, qui aliquando Graeca non bene intellexit, uti monent Hefelius et Uhlhornius, non tam interpretis partes egisse videtur, quam epitomen, manu quidem festinante, in usus pios confecisse. Codices Tattamiani alia plura Excerpta ex Epistolis Ignatianis, atque alia opuscula ascetica continent. Et Codices a librariis Syris transcripti minus auctoritatis et fidei habent, quoniam, uti monet Tregellesius, mos fuit illis, exemplaria, e quibus exscribebant, non leviter emendare. Vid. Davidsoni *Introduction to the New Testament*, i 429.

S. POLYCARPUS.

τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ γενέσθω.—Eccles. Smyrn. Ep. § 7.

HIERONYMUS, Lib. de Viris Illustribus, cap. 17,
Opp. ii p. 843 ed. Vallars.

POLYCARPUS,^a Johannis Apostoli discipulus,^b et ab eo Smyrnae Episcopus ordinatus,^c totius Asiae princeps^d fuit. Quippe qui nonnullos Apostolorum, et eorum qui viderant Dominum,^e magistros habuerit, et viderit. Hic propter quasdam super die Paschae quaestiones,^f sub Imperatore Antonino Pio, Ecclesiam in Urbe regente Aniceto,^g Romam venit,^h ubi plurimos credentium, Marcionis,ⁱ et Valentini persuasione deceptos, reduxit ad fidem.^k Quumque ei fortuito obviam fuisset Marcion,^l et diceret, "Cognosce nos," respondit, "Cognosco primogenitum diaboli."^m Postea vero,ⁿ regnante M. Antonino et L. Aurelio Commodo, quarta post Neronem persecutione, Smyrnae,^o sedente Proconsule, et universo populo in amphitheatro adversus eum personante, igni traditus est.^p Scripsit ad Philippenses^q valde

utilem Epistolam, ^r quae usque hodie ^s in Asiae conventu ^t legitur.

^a *POLYCARPUS*] Polycarpum Angelum esse illum Ecclesiae Smyrnenensis, ad quem Christus scribi jubet, Apoc. ii 8-11, perhibent Halloixius in Vita Polyc. Scriptt. Eccles. Orient. i 488, 9, et Usserius; asseclas naeti Ittigium, Dissert. de Patt. Apost. 289, et Wallum, *History of Infant Baptism*, i 81 Oxon. 1845.

^b *Johannis Apostoli discipulus*] Irenaeus, Fragm. Epist. ad Florinum, Opp. p. 340 ed. Massuet. Routh. Script. Eccl. Opusc. i p. 35, Αἱ γὰρ ἐκ παίδων μαθήσεις συναύξουσαι τῇ ψυχῇ, ἐνοῦνται αὐτῇ ὥστε με δύνασθαι εἰπεῖν καὶ τὸν τόπον ἐν ᾧ καθέζομενος διελέγετο ὁ μακάριος Πολύκαρπος, καὶ τὰς προόδους αὐτοῦ καὶ τὰς εισόδους καὶ τὸν χαρακτήρα τοῦ βίου, καὶ τὴν τοῦ σώματος ἰδέαν, καὶ τὰς διαλέξεις ἃς ἐποίεῖτο πρὸς τὸ πλῆθος, καὶ τὴν μετὰ Ἰωάννου συναναστροφὴν, ὡς ἀπήγγελλε καὶ τὴν μετὰ τῶν λοιπῶν τῶν ἐωρακότων τὸν Κύριον, καὶ ὡς ἀπεμνημόνευε τοὺς λόγους αὐτῶν, καὶ περὶ τοῦ Κυρίου τινὰ ἦν ἃ παρ' ἐκείνων ἀκρόει· καὶ περὶ τῶν δυνάμεων αὐτοῦ, καὶ περὶ τῆς διδασκαλίας, ὡς παρὰ τῶν αὐτοπτῶν τῆς ζωῆς τοῦ λόγου παρειληφὼς ὁ Πολύκαρπος, ἀπήγγελλε πάντα σύμφωνα ταῖς γραφαῖς.

^c *Episcopus ordinatus*,] Irenaeus, III iii 4, p. 176 ed. Massuet. ὑπὸ ἀποστόλων κατασταθεὶς εἰς τὴν Ἀσίαν, ἐν τῇ ἐν Σμύρνῃ ἐκκλησίᾳ, ἐπίσκοπος. Tertullianus, de Praescript. Haeret. § 32. “Caeterum, si quae audent interserere se aetati Apostolicae, ut ideo “videantur ab Apostolis traditae, quia sub Apostolis fuerunt, “possumus dicere: Edant ergo origines Ecclesiarum suarum, “evolvant ordinem Episcoporum suorum, ita per successiones ab “initio decurrentem, ut primus ille episcopus aliquem ex Apo- “stolis vel ex Apostolicis viris, qui tamen cum Apostolis perse- “veraverit, habuerit auctorem et antecessorem. Hoc enim modo “Ecclesiae Apostolicae census suos deferunt: sicut Smyrnaeorum “Ecclesia Polycarpum ab Johanne conlocatum refert; sicut “Romanorum, Clementem a Petro ordinatum itidem.”

Secundum a primo Bucolo Polycarpum Smyrnaeorum Episcoporum collocant Suidas, v. Πολύκαρπος, et Menaea Graecorum. Aliter autem legimus in Const. Apost. vii 46, Σμύρνης δὲ Ἀρίστων πρῶτος, μεθ' ὃν Στραταίας ὁ Λάωδος, καὶ τρίτος Ἀρίστων.

^d *Asiae princeps*] Vide sis infra, p. 634 l. 3, atque ibi notata.

^e *qui viderant Dominum*] Irenaeus, l. c. Καὶ Πολύκαρπος δὲ οὐ

μόνον ὑπὸ Ἀποστόλων μαθητευθείς, καὶ συναναστραφεὶς πολλοῖς τοῖς τὸν Χριστὸν ἑωρακόσιν.

^f *super die Paschae quaestiones*] Irenaeus, in Fragm. Epistolae ad Victorem Papam Romae. Opp. 341 ed. Massuet. Cf. Euseb. H. E. v 24. Καὶ τοῦ μακαρίου Πολυκάρπου ἐπιδημήσαντος τῇ Ῥώμῃ ἐπὶ Ἀνικίτου, καὶ περὶ ἄλλων τινῶν μικρὰ σχόντες πρὸς ἀλλήλους, εὐθύς εἰρημέυσαν, περὶ τούτου τοῦ κεφαλαίου μὴ φιλεριστήσαντες ἑαυτούς. Οὔτε γὰρ ὁ Ἀνικίτος τὸν Πολύκαρπον πείσαι ἐδύνατο μὴ τηρεῖν ἅτε μετὰ Ἰωάννου τοῦ μαθητοῦ Κυρίου ἡμῶν, καὶ λοιπῶν Ἀποστόλων οἷς συνδιέτριψεν, ἀεὶ τετηρηκότα· οὔτε μὴν ὁ Πολύκαρπος τὸν Ἀνικίτον ἔπεισε τηρεῖν, λέγοντα τὴν συνήθειαν τῶν πρὸ αὐτοῦ πρεσβυτέρων ὀφείλειν κατέχειν. Καὶ τούτων οὕτως ἐχόντων, ἐκοινώνησαν ἑαυτοῖς· καὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ παρεχώρησεν ὁ Ἀνικίτος τὴν εὐχαριστίαν τῷ Πολυκάρπῳ, κατ' ἐντροπὴν δηλοῦντι· καὶ μετ' εἰρήνης ἀπ' ἀλλήλων ἀπηλλάγησαν, πάσης τῆς ἐκκλησίας εἰρήνην ἐχόντων, καὶ τῶν τηρούντων, καὶ τῶν μὴ τηρούντων.

Asiatici Christiani, ut Moshemii verbis utar, Pascha suum 14^a luna primi mensis Judaeorum, eodem nimirum tempore, quo Judaei agnum paschalem comedebant, celebrabant, ideoque jejunium magnae hebdomadis interrompebant. Ejus autem consuetudinis auctores, se Philippum et Johannem Apostolos habere dicebant. Reliqui vero Christiani, tam in Asia, quam in Europa et Africa, nefas esse ducebant magnae hebdomadis jejunium ante diem, qui memoriae in vitam redeuntis Servatoris sacer erat, solvere, et ideoque coenam paschalem in noctem diem festum Christo in vitam revocato dicatum praecedentem differebant. Atque hunc morem Romani maxime Christiani a Petro et Paulo se accepisse perhibebant. Vid. Comment. de Rebus Christ. p. 435.

^g *Aniceto*] Juxta Pearsoni et Dodwelli calculum, ex Eutychio haustum, Pontificatum iniit anno 142. CAVIUS.

^h *Romam venit*] Annum, quo Romam venerit Polycarpus, definire non datur. Clericus, Hist. Eccl. p. 672, statuit A. D. 152. Pagius, ad Baron. ann. 167, et Pearsonus, Opp. Posth. p. 278, statuunt A. D. 158. Schroeckius, *K. G.* iii p. 56, A. D. 160. Cum Pagio stant Ruchatus, et Burtonus, *Lectures*, ii p. 121, Chronici Alexandrini et Faistorum Siculorum auctoritate nixi. Neander autem, *K. G.* I ii 343, iter Polycarpi ad A. D. 162, trahit.

ⁱ *Marcionis*] Marcionem, a B. Johanne Evangelista et a presbyteris de civitate Ephesi fugatum, Romae haeresim suam semi-

nasse tradit Philastrius, Lib. de Haeresibus, § 17, Bibl. Vett. Patt. Colon. 1618, tom. iv p. 601.

^k *reduxit ad fidem.*] Irenaeus, III iii 4, Μαρτυροῦσιν τούτοις αἱ κατὰ τὴν Ἀσίαν ἐκκλησίαι πᾶσαι, καὶ οἱ μέχρι νῦν διαδεδεγμένοι τὸν Πολύκαρπον, πῶλλῳ ἀξιопιστότερον καὶ βεβαιότερον ἀληθείας μάρτυρα ὄντα Οὐαλεντίνου καὶ Μαρκίωνος καὶ τῶν λοιπῶν κακογνωμόνων. Ὅς καὶ ἐπὶ Ἀνικίτου ἐπιδημήσας τῇ Ῥώμῃ, πολλοὺς ἀπὸ τῶν προειρημένων αἰρετικῶν ἐπέστρεψεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, μίαν καὶ μόνην ταύτην ἀληθειαν κηρύξας ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων παρειληφέναι, τὴν ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας παραδεδομένην.

^l *obvium fuisset Marcion*] Irenaeus, III iii 4, Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Πολύκαρπος, Μαρκίωνί ποτε εἰς ὄψιν αὐτῷ ἐλθόντι, καὶ φήσαντι, Ἐπιγνώσκεις ἡμᾶς; ἀπεκρίθη, Ἐπιγνώσκω τὸν πρωτότοκον τοῦ Σατανᾶ.

^m *primogenitum diaboli.*] Non quod aetate alios Haereticos antecederet, sed malitia, erroribus, et pravissimis consiliis. Nam diabolum inter Deum et Christum collocabat. Deum invisibilem, Christum visibilem et conditorem asserebat, diabolum vero utriusque naturae et virtutum esse participem. Scripturas interpolabat, adulterabat, et errores erroribus cumulabat. Adeo ut in Lege, Prophetis, Evangelio, nihil intactum relinqueret, omniaque illius blasphemias et temerarias manus experiebantur, ut videre est apud Epiphanium, Haeresi xlii. Sed ea praecipua de causa mihi videtur vocatus a Polycarpo primogenitus diaboli, quia negabat Christum in carne venisse. LEMOYNIUS, Var. Sac. ii 454.

Geminum est quod in Epist. ad Philippenses, § 7, legitur. Vide sis infra, p. 538 l. 10. Cf. quae de Polycarpo, haereseos oppugnatore acerrimo, habet Irenaeus, in Fragm. Epist. ad Florinum, Opp. p. 340 ed. Massuet. apud Euseb. H. E. v. 20, et Routh. Script. Eccles. Opuse, i p. 36, καὶ δύναμαι διαμαρτύρασθαι ἔμπροσθεν τοῦ Θεοῦ, ὅτι εἶ τι τοιοῦτον ἀκηκοίε ἐκεῖνος ὁ μακάριος καὶ ἀποστολικὸς πρεσβύτερος, ἀνακράξας ἂν καὶ ἐμφράξας τὰ ὄντα αὐτοῦ, καὶ κατὰ τὸ σύνθημα αὐτῷ εἰπών Ὡ καλὲ Θεέ, εἰς οἴους με καιροὺς τετήρηκας, ἵνα τούτων ἀνέχωμαι! πεφεύγοι ἂν καὶ τὸν τόπον ἐν ᾧ καθεζόμενος ἢ ἐστὼς τῶν τοιούτων ἀκηκοίε λόγων.

ⁿ *Postea vero*] Irenaeus III iii 4, ὃν καὶ ἡμεῖς ἐωράκαμεν ἐν τῇ πρώτῃ ἡμῶν ἡλικίᾳ, ἐπιπολὴ γὰρ παρέμεινε καὶ πάνν γηραλέος, ἐνδόξως καὶ ἐπιφανέστατα μαρτυρήσας, ἐξῆλθε τοῦ βίου.

^o *Smyrnae*] Sepulchrum S. Polycarpi, quod in latere montis versus Euroastrum adhuc conservatur, Graeci, die festo ipsius memoriae consecrato, pro more qui apud ipsos obtinet et fere a

tempore ipsius martyrii obtinuit, solemniter inuisunt. Situm est in quadam aedicula, Ecclesiae forte sacello, alii per quam illuc transeundum est contigua. SMITH. Septem Asiae Ecclesiarum Notitia, p. 53, 1694.

[*P igni traditus est.*] Polycarpum anno 147 passum esse vult Pearsonus, de Successione, &c. Diss. II capp. xiv—xx, quem sequuntur Dodwellus, Diss. ad Irenaeum. p. 382, Diss. Cypr. p. 40, Venema, Hist. Eccl. Saec. ii § 13, Cavius, Hist. Lit. i p. 44, Lardnerus, *Credibility*, in ed. 2^{da}. Juxta Baraterium, de Successione, p. 201, Polycarpi martyrium referri debet ad A.D. 161; juxta Norrisium, Tillemont. *Mémoires*, ii 328, et Clinton. Fast. Rom. ad annum 166; juxta Scaliger. ad Euseb. Chron. p. 221 ed. 1658, Valesium, in annot. ad Eusebium, et Gieseler. *K. G.* i p. 124, ad annum 197; juxta Guericium, *K. G.* i pp. 73, 170; et Schulthesium, Symbol. ad internam Criticem Libb. Canon. i p. 3, ad annum 168. Baronius, Le Nourrius, Diss. de Epistola S. Polycarpi, § 9, Groddeckius, in Diss. peculiari de anno et die Passionis S. Polycarpi, Gedani 1704, Bunsenius, *Ignatius und seiner Zeit*, p. 23, cum Usserio, statuunt Polycarpum martyrio coronatum fuisse A. D. 169. Petitum si audias, Polycarpi passio ad annum 175 pertinet. Basnagius in annum 178 mortem ejus confert.

[*9 Scripsit ad Philippenses*] De authentia hujus Epistolae dubitare Centuriatores Magdeburgenses, [Cent. ii cap. 10,] Dalaeus, [de Script. Dionys. et Ignat. ii 32,] et maxime Semlerus, ad Baumgarteni *Untersuchung theologischer Streitigkeiten*, ii p. 36 sq., adsentiente Röslero, *Bibliothek der Kirchenwäter*. P. i p. 93 sq. [Schwegler. *Geschichte des Nachapostolische Zeitalters* ii p. 154 sq. Hilgenfeld. *Die Apostolische Väter* p. 271 sq.] Aditamentum quod in Photii Cod. cxxvi deprehenditur, bene quadrare cum iis quae cap. 9 leguntur, monuit Danzius, p. 123 not. 24. Nostra aetate, praeunte Du Pinio, Basnagio, Caviio, Ittigio, authentia Epistolae certior facta est. Cf. Le Moyne, Var. Sacr. i p. 62 sq, Moshem. Comment. p. 162, Tillemont. *Mémoires*, ii p. 327 sq, Fabric. Bibl. Graec. iv p. 46 sq. HEINICHEN. Addas omnino Lückium, *Commentar über die Briefe des Evangelisten Johannes*, pp. 3, 4, et Ullhornium, in *Niedneri Zeitschrift für die historische Theologie*, 1851, pp. 276—280.

[*valde utilem Epistolam*] *Ἐγραψεν ἐπιστολὴν πρὸς Φιλιππησίους πᾶν θαυμαστήν. Suidas (Πολύκαρπος).

*Ἔστι δὲ καὶ ἐπιστολὴ Πολυκάρπου πρὸς Φιλιππησίους γεγραμμένη

ικανωτάτη, ἐξ ἧς καὶ τὸν χαρακτῆρα τῆς πίστεως αὐτοῦ, καὶ τὸ κήρυγμα τῆς ἀληθείας, οἱ βουλόμενοι καὶ φροντίζοντες τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας δύνανται μαθεῖν. Irenaeus, III iii 4. Cf. Euseb. H. E. iii 36, iv 14, et Pearson. Vindic. Ignat. I v.

^s *usque hodie*] Vide sis supra p. xvii.

^t *in Asiae conventu*] Quem Asiae conventum intelligat, difficulter cognoscitur. Sophronius reddit, ἐν τῇ Ἀσίᾳ συνόδῳ. Constat igitur, non esse sermonem de conventibus Christianorum quotidianis, sed de notabili quodam totius Asiaticae gentis conventu. De provinciis Romanorum, ex Plinii libro X epistolis 60, 103, et aliunde, novimus, quod diem illum, quo imperatores ad reipublicae gubernacula admoti essent, quotannis magna religione ludisque ac spectaculis celebraverint, praeunte videlicet provinciae praefecto, quem sequebantur milites ac legati civitatum, quos provinciales vocant Trajanus et Plinius. Hunc morem in Asia obtinuisse dubitari non potest; credoque hunc conventum ab Aurelio Antonino, libro IV Eusebii, cap. 13, κοινὸν τῆς Ἀσίας, *commune Asiae* appellari; ut et Valesius sentit in notis ad illum Eusebii locum. Hunc quotannis conveniendi morem in Asia retentum fuisse arbitror, quum jam Christiani imperassent, adeoque κοινὸν Ἀσίας, *commune Asiae*, hic indigitari ab Hieronymo. In conventu enim illo Christianos primo omnium de religione consultare decebat, ac praelegere acta martyrum, praecipue vero epistolam sui primarii episcopi, Polycarpi, ut gentiles, convenientium multitudine, ardore, ac zelo, inducerentur ad amplectendam doctrinam salutarem; tum etiam ut Christiani confirmarentur admirando Polycarpi monumento, ac praepararentur ad sustinendas persecutiones, si quae forte, ut Juliani tempore, supervenissent. Intelligo autem conventum Asiae proconsularis, non Asiae, quae tertiam orbis terrarum partem notat. E. S. CYPRIANUS.

INDEX EDITIONUM

FABRICIO-HARLESIANO AUCTIONOR.

I. CLEMENTIS ROMANI.

1633, *Oxonii*, 4.

Clementis Romani Epistolas typis primus omnium consignandas curavit PATRICIUS JUNIUS (*Young*), Scoto-Britannus, Collegii Novi olim Capellanus, tunc vero temporis Bibliothecae Regiae Curator, cui scilicet concreditus est Codex Alexandrinus, quem a. 1628, per Thomam Roe, equitem auratum, apud Turcarum Imperatorem Angliae Regis legatum, dono ad Carolum I transmisit Cyrillus Lucaris, primum in Alexandria, postea in Constantinopoli Ecclesiae Graecae Patriarcha.

Ex hoc Codice vetustissimo Graeca Clementis literis quadratis exscribenda esse primo judicaverat Junius. Postea vero priorem Epistolam edidit addita versione Latina, notisque illustratam. Syllabas et voces perditas, et literas vetustate exesas, spatiis accuratissime, ut ipsemet in Praefatione profitetur, dimensis, supplevit, et minio rubro signatas expressit, ut a germano Clementis textu dignosci possent.

Ad calcem libri subiecit Epistolae posterioris reliquias Graecae tantum, neque notis illustratas neque interpretatione donatas; nulla cura ad lacunarum supplementa distinguenda adhibita.

1637, Iterata est haec editio.

1650, *Londini*, 8 min.

Clem. Rom.

FRANCISCUS ROUS, Collegii Etonensis Praepositus, in libro inscripto *Mella Patrum*, nempe Omnium, quorum per prima nascentis et patientis Ecclesiae tria saecula, usque ad Pacem sub Constantino divinitus datam, scripta prodierunt, atque adhuc minus dubiae Fidei supersunt, versionem Junianam Epistolae prioris exhibuit, pp. 1—11, hinc inde pro arbitrio decurtatam, locis S. Scriptorum quae profert Clemens tantum non omnibus omissis.

1654, *Helmestadii*, 4.

Curante JOACH. JO. MADERO recusa est Juniana editio, nisi quod lacunae non minio rubro sed minoribus literis notarentur.

Praemisit nonnulla quibus *γνησιότης* Epistolarum, praecipue contra Voëtium, Theologiae in Academia Ultrajectina Professorem, adstruitur. Testimoniis a Junio prolatis accedunt Grotii, G. J. Vossii, Blondelli, et Conringii de his Clementis Epistolis judicia. Loco *Παροπαράρων* Junii, pagina integra erratis re-ferta ad calcem voluminis conspicitur.

1669, *Oxoniae*, 12. *A. et L. Lichfield.*

JOHANNES FELL, Aedis Christi Decanus, Episcopus Oxoniensis, “non librum adeo quam strenam mediatatus,” editionem Junii, quoad Epistolam priorem, denuo repraesentavit.

Versionem hinc inde correxit, veterum testimonia, et notas breves subjecit. Quae in Cod. Alex. desiderata in Junii editione minio distincta erant, in unam tabellam sive syllabum ad calcem voluminis congressit.

1677, *Oxoniae*, 12. *E Theatro Sheldoniano.*

In hac editione secunda, quae priori praenitet, ea quae Junius minio distinxerat uncinulis includuntur. Capitum distinctionem Cotelerianam adhibuit Fellus, Praefationem castigavit, Epistolam posteriorem, et Indicem locorum SS. quae a Clemente laudantur addidit.

Clem. Rom. 1671, *Parisiis*, fol.

PHILIP. LABBEUS et GABR. COSSARTIUS, Soc. Jesu Presbyteri, in tomo primo SS. Conciliorum ad Regiam Editionem Exactorum, pp. 116—192, utramque Clementis Epistolam inseruerunt, priorem quidem cum versione et notis Junii, posteriorem autem cum versione Vendelini, et ejusdem de Clementis atque Epistolarum tempore Divinatione.

1672, *Parisiis*, fol.

JO. BAPT. COTELERIUS, Societatis Sorbonicae Theologus, in tomo priore SS. Patrum qui temporibus Apostolicis floruerunt, textum Clementis primus in capita sive sectiones instituto utilissimo distinxit, versionem novam exhibuit, pp. 91—125, notasque de suo ad calcem voluminis addidit, pp. 81—112.

1698, *Antverpiae*, fol. Tom. ii.

JO. CLERICUS Genevensis, in urbe Amstelodamensi Philosophiae et SS. Literarum inter Arminianos Professor, editionem Cotelorianam recudendam curavit, adjectis Junii, Felli, Colomesii, suisque notis; nonnullis quoque interspersis quae editionis prioris orae manu adleverat Edvardus Bernard, S. T. P. Astronomiae apud Oxonienses Praeceptor Savilianus, cujus nomen reticebat Clericus.

Testimoniis Veterum a Cotelero prolatis subjectae sunt Epistolae VV. DD. e Maderi libro, necnon ipsius Maderi Praefatio.

1724, *Amstelaedami*, fol. Tom. ii.

Editionem iteravit Clericus.

Russelio et Gallandio mirum jure videbatur ne minimam quidem mentionem a Clerico factam fuisse editionis Wottonianae, quam ad manum habuisse vel ex eo constat, quod selectiores Boisii adnotationes a Wottono primum editas in hanc Amstelodamensem editionem transtulerit. Neque igitur ignorabat Clericus Wottonum notulis Bernardi, incivilter forsitan et iniquius aliqua ex parte habitis, respondisse, ipsumque Clericum idemtidem haud immerito castigasse.

In hac editione, praeter alia additamenta ad voluminis secundi calcem, Guilielmi (non Henrici) Burton, Boisii, et Davisii in utramque Epistolam animadversiones, notasque suas adjecit Clericus, unde non parum incommodi lectori affertur, quippe cui Epistolae in tomo primo sunt legendae, Notaeque in secundo perpetuo quaerendae. Clem Rom.

1687,* *Londini*, 8 min.

PAULUS COLOMESIUS, Sacerdotio Archiepiscopo Cantuariensi Bibliothecarius, Epistolam utramque edidit, cum notulis paucis, versione Cotelieriana priori, alteri Vendeliana apposita. Praemittitur Vendelini de Clementis tempore Divinatio. Subjiciuntur Thomae Brunonis de Therapeutis Philonis Dissertatio, et fasciculus Epistolarum singularum a variis viris doctis scriptarum.

1694, *Londini*, Repetitionem hujus editionis nesciebant Fabricius et Harlesius.

1699, *Lipsiae*, 8 min.

THOMAS ITTIGIUS, in Bibliotheca Patrum Apostolicorum Graeco-Latina, utramque Epistolam dedit, ex ed. Colomesii, cum notarum ejus spicilegio; et prioris versionem Junianam a Fello recensitam, alterius Vendelianam.

Praemisit eruditam de Patribus Apostolicis Dissertationem.

1718, *Cantabrigiae*, 8. *Typis Academicis*.

HENRICUS WOTTON e Coll. S. Johan. Evang. A. M. MStum de novo contulit, quem, quum unicus esset Codex, praeterquam in abbreviationibus usitatoribus, usque ad literam secutus est, ubi a vulgari ratione discedit. Textum, plurimis in locis a Junio parum recte descriptum, integritati suae restituit. Notas, quibus partim Bernardi objectionibus respondetur, partim

* Quum autem jam ab anno 1633 toties istae Clementis Epistolae prodierint, mirari subit, eas nonnullis incognitas mansisse. Exemplo esto Johannes Palatius, qui A. C. 1687 Gesta Pontificum Romanorum edidit, et in notis ad gesta Clementis duas Clementis Epistolas commemorari, sed non exstare dicit, tom. i p. 26. ITTIGIUS.

Clem. Rom. citationes ex SS. cum LXX Intt. aliisque optimae notae versionibus, necnon veritate Hebraica conferuntur, infra posuit: Adnotationes Junii, Cotelerii, et Boisii * non antehac editas, ad finem adiecit. Praefixae sunt Praefatio, pp. cviii, de Usu Patrum, praecipue Apostolicorum, ac Dissertationes duae, altera de Divinitus instituto Clero, de Unitate Ecclesiae altera. Hujus editionis accuratissimae exemplaria pauca charta majori sunt impressa.

1721, *Parisiis*, fol.

PETRUS COUSTANTIUS, Presbyter et Monachus Ord. S. Benedicti e Congregatione S. Mauri, in Epistolarum Pontificum Romanorum &c. tomo primo, eodemque ultimo, recensionem Cotelorianam presse secutus est, notis paucis perutilibus adjectis. Reliquiae Clementinae paginas sibi vindicant 9—50.

1796, *Gottlingae*, 8, cura C. T. G. Schoenemanni.

1742, *Basileae*, 8.

JOH. LUDOV. FREY, S. Theol. Prof. Basiliensis, textum ex editione Ittigiana expressit, sed ita ut ad alias castigatas editiones, praecipue ad primam illam a Junio excusam perpetuo respiceret. Versio Latina in priore Epistola sequitur Ed. Ittiganam: alteri versionem Godof. Vendelini adjunxit. Wottoniani libri exemplar primum obtinuit Freyius quum epistola prior typis jam esset descripta, ut proinde posteriori tantummodo editoris Cantabrigiensis curae prodesse potuerint.

“ Qualemcunque tamen,” ut verbis Gallandii utar, “ hujus editionis Freyanae, alioqui satis nitidae, defec-

* Johannes Boisius, postea Canonicus Eliensis, unus e Theologis qui Regis Jacobi I auspiciis S. Bibliorum versionem vernaculam emendaverunt, a Savilio, in Chrysostomi editione adornanda, in operis societatem ascitus est. Defensionem Versionis Vulgatae conscripsit sub hoc titulo. Veteris Interpretis cum Beza aliisque recentioribus collatio. Lond. 8, 1655. Septuagenario, ut ipse profitetur, jam proximus, jussu Johannis Williams Episcopi Lincolnensis, notis illustravit apographum quoddam Epistolarum Clementinarum vitis refertum; quod inde constat, quod non tantum eas mendas quae a Junio praeter MSti fidem exhibentur conatus sit emendare, sed et multas alias, quae recte se habent in editione Juniana.

“ tum supplere annisus est vir eruditus ANTONIUS Clem. Rom.
 “ BIRRIUS in Publico Specimine itidem Basileae, anno
 “ 1744 edito, atque conjecturis haud poenitendis ad
 “ textum Clementinum editionis Wottonianae ulterius
 “ adhuc detergendum referto.”

1746, *Londini*, 8.

RICARDUS RUSSEL, A. M. editionem Wottonianam prae caeteris sibi sequendam duxit in SS. Patrum Apostolicorum, Barnabae, Hermae, Clementis, Ignatii, Polycarpi, Operibus Genuinis, tom. ii.

Textui Graeco Epistolae prioris, in pagina sinistra cum variantibus lectionibus collocato, ex adverso respondet Versio Cotelariana; quibus minore charactere subjiicitur Juniana, a cl. Fello recensita, cum Wottonianis variationibus in margine positis. Infra ordine subjiiciuntur Variorum animadversiones. Alterius Epistolae interpretationem Cotelarianam tantum exhibuit. Ad calcem voluminis primi pleraque subjecit adnotata, e cel. Millii apographo accurate ad Cod. Alex. fidem exacto descripta; quae quidem adnotata Wottonum praetermissis jure miratur Gallandius, Proleg. p. xii.

Hujus editionis exstat censura in Act. Nov. Erud. Lips. a. 1749. mens. Octob.

1765, *Venetis*, fol.

ANDREAS GALLANDIUS, Presbyter Congreg. Oratorii Venet. in tomo primo, pp. 1—47, operis amplissimi atque elaboratissimi, Bibliothecae Vett. Patrum antiquorumque Scriptorum Ecclesiasticorum, Clementis reliquias typis consignavit, Versionem Cotelarianam, quam utrique Epistolae adjecit, passim ubi textus reformati ratio id suadebat, immutavit.

Animadversionibus Variorum et suis textui subjectis immiscuit Gallandius emendationes Antonii Birrii, supra memoratas. Contenta hujus Bibliothecae, secundum tomos xiv digesta, exhibent Walchius, Bibl. Patrist. p. 217 ed. Danz., et Dowlingius, Notit. Script. SS. Patt. p. 192. Tomo xiii, qui a. 1779 e prelo evasit, immortalis est editor.

Clem. Rom. 1788, *Fuldae*, 8.

CONRADUS EBERTH priorem Epistolam edidit, cujus librum quum ipsi mihi inspicere non licuerit, statim pergo ad

1796, *Gottinae*, 8.

C. T. G. SCHOENEMANNUM, qui Coustantii librum denuo edidit. Interpretationem Latinam identidem, rarius tamen quam a Gallandio factum erat, correxit, notasque paucas interspersit.

1828, *Hafniae*, 4, *typis J. H. Schultz, Aulae et Universitatis Typographi*.

CL. FR. HORNEMANNUS, Theol. D. et Prof. Havn. C.O.D. in particula primi libri, Scripta Genuina Graeca Patrum Apostolicorum inscripti, non sine dedecore ipsius et typographi sui, priorem Epistolam, nova interpretatione donatam, evulgavit.

Plura qui cupit adeat Rettigii censuram, in *Theologische Studien und Kritiken*, 1830, p. 920.

1839, *Tubingae*, 8.

CAR. JOS. HEFELE, Theol. D. ejusdemque in Acad. Tubing. Prof. P. Extr. in libro Patrum Apostolicorum Opera inscripto, ad fidem editionis Wottonianae textum utriusque Clementinae Epistolae, cum notulis, excudendum curavit, pp. 29—76.

Editio secunda, 1842.

Editio tertia, aucta et emendata, 1847.

Editio quarta, 1855.

1844, *Monachii*, 12.

FR. X. REITHMAYR, SS. Theol. Professor P. O. in Universitate Monacensi, Textum ad optimarum Editionum fidem recensuit in libro Patrum Apostolicorum Epistolae inscripto.

1857, *Lipsiae*, 8.

ALBERTUS RUD. MAX. DRESSEL, inter Patrum Apostolicorum Opera, Textum recensuit atque emendavit, Notis illustravit, Versione Latina passim correcta, Prolegomenis, Indicibus instruxit.

Huic Volumini in quod multos labores impenderat Clem. Rom. Editor eruditissimus, accedit Hermae Pastor, ex Fragmentis Graecis Lipsiensibus, instituta quaestione de vero ejus Textus fonte, auctore celeberrimo Constantino Tischendorf.

VERSIONES ANGLICAE.

1647, *Londini*, 4.

GUILIELMUS BURTON, Epistolam priorem vertit, annotationesque uberrimas adjecit.

1693, *Londini*, 8.

GUILIELMUS WAKE, postea Archiepiscopus Cantuariensis, Epistolae utriusque versionem edidit, una cum Barnabae, Ignatii, et Polycarpi Epistolis, atque Hermae Pastore.

Iterum *Lond.* 1710, 1719, 1737; *Mancunii*, 1799; *Lond.* 1817, 1843; et 1838, Clementis, Ignatii, et Polycarpi reliquias sec. versionem Wakii exhibuit EDV. BICKERSTETH, in libro inscripto, *The Christian Fathers of the first and second Centuries*.

1768, *Aberdoniae*, 12.

The First Epistle of Clemens Romanus to the Church at Corinth.

Interpres anonymus Versionem suam a Wakiana hoc differre profitetur, quod verbum pro verbo reddiderit, neque Clementi vim intulerit ut ex ejus Epistola argumenta peteret quibus Ecclesiae Anglicanae disciplinam defenderet.

1833, *Cantabrigiae*, 8.

TEMPLE CHEVALLIER S. T. B. Epistolae prioris versionem Wakianam passim castigatam, notulis illustratam, edidit una cum Polycarpi et Ignatii Epistolis, atque Apologiis Justini Martyris et Tertulliani.

VERSIONES GALLICAE.

1717, *Parisiis*, 8 min.

“Ouvrages des S. Pères qui ont vécu du tems des

- Clem.Rom. “ Apôtres ; contenant la Lettre de S. Barnabé, le
 “ Pasteur de S. Hermas, les Lettres de S. Clément,
 “ de S. Ignace, et de S. Polycarpe, avec des notes.”
 Quae conversio, a Grassio Oratorii sodale facta,
 exstat quoque in quarto Gallicorum Bibliorum tomo,
 quae Parisiis eodem anno prodierunt. fol.
- 1738, *Lugduni Batavorum*, 8 min. Tom. ii.
 “ Lettres et Monumens de trois Pères Apostoliques,
 “ S. Clément, Évêque de Rome, S. Ignace, Évêque
 “ d’Antioche, S. Polycarpe, Évêque de Smyrne. Avec
 “ la Relation du Martyre des deux derniers. Le tout
 “ traduit fidèlement sur le Texte Original, avec des
 “ Remarques, et quatre petites Dissertations, par
 “ ABRAHAM RUCHAT, M. D. S. E. Professeur en Théo-
 “ logie à Lausanne, et Recteur de l’Académie.”

VERSIONES GERMANICAE.

- 1696, *Frankfurti et Lipsiae*, 12.
 GODOF. ARNOLD Epistolam priorem edidit una cum
 Barnabae Epistola.
- 1711, *Schifbeccae prope Hamburgum*, 12. Exstant Epistolae
 PP. Apostolicorum Germanice ad calcem N. T. editae.
- 1723, *Hamburgi*, 8.
 JO. OTT. GLUSING vertit et notis illustravit in
Briefen und Schriften der Apostolischen Männer. pp. 1
 —43.
- 1817, *Oeniponti*, 8 min. R. UNTERKIRCHER.
 “ Die echten Schriften der Apostolischen Väter, des
 “ Clemens von Rom, der MM. Ignaz und Polykarp,
 “ nebst den echten Martyrgeschichten der zwey letz-
 “ tern, aus der Grundsprache übersetzt, und mit An-
 “ merkungen et Bemerkungen versehen.”
- 1825, *Vratislaviae*, 8. EDUARD HERZOG.
 “ Des heiligen Clemens vom Rom Brief an die Ko-
 “ rinther, und des heiligen Polykarpus Brief an die

“ Philipper. Aus dem Griechischen übersetzt und Clem. Rom.
 “ mit den nöthigen Anmerkungen versehen. Nebst
 “ den Lebensbeschreibungen beider Heiligen.”

VERSIONES ITALICAE.

1798, *Venezia*, 8. GIO. BATTISTA GALLICCIOLLI.

‘ Lettere di S. Clemente Papa I tradotte dal Greco e
 ‘ dal Siriaco.’

1832, *Roma*, 8. A. L. GRAZIANI.

‘ Lettere di S. Clemente Primo Papa e Martire ai
 ‘ Corinti, col testo a fronte, volgarizzata e corredata di
 ‘ note critiche e filologiche e di una dissertazione pro-
 ‘ emiale.’

Belgica versio, referente Sandio, Amstelodami, anno
 1646, et iterum 1656, prodiit.

II. IGNATII.

Ignatius.

1646, *Amstelodami*, 4.

ISAAC VOSSIIUS, qui, venia Magni Ducis Etruriae
 impetrata, Bibliothecae Mediceo-Laurentianae re-
 cessus intimos penetravit, ex illo precioso Codice
 Epistolas genuinas sex edidit; septimam autem ad
 Romanos, et vulgatis antea Epistolarum Interpolata-
 rum editionibus, adjunxit, ope versionis antiquae ab
 Usserio editae recensitam et castigatam. Interpreta-
 tionem veterem Latinam addidit, quam, Graeco exem-
 plari propemodum in omnibus respondentem, jam in
 lucem extulerat Usserius, Oxon. 1644.

Subjiciuntur Epistolae Ignatio perperam tributae,
 pp. 63—114; Epistolae Interpolatae, pp. 115—206;
 Barnabae Epistola, pp. 207—254; Notae in Epp.
 Ignatii, pp. 255—306, et Barnabae, 307—318.

1680, *Londini*, 4.

Recusa est haec editio, ita ut pagina paginae re-
 sponderet. Nihil omissum praeter brevem operis
 dedicationem. Exstat in Bibliotheca Bodleiana ex-
 emplum editionis Vossianae cum scripto Codice ab
 Ant. Biscionio collatum. (D’Orville X 2, 5, 13.)

Ignatius. 1647, *Londini*, 4.

USSERIUS, in Appendice Ignatiana, textum Vossianum recudendum curavit, cum interpretatione nova, postquam Epistolas interpolatas Graecae et Latinae antea evulgasset, cum eruditissimis Prolegomenis, Annotationibus, et sinceriorum veteri versione. Oxon. 1644, 4.

1650, *Londini*. (vid. supra, p. lxxv.)

ROUSIUS, Epp. ad Eph. Magn. Trall. Rom. Philad. et Smyrn. curtatas et truncatas Latine edidit. pp. 13—21.

1672, *Parisiis*, fol. (vid. supra, p. lxxvi.)

JO. BAPT. COTELERIUS Epistolas genuinas ab adulteratis, utrasque a supposititiis distinctas, inter se et cum antiquis versionibus contulit, interpretatione nova donavit, et annotationibus illustravit.

1698, *Antverpiae*, fol.

JO. CLERICUS notis Cotelerii, animadversiones Usserii et Vossii, Prolegomena Usserii, necnon Pearsoni Vindicias subjunxit.

1724, *Amstelaedami*, fol.

In hac secunda Editione Clericus textum Ep. ad Romanos et Actorum Martyrii subinde refinxit; eisdemque prout sibi libuit immutato suam interpretationem adjecit. Smithi editionem eadem negligentia praeteriit qua in Clemente edendo curas Wottonianas insuper habuerat.

1689, *Parisiis*, 4.

THEODORICUS RUINARTUS, Presbyter et Monachus Benedictinus e Congregatione S. Mauri, ad calcem libri Acta Primorum Martyrum Sincera et Selecta inscripti, publici juris fecit Epistolam ad Romanos qualem in Cod. Colbertino invenit, cum nova versione, quum veterem interpretationem jam suo loco in Collectionem ejus inseruerat. pp. 695—708.

1699, *Lipsiae*, 8 min. (vid. supra, p. lxxvii.)

THOMAS ITTIGIUS Epistolas septem dedit cum Cotelerii et Ruinarti versionibus. Subsequuntur interpretatio antiqua, et Epistolae, tum interpolatae, tum spuriae.

1699, *Oxoniae*, 8. *E Theatro Sheldoniano.*

Ignatius.

J. E. GRABIUS, in tomo 2^{do} Spicilegii Patrum, Epistolam ad Romanos juxta Ruinarti exemplar verbo tenus exhibuit, variasque lectiones Usserianas in cuiusque paginae limbum coniecit. Fragmenta quaedam addidit, cum Praefatione de Ignatio et ejus Scriptis. pp. 1—26, et 225—230.

1714, *Oxoniae*, 8.

Prodiit editio altera auctior et emendatior.

1708, *Oxonii*, 8. *E Theatro Sheldoniano.*

CAROLUS ALDRICH imprimendum curavit apographum Codicis Medicei ab A. M. Salvini, Linguae Graecae in Florentino Gymnasio Professore, descriptum. (MS. Bodl. 227.) In margine contextus apposuit conjecturas Salvini et Vossii; versionem veterem castigavit; versionis margini adlevit citationes Cotelerii; ipsa loca citata in fine libri apposuit. Praemisit Polycarpi ad Philippenses Epistolam: tres etiam pseudepigraphas Ignatii Epistolas quae in Cod. Med. continentur, nempe Mariae Castabalitidis ad Ignatium, Ignatii ad illam responsoria, et tandem Ignatii ad Tarsenses epistola, quae quidem sub finem mutila est, publicandas duxit.

Hujus editionis centum duntaxat exemplaria sunt formulis descripta typographicis. Censuram Smithi videas ad calcem Chronicorum Johannis Glastoniensis ab Hearnio editorum, p. 461 sq. Cf. Act. Erud. Lips. a. 1713, mens. Sept. p. 399 sq.

1709, *Oxonii*, 4. *E Theatro Sheldoniano.*

THOMAS SMITH, S. T. P. Coll. B. Mariae Magdalenae olim Socius, quum editionem quam Pearsonus, Vindic. Ign. P. ii cap. 15 p. 203, se adornaturum receperat, mors praeventisset, edendas accepit annotationes ejus posthumas, et schedas Ledgardi complexas varietates lectionis quas olim Florentiae, rogatu Pearsoni, e collatione editionis Vossianae comparaverat.

In ima pagina addidit conjecturas criticas et perbrevia scholia: apposuit versionem veterem quam

Ignatius.

Pearsonus in annotationibus suis subinde correxerat : subjunxit Acta Martyrii S. Ignatii, S. Polycarpi ad Philippenses Epistolam, et Ecclesiae Smyrnenensis Epistolam de S. Polycarpi Martyrio. Annotationes Pearsoni Ignatianas solum Epistolas spectant ; Smithi vero notae Epistolam quoque Polycarpi, et utriusque Acta illustrant.

Hujus libri, quem Christ. Aug. Heumannus, in Act. Erudit. Lips. a. 1710, mense Maio, recensuit, exemplaria pauca charta majori sunt impressa.

*1711, *Londini*, 8.

GUIL. WHISTON, in tomo priorie libri cui titulus, *Primitive Christianity revived*, pp. 1—391, utramque recensionem Epistolarum exhibuit. Longiorem ex Usserii editione desumptam nova versione donavit : breviori ex editione Aldrichiana interpretationem Wakii apposuit. Dissertationem praemisit qua probare conatus est Epistolas longiores solas genuinas esse, breviores autem non nisi excerpta ex illis, ab haereticis saeculi quarti facta.

1741, *Basileae*, 8. (vid. supra, p. lxviii.)

J. L. FREY. Smithi editionem integram, una cum praefationibus, denuo repraesentavit. Mendas typographicas emendavit, multa loca e veteribus citata, instituta diligenti inquisitione, suis auctribus restituit, aut correxit. Antiquas versiones ad finem cujusque scripti rejecit, ad latus textus Graeci novam aliquam, ut in Ignatianis Cotelarianam, subinde emendatam apposuit.

1746, *Londini*, 8. (vid. supra, p. lxix.)

RIC. RUSSEL, A. M. contextum Graecum ex omnium Editionum collatione emendatum, una cum variis lectionibus in sinistris paginis exhibuit, cui in dextris Interpres Vetus respondet : Cotelarii versione utrique

* Anno 1710, Whistonus emisit libellum peculiarem, *An Essay on the Epistles of Ignatius* ; cui respondit J. Edwards, S. T. P. in libro inscripto, *Some brief Observations and Reflections on Mr. Whiston's late Writings, falsely intitled Primitive Christianity revived*.

subjecta, in cuius locum in Ep. ad Romanos versio Ignatius. Clerici substituitur; inferius positus Usserii, Vossii, Cotelerii, Clericique notis, quibus Pearsoni et Smithi annotationes sunt insertae.

Leguntur etiam Epistolae longiores, tum spuriae tum interpolatae, cum variantibus lectionibus, vetere vulgato Interprete, item Cotelerii versione, ejusdemque ut et Usserii annotationibus subjectis: necnon S. Ignatii Martyrium, cum Smithi praefatione, versione antiqua Graecis obverse collocata, et Clerici interpretatione.

1765, *Venetis*, fol. (vid. supra, p. lxi.)

GALLANDIUS, tomo i. pp. 243—303 Bibl. Vett. Patt. Epistolas genuinas ex ed. Smithiana inseruit, una cum Fragmentis et Actis Martyrii. Epistolarum textui duplicem apposuit utrinque versionem, alteram quidem Int. Vet. alteram Cotelerii. Actorum Graecis similiter utraque ex parte adest Int. Vet. et versio Ruinarti. Observationes, e Pearsoni, Smithi, aliorumque notis, subjiciendas contexerat eadem ferme ratione qua ad Clementis Epp. usus erat; verum casu vel typhothetarum incuria omissae sunt.

1821, *Halae*, 8. min. *In Libraria Orphanotrophi*.

JOH. CAR. THILO, in usum Praelectionum Academicarum, Vossii textum omnino immutatum typis repetendum curavit, et lectionis diversitatem ex Ittigii delectu adscripsit. Collationem praemisit eorum quibus Smithi recensio a Vossiana differt.

1829, *Hafniae*, 4.

C. F. HORNEMANNUS, in particula secunda libri supra p. lxx, memorati, Epp. ad Romanos, et ad Polycarpum edidit e recensione longiore, Epp. ad Ephesios, Smyrnaeos, Trallianos e recensione breviori, omnes interpretatione nova donatas; Epistolis ad Magnesianos et Philadelphenos penitus omissis.

1839, *Tubingae*, 8. (vid. supra, p. lxx.)

CAR. JOS. HEFELE, textui ad Gallandii fere mentem exhibito, notulas quasdam, partim suas, partim e Cotelerio et Vossio desumptas subdidit pp. 77—116.

- Ignatius. 1844, *Monachii*, 12.
FR. X. REITHMAYR. (vid. supra, p. lxx.)
- 1857, *Lipsiae*, 8.
ALBERTUS RUD. MAX. DRESSSEL. (vid. supra, p. lxx.)
Interp. Vet. subiecit Versionem Holstenii qui textum absimilem secutus est, aut conjectandi licentiam sibi sumsit.

VERSIONES ANGLICAE.

- 1693, WAKIUS. (vid. supra, p. lxxi.)
- 1708, *Edini*, 8. min. ROB. CALDER.
“The Genuine Epistles of S. Ignatius, translated into English by W. Wake, D. D. as also a Vindication of them by L. E. Du Pin. To which is added, A short Answer to Mr. W. Jameson’s *Nazianzeni Querela*, where he impugns the authority of the foresaid Epistles.”
- 1827, *Brighton*, 1. W. K. CLEMENTSON, M. A.
“The Epistles of Ignatius and Polycarp, &c. A new translation, with an Appendix containing notes, in which the leading arguments of Mr. Cobbett’s History of the Reformation are refuted, and the fundamental doctrines of the Church of Rome proved to be contrary to the Holy Scriptures,” &c. &c.
- 1833, CHEVALLIER. (vid. supra, p. lxxi.)

VERSIONES GALLICAE.

- 1717, *Parisiis*, 8. min. } (vid. supra, p. lxxi.)
1738, *Lugduni Batavorum*, 8. min. }

VERSIONES GERMANICAE.

- 1578, *Gorlicii Lusatorum*, 8. M. MOLLER.
- 1696, }
1711, } (vid. supra, p. lxxii.)
1723, }
1817, }

- 1829, *Tubingae*, 8. Ignatius.
 M. J. WOCHER. "Die Briefe des heiligen Ignatius
 " von Antiochien. Neu übersetzt und erklärt."

VERSIONES ITALICAE.

- 1799, *Venetis*, 8. GIAMBATTISTA GALLICCIOLLI.
 ' Lettere Genuine di S. Ignazio, Vescovo di Antiochia,
 ' corredate degli Atti del suo Martirio, e la Lettera di
 ' S. Policarpo, Vescovo di Smirne, colla Circolare del
 ' suo Martirio. Traduzione dal Greco.'
 1833, *Romae*, A. L. GRAZIANI.
 ' Le sette Lettere Genuine de S. Ignazio, e quella di
 ' S. Policarpo ai Filippesii coi loro Martirii, e Testo
 ' Greco a fronte, volgarizzate e corredate di Note critiche
 ' e filologiche, e di una Dissertazione Proemiale.'

III. POLYCARPI.

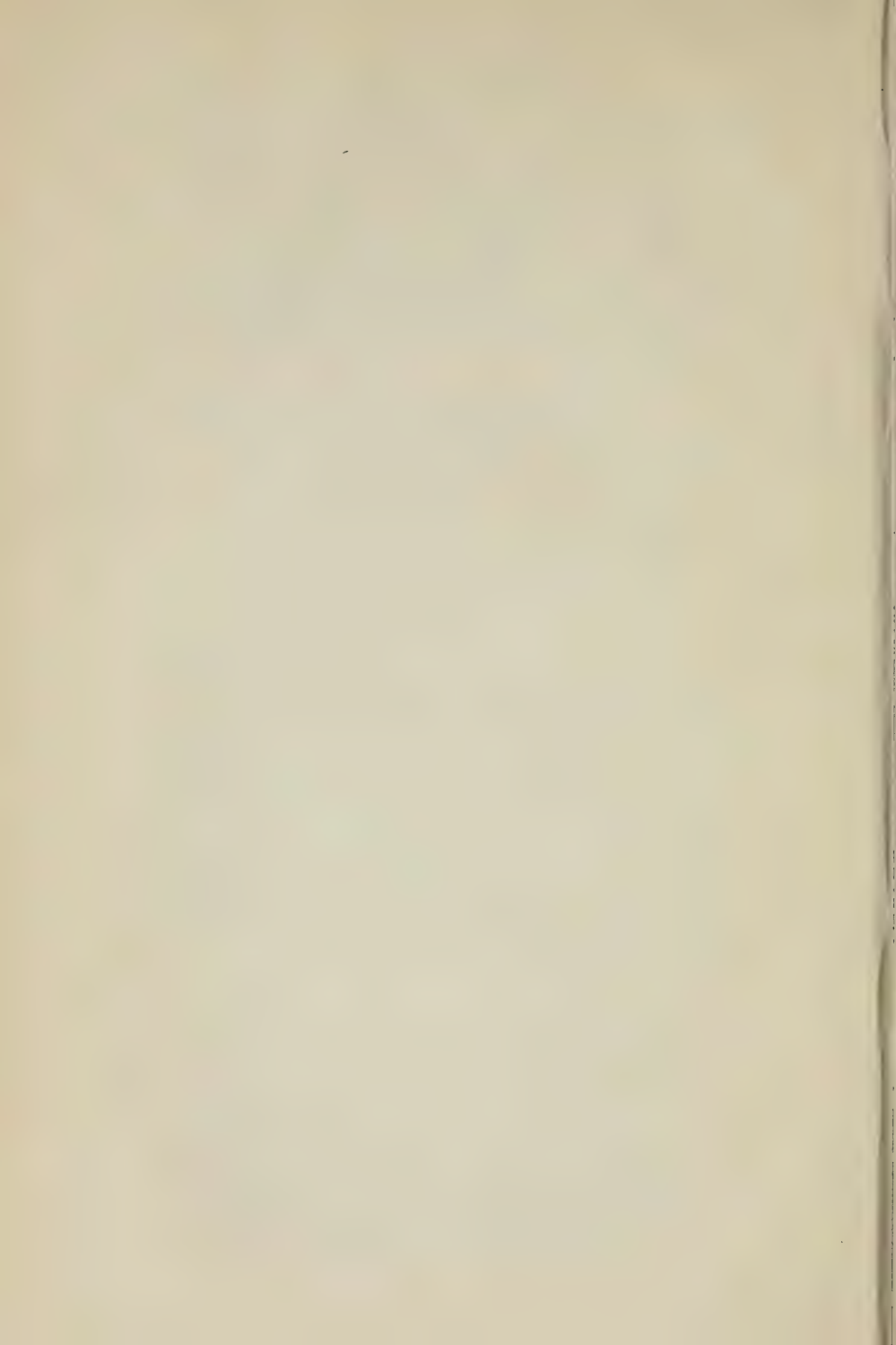
- 1498, *Parisiis*.
 Epistolam ad Philippenses primus JACOBUS FABER
 STAPULENSIS Latine vulgavit, una cum undecim Ignatii
 Epistolis et Pseudo-Dionysii Scriptis.
 Saepius inde cum iisdem recusa est: *Argentinae*,
 1502, *Basileae*, 1520, *Coloniae*, 1536.
 1550, In Micropresbytico Basiliensi legitur, p. 27.
 1633, *Duaci*, fol.
 Graece primus extulit PETRUS HALLOIXIUS in Illus-
 trium Orientalis Ecclesiae Scriptorum Vitis et Docu-
 mentis, tom. i pp. 525—532, e Jacobi Sirmondi exem-
 plari, quod ille e Turriani Codice descripserat.
 1644, *Oxoniae*, 4. (vid. supra, p. lxxiv.)
 USSERIUS, aliud nactus exemplar quod ex Andreae
 Schotti apographo manu sua descriptum cum Isaaco
 Vossio communicaverat Salmasius, hoc cum edito Hal-
 loixiano contulit, atque interpolatis Ignatii Epistolis
 Polycarpianam cum vetere Interprete praemisit, anno-
 tationibus suis notulisque Pat. Junii illustratam.
 Ecclesiae Smyrnenensis de Martyrio Polycarpi Epi-
 stolam edidit Usserius, Londini, 1647, 4.

- Polycarpus. 1650, (Vid. supra, p. lxxv.) ROUSIUS capita 1, 2, 7, 8
Epistolae exhibet, p. 12.
- 1653, *Helmeftadii*, 4. (vid. supra, p. lxxv.)
JOACH. JO. MADERUS Epistolam seorsim edidit una
cum Martyrio, et tam veterum quam recentiorum tes-
timoniis; suas in Martyrium, Usserii et Pat. Junii in
Epistolam notas adjecit. Martyrii Graeca ex Euseb.
H. E. iv 15 ed. Rob. Steph. Paris. 1544 desumpsit,
versionem ex ed. Lat. Grynaei Basiliensi.
- 1672, *Parisiis*, fol. (vid. supra, pp. lxxvi, lxxiv.)
J. B. COTELERIUS in tomo secundo Patrum Apostoli-
corum novam versionem suam notasque, et veteri ver-
sioni itidem notas addidit.
- 1698, *Antverpiae*, fol.
J. CLERICUS Usserii et Pat. Junii notas Cotelorianis
adjunctas et singulis paginis substratas exhibuit.
- 1724, *Amstelaedami*, fol. iterum.
- 1685, *Lugduni Batavorum*, 4.
STEPHANUS LE MOYNE, inter Varia Sacra, cum Ver-
sione antiqua, tom. i pp. 1—10, notisque et observa-
tionibus, ii p. 1—524.
- 1694, Iterum.
- 1690, *Lipsiae*, 8. min. (vid. supra, pp. lxxvii, lxxiv.) ITTIGIUS
Epistolam et Fragmenta edidit, pp. 369—390, quibus
Martyrium adjunxit, pp. 392—431.
- 1708, *Oxonii*, 8. *E Theatro Sheldoniano*. (vid. supra, p.
lxxv.) ALDRICHIUS Epistolam Polycarpi Ignatianis
praemisit.
- 1709, *Oxonii*, 8. *E Theatro Sheldoniano*.
SMITHUS Ignatianis Epp. subjecit. Ad Martyrium
in ima pagina apposuit variationes paucas Cod. Vin-
dob. quas exhibet Lambecius in Catalogo.
- 1741, *Basileae*, 8. (vid. supra, pp. lxxviii, lxxvi.) FREYIUS
recundam curavit editionem Smithianam.
- 1746, *Londini*, 8. (vid. supra, pp. lxxix, lxxvi.) RIC. RUS-
SEL. inter SS. Patrum Apost. Opera Genuina.

- 1765, *Venetis*, fol. (vid. supra, pp. lxix, lxxvii.) GALLANDIUS Smithum secutus est, adjectis quinque fragmentis.
- 1829, *Hafniae*, 4. (vid. supra, pp. lxx, lxxvii.) HORNE-MANNUS in Particula secunda, pp. 2—16.
- 1832, *Oxonii*, 8. *E Typographeo Academico*.
M. J. ROUTHUS, S.T.P. inter Scriptorum Ecclesiasticorum Opuscula, i pp. 1—28, testimonia praemisit, textum recensuit, notis aliorum et suis illustravit.
- 1840, Editio altera.
- 1858, Editio tertia.
- 1839, *Tubingae*, 8. (vid. supra, p. lxx.) HEFELIUS Gallandium secutus est, pp. 117—124.
- 1844, *Monachii*, 12.
FR. X. REITHMAYR. vid. supra, p. lxx.
- 1857, *Lipsiae*, 8.
ALBERTUS R. M. DRESSEL. vid. supra, pp. lxx, lxxviii.

VERSIONES.

- 1677, *Londini*.
Polycarpi Epistolam Anglice conversam exhibet CAVIUS, *Lives of the Primitive Fathers*, i p. 126.
- 1693, } Epistolam et Martyrium WAKIUS et CHEVALLIER.
- 1833, } vid. supra, pp. lxxi, lxxviii.
- 1827, Epistolam seorsim CLEMENTSON. vid. p. lxxviii.
- 1776, *Edini*, 8. min.
DALRYMPLIUS, (Dominus de Hailes) Martyrii novam interpretationem dedit, notis illustratam, in tomo primo libri cui titulus, *Remains of Christian Antiquity*.
- Gallice*, 1717, GRASSIUS. } vid. supra, p. lxxii.
1738, RUCHATUS. }
- Germanice*, 1592, MOLLER.
1701, *Bremae*, 4. Anon.
1772, *Basileae*.
1774, *Augustae Vindellicorum*, 8.
1817, UNTERKIRCHER. } vid. supra, p. lxxii.
1825, HERZOGIUS. }
- Italice*, 1799, GALLICIOLLIUS. } vid. supra, p. lxxix.
1833, GRAZIANIUS. }

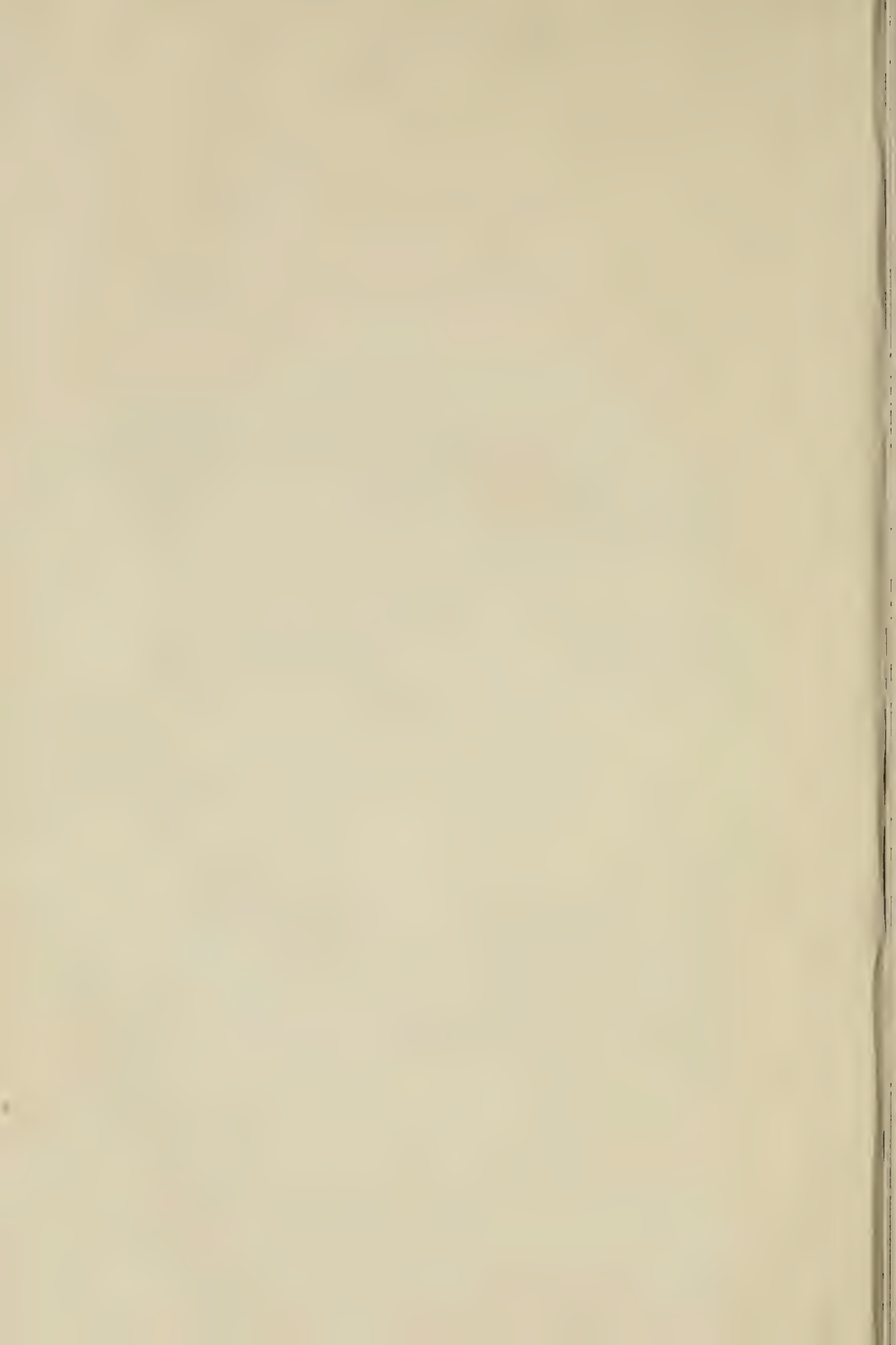


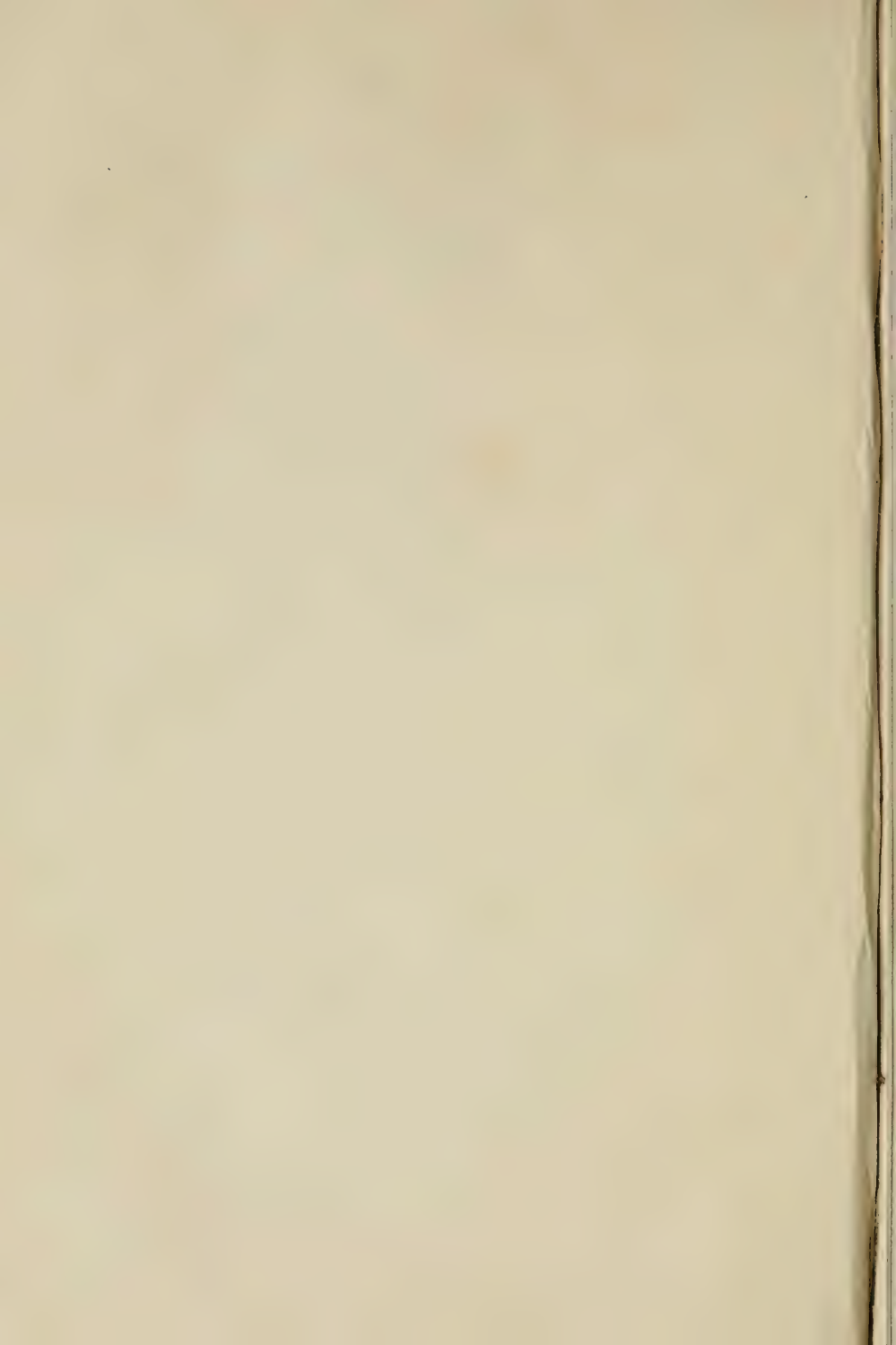
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΗΣ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ
ΕΦΕΣΟΥ

() ΕΠΑΓΓΕΛΙΟΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΣΤΙΝ ΕΝΘΥΜΟΝ ΚΑΙ
ΚΑΙ ΕΞ ΑΥΤΟΥΝ ΑΥΤΕΠΑΝΙΣΤΕΥΣΙΑ
ΜΙΣΕΙΟΥΣ ΤΗ ΑΡΤΥΡΙΑ ΤΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ
ΠΡΑΞΕΙΣ ΕΝ ΜΟΝΗ ΔΙΔΑΧΕΣ ΟΥΚ ΑΛΛΗΛΟΙ
ΚΛΩΣΕ ΔΕ ΗΟΙ ΤΟΙΣ ΠΑΤΡΑΣΙΝ ΕΝ ΤΗ
ΤΟΙΣ ΑΓΓΕΛΟΙΣ ΘΡΑΣΟΣ ΚΑΙ ΔΥΟ ΔΑΝΑ
ΚΑΙ ΤΟ ΑΛΛΟ ΤΟΙΣ ΚΑΤΗΡΑΙΣ ΕΝ ΟΥΝΟ
ΤΟΥ ΘΥ ΕΠΙΣΚΙΑ ΚΑΙ ΓΑΠΕΝ ΟΦΡΟ
ΕΥΝΗ ΚΑΙ ΕΡΛΥΤΗΣ ΠΑΡΧΤΟΙΟΝ ΥΑ
ΕΝ ΕΝΟ ΟΥΝΟ ΤΟΥ ΘΥ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΗΣ

ΜΑΚΚΑΡΙΟΙΟ ΠΡΟΟΔΟΙ ΠΟΡΗΣ
ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΙΟΙ ΤΙΝΕΣ ΕΓΚΑΡΤΙ
ΚΑΙ ΤΕΛΕΙΑΝ ΕΣΧΟΝ ΤΗΝ ΜΙΑ ΔΥ
ΟΥ ΓΑΡ ΒΥΛΑ ΒΟΥΝΤΑΙ ΤΙΣ ΔΥ
ΜΕΤΑΣΤΗΣ ΑΠΟ ΤΟΥ ΙΔΡΥΜΕΝ
ΑΥΤΟΙΣ ΤΟ ΠΟΥ

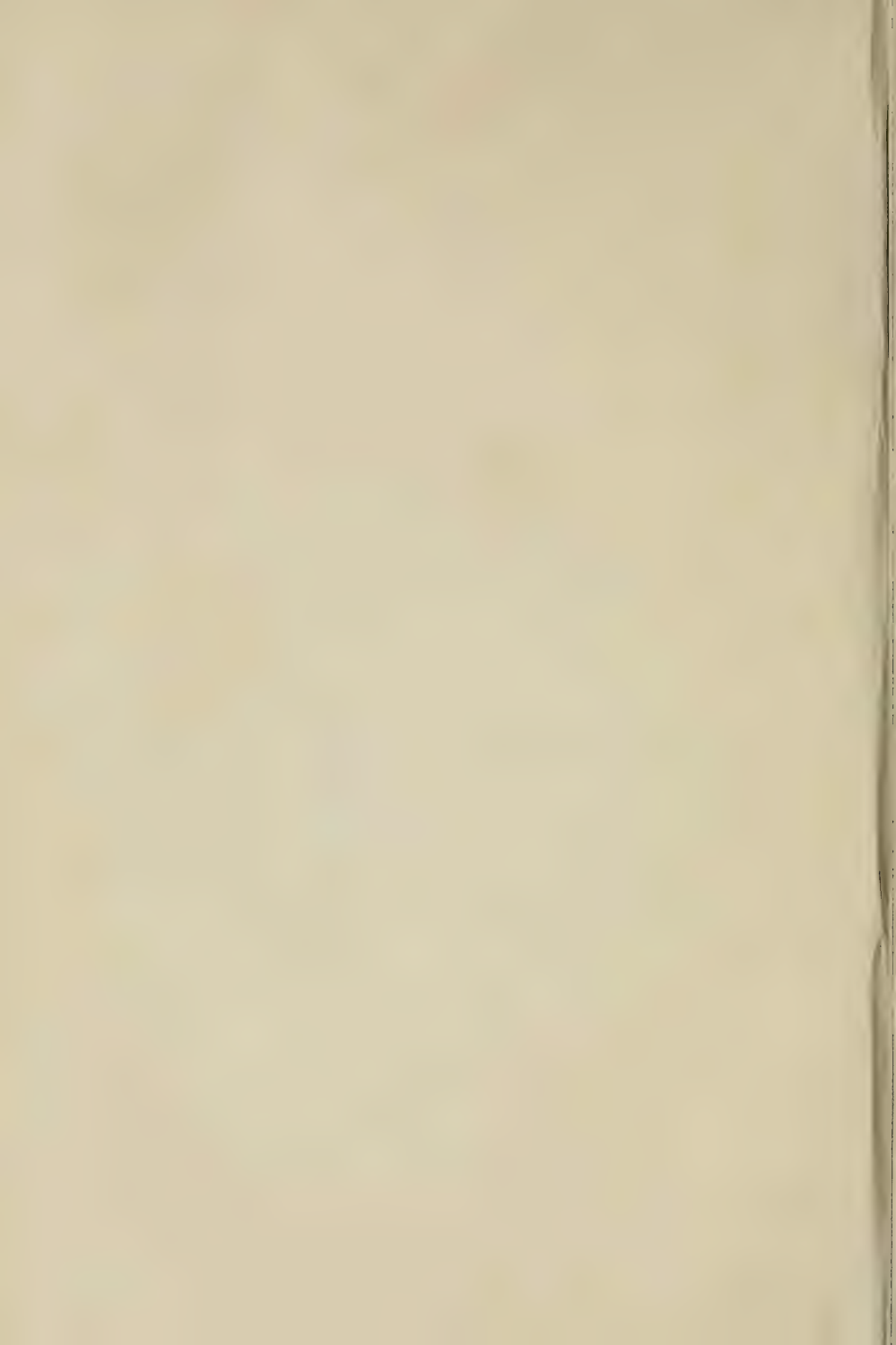




Biblioteca Vaticana. 507.
 Codex Vaticanus ad Philemon. Inscr. p. 522

ΠΟΥΑΓ, ΠΟΛΥΚΑΕ Ε
 ΠΙΣΚΟ ΠΟΥ ΣΜΕΥΗΣ,
 ΚΑΙ ΙΕΡΟΜΕΤΕΡΟC.
 ΠΕΡΕ ΦΙΛΙΠΠΗΣΙ
 ΟΥ Ε ΠΙ ΠΟΛΗ:

17



Η ἑκκλησία τοῦ θ̄υ ἡ
 παροικίῳσα σήμερον.
 τῆ παροικίῳσι ἐν φι
 λαδημίῳ. καὶ πάσαι
 ταῖσ καταπάντα τό
 πορ τῆσ ἁγίας καθο
 λικῆσ ἐκκλησίῳσ
 παροικίῳσι.

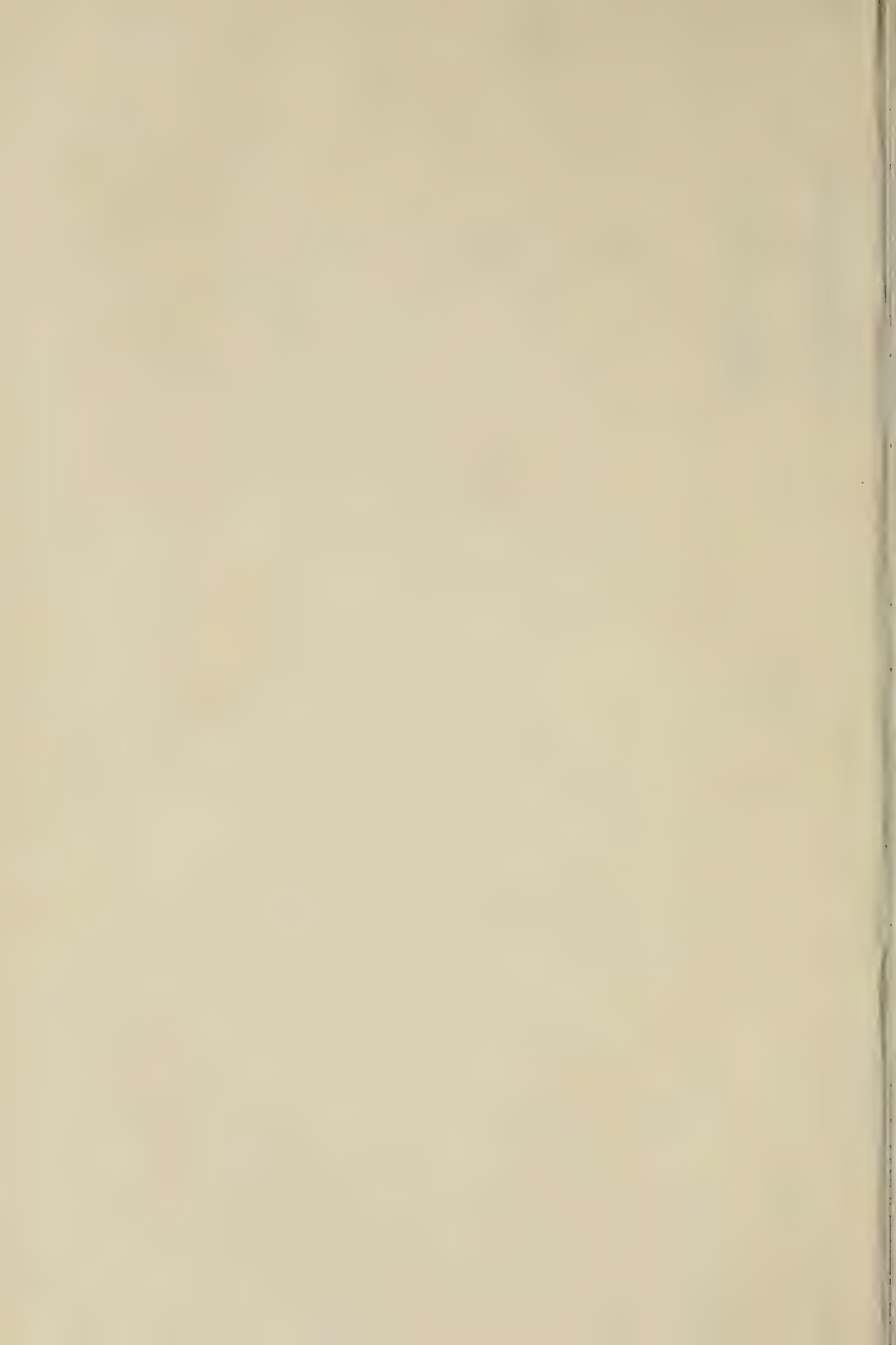
Cod. Paris. 1644.

Η ἑκκλησία τοῦ θ̄υ ἡ παροικίῳσα
 σήμερον. τῆ ἑκκλησίῳσι τοῦ θ̄υ
 τῆ παροικίῳσι ἐν φιλαδη
 μίῳ καὶ πάσαισ ταῖσ κατα
 πάντα τό πορ τῆσ ἁγίας καθο
 λικῆσ ἐκκλησίῳσ παροικίῳσι.

¶

Ms. Baroc. 238. Biblioth. Bodleiana.

Η ἑκκλησία τοῦ θ̄υ ἡ παροικίῳ
 σα σήμερον. τῆ ἑκκλησία
 τοῦ θ̄υ τῆ παροικίῳσι ἐν φι
 λαδημίῳ. καὶ πάσαισ ταῖσ
 καταπάντα τό πορ τῆσ ἁγί
 ἁσ καὶ καθολικῆσ ἐκκλη



S. CLEMENS.

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ

ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ Α.

Praemissa salutatione [**Ἡ** ἐκκλη]σία τοῦ Θεοῦ ἡ παροικούσα [Ῥώμην,]

1. ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ] Istius ἐπιγραφῆς, praeter ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Α, ne verbum quidem exhibet Codex Alexandrinus. Cotelerius, quem sequitur Russelius, de suo dedit Τοῦ ἁγίου Κλημέντος τοῦ Ῥώμης Ἐπισκόπου Ἐπιστολὴ πρὸς Κορινθίους πρώτη, ἐκ προσώπου τῆς Ῥωμαίων Ἐκκλησίας γραφεῖσα.

4. [Ἡ ἐκκλη]σία] Miseret me doctorum virorum, quod odio Catholicae veritatis, studioque vanae haereseos adducti, existiment per hanc superscriptionem adjuvari errorem suum, quo Episcopis coaequant Presbyteros. Quia 'nulla peculiari vel scribentis mentio, vel Cleri Romani praerogativa, vel Corinthiaci Presbyterii a plebe discretio appareat, sed omnes ad omnes confertim scribant.' Blondellus, Apol. pro Sentent. Hieronymi de Episc. et Presb. p. 9. At si recte ex principiis suis voluissent argumentari, concludere oportebat, idem jus fuisse Laicis, ac Presbyteris et Episcopis; atque hoc modo deterrimum rerum statum invehere, ἀναρχίαν, adversus quam

Clemens tota pugnat Epistola. Praeclara vero hac ratiocinatione conficietur, ut Paulus, quia scribit Epistolas una cum Sosthene, Timotheo, Silvano, et fratribus universis, majorem non obtinuerit, quam ultimus Christianorum, in Ecclesiae regimine, auctoritatem. COTEL. Irenaeus, III iii [3, p. 176 ed. Bened.] *ab Ecclesia quae est Romae* scriptam hanc Epistolam dicit, [sic Clemens quoque Alex. Strom. v 12, p. 693 ed. Potter. ἀλλὰ κἀν τῇ πρὸς Κορινθίους Ῥωμαίων Ἐπιστολῇ] licet caeteri Clementem ejus scriptorem fuisse sentiant. Maluit autem Clemens Ecclesiae suae quam proprio eam nomine inscribere: vel quia tum Praesules nihil sine Ecclesiae suae consilio agere solerent, ut Cyprianus de se nominatum, Ep. 5, ad Clerum suum, [Ep. 14 ed. Fell.] memoravit his verbis, 'Solus rescribere non potui: quando a primordio Episcopatus mei statuerim, nihil sine consilio vestro et consensu plebis, mea privatim sententia, gerere:' vel etiam ne

S. CLEMENTIS

EPISTOLA AD CORINTHIOS I.

DEI Ecclesia, quae Romae peregrinatur, Ec-

propriam partes tueri videretur, si, ubi restauranda erat apud Corinthios ecclesiasticis viris competens dignitas atque reverentia, aut ipse solus, aut cum eo Clerus sine plebe Ecclesiam illam alloqueretur. Postulabat praeterea recta ratio, ut si quidem prius Corinthii non ad Clementem unum, sed ad Romanos scripserant, Romanorum nomine Clemens, non proprio, rescriberet. COUST. Eo tempore, nulla quidem fuit Romanae Ecclesiae in Corinthiam potestas; nec res Christiana eo in statu erat, ut posset ullus Episcopus in alium jus adsumere, qui parus esset ordinis. Sed nihil vetat, quamvis unus caeteris praecesset, singulari quodam jure, eum tamen auctoritatem dissimulasse; ne qui in superiore potestatem Corinthi consurrexerunt, putarent rem agi τῶν ἡγουμένων, non ipsius Ecclesiae; atque ipsum Romanae Ecclesiae corpus id probare quod factum erat Corinthi, quidquid de eo Ecclesiae ἡγούμενοι sentirent. Haec causa videtur fuisse, cur Ecclesia scriberet ad Ecclesiam, omissis

Rectorum nominibus, quicumque essent. CLER. Rothius, *Anfänge d. Christl. Kirche*, p. 404, censet, ipso tempore quo haec Epistola scripta esset, orbam fuisse Sedem Episcopalem. Vide sis Thomam Rennel in libello cui titulus, *Proofs of Inspiration, or the Grounds of Distinction between the New Testament and the Apocryphal Volume*. Lond. 1822, p. 58.

4. ἡ παροικοῦσα] Apud Euseb. H. E. iv 23, Dionysius τῆς ἐν Κορίνθῳ παροικίας, Philippus τῆς Γορτυναίων παροικίας, Episcopi perhibentur; utrobique regiones omnes istis matricibus Ecclesiis, et eidem episcopali curae subjectae, intelligendae veniunt. Priscis siquidem temporibus, idem fere erat *Paroecia*, quod nunc *Dioecesis* diceretur. Sic Can. xviii, Concil. Ancyranum: [A. D. 315, ap. Routh. Rel. Sac. iv 124.] Ἐὶ τινες Ἐπίσκοποι κατασταθέντες, καὶ μὴ δεχθέντες ὑπὸ παροικίας ἐκείνης εἰς ἣν ὀνομάσθησαν, ἐτέροις βούλονται παροικίας ἐπιέναι, καὶ βιάζεσθαι τοὺς καθεστῶτας, καὶ στάσεις κινεῖν κατ' αὐτῶν, τοὺτους ἀφορίζεσθαι. Frustra itaque sunt ii, qui, ex plurimum

τῆ ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ τῆ πα[ροικου]ση Κόρινθον, κλητοῖς, ἡγι[ασμέν]οις ἐν θελήματι Θεοῦ, διὰ τοῦ [Κυρίου ἡμ]ῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· [Χάρις ὑ]μῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ παντο[κράτ]ορος Θεοῦ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ πληθυνθείη.

5

laudat Corinthiorum pietatem,

Α'. [Διὰ τὰς] αἰφνιδίους καὶ ἐπαλλήλους [γενομ]ένας ἡμῖν συμφορὰς καὶ [περ]ιπτώσεις, ἀδελφοί,

Presbyterorum hac in Epistola mentione, rem hierarchicam concidisse autumant, et Presbyteranae ἰσοτιμίας imaginem et typum exhiberi gloriantur. FELL. Minus feliciter Cotelarius, *Ecclesia Dei quae incolit Romam*. Infra Ep. II § 5, καταλείψαντες τὴν παροικίαν τοῦ κοσμοῦ τούτου. In Inscript. Ep. Polycarpi ad Philipp. τῆ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ τῆ παροικούση Φιλίππου. Et in Inscript. Ep. Circularis Ecclesiae Smyrnenensis, Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ ἡ παροικούσα Σμύρναν τῆ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ τῆ παροικούση ἐν Φιλομηλίῳ. Comparandus etiam Epistolae ad Diognetum auctor, a Fello indicatus, Πατρίδας ἔχουσιν ἰδίας, ἀλλ' ὡς πάροικοι κ. τ. λ. Vita humana a Scriptoribus Sacris peregrinationis habitu frequentius sistitur, e. g. Ps. xxxix 12, I Pet. i 17, ii 11. Sic Hermas, Past. III i 1, 'Scitis vos, Domini servos *in peregrinatione morari?*' Tertullianus, Apol. § 1, 'Scit (Religio Christiana) se *peregrinam* in terris agere,' &c. Augustin. de Civ. Dei, I, Praef. 'inter impios *peregrinatur* ex fide vivens.' De voce παροικεῖν, omnia more suo, h. e. δλω τῷ θαλάκῳ, congressit Lemoynius Var. Sacr. tom. ii pp. 48—61. Consulendi omnino sunt

Suicerus in voc. et Valesius ad Eusebium, H. E. i 1. Lineam primam usque ad hanc vocem παροικούσα literis miniatis exhibet Cod. MStus.

1. τῆ Ἐκκλησία—Κόρινθον] Rectissime statuit eruditissimus Junius, 'Veteres primitivae Ecclesiae Episcopos, quos viva voce propter locorum distantiam erudire non poterant, per epistolas monere, consulere, objurgare, interdum et universam fraternitatem alloqui et hortari non desiisse.' At non solum singulares personae, aut Ecclesiarum praefecti, sed tota Ecclesiarum universitas hoc ipsum praestabat. Sic Smyrnenensis Ecclesiae, sic etiam Ecclesiae Viennae et Lugduni Galliarum Epistolae apud Eusebium occurrunt. [H. E. iv 15, v 1—3.] Adeo non singularis exempli res est praesentis Epistolae formula, Ecclesiae Romanae nomine perscriptae. FELL.

ib. τῆ πα[ροικου]ση] Articulus, quem ex ingenio reposuerat Boisius, deest in Edd. ante Wotton. necnon in Russelii libro.

3. [χάρις ὑ]μῖν καὶ εἰρήνη] Sic in cunctis Epistolis Paulinis ad Ecclesias inscriptis, necnon in Ep. ad Philemonem. Quam Timotheum et Titum salutem,

clesiae Dei, quae Corinthi peregrinatur, vocatis, sanctificatis voluntate Divina, per Dominum nostrum Jesum Christum: Gratia vobis et pax ab omnipotente Deo per Jesum Christum multiplicetur.

I. Propter subitas ac sibi invicem succedentes calamitates et casus adversos, qui nobis accide-

ἔλεος quoque apprecatur Apostolus. Optimo jure monet Wottonus sententiam, quocumque modo legatur, cum πληθυνθείη claudi. Caeteri, usque ad Gallandium, Junio praeunte, legunt . . . πληθυνθείη [ἐφ' ἑ]μῶν ἰδίουσ καὶ ἐπ' ἀλλήλους . . . adeo ut finita salutatione Epistola incipiat cum Διὰ γενομένησ κ.τ.λ.

6. [Διὰ τὰσ] αἰφνιδίουσ] Ad hanc lectionem, proculdubio veram, quam proxime conjectando accessit ὁ πάνν Pearsonus, Vind. Ignat. Part. ii cap. 3, cujus conjecturam, a Colomesio probatam, in contextum recepit Wottonus. Literae autem illae duae vel tres, damno hoc in loco Codici MSto casu vel vetustate illato, se vix dignoscere potuisse questus est Editor Cantabrigiensis, mihi saepius, et summa qua potui cura, Codicem inspicienti, oculis nudis et armatis, manifeste tandem visae sunt A I Φ; et certissime Cod. MS. totam vocem ΑΙΦΝΗΔΙΟΥΣ usque adhuc exhibet, H pro I posito, quae quidem frequens est mutatio. Neque vero casu aut tempore tantum laborat Codex Alexandrinus. Hic et alibi paginas vel totas vel ex parte gallis tinctoriis olim oblevit nescio quis, vana spe literas vetustate fere exesas revocandi adductus.

ib. ἐπαλλήλους] repeated, Che-

vallier. De hac voce audiendus cl. Hermannus ad Sophocl. Antig. 57. 'Propria verbi significatio ea postulat intelligi, quae sibi invicem accedunt. Primus fortasse usus est hac voce Sophocles. Unde non mirum, si, ut solent rariora, recentioribus demum frequentari coepta est, translata ad crebram iterationem.' Exempla dabit Lobeckius, Paralipom. Gr. Gr. p. 471. Cf. Euseb. H. E. i 8, ταῖσ κατὰ τὸν οἶκον ἐπαλλήλους ἡμαύρωσε συμφοραῖσ. Longin. de Subl. xx 3, τὴν διάνοιαν τῶν δικαστῶν τῇ ἐπαλλήλω πληττει φορᾶ. Adverbium ἐπαλλήλωσ in Epist. Vienn. et Lugd. § 6, Routh Reliq. Sacr. i 302.

7. συμφορὰσ καὶ [περ]ιπτώσεισ.] De tempore harum calamitatum, satis sit ex acervo sententiarum a viris doctis prolatarum nonnullas breviter recensere. Et primum quidem falsus est Guilielmus Burton in eo quod putaverit universam Antiquitatem de tempore quo haec scripta fuerit Epistola prorsus tacuisse; scriptor enim omnium antiquissimus, Hege-sippus, diserte posuit dissentionem Corinthiacam intra quinque ultimos Domitiani imperii annos, [scil. A. D. 92—96,] uti testatur Eusebius, H. E. iii, 15, 16. Baronius, qui si eundem

fidem, et
εὐτασίαν,
quae ante
natum
schisma ob-
tinuerint.

βράδιον [νομ]ίζομεν ἐπιστροφὴν πεποι[κέν]αι περι
τῶν ἐπιζητουμένων [πα]ρ' ὑμῖν πραγμάτων, ἀγαπητοί,
τῆς τε ἀλλοτρίας καὶ ξένης τοῖς ἐκλεκτοῖς τοῦ Θεοῦ,
μαρᾶς καὶ ἀνοσίου στάσεως, ἣν ὀλίγα πρόσωπα προ-
πετῆ καὶ αὐθάδη ὑπάρχοντα εἰς τοσοῦτον ἀπονοίας 5

Clementis nostri interpretem audias, haud ullam opinionis suae rationem dignatus est proferre, testimonium Hegesippi adducit ad annum 95, 1, quod descriptionem hujus Epistolae ad annum duodecimum Domitiani refert. Junius, quum ex hisce verbis, tum etiam ex eo quod Clemens habet de S. Petri martyrio, conjicit, fuisse hanc Epistolam Corinthum missam eo tempore quo Clemens exsilio muletatus fuerat, circa initium Trajani, aut non multo post, et duobus quidem annis vel circiter ante ejus martyrium. At ne dicamus fabulam meram esse totam illam Symeonis Metaphrastae narrationem de exsilio et martyrio Clementis, licet certe cum Clerico quaerere, 'Quis credat, Clementem exsulantem, nomine Ecclesiae cui praefuerat, Epistolam scripsisse; quum multo commodius ab iis, qui Romae erant, scribi posset? An credibile etiam est Clementem exsiliū sui ne minimam quidem mentionem facturum fuisse?' Dodwellus, cum quo faciunt tum Pagius tum Orsius, calamitates istas ad Neronis tempora retrahit, in Dissertatione Posteriore adjecta Operibus Posthumis Pearsoni, p. 219 sq. In eandem sententiam concesserunt Wottonus, Fréyus, Gallandus, et Hefelius; atque hanc Epistolam, Neroniana persecutione desi-

nente, stante adhuc Templo Hierosolymitano, nempe circa Aerae vulgaris annum 68, a Clemente scriptam fuisse censent. Quibus rationibus nitatur haec sententia videas apud Wotton. Praef. ad Clem. p. cciii, sq. vel apud Galland. Prolegom. ad Biblioth. Patt. p. xix. Junium secuti sunt Hilgenfeldius, p. 83 sq., et Lipsius, pp. 140-147.

1. βράδιον] Ita legendum viderunt Mill. et Wott. Cod. MS. exhibet ΒΡΑΔΕΙΟΝ, quod ita corrigunt Clericus et Birrius, *βραδείαν*. . . hoc scilicet sensu, *seram nos adversionem* (animi) *fecisse intelligimus*.

ib. [νομ]ίζομεν] Legit Junius *δυσοίχομεν*, satis incommode proculdubio, poeticum quum sit vocabulum, nec usquam nisi apud Poetas, raroque apud ipsos, occurrat. O ante I, vel saltem vestigium aliquod τοῦ O, MS. Cod. accuratioribus oculis intuenti visum fuisse adfirmat. Quam accurate hoc in loco MS. Cod. sit intuitus, ipse nescio: mihi quam accurate eum inspicienti nihil hujusmodi visum fuit, neque Millio, qui et ipse contulit, et in suo Codice hoc in loco observavit: 'Immo vero in MSto Cod. neutiquam certo deprehendas O, sed obscurum nescio quid, quod aequae sit pars literae M: certe in voce νομίζομεν postea M et O parum admodum differunt, ita ut facile credam ex vestigio literae,

runt, tardius, fratres, nosmetipsos convertisse existimamus ad ea, quae fuerunt quaesita inter vos, dilecti, et seditionem impiam ac detestandam, inter vos ortam, Deique electis peregrinam et alienam, quam pauci homines temerarii et audaces in tantum insolentiae accenderunt, ut honorificum et

‘quod occurrit, collato cum M in voce νομίζομεν p. 35 ed. Junianae [§ 26] etiam et hic legi debere νομίζομεν.’ Gravius etiam in suo Cod. reposuit νομίζομεν; nullus igitur dubito, quin legendum sit νομίζομεν. WOTT. ἀναγκαζόμεθα mallet Boisius. νομίζομεν, quam vocem et Junius ipse primum dederat, ni fallor, genuina est lectio. Codex MS. adhuc exhibet partem dextram literae M; et lacuna non est plurium quam trium literarum. Vana ergo est conjectura Clerici δοκῆσομεν, neque admittenda γνωρίζομεν, quam emendationem, a Freyio tanquam propriam datam, et a Birrio, Gallandio, et Schoenemanno, utpote pressius accedentem ad B. Pauli stylum quem passim usurpat S. Pater, probatam, iram vix cohibens sibi vindicat Wetstenius, Prolegom. ad Nov. Test. p. 65.

ib. ἐπιστροφὴν πεποιη[μέν]αι] Ἐπιστρέφεισθαι, et ἐπιστροφὴν ποιεῖν est, curare, animadvertere, animum adhibere vel adjicere. JUNIUS. Ruchatus confert epistolam Philippi ad Athen. inter Philipp. Demosthenis, πολλάκις μου πρέσβεις ἀποστείλαντος . . . οὐδεμίαν ἐποιεῖσθε ἐπιστροφὴν.

2. ἀγαπητοί,] De hoc loco amovendum esse censet Junius [quemadmodum Boisius quoque legi debere pertendit] et cum praecedente ἀδελφοί conjungen-

dum: neutiquam vero probanda est haec critica nimis emendatio. WOTT.

3. καὶ ξένῃς] Ita corrigendum viderunt vulgatum ξένοις, Boisius, Cotel. Wotton. Dresselius. Lectionis alterius patricinium sibi suscipiendum existimavit Gallandius, praecunte Millio; quos si audias, S. Pater schisma exhinc reprehendit, quod sit Christianis, ξένοις scilicet, et, antecessorum fidelium more, *advenis in terra electisque a Deo*, maxime abominandum. Cum Millio stant Schoeneman. et Hefelius.

4. πρόσωπα] Hanc vocem πρόσωπον eodem sensu pro homine usurpatam habes in Epistola secunda S. Pauli ad Corinthios, i 11, ἵνα ἐκ πολλῶν προσώπων τὸ εἰς ἡμᾶς χάρισμα διὰ πολλῶν εὐχαριστηθῆ ὑπὲρ ἡμῶν: quem sequitur Clemens hic et infra § 47. Conf. Ignatium in Ep. ad Magn. § 6. Sic Concil. Chalced. Can. 3, τῶν προσώπων τῶν μάλιστα τῆς ἐκκλησιαστικῆς δεομένων βοηθείας. ap. Routh. Script. Eccles. Opusc. i 55.

5. εἰς τοσοῦτον ἀπονοίας] Hanc loquendi rationem viris eruditissimis tolerabilem visam fuisse miror; non enim seditionem in tantum vecordiae vel superbiae inflammaverunt schismatici; sed hoc eorum fastu, vel temeritate, contigit. Id olim videns Boisius legendum conjecit, εἰς το-

ἐξέκαυσαν, ὥστε τὸ σεμνὸν καὶ περιβόητον καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις ἀξιαγάπητον ὄνομα ὑμῶν μέγਾਲως βλασφημηθῆναι. Τίς γὰρ παρεπιδηήσας πρὸς ὑμᾶς τὴν πανάρετον καὶ βεβαίαν ὑμῶν πίστιν οὐκ ἔδοκίμασεν; τὴν τε σόφρονα καὶ ἐπεικῆ ἐν Χριστῷ 5 εὐσέβειαν οὐκ ἔθαύμασεν; καὶ τὸ μεγαλοπρεπὲς τῆς φιλοξενίας ὑμῶν ἦθος οὐκ ἐκήρυξεν; καὶ τὴν τελείαν καὶ ἀσφαλῆ γνῶσιν οὐκ ἐμακάρισεν; ἀπροσωπολήπτως γὰρ πάντα ἐποιεῖτε, καὶ τοῖς νόμοις τοῦ Θεοῦ

σοῦτον, ὑπὸ ἀπονοίας ἐξέκαυσαν, *usque adeo, prae superbia accenderunt*: ad auctoris mentem recte quidem. Sed minore mutatione reponendum, εἰς τοσοῦτον ἀπονοία vel ἀπονοίας ἐξέκαυσαν, *in tantum, per adrogantiam, vel stultam audaciam, inflammaverunt*. Nam ἀπόνοια σημαίνει δύο, τὴν ὑπερηφανίαν καὶ τὴν θρασύτητα, sicut ait Etymologici Magni scriptor; et huc convenit vel haec, vel illa significatio. DAVIS. "Ανοια proprie amentiam, insaniam significat; nec inficior ἀπόνοιαν idem significare, vid. Suid. ut et desperationem ortam ex rebus malis; hoc tamen in loco innui videtur superbia illa et elatio animi, unde praecipue oriuntur schismata et haereses, et qua, proculcata Ecclesiae auctoritate, plerumque propagantur; quae quidem significatio S. Chrysostomo est adeo familiaris, ut dubitem, an unquam hac voce aliter utatur. Vol. v, Hom. xxiii, xxiv [ed. Savil. Hom. iii, iv, in illud, *Vidi Dominum, &c.* Esai. vi 1. ed. Bened. tom. vi p. 112 et sq.] Idem etiam et apud Clem. Alexand. significat ἢ ἀπόνοια. Cohort. ad Gent.

[§ 9, p. 69 ed. Potter.] ὁ μὲν γὰρ (Θεὸς) ἐκ δούλων υἱοὺς ἡμᾶς γενέσθαι βούλεται· οἱ δὲ καὶ υἱοὶ γενέσθαι ὑπερηφάνηκασιν. *Ω τῆς ἀπονοίας πολλῆς! τὸν Κύριον ἐπαισχύνεσθε; κ. τ. λ. neque alia hoc in loco aptior esse potest hujus vocis significatio, sive cum MSto et editis codicibus legamus εἰς τοσοῦτον ἀπονοίας, sive cum Boisis εἰς τοσοῦτον ὑπὸ ἀπονοίας. Eodem in sensu explicanda est haec vox § 46 hujus Epistolae. WOTT. Optime, ut in Vet. Glossis: 'Ἀπόνοια, contumacia, dementia: ἀπονοία, temeritate. Ἀπονεομημένος, temerarius, demens.' Vide Theophrasti Char. c. vii, περὶ ἀπονοίας, et c. xxv, περὶ ὑπερηφανίας, et ad illa Casaubonum. CLER. Ad locos a Wottono indicatos, addas Chrysost. de Sacerdot. iii § 1, vi § 12. Plura dabit Matthaei, J. Chrysostomi Homiliae IV. Hom. iii, not. 3. ἀνοια Schutzius vertit *superba stultitia* apud Aeschyl. Sept. c. Theb. 402.

1. τὸ σεμνὸν καὶ περιβόητον] Sic infra quoque § 47, τὸ σεμνὸν τῆς περιβόητου φιλαδελφίας.

3. Τίς γὰρ παρεπιδηήσας] Hic locus usque ad vocem ἐπορεύεσθε

illustre nomen vestrum, et ab omnibus amari dignum, vehementer blasphemaretur. Quis enim apud vos diversatus omni virtute plenam firmamque ac stabilem fidem vestram non probavit? sobriamque et moderatam in Christo pietatem non est admiratus? et splendidos ac liberales hospitalitatis vestrae mores non praedicavit? et perfectam certamque cognitionem vestram non beatam existimavit? Omnia enim sine personarum intuitu a vobis fiebant, et in Dei legibus ambulabatis, praepositis

legitur ap. Clem. Alex. Strom. iv. 17, p. 610 ed. Potter.

4. *πανάρετον*] Eusebius, H. E. i 2, *τὴν τοῦ Χριστοῦ πάνσοφον καὶ πανάρετον διδασκαλίαν.*

ib. *ἡμῶν πίστιν*] *πίστιν ἡμῶν* Clem. Alex.

5. *καὶ ἐπιεικῆ ἐν Χριστῷ*] Codex MS. exhibet ΕΠΙΕΙΚΗΝΝΧΩ.

8. *καὶ ἀσφαλῆ*] Apud Gallandium *καί* non legitur, non tam editoris forsitan quam typographi errore. Cod. MS. exhibet ΑΣΦΑΛΗΝ.

9. *τοῖς νόμοις*] Clem. Alex. *ἐν τοῖς νομίμοις.* Quae genuina lectio, ut ex cap. iii et xl liquet. COLOM. Nuspiam, quod memini, apud LXX vel in Novo Testamento *νόμοι* effertur pluraliter, pro legibus vel praeceptis Dei, sed tantum singulariter, et denotat Dispensationem sive Legem, vel Moralem, vel Mosaicam, vel Christianam, praecipue vero Mosaicam; quum Christiana Dispensatio fere ubique vocetur Evangelium. Divinae autem leges ubique nuncupantur *ἐντολαί, προστάγματα, κρίματα, κρίσεις, διατάγματα, μαρτύρια, et δικαίωματα*, nusquam *νόμοι*. Nec absimile est Clementem hunc morem *νόμος* nonnisi singulariter

efferendi observasse inviolatum: aliter enim videretur occasionem praebuisse Judaizantibus Christianis obligationem utriusque Legis, Christianae scilicet ac Mosaicae jugum non ponendum fidelibus imposuisse, dum Corinthios docet *ἐν τοῖς νόμοις πορεύεσθαι.* Me sane haud fugit *ἐν τοῖς νόμοις ἐπορεύεσθε* in libro Danielis semel reperiri; [ix. 10] nullus tamen hanc ob causam a mea sententia discedo; versio enim illa Danielis, quae hodie habetur, quaeque temporibus S. Hieronymi in usu fuit, neque est LXX virorum, neque Apostolica auctoritate (quod quidem de caeteris partibus Bibliorum Graecorum, quae hodie leguntur, jure adfirmetur) neque Ecclesiastica munita; quum sit versio Theodotionis, transugae a Christiana fide. Vide S. Hieron. Praef. in Dan. Apud Ezechielem legimus, *ἐν τοῖς προστάγμασί μου πορεύεσθε*, xx 13, et *ἐν τοῖς προστάγμασί μου οὐκ ἐπορεύθησαν*, vers. 16, et *ἐν τοῖς νομίμοις τῶν πατέρων ἡμῶν μὴ πορεύεσθε*, vers. 18. *νομίμοις* igitur veram esse lectionem, non est locus dubitandi, si quid habeat auctoritatis Clem. Alex.

ἐπορεύεσθε, ὑποτασσόμενοι τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν, καὶ τιμὴν τὴν καθήκουσαν ἀπονέμοντες τοῖς παρ' ὑμῶν πρεσβυτέροις· νέοις τε μέτρια καὶ σεμνὰ νοεῖν ἐπετρέπετε· γυναιξίν τε ἐν ἀμώμῳ καὶ σεμνῇ καὶ ἀγνῇ συνειδήσει πάντα ἐπιτελεῖν παρηγγέλλετε, στεργού- 5 σας καθηκόντως τοὺς ἄνδρας ἑαυτῶν, ἕν τε τῷ κανόνι τῆς ὑποταγῆς ὑπαρχούσας, τὰ κατὰ τὸν οἶκον σεμνῶς οἰκουργεῖν ἐδιδάσκετε, πάνυ σωφρονούσας.

Continuatio
laudis Co-
rinthiorum.

Β'. Πάντες τε ἐταπεινοφρονεῖτε, μηδὲν ἀλαζονεύο-
μενοι, ὑποτασσόμενοι μᾶλλον ἢ ὑποτάσσοντες, ἡδίου 10

si quid perpetuus et usitatus apud LXX Intt. dicendi mos, siquid N. T. phraseologia, siquid paene ipsa verba apud Ezechielem, siquid denique Clemens ipse, qui paullo inferius [§ 3] habet ἐν τοῖς νομίμοις τῶν προσταγμάτων αὐτοῦ πορεύεσθαι. Lego igitur, refragante licet Cod. MSto, cum Clem. Alex. ἐν τοῖς νομίμοις. WOTT. Equidem in Wottoni partes discedo. Tu vide quae habet Clemens noster infra § 40, τοῖς γὰρ νομίμοις τοῦ Δεσπότητος ἀκολουθοῦντες. Emendationi favet Pastor seu Hermas, a Coustantio indicatus, Vis. i, Num. 3, 'ut reddat illis repromissionem, quum servaverint legitima Dei.'

1. ἡγουμένοις] [Guil.] Burtonus vocem ἡγούμενοι hic et alibi interpretatur magistratus civiles; affirmatque, voce πρεσβύτεροι, quae in sequentibus verbis legitur, intelligendos esse, non Ecclesiae Presbyteros, sed tantum grandiores natu, prout opponuntur νέοις, juvenibus, qui sequuntur. Haec vero sunt violenter detorta a viro docto, dum ὑποθέσει δουλεύει. Si Clemens

ageret de seditione erga magistratus ethnicos, in quos surrexissent Christiani, speciosius obtrudi hic posset vox ἡγούμενοι pro magistratibus. Nunc, quum ea vox significet omnes, qui in quavis re praeceunt, sive in Republica, sive in Ecclesia, voci tribuenda est alterutra potestas, prout res, quae agitur, postulat. Vide Hammondum ad Heb. xiii 7. Jam autem nullius seditionis in magistratus civiles insinuat Corinthios Clemens, sed tantum discordiae in Ecclesia, qua fiebat, ut nonnulli adversarentur ἡγουμένοις, qua voce proinde significantur tantum ii qui praeerant Ecclesiae. Eadem ratio suadet, τοῖς παρ' ὑμῶν πρεσβυτέροις intelligendum de Ecclesiae Presbyteris, non de magistratibus Corinthiorum, qui erant ethnici. Nec vetat oppositio τῶν νέων, quae sequitur; potuere enim juniores quidem Christiani in seniores, munere, non minus quam aetate, insurgere. CLER. Ep. ad Hebr. xiii 7, Μνημονεύετε τῶν ἡγουμένων ὑμῶν, et 17, Πείθεσθε τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν. Cf. Ignat. ad

vestris subditi, et presbyteros qui sunt inter vos debito honore prosequentes. Juvenibus, ut moderata et honesta sectarentur, mandastis; mulieres in inculpabili, honesta, et casta conscientia omnia peragere jussistis, diligentes maritos suos, prout officium postulat; et in obedientiae canone se continentibus, res domesticas cum gravitate administrare docebatis, omnino honeste se gerentes.

II. Omnes humili animo eratis, in nullo inani gloriatiōni dediti, aliorum iugo subjecti potius

Eph. v 21.
1 Pet. v 5.

Magn. § 6, τοῖς προκαθημένοις.

3. ἐπετρέπετε] Vanae sunt Junii conjecturae προτρέπετε, vel ἐπετρέφετε, aut potius ἐξετρέφετε, neque magis placet Boisii ἐπεσκήπετε. Nam verbum ἐπιτρέπεν jubendi, injungendi vim habet, e. g. apud Xenoph. Anab. VI iii 11. Quod orthographiam adinet fallitur Wottonus. ΝΕΟΙΣ non ΝΑΙΟΙΣ exhibet Codex MStus.

5. στεργούσας καθήκοντως] Similia sunt quae habet Polycarpus in Ep. ad Philipp. § 4. Eaque, si Guil. Burtonum audias, a Clemente nostro mutuatus est priscus ille Smyrnaeorum Episcopus.

6. τῷ κανόνι τῆς ὑποταγῆς] Sic infra § 7, τῆς κλήσεως κανόνα, et § 41, τῆς λειτουργίας αὐτοῦ κανόνα. Cf. Ep. ad Gal. vi 16.

7. τὰ κατὰ τὸν οἶκον] τὰ μετὰ τὸν οἶκον apud Clericum ex operarum incuria natum videtur.

ib. σεμνῶς] Hanc vocem in versione sua omittit Junius.

8. οἰκουργεῖν] αὐτοουργεῖν huic loco convenientius esse arbitratur Junius, et lectorem remittit ad Clem. Alex. in Pae-

dag. III, [cap. xi, p. 292 ed. Potter.] ἡ δὲ αὐτοურγία ταῖς γυναιξὶ μάλιστα τὸ γνήσιον ἐπιφέρει κάλλος κ. τ. λ. Boisius mallet οἰκουρεῖν. Emendationem Junii probat Sancroftius. ὑπουργεῖν legendum censet Davisius. Nihil autem mutandum, quum, quod et cl. Millius jamdudum observavit, hic ipse librarius, qui Biblia integra quibus Epistola haec Clementis appenditur transcripsit, in Ep. ad Tit. ii 5, pro οἰκουρούς, quemadmodum alii Codices exhibent, scripserit οἰκουρούς.

ib. πάντων σωφρονούσας] Haec verba priore linea post ὑπαρχούσας collocanda videntur, addita copulandi particula: in hunc modum, ὑπαρχούσας καὶ πάντων σωφρονούσας, τὰ κατὰ τὸν κ. τ. λ. ΒΟΙΣ.

10. ἡδίων] Hanc veram MSti lectionem exhibuerunt Grabius, Wott. Galland. Schoenem. Hefelius, Reithmayrus. Caeteri omnes cum Junio μάλλον. Alluisse videtur S. Pater ad Act. xx 35, ubi conferendus Wetstenius.

διδόντες ἢ λαμβάνοντες· τοῖς ἐφοδίοις τοῦ Θεοῦ ἀρκούμενοι, καὶ προσέχοντες τοὺς λόγους αὐτοῦ ἐπιμελῶς, ἐστερνισμένοι ἢ τε τοῖς σπλάγχθοις, καὶ τὰ παθήματα αὐτοῦ ἢν πρὸ ὀφθαλμῶν ὑμῶν. Οὕτως εἰρήνη

1. ἐφοδίοις τοῦ Θεοῦ] Forte doctrinam salutis, ex S. Scripturis haustam, intelligit ut Basilius ad Meletium, Ep. 56, ὠφέλιμα διδάγματα ἢ ἐφόδια πρὸς τε τὸν ἐνεστῶτα αἰῶνα, καὶ τὸν μέλλοντα. Sic Cyrillus Hierosol. Catech. v vult Catechumenos suos fidem in cordibus inculptam habere, καὶ ἐπ' αὐτῆς λέξεως μνημονεύσαι, i. e. verba ipsa symboli mente et memoria tenere, καὶ ἐφόδιον ἔχειν ἐν παντὶ τῷ χρόνῳ τῆς ζωῆς. Vel potius τὰ βιωτικά, ad victum et vestitum necessaria, τῶν ἐφοδίων nomine intelligenda sunt, ut Paulus, I Tim. vi 8, Ἐχοντες δὲ διατροφὰς καὶ σκεπάσματα, τοῦτοις ἀρκεσθησόμεθα. et Hebr. xiii 5, ἀρκούμενοι τοῖς παροῦσιν. JUNIUS. Perinde est, sive de animi, sive etiam corporis, viatico [sicut Guil. Burtono et Wakio visum est] haec intelligantur; sensus enim de utrovis recte constabit. FELL. In Prooemio Const. Apost. ubi ad hunc locum allusisse ejus operis auctorem conjicit Pearsonus, Vind. Ignat. p. 63, ὀπλισμένοι διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ respondent his vocibus τοῖς ἐφοδίοις τοῦ Θεοῦ ἀρκούμενοι . . . et recte, ni fallor, ista ἐφόδια interpretatur Wottonus commeatus et apparatus, quibus opus est in militia nostra Christiana. Ea quibus in hac peregrinatione ad victum quotidianum Christi fidelibus opus est, intelligit Dresselius. Ἐφόδια δοῦναι, subsidia argu-

mentorum scil. ministrare, Interp. ap. Irenaeum, I, Praef. §. 3, p. 4, ed. Massuet.

2. προσέχοντες τοὺς λόγους] Apud LXX saepe conjungitur hoc verbum cum accusativo. Ad λόγους referri debet ἐστερνισμένοι vel ἐστερνισμένοι. CLERICUS.

3. ἐστερνισμένοι] dilatati eratis in visceribus vestris. Clementi ἐστερνισμένοι sunt qui Latinis pectorosi, homines lati capacisque pectoris. Respexit dubio procul ad II Cor. vi 11-13, ἡ καρδία ἡμῶν πεπλάτνται οὐ στενοχωρεῖσθε ἐν ἡμῖν· στενοχωρεῖσθε δὲ ἐν τοῖς σπλάγχθοις ὑμῶν . . . πλατύνητε καὶ ὑμεῖς. Quocirca suspicari quis possit, particulam ἐν e Clementino textu excidisse. COTELER. Hesychius et Suidas interpretantur ἐστερνισμένοι, περιπτυξάμενος, complexus, quia hoc fit pectora conjungendo. Hinc complexi hic visceribus dicentur, qui in intima viscera id, de quo sermo est, admiserint. Postea verbum hoc ἐστερνίζομαι frequentius a Scriptoribus Christianis usurpari coepit, hoc scilicet sensu, in pectus admitto, cujus etiam intenditur significatio additis verbis τοῖς σπλάγχθοις. CLERICUS. ἐστερνισμένοι ἢ τε (subintelligitur τοὺς λόγους vel αὐτοὺς) τοῖς σπλάγχθοις, ad verba ejus diligenter attendentes recondita servabatis intime in visceribus; quo in

quam alios vobis subijcientes, lubentius dantes Act. xx 35.
 quam accipientes : Dei viatico contenti, et ad
 verba ejus diligenter attendentes intime recondita
 in visceribus servabatis, ejusque passiones vobis Gal. iii 1.
 prae oculis erant. Sic alta et beata pax, cum in-
 explebili benefaciendi desiderio, omnibus data fuit ;

sensu legimus Const. Apost. *καὶ ἐνεστερισμένοι τὸν φόβον αὐ-
 τοῦ.* [Prooem. Lib. I, ubi
 Cotel. in versione Turrianum
 sequitur, *timorem ejus toto pec-
 tore amplexi*, in notis autem
 passivo sensui favet, *circum-
 dati ac pectus muniti timore
 Dei.*] Clem. Alex. *καυῆς δὲ
 ἄλλης τῆς Χριστοῦ διαίτης μετα-
 λαμβάνοντας, ἐκέινον, εἰ δυνατὸν,
 ἀναλαμβάνοντας ἐν ἑαυτοῖς ἀποτί-
 θεσθαι, καὶ τὸν Σωτῆρα ἐνστερνί-
 σασθαι.* [Paed. i 6, p. 123
 ed. Potter.] Huic etiam accedit
 Zonaras, qui cap. i Concil.
 Gen. 7, *ἐνστερνιζόμεθα* explicat,
*ἀγαπητικῶς δεχόμεθα, καὶ κατα-
 σπαζόμεθα.* S. Chrysostomus,
*ὁ ταύτην (δικαιοσύνην) ἐνστερνι-
 σάμενος, et ἐνστερνισάμενοι δίκαια
 πράγματα.* WOTT. Ad calcem
 paginae Wakius, *ye embraced.*
 In contextu dederat, *were en-
 larged in your bowels.* Lipsius,
amore Eum complexi estis. Her-
 zogius, *Euere Brust war geöffnet
 der Liebe.* Melius, ni fallor,
 Ruchatus, *vous aviez le coeur
 plein de compassion :* loca tamen
 quae profert interpretationem
 minime confirmant. Euseb.
 de Mart. Palaest. 8, *γυνὴ μείζονα
 τοῦ σώματος τὸν λογισμόν ἐνεστερ-
 νισμένη, et 11, τσαύτας . . . μνή-
 μας αὐτῶν [γραφῶν] ἐνστερνιστο.*
 ib. *τὰ παθήματα αὐτοῦ*] Hoc
 αὐτοῦ, ut Cotel. Wott. Freyio, Gal-

land. Proleg. 8, Hilgenfeldio vi-
 sum, non potest ad aliud referri
 quam ad praecedens Θεοῦ, unde
 facile evinci potest, si fides Cle-
 menti sit habenda, Christum esse
 Deum ; immeritoque a Photio,
 Cod. cxxvi, male haberi S. Pa-
 trem, quod nimis humiliter de
 Divina Christi natura sensisse
 videatur. Ex hoc autem loco,
 judice Coustantio, aperte prae-
 vertitur haeresis Nestoriana.
 Conf. Calvin. in Act. xx 28.
 Freyius confert S. Ignatii verba
 ad Rom. § 6, *ἐπιτρέψατέ μοι μι-
 μητῆν εἶναι τοῦ πάθους τοῦ Θεοῦ
 μου.* A mentione αἵματος Θεοῦ
 multi in Ecclesia non abhorru-
 erunt, uti videre est apud Wet-
 stenium in notis ad Act. xx 28.
 Junius in *μαθήματα* mutatam
 voluit MSti lectionem, quam e
 Caii Fragmento firmari docet
 Routhius, Reliq. Sacr. ii 131, *ὁ
 γὰρ εὐσπλαγχνος Θεὸς καὶ Κύριος
 ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς οὐκ ἐβούλετο
 ἕξω ἐκκλησίας γενόμενον ἀπολέσθαι
 μάρτυρα τῶν ἰδίων παθῶν.* Fleu-
 rius tamen, Hist. Eccl. ii 33,
 tom. i p. 277 ed. Lat. in 8^o,
 Junii conjecturam secutus est.

4. *εἰρήνη βαθεῖα*] Imperatori-
 bus Antonino et Commodo de
 οἰκουμένης εἰρήνῃ βαθεῖα gratula-
 tur Athenagoras, Legat. § 1.
 Conf. Euseb. H. E. i 2, *εἰρήνῃ
 βαθεῖαν φιλίας.*

βαθεία καὶ λιπαρὰ ἐδέδοτο πᾶσιν, καὶ ἀκόρεστος
 πόθος εἰς ἀγαθοποιίαν, καὶ πλήρης Πνεύματος Ἁγίου
 ἔκχυσις ἐπὶ πάντας ἐγίνετο· μεστοί τε ὀσίας βουλῆς ἐν
 ἀγαθῇ προθυμίᾳ μετ' εὐσεβοῦς πεποιοήσεως ἐξετείνετε
 τὰς χεῖρας ὑμῶν πρὸς τὸν παντοκράτορα Θεὸν, ἵκε- 5
 τεύοντες αὐτὸν ἰλέως γενέσθαι, εἴ τι ἄκουτες ἡμάρτετε.
 Ἄγων ἦν ὑμῖν ἡμέρας τε καὶ νυκτὸς ὑπὲρ πάσης τῆς
 ἀδελφότητος, εἰς τὸ σώζεσθαι μετ' ἐλέους καὶ συνει-
 δήσεως τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐκλεκτῶν αὐτοῦ· εἰλικρινεῖς
 καὶ ἀκέραιοι ἦτε, καὶ †ἀναμνησικάκοι† εἰς ἀλλήλους. 10
 Πᾶσα στάσις καὶ πᾶν σχίσμα βδελυκτὸν ὑμῖν· ἐπὶ
 τοῖς παραπτώμασι τοῖς πλησίον ἐπενθεῖτε· τὰ ὑστε-
 ρήματα αὐτῶν ἴδια ἐκρίνετε· ἀμεταμέλητοι ἦτε ἐπὶ
 πάσῃ ἀγαθοποιίᾳ, ἔτοιμοι εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν. Τῇ
 παναρέτῃ καὶ σεβασμίῳ πολιτείᾳ κεκοσμημένοι πάντα 15
 ἐν τῷ φόβῳ αὐτοῦ ἐπετελεῖτε· τὰ προστάγματα καὶ

1. ἐδέδοτο] Cod. MS. ΕΔΕ-
 ΔΕΤΟ, uti et mox, l. 3, ΠΕ-
 ΠΟΙΗΘΗΣΕΩΣ.

2. ἀγαθοποιίαν] Cf. S. Pet. I
 iv 19, ἐν ἀγαθοποιίᾳ. Vocem fre-
 quentat Clemens noster.

6. ἰλέως γενέσθαι] Junius, Fell.
 Cotel. Colom. Ittig. et Coust.
 mallent ἰλεων. Nihil autem mu-
 to; ἰλέως enim, ut post Wotton.
 vidit Gallandius, adverbialiter
 usurpatum, *propitiae*, vel *animo*
propitio, satis consonum est τῷ
 γενέσθαι.

ib. εἴ τι ἄκουτες ἡμάρτετε] Si-
 milia sunt quae legas § 51.

7. τῆς ἀδελφότητος] Sic I Pet.
 ii 17, Τὴν ἀδελφότητα ἀγαπάτε.

8. καὶ συνειδήσεως] Recte se
 non habet oratio; συνείδησις
 enim vox est media; proque
 epitheti ratione, bonum fit, vel

malum. Boisius legit, *συνειδή-
 σεως ἀγαθῆς*. Junius vero, *συν-
 δέσεως* [*concordia*] quod melius.
 Forsan vero optime rescripseris,
 καὶ *συνευδοκῆσεως*. Haec vox
 animorum veluti harmoniam deno-
 tat, et huic loco adprime con-
 venit. DAVIS. Rothius conjicit
συναισθήσεως commiseratione, vel
συναιτήσεως, communi oratione.
 Boisi correctionem sequitur
 Versio Hefeliana. Cod. MSto
 cum Wott. adhaeret Gallandius,
 verteret autem potius *unanimi
 consensu*. Vid. § 34, ἐπὶ τὸ αὐτὸ
 συναχθέντες τῇ συνειδήσει.

9. τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐκλεκτῶν
 αὐτοῦ.] In Officio Mortuorum
 Deum rogamus ut numerum
 electorum explere velit.

10. †ἀναμνησικάκοι†] Rectius
 ἀμνησικάκοι. BOIS. ITTIG. Op-

plena etiam super omnes Spiritus Sancti effusio facta est; sanctaque voluntate pleni, bona animi promptitudine, cum pia confidentia, manus vestras ad Deum omnipotentem extendistis, supplicantes ei, ut esset erga vos animo propitio, si quid inviti peccassetis. Labor omnis et contentio vestra diu noctuque pro universa fraternitate erat, ut numerus electorum ejus cum commiseratione et conscientia salvaretur. Sinceri inter vos invicem, innoxii, et omnis injuriae immemores eratis. Seditio omnis et scissura vobis abominanda erat; proximorum delicta lugebatis, illorum defectus vestros censebatis: propter benefacta nulla poenitentia ducti, ad omne bonum opus prompti eratis. Ornati veneranda et omnibus numeris absoluta conversatione, omnia in timore ejus peragebatis: mandata et

² Cor. ix 8.
Tit. iii 1.

time; nam ἀναμνηστικάκοι si dicerentur, ii significarentur, qui revocarent in memoriam injurias ab aliis acceptas. Hinc atque ex innumeris aliis deprehendimus locis, eum qui Cod. Alex. exseripsit, non satis adtente officio suo defunctum, qui talia menda plane contraria Clementis animo reliquerit. CLER. MSti lectionem mendosam Wottonus cum aliis sic emendat, ἀμνηστικάκοι. Mallem cum Birrio παναμνηστικάκοι: *omnis inter vos offensae immemores.* Delectatur certe hujusmodi compositis S. Pater. Sic mox hic τῆ παναρέτω . . . πολιτεία. § 33, τῶ παμμεγεθεστάτω, et post pauca, τὸ παμμεγεθές κατὰ διάνοιαν. § 35, ὁ πανάγιος. § 45, τῶ παναρέτω ὀνόματι. § 57, ἡ πανάρετος σοφία. GALL.

12. τοῖς πλησίον] Junius et Fellus mallent τῶν πλησίον. Co-

tel. et Colom. τῶν, vel πλησίον, et nihil quidem frequentius quam a librario nostro O cum Ω permutari. Rectius autem, opinor, Boisius, qui legit τοῖς τῶν πλησίον. Eandem ellipsin habes apud Eurip. Hec. 975 ed. Matth. Σῶσόν νυν αὐτόν, μηδ' ἔρα τῶν πλησίον.

ib. ὑστερήματα] Cf. II Cor. viii 14, ὑστέρημα, *inopiam*, Vulg. 14. ἔτοιμοι εἰς πᾶν] Hermas, Past. III ix 24, 'in omnes homines ad faciendam misericordiam prompti.'

16. ἐν τῷ φόβῳ αὐτοῦ] Malim ἐν τῷ φόβῳ τοῦ Κυρίου, ut deinde linea sequente, pro τὰ δικαιώματα τοῦ Κυρίου, scribatur τὰ δικαιώματα αὐτοῦ: rectius enim subjicitur relativum, quam praecedit. BOIS.

ib. καὶ τὰ δικαιώματα] Haec verba, quae desunt Edd. restituit ex MSto Wottonus. Ea

τὰ δικαιώματα τοῦ Κυρίου ἐπὶ τὰ πλάτη τῆς καρδίας
 ὑμῶν ἐγγέγραπτο.

Quomodo
 prouperit
 schisma.

Γ'. Πᾶσα δόξα καὶ πλατυσμὸς ἐδόθη ὑμῖν, καὶ
 ἐπετελέσθη τὸ γεγραμμένον, “Ἐφαγεν καὶ ἔπιεν, καὶ
 “ἐπλατύνθη καὶ ἐπαχύνθη, καὶ ἀπελάκτισεν ὁ ἡγα- 5

legebat Boisius quoque in suo exemplari, uti ex notis illius patet. Quin et illa legisse Junium, ex ejus versione, *mandata et praecepta Domini*, constare recte monet Gallandius.

1. ἐπὶ τὰ πλάτη] Junius, Boisius, et Fellus malunt ἐπὶ τὰς πλάκας, proculdubio respicientes ad II Cor. iii 3, οὐκ ἐν πλαξὶ λιθίναις, ἀλλ' ἐν πλαξὶ καρδίας σαρκίνας. Ipse retineo πλάτη; legitur enim in Proverbiis, vii 3, ἐπίγραφον δὲ ἐπὶ τὸ πλάτος τῆς καρδίας, et passim apud LXX Intt. Irenaeus, ἐν τῷ πλάτει σου τοῦ νοῦ. Origenes, Comm. in S. Matt. ἐπίγραφον ἐπὶ τὸ πλάτος τῆς καρδίας. [ἀπογράψασθαι κ.τ.λ. tom. iii p. 445 ed. Ben.] Chrysostom. τῷ πλάτει τῆς διανοίας ἐναποθήμενος. Comm. in Genes. p. 17, [tom. i ed. Savil.] εὐρύναντες ὑμῶν τὸ πλάτος τῆς διανοίας, p. 51, et in alio loco, ἐν τῷ πλάτει τῆς ψυχῆς, apud S. Hippolytum de Anti-Christo, ἐγκατασπείρης τῷ πλάτει τῆς καρδίας σου, ὡσπεροῦν καθαρῆ γῆ. Et apud S. Hieronymum ad Eustochium, ‘Et mirum in modum illi, quem ‘in latitudine pectoris tui paullo ‘ante descriperas.’ Et in versione Hieronymi. Ezech. [Jeremiae] xvii 1, *Peccatum Judae scriptum est stylo ferreo—exaratum super latitudinem cordis eorum.* WOTT. Apud LXX Jeremiae locus exhibet in ed. Complut. ἐπὶ πλακὸς τῆς καρδίας

αὐτῶν, in aliis libris ἐπὶ τοῦ στήθους τῆς καρδίας αὐτῶν. Notandum autem est quatuor priores versus hujus capitis e Codd. Vatic. et Alex. abesse, neque hunc ponere Augustinum hunc locum citantem capp. vii et viii Lib. 13 contra Faustum.

3. Πᾶσα δόξα] Huc usque laudantur Corinthii; et illorum pii, sancti, et religiosi mores ipsis ob oculos ponuntur; ut vituperium, propter vitia in quae degenerarunt, acrius illorum animos pungeret. Transitio autem paullo abruptior est; et majoris evidentiae causa, quaedam addi posse videntur, ut, ‘ἀλλὰ νῦν οἷα ἐξ οἴων, vel tale aliquid. JUNIUS. Ante haec verba, Καὶ τοιοῦτοι μὲν ποτε ἦτε, νῦν δὲ τί; inserendum esse putat Boisius. Abruptam nimis esse hanc transitionem non diffiteor. Nihil tamen interponendum esse censeo, quum Photius dudum notavit, esse tam in priore, quam in posteriore Epistola, νοήματα ἐρριμμένα πως, καὶ οὐ συνεχῆ τὴν ἀκολουθίαν φυλάττοντα. WOTT.

ib. πλατυσμὸς] Ut Cyrillus in Catena nostra in Psalmos interpretatur, est *πραγμάτων εὐθυμία* [ἴσ. εὐθυρία. COTEL.] καὶ εὐρυχωρία. Corinthus enim illis temporibus, ut Chrysostomus in argumento I ad Corinth. Epist. author est, urbs magna fuit καὶ πολυάνθρωπος, πλούτου καὶ σοφίας ἕνεκεν θαυμαστή, καὶ

praecepta Domini in latitudine cordis vestri altius Prov. vii 3. insculpta erant.

III. Omnis honor et dilatatio vobis data est, et scriptum illud impletum est, *Edit, bibit, dilatatus Deut. xxxii et incrassatus est, et recalcitravit dilectus.* Ab hoc ^{15.}

τῆς Ἑλλάδος τὸ κεφάλαιον' τὰ γὰρ Ἀθηναίων καὶ Λακεδαιμονίων ἀθλίως διέκειτο λοιπόν, τῆς ἀρχῆς πάλαι μεταπεσούσης. [tom. x p. 2 ed. Ben.] JUNIUS. Haec vox apud profanos auctores significat *dilatatio, diductio, vel dissensio in latum*: [de vini facultate Dioscorides, v 11.] item *jactantia, ostentatio, loquacitas*. [Accipiunt pro *Jactatio*, etiam pro *Loquacitas* ap. Athenaeum, xiii 9.] Apud Patres frequentius denotat *laetos animi affectus*, qui piorum mentibus oboriuntur ex conscientia rite et sincere praestiti officii sui, iis divinitus a S. Spiritu immissos; hinc Origenes *περὶ Εὐχῆς*, [§ 30, Opp. i 265 D ed. Ben.] θλίψει ἐπλάτυνέ με. *Συνεργία γὰρ καὶ παρουσία τοῦ παραμυθουμένου καὶ σώζοντος ἡμᾶς Λόγου Θεοῦ, τὸ τῆς διανοίας ἡμῶν ἰλαρὸν καὶ εὐθυμον ἐν τῷ καιρῷ τῶν περιστάτικῶν ἀπὸ Θεοῦ γινόμενον πλατυσμὸς ὠνόμασται.* *Dilatatio* apud Latinos Patres eandem significationem obtinet. WOTT. Cum Junio facit Boisius, *opulentia et libertas*. Wakius et Chevall. *enlargement*. D. Paulus ad Cor. Ep. II vi 11, ἡ καρδία ἡμῶν ἐπλάτνεται, quae verba ita interpretantur nonnulli, *animus noster solatium sentit atque hilaritatem*. ib. 13, *πλατύθητε καὶ ὑμεῖς*. Sic Hermas, Past. II v 1, " Spiritus Sanctus qui habitat in " te . . . gaudens dilatabitur." In malo sensu accipit Herzo-

gius, *Aller Ruhm und eitle Prahlerei*; quam notionem illustrabit Scholiastes in Aristoph. Equit. 830 ed. Brunck. *τί θαλαττοκοπέεις καὶ πλατυγίσεις; . . . Ἄμφω μεγαλορρημοσύνης ῥήματα, καὶ πλατύνη καὶ ἀλαζονεύη.*

4. Ἐφαγεν καὶ ἔπιεν] Haec verba citantur ex Deut. xxxii 15, paullulum aliter quam apud LXX, *Καὶ ἔφαγεν Ἰακώβ, καὶ ἐνεπλήσθη. καὶ ἀπελάκτισεν ὁ ἡγαπημένος· ἐλιπάνθη, ἐπαχύνη, ἐπλάτνθη.* S. Chrysostomus, propius ad Clementis lectionem, Hom. i in Gen. Ἐφαγεν καὶ ἔπιε, καὶ ἐλιπάνθη, καὶ ἐπαχύνη, καὶ ἀπελάκτισεν ὁ ἡγαπημένος. Uterque Pater ex LXX citasse videtur memoriter. WOTT. Semel in gratiam juniorum observandum, Clementem ut et reliquos Patres ad exemplum Apostolorum (1^o) plerumque LXX Graecam versionem sequi, ubi etiam parum accurate fontes Hebraicos expriment, modo summa rei conveniat; non quod crederent corruptos esse fontes, sed quod usitatos et receptam versionem sequi mallent, quam infirmioribus illi assuetis scandalum praebere. (2^o) conjungere nonnunquam plura testimonia, tametsi ex diversis petita locis, quasi eodem perscripta essent loco, nonnunquam etiam paullulum immutare, et ad rem suam accommodare. FREY.

5. ἀπελάκτισεν] Sic dedi pro ἀπεγαλάκτισεν, Cod. MSti lec-

“πημένος.” Ἐκ τούτου ζήλος, καὶ φθόνος, καὶ ἔρις, καὶ στάσις, διωγμὸς καὶ ἀκαταστασία, πόλεμος καὶ αἰχμαλωσία· οὕτως ἐπηγέρθησαν οἱ ἄτιμοι ἐπὶ τοὺς ἐντίμους, οἱ ἄδοξοι ἐπὶ τοὺς ἐνδόξους, οἱ ἄφρονες ἐπὶ τοὺς φρονίμους, οἱ νέοι ἐπὶ τοὺς πρεσβυτέρους. Διὰ 5 τοῦτο πόρρω ἄπεστιν ἡ δικαιοσύνη καὶ εἰρήνη, ἐν τῷ ἀπολείπειν ἕκαστον τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐν τῇ πίστει αὐτοῦ ἀμβλυωπῆσαι, μηδὲ ἐν τοῖς νομίμοις τῶν προσταγμάτων αὐτοῦ πορεύεσθαι, μηδὲ πολιτεύεσθαι κατὰ τὸ καθήκον τῷ Χριστῷ, ἀλλὰ ἕκαστον 10 βαδίζειν κατὰ τὰς ἐπιθυμίας αὐτοῦ τὰς πονηράς, ζήλον ἄδικον καὶ ἀσεβῆ ἀνειληφότας, δι’ οὗ καὶ θάνατος εἰσῆλθεν εἰς τὸν κόσμον.

Aemulatio et invidia causa schismatis et turbarum; quanta mala ex hoc fonte promanaverint,

Δ'. Γέγραπται γὰρ οὕτως· “Καὶ ἐγένετο μεθ’ ἡμέρας, ἤνεγκεν Κάϊν ἀπὸ τῶν καρπῶν τῆς γῆς θυσίαν 15 τῷ Θεῷ· καὶ Ἀβελ ἤνεγκεν καὶ αὐτὸς ἀπὸ τῶν πρωτοτόκων τῶν προβάτων, καὶ ἀπὸ τῶν στεάτων αὐτῶν.” Καὶ ἐπίδεν ὁ Θεὸς ἐπὶ Ἀβελ, καὶ ἐπὶ τοῖς

tione, quam ita corrigendam esse Editores jamdiu omnes viderunt. Neque enim aliter Fello placet, qui tamen librarium tueri videtur his verbis... ‘notissimum est infantes uberibus abstractos, protervos, importunos, querulosque, et prorsus implacabiles esse.’ Fallitur autem V. D.; vox enim ἀπογαλακτίζειν significat a lacte depellere, quo sensu eam usurpat Diphilus ap. Athenaeum, vi 51, minime vero ablactati in morem se gerere.

1. καὶ φθόνος] Has voces addidi ex MSto, quae a nullo lib. impr. ante Wott. habentur. At versio Junii ea agnoscit, unde typographi potius quam ipsius

error esse videtur. Gallandius quidem haec verba in contextu posuit; at in Russelii libro non reperiuntur. Cf. infra § 4. Hermas, Past. III viii 7, ‘habentes inter se quandam invidiam et zelum.’

3. αἰχμαλωσία] ‘Qui autem nefanda cogitant in cordibus suis, mortem et captivitatem sibi assumunt.’ Hermas, Past. I i 1.

6. πόρρω ἄπεστιν] Cf. Esai. lix 14, καὶ ἡ δικαιοσύνη μακρὰν ἀφ᾽ ἑστηκεν.

8. νομίμοις] Vide supra § 1, p. 8 l. 9, et ibi notata.

9. πολιτεύεσθαι] Sic infra § 6, ὁσίως πολιτευσασμένοις. Hoc verbo usus est Apostolus, Act. xxiii 1,

fonte zelus, et invidia, et contentio, et seditio, per-^{1 Tim. vi. 4.}
secutio, et commotio, bellum, et captivitas, mana-
runt. Sic viles et inglorii contra honoratos et glo-^{Esa. iii 5.}
riosos, sic insipientes contra sapientes, et juvenes
contra seniores insurrexerunt. Hanc ob causam,
procul absunt justitia et pax, dum unusquisque
Dei timorem deserat, et in fide ejus caecutiat, ne-
que in institutis praeceptorum ejus ambulet, aut
vitam Christo dignam degat; sed secundum prava
ipsius concupiscentias incedat, iniquam et im-
piam invidiam fovens et amplectens, *per quam* ^{Sap. ii 24.}
mors in mundum intravit.

IV. Sic enim scriptum est, *Et factum est post* ^{Gen. iv}
dies, obtulit Cain ex fructibus terrae sacrificium ^{3-8.}
Domino. Abel autem obtulit et ipse de primogeni-
tis ovium suarum, et adipibus earum. Et respexit
Deus super Abel, et super munera ejus. Super

et in Ep. ad Philipp. i 27. Sic
Clem. Alex. de Joanne Bapt. εἰς
δὲ τὴν ἔρημον τῆς ἐρημίας, κατὰ γα-
λήνην Θεῶ συμπεπολιτευμένος. Pae-
dag. ii 10, p. 237 ed. Potter.

10. τῷ Χριστῷ] Junius mallet
Χριστιανῷ. Davis. τῷ ἐν Χριστῷ.
Metonymice loquitur B. Clemen-
s, sicut D. Paulus in II ad
Cor. i 21, ad Eph. iv 20, ali-
isque in locis, ubi vox Χριστός
Christianam tum fidem tum
praxin complectitur.

11. ζῆλον] Locum hunc Cle-
mentis respexerunt, ut opinor,
delirantes Gnostici, apud Ire-
naeum. Sic enim ille de Caine:
'dum fratrem suum Abel occi-
'deret, primus zelum et mortem
'ostendit.' I xxxiv, [xxx 9
ed. Massuet.] Quin et Clemen-
tem secutus Irenaeus ipse ne-
quitiam hanc Cainis *zelum* vocat.
III xxxvi, [xxiii 4] et IV

xxxiv [xviii 3.] MILL.

12. ἀειληφότας] Forte ἀειλη-
φότα, nihil tamen mutuo; ἕκαστος
enim, quum sit nomen πληθυντι-
κόν, singulare saepius apud poe-
tas, et in prosa oratione non-
nunquam, jungitur verbo vel
adjectivo plurali. WOTT. For-
tasse dicit ἀειληφότας, respectu
habito ad seditionem D. Pauli
tempore natam; de qua sub
Epistolae finem data opera dis-
serit: ut sensus sit, illos ad in-
iquam et impiam aemulationem
denuo reversos. Vide I Cor.
xi. Ratio insuper habenda par-
ticulae καί, quae immediate se-
quitur, δὲ οὖν καὶ θάνατος κ. τ. λ.
FELL. Eandem locutionem
habes infra, § 45; neque solici-
tandam esse lectionem, inter
alia ista suadent, S. Matt. xxvi
22, Act. ii 6, 8.

18. ἐπίθεν] Libb. impr. tan-

exemplis
vetustis do-
cetur.

“ δώροις αὐτοῦ· ἐπὶ δὲ Κάϊν, καὶ ἐπὶ ταῖς θυσίαις
 “ αὐτοῦ οὐ προσέσχεν· καὶ ἐλυπήθη Κάϊν λίαν, καὶ
 “ συνέπεσεν τῷ προσώπῳ αὐτοῦ. Καὶ εἶπεν ὁ Θεὸς
 “ πρὸς Κάϊν, Ἰνα τί περίλυπος ἐγένου; καὶ ἵνα τί
 “ συνέπεσεν τὸ πρόσωπόν σου; οὐκ ἔαν ὀρθῶς προσ- 5
 “ ενέγκης, ὀρθῶς δὲ μὴ διέλῃς, ἡμαρτες; ἡσύχασον·
 “ πρὸς σε ἡ ἀποστροφή αὐτοῦ, καὶ σὺ ἄρξῃς αὐτοῦ.
 “ Καὶ εἶπε Κάϊν πρὸς Ἀβελ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ,
 “ Διέλθωμεν εἰς τὸ πεδίον· καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι
 “ αὐτοὺς ἐν τῷ πεδίῳ, ἀνέστη Κάϊν ἐπὶ Ἀβελ τὸν 10
 “ ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ ἀπέκτεινεν αὐτόν.” Ὁράτε,
 ἀδελφοί, ζῆλος καὶ φθόνος ἀδελφοκτονίαν κατειργά-
 σατο. Διὰ ζῆλος ὁ πατὴρ ἡμῶν Ἰακώβ ἀπέδρα ἀπό

tum non omnes exhibent ἐπεῖδεν
 juxta LXX exemplar Vatic.
 Codex autem Alex. ut Gen. iv 4,
 ita hic quoque ἐπίδεν habet.
 Aquila dat ἀπεκλήθη vel ἀπε-
 κλήθη. Symmachus ἐτέρφθη.
 Theodotion ἐνεπύρισε.

2. λίαν] Ita Cod. MS, sicut
 et LXX Gen. iv 5, non ἄγαν
 ut Junius dederat quem secuti
 sunt Fell. Colom. Cotel. Russel.

3. προσώπῳ αὐτοῦ.] αὐτοῦ ab-
 est a MSto Alex. Gen. iv, at
 agnoscit Vaticanus. WOTT.

5. οὐκ ἔαν ὀρθῶς . . .] Sensus,
 ut jam Irenaeus, IV 34, docet,
 is est: secundum quod videtur,
 recte et legitime obtulisti munera
 tua: quoad autem animam tu-
 am, non recte—pectore diviso,
 absque simplicitate cordis. HE-
 FEL. Hunc locum sic illustrat
 Pearsonus in Praefatione Par-
 aenetica ad versionem LXX:
 ‘ Si Graecos Patres consulueri-
 ‘ mus, quis eos de rebus Divinis
 ‘ disserentes intelliget, qui nor-
 ‘ mam, quam semper in animo

‘ dum scriberent habuere, non
 ‘ ante cognitam atque perspec-
 ‘ tam habeat? aut quae illis
 ‘ Scriptura Veteris Testamenti
 ‘ innotuit, praeter eam quae a
 ‘ LXX senioribus edita est? a
 ‘ Illam sane, illam ubique respi-
 ‘ ciunt; illius auctoritate nitun-
 ‘ tur, illius verba recitant, sen-
 ‘ tentiam referunt, ut in Patrum
 ‘ operibus legendis caecus plane
 ‘ sit qui eandem non noverit.
 ‘ Quis illa Clementis Romani,
 ‘ Apostolorum discipuli, intel-
 ‘ ligit, Οὐκ ἔαν ὀρθῶς προσενέγκης,
 ‘ ὀρθῶς δὲ μὴ διέλῃς, ἡμαρτες;
 ‘ ἡσύχασον· quis illa quae se-
 ‘ quantur ut ex Sacris Oraculis
 ‘ deprompta agnosceret, καὶ εἶπεν
 ‘ Κάϊν πρὸς Ἀβελ τὸν ἀδελφὸν
 ‘ αὐτοῦ, Διέλθωμεν εἰς τὸ πεδίον,
 ‘ nisi lacunam Hebraeorum
 ‘ Codd. observet, et LXX ver-
 ‘ sionem consulat, cui et Sama-
 ‘ ritanus et Syrus suffragantur?’

7. πρὸς σε κ. τ. λ.] ad te re-
 vertitur donum tuum, i. e. a me
 non recipitur, et tuae iterum

Cain autem, et super sacrificia ejus non advertit: et contristatus est Cain valde, et concidit vultu suo. Et dixit Dominus Deus ad Cain, Quare tristis factus es? Et quare concidit vultus tuus? Nonne si recte offeras, non autem recte divides, peccasti? Quiesce; ad te conversio ejus, et tu principatum habebis ipsius. Et dixit Cain ad Abel fratrem suum, Transeamus in campum. Et factum est, dum essent in campo, surrexit Cain super Abel fratrem suum, et occidit eum. Videtis, fratres, propter zelum et invidiam fratricidium commissum. Propter zelum pater noster Jacob a facie

Gen. xxvii
41 sq.

erit potestatis. HEFELIUS.

9. Διέλθωμεν εἰς τὸ πεδῖον.] Non in LXX versione tantum legitur hoc additamentum. Idem habent textus Samaritanus, Vulgatus, Syrus, ac binæ Chaldaicae Paraphrases, Jonathanis nempe et Hierosolymitana. Nullus autem Judaicorum Codd. qui hucusque noti ac collati sunt, tale quid servat. Nec legebant haec verba Onkelos, Symmachus, Theodotion, et uterque Arabs. Ipsi Masorethae dissentiunt, dum alii codicibus Hebraeis notam adscripserunt deesse aliquid, alii, et quidem plerique, eam omiserunt, alii contrariam addiderunt, monentes lectorem nihil deesse. Plura dabit De Rossius, Var. Lect. Vet. Test. ad hunc locum.

12. ζῆλος καὶ φθόνος] Ζῆλος plerumque in bono sensu, nonnunquam autem in malo accipitur, et idem significat quod φθόνος, Hesiod. Opp. et Di. [195, Ζῆλος δ' ἀνθρώποισιν οἷζυροῖσιν ἅπασιν Δυσκελαδος κακό-

χαρτος ὁμαρτήσῃ στυγερῶπῃς.] Herodian. ζῆλος καὶ ἔριδι τῇ πρὸς ἀλλήλας. [III ii 13. Addas ejusdem libri iii 3, ἐστασίασαν δὲ πρὸς ἀλλήλους τῶ αὐτῷ ζῆλω καὶ μίσει.] Et in Nov. Test. ἐπλήσθησαν ζῆλου, Act. v, [17] et in Ep. ad Gal. [v 20,] annumeratur inter opera carnis. Videntur autem tum S. Cypriano, in libro de Zelo et Livore, tum S. Basilio, περὶ φθόνου, haec Clementis ante oculos obversata fuisse. WOTT.

ib. κατειργάσατο] Ita MS. non κατειργάσαντο, quod post Wotton dedit Gallandius.

13. Διὰ ζῆλος] Neutro saepius legitur hoc vocabulum apud Clementem nostrum. Et bis quidem infra in hoc capite. Neutro bis ponitur in § 7. Cf. § 9, τὸ εἰς θάνατον ἄγον ζῆλος— et § 14, μυσσαροῦ ζῆλους. Contra autem masculini tria exempla praebet § 5, eamque usitatior formam habes §§ 43, 45. Casus recti, articulo non praefixo, quatuor exempla habes in

προσώπου Ἡσαῦ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. Ζῆλος ἐποίη-
 σεν Ἰωσήφ μέχρι θανάτου διωχθῆναι, καὶ μέχρι δου-
 λείας εἰσελθεῖν. Ζῆλος φυγεῖν ἠνάγκασε Μωϋσῆν
 ἀπὸ προσώπου Φαραὼ βασιλέως Αἰγύπτου, ἐν τῷ
 ἀκοῦσαι αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ὁμοφύλου, “Τίς σε κατέστη- 5
 “ σεν κριτὴν ἢ δικαστὴν ἐφ’ ἡμῶν; μὴ ἀνελεῖν με
 “ σὺ θέλεις, ὃν τρόπον ἀνείλες ἐχθρὸς τὸν Αἰγύπτιον;”
 Διὰ ζῆλος Ἀαρὼν καὶ Μαριὰμ ἔξω τῆς παρεμβολῆς
 ἠυλίσθησαν. Ζῆλος Δαθὰν καὶ Ἀβειρῶν ζῶντας
 κατήγαγεν εἰς ἄδου, διὰ τὸ στασιάσαι αὐτοὺς πρὸς 10
 τὸν θεράποντα τοῦ Θεοῦ Μωϋσῆν. Διὰ ζῆλος Δαβὶδ
 φθόνον ἔσχευ, οὐ μόνον ὑπὸ τῶν ἀλλοφύλων, ἀλλὰ
 καὶ ὑπὸ Σαοὺλ βασιλέως Ἰσραὴλ ἐδιώχθη.

§ 4, et duo in § 6. τὸ γὰρ
 ζῆλος, Ignat. ad Trall. § 4.
 Similiter LXX saepius dicunt
 τὸ ἔλεος, interdum tamen ὁ
 ἔλεος, uti et Matt. ix 13, xii 7,
 xxiii 23, Tit. iii 5, Heb. iv 16.
 Forma masculina occurrit apud
 Thucyd. iii 40, Aristot. Eth.
 ii 5, et Demosth. c. Meidiam,
 § 54. Aliorum vocabulorum
 masculinum et neutrum pro-
 miscue in usu erant, e. g. σάλος,
 Vid. Pauw. ad Hephaest. p. 99,
 σκύφος, ὄχος, ῥύπος, τό, Hippocr.
 Greg. Naz. ap. Steph. ed. Valpy.
 τὸ ῥύπον, Suidas, et σκότος, de
 quo plura dabit Pierson. ad
 Moeridis Lexicon. p. 355. τοῦ
 σκότους legitur apud Barnab.
 Ep. §§ 14, 18, D. Petr. I ii 9,
 D. Paul. Col. i 13, I Thess.
 v 5. Infra § 13 MS. exhibet
 τὸ τυφος.

ib. ὁ πατὴρ ἡμῶν] Non ex hoc
 loco nobis, cum Tillemontio et
 Coustantio, temere colligendum

Clementem Judaeum fuisse. Ad
 normam D. Pauli loquitur B.
 Pater, Rom. ix, 6—8, Gal. vi,
 15, 16. Ita Theophilus quoque,
 non ab Abrahami stirpe ortus,
 ad Autolyceum, III § 23, τὰ
 γράμματα τοῦ θείου νόμου, τοῦ διὰ
 Μωσέως ἡμῖν δεδομένου. § 24,
 Ἀβραὰμ ὁ πατριάρχης ἡμῶν. §
 27, . . . Ἀβραὰμ τοῦ προπάτορος
 ἡμῶν. § 94, Δαβὶδ ὁ πρόγονος
 ἡμῶν.

I. Ζῆλος ἐποίησεν Ἰωσήφ
 κ. τ. λ.] Male hoc in loco se
 habet Junii versio *aemulatione
 factum est, ut Joseph ad mortem
 usque in persecutione viveret*;
 contrariatur enim tum fidei
 historicae, tum idiomatici Grae-
 cae linguae: tantum abfuit,
 quin ad mortem usque in per-
 secutione viveret, ut ad sum-
 mam dignitatem fuerit evectus,
 et tantum non consortium
 regiae majestatis obtinuerit.
 WOTT.

fratris sui Esau aufugit. Zelus effecit ut Joseph Gen. xxxvii.
 ad mortem usque exagitaretur et usque ad servi-
 tutem accederet. Zelus Moysen a facie Pharaonis
 regis Aegypti fugere compulit, quum popularem
 suum dicentem audiret, *Quis te constituit arbitrum* Exod. ii 14.
aut judicem super nos? numquid tu vis me occi-
dere, quemadmodum occidisti heri Aegyptium?
 Propter zelum Aaron et Miriam extra castra ma- Num. xii
 nere coacti sunt. Zelus Dathan et Abiron vivos ad 15.
 inferos detrusit, quod cum Moyse Dei famulo sedi- Num. xvi
 tiose contenderent. Propter zelum David non tan- 33.
 tum alienigenarum invidiam sustinuit, sed regem 1 Sam. xviii
 etiam Saul persequutorem expertus est. 8 sq.

3. φυγείν] Ita cum Cod. MSto
 Wott. Gall. Hefel. Dressel. Cae-
 teri φεύγειν.

5. Τίς σε κατέστησε κριτήν]
 LXX Τίς σε κατέστησεν ἄρχοντα
 καὶ δικαστήν κ. τ. λ. Et sic etiam
 D. Lucas, Act. vii 27. Mox
 pro ἐχθὲς LXX et D. Lucas
 χθὲς, quam formam usitatiorē,
 lectore non monito, dedit Cle-
 rius.

8. Διὰ ζῆλος Ἀαρών] Librarii
 oscitantia dedit hic Ζῆλος Ἀαρών
 κ. τ. λ. in Cod. MSto, et mox
 Διὰ ζῆλος Δαθάν κ. τ. λ.

ib. Ἀαρών καὶ Μαριάμ] De Mi-
 riam ex textu sacro constat eam
 castris exclusam, de Aarone non
 item; sed S. Literae, quum de
 pluribus loquuntur, ea genera-
 tim solent proferre, quae parti
 tantum revera conveniunt. Sic
 de latronibus dictum, Matt.
 xxvii 44, utrosque Domino
 maledixisse; quum D. Lucas
 unum solum ea in noxa fuisse
 distincte pronunciet. Sic D.
 Lucas et Johannes milites illu-
 dentes acetum Domino obtu-
 lisse aiunt: D. Matthaeus unum

ex iis id praestitisse narrat.
 Ita D. Paulus Christum post
 resurrectionem ejus apparuisse
 refert τοῖς δώδεκα, quum tamen
 nec Judas qui suspensio vitam
 finiverat, immo nec Petrus, nec
 Thomas, nec Jacobus, tunc
 temporis interfuere. Simili
 ritu, in Epistola ad Hebraeos de
 pluribus dicitur, quod clause-
 runt ora leonum, et serra erant
 dissecti; quorum tamen unum
 soli Danieli, alterum Esaiae
 pertinet. FELL. Sic fere
 Guil. Burton; at satius forsitan
 est, cum Clerico, hic apud Cle-
 mentem *μνημονικὸν ἀμάρτημα* in re
 tantilla agnoscere.

9. Ἀβειρών] Ita cum MS. et
 LXX, Wott. Gall. Hefel. Dres-
 sel. Caeteri Edd. Ἀβειρώμ.

11. Δαβιδ φθόνον ἔσχεν] Forte
 ὕπεσχεν. JUN. Nihil mutan-
 dum; nam φθόνον ἔχειν est
 phrasis bene Graeca, significat-
 que *invideri*; ut docebit H.
 Stephanus in Thesauro, ex Ari-
 stide et Isocrate. CLERICUS.

Non mi-
nora novis-
simis tem-
poribus
inde orta
sunt mala.

S. Petri et
S. Pauli
Marty-
rium.

Ε'. Ἄλλ' ἵνα τῶν ἀρχαίων ὑποδειγμάτων παυσώ-
μεθα, ἔλθωμεν ἐπὶ τοὺς ἔγγιστα γενομένους ἀθλητάς·
λάβωμεν τῆς γενεᾶς ἡμῶν τὰ γενναῖα ὑποδείγματα.
Διὰ ζῆλον καὶ φθόνον, [οἱ μέγιστοι καὶ δικαιοτάτοι
στύλ[οι ἐδιώ]χθησαν καὶ ἕως θανάτο[υ ἦλθον]. Λά- 5
βωμεν πρὸ ὀφθαλμῶ[ν ἡμῶν] τοὺς ἀγαθοὺς Ἀπο-
στόλου[s]. Ὁ Πέτρος διὰ ζῆλον ἄδικον οὐχ [ἔνα
οὐ]δὲ δύο, ἀλλὰ πλείονας ὑπ[ήνεγκεν] πόνους, καὶ
οὕτω μαρτυρ[ήσας] ἐπορεύθη εἰς τὸν ὀφειλ[όμενον]

2. ἔγγιστα] Manifestum est ἔγγιστα hic tantum respectu ἀρχαίων ὑποδειγμάτων positum esse, et ideo vel triginta annis post martyrium Petri et Pauli dici potuisse; verba τῆς γενεᾶς ἡμῶν vero satis aperte produnt, non de re uno tantum vel duobus annis remota hic agi. WINDISCHMANN. Vindic. Petri. p. 57.

4. [οἱ μέγιστοι] Junius supplevit [ἐκκλησίας πι]στοί, cujus conjecturam secuti sunt Editores omnes praeter Hefel. et Dresselium. Expectares forsitan οἱ τῆς Ἐκκλησίας πιστοί. Lacuna autem haec non major est quam quae proxime sequitur, ubi proculdubio sex tantum literae desiderantur. Birrius coniecit ἄριστοι, vel μέγιστοι, aut κράτιστοι.

5. στύλοι] Sic Apostolus ad Gal. ii 9, οἱ δοκοῦντες στύλοι εἶναι. Junius inter alia conferri jubet Ignatium ad Philad. στύλοι τοῦ κόσμου οἱ Ἀπόστολοι. quam vero locutionem non reperies nisi apud Interpolatorum, § 9. Melioris frugis sunt Chrysostomi loci quos pergit indicare, Hom. x ad Ephes. § 2, tom. xi p. 78 ed. Ben. Πολ-

λοὺς ἔστιν ἰδεῖν ὡς στύλους ἐστῶ-
τας· οἶδε γὰρ καὶ ἀνθρώπους στύ-
λους καλεῖν, οὐ τῇ δυνάμει μόνον,
ἀλλὰ καὶ τῷ κάλλει πολὺν παρέχον-
τας κόσμον, κεφαλὰς ἔχοντας κεχρυ-
σωμένας. Sic Hom. xxxii ad Rom. § 1, tom. ix p. 757 ed. Ben. ubi urbis Romae, in qua Petrus et Paulus passi et sepulti sunt, encomium elegantissimum habetur. Διὰ τοῦτο θαυμάζω τὴν πόλιν, οὐ διὰ τὸν χρυσὸν τὸν πολὺν, οὐ διὰ τοὺς κίονας, οὐ διὰ τὴν ἄλλην φαντασίαν, ἀλλὰ διὰ τοὺς στύλους τῆς ἐκκλησίας ταύτους. Addas, a Ruchato indicatum, Eusebium, H. E. VI xli 12, οἱ δὲ στερροὶ καὶ μακάριοι στύλοι τοῦ Κυρίου. V i 14, στύλον καὶ ἐδραῖωμα τῶν ἐνταῦθα αἰεὶ γεγονότα. Cf. I Tim. iii 15.

ib. ἕως θανάτο[υ ἦλθον.] Edd. ἕως θανάτου δεινοῦ, uti hiatum MSti supplevit Junius. Admisi Wottoni conjecturam, quam etiam Gallandio arrisisse video, qui lectorem remittit ad § 4, Ἰωσήφ μέχρι θανάτου διωχθῆναι κ. τ. λ.

6. τοὺς ἀγαθοὺς Ἀποστόλους] τοὺς ἀγίους, vel αους, i. e. per contractionem πρώτους aut κορυφαίους Junius. [Sic ἀνοταρίαι, ἀτόκου scribebant librarii pro

V. Sed ut vetera exempla relinquamus, ad proximos athletas veniamus; saeculi nostri generosa exempla proponamus. Propter zelum et invidiam, qui maximae et justissimae [Ecclesiae] columnae erant, persecutionem passi sunt, et venerunt usque ad mortem. Ponamus nobis ante oculos bonos Apostolos. Propter zelum iniquum Petrus non unum aut alterum, sed plures labores sustulit, atque ita martyrium passus in debitum gloriae locum

πρωτονοταρίω, πρωτοτόκον. In versione tamen sua Junius, *sanctos.*] *τοὺς ἁγίους* Fellus et Colomesius. [*τοὺς ἀγαύους* vel *τοὺς ἀγαστούς* Davisius.] *ἁγίους* hoc in loco legendum non esse quis vel primo intuitu non videt? Eo enim tempore, quo Clemens scripsit hanc Epistolam, vox *ἅγιος* omnibus fidelibus communis fuit, non secus ac *πιστός* et *ἀδελφός*; nec obtinuerat peculiaris illa hujus vocis significatio, quae postea recepta fuit in Ecclesia, qua denotabat eos, qui hac vita defuncti quiescunt in Christo. Neque magis huic aetati convenit vel *πρώτους*, vel *κορυφαίους* Ἀποστόλους: hae voces referunt quartum vel quintum saeculum potius quam simplicitatem saeculi apostolici; alienae sunt ab apostolicis Patribus, licet hac utatur S. Chrysostomus, oratorem magis quam Patrem agens: Πέτρος, ὁ τοῦ χοροῦ τῶν ἀποστόλων κορυφαίος, τὸ στόμα τῶν μαθητῶν, κ. τ. λ. [in Hom. de decem millium talentorum Debitore, § 3. tom. iii p. 4 ed. Ben.] *ἀγαθούς* igitur omnino retinendum est. WOTT. Wetstenius, Prolegom. in duas Epistolas Syriacas, p. ix, conjicit *τοὺς θείους* Ἀποστόλους.

7. Ὁ Πέτρος] Rectissime Junius Petrum, a tota antiquitate cum Paulo in martyrio conjunctum, hic nominatum esse conjecit. Eum nostro loco, quem imitatur, legisse videtur Petrus Alexandrinus, de Poenit. Can. ix. Routh. Rel. Sacr. iv p. 34. WINDISCHMANN. Vind. Petr. p. 59. Articulum non supplevit Junius; lacuna autem est sex, ni fallor, literarum. Sic infra p. 26 l. 1 Libb. impr. *Διὰ ζῆλον* [ὁ] Παῦλος . . . ubi quatuor ad minimum literae perierunt.

8. *ὑπ[ήνεγκεν]* Sic dedi cum Gall. post Mill. et Wott. qui Cod. MStum acriter inspicientes H videre poterant. Hodie nihil nisi YII restat. Edd. cum Junio *ὑπ[έμεινεν.]*

9. *μαρτυρ[ήσας]* De Petri et Pauli passionis tempore non liquet. Synodus Romana sub Gelasio PP. haeticos garrere ait Petrum et Paulum diverso tempore martyrio fuisse coronatos. Et tamen sic sentiebant Justinus Martyr et Irenaeus, qui, anonymo Graeco MS. teste, in Libello de Certaminibus Petri et Pauli, Paulum quinque annis post Petrum martyrio sublatum esse, tradiderunt. Sic Philastrius inter haeticos

τόπον τῆς δόξης. Διὰ ζῆλον [καὶ ὁ] Παῦλος ὑπομονῆς βραβεῖον ὑ[πέσχ]εν, ἐπτάκις δεσμὰ φορέσας, φ[υγα]δευθεῖς, λιθασθεῖς, κήρυξ γ[ενό]μενος ἐν τε τῇ ἀνατολῇ καὶ ἐν [τῇ] δύσει, τὸ γενναῖον τῆς πίστεως

reponit, qui hebdomadis dies septem a planetis nominabant, quum tamen B. Ignatium et Justinum M. ita loqui solitos constet. COLOM. Eusebius, H. E. ii 25, ex Dionysio Corinthiorum Episcopo scribit Petrum et Paulum passos esse κατὰ τὸν αὐτὸν καιρόν, quod de plurium dierum intervallo explicari potest: immo, iudice Windischmanno, annorum paucorum interstitium non excludit. Prudentius περὶ Στεφάνων, Hymn. xii, eodem quidem die caesos ait, sed non eodem anno. Cum Prudentio consentit Augustinus in Sermone 28 de Sanctis in Appendicem ab Edd. Ben. relegato, v 241. S. Paulum A. D. 66, S. Petrum autem 65, passum fuisse statuit Greswellius, *Dissertations*, iv 258. Symeon Metaphrastes in Commentario de Peregrinationibus Petri ac Pauli, [ap. Surium ad 29 Junii,] verba Dionysii ita accipit quasi dicere voluisset Petrum et Paulum eodem die simul subiisse martyrium. In quam sententiam, ab Hieronymo olim habitam, uti constat ex ejus libello de Viris Illustr. capp. 1 et 5, discedit Burtonus noster, et annum dat 67 vel 68 aerae vulg. *Lectures upon Ecclesiastical History*, vol. i, p. 320. Cf. Neander, *Geschichte der Pflanzung und Leitung der Ch. Kirche*, 312.

ib. ὀφείλ[όμενον] τόπον τῆς δό-

ξης] Polycarpus in Ep. ad Philipp. § 9, hanc locutionem usurpat, a Clemente, si Guil. Burton. audias, mutuo sumptam. Similem phrasin, τὸν ἴδιον τόπον, legas apud Ignat. Ep. ad Magn. § 5. Cf. Act. i 25.

2. βραβεῖον] Gallandius, qui Hesychii verba, a Suicero voce βραβεῖον indicata, male intellexerat, versionem Wottonianam ita reformandam voluit: *patientia certamen sustinuit*. Tu vero conf. D. Paul. ad Cor. I ix 24, πάντες μὲν τρέχουσιν, εἰς δὲ λαμβάνει τὸ βραβεῖον; et Tertull. ad Martyras § 3, 'Bonum agmen subituri estis, in quo . . . corona aeternitas; brabium angelicae substantiae politia in coelis, gloria in saecula saeculorum.'

ib. ὑ[πέσχ]εν] Libri tantum non omnes ἀπέσχεν exhibent. In MSto autem legimus γ... EN, quare ὑπέσχεν dedi cum Millio in ejus Nov. Test. Gr. editione p. 327. Ita Wott. et Gall. quoque, qui tamen lectionem impressorum mallet, si hoc permitteret Cod. MS.

ib. ἐπτάκις δεσμὰ φορέσας] Discimus ex hoc loco, Paulum septies in vincula fuisse conjectum: quod apud alium auctorem non memini me legere. CO-TEL. Paulum septies in vincula conjectum fuisse unde cognoverit Clemens equidem non satis perspicio. Acta enim Apostolorum quum de hac re

ascendit. Paulus propter zelum in vincula septies conjectus, fugatus, lapidatus, patientiae praemium ^{2 Cor. xi 23—27.} sustinuit; et in oriente ac occidente verbi praeco factus, illustrem fidei suae famam sortitus est, in justitia mundum universum instruens, et ad occi- ^{Rom. xv 19.}

taceant, alterutrum statuendum est: aut ex Ecclesiae traditione hausit ille, aut conjecturam fecit ex loco II Cor. xi 24. Ibi quum quinquies se captivum fuisse Paulus profiteatur, Clemens fortasse simul meminit captivitatis quam Apostolus et Caesareae et Romae passus est. Cf. Zeller. *Theol. Jahrb.* 1848, p. 530. LIPSIUS. Windischmanno divisio ista captivitatis Hierosolymitanae et Romanae merito displicet; nam quomodo verum esset, bis eum *δεσμά φερέσαι* quum toto illo tempore liberatus non erat? Boisius interpretatur *πολλάκις*, numerum certum pro incerto. Boisium sequitur Dresselius.

3. φ[υγα] *δευθείς*] Junius legit *παιδευθείς*, atque ita Fellus et Colomesius. Cotelerius *ῥαβδευθείς*, respiciens ad II Cor. xi 25. Sed Cod. MS. usque adhuc φ exhibet. Wottonus τοῦ χ quoque majorem partem se vidisse testatur. Lectionem igitur ab illo restitutam, a Gallandio probatam, dedi. Consulas Act. xiii 50, xiv 6, II Cor. xi 22, 23. Sic in Ep. ad Tarsenses S. Ignatio adscripta, § 3, Ἰωάννης δὲ ἐφυγαδέυετο ἐν Πάμφω. Vocem *φυγαδέυειν* usurpat Demosthenes in Orat. in Boeot. de Dote Matris, p. 1018, 5, 10 ed. Reiske. Si cupias plura, adeas Lobeck. ad Phrynichum, p. 385.

ib. *κήρυξ*] Seipsum *κήρυκα* no-

minat B. Paulus, II Tim. i 11.

4. τὸ γενναῖον τῆς πίστεως . . . μέγιστος ὑπογραμμός.] Ex Glossa haec esse suspicatur vir doctus: ita Anonymus. [Bernardus sc.] Huic conjecturae locus non est; non enim dissentiunt ab iis quae de S. Paulo dicuntur in S. Scripturis, et cum re ipsa et fide historica optime conveniunt; neque quemquam male habere possunt, nisi cui in animo est omnia improbare ea quae hoc in loco a S. Patre de B. Apostolo habentur. Displicet forte V. D. quod de S. Paulo dicitur, ἐπὶ τὸ τέρμα τῆς δύσεως ἐλθὼν, et δικαιοσύνην διδάξας ὅλον τὸν κόσμον. Plurimas in oriente inter Asiaticos Graecosque B. Apostolum fundasse Ecclesias docent nos Acta Apost. et Epistolae Paulinae ad Ecclesias Graecas et Asiaticas missae. Inde reversus Hierosolyma, et a praefecto Judaeae ad Caesarem appellatione facta, Act. xxv 11, Romam missus est: ibique per biennium Evangelium praedicavit, et fideles instituit: Act. xxviii 30 31. Postea vero, Caesaris sententia liberatus, petiit occidentales Europae partes, sicut testantur veteres. ‘Sciendum autem in prima satisfatione, necdum Neronis imperio roborato, nec in tanta erumpente scelera, quanta de eo narrant historiae, Paulum a Nerone dimissum, ut Evan-

αὐτοῦ κλέος ἔλαβεν, δικαιοσύνην διδάξας ὅλον τὸν κόσμον, καὶ ἐπὶ τὸ τέρμα τῆς δύσεως ἐλθόν, καὶ μαρτυρήσας ἐπὶ τῶν ἡγουμένων, οὕτως ἀπηλλάγη τοῦ

‘gelium Christi in occidentis
‘quoque partibus praedicaret.’
Hieron. de Eccles. Script. [§ 5,
tom. ii p. 823 ed. Vallars.]
‘Paulus Apostolus . . . vocatus
‘a Domino, effusus est super
‘faciem universae terrae, ut
‘praedicaret Evangelium de Hi-
‘erosolymis usque ad Illyricum;
‘et aedificaret non super alte-
‘rius fundamentum, ubi jam
‘fuerat praedicatum; sed usque
‘ad Hispanias tenderet; et a
‘Mari Rubro, immo ab Oceano
‘usque ad Oceanum curreret,
‘imitans Dominum suum, et so-
‘lem justitiae, de quo legimus,
‘A summo coelo egressio ejus, et
‘occursus ejus ad summum ejus;
‘ut ante eum terra deficeret,
‘quam studium praedicandi.’
Idem, Comment. in Amos. v,
[8, 9, tom. vi, p. 291 ed. Val-
lars.] ‘Ο δὲ μακάριος Παῦλος διδά-
σκει συντόμως, ὅσοις ἔθνεσιν προσ-
εήνοχε τὰ θεῖα κηρύγματα. ὥστε
‘με ἀπὸ Ἱερουσαλήμ καὶ κύκλω μέ-
‘χρι τοῦ Ἰλλυρικοῦ πεπληρωκέαι
‘τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ.’ Ὑστε-
ρον μέντοι καὶ τῆς Ἰταλίας ἐπέβη,
καὶ εἰς τὰς Σπανίας ἀφίκετο, καὶ
ταῖς ἐν τῷ πελάγει διακειμέναις νή-
σοις τὴν ὠφέλειαν προσήνεγκεν.
Theod. in Ps. cxvi. Et ἡνίκα τῇ
ἀφέσει χρησόμενος εἰς τὴν Ῥώμην
ὑπὸ τοῦ Φήστον παρεπέμφθη, ἀπο-
λογισάμενος ὡς ἀθῶος ἀφείθη, καὶ
τὰς Σπανίας κατέλαβε, καὶ εἰς ἕτερα
ἔθνη δραμών, τὴν τῆς διδασκαλίας
λαμπάδα προσήνεγκεν. Idem, in
Comm. in II Tim. iv 17. Sic
Cyrillus Hierosol. Catech. xvii,
et Epiphanius Haer. xxvii p.

107. S. Chrysostomus [Hom. i,
tom. ii p. 477 ed. Bened.] de
laudibus Pauli, τὴν οἰκουμένην
προσήνεγκεν, καὶ γῆν, καὶ θάλατταν,
καὶ Ἑλλάδα, καὶ Βάρβαρον, καὶ πᾶ-
σαν ὄσσην ἥλιος ἐφορᾷ γῆν, ταύτην
καθάπερ ὑπόπτερός τις γενόμενος
ἐπῆλθε πᾶσαν, οὐχ ἀπλῶς ὁδοιπο-
ρῶν, ἀλλὰ τὰς ἀκάνθας ἀμαρτημάτων
ἀνασπῶν, καὶ τὸν λόγον τῆς εὐσε-
βείας ἀνασπείρων, τὴν πλάνην ἀπε-
λαύνων, τὴν ἀλήθειαν ἐπανάγων.
WOTT. Addas ejusdem Chry-
sostomi Hom. xxv in Ep. II
ad Cor. passim, tom. x pp.
612—617, et locum insignem
de laboribus et certaminibus
B. Pauli, in Hom. ix in II Ep.
ad Tim. tom. xi p. 717 ed.
Ben.

1. ὅλον τὸν κόσμον] i. e. totum
imperium Romanum, vel eos
qui sunt ab Oriente ad Occi-
dentem usque, i. e. Hispaniam
caeterasque gentes ad ultimas
Occidentales oras; ab Hieroso-
lymis ad Gades usque . . . τὰ δὲ
Γάδειρα κείται μὲν κατὰ τὸ τῆς Εὐ-
ρώπης τέρμα. Philostratus. [Vit.
Apollonii Tyan. § 3.] WOTT.
Lipsio haec videntur sic expli-
canda esse ut Paulum tam-
quam Gentium Apostolum de-
signari credamus. Ὅ τῆς οἰκουμέ-
νης διδάσκαλος est B. Paulus ap.
Chrysost. Hom. xl in Ep. I ad
Cor. tom. x p. 385, et Hom. xxiv
in Gen. tom. iv p. 223 ed. Ben.
2. καὶ ἐπὶ] Junius literis mi-
niatis; quae tamen in MSto ad-
huc exhibentur.

ib. τὸ τέρμα τῆς δύσεως] Ita-
liam interpretantur Fellus, et

dentis terminos veniens; et sub praefectis urbis martyrium subiens, sic e mundo migravit, et in

Ruchatus qui comparat Mart. Ign. § 2, εἰς δύσω ἀπὸ ἀνατολῆς μεταπεμφόμενος. Ad Romam refert cum Hilgenfeldio et Lipsio Schaffius, *History of Apostolical Church*, i 400, conjecturam Wieseleri ὑπὸ for ἐπὶ reponentis secutus, et sensum prorsus novum eliciens: *before the highest tribunals of the West*. Hispaniam posse intelligi ostendit cl. Pearsonus in Diss. i de Successu primorum Episcoporum, cap. viii § 9. Cum quo faciunt Neander, *Geschichte d. Pflanzung, &c.* 265, 268, Guericcius, *Handbuch der K. G.* p. 53, Hug, *Einleitung*, ii 322, Olshausen, in *Studien und Kritiken*, 1838, pp. 953—957, et Windischmannus, p. 62, Scriptorem antiquissimum Fragmenti Muratoriani appellans, vid. Routh. *Rel. Sacr.* i 395, 414, et monens Clementem jam antea de Occidente, ἐν τῇ δύσει, locutum esse, quare τὸ τέρμα τ. δ. hic necessarie aliud quid significare oportet. De Hispania aut alia terra remotiore exponunt Schottus, *Erörterung Chron. Punkte*, p. 123, et Woherus, *Tübing. Quartal-schrift*, 1830, p. 626. De Britannia Usserius in *Britan. Eccles. Antiquit.* cap. i, et Stillingfleet. in *Orig. Brit.* cap. i, quorum sententiam, si quae particularis provincia aut regio intelligatur, praeferrunt Clericus et Freyius. Arnobius autem Junior, in Ps. cxlvii, ab his illustribus Praesulibus indicatus, recentior est quam ut in hac quaestione auctoritatem illi concedere possimus.

3. ἐπὶ τῶν ἡγουμένων] Coterius vertit *sub Principibus*: Junius, Colomesius, et Fellus, *sub Imperatoribus*. *Sub Nerone* explicat Salmasius. Sic etiam Coustantius, qui dubitat an locus sic vertendus sit, *quum sub principibus martyrium passus esset, vel quum coram principibus testimonium dixisset*. Tu vide Pearsonum ad illa verba Symboli Apostolici ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου. Sin autem Neronis jussu occisi fuissent Apostoli, expectares potius ἐπὶ τοῦ Ἠγουμένου vel αὐτοκράτορος vel Καίσαρος vel denique Σεβαστοῦ. Diversa nec meliora habet Surius, qui de Galba, Othone, et Vitellio exponit. Neronem et Helium intelligit Greswellius, qui locum nostrum felicissime e Dion. lxiii, 12, illustrat: οὕτω μὲν δὴ τότε ἡ τῶν Ῥωμαίων ἀρχὴ δύο αὐτοκράτορσιν ἅμα ἐδούλευσε, Νέρωνι καὶ Ἠλίω. *Dissertations*, iv, 257. Haec quidem vox ἡγουμένος non necessario imperatorem denotat. Wotton. Frey, Hug. *Einleitung*, ii, 323, et Windischmannus, p. 64, Pearsonum secuti, Praefectos intelligunt, quales erant Romae, A. D. 67, duo Praefecti Praetorio Tigellinus et Sabinus, et cum summa potestate Helius, qui, Nerone in Graeciam profecto, auctoritatem imperatoriam exercebant. Vide sis libellum de Success. Pontif. Rom. I viii 9. Duos praefectos praetoriis cohortibus imposuit Nero post mortem Burri, A. C. 63. Tacit. *Annal.* xiv 51. Sic Tertullianus de Corona, § 1, 'et reus ad prae-

κόσμου, καὶ εἰς τὸν ἅγιον τόπον ἐπορεύθη, ὑπομονῆς
γενόμενος μέγιστος ὑπογραμμός.

Plures alii
Martyres.

5'. Τούτοις τοῖς ἀνδράσιν ὁσίως πολιτευσαμένοις
συνηθροίσθη πολὺ πλῆθος ἐκλεκτῶν, οὔτινες, πολλὰς
αἰκίας καὶ βασάνους διὰ ζῆλον παθόντες, ὑπόδειγμα 5
κάλλιστον ἐγένοντο ἐν ἡμῖν. Διὰ ζῆλος διωχθεῖσαι
γυναῖκες †Δαναίδες καὶ Δίρκαι† αἰκίσματα δεινὰ καὶ

‘fectos.’ Sic Cyprianus in Ep.
ad Successum. Ep. 80, p. 238
ed. Fell. ‘Sed et huic perse-
cutioni quotidie insistent prae-
fecti in urbe;’ [Romana scilicet,
‘ut si qui sibi oblati fue-
rint, animadvertantur, et bona
eorum fisco vindicentur.’

ib. ἀπηλλάγη] Pauli passionis
tempus indicat Clemens; non
item de Petro. Ideo, si Win-
dischmanno audias, pp. 60, 65,
quia de Paulo uberius loqui vo-
lebat, et Petrum paucioribus ver-
bis absolvens, martyrii temporis
demum apud Paulum meminit.

2. μέγιστος ὑπογραμμός.] ὑπο-
γραμμός· τύπος, μίμημα, Hesych.
Hanc vocem habes infra §§
16, 33, et apud D. Petrum in
I Ep. ii 21, unde eandem
sumsisse videtur Polycarpus in
Ep. ad Philipp. § 8. Occurrit
apud auctorem quoque II Maec.
ii 28. Ὑπογραμμός, inquit Le
Moynius, Var. Sacr. ii p. 512,
est parva linea vel delineatio,
cui ut formae debent insistere
operarii, ut recte procedat illo-
rum opus. Sic Clemens Alex.
Paed. i, p. 148 ed. Potter. παρα-
τιθέμενος εὐλόγου φροντίδος ὑπο-
γραμμόν. Strom. v, p. 675, ὑπο-
γραμμός παιδικός. Ad quem locum
consulendus omnino magnus
Bentleius in Epistola ad Joan.
Millium.

3. ὁσίως] Ita se habet Cod.
MStus, non, quomodo a Junio
et libb. impr. exhibetur, *θειώς*,
tam in hac, quam in altera Epi-
stola [§ 5]: Τί οὖν ἔστιν ποιή-
σαντας ἐπιτυχεῖν αὐτῶν; εἰ μὴ
ὁσίως [Libb. impr. *θειώς*], καὶ δι-
καίως ἀναστρέφεισθαι. Quum enim
C et E haud facile a se invicem
distinguantur, nemo miretur, si
vel accuratissimus librarius Θ
pro O, et E pro C legat: prae-
sertim quum in hoc MSto, haud
dubio omnium quos exstare no-
vimus vetustissimo Sacrarum
Literarum Codice, transversa
linea vel temporis tractu deleta,
vel exesa tinea, Θ exhibet O.
Neque aliunde oriri videtur varia
ista in antiquissimis Codd.
lectio I Tim. iii, 16, Θεὸς ἐφανε-
ρώθη· quum enim hoc modo
perpetuo in hisce Codd. scriba-
tur ΘΣ, transversa linea τοῦ Θ
cum superiore deleta, ΘΣ exhi-
bet OΣ, adeo ut legatur OΣ ἐφα-
νερώθη pro ΘΣ (i. e. Θεὸς) ἐφανε-
ρώθη; in hoc enim MSto dubio
procul semper legebatur ΘΣ,
quod, si quis eum accuratioribus
oculis inspiciat, ei facile constabit:
licet illo in loco, necnon in
aliis haud paucis, Junius, dili-
gentia minime probanda, recen-
tiore calamo utramque lineam
duxerit. WOTT. De hac cor-

locum sanctum abiit, patientiae summum exemplar existens.

VI. Viris istis sancte vitam instituentibus magna electorum multitudo aggregata est, qui, supplicia multa et tormenta propter zelum passi, exemplar optimum inter nos exstiterunt. Propter zelum mulieres persecutionem passae, Danaides et Dircae,

rectione primus conquestus est Grabius. Millius et Berrimanus affirmant se vestigia virgulae per literam *Theta* ductae videre potuisse. Contra autem Wetstenius, Prolegom. p. 22, contendit nullam talem lineolam exstare, veramque lectionem Cod. Alex. esse ΟΣ non ΘΣ. Tu confer omnino Woidii Notitiam Codicis Alex. ed. Spohn. Lips. 1788, p. 181.

4. πολλὰς αἰκίας καὶ βασάνους] Ita rescribendum viderunt editores omnes pro lectione plane vitiosa quam praebet Cod. MStus, πολλὰς αἰκίας καὶ βασάνους.

6. ἐγένοντο ἐν ἡμῖν.] Russelius ex his verbis colligit, S. Petrum Romae fuisse, et ibidem martyrium subiisse.

7. †Δαναΐδες καὶ Δίρκαι†] Ita Cod. MS. atque ita cum Wottono Gallandius. Caeteri omnes cum Junio exhibent Δίρκη. Has voces, tamquam prorsus alienas a S. Patre, Wakius et Chevallierius in versionibus suis penitus omittunt. Si omnino retinendae sunt, Junius particulam ὡς praemissam vult. Δανάη τε καὶ Δίρκη emendat Cotelerius, probante Colomesio. Legendum esse εὐσεβεῖς καὶ πισταὶ conjicit Boisius; ἀγαθαὶ τε καὶ δίκαιαι Davisius. Clericus,

Artis Criticae III iii 5, §§ 14, 15, jubet nos scribere ἀνευ αἰδοῦς καὶ δίκης sine reverentia et jure, h. e. irreverenter habito sexu inferiore, et contra jus et fas. Suschkius, ex Act. xvii 34, et ix 36, Δάμαρις καὶ Δορκὰς restituendum esse conjecat. Feuerleinius suspicatur locum culpa librarii laborare, et nomina haec e loco suo paullo infra sursum mota fuisse; lectionem igitur ita refingit . . . Ζῆλος ἀπηλλοτριώσεν Δαναΐδας καὶ Δίρκην γαμετὰς ἀνδρῶν. Sed hisce et talibus conjecturis neminem facile subscripturum esse puto. Wottonus, hoc nisus argumento, sc. nomina non minus Ethnica legi in Ep. ad Rom. xvi, Coustant., Reithmayrus, et Tillemont. *Mémoires*, ii 119, quibus, si recte memini, adstipulatur vir doctissimus mihi quae amicissimus Bleekius, Professor Bonnensis, satis verisimile esse ducunt Danaën et Dircen illustres fuisse foeminas aliunde quidem nobis ignotas, quae prima persecutione a Nerone excitata martyrio coronatae fuerint. Hefelio perplacet viri doctissimi cujus nomen reticetur opinio, foeminas Christianas, ad crudele plebis spectaculum, personam Dirces induere, et Danaidum supplicia subire coactas fuisse. Ego sane nihil melius novi quam

ἀνόσια παθοῦσαι, ἐπὶ τὸν τῆς π[λ]στεως βέβαιον δρόμον κατήντη[σαν], καὶ ἔλαβον γέρας γενναῖον αἰ ἀσθενεῖς τῷ σώματι. Ζῆλος ἀπηλλοτριώσεν γαμετὰς ἀνδρῶν, καὶ ἠλλοίωσε τὸ ρῆθὲν ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἀδὰμ, “Τοῦτ[ο] νῦν ὁστοῦν ἐκ τῶν ὀστέων 5 “μου, καὶ σὰρξ ἐκ τῆς σαρκός μου.” Ζῆλος καὶ ἔρις πόλεις μεγάλας κατέστρεψεν, καὶ ἔθνη μέγала ἐξερρίζωσεν.

Ad resipiscientiam

Ζ'. Ταῦτα, ἀγαπητοί, οὐ μόνον ὑμᾶς νουθετοῦντες

conjecturam viri eruditissimi Christophori Wordsworth *νεανίδες, παιδίσκαι* reponentis; nisi Ruchato, Ruinaro Act. Sine. Mart. p. 2, et Windischmanno, p. 56, concedere velis haec nomina in contextum a margine irrepisse. Cui quidem errori Junius suspiciatur ansam prae-buisse Clem. Alex. lectionem, qui iv Strom. § 19, pp. 617, 618 ed. Potter. dum repetit quae infra sub finem hujus Epistolae habentur, § 55, et hujus loci ἐξηγητικά sunt, post exempla Judith et Esther, addit e prophana historia et poetarum fabulis, fortium mulierum facta nonnulla, quae gladios, ignes, et tormentorum cruciatus, constanti animo et masculo contempserunt, (quod etiam in libro ad Martyras, § 4, a Tertulliano factum esse deprehenditur) inter quas, Danaï filias, et Danaïdis auctorem memorat, qui illarum historiam carmine heroico conscripsit. Audiendus autem omnino est Birrius, qui contra monet, Dices quidem mentionem nullam fieri a Clemente Alexandrino, Danaïdas vero non in patientiae, sed audaciae muliebris in armis tractan-

dis exemplum proponi.

ib. αἰκίσματα] Cf. Euseb. H. E. viii 11 et 14.

1. τὸν τῆς πίστεως] τῆς omisit Wottonus, et post eum Gallandius. Legitur autem in Cod. MSto. Junius, deleta praepositione, mallet, τὸν τῆς πίστεως βέβαιον δρόμον κατήνυσαν legere, alludendo ad illud D. Pauli in Epistola secunda ad Timotheum iv 7; vel ἐπὶ in εἰς mutatum vult, ut infra § 23, εἰς πέπειρον κατανατᾶ, et ut D. Paulus ad Ephes. iv 13, et ad Philipp. iii 11. Nihil autem mutandum recte vidit Wottonus, qui confert Cyprianum [Epist. vi ed. Fell.] ‘Beatas etiam foeminas, quae vobiscum sunt in eadem confessionis gloria constitutae, quae Dominicam fidem tenentes, et sexu suo fortiores, non solum ipsae ad coronam proximae sunt, sed et caeteris quoque foeminis exemplum de sua constantia prae-buerunt.’

2. αἰ ἀσθενεῖς] Cyprian. de Lapsis, p. 122 T. ed. Fell. ‘foeminae ... quae cum saeculo dimicantes sexum quoque vice-

5. Τοῦτ[ο] νῦν ὁστοῦν ἐκ τῶν] Ita Cod. Alex. Gen. ii, licet ali-

postquam gravia et nefanda supplicia sustinuissent, ad firmum fidei cursum pertigerunt, et debiles corpore nobile praemium acceperunt. Zelus uxorum animos a maritis abalienavit, et dictum patris nostri Adami mutavit: *Hoc jam os ex ossibus meis, et caro ex carne mea.* Zelus et contentio urbes magnas evertit, et gentes magnas funditus delevit.

VII. Haec, dilecti, non tantum ut vos officii

ter exhibeatur in Bibliis Polyglottis, *τοῦτο νῦν ἐκ τῶν ὀστέων μου*, omisso *ὀστοῦν*. Agnoscit enim *ὀστοῦν* eo in loco Cod. MStus, eadem manu, licet minori characterē, in margine exaratum. Cf. Grabium, Proleg. in LXX, cap. i § 8. WOTT. Vid. Fragment. i S. Polycarpi.

6. Ζῆλος καὶ ἔρις] S. Paulus ad Cor. II xii 20, *μήπως ἔρεις, ζῆλοι*, κ. τ. λ. ad Galat. v 20, *ἔρεις, ζῆλοι* ...

7. πόλεις] Hefelius, ut suam de Epistolae tempore opinionem tueatur, haec verba Windischmanni, p. 54, provocat: 'Si quando haec scripsit B. Clemens, Jerusalem, cujus fatale excidium solo zelo et internis rixis acceleratum fuerat, jam cecidisset, praesens illud et moestissimum exemplum certe non omisisset.' At hoc argumentum, quoad Chronologiam spectat, Windischmannus ipse nullius esse ponderis profitetur, p. 55, 'nam si Epistola viginti septem annis post deletam urbem sacram scripta est, primus ejus calamitatis horror jam transierat, ut Clementem tristissimum hoc exemplum omittere vix mirabile sit.'

8. ἐξερί(ωσεν) Wottonus *ἐξερίσωσεν*, Codex enim MStus dupli-

cem ρ in hujusmodi vocibus non exhibet; et quidem in Codd. vetustioribus geminatio hujus literae saepissime locum non habet, uti docet Bastius in Comm. Palaeogr. Jortinus opinatur Clementem Horatii Carm. I xvi 16—20 in animo habuisse. Sirachides, xxviii 14, *Γλῶσσα ... πόλεις ὄχυρὰς καθέλει, καὶ οἰκίας μεγιστάνων κατέστρεψε.*

9. Ταῦτα, ἀγαπητοὶ κ. τ. λ.] Hic, mutato stylo, superioris objurgationis asperitatem blandiore alloquio lenit et emollit. Sic Christus exemplo suo Apostolos instituit; quos interdum laudat, et beatos praedicat, interdum vero acriter increpat et objurgat. Sic Apostolus Clementem docuit, qui saepenumero in Epistolis suis, ut Chrysostomus in Ep. ad Galat. [cap. 1 § 1, tom. x 658 ed. Ben.] *κατ' ἴχνος τοῦ διδασκάλου βαίναν ποικίλλει τὸν λόγον, πρὸς τὴν τῶν μαθητευομένων χρεῖαν, νῦν μὲν καίων καὶ τέμνον, νῦν δὲ προσηνῆ φάρμακα ἐπιθεῖς· νῦν μὲν ἐν ῥάβδῳ, νῦν δὲ ἐν ἀγάπῃ καὶ πνεύματι πραότητος ἐρχόμενος*, ut de seipso ad Corinthios loquitur. JUN. Videtur innuere non tantum in Corinthiaca, sed et Romana Ecclesia insimiles subortas esse contentiones insurgentium infe-

hortatur,
veniae
spem pro-
mittens.

ἐπιστέλλομεν, ἀλλὰ καὶ ἑαυτοὺς ὑπομνήσκου[τες]·
ἐν γὰρ τῷ αὐτῷ ἔσμεν σκάμμα[τι,] καὶ ὁ αὐτὸς ἡμῖν
ἀγὼν ἐπὶ κεί[ται.] Διὸ ἀπολείπωμεν τὰς κενὰς [καὶ]
ματαιὰς φροντίδας, καὶ ἔλθω[μεν] ἐπὶ τὸν εὐκλεῆ
καὶ σεμνὸν τῆς ἀγίας κλή[σεως] ἡμῶν κανόνα. 5
[Βλέπω]μεν τί καλόν, καὶ τί τερπνόν, [καὶ προ]σ-
δεκτὸν ἐνώπιον τοῦ ποι[ήσαντ]ος ἡμᾶς. [Ἀτενίσ]ω-

riorum in superiores, aut sal-
tem semina ambitionis nonnulla
jam observari, quae sint mature
reprimenda. FREY.

1. ὑπομνήσκου[τες] Ita cum
Cod. MSto Jun. Fcll. Cotel.
Wott. Schoenem. Caeteri Co-
lomesium sequuntur, qui, lectore
non monito, dedit ὑπομνήσκου-
τες. Clericus emendat in futuro
ὑπομνήσοντες, quod, ut vidit Gal-
landius, minus apte cohaeret
cum praecedente νοθεοῦντες.
Forma vero ὑπομνήσκω inter Or-
phica, Hymn. lxxvi 6, p. 345 ed.
Herm. occurrit, quem locum
indicavit Hefelius :

ἡδυνάτη, φιλάγρπνος, ὑπομνήσκουσα
τε πάντα.

2. σκάμμα[τι] Ἐν τῷ αὐτῷ εἶ-
ναι σκάμματι proverbialis est lo-
cutio, aut similis proverbiali ;
et eo haec spectant omnia, ut et
praecedentium mitigetur aspe-
ritas, et ad ea quae sequuntur
mollior aditus praestruatur. Ἐν
τῷ αὐτῷ ἔσμεν σκάμματι inquit
Romani ad Corinthios, hoc est,
non haec securis animis scribi-
mus, ac si extra teli jactum
positi essemus ipsi, aut a nullis
nobis hostibus, nullis periculis
amplius metueremus : *sumus et
nos in eodem vobiscum stadio,*
necdum omnibus certaminibus
defuncti. Quocirca, dum vos
monemus, etiam nosmetipsos

excitamus quodammodo, atque
expergefaccimus. BOIS. *In eo-
dem studio versamur,* inquit
doctissimus Junius, qui una cum
Fabro recte nos docet, σκάμμα
non tantum locum certaminis
et agonis, sed certamen ipsum
significare. Quum vero scia-
mus ex Julio Polluce, vocem
hanc κυρίως dici πεντάθλου
ἀλτικοῦ, et una conjungantur
apud eum σκάμμα et κανών, ut
scilicet sit τὸ μέτρον τοῦ πηδή-
ματος κανών, ὁ δὲ ὄρος τὰ ἐσκαμ-
μένα, quas voces hic simul posi-
tas videmus, malumus τὸ σκάμ-
μα *arenam* vertere ; quandoqui-
dem, licet in stadio omnia exer-
citorum genera celebrari sole-
rent, tamen ad cursores pecu-
liari magis jure spectare vide-
batur. Sed quia de usu σκαμ-
μάτων a scriptoribus agonisticis
altum fere est silentium, brevi-
ter adnotandum duco, in athle-
tarum saltu, non rationem habi-
tam quousque quis prorsum
emicaret, sed ut sursum et in
altum subsiliret ; qua ex parte
quando satisfactum, tunc demum
de emenso spatio contendere
licebat ; siquidem quicumque,
praeteritis sulcorum obicibus,
compendia quaerebat, inanem
luisse operam, atque esse ἔξω
τῶν σκαμμάτων dicebatur. FELL.
τὰ σκάμματα τοῦ στεφανίτου ἐκεί-

vestri admoneamus, scribimus, sed ut nos ipsos commonefaciamus; in eadem enim arena versamur, et certamen idem nobis impendet. Quare inanes et vanas curas relinquamus, et ad gloriosam et venerandam sanctae vocationis nostrae lineam veniamus: quid pulchrum, quid jucundum, et acceptum coram opifice nostro sit, videamus. Sanguinem Christi

νου, certamina. Chrysost. Hom. v ad Pop. Antioch. tom. ii p. 59 ed. Ben. εἰ μὴ νῦν, ὡς ἔτι ἐν τῷ σκάμματι ἐτήκαμεν, τῶν πόνων τῆς ἀρετῆς ἀψώμεθα, Hom. xliii in Gen. tom. iv p. 346, ὡς ἔτι ἐν τῷ σκάμματι ἔσμεν, πρὶν ἢ διαλυθῆναι τὸ θέατρον, p. 347. Warkius et Chevall. interpretantur in the same lists. Herzogius, *Denn in gleicher Laufbahn stehen wir.* Ruchatus, *nous sommes dans le même danger.* Hanc quoque vocem e Patribus Graecis mutuatus est Tertullianus. Vide supra p. 26, not. 2. 'Itaque epistates vester Christus Jesus, qui vos Spiritu unxit, et ad hoc scamma produxit.' Ad Martyras § 3. Ambrosius quoque Lib. de Helia et Jejunio, § 13, 'In scammate si quis te manu levat' . . . § 21, 'Progressus in scamma, necesse est ut excipias pulverem.'

5. τ[ῆς ἀγίας κλή]σεως] Ita post Junium libri omnes: quae lectio mihi saepius et summa qua potui cura MSti reliquias insipienti verisimillima esse videtur. Juvat tamen cl. Millii de hoc loco sententiam exscribere. 'Lacuna non nisi sex aut septem literarum est. Ideoque τ[ελειώ]σεως legendum mallem, quod inter caetera apud Ecclesiasticos Scriptores *Bar-tisimum* significat, cujus *κάνων*

'seu *regula*, *κενῶν καὶ ματαίων*, 'de quibus hic sermo, *φροντίδων* 'renuntiationem inprimis postulabat.'

ib. *κάνονα*] Vox, siqua alia, agonistica, ut supra adnotavimus, quomodo perpetuo fere a D. Paulo, scil. II Cor. x 13 15 16, Gal. vi 16, usurpatur; idem fere quod *γραμμῆ*, et aliquando quod *σκάμμα*. Satis ergo infeliciter *normam* reddidit interpretes [Junius:] nos *regulam* substituimus, voce aliquantum latius patente. FELL. Videtur S. Polycarpus, qui plurimis in locis Epistolae suae ad Philipp. paene ipsis Clementis vestigiis insistit, respexisse ad hunc locum, quum scribat, [§ 7] Διὸ ἀπολιπόντες τὴν ματαιότητα τῶν πολλῶν, καὶ τὰς ψευδοδιδασκαλίας, ἐπὶ τὸν ἐξ ἀρχῆς ἡμῖν παραδοθέντα λόγον ἐπιστρέψωμεν. Nemo igitur jure suspicari potest, quin haec sit ipsa epistola a Patribus celebrata, et publice in Ecclesia lecta, quum toties in unica eaque brevissima epistola, ad eam alludat neonon eam citare videatur S. Polycarpus, B. Clementi *σύγχρονος*. WOTT. Conf. infra § 41, τὸν ὀρισμένον τῆς λειτουργίας αὐτοῦ *κάνονα*.

7. [Ἀτενί]σ[ωμεν] Sic supplavit Junius, quem sequuntur Edd. omnes. Gallandius quidem suspicatur S. Patrem respexisse ad

μεν εἰς τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ, [καὶ ἴδ]ωμεν ὡς ἔστιν
 τίμιον τῷ Θεῷ [αἷμα] αὐτοῦ, ὅτι διὰ τὴν ἡμετέραν
 [σωτ]ηρίαν ἐκχυθὲν παντὶ τῷ κό[σμ]ῳ μετανοίας
 χάριν ὑπήνεγκεν. [Ἀνέλθ]ωμεν εἰς τὰς γενεὰς πά-
 σας, [καὶ κα]ταμάθωμεν ὅτι ἐν γενεᾷ [καὶ] γενεᾷ 5
 μετανοίας τόπον ἔδω[κ]εν ὁ Δεσπότης τοῖς βουλομέ-

illud Heb. xii 2, ideoque veram
 lectionem esse Ἀφορώμεν. Certe
 vulgata mihi verisimilior esse
 videtur, utpote longe aptior ad
 spatium lacunae in Cod. MSto
 adimplendum; atque eadem
 phrasi utitur Clemens, infra,
 § ix. Ἀτενίζωμεν habet Bullus,
 qui hunc locum ad ὑπήνεγκεν
 affert Exam. Cens. Respons. ad
 Animadv. vii § 24. Operae pre-
 tium est verba magni viri ap-
 ponere. Digna mihi semper
 visa sunt haec verba, quae au-
 reis literis exarentur, atque a
 verae Theologiae studiosis ae-
 ternae memoriae mandentur;
 utpote quae maxime genui-
 nam satisfactionis Christi no-
 tionem ab Apostolorum συμ-
 μύστη explicatam contineant.
 In praesenti non vacat mihi
 ostendere, quam hoc viri apo-
 stolici testimonium omnem
 controversiam paucis verbis
 dirimat de satisfactione Chri-
 sti, adversus tum impios Soci-
 nistas, tum alios, qui Socini
 Charybdim vitantes in Seyl-
 lam haud certe minus pericu-
 losam inciderunt. Prudens
 lector illud per se intelligere
 potis erit. Duo tantum inde
 colligo, quae ad propositum
 nostrum quam maxime spec-
 tant; 1. Satisfactionem Chri-
 sti neminem ipso facto libe-
 rare, sed illud tantum efficere,

‘ ut quisvis sub conditione et
 ‘ lege poenitentiae a peccati
 ‘ reatu liberari possit. 2. Non
 ‘ obstante satisfactione Christi,
 ‘ gratiae et misericordiae Dei
 ‘ deputandum esse, quod homini
 ‘ peccatori poenitentiae copiam
 ‘ largiatur, vel, ut mox se ex-
 ‘ plicat Clemens, μετανοίας τόπον
 ‘ concedat, hoc est, credentem,
 ‘ et de peccatis poenitentiam
 ‘ agentem remissione peccato-
 ‘ rum beare velit. Ideo scil.
 ‘ μετανοίας χάριν dixit, ut gratui-
 ‘ tum Dei actum in hoc negotio
 ‘ exprimeret. Hoc vero illud
 ‘ ipsum est, quod dicimus, po-
 ‘ sita satisfactione Christi, re-
 ‘ missionem peccatorum esse
 ‘ gratuitam.’

2. τῷ Θεῷ [αἷμα] αὐτοῦ] Malit
 Bleekius τῷ Θεῷ [Πατρὶ] αὐτοῦ,
 quam conjecturam in textum
 admisit Dresselius. S. Petrus,
 I Epist. 1 19, appellat sangui-
 nem Domini nostri Jesu Christi
 τίμιον αἷμα.

4. [Ἀνέλθ]ωμεν εἰς τὰς γενεὰς]
 Ita pro Ἀτενίζωμεν reposuit Wot-
 tonus, quem sequitur Gallandius.
 Recte, ut mihi videtur; ἀνέλθω-
 μεν enim vel ἀνίωμεν magis ac-
 commodum est τῷ, εἰς τὰς γενεὰς
 πάσας quae jam praeteritae fue-
 runt; et supplementum quinque
 literarum longe melius cum la-
 cunae spatio congruit. Ἀναβῶμεν
 de suo dederat Davisius.

intentis oculis intueamur, et quam pretiosus Deo sit ejus sanguis, consideremus, qui propter nostram salutem effusus toti mundo poenitentiae gratiam obtulit. Recurramus ad omnes mundi aetates, et discamus, quod in omni generatione, volentibus ad ipsum converti, Dominus poenitentiae locum con-

5. ἐν γενεᾷ [καὶ] γενεᾷ] More Hellenistico. Hebraei habent וער וער vel וכלם וכלם *generatio et generatio*. pro *generatio a generatione* et *omnes generationes*: quam loquendi formam secuti fuerunt Novi Testamenti Scriptores, et Patres, eoque frequentius, quo quis propius accedit ad apostolicum saeculum. WOTT.

6. μετανοίας τόπον] Junius τύπον legendum esse censet, et autumatur S. Patrem imitatum fuisse illud Ecclesiastici xlii 16, Ἐνώχ εὐηρέστησε Κυρίῳ, καὶ μετετέθη ὑπόδειγμα μετανοίας τοῖς γενεαῖς. Equidem Junii conjectura minime esset rejicienda, modo de Patriarchis occurrissent haec verba eo in loco, ubi proponuntur Corinthiis digni quorum exempla sequerentur. Minime vero ferenda est haec emendatio in hoc loco; sive enim ad immediate praecedentia, sive ad proxime sequentia verba attendamus, τόπον omnino retinendum jure censebimus. Docet enim Corinthios S. Pater, Redemptionem partam fuisse Christi sanguine; nemini denegatam esse gratiam poenitentiae, Redemptionem hanc et gratiam universalem ad omnia tempora non secus ac loca extendi; adeo ut ex ejus virtute per omnia saecula locus esset poenitentiae, neque deessent,

qui auctoritate Dei muniti poenitentiam ac peccatorum remissionem praedicarent; eosque adhortatur, ut percurrant omnes, quae jam praecesserant, generationes; et exinde ediscant Deum per generationem et generationem omnibus qui voluerunt ad ipsum converti dedisse τὸν τόπον τῆς μετανοίας. Quae omnia, aliena prorsus a τὸν τύπον ἔδωκεν, optime conveniunt cum τὸν τόπον ἔδωκεν. Quam phrasin potius ab Epistola ad Hebraeos, ubi occurrit τόπον μετανοίας οὐχ εὔρεν, [xii 17] petitam fuisse censeo, quam depromptam ex Ecclesiastico libro quem haud usquam citat Clemens noster; aut allusionem fieri ad morem primaevae Ecclesiae, ubi locus suus poenitentibus assignabatur, donec, praestita satisfactione, cum Deo et Ecclesia ejus conciliarentur, ac privilegiis Ecclesiae restituerentur. Quod si ex aliquo libro Apocrypho petitam fuisse censeat hanc phrasin, quare non ex libro Sapientiae? ubi legimus, κρίνων δὲ καταβραχὺ ἐδίδους τόπον μετανοίας, xii 10, et δὸς χρόνους καὶ τόπον δι' ὧν ἀπαλλαγῶσι τῆς κακίας, 20. Non igitur alia videtur esse causa, quare τύπον loco τόπον substituendum esse vellet Junius, nisi quod μετανοίας τόπον ἔδωκεν ὁ Δεσπότης τοῖς βουλομένοις ἐπιστραφῆναι ἐπ'

νοῖς ἐπιστραφῆναι ἐπ' αὐτόν. Νῶε ἐκήρυξεν μετάνοιαν, καὶ οἱ ὑπακούσαντες ἐσώθησαν. Ἰωνᾶς Νινευίταις καταστροφὴν ἐκήρυξεν, οἱ δὲ μετανοήσαντες ἐπὶ τοῖς ἁμαρτήμασιν αὐτῶν ἐξιλάσαντο τὸν Θεὸν ἱκετεύσαντες, καὶ ἔλαβον σωτηρίαν, καίπερ ἄλλότριοι 5 τοῦ Θεοῦ ὄντες.

Continua-
tio.

Η'. Οἱ λειτουργοὶ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ διὰ Πνεύματος Ἁγίου περὶ μετανοίας ἐλάλησαν· καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Δεσπότης τῶν ἀπάντων περὶ μετανοίας ἐλάλησεν μεθ' ὄρκου· “Ζῶ γὰρ ἐγὼ, λέγει Κύριος, οὐ βούλομαι τὸν 10
“θάνατον τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ὡς τὴν μετάνοιαν” προστιθεὶς καὶ γνώμην ἀγαθὴν, “Μετανοήσατε, οἶκος Ἰσραήλ, ἀπὸ τῆς ἀνομίας ὑμῶν. Εἶπον τοῖς υἱοῖς τοῦ
“λαοῦ μου, ἐὰν ὦσιν αἱ ἁμαρτίαι ὑμῶν ἀπὸ τῆς γῆς
“ἕως τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐὰν ὦσιν πυρρότεραι κόκκου, 15

αὐτόν aperte contrariatur doctrinae de electione et reprobatione absoluta, cui favebat Calvini studiosus. WOTT.

1. Νῶε ἐκήρυξεν μετάνοιαν] Hilgenfeldius monet, Noam, secundum Oracula Sibyllina, i 135 sq. antequam in arcam intraret, homines ad poenitentiam revocasse; et hunc locum indicat e Theophilo Antioch. ad Autolyceum, iii 19; ὡς Νῶε καταγγέλλων τοῖς τότε ἀνθρώποις μέλλειν κατακλυσμὸν ἔσσεσθαι, προεφήτευσεν αὐτοῖς λέγων, Δεῦτε, καλεῖ ὑμᾶς ὁ Θεὸς εἰς μετάνοιαν· διὸ οὐκ εἰὼς Δευκαλίων ἐκλήθη.

2. καὶ οἱ ὑπακούσαντες] Deest οἱ in Libb. impr. si Wott. Galland. Schoenemann. Hefel. et Dresselium exceipias.

7. Οἱ λειτουργοὶ κ. τ. λ.] Prophetas videtur intelligere.—LABB.

8. ὁ Δεσπότης τῶν ἀπάντων]

Hermas, Past. III ix 23, “Doctrina minus noster qui dominatur omnium rerum.”

10. Ζῶ γὰρ ἐγὼ] Haec verba citantur ex Ezech. xxxiii 11, sed non αυτολεξεί: habent enim LXX Intt. Ζῶ ἐγὼ, λέγει Ἄδωναι Κύριος . . . MS. Alex. (Ζῶ ἐγὼ, τάδε λέγει Κύριος . . . MS. Vat. Ζῶ ἐγὼ, λέγει Κύριος Κύριος . . . ed. Complut.) οὐ βούλομαι τὸν θάνατον τοῦ ἁμαρτωλοῦ, Cod. Alex. (ἀσεβοῦς Vat.) ὡς τὸ ἀποστρέψαι τὸν ἀσεβῆ ἀπὸ τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ τῆς πονηρᾶς, καὶ ζῆν αὐτόν. (Vat. omittit τῆς πονηρᾶς.) WOTT.

12. Μετανοήσατε, οἶκος Ἰσραήλ] Haec et sequentia verba nullibi habentur in Sacris Scripturis totidem verbis. Recta sane videtur esse conjectura Junii hoc in loco, plura loca ex Sacris Literis in hanc unam citationem compingi: quod non est

cesserit. Noe poenitentiae praeco fuit, et qui ei ^{2 Pet. ii 5.} obtemperarunt, salvati sunt. Jonas Ninivitis exci- ^{Jon. iii.} dium praedicavit, illi autem peccatorum poenitentiam agentes, precibus Deum placarunt, et salutem consecuti sunt, licet alieni a Deo essent.

VIII. Divinae gratiae ministri Spiritu Sancto afflati de poenitentia loquuti sunt. Ipse etiam rerum omnium Dominus cum juramento de poe- ^{Act. x 36.} nitentia loquutus est, *Vivo, inquit Dominus, nolo* ^{Ezech. xxxiii 11.} *mortem peccatoris, sicut poenitentiam*; addens insuper dictum egregium, *Resipiscite, domus Israel, ab iniquitate vestra. Dic filiis populi mei, si peccata vestra a terra ad coelum usque pertingant; si* ^{Ps. ciii 10 11.} *cocco rubriora et cilicio nigriora fuerint, et ad me*

alienum, aut a Patribus, aut a S. Paulo. Vide Rom. iii 10—18, quae quidem ex variis locis citata, Ps. xiv 1—3, liii 1, v 9, cxl 3, x 7, Prov. i 16, Is. lix 7 8, et Ps. xxxvi 1, a S. Paulo in unam citationem compinguntur. Nescio autem quo modo leguntur simul in versione LXX Ps. xiv, licet neque in Ps. liii paene ad verbum eodem, neque in textu Hebraeo habeantur. Quod ad hanc S. Clementis citationem attinet, peti videtur ex Ezech. xviii 30, Κρινῶ ὑμᾶς, οἶκος Ἰσραὴλ, λέγει Κύριος. Ἐπιστρέψατε, καὶ ἀποστρέψατε ἐκ πασῶν τῶν ἀσεβειῶν ὑμῶν pro quo Clemens, μετανοήσατε, οἶκος Ἰσραὴλ, ἀπὸ τῆς ἀνομίας ὑμῶν. Ex Ps. ciii 10 11, Οὐ κατὰ τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν ἐποίησεν ἡμῖν, οὐδὲ κατὰ τὰς ἀνομίας ἡμῶν ἀναπέδωκεν ἡμῖν ὅτι κατὰ τὸ ὕψος τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τῆς γῆς ἐκραταίωσε τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Clemens, ἐὰν ᾧσιν αἱ ἀμαρτίαι ὑμῶν ἀπὸ τῆς γῆς ἕως τοῦ οὐρανοῦ. WOTT. Testi-

moniorum e Libris Sacris desumptorum confusionem haud absimilem notat Menardus ad S. Barnabae Ep. §§ 5, 11.

15. καὶ ἐὰν ᾧσιν πυρρότεροι—λαοῦ ἁγίου.] Haec verba in Sacris Literis nullibi occurrunt: similia sunt iis quae in Esai. i legimus, paullo infra ab ipso Clemente citata. Clemens Alex. citat quaedam his haud absimilia, in libro, Quis dives salvetur? [§ 39, p. 957 ed. Potter.] Διὸ καὶ κέκραγεν· Ἔλεον θέλω, καὶ οὐ θυσίαν· οὐ βούλομαι τὸν θάνατον τοῦ ἀμαρτωλοῦ, ἀλλὰ τὴν μετάνοιαν. Κἂν ᾧσιν αἱ ἀμαρτίαι ὑμῶν ὡς φοινικὸν ἔριον, ὡς χιόνα λευκανῶ· κἂν μελάντερον τοῦ σκότους, ὡς ἔριον λευκὸν ἐκνίψας ποιήσω. Quae hic sequuntur, καὶ ἐπιστρέψατε . . . ὡς λαὸς ἁγίος, vel potius λαοῦ ἁγίου, videntur citari ex Jer. iii 19 et 22, Καὶ εἶπα, Πατέρα καλέσετε με, καὶ ἀπ' ἐμοῦ οὐκ ἀποστραφήσεσθε. Ἐπιστρέψατε υἱοὶ ἐπιστρέφοντες, καὶ ἰάσομαι τὰ συντρίμματά ὑμῶν.

“καὶ μελανώτεραι σάκκου, καὶ ἐπιστραφῆτε πρὸς με
 “ἐξ ὅλης τῆς καρδίας, καὶ εἶπητε, Πάτερ, ἐπακού-
 “σομαι ὑμῶν, ὡς λαοῦ ἁγίου.” Καὶ ἐν ἐτέρῳ τόπῳ
 λέγει οὕτως, “Λούσασθε καὶ καθαροὶ γένησθε, ἀφέ-
 “λεσθε τὰς πονηρίας ἀπὸ τῶν ψυχῶν ὑμῶν, ἀπέναντι 5
 “τῶν ὀφθαλμῶν μου· παύσασθε ἀπὸ τῶν πονηριῶν
 “ὑμῶν, μάθετε καλὸν ποιεῖν, ἐκζητήσατε κρίσιν, ῥύ-
 “σασθε ἀδικούμενον, κρίνατε ὀρφανῶ, [καὶ] δικαιο-
 “σατε χήρα, καὶ δεῦτε καὶ †[δι]ελεχθῶμεν †, λέγει·
 “καὶ ἐὰν ὦσιν [αἱ] ἁμαρτίαι ὑμῶν ὡς φοινικῶν, 10
 “[ὡς] χιόνα λευκανῶ· ἐὰν δὲ ὦσιν ὡς κόκκινον, ὡς
 “ἔριον λευκανῶ· καὶ ἐὰν θέλητε, καὶ εἰσακούσητέ
 “μου, τὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς φάγεσθε· ἐὰν δὲ μὴ θέλητε,
 “μῆδὲ εἰσακούσητέ μου, μάχαιρα ὑμᾶς κατέδετα· τὸ
 “γὰρ στόμα Κυρίου ἐλάλησεν ταῦτα.” Πάντας οὖν 15
 τοὺς ἀγαπητοὺς αὐτοῦ βουλόμενος μετανοίας μετα-
 σχεῖν, ἐστήριξε τῷ παντοκρατορικῷ βουλήματι αὐτοῦ.

Clemens autem Alex. [Paedag. i 10, p. 151 ed. Potter.] citat haec ipsa verba ex Propheta Ezech. Τῇ δὲ παραμυθία παρηγορεῖ τὰ ἁμαρτήματα· μειῶν μὲν τὴν ἐπιθυμίαν, ἅμα δὲ καὶ ἐλπίδα ἐνδιδοῦς εἰς σωτηρίαν· φησὶ γὰρ διὰ Ἰεζεκίηλ· Ἐὰν ἐπιστραφῆτε ἐξ ὅλης τῆς καρδίας, καὶ εἶπητε, Πάτερ, ἀκούσομαι ὑμῶν ὡς λαοῦ ἁγίου. Si quis igitur velit haec petita fuisse ex Apocrypho aliquo Ezechielis libro, nullas contra illum lites movebo, quum dudum observarit Photius, ὅτι ῥητά τινα ὡς ἀπὸ τῆς θείας γραφῆς ξενίζοντα παρεισάγει· ὧν οὐδὲ ἡ πρώτη ἀπῆλλακτο παντελῶς. WOTT. Locus ille Ezechielis vel deest in libris nostris, vel desumptus est ex altero Ezechielis volu-

mine, quod is, Josepho teste, [Antiq. x 5,] scripserat, quodque inter Apocrypha recenset Synopsis Athanasiana, vel potius Eusebiana. Sic Esdrae locum laudat Justinus M. in Dialogo cum Tryphone, apud Lactantium Latine versum, iv 18, quem in Codd. nostris incassum quaeras. Alium citat ex Sophonia Clemens Alex. Strom. v, [h. e. ni fallor, iii 12, p. 550 ed. Potter.] qui in ejus vaticinio non comparat. Hunc desumptum esse suspicor ex Sophoniae Prophetia, vel Apocalypsi, inter Libros Apocryphos memorata, in Canone Scripturarum Nicephoro Patriarchae CPol. tributo, et in MS. Bibliothecae Baroccianae. COLOM. Non

ex toto corde conversi fueritis et dixeritis, Pater, Jer. iii 19. tanquam populo sancto aurem vobis praebebo. Et in alio loco, sic dicit, Lavamini, mundi estote, Esai. i 16 auferte mala ex animabus vestris ab oculis meis; —²⁰. quiescite a malitiis vestris, discite facere bonum, quaerite iudicium, liberate oppressum, iudicate pupillo, et justificate viduam: et venite, colloquamur, dicit Dominus: et si fuerint peccata vestra quasi phoenicium, sicut nivem dealbabo, et si fuerint ut coccinum, sicut lanam dealbabo. Et si volueritis et audieritis me, bona terrae comedetis; si autem nolueritis, neque exaudiveritis me, gladius devorabit vos: os enim Domini loquutum est haec. Volens igitur omnes dilectos suos poenitentiae participes fieri, omnipotente sua voluntate stabilivit.

est cur haec ex Apocryphis petita fuisse existimemus; Prophetiae sensum exhibet Clemens verbis mutatis, ut vidit Potterus.

1. *μελανώτεραι*] Sic Cod. MS. Hanc formam habes saepius apud LXX, et apud Strabonem, xvi § 12.

3. *ὡς λαοῦ ἁγίου.*] Cod. MS. exhibet ΑΑΩΑΓΙΩ, quam lectionem ita corrigendam esse viderunt editores omnes. Sic Clem. Alex. quoque haec verba laudat Paedag. i 10, p. 152 ed. Potter.

9. †[*διελεχθῶμεν*]† Ita se habet Codex MStus hoc in loco; at Esai. i 18, *διελεχθῶμεν*: adeo ut utroque in loco facile crediderim legendum esse cum Vat. Cod. *διελεχθῶμεν*, [sic legendum. CLER.] in altero loco omissio γ, in altero χ, et eo

modo legisse LXX Intt. licet Ald. habeat *διαλεχθῶμεν*. Chrysostomus et Basilius proculdubio legerunt *διελεγχθῶμεν*. Tertullianus, in libro primo ad Uxorem, [§ 8] *Venite disputemus*—et in libro quarto contra Marcionem, [§ 14] *Venite conciliemur*. Legit posteriore in loco *διαλλαχθῶμεν*. WOTT. Versio Vulgata exhibet *Venite et arguite me, dicit Dominus*. Cod. Alex. *καὶ δεῦτε καὶ διελεγχθῶμεν*. Cod. Vat. *καὶ δεῦτε, διελεχθῶμεν*.

ib. *λέγει*] Colomesius et Freyius in contextu addunt ex LXX *ὁ Κύριος*, quas voces ad oram libri exhibent Fellus et Gallandius.

17. *ἐστήριξε κ. τ. λ.*] Effatum illud, *Nolo mortem peccatoris, &c.* Deus juramento roboravit. HEFELIUS.

Exempla
resipiscen-
tiae et obe-
dientiae
proponit.

Θ'. Διὸ ὑπακούσωμεν τῇ μεγαλοπρεπεῖ καὶ ἐνδόξῳ
βουλήσει αὐτοῦ, καὶ ἰκέται γενόμενοι τοῦ ἐλέους καὶ
τῆς χρηστότητος αὐτοῦ, προσπέσωμεν καὶ ἐπιστρέ-
ψωμεν ἐπὶ τοὺς οἰκτιρμοὺς αὐτοῦ, ἀπολιπόντες τὴν
ματαιοποιίαν, τὴν τε ἔριν, καὶ τὸ εἰς θάνατον ἄγον 5
ζῆλος. Ἀτενίσωμεν εἰς τοὺς τελείως λειτουργήσαν-
τας τῇ μεγαλοπρεπεῖ δόξῃ αὐτοῦ. Λάβωμεν Ἐνώχ,
ὃς ἐν ὑπακοῇ δίκαιος εὐρεθεὶς μετετέθη, καὶ οὐχ εὐρέθη
αὐτοῦ θάνατος. Νῶε πιστὸς εὐρεθεὶς, διὰ τῆς λει-
τουργίας αὐτοῦ παλιγγενεσίαν κόσμῳ ἐκήρυξεν· καὶ 10

Enoch.

Noe.

1. ὑπακούσωμεν] Sic cum Cod. Wotton. Galland. Schoenem. Hefelius, Dresselius. Caeteri, Junium secuti, ἐπακούσωμεν, quam lectionem Boisius jam pridem ex conjectura correxerat. Millius quoque et Grubius verum perspexerunt, unde mirum videtur Junium vocem intulisse, quae, ut Wottonus monet, nullibi in Novo Testamento occurrit, ad cujus phraseologiam, praecipue Epistolarum Paulinarum, S. Pater quam proxime accedit. ὑπακούειν usurpat Clemens noster § 7.

4. οἰκτιρμοὺς] Sic lege, siquidem ita vulgo obtinuit ἀναλογικώτερον οἰκτειρμοῦς. [quam scripturam exhibet Cod. MS.] MILL.

5. ματαιοποιίαν] Forte ματαιολογίαν. JUN. Ad hunc locum respexit S. Polycarpus, qui in Ep. sua ad Philipp. [§ 2] haec habet: Διὸ ἀναζωσάμενοι τὰς σφύρας δουλεύσατε τῷ Θεῷ ἐν φόβῳ καὶ ἀληθείᾳ, ἀπολιπόντες τὴν κενὴν ματαιολογίαν, καὶ τῶν πολλῶν πλάην. Unde haud incertus conjecturae locus est, legendum esse hoc in loco ματαιολογίαν po-

tius quam ματαιοποιίαν. WOTT.

ib. τὸ—ἄγον ζῆλος.] τὸν ἄγοντα ζῆλον mallet Bois. Fell. Colom. Wott. Frey. Cotel. Coust. Russ. et Gall. Vide supra notata ad § 4, p. 20 l. 13.

6. Ἀτενίσωμεν] Edv. Bernard. quem ut Anonymum in editione priore citat, litera autem B in altera designat Clericus, Epistolam nostram hic ex Clemente Alex. interpolatam esse summa fiducia pronuntiat. 'Ir-riti tamen,' ut Wottoni verbis utar, 'sunt hujus conatus. Qui enim hoc modo ex Clemente Alex. arguit, aut eum non probe novit, aut mala fide agit. Eadem enim ratione actum erit de authentia et fide eorum omnium, qui a Clem. Alex. usquam citantur, scriptorum. Nemo enim Patrum majore licentia usus est in citandis Authoribus, sive Sacris, sive Ethnicis; quum ei in more sit, non integra authorum verba semper recitare, sed pro arbitrio suo nunc contrahere, nunc de suo inserere, alia omittere, alia variis modis mutare. Hinc legimus,

IX. Quare magnificae ejus et gloriosae voluntati obsequamur, et suppliciter misericordiam et benignitatem ejus implorantes, relictis vanis operibus, contentione, et aemulatione quae ad mortem ducit, ad miserationes ejus advolvamur et convertamur. Fixis oculis intueamur eos, qui magnificae ejus gloriae perfecte inservierunt. Sumamus Enoch, qui in obedientia justus repertus, translatus fuit, neque mors ejus deprehensa est. Noe fidelis inventus, per ministerium suum novam mundo generationem praedicavit; et per eum animalia,

Gen. v 24.

Heb. xi 5.

Gen. vi 8.

vii 1.

Heb. xi 7.

2 Pet. ii 5.

‘ Paedag. ii, [§ 10, p. 233 ed. Potter.] Ἄνθρωπος γοῦν ἦν τις, ὁ Κύριος διηγούμενος λέγει, πλούσιος σφόδρα, ὃς ἐνεδιδύσκετο πορφύραν καὶ βύσσον, εὐφραίνόμενος καθ’ ἡμέραν λαμπρῶς· οὗτος ὁ χόρτος ἦν· πτωχὸς δέ τις ὀνόματι Λάζαρος ἐβέβλητο εἰς τὸν πυλῶνα τοῦ πλουσίου ἠλκωμένος, ἐπιθυμῶν χορτασθῆναι ἐκ τῶν πιπτόντων τῆς τραπέζης τοῦ πλουσίου· οὗτός ἐστιν ἡ πόσις· ἀλλ’ ὁ μὲν ἐκολάζετο ἐν αἵδου, ὁ πλούσιος, μετέχων τοῦ πυρός· ὁ δὲ ἀνέθαλλεν ἐν κόλποις τοῦ Πατρός. Cf. S. Luc. xvi, a vers. 19 ad finem, et in eodem Strom. [iv 6, p. 578 ed. Potter.] Σοφῶς δὲ ὁ Κύριος ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ τὸν πλούσιον, τὸν θησαυρίζοντα εἰς τὰς ἀποθήκας, καὶ πρὸς ἐαυτὸν λέγοντα, ἔχεις ἀγαθὰ πολλὰ ἀποκείμενα εἰς ἔτη πολλά· φάγε, πίε, εὐφραίνου, ἄφρονα κέκληκεν ταύτη γὰρ τῇ νυκτὶ τῆν ψυχὴν σου παραλαμβάνουσιν· ἃ οὐκ ἠτοίμασας τίνας γένηται; S. Luc. xii a vers. 16 ad 22. Sed non opus est, ut plura proferamus de re nota adeo iis, qui Clementem Alexandrinum vel inspexerunt. Clemens igitur Romanus, dum Epistolam ad

‘ Hebraeos imitatur, latius depingit S. Patriarcharum mores, fidemque praedicat; quae in citando pro more suo con- trahit Alexandrinus.’

7. τῇ μεγαλοπρεπεῖ δόξῃ αὐτοῦ.] Sic B. Petrus, II i 17, φωνῆς ἐνεχθείσης αὐτῷ τοιαῦδε ὑπὸ τῆς μεγαλοπρεποῦς δόξης.

ib. Λάβωμεν Ἐνώχ.] Clemens Alex. Λάβωμεν Ἐνώχ, — μετετέθη, omisso καὶ οὐχ εὐρέθη αὐτοῦ θάνατος. Cf. quae de Enoch habentur in Epistola ad Hebraeos, ad quam proculdubio respexit S. Pater, et adeo prope ad eam accedit, tum in hoc, tum in aliis locis, ut nonnulli de veteribus Scriptoribus Ecclesiasticis eum aut scripsisse, aut saltem ex Hebraeo in Graecum sermonem eam vertisse, autumentur. WOTT.

9. Νῶε πιστὸς εὐρεθείς.] Clemens Alex. τῷ, μετετέθη de Enocho modo dicto, immediate subnectit, καὶ Νῶε, ὃς πιστεύσας διεσώθη, praetermissis iis, quae hic fusius legimus. WOTT.

10. παλιγγενεσίαν.] De generis humani instauratione et generatione nova, interpretatur Ju-

διέσωσεν δι' αὐτοῦ ὁ Δεσπότης τὰ εἰσελθόντα ἐν ὁμοιοῖα ζῶα εἰς τὴν κιβωτόν.

Abraham.

Γ'. Ἀβραάμ, ὁ φίλος προσαγορευθείς, πιστὸς εὐρέθη, ἐν τῷ αὐτὸν ὑπήκοον γενέσθαι τοῖς ῥήμασι τοῦ Θεοῦ. Οὗτος δι' ὑπακοῆς ἐξῆλθεν ἐκ τῆς γῆς αὐτοῦ, 5 καὶ ἐκ τῆς συγγενείας αὐτοῦ, καὶ ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ὅπως γῆν ὀλίγην, καὶ συγγένειαν ἀσθενῆ, καὶ οἶκον μικρὸν καταλιπών, κληρονομήσῃ τὰς ἐπαγγελίας τοῦ Θεοῦ. Λέγει γὰρ αὐτῷ, “ Ἀπ- “ ελθε ἐκ τῆς γῆς σου, καὶ ἐκ τῆς συγγενείας σου, 10 “ καὶ ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρὸς σου, εἰς τὴν γῆν ἣν “ ἄν σοι δείξω· καὶ ποιήσω σε εἰς ἔθνος μέγα, καὶ “ εὐλογήσω σε, καὶ μεγαλυνῶ τὸ ὄνομά σου, καὶ ἔσῃ “ εὐλογημένος· καὶ εὐλογήσω τοὺς εὐλογοῦντάς σε,

nus, et conferri jubet S. Matt. xix 28, Apoc. xxi. Ittigius in Sel. Capp. Hist. Eccl. Saec. i, p. 196, vult generis humani per diluuium perditam instaurationem, vel etiam regenerationem spiritalem per poenitentiam intelligi, maxime quum de Noacho Clemens, § 7, dixerit Νῶε ἐκήρυξε μετάνοιαν. Junii explanationem amplectitur Guil. Burtonus. Ittigius sequuntur Davis. et Freyius. Regenerationem quae per Baptismi lavacrum fit operante Spiritu Sancto, intelligit Coustantius, et D. Petri locum adfert, I iii 20, ubi regenerationis ejusdem symbolum fuisse arcam qua Noë servatus est, notatur. De statu mundi inde a lapsu deformati, et restitutione rerum qua unusquisque secundum opera sua retributionem sit accepturus, Olearius in Obs. ad S. Matt. p. 541.

P. Zornio, qui de hoc loco Dissertationem peculiarem habet, Opusc. Sacr. tom. i, pp. 434—444, imprimis haec arridet sententia, vocem παλιγγενεσία idem significare quod Act. iii 21, ἡ τῶν πάντων ἀποκατάστασις, quae aliis Divinis Scriptoribus *novi coeli, novae terrae, vel creaturae* nomine innotuit. Sic fere Herzogius, *eine neue Gestaltung der Welt*: Ruchatus, *le rétablissement (de la terre)*. Wakius et Chevall. *regeneration*. Grassius, *un nouvel ordre des générations*; expl. *qui a été, pour ainsi dire, le père d'une nouvelle génération*.

Γ. ἐν ὁμοιοῖα] Haec eo tendunt ut vel typo brutorum animalium concordiae studium Corinthiis commendaret; quemadmodum et Sacri crebro Scriptores animalium exempla, boum, ciconiarum &c. hominibus proponunt.

quae in concordia arcam sunt ingressa, servavit Dominus.

X. Abraham, amicus vocatus, fidelis inventus Esa. xli 8.
Jac. ii 23. est, eo quod verbis Dei obtemperarit. Hic per obedientiam e terra sua, e cognatione sua, et domo Heb. xi 8. patris sui egressus est, ut exigua terra, cognatione debili, et domo parva derelicta, promissiones Dei possideret. Dicit enim ei; *Exi de terra tua, et de cognatione tua, et de domo patris tui, et vade in terram quam tibi demonstravero. Et faciam te in gentem magnam, et benedicam te, et magnificabo nomen tuum, et eris benedictus: et benedicam* Gen. xii 1-3.

Et pluribus infra Clemens, § 20, coelo, terrae, animalibus ὁμόνοιαν tribuit. FREY.

3. Ἀβραάμ, ὁ φίλος προσαγορευθείς,] Clemens Alex. τῷ, Καὶ Νῶε, ὃς πιστεύσας διεσώθη, subjungit Καὶ Ἀβραάμ, ὃς διὰ πίστιν καὶ φιλοξενίαν φίλος Θεοῦ, πατὴρ δὲ τοῦ Ἰσαὰκ προσηγορεύθη, neque amplius de Abrahamo; praetermittit enim ea omnia, quae apud Clementem Rom. fusius legimus. WOTT.

ib. ὁ φίλος] Τοῦ Θεοῦ, infra § 17. Additamentum vix hic desiderandum; nam apud Orientales Abraham Amicus simpliciter vocabatur. Vide D'Herbelot. v. Abraham et Khalil. Davisio, cujus correctio Bleeckio placet, jubet nos legere Θεοῦ φίλος, putans e voce ΘΥ facile manasse ο. "Ille amicus Dei." Moyses scilicet. Cyprian. de Lapsis, p. 130 ed. Fell.

5. ἐκ τῆς γῆς αὐτοῦ—πατὴρς αὐτοῦ] Ita cum Junio Fell. Cotel. Wott. Coust. Hefel. Dresselius. Caeteri cum Colomesio ἐκ τῆς

γῆς αὐτοῦ—συγγενείας αὐτοῦ—πατὴρς αὐτοῦ.

7. συγγένειαν ἀσθενῆ] Hoc est, quae paucis admodum constabat; Abrahæ enim fratres tantum duo fuerunt, Aran et Nachor. Aran vero jam obierat, relicto Lot filio. Cum Lot igitur ex hac prosapia restabant Nachor et Abraham, qui quidem propter sterilitatem Saræ filiis carebat. COUST.

11. τοῦ πατρός—γῆν] Cod. Vat. et caeteri Codd. MSti praeter Alexandrinum et Cottonianum, necnon Editiones Complutensis, et Aldina habent: Ἐξέλθε—ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός σου, καὶ δεῦρο εἰς τὴν γῆν. Legimus vero in Cod. Alex. tum apud S. Clementem hoc in loco, tum Gen. xii, ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός σου εἰς τὴν γῆν. Cum lectione Alex. Cod. consentit Textus Hebraeus, et Versiones omnes praeter Vulgatam unam, quae habet: Egredere—de domo patris tui, et veni in terram. WOTT.

14. εὐλογημένος] Ita LXX Cod. Vat. In Cod. Alex. εὐλογητός.

“καὶ καταράσομαι τοὺς καταρωμένους σε, καὶ εὐλο-
 “γηθήσονται ἐν σοὶ πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς.” Καὶ
 πάλιν, ἐν τῷ διαχωρισθῆναι αὐτὸν ἀπὸ Λῶτ, εἶπεν
 αὐτῷ ὁ Θεός, “Ἀναβλέψας τοῖς ὀφθαλμοῖς σου, ἴδε
 “ἀπὸ τοῦ τόπου οὗ νῦν σὺ εἶ, πρὸς βορρᾶν, καὶ 5
 “λίβα, καὶ ἀνατολάς, καὶ θάλασσαν· ὅτι πᾶσαν τὴν
 “γῆν ἣν σὺ ὀρέῃς, σοὶ δώσω αὐτήν, καὶ τῷ σπέρ-
 “ματί σου, ἕως αἰῶνος· καὶ ποιήσω τὸ σπέρμα σου
 “ὡς τὴν ἄμμον τῆς γῆς· εἰ δύνатаί τις ἐξαριθμῆσαι
 “τὴν ἄμμον τῆς γῆς, καὶ τὸ σπέρμα σου ἐξαριθμη- 10
 “θήσεται.” Καὶ πάλιν λέγει, “Ἐξήγαγεν ὁ Θεός
 “τὸν Ἀβραάμ, καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ἀνάβλεψον εἰς τὸν
 “οὐρανὸν, καὶ ἀριθμήσον τοὺς ἀστέρας, εἰ δυνησῆ
 “ἐξαριθμῆσαι αὐτούς, οὕτως ἔσται τὸ σπέρμα σου·
 “ἐπίστευσεν δὲ Ἀβραάμ τῷ Θεῷ, καὶ ἐλογίσθη 15
 “αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην.” Διὰ πίστιν καὶ φιλοξενίαν
 ἐδόθη αὐτῷ υἱὸς ἐν γῆρα, καὶ δι’ ὑπακοῆς προσή-
 νεγκεν αὐτὸν θυσίαν τῷ Θεῷ, πρὸς ἐν τῶν ὀρέων ὧν
 ἔδειξεν αὐτῷ.

Speciatim

IA'. Διὰ φιλοξενίαν καὶ εὐσέβειαν Λῶτ ἐσώθη ἐκ 20

1. εὐλογηθήσονται] Ita LXX
 Alex. In Cod. Vat. ἐνευλογηθή-
 σονται. Cotel. Clericus et Cou-
 stant. omitunt καί.

3. αὐτὸν ἀπὸ Λῶτ] Typographi,
 ni fallor, errore, apud Clericum
 ἀπὸ non legitur.

4. Ἀναβλέψας—ἴδε] In pleris-
 que optimae notae MSS. Alex.
 Vat. Cotton. Oxon. &c. Ἀνά-
 βλεψον . . . καὶ ἴδε. At in Bib.
 Complutensibus ἀναβλέψας . . .
 ἴδε, quomodo constat legisse
 Clementem. WOTT.

10. ἐξαριθμηθήσεται.] Russel.
 ἐξαριθμήσεται, quae menda in

Clerici editionem secundam ir-
 repserat. In LXX Cod. Alex.
 habet ἀριθμηθήσεται.

14. οὕτως ἔσται τὸ σπέρμα]
 Agnoscunt καὶ εἶπεν οὕτως cum
 Hebraeo Codices MSS. ac Ver-
 siones omnes. Videntur igitur
 casu aliquo ex hoc loco exci-
 disse haec verba : sive ea prae-
 termiserit librarius, sive Cle-
 mens ipse, errore facile propter
 praecedentia, καὶ εἶπεν αὐτῷ, vel
 πρὸς αὐτόν. Haec enim si absint,
 hiatus non est, neque defectus
 aliquis. WOTT.

15. ἐπίστευσεν δὲ Ἀβραάμ] Ple-

benedicentes te, et maledicam maledicentes te; et benedicentur in te omnes tribus terrae. Et rursus quum a Lot secederet, dixit ei Deus; Respice oculis tuis, et vide a loco in quo nunc tu es, ad aquilonem, et africanum, et orientem, et mare: quia omnem terram quam tu vides tibi dabo eam, et semini tuo usque in saeculum. Et faciam semen tuum sicut arenam terrae: si poterit aliquis dinumerare arenam terrae, et semen tuum dinumerabitur. Et rursus dicit: Eduxit Deus Abraham foras, et dixit ei, Respice in coelum, et numera stellas, si potes dinumerare eas, sic erit semen tuum. Et credidit Abraham Deo, et deputatum est ei ad justitiam. Propter fidem et hospitalitatem datus est ei filius in senectute, et per obedientiam obtulit eum in sacrificium Deo, in uno montium quem ei ostenderat.

Gen. xiii
14—16.Gen. xv
5, 6.

Rom. iv 3.

Gen. xxi.
Gen. xxii.
Heb. xi 17.

XI. Propter hospitalitatem et pietatem Lot e Gen. xix 2.

rique MSS. optimaefidei, Alex. Vat. &c. habent καὶ ἐπίστευσεν Ἀβραάμ. Sed Ed. Complut. ἐπίστευσε δέ, quam esse genuinam lectionem ulterius confirmant tum S. Paulus, Rom. iv 3, tum S. Jacobus, ii 23. WOTT.

16. Διὰ πίστιν καὶ φιλοξενίαν] Clemens Alex. τῷ, καὶ Ἀβραάμ ὃς διὰ πίστιν καὶ φιλοξενίαν φίλος Θεοῦ, subnectit Πατὴρ δὲ τοῦ Ἰσαὰκ προσηγορεύθη. Quae sequuntur, καὶ δι' ὑπακοῆς κ. τ. λ. penitus omisit. WOTT.

18. πρὸς ἓν] Forte πορευόμενος εἰς ἓν κ. τ. λ. Vide Gen. xxii. BOIS. Nihil mutandum est, quum προσήμεγκεν—πρὸς ἓν conveniat apte cum idiomate Graecae linguae. WOTT.

20. Διὰ φιλοξενίαν καὶ εὐσέβειαν]

Clemens Alex. τῷ, Πατὴρ δὲ τοῦ Ἰσαὰκ προσηγορεύθη, subnectit, Διὰ φιλοξενίαν — — ἐκ Σοδόμων, praetermittit vero τῆς — — κριθείσης, usque ad ταῖς γενεαῖς γίνονται. De Loto nihil habetur Heb. xi. Haec igitur petuntur ex Gen. xix et II Pet. ii 7, 8. WOTT. Capita xi et xii ab Interpolatoris manu intrusa fuisse suspicatur Moshemius, Institut. Historiae Christianae Major. p. 214—216; cui respondet Hefelius, haec capita cum antecedentibus bene cohaerere, quippe quae eandem materiam tractent, invidiae Corinthiorum exempla hospitalitatis, pietatis, et fidei opponant, simulque poenas dissensionis ostendant.

hospitalita-
tis in Lot.

Σοδόμων, τῆς περιχώρου πάσης κριθείσης διὰ πυρὸς καὶ θείου· πρόδηλον ποιήσας ὁ Δεσπότης ὅτι τοὺς ἐλπίζοντας ἐπ' αὐτὸν οὐκ ἐγκαταλείπει, τοὺς δὲ ἑτεροκλιεῖς ὑπάρχοντας εἰς κόλασιν καὶ αἰκισμὸν τίθησι· συνεξελθούσης γὰρ αὐτῷ τῆς γυναικὸς ἑτερογνώμονος 5 ὑπαρχούσης καὶ οὐκ ἐν ὁμοιοῖα, εἰς τοῦτο σημεῖον ἐτέθη, ὥστε γενέσθαι αὐτὴν στήλην ἀλὸς ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης· εἰς τὸ γνωστὸν εἶναι πᾶσιν, ὅτι οἱ δίψυχοι καὶ οἱ διστάζοντες περὶ τῆς τοῦ Θεοῦ δυνάμεως, εἰς κρίμα καὶ εἰς σημείωσιν πάσαις ταῖς γενεαῖς 10 γίνονται.

Et Rahab.

IB'. Διὰ πίστιν καὶ φιλοξενίαν ἐσώθη 'Ραὰβ ἡ

1. κριθείσης] Cod. MS. ΚΡΙΘΗΣΗΣ. *καυθείσης* Mallet Junius. *κατακαυθείσης* Fellus. *κατακαυθείσης*, vel potius ex Gen. xix 25. *καταστροφείσης*, Boisius. Nihil autem mutandum, uti videntur Wottonus et Clericus. Eodem sensu κρίνειν, *sententiam judiciale[m] ferre, et secundum sententiam latam poenas infligere*, saepe usurpatur in libris Nov. Test. e. g. S. Johan. xviii 31, Rom. ii 12. Ejusdem significationis apud Scriptores Ecclesiasticos exempla plura congescit Suicerus in voc. Wottonus existimat S. Patrem proculdubio respicere ad II Pet. ii 6, luculentum sane testimonium eam Epistolam ab initio usque canonicam fuisse, atque ab Ecclesia Romana acceptam.

2. πρόδηλον ποιήσας] Hanc MSti lectionem jure tuentur Davis. et Galland. Boisio καὶ desiderari videtur ante πρόδηλον. Wottonus πρόδηλον ποιήσαντος τοῦ Δεσπότητος Mallet, vel potius καὶ πρόδηλον ἐποίησεν ὁ

Δεσπότης. Nominativum autem absolutum Scriptoribus non tantum Hellenisticis sed Atticis quoque familiarem esse, docebit tum Blackwallus, *Sacred Classics Defended and Illustrated*, t. i p. 67, cum Winerus, *Grammatik d. Neutestam. Sprachidioms*, § 28, p. 154 ed. tert. Sodomae et reliquarum urbium eversio etiam a Scriptoribus Ethnicis memoratur. Strabon. xvi, p. 1087 ed. Falconer. Tacit. Hist. v 7, et Solin. Polyhist. § 35. Lacus Asphaltitis descriptionem insignem dat Diodorus Siculus, xix §§ 98, 99.

5. συνεξελθούσης γὰρ αὐτῷ] Sic exaratum esse in Cod. MSto pro certissimo equidem habeo. Libb. impr. si Wott. Gall. Schoenemann. Hefel. et Dresselium excipias, παρ' αὐτῷ exhibent, Junium secuti, qui margini ἴσ. γὰρ apposuit.

ib. ἑτερογνώμονος] Cod. MS. ΕΤΕΡΟΓΝΩΜΟΣ. Hunc locum addas duobus illis Cyrillianis a Suicero in hac voce laudatis.

Sodoma salvus evasit, quum regio tota in circuitu igne et sulphure poenas lueret; Domino palam faciente quod non derelinquat eos qui in ipso spem collocant; contra vero qui a mandatis ejus^{2 Pet. ii 6—8.} declinant, suppliciis et tormentis puniat: uxor enim ejus, quae una cum eo urbe egressa est, quum ab eo dissentiret, nec in concordia persisteret, in signum propterea posita est, et salis statua in hodiernum diem facta est, ut omnibus innotesceret, quod animo dubii et de potentia Di-^{Luc. xvii 32.} vina haesitantes in iudicium et signum omnibus^{Sap. x 7.} generationibus proponantur.

XII. Propter fidem et hospitalitatem, Rahab^{Jos. ii.}

6. *εἰς τοῦτο σημεῖον ἐτέθη*] Coustant. vertit, *in hujusmodi signum posita est.*

7. *ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης*] Clemens, saeculi praepudicio abreptus, infirmo utitur argumento, aut ad hominem argumentatur. Quamvis multi veterum Patrum [e. g. apud Irenaeum, Haer. IV xxxi 2, xxxiii 9 ed. Massuet. Cf. Routh. Rel. Sac. i p. 57.] tanquam adhuc mentis hujus statuae mentionem fecerint, et Josephus ejusdem cum Clemente aetatis, [Antiq. I xi 4.] nonnullique recentiorum oculis se eam usurpasse narrent, fabulam tamen esse, et nescio quid ab accolis spectatorum oculis subjectum fuisse, quod illi statuum hanc esse nugabantur, hi imprudenter credebant, jam liquidis argumentis demonstratum est. FREY. Multi, si fidem Chrysostomo adhibeas, peregrinationem in Arabiam suscipiebant ut fimum Jobi cernerent, et conspicati terram deoscularen-

tur. Hom. v ad Pop. Antioch. tom. ii p. 59 ed. Ben. Quercum Mambre, sub qua habitavit Abraham, usque ad Constantii Imp. tempora monstratam fuisse, testatur Hieronymus de Sit. et Nom. Loc. Hebr. tom. iii pp. 130 195 ed. Vallars.

8. *οἱ δίψυχοι κ. τ. λ.*] Sic infra § 23, *Ταλαίπωροι εἰσὶν οἱ δίψυχοι, οἱ διατάζοντες τὴν ψυχὴν . . .* Apud Herm. Past. *δίψυχοι, dubii.* e. g. I i 1, 'Haec autem 'faciunt dubii, qui non habent 'spem in Domino.' I iv 2, 'Credite Deo, qui estis dubii.' ib. 'Vae dubiis iis,' &c. et alibi saepius.

12. *Διὰ πίστιν καὶ φιλοξενίαν*] Quum Scriptor ad Hebraeos, xi 31, Rahabam fide ab interitu servatam esse dicat, Jacobus autem eam ex operibus justitiam accepisse putet, denuo utrumque complectitur Clementis nostri formula. LIPSIUS. Clemens Alex. τῶ, *Διὰ φιλοξενίαν καὶ εὐσέβειαν Ἰὼτ ἐσώθη ἐκ Σοδόμων,* subnectit *Διὰ πίστιν*

πόρνη. Ἐκπεμφθέντων γὰρ ὑπὸ Ἰησοῦ τοῦ τοῦ
 Ναυῆ κατασκόπων εἰς τὴν Ἱεριχῶν, ἔγνω ὁ βασιλεὺς
 τῆς γῆς ὅτι ἤκασι κατασκοπεῦσαι τὴν χώραν αὐτῶν,
 καὶ ἐξέπεμψεν ἄνδρας τοὺς συλληφθέντας αὐτούς,
 ὅπως συλληφθέντες θανατωθῶσιν. Ἡ οὖν φιλόξενος 5
 Ῥαὰβ εἰσδεξαμένη αὐτούς, ἔκρυψεν εἰς τὸ ὑπερφῶν
 ὑπὸ τὴν λινοκαλάμην. Ἐπισταθέντων δὲ τῶν παρὰ
 τοῦ βασιλέως, καὶ λεγόντων, [Ἄνδρες πρὸς σε
 ἦλ]θον οἱ κατασκοποὶ τῆς [γῆς ἡμῶν,] ἐξάγαγε αὐ-
 τούς, ὁ γὰρ βα[σιλεὺς οὐ]τως κελεύει ἢ δὲ ἀπεκρίθη, 10
 Εἰσῆλθον [οἱ δύο ἄν]δρες οὓς ζητεῖτε πρὸς με, [ἀλλὰ
 ταχέ]ως ἀπῆλθον, καὶ πορεύ[ονται οὐχ] ὑποδεικνύ-
 ουσά αὐτοῖς ἐ[κείνους.] Καὶ εἶπεν πρὸς τοὺς ἄνδρας,
 [Γινώ]σκουσα γινώσκω ἐγώ, ὅτι [Κύριος ὁ Θεὸς]
 ὑμῶν παραδίδωσιν ὑμῖν [τὴν πό]λιν ταύτην, ὁ γὰρ 15
 φόβος καὶ [τρό]μος ὑμῶν ἐπέπεσεν τοῖς κ[ατο]κουσιν
 αὐτήν· ὡς ἐὰν οὖν γέ[νηται] λαβεῖν αὐτὴν ὑμᾶς, δια-

καὶ φιλοξενίαν ἐσώθη Ῥαὰβ ἢ πόρνη,
 neque amplius; ea omnia, quae
 fusius a Clemente Romano ha-
 bentur, pro more suo praeter-
 mittens.

1. Ἐκπεμφθέντων] ΕΚΠΕΦ-
 ΘΕΝΤΩΝ Cod. MS.

ib. Ἰησοῦ τοῦ τοῦ Ναυῆ] Ita
 cum Cod. MS. Wott. Galland.
 Hefel. et Dresselius. Caeteri
 Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ. In Jos. vi 6
 LXX secundum Cod. Vatic. ha-
 bent Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ναυῆ. ubi Cod.
 Alex. exhibet Ἰησοῦς υἱὸς Ναυῆ.
 Unde, forsitan, conjicere licet
 Clementem scripsisse Ἰησοῦ υἱοῦ
 τοῦ Ναυῆ.

3. αὐτῶν] Colom. Coust. Rus-
 sel. Schoenemannus exhibent
 αὐτοῦ. Cod. MStum sequuntur
 Wott. Gall. Hefel. et Dresse-

lius. Sic etiam legisse Junium,
 licet in ejus editionis textum
 αὐτοῦ irreperit, patet ex ejus
 versione, quam Fellus, veram
 lectionem ignorans, arguebat.

5. συλληφθέντες] ΣΥΛΛΗΜΦ-
 ΘΕΝΤΕΣ Cod. MS. uti infra, § 18.

7. Ἐπισταθέντων δὲ τῶν] Ci-
 tantur haec ex cap. ii Joshuae;
 sed non αὐτολεξεί: licet enim,
 quod ad res gestas, in omnibus
 cum iis quae ibi habentur con-
 sentiant, neque vel latum un-
 guem a veritate historica dis-
 cedant, videtur tamen S. Pater
 ea citasse memoriter; longe
 enim alia est verborum series,
 et orationis textura, uti videre
 est ex locis inter se collatis;
 quae enim fusius a Joshua, bre-
 vius a S. Clemente habentur,

meretrix incolumis servata est. Missis enim a Jac. ii 25. Josua filio Nun ad urbem Jericho speculatoribus, Heb. xi 31. rescivit terrae rex, quod regionem eorum exploraturi venissent, et viros emisit, qui eos, ut morti traderentur, apprehenderent. Rahab autem hospitalis suscipiens eos, in solario domus sub lini stipula occultavit eos. Supervenientibus autem viris a rege missis ac dicentibus: *Viri ad te ingressi sunt, regionis nostrae exploratores, educ eos, sic enim imperat Rex; illa autem respondit, ingressi sunt duo viri ad me quos quaeritis; sed confestim abierunt et vadunt; non ostendens eis illos. Et dixit ad viros, Sciens scio, quod Dominus Deus vester urbem hanc vobis tradit, timor enim et pavor vestri incessit incolas ejus; quandocumque*

semel immutato narrationis ordine. WOTT.

10. ἡ δὲ ἀπεκρίθη] ἡδὲ ἀπεκρίθη, haec respondit, Davisius, quem in notis sequitur Gallandius, in contextu Schoenemanni et Hefelius.

12. οὐχ] ὑποδεικνύουσα κ. τ. λ.] Quum variis modis quae desiderantur suppleri queant, Junius edendum curavit [ὁδόν] ὑποδεικνύουσα αὐτοῖς ἐ[ναντίαν] *viam ostendens eis contrariam*: sensu plane diverso a verbis libri Josuae ii 5, ubi Rahab negat se scire quo homines illi abierint. Ostendit quidem mulier *contrariam viam*, sed exploratoribus Judaeis, non autem missis ab Hierichuntis rege. COTEL. Coustantius mallet καὶ που πορεύονται οὐκ οἶδα, at hujus supplementi capax non est MSti lacuna. GALLAND.

16. τοῖς κ[ατοι]κούσιν αὐτήν] Lectum ergo Clementi comma

versiculi 9 quod a multis editionibus abest, in Complutensi vero ita effertur, καὶ κατέπησον πάντες οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν ἀφ' ἑμῶν. at Codice 720 Bibliothecae Regiae hoc modo, καὶ τετήκασιν πάντες οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν ἀπὸ προσώπου ἑμῶν. COTEL. Habentur haec ipsa verba a Theodotione. Aquila vero et Symmachus paullo aliter verterunt, verbum verbo reddentes ὅτι ἐκτετήκασιν πάντες οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν ἀπὸ προσώπου ἑμῶν. Quae in LXX desiderantur agnoscit Vulgat. et caeterae versiones omnes. Si Clemens illa legerit, quod quidem verisimillimum est, proculdubio LXX (nondum enim alia fuit versio) haec ab initio agnovit, nescio quomodo lapsa ex codicibus quibus Origenes est usus in contextendis Hexaplis suis. WOTT.

17. ὡς ἐάν] Ὡς ἐάν, uti et ὡς

σώσα[τέ] με, καὶ τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου[υ]. Καὶ εἶπαν αὐτῇ, Ἔσται οὕτως, ὡς ἐλάλησας ἡμῖν· ὡς ἔαν οὖν γνῶ[ς] παραγινομένους ἡμᾶς, συνάξεις πάντας τοὺς σοὺς ὑπὸ τὸ στέγος σου, καὶ διασωθήσονται ὅσοι γὰρ ἔαν εὐρεθῶσιν ἔξω τῆς οἰκίας, ἀπολοῦνται. 5 Καὶ προσέθεντο αὐτῇ δοῦναι σημεῖον, ὅπως κρεμάσῃ ἐκ τοῦ οἴκου αὐτῆς κόκκινον, πρόδηλον ποιοῦντες, ὅτι διὰ τοῦ αἵματος τοῦ Κυρίου λύτρωσις ἔσται πᾶσι τοῖς πιστεύουσιν καὶ ἐλπίζουσιν ἐπὶ τὸν Θεόν. Ὁρᾶτε, ἀγαπητοὶ, οὐ μόνον πίστις, ἀλλὰ προφητεία ἐν τῇ 10 γυναικὶ γέγονεν.

ἄν, est simulatque, quandocunque. Vide sis Hermann. ad Viger. 941, et conf. Rom. xv 24, I Cor. xi 34, Phil. ii 23.

4. ὑπὸ τὸ στέγος σου] Cod. MS. ΥΠΟΤΟΤΕΓΟ. Legendum forsitan ὑπὸ τοῦτο τὸ στέγος σου, vel potius ὑπὸ τὸ τέγος σου.

6. Καὶ προσέθεντο αὐτῇ δοῦναι σημεῖον] Hellenismus in Sacris Literis passim occurrens, quo alias utitur S. Pater, ut advertit Wottonus; idemque significat quod ἔδωκαν ἔτι αὐτῇ σημεῖον. Cotelerii versionem, *Et addiderunt ut signum daret*, sugillat Davisius, quod Historiae Divinae repugnet; non enim Rahab speculatoribus, sed speculatores Rahab signum dederunt. Sic igitur ipse, ad sensum quod attinet, interpretatur *praeterea vel insuper ei signum dederunt*. Recte; at ejusdem erroris postulandi erant Junius et Fellus Cotelerii praeceuntes. GAL-LAND.

7. πρόδηλον ποιοῦντες κ. τ. λ.] Huic interpretationi allegoricae miro consensu suffragantur Scriptores veteres Ecclesiastici.

Audiamus Justinum M. in Dialogo c. Tryphonem, part. ii p. 374 ed. Thirlby, τὸ σύμβολον τοῦ κόκκινου σπαρτίου, οὗ ἔδωκαν ἐν Ἱεριχῶ οἱ ἀπὸ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ πεμφθέντες κατασκοποῖ Ῥαὰβ τῇ πόρῃ, εἰπόντες προσδεῖσθαι αὐτὸ τῇ θυρίδι, δι' ἧς αὐτοὺς ἐχάλασεν, ὅπως λάθωσι τοὺς πολεμίους, ὁμοίως τὸ σύμβολον τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ ἐδήλου· δι' οὗ οἱ πάλαι πόρνοι καὶ ἄδικοι ἐκ πάντων τῶν ἔθνων σώζονται, ἀφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν λαβόντες καὶ μηκέτι ἁμαρτάνοντες· ἡμεῖς δὲ ταῦτα ταπεινῶς ἐξηγούμενοι πολλὴν ἀσθένειαν καταψηφίζεσθε τοῦ Θεοῦ, εἰ ταῦτα οὕτως ψιλῶς ἀκούετε, καὶ μὴ τὴν δύναμιν ἐξετάζετε τῶν εἰρημένων. Similia sunt quae habet Ireneus, IV xx 12, 'Quum uni-
' versa civitas, in qua habitabat,
' concidisset in ruīnam, canen-
' tibus septem tibicinis, in ulti-
' mis Raab fornicaria conser-
' vata est cum universa domo
' sua, fide signi coccini: sicut
' et Dominus dicebat his qui
' adventum ejus non excipie-
' bant, Pharisaeis scilicet, et
' coccini signum nullificant,

igitur capere illam vobis contigerit, incolumem me servate, et domum patris mei. Et dixerunt ei, Eveniet tibi ut loquuta es; simulac igitur nos appropinquantes cognoveris, cognatos tuos omnes sub tecto tuo congregabis, et salvabuntur; quotquot vero extra domum tuam invenientur, peribunt. Et signum dare addiderunt, ut funiculum scilicet coccineum de domus pariete demitteret: notum facientes, quod omnibus, qui credunt et sperant in Deum, per sanguinem Domini redemptio futura sit. Videte, dilecti, non solum fides, sed etiam prophetia in muliere fuit.

‘quod erat pascha, redemptio et exodus populi ex Aegypto, dicens: *Publicani et meretrices praecedunt vos in regno caelorum.*’ Plura indicat Cotelarius, e. g. Origen. Homil. iii et vi in Jesum Nave, et ad S. Matth. xxvii 28, Ambrosium, libro de Salomone, § 5, in Appendicem ab Edd. Bened. relegato, et lib. de Fide, V x, ii p. 574 ed. Bened. Hieronymum, Ep. ii i. e. lii ed. Valars. ‘in typo Ecclesiae restitutam, mysterium sanguinis continentem.’ Augustinum, in Ps. lxxxvi 4, Theodoretum, Quaest. 2 in Josuam, et ad c. xi vers. 31 Epistolae ad Hebraeos.

ΙΟ. οὐ μόνον πίστις, κ. τ. λ.] Origenes, Hom. iii mox citata, [§ 4, tom. ii p. 403 ed. Ben.] ‘Sed et ista meretrix, quae eos suscepit, ex meretrice efficitur jam propheta. Dicit enim, *Scio quia Dominus Deus vester tradidit vobis terram hanc.* Vides quomodo illa, quae ali- quando erat meretrix et impia et immunda, nunc jam Spi-

ritu Sancto repleta est; et de praeteritis quidem fatetur, de praesentibus vero credit, propheta autem et praenunciat de futuris.’ COTEL. Aliquos ex sanctis Patribus explicasse S. Scripturas nimis allegorice non est diffitendum; nemo autem in hoc explicandi genere, quod adeo displicet criticis superioribus, plus ingenio suo indulsit quam Origenes, quem tamen, quasi unus prae omnibus sacras Literas intelligeret, et Christianam fidem solus calleret, tantopere efferunt nonnulli, et de eo ubique gloriantur; eo quod, quo jure, qua injuria, alii judicent, plurima haeretice sensisse tradatur. Origeni licet ubique allegoriis scatere, eaque quae sunt clarissima allegorice interpretando efficere obscura; Clementi igitur fas sit in uno vel altero loco allegorice interpretari S. Scripturas, quum S. Paulus, plurimis in locis, interpretatus est modo allegorico S. Scripturas veteris Testamenti; immo et Servator noster Jesus Christus non semel

Adhortatio
ad humili-
tatem.

ΠΓ'. Ταπεινοφρονήσωμ[εν] οὖν, ἀδελφοί, ἀποθέ-
μενοι πᾶσ[αν] ἀλαζονείαν καὶ τύφος καὶ ἀφρ[ο]σύνην
καὶ ὀργάς, καὶ ποιήσωμ[εν] τὸ γεγραμμένον, (λέγει
γὰρ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, “Μὴ καυχ[ά]σθω ὁ σοφὸς
“ ἐν τῇ σοφίᾳ αὐτοῦ, μηδὲ ὁ ἰσχυρὸς ἐν τῇ ἰσχυΐ αὐ- 5
“ τ[οῦ], μηδὲ ὁ πλούσιος ἐν τῷ πλούτῳ αὐτοῦ· ἀλλ’
“ ἢ ὁ καυχώμενος ἐν Κυρίῳ καυχάσθω, τοῦ ἐκζητεῖν
“ αὐτόν, καὶ ποιεῖν κρίμα καὶ δικαιοσύνην,) μά-
λιστα μεμνημένοι τῶν λόγων τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, οὓς
ἐλάλησε διδάσκω[ν] ἐπιείκειαν καὶ μακροθυμίαν· [οὔ]- 10
τως γὰρ εἶπεν, “Ἐλεεῖτε, ἵνα ἐλεη[θῆ]τε· ἀφίετε,
“ ἵνα ἀφεθῆ ὑμῖν· ὡ[s] ποιεῖτε, οὕτω ποιηθήσεται
“ ὑμ[ῶν]· ὡς δίδοτε, οὕτως δοθήσεται [ὑμῶν]· ὡς
“ κρίνετε, οὕτως κριθήσεται ὑμῖν· ὡς χρη[στεύ]εσθε,
“ οὕτως χρη[στευθῆ]σεται ὑμῖν· ᾧ μέτρῳ με[τρ]εῖτε, 15

tantum. Cf. S. Johan. iii 14
15, S. Matt. xii 40. WOTT.

1. ἀποθέμενοι κ. τ. λ.] Conf. D.
Jacobum, i 21, ἀποθέμενοι πᾶσαν
ῥυπαρίαν.

2. καὶ τύφος] Vide supra § 4,
p. 20, l. 13, atque ibi notata.
Libb. impr. τύφον. Concil. E-
pbes. Canon. viii. ἐξουσίας τύφος
κοσμικῆς. ap. Routh. Script. Ec-
cles. Opusc. p. 395.

6. ἀλλ’ ἢ ὁ καυχώμενος] Citan-
tur haec ex Jerem. ix 23, ubi
legimus in LXX, ἄλλ’ ἢ ἐν τού-
τῳ καυχάσθω ὁ καυχώμενος, συνιεῖν
καὶ γινώσκειν, ὅτι ἐγὼ εἰμι Κύριος
ὁ ποιῶν ἔλεος καὶ κρίμα καὶ δικαιο-
σύνην ἐπὶ τῆς γῆς. Hujusmodi
explicationes, quibus locus ali-
quis vel plures loci in compen-
dium ducuntur, servato integro
sensu verborum, non sunt alie-
nae vel a Rabbinis, vel a sacris
N. Testamenti scriptoribus,

apud quos in citandis Scripturis
Veteris Testamenti hic expli-
candi modus est usitatissimus :
unde et hunc ipsum textum a
S. Paulo eodem modo, at multo
brevius quam a Clemente, cita-
tum legimus. I Cor. i 31, II
Cor. x 17. WOTT. Particulam
ἢ, quam Junius omiserat, exhi-
bet Wott. Russel. Galland.
Schoenemann. Hefel. et Dres-
selius, eamque legunt LXX.

7. τοῦ ἐκζητεῖν αὐτόν, καὶ ποιεῖν
κρίμα καὶ δικαιοσύνην] Legebat
etiam ἐκζητεῖν Lucifer ; [συνιεῖν
καὶ γινώσκειν, ὅτι ἐγὼ εἰμι Κύ-
ριος ὁ ποιῶν ἔλεος κ. τ. λ. LXX.]
vertit enim *inquirere*, Lib. ii
pro S. Athanasio, paulo post
initium. Item καὶ ποιεῖν κρίμα
καὶ δικαιοσύνην reperies in An-
tiochi Homilia 43. COTEL.

10. ἐπιείκειαν] *equity*, Wakius.
Rectius Guil. Burton et Cheval-

XIII. Humiles ergo mente simus, fratres, factum omnem, superbiam, amentiam, et iras deponentes, et quod scriptum est faciamus (dicit enim Spiritus Sanctus: *Non gloriatur sapiens in sapientia sua, et non gloriatur fortis in fortitudine sua, et non gloriatur dives in divitiis suis; sed qui gloriatur, in Domino gloriatur, quaerendo illum, et iudicium et justitiam faciendo*) memoria praecipue recolentes sermones Domini Jesu, quos, aequitatem et longanimitatem docens, loquutus est: sic enim dixit: *Miseremini, ut misericordiam consequamini; dimittite, ut vobis dimittatur; prout facitis, ita vobis fiet; sicut datis, ita vobis retribuetur; sicut iudicatis, ita iudicabimini; sicut benigni estis, ita benignitatem experiemini; qua mensura meti-*

Jer. ix 23.

1 Cor. i 31.

2 Cor. x 17.

Luc. vi 36

—38.

lier. *gentleness.* Cf. Act. xxiv 4, II Cor. x 1.

I I. 'Ελεεῖτε] EAEATE Cod. MS.

ib. 'Ελεεῖτε, ἵνα ἐλεη[θῆ]τε] Haec verbo non habentur ἀπολεξεί, vel in Evangelio S. Matthaei, vii 1 2, vel in Evangelio S. Lucae, vi 36. Immo licet cum utroque Evangelista, quoad sensum, consentiant, propiusque accedant ad ea quae legimus in Evangelio S. Lucae, non tamen adeo prope ad ea accedunt, ut possimus certo adfirmare, haec inde petita fuisse, ac a S. Clemente citata memoriter. Petuntur forsan ex aliquo libro Apocrypho; viz. ex Evangelio Nazaraeorum, quod fuit antiquissimum, summoque in pretio habitum a Christianis, iis praesertim qui in Palaestina degabant; unde et in aliis regionibus aliquid autoritatis habuit, usque ad Eusebii tempora, sae-

pius a Patribus laudatum; adeo ut Hieronymus, qui et ipse vidit et transtulit illud ex Hebraeo (cui tamen hac de re minime assentiendum est) contendat esse ipsum authenticum Evangelium S. Matthaei. Citationem quamdam Origenis non magis a textu dissentientem ex hoc Evangelio Millius petitam fuisse existimat: [not. in S. Matt. vi 33,] 'Αἰτεῖτε τὰ μεγάλα καὶ τὰ μικρὰ ὑμῖν προστεθήσεται' [καὶ αἰτεῖτε τὰ ἐπουράνια, καὶ τὰ ἐπίγεια ὑμῖν προστεθήσεται.] Origen. de 'Orat. Dominica haud semel; 'ut et vii contr. Cels. Clem. 'Alex. Strom. i ex Evangelio 'forte, Patribus passim laudato, 'Nazaraeorum; ita tamen ut 33 'commatis loco positum haud 'putem, sed appositum inter- 'pretamenti gratia. Clemens 'enim [Alex.] alibi citat hunc 'versum, prout in Codicibus 'nostris reperitur.' Potuit ergo

“ ἐν αὐτῷ μετρηθήσεται ὑμῖν.” [Ταύτη τ]ῆ ἐντολῆ καὶ τοῖς παραγγέλ[μασι] τούτοις στηρίξωμεν ἑαυ[τούς πρὸς] τὸ πορεύεσθαι ὑπηκόους [ἡμᾶ]ς τοῖς ἀγιοπρεπέσι λόγοις αὐ[τοῦ], ταπεινοφρονούντες· [φησ]ὶν γὰρ ὁ ἅγιος λόγος, “ Ἐπὶ τίνα [ἐπι]βλέψω, ἀλλ’ ἢ ἐπὶ 5
 “ τὸν πραῦν καὶ [ἡσύ]χιον καὶ τρέμοντά μου τὰ
 “ λόγια;”

Haec applicat ad Schisma Corinthiorum.

ΙΔ'. [Δί]καιον οὖν καὶ ὅσιον, ἄνδρες ἀδελ[φ]οί, ὑπηκόους ἡμᾶς μᾶλλον γενέ[σ]θαι τῷ Θεῷ, ἢ τοῖς ἐν ἀλαζονείᾳ καὶ ἀκαταστασίᾳ μυσσαροῦ ζήλους ἀρχη- 10
 γοῖς ἐξακολουθεῖν. Βλάβην γὰρ οὐ τὴν τυχοῦσαν, μᾶλλον δὲ κίνδυνον ὑποίσομεν μέγαν, ἐὰν ῥιψοκινδύνως ἐπιδῶμεν ἑαυτοὺς τοῖς θελήμασι τῶν ἀνθρώπων, οἵτινες ἐξακοντίζουσιν εἰς ἔριν καὶ στάσεις, εἰς τὸ ἀπαλλοτριῶσθαι ἡμᾶς τοῦ καλῶς ἔχοντος. Χρη- 15

hic esse unus ex iis locis, ad quos respexit Photius cum observavit: 'Quod etiam in priore Epistola quaedam citantur 'tanquam ex Sacris Scripturis, quae sunt aliena ab iis.' WOTT. Hilgenfeldius quoque censet Clementem ex Evangelio nescio quo extra-Canonico haec sumsisse.

1. αὐτῷ] AYTH Cod. MS.

2. τοῖς παραγγέλ[μασι] τούτοις] Edd. ante Wottonum omittunt τούτοις.

ib. στηρίξωμεν] Ita Codd. MS. non στηρίσωμεν, uti, Wottonum secuti, dederunt Gallandius et Schoenemannus. Vide infra § 18.

3. πρὸς] τὸ πορεύεσθαι] Prae-positionem addidi, fidem Cod. MSti, ni fallor, secutus; desiderantur enim, quantum ex lacuna colligo, septem vel octo

literae. Cf. infra, § 50, εἰς τὸ ἀφεθῆναι ἡμῖν δι' ἀγάπης κ. τ. λ.

ib. ὑπηκόους [ἡμᾶ]ς τοῖς ἁ.] Libb. impr. ante Wott. neonon Russelius exhibent ὑπηκόους [ἀεί] τοῖς ἁ. At Millius et Wott. in Codice MSto legere poterant ΑΣ. . ΤΟΙΣ cum spatio duarum vel trium literarum, quod Millius conjectura satis infelici sic supplevit, ὑπηκόους [σεβ]αστοῖς. Davisius legendum voluit ὑπηκόους [όν]τας τοῖς.

4. ταπεινοφρονούντες] Junius, Colom. et Fellus mallent ταπεινοφρονούντας.

5. ὁ ἅγιος λόγος] Sic apud Philonem Jud. saepissime, ὁ ἱερὸς λόγος, ὁ θεῖος λόγος.

ib. ἐπὶ τὸν πραῦν καὶ [ἡσύ]χιον] LXX ἐπὶ τὸν ταπεινὸν καὶ ἡσύχιον. Clementinae lectioni favet Chrysostomus, Homil. 9 in Genes. iv, p. 70 ed. Ben. et Ho-

mini, eadem vobis mensurabitur. Hoc praecepto et his mandatis stabiliamus nos ipsos, ut in obedientia sanctorum eloquiorum ejus, cum omni humilitate, semper ambulemus. Dicit enim sermo sanctus, *Super quem respiciam, nisi super humilem et quietum, et trementem sermones meos?* Esai. lxxvi
2.

XIV. Justum igitur et pium est, viri fratres, Deo potius obedientes nos esse, quam in superbia et turbulentia detestandae aemulationis duces et auctores sequi. Si enim, omni periculi timore abjecto, voluntatibus hominum nos tradiderimus, qui ad contentionem et seditiones collineant, ut ab eo, quod rectum et bonum est, alienos nos reddant, non leve damnum, immo vero grave periculum subibimus. Benigni erga illos simus, secundum mise-

mil. 15 et 66 in S. Matth. vii, pp. 186 et 652, et in aliis locis saepissime. Addas, si vis, alios a Cotelerio indicatos.

8. [Δίκαιον οὖν] In Pandecte Niconis Monachi, Λόγος ιη', Codd. Reg. 2418, 2423, 2424, Κλήμεντος Ῥώμης. Δίκαιον οὖν καὶ ὁσίων, εἰς αἰρέσεις καὶ στάσεις τοῦ ἀπαλλοτριῶσαι ἡμᾶς τοῦ καλῶς ἔχοντος. Τοῖνον ἀκολουθήσωμεν τοῖς μετ' εὐσεβείας, πόρρω ἀπέχει ἀπ' ἐμοῦ. Κολληθῶμεν οὖν τοῖς ἀθώοις καὶ δικαίοις· εἰςὶ δὲ οὗτοι ἐκλεκτοὶ τοῦ Θεοῦ, γέγραπται γάρ, κολλᾶσθαι τοῖς ἁγίοις, ὅτι οἱ κολλῶμενοι αὐτοῖς ἁγιασθήσονται. Καὶ ὁ Κύριος λέγει· τὸν ὁμολογήσαντά με, τοῦ Πατρὸς μου. ἐν τίνι δέ, τῶν ἐντολῶν. Connectit verba Clementis Epist. I cap. hoc et sequenti et 46 item Epist. II cap. 3. COTEL.

10. μυσταροῦ ζήλους] Vide supra § 4, p. 20 l. 13, atque ibi no-

tata. Cod. MS. ΜΥΣΤΕΡΟΥ.

11. οὐ τὴν τυχοῦσαν] Articulum e Cod. MSto restituit Wottonus, quem secuti sunt Gallandius, Schoenemannus, Hefelius et Dresselius.

14. ἔξακοντίζουσιν] Boisius legendum vult ἔξακοντίζουσιν λόγους vel ῥήματα. Junius ἔξακοντίζουσιν seu potius ἔξακονῶσιν τὰς γλώσσας vel ταῖς γλώσσαις. Ipse nihil muto, quum opus non est ut aliquid addatur; vox enim ἔξακοντίζω saepius legitur verbum neutrum, sive in proprio, sive in metaphorico sensu usurpatur. WOTTON.

15. Χρηστευσώμεθα αὐτοῖς] Junius, Fellus, et Colomesius malunt ἀλλήλοις, et eo modo verterunt, necnon Cotelerius. *Benigni erga nos invicem vel inter nos simus.* Mihi sane neutra lectio displicet; quocumque enim modo legamus, commodus est hujusce loci sensus. Si lega-

στευσώμεθα αὐτοῖς κατὰ τὴν εὐσπλαγχνίαν καὶ
 γλυκύτητα τοῦ ποιήσαντος ἡμᾶς. Γέγραπται γάρ,
 “ Χρηστοὶ ἔσονται οἰκήτορες γῆς, ἄκακοι δὲ ὑπολει-
 “ φθήσονται ἐπ’ αὐτῆς· οἱ δὲ παρανομοῦντες ἐξολε-
 “ θρευθήσονται ἀπ’ αὐτῆς.” Καὶ πάλιν λέγει, 5
 “ Εἶδον ἀσεβῆ ὑπερυψούμενον, καὶ ἐπαιρόμενον ὡς
 “ τὰς κέδρους τοῦ Λιβάνου· καὶ παρῆλθον, καὶ ἰδοῦ,
 “ οὐκ ἦν, καὶ ἐξέξήτησα τὸν τόπον αὐτοῦ, καὶ οὐχ

mus αὐτοῖς, refertur ad ante-
 ecedentia. *Χρηστότης* autem ac
 benevolentia erga haereticos et
 schismaticos, ipsosque haeresi-
 archas et schismatum authores,
 potest conciliari cum pio et
 Christiano zelo. Ita enim at-
 temperanda sunt zelus propter
 fidem, et charitas Christiana,
 ut neque ex simulata quadam
 fictave charitate, de fide et dis-
 ciplina, a S. Apostolis et Ec-
 clesiae Patribus traditis, parum
 solliciti esse videamur; ne-
 que zelus noster propter verita-
 tes Evangelicas, regimenque à
 Christo et Apostolis ejus insti-
 tutum, in odium et inimicitiam
 erga ipsos homines converta-
 tur. Non ad eujusquam gra-
 tiam aucupandam a defensione
 veritatis vel minimum receden-
 dum est; neque metuendum,
 ne Christianam charitatem vio-
 lemus, dum schisma, toties ab
 Apostolis et Patribus condem-
 natum, zelo quantumvis fervido,
 modo non hostili odio homines,
 insequamur, et schismaticos pe-
 riculi sui admoneamus. Hoc
 tamen cavendum est, ne dum
 eorum errores damnemus, erga
 ipsos infensos animos geramus.
 Hoc egerunt tum B. Ignatius,
 in Epist. ad Smyru. § 4, ad

Ephes. § 10, tum S. Cyprianus
 Cornelio [Epist. 59 ed. Fell.]
 ‘Oramus ac deprecamur Deum,
 ‘quem provocare illi et exa-
 ‘cerbare non desinunt, ut eo-
 ‘rum corda mitescant, ut fu-
 ‘rore deposito ad sanitatem
 ‘mentis redeant, ut pectora
 ‘operta delictorum tenebris,
 ‘poenitentiae lumen agnoscant;
 ‘et magis petant fundi pro se
 ‘preces atque orationes anti-
 ‘stitis, quam ipsi fundant san-
 ‘guinem sacerdotis.’ WOTT.
 Gallandius lectionem αὐτοῖς re-
 tinet, et ad schismaticos refert.
 Editorem autem Venetum fefel-
 lit Wottonus in Ep. ii § 4, ubi
 εαυτούς non αὐτούς exhibet Cod.
 MS. Utrumvis sensum mavis,
 non est cur lectionem sollicitus:
 εαυτοῖς pro ἀλλήλοις saepissime
 usurpatur, uti ab Apostolo,
 Epist. ad Coloss. iii 13, ἀνεχόμενοι
 ἀλλήλων, καὶ χαρίζόμενοι ἑαυ-
 τοῖς Cf. Xenophon. Me-
 morab. II vi 20, καὶ φθονοῦντες
 ἑαυτοῖς μισοῦσιν ἀλλήλους. Αὐτῶν
 πυνθάνεσθαι αἰνὸς αἰνὸν scisci-
 tari habet Demosthenes, Phi-
 lipp. i § 12. τὰναντιώτατα ἑαυ-
 τοῖς. c. Midiam, § 53. Ἐαυ-
 τοῖς· ἀλλήλους. Hesych. Cf.
 Hermann. not. ad Soph. An-
 tig. 145, et Bornemann. annot.

ricordiam et dulcedinem Creatoris nostri ; scriptum enim est, *Benigni incolae erunt terrae, innocentes relinquentur in ea ; legis vero violatores disperibunt ab ea.* Et rursus dicit : *Vidi impium superexaltatum, et elevatum sicut cedros Libani : et transivi, et ecce non erat, et quaesivi eum, et non est inventus locus ejus. Custodi innocentiam, et vide*

Prov. ii 21
sec. LXX.
Ps. xxxvii
9.
Ps. xxxvii
35—37.

in Xenophontis Convivium, p. 156.

1. καὶ γλυκύτητα] In Wottoni recensione Cod. MS. non exhibet καί.

3. Χρηστοὶ ἔσονται οἰκήτορες κ. τ. λ.] In MSS. fere omnibus, nec non Editionibus Rom. Lond. Cant. et Franequerae, legimus solum Ὅτι εὐθείς κατασκηνώσουσι γῆν, καὶ ὅσοι ὑπολειφθήσονται ἐν αὐτῇ· ὁδοὶ δὲ κ. τ. λ. at in MSS. quibusdam, ut in Alexandrino, nec non in Editionibus Complutensi et nupera Oxoniensi, vers. 21, Χρηστοὶ ἔσονται οἰκήτορες γῆς, ἄκακοι δὲ ὑπολειφθήσονται ἐν αὐτῇ· ὅτι εὐθείς . . . ἐν αὐτῇ. Quae verba, ὅτι εὐθείς . . . ἐν αὐτῇ, in Edit. Oxon. doctissimus editor uncis inclusit, tanquam interpolata. Haec autem ex Aquilae vel Theodotionis aut Symmachi versione, in margine apposita, tandem in textum irrepssisse, immo in plerisque Codicibus genuinam LXX Intt. lectionem exclusisse, conjicio. Legit enim proculdubio apud Intt. LXX Clemens, ipsis Apostolis σύγχρονος, Χρηστοὶ ἔσονται κ. τ. λ. ita et Clemens Alex. WOTT.

4. ἐξολεθρευθήσονται] Ita Wott. Galland. Hefel. et Dresselius cum Cod. MSto, in quo tum hic tum perpetuo apud LXX

legitur haec forma antiquior. Caeteri editores cum Junio habent ἐξολοθρευθήσονται, quam quidem formam Alexandrinam vel Macedonicam passim exhibet Codex Vaticanus. Plura dabunt Kuinoel., et Krebsius in Act. Apost. iii 23.

6. Εἶδον ἀσεβῆ] Ita Edd. post LXX et Clem. Alex. qui haec et sequentia, paucis mutatis, recitat usque ad οὐκ ἐπαυρομένων ἐπὶ τὸ ποίμνιον αὐτοῦ. init. § 16. Vid. Strom. iv 5, p. 577 ed. Potter. Codex MStus habet ΙΔΟΝΑΣΕΒΗΝ, sed vocales diphthongique ibi permutantur, adeo ut I pro EI saepissime exhibeatur.

ib. ἐπαυρόμενον] Ita LXX Interpretes. Junius quidem et Edd. omnes ante Wottonum praebent αἰρόμενον. Cod. MStus tamen habet ΔΙΗΡΟΜΕΝΟΝ, vocali E et diphthongo AI, sicut passim, inter se permutatis.

8. ἐξέζητησα τὸν τόπον αὐτοῦ] Versio LXX, unde haec citantur, uti monet Wottonus, paullo aliter se habet : Ἐζήτησα αὐτὸν καὶ οὐχ εὐρέθη ὁ τόπος αὐτοῦ ; ubi ὁ τόπος αὐτοῦ obelo notantur ; absunt enim ex Hebraeo Textu, neque agnoscuntur a Verss. Syriaca et Hieronymi. Verss. Arab. et Vulg. cum LXX Intt. faciunt.

“ εὔρον. Φύλασσε ἀκακίαν, καὶ ἴδε εὐθύτητα, ὅτι
 “ ἐστὶν ἐγκατάλειμμα ἀνθρώπῳ εἰρηνικῶ.”

Adhaerendum est iis qui pacem colunt, non iis qui eam colere simulant.

ΙΕ'. Τοῖνυν κολληθῶμεν τοῖς μετ' εὐσεβείας εἰρηνεύουσιν, καὶ μὴ τοῖς μεθ' ὑποκρίσεως βουλομένοις εἰρήνην. Λέγει γάρ πού, “ Οὗτος ὁ λαὸς τοῖς χεῖλε- 5
 “ σὶν με τιμᾷ, ἡ δὲ καρδιά αὐτῶν πόρρω ἄπεστιν ἀπ' “ ἐμοῦ.” Καὶ πάλιν, “ Τῷ στόματι αὐτῶν εὐλογοῦσαν, τῇ δὲ καρδιά αὐτῶν [κα]τηρῶντο.” [Κ]αὶ πάλιν λέγει, “ Ἐγάπησαν αὐτὸν τῷ στόματι αὐτῶν, “ καὶ τῇ γλώσσει αὐ[τ]ῶν ἐψεύσαντο αὐτόν, ἡ δὲ 10
 “ καρδιά [α]ὐτῶν οὐκ εὐθεῖα μετ' αὐτοῦ, οὐδὲ ἐπιστώθησαν ἐν τῇ διαθήκῃ αὐτοῦ. Ἄλαλα γενηθήτω

2. ἐγκατάλειμμα] Per ἐγκατάλειμμα *memoriam* intelligit Euthymius, quae duplici modo conservatur, vel per prolem, vel per bona opera. Ingeniosissime vero Ferrandus locum hunc ita παραφράζει, erit tempus quo insonti homini merces congruens rependetur. Uterque ad Hymnographi mentem. COLOM. Citantur haec ex LXX. Textus Hebraeus aliter habetur, nam novissimum sive finis viri est pacis. Vulgat. Quoniam sunt reliquiae homini pacifico. Vers. Hieron. Quia erit ad extremum viro pacis. Syr. quoniam est finis bonus viris pacis. Symmachus, Ὅτι ἐστὶ μέλλοντα ἀνθρώπῳ εἰρηνικῶ. Hunc locum ita explicat Eusebius, Comment. in Psalmos. Μένει γὰρ ἐγκατάλειμμα καὶ ἐλπίς ἀγαθὴ τῷ τῆν εἰρήνην καὶ τῆν φιλίαν τὴν πρὸς τὸν Θεὸν μεταδιώξαντι, καὶ διὰ τοῦτο εἰρηνικῶ ἀνθρώπῳ γενομένῳ κατὰ δὲ τὸν Συμμαχόν· φύλασσε, φησιν, ἀπλότητα, καὶ ὄρα εὐθὺ ὅτι ἐστὶ μέλλοντα ἀνθρώπῳ εἰρηνικῶ.

WOTT. Cod. MStus ENKATALIMMA exhibet.

4. βουλομένοις εἰρήνην.] Malim λαλουμένοις εἰρήνην. Vide Psalm. xxvii 3, et lxxxiv 8. Tum quidem hoc sequentibus apte convenit, in quibus χεῖλέων et στόματος fit mentio. DAVIS. Minore mutatione, scripseris βουλομένοις, suadentibus, idemque adsequeris; βουλεύματα enim seu consilia, non nisi διὰ χεῖλέων ἢ στόματος dantur. CLERICUS. At amabo te, cur demum MSti lectio solicitanda? Annon satis clare insinuat Pater et animi perversi sententiam et verba dolosa? GALLANDIUS.

5. Οὗτος ὁ λαὸς κ. τ. λ.] Hunc locum Prophetiae Clemens exhibuisset sicut a Christo laudatum, S. Marc. vii 6, si pro ἄπεστιν dedisset ἀπέχει.

7. εὐλογοῦσαν] Ita Cod. MS. Edd. ante Gallandium necnon Schoenemannus exhibent εὐλόγουν, quam quidem lectionem a LXX Intt. mutuati sunt. Clemens Alex. habet εὐλογοῦσι.

aequitatem; quoniam sunt reliquiae homini pacifico.

XV. Jungamur itaque eis qui cum pietate tranquille vivunt, non autem eis qui cum simulatione pacem colunt. Dicit enim alicubi: *Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longe abest a me.* Et rursus: *Ore suo benedicebant, et corde suo maledicebant.* Et rursus dicit: *Dilexerunt eum in ore suo, et lingua sua mentiti sunt ei: cor autem eorum non rectum cum eo, nec fideles habitati sunt in testamento ejus. Labia fraudulenta ob-*

Esai. xxix

13.

Ps. lxii 4,

lxxviii 36,

37.

Ps. xxxi

18.

MSti scripturam, quam pro forma Dorica habent, optimo jure tuentur Millius et Gallandius. In temporibus indicativi historicis, necnon in modo optativo passim, Dores saepe interponebant syllabam *σα* in tertiae personae numeri pluralis terminationibus. Hunc autem Dorismum, uti alios quamplures, a Scriptoribus Alexandrinis frequentatum fuisse docet F. G. Sturzium, in libello de Dialecto Maced. et Alex. § 9. Mutationis hujus in temporibus historicis exempla inter alia sunt, Exod. xviii 26, *ἐκρίνοσαν* pro *ἔκρινον*, xxxiii 8, *κατενοούσαν* in Cod. Vat. Num. i 18, *ἐπηξοούσαν*. Jos. ii. 1, *εἰσήλθοσαν*. 8, *ἐξήλθοσαν*. 22, *ἦλθοσαν*. sec. Cod. Vat. I Paral. xxii 4, *ἐφέροσαν*, Job. i 4. *ἐποιούσαν* in Cod. Vat. Ps. v 9, et xiii 3, *ἐδολιούσαν*. Ezech. xxii 12, *ελαμβάνοσαν* in Cod. Vat. II Thess. iii 6, *παρελάβοσαν*. Syllabam *σα* in optativo insertam reperies Gen. xlix 8, *αἰνέσαισαν*. Ps. xxxiv 25, *εἵποισαν*. ciii 35, *ἐκλείποισαν*. Prov. xxx 17, *καταφάγοισαν* et *ἐκκόψαισαν*. Esai. lxi

20, *ἀενέγκαισαν*. Haec non advertens Wottonus, ut Gallandii verba mea faciam, 'minus recte 'causit hic forte legendum *εὐλόγησαν*; haec enim temporum 'inversio Psalmi a Clemente 'recitati sententiam immutat.'

8. τῇ δὲ καρδίᾳ αὐτῶν] αὐτῶν praetermisit Junius.

9. Ἠγάπησαν] LXX Alex. Ἠπάτησαν. Licet satis commodus sensus sit, si legamus Ἠπάτησαν, Ἠγάπησαν tamen genuinam esse lectionem existimo; conciliatur enim cum veritate Hebraica, et illud agnoscunt versiones fere omnes. Versio Hieronymi habet *lactaverunt*. WOTT.

12. Ἄλαλα γενηθήτω κ. τ. λ.] Junius et omnes Codd. impr. exhibent *ἀλλά*, at MStus Cod. *ἄλαλα*, sicut a Clemente Alexandrino habetur. Apud utrumque legendum est: Ἄλαλα γενηθήτω τὰ χεῖλη τὰ δόλια, (καὶ ἐξολεθρεῦσαι Κύριος πάντα τὰ χεῖλη τὰ δόλια, καὶ) γλώσσαν μεγαλορρήμονα. Proculdubio ita se habuit in ipso αὐτογράφο; sed librarius a priore δόλια oculos suos ad γλώσσαν post alterum

“ τὰ χεῖλη τὰ δόλια, γλώσσαν μεγαλορρήμονα, τοὺς
 “ εἰπόντας, Τὴν γλώσσαν ἡμῶν μεγαλύνωμεν, τὰ
 “ χεῖλη ἡμῶν παρ’ ἡμῖν ἐστί, τίς ἡμῶν κύριός ἐστιν ;
 “ Ἀπὸ τῆς ταλαιπωρίας τῶν πτωχῶν, καὶ ἀπὸ τοῦ
 “ στεναγμοῦ τῶν πενήτων νῦν ἀναστήσομαι, λέγει 5
 “ Κύριος, θήσομαι ἐν σωτηρίᾳ, παρρησιάσομαι ἐν
 “ αὐτῷ.”

Ad humili-
 tatem hor-
 tatur, pro-

15'. Ταπεινοφρονούντων γάρ ἐστιν ὁ Χριστός, οὐκ
 ἐπαιρομένων ἐπὶ τὸ ποίμνιον αὐτοῦ. Τὸ σκῆπτρον

δόλια convertens, mancum adeo reddidit hunc locum, ut difficile esset, nisi quod ex S. Scripturis citantur haec verba, ea supplere. Quod si hoc forte accidisset alio in loco, ubi his omissis sententia foret perfecta, adeo ut hiatus aliquis vel manifestum chasma non sentiretur, hujusmodi errore in omnes exhinc descriptos et impressos Codd. propagato, haec verba ex Clemente penitus excidissent. Neque absimile est, vel accuratissimum librarium posse labi in hujusmodi errores. Hinc in hoc ipso Cod. MSto, I Reg. iii 4, 5, legimus, Καὶ ἐκάλεσεν Κύριος, Σαμουήλ, Σαμουήλ, καὶ εἶπεν, Ἴδοῦ, ἐγὼ (omissis post ἰδοῦ, ἐγὼ, καὶ ἔδραμεν πρὸς Ἡλεὶ, καὶ εἶπεν, Ἴδοῦ, ἐγὼ) ὅτι κέκληκας με. WOTT. [Cum Wottono stant Fell. Colom. Coust. Galland. Hefel. et Dresselius. Idem jam antea monuerat Potterus ad Clem. Alex. Strom. iv 6, p. 578.] Locus hic conflatus est ex vers. 19 Psal. xxx, juxta computationem Graecorum, et versu 4 Ps. xi et eis qui sequuntur. Cur in imperativo γενηθήτω et non γενηθείη scribatur, audiatur Basilius ad Psalm. Md'. [vers. 5.]

Καὶ κατεοδοῦ, καὶ βασιλευε. Μὴ ξενιζέτω δὲ ἡμᾶς τὸ προστακτικῶς λέγεσθαι τὸ, κατεοδοῦ, διὰ τὴν συνήθειαν τῆς γραφῆς, οὕτως αἰεὶ σχηματιζούσης τὰ εὐκτικά· γενηθήτω γὰρ τὸ θέλημά σου, ἀντὶ τοῦ γενηθείη, καὶ ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου, ἀντὶ τοῦ ἔλθη. Et Cyrillus ad Psalm. Nd'. [vers. 16.] Ἐλθέτω δὴ θάνατος ἐπ' αὐτούς, ut est in Catena nostra, non tantum εὐκτικά, sed προρητικά etiam in Scripturis προστακτικῶς effertur, auctor est. Ἔθος ἐστὶ τῆ γραφῆς, τὰ προρητικά προστακτικῶ τρόπῳ προσφέρεσθαι· καὶ ἐνταῦθα τοίνυν τό, ἐλθέτω θάνατος, καὶ τό, καταβήτωσαν, ἀντὶ τοῦ ἐλεύσεται, καὶ καταβήσονται, εἴρηται. JUNIUS.

2. μεγαλύνωμεν] Davisius e LXX reponit μεγαλυνῶμεν, quam emendationem Gallandus confirmatam censet a Clem. Alex. qui et ipse sic legit in loco citato.

5. ἀναστήσομαι] Cod. MStus exhibet ΑΝΑΣΤΗΣΟΜΕΝ, uti vidit Millius, non ΑΝΑΣΤΗΣΟΜΕ, quod in textu dedit Wottonus.

6. θήσομαι ἐν σωτηρίᾳ] Ita LXX Intt. nisi quod pro σωτηρία habent σωτηρίω, quibuscum consentit Vulgat. Ponam in salutari: fiducialiter agam

mutescant, et disperdat Dominus universa labia dolosa, et linguam magniloquam; qui dixerunt, Ps. xii 3-6. Linguam nostram magnificemus, labia nostra a nobis sunt, quis noster dominus est? Propter miseriam inopum, et gemitum pauperum, nunc exurgam, dicit Dominus, ponam in salutari, fiducialiter agam in eo.

XVI. Christus enim eorum est, qui humiliter de se sentiunt, non qui cum fastu supra ejus

in eo. Caeterae versiones omnes non agnoscunt *παρησιάζομαι ἐν αὐτῷ*. WOTT. Apud Clem. Alex. legimus *σωτηρίῳ*.

ib. ἐν αὐτῷ] Sc. ἐν τῷ πτωχῷ. Singularis collective pro plurali. HEFELIUS.

9. Τὸ σκήπτρον τῆς μεγαλωσύνης κ. τ. λ.] Respicit ad Ps. xlv 6, *ῥάβδος ἐθύτητος ἢ ῥάβδος τῆς βασιλείας σου*, quem locum adducit Author ad Heb. i 8, ad divinas Christi praerogativas stabiliendum; quo etiam prolato, concludit Justinus M. adversus Tryphonem *ὅτι καὶ προσκνητός ἐστι, καὶ Θεός, καὶ Χριστός*. [§ 63, p. 160 ed. Bea.] Et quidem eo felicius ad refundendam Judaeorum pertinaciam adducitur hic textus, siquidem ad Messiam pertinere vel ipsi fatentur Rabbinii, scil. Targum, Kimchi, Aben Ezra, et Salom. Jarchi. Certe Christus *Dei sceptrum*, quod potentiae symbolum, rectissime dicitur, siquidem *per eum omnia facta sunt, quae facta sunt*. S. Johan. i 2, et, ut ait Author ad Hebraeos, *τοὺς αἰῶνας ἐποίησεν*. FELL. Haec citantur a B. Hieronymo, qui in commentariis suis in Esaiam, cap. liii, de humili Messiae conditione haec habet . . . ‘inglo-

rius erit inter homines aspectus ejus, non quo formae significet foeditatem, sed quo in humilitate venerit et paupertate . . . de quo et Clemens, vir Apostolicus, qui post Petrum Romanam rexit Ecclesiam, scribit ad Corinthios: ‘Sceptrum Dei, Dominus Jesus Christus, non venit in jactantia superbiae, quum possit omnia, sed in humilitate.’ [Opp. tom. iv p. 612 ed. Vallars.] Videtur igitur legisse *Σκήπτρον τοῦ Θεοῦ* (omisso τῆς μεγαλωσύνης) ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστός (omis. ἡμῶν post Κύριος, et lecto Ἰησοῦς Χριστός pro Χριστός Ἰησοῦς) οὐκ ἦλθεν ἐν κόμπῳ ὑπερηφανίας (omis. ἀλαζονείας, οὐδὲ post ἐν κόμπῳ) καὶ πάντα δυνάμενος (vertit enim cum possit omnia) ἀλλὰ ταπεινοφρονῶν. Hic unus locus sufficiat ad refutandam Photii objectionem, Ὅτι Ἄρχιερέα καὶ προστάτην τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐξονομάζων, οὐδὲ τὰς θεοπρεπεῖς καὶ ὑψηλοτέρας ἀφήκε περὶ αὐτοῦ φωνάς. Satis enim aperte hoc in loco distinguitur inter duplicem Christi conditionem et naturam, quarum alteram quum a Patre derivarit, et in ea cum Patre communicarit, dicitur τὸ σκῆ-

positis ex-
emplis
Christi,

τῆς μεγαλωσύνης τοῦ Θεοῦ, ὁ Κύριος ἡμῶν Χριστὸς Ἰησοῦς, οὐκ ἦλθεν ἐν κόμπῳ ἀλαζονείας, οὐδὲ ὑπερηφανίας, καίπερ δυνάμενος· ἀλλὰ ταπεινοφρονῶν, καθὼς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον περὶ αὐτοῦ ἐλάλησεν· φησὶ γάρ, “Κύριε, τίς ἐπίστευσε τῇ ἀκοῇ ἡμῶν; 5
“καὶ ὁ βραχίων Κυρίου τίνι ἀπεκαλύφθη; ἀνηγγεί-
“λαμεν ἐναντίον αὐτοῦ ὡς παιδίον, ὡς ρίζα ἐν γῆ
“διψώσῃ· οὐκ ἔστιν εἶδος αὐτῶ, οὐδὲ δόξα· καὶ
“εἶδομεν αὐτόν, καὶ οὐκ εἶχεν εἶδος, οὐδὲ κάλλος,
“ἀλλὰ τὸ εἶδος αὐτοῦ ἄτιμον, ἐκλείπον παρὰ τὸ 10

προν τῆς μεγαλωσύνης τοῦ Θεοῦ, vel sicut ab Hieronymo habetur *Sceptrum Dei*: *Sceptrum* autem denotat regium imperium; et *Sceptrum Dei*, sive *magnificentiae Dei*, absolutum illud, et supremum imperium, quod Deus, ὁ ἐπὶ πάντων εὐλογητός, in creaturas universas exercet: adeo ut, nisi Deus ipse, nemo possit dici τὸ σκῆπτρον κ. τ. λ. Quod ad alteram, de illo dicitur: οὐκ ἦλθεν ἐν κόμπῳ ἀλαζονείας καὶ ὑπερηφανίας, καίπερ δυνάμενος, cum possit omnia, Hieron. (omnipotens enim est) ἀλλὰ ταπεινοφρονῶν. Videtur S. Pater prae oculis suis habuisse Phil. ii 6—8. Sufficit et hic locus ab Hieronymo citatus ad refellendam objectionem Anonymi [Edv. Bernard.] petitam ex Clemente Alex. contra authoritatem et authenticam hujus Epistolae; modo enim cum ipso hac de re sentiamus, hic locus, quum in citando eum Alexandrinus una cum aliis praetermiserit, habendus est interpolatus. Sensit hoc Anonymus, ideoque ante Hieronymi tempus Epistolam interpolatam

fuisse censet, idque Hieronymum latuisse. WOTT.

2. οὐκ ἦλθεν ἐν κόμπῳ] Cf. Epist. ad Diogn. § 7. Τοῦτον πρὸς αὐτοὺς ἀπέστειλεν. Ἐὰρ γε, ὡς ἀνθρώπων ἂν τις λογίσατο, ἐπὶ τυραννίδι καὶ φόβῳ, καὶ καταπλήξει; Οὐ μενοῦν· ἀλλ' ἐν ἐπεικειᾷ, πραύτητι.

3. καίπερ δυνάμενος] Hieronymus, qui vertit hanc Epistolam Latine, videtur legisse καίπερ πάντα δυνάμενος, vertit enim quum possit omnia, sed in humilitate. Eum secutus sum, haec enim lectio longe clarior; et revera πάντα videtur hic desiderari; nam δυνάμενος, si solum legatur, videretur significare Christum potuisse venire in jactantia superbiae, quod verum non est; quia non decebat eum jactare superbe potentiam suam. Sed recte dixeris Christum, quumvis omnia possit, humiliter se gessisse. GUIL. BURTON. Hoc loco inter alios utitur Bullus quo tueatur Clementem nostrum, a Photio haeresis quondam adversus Christi Divinitatem suspectum. ‘Locus hic ‘Clementis,’ sic scribit vir

gregem sese efferunt. Sceptrum majestatis Dei, Dominus noster Jesus Christus, non venit in jactantia superbiae et arrogantiae, quamvis potuerit; sed in humilitate, prout Spiritus Sanctus de eo loquutus est: dicit enim, *Domine, quis credidit auditui nostro? Et brachium Domini cui revelatum est? Annunciavimus quasi parvulum in conspectu ejus; sicut radix in terra sitiens: non est species ei neque gloria; et vidimus eum, et non habebat speciem, neque decorem; sed species* Esai. liii.

magnus, in Defens. Fid. Nic. II iii 4, 'plane geminus est illi D. Pauli ad Philippens. ii 6. Et quemadmodum Paulus Christi infinitam condescensionem ex eo commendat, quod, quum in forma Dei esset, non ostentaverit suam cum Deo *ἰσοτιμίαν* (id enim significant verba, οὐχ ἀρπαγμὸν ἠγήσατο τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ) ita Clemens docet, Christum, quum revera Sceptrum magnificentiae Dei fuerit, suam tamen majestatem, dum ad homines venerit, occultasse. Scilicet notanda sunt verba, *καίπερ δυνάμενος, quamquam potuerit, vel quamquam potens fuerit.*

6. ἀγγεῖλαμεν] ἀπετεῖλαμεν, *exorti sumus*. Ita cl. Is. Vossius. Sic Es. xlii 9 pro ἀναγγεῖλαι legendum ἀπετεῖλαι. Sic enim Codex Alex. et antiquissimus Esaiæ liber quem Procopio suo praefixit Johannes Curterius. COLOM. Versio Vulgata, ad fidem textus Hebraei, *Ascendet sicut virgultum coram eo, et sicut radix de terra sitiens*. Tertullianus, haud dubio secutus veterem Italicam, *Annunciavimus coram ipso, velut pue-*

rulus, velut radix de terra sitiens. [adv. Marcion. iii 17. *Annunciavimus de illo, &c. ib. 7. Annuntiamus de illo, &c. adv. Jud. 14.*] Theodotio priorem partem hoc modo vertit; Καὶ ἀναβήσεται ὡς θηλάζων ἐνώπιον αὐτοῦ. Symmachus, Καὶ ἀνέβη ὡς κλάδος ἐνώπιον αὐτοῦ. Aquila integram sententiam ita habet, Καὶ ἀναβήσεται ὡς τιθημιζόμενον εἰς πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ ὡς ῥίζα ἀπὸ γῆς ἀβάτου. WOTT. Citatio Clementis ordinem Cod. Alex. sequitur. Cod. Vat. exhibet ὡς παιδίον ἐναντίον αὐτοῦ. Interpunctione alia utitur Hefelius, ἀγγεῖλαμεν ἐναντίον αὐτοῦ ὡς παιδίον, κ. τ. λ. *Annunciavimus coram ipso: quasi parvulus est, &c.*

8. οὐκ ἔστιν εἶδος] Ita Cod. MS. et LXX. Editores ante Hefel. ad unum, ne Wottono quidem excepto, Junium secuti, exhibent ὅτι οὐκ ἔστιν κ. τ. λ.

10. ἐκλείπον παρὰ τὸ εἶδος] Aliter LXX, ἐκλείπον παρὰ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων Cod. Vat. ἐκλείπον παρὰ πάντας ἀνθρώπους Cod. Alex. ἐκλείπον παρὰ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων Justinus Martyr in Dialogo contra Trypho-

“ εἶδος τῶν ἀνθρώπων· ἄνθρωπος ἐν πληγῇ ὧν καὶ
 “ πόνῳ, καὶ εἰδὼς φέρειν μαλακίαν, ὅτι ἀπέστραπται
 “ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, ἠτιμάσθη καὶ οὐκ ἐλογίσθη.
 “ Οὗτος τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν φέρει, καὶ περὶ ἡμῶν
 “ ὀδυνᾶται, καὶ ἡμεῖς ἐλογισάμεθα αὐτὸν εἶναι ἐν 5
 “ πόνῳ, καὶ ἐν πληγῇ, καὶ ἐν κακώσει· αὐτὸς δὲ
 “ ἐτραυματίσθη διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, καὶ μεμα-
 “ λάκισται διὰ τὰς ἀνομίας ἡμῶν· παιδεία εἰρήνης
 “ ἡμῶν ἐπ’ αὐτόν, τῷ μῶλωπι αὐτοῦ ἡμεῖς ἰάθημεν.
 “ Πάντες ὡς πρόβατα ἐπλανήθημεν· ἄνθρωπος τῇ 10
 “ ὁδῷ αὐτοῦ ἐπλανήθη, καὶ Κύριος παρέδωκεν αὐτὸν

nem, [§ 13, p. 113 ed. Ben.]
 ubi totum liii caput ab ipso
 habetur. ἐκλείπον παρὰ τοὺς ἀν-
 θρώπους Clem. Alex. p. 252,
 [Paedag. iii 1,] ἐκλείπον παρὰ
 πάντας τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων
 ἦν. Idem p. 440. [Strom. ii 5.]
 Tertullianus, Italicam secutus,
Deficiens citra omnes homines.
 [citra filios hominum, adv. Jud.
 § 14, c. Marcion. iii 7.] Adeo
 ut LXX (ex ea enim versa fuit
 Italica) in initio videatur habu-
 isse, quod a MSto Alex. exhibetur,
 ἐκλείπον παρὰ πάντας τοὺς
 ἀνθρώπους, licet aliter legisse
 videantur tum S. Clemens, tum
 Justinus Martyr, alter Aposto-
 lis σύγχρονος, alter proximus
 apostolico saeculo, et S. Hieronymus
 cum Vaticano legerit
deficiens prae filiis hominum.
 Unde in Commentariis super
 locum haec habet: ‘Sin autem
 ‘ non habebat speciem neque
 ‘ gloriam, sed forma ipsius erat
 ‘ ignobilis et deficiens prae filiis
 ‘ hominum, sive ut habetur in
 ‘ Hebraeo, *despectus et novissi-*
 ‘ *mus virorum.*’ [Opp. iv, p. 614
 ed. Vallars.] Vulgat. *Despec-*

tum et novissimum virorum.
 ἐξουδενωμένος καὶ ἐλάχιστος ἀνδρῶν
 Symmachus. WOTT.

1. ἐν πληγῇ ὧν καὶ πόνῳ] Voces
 καὶ πόνῳ non habentur a
 LXX, neque eas agnoscit Wot-
 tonus in versione sua.

2. ἀπέστραπται] Prae pudore
 seu ob alapas. HEFELIUS.

5. εἶναι ἐν πόνῳ] Sic cum LXX
 Arabs. Textus Hebraeus paullo
 aliter, *Et nos reputavimus eum*
plagis affectum, percussum Dei,
et humiliatum. Vulgat. *Putavimus*
eum quasi leprosum, et percussum a
Deo et humiliatum. Syr. idem, nisi quod
 pro *leprosum* habet *cruciatum.*
 Ἡμεῖς δὲ ἐλογισάμεθα αὐτὸν μεμα-
 στιγωμένον, Theod. ἀφήμενον, i. e.
lepra affectum, Aquila. ἐν ἀφῆ,
in lepra, πεπληγῶτα ὑπὸ Θεοῦ καὶ
 τεταπεινωμένον, Symmach. Unde
 S. Hieronymus, Comment. in
 loc. [Opp. iv, p. 615 ed. Vallars.]
 ‘ Qui vere languores nostros
 ‘ et peccata portavit; et pro
 ‘ nobis dolet, non putative, id
 ‘ est, τὸ δοκεῖν, ut vetus et nova
 ‘ Haeresis suspicantur; sed vere
 ‘ crucifixus est. [Vere doluit,

ejus inhonorata, et deficiens prae filiis hominum. Homo est, in plaga positus et labore, et sciens ferre infirmitatem; quia aversa est facies ejus, despecta, et non reputata. Iste peccata nostra portat, et pro nobis dolet; et nos reputavimus eum esse in labore, et in plaga, et in afflictione. Ipse autem vulneratus est propter peccata nostra, et infirmatus est propter iniquitates nostras. Disciplina pacis nostrae super eum, livore ejus nos sanati sumus. Omnes quasi oves erravimus, homo in

‘dicens in Evangelio, *Tristis est anima mea usque ad mortem*, Matt. xxvi 38. Et, *Nunc anima mea turbata est*, Joan. xii 27.] Et nos putavimus eum esse immundum, sive in dolore, ut LXX transtulerunt, pro quo Aquila et Symmachus posuerunt *leprosum*, Theodotio, *flagellatum*. Quod aliis verbis Hebraico idiomate *lepra* intelligitur, [juxta illud quod in Psalmo xc 10 scriptum est, *Et flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo.*] Et est sensus, Putavimus eum pro peccatis suis a Deo esse percussum, qui humiliatus est propter nos, et cum latronibus crucifixus. Pro eo quod Symmachus transtulit *ἐν ἀφῆ ὄντα*, hoc est, *in lepra*, Aquila posuit *ἀφήμενον*, id est, *leprosum*; quod multi non intelligentes putant *relictum*, et alii legunt *καθήμενον*, id est, *sedentem*. WOTT.

8. παιδεία εἰρήνης ἡμῶν ἐπ’ αὐτόν] i. e. punitionem et castigationem quae nobis debebatur, ut pace frueremur, ipse in se recepit. COLOM.

11. παρέδωκεν αὐτόν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν] LXX habent

ταῖς ἀμαρτίαις. Hebraeus Textus alio modo se habet, sensus tamen diversus non est; *Et Dominus fecit occurrere in eum iniquitatem omnium nostrum; oppressus est, et ipse afflictus est, et non aperuit os suum.* Vulgat. *Et posuit Dominus in eo iniquitatem omnium nostrum; oblatus est, quia ipse voluit, et non aperuit os suum.* Symmachus et Theodotio, ὑπακούων οὐκ ἤνοιξε. Hinc S. Hieronymus, Comment. in locum: [tom. iv, 616 ed. Vallars.] . . . ‘*Dominus autem posuit in eo iniquitatem omnium nostrum, sive tradidit eum pro peccatis nostris: ut, quod propter imbecillitatem virium ferre non poteramus, pro nobis ille portaret, qui oblatus est quia ipse voluit.* Non enim necessitate crucem, sed voluntate sustinuit, dicens in Evangelio, *Calicem quem mihi dedit Pater, non bibam illum?* . . . Alioquin, si non propria voluntate esset oblatus, qui indicare et praedicere poterat proditorem, . . . poterat eos qui ad se missi fuerant declinare, quibus occurrit intrepidus, et ultro se obtulit, dicens, *Quem quae-*

“ ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν, καὶ αὐτὸς διὰ τὸ κεκα-
 “ κῶσθαι οὐκ ἀνοίγει τὸ στόμα· ὡς πρόβατον ἐπὶ
 “ σφαγὴν ἤχθη, καὶ ὡς ἀμνὸς ἐναντίον τοῦ κείραντος
 “ ἄφωνος, οὕτως οὐκ ἀνοίγει τὸ στόμα αὐτοῦ. Ἐν
 “ τῇ ταπεινώσει ἢ κρίσις αὐτοῦ ἤρθη· τὴν γενεὰν 5
 “ αὐτοῦ τίς διηγῆσεται; ὅτι αἶρεται ἀπὸ τῆς γῆς ἢ
 “ ζωὴ αὐτοῦ, ἀπὸ τῶν ἀνομιῶν τοῦ λαοῦ μου ἥκει εἰς
 “ θάνατον. Καὶ δώσω τοὺς πονηροὺς ἀντὶ τῆς ταφῆς
 “ αὐτοῦ, καὶ τοὺς πλουσίους ἀντὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ·
 “ ὅτι ἀνομίαν οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ εὐρέθη δόλος ἐν τῷ 10

‘ *ritis?* qui statim ceciderunt
 ‘ retrorsum; vocem enim prae-
 ‘ sentis Dei ferre non poterant.
 ‘ Pulchreque addidit: *Et non*
 ‘ *aperuit os suum.* Qui dicenti
 ‘ Pilato, *Mihi non loqueris?*
 ‘ noluit respondere. Sive juxta
 ‘ LXX *afflictus non aperuit os.*
 ‘ Aut juxta Symmachum et
 ‘ Theodotionem, *audiens non*
 ‘ *aperuit os suum.* Versio Sy-
 ‘ riaca ad Hebraeum Textura
 ‘ proxime accedit. Justinus Mar-
 ‘ tyr legit cum LXX, Κύριος παρ-
 ‘ ἔδωκεν αὐτὸν ταῖς ἁμαρτίαις ἡμῶν.
 ‘ [Dial. c. Tryph. § 13, p. 113
 ‘ ed. Ben.] Neque dubito quin
 ‘ ita verterint LXX Interpretes,
 ‘ Clementem vero phrasin LXX
 ‘ paululum variasse, ut propius
 ‘ accederet ad phrasin N. Testa-
 ‘ menti, in quo semper legimus
 ‘ παρεδωκεν, et παρεδόθη ὑπὲρ ἡμῶν,
 ‘ et ὑπὲρ ἁμαρτιῶν ἡμῶν. WOTT.

2. οὐκ ἀνοίγει τὸ στόμα] Ita
 Codex Alexandrinus, at Vati-
 canus exhibet οὐκ ἀνοίγει στόμα
 αὐτοῦ.

3. ἐναντίον τοῦ κείραντος] Cod.
 Alex. ἐναντίον τοῦ κείραντος αὐ-
 τόν. Cod. Vat. ἐναντίον τοῦ κεί-
 ροντος ἄφωνος. S. Lucas, Act.

viii 32, ἐναντίον τοῦ κείροντος αὐ-
 τὸν ἄφωνος.

4. τὸ στόμα αὐτοῦ.] Ita Cod.
 Alex. et S. Lucas. In Cod.
 Vat. deest αὐτοῦ.

ib. Ἐν τῇ ταπεινώσει] Legunt
 cum LXX Intt. tum S. Lucas
 Act. viii 33, tum S. Clemens
 hoc in loco, nisi quod ab Evan-
 gelista interponitur αὐτοῦ inter
 τῇ ταπεινώσει et ἢ κρίσις. In
 textu Hebraeo multum aliter
 legimus, *De clausura et de ju-
 ‘ dicio sublatus est.* Vulgat. *De*
 ‘ *angustia, &c.* Syr. *E carcere et*
 ‘ *judicio raptus est.* Tertullianus
 ‘ [adv. Judaeos § 13,] secutus
 ‘ Italicam, *In humilitate enim*
 ‘ *judicium ejus sublatus est.* S.
 ‘ Hieronymus in locum [tom. iv,
 ‘ 618 ed. Vallars.] ‘ *De angustia*
 ‘ *et judicio sublatus est;* sive, ut
 ‘ LXX transtulerunt, *in humi-
 ‘ litate judicium ejus ablatum*
 ‘ *est,* illud significat, quod de
 ‘ tribulatione atque judicio ad
 ‘ Patrem victor ascenderit; sive
 ‘ quod Judex omnium, judicii
 ‘ non repererit veritatem; sed
 ‘ absque ulla culpa, seditione
 ‘ Judaeorum, et Pilati voce
 ‘ damnatus sit: unde admira-

via sua erravit; et Dominus tradidit eum propter iniquitates nostras, et ipse propter afflictionem non aperit os suum. Sicut ovis ad victimam ductus est, et sicut agnus coram tondente mutus, sic non aperit os. In humilitate iudicium ejus sublatum est; generationem ejus quis enarrabit? Quia tollitur de terra vita ejus, ab iniquitatibus populi mei ductus est ad mortem. Et dabo impios pro sepultura ejus, et divites pro morte illius; quia iniquitatem non fecit, neque dolus in ore ejus; et

‘tur Propheta, quod omnium ‘Deus se tradiderit passioni.’ WOTT.

5. τὴν γενεάν] Ob ea quae subsequuntur, Galliciollus τὴν γενεάν non de mystica aut inenarrabili generatione Verbi accipiendum, sed ad literam de pravitate illius temporis hominum putat esse intelligendum. DRESSEL.

6. ὅτι ἀπεταί κ. τ. λ.] Text. Heb. *Quoniam abscissus est de terra viventium, propter praevaricationem populi mei plaga ei.* Vulgat. *Qui abscissus est de terra viventium, propter scelus populi mei percussit eum.* Vers. Syr. *Nam succisus est e terra viventium, et ex iniquis populi mei appropinquarunt ei, sive tetigerunt eum.* Theodotio, ὅτι ἀπετμήθη ἀπὸ γῆς ζώντων, ἀπὸ ἀθεσίας τοῦ λαοῦ μου ἤψατο αὐτῶν. Symmachus, Ἀπετμήθη γὰρ ἐκ γῆς ζώντων, καὶ διὰ τὴν ἀδικίαν τοῦ λαοῦ μου πληγὴ αὐτοῖς. Tertullianus [adv. Judaeos § 10,] veterem Italicam secutus in citando membro posteriore cum LXX verbum verbo reddens, exhibet, *A facinoribus populi mei perductus est ad*

mortem. S. Hieronymus, Comment. super locum, haec observavit: ‘Istius igitur, cujus ‘generationem, aut nullus, aut ‘rarus enarrare potest, sublata ‘est vita de terra, ut nequam ‘in terra, sed in coelo ‘viveret. Sive abscissus est de ‘terra viventium, ut impleretur ‘de eo quod scriptum est ‘Quodque jungitur, *propter scelus populi mei percussit eos,* ‘sive juxta LXX ἀπὸ τῶν ἀνομιῶν, &c. duplicem habet sensum, &c.’ WOTT.

7. ἥκει εἰς θάνατον] LXX ἤχθη. Lectionem Clementinam, meliorem, iudice Grabio, exhibet tum S. Justin. M. Apol. i 51, tum Chrysostom. adv. Jud. et Gent. quod Christus sit Deus, § 4, Opp. i. p. 563 ed. Ben.

10. οὐδὲ εὐρέθη δόλος κ. τ. λ.] Sic Cod. Alex. At a Vaticano exhibetur ὅτι ἀνομίαν οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ δόλον ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ. S. Cyprianus habet, [adv. Judaeos ii. 15] *Quia facinus non fecit, neque insidias in ore suo.* Sed ante eum Tertullianus [adv. Judaeos § 11] *Quia scelus non fecit, neque dolus in ore ejus inventus est.* Justinus Mar-

“στόματι αὐτοῦ· καὶ Κύριος βούλεται καθαρῖσαι
 “αὐτὸν τῆς πληγῆς. Ἐὰν δῶτε περὶ ἁμαρτίας,
 “ἢ ψυχὴ ὑμῶν ὄψεται σπέρμα μακρόβιον. Καὶ
 “Κύριος βούλεται ἀφελεῖν ἀπὸ τοῦ πόνου τῆς ψυχῆς
 “αὐτοῦ, δεῖξαι αὐτῷ φῶς, καὶ πλάσαι τῇ συνέσει, 5
 “δικαιῶσαι δίκαιον εὖ δουλεύοντα πολλοῖς, καὶ τὰς
 “ἁμαρτίας αὐτῶν αὐτὸς ἀνοίσει. Διὰ τοῦτο αὐτὸς
 “κληρονομήσει πολλούς, καὶ τῶν ἰσχυρῶν μεριεῖ
 “σκῦλα· ἀνθ’ ὧν παρεδόθη εἰς θάνατον ἢ ψυχῇ

tyr [Apol. i 51] οὐδὲ εὐρέθη δόλος (S. Cyrillus οὐδὲ δόλος εὐρέθη) ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ. Lectionem Clementinam confirmat ipse Petrus Apostolus, apud quem legimus [Ep. I. ii 22] ὅς ἁμαρτίαν οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ εὐρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ. Hebraeus Textus habet, eo quod injuriam non fecit, neque fuit dolus in ore ejus. Vulgat. Eo quod iniquitatem non fecerit, neque fuerit dolus in ore ejus. S. Hieron. Comment. super locum haec habet; ‘Iste pro cuius sepultura ac morte impii divitesque sunt traditi, iniquitatem non fecit, neque dolus est in ore ejus.’ WOTT. Lectio illa quam e S. Cyrillo profert Wottonus non exstat in Comment. in Esaiam lib. V, tom. i, Opp. ii. p. 749 ed. Aubert. Lutet. 1638.

I. καὶ Κύριος βούλεται καθαρῖσαι κ. τ. λ.] Heb. et Syr. *Et Dominus vult contundere eum, fecit eum aegrotare.* Vulgat. *Et voluit Dominus conterere eum in infirmitate.* Syr. versio cum Hebraeo textu consentit. S. Hieronymus, Comment. super locum, haec habet, ‘Juxta Hebraicum hic sensus est: si

‘posuerit pro peccato animam suam ille quem Dominus conterere voluit, sive mundare, videbit semen longaeum, quod seminavit in bona terra. Juxta LXX hoc dicitur: O vos, propter quorum peccata filius Dei est ductus ad mortem—si volueritis agere poenitentiam, et pro peccatis vestris offerre sacrificium placens Deo—videbit anima vestra semen longi temporis, ipsum Dominum Salvatorem.’ WOTT.

2. τῆς πληγῆς] Ita cum Cod. MSto Mill. Wott. Gall. Hefel. et Dresselius. Caeteri cum Junio ταῖς πληγαῖς. MSti lectionem exhibent LXX Cod. Alex. ἀπὸ τῆς πληγῆς, et sic legitur hic locus Prophetiae apud Justinum M. Dial. c. Tryphon. § 13. Herzogius, *Ihn wollte der Herr von Leiden befreien.*

ib. Ἐὰν δῶτε] Ita Cod. MStus, non δῶται, quam lectionem, a Wottono in contextu datam, e Justino M. defendit Gallandius. Editor autem ipse Cantabrigiensis existimat librarium, ut alibi saepissime, hoc quoque in loco scripsisse AI pro E; et Cod. Alex. a Gallandio allega-

*Dominus vult mundare eum a plaga. Si dederitis pro peccato, anima vestra videbit semen longae-
vum. Et vult Dominus auferre de dolore animam
ejus, ostendere ei lucem, et formare intelligentia,
justificare justum bene servientem multis; et pec-
cata eorum ipse portabit. Propterea ipse possi-
debit multos, et fortium dividet spolia, pro eo quod
tradita est ad mortem anima ejus, et in iniquis*

tus non habet δῶται in Esai. liii 10, sed δῶτε, quam lectionem ante oculos habuerunt et Hieronymus et Cyrillus.

3. ὄψεται] In Codice MSto ΕΨΕΤΑΙ.

ib. καὶ Κύριος βούλεται ἀφελεῖν κ. τ. λ.] LXX eodem modo, quo a Clemente hoc in loco habetur, legunt. Hebraeus textus longe aliter, *Videbit semen, prolongabit dies, et voluntas Domini in manu ejus prosperabitur. Propter laborem animae suae videbit, saturabitur, in scientia sua justificabit justus servus meus multos.* Vulgat. *Videbit semen longaevum, et voluntas Domini in manu ejus dirigetur. Pro eo quod laboravit anima ejus, videbit, et saturabitur: in scientia sua justificabit ipse justus servus meus multos.* Versio Syriaca, *Ut videret semen, et prorogaret dies, et voluntas Domini in manu ejus prosperaretur: et e labore animae suae videret, et scientia saturaret, atque justificaret justos: servus erit multorum.* Tertullianus habet: *Et Deus voluit eximere a morte animam ejus.* [adv. Judaeos § 11.] καὶ Κύριος βούλεται ἀφελεῖν ἀπὸ τοῦ θανάτου τὴν ψυχὴν αὐτοῦ: pro ἀφελεῖν ἀπὸ τοῦ πόνου τῆς ψυχῆς αὐτοῦ. S. Hieronymus hunc

locum ita explicat: ‘Vult enim Dominus auferre de dolore animam ejus . . . et ostendere ei lucem, ut omnes per se videat illuminatos. Et formare intelligentia, subauditur eum, propter quem descenderit Spiritus sententiae et intellectus, et justificare justum qui bene multis servierit. Non enim venit, ut ministraretur ei, sed ut ministraret Et notandum, quod non justificatus sit (ut de iniquo justus fieret) sed justus justificatur, non ut inciperet esse, quod non erat; sed ut, quod erat, omnibus appareret. Iste justus pro iniquis passus est, ut omnes nos offerret Deo.’ WOTT.

5. πλάσαι] πλῆσαι, Grabius, de Vitiis LXX Interpretum. [p. 39.] HEFEL.

9. ἀνθ' ὧν παρεδόθη κ. τ. λ.] Ita exhibetur a LXX Intt. at habetur paullo aliter ab Hebraeo Textu, *Pro eo quod effudit in mortem animam suam.* Vulgat. *Pro eo quod tradidit in mortem animam suam.* S. Cyprianus, [adv. Judaeos ii 15.] *Propterea quod tradita est ad mortem anima ejus.* S. Hieronymus in locum, [tom. iv, 623 ed. Vallars.] ‘Propterea accipiet gentes pluras, qui venit praedicare captivis remissionem, et capti-

“ αὐτοῦ, καὶ τοῖς ἀνόμοις ἐλογίσθη, καὶ αὐτὸς ἄμαρ-
 “ τίας πολλῶν ἀνήνεγκεν, καὶ διὰ τὰς ἁμαρτίας αὐ-
 “ τῶν παρεδόθη.” Καὶ πάλιν αὐτὸς φησιν, “ Ἐγὼ
 “ δέ εἰμι σκώληξ, καὶ οὐκ ἄνθρωπος, ὄνειδος ἀνθρώ-
 “ πων καὶ ἐξουθένημα λαοῦ. Πάντες οἱ θεωροῦντές 5
 “ με, ἐξεμυκτῆρισάν με, ἐλάλησαν ἐν χεῖλεσιν, ἐκί-
 “ νησαν κεφαλῆν· ἤλπισεν ἐπὶ Κύριον, ῥυσάσθω
 “ αὐτόν, σωσάτω αὐτόν, ὅτι θέλει αὐτόν.” Ὁράτε,
 ἀνδρες ἀγαπητοί, τίς ὁ ὑπογραμμὸς ὁ δεδομένος ἡμῖν·
 εἰ γὰρ ὁ Κύριος οὕτως ἐταπεινοφρόνησεν, τί ποιή- 10
 σομεν ἡμεῖς οἱ ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῆς χάριτος αὐτοῦ δι’
 αὐτοῦ ἐλθόντες;

IZ'. Μιμηταὶ γενόμεθα κακείνων, οἵτινες ἐν δέρ-

et Sancto-
rum vetusti
temporis.

‘vam prius a Diabolo atque
 ‘Daemonibus duxit captivita-
 ‘tem, et dedit eam dono homi-
 ‘nibus. atque credentibus; quia
 ‘tradidit in mortem animam
 ‘suam, et cum sceleratis, sive
 ‘iniquis reputatus est.’ WOTT.

1. καὶ τοῖς ἀνόμοις] καὶ ἐν τοῖς
 ἀνόμοις LXX et Justinus M.
 Apol. i 51. At ibid. 50, μετὰ
 τῶν ἀνόμων.

2. καὶ διὰ τὰς ἁμαρτίας] Eo
 modo habetur a LXX Intt. καὶ
 διὰ τὰς ἁμαρτίας Alex. (ἀνομίας
 Vat.) αὐτῶν παρεδόθη. Sed in
 Hebraeo Textu legimus: *et prae-
 varicatoribus intercedet.* Vul-
 gat. *et pro transgressionibus ro-
 gavit.* S. Cyprianus, [adv. Ju-
 daeos ii 15,] *propter facinora
 illorum traditus est.* S. Hiero-
 nymus ita cum LXX Intt. lo-
 cum explicat: ‘Vere enim re-
 ‘putatus est inter peccatores et
 ‘iniquos. . . Tantaeque clemen-
 ‘tiae fuit, ut pro transgressoribus,
 ‘immo pro persecutoribus
 ‘suis rogaret in cruce, et di-

‘ceret, Pater, ignosce illis,
 ‘quod enim faciunt nesciunt.’
 WOTT.

3. Καὶ πάλιν αὐτὸς φησιν] αὐ-
 τὸς, ἴψε, scil. Christus. SAN-
 CROFT. Vide infra, § 22 ad
 init. καὶ γὰρ αὐτὸς προσκαλεῖται
 ἡμᾶς.

6. ἐλάλησαν ἐν χεῖλεσιν] Ita
 legit Clemens cum LXX Intt.
 Textus Hebraeus, *emittent in
 labio.* Versio S. Hieronymi,
 ex Hebraeo facta, *demittunt la-
 bium.* WOTT.

7. ἤλπισεν ἐπὶ Κύριον] Eo-
 dem modo habetur ab Intt.
 LXX, in Verss. Syr. et Vulgat.
 necnon in Evangelio S. Mat-
 thaei, xxvii 43. Exhibet no-
 bis Textus Hebraeus, *Folve vel
 verte te ad Dominum.* Versio
 S. Hieronymi: *confugit ad Do-
 minum.* WOTT.

9. τίς ὁ ὑπογραμμὸς] Vide
 supra notata ad § 5, p. 30 l. 2.

10. εἰ γὰρ ὁ Κύριος οὕτως ἐτα-
 πεινοφρόνησεν] Sic Augustinus,
 Tract. 25 in Johan. col. 221,

reputatus est: et ipse peccata multorum tulit, et propter iniquitates eorum traditus est. Et rursus idem dicit, Ego autem sum vermis et non homo, opprobrium hominum, et abjectio plebis. Omnes videntes me, deriserunt me, loquuti sunt labiis, moverunt caput. Speravit in Domino, eripiat eum, salvum faciat eum, quoniam vult eum.

Ps. xxii
6—8.

S. Matt.
xxvii 43.

Videtis, viri dilecti, quale nobis exemplar sit propositum; si enim Dominus ita se humiliavit, quid faciemus nos, qui sub jugum ejus gratiae per ipsum venimus?

S. Matt. xi.
29 30.

XVII. Imitatores simus eorum qui in caprinis

Hebr. vi 12.

[491 tom. iii ed. Ben.] ‘Quid superbis, homo? Filius Dei propter te humilis factus est. Puderet te fortasse imitari humilem hominem: saltem imitare humilem Deum.’ Id. Ps. xviii, col. 99, [87, tom. iv.] ‘Jam tandem erubescat homo esse superbus, propter quem humilis factus est Deus.’ BOIS. ‘Nomen ὁ Κύριος in signitum articulo, et simpliciter positum, altius quiddam humano fastigio sonat; nec ad creaturam convenit uti neque quod *jugum gratiae ipsius* vocat.’ Petavius, Theol. Dogm. tom. ii, Praef. ii § 7. Vide supra, p. 16 l. 1, et infra, § 33.

ib. *τί ποιήσωμεν*] Ita Cotel. Coust. Russel. Hefel. et Dresselius. Caeteri, librarium presius quam sapientius secuti, *ποιήσωμεν*. Apud Cod. MStum ne vestigium quidem exstat particulae *ὄν* quam Wottonus in nota sua interposuit ante *ποιήσωμεν*.

11. δι’ αὐτοῦ] Hae voces non leguntur in Edd. ante Wottonum, non tam Junii, ut videtur,

quam typographorum oscitantia; agnoscuntur enim in versione ejus, necnon a Wakio.

12. ἐλθόντες] Ita proculdubio legendum, uti in omnibus Edd. si Junium et Maderum excipias, apud quos exhibetur scriptura MSti plane mendosa, ΕΛΘΟΝΤΟΣ. A librario nostro saepissime permutantur ε et ο.

13. οἷνες ἐν δέρμασιν κ. τ. λ.] Hic locus ex xi ad Hebraeos desumptus est, prout tota haec narratio de fide et obedientia Patriarcham: similitudinem sensuum et verborum, quam Patres inter Epistolam ad Hebraeos et hanc Clementis esse dixerunt, ex hoc loco et aliis facile deprehendere potest diligens et attentus lector. Clemens Alex. Strom. iv [§ 17, p. 610 ed. Potter.] addit καὶ τριχῶν καμηλείων πλέγμασι. JUN. Clemens Alex. τὸ, δι’ ὑπομονὴν καὶ πίστιν ἐν δέρμασιν αἰγείοις κ. τ. λ. subnectit τῷ, διὰ πίστιν καὶ φιλοξενίαν ἐσώθη Ῥαββὴ ἡ πόρνη. Praeternimit autem ea omnia quae inde sequuntur, viz. a. § 12 ad § 17. Hinc Ano-

μασιν αἰγίοις καὶ μηλωταῖς περιεπάτησαν, κηρύσσοντες τὴν ἔλευσιν τοῦ Χριστοῦ· λέγομεν δὲ Ἡλίαν καὶ Ἐλισαίε, ἔτι δὲ καὶ Ἰεζεκιήλ τοὺς προφήτας, πρὸς τούτοις καὶ τοὺς μεμαρτυρημένους. Ἐμαρτυρήθη μεγάλως Ἀβραάμ, καὶ φίλος προσηγορεύθη τοῦ 5 Θεοῦ, καὶ λέγει, ἀτενίζων εἰς τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ, ταπεινοφρονῶν, “Ἐγὼ δὲ εἰμι γῆ καὶ σποδός.” Ἐπι δὲ καὶ περὶ Ἰὼβ οὕτω γέγραπται· “Ἰὼβ ἦν δίκαιος,

nymus [Edv. Bernard] hoc in loco observavit, ‘Haec junxit, Clemens Alexandrinus, p. 516, cum § 9 hujus Epistolae, et rectissime. Quanta Interpolator addidit? sed hoc facinus Hieronymum ipsum latuit in Com. ad Esaiam.’ Haec quidem junxit Clemens Alex. cum § 9 pro more suo, qui in citando pro arbitrio suo alia contrahit, alia fusius tradit, alia tollit, alia interponit, sibi que accommodat; qui vero inde arguit, interpolatam fuisse hoc in loco Epistolam B. Clementis, neque Romanum, neque Alexandrinum Clementem probe novit; et dum Hieronymum inscitiae insimulavit, ipse inscitiae suae, et fastus hypercritici dedit insigne specimen; lecta enim fuit publice in Ecclesia haec Epistola paene ad Hieronymi tempora, adeo ut locus esse haud potuerit hujusmodi fraudi: neque alius quisquam fuit perspicacis magis ingenii, et acuminis critici, quam Hieronymus: eadem etiam fraus latuit Photium, si interpolata fuerit haec Epistola ante Hieronymum. Liceat igitur Anonymo per me frui commento suo; vix enim alium quemquam trahet in suas partes, praecipue

quum haec propius accedant ad Epistolam ad Hebraeos, quam ea quae a Clemente Alexandrino habentur; neque abhorreat ab hujus more quae ab ipso citantur in compendium ducere; neque alius locus sit, qui hoc facilius admittat. Operae igitur pretium esse duco totum, sicut ab Alexandrino habetur, lectori simul exhibere: Ἀτενίσωμεν οὖν εἰς τοὺς τελείως λειτουργήσαντας αὐτοῦ τῇ μεγαλοπρεπείᾳ δόξῃ. Λάβωμεν Ἐνώχ, ὃς ἐν ὑπακοῇ δίκαιος εὐρεθεὶς μετετέθη. Καὶ Νῶε, ὃς πιστεύσας διεσώθη καὶ Ἀβραάμ, ὃς διὰ πίστιν καὶ φιλοξενίαν φίλος Θεοῦ, πατὴρ δὲ τοῦ Ἰσαὰκ προσηγορεύθη. Διὰ φιλοξενίαν καὶ εὐσέβειαν Ἰὼβ ἐσώθη ἐκ Σοδόμων. Διὰ πίστιν καὶ φιλοξενίαν ἐσώθη Ῥαὰβ ἢ πόρνη. Διὰ ὑπομονὴν καὶ πίστιν ἐν δέρμασιν αἰγίοις, καὶ μηλωταῖς, καὶ τριχῶν καμηλείων πλέγμασιν περιεπάτησαν κηρύσσοντες τὴν βασιλείαν τοῦ Χριστοῦ· λέγομεν δὲ Ἡλίαν καὶ Ἐλισσαίου, Ἰεζεκιήλ τε καὶ Ἰωάννην, τοὺς προφήτας. ed. Oxon. p. 610. WOTT.

3. Ἐλισαίε] Cod. MStum secutus sum. Edd. cum Clemente Alex. Ἐλισσαίου.

4. καὶ τοὺς μεμαρτυρημένους.] i. e. etiam eos qui in Scriptura praeclaris elogiis atque testimoniis ornati sunt. Vid. Act.

et ovinis pellibus adventum Christi praedicantes Hebr. xi
37.
circumierunt, Eliam dicimus, et Elisaeum, et Eze- Act. vii 52.
chielem prophetas, et cum his, eos qui praeclarum
testimonium consequuti sunt. Abraham elogio II Paral.
xx 7.
insigni ornatus fuit, et amicus Dei vocatus fuit, Esai. xli 8,
S. Jacob.
ii 23.
qui gloriam Dei defixis oculis aspiciens in humili-
tate dixit, *Ego autem sum terra et cinis*. Prae- Gen. xviii
27.
terea et de Job sic scriptum est: *Job erat justus*, Jób. i 1.

vi 3, et Hebr. xi 2. Participium *μεμαρτυρημένους* sic accipiendum esse, non autem de iis intelligendum, qui mortis illud genus quod Martyrium dicitur subierunt, quae mox sequuntur satis apte videntur declarare. BOIS. Vide sis infra, § 18, et Ignat. ad Philad. § 11. Cf. Euseb. H. E. i 4, Πάντας δ' ἐκείνους δικαιοσύνη μεμαρτυρημένους. Sic D. Johannes, Ep. III 12, Δημητρίω μεμαρτύρηται ὑπὸ πάντων. Hermas, Past. III v 2, "quod tam plenum testimonium Domini sui assecutus fuisset."

5. καὶ φίλος προσηγορεύθη τοῦ Θεοῦ] Memoratur a S. Jacobo de Abrahamo, quod φίλος Θεοῦ ἐκλήθη, ii 23. Respexerunt proculdubio, tum S. Jacobus, tum S. Clemens, ad II Paralipom. xx 7, Ἀβραὰμ τῷ ἡγαπημένῳ σου. (ubi ed. Complut. habet Ἀβραὰμ τῷ φίλῳ σου.) vel Esai. xli 8, Ἀβραὰμ, ὃν ἡγάπησα, pro quo Symmachus Ἀβραὰμ τοῦ φίλου μου. In utroque loco Text. Hebraeus et Vulgat. exhibent ἀμι-
ci. Citavit haec ex Romano Clemens Alexandrinus: praetermisit autem ἀνεύζων εἰς τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ, caeteraque pro usitato illius more immutavit. Apud illum enim, pro Ἐμαρτυρήθη μεγάλως Ἀβραὰμ, καὶ φίλος προσηγορεύθη τοῦ Θεοῦ, legimus

Ὁ γὰρ τοι φίλος Θεοῦ διὰ πίστιν ἐλευθέραν κληθεῖς Ἀβραὰμ. Petivit sane vocem κληθεῖς ex Epistola S. Jacobi. Pro λέγει ταπεινόφρων vel ταπεινοφρονῶν, apud Clem. Alex. legitur οὐκ ἐπήρθη τῇ δόξῃ, μετριοπαθῶν δὲ ἔλεγεν. WOTT.

7. ταπεινοφρονῶν] MS. exhibet ΤΑΠΕΙΝΟΦΡΩΝΩΝ, unde posterius ΩΝ redundare existimo; adeo ut legendum sit ταπεινόφρων, quod aptius consentit cum analogia et Syntaxi Graecae linguae, in qua duo participia rarius concurrunt absque copula. WOTT. Wottono adstipulatur Gallandius. Attamen ταπεινοφρονῶν habemus supra § 16, infra § 19, et saepissime permutantur O et Ω.

8. Ἰώβ ἦν δίκαιος κ. τ. λ.] Haec paullo aliter a Clemente quam a LXX Intt. habentur, apud quos legimus [in Cod. Alex.] ἄμεμπτος, δίκαιος, ἀληθινός, θεοσεβής, ἀπεχόμενος ἀπὸ παντὸς πονηροῦ πράγματος. [in Cod. Vat. ἀληθ. ἄμ. δίκ. θεοσεβής,] Clemens Alex. [Strom. iv 17.] in citando hoc loco non niscidit a Clemente Romano, nisi quod pro ἔτι δὲ καὶ περὶ Ἰώβ οὕτω γέγραπται habeat περὶ τε τοῦ Ἰώβ οὕτως γέγραπται, et ante θεοσεβής ex LXX inserat καί. Quum S. Pater hoc in loco Jobum me-

“καὶ ἄμεμπτος, ἀληθινός, θεοσεβής, ἀπεχόμενος ἀπὸ
 “παντὸς κακοῦ.” ἀλλ’ αὐτὸς ἑαυτοῦ κατηγ[ορῶν
 εἶπεν,] “Οὐδεὶς καθαρὸς ἀπὸ ῥύπ[ου, ἐὰν καὶ] μιᾶς
 “ἡμέρας ἢ ζωῆ αὐτοῦ[ν].” Μωϋσῆς “πιστὸς ἐν
 “ὄλῳ [τῷ οἴκῳ] αὐτοῦ” ἐκλήθη, καὶ διὰ τῆς [ὑπη- 5
 ρε]σίας αὐτοῦ ἔκρινεν ὁ Θεὸς [λαὸν αὐτοῦ Ἰσραὴλ]

dium inter Abraham et Moysen collocet, satis constat eum habuisse Jobum Moysae antiquiorem. Cum S. Clemente sensit Chrysostomus, qui in Homil. de Laudibus Pauli haec habet: *Τίνα ἂν τις μετὰ τὸν Ἰῶβ ἐκπλαγεῖν; τὸν Μωϋσέα πάντως.* vol. viii, p. 35 ed. Savil. Jobum medium inter Josephum et Moysen collocat S. Chrysostomus; Josephus autem, quum filius fuerit Jacobi nepotis Abrahami, tertius fuit ab Abrahamo, a quo Jobus quintus fuisse existimatur prognatus de Esavo: vid. quae habentur in fine libri Job a Graecis Bibliis. WOTTON.

2. ἀλλ’ αὐτὸς ἑαυτοῦ κατηγ[ορῶν] Multo aliter legimus in Clem. Alex. [Strom. iv 17,] *Οὗτος ὁ νικήσας δι’ ὑπομονῆς τὸν πειράσαντα, καὶ μαρτυρήσας, καὶ μαρτυρηθεὶς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, ὃς ταπεινοφροσύνης ἀντέχεται, καὶ λέγει οὐδεὶς κ. τ. λ.* Haec igitur de suo inseruit, quo ea quae sequuntur sibi accommodaret; neque hoc ab ipso alienum est: hinc legimus paulo infra, *ἰσχυρόφωτος καὶ βραδύγλωστος φωνῆν Κυρίου διὰ γλώσσης ἀνθρωπίνης διακονῆσαι*, quae verba neque Moysis sunt, neque Clementis Romani. Hinc Strom. v, [§ 10] legimus καὶ γὰρ ὀφείδοντες εἶναι διδάσκαλοι διὰ τὸν χρόνον, φησίν, ὡς ἂν ἐγγηράσαντες τῇ διαθήκῃ τῇ

παλαιᾷ, πάλιν χρεῖαν ἔχετε τοῦ διδάσκειν ὑμᾶς—πᾶς γὰρ ὁ μετέχων γάλακτος ἄπειρος λόγου δικαιοσύνης· νῆπιος γὰρ ἐστὶ, τὰ πρῶτα μαθήματα πεπιστευμένος· τελείων δέ ἐστὶν ἢ στερεὰ τροφή κ. τ. λ. Quod si hanc licentiam sibi indulserit in citandis Sacris Scripturis, nemo miretur, si eadem usus fuerit quum versetur circa scripta Viri Apostolici. WOTT.

3. εἶπεν] Ita se legisse diserte testatur Wottonus. Ego quidem inter κατηγ. . . . et οὐδεὶς nihil conspicerem potui. Edd. omnes praeter Russel. Gall. Hefel. et Dresselium, exhibent λέγει, quam lectionem literis miniatis descripserat Junius, perinde ac si nihil hic exstisset in Cod. MSto.

ib. ἐὰν καὶ] μιᾶς] Junius cum Clemente Alex. legit οὐδὲ εἰ; neque a vero absimile est eo modo scripsisse ipsum Clementem, quem secutus fuit Alexandrinus, et Origenes ejus discipulus Alexandrinum; legit enim Origenes haud semel οὐδὲ εἰ; quum vero hoc in loco in MSto Codice lacuna sit, adeo ut nihil certi inde constare possit, lego cum vulgatis LXX Editionibus, et Codicibus optimae fidei, Alexandrino et Vaticano, ἐὰν καὶ. Dicitur autem apud Jobum interrogative. WOTT. Cod. Vat. μία ἡμέρα. Cum Wottono facit Boisius, qui in apographo suo

sine crimine, verax, colens Deum, abstinens ab omni malo: sed ille seipsum accusans dicit: *Nemo mundus a sorde, etsi vita ejus unius diei fuerit.* Job. xiv 4, 6. Num. xii 7. Hebr. iii 2. Moses fidelis in tota ejus domo vocatus est, et per ejus ministerium judicavit Deus populum ejus Israel per plagas et supplicia; verum ille honore

legerat, . . . ἀπό ῥύπους, οὐδὲ μίαις . . . Eandem formam ῥύπους exhibet Junius; et neutro quidem genere hanc vocem dixit Hippocrates; τυρὸν αἷγειον ὀπτᾶν περιξύσας τὸ ῥύπος καὶ τὴν ἄλμην. de Mulier. Morb. i 65, tom. vii p. 765 ed. Charter. necnon Gregorius Naz. τὰ τῶν ψυχῶν ῥύπη. Orat. xvi, tom. i p. 263 ed. Paris. 1630. Millius legit εἰ καί. Cotelierius lectoris arbitrio permittit eligere quid velit, vel οὐδὲ εἰ vel οὐδ' ἂν, vel εἰν καί, vel denique κἂν. οὐδ' ἂν legebat Const. Apost. scriptor. ii 18. Hunc locum e libro Job ab Origene quadragies citatum fuisse testatur Wallus, *History of Infant-Baptism*, i, 122.

4. πιστὸς ἐν ὄλφ] Epistolam ad Hebraeos adducit, S. Pauli nomine non appposito, sicut et infra, § 36. Vid. Routh. Rel. Sacr. i 422.

5. [ὑπηρε]σίας] Hanc lectionem, ad oram libri a Colom. Frey. et Coustantio datam, in contextum admiserunt Wott. Hefel. et Dresselius. Caeteri cum Junio, *προστασίας, per ejus praefecturam.*

6. [λαὸν αὐτοῦ Ἰσραὴλ] Lacunam hanc explevi ad Millii mentem, qui τῶν μαστίγων καὶ τῶν αἰκισμάτων interpretatur de plagis illis quas in deserto tulerunt Israelitae. Wottonus, quem sequuntur Hefelius et Dresselius, reposuit ἔκριεν ὁ Θεὸς Αἴ-

γυπτον, eamque lectionem strenue defendit, argumentis nixus hisce; primum, lacunam non esse nisi circiter sex aut septem literarum; deinde, in hoc MSto, propria regionum, civitatum, et virorum nomina saepius contracta legi; denique ἔκριεν . . . διὰ μαστίγων eodem modo dictum esse quo τῆς περιχώρου πάσης κριθέσης διὰ πυρός supra § 11. Lacunae magnitudinem quod spectat, infirmo argumento nititur vir doctus; chasma enim hoc ad finem lineae exstat; et in lineis claudendis librarius noster plerumque literis minutioribus et gradatim decrescentibus utitur, ideoque conjectura tantum adsequi possumus quot literae olim hiatus talem expleverint; certum vero numerum literarum quae vel nimia vetustate vel pergamaeae corrosione perierint capere omnino non licet. Compensanda scripturae quidem complura exhibet Codex Alexandrinus; nusquam autem, quantum e Woidii et Baberi Prolegomenis colligere possum, reperitur exemplum hujus in voce Αἴγυπτος breviationis quam indicat Wottonus; Αἴπτον scil. vel Απτον. Davisius, ex eo quod subdit B. Pater Mosis responso, patere censet neque ad Aegyptiorum plagas, nec ad eas quas in deserto subierunt Israelitae respicere Clementem, et reponen-

διὰ τῶν μαστίγων καὶ τῶν [αἰκι]σμάτων αὐτῶν· ἀλλὰ κάκε[ίνος] δοξασθεὶς μεγάλως οὐκ ἐμ[εγα]-
λορρημόνησεν, ἀλλ' εἶπεν, ἐ[κ τῆς] βάτου χρημα-
τισμοῦ αὐτῷ διδο[με]νον, “Τίς εἰμι ἐγώ, ὅτι με
“πέμπ[εις]; ἐγὼ δέ εἰμι ἰσχνόφωνος καὶ βρ[α]δύ- 5
“γλωσσος.” Καὶ πάλιν λέγει, “Ἐγὼ δέ εἰμι
“ἀτμὶς ἀπὸ κύθρας.”

dum credit ἔκρινεν ὁ Θεὸς ΤΟΝ
ἸΣΑ ΛΥΣΑΙ τῶν μαστίγων. Sin
vero Gallandium audias, chas-
ma istud sic sanabis, ἔκρινεν ὁ
Θεὸς ΛΥΣΑΙ ΤΟΝ ἸΣΑ διὰ τῶν
μαστίγων, ut sensus sit, decre-
visse Deum eruere e captivitate
Aegyptiaca Israellem dum fla-
gellis et contumeliis acrius pre-
mebatur. Ex his variis con-
jecturis quae emendatio magis
placeat eligant lectores. Hoc
saltem liquet, lectionem Juni-
anam, ἔκρινεν ὁ Θεὸς ῥύσαι τὸν
Ἰσραὴλ ἀπὸ τῶν μαστίγων, quam
exhibent Edd. omnes ante Wot-
tonum, quam retinet Russelius,
nequaquam stare posse. Prima
enim post ὁ Θεός litera, vel Δ
vel Α, adhuc exstat; et prae-
positio διὰ non ἀπό legitur in
Cod. MSto.

2. ἐμ[εγα]λορρημόνησεν] Cod.
MS. ἐμεγαλορρημόνησεν, sine ρ ge-
minato: cf. § 6, p. 32 l. 8.

4. διδο[μέ]νον] Ita Cod. MStus,
non δεδομένου, uti in libris Wot-
toni et Gallandii.

6. Ἐγὼ δέ εἰμι κ. τ. λ.] De hoc
loco, quum nusquam in Penta-
teucho reperiatur, pro me re-
spondeat Chrysostomus, Hom.
vii in I ad Corinthios: [tom. x
p. 53 ed. Ben.] Καὶ ποῦ γέγρα-
πται ταῦτα; λέγεται γὰρ γέγρα-
φθαι, καὶ ὅταν μὴ διὰ τῶν ῥημάτων,

ἀλλὰ δι' αὐτῶν τῶν πραγμάτων
κείμενα ἢ [ὡς] ἐπὶ τῶν ἱστοριῶν ἢ
ὅταν τὸ αὐτὸ μὲν νόημα κείμενον ἦ,
μὴ ἐπ' αὐτῶν δὲ τῶν ῥημάτων, ὡς
ἐνταῦθα: et paullo infra, ἢ εἰκὸς
καὶ γεγράφθαι ἐν βιβλίοις, καὶ ἡφα-
νίσθαι τὰ βιβλία, καὶ γὰρ πολλὰ
διεφθάρη βιβλία, καὶ ὀλίγα διε-
σώθη, καὶ ἐπὶ τῆς προτέρας αἰχμα-
λωσίας, καὶ τοῦτο δῆλον ἐν ταῖς
Παραλειπομέναις. et Hom. ix in
Matth. [tom. vii p. 135] ubi
eadem eisdem fere verbis ha-
bentur. Josephus [Christianus;
ap. Galland. xiv, p. 55,] etiam
in Hypomnestico, cap. 120, re-
censet τὰ μνημονεύμενα ἐν ταῖς
γραφαῖς βιβλία ὡς ὄντα, οὐχ εὐρι-
σκόμενα δέ. JUN. Non est opus
talibus apologiis, quando com-
pertissimum sit, non omnia
quae dixerant viri sancti scrip-
tis Veteris Testamenti mandari,
magis quam quae Dominus
noster gessit et locutus est, de
quibus ait Johannes, cap. ult.
si scribantur per singula, &c.
Quin et Auctor ad Hebraeos,
xii 21, huic ipsi Mosi verba
attribuit, quae non magis quam
haec in Pentateucho comparent.
Nullibi enim dicentem audimus
ἔκφοβός εἰμι καὶ ἔντρομος. In-
terea tamen, utcunque alibi de-
siderentur haec verba, saltem
viderentur occurrere Psalm. cxix
83, *Ego fui sicut olla in fumo,*

magno affectus, non est grandia loquutus, sed quum ex rubo oraculum Divinum ei daretur, *Quis sum ego, dixit, ut me mittas? gracili voce et tarda lingua sum.* Et rursus dicit, *Ego sum ollae vapor.* Exod. iii
II, iv 10.

quamquam versio LXX aliud quiddam profiteatur; [*ὅτι ἐγενήθη ὡς ἄσκος ἐν πάχρη*] unde, licet Mosi jure tribui non possint, Davidi fortassis, de quo statim mentio habetur, de facili restituentur. Rem serio pensitanti dubitatio non levis suboritur, locum hunc librarii injuria luxatum, ita posse reponi: *Τί δὲ εἴπωμεν ἐπὶ τῷ μεμαρτυρημένῳ Δαβίδ, πρὸς ὃν εἶπεν ὁ Θεός, 'εὖρον ἄνδρα κατὰ τὴν καρδίαν μου, Δαβίδ τὸν τοῦ Ἰεσσαί, ἐν ἐλαίῳ αἰωνίῳ ἔχρισα αὐτόν.'* Ἄλλὰ καὶ αὐτὸς λέγει πρὸς τὸν Θεόν, 'ἐγὼ δὲ εἰμι ἅμεις ἀπὸ χύτρας.' καὶ πάλιν λέγει, 'ἐλέησόν με ὁ Θεός,' &c. Fatendum quidem est, periodum hanc non aliter apud Clementem Alex. quam hic haberi; sed qui perspexerit qua licentia utatur Clemens Alex. Strom. iv. 17, in laudando hoc nostro, nimirum quasi ex nominis praerogativa de suo ubique ageret, adeo illum non testem genuinae lectionis citabit, ut corruptae potius insimulandum censeret. Annotare insuper licebit voces has reperiri Hos. xiii 3, licet enim nunc temporis legatur, *ὡς ἅμεις ἀπὸ δακρύων*, aut (ut alia exemplaria) *ἀκρίδων*, quasi ex voce דַּבְדִּיב: tamen Theodotio et MS. Alex. *ἐκ καπνοδόχης*, et B. Hieronymus *e fumariorum* reddidere: certe hic nullo sensu legitur sive *ἀκρίδων* sive *δακρύων*; et verisimile pro *χύτρας* librarii errore nunc ha-

beri. FELL. Petita haec fuisse ex aliquo libro Ecclesiastico, vel indubitata traditione ad Apostolos dimissa, unde et S. Paulus videtur hausisse *ἔκφοβός εἰμι καὶ ἔτρομος*, facile credam. Vix autem possum mihi persuadere, librarium haec de loco suo movisse, aut Clementem Alex. eum ita errantem secutum fuisse, aut ipsum eo modo verborum ordinem immutasse, ut, quae Davidis sunt Moysi tribuerentur; quum ea quae apud Psal. cxix ab Hebraeo Textu habentur, vix concilientur cum iis quae apud Clementem legimus. Neque magis verisimile est, petiisse haec S. Patrem ex textu Heb. Hoseae, eaque Moysi attribuisse; eo enim in loco nihil a propheta de Moyse habetur, neque adeo constat eum, Romanus quum fuerit, legisse textum Heb. citat enim ubique versionem LXX quae ab initio habuit *ἀκρίδων*, non autem *δακρύων*, quod vulgo habetur, neque *καπνοδόχης*, quod irrepsit in Cod. Alex. ex Theodotione, sicut ex Hieronymi Comment. in locum constabit: 'Quaerimus autem quare LXX pro *fumariorum*, quod Theodotio transtulit *καπνοδόχην*, locustas interpretati sunt. Apud Hebraeos *locusta et fumariorum* iisdem scribitur literis, pro quo A. quia *καταράκτην*, Symmachus *foramen* interpretati sunt.

David ex-
emplum
humilitatis.

ΙΗ'. Τί δὲ εἶπωμεν ἐπὶ τῷ μεμαρτυρημένῳ Δαβίδ; πρὸς ὃν εἶπεν ὁ Θεός, “Εὐρον ἄνδρα κατὰ τὴν καρ-
“ δίαν μου, Δαβίδ τὸν τοῦ Ἰεσσαί, ἐν ἐλέει αἰωνίῳ
“ ἔχρισα αὐτόν.” Ἀλλὰ καὶ αὐτὸς λέγει πρὸς τὸν
Θεόν, “Ἐλέησόν με ὁ Θεὸς κατὰ τὸ μέγα ἔλεός σου, 5
“ καὶ κατὰ τὸ πλῆθος τῶν οἰκτιρμῶν σου ἐξάλειψον
“ τὸ ἀνόμημά μου. Ἐπὶ πλείον πλύνόν με ἀπὸ τῆς
“ ἀνομίας μου, καὶ ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας μου καθά-
“ ρισόν με· ὅτι τὴν ἀνομίαν μου ἐγὼ γινώσκω, καὶ
“ ἡ ἁμαρτία μου ἐνώπιόν μου ἐστὶ διαπαντός. Σοὶ 10
“ μόνῳ ἤμαρτον, καὶ τὸ πονηρὸν ἐνώπιόν σου ἐποί-
“ ησα ὅπως ἂν δικαιωθῆς ἐν τοῖς λόγοις σου, καὶ
“ νικήσης ἐν τῷ κρίνεσθαί σε. Ἴδου γὰρ ἐν ἀνο-
“ μίαις συνελήφθην, καὶ ἐν ἁμαρτίαις ἐκίσσησέ με ἡ

WOTT. Cogitavi aliquando, annon forte hoc ex Psalmo xc qui Mosen auctorem agnoscit, desumptum sit, ubi multis adhibitis comparationibus fluxam et transitoriam hominis conditionem pulcherrime depingit Moses, quae in hanc brevem et proverbialē summam formatae a Clemente essent contractae. FREY. Cotelarius, Hefelius, Hilgenfeldius censent acceptum textum ex Apocrypho quodam libro desumptum fuisse. Davisio nomina Μωϋσῆς et Ὠσηέ non multum a se invicem distare videntur, ideoque suspicatur Hoseae locum xiii 3 in mentem Clementi venisse. Clericus gravissimum mendum subesse omnino putat, et pro ἀτμὶς ἀπὸ κύθρας, ex conjectura reponit ἀνανδος ἀπὸ μήτρας, *nutus* h. e. *balbus ab utero*. Gallandio magis arridet sententia Fabricii, qui putat hoc dictum

desumptum quidem vel ex Ps. cxix, vel ex Hos. xiii 3, sed non referendum ad Mosen; nam, inquit, quum S. Clemens post verba Mosis ex Exod. iii 2 et iv 10 subdit καὶ πάλιν λέγει, non Mosen quidem sed alium Sacrum Scriptorem respexit.

p. 78. 7. κύθρας.] Ita Cod. MStus, enallage Ionica pro χύ-
τράς, ut κιθών pro χιτών. Edd. omnes praeter Wott. Hefel. et Dresselium, χύτρας.

1. Τί δὲ εἶπωμεν κ. τ. λ.] Clemens Alexandrinus τῷ, ἐγὼ δὲ εἶμι ἀτμὶς ἀπὸ χύτρας subjicit Θεὸς γὰρ ὑπερηφάνοις ἀντιτάσσεται, ταπεινοῖς δὲ δίδωσι χάριν. Dein sequitur, Ναὶ μὴν καὶ Δαβίδ, ἐφ' οὗ μαρτυρῶν ὁ Κύριος λέγει· Εὐρον ἄνδρα κ. τ. λ. WOTT.

3. ἐν ἐλέει αἰωνίῳ] Cod. MS. ENEAΛIEI, uti mox EΛAIOΣ, AI pro E posito ut passim apud Codices vetustiores. Clemens Alex. Strom. iv. 17, p. 611, ha-

XVIII. Quid autem de Davide, qui egregium testimonium obtinuit, dicemus? de quo loquutus est Deus, *Inveni hominem secundum cor meum, Davidem Jesse filium, in misericordia sempiterna unxi eum.* Ipse vero dicit ad Deum, *Miserere mei, Deus, secundum magnam misericordiam tuam, et secundum multitudinem miserationum tuarum dele iniquitatem meam. Amplius lava me ab iniquitate mea, et a peccato meo munda me; quoniam iniquitatem meam ego cognosco, et peccatum meum coram me est semper. Tibi soli peccavi, et malum coram te feci; ut justificeris in sermonibus tuis, et vincas quum iudicio disceptas. Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum, et in peccatis concepit me mater mea. Ecce enim veritatem dilexisti;*

Ps. lxxxix
20.
I Sam. xiii
14.
Act. xiii
22.
Ps. li 1—
17.

bet ἐν ελαίῳ ἁγίῳ, et sic Codex noster, necnon Editiones Aldina et Complutensis. In Cod. Vat. ἐν ελαίῳ ἁγίῳ. Sic quoque Ps. ci 1, Cod. Alex. Ἐλαίον καὶ κρίσιν ἄσομαί σοι, Κύριε. Vulgat. *oleo sancto meo.* B. Hieronymus, Comment. in Esai. iv, *in misericordia sancta unxi eum,* ubi Wottonus pro *sancta* legendum esse censet *sempiterna*; ‘init enim comparationem inter pactum et promissa tum Legis tum Evangelii, quorum illa temporanea, haec sempiterna.’

10. Σοὶ μόνῳ ἤμαρτον] Inter . . . διαπαντός. et Σοὶ μόνῳ ἤμαρτον inserit Clemens Alex. [Strom. iv 17, p. 611,] ἔπειτα τὴν οὐχ ὑποπίπτουσαν Νόμῳ αἰνιττόμενος ἁμαρτίαν, γνωστικῶς μετροπαθῶν, ἐπιφέρει Σοὶ κ. τ. λ. WOTT.

12. ὅπως ἂν δικαιοθῆς κ. τ. λ.] Citantur haec ex LXX, neque

facile adeo concilianda videntur cum Hebraeo Textu, praecipue in posteriore membro. Eadem a S. Paulo habentur cap. iii Epistolae ad Romanos, neque Apostolus in iis citandis vel minime discedit a lectione LXX Interpretum. Hebraeus Textus ita se habet, *Ut justus sis in loquendo te, mundus sis in iudicando te.* Syriaca Versio, necnon utraque Latina, cum LXX convenit. Vulgat. *Ut justificeris in sermonibus tuis, et vincas cum iudicaberis.* S. Hieronymi, *Ut justificeris in sermonibus tuis, et vincas cum iudicaberis.* WOTT. κρίνεσθαι pro iudicio disceptare frequentant LXX Intt. Conf. S. Matt. v 40. Scriptores Classici ejusdem significationis exempla praebent, e. g. Aristoph. Nub. 66, Thueyd. iv 122.

14. συνελήφθην] Cod. MStus ΣΥΝΕΛΗΜΦΘΗΝ. Vid. supra p. 50 l. 5.

“ μήτηρ μου. Ἴδου γὰρ ἀλήθειαν ἠγάπησας· τὰ
 “ ἄδηλα καὶ τὰ κρύφια τῆς σοφίας σου ἐδήλωσάς
 “ μοι. Ῥαντιεῖς με ὑσώπω, καὶ καθαρισθήσομαι·
 “ πλυνεῖς με, καὶ ὑπὲρ χιόνα λευκανθήσομαι. Ἀκου-
 “ τιεῖς με ἀγαλλίασιν καὶ εὐφροσύνην, ἀγαλλιά- 5
 “ σονται ὅσῳ τεταπεινωμένα. Ἀπόστρεψον τὸ
 “ πρόσωπόν σου ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν μου, κα[λί] πάσας
 “ τὰς ἀνομίας μου ἐξάλειψ[ον]. Καρδίαν καθαρὰν
 “ κτίσον ἐν ἐμο[λί] ὁ Θεός, καὶ πνεῦμα εὐθὲς ἐγκαί-
 “ νισον ἐν τοῖς ἐγκάτοις μου. Μὴ ἀπο[ρρί]ψῃς με 10
 “ ἀπὸ τοῦ προσώπου σου, [καὶ τὸ Πνεῦ]μα τὸ Ἅγιόν
 “ σου μὴ ἀντανέ[λῃς ἀπ’ ἐ]μοῦ. Ἀπόδος μοι τὴν
 “ ἀγαλ[λίασιν τ]οῦ σωτηρίου σου, καὶ πνεύματι
 “ [ἠ]γεμο[νικῶ] στήρισόν με. Διδά[ξω ἀνό]μους τὰς
 “ ὁδοὺς σου, καὶ ἀ[σεβεῖ]ς ἐπιστρέψουσιν ἐπὶ σε. 15
 “ [Ῥῦσαι] με ἐξ αἱμάτων, ὁ Θεός, ὁ Θεὸς τῆς
 “ [σωτ]ηρίας μου· [ἀγαλλ]ιάσεται ἡ γλῶσσά μου
 “ τὴν [δικ]αιοσύνην σου. Κύριε, τὸ στόμα μου
 “ ἀ[ν]οίξεις, καὶ τὰ χεῖλη μου ἀναγ[γ]ελεῖ τὴν αἴνεσίν
 “ σου. Ὅτι εἰ ἡ[θ]έλῃσας θυσίαν, ἔδωκα ἄν· ὄλο- 20
 “ καυώματα οὐκ εὐδοκήσεις. Θυσία τῷ Θεῷ πνεῦμα
 “ συντετριμμένον, καρδίαν συντετριμμένην καὶ τετα-
 “ πεινωμένην ὁ Θεὸς οὐκ ἐξουθενώσει.”

2. τὰ κρύφια τῆς σοφίας σου ἐδήλωσάς μοι.] Ita LXX Interpretes et Versiones omnes, etiam Hieronymi. Aliter se habet Textus Hebraeus. WOTT.

4. πλυνεῖς ΠΛΥΝΙΕΙΣ Cod. MS.

6. ὅσῳ τεταπεινωμένα] Ita LXX. Eundem sensum praebent tum Vulgat. tum Vers. Syriac. In textu Hebraeo paul-

lo aliter legimus, *Exsultabunt ossa quae contrivisti*. Cum Hebraeo consentit Versio Hieronymi. WOTT.

9. καὶ πνεῦμα εὐθὲς] Ita Cod. MS. sicut et apud LXX. Ita Wottonus quoque, Galland. Hefel. et Dresselius. Caeteri Edd. εὐθύ. Neutrum εὐθὲς legitur etiam II Sam. xix 18, et in Sap. Sal. ix 9.

incerta et occulta sapientiae tuae manifestasti mihi. Asperges me hyssopo, et mundabor; lavabis me, et super nivem dealbabor. Auditui meo dabis gaudium et laetitiam; exultabunt ossa humiliata. Averte faciem tuam a peccatis meis, et omnes iniquitates meas dele. Cor mundum crea in me, Deus; et spiritum rectum innova in visceribus meis. Ne projicias me a facie tua, et Spiritum tuum Sanctum ne auferas a me. Redde mihi laetitiam salutaris tui, et spiritu principali confirma me. Docebo iniquos vias tuas, et impii ad te convertentur. Libera me de sanguinibus, Deus, Deus salutis meae; exaltabit lingua mea justitiam tuam. Domine, os meum aperies, et labia mea annuntiabunt laudem tuam. Quoniam si voluisses sacrificium, dedissem utique; holocaustis non delectaris. Sacrificium Deo spiritus contribulatus, cor contritum et humiliatum Deus non despiciet.

10. ἐν τοῖς ἐγκάτοις μου.] Cod. MStus ENKATOIS.

ib. ἀπο[ρρι]ψης] Lacuna duas tantum literas capit. Vid. supra notata ad vocem ἐμεγαλορημόνησεν § 17, p. 78 l. 2.

11. ἀπὸ τοῦ προσώπου] Articulus τοῦ, quem, Junium secuti, Editores omnes praeter Wott. Galland. Hefel. et Dresselium omittunt, legitur in MSto et apud LXX.

13. πνεύματι [ἡγεμο]νικῶ] Colomesius interpretatur, *mente perturbationibus imperante*; Hefelius, *Spiritu qui carni imperat*: Dathius, *Animusque ad obedientiam promptus sustentet me*. Versio Vulgata exhibet, *Et Spiritu principali confirma me*.

14. στήρισον] Sic se habet Cod. MS. et sic Wott. Gall. Hefel. et Dresselius; non vero ut in caeteris Edd. et apud LXX στήριξον. Formam recentiorem στήρισον exhibent Codd. 27, 56, recensiois Holmesianae. Vide supra p. 56 l. 2, atque ibi notata. Infra § 33 Cod. MS. habet ἐστήρισεν.

18. τὸ στόμα μου [ἀν]οίξεις] Hodierna LXX versio τὰ χεῖλη μου ἀνοίξεις καὶ τὸ στόμα μου κ. τ. λ. Clementinae tamen lectioni favet S. Ambrosius, *Os meum aperies et annuntiabit laudem tuam*. Epist. xlii, n. 4, ed. Ben. GALLAND.

23. ἐξουθενώσει.] LXX ἐξουθενώσει.

Novis ar-
gumentis, a
Dei sapien-
tia,

ΙΘ'. Τῶν τοσοῦτων οὖν καὶ τοιούτων οὕτως με-
μαρτυρημένων τὸ ταπεινόφρονον καὶ τὸ ὑποδεὲς διὰ
τῆς ὑπακοῆς, οὐ μόνον ἡμᾶς, ἀλλὰ καὶ τὰς πρὸ ἡμῶν
γενεὰς βελτίους ἐποίησεν, τοὺς τε καταδεξαμένους
τὰ λόγια αὐτοῦ ἐν φόβῳ καὶ ἀληθείᾳ. Πολλῶν οὖν 5
καὶ μεγάλων καὶ ἐνδόξων μετελληφότες πράξεων,
ἐπαναδράμωμεν ἐπὶ τὸν ἐξ ἀρχῆς παραδεδομένον ἡμῖν
τῆς εἰρήνης σκόπον, καὶ ἀτενίσωμεν εἰς τὸν πατέρα
καὶ κτιστὴν τοῦ σύμπαντος κόσμου, καὶ ταῖς μεγα-
λοπρεπέσι καὶ ὑπερβαλλούσαις αὐτοῦ δωρεαῖς τῆς 10
εἰρήνης εὐεργεσίαις τε κολληθῶμεν· ἴδωμεν αὐτὸν
κατὰ διάνοιαν, καὶ ἐμβλέψωμεν τοῖς ὄμμασι τῆς
ψυχῆς εἰς τὸ μακρόθυμον αὐτοῦ βούλημα· νοήσωμεν
πῶς ἀόργητος ὑπάρχει πρὸς πᾶσαν τὴν κτίσιν αὐτοῦ.

et ordine in
mundo ob-
servato pe-

Κ'. Οἱ οὐρανοὶ τῇ διοικήσει αὐτοῦ σαλευόμενοι ἐν 15
εἰρήνῃ ὑποτάσσονται αὐτῷ. Ἡμέρα τε καὶ νύξ τὸν

2. τὸ ταπεινόφρονον] Ita Cod. MS. Edd. τὸ ταπεινόφρον. Vide supra § 17, p. 74 l. 7.

3. ἀλλὰ καί] Librarius scripsit ΑΛΛΑΣΚΑΙ, homoioteleuto in ἡμᾶς . . . τὰς deceptus.

4. καταδεξαμένους] Litterula mutata legendum καταδεχομένους in futuro. Ita et superiores, et praesentes, et posteros, ut par est, memorat. DAVIS. Conjecturam Davisii comprobat Westcottus, *Introduction to the Study of the Gospels*, 385.

5. τὰ λόγια αὐτοῦ] Sic S. Polycarpus, in Ep. ad Philipp. § 7, τὰ λόγια τοῦ Κυρίου.

ib. Πολλῶν οὖν κ. τ. λ.] Videtur S. Pater hoc loco imitatus fuisse epistolam ad Hebraeos, xii 1, τοσοῦτον ἔχοντες περικεί-

μενον ἡμῖν νέφος μαρτύρων, . . . δι' ὑπομονῆς τρέχωμεν τὸν προκειμένον ἡμῖν ἀγῶνα. HEFELIUS.

6. πράξεων] Junius, Fellus, et Colomesius mallent παραδειγματῶν, quibus lubens adsentitur Wottonus; nihil tamen mutat. Codicis MSti lectionem tuetur Davisius, cui satis commode dici videtur nos harum πράξεων participes esse factos, quod earum memoriam prodiderit S. Scriptura.

11. κολληθῶμεν] Teneamus pacem aequae firmam ac ea in rerum natura tenetur. HEFEL.

12. τοῖς ὄμμασι τῆς ψυχῆς] Infra § 57, τὰ γόνατα τῆς καρδίας ἡμῶν. Conf. Euseb. H. E. i 2, καθαρῶς διανοίας ὄμμασι. Origen. c. Celsum, iii 14, μετὰ τὴν ἐναν-

XIX. Talium igitur et tantorum, qui tam clarum elogium consequuti sunt, humilitas et per obedientiam subjectio, non tantum nos, sed et ante nos generationes meliores reddidit, eos nempe, qui in timore et veritate ejus eloquia susceperunt. Quare multorum magnorumque et illustrium exemplarium participes facti, ad pacis scopum nobis ab initio traditum recurramus; ac totius mundi parentem et creatorem diligenter intueamur, atque illius magnificis et exsuperantibus pacis donis et benefactis firmiter adhaereamus. Cogitatione contemblemur eum, et mentis oculis longanimam ejus voluntatem intueamur: quemadmodum clementem se praebeat erga omnem creaturam suam, consideremus.

XX. Coeli per ejus gubernationem commoti, in pace illi subjiciuntur; dies etiam et nox, nullo

θρώπησιν αἰεὶ εὑρίσκεται τοῖς ἔχουσιν ὀφθαλμοῦς ψυχῆς ὀξυδερκεστάτους. tom. i p. 456 ed. Ben.

14. πὼς ἀόργητος] Harmoniam mundi, cap. xx, instituens, clementem se praebeat Deus erga omnem creaturam. HEFEL.

15. σαλευόμενοι] Patricius Junius emendat μὴ σαλευόμενοι, ad lectionem MSti sollicitandam hoc maxime motus, quod Chrysostomus in Comment. ad Psal. cxlviii, § 2, haec habet: ἐνώησον γούν πόσος αἰών, καὶ οὐδὲν συνεχύθη τῶν ὕτων· οὐ θάλαττα τὴν γῆν ἐπέκλυσεν, οὐχ ἥλιος τόδε τὸ ὀρώμενον κατέκαυσεν, οὐκ οὐρανὸς παρεσαλεύθη κ. τ. λ. Junio assentitur Colomesius. Davisius vocem σαλεύεσθαι indicare censet jactationem ex motu quodam turbido factam, ideo-

que suspicatur syllabam repetitam excidisse, veramque lectionem esse τῇ διοικήσει αὐτοῦ οὐ σαλευόμενοι. Codicis MSti lectionem proculdubio veram ducunt Millius et Wottonus, atque sic intelligunt: motus corporum coelestium a Deo ita attemperari ut de cursu suo illa neutiquam discedant. Locum ita vertit Grassius, *Les cieux soumis aux loix de sa providence, remplissent en paix leurs impétueuses révolutions.* Davisii tamen sententiam nescio quomodo confirmare videntur Servatoris nostri verba, αἱ δυνάμεις τοῦ οὐρανοῦ σαλευθήσονται, S. Matt. xxiv. 29, et loca parallela, S. Marc. xiii 25. S. Luc. xxi 26. Cf. Ep. ad Hebr. xii 27. ἵνα μείη τὰ μὴ σαλευόμενα.

titis, pacem
et concordiam
suadet.

τεταγμένον ὑπ' αὐτοῦ δρόμον διανύουσιν, μηδὲν ἀλλήλοις ἐμποδί[ζ]οντα. Ἡλῖός τε καὶ σελήνη, ἀστέρων τε χοροί, κατὰ τὴν διαταγὴν [αὐτοῦ ἐν ὁμοιοῖα δίχα πάσης [π]αρεκβάσεως, ἐξελίσσουσιν [το]ὺς ἐπιτεταγμένους αὐτοῖς ὀρισμούς. Γῆ κυφοροῦσα, 5 κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ τοῖς ἰδίοις καιροῖς τὴν πανπληθῆ ἀνθρώποις τε καὶ θηρσίν, καὶ πᾶσιν τοῖς οὖσιν ἐπ' αὐτὴν ζῳοῖς ἀνατέλλει τροφήν, μὴ διχοστατοῦσα μηδὲ ἀλλοιοῦσά τι τῶν δεδογματισμένων ὑπ' αὐτοῦ. Ἀβύσσων τε ἀνεξιχνίαστα, καὶ νερτέρων 10 ἀνεκδιήγητα κρίματα τοῖς αὐτοῖς συνέχεται προστάγμασιν. Τὸ κύτος τῆς ἀπείρου θαλάσσης κατὰ τὴν δημιουργίαν αὐτοῦ συσταθὲν εἰς τὰς συναγωγάς, οὐ

1. μηδὲν ἀλλήλοις ἐμποδί[ζ]οντα.] Junius, Fellus, et Colomesius mallent ἀλλήλαις ἐμποδίζουσαι.

4. ἐξελίσσουσιν] Τοσαῦτα γάρ ἐστι φῶτα τῆς σελήνης καὶ τοσαύταις ἡμέραις τὸν αὐτῆς κύκλον ἐξελίττει. Plutarch. de Iside et Osiride, § 42.

6. πανπληθῆ] Ita in Cod. MSto. Apud LXX et Scriptores Alexandrinos ὦ non colliquescit, sed retinetur; et contra nonnunquam colliquescit cum sequentibus ubi ex antiqua orthographia id fieri non solet; uti satis docet Sturzium in libello de Dialect. Maced. et Alex. p. 133.

7. τοῖς οὖσιν ἐπ' αὐτὴν] Ita cum Cod. MSto Wotton. Galland. et Hefelius. Caeteri, Junium secuti, τοῖς οὖσιν ἐν αὐτῇ.

10. Ἀβύσσων τε] Cf. Arnob. adv. Gentes, i 28, 'profundas ejus atque inenarrabiles altitudines.'

11. κρίματα] i. e. *Conditiones, status, dispositiones, ordines, τάξεις*. Vox κρίμα apud LXX et omnes lingua Hellenistica utentes late sumitur; ut et *משפחה* apud Hebraeos. Vid. II Reg. xvii 26, 27, et Sirach. xli 3, 5, 6. BOIS. Junius, Fellus, et Colomesius malunt *κύματα*. [quam lectionem in versione sua sequitur Wakius.] Ego a fide MSti Codicis minime discedendum esse puto, nisi facili mutatione pro κρίματα legatur *κλίματα, tractus sive regiones*. WOTT. Birrius existimat S. Patrem scripsisse *κρίμματα*. Vox quidem insolens Graecis, ἀναλογῶς tamen efformata ἀπὸ τοῦ κέκρυμαι, ut a κέκριμαι κρίμα. Conjicit itaque V. D. *κρίμματα* hic esse *χάσματα κεκρυμμένα*, i. e. *occultas voragine, vel hiatus, seu recessus penitus abditos*. Vide sis Cangium in Gloss. v. *κρύβγειν*. GALLAND. Gallio h. l. *κρίματα* idem sunt

sibi invicem impedimento, constitutum ab eo cursum absolvunt. Sol et luna, et siderum chori, secundum ejus mandatum, sine ulla transgressione, in concordia statutos sibi terminos evolvunt. Terra gravis, suo tempore, secundum ejus voluntatem, hominibus, feris, et omnibus quae super eam sunt animantibus, alimentum in abundantia profert, non haesitans, neque mutans quidquam eorum quae ab eo decreta sunt. Abyssorum investigabilia, et inferorum inenarrabilia iudicia eisdem mandatis continentur. Moles immensi maris per ordinationem ejus in cumulos coacervata, repa-

Gen. i 9.

quod κρίσεις, *separationes, segregationes*. Praestat κλίματα. DRESSEL. Κρίματα οἰκονομια. Suidas. Cum Dresselio stat Lipsius, qui vocem κρίματα e Rom. ix 33 intrusam fuisse suspicatur. Quam correctionem simplicissimam sane, Hilgenfeldius, parum necessariam reputans, intelligit Paradisum subterraneum, χώρον εὐσεβῶν, § 50. Ruchatus conjecturam suam, infictam quidem, κρήματα interpretatur; *toutes les choses qui se trouvent dans les entrailles de la terre*. Integram sententiam ita vertit Herzogius, *Die unerforschlichen Weltungen in der Unterwelt, und die geheimnissvollen in den Tiefen hängen ab von seinen Fügungen*. Chevallier. *the untold judgments of the lower world; rectius, the indescribable*.

ib. τοῖς αὐτοῖς] Noltius conjecturam facit τοῖς αὐτοῦ scil. Θεοῦ. Sed infra habemus ταῖς αὐταῖς ταγαῖς.

12. Τὸ κύτος τῆς ἀπέριου θαλάσσης] Wottonus in versione sua sequitur Pearsonum, qui de

hoc loco ita disserit in Praefatione Paraenetica: 'Minus bene transtulit Junius; *Immensi maris profunditas*, &c. quod haud perspiceret Patrem antiquissimum Creationem respexisse, et LXX Intt. verba usurpasse, quae in Hebraeo non habentur, Gen i 9, καὶ συνήχθη τὸ ὕδωρ τὸ ὑποκάτω οὐρανοῦ εἰς τὰς συναγωγὰς αὐτῶν. Licet enim S. Basilius observet haec verba fuisse obelo notata, nec in Hebraeo Codice reperiantur, patet tamen ea ad interpretationem LXX pertinere, et ad ipsa S. Clementem respexisse.' In Pearsoni interpretatione minime probat Birrius verba haec κατὰ τὴν δημιουργίαν αὐτοῦ ita reddi in ipsa sui creatione, quum pronomen αὐτοῦ ad ipsum δημιουργόν referendum sit, ad quem etiam sequens verbum διέταξεν necessario refertur. Vertit igitur ipse, *secundum opificium ipsius*.

13. συσταθὲν εἰς τὰς συναγωγὰς] In pericope illa ad quam respexit S. Pater, et quam

παρεκβαίνει τὰ περιτεθειμένα αὐτῇ κλείθρα, ἀλλὰ καθὼς διέταξεν αὐτῇ, οὕτως ποιεῖ εἶπεν γὰρ, “Ἔως ὡδε ἤξει, καὶ τὰ κύματά σου ἐν σοι συντριβήσεται.” Ὁκεανὸς ἀνθρώποις ἀπέραντος, καὶ οἱ μετ’

Hebraeus Textus non agnoscit, ita legitur apud LXX Intt. καὶ συνήχθη, pro quo Clemens videtur legisse *συνέστη*. Voce *συνίστημι* postea in versionibus suis usi sunt Aquila et Symmachus, quorum uterque pericopen immediate praecedentem ita vertunt, καὶ συστήτω τὸ ὕδωρ τὸ ὑποκάτω τοῦ οὐρανοῦ. WOTT.

3. τὰ κύματά σου] In MSto ΚΡΥΜΑΤΑ, oscitantia librarii, qui ΚΡΙΜΑΤΑ paullo ante scripserat.

ib. ἐν σοι συντριβήσεται.] Habentur haec paullo aliter apud LXX Intt. Μέχρι τούτου ἐλεύση, καὶ οὐχ ὑπερβήση, ἀλλ’ ἐν σεαυτῇ συντριβήσεται σου τὰ κύματα. Heb. Textus, *Et hic ponet in elatione fluctus tuos*. Vulgat. paullo propius ad LXX, *Et hic confringes tumentes fluctus tuos*. Versio Syriaca, *Et hic manebis in magnitudine fluctuum tuorum*. Eodem modo se habet Versio Arabica. Symmachus, *κυμάτων τετάχθω τὸ ἔπαρμα τῶν Ἔως ὡδε σου*. WOTT.

4. Ὁκεανὸς] Britannicum nostrum et Hibernicum mare intelligit Junius, et lectorem ad Basilium et Ambrosium remittit, quorum ille, Hom. 4 in Hexaëmeron, τὸ πέλαγος τὴν Βρεταννικὴν νῆσον καὶ τοὺς ἐσπερίους Ἰβηρας περιπτυσσόμενον, μέγα vocat et πλωτήρῳ ἀτόλμητον. Opp. i p. 42 ed. Paris. 1638, hic sic scribit, ‘Quis deinde sciat, in quantum se illud

magnum et inausum navigantibus atque intentatum nautis fundat mare, quod Britannias frementi includit aequore?’ Hexaëmeron III iii 15. Guilielmus Burton Junium sequitur et locum Solini profert, ‘Mare quod Hiberniam et Britanniam interluit, undosum et inquietum toto in anno, nonnisi aestivis pauculis diebus est navigabile.’ Polyhist. § 22. Fellus autem de mare Atlantico exponit.

ib. ἀπέραντος] Ita Cod. MS. quam lectionem Clem. Alex. Strom. v 12, p. 693 ed. Potter. confirmat. Junius et Fellus mallet ἀπέρατος, uti et Origenes videtur legisse in Ezech. viii 3, Opp. iii p. 422 ed. Ben. quem locum Gallandius primus inter Clementis Editores indicavit. Suidas quidem, voc. Ἀπέρατον, haec habet, Ἀπέρατον ἄπειρον, μέγα, οὐ πέρας οὐκ ἔστιν. Οἱ δὲ μετὰ τοῦ νῦ γράφοντες ἀμαρτάνουσιν. At ei plura scriptorum antiquiorum loca objicit Suicerus in Thes. Eccl. in voce. Hujus autem S. Patris loci meminere praeter Clem. Alex. et Origenem loc. cit. hic iterum περὶ Ἀρχῶν II iii 6, Opp. i p. 82 ed. Ben. Hieronymus ad Ephes. ii 2, Opp. vii p. 571 ed. Vallars. qui ab Origene videtur sumsisse, necnon Photius Cod. cxxvi. Clementis verba, ut Cotelerio visum, imitatur Dionysius Alex. ap. Euseb. H. E. vii

gula sibi circumposita non transgreditur, sed prout eis praecepit, ita facit. Dixit enim, *Huc usque venies, et in te ipso conterentur fluctus tui.* Oceanus hominibus impermeabilis, et qui trans

Ps. civ 9.
Job xxxviii
10, 11.
Jer. v 22.

21, Καὶ ποῖον γένουτ' ἂν τοῦ πάντα καθαίροντος ὕδατος ὕδωρ ἄλλο καθάρσιον; πῶς ἂν ὁ πολὺς καὶ ἀπέραντος ἀνθρώποις ὠκεανὸς ἐπιχυθείς, τὴν πικρὰν ταύτην ἀποσμῆξαι θάλασσαν; Idem confert Plinium, Hist. Nat. ii 67: 'Sic maria circumfusa undique dividuo globo, partem orbis auferunt nobis; nec inde huc, nec hinc illo pervio tractu.'

ib. οἱ μετ' αὐτὸν κόσμοι 'Quid possumus de his quae ultra eum (Oceanus) sunt enuntiare qualia sint?' inquit Irenaeus [adv. Haer. ii 47, p. 174 ed. Grab.] locum hunc, ut opinor, respiciens. MILL. Citatur hic locus ab Hieronymo in Eph. ii 2, [tom. vii p. 571 ed. Vallars.] qui, opinor, transcribit Origenis Commentarios; necnon ab ipso Origene περὶ Ἀρχῶν, II 3, [6, tom. i p. 82 ed. Ben.] quo loci nostrum exponens ait, 'Meminit sane Clemens Apostolorum discipulus etiam eorum quos ἀντίχθονας Graeci nominarunt, atque alias partes orbis terrae ad quas neque nostrorum quisquam accedere potest, neque ex illis qui ibi sunt quisquam transire ad nos; quos et ipsos mundos appellavit, quum ait, *Oceanus intransmeabilis est hominibus, et hi qui trans ipsum sunt mundi, qui his eisdem dominatoris Dei dispositionibus gubernantur.*' Et infra; 'Ex his tamen quae Clemens visus est indicare quum dicit, *Ocea-*

nus intransmeabilis est hominibus, et hi mundi qui post ipsum sunt; qui post ipsum sunt mundos pluraliter nominans, quos et eadem Dei summi providentia agi regique significat, semina quaedam nobis hujusmodi intelligentiae videtur aspergere, quo putetur omnis quidem universitas eorum quae sunt atque subsistunt, coelestium et supercoelestium, terrenorum inferiorumque, unus et perfectus mundus generaliter dici; intra quem vel a quo caeteri (si qui illi sunt) putandi sunt contineri, &c.' Primae explicationi favet Plinius, Hist. Nat. vi 22, 'Taprobanen alterum orbem terrarum esse, diu existimatum est, Antichthonum appellatione.' Et postea, 'Sed ne Taprobane quidem, quamvis extra orbem relegata, nostris vitiis caret.' Mela i 9, 'Quod si est alter orbis, suntque oppositi nobis a Meridie Antichthones.' iii 7, 'Taprobane aut grandis admodum insula, aut prima pars orbis alterius Hipparcho dicitur.' Omitto omnium sermone celebratam Epistolam Zachariae Papae ad Bonifacium Archiepiscopum, qua Virgilium presbyterum damnat, [A. D. 748] quod alium mundum aliosque homines sub terra esse affirmaret. Quinetiam partes mundi incognitae, dissitae, et ultra Oceanum positae solent orbes appellari. Sic Seneca

αὐτὸν κόσμοι ταῖς αὐταῖς ταγαῖς τοῦ Δεσπότητος διευ-
θύνονται. Καιροὶ ἔαρινοί, καὶ θερινοί, καὶ μετοπω-
ρινοί, καὶ χειμερινοὶ ἐν εἰρήνῃ μεταπαραδιδόασιν ἀλ-
λήλοις. Ἀνέμων σταθμοὶ κατὰ τὸν ἴδιον καιρὸν τὴν
λειτουργίαν αὐτῶν ἀπροσκόπως ἐπιτελοῦσιν. Ἀέναοί 5
τε πηγαί, πρὸς ἀπόλαυσιν καὶ ὑγίειαν δημιουργη-
θεῖσαι, δίχα ἐλλείψεως παρέχονται τοὺς πρὸς ζωῆς
ἀνθρώποις μαζούς. Τά τε ἐλάχιστα τῶν ζώων τὰς

in Medea, [v. 375]

Venient annis
Saecula seris, quibus Oceanus
Vincula rerum laxet, et ingens
Pateat tellus, Tiphysque novos
Detegat orbis, nec sit terris
Ultima Thule.

COTEL.

Neminem nostrum haec mo-
veant, quae minime displicere
primaevīs Christianis; licet
enim, trajecto Oceano, nostris
temporibus perspecti fuerint
tractus illi, qui sunt ultra Ocea-
num, Veteribus tamen penitus
ignota fuerunt ea loca, sicut ex
Origene constat loco modo ci-
tato, et ex S. Augustino de
Civ. Dei, xvi 9: 'Nimis ab-
surdum est, ut dicatur aliquos
'homines ex hac in illam par-
'tem, Oceani immensitate tra-
'jecta, navigare ac pervenire
'potuisse.' WOTT. Conf. Alex.
v. Humboldt, *Kritische Unter-
suchungen über die historische
Entwicklung der geographi-
schen Kartenisse von der neuer
Welt, &c., übersetzt von J. L.
Ideler, Berlin, 1835. i 111 sq.*
Subtilius rem dijudicavit Lipsius
p. 151, n. 3. DRESSEL. Ad
locum quem ex quarto libro
Esdrae, vii 26, protulit Hilgen-
feldius, p. 60, et apparescens
ostendetur quae nunc subduci-

tur terra, Lipsius addit, p. 9,
Josephum, Bell. Jud. II viii
11, de Essenorum opinione, τὴν
ὑπὲρ ὠκεανὸν διαίταν ἀποκείσθαι.
Priori Origenis explicationi ac-
cedit Fellus, et haec verba ad
regionum Americanarum anti-
cipationem quamdam obscuram
refert. Insulas Britannicas in-
telligit Junius, cui adsentit
Guilielmus Burton, et laudat
inter alia permulta Vell. Patere.
ii 46, L. Florum iii 11, Solin.
Polyhist. § 35, a quibus omni-
bus *alter orbis* appellatur Bri-
tannia. Idem profert Jose-
phum, Bell. Jud. II xvi 4, apud
quem Agrippa de Romanis con-
cionatur; ὑπὲρ ὠκεανὸν ἐτέραν
ἐξήγησαν οἰκουμένην, καὶ μέχρι τῶν
ἀνιστορήτων πρότερον Βρεττανῶν
διήμεγκαν τὰ ὄπλα. Claudianus
quoque, ab eodem Interprete
indicatus, in Stiliconis Paneg.
iii 148, de Roma,

Non stetit Oceano, remisque ingressa
profundum
Vincendos alio quaesivit in orbe Bri-
tannos.

Et Gervasius Dorobornensis,
Imagin. de Discordiis inter Mo-
nachos Dorobornenses et Bal-
dewinum Archiep. de Anselmo
A. D. 1094, 'ab Urbano PP.
'Pallium suscepit, et tantum

ipsum sunt mundi, eisdem Domini dispositionibus gubernantur. Vernae, aestivae, autumnales, et hyemales tempestates, in pace aliae aliis succedunt. Ventorum stationes peculiari suo tempore munus suum sine offendiculo obeunt. Fontes etiam perennes, ad usum et sanitatem facti, ubera sine defectu ad vitam hominum sustentandam praebent; et animalia minima in pace et concordia congressus

‘ejus gratiae habuit, ut eum ‘*alterius Orbis* Papam vocaret.’ inter Decem Scriptores Hist. Angliae a Twysdeno editos, Lond. 1652, p. 1327. Photius Cod. cxxvi sententiam Clementis magis quam verba castigat, quasi de pluribus mundis loqueretur. Αἰτιόσατο δ’ ἂν τις αὐτὸν . . . ὅτι . . . τοῦ Ὀκεανοῦ ἕξω κόσμους τινὰς ὑποτίθεται εἶναι. Coustantio et Vallarsio longe probabilius videtur cognitae orbis partes, quae prius latebant, extra Oceanum mundos a B. Patre appellari.

1. ταγαῖς] Ita Cod. MStus. Junius mallet ἐπιταγαῖς vel διαταγαῖς, Fellus ἐπιταγαῖς, Boisius διαταγαῖς. Apud Origen. περὶ Ἀρχῶν II iii 6, ubi hic locus laudatur, Ruffinus interpres habet *dispositionibus*, quem sequuntur Wottonus et Schoene-mann. Alii *mandatis*. In Select. ad Ezech. viii 3, Opp. iii p. 422 ed. Bened. Origenes exhibet διαταγαῖς, quod monuit Gallandus.

2. μετοπωρινοί] Codex MStus ΜΕΘΟΠΩΡΙΝΟΙ.

4. Ἀνέμων σταθμοί] Scil. Etesiae. SANCROFT. Etiam venti, utcumque inconstantes, legi subjiciuntur: annua agnoscunt flamina, et statis temporibus quasi ex condicto redeunt; adeo

non penitus ‘ubi vult spirat ‘*ventus.*’ FELL. Conf. ἀνέμων σταθμόν, Job. xxviii 25, LXX. Mader. et Fell. cum Junio vertunt *ventorum stationes*; Colomesius, quem secuti sunt Cotelierius, Coustantius, et Gallandus, *Ventorum libramina*. Wakius, *The several quarters of the winds*. Chevall. *The winds in their several stations*. Herzogius, *Ungelindert pflegen die Winde an ihren Stellen und zu ihrer Zeit ihres Amtes*.

5. ἀπροσκόπως] Adjectivum ἀπρόσκοπος adhibet D. Paulus ad Cor. I x 32, ad Philipp. i 10.

ib. Ἀέναοί] Libb. impr. Ἀέναοι. Wott. Gall. Hefel. Dreselius MSti scripturam exhibent, quam legas etiam Job. xix 25. Platon. Phaed. § 139 ἀνάων ποταμῶν. Aristoph. Nub. 275 ἀέναοι νεφέλαι. Apud Scriptores Alexandrinos consonantes simplices pro duplicibus adhibitae passim reperiuntur. Vide Sturzium de Dial. Maced. et Alex. p. 129.

6. ὑγίειαν] ΥΓΕΙΑΝ Cod. MStus.

7. ζωῆς] Edd. [ante Wottonum] ζωῆν. Sed MSti lectio retinenda videtur. Sic enim et Act xxvii 34 eadem praeposito secundo casui juncta hoc ipso sensu usurpatur. GALLAND.

συνελεύσεις αὐτῶν ἐν εἰρήνῃ καὶ ὁμοιοῖα ποιοῦνται. Ταῦτα πάντα ὁ μέγας δημιουργὸς καὶ δεσπότης τῶν ἀπάντων ἐν εἰρήνῃ καὶ ὁμοιοῖα προσέταξεν εἶναι, εὐεργετῶν τὰ πάντα, ὑπερεκπερισσῶς δὲ ἡμᾶς τοὺς προσπεφυγότας τοῖς οἰκτιρμοῖς αὐτοῦ, διὰ τοῦ Κυ- 5 ρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα καὶ ἡ μεγαλωσύνη εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

A Dei bonitate et omnipraesentia, sanctitatem, et varia officia juniorum, uxorum, cet. commendat,

ΚΑ'. Ὁρατε, ἀγαπητοί, μὴ αἰ εὐεργεσίαι αὐτοῦ αἰ πολλαὶ γίνονται εἰς κρίμα πᾶσιν ἡμῖν, ἐὰν μὴ ἀξίως αὐτοῦ πολιτευόμενοι τὰ καλὰ καὶ εὐάρεστα ἐνώπιον 10 αὐτοῦ ποιῶμεν μεθ' ὁμοιοῖας. Λέγει γάρ που, "Πνεῦμα " Κυρίου λύχνος ἐρευνῶν τὰ ταμιεῖα τῆς γαστροῦς." Ἰδῶμεν πῶς ἐγγύς ἐστιν, καὶ ὅτι οὐδὲν λέληθεν αὐτὸν τῶν ἐννοιῶν ἡμῶν, οὐδὲ τῶν διαλογισμῶν ὧν ποιούμεθα. Δίκαιον οὖν ἐστὶν μὴ λειποτακτεῖν ἡμᾶς 15

3. ἐν εἰρήνῃ καὶ ὁμοιοῖα] Ita Cod. MStus. Gallandius et Hefelii editio prima et secunda exhibent ἐν ὁμοιοῖα καὶ εἰρήνῃ.

4. εὐεργετῶν τὰ πάντα κ. τ. λ.] Cf. I Tim. iv 10, "Ὁς ἐστὶ Σωτὴρ πάντων ἀνθρώπων, μάλιστα πιστῶν.

5. προσπεφυγότας] Russelius προσπεφυγότας.

ib. διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ] Videtur Photius ad haec parum attendisse; quum sufficiat unus hic locus ad refutandum illius objectionem, "Ὅτι τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐξονομάζων, οὐδὲ τὰς θεοπρεπείας καὶ ὑψηλοτέρας ἀφήκε περὶ αὐτοῦ φωνάς. In hac enim doxologia, quae nisi Deo vero, uni, atque supremo, summae impietatis est et blasphemiae tribuere, a S. Patre Christo impertiuntur gloria et majestas in saecula saeculorum. WOTT.

6. ᾧ ἡ δόξα κ. τ. λ.] Non tantum in fine, sed in initio et medio Epistolarum suarum, D. Paulus doxologiam usurpat, quem Clemens discipulus, ut in aliis, sic in hoc etiam imitatur. Sic Hieronymus in Praef. in Psalmos probat unum tantum esse Psalmorum volumen, licet quinque occurrat illud γένοιτο, γένοιτο, i. e. Amen, Amen: unde quidam in quinque libros dividere solent, et ἄλλην Πεντάτευχον faciunt, ut loquitur Nicetas in Praef. in Catenam suam. JUN. Articulum ante μεγαλωσύνη primus e Cod. MSto restituit Wottonus.

11. Λέγει γάρ που] Haec excipit Clemens Alex. usque ad finem capitis xxii, Strom. iv 17, p. 611 ed. Potter.

ib. Πνεῦμα Κυρίου κ. τ. λ.] Dictum est Salomonis, Prov. xx

suos faciunt. Haec omnia magnus opifex, et omnium Dominus, in pace et concordia fieri jussit, benefaciens omnibus, nobis vero superabundanter, qui ad miserationes ejus confugimus, per Dominum nostrum Jesum Christum, cui gloria et majestas in saecula saeculorum. Amen.

XXI. Videte, dilecti, ne benefacta ejus, quae multa sunt, nobis omnibus in condemnationem cedant, nisi dignam eo vitam instituentes bona et accepta in conspectu ejus cum concordia fecerimus; dicit enim alicubi *Spiritus Domini lucerna scrutans secreta ventris*. Consideremus ^{PROV. XX} ^{27.} quam prope sit, et quod cogitationum nostrarum, et colloquiorum quae habemus, nihil ipsum lateat.

27, ex memoria paullo indiligentius, ut fere fit, prolatum; neque enim recurrendum ad libros vel Apocryphos, vel Sacros deperditos, quo mittimur a Johanne Morino, Exercitatione Biblica ix, cap. 4 num. 8. COTEL. Apud LXX Interpretes pro Πνεῦμα Κυρίου λύχνος legimus Φῶς Κυρίου πνοή ἀνθρώπων sec. Vat. Codicem; Φῶς Κυρίου πνοή ἀνθρώπων ἢ λύχνος sec. Cod. Alex. et Ed. Complut. Videtur autem ἢ λύχνος in hos Codices ex Theodotione irrepsisse, vel ex Hexaplis Origenis; λύχνος enim est Aquilae, Symmachi, et Theodotionis lectio, pro φῶς, quod verterunt LXX Interpretes. WOTT.

12. τὰ ταμεία τῆς γαστρὸς.] Post haec verba interponit Clementis Alex. Καὶ ὅσῳ τις δικαιοπραγῶν γνωστικώτερος γίνεται, προσεχέστερον τοῦτῳ τὸ πνεῦμα τὸ φωτεινόν. In more autem esse Clementi Alexandrino eo modo, prout sibi visum fuerit,

interponere, aliaque mutare, quo sibi ea melius accommodet, prius probatum dedimus. Legimus apud Alexandrinum, Οὕτως ἐγγίζει τοῖς δικαίοις ὁ Κύριος, καὶ οὐδὲν λέληθεν αὐτὸν τῶν ἐννοιωῶν καὶ διαλογισμῶν ὧν ποιούμεθα. Similia iis a S. Polycarpo Clementis συγχρόνῳ habentur, ex illo, ni mea me fallat conjectura, petita: Καὶ λέληθεν αὐτὸν οὐδὲν, οὔτε λογισμῶν, οὔτε ἐννοιωῶν. [Ep. ad Philipp. § 4.] quod si ita se habeat, locus non est suspicioni Anonymi, [Bernardi] haec interpolata fuisse ex Clem. Alex. WOTT.

13. πῶς ἐγγύς ἐστιν] Sic infra § 27, Νοήσωμεν ὅτι πάντα ἐγγύς αὐτῷ ἐστίν. Addas Ignatium ad Eph. § 15. . . . καὶ τὰ κρυπτὰ ἡμῶν ἐγγύς αὐτῷ ἐστίν. Quo sensu hanc vocem ἐγγύς optime interpretaberis apud D. Paulum ad Phil. iv 5, ὁ Κύριος ἐγγύς. sc. facta vestra et cogitata accurate perspicit.

15. Δίκαιον οὖν—ἢ τῷ Θεῷ.]

ἀπὸ τοῦ θελήματος αὐτοῦ. Μᾶλλον ἀνθρώποις ἄφροσι καὶ ἀνοήτοις καὶ ἐπαιρομένοις καὶ ἐγκανχωμένοις ἐν ἀλαζονείᾳ τοῦ λόγου αὐτῶν προσκόψωμεν ἢ τῷ Θεῷ. Τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, οὗ τὸ αἷμα ὑπὲρ ἡμῶν ἐδόθη, ἐντραπῶμεν. Τοὺς προηγούμενους 5 ἡμῶν αἰδεσθῶμεν, τοὺς πρεσβυτέρους ἡμῶν τιμήσωμεν, τοὺς νέους παιδεύσωμεν τὴν παιδείαν τοῦ

Hoc in loco Anonymus [Bernardus] queritur de duplici interpolatione, viz. ex Alexandrino interpolatum fuisse Romanum, necnon Interpolatorem vitiasse, et, ne fraus detegeretur, de suis addidisse etiam iis, quae petierat ex Clemente Alexandrino. 'Verba,' inquit, 'ab usu remota aut difficilia "indoctus homo vitat (viz. καὶ ὅσῳ τις δικαιοπραγῶν γνωστικώτερος γίγνεται, προσεχέστερον τούτῳ τὸ πνεῦμα τὸ φωτεινόν)' immutatque, et mittit de Gnosticis, ut dolum tegat; sed 'transparet.' Grabijs etiam suspicatus est haec Clementis Romani non esse; cui minime haec in re est assentiendum. Contextus enim ratio postulat, ut τὸ, λέγει γάρ ad ὧν ποιούμεθα legatur intra parenthesis; quod si fiat, Δίκαιον οὖν ἐστὶν κ. τ. λ. cum praecedentibus ... ποιῶμεν μεθ' ὁμοίας apte connectuntur, et sensum pleniorem efficiunt; adeo ut his absentibus defectus esse videatur. Nihil autem inde deduci potest argumenti contra fidem et integritatem hujus Epistolae, quod a Clemente Alexandrino haec omittuntur; eadem enim licentia est usus in citandis S. Scripturis, e. g. Strom. iv, [21, p. 627 ed. Pot-

ter.] praetermittit ea omnia, quae de precibus habentur a commate 5 ad comm. 16 cap. vi Evangelii sec. S. Matthaeum; quaeque de eleemosynis et jejunijs habentur, ducit in compendium: in Strom. vi [1 p. 737 ed. Potter.] tria integra commata Psalm. cxii omittuntur; caeteraque eo modo interpolata sunt; ut ipsius potius quam Davidis esse videantur. WOTT.

ib. μὴ λειποτακτεῖν] Cf. S. Ignatium, Epist. ad Polycarpum § 6, atque ibi notata.

2. ἐγκανχωμένοις ἐν ἀλαζονείᾳ] ΕΓΚΑΥΧΩΜΕΝΟΙ dedit Librarius, cujus oscitantiam a Millio jamdudum notatam silentio praeterit Wottonus. Praepositionem ante ἀλαζονείᾳ omittunt Gallandius ut Schoenemannus, Wottonus secuti. At in Cod. MSto non deest.

3. προσκόψωμεν] Forte προσκρούσωμεν, qua voce Chrysostomus frequentissime utitur: quibus vero προσκόψωμεν magis aridet, per me retineant licebit, quum sciam apud Petrum scriptum esse, [I ii 8] τῷ λόγῳ προσκόπτειν. JUN.

4. Τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν] Apud Clem. Alex. connectuntur haec cum λέληθεν αὐτὸν

Aequum est igitur, ut a voluntate ejus non simus transfugae. Homines stultos et insipientes, et in sermonis sui superbia elatos ac gloriantes, potius quam Deum, offendamus. Dominum Jesum Christum, cujus sanguis pro nobis datus est, veneremur; qui nobis praesunt revereamur, seniores nostros honoremus, juvenes in disciplina timoris

κ. τ. λ. Legimus enim apud eum [p. 611 ed. Potter.] Οὕτως ἐγγίξει τοῖς δικαίοις ὁ Κύριος, καὶ οὐδὲν λέληθεν αὐτὸν τῶν ἐννοιῶν καὶ διαλογισμῶν ὧν ποιούμεθα· τὸν Κύριον Ἰησοῦν λέγω, τὸν τῷ παντοκρατορικῷ θελήματι ἐπίσκοπον τῆς καρδίας ἡμῶν, οὗ τὸ αἶμα ὑπὲρ ἡμῶν ἡγιάσθη. Ἐντραπῶμεν οὖν τοὺς προηγουμένους ἡμῶν, καὶ αἰδεσθῶμεν τοὺς πρεσβυτέρους· τιμήσωμεν τοὺς νέους· παιδεύσωμεν τὴν παιδείαν τοῦ Θεοῦ· μακάριος γὰρ κ. τ. λ. Eo modo se habet in omnibus codicibus impressis: male proculdubio, omnia enim confusa et obscura sunt, dum legimus *τιμήσωμεν τοὺς νέους*, (quum *τιμή* Presbyteris sit impertienda, sive naturae sive Evangelii leges ac disciplinam spectemus) *παιδεύσωμεν παιδείαν τοῦ Θεοῦ*. Quos instituamus in disciplina Dei, ne verbum est. In Clemente nostro omnia sunt perspicua et distincta, et singulis, quae sua sunt, tribuuntur: Jesu Christo *ἐντροπή*, Ecclesiae Praepositis sive Episcopis *αἰδώς*, Presbyteris *τιμή*, et denique juvenibus institutio et disciplina. Sanari utcumque potest Clemens Alexandrinus, sive cum Boisio interponamus αὐτόν, et legamus Ἐντραπῶμεν οὖν αὐτόν, τοὺς προηγουμένους ἡμῶν αἰδεσθῶμεν, τοὺς πρεσβυτέρους τιμήσωμεν, τοὺς νέους παιδεύσωμεν τὴν παιδείαν τοῦ

Θεοῦ . . . sive, ut mihi verisimile magis videtur, mutata interpunctione ita legamus, Ἐντραπῶμεν οὖν τοὺς προηγουμένους ἡμῶν, καὶ αἰδεσθῶμεν τοὺς πρεσβυτέρους τιμήσωμεν· τοὺς νέους παιδεύσωμεν κ. τ. λ. Neutiquam vero discedo a sententia mea, omnia se recte habere apud Clementem Romanum, licet aliter visum fuerit Anonymo, qui in hoc, si quo alio in loco, nodum in scirpo quaerit; observavit enim quod ‘Omnia apud Clem. Alex. probe cohaerent. ‘Apud Clem. Rom. maxima ‘est perturbatio. Caput hoc ex ‘Clem. Alex. p. 517 misere ‘corruptum est.’ Nemini sane nisi Anonymo ipso [Edv. Bernard.] quae apud Clementem nostrum legimus possunt videri minus perspicua quam quae apud Alexandrinum. WOTT.

5. *ἐδόθη*] Ita Cod. MS. Junius mallet *ἐξεχύθη*. Apud Clem. Alex. Strom. iv 17, p. 611 ed. Potter. legimus *ἡγιάσθη*.

ib. *Τοὺς προηγουμένους*] Vide supra p. 10, l. 1.

7. *τοὺς νέους παιδεύσωμεν*] Paene eadem verba habentur a S. Polycarpo in Epistola sua ad Philippenses [§ 4] *Τὰ τέκνα παιδεύειν τὴν παιδείαν τοῦ φόβου τοῦ Θεοῦ*. Quum in brevi illa Epistola S. Polycarpus paene ipsis verbis S. Clementis fre-

φόβου τοῦ Θεοῦ. Τὰς γυναῖκας ἡμῶν ἐπὶ τὸ ἀγαθὸν διορθωσώμεθα· τὸ ἀξιαγάπητον τῆς ἀγγελίας ἦθος ἐνδειξάσθωσαν, τὸ ἀκέραιον τῆς πραύτητος αὐτῶν βούλημα ἀποδειξάτωσαν, τὸ ἐπιεικὲς τῆς γλώσσης αὐτῶν διὰ τῆς φωνῆς φανερὸν ποιησάτωσαν, τὴν 5 ἀγάπην αὐτῶν, μὴ κατὰ προσκλίσεις, ἀλλὰ πᾶσι τοῖς φοβουμένοις τὸν Θεὸν ὁσίως, ἴσην παρεχέτωσαν. Τὰ τέκνα ὑμῶν τῆς ἐν Χριστῷ παιδείας μεταλαμβάνέτωσαν· μαθέτωσαν τί ταπεινοφροσύνη παρὰ Θεῷ ἰσχύει, τί ἀγάπη ἀγνή παρὰ τῷ Θεῷ δύναται, 10 πῶς ὁ φόβος αὐτοῦ καλὸς καὶ μέγας, καὶ σώζων πάντας τοὺς ἐν αὐτῷ ὁσίως ἀναστρεφόμενους ἐν καθαρᾷ διανοίᾳ. Ἐρευνητῆς γάρ ἐστὶν ἐννοιῶν καὶ ἐνθυμήσεων, οὐ ἡ πνοὴ αὐτοῦ ἐν ἡμῖν ἐστίν, καὶ ὅταν θέλῃ ἀνέλει αὐτήν.

15

quentius utatur mox a denato Clemente, nullus dubito, quin hanc Epistolam legerit, eamque prae oculis suis habuerit, quum scripserit suam; indeque constare posse, legendum esse hoc in loco τοῦ φόβου, a Clemente Alex. omissum, existimo. WOTT. Cf. Rothe, *Anfänge der Christl. Kirche*, p. 403. Uberius de hac re nuperrime disputavit Thoenissen, (*Zwei Hist. Theol. Abhandlungen*, Trier. 1841,) monens, προηγουμένους significare praesentem Episcopum Corinthiorum et successores ejus; vocem πρεσβυτέρους autem de Collegio Presbyterorum, νέους de multitudine Laicorum intelligendum esse. HEFEL.

3. ἐνδειξάσθωσαν] Vox Paulina, ad Rom. ii 15, Tit. ii 10, iii 2, &c.

5. διὰ τῆς φωνῆς] Clemens

Alex. [Strom. IV xvi, p. 517.] in citando hoc loco exhibet διὰ τῆς σιγῆς, quae lectio verior esse videtur. Sin retineatur φωνῆς, non tam de voce ipsa, sive loquendi actione, quam de materia circa quam versatur, oportet illud explicemus, vel de submisso loquendi genere, quod maxime indicat modestiam illam, quae piis et sanctis mulieribus propria ipsis magno est ornamento. WOTT. Cum Wottono faciunt Junius, Boisius, Colomesius, Hornemannus, Hilgenfeld. Dresselius, et Ruchati versio, *qu'elles fassent paroître par leurs discours la modération de leur langue*. Davisius conjicit διὰ τῆς ἀφονίας. ut ad MS. propius accedatur. Sic Herzogius quoque, *Mässigung ihrer Zunge sollen sie zeigen in Schweigen*; et Grassius, *en mo-*

Dei erudiamus, uxores nostras ad id quod bonum est emendemus: amabiles castitatis mores ostendant, puram et sinceram mansuetudinis suae voluntatem demonstrant, linguae suae moderationem vocis lenitate manifestam faciant, charitatem suam, sine ullo partium studio, omnibus Deum sancte timentibus, parem exhibeant: filiique vestri disciplinae Christi participes sint, discant quantum humilitas apud Deum valeat, quid casta charitas apud Deum possit, quemadmodum timor ejus bonus est et magnus, servans omnes qui cum pure in ipso sancte versantur; est enim cogi-
 Heb. iv 12.
 tationum et consiliorum mentis scrutator, cujus spiritus est in nobis, et quum vult aufert eum.

dérant par le silence l'excès de leurs paroles.

ib. τὴν ἀγάπην αὐτῶν] S. Polycarpus similia habet in Epist. ad Philipp. [§ 4] Ἀγαπῶσας πάντας ἐξ ἴσου ἐν πάσῃ ἐγκρατεία. WOTTON.

6. μὴ κατὰ προσκλίσεις] Cotelerius confert I Tim. v 21, μηδὲν ποιῶν κατὰ πρόσκλισιν.

7. ὁσίως, ἴσῃν παρεχέωσαν.] Birrius putat ὁσίως ad foeminas Christianas referendum, quas nempe doceat S. Pater Deum timentibus caritatis officium exhibere ὁσίως, i. e. ἀγνῶς καὶ καθαρῶς, et aequa lance, μὴ κατὰ προσκλίσεις. Hinc itaque locum sic distinguit, τὴν ἀγάπην αὐτῶν, μὴ κατὰ προσκλίσεις, ἀλλὰ πᾶσι τοῖς φοβουμένοις τὸν Θεόν, ὁσίως ἴσῃν παρεχέωσαν. GALLAND.

8. Τὰ τέκνα ὑμῶν] Clemens Alexandrinus, l. c. ἡμῶν. Hinc arguit Potterus [p. 612 n. 5] perperam legi ὑμῶν apud Clementum nostrum; eo vel ma-

xime quod paullo superius scripserit S. Pater in prima persona ἐντραπῶμεν . . . αἰδεσθῶμεν κ. τ. λ. Sic et Davisius, Potterum secutus. Sed non est, meo quidem judicio, cur Codicis MSti lectioni vim inferamus. Quod enim scripserit Clemens Romanus τὰς γυναῖκας ἡμῶν, in causa fuit verbum διορθωσώμεθα, ut sermoni jam in prima persona instituto sententia congrueret. Quum autem hic alio scribendi genere utatur, scripsisse omnino censendus τὰ τέκνα ὑμῶν. GALLANDIUS.

12. ἐν καθαρᾷ διανοίᾳ.] Clemens Alex. ἐν καθαρᾷ καρδίᾳ.

15. ἀνέλει αὐτήν.] Ita Cod. MS. et Clemens Alexandrinus, p. 612 ed. Potter. non ἀνέλοι, uti in libris impressis ante Wottonum. Davisius, quem sequuntur Hefelius et Dresselius, tum hic tum apud Alexandrinum reponendum censet ἀνελεί in futuro.

in primis
fidem.

ΚΒ'. Ταῦτα δὲ πάντα βεβαιοῖ ἢ ἐν Χριστῷ
πίστις· καὶ γὰρ αὐτὸς διὰ τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου
οὕτως προσκαλεῖται ἡμᾶς· “ Δεῦτε τέκνα, ἀκούσατέ
“ μου, φόβον Κυρίου διδάξω ὑμᾶς. Τίς ἐστὶν ἄν-
“θρωπος ὁ θέλων ζῶην, ἀγαπῶν ἡμέρας ἰδεῖν ἀγα- 5
“θάς; παῦσον τὴν γλῶσσάν σου ἀπὸ κακοῦ, καὶ
“χεῖλη τοῦ μὴ λαλήσαι δόλον· ἔκκλινον ἀπὸ κακοῦ,
“καὶ ποίησον ἀγαθόν· ζήτησον εἰρήνην, καὶ δίωξον
“αὐτήν. Ὁφθαλμοὶ Κυρίου ἐπὶ δικαίους, καὶ ὦτα
“αὐτοῦ πρὸς δέησιν αὐτῶν· π[ρόσωπον δὲ] Κυρίου 10
“ἐπὶ ποιούντας κακ[ά, τοῦ ἐξολε]θρεῦσαι ἐκ γῆς τὸ
“μνημ[όσυνον] αὐτῶν. Ἐκέκραξεν ὁ δ[ίκαιος], καὶ
“ὁ Κύριος εἰσήκουσεν αὐ[τοῦ, καὶ ἐκ] πασῶν τῶν
“θλίψεων α[ὐτοῦ ἐρρῦ]σατο αὐτόν.” “ Πολλὰ αἰ
“μάσ[τιγες] τοῦ ἁμαρτωλοῦ, τοὺς δὲ ἐ[λπίζον]τας 15
“ἐπὶ Κύριον ἔλεος κυκλώσε[ι].”

Transit ad
alterum ca-
put Episto-
lae, de Re-
surrectio-
ne, cujus
fidem variis
argumentis
suadet.

ΚΓ'. Ὁ οἰκτίρων κατὰ πάντα κ[αὶ εὐερ]γετικὸς
Πατὴρ ἔχει σπλάγχνα ἐ[πι] φοβουμένους αὐτόν, ἡπίως
[τε] καὶ προσηνώς τὰς χάριτας αὐ[τοῦ] ἀποδοῖ
τοῖς προσερχομένοι[ς] αὐτῷ ἀπλή̄ διανοία. Διὸ μὴ 20
διψυχῶμεν, μηδὲ ἰνδαλλέσθω ἢ ψυχῇ ἡμῶν ἐπὶ ταῖς

1. Ταῦτα δὲ πάντα] Scil. Co-
hortationes quibus quisque quid-
quid propositum habet strenue
ac tranquille perficere jubetur.
In primis respexisse videtur
quae proxime antecesserunt:
Μαθέωσαν, τί ταπεινοφροσύνη κ.τ.λ.
LIPSIUS.

2. καὶ γὰρ αὐτὸς] Simplicius
Clem. Alex. a quo haec petita
sunt, ὁ Κύριος λέγει. A cap.
sequente, i. e. a cap. xxiii ad
cap. xl, adulterina omnia, post
Clem. Alex. addita. BERN. At
aliter sensit Photius, aliter Cy-

rillus Hierosolymitanus; immo
Anonymus ipse [Edv. Bernard.]
non potuit non aliter sensisse,
si utrumvis Clementem probe
nosset; Alexandrinus enim, lau-
data hac ipsa Epistola, Strom.
iv 16, quaedam citat ex cap.
xxxvi, διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἢ ἀσύ-
νετος καὶ ἐσκοτισμένη διάνοια ἡμῶν
ἀναθάλλει εἰς τὸ φῶς. . . aliaque
ex cap. xxxviii, Ὁ σοφὸς τοῖνυν
ἐνδεικνύσθω . . . ὁ ἐπιχορηγῶν αὐ-
τῷ τὴν ἐγκράτειαν. Quis enim
sanus sibi persuadere potest,
adulterina haec esse, addita post

XXII. Haec autem omnia fides quae est in Christo confirmat; ipse enim per Spiritum Sanctum ita nos compellat: *Adeste, filii, audite me, Ps. xxxiv
11—17.*
timorem Domini docebo vos: Quis est homo qui vult vitam, diligens dies videre bonos? prohibe linguam tuam a malo, et labia tua ne loquantur dolum: divertite a malo, et fac bonum; quaere pacem, et persequere eam. Oculi Domini super justos, et aures ejus in preces eorum; vultus autem Domini super facientes mala, ut perdat de terra memoriam eorum. Clamavit justus, et Dominus exaudivit eum, et ex omnibus tribulationibus ejus liberavit eum. Multa sunt flagella peccatoris; sperantes autem in Domino, misericordia circumdabit. Ps. xxxii
10.

XXIII. Misericors in omnibus et benignus Pater viscera erga timentes eum habet, et venientibus ad ipsum cogitatione pura et simplici gratias suas benigne et suaviter largitur. Quare animo duplici ne simus, neque super eximiis et honorificis donis

Clem. Alex. quum ea ab ipso citata inveniat? WOTT.

5. ἀγαπῶν ἡμέρας ἰδεῖν ἀγαθὰς] Inter ἀγαπῶν ἡμέρας ἰδεῖν ἀγαθὰς et παῖσον τὴν γλῶσσάν σου, interponit de suo Clemens Alexandrinus εἶτα ἐβδομάδος καὶ ὄγδοῦδος μυστήριον γνωστικὸν ἐπιφέρει. Strom. iv [16] p. 612. [ed. Potter.] WOTT.

6. καὶ χειλῆ] Lege καὶ χειρὶ σοῦ, ut apud LXX et Clementem Alexandrinum. GALLAND.

12. Ἐκέκραξεν ὁ δ[ίκαιος] Apud Alexandrinum legitur ἐκέκραξεν ὁ Κύριος καὶ εἰσήκουσεν. Habent LXX Interpretes ἐκέκραξαν οἱ δίκαιοι, καὶ ὁ Κύριος εἰσήκουσεν αὐτῶν. Ubi οἱ δίκαιοι obelo notantur ab Origene, eo quod ab-

sunt ex Hebraeo Textu. WOTT. Vid. Schleusneri Lexicon in LXX, voc. Κεράγω.

14. θλίψεων α[ὐτοῦ] Libri impressi ante Wottonum omittunt αὐτοῦ. Exstat tamen post ΩN in MSto A . . . cum spatio circiter septem literarum. Apud LXX θλίψεων αὐτῶν. At Clem. Alex. θλίψεων ἐρρύσατο, absque αὐτῶν.

ib. Πολλὰ αἰ μάστιγες] Cod. MSto non deest articulus, quem, Wottonum secuti, omiserunt Russel. Galland. et Schoene-mannus. Clem. Alexandrinus exhibet πολλαὶ μὲν γὰρ μάστιγες τῶν ἀμαρτωλῶν κ. τ. λ.

21. Ἰνδαλλέσθω] Forte ἐνδο-άσθω, literarum levi mutatione,

ὑπερβαλλούσαις καὶ ἐνδόξοις δωρεαῖς αὐτοῦ. Πόρρω γενέσθω ἀφ' ἡμῶν ἢ γραφή αὕτη, ὅπου λέγει, “Τα-
 “ λαίπωροί εἰσιν οἱ δίψυχοι, οἱ διαστάζοντες τὴν
 “ ψυχὴν, οἱ λέγοντες, Ταῦτα ἠκούσαμεν καὶ ἐπὶ τῶν
 “ πατέρων ἡμῶν, καὶ ἰδοὺ γεγηράκαμεν, καὶ οὐδὲν 5
 “ ἡμῖν τούτων συμβέβηκεν. Ὡ ἀνόητοι, συμβάλετε
 “ ἑαυτοὺς ξύλω, λάβετε ἄμπελον· πρῶτον μὲν φυλ-
 “ λορροεῖ, εἶτα βλαστὸς γίνεται, εἶτα φύλλον, εἶτα
 “ ἄνθος, καὶ μετὰ ταῦτα ὄμφαξ, εἶτα σταφυλὴ παρ-
 “ εστηκυῖα· ὁράτε ὅτι ἐν καιρῷ ὀλίγῳ εἰς πέπειρον 10
 “ καταπτᾶ ὁ καρπὸς τοῦ ξύλου.” Ἐπ' ἀληθείας

vel potius illigiascitur, quod idem est, et a Chrysostomo saepenumero usurpatur. JUN. ἐνδοιάσθω exhibent Fellus et Colomesius ad oram libri. Boisius suspicatur hiatum, quem conjectura satis audaci ita expletum vult, ἢ ψυχὴ ἡμῶν κλύδωνι θαλάσσης ἀνεμιζομένη, καὶ ῥιπιζομένη, ἀλλ' εὐφρανθήτω ἐπὶ ταῖς κ. τ. λ. Davisio reponendum videtur διχαζέσθω. Vox ἰνδάλεσθαι ita a Fello exponitur hoc in loco: ἰνδάλεσθαι est φαντάζεσθαι, spectra et phasmata captare. Inde Jer. I 39, □□□ quae alibi δαιμόνια redduntur, ἰνδάλματα a LXX dici merere; quo omnino significatu eadem vox occurrit, Sapient. xvii 3. Qui ergo inani φιλαντία sibimet ipsis placent, et seipsis, ut sine merito, ita etiam sine rivali depereunt, quosque B. Judas ἐνυπνιαζόμενος appellat, ii sunt a quorum labe et morbo S. Clemens cavere hortatur atque suadet. Junius emendationem suam in Versione exhibet: neque dubitet aut vacillet anima nostra.

Sic Cotelerius quoque, neque haesitet. Clerico sic vertenda videtur Clementis sententia, Neque decipiatur animi sui figmentis. Felicius, ad mentem fere Felli, Ittigius, neque effertur anima nostra: quam interpretationem, post Hefelium, comprobant Hilgenfeldius et Lipsius. Cf. supra p. 34 l. 3, ἀπολείπωμεν τὰς κενὰς καὶ ματαίας φροντίδας. Apud Hesychium legimus ἰνδάλεται· ὁμοιοῦται, φαίνεται, δοκεῖ, στοχάζεται, ἰσοῦται, σοφίζεται. Apud Suidam, ἰνδάλεται· Videtur, apparet, similis est. ἰνδάλματα· Phantasmata, Somnia, Imaginationes rerum absentium, Simulacra, Species. Vocem ἰνδάλεσθαι usurpant Homer. II. p. 213, Od. γ. 246; Aristoph. Vesp. 188; Plato, Theaet. p. 189. E. Optime autem hunc locum illustrat Aristoteles de Mundo, § 6, 3, πάντα ταῦτά ἐστι Θεῶν πλέα τὰ καὶ δι' ὀφθαλμῶν ἰνδαλλόμενα ἡμῖν.

2. ἢ γραφὴ αὕτη] Ita Davis. Frey. Schoeneman. Hefel. Dreselius. Caeteri ἢ γραφὴ αὕτη.

ejus vanas species sibi fingat anima nostra. Longe a nobis absit Scriptura haec ubi dicitur: *Miseri sunt, qui animo duplici sunt et inconstanti, dicentes, Haec audivimus etiam tempore patrum nostrorum, et ecce consenuimus, nihil tamen horum nobis accidit. O fatui, comparate vos arbori, vitem sumite, primum quidem folia amittit, germen postea fit, folium deinde et flos, posthaec uva acerba, tandem demum uva matura; videtis quod in exiguo tempore fructus arboris ad maturitatem perducitur.* In veritate brevi et subito voluntas

Jac. i 8.

2 Pet. iii 4.

Matt. xxiv 32.

In secunda, ut fertur, Epistola, § 11, ὁ προφητικὸς λόγος.

ib. ὅπου λέγει] Junius mallet λέγεσθαι. Haec verba ex Apocrypha quadam Scriptura desumpta fuisse censent Cotelerius, et Grabijs, Spicil. i 268. Quam sententiam tuentur Orellius, in particula prima Select. Patrum Ecclesiae Capitem ad Εἰσηγητικὴν Sacram pertinentium, Turici, 1830, et Hilgenfeldius, p. 102. 'Ex ignoto libro sacro,' Windischmann. Vindic. Petr. p. 29. Contra autem Wottonus conjicit loca S. Jacob. i 8 et II S. Pet. iii 3, 4, inter se collata in animo Clementis fuisse. Sententiam quod adtinet, idem comparat Barnabae Epist. § 19, Οὐ μὴ διψυχῆσης πότερον ἔσται, ἢ οὐ, et Hermae Vis. iii 4, sicut a Clemente Alexandrino citatur, Strom. I, Θείως τοίνυν ἡ δύναμις ἢ τῷ Ἑρμᾷ κατὰ ἀποκάλυψιν λαλοῦσα τὰ ὄραματα, φησί, καὶ τὰ ἀποκαλύμματα διὰ τοὺς διψύχους, τοὺς διαλογιζομένους ἐν ταῖς καρδίαις, εἴ ἄρα ἔστι ταῦτα, ἢ οὐκ ἔστιν. Quos locos jam indicaverat Cotelerius.

4. ἐπὶ τῶν πατέρων ἡμῶν] Hunc

locum illustrat Dodwellus, tum in Cyprian. Dissert. xii 23, tum in Irenaeic. Dissert. i 20. Utrobique tamen pro ἐπί legit ἀπό, Junianam editionem secutus. GALLAND. Edd. omnes praeter Wott. Gall. Hefel. Reithmayr. et Dresselium, exhibent ἀπό, at in Cod. MSto ἐπί legitur et hic, et in alterius, quae vocatur, Epistolae fragmento.

6. Ὡ ἀνόητοι] Citationis signa adposui usque ad ὁ καρπὸς τοῦ ξύλου. Haec enim eadem iisdem paene verbis habentur in fragmento illo quae vulgo laudatur velut Epistola Clementis secunda, § 11; unde scriptoris ejusdem esse haec cujus superiora patet, quod dudum monuerunt Pearsonus et Vendelinus, quos secuti sunt Colomesius, Freyius, et Hilgenfeldius.

ib. συμβάλετε] Ita Cod. MStus, non συμβάλλετε ut in libris impressis. Mox etiam λάβετε habemus, non λαμβάνετε.

7. φυλλορροεῖ] Codex MStus exhibet ΦΥΛΛΟΡΡΟΕΙ, non cum duplici Ρ. Vide supra notata ad p. 32 l. 8, et conf. infra § 55.

11. καταντᾶ] Verbum hoc Novi

ταχὺ καὶ ἐξαίφνης τελειωθήσεται τὸ βούλημα αὐτοῦ, συνεπιμαρτυρούσης καὶ τῆς γραφῆς, ὅτι “ ταχὺ ἦξει, “ καὶ οὐ χρονιῇ, καὶ ἐξαίφνης ἦξει ὁ Κύριος εἰς τὸν “ ναὸν αὐτοῦ, καὶ ὁ Ἅγιος ὃν ὑμεῖς προσδοκᾶτε.”

Resurre-
ctionis veri-
tatem nobis
Deus con-
tinuo os-
tendit.

ΚΔ'. Κατανοήσωμεν, ἀγαπητοί, πῶς ὁ Δεσπότης 5 ἐπιδείκνυται διηνεκῶς ἡμῖν τὴν μέλλουσαν ἀνάστασιν ἔσσεσθαι, ἣς τὴν ἀπαρχή[ν] ἐποίησατο τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, ἐκ νεκ[ρῶν] ἀναστήσας. Ἴδωμεν, ἀγαπητοί, τὴν κατὰ και[ρὸν] γινομένην ἀνάστασιν. Ἡμέρ[α καὶ] νύξ ἀνάστασιν ἡμῖν δηλοῦσ[ι]ν· κοι- 10 μᾶται ἢ νύξ, ἀνίσταται ἡ[μέρα], ἢ ἡμέρα ἄπεισιν, νύξ ἐπέρ[χεται]. Βλέπωμ[εν] τοὺς καρπούς· ὁ σπόρος [κόκκου] τίνα τρόπον γίνεται. Ἐξῆλ[θεν] ὁ σ[πείρων], καὶ ἔβαλεν εἰς τὴν γῆν, [καὶ βληθέ]ντων

Foederis Scriptoribus usitatis-
simum est. Vide sis Act. xx
15, xxv 13, xxvi 7; I Cor. x
11, xiv 36; Eph. iv. 13; Phi-
lipp. iii 11.

3. καὶ οὐ χρονιῇ, καὶ ἐξαίφνης ἦξει] Haec verba a Junio prae-
termissa e Cod. MSto restituit
Wottonus, quem sequuntur Rus-
sel. Galland. Schoenemann. He-
fel. Reithmayr. et Dresselius,
non autem Hornemannus. Cod.
MS. ΕΞΑΙΧΝΗΣ exhibet; supra
ΕΞΕΦΝΗΣ.

4. καὶ ὁ Ἅγιος . . .] Apud
Malachiam Prophetam legimus
ὁ Ἄγγελος τῆς διαθήκης ὃν ὑμεῖς
θέλετε. Cotelerius suspicatur in
hoc loco vocem ἄγγελος per bre-
viationem primo scriptam postea
in ἄγιος transisse. Freyius
monet, quod quidem nemo non
videt, loca haec vel per meram
accommodationem huc trahi,
vel perperam applicari, quum
perspicuum sit de alia re ver-

ba facere Prophetam utrum-
que.

10. Ἡμέρ[α καὶ] νύξ ἀνάστα-
σιν] Tertullianus de Resurre-
ctione, § 12, locum hunc elegan-
ter exprimit; nec dubium est,
quin in hoc, et sequente capite
quod de Phoenice est, Cle-
mentem nostrum sequutus sit.
'Aspice nunc,' inquit, 'ad ipsa
'quoque exempla Divinae po-
'testatis. Dies moritur in noc-
'tem, et tenebris usquequaque
'sepelitur. Funestatur mundi
'honor, omnis substantia deni-
'gratur. Sordent, silent, stu-
'pent cuncta, ubique justitium
'est, quies rerum. Ita lux
'amissa lugetur; et tamen rur-
'sus cum suo cultu, cum dote,
'cum sole, eadem et integra et
'tota universo orbi reviviscit,
'interficiens mortem suam noc-
'tem, rescindens sepulturam
'suam tenebras, haeres sibimet
'existens, donec et nox revi-

ejus perficietur, Scriptura etiam testimonium perhibente: *Quod statim venturus sit neque tardabit, et statim veniet Dominus in templum ejus, et Sanctus quem vos expectatis.* Habac. ii 3.
Heb. x 37.
Mal. iii 1.

XXIV. Consideremus, dilecti, quemadmodum Dominus futuram resurrectionem nobis continuo ostendat, cujus primitias Dominum Jesum Christum fecit, quem a mortuis suscitavit. Intueamur, dilecti, resurrectionem, quae omni tempore fit; dies et nox resurrectionem nobis ostendunt; nox cubat, exsurgit dies, abit dies, nox insequitur. Intueamur fruges; seminatio grani quomodo fiat: *Egressus est seminator, et semen in terram jecit, et jactis* 1 Cor. xv 20.
Col. I 18.
Matt. xiii 3.
Luc. viii 5.

‘viscat cum suo et illa suggestu.’ Sic Epiphanius in Anacorato, [§ 84, Opp. tom. ii p. 88 ed. Petav.] Καὶ ἡ κτίσις πᾶσα διαρρήδην αὐτοὺς ἐλέγχει, ὑποφαίνουσα καθ' ἐκάστην ἡμέραν ἀναστάσεως τὸ εἶδος· δύνει γὰρ ἡ ἡμέρα, καὶ νεκρῶν αἰνιττόμεθα τὸν τρόπον κοιμισμὸν αἰνιττομένης· ἀνατέλλει ἡ ἡμέρα ἡμᾶς διϋπνίζουσα, καὶ ἀναστάσεως ὑποδεικνύουσα τὸ σημεῖον. Locus hic corruptus videtur, quem nos ex conjectura sic emendandum putamus, καὶ νεκρῶν ὑπνωτόμεθα τὸν τρόπον, κοιμήσεως θάνατον αἰνιττομένης κ. τ. λ. JUNIUS. Forte in animo habuerunt S. Patres locum illum Sophoclis,

Ὅν αἰόλα νῦξ ἐναριζομένα
τίκτει, κατευνάζει τε, φλογίζουσα
ἄλιον . . . Trachin. 94.

12. νῦξ ἐπέρ[χεται.] ἔσεισιν conj. Colomesius.

ib. Βλέπωμ]εν τοὺς καρπούς.] Sic certe legendum cum Gallandio post Millium; non Ἰδωμ]εν quod dederat Junius. Ἐπ-

έρ[χεται vox ultima est in pagina Codicis MSti octava; et membrana lacera in superiore parte paginae nonae lacunam certe sex literarum exhibet.

ib. ὁ σπόρος [κόκκου] Male a Junio legitur ὁ σπόρος, [πᾶσι δήλον] τίνα τρόπον γίνεται, chasma enim non est nisi sex vel ad plurimum septem literarum. Vana est Davisii conjectura reponentis οἶδαμεν vel εἶ ἴσμεν. Millius vult ὁ σπόρος γύμνος vel νέκρος, et vocem σπόρος eodem modo quo σπέρμα interpretandum esse putat; cujus correctioni summo jure objicitur a Wottono, minus usitatam esse hanc significationem; atque ea quae proxime sequuntur, σπερμάτων ἄτινα κ. τ. λ. meram tautologiam fore si hanc interpretationem amplecteremur. Interrogationis signum post γίνεται exhibent Hefeli Ed. tertia et quarta, et Dresselius, operarum incuria, uti ex Versionis Latinae interpunctione constat.

σπερμάτων, ἅτινα πέ[πτωκεν] εἰς τὴν γῆν ξηρὰ καὶ γυμνά, δι[αλύεται]. εἴτ' ἐκ τῆς διαλύσεως ἡ μεγα- [λειότης] τῆς προνοίας τοῦ Δεσπότητος [ἀνίσ]τησιν αὐτά, καὶ ἐκ τοῦ ἐνὸς πλεί[ονα] αὔξει, καὶ ἐκφέρει καρπὸν.

5

Phoenix
Resurrec-
tionis no-
strae
imago.

ΚΕ'. [Ἰδω]μεν τὸ παράδοξον σημείον, τὸ [γι]νό-
μενον ἐν τοῖς ἀνατολικοῖς [τό]ποις, τουτέστιν τοῖς
περὶ τὴν Ἀραβίαν. Ὅρνεον γάρ ἐστιν ὃ προσ-
ονομάζεται Φοῖνιξ· τοῦτο μονογενὲς ὑπάρχον ζῆ ἔτη

2. γυμνά] Sic Proclus apud Eriphanium, γυμνά καὶ ἄσαρκα βάλλεται εἰς γῆν, καὶ τελεσφοροῦ-
μενα ἀποδίδουσι. [lxiv 37, tom. i p. 560 ed. Petav.] Sic Apostolus ad Cor. I xv 37, γυμνὸν κόκκον. JUNIUS.

ib. δι[αλύεται] Ita proculdubio recte Galland. Schoenemann. Hefel, Reithmayr. et Dresselius, Millio et Wottono obsecuti. Caeteri Junianam lectionem δι[αλύει χρόνος] exhibent, quae stare omnino nequit; hiatus enim inter ΔΙ et ΕΙΤ, non admittit plures quam quinque vel septem literas. Theophilus Antiochenus, a Wottono indicatus, lib. i § 18 ad Autolycom, p. 34 ed. Fell. habet, εἰ γὰρ τύχοι εἰπεῖν κόκκους σίτου ἢ τῶν λοιπῶν σπερμάτων, ἐπὶ ἀν βληθῆ εἰς τὴν γῆν, πρῶτον ἀποθνήσκει καὶ λύεται.

ib. ἡ μεγα[λειότης] Ita, prae-euntibus Millio et Wottono, reposui pro ἡ μεγά[λη δύναμις] quod dederat Junius. Cod. MStus exhibet ΜΕΓΑ . . . ΗΣ, et spatium non est plurimum quam quinque litterarum.

8. ὃ προσονομάζεται Φοῖνιξ] Non fertur alia fabula in cujus enarratione consentiant magis,

magisque dissentiant Scriptores. Consentiant fere omnes in re, dissentiant de modo. Et quidem mos est Patribus exemplo Phoenicis partim ad mores uti, partim ad mysteria, partum Virgineum, et resurrectionem Dominicam ac nostram. Trahitur ab aliis ad falsa dogmata. COTEL. De Phoenice vide sis Herodot. ii 73; Plin. H. N. x 2; Tacit. Annal. vi 28; Melam iii 8, 10; Philostr. Vit. Apoll. § 3; Solin. Polyhist. § 36; Dion. Hist. Rom. lvii ad finem. Loca classica habent Ovidius quoque, Metam. xv 391 sq.; Achilles Tatiuss de Leucippe et Clitoph. iii; et Claudian. carm. 45, quibus fretus nominibus Junius pro veritate historica hujus avis diserte pronuntiat. Fellus ex auctoritatibus Rabbinicis probare conatur Scriptores Sacros in locis illis, Job. xxix 18, Ps. xcii 12, Phoenicem avem in animo habuisse. Locum hunc Clementis nostri recitat Cyrillus Hierosol. Catech. xviii 8, ejusque fere verba usurpat, licet ab ejus narratione nonnihil dissideat. Similia habent Tertullianus de Resurrec-

seminibus, quae nuda et arida in terram ceciderunt, ^{1 Cor. xv} dissolvuntur: deinde post dissolutionem magna ^{36.} divinae providentiae potentia ea resuscitantur, atque ex uno plura fiunt, et fructum producunt.

XXV. Contemplemur signum mirabile quod in partibus orientis, scilicet in Arabia, fit. Avis est, quae Phoenix vocatur: haec sui generis sola ex-

tione Carnis, § 13, Epiphanius in Ancorato, § 84, Const. Apost. v 7, Ambrosius de Fide Resurrect. § 59. Fabulam totam dubitasse videtur Origenes, c. Celsum iv 98. Camdenum si audias, Clemens VIII Papa A. D. 1599, Phoenicis pluma praemissa, Comitem illum Tiroeniae, qui Elizabetha regnante novas res apud Hibernos moliebatur, promissis et indulgentiis aluit: vid. ad calcem libri cui titulus, *Britannia, or a Chorographical Description of Great Britain and Ireland*, p. 783, Londin. 1607. Vitio vertit Photius Clementi nostro quod de Phoenice haec verba fecerit. Tentzelius, Exercit. Select. ii pp. 32—46, in hoc loco credulitatem viro Apostolico prorsus indignam reprehendens, Epistolam totam Clementi abjudicat. Sed lenius cum B. Patre agendum est, in quo culpa haud ita magna residet, si rem apud homines id aetatis receptam crederet. Tacitus, scriptor gravissimus, Clementis nostri fere aequalis, historiae suae ordinem et dispositionem perturbare non dedignatus est, ut quae vera esse judicaret in narrationibus de Phoenice a falsis et inanibus secerneret; *Annal.* vi 28. Quicumque plura cognoscere velit, is Henrichsenii adeat *Commen-*

tationem de Phoenicis Fabula apud Graecos, Romanos, et Populos Orientales, Partic. 1 et 2, Hafniae, 1825, 1827; et Piperi *Mythologie der Christlichen Kunst*, Weimar 1847, I i 446—471.

8. τούτο μονογενὲς ὑπάρχον] Eusebius, lib. 4 de Vita Constantini prope finem, . . . ὃν δὲ φασὶ μονογενῆ ὄντα τὴν φύσιν. Pomponius Mela, [de Situ Orbis, iii 8.] “Referenda Phoenix semper “unica.” Lactantius, [Auctor Incert. Carm. de Phoenice 31, 32,]

Hoc nemus, hos lucos avis incolit
unica Phoenix,

Unica, sed vivit morte reflecta sua.

BOIS.

ib. ἔτη πεντακόσια] Non convenit inter scriptores de numero annorum vitae Phoenicis, aliis mille illi annos, aliis septies mille praeter sex, aliis sexcentos et sexaginta, aliis nonnisi quingentos tribuentibus. Atque cum his postremis consentit noster, ut et Epiphanius et Ambrosius. [Hexaem. v, 23.] Sic quoque Mela, et Seneca initio *Epist.* 42; ‘Scis quem ‘nunc virum bonum dicam? ‘hujus secundae notae: Nam ‘ille alter fortasse tanquam ‘Phoenix semel anno quingentesimo nascitur.’ BOIS. Vide sis Aelianum, de Animalibus, vi 58, Περὶ τῆς τῶν Φωνίκων

πεντακόσια γενόμενον τε ἤδη πρὸς ἀπόλυσιν τοῦ ἀποθανεῖν αὐτό, σηκὸν ἐαυτῷ ποιεῖ ἐκ λιβάνου καὶ σμύρνης, καὶ τῶν λοιπῶν ἀρωμάτων, εἰς ὃν πληρωθέντος τοῦ χρόνου εἰσέρχεται, καὶ τελευτᾷ· σηπομένης δὲ τῆς σαρκὸς σκώληξ τις γενναῖται, ὃς ἐκ 5 τῆς ἰκμάδος τοῦ τετελευτηκότος ζῶου ἀνατρεφόμενος πτεροφυεῖ· εἶτα γενναῖος γενόμενος αἶρει τὸν σηκὸν ἐκείνου, ὅπου τὰ ὄστᾶ τοῦ προγεγονότος ἔστιν, καὶ ταῦτα βαστάζων, διανέει ἀπὸ τῆς Ἀραβικῆς χώρας ἕως τῆς Αἰγύπτου, εἰς τὴν λεγομένην Ἡλιούπολιν· 10 καὶ ἡμέρας, βλέπόντων πάντων, ἐπιπτᾶς, ἐπὶ τὸν τοῦ ἡλίου βωμὸν τίθησιν αὐτά, καὶ οὕτως εἰς τοῦπίσω ἀφορμᾷ. Οἱ οὖν ἱερεῖς ἐπισκέπτονται τὰς ἀναγραφὰς τῶν χρόνων, καὶ εὐρίσκουσιν αὐτὸν πεντακοσιοστοῦ ἔτους πεπληρωμένου ἐληλυθέναι.

15

Resurrectionis nostrae testis S. Scriptura.

Κς'. Μέγα καὶ θαυμαστὸν οὖν νομίζομεν εἶναι, εἰ ὁ δημιουργὸς τῶν ἀπάντων ἀνάστασιν ποιήσεται τῶν ὀσίως αὐτῷ δουλευσάντων ἐν πεποιθήσει πίστεως ἀγαθῆς, ὅπου καὶ δι' ὀρνέου δείκνυσιν ἡμῖν τὸ μεγα-

ἀριθμητικῆς. Is. Vossius de Sibyllinis § 5, p. 31, Oxon. 1680, affirmat Aegyptiis et Judaeis symbolum Magni Anni fuisse Phoenicem avem, atque fabelam totam excogitatum fuisse ad designandam αἰῶνος seu aevi durationem. Idem docet Ger. Jo. Vossius de Orig. et Progressu Idolol. II xlvii, in Ad-dendis ad p. 566, 14. De hac ratione explicandi, a Larchero, *Mémoires de l'Institut, Classe d'Histoire et de Littérature ancienne*, Tome i, pp. 166—307, Paris. 1815, improbata, videndus omnino est Creuzerus, *Symbolik*, i 438 sq.

1. ἀπόλυσιν τοῦ ἀποθανεῖν αὐτό] Boisius legendum arbitratur πρὸς ἀπόλυσιν, καὶ καιρὸν τοῦ ἀποθανεῖν αὐτό, ut posterius ἐξηγησις sit prioris. Davisius tria verba postrema glossematis loco habet, et reponere jubet πρὸς ἀπόλυσιν, σηκὸν ἐαυτῷ ποιεῖ.

6. τετελευτηκότος] Cod. MS. ΤΕΛΕΥΤΗΚΟΤΟΣ.

7. γενναῖος] *Validus*, quo sensu hanc vocem usurpant Sophocles, Aj. 938, ed. Brunck. et Xenophon, Hist. Gr. V iv 17.

9. διανέει] Clericus, quem sequuntur Hefel. et Dresselius, mallet διανεί, i. e. uno progressu fertur, recta volat in

istens annos quingentos vivit, et quum morte dissolvenda est, e thure, myrrha, et reliquis aromatis loculum sibi struit, quem completo annorum spatio ingreditur, et vitam deponit; ex carne vero ejus putrefacta vermis quidam nascitur, qui animalis defuncti humore nutritus plumescit, et auctis postea viribus loculum tollit in quo ossa parentis recondita sunt, quae gestans ex Arabica regione in Aegyptum, et urbem quae Heliopolis dicitur, pervolat, ac spectantibus omnibus diurno tempore advolans super altare Solis illa collocat, atque ita unde venerat, regreditur. Sacerdotes commentarios temporum diligenter inspiciunt, et impleto anno quingentesimo, rediisse illam comperiunt.

XXVI. An magnum igitur et admirandum arbitramur, si rerum omnium opifex resurgere eos faciat, qui in bonae fidei confidentia religiose illi inservierunt, quum per volucrum promissionis suae magnificentiam abunde nobis patefaciat? Dicit

Aegyptum. Sic Saneroftius quoque, qui interpretatur, *vergit, inclinat, cursum dirigit*, et confert Act. xxi 7, necnon Eunapium in vita Aedesii, οὐ μακρὰν ὁδὸν ἐκ Καππαδοκίας εἰς Συρίαν συνέτεινε καὶ διήνυε.

10. Ἡλιοπόλιν] Locum hunc de Phoenice, quasi emblemate resurrectionis, nemo castigavit, excepto Photio in Biblioth. Cod. cxxvi. Verum si eruditus ille Criticus attendisset id quod soleant facere Scriptores Ecclesiastici, quando loquuntur διδακτικῶς, hoc est, serio et ut doceant; quidve faciant, quum loquuntur tantum οἰκονομικῶς, (ut loqui solent) ubi rhetorice

tantum illustrent quod docent, forte ab ea castigatione abstinisset. GUIL. BURTON. Finis historiae de cineribus Phoenicis arae solis impositis, in urbe superstitiosa, ejusdem est ingenii, quod inter mulieres pias Danaidas et Dircas antea recensuit. Si tamen haec essent Clementis, ignoscere quidem viro, aliarum virtutum causa, sed laudare ejusmodi ratiocinationem non possemus. CLERICUS.

11. καὶ ἡμέρας] Lege δι' ἡμέρας. CLERICUS.

17. πάντων] Ita Cod. MStus. Libb. impr. ante Wottonum, πάντων.

λεῖον τῆς ἐπαγγελίας αὐτοῦ; [λ]έγει γάρ που, “Καὶ
 “ἐξαναστήσεις με, καὶ ἐξομολογήσομαί σοι” [κ]αὶ,
 “ἐκοιμήθην καὶ ὑπνωσα, ἐξή[γ]έρθην, ὅτι σὺ μετ’
 “ἐμοῦ εἶ.” [Καὶ] πάλιν Ἰώβ λέγει, “Καὶ ἀναστή-
 “σεις [τῆ]ν σάρκα μου ταύτην, τὴν ἀναντλήσασαν 5
 “ταῦτα πάντα.”

Spe Resur-
 rectionis
 adhaerea-
 mus Deo,
 omnipo-
 tenti et
 omnisci-
 enti.

KZ'. Ταύτη οὖν τῇ ἐλπίδι προσδεδέσθωσαν αἱ
 ψυχαὶ ἡμῶν τῷ πιστῷ ἐν ταῖς ἐπαγγελίαις, καὶ τῷ
 δικαίῳ ἐν τοῖς κρίμασιν. Ὁ παραγγείλας μὴ ψεύ-
 δεσθαι, πολλῶ μᾶλλον αὐτὸς οὐ ψεύσεται· οὐδὲν γὰρ 10
 ἀδύνατον παρὰ τῷ Θεῷ, εἰ μὴ τὸ ψεύσασθαι. Ἀνα-
 ζωπυρησάτω οὖν ἡ πίστις αὐτοῦ ἐν ἡμῖν, καὶ νοή-
 σωμεν ὅτι πάντα ἐγγὺς αὐτῷ ἐστίν. Ἐν λόγῳ τῆς
 μεγαλωσύνης αὐτοῦ συνεστήσατο τὰ πάντα, καὶ ἐν
 λόγῳ δύναται αὐτὰ καταστρέψαι. “Τίς ἐρεῖ αὐτῷ, 15

2. ἐξαναστήσεις με κ. τ. λ.] Cotelerius, cui assentitur Colomesius, petita haec vult ex Ps. xxvii 7, secundum LXX et Vulgat. secundum Heb. Ps. xxviii; ubi apud LXX Intt. legimus, Καὶ ἀνέθαλεν ἡ σὰρξ μου, καὶ ἐκ θελήματός μου ἐξομολογήσομαι αὐτῷ. Existimarim sane potius unum esse ex iis locis, de quibus haec habet Photius: πλὴν ὅτι ῥητά τινα ὡς ἀπὸ τῆς θείας γραφῆς ξενίζοντα παρεισάγει, ὧν οὐδὲ ἡ πρώτη ἀπήλλακτο παντελῶς. WOTT.

3. ἐκοιμήθην καὶ κ. τ. λ.] Videtur S. Pater citasse haec memoriter; legimus enim apud LXX, Ps. iii 5, Ἐγὼ [δέ Cod. Al.] ἐκοιμήθην καὶ ὑπνωσα· ἐξηγέρθην, ὅτι Κύριος ἀντιλήψεται μου· et Ps. xxiii 4, Οὐ φοβηθήσομαι κακά, ὅτι σὺ μετ’ ἐμοῦ εἶ. WOTT.

4. Καὶ ἀναστήσεις κ. τ. λ.] Hunc

Jobi locum ad resurrectionem primus traxit B. Clemens, quem alii postea sunt sequuti. COLOM. Legimus apud LXX Intt. Οἶδα γὰρ ὅτι αἰένάος ἐστίν ὁ ἐκλύειν με μέλλον ἐπὶ γῆς· ἀναστήσει δέ μου τὸ σῶμα τὸ ἀναντλοῦν ταῦτα. Cod. Alex. (Οἶδα γὰρ—με μέλλον, ἐπὶ γῆς ἀναστήσει τὸ δέρμα μου τὸ ἀναντλοῦν ταῦτα. Cod. Vat.) Chrysostomus, [in Nicetae Catena Patrum Graecorum a Pat. Junio edita, p. 340,] Ὁ μέντοι Θεοδοτίων ἐκδοῦς, Ὁ ἀγχιστεύς μου ἤ, καὶ ἔσχατον ἐπὶ χόματος ἀναστήσει, πείθει συνάπτει τοὺς δύο στίχους, καὶ οὕτως ἀναγινώσκων· Οἶδα γὰρ ὅτι αἰένάος ἐστίν ὁ ἐκλύειν με μέλλον ἐπὶ γῆς, ἀναστήσει τὸ δέρμα μου τὸ ἀναντλοῦν ταῦτα. Vulgat. Scio enim quod Redemptor meus vivit, et in novissimo die de terra surrecti-

enim alicubi: *Suscitabis me, et confitebor tibi: et, Dormivi et soporatus sum, surrexi, quia tu mecum* Ps. iii 5.
es. Et rursus Job dicit: Et carnem hanc meam Job. xix 26.
resuscitabis, quae omnia haec passa est.

XXVII. Hac igitur spe animi nostri ad eum adstringantur, qui fidelis est in promissionibus et justus in judiciis: qui mentiri vetuit, multo minus ipse mentietur; nihil enim Deo impossibile, praeterquam mentiri. Exsuscitetur itaque in nobis fides ejus, et quod omnia ipsi propinqua sint consideremus. Verbo majestatis suae constituit omnia, et verbo suo potest illa evertere. *Quis dicet ei,* Heb. vi 18.
 Tit. i 2.
 Sap. xi 22,
 xii 12.

rus sum; et rursus circumdabor pelle mea, et in carne mea videbo Deum. WOTT. De hoc loco Jobi, confer Hieronymum: 'Nullus tam aperte, post Christum, quam iste ante Christum de resurrectione loquitur,' &c. lib. c. Joan. Hierosol. § 29. Opp. ii p. 438 ed. Vallars. Cf. Pearson. *Exposition of the Creed*, ii, 310, 311. ed. Burton, 1847.

5. *σάρκα*] ΣΑΡΚΑΝ Cod. MS.

13. 'Εν λόγῳ] Cf. Sap. ix 1, ὁ ποιήσας τὰ πάντα ἐν λόγῳ σου.

15. *Τίς ἐρεῖ ἀπῶ, κ. τ. λ.*] In Prologo ad Lib. Sapientiae, 'Quidam,' inquit Hieronymus, 'id Philoni seniori tribuunt;' in Prol. vero ad libros Salomonis: 'Secundus (nempe, liber qui Salomonis nomen praefert) apud Hebraeos nusquam est. Quin et ipse stylus Graecam eloquentiam redolet; et nonnulli Scriptorum veterum hunc esse Judaei Philonis adfirmant.' Quod adtinet ad Graecam eloquentiam, nunc quidem non adgrediar expendere quam

proxime accedat ad stylum Philonis; sed quaecunque sit, non ideo sequeretur nunquam librum illum exstitisse Hebraice, quamvis ante tempora Hieronymi amissus fuisset. Occasio ejus jacturae potuit esse haec ipsa versio, ab Hellenista, aut Judaeo Alexandrino confecta; quem nihil vetat esse ipsum Philonem, eumque hanc edidisse, multos annos ante tempus quo Clemens epistolam ad Corinthios dedit. Ut libere dicam quod sentio, cur Clemens, hoc loco, non adluserit ad Is. xlv 9, quod et scriptorem Sapientiae fecisse verisimile est? Nam ante haec verba, non videmus *γέγραπται*, aut *λέγει πῶς*, aut simile quid; qualia usitata sunt Clementi, ubi Scripturae auctoritatem profert, non ubi ad locum simpliciter adludit. Annon etiam cogitare potuit de verbis magistri sui, Rom. ix 19, 20? Verbis *ποιέω* et *ἀνθίστημι* aequae utitur Paulus ac auctor Sapientiae; nec Clemens in verbis quibus utitur, unum,

“τί ἐποίησας; ἢ τίς ἀντιστήσεται τῷ κράτει τῆς
 “ἰσχύος αὐτοῦ;” “Ὅτε θέλει, καὶ ὡς θέλει, ποιήσει
 πάντα, καὶ οὐδὲν μὴ παρέλθῃ τῶν δεδογματισμένων
 ὑπ’ αὐτοῦ. Πάντα ἐνώπιον αὐτοῦ εἰσίν, καὶ οὐδὲν
 λέληθεν τὴν βουλήν αὐτοῦ. “Εἰ οἱ οὐρανοὶ διη- 5
 “γούνται δόξαν Θεοῦ, ποιήσιν δὲ χειρῶν αὐτοῦ ἀν-
 “αγγέλλει τὸ στερέωμα· ἡ ἡμέρα τῇ ἡμέρᾳ ἐρεῦ-
 “γεται ῥῆμα, καὶ νύξ νυκτὶ ἀναγγέλλει γνώσιν· καὶ
 “οὐκ εἰσὶ λόγοι οὐδὲ λαλιαί, ὧν οὐχὶ ἀκούονται αἱ
 “φωναὶ αὐτῶν.”

10

Deus ti-
 mendus.
 cuius judi-
 ciiis nemo
 se subdu-
 cere valet.

ΚΗ'. Πάντων οὖν βλεπομένων καὶ ἀκουομένων,
 φοβηθῶμεν αὐτόν, καὶ ἀπολείπωμεν φαύλων ἔργων
 μιὰς ἐπιθυμίας, ἵνα τῷ ἐλέει αὐτοῦ σκεπασθῶμεν
 ἀπὸ τῶν μελλόντων κριμάτων. Ποῦ γάρ τις ἡμῶν
 δύναται φυγεῖν ἀπὸ τῆς κραταιᾶς χειρὸς αὐτοῦ; ποῖος 15
 δὲ κόσμος δέξεται τινα τῶν αὐτομολούντων ὑπ’ αὐ-
 τοῦ; λέγει γάρ που τὸ γραφεῖον, “Ποῦ ἀφήξω,

potius quam alterum, imitatus est. Eadem de ratione, ob quam hic citasse Sapientiam Salomonis dicitur, possem etiam contendere, mutuatum esse Paulum ex eodem libro, Rom. ix 21, exemplum figuli et lutii. Sed credimus eum potius respexisse ad Isaiae locum citatum, vel ad Jer. xviii 6. Quid si Clemens animi sensa expressit ejus scriptoris verbis? Ea non profert, ut locum Scripturae, magis quam Paulus senarium Menandri. GUIL. BURTON.

2. ποιήσει πάντα] Ita Cod. MS. uti monuerunt Millius et Wotton. non ἐποίησεν, quod dederat Junius, quem secuti sunt Edd. omnes praeter Gall. Hefel. et Dresselium. Freyius quidem in

notis monet lectionem MSti sine causa in editionibus mutatam fuisse, et vocem futuri temporis melius cum seq. καὶ οὐδὲν μὴ παρέλθῃ convenire. Cf. S. Matt. v. 18, ἵῶτα ἐν ἡ μία κεραία οὐ μὴ παρέλθῃ ἀπὸ τοῦ νόμου. Equidem miror qua ratione Wottonus potuerit assentiri Fello et Colomesio restituentibus παρῆλθε, ‘ni forte inseramus ‘ᾧστε, et legamus: “Ὅτε θέλει ‘καὶ ὡς θέλει ποιήσει πάντα, ᾧστε ‘καὶ οὐδὲν μὴ παρέλθῃ [vel παρ- ‘ελθεῖν] τῶν δεδογματισμένων ὑπ’ αὐτοῦ.”

5. Εἰ οἱ οὐρανοὶ] Abest εἰ e LXX Intt. quod mox rursus inserendum ante ἡ ἡμέρα putant Colomesius et Cotelerius. Davisius mallet, Καὶ οἱ οὐρανοί.

quid fecisti? vel quis fortitudinis ejus robori resistet? Quando et quemadmodum vult, omnia faciet, neque quidquam ab eo semel decretum, Matt. xxiv 35. infectum praeteribit. Omnia coram ipso sunt, nihilque consilium ejus latuit. *Si coeli enarrant gloriam Dei, opera autem manuum ejus annuntiat firmamentum. Dies diei eructat verbum, et nox nocti indicat scientiam. Non sunt loquelaе, neque sermones, quorum non audiantur voces eorum.* Ps. xix 1—3.

XXVIII. Quum omnia igitur ejus oculis et auribus pateant, metuamus eum, et impuras cupiditates pravorum operum deseramus, ut a futuro judicio ejus misericordia tegamur. Quonam enim quis nostrum a potente ejus manu fugere potest? Quis mundus quempiam ab eo transfugam recipiet? Dicit enim alicubi Scriptura: *Quo fugiam,* Ps. cxxxix 7—11.

8. καὶ οὐκ εἰσι λόγοι] i. e. *Et non sunt sermones obscuri et verba submissa, quae non intelligantur.* Ita post Eusebium eximius Paraphrastes Lud. Fer- rand. COLOM. καὶ non habetur a LXX Intt. qui alio ordine haec verba exhibent, οὐκ εἰσι λαλιαὶ οὐδὲ λόγοι.

11. ἀκονομένων] Subauditur ἰπ' αὐτοῦ. BOIS.

13. σκεπασθῶμεν] Ita cum Cod. MS. Wotton. Russel. Gal- land. Schoenem. Hefel. et Dres- selius. Caeteri σκεπάσωμεν ex- hibent cum Junio, qui veram lectionem tanquam conjecturam margini apposuit. Clerici editio altera, Amstelae. 1724, prae- bet σκεπάωμεν, ex incuria pro- culdubio typhotetarum.

14. Ποῦ—φυγῆν] Junius, Fell. et Colom. mallent Ποῖ. Edd. omnes ante Wottonum φεύγειν.

16. αὐτομολούντων] Plato in

Phaed. § 16, ὡς ἔν τινι φρουρᾷ ἔσμεν οἱ ἄνθρωποι, καὶ οὐ δεῖ δὴ ἑαυτὸν ἐκ ταύτης λύειν, οὐδ' ἀποδι- δράσκειν.

17. τὸ γραφεῖον] Recte γρα- φείου nomine Psalterium dona- tur; quandoquidem, ut discimus ex S. Hieronymo, in Prologo Galeato, ac in Praefatione ad Danielelem, distribuuntur Scrip- turae Test. Vet. in νομοθεσίαν seu νόμον, προφήτας, et γραφεῖα: in libros Mosis seu Legem, Pro- phetas, et Hagiographa; con- tineturque in tertio ordine liber Davidis. Certe Lucae xxiv 44 Psalmos distinctos habes a Lege et Prophetis. Ac sentiunt cum Evangelista praestantissimi Ju- daei, Philo et Josephus; ille libro de Vita Contemplativa, post initium p. 893; hic Lib. I c. Apionem, post initium simi- liter p. 1036. [§. 8, tom ii. p. 441 ed. Havercamp.] Interdum

“ καὶ ποῦ κρυβήσομαι ἀπὸ τοῦ προσώπου σου ; ἐὰν
 “ ἀναβῶ εἰς τὸν οὐρανόν, σὺ εἶ ἐκεῖ· ἐὰν ἀπέλθω εἰς
 “ τὰ ἔσχατα τῆς γῆς, ἐκεῖ ἡ δεξιὰ σου· ἐὰν κατα-
 “ στρώσω εἰς τὰς ἀβύσσους, ἐκεῖ τὸ Πνεῦμά σου.”
 Ποῖ οὖν τις ἀπέλθῃ, ἢ ποῦ ἀποδράσῃ, ἀπὸ τοῦ τὰ 5
 πάντα ἐμπεριέχοντος ;

Accedamus
 ad Deum,
 qui nos pe-
 culiariter
 sibi elegit.

ΚΘ'. Προσέλθωμεν οὖν αὐτῷ ἐν ὁσιότητι ψυχῆς,
 ἀγὰς καὶ ἀμιάντους χεῖρας αἶροντες πρὸς αὐτόν,
 ἀγαπῶντες τὸν ἐπιεικῆ καὶ εὖσπλαγχνον Πατέρα 10
 ἡμῶν, ὃς ἐκλογῆς μέρος ἐποίησεν ἑαυτῷ. Οὕτω γὰρ
 γέγραπται· “Ὅτε διεμέριζεν ὁ Ὑψιστος ἔθνη, ὡς
 “ διέσπειρεν υἱοὺς Ἀδάμ, ἔστησεν ὄρια ἔθνῶν κατὰ

tamen cum γραφείοις et ἁγιογρά-
 φοις non numerantur Psalmi
 juxta alias Scripturae divisio-
 nes ; nimirum ab Epiphanio,
 Lib. de Mensuris et Ponderibus
 § 4, [Opp. tom. ii p. 162 ed.
 Petav. πέντε γὰρ στιχῆρεις, ἡ τοῦ
 Ἰωβ βίβλος, εἶτα τὸ Ψαλτήριον,
 Παροιμίαι Σαλομῶντος, Ἐκκλησια-
 στής, Ἔσθμα ἁσμάτων· εἶτα ἄλλη
 πεντάτευχος τὰ καλούμενα γραφεία
 κ. τ. λ.] illiusque exscriptore Da-
 masceno, Cassiodoro, et Hiero-
 nymo in Praefationibus ad To-
 biam et Judith ; in quibus hic
 tradit eadem duo volumina ab
 Hebraeis de catalogo Divina-
 rum Scripturarum secari, atque
 legi inter Hagiographa, quorum
 auctoritas ad roboranda illa
 quae in contentionem veniunt
 minus idonea judicatur. Quo
 fit, ut duplicis generis Hagiog-
 rapha habuisse dicendi sint
 Hebraei, majoris videlicet, ac
 minoris auctoritatis ; atque in
 prioribus dumtaxat cum Sacris
 Scripturis posuisse Psalmos.
 Nec miraberis diversam accep-

tionem, auctoritatemque Hagiog-
 raphorum, postquam insignia
 ista de Canonicis libris legeris
 apud B. Augustinum, ii 8 de
 Doctrina Christiana. [Opp. tom.
 iii p. 18 ed. Ben.] COTEL.
 Lectionem γραφείων nonnullis
 suspectam alii viri docti tuen-
 tur. His accedat Simonius, qui
 eandem illustrat in *Bibl. Choïs.*
 i 273, et in *Critiq. de la Bibl.*
Durin, iii 70, iterumque hac de
 re agit, p. 33 Respons. ad Vos-
 sium, qui immerito existimavit
 vocem γραφείων ab Aquila fuisse
 confictam. GALLAND. Sic
 apud Epiphanium, καὶ τὰ Γρα-
 φεία λεγόμενα, φημὶ δὲ τὰ Στιχῆρη,
 καὶ αἱ Βασιλείαι, καὶ Παραλειπό-
 μενα, καὶ Αἰσθήρ, κ. τ. λ. Haer.
 xxix 7, I p. 122 D ed. Pe-
 tav.

p. 110. 17. Ποῦ ἀφήξω κ. τ. λ.]
 Paulo aliter legimus apud LXX
 Intt. quibuscum paene in sin-
 gulis consentit tum Hebraeus
 Textus, tum caeterae versiones
 omnes. Ποῦ πορευθῶ ἀπὸ τοῦ
 Πνεύματός σου, καὶ ἀπὸ τοῦ προσ-

et ubi a facie tua occultabor? si ascendero in coelum, tu illic es; si ad terrae extrema abiero, dextra tua illic; si stratum posuero in abysso, illic est Spiritus tuus. Quo igitur abibit quispiam, vel quo aufugiet, ab eo qui omnia complectitur?

XXIX. Accedamus ergo ad eum in sanctitate I Tim ii 8. animae, castas et impollutas manus elevantes ad illum, diligentes benignum et misericordem Patrem nostrum, qui nos electionis partem sibi fecit. Sic enim scriptum est: *Quando dividebat Altissimus* Deut. xxxii 8, 9.

ώπου σου πού φύγω; ἐάν ἀναβῶ εἰς τὸν οὐρανόν, σὺ εἶ ἐκεῖ· ἐάν καταβῶ εἰς τὸν Ἄιδην, πάρεῖ· ἐάν ἀναλάβω τὰς πτέρυγας μου κατ' ὄρθρον, καὶ κατασκηνώσω εἰς τὰ ἔσχατα τῆς θαλάσσης, καὶ γὰρ ἐκεῖ ἡ χεὶρ σου ὀδηγήσει με, καὶ καθέξει με ἡ δεξιὰ σου. Haec a Clemente compendiosius dicuntur, sive ea memoriter citarit, ad sensum non ad verba attendens, sive ea in compendium redegerit. Clemens Alexandrinus in his citandis propius accedit ad Romanum quam ad LXX Intt. [Strom. iv 22, p. 625 ed. Potter.] WOTT. Pro ἀφήξω Junius, Fellus, Colomesius, malent ἀφίξομαι: Boisius φεύξομαι. Vocem ἀφήκειν usurpat Plato, de Republica vii 12, quem locum indicavit Millius.

3. καταστρώσω] LXX καταβῶ. Optime expressit Clemens vim verbi Hebraici; neque enim semper ille sequitur versionem LXX Intt. sed interdum vel suam vel aliorum Hebraice doctorem praefert. BOISIUS.

5. Ποῖ οὖν τις] Ita Cod. MStus, non Ποῦ uti Clericus.

8. ἀγνάς καὶ ἀμιάτους χεῖρας] Imitatur S. Paulum in priore ad Timotheum Epistola, ii 8.

10. ὁς ἐκλογῆς] Junius, Fellus, Colom. et Cotel. mallent ὁς ἡμᾶς ἐκλογῆς, Boisius ὁς ἡμᾶς, vel τὰ ἔθνη, quod probat Wottonus propter ea quae sequuntur citata e Deuteronomio. οὗς ἐκλογῆς potius rescribendum esse putat Davisius, ut ad vocem ἡμῶν referatur. Davisium sequuntur Galland. et Schoenem. Lectori arbitrium in eligendo facit Hefelius. Irenaeus, I vi 4, p. 31 ed. Massuet. εαυτοὺς δὲ ὑπερψοῦσι, τελείους ἀποκαλοῦντες, καὶ σπέρματα ἐκλογῆς.

11. Ὅτε διεμέριζεν] Ita Wott. Russ. Galland. Schoenem. Hefel. et Dresselius, cum Cod. MSto et LXX Intt. Caeteri Edd. διεμέρισεν. Mox pro vera lectione ὡς διέσπειρεν, quam margini tanquam conjecturam apposuit Junius, libb. impr. plerique ὡς δὲ ἔσπειρεν.

12. κατὰ ἀριθμὸν ἀγγέλων Θεοῦ.] Ita legimus apud LXX Intt.; at aliter habetur a Textu Hebraeo, viz. secundum numerum filio-

“ ἀριθμὸν ἀγγέλων Θεοῦ. Ἐγενήθη μερὶς Κυρίου
 “ λαὸς αὐτοῦ Ἰακώβ, σχοίνισμα κληρονομίας αὐτοῦ
 “ Ἰσραήλ.” Καὶ ἐν ἐτέρῳ τόπῳ λέγει, “ Ἰδοῦ, Κύ-
 “ ριος λαμβάνει ἑαυτῶ ἔθνος ἐκ μέσου ἐθνῶν, ὡσπερ
 “ λαμβάνει ἄνθρωπος τὴν ἀπαρχὴν αὐτοῦ τῆς ἄλω· 5
 “ καὶ ἐξελεύσεται ἐκ τοῦ ἔθνους ἐκείνου ἅγια ἁγίων.”

Ut pars ac
 sors Dei,
 quae ipsum
 deceant,
 sectemur.

Α'. Ἀγίου οὖν μερὶς ὑπάρχοντες, ποιήσωμεν τὰ
 τοῦ ἁγιασμοῦ πάντα, φεύγοντες καταλαλιᾶς, μιανὰς
 τε καὶ † ἀγνοῦς † συμπλοκάς, μέθας τε καὶ νεωτερι-
 σμοῦς καὶ βδελυκτὰς ἐπιθυμίας, μυσαρὰν μοιχείαν, 10
 βδελυκτὴν ὑπερηφανίαν· “ Θεὸς γάρ,” φησὶν, “ ὑπερ-
 “ ηφάνοις ἀντιτάσσεται, ταπεινοῖς δὲ δίδωσι χάριν.”
 Κολληθῶμεν οὖν ἐκείνοις οἷς ἡ χάρις ἀπὸ τοῦ Θεοῦ
 δέδοται· ἐνδυσάμεθα τὴν ὁμόνοιαν, ταπεινοφρονού-
 ντες, ἐγκρατευόμενοι, ἀπὸ παντὸς ψιθυρισμοῦ καὶ 15
 καταλαλιᾶς πόρρω ἑαυτοῦς ποιούντες, ἔργοις δικαιοῦ-

rum Israel. Ita Vulgat. caeteraque versiones omnes, necnon Textus Samaritanus. Aquila, εἰς ψῆφον νῖῶν Ἰσραήλ. Theod. et Symmach. κατὰ ἀριθμὸν νῖῶν Ἰσραήλ. Legit Novatianus eum LXX, secutus, quod verisimilimum videtur, versionem Italicam: *‘Quum disseminaret filios Adam, statuit fines gentium juxta numerum Angelorum Dei.’* S. Hieronymus, Comment. in Mich. lib. ii c. 6, [Opp. tom. vi, p. 500 ed. Vallars.] *‘Et judicio contendit adversus montes, quos non alios significari puto quam Angelos, quibus rerum humanarum commissa est procuratio, Deuteronomio in id ipsum congruente; Quum divideret Excelsus gentes, quum disseminaret*

‘filios Adam, constituit terminos terrae secundum numerum Angelorum Dei.’ WOTT. Versionem LXX sequitur Philo, de Posteritate Caini, et de Plantatione Noe, pp. 241, 338. ed. Mangey, cui verisimile videtur ex hac lectione percrebuisse inter Christianos sententiam de Angelis gentium custodibus. Edd. ante Wottonum omittunt Θεοῦ, ex incuria typothetarum, uti videtur; nam Junii versio exhibet *Angelorum Dei*.

4. ὡσπερ λαμβάνει ἄνθρωπος] Recte observavit Freyius hunc locum Clementem efformasset ex Num. xviii 27, tum ex II Paral. xxxi 14, ut sensus sit, Deus sibi ex reliquis hominibus separavit nos, et fecit ἐκλογῆς μέρος, ut ex area decerpitur ἡ

gentes, quando disseminavit filios Adam, constituit terminos gentium secundum numerum Angelorum Dei. Et factus est pars Domini populus ejus Jacob, funiculus haereditatis ejus Israel. Et in alio loco dicit: Ecce Dominus tollit sibi gentem e medio gentium, prout homo primitias areae suae tollit; et ex gente illa sancta sanctorum egredientur.

Deut. iv 34,
vii 6, xiv 2.
Ezech.
xlvi 8,
i 4, 18.

XXX. Quum igitur portio Sancti simus, faciamus omnia quae ad sanctitatem pertinent, obtrectationes devitantes, scelestos et incestos complexus, ebrietates, novarum rerum studia, concupiscentias abominandas, detestandum adulterium, execrabilem superbiam. *Deus enim, inquit, superbis resistit, humilibus autem dat gratiam.* Adglutinemur igitur iis quibus gratia a Deo concessa est, concordiam cum animi modestia induamus, continentibus, susurationem omnem et obtrectationem procul devitantes, operibus non autem verbis justi-

Prov. iii 34,
xxix 23.
Jac. iv 6.
i Pet. v 5.

Jac. ii 17.

ἀπαρχή Deo sacra, quae fit ἅγια ἀγίων. GALLAND.

7. Ἀγίου ὄν] Cod. MStus exhibet ΑΓΙΟΥΝ, literis ΟΥ a manu recentiori super ΙΟ adpictis.

9. † ἀγνοῦς † συμπλοκάς] Legendum est proculdubio vel cum Junio ἀνάγνοῦς, vel cum Colomesio λάγνοῦς. Malim vero ἀνάγνοῦς, utpote apud Ecclesiasticos usitatius. Utitur sane voce λαγνεία S. Chrysostomus cum μέθῃ conjuncta, Homil. xxiii in I Ep. ad Cor. [Opp. tom. x, p. 201 ed. Ben.] Eadem voce, [Paedag. ii § 10, p. 223 ed. Potter.] necnon adjectivo λάγνος [p. 222 ibid.] utitur Clementis Alexandrinus. WOTT.

11. Θεὸς γὰρ, φησίν] Citantur

haec ex Proverbiis, ubi legimus ὁ Κύριος ἀντιτάσσειται. Eadem citantur a S. Jacobo iv 6, et a S. Petro Ep. I v 5. Apud utrumque horum legimus Θεός, sicut a Clemente exhibitur. WOTT.

14. ἐνδυσώμεθα] Hermas, Past. III ix 28, 'Felices ergo vos, quicumque . . . indueritis innocentiam.'

15. ἐγκρατεῦόμενοι] Junius et Fellus mallent καὶ ἐγκρατεῦόμενοι. Wottonus hujus loci interpunctionem incautus ita positam voluit, ἐγκρατεῦόμενοι ἀπὸ παντὸς ψιθυρισμοῦ, καὶ καταλαλιᾶς πόρρω ἑαυτοῦς ποιούντες.

16. ἔργοις δικαιοῦμενοι] nos justificantes. HEFEL. Frustra B. Apostolis Paulo et Jacobo

μενοι καὶ μη λόγοις· λέγει γάρ, “Ὅτα πολλὰ λέγων
 “καὶ ἀντακούσεται· ἢ ὁ εὐλαλος οἶεται εἶναι δίκαιος;
 “εὐλογημένος γεννητὸς γυναικὸς ὀλιγόβιος. Μὴ
 “πολὺς ἐν ῥήμασιν γίνου.” Ὁ ἔπαινος ἡμῶν ἔστω
 ἐν Θεῷ, καὶ μὴ ἐξ αὐτῶν· αὐτεπαινετοὺς γὰρ μισεῖ ὁ 5
 Θεός. Ἡ μαρτυρία τῆς ἀγαθῆς πράξεως ἡμῶν δι-
 δόσθω ὑπ’ ἄλλων, καθὼς ἐδόθη τοῖς πατράσιν ἡμῶν
 τοῖς δικαίοις. Θράσος καὶ αὐθάδεια καὶ τόλμα, τοῖς
 κατηραμένοις ὑπὸ τοῦ Θεοῦ· ἐπιείκεια καὶ ταπεινο-
 φροσύνη καὶ πραῦτης, παρὰ τοῖς εὐλογημένοις ὑπὸ 10
 τοῦ Θεοῦ.

Quomodo
 benedictio-
 nem divi-
 nam con-
 sequamur,
 exemplo
 Abrahami
 et Jacobi
 docet.

ΛΑ'. Κολληθῶμεν οὖν τῇ εὐλογίᾳ αὐτοῦ, καὶ
 ἴδωμεν τίνες αἱ ὁδοὶ τῆς εὐλογίας· ἀνατυλίξωμεν τὰ
 ἀπ’ ἀρχῆς γενόμενα. Τίνος χάριν ἠυλογήθη ὁ πατὴρ
 ἡμῶν Ἀβραάμ; οὐχὶ δικαιοσύνην καὶ ἀλήθειαν διὰ 15
 πίστεως ποιήσας; Ἰσαὰκ μετὰ πεποιθήσ[εως γινώ]-

pugna in doctrina de Justifi-
 catione objicitur; quum videam-
 us eandem ἐναντιοφάνειαν in
 uno eodemque homine, qui iis-
 dem vixit temporibus. Clare
 hic Clemens justificationem ex
 operibus urget; et tamen idem,
 mox sequente § 32, omnem
 operibus nostris, sapientiae, pi-
 etati, vim justificandi detrahit,
 solique fidei eam tribuit: nempe
 non ad nostrarum Scholarum
 formulas et subtilitates oratio-
 nem tum composuere Sancti
 Viri. Planum est, quum adimit
 Clemens operibus justificandi
 vim, opera intelligi propria in-
 dustria, viribus propriis, ad
 ductum sapientiae humanae
 absque gratia Evangelica edita:
 rursus, quum operibus justifica-
 tionem attribuit, intelliguntur
 opera, ex fide, ex gratia Evan-

gelica edita, per quae omnis
 gloriatio et meritum excludun-
 tur, ita ut haec opera vel in
 ipsa fide includantur, vel ab ea
 saltem nullo modo separari
 queant. FREY.

1. Ὅτα πολλὰ κ. τ. λ.] Sic
 apud LXX. At aliter Textus
 Hebraeus, *Numquid multitu-
 dini verborum non responde-
 bitur, et num vir labiorum jus-
 tificabitur? Nugae tuae homi-
 nes tacere facient?* Versio Vul-
 gat. *Numquid qui multa loqui-
 tur non et audiet? aut vir
 verbosus justificabitur? Tibi
 soli tacebunt homines?* WOT-
 TONUS.

3. γεννητὸς] Ita Junius, Fell.
 Wott. Coust. Gall. Hornem.
 Hefel. et Dresselius, cum Cod.
 MSto et LXX Intt. Colome-
 sius, Cotelerius, et Russelius

ficati. Dicit enim : *Qui multa dicit, et vicissim* Job xi 2, 3, *audiet ; aut etiam eloquens putat se esse justum ? Benedictus natus mulieris, brevis vitae : ne multus sis in verbis.* Sit laus nostra a Deo, et non a nobis 1 Cor. iv 5. ipsis ; Deus enim suarum laudum praecones odio 2 Cor. x 18. Rom. ii 29. habet. Testimonium bonarum nostrarum actionum Prov. xxvii 2. ab aliis nobis exhibeatur, sicut patribus nostris qui justus erant exhibitum est. Temeritas, arrogantia, et audacia, maledictis a Deo ; moderatio vero, humilitas, et mansuetudo, illis qui a Deo benedicti sunt.

XXXI. Ejus igitur benedictioni firmiter adhaereamus, et quaenam sint benedictionis viae, videamus : animo revolvamus quae ab initio facta sunt. Cujus gratia Abraham pater noster benedictus fuit ? nonne, quia justitiam et veritatem per fidem operatus est ? Isaac cum confidentia futurum Jac. ii 21. Gen. xxii.

exhibent γενητός. Cf. Ignat. ad Eph. § 7.

4. Ὁ ἔπαινος ἡμῶν ἔστω ἐν Θεῷ] Ita Cod. MStus. Junius mallet ἐκ Θεοῦ, propter sequentia καὶ μὴ ἐξ αὐτῶν. Junio adstipulatur Wottonus, qui confert Rom. ii 29, οὐδ' ὁ ἔπαινος οὐκ ἐξ ἀνθρώπων ἀλλ' ἐκ τοῦ Θεοῦ. Wottonum sequitur Gallandius

7. εἰδόθη] Cod. MS. ΕΔΕΗΘΗ. Vid. Tab. I lithographicam.

8. τοῖς καταγραμένοις] Junius et Boisius legendum putant παρὰ τοῖς, ut eadem sit constructio in priore ac in posteriore membro sententiae ; sed nihil muto, quum eadem phraseos mutatio subinde occurrat in N. Testamento, ad cujus stylym et phrasologiam proxime accedit Clemens. WOTT.

14. ἠεὐλογήθη] Ita Cod. MStus,

sicut etiam infra, § 33, ἠεὐλόγησεν. Libb. impr., praeter Wotton. Schoenemann. Hefel. et Dresselium, εὐλογήθη.

16. Ἰσαὰκ μετὰ πεποιθήσεως γινώσκων κ. τ. λ.] Ex quibus arcanis libris hoc hauserit Clemens equidem plane nescio. Immo contrarium liquido patet ex Gen. xxii 7, &c. et Isaaci fides ob aliam causam laudatur Heb. xi 20. DAVIS. Quum tamen ne minimam quidem objecisse remoram, aut vel suspirium aut querelam emisisse, legatur, haud inepte concluditur prompto paratoque animo μετὰ πεποιθήσεως καὶ ἠδέως voluntati Dei se subjecisse, fatumque obisse. Ita sane rem intellexit Fl. Josephus, qui in Antiq. I [xiii §§ 3, 4,] longam et sapientem patri orationem, filio

σκων τὸ μέλλον, ἡδέ[ως ἐγένε]το θυσία. Ἰακὼβ μετὰ ταπεινοφρ[οσύνης] ἐξεχώρησεν τῆς γῆς αὐ[τοῦ δι' ἀδελ]φόν, καὶ ἐπορεύθη πρὸς [Λαβάν], καὶ ἐδούλευσεν· καὶ ἐδόθ[η αὐτῶ] τὸ δωδεκάσκηπτρον τοῦ [Ἰσραήλ].

5

Non per nos ipsos nec per opera nostra, sed per Gratiā Divinam et fidem justificamur.

ΛΒ'. [Εἴ] τις καθ' ἐν ἕκαστον εἰλικρι[νῶς] κατανοήση, ἐπιγνώσεται [τὰ με]γαλεῖα τῶν ὑπ' αὐτοῦ δεδομέ[νων] δωρεῶν. Ἐξ αὐτῶν γὰρ ἱερεῖ[ς] καὶ Λευῖται πάντες, οἱ λειτουργ[οῦν]τες τῷ θυσιαστηρίῳ τοῦ Θεοῦ· ἐξ αὐτοῦ ὁ Κύριος Ἰησοῦς τὸ κατὰ σάρκα· 10 ἐξ αὐτοῦ βασιλεῖς, καὶ ἄρχοντες, καὶ ἡγούμενοι, κατὰ τὸν Ἰούδαν· τὰ δὲ λοιπὰ σκῆπτρα αὐτοῦ οὐκ ἐν μικρᾷ δόξῃ ὑπάρχουσιν, ὡς ἐπαγγειλαμένου τοῦ Θεοῦ, ὅτι “ἐστὶ τὸ σπέρμα σου ὡς οἱ ἀστέρες τοῦ οὐρανοῦ.” Πάντες οὖν ἐδοξάσθησαν καὶ ἐμεγαλύνθησαν, 15 οὐ δι' αὐτῶν, ἢ τῶν ἔργων αὐτῶν, ἢ τῆς δικαιοπραγίας ἧς κατειργάσαντο, ἀλλὰ διὰ τοῦ θελήματος αὐτοῦ.

responsionem sese dignam ex re ipsa attribuit, affirmatque Isaacum τοὺς λόγους patris excepisse πρὸς ἡδονήν, quemadmodum Clemens hic ἡδέως, atque ita alacriter ὀρμησαί ἐπὶ τὸν βωμὸν καὶ τὴν σφαγὴν. Eodem vel haud absimili modo alii antiqui Hebraei rem ceperunt, ut in *Tanchuma* et *Rabbot* ad hanc *Parascham* legere est, nisi quod paullo citius hoc Isaaco innotuisse volunt. . . . Nec quidquam a verisimilitudine remotum continetur in illis Clementis verbis γνώσκων τὸ μέλλον: quidni enim Isaacus, qui ignorare non potuit se esse *filium promissionis* et haeredem gratiae, Gen. xvii 21, promissionibus Dei bona spe

fretus, sese fidenter providentiae voluntatique Numinis committere potuit? immo quid obstat quin eodem modo ratiocinari potuerit quemadmodum parens ejus, λογισάμενος ὅτι καὶ ἐκ νεκρῶν ἐγείρειν δυνατὸς ὁ Θεός. Heb. xi 19? FREY. Wocherus desiderat ὡς ante γνώσκων.

2. αὐ[τοῦ δι' ἀδελ]φόν] Edd. ante Hefel. et Dresselium exhibent αὐ[τοῦ φεύγων ἀδελ]φόν. Supplementum scilicet tredecim literarum. At lacuna haec minor est quam ea quae proxime antecedit, ubi sex tantum desiderantur.

4. τὸ δωδεκάσκηπτρον] Hoc est τὸ δωδεκάφυλον, σκῆπτρον enim pro φυλῇ sumitur, ut in I Reg.

dignoscens, lubenter factus est sacrificium. Jacob in humilitate a fratre fugiens, terram suam deseruit, et profectus est ad Laban, illique inservivit, et datae sunt ei duodecim tribus Israelis. Gen. xxviii, xxix.

XXXII. Si quis particulatim singula vere et accurate consideraverit, donorum, quae per eum concessa sunt, magnificentiam intelliget. Ab illis enim orti sunt sacerdotes omnes et Levitae, qui altari Dei inserviunt; ab illo Dominus Jesus secundum carnem; ab illo reges, principes, et duces Rom. ix 5. ex sanguine Judae. Nec reliquae ejus tribus in parvo honore sunt, promittente scilicet Domino, *Erit semen tuum tanquam stellae coeli.* Omnes Gen. xxii 17. igitur gloriam et amplitudinem consecuti sunt, non per seipsos, aut opera sua, aut justas actiones quas fecerunt, sed per voluntatem ejus. Sic et nos ex

xi 31 [35]. JUNIUS. Sic apud Hebraeos שׁבשׁב utrumque, et sceptrum et tribum, denotat. Datum est Jacobo, ut pater esset duodecim Patriarcharum, qui totidem quasi scepra gerebant in republica Israelis. BOIS. Cf. § 32, τὰ δὲ λοιπὰ σκήπτρα. Infra, § 55, Clemens noster habet τὸ δωδεκάφυλον τοῦ Ἰσραήλ. Exempla hujus vocis σκήπτρον in eodem sensu positae praebent LXX Intt. I Sam. ix 21, I Reg. viii 16, xi 13, 31, et Symmachus, Ps. lxxiii 3, habet σκήπτρον ubi alii φυλήν habent, quae indicat Schleusnerus in voc. Ruchatus conferri jubet Testament. xii. Patriarcharum, Dan, 1, ἵνα μὴ λυθῶσι δύο σκήπτρα ἐν Ἰσραήλ. et Nephtali, 5, Ἀσσύριοι, Μήδοι . . . κληρονομήσουσιν αἰχμαλωσία τὰ ἰβ' σκήπτρα τοῦ Ἰσραήλ.

7. [τὰ με]γαλεία “Magnalia

“Dei.” Hermas, Past. I iv 2. et III x 2, 4.

8. Ἐξ αὐτῶν] Ita Cod. MS. Libri impressi Ἐξ αὐτοῦ, quam lectionem mallent Wotton. Hefel. et Dresselius, quia scilicet mox ἐξ αὐτοῦ bis repetitum habemus. At commode satis αὐτῶν referri potest ad δωρεῶν, quae non de donis Jacobo a Deo tributis, sed de beneficiis per Jacobum in nobis collocatis intelligit Lipsius.

11. κατὰ τὸν Ἰούδαν] secundum Judam. Vertit Cotel. propter Judam. Alii vero Interpretes ex familia et sanguine Judae. Declarat Clemens reges, principes, ac duces originem habuisse ex Jacob, secundum tribum Judae. COUST. Uti Christum quoque Ipsum κατὰ σάρκα. Quod monuisse ideo non supervacuum est, quia Hilgenfeldius, pp. 65, 103, mirum in modum

Καὶ ἡμεῖς οὖν διὰ θελήματος αὐτοῦ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ κληθέντες, οὐ δι' ἑαυτῶν δικαιούμεθα, οὐδὲ διὰ τῆς ἡμετέρας σοφίας, ἢ συνέσεως, ἢ εὐσεβείας, ἢ ἔργων ὧν κατειργασάμεθα ἐν ὁσιότητι καρδίας· ἀλλὰ διὰ τῆς πίστ[ε]ως, δι' ἧς πάντας τοῦ ἀπ' αἰῶνος ὁ παν- 5
τοκράτωρ Θεὸς ἐδικαίωσεν· ᾧ ἔστω ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

Nec tamen
charitas et
bona opera
sunt dere-
linquenda,
exemplo
Dei ipsius
proposito.

ΛΓ'. Τί οὖν ποιήσωμεν, ἀδελφοί; ἀργήσωμεν ἀπὸ τῆς ἀγαθοποιΐα[s], καὶ ἐγκαταλείπωμεν τὴν ἀγά-
πη[ν]; Μηθαμῶς τοῦτο ἔασαι ὁ Δεσπότης] ἐφ' ἡμῖν 10
γε γεννηθῆναι· ἀλλὰ σπεύσωμεν μετὰ ἐκτενεία[s] καὶ
προθυμίας πᾶν ἔργον ἀγαθ[ὸν] ἐπιτελεῖν. Αὐτὸς
γὰρ ὁ δημιουργὸς καὶ Δ[εσπότης] τῶν ἀπάντων ἐπὶ
τοῖς ἔρ[γοις] αὐτοῦ ἀγαλλιᾶται. Τῷ γὰρ παμ-
μεγεθεστάτῳ αὐτ[οῦ] κράτει οὐρανοὺς ἐστήρισε[ν], 15

torquet haec verba, unde colligit Clementem inter Levitides numerasse Christum.

1. Καὶ ἡμεῖς οὖν διὰ θελήματος αὐτοῦ] De hoc loco S. Patris ita disserit Bullus, Harmon. Apost. Diss. Post. cap. xii § 27. 'Ni-
' mirum quum Paulus Abraha-
' mum ejusque filios fide sola
' sine operibus justificari con-
' tendit, ejusmodi tantum opera
' (si Clementi interpreti credi-
' mus) excludit, quae ex pro-
' pria hominis sapientia, intelli-
' gentia, pietate, sanctitate, h. e.
' ex libero ejus arbitrio, gratia
' Christi destituto, profluunt.
' Ac sane opera quae ex fide
' gratiaque proficiuntur, a jus-
' tificatione non excludi per
' Christi Evangelium, non uno
' in loco nos docet Vir idem
' Apostolicus,' &c.

2. οὐ δι' ἑαυτῶν δικαιούμεθα]
Cf. supra, § 30, p. 114 l. 16.

3. ἡμετέρας] ΗΜΕΡΑΣ Cod. MStus.

5. πάντας τοῦ ἀπ' αἰῶνος] Hanc MSti lectionem exhibent Galland. Schoenem. Hefel. et Dresselius. Caeteri πάντας τοὺς ἀπ' αἰῶνος.

6. ᾧ ἔστω ἡ δόξα] Ita cum MSto Wotton. Russel. Galland. Hefel. et Dresselius. Caeteri articulum non agnoscunt.

8. Τί οὖν ποιήσωμεν, ἀδελφοί;]
In Codice quodam Bibliothecae Vaticanae, e quo Leontii et Joannis Sacrarum Rerum Librum edidit, Maius hujus capituli partem exstare testatur, Script. Vett. Nov. Collection. tom. vii p. 84. Equidem satis mirari non possum, quid causae fuerit, quare vir ille doctissimus totum non exscripserit nobis locum, praesertim quum lectione a textu Cotelerii necnon a Damasceni Paralleli variare fassus sit.

voluntate ejus in Christo Jesu vocati non per nos ipsos justificamur, neque per sapientiam nostram, intelligentiam, pietatem, vel opera, quae in cordis sanctitate operati sumus; sed per fidem, per quam omnipotens Deus omnes ab initio justificavit; cui sit gloria in saecula saeculorum. Amen.

XXXIII. Quid igitur faciemus, fratres? cessabimus a bonis operibus, et charitatem derelinquemus? Neutiquam hoc apud nos fieri permittat Dominus, sed cum diligentia et animi alacritate omne opus bonum peragere festinemus. Ipse enim opifex et Dominus omnium in operibus suis exsultat. Coelos enim suprema sua et maxima potentia stabilivit, illosque incomprehensibili sua

Hunc Codicem Dresselius non poterat reperire.

ib. ἀργήσωμεν] Hanc veram MSti lectionem primus restituit Wottonus. Caeteri ἀργάσωμεν. Fell. et Colom. cum Junio malent ποιήσωμεν vel ἀργήσωμεν, et mox ἐγκαταλείψομεν. Cotelerius quidem ἀργήσωμεν e conjectura margini apposuit.

10. μηθαμῶς] Ita Cod. MStus, non μηδαμῶς uti in libris impressis.

ib. ἐφ' ἡμῖν γε γενηθῆναι] Ita Junius; et mihi quidem aoristus in hoc loco aptior esse videtur. Schoenemannus habet ἐφ' ἡμῖν γενηθῆναι. Editores vero caeteri, si Hefel. Reithmayr. et Dresselius excipias, γεγενηθῆναι exhibent, quasi praeteritum γεγενῆσθαι desiderantes.

12. Αὐτὸς γὰρ ὁ δημιουργὸς] Citantur haec—non tamquam Incerti, ut habet Cotelerius, sed ut Κλήμεντος Ῥώμης,—apud Johann. Damascenum, Sacr. Parrall. Lib. i a § viii, Tom. ii p.

310 ed. Le Quien. Paris. 1712, qui in nonnullis ab archetypo Alexandrino discrepat. Αὐτὸς ὁ δημιουργὸς καὶ Δεσπότης τῶν ἀπάντων ἐπὶ τοῖς ἔργοις αὐτοῦ ἀγάλλεται· τῷ γὰρ παμμεγεστάτῳ αὐτοῦ κράτει οὐρανοῦς ἐστήριξεν, γῆν δὲ ἐχώρισεν ἀπὸ τοῦ περιέχοντος αὐτὴν ὕδατος, καὶ ἠδρασεν ἐπὶ τὸν ἀσφαλῆ τοῦ ἰδίου θελήματος θεμέλιον. Ἐπὶ τούτοις τὸν ἐξοχώτατον καὶ παμμεγεθῆ ἄνθρωπον ταῖς ἰδίαις αὐτοῦ καὶ ἀμώμοις χερσίν ἔπλασεν, τῆς ἑαυτοῦ εἰκόνας χαρακτῆρα. Οὕτως γὰρ φησιν ὁ Θεός· Ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ' ὁμοίωσιν· καὶ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον, ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς. Ταῦτα οὖν πάντα τελειώσας ἐποίησεν αὐτά, καὶ ἠλόγησε καὶ εἶπεν· αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε.

14. ἀγαλλιᾶται.] Apud Johannem Damascenum legimus ἀγάλλεται . . . παμμεγεστάτῳ. Infra tamen παμμεγεθῆ.

15. ἐστήρισε]ν] Ita Wott. Gall. Hefel. et Dresselius, cum Cod.

καὶ τῇ ἀκαταλήπτῳ αὐτοῦ συνέσει διεκόσ]μησεν
αὐτούς· γῆν τε [διεχώ]ρισεν ἀπὸ τοῦ περιέχον[τος
αὐτ]ῆν ὕδατος, καὶ ἤδρασεν [ἐπὶ τὸ]ν ἀσφαλῆ τοῦ
ιδίου βου[λήμα]τος θεμέλιον· τὰ τε ἐν αὐ[τῇ] ζ[ω]α
φοιτῶντα, τῇ ἑαυτοῦ [προστά]ξι ἐκέλευσεν εἶναι· 5
θάλασ[σάν τε κ]αὶ τὰ ἐν αὐτῇ ζ[ω]α προδημι[ουργή]-
σας, ἐνέκλεισεν τῇ ἑαυτοῦ [δυνάμει. Ἐπὶ πᾶσι τὸ
ἐξοχώτατον, [κα]ὶ παμμεγεθές κατὰ διάνοιαν, [ἄ]ν-
θρωπον, ταῖς ἱεραῖς καὶ ἀμώμοις χερσίν ἔπλασεν, τῆς
ἑαυτοῦ εἰκόνας χαρακτῆρα· οὕτως γάρ φησιν ὁ Θεός, 10
“Ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ’ εἰκόνα καὶ καθ’ ὁμοίω-
“σιν ἡμετέραν· καὶ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον,
“ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς.” Ταῦτα οὖν
πάντα τελειώσας, ἐπήνεσεν αὐτά, καὶ ἠλόγησεν, καὶ
εἶπεν, “Αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε.” Ἴδωμεν ὅτι τὸ 15
ἐν ἔργοις ἀγαθοῖς πάντες ἐκοσμήθησαν οἱ δίκαιοι· καὶ
αὐτὸς οὖν ὁ Κύριος, ἔργοις ἑαυτὸν κοσμήσας, ἐχάρη.
Ἐχοντες οὖν τοῦτον τὸν ὑπογραμμὸν, ἀόκνως προσ-

MS. Caeteri cum Johan. Damasc. ἐστήριξεν. Vide supra p. 56 l. 2, p. 82 l. 14.

1. συνέσει διεκόσ]μησεν] Ita ex Johan. Damasc. reposui cum Millio et Wottono, quos Coustant. Galland. Hefel. et Dresselius secuti sunt. Cod. MStus exhibet majorem partem literae γ; et plurimum literarum opus est ut expleatur lacuna haud parva quae in paginae summae angulo interiore exstat. Caeteri cum Junio, σ[οφία ἐκόσ]μησεν.

2. [διεχώρ]ισεν] Junius et Edd. plerique διεμέρισεν: Coust. ἐχώρισεν. Apud Johan. Damasc. γῆν δὲ ἐχώρισεν. Dedi igitur διεχώρισεν, quae vox, ut monet

Wottonus, perpetuo usurpatur Genes. i.

3. ἤδρασεν [ἐπὶ τὸ]ν Junius ἤδρασεν [ὡς πύργον] ἀσφαλῆ. Perperam; spatium enim non est tot literarum. Colomesius conjicit θεμελίω. Legendum est proculdubio ἐπὶ τὸν ex Johan. Damasc. cum Wottono, Coustant. Galland. Hefel. Reithmayr. et Dresselio. Θεμέλιος masculino genere legitur Thucyd. i 93, Lucian. Alex. § 10, Calumn. § 20.

4. τὰ τε ἐν αὐ[τῇ] Quae sequuntur ad τῇ ἑαυτοῦ δυνάμει omisit Johan. Damasc. Sin haec omittantur, chasma est satis manifestum: adeo ut nemini

sapientia ornavit, terram etiam ab aqua, quae illam ambit, separavit, et super firmum propriae voluntatis fundamentum firmavit; et animalia quae in illa versantur jussu suo praecepit esse. Mare etiam, et quae in illo sunt animalia quum prius creasset, potentia sua inclusit. Prae omnibus animal excellentissimum, et intellectus dignitate celsissimum, hominem, imaginis suae characterem, sacris et immaculatis manibus formavit. Sic enim dicit Deus, *Faciamus hominem ad imaginem et similitudinem nostram; et creavit Deus hominem, masculum et feminam creavit eos.* Haec igitur omnia quum perfecisset, laudavit ea, et benedixit, dixitque, *Cre-* Gen. i 26,
27.
scite et multiplicamini. Videamus justos omnes bonis operibus ornatos fuisse: ipse etiam Dominus, operibus seipsum ornans, gavisus est. Habentes Gen. i 28.

constare non possit recte se habere Cod. MStum. WOTT.

6. προδημι[ουργή]σας] Scil. πρὸ τῶν ζώων γηίνων. SANCROFT.

7. τὸ ἐξοχώτατον] τὸν ἐξοχώτατον καὶ παμμεγεθῆ ἄνθρωπον, Johan. Damascenus, qui κατὰ διάνοιαν non agnoscit.

8. κατὰ διάνοιαν] Ergo ex Clementis sententia, Dei in nobis imago est, non oris sublimitas, sed mentis celsitudo. BOIS.

9. ταῖς ἱεραῖς] ταῖς ἰδίας αὐτοῦ καὶ ἀμόμοις Johan. Damascenus.

10. οὕτως γὰρ φησιν] Ita Wotton. Schoenem. Hefel. Reithm. Dresselius cum Cod. MSto et Johanne Damasceno. Caeteri οὕτω.

11. κατ' εἰκόνα] Apud Johan. Damascenum κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ' ὁμοίωσιν, sicut et apud LXX.

14. ἐπήνεσεν] ἐποίησεν Johan. Damascenus. Male.

ib. ἠλόγησεν] Sic Cod. MStus et Johan. Damascenus. Fellus et Colomesius exhibent εἰλόγησεν. Vid. supra p. 116 l. 14.

15. Ἰδωμεν ὅτι τὸ ἐν] Junius, Fellus, et Colomesius malunt Εἶδωμεν ὅτι τοῖς ἔργοις. Sed non opus est ut aliquid mutemus. WOTT. Nos probabili conjectura nixi scriberemus Ἰδωμεν τί τὸ δέον. Ἔργοις κ. τ. λ. DAVIS. Longius abest a MSto. Propius accedit Birrius, qui, levi mendo sublato, ita scribendum arbitratur, Εἶδωμεν [Εἶδωμεν?] ὅτι τε ἐν ἔργοις οἱ δίκαιοι . . . *Vidimus et justos . . .* GALLAND. Ἰδωμεν ὅτι τε Hefel. et Dresselius.

17. ἔργοις] Hilgenfeldius de Christi miraculis exponit. Rectius ad Ταῦτα οὖν πάντα refert Lipsius.

18. ὑπογραμμόν] Vide supra § 5, p. 28 l. 5.

ἐλθωμεν τῷ θελήματι αὐτοῦ· ἐξ ὅλης ἰσχύος ἡμῶν ἐργασώμεθα ἔργον δικαιοσύνης.

Bonis operibus magna apud Deum merces.

ΔΔ'. Ὁ ἀγαθὸς ἐργάτης μετὰ παρρησίας λαμβάνει τὸν ἄρτον τοῦ ἔργου αὐτοῦ· ὁ νοθρὸς καὶ παρειμένος, οὐκ ἀντοφθαλμεί τῷ ἐργοπαρέκτῃ αὐτοῦ. 5 Δέον οὖν ἐστὶν προθύμους ἡμᾶς εἶναι εἰς ἀγαθοποιίαν· ἐξ αὐτοῦ γὰρ ἐστὶν τὰ πάντα· προλέγει γὰρ ἡμῖν, “ Ἰδοὺ ὁ Κύριος, καὶ ὁ μισθὸς αὐτοῦ πρὸ προσώπου αὐτοῦ, ἀποδοῦναι ἐκάστῳ κατὰ τὸ ἔργον αὐτοῦ.” Προτρέπειται οὖν ἡμᾶς ἐξ ὅλης τῆς καρδίας ἐπ’ αὐτῷ, 10 μὴ ἀργοὺς μήτε παρειμένους εἶναι ἐπὶ πᾶν ἔργον ἀγαθόν. Τὸ καύχημα ἡμῶν καὶ ἡ παρρησία ἔστω ἐν αὐτῷ· ὑποτασσώμεθα τῷ θελήματι αὐτοῦ· κατανοήσωμεν τὸ πᾶν πλήθος τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ, πῶς τῷ θελήματι αὐτοῦ λειτουργοῦσιν παρεστῶτες. Λέγει 15 γὰρ ἡ γραφή, “ Μύριαι μυριάδες παρειστήκεισαν αὐτῷ, καὶ χίλιαι χιλιάδες ἐλειτούργουν αὐτῷ· καὶ ἐκέκραγον, “ Ἄγιος, Ἄγιος, Ἄγιος Κύριος σαβαώθ, “ πλήρης πᾶσα ἡ κτίσις τῆς δόξης αὐτοῦ.” Καὶ

Angelorum exemplum.

1. ἐξ ὅλης] Boisius, a quo hac in re minime dissentio, vult ut legatur καὶ ante ἐξ ὅλης. WOTT.

5. ἀντοφθαλμεί] Sapient. Salom. xii 14, Polyb. p. 156, 1205. Τουρ. in Suidam. Hanc vocem adhibent D. Lucas, Act. xxvii 15, Συναρπασθέντος δὲ τοῦ πλοίου, καὶ μὴ δυναμένου ἀντοφθαλμείν τῷ ἀνέμῳ. S. Barnabas, § 5, οὐκ ἰσχύουσιν εἰς ἀκτίνας αὐτοῦ ἀντοφθαλμῆσαι.

ib. ἐργοπαρέκτῃ] Ut εργολάβος est, qui opus faciendum suscipit, et ἐργοδιώκτης, qui opus urget; ita ἐργοπαρέκτης est, qui opus praebet faciendum. BOIS.

7. ἐξ αὐτοῦ] i. e. τοῦ ἐργοπαρέκτου, scil. τοῦ Θεοῦ. Sic Boisius, cui accedere videtur Wottonus. GALLAND. Junius dederat, *ex hoc enim omnia sunt*. Cotelerius et Colomesius, *ex hoc enim omnia constant*. Hornemannus, *a Deo enim sunt pendenteque omnia*.

8. Ἰδοὺ ὁ Κύριος] Citantur haec ex Esai. xl 10, Ἰδοὺ, Κύριος, Κύριος μετὰ ἰσχύος ἔρχεται, καὶ ὁ βραχίων μετὰ κυρίας· ἰδοὺ ὁ μισθὸς αὐτοῦ μετ’ αὐτοῦ, καὶ τὸ ἔργον ἐναντίον αὐτοῦ. Vel ex cap. lxii 11, Ἰδοὺ ὁ Σωτὴρ σοι παραγένονεν ἔχων τὸν ἑαυτοῦ μισθόν,

itaque hoc exemplar, ad voluntatem ejus impigre accedamus, et opus justitiae totis nostris viribus operemur.

XXXIV. Bonus operarius cum fiducia panem operis sui accipit; segnis vero et remissus, operum distributorem non audet intueri. Ad benefaciendum igitur alacres nos esse oportet; ex ipso enim omnia sunt. Praedicat enim nobis, *Ecce Dominus, et merces ejus coram illo, ut reddat unicuique secundum opus suum.* Adhortando nos ad ipsum convertit toto corde, ne segnes et desides simus ad omne opus bonum. Gloriatio nostra et fiducia in eo sit; voluntati ejus subijciamur, et multitudinem universam Angelorum ejus diligenter consideremus, quemadmodum adsistentes voluntatem ejus exsequantur. Dicit enim Scriptura, *Dena millia denum millium adsistebant ei, et mille millia ministrabant ei, et clamabant, Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Sabaoth, plena est omnis crea-*

Esai. xl 10.
lxii 11.
Apoc. xxii
12.

Dan. vii 10.

Esai. vi 3.

καὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ πρὸ προσώπου αὐτοῦ. WOTTE.

10. ἐξ ὅλης τῆς καρδίας ἐπ' αὐτῷ] Boisius, [innixus Prov. iii 5,] voce nimium licenter intrusa, legebat *πεποιθέναι ἐπ' αὐτῷ*. At Junius, Fellus, et Colomesius rescribunt *ἐπ' αὐτό*. Levis quidem est mutatio, sensui vero non admodum consona. Quid igitur? Fidens repono: *προτρέπεται οὖν ἡμᾶς ἐξ ὅλης τῆς καρδίας ἐπὶ τὸ μὴ ἀργοὺς μηδὲ παρεμμένους εἶναι*. Sic clara fiunt omnia. DAVIS. Male Schoenemannus vertit, *Itaque ex toto corde nos hortatur ad hoc*—cui adstipulantur Wakius et Chevalierius, *He warns us therefore beforehand with all his heart.*

Rectius Guil. Burton, *He exhorts us with our whole heart to apply ourselves hereunto, &c.*

16. Μύρια μυριάδες κ. τ. λ.] Inversio est prophetici contextus Dan. vii 10, quum a LXX convenienter archetypo redditum fuerit, *χιλῖαι χιλιάδες ελιτούργουν αὐτῷ, καὶ μύρια μυριάδες παρειστήκεισαν αὐτῷ*. Consentiant tamen cum Clemente Irenaeus, II vii [4, p 124 ed. Massuet.] Gregorius Nyssenus, Homil. 8 in Ecclesiastem, et Cyrillus Alexandrinus, Epistola in Symbolum. COTEL.

19. πᾶσα ἡ κτίσις] Articulum e MSto primus restituit Wottonus. Apud LXX legimus *πᾶσα ἡ γῆ*.

ἡμεῖς οὖν ἐν ὁμοιοῖα ἐπὶ τὸ αὐτὸ συναχθέντες τῇ συνειδήσει, ὡς ἐξ ἑνὸς στόματος βοήσωμεν πρὸς αὐτὸν ἐκτενωῶς, εἰς τὸ μετόχους ἡμᾶς γενέσθαι τῶν μεγάλων καὶ ἐνδόξων ἐπαγγελιῶν αὐτοῦ· λέγει γάρ, “Ὁφθαλμὸς οὐκ εἶδεν, καὶ οὐς οὐκ ἤκουσεν, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἡ ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ὅσα ἠτοίμασεν τοῖς ὑπομένουσιν αὐτόν.”

Praemii excellentiam adducit; viamque ad illud consequendum, per fidem in Christum et obedientiam evangelicam, indicat;

ΛΕ'. Ὡς μακάρια καὶ θαυμαστὰ τὰ δῶρα τοῦ Θεοῦ, ἀγαπητοί! ζῶν ἐν ἀθανασία, λαμπρότης ἐν δικαιοσύνῃ, ἀλήθεια ἐν παρρησίᾳ, πίστις ἐν πεποιθῆσει, ἐγκράτεια ἐν ἀγιασμῷ· καὶ ταῦτα ὑπέπιπτεν πάντα ὑπὸ τὴν διάνοιαν ἡμῶν. Τίνα οὖν ἄρα ἐστὶν τὰ ἐτοιμαζόμενα τοῖς ὑπομένουσιν; ὁ δημιουργὸς καὶ πατὴρ τῶν αἰώνων, ὁ πανάγιος, αὐτὸς γινώσκει τὴν ποσότητα καὶ τὴν καλλονὴν αὐτῶν. Ἡμεῖς οὖν ἀγωνισώμεθα εὐρεθῆναι ἐν τῷ ἀριθμῷ τῶν ὑπομενόντων αὐτόν, ὅπως μεταλάβωμεν τῶν ἐπηγγελμένων δωρεῶν. Πῶς δὲ ἔσται τοῦτο, ἀγαπητοί; ἐὰν ἐστηριγμένη ἢ ἡ διάνοια ἡμῶν πίστεως πρὸς τὸν Θεόν,

et quomodo ad eam perveniatur.

1. ἐπὶ τὸ αὐτὸ] Sic saepius apud N. T. Scriptores. S. Matt. xxii 34, S. Luc. xvii 35, Act. i 15, ii 1, 44, iii 1, iv 26, i Cor. xi 20, xiv 23. Hesych. ἐπὶ τὸ αὐτὸ ὁμοῦ, εἰς τὸν αὐτὸν τόπον· quam significationem habet apud Polybium quidem passim. Alia ratione hanc dictionem usurpavit Thucydides, vi 104. . . . αἱ ἀγγελίαι ἐφοίτων δεινὰ καὶ πᾶσαι ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐψευσεμῆναι.

ib. τῇ συνειδήσει] Forte καὶ τῇ συνειδήσει, vel potius συνδήσει. JUNIUS. Forte, τῇ συνωδία, vel ut Hesychius συνωδεία. SANCROFT. Non opus est cor-

rectione, utut phrasis sit asperiuscula; συνειδήσις enim, aut τὸ συνειδός, nonnunquam pro συνειδήσει ἀγαθῇ sumitur: ita supra S. Clemens, § 2, μετ' ἐλέους καὶ συνειδήσεως: ita S. Chrysostomus, Hom. 53 in S. Matt. [§ 4, tom. vii p. 544 ed. Bened.] εἰ γὰρ καὶ ἐν τῷ κατορθοῦν πόνον ἔχει ἡ ἀρετὴ, ἀλλὰ τὸ συνειδός πολλῆς πληροῖ τῆς εὐφροσύνης. . . . οὐδὲν γὰρ ἥδιον συνειδότης ἀγαθοῦ, καὶ ἐλπίδος χρηστῆς. FREY. Cotelier. vertit, *communis consensu*. Hilgenfeldius Unitatem Ecclesiae intelligit.

4. Ὁφθαλμὸς οὐκ κ. τ. λ. [Haec

tura gloriae ejus. Ita et nos in concordia congregati in unum conscientia, tanquam ex uno ore impense ad eum clamemus, ut magnarum et gloriosarum promissionum ejus participes fiamus. Dicit enim, *Oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quanta praeeparavit expectantibus eum.*

I Cor ii 9.
Es. lxiv 4.

XXXV. Quam beata, dilecti, et mirabilia sunt dona Dei! vita in immortalitate, splendor in justitia, veritas in libertate, fides in confidentia, temperantia in sanctitate; et haec omnia sub intellectum nostrum cadunt. Quenam igitur sunt quae expectantibus eum praeeparantur? Sanctissimus opifex et saeculorum pater quantitatem et pulchritudinem eorum novit. Nos igitur, ut promissorum donorum participes fiamus, in numero expectantium eum reperiri, summo studio contendamus. Quomodo autem hoc fiet, dilecti? Si fide in Deum stabilita fuerit mens nostra, si grata illi et accepta diligenter quaesiverimus, si quae ad

tamquam e Bibliis petita laudat etiam Paulus. At nonnulli veteres [e. g. Origen. Tract. xxxv § 117 in S. Matt.] ea ἐκ τῶν ἠλῖα ἀποκρύφων desumpta statuerunt; quos acriter, ut solet, refellit Hieronymus, Epist. 101 [scil. edd. Vett.; Ep. 57 § 9, ed. Vallars; Ep. 33 ed. Bened.] et ad Esaiam cap. 64. [Opp. tom. iv op. 760 ed. Vallars.] Vide cl. I. A. Fabricium, Cod. Pseud. V. T. p. 1072. DAVIS. Vid. Ep. II. § 11.

6. ἡτοίμασεν] Ita cum Cod. MSto et B. Paulo Wott. Galland. Schoenemann. Hefel. Reithm. et Dresselius. Caeteri Edd. ἐτοίμασεν.

11. καὶ τὰτα ὑπέπιπτεν] Est oppositio inter ea bona, quae in hac vita ex Dei gratia consequimur, et ea quae in altera vita expectamus. Similis ῥῆσις illi dicto S. Joann. Ep. I iii 2, νῦν τέκνα Θεοῦ ἐσμέν, καὶ οὐπω ἐφανερώθη τί ἐσόμεθα. FREY.

19. ἡ δίανοια] Deest articulus in libb. impr. ante Wottonum, neque eum agnoscunt Russelius et Hornemannus.

ib. ἡμῶν πίστεως] Junius, Boisius, Fellus, Coteler. et Colom. [quibuscum faciunt Coustant. Schoenem. Hornemannus] putant legendum esse διὰ πίστεως. Recte sane; contextus enim ratio postulat ut aut legamus

ἐὰν ἐκζητῶμεν τὰ εὐάρεστα καὶ εὐπρόσδεκτα αὐτῶ,
 ἐὰν ἐπιτελέσωμεν τὰ ἀνήκοντα τῇ ἀμώμφ βουλήσει
 αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθήσωμεν τῇ ὁδῷ τῆς ἀληθείας,
 ἀπορρίψαντες ἀφ' ἑαυτῶν πᾶσαν ἀδικίαν καὶ ἀνομίαν,
 πλεονεξίαν, ἔρεις, κακοηθείας τε καὶ δόλους, ψιθυ- 5
 ρίσμους τε καὶ καταλαλιάς, θεοστυγίαν, ὑπερηφανίαν
 τε καὶ ἀλαζονείαν, κενοδοξίαν τε καὶ ἀφιλοξενίαν.
 Ταῦτα γὰρ οἱ πράσσοντες στυγητοὶ τῷ Θεῷ ὑπάρ-
 χουσιν· οὐ μόνον δὲ οἱ πράσσοντες αὐτά, ἀλλὰ καὶ
 οἱ συνευδοκοῦντες αὐτοῖς· λέγει γὰρ ἡ γραφή, “Τῷ 10
 “ δὲ ἀμαρτωλῷ εἶπεν ὁ Θεός, Ἴνα τί σὺ διηγῇ τὰ
 “ δικαιώματά μου, καὶ ἀναλαμβάνεις τὴν διαθήκην
 “ μου ἐπὶ στόματός σου; σὺ δὲ ἐμίσησας παιδείαν,
 “ καὶ ἐξέβαλλες τοὺς λόγους μου εἰς τὰ ὀπίσω· εἰ

πίστει aut inseramus διὰ. WOTT. Hefelius praepositionem uncis inclusam in textum recepit. Nulla emendatione opus esse censent Dresselius et Lipsius.

2. ἐπιτελέσωμεν] Ita Cod. MS. Libb. impr. inter ἐπιτελήσωμεν et ἀποτελήσωμεν oscitant.

7. κενοδοξίαν] Conjicit Birrius S. Patrem scripsisse κανοδοξίαν, et novarum opinionum studium notare voluisse. Conjecturam confirmat ex eo quod in MSto saepissime occurrit E pro AI positum. GALLAND. Herzogius vertit, die eitle Ehre. Cf. B. Paulum ad Philipp. ii 3, Μηδὲν κατὰ ἐριθείαν ἢ κενοδοξίαν· et Ignatium ad Magn. § 11, ad Philad. § 1.

ib. ἀφιλοξενίαν.] Ita proculdubio legendum pro φιλοξενίαν in MSto, uti Wottonus et Millius [not. ad Rom. i 31.] senserunt. Junius et Fellus, quos

in versione sua sequitur Chevallerius, mallent φιλοτιμίαν. Colomesius, Cotelerius, Coustantius, et Schoenemannus margini apponunt tum φιλοκενίαν, quam vocem in textum admisit Hornemannus, tum ἀφιλοξενίαν. Birrius, qui ἀφιλοξενίαν respuit tamquam vocabulum prorsus novum, et φιλοδοξίαν legendum esse contendit, Gallandius respondet Cyrillum Alexandrinum habere ἀφιλοξενεῦν, Comm. in S. Johan. Lib. iii, Opp. iv p. 284 ed. Aubert. Paris. 1638. Orellius, Select. Patt. Eccles. Capp. ad Εἰσηγητικὴν Sacram pertinent. partic. i p. 6, vel ἀφιλοξενίαν vel etiam πλεονεξίαν lectionem germanam esse putat. Herzogius, ni fallor, legebat φιλοτιμίαν, in versione enim sua habet die Liebe zur Eitelkeit. Duriores inhumanioresque Corinthios se gessisse erga peregrinos e Pa-

inculpatam ejus voluntatem spectant fecerimus, et viam veritatis sequuti fuerimus, abjicientes a nobis omnem injustitiam, iniquitatem, avaritiam, conten-^{Rom. i 29} tiones, malitias, fraudes, susurrationses, obtrecta-^{-32.} tiones, odium Dei, superbiam, fastum, vanam gloriam, et inhospitalitatem; qui enim haec faciunt Deo odio sunt; neque solum qui ea faciunt, sed qui eis consentiunt: dicit enim Scriptura, *Pecca-*^{Ps. l 16-}
tori autem dixit Deus, Quare tu enarras justitias^{23.}
meas, et assumis testamentum meum per os tuum? Tu vero odisti disciplinam, et projecisti sermones meos retrorsum. Si videbas furem, currebas cum

laestinensium Ecclesiis suspicatur Lipsius, p. 115.

9. οὐ μόνον] In Codice MSto legimus ΟΥΜΟΝ, ex incuria librarii, qui in hoc capite describendo dormitasse videtur. Exaravit jam ΚΑΤΑΔΙΑΔΙΑΣ, et mox pro ἐπὶ στόματός σου, ε. σ. ΜΟΥ.

ib. οὐ μόνον δὲ οἱ πράσσουντες] Ex hoc loco constare potest S. Clementem legisse cap. i v. 32 Epistolae ad Romanos, "Ὅτι οἱ τὰ τοιαῦτα πράσσουντες ἄξιοι θανάτου εἰσὶν, οὐ μόνον δὲ οἱ ποιῶντες, ἀλλὰ καὶ οἱ συνευδοκοῦντες τοῖς πράσσουσιν. Hanc esse veram ac genuinam lectionem optimo jure contendit Millius ad locum: 'quam quidem firmatam auctoritate complurium Patrum, Cypriani, Epist. lxxvii, Augustini haud semel, Hieronymi, Ambrosii, Isidori Pelusiotae; exemplarium longe vetustissimorum ante mille ducentos et aliquot annos descriptorum, quod creditur; Interpretis Vulgati, Aposto-

lorum nescio an aetate superioris; ipsius denique Clementis S. Paulo coaevi, qui epistolam ad Corinthios decimo circiter post hanc ab Apostolo ad Romanos missam anno conscripsit, ac Paulinae hujus ἀπογράφου ipsum in urbe Roma sine dubio viderat, fideliterque transcribendum curarat; lectionem, inquam, hanc vix est, quam ut, reclamantibus licet plerisque Codd. ac Commentariis Graecorum, ipsius Apostoli veram ac genuinam censeamus.' WOTT. Confer Colomesii Observations Sacras, p. 136. Millio adhaeret Wetstenius in sua Novi Testamenti editione; adversatur Whitbius in Exam. Var. Lect. II 1 § 1 n. 16. Lachmannus in ora libri exhibet οἱ ποιῶντες . . . οἱ συνευδοκοῦντες.

14. καὶ ἐξέβαλλες] Ita Wotton. Galland. Reithmayr. propius ad Cod. MS. ubi ΕΞΑΒΑΛΛΕΣ legimus, quam Junius caeterique, qui ἐξέβαλλες habent cum LXX.

“ ἐθεώρεις κλέπτῃν, συνέτρεχες αὐτῷ, καὶ μετὰ μοί-
 “ χων τὴν μερίδα σου ἐτίθεις· τὸ στόμα σου ἐπλεό-
 “ νασεν κακίαν, καὶ ἡ γλῶσσά σου περιέπλεκεν
 “ δολιότητα· κ[αθ]ήμενος κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ σου
 “ κατελάλεις, καὶ κατὰ τοῦ υἱοῦ τῆς μητρός σου 5
 “ ἐτίθεις σκάνδαλον· τα[ῦ]τα ἐποίησας, καὶ ἐσίγησα,
 “ ὑπέλαβες, ἄνομε, ὅτι ἔσομαί σοι ὅμοιος· ἐλέγξω
 “ σε, καὶ παραστήσω σε κατὰ πρόσωπόν σου.
 “ Σύνετε δὴ ταῦτα οἱ ἐπιλανθανόμενοι τοῦ Θεοῦ,
 “ μῆποτε ἀρπάσῃ ὡς λέων, καὶ μὴ ἦ ὁ ῥυόμενος· 10
 “ θυσία αἰνέσεως δοξάσει με, καὶ ἐκεῖ ὁδὸς ἣν δείξω
 “ αὐτῷ τὸ σωτήριον τοῦ Θεοῦ.”

1. *συνέτρεχες αὐτῷ*] Pronomen hoc exstat in Cod. MS. uti Millius jamdudum testatus est. Legitur etiam apud LXX. Attamen abest ab Edd. omnibus ante Gallandium, neque id agnoscit Hornemannus.

ib. *μετὰ μοίχων*] *cum adultero*, Wottonus in versione, quasi *μετὰ μοίχου* legisset cum edd. Aldinis et Complut. et Justino Mart. in Dial. c. Tryphone. § 22, Opp. p. 122 ed. Ben.

4. *δολιότητα*] Sic Cod. MS. cum LXX. At libb. impr. ante Wottonum, necnon Hornemannus, exhibent *δολιότητας*, quam lectionem praebent edd. Aldin. et Complut. et Justinus Martyr, l. c.

ib. *κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ σου*] Cod. MStus ΤΟΥ ΑΔΕΛΦΟΥ ΣΟΥ, ex oscitantia librarii qui eandem literam bis exaravit.

7. *ἄνομε*] Ita proculdubio legendum cum Wott. Gall. Schoenem. Hefel. Reithm. Dresselio : non *ἀνομίαν* cum caeteris libris

impressis ; Codex enim MStus ANOMAI praebet, AI pro E, ut saepius, positus. Clemens Alexandrinus, in his verbis citandis, legit *ἄνομε*, Strom. iv § 24, qui tamen cum LXX habet *ἀνομίαν*, Strom. vi § 14. Lectionem quam in textum admisi, confirmant, teste Wottono, Versiones Syr. Arab. et Vulgata.

8. *παραστήσω σε κ. τ. λ.*] Scripserant LXX *παραστήσω κατὰ πρόσωπόν σου*. Id vero quum obscurum videretur, ex praecedentibus Psalmistae verbis, explicationis gratia, apposuit margini alius pronomen *σε*, alius voces *τὰς ἀμαρτίας σου*. Hincque postea librarii, prout libuit, aut exscripserunt sine-
 rum textum, aut *σε* inseruerunt, aut subjunxerunt *τὰς ἀμαρτίας σου*. Clementinam lectionem amplectitur Glossa in Catena Aurea super Psalmos, et Apollinarius citatus a concinnatore alterius Catenaе Aureae in 50 priores Psalmos, ubi praepo-

eo, et cum adulteris portionem tuam ponebas. Os tuum abundavit malitia, et lingua tua concinnabat dolos. Sedens adversus fratrem tuum loquebaris, et adversus filium matris tuae ponebas scandalum: haec fecisti et tacui, existimasti, inique, quod ero tui similis: arguam te, et statuum te contra faciem tuam. Intelligite jam haec, qui obliviscimini Deum, ne quando rapiat tanquam leo, et non sit qui eripiat. Sacrificium laudis honorificabit me, et illic iter quo ostendam illi salutem Dei.

stero ordine leges, *Arguam te et statuum contra te faciem tuam.* Item Eligius, Hom. 8, eandem exhibet; ac interpretatur S. Augustinus Enarratione in Psalmum hunc, cujus interpretatio excerpta invenitur in Commentariis quae Ruffino Aquileiensi tribui solent. COTEL. τὰς ἀμαρτίας σου irreperat in textum in edd. Ald. et Complut. Legitur in 104 Codd. in recensione Holmesiana; atque ita laudatur hic trochaeus a Justin. Mart. Dial. c. Tryph. § 22, et Chrysostom. Homil. in S. Johan. 73, tom. viii. p. 434 ed. Bened. Vetus Lat. exhibet *statuam illa.*

10. ὡς λέων] Haec verba non agnoscunt LXX Intt. Antiquissimum, ut monet Cotelerius, videtur esse glossema huc translatum a Ps. vii 2, cujus vestigia comparent adhuc apud Augustinum, Chrysostomum, Theodoretum, et Arnobium.

11. ὁδὸς ἦν] Servant ἦν Chrysostomus, Hieronymus, Theodoretus, Catenae, et quaedam Psalteria Bibliothecae Christianissimi Regis. Exponit vero Euthymius καθ' ἦν. COTELER.

Ita legimus apud LXX Intt. nisi quod pro ἦν habetur ἦ, neque legitur articulus ante Θεοῦ. Textus Hebraeus exhibet, *Sacrificans confessionem honorabit me, et ponentem viam videre faciam eum in Salutem Dei.* Vulgat. *Sacrificium laudis honorificabit me, et illic iter quo ostendam ei salutare Dei.* Versio Hieronymi, *Qui immolat confessionem glorificabit me, et qui ordinat viam ostendam salutare Dei.* Versio Syriaca, *Qui sacrificat laudem, ipse glorificabit me, et illic ostendam ei viam salutis ejus.* Versio Arabica, propius ad LXX, *Sacrificium laudis glorificabit me, et illic ostendam tibi viam salutis Dei.* Symmachus, *Θυσιάζων ὑπὲρ αἰνέσεως δοξάσει με, καὶ τῷ εὐτάκτως ὀδεύοντι δείξω σωτήριον Θεοῦ.* Mutatis punctis et accentu tonico, quod cuius integrum est, quum sint additamenta Masorethica, cum lectione LXX ἦ consentiet Heb. Textus: *Sacrificium confessionis vel laudis glorificabit me; et ibi est. via qua ostendam, &c.* neque dubito quin eo modo legerint LXX. WOTT. Ὅδὸς ἦν legitur in 45 Codd. in

Omnis beatitudo nobis per Christum tribuitur.

Λς'. Αὕτη ἡ ὁδός, ἀγαπητοί, ἐν ἧ εὔρομεν τὸ σωτήριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν ἀρχιερέα τῶν προσφορῶν ἡμῶν, τὸν προστάτην καὶ βοηθὸν τῆς ἀσθενείας ἡμῶν. Διὰ τούτου ἀτενίζομεν εἰς τὰ ὕψη τῶν οὐρανῶν· διὰ τούτου ἐνοπτριζόμεθα τὴν ἄμωμον 5 καὶ ὑπερτάτην ὄψιν αὐτοῦ· διὰ τούτου ἠνεόχθησαν ἡμῶν οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς καρδίας· διὰ τούτου ἡ ἀσύνετος καὶ ἐσκοτωμένη διάνοια ἡμῶν ἀναθάλλει εἰς τὸ θαναμαστὸν αὐτοῦ φῶς· διὰ τούτου ἠθέλησεν ὁ Δεσπότης τῆς ἀθανάτου γνώσεως ἡμᾶς γεύσασθαι· ὃς 10

Recensione Holmesiana. Vet. Lat. *illuc iter est quod ostendam illis salutare Dei.*

1. ἐν ἧ εὔρομεν] Junius, Fel-lus, Colomesius mallent εὐρίσκομεν.

ib. τὸ σωτήριον] S. Symeon, apud D. Luc. ii 30, εἶδον οἱ ὀφθαλμοὶ μου τὸ σωτήριόν σου.

2. τὸν ἀρχιερέα] Hic videtur esse unus ex iis locis, quae Photio displicuerunt, qui, cap. cxxvi Bibliothecae, haec habet: Αἰτιάσαιτο δὲ ἂν τις αὐτὸν ἐν ταύταις· . . , καὶ τρίτον, ὅτι ἀρχιερέα καὶ προστάτην τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν ἐξονομάζων, οὐδὲ τὰς θεοπρεπεῖς καὶ ὑψηλοτέρας ἀφήκε περὶ αὐτοῦ φωνάς. Quod si tanto Critico displicuerit, quod Jesum vocat Clemens Ἀρχιερέα, petivit eam vocem ex S. Paulo, Heb. iv 15, [Addas ii 17, iii 1, v 10.] neque ab ejus usu abhorret B. Ignatius, Epist. ad Philad. [§ 2.] Eadem igitur Clementi licentia concedatur, praesertim quum S. Pater alibi agnoscit τὰ παθήματα τοῦ Θεοῦ, eum esse τὸ σκήπτρον τῆς μεγαλωσύνης τοῦ Θεοῦ· necnon distinguit hu-

manam a Divina natura quum dicit ὁ Κύριος Ἰησοῦς τὸ κατὰ σάρκα: [§ 32] eique tribuat dόξαν καὶ μεγαλωσύνην, [§ 20] quae soli supremo Deo debentur, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Jesus autem, quum sit unicus Christianae professionis ἀρχιερεῦς, dicitur ἀρχιερεῦς τῶν προσφορῶν ἡμῶν, quia omnes nostrae προσφοραὶ sive oblationes non aliter a Deo accipiuntur, eique gratiae sunt, quam ex intercessione summi Pontificis nostri Jesu Christi τοῦ μεγάλου, διηλυθὸς τοὺς οὐρανοὺς, τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. WOTT.

4. ἀτενίζομεν] Ita dedi cum Junio, Fello, Colomesio, Ittigio, Freyio, Wott. Schoenem. Hefel. Reithmayro et Dresselio. Cod. MStus exhibet ἀτενίσασμεν. Boisius, Cotelerius, Coustantius, Russelius, Hornemannus mallent ἀτενίσωσωμεν . . . ἐνοπτρισώμεθα.

5. ἐνοπτριζόμεθα] II Cor. iii 18, τὴν δόξαν Κυρίου κατοπτριζόμενοι.

7. οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς καρδίας] Eadem locutionem usurpat B. Paulus, Ep. ad Ephes. i 18, πε-

XXXVI. Haec est via, dilecti, in qua salutare nostrum Jesum Christum, oblationum nostrarum summum sacerdotem, infirmitatis nostrae patro-^{Heb. viii 1} num et defensorem, invenimus. Per hunc coeli^{—3, iv 15.} altitudinem adspicimus, per hunc vultum ejus immaculatum et excelsum tanquam in speculo intuemur, per hunc oculi cordis nostri aperti sunt, per hunc intellectus noster insipiens et obtene-^{Eph. iv 18.} bratus in admirabilem ejus lucem repullulat, per hunc voluit nos Dominus immortalem cognitionem gustare; qui majestatis ejus radius existens, tanto^{Heb. i 3, 4.}

φωτισμένους τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς διανοίας ὑμῶν.

ib. διὰ τούτου ἡ ἀσύνητος κ.τ.λ.] Videtur S. Pater alludere ad Rom. i 21, Καὶ ἐσκοτίσθη ἡ ἀσύνητος αὐτῶν καρδιά. Et I Pet. ii 9, τοῦ ἐκ σκότους ὑμᾶς καλέσαντος εἰς τὸ θαυμαστὸν αὐτοῦ φῶς. Junius pro ἀναβάλλει legendum putat ἀναθρεῖ vel ἀναθεωρεῖ, vel locum integrum ita legit, Διὰ τοῦτο ἐν ἀσυνέτῳ καὶ ἐσκοτισμένῃ διανοίᾳ ἡμῶν ἀνατέλλει τὸ θαυμαστὸν αὐτοῦ φῶς. Minime vero ferenda est haec emendatio, quum non tantum MS. verum etiam et Clemens Alex. [Strom. iv 16, p. 613 ed. Potter. qui hanc lectionem contra Junium erudite tuetur] exhibeat ἀναβάλλει. WOTTON. Quando verba D. Pauli perpendo, Philip. iv 10, Ἐχάρην ἐν Κυρίῳ μέγας, ὅτι ἤδη ποτὲ ἀνεθάλετε τὸ ὑπὲρ ἐμοῦ φρονεῖν' ubi certus est, vocem ἀναβάλλω reponi per metaphoram pariter duram et insolentem, nihil facile mutaverim. FELL. Vide sis Suicerum in Thes. Eccles. voc. ἀναβάλλω. Junius in versione exhibet, *mirabilem ejus lucem at-*

tente contemplatur; Colomesius interpretatur, in admirabilem ejus lucem reflorescit; Schoenemannus, assurgit; Hornemannus, revirescendo ad mirabilem ejus lucem provehi nititur; Chevallierius, rejoices (to behold) his wonderful light; Guilielmus Burton, springs to a fresh dawning at his wonderful light. Clausulam totam διὰ τούτου ἡ ἀσύνητος ad αὐτοῦ φῶς praetermittit Herzogius.

8. ἐσκοτωμένη] Hanc MSti lectionem exhibent Wott. Russel. Gall. Hefel. Reithm. et Dreselius. Caeteri, cum Clemente Alexandrino, qui hunc locum citat Διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἡ ἀσύνητος, . . . ἡμᾶς γέυσασθαι, Strom. iv. 16, p. 613, ed. Potter., legunt ἐσκοτισμένη. Cf. Ephes. iv 18, ἐσκοτισμένοι τῇ διανοίᾳ. Rom. i 21, ἐσκοτίσθη ἡ ἀσύνητος αὐτῶν καρδιά.

10. ὅς ὢν ἀπαύγασμα] Ex hujusmodi citationibus sive allusionibus ad Epist. ad Heb. constare potest, eam Epistolam, licet a Romana Ecclesia paene per quadringentos annos fuerit e Sacro Canone rejecta, post-

ὡν ἀπαύγασμα τῆς μεγαλωσύνης αὐτοῦ, τοσοῦτῳ μείζων ἐστὶν ἀγγέλων, ὅσῳ διαφορότερον ὄνομα κεκληρονόμηκεν· γέγραπται γὰρ οὕτως· “Ὁ ποιῶν “ τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ πνεύματα, καὶ τοὺς λειτουργοὺς αὐτοῦ πυρὸς φλόγα.” ἐπὶ δὲ τῷ Υἱῷ αὐτοῦ 5 οὕτως εἶπεν ὁ Δεσπότης, “Υἱός μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε· αἴτησαι παρ’ ἐμοῦ, καὶ δώσω σοι ἔθνη τὴν κληρονομίαν σου, κ[αὶ τὴν κατά]- “ σχεσίαν σου τὰ πέρατα τ[ῆς γῆς].” Καὶ πάλιν λέγει πρὸς αὐτόν, “Κάθου] ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν [θῶ 10 “ τοὺς] ἐχθρούς σου ὑποπόδιο[ν τῶν πο]δῶν σου.” Τίνες οὖν οἱ [ἐχθροί]; οἱ φαῦλοι καὶ ἀντιτασσ[όμενοι] τῷ θελήματι τ[οῦ Θεοῦ].

Ut in mi-
litia alii
aliis sub-
jiciuntur,

ΛΖ'. Στρατευσώμεθα οὖν, ἀνδ[ρες ἀδελ]φοί, μετὰ πάσης ἐκτενεί[ας ἐν τοῖς] ἀμώμοις προστάγμασι 15 [αὐτοῦ]· κατανοήσωμεν τοὺς στρατ[ευσ]ομένους τοῖς ἡγουμένοις ἡ[μῶν], πῶς εὐτάκτως, πῶς εὐείκτω[ς],

eaque ex auctoritate, et certa aliarum Ecclesiarum traditione recepta fuerit, in initio ab Ecclesia Romana ipsoque Clemente agnitam fuisse. WOTT. Sic Tertullian. Apol. 21, 'Iste igitur 'Dei radius . . . delapsus in virginem quamdam, et in utero 'ejus caro figuratus nascitur 'homo Deo mistus.'

5. ἐπὶ δὲ τῷ Υἱῷ] Lege ἐπὶ δὲ τοῦ Υἱοῦ. BOIS.

8. κ[αὶ τὴν κατά]σχεσίαν σου] Tum Codex MStus cum LXX habent pronomen σοῦ, quod in textum reposuerunt Wottonus, Schoenem. Hefel. Reithm. Dreselius; atque ad oram libri exhibent Cotelerius et Coustantius.

12. Τίνες οὖν οἱ [ἐχθροί]; Junius, quem secuti sunt Edd.

tantum non omnes, dederat. . . οἱ [ἐχθροὶ αὐτοῦ]; quod chasma non admittit. Wottonus reposuit ἐχθροὶ Κυρίου, putavit enim Codicem MStum exhibuisse κ̄Υ post ἐχθροί. Hiatus autem, me quidem iudice, non est plurium quam sex literarum. Schoenemannus et Hornemannus, cum Cotelerio et Clerico, omiserunt οὖν post τίνες.

13. τῷ θελήματι τ[οῦ Θεοῦ].] In hoc loco Wottonum secutus sum, qui cernere poterat in Cod. MSto τοῦ Θεοῦ, quae voces hodie quidem non exstant. Legimus autem adhuc, ANTITΑΣΣ . . . ΤΩΘΕΛΗΜΑΤΙΤΩΘΕΛΗΜΑ . . . I . . . lacuna post ANTITΑΣΣ non capiente plures quam quinque vel sex literas. Lectio ergo

major est Angelis, quanto praestantius nomen sortitus est: scriptum enim est, *Qui facit Angelos suos spiritus et ministros suos ignis flammam.* De Filio autem suo, sic dixit Dominus, *Filius meus es tu, ego hodie genui te. Postula a me, et dabo tibi gentes haereditatem tuam, et possessionem tuam terminos terrae.* Et iterum dicit ad eum, *Sede a dextris meis, donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum.* Quinam autem sunt inimici? Homines perversi, et qui Divinae voluntati resistunt.

Ps. civ. 4.
Heb. i 7.

Ps. ii 7.
Heb. i 5.

Ps. cx. 1.
Heb. i 13.

XXXVII. Militemus igitur, viri fratres, cum omni adsiduitate in inculpatis ejus praeceptis: consideremus milites qui sub ducibus nostris merent, quam ordinate, cum obsequentia quam facili,

illa quam de suo tacite dederat Junius, quam exhibent Edd. omnes ante Wottonum, necnon Russelius et Hornemannus, ἀντιπασσ[όμενοι τοῦ Θεοῦ] τῷ θελήματι τὸ θέλημα ἴδιον, MSti fidei non minus quam sermonis usui repugnat. Wottonus summo jure suspicatus est librarium oscitantem et incautum repetisse alterum τῷ θελήματι: quod si quibus minus verisimile videatur, Davisius scribendum censeret ἀντιπασσοντες αὐτῶν τὰ θελήματα τῷ θελήματι τοῦ Θεοῦ. Birrius, teste Gallandio, lectionis Junianae patrocinium sibi suscipiendum existimavit, et hunc locum ita refinxit, ἀντιπασσόμενοι αὐτῶν τῷ θελήματι τῷ θελήματι τοῦ Θεοῦ. Conjecit nimirum vocem αὐτῶν brevi nota scriptam a librario praetermissam fuisse.

14. Στρατευσόμεθα] Christiana Religio saepius comparatur militiae propter labores indefessos

et pericula, dum ejus officia rite peragamus, subeunda. Hujus militiae Christus dux est, quem oportet sequamur et vestigiis ejus insistamus, ut ab eo mercedem accipiamus. Hinc S. Ignatius [Ep. ad Polycarpum § 6.] Ἀρέσκετε ᾧ στρατεύεσθε, ἀφ' οὗ καὶ τὰ ὄψωνα κομίζεσθε. Vid. II Tim. ii 3, 4. WOTT.

17. ἡγουμένοι ἡ[μῶν],] Legebrem αὐτῶν, plus enim S. Ecclesiae Patres a bello abhorrebant quam ut tribunos militares, *duces suos* appellare sustinerent. FELL. Fello adstipulatur Colomesius. At non e conjectura mera, sicut his viris doctis visum est, hanc lectionem dederat Junius; apud Codicem enim MStum litera H adhuc exstat. Lipsio pronomen ἡμῶν documentum est luculentissimum a populo Romano Clementem nostrum originem duxisse. ib. εὐείκτω[s],] Haec lectio, a

πῶς ὑποτεταγμένως ἐπιτελ[οῦ]σι τὰ διατασσόμενα. Οὐ πάντ[ες] εἰσὶν ἑπαρχοί, οὐδὲ χιλίαρχοί, οὐδὲ ἐκατόνταρχοί, οὐδὲ πεντηκόνταρχοί, οὐδὲ τὸ καθεξῆς· ἀλλ' ἕκαστος ἐν τῷ ἰδίῳ τάγματι τὰ ἐπιτασσόμενα ὑπὸ τοῦ βασιλέως καὶ τῶν ἡγουμένων ἐπιτελεῖ. Οἱ 5
 μεγάλοι δίχα τῶν μικρῶν οὐ δύνανται εἶναι, οὔτε οἱ μικροὶ δίχα τῶν μεγάλων· σύγκρασις τις ἐστὶν ἐν πᾶσι, καὶ ἐν τούτοις χρῆσις. Λάβωμεν τὸ σῶμα ἡμῶν· ἡ κεφαλὴ δίχα τῶν ποδῶν οὐδέν ἐστιν, οὔτως οὐδὲ οἱ πόδες δίχα τῆς κεφαλῆς· τὰ δὲ ἐλάχιστα 10
 μέλη τοῦ σώματος ἡμῶν ἀναγκαῖα καὶ εὐχρηστά εἰσὶν ὅλῳ τῷ σώματι· ἀλλὰ πάντα συνπνεῖ, καὶ ὑπο[τα]γῆ μᾶ χρῆται εἰς τὸ σώζεσθαι ὅλον τὸ σῶμα.

et mem-
 brorum
 nostri cor-
 poris mu-
 tua est ne-
 cessitudo,

ita in Ec-
 clesia alii

ΛΗ'. Σωζέσθω οὖν ἡμῶν ὅλ[ον] τὸ σῶμα ἐν 15

Millio jamdudum probata, quam margini adponunt Junius, Fel-
 lus, et Colomesius, quin vera sit
 equidem nullus dubito; legimus

I

enim in Codice MSto EYEKTΩ.
 Pergamenae reliquiae lacerae
 literam ultimam Ω tantum non
 integram adhuc exhibent: li-
 brarius, ut videtur, pro Υ primo
 scripserat I, syllaba proxime
 sequente EI ejus menti obver-
 sante; et literam I ex incuria
 praetermissam supra lineam
 postea adpinxit. Edd. omnes,
 si Hefelium, Reithmayr. et
 Dresselium excipias, Junium se-
 cuti, praebent *εὐεκτικῶς, corpore
 bene habito, impigre, strenue,*
 quam vocem Fellus, qui ipse
 MStum non inspexit, strenue
 tuetur. Birrius reponit vel *εὐ-
 εκτικῶς* vel denique si mavis *εὐ-
 εκθυμῶς*.

3. πεντηκόνταρχοι] Cotelerius
 vertit, *quinquaginta militum
 praefecti*. Simpliciore inter-
 pretationem Wottonianam, a
 Coustantio exhibitam, confirmat
 Gallandius ex Vulg. Interp.
 Exod. xviii 21, 25, Deut. i 15.
 Eodem vocabulo utitur Hiero-
 nymus, Comm. in Esai. iii 3,
 Opp. tom. iv p. 49, ed. Vallars.
 'Quomodo Centuriones vocan-
 tur, qui centum praesunt mi-
 litibus, et Chiliarchi, qui mil-
 le, . . . sic in Israelitico ex-
 ercitu *Quinquagenarii* voca-
 bantur qui in capite erant
 'quinquaginta militum.'
 necnon e scriptoribus classicis,
 Varro, R. R. ii 10, Cato, R. R.
 69. Vocem *πεντηκόνταρχος* ha-
 bes apud Xenoph. de Rep. Ath.
 i 2, et Demosth. c. Poly-
 clem, sensu autem proscripto alio,
 nempe *praefectus navis, quam*

et quam submisse imperata exsequantur : non omnes sunt praefecti, neque chiliarchae, neque centuriones, neque quinquagenarii, et sic deinceps ; unusquisque vero in suo ordine quae ab imperatore vel ducibus jubentur, peragit. Magni sine parvis, et parvi sine magnis consistere nequeunt ; mixtura quaedam est in omnibus, et inde usus. Exemplo nobis sit corpus nostrum ; caput sine pedibus nihil est, prout neque pedes sine capite ; minima autem corporis nostri membra universo corpori necessaria et utilia sunt, et cuncta conspirant, et una subjectione ad totius corporis conservationem utuntur.

I Cor. xii
12—26.

XXXVIII. Servetur itaque totum corpus no-

impellunt quinquaginta remiges.

4. ἕκαστος ἐν τῷ ἰδίῳ τάγματι] Cf. infra § 41, et D. Paulum ad Cor. Ep. I xv 23.

5. τοῦ βασιλέως] Scil. *Caesaris, Imperatoris Romani*, pro nomine legitimo αὐτοκράτορος. Cf. S. Pet. I ii 13, εἴτε βασιλεῖ, ὡς ὑπερέχοντι. 17, τὸν βασιλέα τιμᾶτε. et infra Mart. S. Ignat. § 2, Τραϊανοῦ τοῦ βασιλέως. Plura dabit Eckhelius Doctr. Num. Vet. viii p. 366.

6. οὔτε οἱ μικροί] Ita Wotton. Schoenem. Hefel. Reithm. Dreselius, cum MSto. Caeteri Edd. οὐδέ. Sententiam quod adinet, Davisius confert Menenii Agrippae apologum apud Livium, ii 32. Addas Sophocl. Aj. 158,

καίτοι μικροὶ μεγάλων χωρὶς
σφαλερὸν πύργου βῆμα πέλονται·
μετὰ γὰρ μεγάλων βαυδὶ ἄριστ' ἂν
καὶ μέγας ὀρθοῖδ' ὑπὸ μικροτέρων.

12. ἀλλὰ πάντα συνπνεῖ,] Ita,

VOL. I.

pro *συνπνεῖ*, quod ab Edd. omnibus exhibetur, reposuit Wottonus. Vide supra notata p. 86 l. 6. Lineolam sane transversam in medio literae ductam cernere poterat, quam hodie in reliquiis MSti laceris et gallarum succo illitis videre non amplius licet. Post *σώματι* Boisius aliquid excidisse suspicatur, et inserit καὶ οὐκ ἔστι σχίσμα. Davisius pro ἀλλά legendum censet ἄμα, at nihil mutatione opus, modo ἀλλά, cum Gallandio, veritas *quoniam immo, quoniam potius*, Hellenismo usitatissimo.

15. ὅλον τὸ σῶμα.] Hanc plenam MSti lectionem restituit Wottonus. Edd. plerique Junium sequuntur, qui, lectore inconsulto, omiserat τὸ σῶμα. Ruchatus comparat Tertull. Apol. 39, 'Corpus sumus de conscientia Religionis, et disciplinae divinitate, et spei foedere.'

T

aliis subjeci
debent, ac
donis Dei
uti.

Χριστῷ Ἰησοῦ, καὶ ὑποτασθέντων ἕκαστος τῷ πλη-
σίον αὐτοῦ, καθὼς[ς] καὶ ἐτέθη ἐν τῷ χαρίσματι
αὐτοῦ. Ὁ ἰσχυρὸς μὴ †τμμελείτω† τὸν ἀσθενῆ, ὁ
δὲ ἀσθενὴς ἐντρεπέτω τὸν ἰσχυρόν· ὁ πλούσιος ἐπι-
χορηγείτω τῷ πτωχῷ, ὁ δὲ πτωχὸς εὐχαριστεῖτω τῷ 5
Θεῷ, ὅτι ἔδωκεν αὐτῷ δι' οὗ ἀναπληρωθῆ αὐτοῦ τὸ
ὑστέρημα· ὁ σοφὸς ἐνδεικνύσθων τὴν σοφίαν αὐ-
τοῦ, μὴ ἐν λόγοις, ἀλλ' ἐν ἔργοις ἀγαθοῖς· ὁ ταπει-
νοφρονῶν μὴ ἑαυτῷ μαρτυρεῖτω[ς], ἀλλ' ἕατω ὑφ'
ἑτέρου ἑαυτὸν μ[αρ]τυρεῖσθαι· ὁ ἀγνὸς ἐν τῇ σαρκὶ 10
. . . . καὶ μὴ ἀλαζονευέσθω, γνώσκων ὅτι ἔτ'ερός

1. ὑποτασθέντων ἕκαστος
κ. τ. λ.] Est imitatio Pauli,
Ephes. v 21, ὑποτασσόμενοι ἀλ-
λήλοις ἐν φόβῳ Θεοῦ. Ubi vide
a nobis adnotata, in Addit.
Hammondianis. CLERICUS.

2. καθὼς[ς] καὶ ἐτέθη ἐν τῷ
χαρίσματι αὐτοῦ.] Hoc est, pro
loco in quo proximis ejus collo-
catus est, dono a Christo accep-
to. Sententia egregia est, neque
quidquam mutandum. Quamvis
Christianum deceat, pro humi-
litate a Christo praecepta, sibi
alios praeferre, fieri hoc debet,
pro dono ejus quem sibi prae-
fert. Neque enim omnes sunt
eodem loco habendi, nec sane
possunt. CLERICUS. Boisius,
qui in apographo pravo quo
utebatur legebat καθὼς κατετέθη,
reponendum putavit καθὼς καθ-
ήκει. Wottonus, qui nihil mutat,
lectorem remittit ad Irenaeum
V xx, i. e. xxii, p. 320 ed. Mas-
suet. 'In sublimitate autem
'positos universi charismatis,
'vel in operibus justitiae confi-
'dentes, vel ministrationis su-
'pereminentia adornatos, ne

'quaquam extolli, . . . sed hu-
'milia sentire in omnibus . . .
'quemadmodum et Apostolus
'docuit, non alta, dicens, sen-
'tientes, sed humilibus consen-
'tientes: nec divitiis, nec glo-
'ria mundana, neque praesenti
'phantasia capi.' Interpretatio
Felliana supra exhibita nihil
sane differt a versione Junii,
gratia et dignatione ejus, quem
sequuntur Wottonus, Guil. Bur-
ton, Wakius, Chevallierius, et
Herzogius. Cotelerius vertit,
juxta gratiae donum ipsi assign-
atum; neque aliter Schoene-
mannus et Hornemannus.

3. μὴ †τμμελείτω†] Pro hac
MSti lectione mendosa Junius
et Wottonus ad oram libri re-
ponunt μὴ ἀτμμελείτω, quod in
textum admiserunt Russelius,
Hornemannus, Hefel. et Dres-
selius. Cotelerius, Colomesius,
et Schoenemannus, corrigunt
vel μὴ πλημμελείτω vel μὴ ἀτμμε-
λείτω. Gallandio et Lipsio ma-
gis placet correctio Millii, μήτ'
ἀμελείτω.

4. ἐπιχορηγείτω] ἐν μετὰλλοις

strum in Christo Jesu, et unusquisque proximo suo subjiatur juxta ordinem in quo per gratiam ejus positus est. Fortis ne negligat imbecillum, imbecillis fortem revereatur; dives pauperi largiatur, pauper Deum laudet quod ei dederit, per quem ejus inopia suppleatur. Sapiens non in verbis, sed in bonis operibus, sapientiam suam manifestet; humilis non sibi testimonium ferat,

Eph. v 21.
1 Pet. v 5.

Prov. xxvii
2.

δὲ ἀδελφοῖς ὑπάρχουσιν ἐπιχορηγούνας, Dionysius Corinth. ap. Routh. Rel. Sacr. i. 179. Ἐπιχορηγεῖν vox Apostolica, II Cor. ix 10, Gal. iii 5, Col. ii 19, II Petr. i 5, 11.

6. αὐτοῦ τὸ ὑστέρημα.] Vocem ὑστέρημα hoc sensu positam habes S. Luc. xxi 4, II Cor. ix 12.

7. ὁ σοφός] Citantur haec a Clemente Alexandrino, [Strom. iv 16, p. 613 ed. Potter.] apud quem legimus, post Προδῆλων οὖν ὄντων ἡμῖν τούτων κ. τ. λ. quae habentur infra § 40, Ὁ σοφός τοίνυν ἐνδεικνύσθω τὴν σοφίαν μὴ λόγοις μόνον ἀλλ' ἐν ἔργοις ἀγαθοῖς. Ὁ ταπεινός μάρτυρεῖται μὴ εἰσαυτῷ ἀλλ' ἐν τῷ ὑφ' ἑτέρου αὐτὸν μαρτυρεῖσθαι· ὁ ἄγνος τῇ σαρκὶ μὴ ἀλαζονεύεσθω, γνώσκων ὅτι ἕτερός ἐστιν ὁ ἐπιχορηγῶν αὐτῷ τὴν ἐγκράτειαν. Quibus subjicit, Ὁρᾶτε, ἀδελφοί, ὅσῳ πλείονος καθηξιώθημεν γνώσεως, τοσούτῳ ὑποκείμεθα μᾶλλον κινδύνῳ· quae habentur infra § 41. WOTT.

9. ἀλλ' εἴπω ὑφ' ἑτέρου] Pro hac Codicis MSti lectione Russelius exhibet ἀλλ' ἐν τῷ, e Clemente Alexandrino, quem ex hoc loco corrigit Potterus. Mox pro ὑφ', Colomesius et Hornemannus habent ὑπ', Junium secuti, qui veram lectionem hic quoque ad oram libri relegavit.

10. ὁ ἄγνος ἐν τῇ σαρκὶ] Hoc et alia quaedam transcripsisse videtur Tertullianus libro de Virginibus Velandis: 'Et si a Deo confertur continentiae virtus, quid gloriaris, quasi non acceperis?' [§ 13, p. 180 ed. Rigalt.] Legimus etiam his similia apud S. Ignatium in Ep. ad Polycarpum [§ 5]: Εἴ τις δύναται ἐν ἀγνεΐᾳ μένειν εἰς τιμὴν τοῦ Κυρίου τῆς σαρκός, ἐν ἀκαυχῆσι μινέτω. Ἐὰν καυχῆσθαι, ἀπόλετο. WOTT. In hoc loco Cotelerius sibi visus est videre unum ex illis in quibus Clemens, juxta relationem cum Epiphani Haeres. xxx 15, Opp. i p. 139 ed. Petav. tum Hieronymi lib. i § 12 contra Jovinianum, Opp. ii p. 258 ed. Vallars. pro Virginitate per Epistolas suas locutus fuerat.

11. . . . καὶ μὴ ἀλαζονεύεσθω] Membrana lacera spatium forsitan trium aut quatuor literarum post σαρκὶ linquit, quod Noltius per σιγάτω explendum putat. Junius, Millius, Colomesius et Wottonus, delere jubent importunam particulam καί, quam Clemens Alexandrinus non agnoscit, quam Davisius natam fuisse suspicatur e male repetita prioris voculae syllaba.

ib. ἔτ]ερός ἐστιν ὁ ἐπιχορηγῶν]

ἐστὶν ὁ ἐπιχορηγῶν [αὐτῶ] τὴν ἐγκράτειαν. Ἐναλο-
γι[σώμ]εθα οὖν, ἀδελφοί, ἐκ ποίας [ὑλης] ἐγενήθη-
μεν, ποῖοι καὶ τί[νες εἰ]σήλθομεν εἰς τὸν κόσμον,
[ὡς ἐκ τ]οῦ τάφου καὶ σκότους· [ὁ ποιή]σας ἡμᾶς
καὶ δημιουργήσας [εἰσή]γαγεν εἰς τὸν κόσμον αὐτοῦ, 5
[προ]ετοιμάσας τὰς εὐεργεσίας [αὐτ]οῦ, πρὶν ἡμᾶς
γεννηθῆναι. [Ταῦ]τα οὖν πάντα ἐξ αὐτοῦ ἔχοντες,
[ὁ]φείλομεν κατὰ πάντα εὐχαριστεῖν [αὐ]τῶ· ᾧ ἡ
δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἄμην.

Homini
non esse
unde ex-
tollatur.

ΛΘ'. Ἄφρονες καὶ ἀσύνητοι καὶ μωροὶ καὶ ἀπαί- 10
δευτοὶ χλευάζουσιν ἡμᾶς καὶ μυκτηρίζουσιν, ἑαυτοὺς
βουλόμενοι ἐπαίρεσθαι ταῖς διανοαῖς αὐτῶν· τί γὰρ
δύναται θνητός; ἢ τίς ἰσχὺς γηγενούς; γέγραπται
γάρ· “Οὐκ ἦν μορφή πρὸ ὀφθαλμῶν μου, ἀλλ' ἡ
“αὔραν καὶ φωνὴν ἤκουον. Τί γάρ; μὴ καθαρὸς 15
“ἔσται βροτὸς ἔναντι Κυρίου; ἢ ἀπὸ τῶν ἔργων
“αὐτοῦ ἄμεμπτος ἀνὴρ; εἰ κατὰ παίδων αὐτοῦ οὐ
“πιστεύει, κατὰ δὲ ἀγγέλων αὐτοῦ σκολιόν τι ἐπε-
“νόησεν· οὐρανὸς δὲ οὐ καθαρὸς ἐνώπιον αὐτοῦ· ἔα

Cyprianus ad Donatum de Gra-
tiae Divinae efficacia eleganter;
'Dei est inquam, Dei omne
'quod possumus: inde vivi-
'mus, inde pollemus,' &c. [p. 3
ed. Fell.] JUNIUS.

2. ἐγενήθημεν] Ita exhibetur
a Cod. MSto, non ἐγεννήθημεν,
sicut ab impr. Codd. habetur,
quo modo, licet ἐγεννήθημεν le-
gat, vertit Junius, *ex quia ma-
teria facti simus*. WOTT.

3. εἰ]σήλθομεν] Cod. MStus
ex incuria librarii exhibet. . .
ΣΗΛΘΑΜΕΝ. Hanc periodum
aliter distinguendam esse cen-
set Potterus ad Clem. Alex. p.
613, not. 11. Ἐναλογισώμεθα

— ποῖοι καὶ τίνες εἰσήλθομεν εἰς
τὸν κόσμον· ὡς ἐκ τοῦ τάφου κ. τ. λ.
Utrameunque interpunctionem
amplexi fuerimus, vertendum
monet Davisius quasi legeretur,
ὅτι ἐκ τοῦ τάφου.

4. σκότους] Vide supra no-
tata, p. 20 l. 13.

11. μυκτηρίζουσιν] In Cod.
MSto ΜΥΚΤΙΡΗΖΟΥΣΙΝ.

14. Οὐκ ἦν μορφή] LXX In-
terpretes ex quibus haec citan-
tur habent: Εἶδον, καὶ οὐκ ἦν
μορφή πρὸ ὀφθαλμῶν μου· ἀλλ' ἡ
αὔραν καὶ φωνὴν ἤκουον. Hebraeus
Textus: *Stabit, et non agno-
scam aspectum ejus, imago cor-
ram oculis meis, murmur silens*

sed ab altero ferri permittat. Qui carne castus est, ne insolescat, quum sciat alium esse qui continentiae donum ipsi tribuat. Consideremus, igitur, fratres, ex qua materia facti simus, qui et quales mundum ingressi simus tanquam ex sepulchro et tenebris: qui nos fecit et condidit, praeparatis prius benefactis suis antequam nasceremur, in mundum suum introduxit. Haec igitur omnia quum ab eo habeamus, in omnibus gratias illi agere debemus, cui sit gloria in saecula saeculorum. Amen.

XXXIX. Homines imprudentes, desipientes, fatui et imperiti, dum sese cogitationibus suis extollere cupiunt, nos ludibrio habent, et naso suspendunt. Quid enim potest mortalis, aut quale robur ex terra geniti? scriptum enim est, *Non erat figura ante oculos meos, sed auram et vocem audiebam dicentem: Quid enim? nunquid homo coram Domino mundus erit, vel de operibus suis inculpabilis vir? Si contra servos suos non credit, et adversus Angelos suos pravum quid advertit, et coelum non est mundum coram eo, quanto minus qui*

et vocem audiam. Vulgat. *Stetit quidam cujus non agnoscebam vultum, imago coram oculis meis, et vocem quasi aurae lenis audivi.* Versiones Syr. et Arab. prope accedunt ad Intt. LXX. Symmachus prius membrum sic effert: *ἔστι τις, οὗ οὐκ ἐνώρισα τὸ εἶδος.* WOTT.

16. *ἐναντι Κυρίου*] Ita Cod. Alex. apud Jobum. *ἐναντίον τοῦ Κυρίου* Cod. Vat.

17. *εἰ κατὰ παῖδων*] Ita legitur apud LXX Intt. Aliter apud Heb. Text. *Ecce in servis suis non credet, et in Angelis suis ponet gloriacionem.* Versio Vul-

gata, Ecce qui serviunt ei non sunt stabiles, et in Angelis suis reperit pravitatem. Versio Syriaca, *Quandoquidem in servis suis non credit, et in Angelis suis ponet stuporem.* Symmachus, *Ὅρα, ἐν δούλοις αὐτοῦ ἀβεβαίότης, καὶ ἐν ἀγγέλοις αὐτοῦ εὐρήσει ματαιότητα.* WOTT.

19. *οὐρανὸς δὲ—αὐτοῦ*] Aliena haec sunt a cap. iv libri Job, at inseruntur ex cap. xv 15, ubi legimus apud LXX *ὁ οὐρανὸς δὲ οὐ καθαρὸς ἐναντίον αὐτοῦ.* WOTT.

ib. *ἔα δέ,*] Legimus apud LXX Intt. *τοὺς δὲ κατοικοῦντας*

1 Cor. iv 7.

Ps. cxxxix
15.1 Thess.
v 18.Job iv 16
—18.

Job xv 15.

“ δέ, οἱ κατοικοῦντες οἰκίας πηλίνας, ἐξ ὧν καὶ αὐτοὶ
 “ ἐκ τοῦ αὐτοῦ πηλοῦ ἔσμεν. Ἐπαισεν αὐτοὺς σητὸς
 “ τρόπον, καὶ ἀπὸ πρωΐθεν ἕως ἑσπέρας οὐκ ἔτι εἰσίν·
 “ παρὰ τὸ μὴ δύνασθαι αὐτοὺς ἑαυτοῖς βοηθῆσαι,
 “ ἀπώλοντο· ἐνεφύσησεν αὐτοῖς, καὶ ἐτελεύτησαν, 5
 “ παρὰ τὸ μὴ ἔχειν αὐτοὺς σοφίαν. Ἐπικάλεσαι δέ,
 “ εἴ τις σοι ὑπακούσεται, ἢ εἴ τινα ἀγίων ἀγγέλων
 “ ὄψῃ· καὶ γὰρ ἄφρονα ἀναίρει ὀργή, πεπλανημένον
 “ δὲ θανατοῖ ζῆλος. Ἐγὼ δὲ ἐώρακα ἄφρονας ρίζας
 “ βαλόντας, ἀλλ’ εὐθέως ἐβρώθη αὐτῶν ἡ διαίτα. 10
 “ Πόρρω γένοιτο οἱ υἱοὶ αὐτῶν ἀπὸ σωτηρίας· κο-
 “ λαβρισθείησαν ἐπὶ θύραις ἡσσόνων, καὶ οὐκ ἔσται
 “ ὁ ἐξαιρούμενος· ἃ γὰρ ἐκείνοις ἡτοίμασται, δίκαιοι

in Cod. Vat. εἰ δέ, τοὺς κατοικούντας in Cod. Alex. Versio Vulgat. *Quanto magis hi, qui habitant domos luteas, &c.* Symmachus, Πόσφ μᾶλλον ἐν τοῖς κατασκηνοῦσιν οἰκίας πηλίνας, ὧν γήινος ὁ θεμέλιος. WOTT. Chrysostomus de Incompr. Dei Nat. ii. 5, praebet, ἐὼ δὲ τοὺς κατοικούντας οἰκίας πηλίνας. Opp. i, p. 458 ed. Bened.

1. ἐξ ὧν] Ita Codex Vaticanus. In Cod. Alex. ἐξ οὗ.

2. Ἐπαισεν] In Cod. MSto ΕΠΕΞΕΝ, ΑΙ et Ε permutatis, uti saepissime a librario nostro, qui in fine hujus capituli exaravit ΕΞΕΠΕΤΟΙ, et mox § 41, ΠΑΡΑΙΚΒΑΙΝΩΝ.

3. ἕως ἑσπέρας] Ita Cod. Alex. et Ed. Complut. μέχρι ἑσπέρας Cod. Vat.

5. ἐνεφύσησεν] Paulo aliter apud LXX Intt. quam apud Clementem legimus: ἐνεφύσησεν γὰρ αὐτοῖς, καὶ ἐτελεύτησαν· καὶ παρὰ τὸ μὴ ἔχειν αὐτοὺς σοφίαν

ἀπώλοντο. Cod. Alex. ἐνεφύσησε γὰρ αὐτοῖς, καὶ ἐξηράνθησαν· ἀπώλοντο παρὰ τὸ μὴ ἔχειν αὐτοὺς σοφίαν. Cod. Vat. Hebraeus Textus aliter se habet, *Nonne profecta est dignitas eorum in eis? morientur, et non in sapientia.* Vulgat. *Qui autem reliqui fuerint, auferentur ex eis; morientur, et non in sapientia.* Versio Syriac. *Ecce abstulit utilitatem eorum ab ipsis, et nomen eorum in ipsis morietur, et non in sapientia.* Arab. *Ecce abstulit utilitatem eorum ab ipsis, et residui eorum in ipsis morientur, et non in sapientia.* WOTT.

7. σοι ὑπακούσεται] Ita Cod. Vaticanus. σου εἰσακούσεται Cod. Alex.

8. ὄψῃ] Ita Cod. MStus, et LXX. Edd. ante Wottonum, necnon Hornemannus, ὄψει.

10. βαλόντας] Ita cum Cod. MSto Wotton. Galland. Schoenem. Hefel. Reithm. et Dresselius. Caeteri cum LXX βάλων-

habitant domos luteas, ex quibus et ipsi de eodem luto sumus! Percussit illos tanquam tineas, et a mane usque ad vesperam ultra non sunt: eo quod non poterant sibi ipsis subvenire, perierunt: insufflavit eis, et interierunt, quia non habebant sapientiam. Invoca autem, si quis tibi respondeat, vel si quem sanctorum Angelorum adspicias; etenim stultum perimit ira, errantem autem occidit zelus. Ego autem vidi stultos radicem mittentes, sed statim absumpta est illorum habitatio. Longe fiant filii eorum a salute, et conterantur super januas minorum, et non erit qui eripiat: quae

Job iv 19
—21.

Job v 1-5.

tas. Ed. Complut. exhibet *ρίζας*. Codd. Alex. et Vat. *ρίζαν*.

ib. ἀλλ' εὐθέως] Clemens cum LXX Intt. legit. At Hebraeus Textus multo aliter se habet: *Ego vidi stultum radices agentem, et imprecatus sum habitaculo ejus statim.* Vulgat. *Ego vidi stultum firma radice, et maledixi pulchritudini ejus statim.* Versio Syriaca, *Vidi iniquum prospere agentem et perire progeniem ejus subito.* Arab. *Equidem vidi iniquum se erigentem et perire progeniem post ipsum.* Aquila, καὶ καταρσάμην τὴν εὐπρέπειαν αὐτοῦ παραχρήμα. WOTT. Junius, Fell. Colomesius, ἀλλὰ εὐθέως.

II. Πόρρω γέγοντο] Ita Cod. Vat. Legimus in Cod. Alex. ἀλλ' εὐθὺς ἢ δίαίτα αὐτῶν ἐβρώθη. Πόρρω ἐγένοντο κ. τ. λ.

ib. κολαβρισθείσαν] 'κόλαβρος' Graece est *porcellus*. . . Inde 'κολαβρίζειν' Hellenistis contemptere: quia porcello apud Judaeos nihil fuit contemptius.' Bochart. Hieroz. P. i Lib. ii § 56, p. 707. 'Vox Hebraica, quae proprie conteri notat,

h. l. [Job. v 4.] notionem 'opprimendi' habet. Caeterum contrita vilipenduntur.' Schleusnerus, Lex. Vet. Test. in voc. Aquila reddit ἐπιτριβήσονται. Theodot. κατεκλάσθησαν. Symmachus, ταπεινωθήσασαν. Phavorinus explicat περιτραγείσαν' χλευασθείσαν' ἐκτριναχθείσαν' εὐτελείς νομισθείσαν. Suidas κολαβρισθείη' χλευασθείη, ἐκτριναχθείη, ἀτριμασθείη' κόλαβρος γὰρ καὶ κάλαβρος ὁ μικρὸς χοῖρος· ἀντὶ τοῦ, οὐδενὸς λόγου ἄξιος νομισθείη. Jul. Pollux, iv 14, inter alia saltationis genera memorat κολάβρισμον. Θράκιον ὄρχημα καὶ Καρικόν· ἦν δὲ καὶ τοῦτο ἔνοσπλον. Ab Athenaeo, xiv 27, vocatur καλάβρισμος. vid. Kuster. ad Suidam in voce.

13. ἃ γὰρ ἐκείνοις] Paulo aliter legimus apud LXX, ἃ γὰρ ἐκείνοι ἐθήρισαν, [συνήγαγον Cod. Vat.] δίκαιοι ἔδονται, αὐτοὶ δὲ ἐκ κακῶν οὐκ ἐξαιρέθησονται. [ἐξαιρέτοι ἔσσονται Cod. Vat.] At in Hebraeo Textu habetur, *cujus messem famelicus comedit, et de spinis capiet eum.* Vulgat. *cujus messem famelicus comedit,*

“ ἔδονται· αὐτοὶ δὲ ἐκ κακῶν οὐκ ἐξαιρέτοι ἔσονται.”

Ordo servandus ;

Μ'. Προδήλων οὖν ἡμῖν ὄντων τούτων, καὶ ἐγκεκυφότες εἰς τὰ βάθη τῆς θείας γνώσεως, πάντα τάξει ποιεῖν ὀφείλομεν, ὅσα ὁ Δεσπότης ἐπιτελεῖν ἐ[κέλ]ευσ[εν] 5 κατὰ καιροὺς τεταγμένους, τὰς τε προσφορὰς καὶ λειτουργίας ἐπιτελεῖσθαι· καὶ οὐκ εἰκῆ ἢ ἀτάκτως ἐκέλευσεν γίνεσθαι, ἀλλ' ὠρισμένοις καιροῖς καὶ

et ipsum recipiet armatus. Aquila, πειῶν φάγεται, αὐτὸς δὲ πρὸς ἐνόπλων ἀρθῆσεται. Symmachus, πειῶντες φάγονται, αὐτοὶ δὲ πρὸς ἐνόπλων ἀρθῆσονται. WOTT.

3. ἐγκεκυφότες] Clemens Alex. habet ἐκκεκυφότες, non adeo recte, uti monuit Potterus, Strom. iv 16, p. 613. ἐγκεκυφότες germanam esse lectionem Boisius jam antea viderat. Cf. I Pet. i 12, παρακύψαι.

4. εἰς τὰ βάθη τῆς θείας γνώσεως] Haec quidem Clemens Alexandrinus dixerit, at non Romanus. BERNARD. Quid vetat Clementem nostrum locutionem hanc a B. Paulo sumsisse, Ep. ad Romanos, xi 33? ὦ βάθος πλούτου καὶ σοφίας καὶ γνώσεως Θεοῦ!

5. Ἐπιτελεῖν ἐ[κέλ]ευσ[εν] Distinctionem post hanc vocem ἐκέλευσεν, a Junio incaute positam, primus sustulit Wottonus, quem secuti sunt Edd. omnes recentiores praeter Hornemannum. Interpunctionem Junii cl. Pottero magis placuisse miror; quorsum enim, uti quaerit Wottonus, est κατὰ καιροὺς τεταγμένους in eodem sententiae membro cum ἀλλ' ἐν ὠρισμένοις καιροῖς καὶ ὥραις?

6. κατὰ καιροὺς τεταγμένους]

Horae Canonicae. SANCROFT. Turbant sine magna causa, qui hic quid mutatum volunt, aut ad Christianos haec immediate referunt. Ex fine hujus sectionis patet, universum hunc sermonem ad Judaeos spectare: primo universe Christianis Judaicae λειτουργίας ordinem, postea specialius sect. seq. ob oculos ponit commendatque Clemens, intersertis ad Corinthios admonitionibus. Caeterum hic et seq. sect. locus est, ex quo viri docti haud inepte collegere, scriptam esse Epistolam hanc, stante adhuc templo Hierosolymitano, peractisque etiamnum in illo sacris functionibus: quum de istis tanquam adhuc duranti-bus in praesenti loquatur tempore. Non ignoro, quomodo per figuram quamdam grammaticam, adductis quibusdam exemplis, conentur istud eludere viri quidam docti qui ad Domitiani aut Trajani imperium actatem hujus epistolae referre malunt. Verum, ni fallor, neutiquam sunt similia ab illis allata exempla huic tam simplici et historicae Clementis ῥήσει. FREY. Vide sis supra, pp. xii, xiii.

ib. προσφορὰς] Observari de-

enim illis parata sunt justi comedent, ipsi vero de malis non liberabuntur.

XL. Quum igitur haec nobis sint manifesta, etiam in profunda Divinae cognitionis introspicientes, debemus omnia rite facere quae Dominus ^{1 Cor. xiv} statutis temporibus peragere nos jussit, et oblationes et officia sacra peragi; idque non temere vel inordinate fieri mandavit, sed definitis tem-

bet, primis Ecclesiae temporibus, non solum singulis diebus Dominicis, in Christianorum conventu, ex D. Pauli mandato, pauperum gratia collectam pecuniariam fuisse institutam; sed etiam ἀκροθίνια quaedam, doni seu oblationis nomine, sacrae mensae fuisse allata. Hinc saepius, in hac ipsa Epistola, τῆς προσφορᾶς mentio: ubi etiam Episcopi describuntur hoc characterem et elogio, quod sint προσευγκόντες τὰ δῶρα. [§ 44.] In quem sensum Θεοφόρος Ignatius, nequidquam reclamante plagosus S. S. Patrum Orbilio, Dallaeo, ait ad Smyrn. [§ 8. Ep. Interpol.] non licere absque Episcopo οὔτε βαπτίζειν, οὔτε προσφέρειν, οὔτε θυσίαν προσκομίζειν. Nec aliter Justinus M. tum elementa ad Eucharistiam adhibita, tum ad Eulogias absentibus mittendas destinata, Apol. II, [I §§ 65, 67,] disertis verbis προσφορᾶς appellat. Sed apertissime omnium Irenaeus, IV 39, [§ 17, p. 249 ed. Massuet.] rem totam exsequitur. ‘Dominus, discipulis suis ‘dans consilium primitias Deo ‘offerre ex suis creaturis, non ‘quasi indigenti, sed ut ipsi nec ‘infructuosi nec ingrati sint, ‘&c.’ quod saepius ingerit §§

33 et 34, ut et alibi passim. Quibus succinit B. Cyprianus de Opere et Eleemosyna, [p. 203 ed. Fell.] quem fere descripsit D. August. Serm. 213 de Temp. Atque hanc ipsam ob causam oblationum vox tam frequenter apud antiquissimos Ecclesiae Patres occurrit, praesertim ubi de Eucharistiae mysteriis agitur; ut et in Missali Romano: immo vero et in Ecclesiae nostrae Anglicanae solenni Officio etiamnum retinetur. FELL. Expositionem Felli respuit Grabius ad Irenaeum, V xxxii, et contendit Clementem, tum in hoc loco, tum in illis verbis, § 44. . . . προσευγκόντας τὰ δῶρα, intellexisse Eucharistiae sacrificium, idque proprie sic dictum. In alteram autem partem omnino audiendus est Pfaffius in Diss. de Oblat. Vett. Euch. §§ 24, 25, Fragmentis Irenaei Anecdotis subjecta.

7. ἐπιτελεῖσθαι κ. τ. λ.] Davisius, harum vocum sede mutata, legit τὰς τε προσφορὰς καὶ λειτουργίας οὐκ εἰκῆ καὶ ἀτάκτως ἐκέλευσεν ἐπιτελεῖσθαι καὶ γίνεσθαι, ἀλλὰ κ. τ. λ.

8. ἐκέλευσεν] Hanc vocem literis miniatis exaravit Junius, quem sequuntur Edd. ante

ᾠραις· ποῦ τε καὶ διὰ τίνων ἐπιτελεῖσθαι θέλει, αὐτὸς ᾤρισεν τῇ ὑπερτάτῃ αὐτοῦ βουλήσει, ἵν' ὁσίως πάντα τὰ γινόμενα ἐν εὐδοκίῃσει, εὐπρόσδεκτα εἴη τῷ θελήματι αὐτοῦ. Οἱ οὖν τοῖς προστεταγμένοις καιροῖς ποιούντες τὰς προσφοράς αὐτῶν, εὐπρόσδεκτοὶ τε 5 καὶ μακάριοι· τοῖς γὰρ νομίμοις τοῦ Δεσπότητος ἀκολουθοῦντες οὐ διαμαρτάνουσιν. Τῷ γὰρ ἀρχιερεῖ

Wottonum. Membrana autem, quantumvis detrita et gallis tinctoriis oblita, hujus vocis vestigia satis manifesta adhuc exhibet.

ib. ᾠρισμένοις καιροῖς καὶ ᾠραις] 'Omni tempus determinatum est, et opportunitas omni negotio sub coelis,' inquit Vir Sapiens, Eccl. iii 1. Serio dolendum, si paratas sibi habeant vices levissima vitae munia, sola pietas, in cujus obsequium vita ipsa, et omnia aevi spatia concessa fuerant, temporis limitibus excluderetur. Re vera septimum diem humano generi a condito mundo, maximis, hoc est, suis auspiciis sanctum voluit Deus. Unde postquam in ejusdem παλιγγενεσία novam reparati orbis epocham institisset, paribus eam privilegiis et quasi infulis donavit; et τῆς Κυριακῆς sacrosancta facta est religio. Quinetiam quandoquidem Salvator noster pietatem discipulorum suorum, Mosis sequacium κατορθώματα superare voluit; apud quos, ultra Sabbati solennia, secunda et quinta Sabbati habebantur sacrae, 'ne,' ut ait Maimonides, *Tephilla ubircath Cohenim* cap. xii n. 1, 'trium dierum spatio auditione cessaretur;' (unde fluxit mos jejunandi δις τοῦ σαββάτου, ejus

mentio Luc. xviii 12,) par erat ut iisdem saltem intervallis, apud Christianam pietatem professos, sacra redirent munia; quod utique factum, nimirum stationum diebus ad quartam et sextam promotis, quod passim ex Tertulliano discimus, [de Jejun. § 2, p. 545, ibid. § 14, p. 552 ed. Rigalt.] et etiam a Clemente Alex. [Strom. vii 12, p. 877 ed. Potter.] qui eas τετραδά καὶ παρασκευήν, sive Ἐρμού καὶ Ἀφροδίτης appellat; licet diu sit, ex quo Romana Ecclesia ab antiquissima hac praxi desciverit. In minutioribus temporis intervallis consimilis omnino ratio; eas enim, quae in Ecclesia Judaica receptae fuerant, vices, non a Domino nostro tantum, sed insuper ab Apostolis agnitas videmus: proinde Act. iii 1, τὴν ᾠραν τῆς προσευχῆς, solemnioris officii causa, D. Petrum et Johannem in Templum perduxisse, verbis disertis dictum est. In Synagoga, licet Lege nulla de precibus caveretur, singulis diebus tres recurrebant earundem vices, Maimonides *Jad.* tract. de Precibus, et Benedict. Sacerd. i 4, quas etiam Christianae Ecclesiae moribus receptas Tertullianus in Lib. de Jejuniiis, Cyprianus de Oratione, necnon

poribus et horis ; ubi etiam et a quibus peragi vult, ipse excelsissima sua voluntate definivit, ut religiose omnia secundum ejus beneplacitum adimpleta, ipsius voluntati accepta essent. Qui igitur praefinitis temporibus oblationes suas faciunt, accepti et beati sunt ; Domini enim man-

Hieronimus ad Laetam et Demetriadem, nescire nos vetant. FELL.

2. *ὑπεράτῃ*] Cod. MStus ΥΠΕΡΤΑΤΩ.

ib. *πάντα τὰ γινόμενα*] Hanc plenam MSti lectionem exhibent Wotton. Galland. Schoen. Hefel. Reithmayr. et Dresselius. Caeteri articulum *τά* omittunt.

6. *τοῖς γὰρ νομίμοις*] Conf. quae observantur supra ad § 1, p. 8 l. 9.

7. *τῷ γὰρ ἀρχιερεῖ*] Ecclesiam Judaicam fuisse typum Christianae, eosdemque fere ordines ex instituto Dei apud Judaeos receptos fuisse, qui in Ecclesia Christi abolita Dispensatione Mosaica admissi fuerunt, nemini apud Scriptores antiquos versato non constat. Habuit Ecclesia Judaica Ἀρχιερία, Sacerdotes, et Levitas ? Habet etiam et Christiana Episcopos, Presbyteros, et Diaconos. Hinc S. Hieronymus, qui unus e veteribus Presbyterorum paritati vel minimum favet, fatetur idem fuisse in Ecclesia Episcopum quod Aaron in Templo, Presbyteros quod et Sacerdotes, Diaconosque quod Levitae. [? Ep. 52 ad Nepotianum, i. p. 260 ed. Vallars.] Vide quae in Dissert. Prooemialibus hac de re observavimus. [p. cexviii.] Aliquando et Christus ipse dicitur ὁ Ἀρχιερεύς. Cf. S. Ignatium,

Ep. ad Philadelph. § 9. Hinc apud S. Cyprianum, ‘ Nam si ‘ Jesus Christus Dominus et ‘ Deus noster ipse est summus ‘ Sacerdos Dei Patris . . . uti ‘ que ille Sacerdos vice Christi ‘ vere fungitur, qui id quod ‘ Christus fecit, imitatur.’ [Epist. 63. p. 155 ed. Fell.] Licet autem Christus sit unus utriusque Foederis summus Sacerdos, ejus tamen vices gerit in Ecclesia Episcopus, non secus ac ὁ Ἀρχιερεύς in Templo. Unde S. Cyprianus: ‘ Dominus nos- ‘ ter, cujus praecepta metuere ‘ et observare debemus, Epi- ‘ scopi honorem, et Ecclesiae ‘ suae rationem disponens, in ‘ Evangelio loquitur, et dicit ‘ Petro: *Ego tibi dico, quia tu ‘ es Petrus, et super istam pe- ‘ tram aedificabo Ecclesiam me- ‘ am, &c.* Inde per temporum ‘ et successionum vices Episco- ‘ porum ordinatio et Ecclesiae ‘ ratio decurrit, ut Ecclesia su- ‘ per Episcopos constituatur, et ‘ omnis actus Ecclesiae per eos- ‘ dem praepositos gubernetur.’ [Ep. xxxiii, p. 66 ed. Fell.] WOTT. Non negare possum, V. T. Hierarchiam quae vocatur ad Christianorum societatem accommodari: ipsa verba *τόπος* et *διακονία* quibus usus est Clemens demonstrant, illud ad Presbyteros, § 44, hoc ad Diaconos referri. Sed Summus

ἴδια λειτουργία δεδομένη εἰσίν, καὶ τοῖς ἱερεῦσιν ἴδιος ὁ τόπος προστέτακται, καὶ Λευίταις ἴδια διακονία ἐπίκεινται· ὁ λαϊκὸς ἄνθρωπος τοῖς λαϊκοῖς προστάγμασιν δέδεται.

praesertim
in oblatio-
num ritu.

ΜΑ'. Ἐκαστος ὑμῶν, ἀδελφοί, ἐν τῷ ἰδίῳ τά- 5
γματι εὐχαριστεῖτω Θεῷ, ἐν ἀγαθῇ συνειδήσει ὑπάρ-
χων, μὴ παρεκβαίνων τὸν ὠρισμένον τῆς λειτουργίας
αὐτοῦ κανόνα, ἐν σεμνότητι. Οὐ πανταχοῦ, ἀδελφοί,

Pontifex non Episcopus est, sed
Christus. Cf. §§ 36, 58. LIP-
SIUS.

2. ἴδιος ὁ τόπος] Hoc voca-
bulo officium Ecclesiasticum
sive ordinem Sacri ministerii,
saepe denotant Patres Graeci.
Sic positum habes infra § 44.
Sic apud Ignatium quoque, Ep.
ad Polycarp. § 1, ad Smyrn.
§ 6. Conf. Polycarp. ad Phi-
lipp. § 11.

3. λαϊκὸς ἄνθρωπος] Quum
tam pauca sint Hellenistarum
Judaeorum scripta quae ad nos
pervenerunt, mirum non est,
loca proferri non posse, e qui-
bus liqueat Sacerdotes et Le-
vitas dictos κληρον et κληρικούς:
potuerunt tamen iis nominibus
duplici de causa adpellari. Prior
quidem est, quod, quamvis to-
tus populus Hebraeus dictus
fuerit κληρος τοῦ Θεοῦ, attamen
singulari ratione Sacerdotes et
Levitae potuerint etiam sic dici,
quum eos sibi secrevisset quasi
peculiarem suam sortem; quod
soli cultui publico Dei conse-
crati essent et vacarent. Altera
vero, quod Deus eorum vicissim
fuerit κληρος, ut liquet ex verbis
Mosis, Num. xviii 20. Qua de
causa, potuerunt posteri Aha-
ronis κληρος et κληρικοί dici, eo

quod κατ' ἐξοχὴν Deum haberent
quasi κληρον; et κληρικοί essent,
hoc est, sortis illius divinae
participes. Ad vocem vero λαός
quod adtinet, quum Levis et
Aharonis posteritas eo nomine
non minus continerentur quam
alii Israëlitaе, attamen frequen-
ter, ubi agitur de sacris, *populus*
dicuntur reliquae tribus Israëlitis.
Hinc I Sam. xxi 5, ἕκαστος
panis profanus, hoc est, panes
quos cuivis ἐκ τοῦ λαοῦ comede-
re licuit, dicti sunt ab Aquila,
Symmacho, et Theodotione, ἄρ-
τοι λαϊκοί. Similiter spatium
quod Ezech. xlvi 15, ἕκαστος
dicitur, et ab Aquila versum est
βέβηλον, Symmachus et Theodo-
tion λαϊκόν transtulerunt. Hinc
et Aquila, novorum vocabulorum
inventor, saepe usus erat
verbo λαϊκῶς, pro eo quod est
profano. Vide Fragmenta Vett.
Intt. Deut. xx 6, xxviii 30,
Ezech. vii 21. Hinc credibile
est, vocem λαϊκός usitatam apud
Hellenistas Judaeos, ut signifi-
caretur a tribu Levis, aut etiam
prosapia Aharonis alienus. Qui-
bus verisimile fit, jam a primae-
vis scriptoribus Christianorum,
qui Judaeorum Hellenistarum
sermonem imitati sunt, vocem
λαϊκός adhibitam esse ad signifi-

data sequentes, non aberrant. Summo quippe sacerdoti sua munera tributa sunt, sacerdotibus locus proprius assignatus est, et Levitis sua ministeria incumbunt. Laicus praeceptis laicis constringitur.

XLI. Unusquisque vestrum, fratres, in suo ordine Deo gratias agat, degens in bona conscientia, non transgrediens praescriptam ministerii sui regulam, in honestate. Non in omni loco, fratres,

candum eum, qui sacro nullo ministerio fungebatur, et vocibus etiam κληρος et κληρικός ut designentur ii, qui sacris operam dabant; sic Clemens Alex. Strom. v [§ 6, p. 665] dixit, velum Adyti, apud Hebraeos, fuisse κάλυμα λαϊκῆς ἀπιστίας, [h. e. si Potterum audias, λαοῦ ἀπίστου, qui eo velo ab adyto introspiciendo arcebatur.] CLE-
RICUS. Vox hominis laici in oppositione ad hominem ecclesiasticum seu clericum forsitan hic prima vice occurrit; referatur autem in isto loco ad Judaeos, non Christianos, significatque illos qui in Ecclesia Judaica nec summo Pontificatu, nec Sacerdotio, nec ullo alio munere Sacro perfungebantur; quemadmodum in V. T. frequenter עם aut דקהל עם opponitur τοῖς כהנים, ut Lev. xv 33. Transiit postea usus hujus vocis a Judaica in Christianam Ecclesiam, unde toties apud secundi et tertii saeculi Patres, Clementem Alex. Origenem, Tertullianum, et Cyprianum occurrit. Rem ipsam, i. e. distinctionem inter ordinem clericorum et laicorum tempore jam apostolico obtinuisse, scripta Apostolorum abunde docent:

an jam istis nominibus eo tempore fuerit expressa, in disceptatione versatur, negantibus Salmasio, Rigaltio, aliisque, affirmantibus plerumque Anglis Theologis, urgentibusque locum illum Clementis Alex. in libello, *Quis dives salvetur?* § 42, [p. 959 ed. Potter.] de Johanne Evangelista, qui ab exilio Ephesum reversus, vicinas ecclesias, constitutis Episcopis, ordinavit, ὅπου δὲ κληρῶ ἕνα γέ τινα κληρώσων τῶν ὑπὸ τοῦ Πνεύματος σηματομεμένων: quamvis fortassis Clemens ad usum sui temporis respiciens, iis verbis apostolicum factum expresserit, quibus eo aevo uti solebant. FREY. Quod ad laicorum et clericorum distinctionem adinet, inquit Hammondus, ea Sacris Instrumenti Novi Scriptoris satis nota est. Ibi enim ut ἐπισκόπων, πρεσβυτέρων, διακόνων, ita et ἀδελφῶν et πιστῶν mentionem non semel factam videmus. Dissert. c. Blondell. &c. p. 70.

6. εὐχαριστεῖτω] De Coena Domini intelligit Lipsius.

ib. συνειδήσει] Codex MStus exhibet ΣΥΝΕΙΔΗΣΙΝ, et in linea proxime subsequente ΠΑΡΑΙΚΒΑΙΝΩΝ.

8. κανόνα] Conf. supra, p. 34.

προσφέρονται θυσίαι ἐνδελειχισμοῦ, ἢ εὐχῶν, ἢ περὶ ἀμαρτίας καὶ πλημμελίας, ἀλλ' ἢ ἐν Ἱερουσαλήμ μόνῃ· κάκει δὲ οὐκ ἐν παντὶ τόπῳ προσφέρεται, ἀλλ' ἔμπροσθεν τοῦ ναοῦ πρὸς τὸ θυσιαστήριον, μωμοσκοπηθὲν τὸ προσφερόμενον διὰ τοῦ ἀρχιερέως καὶ 5

l. 5, τὸν . . . τῆς ἀγίας κλήσεως ἡμῶν κανόνα.

1. προσφέρονται κ. τ. λ.] Windischmannus, p. 54, monet haec a Clemente proferri quidem in praesenti, sed hic praesens ad significandum usum legalem usurpatum esse: non ubique offeruntur hostiae, sed solum Hierosolymis sc. ut in S. Scripturis legitimus, quo loquendi genere etiam nos uti possemus, qui a sacrificiorum Judaicorum fine jam tot saeculis remoti sumus.

ib. ἐνδελειχισμοῦ] Exod. xxix 42, Esdr. iii 5, Neh. x 33, θυσία τοῦ ἐνδελειχισμοῦ sacrificium *juge et cotidianum*. Chrysost. Hom. iii adv. Jud. ἐνδελειχισμὸν λέγων τὰς συνεχεῖς θυσίας καὶ καθημερινάς, ut quoque vocantur a Josepho, A. J. III x, III Esdr. v 75. Hesych. Ἐνδελειχισμός· Ἐπιμονή. Suidas, Ἐνδελειχισμός· ἐπιμονή, ἢ συνήθης θυσία καὶ ἐφημερίνη. Schleusner. Lex. V. T. Sacrificiorum tres species primarias distinguit Philo Judaeus, de Animalibus sacrificio idoneis, Opp. ii 240 ed. Mangey.

ib. εὐχῶν] ἴσως εὐχαριστηριῶν inquit Junius. [cui adsentiantur Fellus et Colomesius.] Sed praeterquam quod Sacrificia de quibus hic sermo, non dicuntur a LXX senioribus εὐχαριστήριον θυσία sed σωτήριον, nihil mutato opus est, quum et εὐχαλ sacrifi-

cia salutaria sint, ista nempe quae ex voto offeruntur, Levit. vii 6. MILL. θυσίαν αἰνέσεως, Ps. l 14, cvii 22, cxvi 17, Hebr. xiii 15.

2. πλημμελίας] Hanc formam Ionicam exhibet MStus. Edd. tantum non omnes margini apponunt πλημμελίας, et sic forsitan rectius; nam EI et I a librario nostro saepissime permutantur.

ib. ἀλλ' ἢ ἐν Ἱερουσαλήμ] ἢ omittitur in Edd. omnibus praeter Wott. Galland. Schoen. Hefel. Reithmayr. et Dresselium.

4. ἔμπροσθεν τοῦ ναοῦ] coram Templo. Atrium enim interius constat ex ναῶ, parte tecta, et θυσιαστηρίῳ, seu atrio altaris aperto, et sine tecto. Vide Matth. xxiii 25, Luc. xii 5, Apoc. xi 1, 2, et Mede ibid. pp. 125—7. SANCROFT.

ib. μωμοσκοπηθὲν] Sacerdotes non tantum Judaeorum sed gentium etiam hostias probare solebant, et victimarum praecordia diligenter inspicere et examinare, antequam litarent; quod οἱ ἔξωθεν, δοκιμάζειν et ἐξετάζειν τὰ ἱερέια vocant, Scriptores autem Sacri μωμοσκοπεῖν. Unde Philo Judaeus περὶ Γεωργίας, [Opp. i p. 320 ed. Mangey.] Ἐποπον γὰρ ἱερέων μὲν πρόνοιαν ἔχειν, ὡς ὀλόκληροι τὰ σώματα καὶ παντελεῖς ἔσονται, τῶν τε καταθυμένων ζώων, ὡς οὐδὲν οὐδεμίᾳ τὸ παράπαν ἀλλ' οὐδὲ τῇ

offeruntur sacrificia perpetua, vel votiva, vel pro peccatis et delictis, sed Hierosolymis tantum; neque illic in quovis loco fit oblatio, sed in atrio templi ad altare, diligenter prius inspecto sacrificio a summo sacerdote, et praedictis ministris. Qui ^{Levit. xvii} 8, 9.

βραχυτάτη χρήσεται λώβη· καὶ τίνας δεῖ καὶ ὄσους ἐπ' αὐτὸ τοῦτο χειροτονεῖν τὸ ἔργον, οὓς ἐνιοι μωμοσκόπους ὀνομάζουσιν, ἵνα ἄμωμα καὶ ἀσυνῆ προσαγῆται τῷ βωμῷ τὰ ἱερεῖα· κ. τ. λ. ubi nominis rationem observare licet, et quod infrequenter ante ipsum, et a quibusdam tantum usurparetur. Clemens Alex. Strom. iv, [§ 18, p. 617 ed. Potter.] ἦσαν δὲ κὰν ταῖς τῶν θυσῶν προσαγωγαῖς παρὰ τῷ νόμῳ οἱ τῶν ἱερείων μωμοσκόποι. Et Chrysostomus, Hom. xx in Ep. ad Romanos [§ 2 Opp. tom. ix p. 657 ed. Ben.] de praevia examinatione nostra corporis et animi, antequam ad Sacram Synaxin accedere prae-sumamus, sic scribit: Διὸ χρῆ πανταχόθεν μωμοσκοπεῖσθαι τὸ σῶμα τὸ ἡμέτερον· εἰ γὰρ οἱ τὰς παλαιὰς ἀναφέροντες θυσίας ἐκελεύοντο πάντα περισκοπεῖν, . . . πολλῶ μᾶλλον ἡμᾶς, τοὺς οὐ πρόβατα ἄλογα, ἀλλ' ἐαυτοὺς ἀναφέροντας, πλείονα ἀκρίβειαν ἐπιδείκνυσθαι χρῆ, καὶ πανταχόθεν εἶναι καθαρούς. Et Homil. vii in Ep. ad Hebraeos: Διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἱερεὺς ἐπιφωνεῖ τότε τοὺς ἁγίους καλῶν, καὶ διὰ τῆς φωνῆς ταύτης μωμοσκοπῶν ἅπαντας, ὥστε μὴ προσελθεῖν τινὰ ἀπαράσκευον κ. τ. λ. JUIUS. Μωμοσκόπους, eos victimarum probatores, μωμοσχοφραγιστάς vocatos invenies in lib. 4 Porphyrii de Abstinencia ab animatis. COTEL. Vid. Levit. xxii 21, ἄμωμον ἔσται εἰσδεκτόν, πᾶς μῶμος οὐκ ἔσται ἐν αὐτῷ, ἐτ

S. Polycarp. Epist. ad Philipp. § 4, πάντα μωμοσκοπεῖται.

5. διὰ τοῦ ἀρχιερέως] Forte legendum est ἱερέως, quum Sacerdotum inferioris ordinis potius quam summi Sacerdotis sit τὰς θυσίας μωμοσκοπεῖν. Haec sane ita displicuerunt Anonymo [Bernardo] ut non potuerit se ipsum temperare, quin pro more suo, quid possit ars critica, frustra tentarit. Inquit enim ad locum a μωμοσκοπηθέν ad λειτουργῶν, 'Haec ex Clem. Alex. p. 521 B male immutata effictaque. Nam et male hic haerent vix quidem Graeca, et falsissimum dicunt, scilicet fuisse summi et caeterorum Sacerdotum ac Levitarum esse μωμοσκόπους.' Quid sibi velit nescio sane, nisi quod omnia carpere ei in animo est. Si connexionem quaeram, si Graecae linguae proprietatem, nihil est ab ea alienum; si accuratam legalium rituum cognitionem, eorum potuit esse non adeo peritus, ut certo sciat cujus sit μωμοσκοπεῖν. Sin pro ἀρχιερέως legatur ἱερέως, omnia se recte habent: immo summo Sacerdoti aliquali modo tribui potest hoc officium τοῦ μωμοσκοπεῖν, quum ejus sit singulis Sacerdotibus et Levitis, qui altari temploque adsistebant, munus proprium demandare, et curare ut omnia, quae ad templum spectabant, rite peragantur. WOTT. Subtilitates Judaeorum circa

τῶν προειρημένων λειτουργῶν. Οἱ οὖν παρὰ τὸ καθῆκον τῆς βουλήσεως αὐτοῦ ποιοῦντές τι, θάνατον τὸ πρόστιμον ἔχουσιν. Ὅρατε, ἀδελφοί, ὅσῳ πλείονος κατηξιώθημεν γνώσεως, τοσοῦτῳ μᾶλλον ὑποκείμεθα κινδύνῳ.

5

Ordo ministrorum in Ecclesia a Christo constitutus.

Episcopi et Diaconi ab Apostolis ordinati.

MB'. Οἱ ἀπόστολοι ἡμῖν εὐηγγελίσθησαν ἀπὸ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς ἀπὸ τοῦ Θεοῦ. Ἐξεπέμφθη ὁ Χριστὸς οὖν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, καὶ οἱ ἀπόστολοι ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ· ἐγένοντο οὖν ἀμφοτέρα εὐτάκτως ἐκ θελήματος Θεοῦ. Παραγγελίας οὖν λαβόντες, καὶ πληροφορηθέντες διὰ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ πιστωθέντες ἐν τῷ λόγῳ τοῦ Θεοῦ, μετὰ πληροφορίας

hanc *μωμοσκοπίαν* legere est apud Maimonidem, qui in *Jad Ha-saca* Tract. *Issure Misbeach* §§ 2, 3, numerat 73 vitia sacrificiorum, quorum 50 et hominem et pecus profanum faciunt, reliqua 23 propria sunt pecudibus. Nec tamen aut ibidem aut alibi invenire est, quod hic tradit Clemens, curam hanc accuratissimae inspectionis et perspectionis victimarum integritatis summo praecipue pontifici et reliquis incubuisse sacerdotibus. Sed sive jam ipsi per se hac opera defuncti fuerint, sive alios ad hoc curandum delegaverint, dubitari nequit, quin summo studio et quasi sub eorum oculis peractum fuerit hoc negotium: ea de causa praeter alias opus fuit continua fere praesentia summi sacerdotis in templo: id certe inter praecipuas functiones hujus ponit Maimonides, Tract. *Kele hamicdasch*, § 5. 'Ad gloriam

' et honorem summi pontificis
' pertinet, ut coisedit in sanctuario per totum diem, nec egrediatur, nisi domum tantum noctu, aut per horam, aut bihorium interdiu.' Si cui haec nondum ad serupulum hunc tollendum satis idonea videantur, quid obstat, quominus mutata vulgari interpunctione, ipsum dubii fundamentum removeamus? ut τὸ διὰ τοῦ ἀρχιερέως κ. τ. λ. non ad vocabulum remotius *μωμοσκοπήθην*, sed ad propinquius *προσφερόμενον* referamus, hoc sensu, non in quolibet loco, sed Hierosolymis dumtaxat, nec in quavis hujus civitatis parte, sed in atrio tantum, sacrificia a summo et reliquis sacerdotibus offeruntur, postquam prius a *μωμοσκόποις* accurate fuerint perquisita. Non enim id praecipue agit B. Clemens, ut doceat quis peculiariter sit *μωμοσκόπος*, sed a quo et quo in loco sacrificia oportet

igitur, praeter id quod voluntati ejus consentaneum est, aliquid faciunt, mortis supplicio puniuntur. Videtis, fratres, quo majore cognitione digni sumus habiti, eo graviori periculo obnoxii Luc. xii 48. sumus.

XLII. Apostoli nobis a Domino Jesu Christo evangelizaverunt, Jesus Christus a Deo. Missus Joan. xvii 18, xx 21. est igitur Christus a Deo, et Apostoli a Christo; et factum est utrumque decenter ex voluntate Dei. Mandata quippe accipientes, et per resurrectionem Domini nostri Jesu Christi plena certitudine imbuti, Deique verbo confirmati, cum

teat offerri. Unde etiam patet, quam infirmum sit fundamentum cl. Edvardi Bernard, hanc totam pericopen ceu falsam et ineptam eo nomine effurcillantis. FREY.

3. *πρόστιμον*] Polybius, i 17, Τὸ γὰρ πρόστιμον παρ' αὐτοῖς [Ῥωμαίοις] θανάτος ἐστὶ τῷ προεμένῳ τὸν τόπον. Hesychius, Πρόστιμον ζῆμία, παραγραφή. Moeris Attic. Ἐπιτίμον, Ἄττικῶς. Πρόστιμον, Ἑλληνικῶς.

ib. Ὁράτε, κ. τ. λ.] Citantur haec a Clemente Alex. αὐτολεξεί, [p. 613] quibus, praetermissis iis quae habentur usque ad § 48, subnectit, Ἡ σεμνή οὖν, κ. τ. λ. WOTT.

4. *κατηξιώθην*] Cod. MS. ΚΑΤΑΞΙΩΘΗΜΕΝ.

ib. *γνώσεως*] Divinae Voluntatis notitiae ex Veteris Foederis typo hauriendae. LIPSIUS.

6. *εὐγγελίσθησαν*] Forte pro *εὐγγέλίσαντο*; vel dele *ἡμῖν*, et dic *εὐγγελίσθησαν*, i. e. *nuntium salutis acceperunt, Evangelium edocti sunt.* BOIS. Priorem

rationem mallent Wottonus et Schoenemannus. Apud Cotelierium, Coustantium, et Hornemannum, exhibetur *εὐαγγελίσθησαν*, ex incuria, ut videtur, typographi. Summo jure Hilgenfeldius et Lipsius statuunt *εὐγγελίσθησαν* sensu passivo accipiendum esse; ἡμῖν vero dativum commodi. *Apostoli Evangelium nobis praedicandum a Christo acceperunt.* Conf. § 43, ad init. *πιστευθέντες ἔργον τοιοῦτο.*

11. *πληροφορηθέντες*] Rom. iy 21, *πληροφορηθεὶς ὅτι ὁ ἐπήγγελται δυνατός ἐστι καὶ ποιῆσαι.*

12. *πιστωθέντες ἐν τῷ λόγῳ*] Praepositionem *ἐν* a Wottono repositam exhibent Galland, Schoenem. Hefel. Reithmayr. et Dresselius. Eandem locutionem habes apud D. Paulum, II Ep. ad Tim. iii 14.

13. *πληροφορίας*] Cf. Col. ii 2, I Thess. i 5. Hac voce sermonem patrium ditavit Bullus, Discourse 3. 'The witness of 'the Spirit doth not ordinarily 'produce in the faithful that

Πνεύματος Ἁγίου, ἐξῆλθον εὐαγγελιζόμενοι τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ μέλλειν ἔρχεσθαι. Κατὰ χώρας οὖν καὶ πόλεις κηρύσσοντες, καθέστανον τὰς ἀπαρχὰς αὐτῶν, δοκιμάσαντες τῷ Πνεύματι, εἰς ἐπισκόπους καὶ διακόνους τῶν μελλόντων πιστεύειν. Καὶ τοῦτο οὐ καινῶς· ἐκ γὰρ δὴ πολλῶν χρόνων ἐγγράπτο περὶ ἐπισκόπων καὶ διακόνων· οὕτως γὰρ πού λέγει ἡ γραφή, “Καταστήσω τοὺς ἐπισκόπους αὐτῶν ἐν “δικαιοσύνῃ, καὶ τοὺς διακόνους αὐτῶν ἐν πίστει.”

‘highest degree of persuasion ‘which amounts to a *plero-phory*, or absolute and full ‘assurance of his salvation, excluding all doubt thereof.’ Vol. iii p. 43 ed. Burton.

3. καθέστανον] Ita ad Cod. MSti fidem Wotton. Galland. et Schoenem. Caeteri καθίστα-
νον. Καθιστάνω et καθιστάω recentioris Graecismi formae. Cf. infra, § 44, Τοὺς οὖν κατασταθέν-
τας . . . et notata ad Ignat. Ep. ad Trall. § 3, τὸ κατάστημα.

4. δοκιμάσαντες] Quippe quibus διακρίσεις πνευμάτων per Spiritum Sanctum datae fuerant. I Cor. xii 10. Cf. infra § 44, ἔτεροι δεδοκιμασμένοι ἄνδρες. § 46, ἄνδρι δεδοκιμασμένῳ. Hanc vocem e Jure Attico desumptam illustrat Suicerus in Thesouro Ecclesiastico.

ib. εἰς ἐπισκόπους καὶ διακόνους] Hic insurgunt adversus Ecclesiam novi Aëriani, clamantes agnoscī dumtaxat a Clemente duos in Clero ordines, Episcoporum eorundemque Presbyterorum, et Diaconorum. Ad quos breviter, uti notarum scriptorem decet, ita respondeo. Non sunt expressiora verba Epistolae nostrae testimoniis Novi

Testamenti; de Episcopis et Diaconis solummodo, Philipp. i 1 et I Tim. iii; de Episcopis et Presbyteris, Act. xx 17, 28, Tit. i 5, 7, et I Pet. v 1, 2; de Presbyteris ac Presbyterio, Act. xiv 23, xv 2, 4, 6, 22, 23, 41, xvi 4, xxi 18, I Tim. iv 14, v 17, 19, Jac. v 14, II et III Joh. i. Verum hos textus nequaquam officere Orthodoxiae, fuse solide demonstratur a Catholicis doctoribus; quod neminem latet. Certe nomina Apostoli, Episcopi, Presbyteri, in Scripturis ponuntur ὁμωνύμως. Apostolus Christus: Apostoli, modo tantum duodecim, modo etiam Barnabas, Paulus, Andronicus, Junias, Epaphroditus, aliique plures, I Cor. xv 7. Jam verò Episcopus dicitur Christus, I Pet. ii 25. Episcopatus tribuitur Apostolis, Act. i 20. Episcoporum nomen veris Episcopis, hoc est, Antistitibus primi ordinis, datur I Tim. iii 2 et Tit. i 7, juxta communem SS. Patrum doctrinam. Et Episcopi, Philipp. i 1, sunt secundi gradus, δευτέρου θρόνου, sacerdotes, Chrysostomo, Oecumenio, Theophylacto, Theodoro, necnon Auc-

certa Spiritus Sancti fiducia egressi sunt, annunciantes regni Dei adventum. Per regiones igitur et urbes verbum praedicantes, primitias earum, Spiritu quum probassent, episcopos et diaconos eorum qui credituri erant, constituerunt. Neque hoc quidem novum institutum fuit, multis enim retro saeculis de episcopis et diaconis scriptum fuerat; sic enim alicubi dicit Scriptura, *Constitutam episcopos eorum in justitia, et diaconos eorum in fide.* Esai. lx 17.

tori Commentariorum inter Hieronymi Opera cursorum: item Act. xx 28, Pseudo-Hieronymo illi ad I Tim. iii 8, Theodoreto in interpretatione versus primi Epistolae ad Philippenses, et Maximo ad initium Coelestis Hierarchiae, ac libri de Divinis Nominibus; praeterea I Tim. iii 2 et Tit. i 7, Theodoreto eidem. Denique *πρεσβύτερον* se appellat Apostolus Petrus, itidemque Apostolus Johannes; et I Tim. iv 14 Presbyterium de primo Sacerdotii gradu exponunt antiqui interpretes; in aliis vero locis Presbyteros seu Seniores, interdum volunt esse summos primosque Sacerdotes, interdum Sacerdotes inferiores ac secundos; observantque saepenumero, indiscriminatim solere appellari Episcopos et Presbyteros. Quinetiam ex mente Chrysostomi ad Philipp. i 1 initio Christianismi sub Diaconorum nomine Episcopos etiam ac Presbyteros designabant. CO-TEL. Forte etiam Episcopos tantum ac Diaconos hic recenset, propter Esaiam locum mox ab eo citatum, in quo Episcopi

et Diaconi nominatim memorantur. COUST.

8. Καταστήσω τοὺς ἐπισκόπους] Interpretes LXX habent καὶ δώσω τοὺς Ἀρχοντάς σου ἐν εἰρήνῃ, καὶ τοὺς Ἐπισκόπους σου ἐν δικαιοσύνῃ. Textus Hebr. et *ponam censum tuum pacem, et exactores justitiam.* Vulgat. et *ponam visitationem tuam pacem, et praepositos tuos justitiam.* Vers. Syr. *censorem tuum constituam pacem, et praefectum tuum pacem.* De Hammondo et Morino asserit Cotelierius, quod alter Clementinam lectionem fuisse Codicis quo utebantur Apostoli, atque hodiernae esse praefendam; [adv. Blondell. Dissert. iv 7, v 7.] alter decerptum esse quod hic citatur ex libro aliquo sive Sacro sive Apocrypho, qui non exstat hodie, existimavit. [Exercit. Bibl. I ix 4.] Ipse Cotelierius conjuncta fuisse duo Esaiam testimonia lx 17 et lxvi 21 ἀπ' αὐτῶν λήψομαι Ἱερεῖς καὶ Λευῖτας. Ego sane existimo Colomesium rem attigisse, apud quem hoc de loco ita legimus: 'Vix itaque dubitem, quin B. Clemens locum illum ut alios

Exemplum
Moysis, qui
contentionem de sacerdotali dignitate ortam sedavit.

ΜΓ'. Καὶ τί θαυμαστόν, εἰ οἱ ἐν Χριστῷ πιστευθέντες παρὰ Θεοῦ ἔργον τοιοῦτο, κατέστησαν τοὺς προειρημένους; ὅπου καὶ ὁ μακάριος πιστὸς θεράπων ἐν ὄλῳ τῷ οἴκῳ Μωϋσῆς τὰ διατεταγμένα αὐτῷ πάντα ἐσημειώσατο ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις, ᾧ καὶ 5 ἐπηκολούθησαν οἱ λοιποὶ προφήται, συνεπιμαρτυροῦντες τοῖς ὑπ' αὐτοῦ νενομοθετημένοις. Ἐκεῖνος γάρ, ζήλου ἐμπειρόντος περὶ τῆς ἱερωσύνης, καὶ στασιαζουσῶν τῶν φυλῶν ὅποια αὐτῶν εἴη τῷ ἐνδόξῳ

' aliquot paulo immutarit, ut ad
' propositum suum aptaret; nec
' Hebraeus Textus secus sentire
' nos cogit, ut pluribus conten-
' dit vir notissimae eruditionis
' Henricus Hammondus.' Mi-
' nime igitur ferendus est Ano-
' nymus, [Bernardus,] qui, quum
' sit perfrictae frontis vir, ausus
' est hoc in loco temere effutire,
' Qui ausus est tot ineptias Cle-
' mentis nomine vendere, etiam
' Sacris Literis hanc clausulam
' adjecit, ut assumptum hoc
' praecedentibus responderet.'
Impares autem erunt hujus con-
natus ad infirmandam authori-
tatem Epistolae, qua non est
alia, quae magis respondet char-
acteri Apostolici Scriptoris,
aut pluribus usa est testimoniis
sanctorum et antiquiorum Pat-
rum. Haec eadem a S. Ire-
naeo citata eodem in sensu,
licet aliter ad veritatem LXX
Intt. expressa legimus: Τοιοῦτους
Πρεσβυτέρους ἀνατρέφει ἡ Ἐκκλη-
σία, περὶ ὧν καὶ ὁ Προφήτης φη-
σὶν Δώσω τοὺς ἄρχοντας σου ἐν
εἰρήνῃ, καὶ τοὺς ἐπισκόπους σου ἐν
δικαιοσύνῃ. IV xxvi. [5. p. 263
ed. Massuet.] Eodem modo
haec explicat S. Hieronymus,

' *Ponam, inquit, principes tuos*
' *in pacem, et episcopos tuos in*
' *justitiam. . . . In quo Scrip-*
' *turae Sanctae admiranda ma-*
' *jestas, quod principes futuros*
' *Ecclesiae Episcopos nomina-*
' *vit; quorum omnis visitatio*
' *in pace est, et vocabulum dig-*
' *nitatis in justitia;'* &c. [Opp.
tom. iv, p. 728 ed. Vallars.]
WOTT. Quidquid illustr. Fel-
lus alique viri docti hic labo-
rent, fatendum humani quid
passum, atque imbecilli prorsus
argumento usum Clementem in
allegatione ista. Hebraea verba
non sine violentia eo trahi que-
unt; ut enim *יהרפך* satis com-
mode *Ἐπισκοπήν*, et per figuram
Episcopos notare possit, quis
concedet *דיאקונוס* recte per *Dia-*
conos verti, indeque firmo ra-
tione concludet, multis retro
saeculis, quod hic affirmat Cle-
mens, ordinem Episcoporum et
Diaconorum jam a Deo consti-
tutum et perscriptum fuisse?
ne alias ab Hebraeo aberratio-
nes in hoc loco reddendo attin-
gam. Vel ergo auctoritas ejus-
dam Interpretis viro optimo
imposuit, vel vitioso innixus
est Codice Graeco, vel memoria

XLIII. Et quid mirum, si quibus in Christo a Deo hoc munus commissum fuit, praedictos constituerint? quandoquidem et beatus Moyses, *fidelis servus in universa domo*, omnia quae ipsi mandata erant, in sacris libris notaverit; quem caeteri prophetae uno consensu sequuti sunt, iis, quae ab ipso sancita sunt, testimonium praebentes. Ille enim, quum aemulatio pro sacerdotio incidisset, et tribus inter se dissentirent, quatenam illarum glorioso illo

Num. xii 7.
Heb. iii 5.

fefellit. Quotquot fuerunt Interpretes vetusti, Graecus, Syrus, Chaldaeus, Arabs, Latinus, ignorant penitus hos diaconos. FREY. Esaiiae verba sic intelligenda sunt ut primario ad iudices Judaeorum et ipsorum ministros pertineant, quales in omnibus civitatibus jussu Domini constitutos videmus, Deut. xvi 18. Aequissimum est et S. S. genio valde consentaneum ut quod primario in Judaeorum foro locum habuerit, secundario ad Christi Ecclesiam accommodetur. Illud ab Apostolis ipsis et Evangeliorum scriptoribus non raro factum videmus; nec igitur neganda Clementi libertas ista, qui voculas illas duas, civitate jam (ante scriptam hanc Epistolam) donatas et a Paulo simul positas, Phil. i 1, apud Graecum Esaiiae Interpretem, cujus autoritas apud Hellenistas, ipsosque, ad quos scribebat, Corinthios, multum valebat, repererat. HAMMOND. adv. Blondell. Dissert. v 7. Scriptores Ecclesiastici antiquiores loca S. S. in modum ab usu nostro abhorrentem adducere et ad institutum suum accommodare solebant. Conf. supra § 23 extr. et Euseb. H. E.

i 4. "Ενθεν αὐτοὺς δὴ τοὺς θεοφιλεῖς ἐκείνους εὐροις ἂν καὶ τῆς τοῦ Χριστοῦ κατηξιωμένους προσωνομίας, κατὰ τὴν φάσκουσαν περὶ αὐτῶν φωνήν "Μὴ ἄψηθε τῶν χριστῶν μου, καὶ ἐν τοῖς προφήταις μου μὴ ποτηρέησθε."

1. πιστευθέντες] Ita Wotton. Russel. Galland. Schoenem. Hefel. Reithmayr. et Dresselius, ad fidem MSti. At reliqui cum Junio πιστεύοντες, germana lectione ad marginem rejecta. Cf. B. Paulum ad Tit. i 3, ἐν κηρύγματι ἐπιστεύθη ἐγὼ κατ' ἐπιταγὴν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ.

4. τὰ διατεταγμένα] Ante has voces Cotelarius, Colomesius, et Coustantius inserendum ducunt ὄς.

7. Ἐκείνος γάρ, κ. τ. λ.] Referendo virgarum historiam, ad contenta capituli xvii libri Numerorum adjicit nonnullas circumstantias admodum verisimiles, ac ut videtur desumptas ex Hebraeorum traditionibus. Quum vero duodecim virgas ponit, eadem in sententia versatur ac Philo Judaeus, lib. iii de Vita Mosis, circa medium, [Opp. ii p. 162 ed. Mangey.] Augustinus, Sermon 3 de Tempore. [Serm. 245 Append. tom. v ed. Bened.] COTEL.

ὀνόματι κεκοσμημένη, ἐκέλευσεν τοὺς δώδεκα φυλάρχους προσενεγκεῖν αὐτῷ ῥάβδους ἐπιγεγραμμένας ἐκάστης φυλῆς κατ' ὄνομα· καὶ λαβὼν αὐτὰς ἔδησεν, καὶ ἐσφράγισεν τοῖς δακτυλίοις τῶν φυλάρχων, καὶ ἀπέθετο αὐτὰς εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου ἐπὶ τὴν 5 τράπεζαν τοῦ Θεοῦ· καὶ κλείσας τὴν σκηνὴν, ἐσφράγισεν τὰς κλείδας, ὡσαύτως καὶ τὰς ῥάβδους· καὶ εἶπεν αὐτοῖς, "Ἄνδρες ἀδελφοί, ἧς ἂν φυλῆς ἢ ῥάβδος βλαστήσῃ, ταύτην ἐκλέλεκται ὁ Θεός, εἰς τὸ ἱερατεύειν καὶ λειτουργεῖν αὐτῷ. Πρωῖτας δὲ γενομένης, 10 συνεκάλεσεν πάντα τὸν Ἰσραήλ, τὰς ἑξακοσίας χιλιάδας τῶν ἀνδρῶν, καὶ ἐπε]δείξατο τοῖς φυλάρχοις [τὰς σφρα]γίδας, καὶ ἤνοιξεν τῆ[ν σκηνὴν] τοῦ μαρτυρίου, καὶ προσ[ήνεγκεν] ῥάβδους· καὶ εὐρέθη ἡ ῥ[άβδος] Ἀαρῶν οὐ μόνον βεβλα[στηκυῖα], ἀλλὰ καὶ 15 καρπὸν ἔχουσα. Τί δοκεῖτε, ἀγαπητοί; Οὐ προ[οέγνω] Μωϋσῆς τοῦτο μέλλειν [ἔσεσθαι]; Μάλιστα ἦδει· ἀλλ' ἵνα μὴ ἀκ[αταστα]σία γένηται ἐν τῷ Ἰσραήλ, οὕτω[s ἐποί]ησεν, εἰς τὸ δοξασθῆναι τ[ὸ ὄνο]μα τοῦ ἀληθινοῦ καὶ μόνου [Θεοῦ], ᾧ ἢ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας 20 τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Apostolo-

ΜΔ'. Καὶ οἱ Ἀπόστολοι ἡμῶν ἔγνωσαν διὰ τοῦ

1. κεκοσμημένη,] Cod. MStus exhibet ΚΕΚΟΣΜΗΜΕΝΩ.

2. ἐπιγεγραμμένας] Davisius mallet ἐπιγεγραμμένης.

3. φυλῆς κατ' ὄνομα·] φυλῆς τὸ ὄνομα conjicit Boisius. Apud Josephum, Antiq. Jud. iv 4, legimus τὰ τῶν φυλῶν ὀνόματα βακτηρίαις ἐπιγεγραμμένα. Conf. Ignat. Ep. ad Smyrn. § 13.

4. ἐσφράγισεν τοῖς δακτυλίοις] De hoc silent prorsus sacrae literae. Censendum igitur est

petitum fuisse ex indubitata aliqua traditione, sicut illud quod dicitur de Prophetia Enoch, in Ep. S. Judae ver. 17, et quod a S. Paulo dicitur de Janne et Jambre Magis Aegyptiis. Nisi forte Spiritus Sanctus ea aliter ignota S. Apostolis dictarit, quod sane B. Chrysostomo haud absimile videtur, qui de his verbis, ὃν τρόπον δὲ Ἰαννῆς καὶ Ἰαμβρῆς ἀντίστησαν Μωϋσεῖ, κ. τ. λ. [II Tim. iii 8] haec habet;

nomine ornanda esset, jussit duodecim tribuum Num. xvii. principes adferre sibi virgas, quibus uniuscujusque tribus nomen esset inscriptum; quas quum accepisset in fasciculum ligavit, et annulis principum tribuum signavit, et in tabernaculo testimonii super mensam Dei deposuit eas, clausoque tabernaculo, claves similiter et virgas signavit, et dixit eis, Viri fratres, cujus tribus virga germinaverit, hanc elegit Deus, quae ipsi sacra faciat et ministret. Mane autem facto congregavit universum populum Israel, sexcenta millia virorum, et tribuum principibus sigilla ostendit, tabernaculum testimonii aperuit, et virgas protulit; et inventa est virga Aaronis, non tantum germinasse, sed et fructum ferens. Quid vobis videtur, dilecti? An non hoc futurum praesciverat Moyses? Maxime noverat; verum ne seditio et confusio in populo Israel oriretur, ita se gessit, ut nomen veri et solius Dei glorificaretur, cui sit gloria in saecula saeculorum. Amen.

XLIV. Apostoli quoque nostri per Jesum Chri-

Τίνες εἰσὶν οὗτοι οἱ Μάγοι οἱ ἐπὶ Μωσέως; Πῶς δὲ αὐτῶν τὰ ὀνόματα οὐδαμοῦ ἐμφέρεται ἀλλαχοῦ; ἢ ἀγράφως παραδέδοται, ἢ ἀπὸ τοῦ Πνεύματος εἰκὸς ἦν εἰδέναι τὸν Παῦλον. [Homil. viii in II Tim. Opp. tom. xi p. 708 ed. Ben.] WOTT. Josephus [Antiq. Jud. iv 4] ait virgas facile cognitatas τῶν τότε ἀνδρῶν κατασημηναμένων αὐτὰς οὔπερ ἐκόμιζον. FELL.

19. ἐποίησεν] Ita cum Junio libri omnes in contextu. Cotel. Colom. et Constant. ad marginem exhibent ἐνόησεν, fieri ex-cogitavit. Lacunae sane magnitudo lectioni vulgatae favet. Pitra, vero, uti in editione quar-

ta notavit Hefelius, in Spicilegio Solesmensi, i, p. 293, legendum coniecit ἐνόησεν, quia in fragmento veteris versionis Latinae, a S. Paulo Nolano, ut putat, exaratae, legitur *sciebat*.

ib. εἰς τὸ δοξασθῆναι] In Fragmento apud Pitram legitur, *ut honorabilis Aaron inveniretur*. HEFELIUS.

ib. τοῦ ἀληθινοῦ καὶ μόνοι Θεοῦ], τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεόν. S. Johan. xvii 3.

22. Ἀπόστολοι ἡμῶν] Hoc nullus unquam dixit Clemens. BERNARD. Davisius vel εἰ μὲν ἔγνωσαν rescribendum, vel ἡμῶν prorsus delendum putat.

rum regula
de creandis
Episcopis.

Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅτι ἔρις ἔσται ἐπὶ τοῦ ὀνόματος τῆς ἐπισκοπῆς. Διὰ ταύτην οὖν τὴν αἰτίαν πρόγνωσιω εἰληφότες τελείαν, κατέστησαν τοὺς προειρημένους, καὶ μεταξὺ ἐπινομήν δεδώκασιν, ὅπως ἐὰν

Quibus bene respondet Gallandius: 'Lege Phil. ii 25. . . . 'Επαφρόδιτον . . . ἡμῶν ἀπόστολον. Pressius adhuc II Pet. iii 2. . . . τῆς τῶν ἀποστόλων ἡμῶν ἐντολῆς. Cur ergo οἱ ἀπόστολοι ἡμῶν non scripserit S. Pater? His addas velim II Cor. viii 23. . . . ἀπόστολοι ἐκκλησιῶν . . . quo sensu forte dixerit S. Clemens οἱ ἀπόστολοι ἡμῶν, ad utramque Ecclesiam, Romanam sc. et Corinthiacam, respiciens. Denique ad rem quod attinet, ita statuit ipsemet Apostolus, I Cor. iii 22, πάντα γὰρ ἡμῶν ἔσθιν, εἴτε Παῦλος, εἴτε Ἀπολλῶς κ. τ. λ.' In Fragmento apud Pitram, *Apostoli vel successores ejus*, unde suspicatur V. D. Collectorem 'Ο Ἀποστόλος τε καὶ ἡμεῖς legisse, intendentem S. Petrum ac primos ipsius διαδόχους, nempe Linum, Cletum, Clementem.

ib. διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν] Ita recte Edd. ad unum cum Junio.

Pro KY, quam vocem excidisse putabat Russelius, librarius noster exaravit XY.

I. ἐπὶ τοῦ ὀνόματος τῆς ἐπισκοπῆς.] Apostoli nostri per Jesum Christum cognoverant (Christo ipso, ut videtur, praedicente) contentionem de Episcopatus nomine orituram esse, scil. aut de *dignitate Episcopali*, ut ὄνομα significat ἀξίωμα, aut de *re ipsa*, adeoque de nomine rem ipsam denotante. HAMMOND. c. Blondellum, Diss. v cap. 7

§ 8. Chevall. cum Wakio, *that contentions should arise on account of the ministry*. Herzogius, *über den Namen des Episkopats*. Grassius et Ruchatus, *L'honneur de l'Episcopat*.

3. πρόγνωσιω εἰληφότες] Junii et Colomesii interpretatio eadem est ac Wottoniana. Cotelerius et Coustantius vertunt, *perfectam praecognitionem adepti*. Mire Hornemannus, *omnibus perquisitis, et quae cognoverunt sedulo perpensis*. Tu confer I Tim. i 18, iv 14, et Chrysostomum a Grotio in Comment. indicatum . . . τότε δέ, ἐπεὶ οὐδὲν ἀνθρώπινον ἐγένετο, καὶ ἀπὸ προφητείας ἐγένοντο οἱ Ἰερεῖς. Τί ἐστὶν ἀπὸ προφητείας; ἀπὸ Πνεύματος Ἁγίου. Homil. v § 1 in I Ep. ad Tim. Opp. xi p. 574 ed. Bened.

ib. τοὺς προειρημένους] Hoc est, Episcopos et Diaconos. [p. 154 l. 7.] Apostoli constituerunt inspectores et ministros iis qui credituri erant, aequae in Ecclesiis Romana et Corinthia ac in aliis. Qua in re obiter observandum, Petri partes atque auctoritatem non plus valuisse quam aliorum; Clemens enim quosvis commemorat ἀποστόλους, atque ἀποστόλους ἡμῶν vocat. GUILL. BURTON.

4. μεταξὺ] Hic et infra, i. q. μετέπειτα, ut Act. Apost. xiii 42; et Barnab. Ep. § 13, εἶδε δὲ Ἰακώβ τὸν τύπον, τῷ Πνεύματι, τοῦ λαοῦ τοῦ μεταξὺ. Hujus significationis paullo insolentioris

stum Dominum nostrum cogoverunt contentionem de nomine Episcopatus oborituram; atque ob hanc causam, perfecta praescientia praediti, constituerunt praedictos, ac deinceps futurae successionis

exempla idonea dabit Krebsius, *Observ. Flavian.* pp. 220, 221. Cod. MStus hic et infra exhibet ΜΕΤΟΞΥ.

4. ἐπινομήν] Hujus vocis pauca exempla praebent Lexica; Plutarch. *Vit. Alex.* § 35, ubi de ignis, Aelian. *Hist. Anim.* xii 31, ubi de veneni depastione ponitur: de fasciarum circumvolutione usurpat Galenus. Ad hunc Nostri locum plurimas interpretationes a viris doctis prolatas habemus. Junium si audias, *descriptas ministeriorum et officiorum vices* in animo habuit S. Pater. Salmasius vertit *praecceptum*. Usserius, *ordinem praescriptum*. Colomesius et Hefelius, *ordinationem*. Hammondus, in cujus sententiam eunt Fellus et Wottonus, in *Dissert.* 5 § 7 contra Blondellum, intelligit *seriem aut modum successionis, catalogum, distributionem, aut ordinationem*. Alio in loco, nempe in libro cui titulus, *The Power of the Keys*, chap. iii § 4 p. 20, idem vir doctissimus, de hoc loco Clementis agens, ita interpretatur, *they set down a list or continuation of successors*. Ab illa interpretatione Hammondii haud multum dissidet Cotelariana, *futurae successionis regulam*; ad hanc accedit Clericus, *subrogationem, i. e. nomina subrogandorum, successionem in mortui locum*, ad quam interpretationem confirmandam Hesychium adducit, qui ἐπινο-

μους exponit κληρονόμους, *haeredes*. Schoenemannus vertit, *futurae successionis hanc tradiderunt regulam*. Ruchatus, *et pour la suite ils ont donné ce Règlement, &c.* Herzogius, *bestellten sie die Vorgenannten; und übergaben ihnen dann das Recht, &c.* In *Fragm. Vet. Versionis Latinae* apud Pitram, *hanc formam tenentes*. Wakius et Chevall. *and then gave direction, &c.* Interpres Anon. Aberdoniensis, *and then gave an additional direction, &c.* Rothius, *Anfänge der Christl. Kirche*, p. 374, Hesychio, Ἐπινομος κληρονόμος, *fultus, reddit, testamentarische Verfügung*, quasi Apostoli vi testamenti ordinassent, ipsis defunctis, ipsorum munus presbyteros et diaconos eligendi ad alios probatos viros transire debere. *Praecceptum, vel Decretum quod additur ad priores Leges*, Lipsius, p. 21. Cui nulla ex his satisfacit, conjecturas quae adferuntur videat. Conjicit Junius legendum esse ἀπονομήν. Boisius, ἐπιλογήν, vel ἐπιλογήν ἐτέροις, sc. interea dum vivebant aliis jus eligendi concesserunt; Turnerius, apud Usserium de *Epistolis S. Ignatii*, § 18, ἐπιμονήν. Noltius, ἐτι νόμον, legendum esse censet. Ritschl, *Alt Katholische Kirche*, p. 371, ἐπιστολήν. Bunsenius, in libro *Ignatius und seine Zeit*, Turnerii conjecturam sequitur.

ib. δεδώκασιν] Cod. MStus ex-

κοιμηθῶσιν, διαδέξωνται ἕτεροι δεδοκιμασμένοι ἄνδρες τὴν λειτουργίαν αὐτῶν. Τοὺς οὖν κατασταθέντας ὑπ' ἐκείνων, ἢ μεταξὺ ὑφ' ἑτέρων ἐλλογίμων ἀνδρῶν, συνευδοκησάσης τῆς ἐκκλησίας πάσης, καὶ λειτουρ-

Legitime electos ac recte viventes de munere

hibet ΕΔΩΚΑΣΙΝ. Legendum forte ἔδωκαν.

1. κοιμηθῶσιν,] Beate defunctos Spiritus Dei passim vocat κεκοιμημένους. S. Matt. xxvii 52, Act. vii 60, I Cor. xv 6, I Thess. iv. 13, 15. Cf. Ignat. ad Rom. § 4. Sic Hermas, Pastor. I iii 5, 'Electis Dei qui 'dormierunt.' Vix dubitant Hilgenfeldius et Lipsius quin κοιμηθῶσιν ad τοὺς προειρημένους pertineat, non ad Apostolos.

ib. δεδοκιμασμένοι ἄνδρες] *pro-bati*, scilicet, uti videtur, a Spiritu Sancto. Vide supra § 42 δοκιμάσαντες τῷ Πνεύματι.

2. κατασταθέντας κ. τ. λ.] Locum, si quis alius, apprime utilis ad intelligendum quae fuerint partes Cleri et Plebis, in Episcoporum ordinatione. Κατάστασις ad Apostolos et Episcopos, συνευδόκησις ad Plebem spectabat. Rem optime illustrat B. Cyprianus, Epist. lxxviii, [lxxvii, p. 172 ed. Fell.]—'Diligenter de Traditione Divina et Apostolica Observatione servandum est et tenendum, quod apud nos quoque et fere per univasas provincias tenetur, ut ad ordinationes rite celebrandas, ad eam plebem cui praepositus ordinatur, Episcopi ejusdem provinciae proximi quique convenient, et Episcopus deligatur plebe praesente, quae singulorum vitam plenissime novit, et uniuscujusque actum de ejus conversatione perspexit.' Ita in sub-

stituendo successore in locum Judae traditoris, quum Apostoli duos constituissent, fideles ex eorum mandato inquirunt, et Ἐπισκοπῇ quadam Episcopum designant, ἐπισκέπτοντες ἄνδρας μεμαρτυρημένους. Cujus rei, quum obiter mentionem fecisset, hanc causam assignat D. Cyprianus modo laudatus: 'Hoc tam diligenter et caute convocata tota plebe gerebatur, ne quis ad altaris ministerium, vel ad sacerdotalem locum indignus obreperet.' Ita et Timotheus a B. Paulo ordinabatur, siquidem ἐμαρτυρεῖτο ὑπὸ τῶν ἐν Λύστροις καὶ Ἰκονίῳ ἀδελφῶν. Act. xvi. Verba Origenis, hac ipsa in re, Hom. vi in Levit. [Opp. ii p. 216 ed. Bened.] legisse minime pigebit, qui ait, 'requiri in ordinando sacerdote praesentiam populi, ut sciant omnes et certi sint, quia qui praestantior est ex omni populo, qui doctior, qui sanctior, qui in omni virtute eminentior, ille eligitur ad sacerdotium; et hoc adstante populo, ne qua postmodum retractatio cuipiam, ne quis scrupulus resideret.' Iste autem plebis est assensus, quam Theodoretus in causa Petri, successoris Athanasii, iv 20, describit, quod in illo ὁ λαὸς ἅπας ταῖς εὐφημαῖς ἐδύλου τὴν ἡδονήν. In Ecclesia nostra etiamnum requiritur; et ante collatos Presbyteratus ordines in solenni Officio, allocutio ad plebem habetur. Nec

seriem tradiderunt, ut quum illi decessissent, ministerium eorum alii viri probati exciperent. Constitutos itaque ab illis, vel deinceps ab aliis viris eximiis, cum consensu universae Ecclesiae, qui

aliud fere agitur, in constituendis apud nos Episcopis; licet enim nominatio (quae quidem plurimum valere solet) penes sit Principem; electio tamen, ad Presbyterium sive episcopalis sedis capitulum (veteris Alexandrini moris ad instar, de quo Hieronymus, [Epist. 146, i 1076 ed. Vallars.] Eutyechius, [Eccles. Alexand. Origg. p. xxx] et alii) etiamnum pertinet: ea tamen peracta (quod etiam Alexandriae factum intelligere est, vel ex loco Theodoretii modo laudati) plebis assensus demum expectatur; in quem finem, electio, a Presbyterio seorsim habita, ab iisdem plebi universae, in navi Ecclesiae Cathedralis, solenniter solet renunciari, qui plerumque eandem gratam atque ratam habent. FELL.

3. ἐλλογίμων ἀνδρῶν] A Tito, Timotheo, et aliis coadjutoribus Apostolorum, quibus munus, Episcopus, Presbyteros, et Diaconos instituendi, commissum erat. HEFELIUS.

4. σὺνευδοκησάσης] Applaudente aut congratulante tota Ecclesia. Nihil hic de acceptatione totius Ecclesiae, sine qua Episcopus et Diaconos ab Apostolis et Apostolicis viris constitutos non esse, ex hoc loco concludit Blondellus; quasi qui ex Dei jussu et approbatione constituiebantur, populi etiam acceptatione indigere putandi essent. HAMMOND. Apo-

stolos sibi successores διὰ τῆς τῶν χειρῶν ἐπιθέσεως sive χειροτονίας constituisse, suamque in eos Ecclesiam instituendi ac regendi derivasse ἐξουσίαν, qua et aliis munus Episcopale non interrupta ac continua per omnia saecula successione tradituri essent, testantur ubique sancti Patres; eosque, qui ita constituti fuerunt, non ab hominibus sed a Deo ipso potestatem spirituales, qua Ecclesiam Christi administrarent et regerent et successores sibi constituerent per omnia futura saecula, accepisse nos docent. Aliam Laicis unquam fuisse potestatem praeter τὸ σὺνευδοκεῖν non agnoverunt, quae σὺνευδοκῆσις dicitur a S. Cypriano *suffragium plebis*: Ep. lv. [ed. Fell. p. 243.] ‘Et factus est Episcopus a plurimis collegis nostris qui tunc in urbe Roma aderant; . . . factus est Episcopus de Dei et Christi ejus judicio, de Clericorum paene omnium testimonio, de Plebis, quae tunc affuit, suffragio, et de Sacerdotum antiquorum ac bonorum virorum collegio;’ &c. Per ‘plurimis collegis nostris’ ii sunt intelligendi, qui consecraverunt Cornelium: ex eo, quod dicit ‘factum esse de Dei et Christi ejus judicio,’ vult innuere, potestatem ecclesiasticam legitime secundum leges Ecclesiae et praescriptionem Evangelii in successione continua derivatam et constitutam

suo de-
cere nefas.

γήσαντας ἀμέμπτως τῷ ποιμνίῳ τοῦ Χριστοῦ μετὰ
ταπεινοφροσύνης, ἡσύχως καὶ ἀβαναύσως, μεμαρτυ-
ρημένους τε πολλοῖς χρόνοις ὑπὸ πάντων, τούτους
οὐ δικαίως νομίζομεν ἀποβαλέσθαι τῆς λειτουργίας.
Ἄμαρτία γὰρ οὐ μικρὰ ἡμῖν ἔσται, ἐὰν τοὺς ἀμέμ- 5
πτως καὶ ὁσίως προσενεγκόντας τὰ δῶρα, τῆς ἐπι-
σκοπῆς ἀποβάλωμεν. Μακάριοι οἱ προοδοιπορήσαν-
τες πρεσβύτεροι, οἵτινες ἔγκαρπον καὶ τελείαν ἔσχον
τὴν ἀνάλυσιν· οὐ γὰρ εὐλαβοῦνται μή τις αὐτοὺς
μεταστήσῃ ἀπὸ τοῦ ἰδρυμένου αὐτοῖς τόπου. Ὁρῶ- 10

Divinitus esse a Deo, Christo-
que ipso non secus ac ἐξουσίαν
Ἀποστολικὰν datam; ‘de Cleri-
corum paene omnium testi-
monio, et de Sacerdotum an-
tiquorum ac bonorum virorum
‘collegio’ denotat consessum
Romanorum sacerdotum, quo-
rum fuit Episcopum eligere,
fideique ejus orthodoxae et in-
culpatis moribus praebere tes-
timonium; ‘populi suffragium’
idem est, quod Clementis συν-
ευδοκησάσης τῆς ἐκκλησίας. In
alia Epistola legimus: [Ep.
lxviii. p. 292.] ‘qui Episcopo
‘Cornelio in Catholica Ἐκκlesia
‘de Dei iudicio, de Cleri ac
‘Plebis suffragio ordinato, pro-
fanum altare erigere, et adul-
teram cathedram collocare, et
‘sacrilega contra verum Sacer-
dotem sacrificia offerre ten-
‘taverit.’ Adeo prope ad B.
Clementem accedit Cyprianus.
WOTTE.

ib. λειτουργήσαντας ἀμέμπτως]
Irenaeus, Fragm. ii extr. πνευ-
ματικῶς λειτουργοῦντες. ed. Pfaff.
p. 27.

2. ἀβαναύσως] Vox Graeca
ββανασος de iis artibus dicitur,

quae camini et ignis subsidio
opera conficiunt; atque inde
ad quaslibet mechanicas artes
translata est. Unde Hierony-
mus, I contra Pelagianos, [§ 21,
ii p. 702 ed. Vallars.] artes
omnes memorans, nominatim-
que Grammaticam, Rhetori-
cam, Philosophiam aliasque li-
berales recensens, praemittit;
‘Ut taceam de his quas Graeci
‘βαναύσους vocant, nos ad opera
‘manuum pertinere possumus
‘dicere.’ Veteribus autem hu-
jusmodi artifices ab honoribus
secludere solenne erat. At
ministerium hic commendatur,
quod non sit hujusmodi illibe-
rale. COUST. Confer locum
illum insignem Clementis Alex.
Cohort. ad Gentes, § 10, p. 78
ed. Potter. Φειδίας ὑμῶν καὶ ὁ
Πολύκλειτος ἡκόντων, Πραξιτέλης
τε αὖ καὶ Ἀπελλῆς, καὶ ὅσοι τὰς
βαναύσους μετέρχονται τέχνας, γή-
ϊνοι γῆς ὄντες ἐργάται.

ib. μεμαρτυρημένους] Cod. MS.
MEMARTYPHMENOIS.

6. τὰ δῶρα] Nimis audacter
pronuntiat Bernardus neminem
veterum ita sine adjecto simpli-
citer locutum esse. Ignatius in

inculpate gregi Christi ministraverunt, cum humilitate, quiete nec illiberaliter, et longo tempore ab omnibus testimonium praeclarum reportarunt, hos censemus officio injuste dejici. Non enim leve nobis erit peccatum, si eos, qui sancte et sine reprehensione offerunt munera, Episcopatu dejecerimus. Beati sunt presbyteri, qui viam prius emensi, fructuosam et perfectam consequuti sunt dissolutionem! non enim verentur, ne quis de constituto

Ep. ad Smyrn. § 7 Eucharistiam vocat τὴν δωρεάν τοῦ Θεοῦ, et in Const. Apost. viii 12 legimus, οἱ διάκονοι προσαγέτωσαν τὰ δῶρα τῷ ἐπισκόπῳ πρὸς τὸ θυσιαστήριον. Plura exempla hujus significationis e scriptoribus non tantum vetustatis habentibus conguessit Cotelerius, qui notat etiam Eucharistiam ab Aethiopicis *Corban* appellari, i. e. δῶρον. Marc. vii 11. Conf. Suicer. Thes. Eccl. voc. δωρεά, et δῶρον. Virgulam post τὰ δῶρα interpositus Colomesius ut auferret gravem Junii errorem, a Fello notatum, quo vocem ἐπισκοπῆς cum δῶρα construxerat, locumque sic reddiderat, *qui sancte et sine reprehensione Episcopatus munera offerunt*. Herzogius vertit, *wenn wir sie, die unsträflich und heilig die Gaben darbringen, der bischöflichen Würde entsetzen*. Aliter interpretati sunt Guil. Burton, *who have unblamably and holily undergone the duties of their episcopacy*: Wakius et Chevall. . . *should we cast those off from their ministry, who holily and without blame fulfil the duties of it*. Ruchatus, *qui ont offert les dons de l'Eglise, c. d. les prières et l'Eucharistie*.

Grassius, *qui offerunt dignement et saintement les saints mystères*.

8. τελείαν τὴν ἀνάλυσιν] Conf. B. Paulum, II Ep. ad Tim. iv 6, ὁ καιρὸς τῆς ἐμῆς ἀναλύσεως ἐφέστηκε . . . ad Phil. i 23 τὴν ἐπιθυμίαν ἔχων εἰς τὸ ἀναλῦσαι, καὶ σὺν Χριστῷ εἶναι. Hammondu intelligit Martyrium, illam Christi athletarum τελείωσιν.

10. ἀπὸ τοῦ ἰδρυμένου αὐτοῖς τόπου.] Ex hoc loco satis constat, eos, qui ex hac vita pie excesserunt, habere locum, vel sedem, sibi proprium. Hinc a Clemente dicitur de S. Paulo supra, § 5, εἰς τὸν ἅγιον τόπον ἐπορεύθη, i. e. ad sedes Beatorum. Hinc a S. Barnaba [§ 19] ὁδεύειν εἰς τὸν ὠρισμένον τόπον' a S. Ignatio, [ad Magnes. § 5] ἕκαστος εἰς τὸν ἴδιον τόπον μέλλει χωρεῖν. Necnon unicuique suum esse gradum secundum fidem, opera, vel labores in hac vita perpessos; quod etiam post resurrectionem fore, non obscure subindicat S. Paulus, I Cor. xv. [41]. Docet etiam nos Beatus Servator noster, [S. Joan. xiv 2] Ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Πατρὸς μου μοι πολλὰ εἶσιν. Quanam autem est habitaculorum coelestium distinctio, nisi pro felicitatis gradu

μεν γὰρ ὅτι ἐνίοις ὑμεῖς μεταγάγετε καλῶς πολι-
τευομέν[ους], ἐκ τῆς ἀμέμπτως αὐτοῖς τετιμημένης
λειτουργίας.

Justos non
a justis,
sed ab ini-
quis vexari
Scriptura
docet.

ΜΕ΄. Φιλόνεικ[οί] ἐστε, ἀδελφοί, καὶ ζηλωταὶ
περὶ [μῆ] ἀνηκόντων εἰς σωτηρίαν. Ἐν[κύπτετε] εἰς 5
τὰς γραφάς, τὰς ἀληθεῖς [ρήσεις] Πνεύματος τοῦ
Ἁγίου. Ἐπίστασθε [ὅτι οὐδ] ἐν ἄδικον οὐδὲ παρα-
πε[ποιημ]ένον γέγραπται ἐν αὐταῖς· [οὐ γὰρ ε]ὔρη-
σετε δικαίους ἀποβε[βλημ]ένους ἀπὸ ὁσίων ἀνδρῶν.
[Ἐδιώ]χθησαν δίκαιοι, ἀλλ' ὑπὸ ἀνό[μων]· ἐφυλακί- 10
σθησαν, ἀλλ' ὑπὸ [ἀνο]σίων· ἐλιθάσθησαν ὑπὸ

diverso; adeo ut unicuique sit
sua sedes vel μονή, sua gloria?
Unde de S. Petro dicit, [supra,
p. 24 l. 9] quod ἐπορεύθη εἰς τὸν
ὀφειλόμενον τόπον τῆς δόξης. S.
Polycarpus de S. Paulo ac reli-
quis Apostolis [Ep. ad Philipp.
§ 9] εἰς τὸν ὀφειλόμενον αὐτοῖς
τόπον εἰσι παρὰ τῷ Κυρίῳ, φ̄ καὶ
συνέπαθον. S. Irenaeus, V xxxvī,
[2, p. 337 ed. Massuet.] εἶναι δὲ
τὴν διαστολὴν ταύτην τῆς οἰκήσεως
τῶν τὰ ἑκάτον καρποφορούντων, καὶ
τῶν τὰ ἐξήκοντα, καὶ τῶν τὰ τριά-
κοντα·—καὶ διὸ εἰρηκέναι τὸν
Κύριον Ἐν τοῖς τοῦ Πατρὸς μου
μονὰς εἶναι πολλάς. S. Chrysosto-
mus de B. Paulo [Homil. viii
c. Anomoeos, Opp. i 517 ed.
Ben.] Εἰ δὲ περισσώτερον πάντων
ἔκαμε, περισσώτερον καὶ στεφανου-
ται ἕκαστος γὰρ τὸν ἴδιον μισθὸν
λήφεται κατὰ τὸν ἴδιον κόπον, κ. τ. λ.
S. Cyprianus de Habitu Virgi-
num, [ad finem, p. 102 ed. Fell.]
'Sed quum habitationes multas
'apud Patrem suum esse dicat,
'melioris habitaculi hospitia
'demonstrat.' Sin quaeratur
quis sit ille locus, in quo asser-

vantur Sanctorum animae, apud
veteres Patres unanimi omnium
consensu constare videtur, non
immediate ad altissimos coelos
intromissas esse, sed asservari
in Paradiso eximia, at coelesti
inferiore, felicitate affluente ad
ultimum usque resurrectionis et
judicii diem. Consulatut Jus-
tini M. Dialogus cum Tryphone.
[§ 5 p. 107, et § 80 p. 178 ed.
Bened.] WOTT.

1. μεταγάγετε] Ita Cod. MS.
non μετηγάγετε, quam lectionem
exhibent libri impressi.

ib. καλῶς πολιτευομέν[ους],]
Wottonus infeliciter vertit ho-
neste administrantes, neque me-
lius Junius, Cotel. Colom. Hornemannus. Rectius Wakius, who
lived reputably; Chevall. who
conducted themselves well. Cf.
infra § 54.

2. τῆς ἀμέμπτως αὐτοῖς τετιμη-
μένης λειτουργίας] Quum sedu-
lam curam iis praestare soliti
simus, quae in honore ac pretio
habemus, λειτουργίαν τιμῶν di-
cuntur, qui munera sua dili-
genter obeunt. Cyrillus in Ju-

ipsis loco eos transferat. Videmus enim quod vos nonnullos honeste viventes, ab officio quod inculpate et cum honore exsequebantur dimovetis.

XLV. Contentiosi estis, fratres, et in rebus quae ad salutem non pertinent accensi zelo. Scripturas diligenter inspicite, quae Spiritus Sancti vera sunt oracula. In illis nihil injustum neque perversum contineri, discite; non enim a viris sanctis invenietis justos dejectos. Persecutionem passi sunt justi, sed ab impiis; in carcerem conjecti, sed a profanis; lapidibus obruti sunt, sed ab iniquis;

lianum, lib. viii, p. 243 D, ὅτι ζῶν παντὸς ἀπεσχήμεθα, καὶ τὸν τοῦ Πυθαγόρου τετιμήκαμεν λῆρον. Clementina Homil. iii, cap. 59, Μηδέποτε τὸ τῆς Μοναρχίας τιμήσαντες ἀγαθόν. Eos intelligit, qui sententiam de unitate Dei fixam ratamque non servant. Similiter apud Platonem φοβεῖσθαι δόξαν idem valet ac ἐπεσθαι δόξη. Vide Theodoretum, Theorap. ii, p. 27. DAVIS.

5. ἀνηκόντων εἰς σωτηρίαν.] Eandem locutionem legas ap. S. Barnabae Epist. § 17, τῶν ἀνηκόντων ὑμῖν εἰς σωτηρίαν, eorum quae ad vestram salutem spectant. Cf. S. Ignat. ad Smyrn. § 8.

ib. Ἐν[κύπτετε]] Ita cum Cod. MSto Wotton. Galland. Reithmayr. Dresselius. Caeteri cum Junio Ἐ[γκύπτετε]ε. Litera extrema hujus vocis quam legebat Wottonus jamdiu periit. Conf. § 40, ἐγκεκυφότες εἰς τὰ βάθη τῆς θείας γνώσεως. S. Jacob. i 25, ὁ δὲ παρακίψας εἰς νόμον τέλειον τὸν τῆς ἐλευθερίας. Conf. I Pet. i 12.

7. Ἐπίστασθε] Ita dedi cum

Russel. Hefel. Reithmayr. et Dresselio; atque ita caeteri Edd. ad oram libri, quamquam in contextu retinent lectionem MSti plane vitiosam ἐπίτασθαι. Constantius aliter ac reliqui hunc locum ita distinguit, Ἐγκύπτετε εἰς τὰς γραφάς, τὰς ἀληθεῖς ῥήσεις Πνεύματος τοῦ Ἁγίου ἐπίτασθε' [sic] οὐδὲν κ. τ. λ.

10. ἐφυλακίσθησαν] Ita Cod. MStus, uti Millius recte vidit. Fell. Cotel. Colom. Ittig. Constant. Schoenem. Horneman. et Reithmayrus, Junium secuti, legunt ἐφυλάχθησαν. Sic etiam Freyius, qui tamen ad calcem paginae profert ἐνεφυλακίσθησαν, quod post Wottonum exhibent Russel. Galland. Hefel. et Dresselius.

11. ὑπὸ πα[ραν]όμων . . . ὑπὸ τῶν μαρῶν] Junius caeterique censent vocem ἀλλ' interponendam esse, propter praecedentia ἀλλ' ὑπὸ ἀνόμων et ἀλλ' ὑπὸ ἀνοσίων. Sed nihil muto, quum utraque constructio sana sit, neque a Patrum usu aut a Novo Testamento alienae sint hujusmodi variationes. WOTT.

πα[ραν]όμων· ἀπεκτάνθησαν [ὑπ]ὸ τῶν μιαρῶν καὶ
 ἄδικον ζῆλον [ἀ]νειληφότων. Ταῦτα πάσχοντες [ε]ύ-
 κλεῶς ἤνεγκαν. [Τί γ]ὰρ εἰπώμεν, ἀδελφοί; Δα-
 νιὴλ ὑπὸ τῶν φοβουμένων τὸν Θεὸν [ε]βλήθη εἰς
 λάκκον λεόντων; [ῆ] Ἀνανίας καὶ Ἀζαρίας καὶ 5
 Μισαὴλ ὑπὸ τῶν θρησκευόντων τὴν μεγαλοπρεπῆ
 καὶ ἔνδοξον θρησκείαν τοῦ Ὑψίστου κατείρχθησαν εἰς
 κάμινον πυρός; Μηθαμῶς τοῦτο γένοιτο. Τίνες οὖν
 οἱ ταῦτα δράσαντες; Οἱ στυγητοὶ καὶ πάσης κακίας
 πλήρεις εἰς τοσοῦτο ἐξήρισαν θυμοῦ, ὥστε τοὺς ἐν 10
 ὀσίᾳ καὶ ἀμώμῳ προθέσει δουλεύοντας τῷ Θεῷ εἰς
 αἰκίαν περιβαλεῖν, μὴ εἰδότες ὅτι ὁ Ὑψίστος ὑπέρ-
 μαχος καὶ ὑπερασπιστὴς ἐστὶν τῶν ἐν καθαρᾷ συνει-
 δήσει λατρευόντων τῷ [πα]ναρέτῳ ὀνόματι αὐτοῦ·
 ᾧ ἢ δόξ[α εἰς] τοὺς αἰῶνας τῶν αἰ[ώνων]. Ἀμήν. 15

2. [ἀ]νειληφότων.] Ita Gal-
 land. Schoenem. Hefel. et Dres-
 selius, cum Wottono, qui, Mil-
 lium secutus, ἀνειληφότων repo-
 suit pro Junii lectione παρειλη-
 φότων. Optime; exemplar enim
 MStum majorem partem literae
 N etiamnum retinet; et supra
 § 3 extr. legimus ζῆλον ἄδικον
 . . . ἀνειληφότας.

5. [ῆ] Ἀνανίας] In MS. ante
 Ἀνανίας literae spatium exstat.
 Wottonus articulum ὁ reponen-
 dum censet. Mihi autem, cum
 Gallandio et Schoenemanno,
 Davisii ἢ magis convenire vide-
 tur: καί, quod inserendum arbi-
 tratus est Millius, non admittit
 lacuna.

8. Μηθαμῶς] Ita cum MSto
 Wottonus. Caeteri μηδαμῶς.

9. στυγητοὶ] Codex MStus
 ΣΤΥΗΤΟΙ.

10. εἰς τοσοῦτο ἐξήρισαν θυμοῦ]
 Boisius legendum putat, ἐξήρ-
 θησαν [idque mallet Birrius] vel
 ἐξηγριώθησαν, vel ἐξηρίσθησαν, vel
 ἐπλήσθησαν. Quid si ἐξέκανσαν,
 ut in initio, [p. 8 l. 1] εἰς
 τοσοῦτον ἀπονοίας ἐξέκανσαν? licet
 literarum affinitas huic lectioni
 non adeo faveat; vel ἐξέριψαν,
 scil. ἐατούς, phrasi Graecis et
 Latinis scriptoribus non inusi-
 tata. JUNIUS. Haec locutio
 non est Graeca. Videtur le-
 gendum, εἰς τοσοῦτο ἐξήλασαν
 θυμοῦ. τὸ ἐλάσαι sic adhibet,
 inter alios, Cyrillus. Vide lib.
 iv in Julianum, p. 135 D, lib. v
 p. 168 B, p. 174 E, et lib. vii
 pp. 217, [A.] 220 [D, ed. Pe-
 tav. Lips. 1696.] Vel, si ma-
 vis, commode rescribi possit εἰς
 τοσοῦτο ἐξήεσαν θυμοῦ. Nam
 quum ira sit brevis furor, irati

occisi sunt, sed a scelestis et injusta invidia abreptis. Quae omnia quum paterentur, gloriose et magnanimiter tulerunt. Quid enim, fratres, dicemus? Daniel in speluncam leonum ab iis qui Deum timebant conjectus est? Ananias, Azarias, et Misaël inclusi sunt in ardentis ignis camino ab iis qui magnificentum et gloriosum Altissimi cultum profitebantur? Absit hoc prorsus. Quinam igitur haec patrarunt? Abominandi et omni malitia pleni in tantum furorem contentionis studio incitati fuerunt, ut servientes Deo in sancta et inculcata voluntate tormentis injecerint; ignorantes, Altissimum propugnatores et defensores eorum esse, qui in pura conscientia, nomen ejus omni virtute plenum colunt: cui sit gloria in saecula saeculorum. Amen. Illi vero in fiducia patienter tole-

Dan. vi 16.

Dan. iii 20.

ἐντὸς ἑαυτῶν οὐ γίνονται. Vide Herodotum, vii 119. DAVIS. Cotelerius mallet ἐξήρησαν. Huic merae conjiciendi licentiae et temeritati recte obstitit Wottonus. Exempla vocis ἐξερίξειν quae desiderabat ille, praebet Thesauri a Stephano constructi editio nova Parisiensis; unum nempe e Plutarch. Vit. Pomp. § 56, alterum ex Appian. Bell. Civ. ii 151. Ruchatus vertit, qui vinrent à cet excès de fureur. Herzogius, bis zu solcher Wuth entbranntem.

11. εἰς αἰκίαν περιβαλεῖν,] Junius, Fellus, et Colomesius malent εἰς κάμνον περιβαλεῖν, quam lectionem interpretati sunt Guil. Burton et Herzogius. Davisius legit εἰς αἰκίαν προβαλεῖν. Gallandio probabilis videtur emendatio Birfii, qui suspicatur Clementem scripsisse εἰσαἰκίαν πυρὶ

περιβαλεῖν, hoc scilicet sensu, ut in cruciatum (i. e. cruciandi causa) igne circumdarent; vocemque πυρὶ ob sequentem περι excidisse. Sed lectio MSti omnino retinenda est; recte enim monet Wottonus haec non de iis tantum dici qui in ignem conjecti fuerunt, sed de iis etiam, de quibus legimus paullo supra; ἐδιώχθησαν δίκαιοι—ἐλιθάσθησαν—ἀπεκράνθησαν.

14. [πα]ναρέτω] Legunt Codd. imp. cum Junio ἐναρέτω; at MS. non agnoscit ε; spatiumque ante literam ν est saltem duarum literarum. Restituo igitur παναρέτω. WOTT. Hanc lectionem, proculdubio veram, exhibent Russel. Galland. Horne-mann. Hefel. Reithmayr. et Dresselius. Vocem πανάρετον frequentat S Pater. Cf. §§ 1, 2, 57.

[Ο]ἱ δὲ ὑπομένοντες ἐν πεποιθήσει, δόξαν καὶ τιμὴν ἐκληρονόμησαν, ἐπήρθησάν τε καὶ † ἔπαφροι † ἐγένοντο ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ μνημοσύνῳ αὐτῶν, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἄμῃν.

Μ5'. Τοιούτοις οὖν ὑποδείγμασι κολληθῆναι καὶ 5 ἡμᾶς δεῖ, ἀδελφοί. Γέγραπται γάρ· “Κολλᾶσθε τοῖς ἀγίοις, ὅτι οἱ κολλώμενοι αὐτοῖς ἀγιασθήσονται.” Καὶ πάλιν ἐν ἑτέρῳ τόπῳ λέγει· “Μετὰ ἀνδρὸς ἀθῶου ἀθῶος ἔσῃ, καὶ μετ' ἐκλεκτοῦ ἐκλεκτὸς ἔσῃ,

2. †ἔπαφροι†] Librarii culpa hanc vocem laborare nullus equidem dubito. Boisius locum sanasse sibi visus est, quum legeret vel ἔλαφροί, *solutis vinculis*, vel ἀνέπαφοι, *intacti sc. ab igne*, quam vocem Chrysostomus de Josepho usurpat, Homil. 44 in Genesin. [Opp. iv p. 455 ed. Bened.] . . . θαυμαστὸν καὶ παράδοξον τὸν δίκαιον τοῦτον, εἰς τὴν κάμνον ταύτην τὴν τῆς Βαβυλωνίας χαλεπωτέραν ἐμπεπωκότα, τὴν ἀσέλγειαν λέγω τῆς Αἰγυπτίας, ἀνέπαφον διαμείναι, κ. τ. λ. Junius mallet ἔλαφριζόμενοι, Philonis Judaei auctoritate adductus, qui verbum ἔλαφρίζεσθαι cum ἐπικουφίζεσθαι synonymum facit, et saepius conjungit. Cotelerius conjicit vel ἔλαφροί vel ἔπαυροι. Quid sibi velit hoc in loco ἔπαυροι non intelligo. Hesychius habet Ἐπαύρους· τοὺς χεϊμάρρους ποταμούς. Ruchatus, ut videtur, ἔπαυροι idem esse existimavit quod ἔπαφροι, quia scilicet Graeci diphthongum *av* pronuntiarent ac si scripta esset *af*. Birrius legendum arbitratur ἔπαρχοι, quae vox occurrit etiam § 37, vel certe ἔφοροι, suadente Historia Sacra, Daniel. iii 30.

Fellus, hujus vocis usu apud Galenum aliosque immixtus, ubi *quod spuma obductum renidet et albescit* exprimit, retineri posse lectionem Cod. MSti existimat, ut sensus sit, eos qui per patientiam Deum honorant, ab ipso exaltatos *niveoque candore nitentes* apud eum in aeterna memoria esse. Davisius locum totum sic refingit, ἐπήρθησαν δὲ καὶ ἔπαιθέριοι ἐγένοντο ἀπὸ τοῦ Θεοῦ. Ἔστω μνημόσυνον αὐτῶν εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἄμῃν. Hefelii conjecturam, ἔπαφρόδιτοι, *gratiosi* accipit Dresselius. Wakius, quem ad verbum sequitur Chevallierius, vertit . . . *are exalted and lifted up by God in their memorial throughout all ages*. Herzogius, *Von Gott wurden sie erhoben und erhöht, auf dass ihrer gedacht würde in die Ewigkeiten der Ewigkeiten! Amen!* Ruchatus, *Dieu les a élevés, et a glorifié leur mémoire*.

6. Κολλᾶσθε τοῖς ἀγίοις] Frustra quaeritur hoc dictum in Sacris Literis, si verba tantum spectentur; sed si allegoricas et symbolicas expositiones admittimus, sic exponenda est,

rantes, gloriae et honoris haeredes facti sunt, et a Deo in memoria ipsorum exaltati et elevati, in saecula saeculorum. Amen.

XLVI. Talibus igitur exemplis et nos adhaerere oportet, fratres. Scriptum enim est, *Sanctis vos adjungite, quia qui illis adhaerent sanctificabuntur*. Et rursus in alio loco dicit, *Cum viro innocente innocens eris, et cum electo electus eris, et*

Ps. xviii
25, 26.

authore Barnaba Pauli Apostoli sodali, lex Mosaica, Lev. xi, de comedendis iis animalibus, quae et ruminant et bisulca sunt, ac si κολλᾶσθαι τοῖς ἁγίοις juberet. [Barnab. Epist. § 10.] BOIS. Monet Cotelerius, se nusquam in Scripturis hunc locum invenisse, cumque ex pluribus textibus conflatum conjectat, puta ex his, Ecclesiastici vi 35, τίς σοφός; αὐτῷ προσκολληθήτι, et ex I Cor. vii 14, ubi vir infidelis per mulierem fidelem, et mulier infidelis per virum fidelem sanctificari dicitur. Facilius hoc darem, si tantum legere esset, *scriptum est enim, quia qui sanctis adhaerent, sanctificabuntur*, nec subjungeretur disertus Scripturae textus. Jo. Clericus, Art. Crit. Part. iii, Sect. 2, c. 5, n. 12, observat simile esse locum Clementis Alexandrini, Strom. v, [8, p. 677 ed. Potter.] ita enuntiatum: γέγραπται δέ, μετὰ ἀνδρὸς ἀθῶου ἀθῶος ἔση, καὶ μετὰ ἐκλεκτοῦ ἐκλεκτὸς ἔση, καὶ μετὰ στυβλοῦ διαστρέψει· κολλᾶσθαι οὖν τοῖς ἁγίοις προσήκει, ὅτι οἱ κολλώμενοι αὐτοῖς ἁγιασθήσονται. Atque is est primus locus ex quo notat vir eruditus Clementis nostri epistolam nonnullis videri interpolatam, utpote in

quam haec Clementis Alexandrini, mutato eorum ordine, translata judicent. Sed cur non potius hunc ibi Clementem nostrum imitari censeamus? maxime quum alibi ejus verba exscribat interdum, et ea aut paucioribus perstringendo, aut pluribus interpolando imitari convincatur. Nobis quidem, sed ignoramus ubi scriptum sit, *Sanctis vos adjungite* &c. verborum Clementis Alexandrini ordo videtur concinnior. Sed forte hunc ea ipsa ratio, quia unde sumta esset illa sententia nesciebat, adduxit, ut totius loci ordinem inverteret, neque Clementis nostri nomine eum laudaret. COUSTANT. Ad Sirach. vi 35, 36, respexisse Clementem putat Herzogius. ἀθῶος scribendum esse, non ἀθῶος, docet Elmsleius ad Eurip. Med. 1267.

9. καὶ μετ' ἐκλεκτοῦ ἐκλεκτὸς ἔση] Editoribus ante Wottonum qui hanc clausulam omittunt, fraudi fuit magis, ut videtur, typhotetarum incuria quam error Junii, ejus versio Latina haec verba agnoscit. Russellius plenam lectionem Wottoni et Codicis MSti exhibet in Graecis, interpretationi autem nihil addit.

Corinthio-
rum dissen-
sio quam
perniciosa.

“καὶ μετὰ στρεβλοῦ διαστρέψεις.” Κολληθῶμεν οὖν τοῖς ἀθῶοις καὶ δίκαιοις· εἰσὶν δὲ οὗτοι ἐκλεκτοὶ τοῦ Θεοῦ. Ἰν[α] τί ἔρεις, καὶ θυμοί, καὶ διχοστασίαι, καὶ σχίσματα, πόλεμός τε ἐν ὑμῖν; ἢ οὐχὶ ἓνα Θεὸν ἔχομεν, καὶ ἓνα Χριστόν; καὶ ἐν Πνεῦμα τῆς χάριτος 5 τὸ ἐκχυθὲν ἐφ’ ἡμᾶς, καὶ μία κλήσις ἐν Χριστῷ; ἵνα τί διέλκομεν καὶ διασπῶμεν τὰ μέλη τοῦ Χριστοῦ, καὶ στασιάζομεν πρὸς τὸ σῶμα τὸ ἴδιον, καὶ εἰς τοσαύτην ἀπόνοιαν ἐρχόμεθα, ὥστε ἐπιλαθέσθαι ἡμᾶς ὅτι μέλη ἐσμὲν ἀλλήλων; Μνήσθητε τῶν λόγων Ἰησοῦ 10 τοῦ Κυρίου ἡμῶν, εἶπε γάρ· “Οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ

2. ἐκλεκτοὶ] Ex hoc loco constat eos esse ἐκλεκτοὺς τοῦ Θεοῦ, qui ἀθῶοι ac δίκαιοι sunt; adeo ut δικαιοσύνη praecedat electionem: aliis in locis significat idem quod κλητοί, i. e. ἅγιοι, πιστοί, ἀδελφοί, μαθηταί· in Ecclesiam accepta fide Christiana admissi, et sacro baptismatis lavacro initiati; per *electos* enim *vocatos* et *sanctificatos* nusquam, quod sciam, in Sacris Scripturis aut apud Sanctos Patres intelligitur, quod singuli aeternis Dei decretis ad salutem destinati eo modo irresistibili gratia aguntur, ut a fide, et consequenter a salute, nequeant desciscere. WOTT.

4. ἐν ὑμῖν] Junius, [cui adsentiantur Fell. Cotel. Colom. Schoenem. Hornem. Dressel.] mavult ἡμῖν, propter sequentia ἢ οὐχὶ ἓνα Θεὸν ἔχομεν, καὶ ἓνα Χριστόν; Sed non opus est ut aliquid mutemus; hujusmodi enim personarum mutationes saepius occurrunt in Sacris Scripturis Novi Testamenti. WOTT.

ib. ἢ οὐχὶ ἓνα Θεὸν κ. τ. λ.] Simile dictum B. Clementis laudat S. Basilius de Spiritu Sancto, § 29, [Opp. tom. ii p. 358 Paris. 1637.] Ἄλλὰ καὶ ὁ Κλήμης ἀρχαιώτερος· [Διονυσίου] Ζῆ, φησὶν, ὁ Θεός, καὶ ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστός, καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, quae verba ex quoniam opere accepta fuerint, nec dicitur a Cappadociae Archiepiscopo, nec divinare nos valemus. COTEL. Vide infra inter Fragmenta. Wottonus confert illud D. Pauli ad Ephes. iv 4—6, Ἐν σῶμα καὶ ἐν πνεῦμα, καθὼς καὶ ἐκλήθητε ἐν μιᾷ ἐλπίδι τῆς κλήσεως ὑμῶν, εἰς Κύριον, μία πίστις, ἐν βάπτισμα, εἰς Θεὸς καὶ Πατὴρ τῶν πάντων. et quae a S. Ignatio habentur in Ep. ad Magnes. [§ 7] μηδὲ πειράσθητε εὐλογόν τι φαίνεσθαι ἰδίᾳ ὑμῖν· ἀλλ’ ἐπὶ τὸ αὐτὸ μία προσευχή, μία δέησις, εἰς νοῦς, μία ἐλπίς . . . εἰς ἔστιν Ἰησοῦς Χριστός κ. τ. λ. Addas etiam I Cor. xii 12, 13, Καθάπερ γὰρ τὸ σῶμα ἓν ἐστί, καὶ μέλη ἔχει πολλά, πάντα δὲ τὰ μέλη τοῦ σώματος τοῦ ἐνός, πολλά ὄντα,

cum perverso perverteris. Quare innocentibus et justis jungamus nos, ii quippe sunt electi Dei. Cur inter vos sunt contentiones, irae, dissensiones, schismata, et bellum? Nonne unum Deum, et unum Christum habemus? Nonne unus est Spiritus gratiae, qui super nos effusus est, et una vocatio in Christo? Cur Christi membra divellimus et discerpimus, et contra proprium corpus seditionem movemus, eoque superbiae devenimus, ut nos invicem aliorum membra esse obliviscamur? Recordamini verborum Domini nostri Jesu Christi, dixit enim: *Vae illi homini: bonum erat ei si*

Jacob. iv 1.

1 Cor. viii 6.

Eph. iv 4.

1 Cor. xii

13.

Rom. xii 5.

Matt. xxvi

24. et xviii

6.

ἐν ἑστὶ σῶμα· οὕτω καὶ ὁ Χριστός. Καὶ γὰρ ἐν ἐνὶ πνεύματι ἡμεῖς πάντες εἰς ἐν σῶμα ἐβαπτίσθημεν.

6. μία κλήσις] Boisius vult ut legamus *μίαν κλήσιν*, vel *οὐχὶ καὶ ἐν ἑστὶ πνεῦμα . . . καὶ μία κλήσις . . .* Sed non opus est ut aliquid mutetur, de sensu enim satis constat; parum autem habuit S. Pater rhetoricas subtilitates, verborumque ac sententiarum elegantias. WOTT.

8. τὸ σῶμα τὸ ἴδιον] Vide supra § 37 extr. *εἰς τὸ σώζεσθαι ὅλον τὸ σῶμα.*

ib. *εἰς τοσαύτην ἀπόνοιαν*] Cf. supra, p. 6 l. 5, *εἰς τοσοῦτον ἀπονοίας.* Etymol. Magn. *Ἀπόνοια σημαίνει δύο, τὴν ὑπερηφανίαν καὶ τὴν θρασύτητα· καὶ γίνεται παρὰ τὸ ἀποθεῖν εἶναι τὸν νοῦν· καὶ γὰρ θρασύτης ἐστὶν ἡ ἀλογος τόλμα.* Ἡ ἀπὸ πρόθεσις χωρισμὸν δηλοῖ· *τουτέστιν ἡ χωρίζουσα τοῦ δέοντος.* Exempla idonea hujus significationis dabit Suicerus in voc. Altero sensu, *eoque vesaniae*, interpretantur Grassius, Ruchat. Herzog. Wakius, et Chevall.

I I. εἶπε γὰρ κ. τ. λ.] Quod An-

tiquis non insolens fuit, multa testimonia in unum conjungit: nempe Matt. xxvi 24, Luc. xvii 2, Matt. xviii 6, Marc. ix 42, et in Marco, aut in Luca, aut in utroque reperisse videtur *περιτεθῆ* pro hodierno *περίκειται* sicque in Luca exhibet Codex MS. qui est Bibliothecae Regiae 2247. Vulgata, *improbat*. Verbo etiam *περιτεθῆναι* utitur Theophylactus eum Evangelistam enarrans, necnon Origenes ad Matt. xviii. Et vero eadem divinorum eloquiorum compages struitur a Clemente Alex. ad finem Centonis iii, [18, p. 561 ed. Potter.] ubi cognominis sui Romani verba mutuatur; nec multum absimilis a Tertulliano, lib. iv 35 adv. Marcionem; ab Origene, Homil. 25 in Numeros; item ab Auctore Dialogorum contra Marcionistas, inter Origeniana Opera, Dial. 1; necnon ab Hilario ad Ps. cxix 167. Atque colligi potest ex locis Tertulliani ac Origenis, nonnulla exemplaria Evangelica habuisse *περιδέται*. Certe in Latino Eu-

“ ἐκείνω· καλὸν ἦν αὐτῷ εἰ οὐκ ἐγεννήθη, ἢ ἕνα
 “ τῶν ἐκλεκτῶν μου σκανδαλίσαι· κρεῖττον ἦν αὐτῷ
 “ περιτεθῆναι μύλον, καὶ καταποντισθῆναι εἰς τὴν
 “ θάλασσαν, ἢ ἕνα τῶν μικρῶν μου σκανδαλίσαι.”

Τὸ σχίσμα ὑμῶν πολλοὺς διέστρεψεν, πολλοὺς εἰς 5
 ἄθυμίαν ἔβαλεν, πολλοὺς εἰς δισταγμὸν, τοὺς πάντας
 ἡμᾶς εἰς λύπην· καὶ ἐπίμονος ὑμῶν ἐστὶν ἡ στάσις.

Exemplo
 D. Pauli,
 a conten-

MZ'. Ἀναλάβετε τὴν ἐπιστολὴν τοῦ μακαρίου
 Παύλου τοῦ Ἀποστόλου. Τί πρῶτον ὑμῖν ἐν ἀρχῇ

thymio legimus, Luc. xvii, 'Ex-
 ' pedit illi, ut mola asinaria
 ' alligetur ad collum ejus.'
 Idemque verbum in hoc Christi
 Sermone usurpant non pauci;
 ut Scriptor tractatus de Coena
 Domini in Cyprianicis operi-
 bus; Hilarius in Matthaeu, m.
 Canone 18, Paulinus Presbyter
 in Vita S. Ambrosii, et Hiero-
 nymus c. Jovinianum, i § 13,
 ad Ezech. capp. xvi, xxxiii
 xxxiv, ad Mich. iii, et ad Ma-
 lach. ii. COTELERIUS.

ib. Οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ] Citantur
 haec eadem a Clemente Alex-
 andrino, Strom. iii [18] p. 561
 ed. Potter. voce una vel altera
 leviter immutata; legimus enim
 apud ipsum, Οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ
 ἐκείνω, φησὶν ὁ Κύριος· καλὸν ἦν
 αὐτῷ, εἰ οὐκ ἐγεννήθη, ἢ ἕνα τῶν
 ἐκλεκτῶν μου σκανδαλίσαι· κρεῖττον
 ἦν αὐτῷ περιτεθῆναι μύλον, καὶ
 καταποντισθῆναι εἰς θάλασσαν, ἢ
 ἕνα τῶν ἐκλεκτῶν μου διαστρέψαι·
 τὸ γὰρ ὄνομα τοῦ Θεοῦ βλασφη-
 μέται δι' αὐτοῦς. Vocem δια-
 στρέψαι proculdubio ex hoc
 nostro petivit, apud quem legi-
 mus immediate subjunctum Τὸ
 σχίσμα ὑμῶν πολλοὺς διέστρεψεν,
 κ. τ. λ. Nemo autem praeter
 Anonymum [Bernardum] in

animum suum potuit inducere
 vel suspicari, haec ex Alexan-
 drino a nescio quo interpolatore
 sumpta fuisse; omnia enim mi-
 nus apte apud Alex. quam apud
 Romanum cohaerent; quod cui-
 vis constabit, qui Clementem
 cum Clemente conferet. WOTT.
 Bernardus atque Clericus al-
 terum hinc pro suspicione sua
 argumentum arripuerunt, quo
 testarentur hancece Epistolam ex
 Clemente Alex. ab aliquo in-
 terpolatam esse. 'Neminem'
 enim 'fore,' inquit Clericus, qui
 ' a se impetrare possit, ut cre-
 ' dat, utrumque casu duo haec
 ' loca conjunxisse et eodem
 ' modo immutasse, aut Clemen-
 ' tem Alex. citasse Evangelia
 ' ex Clemente Romano.' Sed
 hoc argutari est; talibusque
 fictionibus non opus habet, qui
 semel animadvertit, quot loca
 et quomodo Clemens Alex. ex
 Romano mutuatus sit. Nec
 vero improbable est, quod prae-
 cipue urget Coustantius, vulgata
 olim fuisse quaedam Evangelio-
 rum exemplaria, in quibus ea-
 dem illa loca conjuncta lege-
 rentur, siquidem non solum in
 diversis Patrum locis a Cote-
 lerio allatis eadem conjuncta

natus non fuisset, quam ut unum ex electis meis scandalizaret: melius erat ut ei mola circumponeretur, et demergeretur in mare, quam ut unum de pusillis meis scandalizaret. Schisma vestrum multos pervertit, multos in animi dejectionem, multos in vacillationem, omnes nos in tristitiam conjecit; et adhuc seditio vestra durat.

XLVII. Epistolam beati Pauli Apostoli in manus sumite. Quid primum vobis statim in initio

legantur, sed etiam in vetere exemplari Graeco vestigia hujus lectionis exstant, et inter variantes N. T. proferantur. SCHOENEMAN. Pearsono iudice, veritati magis consonum est ab Apostolis ipsis aut eorum discipulis haec accepisse Clementem. Vindic. Ignat. P. ii, cap. 9.

1. καλὸν ἦν] Post ἐκείνω, Junius, Boisius, et Fellus interponendum esse censent δι' οὗ τὰ σκάνδαλα ἔρχεται, ex Evangelio S. Matthaei. Quum autem neque Cod. MS. neque Clemens Alex. qui ex nostro ea petivit, haec agnoscant, hanc esse Clementis nostri veram ac genuinam lectionem non dubito. WOTT.

ib. εἰ οὐκ ἐγεννήθη,] μᾶλλον interponendum esse post αὐτῷ censent Junius, Fellus, et Colomesius. Minime sane probanda est haec emendatio; dicitur enim Hellenistico more a S. Patre; ideoque, sicut in Hebraea lingua, comparatio non fit nisi per ἤ. WOTT. Neque Textus Sacer, S. Matt. xxvi 24, unde partem hanc sententiae Clemens proculdubio de-

duxit, neque Clem. Alex. qui haec exscripsit, agnoscunt μᾶλλον. GALLAND.

4. ἡ ἓνα τῶν μικρῶν μου σκανδαλίσαι.] Clem. Alex. ἡ ἓνα τῶν ἐκλεκτῶν μου διαστρέψαι. μικρῶν legitur apud omnes Evangelistas. WOTT.

9. ἐν ἀρχῇ τοῦ Εὐαγγελίου] Εὐαγγέλιον hoc loco late sumitur, et Apostolorum scripta comprehendit, ut apud Nysseum, qui contra Apollinarem locum ex Epist. S. Johannis laudans, scribit, . . . καθὼς φησι τὸ Εὐαγγέλιον, ὅλον τότε τὸν κόσμον ἐν τῷ πονηρῷ κείσθαι. [ad Theophilum, Opp. iii p. 263 Paris. 1638.] Sic Legis nomine non tantum Πεντάτευχος Moysis, sed Prophetarum etiam interpretationes, et reliqui Veteris Testamenti libri intelliguntur. Unde Johannis cap. x 34 locus Psalmistae, ἐγὼ εἶπα, θεοὶ ἔστε, scriptus esse dicitur ἐν τῷ νόμῳ et cap. xv 25 ejusdem Evangelii, ὅτι ἐμίσησάν με δωρεάν, quae verba sunt Psalmistae, Ps. xxxiv 19, ἐν τῷ νόμῳ scripta esse dicuntur; et ad Corinth. I xiv 21 locus Esaiæ ab Apostolo ἐν νόμῳ scriptus

tionibus
Corinthios
dehortan-
tis, usus,
humilita-
tem et res-
ipiscen-
tiam com-
mendat.

τοῦ Εὐαγγελίου ἔγραφεν; ἐπ' ἀληθείας πνευματικῶς ἐπέστειλεν ὑμῖν, περὶ αὐτοῦ τε καὶ Κηφᾶ τε καὶ Ἀπόλλω, διὰ τὸ καὶ τότε προσκλίσεις ὑμᾶς πεποιθῆσθαι. Ἄλλ' ἢ πρόσκλισις ἐκείνη ἦττον ἀμαρτίαν ὑμῶν προσήνεγκεν· προσεκλίθητε γὰρ Ἀποστόλοις 5 μεμαρτυρημένοις, καὶ ἀνδρὶ δεδοκιμασμένῳ παρ' αὐτοῖς. Νυνὶ δὲ κατανοήσατε τίνες ὑμᾶς διέστρεψαν, καὶ τὸ σεμνὸν τῆς περιβοήτου φιλαδελφίας ὑμῶν

esse dicitur. JUNIUS. ἐν ἀρχῇ τοῦ Εὐαγγελίου est, inquiunt viri docti, in principio Epistolae primae ad Corinthios. Evangelii scilicet nomine comprehenditur totum Testamentum Novum, ut cernere est Constit. Apost. i § 5, atque docet Origenes, Praefat. Comment. in Johannem. [§ 6, Opp. tom. iv p. 7 ed. Ben.] Unde ab eodem Adamantio, ad Matth. xxi 45, locus I Cor. ii 15 tamquam Evangelii citatur. [Opp. tom. iii p. 787.] Sit ergo *in principio Evangelii*, idem ac apud Clementis imitatore[m] Polycarpum, § 11, *in principio Epistolae*. Forte tamen principium Evangelii hic denotat prima praedicationis Evangelicae tempora. Cf. Philipp. i 5, ἐπὶ τῇ κοινωνίᾳ ὑμῶν εἰς τὸ εὐαγγέλιον, ἀπὸ πρώτης ἡμέρας ἄχρι τοῦ νῦν. et iv 15, οἴδατε δὲ καὶ ὑμεῖς, Φιλιππησιοι, ὅτι ἐν ἀρχῇ τοῦ εὐαγγελίου, ὅτε ἐξῆλθον ἀπὸ Μακεδονίας, οὐδεμία μοι ἐκκλησία ἐκoinώνησεν εἰς λόγον δόσεως καὶ λήψεως, εἰ μὴ ὑμεῖς μόνοι. Alio sensu Hieronymus c. Jovinianum, ii § 11, [§ 15, tom. ii p. 350 ed. Vallars.] scribit, 'In foribus Evangelii, 'Anna inducitur,' et

ante eum Tertullianus de Jevuniis, § 8, [p. 548 ed. Rigalt.] 'In limine Evangelii Anna,' &c. Fores enim ac limen Evangelii dicuntur tempora praecedentia mox secuturum Evangelium, quod, teste Hieronymo in Jovinianum i § 14, [§ 26, p. 277 ed. Vallars.] ante crucem Christi non erat. COTEL. Cum Junio faciunt Guil. Burton, Heinsius, Exercit. Sacr. lib. vi ad Rom. ii 16, et Millius, qui antestatur Irenaeum, iv 66, scil. IV xxiv i ed. Massuet. 'Legite diligentius id quod ab 'Apostolis est Evangelium nobis datum.' Nullus autem dubito quin Clemens respiceret prima praedicationis Evangelicae tempora, quod cum Cotelario viderunt Fell. Wotton. Frey. Hefel. Hilgenfeld. et Dreselius; quo sensu Scriptores Ecclesiastici hanc phrasin frequentant. Cf. Lessium, *Ueber Religion*, i 516. Ruchatus interpretatur, *au commencement (de sa prédication) de l'Évangile*. Grassius, *au commencement de l'Épître qu'il vous adresse?* Wakius, *at his first preaching the Gospel among you.*

Evangelii scripsit? Certe divinitus inspiratus, de seipso, de Cepha, et Apollo, per Epistolam vos ^{1 Cor. i 10} et sq. monuit, quia etiam tum inter vos factiones et partium studia fuerant. Verum factio illa minus vobis peccatum intulit; in Apostolos enim praeclearo testimonio celebres, et virum ab illis probatum animis propendebatis. Nunc vero qui sint,

1. πνευματικῶς] Monitu et ductu Spiritus Sancti.

2. καὶ Κηφᾶ] Hinc constat Cepham, a S. Paulo memoratum, [1 Cor. i 12, iii 22,] non fuisse alium a S. Petro; inquit enim Clemens Ἀποστόλοις γὰρ προσεκλήθητε: neque locum esse explicationi Theodoreti, Chrysostomi, et Theophylacti, qui volunt S. Paulum usum fuisse prosopopoeia ad Corinthios, eaque ad seipsum, Petrum, et Apollo transtulisse, quae de aliis dicenda essent, ut celaret veram causam et ipsos auctores Schismatis quod apud eos ortum fuit. Quibus accedit Tillemontius, vid. Not. 36 de S. Petro. Contendit etiam S. Petrum non Evangelium Corinthiis praedicasse; et eos, siqui Petri se fuisse dixerunt, eum alibi audiisse. Nos Clementem, qui et ipse tum Petrum tum Paulum Romae audiit, hac in re, potius quam istorum incertas conjecturas, sequimur. WOTT. Quod alius Cephas a Petro agnoscere non debeat, nos docent Hieronymus, [ad Galat. ii 11, 12, Opp. tom. vii, p. 409 ed. Vallars.] Claudius Taurinensis, et Anselmus ad Gal. ii, ubi contrariam refellunt sententiam; de qua consule etiam Eusebium, H. E. i 12. COTEL.

VOL. I.

Eusebium, in loco a Cotelerio indicato, recitat testimonium Clementis Alex. Hypotyp. v. Conf. Chrysostom. Homil. in Gal. ii. 11, Opp. tom. iii p. 362 ed. Bened. Plura de hac quaestione dabit Vallarsii annotatio. Cum Wottono et Cotelerio stant Coustantius, et Guilielmus Burton, qui Salmasii auctoritate nititur. τε post Κηφᾶ primus restituit Wottonus, quem secuti sunt Galland. Schoenem. Hefel. Reithmayr. et Dresselius.

4. ἡ πρόσκλισις ἐκείνη] Cod. MStus ΠΡΟΣΚΛΗΣΕΙΣ. Russelius, Gallandius, et Schoenemannus post Wottonum legunt ἡ πρόσκλισις ἡ ἐκείνη; at Cod. MStus lectionem a Junio evulgatam exhibet. Vox πρόσκλισις legitur supra, p. 96, l. 6.

ib. ἦτον ἁμαρτίαν] Legendum ἦτονα ἁμαρτίαν. Sic apud S. Joan. xix 11, ὁ παραδιδούς με σοὶ μείζονα ἁμαρτίαν ἔχει. Omissit, ut fit, librarius ultimam prioris vocis literam, quod ab eadem litera vox posterior ordiretur. DAVIS. Hanc conjecturam Davisii in contextum admiserunt Hefelius et Dresselius.

8. τὸ σεμνὸν τῆς περιβόητου] Conf. supra, p. 8 l. 1, τὸ σεμνὸν καὶ περιβόητον καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις ἀξιαγάπητον ὄνομα ὡμῶν.

A 2

ἐμείωσαν. Αἰσχροί, ἀγαπητοί, καὶ λίαν αἰσχροί, καὶ ἀνάξια τῆς ἐν Χριστῷ ἀγωγῆς, ἀκούεσθαι, τὴν βεβαιοτάτην, καὶ ἀρχαίαν Κορινθίων ἐκκλησίαν, δι' ἐν ἣ δύο πρόσωπα στασιάζειν πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους. Καὶ αὕτη ἡ ἀκοὴ οὐ μόνον εἰς ἡμᾶς ἐχώρησεν, ἀλλὰ 5 καὶ εἰς τοὺς ἑτεροκλιεῖς ὑπάρχοντας ἀφ' ἡμῶν ὥστε καὶ βλασφημίας ἐπιφέρεσθαι τῷ ὀνόματι Κυρίου διὰ τὴν ὑμετέραν ἀφροσύνην, ἑαυτοῖς δὲ κίνδυνον ἐπέξεργάζεσθαι.

Ut ad fraterni amoris stu-

ΜΗ'. Ἐξάρωμεν οὖν τοῦτο ἐν τάχει, καὶ προσ- 10 πέσωμεν τῷ Δεσπότη, καὶ κλαύσωμεν ἰκετεύοντες

2. ἀγωγῆς,] ἀγωγή *vivendi ratio*, sicut infra § 48, et apud D. Paulum ad Tim. II iii 10, ubi Theophylactus hanc vocem per βίον καὶ πολιτείαν exponit. Conf. II Maecab. iv 16. Sic Clemens Alex. Paedag. i 7, p. 129 ed. Potter. ἀγωγή τε ὀρθή, ἀνάγουσα εἰς οὐρανόν. et iii 12, p. 303, ἣ δὲ ἀρίστη ἀγωγή, εὐταξία ἐστὶ κ. τ. λ. Plura dabit Krebsius, Observ. in Nov. Test. e Flav. Josepho, p. 365.

ib. ἀκούεσθαι,] Junius, Boisius, Fellus, et Colomesius legendum putant ἀκούεσθαι. WOTT. δεῖ subaudiri, uti in praeceptis passim ante infinitivum, docet Hefelius, post Clericum ad Barnabae Epistolam, § 1. 'Sicut ergo locutus est, honestius et 'altius accedere [scil. debemus] 'ad aram illius.'

3. ἀρχαίαν] Ecclesia Corinthiorum dicitur ἀρχαία, non absolute, quum enim Clemens scripserit hanc Epistolam, Ecclesia Christi nondum quadraginta annorum fuit, sed respectu habito ad alias, immo ad

ipsam Ecclesiam Romanam; vel dicitur ἀρχαία, eo quod paene in ipsis Evangelii primordiis fuerit fundata; unde S. Irenaeus de Ecclesia Romana dicit: 'maximae et antiquissimae' (proculdubio ἀρχαιοτάτης) . . . 'a gloriosissimis duobus Apostolis Petro et Paulo fundatae et constitutae Ecclesiae.' [III iii 2, p. 175 ed. Massuet.] Quod si inde Ecclesiae Romanae aliquid honoris accedit, quod est ἀρχαιοτάτη, eam praecedit Corinthiorum Ecclesia ab iisdem gloriosissimis duobus Apostolis, Petro scil. et Paulo, fundata et constituta. WOTT. Nequaquam solide ex hoc epitheto inferunt V. D. tempore demum Domitiani aut Trajani scriptam fuisse hanc Epistolam, quum tempore Neronis antiqua nequiverit appellari Ecclesia. Ut enim taceam, quod recte observavit Colomesius, antiquam vocari sensu comparativo, respectu aliarum recentiorum Ecclesiarum, haud negligenda est egregia

qui vos perverterint, et inclyti amoris vestri fraterni decus imminuerint, vobiscum perpendite. Turpia, dilecti, turpia valde, et Christiana conversatione indigna, audiri primordiale et in fide firmissimam Corinthiorum Ecclesiam, unius aut duorum causa, contra Presbyteros seditionem movere. Et hic quidem rumor non tantum ad nos, sed ad eos etiam qui a nobis animo sunt alieniore, manavit; ita ut propter vestram amentiam, blasphemiae nomini Domini inferantur, et vobis ipsis periculum creetur.

Rom. ii 24
I Tim. vi 1.

XLVIII. Auferamus igitur hoc quam celerrime, pedibus Domini advolvamur, et flentes suppliciter

observatio cl. Dodwelli, Ecclesiam hanc vocari *ἀρχαίαν*, i. e. primordiale potius, quam antiquam: quippe quae in prima Evangelii *ἀρχῇ* fuerit ad fidem Domini conversa: eodem modo quo Mnasonem legimus superstitibus adhuc Apostolis vocatum *ἀρχαίον μαθητήν*, Act. xxi 16. Nempe honoratiores fuere illae Ecclesiae quae conditae ante alias, inprimis quae in ipsa *ἀρχῇ τοῦ Εὐαγγελίου* fidem receperunt. Conversionem autem Corinthiorum jam legimus contigisse Act. xviii. Vid. haec pluribus prosequentem virum eruditum in Dissert. 2 ad Opp. Posthum. Pearsoni p. 222. FREY. Conf. *πάλαι*, de brevi tempore dictum infra, in Mart. Ignat. § 3.

4. *πρόσωπα*] Apud Theologos, Sanctos Patres, et rerum Liturgicarum Scriptores, *τὸ πρόσωπον* significat subsistentiam unam, distinctam, individuum atque intelligentem; quam etiam et *ὑπόστασις* appellant. Nescio

vero, an *τὸ πρόσωπον* pro homine usurpatur alibi, nisi in hac ipsa Epistola § 1, [p. 7, l 4] et in II Epist. S. Pauli ad Cor. [i 11,] *ἐκ πολλῶν προσώπων εὐχαριστία*, quem secutus est Clemens; et S. Ignatii ad Magnesium [§ 6] *Ἵπεὶ οὖν ἐν τοῖς προγεγραμμένοις προσώποις τὸ πᾶν πλήθος ἐθεώρησα ἐν πίστει καὶ ἀγάπῃ*. Parallelum his locum apud Sacros vel Ethnicos Scriptores me comperisse haud memini. WOTTON. Vide notata supra, p. 6 l. 4. Exempla hujus significationis congescit Wetstenius in notis ad II Cor. i 11.

6. *ἐτεροκλιεῖς*] Proculdubio S. Pater vult Ethnicos; respicit autem illud S. Pauli, Rom. ii 24, *τὸ γὰρ ὄνομα τοῦ Θεοῦ δι' ὑμᾶς βλασφημεῖται ἐν τοῖς ἔθνεσιν*. WOTT.

8. *ἐαυτοῖς δὲ κίνδυνον*] Junius et Fellus mallent *ἐαυτοῖς τε κίνδυνον*. De Persecutionibus intelligunt Lipsius et Hilgenfeldius.

dium cito
redeant.

αὐτόν, ὅπως ἴλεως γενόμενος ἐπικαταλλαγῆ ἡμῖν, καὶ ἐπὶ τὴν σεμνὴν τῆς φιλαδελφίας ἡμῶν ἀγνὴν ἀγωγὴν ἀποκαταστήσῃ ἡμᾶς. Πύλη γὰρ δικαιοσύνης ἀνεφργυῖα εἰς ζῶν ἄτῃ, καθὼς γέγραπται, “Ἀνοιξατέ μοι πύλας δικαιοσύνης, εἰσελθὼν ἐν αὐταῖς ἐξομο- 5
“ λογήσομαι τῷ Κυρίῳ. Ἀὕτῃ ἡ πύλη τοῦ Κυρίου· “ δίκαιοι εἰσελεύσονται ἐν αὐτῇ.” Πολλῶν οὖν πυλῶν ἀνεφργυῖων, ἡ ἐν δικαιοσύνῃ αὕτῃ ἐστὶν ἡ ἐν Χριστῷ, ἐν ᾗ μακάριοι πάντες οἱ εἰσελθόντες, καὶ κατευθύνοντες τὴν πορείαν αὐτῶν ἐν ὁσιότητι καὶ 10
δικαιοσύνῃ, ἀταράχως πάντα ἐπιτελοῦντες. Ἦτω τις πιστός, ἦτω δυνατὸς γνῶσιν ἐξειπεῖν, ἦτω σοφὸς ἐν

2. ἡμῶν ἀγνῆν] Pronominis genitivum e Cod. MSto primus exhibuit Wottonus. Idem, cum Cotel. Colom. Hefel. et Dreselio, καὶ inserendum esse existimat inter ἡμῶν et ἀγνῆν, quia scilicet apud Clementem Alexandrinum qui hunc locum laudat Strom. iv 17 p. 613 ed. Potter. legimus Ἡ σεμνὴ οὖν τῆς φιλανθρωπίας καὶ ἀγνῆ ἀγωγή τὸ κοινωφελές ζητεῖ.

4. Ἀνοιξατέ μοι πύλας] Citantur haec a Clemente Alexandrino: Ἀνοιξατέ οὖν, φησὶν ἡ γραφή, πύλας δικαιοσύνης· ἵνα ἐν αὐταῖς εἰσελθὼν ἐξομολογήσομαι (ἰσ. ἐξομολογήσωμαι) τῷ Κυρίῳ· ἀλλ’ αἱ μὲν εἰς δικαιοσύνην ὁδοί, πολυτρόπως σώζοντος τοῦ Θεοῦ, ἀγαθὸς γάρ, πολλὰ τε καὶ ποικίλαι καὶ φέρουσαι εἰς τὴν κυρίαν ὁδὸν τε καὶ πύλην· εἴαν δὲ τὴν βασιλικὴν τε καὶ αὐθεντικὴν εἰσοδὸν ζητῆς, ἀκούσι. Αὕτῃ ἡ πύλη τοῦ Κυρίου· δίκαιοι εἰσελεύσονται ἐν αὐτῇ. Πολλῶν τοίνυν ἀνεφργυμένων πυλῶν ἐν δικαιοσύνῃ, αὕτῃ ἦν ἐν Χριστῷ· ἐν ᾗ μακάριοι πάντες οἱ εἰσελθόντες,

καὶ κατευθύνοντες τὴν πορείαν αὐτῶν ἐν ὁσιότητι γνωστικῇ. Qui subnectit, αὐτίκα ὁ Κλήμης ἐν τῇ πρὸς Κορινθίους ἐπιστολῇ κατὰ λέξιν φησὶ, τὰς διαφορὰς ἐκτιθέμενος τῶν κατὰ τὴν Ἐκκλησίαν δοκίμων. Ubi, si ego recte conjicio, αὐτίκα praecedentibus immediate subnexum innuit Clementis esse tam ea quae praecedunt, quam ea quae sequuntur. Ἦτω τις πιστός, ἦτω δυνατός τις γνῶσιν ἐξειπεῖν· ἦτω σοφὸς ἐν διακρίσει λόγων· ἦτω γοργὸς ἐν ἔργοις. Strom. [i 7 pp. 338, 339 ed. Potter.] . . . Eadem habentur, at paullo aliter, lib. vi, [vid. not. supra, p. 172, l. 11] adeo ut Clemens Alexandrinus non minus a seipso quam a Clemente Romano dissideat. Unde liceat Anonymo [Bernardo] discere Clementem Alex. non fideliter adeo citare ex aliis ut eorum verba semper αὐτολεξεί exhibeat. WOTT.

5. ἐξομολογήσομαι] Ita Edd. omnes, si Wotton. et Russel. excipias. Recte, ut mihi qui-

imploremus eum, ut propitius factus nobis reconciliari velit, nosque in decoram et castam fraterni amoris conversationem nostram restituat. Haec enim porta justitiae est ad vitam aperta, sicut scriptum est, *Aperite mihi portas justitiae, ingressus in eas confitebor Domino: haec porta Domini, justi intrabunt in eam.* Quum igitur multae portae apertae sint, quae in justitia est, eadem et in Christo est, in quam beati sunt omnes qui intrarunt, et iter suum in sanctitate et justitia direxerunt, sine perturbatione omnia et in pace peragentes. Sit aliquis fidelis, sit potens in explicanda cognitione, sit sapiens in sermonum

Ps. cxviii
19, 20.Matt. vii
13, 14.

dem videtur, ita enim apud LXX, et vocales O et Ω saepius in Codice nostro permutantur quam ut nos oporteat ὡα inserere ante εἰσελθῶν, quod mallet Wott. quia librarius ΕΞΟΜΟΛΟΓΗΣΩΜΑΙ exhibet. Vir ipse doctissimus nequaquam existimavit pro προσκλήσεις editionum ΠΡΟΣΚΛΗΣΕΙΣ MSti exhibendum esse supra, § 47, quia sic exaravit librarius noster.

7. Πολλῶν οὖν πυλῶν] Citantur haec a Clemente Alex. Strom. vi, [8, p. 772 ed. Potter.] tamquam ex S. Barnaba, lapsu memoriae, vel levi incuria, aut errore; supra enim, Strom. i, [7, p. 338 ed. Potter.] Clementi, ut mihi videtur, ea tribuit. Sin aliter se res habeat, et alienis, sive Clementis, sive Barnabae, tamquam suis utatur, i Strom. inde discat Anonymus [Bernardus] male ab eo concludi, quia aliquibus, tacito Clementis nomine, tamquam suis utitur Alexandrinus, quae in hac Epistola inveniun-

tur, ideo hanc interpolatam fuisse ex Clem. Alex. Legimus autem Strom. vi, [8] Ἀνοίξατέ μοι πύλας δικαιοσύνης, φησίν· ἐν αὐταῖς εἰσελθὼν ἐξομολογήσομαι τῷ Κυρίῳ· αὕτη ἡ πύλη τοῦ Κυρίου· δίκαιοι εἰσελεύσονται ἐν αὐτῇ· ἐξηγούμενος δὲ τὸ ῥητὸν τοῦ Προφήτου Βαρνάβας ἐπιφέρει· Πολλῶν πυλῶν ἀνεφρνιῶν, κ. τ. λ. Cf. quae habentur Strom. i, de quibus vide notam praecedentem. [p. 174 l. 2.] WOTT. Vid. Routh. Annot. in Hegesippi Fragm. Reliq. Sacr. i 234-237.

8. ἡ ἐν Χριστῷ] Cf. Hermae Pastorem III, Simil. ix 12, 'Porta vero Filius Dei est, qui 'solus est accessus ad Deum;' et Ignatii Ep. ad Philad. § 9, αὐτὸς ὡν θύρα τοῦ Πατρὸς κ. τ. λ.

11. ἀταράχος] Rectius opinor καὶ δικαιοσύνη καὶ ἀταράχος πάντα ἐπιτελοῦντες. BOISIUS.

12. γῶσιν ἐξεπεῖν,] Grassius, qu'il ait le don d'instruire les autres. Ruchatus, qu'il ait une grande capacité à expliquer la

διακρίσει λόγων, ἦτω ἀγνὸς ἐν ἔργοις· τοσοῦτω γὰρ μᾶλλον ταπεινοφρονεῖν ὀφείλει, ὅσῳ δοκεῖ μᾶλλον μείζων εἶναι, καὶ ζητεῖν τὸ κοινωφελὲς πᾶσιν, καὶ μὴ τὸ ἑαυτοῦ.

Charitatis
encomium.

ΜΘ'. Ὁ ἔχων ἀγάπην ἐν Χριστῷ, τηρησάτω τὰ 5
τοῦ Χριστοῦ παραγγέλματα. Τὸν δεσμὸν τῆς ἀγά-
πης τοῦ Θεοῦ τίς δύναται ἐξηγήσασθαι; τὸ μεγα-
λείου τῆς καλλονῆς αὐτοῦ τίς ἀρκεῖ, ὡς ἔδει, εἰπεῖν;
τὸ ὕψος, εἰς ὃ ἀνάγει ἡ ἀγάπη, ἀνεκδιήγητόν ἐστιν.

science. Herzogius, *sei er mächtig in Auslegung.*

ib. ἐν διακρίσει] Libb. impr. omnes habent ἐν δικαίᾳ κρίσει: non adeo recte. Codex enim MStus exhibet ΔΙΑΚΡΙΣΙΝ. Lego autem cum Clemente Alex. διακρίσει; ita enim ab eo exhibetur in utroque loco, viz. Strom. i prius citato, et Strom. vi. Forte scripsit Clemens Romanus διακρίσεισιν; errore autem facili librarius, lapsis literis ε σ, posuit διάκρισιν. WOTT. Mililius quoque et Davisius ἐν διακρίσει e Clemente Alexandrino reponēbant, cui lectioni favet usus verbi διακρίνειν in I Cor. xiv, 29, Προφήται δὲ δύο ἢ τρεῖς λαλείωσαν, καὶ οἱ ἄλλοι διακρινέτωσαν. Cf. διακρίσεις διαλογισμῶν, Rom. xiv 1, διακρίσεις πνευμάτων, I Cor. xii 10. Ego quidem, quum Codicem acrius inspicerem, ΔΙΑΚ . ΙΑΚΡΙΣΙΝ cernere visus sum, verisimillimumque duxi duas priores syllabas repetitas fuisse, per eandem festinationem et incuriam quibus debemus accusativum pro dativo quem sensus plane postulat. Librario indocto γνώσιω proxime praecedens fraudi forsitan fuit. Sed pergamena

in hac parte MSti tam trita, tam commaculata est, ut nemo sanorum pro certo hoc vel illud statuere audeat.

i. λόγων] Διάκρισις λόγων idem est atque διάκρισις πνευμάτων, I Cor. xii 10; pertinet autem ad orationes in Christianorum concionibus habitas diducandas, et cum Christiana veritate recte intellecta comparandas. LIPSIUS.

ib. ἦτω ἀγνὸς ἐν . . .] Coniiciebat Cotelerius [post Junium] ex altero Clemente reponendum esse ἦτω γοργὸς ἐν ἔργοις. Sed nihil nos cogit ut MS. emendemus ex Alexandrino; qui, aliorum scripta excerpens, addit, detrahit, invertit, ut viris eruditus compertum. GALLAND. Clemens Alex. Strom. i 7, p. 339 ed. Potter. habet ἦτω σοφὸς ἐν διακρίσει λόγων ἦτω γοργὸς ἐν ἔργοις. at vi 8, p. 773, ἦτω σοφὸς ἐν διακρίσει λόγων, ἦτω γοργὸς ἐν ἔργοις, ἦτω ἀγνός. quam lectionem, ut pleniorē, sic veriorē existinant Potterus, et Grabiū in Spicilegio, i p. 263.

ib. τοσοῦτω γὰρ μᾶλλον] Ita cum Cod. MSto Wott. Russel. Galland. Hornem. Hefel. Reithmayr. Dresselius, necnon Clem.

dijudicatione, sit castus in operibus; quanto major esse videtur, tanto humilior esse debet, et quod omnibus utilitatem afferat, non suum quaerere.

XLIX. Qui charitatem in Christo habet, servet Christi mandata. Vinculum charitatis Dei quis potest enarrare? quis praestantiae ejus magnificentiam prout par est enarrare valet? Altitudo ad quam evehit charitas inenarrabilis est. Cha-

Alex. Caeteris Edd. deest γάρ, nec quidem incommode.

ib. τοσοῦτω γάρ κ. τ. λ.] Citatur in Antonii Melissa, Parte 2, Serm. 73, Κλήμεντος... τοσοῦτόν τις μᾶλλον ὀφείλει ταπεινοφρονεῖν, ὅσον δοκεῖ μᾶλλον εἶναι καλὸν γὰρ αἰὲ τῶ κρείττονι τὸ χειρὸν ἀκολουθεῖν, διὰ βελτιώσεως ἐλπίδα. [Sic legitur in Cod. Baroec. cxliii, fol. 160.] Et in Maximo, Locorum Communium Sermone 49, Κλήμεντος τοσοῦτόν τις μᾶλλον ὀφείλει ταπεινοφρονεῖν, ὅσον δοκεῖ μᾶλλον εἶναι. Vides et abesse utrobique vocem μείζων, et sententiam καλὸν γάρ κ. τ. λ. sejungi debere a priori. Quod postremum firmat veteris codicis auctoritas; necnon Damasceni Eclogae MStae in Bibliotheca Claromontana, cap. Περὶ συναγωγῆς χρηστῶν ἀνδρῶν. quae Philoni adscribunt illud καλὸν γὰρ αἰὲ κ. τ. λ. COTEL. Græbius quoque, in Spicil. tom. i p. 270, censet Epistolae Clementinae additam hic vocem μείζων. Sed nihil detrahendum suadet Clemens Alex. qui hanc S. Patris sententiam integram recitat. Strom. vi 8, p. 773. GALLAND.

3. καὶ ζητεῖν] Videtur S. Pater digitum intendisse in illud

I Cor. x 33, μὴ ζητῶν τὸ ἑμαυτοῦ συμφέρον, ἀλλὰ τὸ τῶν πολλῶν, ἵνα σωθῶσι. GALLAND.

6. Τὸν δεσμὸν] Citantur haec a B. Hieronymo, qui in Commentariis in Ep. ad Eph. [iv 1.] *Obsecro itaque vos ego vinculus in Domino*, ita adnotavit: 'Potest et in Christi vinculis et in carcere pro martyrio constitutus haec scribere; melius autem est, si vincum in Christi charitate dicamus. Cujus rei et Clemens ad Corinthios testis est, scribens *Vinculum charitatis Dei quis poterit enarrare?*' [Opp. tom. vii p. 606 ed. Vallars.] WOTT.

8. ἀρκεῖ, ὡς ἔδει,] Millius et Wottonus mirantur quomodo istas tres voces eruerit Junius, quippe quae plane fugerant e MSto. Mihi autem, summa qua potui cura Codicem inspicienti, visum est harum vocum reliquias tenuissimas quidem adhuc exstare.

9. τὸ ὕψος, κ. τ. λ.] Habentur haec a Clemente Alex. usque ad εἰ μὴ οὖς ἂν καταξιώσει ὁ Θεός, at multo compendiosius. Αὕτη ἐστὶν ἡ ἀγάπη, τὸ ἀγαπᾶν τὸν Θεὸν καὶ τὸν πλησίον· αὕτη εἰς τὸ ἀνεκδιγήγητον ὕψος ἀνάγει. Ἀγάπη καλύπτει πλήθος ἁμαρτιῶν ἀγάπη

Ἄγάπη κολλᾷ ἡμᾶς τῷ Θεῷ, ἀγάπη καλύπτει πληθους ἁμαρτιῶν, ἀγάπη πάντα ἀνέχεται, πάντα μακροθυμεῖ· οὐδὲν βάνουσον ἐν ἀγάπῃ, οὐδὲν ὑπερήφανον· ἀγάπη σχίσμα οὐκ ἔχει, ἀγάπη οὐ στασιάζει, ἀγάπη πάντα ποιεῖ ἐν ὁμοιοίᾳ· ἐν τῇ ἀγάπῃ ἐτελειώθησαν 5 πάντες οἱ ἐκλεκτοὶ τοῦ Θεοῦ· δίχα ἀγάπης οὐδὲν εὐάρεστον ἐστὶν τῷ Θεῷ. Ἐν ἀγάπῃ προσελάβετο ἡμᾶς ὁ Δεσπότης· διὰ τὴν ἀγάπην ἦν ἔσχευεν πρὸς ἡμᾶς, τὸ αἷμα αὐτοῦ ἔδωκεν ὑπὲρ ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ Κύριος ἡμῶν, ἐν θελήματι Θεοῦ, καὶ τὴν 10 σάρκα ὑπὲρ τῆς σαρκὸς ἡμῶν, καὶ τὴν ψυχὴν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

Quam ex-
petenda sit
charitas.

Ν'. Ὁράτε, ἀγαπητοί, πῶς μέγα καὶ θαυμαστόν ἐστὶν ἡ ἀγάπη, καὶ τῆς τελειότητος αὐτῆς οὐκ ἐστὶν ἐξήγησις. Τίς ἱκανὸς ἐν αὐτῇ εὐρ[εθῆναι], εἰ μὴ οὐς 15 ἂν καταξιώσῃ [ὁ Θεός; Εὐχόμε]θα οὖν καὶ αἰτώμεθα ἀπ[ὸ τοῦ ἐλέ]ους αὐτοῦ, ἵνα ἐν ἀγάπῃ [ζῶμεν],

πάντα ἀνέχεται, πάντα μακροθυμεῖ· ἀγάπη κολλᾷ ἡμᾶς τῷ Θεῷ, πάντα ποιεῖ ἐν ὁμοιοίᾳ· ἐν τῇ ἀγάπῃ ἐτελειώθησαν πάντες οἱ ἐκλεκτοὶ τοῦ Θεοῦ. Δίχα ἀγάπης οὐδὲν εὐάρεστον τῷ Θεῷ· τῆς τελειότητος αὐτῆς οὐκ ἐστὶν ἐξήγησις, φησί· τίς ἱκανὸς ἐν αὐτῇ εὐρεθῆναι, εἰ μὴ οὐς ἂν αὐτὸς καταξιώσῃ ὁ Θεός; [Strom. iv p. 613 ed. Potter.] WOTT.

1. ἀγάπη καλύπτει] Sic sine articulo in hac etiam clausula; quamquam Coustantius, Wottonus, et Gallandius, Millii nomine, ut videtur, capti, inserunt ἡ ante ἀγάπη.

5. ἐν τῇ ἀγάπῃ] Hunc articulum a Wottono e Codice repositum habent Colom. Russel. Galland. Hornem. Hefel. Reith-

mayr. et Dresselius. Caeteri editores non agnoscunt.

ib. ἐτελειώθησαν] Sic D. Johannes, Ep. I in 18, ὁ δὲ φοβούμενος οὐ τετελειώται ἐν τῇ ἀγάπῃ.

9. Ἰησοῦς Χριστὸς] Edd. ante Wottonum, necnon Hornemanus, ὁ Χριστὸς. Sed MS. exhibet 12, quo modo Ἰησοῦς perpetuo scribitur in hoc Codice.

10. καὶ τὴν σάρκα, κ. τ. λ.] Paene eadem habentur a B. Irenaeo forsā respiciente hunc locum: Τῷ ἰδίῳ οὖν αἵματι λυτρωσαμένου ἡμᾶς τοῦ Κυρίου, καὶ δόντος τὴν ψυχὴν ὑπὲρ τῶν ἡμετέρων ψυχῶν, καὶ τὴν σάρκα τὴν ἑαυτοῦ ἀντὶ τῶν ἡμετέρων σαρκῶν. [V i 1, p. 292 ed. Massuet.] Ex sententia igitur utriusque Patris Jesus Christus Dominus

ritas nos Deo agglutinatur, charitas peccatorum multitudinem tegit, charitas omnia sustinet, omnia patienter tolerat; nihil sordidum in charitate, nihil superbum; charitas non habet schisma, charitas seditionem non movet, charitas omnia in concordia facit, in charitate omnes Dei electi perfecti sunt facti, sine charitate nihil Deo acceptum est. In charitate nos Dominus sibi assumptus: propter charitatem quam erga nos habuit, Dominus noster Jesus Christus voluntate Dei sanguinem suum pro nobis dedit, et carnem suam pro carne nostra, et animam pro animabus nostris.

1 Pet. iv 8.
1 Cor. xiii
7. Jacob.
v 20.

Johan. iii
16, xv 13.
1 Johan.
iv 9.

L. Videtis, dilecti, quam magna et admiranda sit charitas, et quod perfectionis ejus non est enarratio. Quis est idoneus ut in ipsa inveniatur, praeter eos quos Deus dignos esse judicaverit? Oremus igitur et precibus petamus ab illius mise-

noster dedit τὴν ψυχὴν καὶ σάρκα ἑαυτοῦ ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς καὶ τῆς σαρκὸς ἡμῶν, quod plane evertit impium Socini dogma, Jesum Christum non praestitisse satisfactionem plenam et vicariam: nec non Apollinaris dogma, eum non habuisse animam rationalem, quum locum ejus suppleverit ὁ λόγος: ut enim animas nostras redimeret, dedit animam suam, i. e. humanam; quum aliter non fuisset proprium sacrificium pro anima humana. WOTT. Quanto rectius hic quam Hornemannus, qui in his verbis nihil vidit 'praeter flosculum oratorium!'

16. καταξίωση] Ita tacite Junius, quem summo consensu et optimo quidem jure secuti sunt Editores omnes. Codex MStus

exhibet ΑΠΑΞΙΩΣΗ, sensu plane absurdo.

17. ἀπ[ὸ τοῦ ἐλέ]ους αὐτοῦ,] Codex MStus praebet ΑΙΤΩΜΕΘΑΠ . . . ΟΥΣ et spatium circiter sex literarum. Conjecturam Millii, praeunte Gallandio, admisi, pro lectione Juniana αἰτώμεθα [εἶναι ἀξι]ους αὐτοῦ, quam exhibent Editores caeteri praeter Wott. Hefel. Reithmayr. et Dresselium. Wottonus, Millium conatum esse lacunam supplere nescius, statuit syntaxeos rationem postulare accusativum aliquem commodum post αἰτώμεθα; conjecturam tamen Millianae simillimam facit, ἀπὸ ἐλέους, quam ipse vix Gracciam censet, quam Clericus quasi de suo promittit. Davissii medelae, αἰτώμεθα ἀγιασμούς,

δίχα προσκλίσεως ἀνθρω[πίνης], ἄμωμοι. Αἱ γενεαὶ πᾶσαι [ἀπὸ Ἀδάμ] ἕως τῆσδε ἡμέρας παρῆ[λθον]. ἀλλ' οἱ ἐν ἀγάπῃ τελειωθέν[τες], κατὰ τὴν τοῦ Θεοῦ χάριν, ἔχου[σιν] χῶρον εὐσεβῶν· οἱ φανεροῦν[ται] ἐν τῇ ἐπισκοπῇ τῆς βασιλ[είας] τοῦ Χριστοῦ. Γέ- 5

quae Schoenemanno praeplacet, nullus revera est locus; ne enim dicam exempla pluralis nominis istius adhuc desiderari, in Codice etiam hodie cernere poteris ΑΠ. Mox pro αὐτοῦ, Junius, Fellus, et Colomesius, mallent αὐτῆς, i. e. ἀγάπης.

1. δίχα προσκλίσεως ἀνθρω- [πίνης],] Infeliciter Grassius, et sans aucune affection pour les choses terrestres. Recte Chevalierius, without human partiality, quem ad modum Ruchatus quoque et Herzogius. Vide supra, § 47.

2. [ἀπὸ Ἀδάμ] Hoc supplementum exhibent Coteler. Constant. Frey. Hefel. Reithmayr. et Dresselius. Nullam lacunam indicant Junius, Galland. Russel. Schoenemannus. Spatium autem in quo ἀπὸ Ἀδάμ aut denique tale quid desideratur, certe exstat; et quamquam maculae quibus pagina haec tota afficitur omnem hariolationem vetant, auctoritate Clementis Alexandrini nitimur qui hunc locum, Αἱ γενεαὶ ad τῆς βασιλείας, tacito Clementis nostri nomine, citat, Strom. iv 7, p. 614 ed. Potter.

3. τὴν τοῦ Θεοῦ χάριν,] Ita Cod. MStus et Clemens Alex. Edd. ante Wottonum, necnon Hornemannus, habent τὴν τοῦ Χριστοῦ χάριν. Mirari Junii negligentiam licet, qui veram lectionem margini apposuit.

4. χῶρον εὐσεβῶν] Ita a Cod. MSto exhibetur; at Codd. impressi omnes, necnon Clemens Alex. habent χῶρον εὐσεβῶν. Non est cur lectionem MSti Codicis sollicitemus, quum legamus χῶρος apud optimae notae scriptores, tum poetas, tum eos qui soluta oratione scripserunt. Apud Homerum νεκίαν χῶρος, et in alio loco ἀτέρπεα χῶρον. Et apud Authorem Dialogi Axiochii nomine inscripti χῶρον ἀσεβῶν. Locus etiam fuit in insula Siciliae inter Syracusas et Messanam, a piis fratribus dictus εὐσεβῶν χῶρα vel χῶρος. Διὰ ταῦτα οἱ Σικελιώται τὸν χῶρον ἐκεῖνον εὐσεβῶν χῶραν ἐκάλεσαν. Conon. Nar. 43. Forte legendum est χῶρον in secundo loco: certe apud Lyeurgum locus hic dicitur εὐσεβῶν χῶρος. De loco illo vid. celeberrimi Ric. Bentleyi Dissertationem de Phalar. p. 185, qui et ipse pro singulari sua, qua omnes excipere solet, humanitate, me monuit, non esse discedendum hoc in loco a fide MSti Codicis. Χῶρος εὐσεβῶν idem est ac ἰδρυμένος τόπος § 44. Esse autem hunc medium quemdam statum felicitatis, quo pia animae mox a discessu e corporibus fruuntur, non autem ipsum coelum, credidisse videtur Clemens noster, ὁ σύγχρονος ac discipulus Sanctorum Petri, Paulique, sicut ex iis quae sequuntur im-

ricordia, ut inculpati, sine propensione aliqua humana, in charitate vitam transigamus. Generationes omnes ab Adamo usque in hodiernum diem praeterierunt; qui vero per Dei gratiam in charitate sunt consummati, locum piorum obtinent, et in visitatione regni Christi manifestabuntur. Sap. iii 7,
LXX.

mediate, colligi potest; et S. Irenaeus adhuc clarius: 'Quum enim Dominus in medio umbrae mortis abierit, ubi animae mortuorum erant, post deinde corporaliter resurrexit, et post resurrectionem assumptus est; manifestum est, quia et discipulorum, propter quos et haec operatus est Dominus,' αἱ ψυχὰι ἀπέρχονται εἰς . . . τὸν τόπον, (invisibilem locum) τὸν ὀρισμένον αὐτοῖς ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, κακεῖ μέχρι τῆς ἀναστάσεως φοιτῶσι περιμένονσαι τὴν ἀνάστασιν' ἔπειτα ἀπολαβοῦσαι τὰ σώματα καὶ ὁλοκλήρως ἀναστᾶσαι, τουτέστι σωματικῶς, καθὼς καὶ ὁ Κύριος ἀνέστη, οὕτως ἐλεύσονται εἰς τὴν ὕψιν τοῦ Θεοῦ. Iren. V xxxi. [2 p. 331 ed. Massuet.] Cum his consentiunt Justinus Martyr, Tertullianus, et plerique Sanctorum Patrum. Alius tamen est hic a Purgatorio eo, quod posteriora saecula induxerunt. Hinc Ecclesia Romana hanc opinionem quasi haeticam condemnat, quam Clemens ipse videtur amplexus fuisse. Quod si quis aliter hac de re quam Sancti Patres, sentiat, audiat saltem Hieronymum, qui alia de re, [scil. de aurea atque gemmata Jerusalem quam sibi restituendam Judaei putant] de qua non aeque constat, ita judicat: 'Licet non sequamur, tamen damnare non possumus; quia

'multi Ecclesiarum viro-
'rum et Martyres ista dixe-
'runt. Et unusquisque in suo
'sensu abundet, et Domini
'cuncta iudicio reserventur.' Comment. in Hierem. lib. iv cap. 19. [tom. iv 676 ed. Vallars.] WÖTT. Minus feliciter hunc locum reddunt Wakius et Chevall. *a place among the righteous*. Melius Grassius, *l'héritage des Saints*. Ruchat. *la région des gens pieux*. Herzog. *den Ort der Frommen*. Conf. § 44, p. 164 l. 10, et Irenaeum V v, p. 298, κακεῖ μένειν τοὺς μετατεθέντας ἕως συντελείας, προοιμαζομένους τὴν ἀφθαρσίαν.

ib. φανερ[οῦν]ται] Ita Wott. Russel. Schoenemann. Hefel. Reithmayr. et Dresselius. Caeteri cum Clem. Alex. φανερωθήσονται. Forma contractior, quam a LXX frequentatam saepissime usurpant Scriptores Ecclesiastici, melius certe cum lacunae spatio congruit.

5. ἐν τῇ ἐπισκοπῇ] Infeliciter hunc locum vertunt Wakius et Chevallier. *in the Judgment of the Kingdom of Christ*. Melius Guil. Burton cum Intt. Latinis, *in the visitation of the Kingdom of Christ*. Herzogius, *bei der Beschauung des Reichs Christi*. Ruchatus, *dans la revue du Royaume de Jésus Christ*. Grassius, *au jour que Jésus Christ viendra juger le*

γραπται γάρ· “Εἶσελ[θε] εἰς τὰ ταμεῖα μικρὸν ὅσον
 “ ὅσο[ν], ἕως οὐ παρέλθη ἡ ὀργὴ καὶ θ[υμός] μου·
 “ καὶ μνησθήσομαι ἡμέρ[ας] ἀγαθῆς, καὶ ἀναστήσω
 “ ὑμᾶς [ἐκ] τῶν θηκῶν ὑμῶν.” Μακάριοι ἐσμεν,
 ἀγαπητοί, εἰ τὰ [προσ]τάγματα τοῦ Θεοῦ ἐποιούμεν 5
 ἐ[ν ὁ]μοιότητι ἀγάπης, εἰς τὸ ἀφεθῆ[ναι] ἡμῖν δι’ ἀγά-
 πης τὰς ἀμαρτίας [ἡμῶν]· γέγραπται γάρ, “Μακά-
 “ ριοι ὧν [ἀφέ]θησαν αἱ ἀνομίαι, καὶ ὧν ἐπέκ[αλύ]-
 “ φθησαν αἱ ἀμαρτίαι· μακάριος [ἀνὴρ] οὐδ’ οὐ μὴ
 “ λογίσηται Κύριος ἀμαρτίαν, οὐδέ ἐστιν ἐν τῷ στό- 10

monde, et qu'il entrera dans son règne. ἐπισκοπή hoc loco idem significat quod παρουσία saepius in N. T. e. g. II Thess. ii 1. Polyerates, ap. Routh. Rel. Sac. ii 15. περιμένων τὴν ἀπὸ τῶν οὐρανῶν ἐπισκοπήν. Cf. Schleusner. Lex. V. T. et Sui- cer. in voce.

1. ταμεῖα] Ita Junius, Fellus, Colom. Cotel. Frey. Hefelius, Reithmayr. et Dresselius, idque recte nullus dubito; Cod. enim MStus habet TAMIA, I pro diphthongo scriptum, ut saepissime. Intt. LXX quoque sec. Cod. Vat. ταμεῖα praebent: Russel. et Gall. post Wotton. et LXX sec. Cod. Alex. usitatio- rem scripturam ταμεῖα. At ταμεῖον apud recentiores passim obvium. Vid. Porson. in Eurip. Orest. 229. Cf. S. Matt. xxiv 26.

ib. ὅσον ὅσο[ν].] Ita Junius, Cotel. Frey. cum Cod. MSto. Wottonus, Russel. Galland. legunt μικρὸν ὅσο[ν], ἕως. Ὅσον geminatum habes in Ep. ad Hebraeos, x 37, et apud Aristoph. Vesp. 213 ed. Brunck.

3. καὶ μνησθήσομαι ἡμέρ[ας],

κ. τ. λ.] Simile nonnihil habes in libro Apocrypho iv Esdrae ii 16. Quem auctorem Graecos sua lingua habuisse vel illa arguunt quae ex v 35 a Clem. Alex. Strom. iii [16, p. 556 ed. Potter.] Graece referuntur. COLOM. *Et resuscitabo mortuos de locis suis, et de monumentis educam illos.* Lege etiam Esaiiae xxvi 19, lxiii 11, et Heb. xiii 20, hinc enim forte consarcinatus fuit iste locus. COTEL. Cotelario aegre adsentitur Coustantius. Gallandus vix dubitat quin S. Pater respexerit ad illud Ezech. xxxvii 12, 13. Lueckio, non agnoscanti Pseudo-Ezram ut hujus citationis fontem, Hilgenfeldius adstipulatur.

4. θηκῶν] Sic cum Cod. MSto Wottonus, quem secuti sunt Russel. Galland. Schoeneman. Hefel. Reithmayr. et Dresselius. Caeteri σηκῶν.

5. τὰ [προσ]τάγματα] Articulum ad MSti fidem primus exhibuit Wottonus.

6. εἰς τὸ ἀφεθῆ[ναι]] Animadvertente hic, Clementem eandem plane vim Charitati ad remis-

Scriptum enim est, *Ingrederere in cubicula tua paullulum quantulumcunque, donec ira mea et furor pertranseat: et recordabor diei boni, et suscitabo vos e sepulchris vestris.* Beati sumus, dilecti, si praecepta Dei in charitatis concordia impleverimus, ut per charitatem peccata nostra nobis remittantur; scriptum enim est, *Beati quorum remissae sunt iniquitates, et quorum tecta sunt peccata. Beatus vir cui non imputabit Do-*

Esai. xxvi
20.

Ezech.
xxxvii 12,
13.
4 Esdr.
ii 16.

Ps. xxxii
1, 2.

sionem peccatorum seu Justificationem consequendam tribuere, quam tribuit Fidei Apostolus Paulus, cujus tamen mentem ignorare aut ab ea deflectere non potuit Clemens: immo eadem plane utitur forma loquendi, *Ὁστος ὁ μακαρισμὸς ἐγένετο ἐπὶ κ. τ. λ.* qua Paulus ad Rom. iv 9, *Ὁ μακαρισμὸς οὖν οὗτος κ. τ. λ.* tandemque idem Davidis testimonium adhibet ad confirmationem hujus doctrinae de Charitatis efficacia ad Justificationem, ex quo Fidei vim sine operibus docuerat Paulus, Rom. iv 6—8, ut longe clarissimum sit, nunquam sanctos hos viros tam subtilem notionem Fidei animo concepissem, quae sanctitatem Charitatemque ab ea removerat. Patet etiam quomodo intelligendum, quod § 32 inculcarat. FREY. Conf. omnino Bulli Harmoniam Apostolicam, Dissert. Post. cap. xii § 27, tom. iii p. 232 ed. Burton.

7. ἀμαρτίας [ἡμῶν]. Sic Edd. usque ad Wott. qui contendit neque exstare in MSto vocis ἡμῶν spatium, neque ad perficiendam sententiam ejus opus esse. Abundantia verum hujus-

modi a stylo Clementis nostri minime abhorret; atque mihi, Codicem MStum identidem inspicienti, persuasum est lineam sinistram literae H adhuc cerni posse. In fine lineae superioris tres literae NAI perierunt e voce ΑΦΕΘΗΝΑΙ, sicut in inferiore duae syllabae priores vocis ΑΦΕΘΗΣΑΝ. Quum igitur librarius, in lineis claudendis, tantum non semper minusculis literis utatur, chasma certe satis largum habemus.

8. ὦν [ἀφ' ἐ]θησαν] ὦν literis miniatis Junius; verum in Cod. usque adhuc expresse legitur.

ib. καὶ ὦν] Fallitur doctissimus Millius, qui monet in MSto exstare Ω; folium enim, quamvis misere detritum, si in perpendiculararem erectum solis radiis opponatur, vestigia impressa literae N adhuc exhibet.

9. οὐ οὐ] Ita se habet Cod. MS. tum hoc in loco, tum Ps. xxxii. Vat. Cod. exhibet φ οὐ μῆ. Sic S. Paulus ad Rom. [iv 8] eodemque modo legitur in Hebraeo textu, et Versionibus omnibus: φ igitur genuinam esse lectionem existimo; ad idem vero redit, sive φ sive οὐ legamus. WOTT.

“ματι αὐτ[οῦ] δόλος.” Οὗτος ὁ μακαρισμὸς ἐ[γέ]νετο ἐπὶ τοὺς ἐκλελεγμένους ὑπὸ τοῦ Θεοῦ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμ[ῶν], ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶ[ν]ας τῶν αἰ[ῶ]νων. Ἀμήν.

Ad peccati confessionem et veniam implorationem dissidii auctores hortatur.

ΝΑ'. Ὅσα [οὖν] παρέ[βη]μεν διὰ τινος τῶν 5 [τοῦ] ἀντικε[ιμέ]νου, ἀξιώσωμεν [συγγνώμην]. καὶ ἐκεῖνοι δὲ οὔτι[νε]ς ἀρχηγ[οὶ τῆς] στάσεως καὶ διχοστασίας ἐγεν[ήθ]ησαν, ὀφείλουσιν τὸ κοινὸν τῆς ἐλπίδος σκοπεῖν. Οἱ γὰρ μετὰ φόβου καὶ ἀγάπης πολιτευόμενοι, ἑαυτοὺς θέλουσιν μᾶλλον αἰκίαις περι- 10 πίπτειν ἢ τοὺς πλησίον· μᾶλλον δὲ ἑαυτῶν κατ[ά]-γνωσιν φέρουσιν, ἢ τῆς παραδεδομένης ἡμῶν καλῶς καὶ δικαίω[ς] ὁμοφωνίας. Καλὸν γ[ὰρ] ἀνθρώπῳ ἐξομολογεῖσθαι περὶ τ[ῶν] παραπτωμ[ά]των, ἢ σκληρῶναι τὴν καρδίαν αὐτ[οῦ], καθὼς ἐσκληρύνθη ἡ 15 καρδία τῶν στασιαζόντων πρὸς τὸν θεράποντα τοῦ Θεοῦ Μωϋσῆν· ὧν τὸ [κρί]μα πρόδηλον ἐγενήθη, κατέβ[η]σαν γὰρ εἰς ἄδου ζῶ[ν]τες, καὶ θά[νατος] κατέπιεν αὐτούς. Φαραὸν καὶ ἡ στρα[τιὰ αὐτ]οῦ,

Praestat de lapsibus confiteri, quam cor indurare.

3. ᾧ ἡ δόξα, κ. τ. λ.] Confer hanc Doxologiam cum ea quae habetur § 20, in qua Christo tribuitur ἡ δόξα καὶ ἡ μεγαλωσύνη, et cum eis, quae habentur §§ 58 et ult, Δι' οὗ αὐτῷ δόξα καὶ μεγαλωσύνη, κράτος, τιμή, κ. τ. λ. Et paullo infra, Δι' οὗ αὐτῷ δόξα, τιμή, κράτος καὶ μεγαλωσύνη, θρόνος αἰώνιος, κ. τ. λ. Ex his enim constare potest, utramque Doxologiarum formulam in initio ab Apostolicis usque temporibus apud Ecclesiam receptam fuisse. WOTT.

5. Ὅσα [οὖν] παρέ[βη]μεν] Sic pro ὅσοι, lectione Juniana, primus restituit Wott. e MSto.

6. [τοῦ] ἀντικε[ιμέ]νου] Junius, Fellus, Colomesius, et Coustantius, hunc locum ita refingendum censent, Ὅσοι οὖν ἄκοντες παρέβημεν διὰ τινος τῶν τοῦ ἀντικειμένου παρεμπτόσεων . . . e Clemente Alex. apud quem, Strom. iv 17, p. 614 ed. Pöster., ita legimus, Ἡ ἀγάπη ἁμαρτάνειν οὐκ ἐᾷ ἢν δὲ καὶ περιπέση ἄκων τοιαύτη τινὶ περιστάσει διὰ τὰς παρεμπτόσεις τοῦ ἀντικειμένου, μμησάμενος τὸν Δαβίδ, ψαλεῖ Ἐξομολογήσομαι τῷ Κυρίῳ κ. τ. λ. uti supra in § 52. Vocem παρεμπτόσεων margini apponunt Cotel. et Schoenem. in contextu exhibet Hornemannus.

minus peccatum, neque est in ore ejus dolus. Haec beatitudo contigit eis, qui a Deo sunt electi per Jesum Christum Dominum nostrum, cui sit gloria in saecula saeculorum. Amen.

LI. Quaecunque igitur per aliquas adversarii suggestiones deliquimus, veniam et indulgentiam imploremus; illos vero qui seditionis et dissensionis principes exstiterunt, communem spem attendere oportet. Qui enim in timore et charitate vitam degunt, seipsos potius quam proximos in cruciatus incidere volunt, et seipsos potius quam pulchre et juste traditam nobis consensionem subire vituperationem volunt. Melius enim est ut homo peccata sua confiteatur, quam induret cor suum, prout induratum est eorum cor, qui contra Moysem famulum Domini seditionem concitarunt; quorum condemnatio manifesta fuit, descenderunt enim in infernum vivi, et mors eos absorpsit. Pharao una cum ejus exercitu, et omnes praefecti

Jos. i 2.

Ps. xc

Inser.

Num. xvi.

Post τοῦ ἀντικείμενου Wottonus suspicatur in MSto deesse τεχνῶν, δόλων, ἐπιβολῶν, ἐνεδρῶν, πειρασμῶν, aut tale quid. Davivisius sic corrigit, "Ὅσα οὖν παρέβημεν διὰ πειρασμῶν vel τεχνασμάτων. Wakius vertit, *as many as have transgressed by any of the suggestions of the adversary.* Sic Chevall. quoque, Guilielmus Burton, Ruchatus et Herzogius. Ὁ ἀντικείμενος est Satanus apud Clem. Alex. Strom. ii 5, p. 439 ed. Potter. ὁ ἀντικείμενος τῷ γένει τῶν δικαίων, Mart. Polyc. § 17. Sic Barnabae Epist. § 2. 'Cum . . . *Contrarius habeat hujus saeculi potestatem.*' Alio sensu D. Paulus ad Thess. II ii 4, ad Tim. I v 14.

8. τὸ κοινὸν τῆς ἐλπίδος] Cf. Ignat. ad Eph. I, ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ ὀνόματος καὶ ἐλπίδος. ib. 21, τῇ κοινῇ ἐλπίδι ἡμῶν. ad Philad. 5, Χριστῷ τῇ κοινῇ ἐλπίδι ἡμῶν.

10. αἰκίας] Lectionema Schoenem. Hornem. Hefel. Reithm. Dressel. in contextum admissam, a caeteris omnibus ad oram librorum datam, accepit, pro ΟΙΚΙΑΙΣ quod Cod. MStus exhibet.

12. καλῶς καὶ δικαίω[s]] Ita cum MSto Wotton. Russel. Reithmayr. Galland. Schoenem. Hefel. et Dresselius. Caeteri καλῆς καὶ δικαίας.

13. Καλὸν γ[ὰρ] Καλὸν γὰρ ἀνθρώπῳ ἐξομολογείσθαι . . . ἣ σκληρῶναι est Hebraismus apud N. T. scriptores et Clementem usitatissimus. WOTT.

καὶ πάντες οἱ ἡγούμε[νοι Αἰγύ]πτου, τὰ τε ἄρματα
καὶ οἱ [ἀναβά]ται αὐτῶν, οὐ δι' ἄλλην τινὰ [αἰτία]ν
ἐβυθίσθησαν εἰς θάλασσαν [ἐρυθρ]άν, καὶ ἀπόλοντο,
ἀλλὰ διὰ [τὸ σκλη]ρυνθῆναι αὐτῶν τὰς ἀσυν[έτου]ς
καρδίας, μετὰ τὸ γενέσθαι [τὰ σημ]εῖα [καὶ] τὰ 5
τέρατα ἐν γῆ Αἰγύ[πτου], διὰ [τοῦ θ]εράποντος τοῦ
Θεοῦ [Μ]αυσέως.

Talis con-
fessio Deo
placet.

NB'. Ἀπροσδεής, ἀδελφοί, [ὁ] Δεσπότης ὑπ-
άρχει τῶν ἀπάντων, [οὐ]δὲν οὐδενὸς χρήζει, εἰ μὴ τὸ
[ἐξ]ομολογείσθαι αὐτῷ. Φησὶ γὰρ [ὁ] ἐκλεκτὸς 10
Δαβίδ· “Ἐξομολογήσο[μ]αι τῷ Κυρίῳ, καὶ ἀρέσει
“ αὐτῷ ὑπὲρ [μ]όσχον νέον κέρατα ἐκφέροντα καὶ
“ ὄπλās· ἰδέτωσαν πτωχοὶ καὶ εὐφρανθήτωσαν.”
Κ[αὶ π]άλιν λέγει· “Θῦσον τῷ Θεῷ θυσίαν αἰ[νέ]-
“ σεως, καὶ ἀπόδος τῷ Ὑψίστῳ τὰς εὐχὰς σου· καὶ 15
“ ἐπικάλεσαί με ἐν ἡμέρᾳ θλίψεώς σου, καὶ ἐξελοῦ-

2. [ἀναβά]ται] Ita, Colomesii
conjecturam secuti, Wott. Gal-
land. Hornem. Hefel. Reithm.
et Dresselius. Caeteri cum Ju-
nio ἰσπύονται, quae vox, uti mo-
net Wottonus, non occurrit in
Historia Sacra, Exod. xiv 23—
26, quam proculdubio respexit
S. Pater. Lacuna insuper est
plurium quam quatuor literarum:
in lineis duabus proxime
praecedentibus habemus sup-
plementum sex literarum; at-
que infra tribus in locis literas
quinque periisse certissimum
est.

ib. οὐ δι' ἄλλην] Ita legendum
vidit Junius pro OI quod in
Codice MSto legitur. Correc-
tionem, quam margini appon-
unt caeteri, Russel. Schoenem.
Hornem. Hefel. Reithm. Dres-
selius in contextu exhibent.

5. γενέσθαι [τὰ σημ]εῖα [καὶ]
τὰ τέρατα] Sic proculdubio le-
gendum est. Fere enim ubique
in Sacris Literis eo modo simul
leguntur, praecipue in libro
Exodi, ubi haec ipsa narrantur.
Et S. Stephanus de hac ipsa re
agens dicit, ποιήσας τέρατα καὶ
σημεῖα ἐν γῆ Αἰγύπτου. Act. vii
36. WOTT. Edd. ante Wot-
ton. uti et Russel. et Horne-
mannus, cum Junio legunt μετὰ
τὸ γενέσθαι [τηλικαῦ]τα τέρατα.
Cod. MStus exhibet ΓΕΝΕΣΘΑΙ
..... ΕΙΑ . . . ΤΑΤΕΡΑΤΑ.

6. διὰ [τοῦ θ]εράποντος] Hia-
tus in MSto plane et omnino
postulat articulum ante θερά-
ποντος, quem primus reposuit
Wottonus.

8. Ἀπροσδεής, κ. τ. λ.] Sic
Justinus Martyr ad Diognetum,
[§ 3.] Ὁ γὰρ ποιήσας τὸν οὐρανὸν

Aegypti, currus etiam et equites eorum, non aliam ob causam rubri maris profundo immersi sunt et perierunt, quam quod stulta eorum corda, post tot signa et miracula ostensa per famulum Dei in terra Aegypti, indurata fuerint.

Exod. xiv.

Num. xii 7.
Heb. iii 5.

LII. Nullius rei, fratres, indigus est Dominus omnium; nihil a quoquam desiderat, praeterquam ut ipsi fiat confessio. Dicit enim electus David, *Confitebor Domino, et placebit ei super vitulum novellum cornua producentem et ungulas: videant pauperes et laetentur.* Et rursus dicit, *Immola Deo sacrificium laudis, et redde Altissimo vota tua. Et invoca me in die tribulationis tuae, et*

Act. xvii
25.Ps. lxxix
30—32.Ps. l 14,
15.

καὶ τὴν γῆν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς, καὶ πᾶσιν ἡμῖν χορηγῶν ὧν προσδέομεθα, οὐδενὸς ἂν αὐτὸς προσδέοιτο τούτων ὧν τοῖς οἰομένοις δίδουαι παρέχει αὐτός. Et Cyrillus de Festis Paschalibus, Homil. xxii, παναρχὲς γὰρ τὸ Θεῖον, καὶ ζωοποιεῖ μὲν τὰ πάντα, δεῖ δὲ ὅλων αὐτῷ τῶν τοιούτων οὐδενός. JUNIUS. Ruchatus in sua Gallica versione monuit ad hunc locum, parem sententiam occurrere in Actis Theclae, apud Grabium, Spicil. tom. i p. 101, Θεὸς ἀπροσδέης, χρήζων τῆς τῶν ἀνθρώπων σωτηρίας. GALLAND. Sic Clemens Alex. Paedag. iii 1, p. 250 ed. Potter. ἀνενδεῖς δὲ μόνος ὁ Θεός. et in libro, *Quis dives salvetur?* § 27, p. 951. Si plura cupias, adeas Wetsten. ad Act. Apost. xvii 25. Epistolam ad Diognetum, argumentis in utramque partem diligenter expensis, a Justino M. abjudicat eruditissimus Neander, Opusc. Patt. Select. i pp. 109—113. Berol. 1826.

ib. [ὁ] Δεσπότης.] Ita Edd.

cum Junio; et spatium articuli in MSto proculdubio est, ne dicam fragmentum literae O etiamnum cerni posse. Wottonus articulum omisit, quod fugit Galland. et Schoenemannum.

9. [οὐ]δὲν οὐδενός.] Ita cum Cod. MSto Wotton. Galland. Hefel. Reithmayr. Dresselius. Caeteri cum Junio οὐδὲ οὐδενός.

ib. τὸ [ἐξ]ομολογῆσθαι.] Junius, Fellus, Colomesius, et Schoenemannus reponunt τοῦ ἐξομολογῆσθαι. Sed nihil opus est, modo cum Cod. MSto legamus, οὐδὲν οὐδενός χρήζει, κ. τ. λ. nihil a quoquam petit, nisi ut ipsi confiteatur. DAVIS.

11. Δαβιδ.] Haec et sequentia usque ad finem capituli, non-nihil mutata, recitat Clem. Alex. Strom. iv 17, p. 614 ed. Potter.

ib. Ἐξομολογήσο[μ]αι.] Apud LXX Intt. legimus, Αἰνέσω τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ μου μετ' ᾧδης, μεγαλυνῶ αὐτὸν ἐν αἰδέσει· καὶ ἀρέσει τῷ Θεῷ ὑπὲρ μύσχον νέον κέρατα ἐκφέροντα καὶ ὄπλᾶς.

“μαί σε, καὶ δοξάσεις με. Θυσία γὰρ τῷ Θεῷ
“πνεῦμα συντετριμμένον.”

Moysis
ingens
charitas.

ΝΓ'. Ἐπίστασθε γάρ, καὶ καλῶς ἐπίστασθ[ε,
τὰ]ς ἱερὰς γραφάς, ἀγαπητοί, [καὶ ἐγκε]κύφατε εἰς
τὰ λόγια τοῦ [Θεοῦ· εἰς ἀ]νάμνησιν οὖν ταῦτα [λά- 5
βετε]. Μωϋσέως γὰρ ἀναβά[ντος εἰ]ς τὸ ὄρος, καὶ
ποιήσαν[τος τεσσαρ]άκοντα ἡμέρας καὶ τεσ[σαρα-
κοντ]α νύκτας ἐν νηστεία [καὶ ταπειν]ώσει, εἶπεν
πρὸς αὐτὸν [ὁ Κύριος, “Μωϋ]σῆ, Μωϋσῆ, κατάβηθι
“[τὸ τάχος] ἐντεῦθεν, ὅτι ἠνόμησεν [ὁ λαὸς σ]ου, 10
“οὓς ἐξήγαγες ἐκ γῆς [Αἰγύπτου]· παρέβησαν ταχὺ
“ἐκ [τῆς ὁδοῦ] ἧς ἐνετείλω αὐτοῖς, [ἐποίησα]ν ἐαν-
“τοῖς χωνεύματα. [Καὶ εἶπε]ν Κύριος πρὸς αὐτόν·
“Λελάλη[κα πρὸς] σε ἅπαξ καὶ δὶς, λέγων, [ἐώ-
“ρακα] τὸν λαὸν τοῦτον, καὶ ἰδὸν, λαὸς [σ]κλη- 15
“ροτράχηλος· ἕασόν [με ἐξολ]εθρεῦσαι αὐτούς, καὶ
“ἐξα[λείψω τὸ] ὄνομα αὐτῶν ὑποκά[τωθεν] τοῦ
“οὐρανοῦ, καὶ ποιήσω [σὲ εἰς ἔθ]νος μέγα καὶ θαν-
“μαστόν, [καὶ πολ]ὺ μᾶλλον ἢ τοῦτο. [Εἶπε δὲ

5. [λάβετε].] In Cod. MSto ΤΑΥΤΑ ΙΜΩΥΣΕΩΣ, unde summo jure Junius et post eum Wottonus conjecerunt scriptum fuisse ΛΑΒΕΤΑΙ post ΤΑΥΤΑ, ΑΙ pro Ε positis, ut passim a librario nostro; et λάβετε quidem legitur in omnibus editis. Milius autem contendit lacunam hanc non nisi septem literis expleri posse, ideoque reponit [ἐλάβετα]ι, i. e. ἐλάβετε, sensu parum commodo.

6. ἀναβά[ντος] Edd. qui lineam sinistram τοῦ Ν censebant esse Ι, exhibent ἀναβαί[νοντος εἰ]ς. At lacuna non nisi sex literas admittit; et tempus ao-

risti melius eum contextu congruit.

7. ποιήσαν[τος—νύκτας] Insolens videtur Wottono haec phrasis, ποιεῖν χρόνον, quae tamen frequenter occurrit apud Sacros Novi Test. Scriptores. Act. xv 33, xviii 23, xx 3, II Cor. xi 25, Jac. iv 13. Quid plura? Wetsten. ad Act. xv 33 profert aliquot hujusmodi exempla vel ex ipsis limatissimis Graecis Scriptoribus, Demosthene, Platone, Polybio desumpta. GALLANDIUS.

9. [ὁ Κύριος, Μωϋ]σῆ, Junius, αὐτὸν [Θεός, Ἀνάστηθ]ι, Μωϋσῆ, contra fidem Codicis MSti,

eruat te, et glorificabis me. Sacrificium enim Ps. li 17.
Deo spiritus contribulatus.

LIII. Nostis autem, dilecti, et probe nostis Sacras Scripturas, et penitius in Divina eloquia introspeexistis; illa igitur memoria recolite. Quum Moyses in montem ascendisset, et quadraginta dies ac totidem noctes in jejunio et humilitate transegisset, dixit ad eum Dominus, *Moyses,* Deut. ix 12 seq.
Moyses, descende velociter hinc, quia iniquitatem fecit populus tuus, quos eduxisti de terra Aegypti; transgressi sunt cito de via quam mandasti eis, et fecerunt sibi fusilia. Et dixit Dominus ad illum, Locutus sum ad te semel et iterum, dicens, Vidi populum huic, et ecce, populus dura cervice Exod. xxxii 9, 10.
est; dimitte me exterminare eos, et delebo nomen eorum de sub coelo, et faciam te in gentem magnam

qui sic se habet, ΑΥΤΟΝ
. . ΣΗ. Itaque Millius legit ut apud LXX αὐτὸν [Κύριος· ἀναστή]ση pro ἀνάστηθι. Wottonus vero, αὐτὸν [ὁ Θεός· Μωϋ]σῆ. Sic et Russelius. Alii Junium sequuntur, si Clerici secundam editionem excipias; ubi tamen, neque lectore admonito, neque rite reddita MSti lacuna, ita locus effertur: αὐτὸν ὁ Θεός· [Μωϋ]σῆ. GALLAND. Lacuna Cod. MSti non est nisi sex literarum, quas ita, ni fallor, exaravit librarius noster, ΟΚΣΜΟΥ.

12. ἦς ἐνετειλω] Ita LXX, necnon Versiones omnes antiquiores praeter unam Arabicam; at Hebraeus Textus, sicut hodie punctuatur, legitur in prima persoua; abjectis autem punctis, cum Versionibus convenit: quum autem utraque lectio sana sit, utra praefertur

penes lectorem sit judicare. Hebraeo-Samaritanus Textus utramque admittit; at Versio Samaritana convenit cum caeteris plerisque Versionibus. WOTT.

13. [Καὶ εἶπε]ν] LXX Intt. habent καὶ εἶπε Κύριος πρὸς με (λέγων Cod. Vat. at non agnoscit Cod. Alex.) λελάληκα πρὸς σε ἅπαξ καὶ δὶς, λέγων, Ἐώρακα κ. τ. λ. At neque Hebraeus Textus, neque ex Versionibus aliqua agnoscit λελάληκα πρὸς σε ἅπαξ καὶ δὶς. WOTT.

15. καὶ ἰδοὺ λαός] Vox λαός, a Junio literis minuiatis descripta, legitur in MSto. Nihil igitur causae est cur, cum Pottero ad Clem. Alex. Strom. iv 19 p. 617, censeamus ex Alexandrino potius quam ex LXX Intt. Clementem nostrum esse reformandum.

16. ἐξολ]εθρεῦσαι] Cf. notata supra ad § 14, p. 58 l. 4.

“Μ]ωϋσῆς· Μηθαμῶς, Κύριε· [ἄφες τὴν ἀ]μαρτίαν
 “τῷ λαῷ τούτῳ, ἢ καμὲ ἐξάλειψον ἐκ βίβλου ζών-
 “των.” Ὡ μεγάλης ἀγάπης, ὦ τελειότητος ἀνυπερ-
 βλήτου! παρρησιάζεται θεράπων πρὸς Κύριον, αἰ-
 τεῖται ἄφεςιν τῷ πλήθει, ἢ καὶ ἑαυτὸν ἐξαλειφθῆναι 5
 μετ’ αὐτῶν ἀξιοῖ.

Quid iis
 agendum
 propter
 quos orta
 est seditio.

ΝΔ'. Τίς οὖν ἐν ὑμῖν γενναῖος; τίς εὐσπλαγχνος;
 τίς πεπληροφορημένος ἀγάπης; εἰπάτω, Εἰ δι' ἐμέ
 στάσις, καὶ ἔρις, καὶ σχίσματα, ἐκχωρῶ, ἅπειμι οὐδ'

1. Μηθαμῶς, Κύριε.] Citantur
 haec ex Exod. xxxii 32, ubi
 legitur καὶ νῦν, εἰ μὲν ἀφείς αὐτοῖς
 τὴν ἀμαρτίαν, Alex. (αὐτῶν Vat.)
 ἄφες· εἰ δὲ μή, ἐξάλειψον καμὲ
 Alex. (ἐξάλειψόν με Vat.) ἐκ τῆς
 βίβλου σου, ἥς ἔγραψας. In
 utroque loco de eadem re agit
 Moyses; et hinc fit quod con-
 junguntur simul haec ex libro
 Exodi citata et ea, quae prius
 citavit Pater ex Deuteronomio.
 Eodem modo habentur a Cle-
 mente Alex. proculdubio ex
 Nostro petita, licet pro more
 alia mutaverit, alia contraxerit,
 alia inseruerit. Legimus enim
 apud ipsum: Ταύτης τοι τῆς τε-
 λειότητος ἕξεστιν ἐπ' ἴσης μὲν ἀν-
 δρί, ἐπ' ἴσης δὲ καὶ γυναικὶ μετα-
 λαβεῖν. Αὐτίκα οὐχ ὁ Μωϋσῆς
 μόνος ἀκούσας παρὰ τοῦ Θεοῦ, ἄε-
 ἄλληκα πρὸς σε ἅπαξ καὶ δὶς,
 λέγων· Ἐώρακα τὸν λαὸν τούτον,
 καὶ ἰδοῦ ἐστὶ σκληροτράχηλος·
 ἕασόν με ἐξολοθρεῦσαι αὐτούς, καὶ
 ἐξαλείψω τὸ ὄνομα αὐτῶν ὑπο-
 κάτωθεν τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ποιήσω
 σε εἰς ἔθνος μέγα καὶ θαυμαστόν,
 καὶ πολὺ μᾶλλον ἢ τοῦτο· ἀπο-
 κρίνεται δεόμενος, μὴ τὸ ἑαυτοῦ
 σκοπῶν, ἀλλὰ τὴν κοινὴν σωτηρίαν·
 Μηδαμῶς, Κύριε· ἄφες τὴν ἀμαρ-
 τίαν τῷ λαῷ τούτῳ, ἢ καμὲ ἐξά-

λειψον ἐκ βίβλου ζώντων. Ὅση
 τελειότης τοῦ συναποθανεῖν ἐθε-
 λήσαντος τῷ λαῷ, ἢ σώζεσθαι
 μόνος! ἀλλὰ καὶ Ἰουδιθ', κ. τ. λ.
 Strom. iv. 19, p. 617 ed. Pot-
 ter. WOTT. Junius exhibet
 μηδαμῶς. Votum illud Pauli-
 num adducit Wottonus, ut cha-
 ritatem hac Moysis longe in-
 signiorem exprimens. At sive
 cum Lockio, aliisque, ἀνάθεμα
 εἶναι intelligis morte atrocissima
 mori; seu *excommunicationem*
pati cum Hammondo, sive Wa-
 terlandum sequeris in interpre-
 tando ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ *more*
Christi, sicut ἀπὸ προγόνων II
 Tim. i 3, minime intelligendus
 est Apostolus tamquam animam
 suam lubenter ad aeternam per-
 ditionem devoturus. Cf. Gre-
 gor. Naz. Orat. 44, tom. i
 711 A. ed. Morel. ὥστε καὶ ἀνά-
 θεμα εἶναι ἀπὸ Χριστοῦ, καὶ παθεῖν
 τι ὡς κατάκριτος δέχομαι· μόνον εἰ
 σταίητε μεθ' ἡμῶν, καὶ κοιῆ τὴν
 Τριάδα δοξάσαιμεν. Longe me-
 lius est, nō fallor, verba ὑπὲρ τῶν
 ἀδελφῶν μου, Rom. ix 3, cum
 λύπη μοι ἐστὶ μεγάλη, κ. τ. λ. con-
 jungere, et ἠυχόμεν . . . Χριστοῦ,
 lunulis inclusa, *vertere olim*
enim ipse ego gloriabar esse,
 &c. Respicit scilicet Apostolus

et mirandam, et multam magis quam hanc. Dixit ^{Exod.} *autem Moyses, Neutiquam, Domine: remitte huic* ^{xxxii 32.} *populo peccatum, vel etiam dele me de libro viventium. O charitatem magnam! O insuperabilem perfectionem! Famulus Dominum libere alloquitur, pro plebe remissionem postulat, vel seipsum una cum eis deleri petit.*

LIV. Quis igitur inter vos generosus est? quis misericors? quis charitate plenus? Dicat: Si propter me seditio, contentio, et schismata orta

id tempus aetatis suae quo adhuc *τὴν πίστιν ἐπόρθει.*

2. ἡ κἀμέ] Ita cum MSto Wott. Russell. Galland. Hefel. Reithm. et Dresselius. Ita Clemens Alexandrinus quoque l. c. et LXX Intt. sec. Cod. Alex. Junius vero caeterique καί με. Cod. Vat. ἡ με.

8. *πεπληροφορημένος ἀγάπης;*] Junius, Boisius, Fellus, [et Colomesius] mallent *πεπληρωμένος.* Nihil autem mutandum est. *Πληροφορεῖσθαι* enim apud Sacros et Ecclesiasticos Scriptores significat idem quod *πληροῦσθαι, τελειοῦσθαι, perfici, impleri.* Chrysostomus, Hom. ix in II Epist. ad Timotheum, *τὴν διακονίαν σου πληροφορήσον, τουτέστι, πλήρωσον.* [Opp. xi p. 716 ed. Ben.] Theophylactus in eundem locum *πληροφορηθῆ, τουτέστι, βεβαιωθῆ, ἢ εἰς πέρας ἔλθῃ καὶ πληρωθῆ.* Oecumenius, ὁ Θεὸς τὸ αἶτημα τῆς ψυχῆς σου πληροφορήσει, i. e. *πληρώσει.* WOTTON. Cum Wottono stat Cotelerius. Cf. Ecclesiast. viii 11, LXX, *διὰ τοῦτο ἐπληροφορήθη καρδιά νίων τοῦ ἀνθρώπου ἐν αὐτοῖς τοῦ ποιῆσαι τὸ πονηρόν.*

9. *ἐκχωρῶ, ἄπειμι]* Citantur

haec ab Epiphanio [e memoria, si Cotelerium audias], lib. i adversus Carpocratios; [Haer. xxvii § 6] *λέγει γὰρ (ὁ Κλήμης) ἐν μιᾷ τῶν Ἐπιστολῶν αὐτοῦ Ἄνωχωρῶ, ἄπειμι, ἐνσταθῆτω (ἰσ. εὐσταθεῖτω) ὁ λαὸς τοῦ Θεοῦ.* WOTT. Locum hunc Epiphanius etiam exemplo et moribus Clementis nostri descriptum ait: qui Ecclesiae Romanae cathedrae a D. Petro admotus, se eo munere abdicavit, quamdiu Linus et Cletus in vivis essent. Ex qua duplici successione fortassis, si non potius ex Ecclesiis a B. Petro et Paulo, Judaeorum Gentiumque Apostolis, seorsim aliquamdiu habitis, fieri potest, ut adeo parum inter Scriptores conveniat, utrum Clemens immediate successerit Petro, an quarto saltem loco: licet non sim nescius aliam etiam causam a plurimis redditam, quod, scilicet, nemo illi Romae succedere liquido potest dici, de quo multum dubitatur an ipse Romae unquam fuerat. Hoc ipsum quod hic loci suadet B. Clemens, de se profitetur et spondet S. Chrysostomus, qui ait, Homil. xi ad Ephes. [Opp. xi p. 89 ed.

ἐὰν βούλησθε, καὶ ποιῶ τὰ προστασώμενα ὑπὸ τοῦ πλήθους· μόνον τὸ ποιμνιον τοῦ Χριστοῦ εἰρηνεύτω, μετὰ τῶν καθεσταμένων πρεσβυτέρων. Τοῦτο ὁ ποιήσας ἐαυτῷ μέγα κλέος ἐν Κυρίῳ περιποιήσεται, καὶ πᾶς τόπος δέξεται αὐτόν· “τοῦ γὰρ Κυρίου ἡ γῆ καὶ 5
“τὸ πλήρωμα αὐτῆς.” Ταῦτα οἱ πολιτευόμενοι τὴν ἀμεταμέλητον πολιτείαν τοῦ Θεοῦ ἐποίησαν, καὶ ποιήσουσιν.

Multi se periculis et morti propter alios tradiderunt.

NE'. Ἴνα δὲ καὶ ὑποδείγματα ἐθνῶν ἐνέγκωμεν, πολλοὶ βασιλεῖς καὶ ἡγούμενοι, λοιμικοῦ τινὸς ἐν- 10
στάντος καιροῦ, χρησιμοδοτηθέντες, παρέδωκαν ἐαυ-

Bened.] εἰ μὲν οὖν περὶ ἡμῶν ταῦτα ὑποπεύετε, ἔτοιμοι παραχωρήσαι τῆς ἀρχῆς, ὅσα περ ἂν βούλοισθε· μόνον ἐκκλησία ἔστω μία. Et Gregorius Nazianzenus re ipsa praestitit; qui ut seditioni obviam iret, postquam ad Constantinopolitanam sedem admotus esset, protenus τὴν προστασίαν παρητήσατο. Soerat. Hist. v 7. Et merito id quidem; ut-cunque enim schismatis macula leviōris notae nunc temporis habeatur, Cypriano iudice, adeo non lacrymarum lixivio eluenda fuerat, ut nec vel ipso Martyrii sanguine purganda crederetur. lib. de Unit. Eccles. [Opp. p. 113 T ed. Fell.] FELL. Hunc Cypriani locum, ni fallor, respexit Chrysostomus l. c. p. 86. Cf. Gregor. Naz. Orat. ad 150 Episcopos. Or. 43 ed. Ben. De duplici successione in quibusdam civitatibus, donec Gentiles cum Judaeis in unum corpus coalescerent, vide Pearson. Vindic. Ignat. ii 186, et de Successu Rom. Pontif. ii 3.

9. ὑποδείγματα ἐθνῶν] En Ori-

genis verba in S. Johann. [tom. vi, § 36, Opp. iv p. 153 ed. Ben.] huc respicientis, Μεμαρτύρηται καὶ παρὰ τοῖς ἔθνεσιν, ὅτι πολλοὶ τιwes, λοιμικῶν ἐνσκηψάντων νοσημάτων, ἐαυτοὺς σφάγια ὑπὲρ τοῦ κοινῆ παραδεδώκασι· καὶ παραδέχεται ταῦθ' οὕτως γεγονέαι οὐκ ἀλόγως πιστεύσας ταῖς ἱστορίαις ὁ πιστὸς Κλήμης, ὑπὸ Παύλου μαρτυρούμενος. Idem in iisdem Commentariis [tom. xxviii, § 14, Opp. iv p. 393,] περὶ δὲ τοῦ πολλὰκις ἐπικρατούντων τινῶν χαλεπῶν ἐν τῷ τῶν ἀνθρώπων γένει, οἷον λοιμῶν, ἢ ἐπιβλαβῶν νηνεμῶν, ἢ λιμῶν, λύεσθαι τὰ τοιαῦτα, οἰονεὶ καταργουμένου τοῦ ἐνεργούντος αὐτὰ πονηροῦ πνεύματος, διὰ τὸ ἐαυτὸν τινα ὑπὲρ τοῦ κοινῆ διδόναι, πολλὰ φέρονται Ἑλλήνων καὶ Βαρβάρων ἱστορία, τὴν περὶ τοῦ τοιοῦτου εὐνοίαν, κ. τ. λ. Quibus similia profert lib. 4 [Opp. iv p. 541] in Epist. ad Romanos, ante finem, atque tom. i contra Celsum, ante medium. [i § 31, Opp. i p. 349.] COTEL. Frustra hunc locum sollicitat Anonymus [Bernardus], dum quae-

sunt, emigrabo, abibo quocumque volueritis, et quae a plebe mandantur faciam: solum Christi grex in pace degat cum constitutis presbyteris. Qui hoc fecerit, magnam sibi gloriam in Domino conciliabit, et omnis locus eum excipiet. *Domini* Ps. xxiv 1. *enim est terra et plenitudo ejus.* Haec faciunt, et facient, qui vitam juxta normam Dei, cujus nunquam poeniteat, instituunt.

LV. Ut autem etiam exempla Gentium proferamus, multi reges et gubernatores, saeviente tempore pestifero, quum oraculo essent admoniti,

rit, 'Ubi sunt illa exempla Gentilium? Origenes enim inquit talia apud Clementem exstitisse.' Certe nodum in scirpo quaerit; habentur enim illa exempla paulo infra. Πολλοὶ βασιλεῖς καὶ ἡγούμενοι, κ. τ. λ. WOTT. Haec facinora Clemens tantum generatim memorasse contentus, mox ad certiora fidelium exempla animos revocat. COUST.

10. πολλοὶ βασιλεῖς, κ. τ. λ.] Quales Codrus, Lycurgus, Genusius Cippus, M. Curtius, et Scipio Africanus, qui ingrattam urbem relicturus, per quem stetit ut ingratta esse possit, Clementis nostri fere verbis ei valedixit, dicens, 'Exeo, si plus quam tibi expedit crevi.' Quin et Oedipus a poeta introducitur [Seneca scil. Oedip. Act. v sub finem] in eundem morem verba faciens:

Quicumque fessi corpore et morbo graves
Semianima trahitis corpora, en!
fugio, exeo;
Relevate colla, mitior coeli status
Post terga sequitur.

Tale etiam quiddam affertur e

Cicerone, in Orat. pro Milone. [§ 93. Tranquilla republica cives mei (quoniam mihi cum illis non licet) sine me ipsi, sed per me tamen, perfruantur. Ego cedam atque abibo.] FELL. Huc spectant quae de tribus Deciis et aliis nonnullis narrantur, sed imprimis quae a Plutarcho, opinor, referuntur de Bute et Sperche Lacedaemoniis, qui, accepto oraculo, patriam suam peste qua graviter tum premebatur liberatam iri, si Persarum regi, quem offenderant, unus et alter Lacedaemoniorum se interficiendos traderent, ultro sese ei occidendos obtulerunt. BOIS. De Buli et Sperthia, vid. Herodot. vii 134 —137.

11. παρέδωκαν ἑαυτοὺς εἰς θάνατον] Hujus rei exempla dabit B. Paulus ad Rom. xvi 4, Priscillam et Aquilam, qui pro anima ejus suas cervices supposuerunt; et ad Philip. ii 30, Epaphroditum, animae suae Parabolanium, παραβοληνσάμενον τῆ ψυχῆ. [Hanc lectionem tuetur Griesbachius haud contemnenda sane Codicum et Versionum

τοὺς εἰς θάνατον, ἵνα ῥύσωνται διὰ τοῦ ἑαυτῶν αἵματος τοὺς πολίτας· πολλοὶ ἐξέχώρησαν ἰδίων πόλεων, ἵνα μὴ στασιάζωσιν ἐπὶ πλείον. Ἐπιστάμεθα πολλοὺς ἐν ἡμῖν παραδεδωκότας ἑαυτοὺς εἰς δεσμά, ὅπως ἑτέρους λυτρώσονται· πολλοὶ ἑαυτοὺς παρέδωκαν εἰς 5 δουλείαν, καὶ λαβόντες τὰς τιμὰς αὐτῶν, ἑτέρους ἐψώμισαν. Πολλαὶ γυναῖκες ἐνδυναμωθεῖσαι διὰ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ, ἐπιτέλεσαντο πολλὰ ἀνδρεία. Ἰουδιθ

Exemplum
Judithae,

auctoritate.] Sequentium temporum Heroas, qui in hac laude claruerunt, referre mora esset. Gentis tamen nostrae Protomartyr Sanctus Albanus a nobis praeteriri minime debet, qui 'sub Diocletiano, pro Clerico 'hospite, quem persecutionem 'fugientem susceperat, seipsum 'tradens, post verbera aliaque 'acerbiora tormenta, capite 'plexus est : 'quemadmodum Barónius, in An. 303, ex Beda nostrate historiam narrat. Hoc autem in loco observari poterit, duram primaevae charitatis impetu, tantam fuisse Parabolanorum segetem, quibus id negotii dabatur, ut propriae salutis dispendio alienam procurarent ; inque tam magna collegia hominum excrevisse, ut eorum numerum Imperatorum rescriptis necesse esset coercere, quemadmodum videre est Cod. Theod. lib. xvi Tit. 2, de Episc. Eccl. et Clericis Leg. 43. FELL. De Parabolanis vid. Suicer. Thes. Eccl. in voce.

4. ἐν ἡμῖν] Bene Gundert ad Romanos refert, *Zeitschrift für Luther. Theologie*, 1853, p. 650. LIPSIUS.

5. λυτρώσονται.] Ita cum Cod. MSto Edd. omnes, praeter

Schoenemannum qui praebet λυτρώσονται. Cf. Herm. Past. II viii, ἐξ ἀναγκῶν λυτροῦσθαι τοὺς δούλους τοῦ Θεοῦ. De eximia Ecclesiae Romanae liberalitate erga fratres ad metalla damnatos aut in exilium missos, necnon de more captivorum redimendorum in Ecclesia antiquitus recepta cf. Routh. Reliq. Sacr. i p. 187. Dresselius statuit locum ex Herma Past. citatum huc non spectare. At audiendus est Suicerus in voc. 'Vincula et carcer sunt 'ἀνάγκη.' Conf. III Macc. iv 9, ἀγόμενοι σιδηροδέσμοις ἀνάγκαις.

ib. εἰς δουλείαν, καὶ] Boisius legendum putat δουλείαν, ἵνα ἑτέρους ἐλευθέρωσιν· πολλοὶ ἐπώλησαν τὰ ὑπάρχοντα, καὶ λαβόντες, κ. τ. λ. Sed non opus est ut aliquid mutemus ; licebat enim annum vicesimum agenti seipsum vendere in servitutem, ut ipse pretium acciperet. WOTT. Ad horum exemplum postea B. Paulinus Nolanus Praesul subiit servitutem voluntariam, ut filium viduae liberaret, referente Magno Gregorio, lib. iii Dialogorum, cap. i. *Ἀν αἰχμάλωτον, inquit incertus scriptor de Persica captivitate a R. P. Francisco Combefisio publici

seipso morti tradiderunt, ut suo sanguine cives liberarent. Multi, ne diutius seditio duraret, a civitatibus suis secesserunt. Multos etiam inter nos cognovimus, qui ut alios redimerent, seipso in vincula conjecerunt. Multi in servitutem seipso addixerunt, et accepto pretio sui, alios cibaverunt. Multae mulieres gratia divina corroboratae, virilia multa gesserunt. Beata Judith, quum urbs

Judith. viii
seq.

juris factus, *θείση δακρύοντα, προσπίπτοντα, ταλαιπωρούντα, χειμαζόμενον, τόπον ἐκ τόπου πρὸς εὐποΐαν μετερχόμενον, μαστιζόμενον ὑπὲρ Χριστοῦ, καταπονούμενον, καὶ ὡς κτήνος πιπρασκόμενον· μὴ μόνον χρήματα, ἀλλ' εἰ δυνατόν τὰ ἑαυτῶν σώματα μεταδώσωμεν. Καλὸν γὰρ ἀγοράσαι Χριστὸν πιπρασκόμενον.* COTEL.

6. *ἐψώμισαν.*] Hanc vocem usurpat D. Paulus in Ep. I ad Cor. xiii 3, καὶ ἐν ψώμισω πάντα τὰ ὑπάρχοντα μου, κ. τ. λ. Conf. Rom. xii 20.

8. *Ἰουδίθ κ. τ. λ.*] Habentur a Clemente Alex. sed non αὐτολεξεί. Ἄλλα καὶ Ἰουδίθ, ἡ ἐν γυναιξὶ τελειωθείσα, ἐν συγκλεισμῷ τῆς πόλεως γενομένης, δεηθεῖσα τῶν πρεσβυτέρων, εἰς μὲν τὴν παρεμβολὴν τῶν ἀλλοφύλων ἐξέρχεται, τοῦ παντὸς καταφρονήσασα κινδύνου ὑπὲρ τῆς πατρίδος, ἑαυτὴν ἐπιδούσα τοῖς πολεμίοις ἐν πίστει Θεοῦ λαμβάνει δ' εἰθὺς τὰπίχειρα τῆς πίστεως, κύρια τῆς Ὀλοφέρνηου γενομένη κεφαλῆς. Strom. iv [19, p. 617 ed. Potter.] WOTT. Profert exemplum Judithae, ex Apocrypha apud Judaeos Historia. Talem eam Clementi creditam argumento est, quod eam Historiam inter Ethnicias protulerit, quamvis peculiariter nihil addiderit. Ad defenden-

dum Clementem, memor sit studiosus lector, non tantum a Petro et Juda adducta scripta Enochii Apocrypha, atque a posteriore etiam librum de dimissione vel morte Mosis, (quamvis vir mirandus Jos. Scaliger observavit Fragmenta Enochii, quae nunc habemus, corruptiora esse posterioribus additamentis et interpolationibus Judaeorum quam erant Apostolorum aevo) sed etiam ipsum Paulum usum esse locis desumptis e libris Apocryphis Judaeorum; quod Graeci Patres observarunt. In I ad Cor. respicit ad Apocrypha Eliae; in Ep. ad Galat. ad Apocrypha Mosis; in Ep. ad Ephes. ad Apocrypha Jeremiae. Nec inde propterea sequitur, Paulo probata quaecumque in iis scriptis erant, magis quam amatoria quae erant in Comoediis Menandri, quia iambum moralem ex iis protulerit. Vide D. Heinsii Exercit. Sacrarum lib. xviii 2. GUIL. BURTON. Cod. MStus exhibet ΙΟΥΔΕΙΘ. De Enochii Fragmentis videsis *The Book of Enoch*, a Praesule Reverendissimo Ric. Lawrence editum, Oxon. 1821, et librum cui titulus Enoch Restitutus, ab Edv. Murray conscriptum. Londin.

ἡ μακάρια, ἐν συγκλεισμῷ οὔσης τῆς πόλεως, ἤτῃ-
 σατο παρὰ τῶν πρεσβυτέρων ἐαθῆναι αὐτὴν ἐξελεθῆναι
 εἰς τὴν παρεμβολὴν τῶν ἀλλοφύλων· παραδοῦσα οὖν
 ἑαυτὴν τῷ κινδύνῳ, ἐξῆλθεν δι' ἀγάπην τῆς πατρίδος
 καὶ τοῦ λαοῦ τοῦ ὄντος ἐν συγκλεισμῷ· καὶ παρέδω-

et Estheris. **Κ**ύριος Ὁλοφέρνῃ ἐν χειρὶ θηλείας. Οὐχ ἤττοι
 καὶ ἡ τελεία κατὰ πίστιν Ἐσθήρ κινδύνῳ ἑαυτὴν
 παρέβαλεν, ἵνα τὸ δωδεκάφυλον τοῦ Ἰσραὴλ μέλλον
 ἀπολέσθαι, ῥύσῃται· διὰ γὰρ τῆς νηστείας καὶ τῆς
 ταπεινώσεως αὐτῆς, ἠξίωσεν τὸν παντεπόπτῃν Δε- 10
 σπότην, Θεὸν τῶν αἰώνων· ὃς ἰδὼν τὸ ταπεινὸν τῆς
 ψυχῆς αὐτῆς, ἐρρύσατο τὸν λαὸν ὧν χάριν ἐκιν-
 δύνευσεν.

Preces et
 admonitio-
 nem mu-
 tuam com-
 mendat.

Ν5'. Καὶ ἡμεῖς οὖν ἐντύχωμεν περὶ τῶν ἐν τινι
 παραπτώματι ὑπαρχόντων, ὅπως δοθῆ ἀυτοῖς ἐπιεί- 15
 κεια καὶ ταπεινοφροσύνη, εἰς τὸ εἶξαι αὐτοὺς μὴ

1836. Exemplum Judith pro-
 fert Hieronymus, in Ep. ad Eu-
 stochium, tom. i, p. 104 ed.
 Vallars. Conf. Ep. ad Salviniam,
 ib. p. 504. "in typo Ecclesiae
 "diabolum capite truncavit."

3. τῶν ἀλλοφύλων] De hac
 voce videndus est Krebsius in
 Observ. Flav. ad Act. x 25.

6. Οὐχ ἤττοι] Ita dare de-
 bebam in editione prima; Cod.
 enim MS. ΟΥΧΗΤΤΟΝΕΙ prae-
 bet. Libb. omnes, praeter He-
 felii ed. tertiam, Reithmayr. et
 Dressel. Οὐχ ἤττοι αὐ.

7. καὶ ἡ τελεία, κ. τ. λ.] Ci-
 tantur haec non secus ac ea de
 Juditha prius a Clem. Alex. ex
 nostro, sed non ἀπολεξεί: legi-
 mus enim de Juditha modo
 habitis subnexa: Πάλιν τε αὐ ἡ
 τελεία κατὰ πίστιν Ἐσθήρ ῥυομένη
 τὸν Ἰσραὴλ τυραννικῆς ἐξουσίας καὶ

τῆς τοῦ Σατράπου ἀμότητος, μόνῃ
 γυνῇ νηστείας τεθλιμμέναις πρὸς
 μυρίας ὀπλισαμένας ἀντετάξαστο δε-
 ξιάς, τυραννικὸν διὰ πίστεως ἀνα-
 λούσα δόγμα. Καὶ δὴ τὸν μὲν
 ἐπιθάσσειεν, ἀνέστειλεν δὲ τὸν
 Ἄμαν, καὶ τὸν Ἰσραὴλ τῇ τελείᾳ
 πρὸς τὸν Θεὸν δεήσει ἀπαθῆ διεφύ-
 λαξεν. Strom. iv. [§ 19.] WOTT.

8. τὸ δωδεκάφυλον] Cf. Act.
 xxvi 7, εἰς ἣν τὸ δωδεκάφυλον
 ἡμῶν, ... ἐλπίζει καταστῆσαι. Vide
 supra § 31. Orae. Sibyll. ii 171,
 δωδεκάφυλος λαός. Sic in Prote-
 vangelio Jacobi, § 1, Καὶ ἐλυπή-
 θη Ἰωακείμ σφόδρα, καὶ ἀπῆε εἰς τὸ
 δωδεκάφυλον τοῦ λαοῦ κ. τ. λ. ubi
 perperam vertunt, et accessit ad
 duodecim tribuum Genealogiam.
 Lexicis addas vocem δωδεκακώ-
 δων, quam usurpat Scriptor ille
 Apocryphus pro Pontificis tu-
 nica talari hyacinthina.

circumsessa esset, rogavit seniores ut sibi liceret in alienigenarum castra exire; et periculo se obijciens, propter amorem patriae populique obsessi, egressa est; et tradidit Deus Olophernem in manus mulieris. Non minori perfecta in fide Esther, ^{Esth. vii, viii.} ut duodecim tribus Israel ab instanti exitio liberaret, periculo seipsam objecit: per jejunia enim ^{iv 15.} et humiliationem, suppliciter oravit rerum omnium inspectorem Dominum, saeculorum Deum; qui animi ejus humilitatem cernens, populum liberavit, cujus gratia periculum subierat.

LVI. Oremus igitur et nos pro eis qui in peccatum aliquod lapsi sunt, ut moderatio et humilitas eis concedatur, ut non nobis sed voluntati

10. παντεπόπτη] Ita cum Wottono Russel. Gall. Schoenem. Hefel. Reithmayr. et Dreselii. Atque ita Codex MStus, in quo tamen Junius et Millius sibi visi sunt legere ΠΑΝΤΕΠΟΗΤΗΝ, quos secuti Edd. caeteri exhibent παντοποιήτην. Vocem παντεπόπτην, hujus loci sententiae multo aptiorem, habes inf. § 58, et apud B. Polycarpum in Epist. ad Philipp. § 7. Eadem usi sunt Cyrill. Alex. in Esai. lv, Opp. ii p. 767 ed. Aubert. Ἔνεστι τὰ πανταχοῦ δύνασθαι καθορᾶν τῷ παντεπόπτη Χριστῷ. et Clem. Alex. Paedag. iii 8, p. 280 ed. Potter. Ἐπεὶ δὲν αὐτοῦς ὁ παντεπόπτης λόγος, ὃν οὐκ ἔστι λαθεῖν ἀνόσια δρώντας.

11. Θεὸν τῶν αἰώνων] Has voces varie tentant Interpretes. Guil. Burton. vertit, *the God of all ages of the world*. Wakius, *the God of spirits*. Chevalierius, *the God of the worlds*. Herzogius, *den Gott der Zeiten*.

Ruchatus, *le Créateur universel du Monde*. Hornemannus, *Deum aeternum*. Versiones caeterae Latinae Junium sequuntur, *saeculorum Deum*.

12. ἐρρύσατο] Codex MStus ΕΡΥΣΑΤΟ. Vide p. 32 l. 8.

ib. ὡν χάριν] *Cujus gratia*, seu secundum literam Graecam *quorum gratia*; ita tamen ut illud *quorum* pariter referatur ad populum, quod nomen quum collectivum sit, hanc patitur constructionem. Quocirca, minus placet hic versio Cotelerii, *propter pericula quae illa adierat*. COUSTANT.

15. παραπτώματι] Junius, Fellus, et Colomesius *περπτώματι* legendum esse censent: ego [cum Cotelerio] a fide MS. non discedo. Alludit proculdubio S. Pater ad illud B. Apostoli, Ἀδελφοί, εἰάν καὶ προληφθῆ ἄνθρωπος ἐν τινι παραπτώματι, κ. τ. λ. Gal. vi 1. Aliud sane hoc esse argumentum, retinendam esse vocem παραπτώματι. WOTT.

ἡμῖν, ἀλλὰ τῷ θελήματι τοῦ Θεοῦ· οὕτως γὰρ ἔσται αὐτοῖς ἔγκαρπος καὶ τελεία ἢ πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τοὺς ἁγίους μετ' οἰκτιρῶν μνεία. Ἀναλάβωμεν παιδείαν ἐφ' ἣ οὐδεὶς ὀφείλει ἀγανακτεῖν, ἀγαπητοί· ἡ νουθέτησις ἣν ποιούμεθα εἰς ἀλλήλους καλή ἐστίν, καὶ 5 ὑπεράγαν ὠφέλιμος· κολλᾶ γὰρ ἡμᾶς τῷ θελήματι τοῦ Θεοῦ. Οὕτως γὰρ φησιν ὁ ἅγιος λόγος· “Παι-
 “ δέυων ἐπαίδευσέν με ὁ Κύριος, καὶ τῷ θανάτῳ οὐ
 “ παρέδωκέν με. Ὁν γὰρ ἀγαπᾷ Κύριος παιδεύει,
 “ μαστιγοῖ δὲ πάντα υἱὸν ὃν παραδέχεται.” “Παι- 10
 “ δέυσει μὲ” γάρ, φησιν, “δίκαιος ἐν ἐλέει, καὶ
 “ ἐλέγξει με, ἔλαιον δὲ ἀμαρτωλῶν μὴ λιπανάτω
 “ τὴν κεφαλὴν μου.” Καὶ πάλιν λέγει, “Μακάριος
 “ ἄνθρωπος ὃν ἤλεγξεν ὁ Κύριος· νουθέτημα δὲ Παν-
 “ τοκράτορος μὴ ἀπαναίνου· αὐτὸς γὰρ ἀλγεῖν ποιεῖ, 15

Qui talem
 castigatio-
 nem non
 renuit,
 Deum ha-
 bet pro-
 tectorem.

2. καὶ τοὺς ἁγίους] Aut interpolata fuisse haec verba, aut de Sanctorum Invocatione intelligenda esse, diserte pronuntiat Lipsius, pp. 44, 45. Hilgenfeldius autem, p. 90, deprecationem intelligit erga Ecclesiam factam. Neque video quid vetat τοὺς ἁγίους eodem sensu hic poni quo a B. Paulo, I Cor. vi 1, xvi 1. Κόμματος καινοτέρου quam Clementis Romani aevi est Invocatio Sanctorum, qui, ut cum S. Augustino loquamur, ‘honorandi sunt propter imitationem, non adorandi propter ‘religionem.’ De Vera Religione, § 55.

3. μνεία.] Hunc locum respexit Millius, qui Rom. xii 13 vult ut legatur ταῖς μνείαις τῶν ἁγίων κοινωνοῦντες, et nos ad Clementem Rom. amandat, ut suam inde conjecturam confir-

met. WOTT. Sic et Wetstenius in l. c. Aliter Whitbius in Exam. var. Lect. p. 129. GALLAND. μνεία vox Paulina: Cf. Rom. i 9, Eph. i 16, Phil. i 3, I Thess. iii 6, II Tim. i 3.

4. ὀφείλει] Ita, proculdubio recte, Russel. Wott. Gall. Schoenem. Hornem. Hefel. Reithmayr. et Dresselius. Caeteri cum Junio ἐφίλει, et veram lectionem conjecturae loco margini apponunt. Colomesius vel ὀφείλει vel φιλεῖ. Codex MStus, in quo vocalis I et diphthongus EI saepissime permutantur, exhibet ΟΦΙΛΕΙ: a librario autem nostro E et O parvo discrimine exarantur, quae literae adhuc similiores fiunt quaecumque aetas edax lineam transversam τοῦ E aboleverit. Inde forsitan Junii error.

divinae cedere possint. Sic enim apud Deum et sanctos uberem et perfectam cum misericordia recordationem obtinebunt. Suscipiamus, dilecti, disciplinam, propter quam nemo irasci debet. Admonitio qua alii alios commonefacimus bona est, et apprime utilis; voluntati enim divinae nos agglutinat. Sic enim dicit sacer sermo, *Castigans castigavit me Dominus, et morti non tradidit me. Quem enim diligit Dominus castigat, flagellat autem omnem filium, quem recipit. Dicit enim, Corripiet me justus misericordia, et increpabit me; oleum autem peccatorum non impinguat caput meum.* Et rursus dicit, *Beatus homo quem arguit Dominus, monitionem vero Omnipotentis ne renuas; ipse enim dolere facit, et rursus restituit; percutit, et manus ejus sanant. Sexies de necessi-*

Ps. cxviii
18.
Prov. iii 12.
Heb. xii 6.

Ps. cxli 5.

Job. v 17
—26.

9. Κύριος παιδεύει,] Eo modo legimus in Epistola ad Hebraeos, xii, et in Proverbiis, iii, unde haec desumuntur, nisi quod Cod. Vat. et plerique alii Codd. pro παιδεύει exhibent ἐλέγχει in Proverbiis. At Hebraeus Textus habet, *Quem enim diligit Dominus, corripit, et veluti pater filium, quem volet.* Vers. Vulgat. *Quem enim diligit Dominus corripit; et quasi pater in filio complacet sibi.* Vers. Syr. *Quoniam, quem diligit Dominus corripit, instar patris qui corripit filium suum.* WOTT. παιδεύει habet Alexandrinus Clemens, Paedag. i 9, [p. 145 ed. Potter. qui opinatur Clem. Alex. hunc Nostri locum respexisse,] Chrysostomus in Ps. cx, et Catena Graecorum in Proverbia. Alii Codices ἐλέγχει. At in Apoc. iii 19 utrumque verbum conjungitur,

ἐγὼ ὄσους ἐὰν φιλῶ, ἐλέγχω καὶ παιδεύω. COTEL.

12. ἔλαιον δὲ ἀμαρτωλῶν] Ita LXX Intt. at Textus Hebraeus paullo aliter: יהלמי צדיק דסר וייכיחני שמן ראש אל בני ראשי. Vulgat. *Corripiet me justus in misericordia, et increpabit me: oleum autem peccatoris non impinguet caput meum.* Versio Hieronymi, *Corripiat me justus in misericordia, et arguat me. Oleum amaritudinis non impinguet caput meum.* Cum LXX consentit Interpres Syrus, nisi quod ἐν ἐλέει non agnoscat. WOTT. Hunc versum difficillimum ita explicat Dathius post Doederleinius:

Corripiat me justus, beneficium erit,
Reprehendat me, instar unguenti capitis mihi erit:
Non renuam, si vel repetat;
Sed jam contra malitiam eorum deprecor.

“καὶ πάλιν ἀποκαθίστησιν ἔπαισεν, καὶ αἱ χεῖρες
 “αὐτοῦ ἰάσαντο· ἐξάκις ἐξ ἀναγκῶν ἐξελεῖται σε, ἐν
 “δὲ τῷ ἐβδόμῳ οὐχ ἄψεται σου κακόν. Ἐν λιμῷ
 “ρύσεται σε ἐκ θανάτου, ἐν πολέμῳ δὲ ἐκ χειρὸς
 “σιδήρου λύσει σε· καὶ ἀπὸ μάστιγος γλώσσης σε 5
 “κρύψει, καὶ οὐ μὴ φοβηθήσῃ κακῶν ἐπερχομένων·
 “ἀδίκων καὶ ἀνόμων καταγελάσῃ, ἀπὸ δὲ θηρίων
 “ἀγρίων οὐ μὴ φοβηθῆς· θῆρες γὰρ ἄγριοι εἰρηνεύ-
 “σουσίν σοι. Εἶτα γνώσῃ ὅτι εἰρηνεύσει σου ὁ
 “οἶκος· ἢ δὲ δίαυτα τῆς σκηνῆς σου οὐ μὴ ἀμάρτη· 10
 “γνώσῃ δὲ ὅτι πολὺ [τὸ σπέρμα σου], τὰ δὲ τέκνα
 “σου ὡσπερ [τὸ παμβό]τανον τοῦ ἀγροῦ. Ἐλεύσ[η
 “δὲ ἐν τῷ]φῶ ὡσπερ σῖτος ὄριμο[ς, κατὰ και]ρὸν
 “θεριζόμενος, ἢ ὡσ[περ θημω]νία ἄλωνος καθ’ ὄραν
 “συ[γχομ]σθεῖσα.” Βλέπετε, ἀγαπητ[οί, ὅτι] ὑπερ- 15
 ασπισμὸς ἐστὶν τ[οῖς παιδευ]ομένοις ὑπὸ τοῦ [Δ]ε-
 σπότη· καὶ γὰρ] ἀγαθὸς ὢν παιδε[ύει ὁ Θεός],
 εἰς τ[ὸ] νουθετ[ηθῆναι] ἡμᾶς διὰ τῆς ὀσίας [παι]δείας
 αὐτοῦ.

1. ἔπαισεν] ἔπαιξεν in utraque Clerici editione ex operarum incuria natum videtur.

3. οὐχ ἄψεται] Sic Edd. omnes. Codex MStus exhibet ΟΥ in fine lineae, et in initio alterius ΚΟΥΕΤΑΙ, unde Millius dat οὐκ ὄψεται, quo sensu equidem prorsus nescio. Apud LXX Intt. legimus sec. Cod. Alex. οὐχ ἄψηται. sec. Cod. Vat. οὐ μὴ ἄψηται.

5. καὶ ἀπὸ μάστιγος] Ita LXX Intt. At in Cod. Alex. post οὐ μὴ φοβηθήσῃ ἀπὸ κακῶν ἐρχομένων, legimus καὶ οὐ φοβηθήσῃ ἀπὸ ταλαιπωρίας, ὅτι ἐλεύσεται ταλαιπωρία· quae neque Hebraeus

Textus, neque ex Versionibus aliqua agnoscit. WOTT.

7. ἀδίκων καὶ ἀνόμων] Eodem modo haec a LXX Intt. exhibentur. At in Hebraeo Textu, *In vastitate et in fame ridebis, et a bestiis terrae ne timeas; nam cum lapidibus agri pactum tuum, et bestia agri pacifica erit tibi.* Versio Vulgat. *In vastitate et fame ridebis, et bestias terrae non formidabis; sed cum lapidibus regionum pactum tuum, et bestia agri pacifica erit tibi.* Post εἰρηνεύσουσίν σοι legimus in Cod. Alex. Ὅτι μετὰ τῶν λίθων τοῦ ἀγροῦ ἢ διαθήκη σου, καὶ τὰ θῆρια τοῦ ἀγροῦ

tatibus te eruet, et in septimo non tanget te malum. In fame liberabit te a morte, in praelio vero de manu ferri solvet te. A flagello linguae abscondet te, et non timebis a malis ingruentibus; injustos et iniquos deridebis, et feroces bestias non timebis. Bestiae enim ferae pacatae erunt tibi; deinde scies quod in pace erit domus tua, habitatio autem tabernaculi tui non deficiet. Scies autem quod multum semen tuum, et liberi tui erunt quasi omnis herba campi. Et venies in sepulchrum tanquam frumentum maturum quod in tempore messuerunt, vel sicut acervus areae in tempore comportatus. Videtis, dilecti, protegi eos, qui a Domino castigantur; quum enim bonus sit, castigat nos Deus, ut sancta ejus disciplina commonefiamus.

εἰρηνεύσει σοι· καὶ γνώσῃ ὅτι ἐν εἰρήνῃ τὸ σπέρμα σου, καὶ ἐπισκοπὴ τῆς εὐπρεπείας σου· καὶ σὺ μὴ ἀμάρτης. At Cod. Vat. haec non agnoscit, saltem hoc in loco. WOTT.

10. ἡ δὲ διατα] Eo modo a LXX Intt. exhibetur; at Hebraeus Textus habet, *Et visitabis habitaculum tuum, et non peccabis*. Versio Vulgat. *Et visitans speciem tuam, non peccabis*. Vers. Syr. *Et reverteris ad tabernaculum tuum, et non peccabis*. Aquila, καὶ ἐπισκέψῃ ὀραιότητά σου, καὶ οὐ μὴ ἀμαρτήσῃ. Symmachus, οὐ δυσπραγήσῃ. WOTT.

16. [Δ]εσπό[του· καὶ γὰρ] κ. τ. λ.] Cod. MS. exhibet ΥΠΟΤΟΥ. ΕΣΠΟ.....ΑΓΑΘΟΣΩΝΗΑΙΔΕ... ..ΕΙΣΤ.....ΗΘΗΝΑΙΗΜΑΣ. In reddenda hac lacuna, de qua nullam conjecturam periclitatur Millius, nihil melius habui quam ut Wottonum sequerer. Ex quo

tempore ille Codicem contulit, literae duae e voce Δεσπότου, Δ scilicet et T, perierunt; et membrana denuo consarcinata fuisse videtur. Hodie certe spatium post ΕΙΣΤ duas priores syllabas vocis νουθηθῆναι facile admittit, quare de ἡγυθηθῆναι, quod ut brevius et aptius supplementum nobis offert vir doctus, minus opus est ut cogitemus. Libb. impr. Junium secuti, locum ita exhibent . . . ὑπὸ τοῦ Δεσπό[του· καὶ γὰρ] ἀγαθὸς ὢν παιδ[ευτῆς θε]λει [νουθε]θηθῆναι ἡμᾶς . . . Davisius scribendum putat . . . Δεσπότου· Θεὸς γὰρ ἀγαθὸς ὢν παιδεύει, ἀλλ' εἰς τὸ εὐθυθηθῆναι ἡμᾶς . . . quam quidem conjecturam summis laudibus accipit Clericus. Wottonum secuti sunt Galland. Schoenem. Hefel. Reithmayr. et Dresselius. Lectionem Junianam in versionibus suis Wakius, Chevall. et Herzog. interpretantur.

Iterum dis-
sidiū aucto-
ribus mo-
destiam et
resipiscen-
tiam in-
culcat.

NZ'. Ὑμεῖς οὖν οἱ τὴν καταβολὴν [τῆς] στά-
σεως ποιήσαντες, ὑποτ[άγη]τε τοῖς πρεσβυτέροις,
καὶ παι[δεύ]θητε εἰς μετάνοιαν· κάμψαν[τες] τὰ γό-
νατα τῆς καρδίας ὑμῶν, μάθετε ὑποτάσσεσθαι, ἀπο-
θέμενοι τὴν ἀλάζονα καὶ ὑπερήφανον τῆς γλώσσης 5
ὑμῶν ἀνθάδ[ειαν]. ἄμεινον γάρ ἐστιν ὑμῖν [ἐν] τῷ
ποιμνίῳ τοῦ Χριστοῦ μικροὺς καὶ ἑλλογίμους εὐρε-
θῆναι, ἢ καθ' ὑπεροχὴν δοκοῦντας ἐκριφῆναι ἐκ τῆς

2. τοῖς πρεσβυτέροις,] Τοῖς
πρεσβυτέροις a Clemente nostro
etiam Episcopus adnumeratur ;
alibi enim, c. 42, B. Pater non-
nisi de Episcopis et Diaconis
loquitur, omissis Presbyteris.
HEFELIUS. Guilielmus Bur-
ton in adnotationibus ad hunc
locum contendit nulla in hac
Epistola inveniri Episcopatus
singularis vestigia, nulla argu-
menta quae persuadeant Eccle-
siam, sive Romanam, sive Co-
rinthiam, alio regimine usam,
eo tempore quo scripta est Epi-
stola, quam plurimum Presbyte-
rorum. Cui sic respondet Cle-
ricus, ' Si non possit ex hac Epi-
stola probari regimen, quale
' est hodie sub uno Episcopo,
' nullo hinc etiam modo, plu-
' rium Presbyterorum, quales
' fuerunt postea secundi Or-
' dinis Pastores, regimen tum
' fuisse institutum liquet. Sed
' qui Burtono favebunt respon-
' debunt, plurimum Presbytero-
' rum hic mentionem fieri, non
' unius Episcopi. Sed ante
' omnia sciendum, nomina illa
' Episcopi et Presbyteri per-
' mista fuisse ; atque in una
' Ecclesia, primis illis tempo-
' ribus, si urbs magna esset,
' qualis Roma aut Corinthus,

' plures fuisse, quibus utriusque
' Ordinis potestas, quae postea
' divisa est, inter Episcopos, sic
' κατ' ἐξοχὴν dictos, et Presby-
' teros, secundi Ordinis Pas-
' tores, collata erat. Sed ante
' finem primi saeculi, vivis eti-
' amnum Johanne atque aliis
' forte Apostolis, iis visum est
' uni mandari potestatem ordi-
' nandi Presbyteros, eosque in
' Senatum Ecclesiasticum adle-
' gendi ; caeteris vero Sacra-
' mentorum administrationem
' et alia id genus. Sed cur
' mutatum est, inquires, regimen
' illud prius Apostolicum, quo
' pari auctoritate Ecclesiae prae-
' erant Pastores, quibus utrius-
' que Ordinis, qui postea fuit,
' potestas collata fuerat ? Ea-
' dem, nimirum, de causa, ob
' quam ad Ecclesiam Corinthi-
' am scripsit Clemens ; nempe,
' divisiones et contraria studia
' Rectorum Ecclesiarum, qui
' inter se dissidebant, et Plebis
' etiam cum suis Rectoribus.
' Haec fuit jam olim Hieronymi
' sententia, in Comment. cap. i
' Epist. ad Titum. " Diligenter,"
' inquit, " verba attendamus
' dicentis, ut constituas per ci-
' vitates Presbyteros, sicut ego
' tibi disposui. Qui, qualis

LVII. Vos igitur qui seditionis fundamenta jecistis, in obedientia subditi estote Presbyteris, et disciplinam accipite in poenitentiam : flectentes genua cordium vestrorum, discite subjici, depo-^{1 Pet. v 5.} nentes gloriosam et superbam linguae vestrae arrogantiam ; melius enim vobis est in ovili Christi parvos et bonae famae reperiri, quam sibi videri aliis eminentiores, et e spe illius dejici. Sic enim

‘ Presbyter debeat ordinari in
 ‘ consequentibus disserens. hoc
 ‘ ait : *Si quis est sine crimine,*
 ‘ *unius uxoris vir,* &c. postea
 ‘ intulit : *oportet enim Episco-*
 ‘ *pum sine crimine esse, tam-*
 ‘ *quam Dei dispensatorem.* Idem
 ‘ est ergo Presbyter qui Episco-
 ‘ pus ; et antequam, Diaboli in-
 ‘ stinctu, studia in religione fie-
 ‘ rent, et diceretur in populis,
 ‘ *Ego sum Pauli, ego Apollo,*
 ‘ *ego autem Cephae,* communi
 ‘ Presbyterorum consilio Eccle-
 ‘ siae gubernabantur. Postquam
 ‘ vero unusquisque, quos bapti-
 ‘ zaverat, suos putabat esse non
 ‘ Christi, in toto orbe decretum
 ‘ est, ut unus de Presbyteris
 ‘ electus superponeretur caeteris,
 ‘ ad quem omnis Ecclesiae
 ‘ cura pertineret, et schismatum
 ‘ semina tollerentur.” [Opp.
 ‘ tom. vii p. 694 ed. Vallars.]
 ‘ Tum probat e Philip. i 1, 2
 ‘ et Act. xx 28 mista fuisse
 ‘ Presbyterorum atque Episco-
 ‘ porum nomina. Deinde con-
 ‘ tendit : sicut Presbyteri sci-
 ‘ unt, se ex Ecclesiae consue-
 ‘ tudine ei, qui sibi praepositus
 ‘ fuerit, esse subjectos ; ita et
 ‘ Episcopos nosse oportere, se
 ‘ magis consuetudine, quam dis-
 ‘ positionis Dominicae veritate,
 ‘ Presbyteris esse majores. At

‘ vero non consuetudine tantum
 ‘ Ecclesiae, sed dispositione A-
 ‘ postolica, factum hoc esse ex-
 ‘ istimaverim ; quod discordiae
 ‘ Ecclesiarum, ut adparet vel
 ‘ ex Corinthia Ecclesia, vivis
 ‘ etiamnum Apostolis nonnullis
 ‘ et multis Apostolicis viris, ni-
 ‘ mis cito eruperint. Quare hoc
 ‘ remedium ab Apostolis et Apo-
 ‘ stolicis viris inventum atque
 ‘ usurpatum ante finem saeculi
 ‘ primi existimo.’

3. τὰ γόνατα τῆς καρδίας] Haec phrasis, in Patribus et Conciliis frequens, desumpta videtur ex Oratione ab Manassis, quam quaedam Biblia complectuntur, quamque referunt Const. Apost. II xvii. [καὶ νῦν κλίνω γόνυ καρδίας μου.] Multas vero similes in Scripturibus Sacris et Ecclesiasticis invenies. COTEL. Ratione haud dissimili loquitur D. Petrus, Ep. I i 13, ἀναζωσάμενοι τὰς ὀσφύας τῆς διανοίας ὑμῶν.

8. καθ’ ὑπεροχὴν] Junius, Fel-
 ‘ lus et Colomesius mallent καθυ-
 ‘ περέχειν.

ib. ἐκ τῆς ἐλπίδος] ἐκριφῆσαι ἐλπίδος, Hefelii editio tertia. Junius legendum censet vel ἔξω τῆς κικλίδος vel potius ἐπανλίδος. Colomesio magis placet ἐπανλίδος. Nihil autem mutandum recte viderunt Cotelerius et

ἐλπίδος αὐτοῦ. Οὕτως γὰρ λέγει ἡ πανάρετος
 Σοφία· “Ἴδου προήσομ[αι ὑμῖν] ἐμῆς πνοῆς ῥῆσιν,
 “ διδάξω [δὲ ὑμᾶς] τὸν ἐμὸν λόγον. Ἐπ[ειδὴ ἐκά-
 “ λουν], καὶ οὐχ ὑπηκούσα[τε, καὶ ἐξέτει]νον λόγους,
 “ καὶ οὐ [προσείχετε]· ἀλλ’ ἀκύρους ἐποι[εῖτε ἐμὰς] 5
 “ βουλάς, τοῖς δὲ ἐμ[οῖς ἐλέγχοις] ἠπειθήσατε· τοι-
 “ γαρ[οῦν κἀγὼ] τῇ ὑμετέρα ἀπωλεί[α ἐπιγελάσο]-
 “ μαι· καταχαροῦμαι δὲ [ἡνίκα ἂν] ἔρχηται ὑμῖν
 “ ὄλεθρο[ς, καὶ ὡς ἂν ἀ]φίκηται ὑμῖν ἄφνω θ[όρυ-
 “ βος, ἡ δὲ] καταστροφή ὁμοία κ[αταιγίδι πα]ρῆ, ἡ 10
 “ ὅταν ἔρχηται ὑμ[ῖν θλίψις] καὶ πολιορκία. Ἔστα

Wottonus; quorum ille confert τὸ κοινὸν τῆς ἐλπίδος supra § 51, Ignatium ad Eph. § 1 ὑπὲρ τοῦ κοινου ὀνόματος καὶ ἐλπίδος, ad Magnes. § 9 εἰς καινότητα ἐλπίδος, ad Philad. § 11 ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, τῇ κοινῇ ἐλπίδι ἡμῶν, et Polycarpum ad Philipp. § 8 προσκαρτερῶμεν τῇ ἐλπίδι ἡμῶν.

1. ἡ πανάρετος Σοφία.] Librum Proverbiorum, πανάρετον Σοφίαν appellat post Clementem Rom. Clemens Alex. Strom. ii, [§ 22, p. 501 ed. Potter.] itemque Hegesippus, Irenaeus, καὶ ὁ πᾶς τῶν ἀρχαίων χορός apud Eusebium, H. E. iv 22. Sed et eodem nomine insignitur Sapientiae [Salomonis] volumen ab Athanasio in Synopsi, [Opp. ii 173 D ed. Ben.] Epiphaniō, de Mensuris et Pond. § 4, [ii 162 C ed. Petav.] Damasceno, Orthod. Fid. iv 17, [i 284 B ed. Le Quien.] et a Gregorio Nyss. c. Eunomium, vii, ed. Paris. 1638, ii p. 638. [C.] In Bibliothecae Regiae Codice Biblico 721, Σοφία Σολομώντος ἡ πανάρετος, et 1253, Σοφία Σολομώντος πανάρετος. Praeterea Sa-

pientiam Siracidis, seu Ecclesiasticum, vocari πανάρετον Σοφίαν, et πανάρετον, invenies in Eusebii lib. viii Dem. Evang. et in ejusdem et aliorum Chronicis, et in Hieron. Praefatione ad libros Salomonis. Jam quod Σοφία simpliciter ac Sapientia de Proverbiis dicatur, ostendunt loca Constitutionum Apostolicarum, i 7, 10, ii 3, iv 11, et alibi; Justinī Mart. in Dial. p. 359, [ed. Paris. 1615] Melitonis Sardensis apud Euseb. H. E. iv 26; Irenaei iv 37 [20 3 ed. Massuet.]; Clementis Alex. in Protreptico, p. 52 [B Lutet. 1629] Paedagog. ii cap. 2, et Strom. i 317 [ii § 18]; Origenis Hom. 14 in Gen. [ii 97 E ed. Ben.] 6 in Exod. [151 A] ac saepe; Cypriani ad Quirinum, iii 6 [p. 47 ed. Fell.]; Gregorii Nyss. lib. de Vita Mosis, [i p. 252] Orat. 5 de Oratione Dominica, [i p. 757 C] et in Ὑποτυπώσει de Pietatis scopo [iii p. 306 D]; Chrysostomi sive alterius sermone de Tribus Pueris. [vi 613 E ed. Ben.] Quibus ad-

dicit omnem virtutem complectens Sapientia, *Ecce proferam vobis spiritus mei dictionem, docebo autem vos meum sermonem. Quoniam vocabam, et non obediistis, et extendebam verba, et non attendistis; sed irrita faciebatis mea consilia, et meis increpationibus rebelles fuistis; itaque et ego vestra perditione ridebo; gaudebo autem quum venerit vobis interitus, et quoties vobis subito advenerit perturbatio, atque eversio similis procellae adfuerit, vel quum venerit vobis tribulatio et oppressio.* Prov. i 23
—31.

junge veterem Interpretem Epistolae Ignatio attributae ad Tarsenses, § 6. Similiter Ecclesiastico *Σοφίας* nomen absolute datur per multos, Origenem, Hom. 2 in Ps. xxxviii [ii 698 D], Hom. 6 Graeca in Jeremiam [iii 163 F], et ad Rom. ix 20, 21 [iv 616 C]; Gregorium Nyss. de Vita Mosis [i p. 208 B]; Hieronymum, Dial. i adv. Pelagianos, § 33 [ii 717 A ed. Vallars.]; Pseudo-Hieronymum ad 2 Cor. ix 7 [xi p. 970 D]. Denique Παροιμίαι sunt *Σοφία παιδαγωγική*, Gregorio Naz. Orat. 11 [i 180 D Paris. 1609]. Ecclesiasticus est A Deo spirata Sapientia, Magna Sapientia, in Excerptis Chronologicis ex Eusebio, Africano, et aliis. Atque de Cantico Canticorum, Scriptori Homiliae de Susanna, tom. vi [608 E ed. Bened.] Chrysostomi ait, *κατὰ τὴν Σοφίαν τὴν λέγουσαν, κῆπος κεκλεισμένος, πηγὴ ἐσφραγισμένη.* Cant. iv 12. Auctor operis imperfecti in Matthaeum apud eundem Patrem, [p. lxxv E ad calc. tom. vi ed. Bened.] ad Matt. vi 6, 'Sicut in Canticis ex persona 'Ecclesiae Sapientia dicit;' et

consarcinator Epistolae Decretalis primae, Clementi nostro affictae, 'Dicente Sapientia, *Va- lida est dilectio ut mors.*' Cant. viii 6. COTEL. Sapientiam in hoc loco personam esse, censet Lipsius. Operae pretium est adire Suiceri Thesaurum Scriptt. Ecclesiasticorum in voce Πανάρετος.

4. ἐξέτεινον λόγους, καὶ οὐ [προσείχετε.] Ita apud LXX legimus; at Hebraeus Textus exhibet—*extendi manus meas, et non erat qui attendebat.* Vulgat. *extendi manum meam, et non fuit qui aspiceret.* Vers. Syr. *et extendi vocem, et non audivistis.* WOTT.

6. ἠπειθήσατε.] Ita LXX sec. Cod. Vat. In Cod. Alex. οὐ προσείχετε, quemadmodum etiam Edd. Ald. et Complut.

7. ἀπολεία] Hanc formam e Cod. MSto restituit Wott. quem secuti sunt Frey. Russel. Galland. Hefel. Reithmayr. et Dresselius. Caeteri ἀπολεία.

10. ἢ ὅταν] Cod. MStus exhibet HOTAP.

11. πολιορκία.] Post πολιορκία exhibent Codd. Alex. et Vat. καὶ ὅταν ἔρχηται ὑμῖν ὄλεθρος. At Hebraeus Textus ea non habet,

“ γ[ὰρ ὅταν ἐπι]καλέσησθέ με, ἐγὼ δὲ [οὐκ εἶσα]-
 “ κούσομαι ὑμῶν· ζητ[ήσουσίν] με κακοί, καὶ οὐχ
 “ εὐρή[σουσιν]. Ἐμίσησαν γὰρ σοφίαν, [τὸν δὲ
 “ φό]βον τοῦ Κυρίου οὐ προείλα[ντο, οὐδὲ] ἤθελον
 “ ἐμαῖς προσέχ[ειν βουλαῖς]· ἐμυκτῆριζον δὲ ἐμοῦ[ς 5
 “ ἐλέγχους]. Τοιγαροῦν ἔδονται τῆς [ἐαυτῶν] ὁδοῦ
 “ τοὺς καρπούς, [καὶ τῆς ἐαυτῶν] ἀσεβείας πλησθή-
 “ σον[ται]. * * * * *
 * * * * * ἵπουν.”

neque aliqua ex Versionibus
 praeter unam Arabicam. Ab-
 sunt etiam ex pluribus Graecis
 MStis, neque ea legisse vide-
 tur Clemens noster, qui illa in
 hoc loco citando praetermisit.
 Potuerunt in hunc locum ir-
 repsisse librarii errore paulo
 superius habita, aut saltem ex
 aliqua e Versionibus sive The-
 odotionis, sive Aquilae, sive
 Symmachi. WOTT.

2. [ζητ[ήσουσίν] με κακοί,] Ita
 LXX Intt. at sec. Hebraicum
 Textum, *Quaerent me diluculo,*
et non inuenient. Vulgat. *Mane*
consurgent, et non inuenient
me. Cum Hebr. Textu consentit
 Versio Syriaca. WOTT.

3. [σοφίαν,] παιδείαν LXX sec.
 Cod. Alex.

ib. [τὸν δὲ φό]βον] Τὸν δὲ λό-
 γον habent Codd. Alex. et Vat.
 Cyprianus legit *verbum Do-*
mini, [sermonem Dei. adv. Ju-
 daeos, p. 21 T ed. Fell.] item
 Lucifer Calaritan. At Aldina et
 Complutensis Editiones τὸν δὲ
 φόβον, quae lectio verior esse
 videtur; ei enim suffragantur
 Text. Heb. et Versiones omnes.
 Clemens etiam proculdubio le-
 git φόβον. WOTT.

4. [προείλα]ντο,] Hanc Aoristi

formam, a Grammaticis veteri-
 bus, necnon a Dawesio, Misc.
 Crit. ed. Kidd. 475, et Dor-
 villio in Charit. 402, impro-
 batam, tanquam Macedonicam
 novam et Alexandrinam tolerat
 Fischerus ad Gr. Gr. Velleri
 iii 24: apud Scriptores non
 Atticos tuentur Lobeck, ad
 Phrynich. 183, Wernsdorf, ad
 Himer. 100, Buttman. Gr.
 Gr. maj. i 417, ii 1 139. LXX
 in Esai. xxxviii 14, ὅς ἐξείλατό
 με, καὶ ἀφείλατό μου τὴν ὁδὸν
 τῆς ψυχῆς.

7. [καὶ τῆς ἐαυτῶν] ἀσεβείας]
 Ita et Intt. LXX. Pro quibus
 Hebraeus Textus; *et de consi-*
liis suis saturabuntur. Vulgat.
suisque consiliis saturabuntur.
 Versio Syriaca: *et cogitationi-*
bus suis saturati sunt. WOTT.

ib. [πλησθήσου]ν[ται].] Junius,
 cui forte Codicem conferre con-
 tigit prius quam a bibliopecto
 Anglico praescissus fuerat et in
 corio compactus, diserte statuit
 folium integrum hoc loco exci-
 disse. Lipsius, p. 14, nulla ra-
 tione reddita, statuit paginas
 circiter tres desiderari. Hodie
 MStus post ΠΛΗΣΘΗΣΩΝ, ad
 calcem paginae exhibet unde-
 cim aut duodecim, ut mihi qui-

Erit enim quum invocabitis me, ego autem non exaudiam vos: quaerent me mali, et non invenient. Oderunt enim sapientiam, timorem autem Domini non assumerunt, neque volebant meis attendere consiliis, subsannabant autem meas redargutiones. Ergo comedent viae suae fructus, et sua ipsorum impietate saturabuntur.

dem visum est, literarum spatium. Bunsenius, *Ignatius u. s. Zeit*, 101, lacunam quindecim literarum capacem aestimat. A pagina autem proxime sequenti literae tres perierunt ante ΠΟΝ. Et Boisius quidem, ex asteriscis in apographo quo utebatur, lacunam haud majorem esse existimavit; quae enim desiderantur sic supplet, Φοβερά τὰ ῥήματα ταῦτα, ἀλλ' ὁ πονηρῶν ἀνθρώπων ἐπόπτης Θεός κ. τ. λ. Colomesius suspicatur hic locum habuisse Sibyllae testimonium, de quo auctor Quaestionum ad Orthodoxos, in Resp. ad Quaest. 74, ad calcem Opp. S. Justin. M. p. 469 ed. Ben. ubi quaeritur, 'Εἰ τῆς παρούσης καταστάσεως τὸ τέλος ἐστὶν ἢ διὰ τοῦ πυρὸς κρίσις τῶν ἀσεβῶν, καθά φασιν αἱ γραφαὶ Προφητῶν τε καὶ Ἀποστόλων, ἔτι δὲ καὶ τῆς Σιβύλλης, καθὼς φησιν ὁ μακάριος Κλήμης ἐν τῇ πρὸς Κορινθίους Ἐπιστολῇ.' Sed summo jure Guil. Burton longe verisimilium existimat, sicut doctissimo Usserio quoque in Dissert. de Clem. et Ignat. Epist. cap. x visum est, locum a scriptore illo laudatum ex altera Epistola desumptum esse, quam Clementis esse plerique tum veteres tum recentiores negant.

Vide Cotelarii Judicium de Epistola posteriore, infra, p. 221. Pro ΠΟΝ Junius, Fell. Cotel. Colom. Frey. Coustant. habent ητον. Hornemannus neque ητον neque ιπον exhibet. Post πληθήσονται, Wottonum si audias, comma proxime sequens e Proverbiis legendum est, 'Ανθ' ὧν γὰρ ἡδίκουν νηπίους φονευθήσονται· καὶ ἐξετασμός ἀσεβεῖς ὀλεῖ.

9. * * * ιπον." Quidam volunt ad hunc locum, ubi chasma est, respicere S. Irenaei verba: 'Qui ignem praeparavit Diabolo et Angelis ejus.' [III iii 3 p. 176 ed. Massuet.] Ut ego autem dicam quod sentio, haec non sunt Clementis, sed ipsius Irenaei verba, et pertinent ad traditionem Ecclesiae, i. e. ad formulam Fidei et Doctrinae. Forsitan in hoc chasmate locum habere potuerunt ea, quae a S. Basilio citata ex B. Clemente apud eum non legimus hodie: 'Ἀλλὰ καὶ ὁ Κλήμης ἀρχαϊκώτερος, Ζῆ, φησίν, ὁ Θεός, καὶ ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστός, καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον. De Spiritu Sancto, c. 29. [iii 61 A ed. Bened.] WOTT. Expleri quidem haec lacuna nullo ingenio aut arte potest. Inde tamen hoc consequimur commodi, ut intelligamus, futiles

Precatio.

ΝΗ'. Ὁ παντεπόπτῃς Θεὸς [καὶ] Δεσπότης τῶν πνευμάτων καὶ Κύριος [πά]σης σαρκός, ὁ ἐκλεξάμενος [τὸ]ν Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ ἡμᾶς δι' αὐτοῦ [εἶ]ς λαὸν περιούσιον, δόξῃ πάσῃ [ψ]υχῇ ἐπι-κεκλημένῃ τὸ μεγαλο[π]ρεπὲς καὶ ἄγιον ὄνομα αὐτοῦ, 5 [π]ίστιν, φόβον, εἰρήνην, ὑπομονήν, μακροθυμίαν, ἐγκράτειαν, ἀγνείαν καὶ σωφροσύνην, εἰς εὐαρέστη-σιν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ, διὰ τοῦ ἀρχιερέως καὶ προστά-του ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· δι' οὗ αὐτῷ δόξα καὶ μεγαλωσύνη, κράτος, τιμή, καὶ νῦν καὶ εἰς πάντας 10 τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Corinthii
missos a
Clemente

ΝΘ'. Τοὺς δὲ ἀπεσταλμένους ἀφ' ἡμῶν Κλαύδιον Ἐφῆσον, καὶ Οὐαλέριον Βίτωνα, σὺν καὶ Φορτου-

esse illorum rationes, qui γνησιό-τητι hujus Epistolae eo nomine dicam scribunt, quod nonnulla testimonia a Patribus allegata in hac Epistola non occurrant. Desiderantur, aiunt, quae Auct. Quaest. et Resp. ad Orthodoxos, Qu. 74, [Vide supra, et conf. p. 221.] Basilius in Tract. de Spiritu Sancto, c. 29, aliique ex hac Epistola allegarunt. At vero, ne dicam quaedam testimonia revera in hac Epistola exstare quae negant illi hic comparere, ut quod Hieronymus in Comm. ad Ephes. 'de mundis aliis trans Oceanum,' [vii 571 C ed. Vallars.] et 'in- enarrabili vinculo caritatis' [606 A] citat; ut taceam, saepe Patres testimonia ex scriptis aliis Clementis, sive genuinis, sive eidem affictis allegare; unde sciunt isti, quae ex hac Epistola citantur, non in hoc loco, in quo tam magnus est hiatus, olim exstitisse? Certe ῥῆσις illa Basillii Ζῆ ὁ Θεός κ.τ.λ.

peropportune illi loco convenit, et accommodari potest in Epistola ad finem decurrente. FREY.

4. [εἶ]ς λαὸν περιούσιον,] Imitatur Paulum ad Tit. ii 14. At Paulus e LXX hanc loquutionem mutuavit. DAVIS. Conf. I Pet. ii 9, λαὸς εἰς περιποίησιν. Chrysostomus, Homil. v in Ep. ad Tit. [Opp. xi p. 759 ed. Bened.] interpretatur λαὸν ἐξειλεγμένον, οὐδὲν ἔχοντα κοινὸν πρὸς τοὺς λοιπούς. Theophylactus vero: Περιούσιος ὁ οἰκεῖος, ἐκ μεταφορᾶς τῶν περὶ τὴν οὐσίαν καὶ τὸν πλοῦτον τοῦ δεσπότητος στροφόμενων οἰκετῶν, οἷον, ἐξειλεγμένον, ἐξάιρετον, οὐδὲν ἔχοντα κοινὸν πρὸς τοὺς λοιπούς.

7. σωφροσύνην,] Conf. Ignat. Ep. ad Ephes. § 10.

8. διὰ τοῦ ἀρχιερέως καὶ προστάτου ἡμῶν] Hic, suspicari licet, unus est ex iis locis quae Photio displicuerunt, Biblioth. cxxvi. At eodem modo S. Paulum et B. Ignatium de Christo

LVIII. Inspector omnium Deus, spirituum herus, et universae carnis Dominus, qui elegit Dominum Jesum Christum, et nos per eum in populum peculiarem, det omni animae, quae gloriosum et sanctum nomen ejus invocaverit, fidem, timorem, pacem, patientiam, aequanimitatem, continentiam, castitatem et pudicitiam, ut nomini ejus recte placeat, per summum sacerdotem et patronum nostrum Jesum Christum, per quem illi sit gloria, majestas, potestas, honor, et nunc, et in omnia saecula saeculorum. Amen.

LIX. Missos autem a nobis Claudium Ephebum, et Valerium Bitonem cum Fortunato, in pace cum

locutos esse demonstrat Wottonus. Vide supra notata ad § 36, p. 132 l. 2.

9. δι' οὗ αὐτῶ δόξα] De compluribus Doxologiae formulis in Ecclesia, ante excogitatam Arian haeresin, usurpatis, videndi omnino sunt Bull. Fid. Nicaen. Def. II iii 6, 10, 13, et Hooker. *Eccles. Polity*, V xlvi 9—11.

12. Κλαύδιον Ἐφεβον,] Junius cum Edd. ex mala interpunctione quinque legatos ad Corinthios fuisse missos perhibet. At illud καὶ inter Ἐφεβον et Οὐαλέριον interjectum, tres duntaxat fuisse ostendit; quorum duo, suis praenominibus insigniti, videntur fuisse liberti in familias Claudiorum et Valeriorum adsciti. Idque jam suspicatus est Boisius. Quod exinde probarunt Pearsonson in notis in Ep. S. Ignatii ad Smyrn. § 10, et Dodwellus in Dissert. ad Opp. Posthum. Pearsoni p. 221, aliique. Caeterum Ephebus iste, ut monuit Colomesius, memoratur inter Clementis discipulos

ad calcem Pseudo-Abdiae a Lazio vulgati. Sed pro *Ephebus* vitiose legitur *Febus*. De Valerio autem Episcopo Trevirensi, discipulo Petri Apostoli, ad d. 29 Januarii agere Martyrologia notatum fuit Cotelerio. GALLAND. Tres tantum viros a Corinthiis missos fuisse recte viderunt Wakius, Wotton. Freyrius, Schoeneman. Hefel. Reithmayr. et Dresselius: caeteri Edd. quos sequitur Herzogius, nomina haec ita distinguunt ut quinque faciant legatos. Pari in errore versabantur Interpretes plerique in loco Ignatii supra indicato, ubi e duobus, Philone et Rheo Agathopode, tres faciunt, Philonem, Rheum, et Agathopoda. Conf. Ep. ad Philad. § 11.

13. σύν καὶ Φορτρονιάτῳ,] For-san legendum σύν Γαίῳ Φορτρονιάτῳ, nam Ephebo, et Vitoni sua data sunt praenomina. DAVIS. Idem esse videtur qui a S. Paulo memoratur; [I Cor. xvi 17, ubi Codd. nonnulli Φορτρονιάτῳ] qui,

Num. xvi
22, xxvii
16.

cito remittant.

νάτω, ἐν εἰρήνῃ μετὰ χαρᾶς ἐν τάχει ἀναπέμψατε πρὸς ἡμᾶς, ὅπως θᾶττον τὴν εὐκταίαν καὶ ἐπιποθήτην ἡμῖν εἰρήνην καὶ ὁμόνοιαν ἀπαγγέλλωσιν· εἰς τὸ τάχιον καὶ ἡμᾶς χαρῆσαι περὶ τῆς εὐσταθείας ὑμῶν.

Benedictio.

Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μεθ' ὑμῶν, καὶ μετὰ πάντων πανταχῆ τῶν κεκλημένων ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, καὶ δι' αὐτοῦ· δι' οὗ αὐτῷ δόξα, τιμὴ, κράτος, καὶ μεγαλωσύνη, θρόνος αἰώνιος, ἀπὸ τῶν αἰώνων εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Κλήμεντος πρὸς Κορινθίους Ἐπιστολὴ α'.

10

quum fuerit jam aetate provectus, magnaeque apud Ecclesiam Corinthiorum fama et auctoritatis, a Corinthiis missus Romanam venit, ut Romanos de schismate certiores faceret, et posceret eorum opem ad sedandas lites infelices apud ipsos ortas. WOTT. καὶ non agnoscit Junius. Cum Wottono faciunt Cotel. Davis. Frey. Galland.

Eundem esse Fortunatum, qui cum Stephano et Achaico ad D. Paulum, dum ageret Ephesi, ablegatus fuerat, admittit Hefelius, in medio relinquit Windischmannus, omnino negat Guil. Burton.

2. ἐπιποθήτην] Ita cum Cod. MSto Wott. Russel. Galland. Schoeneman. Hefel. Reithmayr. et Dresselius. Caeteri ἐπιπόθη-

gaudio ad nos brevi remittite, ut citius votis expetitae et desiderandae vestrae pacis ac concordiae nuntium adferant, et nos de statu vestro recte ordinato citius gaudeamus.

Gratia Domini nostri Jesu Christi sit vobiscum, et cum universis ubique a Deo et per eum vocatis; per quem illi sit gloria, honor, potestas, majestas, et dominatio sempiterna, a saeculis in saecula saeculorum. Amen.

Clementis ad Corinthios Epistola I.

τον, quod longe melius arbitrat^{ur} Boisius.

3. ἀπαγγέλλωσιν] Ita cum Cod. MSto Wotton. Russel. Galland. Schoeneman. Hefel. Reithmayr. et Dresselius. Caeteri ἀπαγγέλωσιν, quam formam jam exaratam librarius correxit.

4. περὶ τῆς εὐσταθείας] Conf. Clem. Alex. Strom. iv 23, p. 632 ed. Potter. οὕτω τοίνυν τῷ

ὄντι καλὰ φαίνεται ἥδιστα, παρ' αὐτοῦ δὲ πορίζεται ὅν ποθεῖ καρπόν, τὴν τῆς ψυχῆς εὐστάθειαν. Ib. § 25, p. 637, δικαιοσύνη οὐκ ἐστὶν εἰρήνη βίου καὶ εὐστάθεια.

10. Κλήμεντος κ. τ. λ.] Codex MStus hanc epigraphen praestat, ab Editoribus omnibus, si Wotton. Hefel. Reithmayr. et Dresselium excipias, praetermissam.

J. B. COTELERII JUDICIUM

DE

POSTERIORE EPISTOLA S. CLEMENTIS.

EXSTAT de hac Epistola judicium magni Critici Eusebii, Hist. Eccles. iii 38, hisce verbis expressum; *ιστέον δ' ὡς καὶ δευτέρα τις εἶναι λέγεται τοῦ Κλήμεντος Ἐπιστολή· οὐ μὴν ἐθ' ὁμοίως τῇ προτέρα καὶ ταύτην γινώριμον ἐπιστάμεθα, ὅτι μηδὲ τοὺς ἀρχαίους αὐτῇ κεκρημένους ἴσμεν.* Quae a Rufino, uti solet, indiligenter redduntur sic: “Dicitur tamen “esse et alia Clementis Epistola, cujus nos notitiam non “accepimus.” Nec magis accurate Hieronymus, Libro de Viris Illustribus: “Fertur et secunda esse ex ejus nomine “Epistola, quae a Veteribus reprobatur.” [§ 16, tom. ii p. 843 ed. Vallars.] Et Photius, *Μυριοβίβλου* Cod. cxii, cxiii, ἡ δὲ λεγομένη δευτέρα πρὸς τοὺς αὐτοὺς ὡς νόθος ἀποδοκιμάζεται. Neque enim dicit Eusebius, secundam Clementis Epistolam “notham esse, et ab Antiquis reprobata;” dicit solummodo “ignoratam fuisse, in citationibus a Veteribus praetermissam, in dubium vocatam:” unde eodem loci et alibi priorem nuncupat ὁμολογουμένην, ἀνωμολογημένην παρὰ πᾶσιν. Itaque rectius in Nicephoro, iii 18, habetur; καὶ ἄλλη δὲ αὐτοῦ φέρεται Ἐπιστολή, τῆς προτέρας κατὰ πολὺ ἀποδέουσα· περὶ ἧς ὁ αὐτός φησιν Εὐσέβιος, μὴ ἐν ἐπιστήμῃ ταύτης τοὺς ἀρχαίους εἶναι. Maximus in Prologo ad Dionysii Opera, agens de Eusebio, καὶ μὴν οὔτε Πανταίνου τοὺς πόνους ἀνέγραψεν, οὔτε τοῦ Ῥωμαίου Κλήμεντος, πλὴν δύο καὶ μόνων Ἐπιστολῶν. Et vero quemadmodum Caesariensi

Episcopo credimus, dubitatum fuisse de Auctore nostrae Epistolae; quemadmodum non possumus nunc, post perditos tot primorum Patrum libros, memoriam illius accusare, quae tamen non semper fida existit; ita negamus inde consequi, pro Pseudepigrapha necessario habendam Epistolam; quum fieri quiverit, ut opus genuinum in controversiam venerit, et a primis Ecclesiae scriptoribus non fuerit celebratum. Certe ea dubitatio, ea ommissio, non deterruerunt Auctorem Canonum Apostolicorum, Can. ult., Epiphanium, Haer. xxvii 6, xxx 15,^a et eum qui Librum Pontificalem composuit, quo minus de Clementinis Epistolis, perinde ac nihil intercederet inter illas discriminis, loquerentur. Mitto enim Niconem, de quo ad superioris Epistolae cap. xiv.^b Immo quod admodum mirere, id ab ipsis Hieronymo ac Photio designatum, quando suam, non Eusebii, proponunt opinionem: ille in volumine i adversus Jovinianum, cap. 7, [cap. 14, tom. ii p. 258 ed. Vallars.] hic in Myriobibli cap. cxxvi. Quinetiam utramque inter Sacrae Scripturae libros collocasse videntur Ecclesiae illae, quae Canonibus Apostolicis regebantur, quique eos Canones in Novi Testamenti voluminibus recenset Johannes Damascenus, Orthodoxae Fidei lib. iv cap. 18, et quotquot Bibliorum Codicibus utebantur similibus illi Theclae, e quo duae istae Epistolae prodierunt. Accedit huc quod eadem utrobique apparent antiquitatis notae, eadem interdum verba usurpantur; nec tantam diversitatem habet stylus, quin ab eodem scriptore variis temporibus diversisque pro causis oriri potuerit. Dionysius autem Corinthius scribens ad Romanos apud Eusebium, iv 23, ideo unius tantum Epistolae Clementis mentionem facit, quia loquitur de Literis Romanorum nomine datis ad Corinthios^c; at

^a Tom. i p. 107 ed. Petav. λέγει γὰρ ἐν μιᾷ τῶν Ἐπιστολῶν αὐτοῦ. ibid. p. 139, ὡς αὐτὸς Κλήμης αὐτοὺς κατὰ πάντα ἐλέγχει, ἀφ' ὧν ἔγραψεν Ἐπιστολῶν ἐγκυκλίων τῶν ἐν ταῖς ἀγίαις ἐκκλησίαις ἀναγνωσκόμενων.

^b Vid. supra p. 56 l. 8.

^c Cf. omnino Routhii Annot. in B. Dionysium, Rel. Sacr. i p. 188.

posterior Clementis, etsi, teste Photio, ad Corinthios quae esset scripta, non tamen, sicut prior, Ecclesiae Romanae nomen, sed Romani Pontificis praeferebat. Indicatur id appellatione, ἀδελφοί μου, quam in secunda non semel positam invenies, [§§ 7, 10] nusquam in priore.

Objicit Jacobus Usserius, Dissertatione de Scriptis Ignatii, &c, cap. x, ad hunc modum: Epistola titulo Clementis ad Corinthios ornata, proferebat (quemadmodum ex Quaestionibus ad Orthodoxos, Justino Martyri tributis, Resp. ad Quaest. 74, intelligimus) Carmina Sibyllina, quae Clementis temporibus posteriora fuerunt; unde colligitur eam citationem, quum in priore Clementis Epistola nusquam compareat, ad alteram referri debere, quae ejusdem nomine falso inscribatur. Infirmum plane argumentum. Audi verba Pseudo-Justini: Εἰ τῆς παρούσης καταστάσεως τὸ τέλος ἐστὶν ἢ διὰ τοῦ πυρὸς κρίσις τῶν ἀσεβῶν, καθὼς φασιν αἱ γραφαὶ Προφητῶν τε καὶ Ἀποστόλων, ἔτι δὲ καὶ τῆς Σιβύλλης, καθὼς φησιν ὁ μακάριος Κλήμης ἐν τῇ πρὸς Κορινθίους Ἐπιστολῇ κ. τ. λ. Quae in Gallicam linguam ita vertit David Blondellus, de Sibyllis lib. i cap. 20, ac si legisset, ἐν τῇ πρώτῃ πρὸς Κορινθίους Ἐπιστολῇ. Sed erratum est properantis hominis, nimiumque memoria fidentis. Itaque quum Pseudo-Justinus generatim de Epistolis loquatur, neutra autem ad nos integra pervenerit, temere ab Usserio asseveratur res, quam nullo modo potuit rescire. Quin immo si divinationibus indulgere liceat, crediderim in primae Epistolae lacuna ad cap. Ivii factam Sibyllae mentionem. Atque conjecturae fundum et auctorem do S. Irenaeum, adversus Haer. lib. iii cap. 3, ubi hoc pacto disserit; “ Sub hoc igitur Clemente,^d dissensione non “ modica inter eos qui Corinthi essent fratres facta, scripsit

^d III iii 3 p. 176 ed. Massuet. Graeca ex parte servavit Eusebius, H. E. v 6. Ἐπὶ τούτου οὖν τοῦ Κλήμεντος στάσεως οὐκ ὀλίγη τοῖς ἐν Κορινθῶ γενόμενης ἀδελφοῖς, ἐπέστειλεν ἢ ἐν Ῥώμῃ Ἐκκλησία ἰκανωτάτην γραφὴν τοῖς Κορινθίοις, εἰς εἰρήνην συμβιβάζουσα αὐτούς, καὶ ἀνανεοῦσα τὴν πίστιν αὐτῶν, καὶ ἣν νεωστὶ ἀπὸ τῶν Ἀποστόλων παράδοσιν εἰλήφει.

“ quae est Romae Ecclesia potentissimas Literas^e Corin-
 “ thiis, ad pacem eos congregans, et reparans fidem eorum,
 “ et annuncians” (*annuncians* omittitur in Graeco apud
 Eusebium, v 6, et Nicephorum, iv 15, forte ob similitudi-
 nem participiorum *ἀναεοῦσα* et *ἀναγγέλλουσα*. Nam Ru-
 finus videtur hoc quoque in Eusebio legisse, dum inter-
 pretatur *exprimens*) “ quam in recenti ab Apostolis rece-
 “ perant” (ex Eusebio, Rufino, Nicephoro, atque ex sensu
 scribendum *recepert*) “ traditionem, annunciantem unum
 “ Deum omnipotentem, factorem coeli et terrae, plasma-
 “ torem hominis; qui induxerit cataclysmum, et advoca-
 “ verit Abraham, qui eduxerit populum de terra Aegypti,
 “ qui collocutus sit Moysi, qui Legem disposuerit, et Pro-
 “ phetas miserit, qui ignem praeparaverit diabolo et an-
 “ gelis ejus.” Brevem enumerationem capitum, in hac
 Ecclesiae Romanae Epistola contentorum, sanctus Martyr
 instituit. Ea autem omnia adhuc legere est, excepto
 ultimo, quod dubio procul lacuna illa circa finem interjecta
 complectebatur. Quis porro non videt, ubi “ ignis diabolo
 “ et angelis ejus praeparatus” memorabatur, ibi commode
 potuisse agi “ de mundi fine,” ac “ de impiorum per ignem
 “ iudicio” tunc futuro; ideoque et Sibyllae mentionem
 fieri?

Ait tamen vir perdoctus, non licuisse per tempora Cle-
 menti ex Sibyllinis Carminibus, utpote ipso posterioribus,
 testimonium petere. Hoc probandum erat, non modo di-
 cendum; quod si constaret, requirerem praedictarum Quae-
 stionum Codices MSS num *καθώς* haberent *καὶ ὡς*, aut
καὶ καθὼς. Verum super Sibyllinis versibus exploratum
 non habetur, quando coeperint apud Christianos evulgari.
 Sub Apostolis rem contigisse persuaderet, quod a multis
 refertur, Clementem Alexandrinum in vi Stromateo, p. 636,

^e *potentissimas*] *luculentissimam epistolam* melius reddidit Valesius.
 MASSUET. Convenit potius verbum *ἰκανός* nostro *tüchtig*, Latinorum
probus, justus, cui nihil deest. Melius igitur vertit Strothius, *einen sehr*
gründlichen Brief. HEINICHEN.

[p. 762 ed. Potter.] recitare verba Pauli Apostoli, Graecos seu Gentiles ad Sibyllae Oracula amandantis; nisi aut Clemens fabulam a quodam Apocrypho sumpsisse dici posset, aut potius illius sensum viderentur non attigisse homines docti; quae quidem mea est opinio. Eo quippe loci postquam ex Petri Praedicatione, libro extra Canonem posito, affirmavit ὁ Στρωματεύς, Graecis, ut Deum colerent et gloria afficerent, concessam fuisse Philosophiam, quemadmodum eandem ob causam utrumque Testamentum Judaeis et Christianis; ista paullo obscuriora subjicit: ἐπεὶ ὅτι, καθάπερ Ἰουδαίους σώζεσθαι ἐβούλετο ὁ Θεὸς τοὺς Προφήτας διδούς, οὕτως καὶ Ἑλλήνων τοὺς δοκιμωτάτους, οἰκείους αὐτῶν τῇ διαλεκτῇ Προφήτας ἀναστήσας, ὡς οἰοί τε ἦσαν δέχεσθαι τὴν παρὰ Θεοῦ ἐνεργεσίαν, τῶν χυδαίων ἀνθρώπων διέκρινεν, δηλώσει πρὸς τῷ Πέτρου κηρύγματι ὁ Ἀπόστολος λέγων Παῦλος· Λάβετε καὶ τὰς Ἑλληνικὰς βίβλους, ἐπίγνωτε Σίβυλλαν, ὡς δηλοῖ ἔνα Θεὸν καὶ τὰ μέλλοντα ἔσσεσθαι καὶ τὸν Ὑστάσπην λαβόντες ἀνάγνωτε, καὶ εὐρήσετε πολλῶ τηλαυγέστερον καὶ σαφέστερον γεγραμμένον τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ καθὼς παράταξιν ποιήσουσι τῷ Χριστῷ πολλοὶ βασιλεῖς μισοῦντες αὐτόν, καὶ τοὺς φοροῦντας τὸ ὄνομα αὐτοῦ, καὶ τοὺς πιστοὺς αὐτοῦ, καὶ τὴν ὑπομονὴν καὶ τὴν παρουσίαν αὐτοῦ. Εἶτα ἐνὶ λόγῳ πυνθάνεται ἡμῶν· ὅλος δὲ ὁ κόσμος καὶ τὰ ἐν τῷ κόσμῳ, τίνος; οὐχὶ τοῦ Θεοῦ;^f Quae verba sic accipiunt, quasi λάβετε &c. sit Apostoli exhortatio. At ego illa, ὁ Ἀπόστολος λέγων Παῦλος, non refero ad consequentia, Λάβετε &c. sed ad praecedentia, οἰκείους αὐτῶν τῇ διαλεκτῇ Προφήτας, seu ad versiculum 12 cap. i Epistolae ad Titum, εἰπέ τις ἐξ αὐτῶν ἴδιος αὐτῶν Προφήτης: et Λάβετε &c. Clementis esse arbitror, non Pauli; tum quod in fine dicitur, εἶτα ἐνὶ λόγῳ, &c. Praedicationi Petri tribuo, cum cujus ultimo sermone paullo ante per Clementem laudato convenit optime. Quocirca verto: “Quandoquidem quod

^f De hoc loco Clem. Alex. vide Beveregii adnotationem in Cod. Canon. Eccles. Prim. Illustr. I xiv § 7, vel apud Potter. p. 761, et conf. Grabium in Spicil. Patt. i 67.

“ sicut Judaeos Deus salvos esse voluit, dans eis Prophetas,
 “ ita etiam Graecorum probatissimos, proprios suae linguae
 “ Prophetas excitans, prout poterant capere Dei bene-
 “ ficentiam, a vilibus vulgaribusque hominibus secreverit,
 “ declarabit praeter Petri praedicationem qui hoc dicit
 “ Apostolus Paulus: Libros quoque Graecos sumite:
 “ agnoscite Sibyllam, quo modo unum Deum manifestet,
 “ et ea quae futura sunt: sumptum etiam Hystaspem[§]
 “ legite, et invenietis Dei Filium multo clarius apertiusque
 “ esse scriptum, utque multi reges adversus Christum
 “ aciem instruent, odio habentes tum illum, tum eos qui
 “ nomen ejus gestant, et ejus fideles, illiusque tolerantiam
 “ atque adventum. Deinde uno verbo, seu una ratione,
 “ nos interrogat; totus autem mundus, et quae sunt in
 “ mundo, ejus sunt? Nonne Dei?” Sic pulchre omnia
 sibi constant, aliter impeditiora. Adde quod vix in toto
 Clemente invenias aliquid Apocryphi prolatum, nomine
 duntaxat auctoris, non praemisso operis titulo, non adjecta
 dictione quae quale sit scriptum declaret. Legatur tota
 Alexandrini disputatio: conferatur cum iis quae in Stro-
 mateo i edisserit de Graecorum Sapientibus, praesertim
 pag. 299, ubi locum Epistolae ad Titum adducit: confido
 fore, ut mea non improbetur interpretatio. Nihil ergo
 adjuvamus hoc testimonio, ad investigandum quod quae-
 rimus tempus. Jam vero si agatur de Sibyllinorum Car-
 minum Sylloge^h qua hodie utimur, pro certo haberi debet,

[§] De Hystaspe consulendi sunt Ammianus Marcellinus, xxiii 6, p. 374 ed. Vales. Agathias, ii 24, p. 117 ed. Niebuhr. Lactantius, Div. Inst. vii 15, 18, tom. i, pp. 562, 567, 699 ed. Le Brun et Du Fresnoy.

^h Carmina Sibyllina habes in Gallandii Biblioth. Patt. i pp. 335—410, quibus nunc accessit liber novus, quartus decimus, Maii studio e MSto erutus, typisque excusus Mediolani 1817. Plura si cupias, adi Bleekii disputationem *Ueber die Entstehung und Zusammensetzung der uns in acht Büchern Erhaltenen Sammlung Sibyllinischer Orakel*, in Ephemeridi Theologica, Berolin. 1819. fascic. 1 et 2; Thorlacii disquisitionem, quae inscribitur, *Libri Sibyllistarum veteris Ecclesiae, crisi, quatenus monumenta Christiana sunt, subjecti*, Hafniae, 1815; et Excursus quos ad Libros Sibyllinos subjecit Carolus Alexandre, Paris. 1856.

quod a multis evidenter fuit probatum, eam multo post Apostolica tempora lucem vidisse. Nonnulli sane in ea versus leguntur, aetate posteriores scriptis Patrum Sibyllina Oracula citantibus: quales hi duo,

Οὐκέτι γὰρ παρὰ σεῖο τὸ τῆς φιλοθρέμμονος ὕλης
 Παρθενικαὶ κούραι πῦρ ἔνθεον εὐρήσουσιν.

in 'Ραψοδία nostra, lib. v post medium [395, 6]; sunt enim de incenso Vestae templo sub finem imperii Commodi, proindeque quum jam Justinus, Athenagoras, et Theophilus Antiochenus Sibyllina in testimonium pro fide Christiana advocassent. Ac Origeniani cujusdam manum redolet Libri ii finis, [332, sq.] ad quem Scholiastes Graecus sic annotabat:

ψεύδη προφάνως· οὐδὲ γὰρ λήξει ποτὲ
 τὸ πῦρ κολάζον τοὺς κατακεκριμένους.
 κἀγὼ γὰρ ἂν εὔξαιμι τοῦθ' οὕτως ἔχειν,
 οὐλαῖς μεγίσταις σφαλμάτων ἐστιγμένους,
 αἱ μείζονος χηρῆζουσι φιλανθρωπίας.
 ἀλλ' αἰσχυνέσθω φληναφῶν Ὀριγένης,
 πέρασ γενέσθαι τῶν κολάσεων λέγων.

Recteque observat qui nostra aetate plurimos judicio superavit, Gerardus Vossius, de Poetis Graecis cap. i, non exstitisse temporibus Justinii Martyris, Tatiani, Clementis Alexandrini, Eusebii, aliorumque multorum, versus Sibyllinae Collectionis lib. i [295] et lib. iii [760] de Sibylla Noae coaetanea; quandoquidem ex illorum Patrum professione, nulla e Sibyllis Mosem antiquitate superavit. Ex quibus intelligitur, non unum Poetam Sibyllam se esse finxisse, sed plures, diverso tempore, quorum versus disiectos unum in corpus consarcinator incertus multo post denatos Apostolos compegerit.

Quod autem a pluribus existimatur, primo saeculo ac principio secundi, Sibyllam a Christianis Scriptoribus citari nequivisse, id vero ego inficior, rationibus adductus non paucis. Quoniam, scilicet, gratis ac sine fundamento illud

asseritur. Deinde quia viventibus Apostolis, ac Luca scribente Evangelium, multa Apocrypha et Pseudepigrapha otiosi temerariique homines edebant, inquit Origenes, Hom. i in Lucam, [Opp. iii p. 933 ed. Bened.] eumque saepissime sequens Hieronymus, prooemio Commentariorum super Matthaeum, [Opp. x p. 661 ed. Vallars.] necnon Titus, Ambrosius, Beda, Euthymius, Theophylactus ad 1 vers. Evang. Lucae; quidni et in illis quaedam Sibyllino nomine? Ad haec certum est ex Varrone, Cicerone, Tacito, Suetonio, Plutarcho, multa vana et supposititia inter Paganos quasi Sibyllina fuisse circumlata, ante et statim post primordia nostrae Religionis: hoc exemplo cur non idem evenerit apud nos? Adjice his testimonium Hermae, I Vis. ii cap. 4, quaeque ibi annotabam de insigni isto loco Josephi, Ant. Jud. i 5, [cap. iv § 3 ed. Havercamp.] Περὶ δὲ τοῦ πύργου τούτου, καὶ τῆς ἀλλοφωνίας τῶν ἀνθρώπων, μέμνηται καὶ Σίβυλλα, λέγουσα οὕτως “ Πάντων ὁμοφώνων “ ὄντων τῶν ἀνθρώπων, πύργον ὠκοδόμησάν τινες ὑψηλότατον, “ ὡς ἐπὶ τὸν οὐρανὸν ἀναβησόμενοι δι’ αὐτοῦ. Οἱ δὲ θεοὶ “ ἀνέμους ἐπιπέμψαντες, ἀνέτρεψαν τὸν πύργον, καὶ ἰδίαν ἐκά- “ στῳ φωνὴν ἔδωκαν καὶ διὰ τοῦτο Βαβυλῶνα συνέβη κληθῆναι “ τὴν πόλιν.” qui locus respondet his Sibyllinis, lib. iii circa initium; [9]

ἀλλ’ ὅποταν μέγαλοιο Θεοῦ τελέωνται ἀπειλαί· &c.

Concludo, nihil vetare quin vero Clementi laudata fuerit Sibylla, in re praesertim Ethnicis non ignota, mundi videlicet fine, ac impiorum per ignem judicio: de qua consule praecipue Justinum Martyrem, Apol. ii p. 66, [ed. Paris. 1615, Apol. i § 20, p. 55 ed. Bened.] et Sibyllina nostra Oracula, lib. ii [194—213, 284—295, 304—337,] et iii [19—25, 556, 627—631, 698.] Ac forsitan Clemens exemplaria viderat antequam a Christianis, ut conqueritur Celsus apud Origenem, lib. vii contra eum, [§ 53 Opp. i p. 732 ed. Bened.] fuissent interjectis pluribus interpolata.

Caeterum videtur haec secunda Epistola ante primam esse scripta. Quandoquidem innuit fragmentum illius pa-

cifica tempora; et ex Photii Codice cxxvi colligimus dissidii Corinthiaci in ea factam non fuisse mentionem; at si data esset post priorem, hoc est, post finem persecutionis Domitiani, tempore pacis, atque ante persecutionem sub Trajano redintegratam, non praetermisisset discordiam aut reconciliationem Corinthiorum, quum utrumque tempus solummodo annus sejungat. Quare missam arbitror inter duas primas persecutiones, Neronis ac Domitiani, et autem seditionem Corinthi excitatam.

Omittebam hic, ut in Veterum Testimoniis, duo quae postea occurrerunt loca. Primus locus est Praefationis Concilii Nicaeni, Latinae ex Arabico per Abrahamum Eechellensem factae, in quo dicitur Clementem Epistola ii mentionem fecisse Sectarum 70. Verum illa Epistola, si eadem est ac nostra, nec est plane Apocrypha, nequaquam retulit 70 Haereses, retulit forsitan 7. Alterum locum deprompsi ex optimis membranis Codicis admodum antiqui in Bibliotheca PP. Soc. Jesu, copiam faciente Gabriele Cossartio, viro eum insignis doctrinae, tum prolixae humanitatis. Est autem S. Damaseeni Eclogarum Sacrarum, cap. Περὶ τῶν προσκείρων καὶ τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν, καὶ ὅτι χρὴ τῶν παρόντων τὰ μέλλοντα προτιμᾶν. quod respondet capiti 20 libri ii Parallelorum editorum.ⁱ

ⁱ Vide Fragm. IV infra, p. 261.

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Β.

Christus
Deus.

ἈΔΕΛΦΟΙ, οὕτως δεῖ ἡμᾶς φρονεῖν περὶ Ἰησοῦ Χριστοῦ ὡς περὶ Θεοῦ, ὡς περὶ κριτοῦ ζώντων καὶ 5 νεκρῶν· καὶ οὐ δεῖ ἡμᾶς μικρὰ φρονεῖν περὶ τῆς σωτηρίας ἡμῶν· ἐν τῷ γὰρ φρονεῖν ἡμᾶς μικρὰ περὶ αὐτοῦ, μικρὰ καὶ ἐλπίζομεν λαβεῖν· καὶ οἱ ἀκούοντες

1. ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ κ. τ. λ.] Tituli hujus ne literam quidem integram praebet Cod. MStus. Linea prima, Ἀδελφοί, οὕτως δεῖ ἡμᾶς φρονεῖν, literis miniatis exhibetur.

4. ἈΔΕΛΦΟΙ, — ἕνεκα ἡμῶν.] Hunc locum a Severo Antioch. Patr. ut ex Ep. ii ad Cor. prolatum exhibet Curetonus, Corp. Ignat. p. 246; inter excerpta autem varia e S. Patribus ita laudatum, p. 244, ut ex Ep. iii de Virginitate sumtus videatur.

5. ὡς περὶ Θεοῦ,] Si haec Epistola Clementis sit, sufficit hic unus locus ad refellendam Photii objectionem. [Bibl. Cod.

exxvi] quod exilia nimis de Christo scripsisse videtur; quia non ea profert, quae praecipue conferant ad adstruendam Divinam Christi naturam. Legisse Photium hanc Epistolam satis constat; de illa enim haec habet: Ἡ δὲ δευτέρα καὶ αὐτῆ νοουθεσίαν καὶ παραίνεσιν κρείττονος εἰσάγει βίον, καὶ ἐν ἀρχῇ Χριστὸν τὸν Θεὸν κηρύσσει. Qui characteres apprime huic conveniunt. WOTTON.

6. περὶ τῆς σωτηρίας ἡμῶν.] Pro Judaeorum placito Messiae regnum in terris somniantium; aut ad eorum dogma, qui promissa ad allegorias trahebant,

S. CLEMENTIS

EPISTOLA II.

FRATRES, ita sentire nos oportet de Jesu Johann. v
Christo, tamquam de Deo, tamquam de giudice 22, 27.
vivorum et mortuorum; nec decet nos humilia Act. x 42,
sentire de salute nostra; dum enim humiliter xvii 31.
sentimus de illo, parva etiam nos accepturos spe- 2 Tim. iv 1.
ramus; et dum tamquam exigua audimus, pec-

dicentes *resurrectionem prae-
terisse*, II Tim. ii 18. FELL.
Jortinus emendat *περὶ τοῦ ἀρχη-
γοῦ τῆς σωτηρίας ἡμῶν* compa-
rans locum illum ad Hebraeos,
ii 10, cujus, uti monet, Epi-
stolae loca plurima respicit Cle-
mens in Epist. ad Corinthios
priore. Idem arbitratur scrip-
torem nostrum in animo ha-
buisse Ebionaeos, de quibus
Eusebius, H. E. iii 27, Ἐβιων-
αίους τούτους οἰκείως ἐπεφήμιζον
οἱ πρῶτοι, πτωχῶς καὶ ταπεινῶς
τὰ περὶ τοῦ Χριστοῦ δοξάζοντας.
Λιτὸν μὲν γὰρ αὐτὸν καὶ κοινὸν
ἠγοῦντο, κατὰ προκοπὴν ἡθους αὐ-
τὸ μόνον ἀνθρώπων δεδικαιωμένον,
κ. τ. λ.

8. καὶ οἱ ἀκούοντες] Hiulca vi-
detur haec sententia. Junius,
Colomesius, [et Schoeneman-
nus] legendum esse conjece-
runt, Καὶ τοὶ ἀκούοντες ὡς περὶ
μικρῶν— Boisius, Καὶ εἰ ἀκού-
ομεν τῶν περὶ Χριστοῦ, ὥσπερ μι-
κρῶν— Forte legendum est,
Καὶ ἡμεῖς οἱ ἀκούοντες τούτων,
ὥσπερ μικρῶν, κ. τ. λ. WOTT.
[quem sequitur Freyius.] Bir-
rius ita sententiam integram
reddidit, καὶ οἱ παρακούοντες, ὥσ-
περ μικρῶν . . . *quique negligenter
audimus, quasi tenuia sint,
peccamus.* GALLAND. Bir-
rium in Versione sequitur Hefe-
lius. Noltius conjecturam facit,
καὶ ὧν ἀκούοντες.

Quanta ei
debemus.

ὡσπερ μικρῶν ἀμαρτάνομεν, οὐκ εἰδότες πόθεν ἐκλή-
θημεν, καὶ ὑπὸ τίνος, καὶ εἰς ὃν τόπον, καὶ ὅσα ὑπέ-
μεινεν Ἰησοῦς Χριστὸς παθεῖν ἕνεκα ἡμῶν. Τίνα
οὖν ἡμεῖς αὐτῷ δώσομεν ἀντιμισθίαν; ἢ τίνα καρπὸν
ἄξιον οὐ ἡμῖν αὐτὸς ἔδωκεν; πόσα δὲ αὐτῷ ὀφείλο- 5
μεν ὅσια; τὸ φῶς γὰρ ἡμῖν ἐχαρίσατο, ὡς πατὴρ
υἱοὺς ἡμᾶς προσηγόρευσεν, ἀπολλυμένους ἡμᾶς ἔσω-
σεν. Ποῖον οὖν αἶνον αὐτῷ δώσομεν, ἢ μισθὸν
ἀντιμισθίας ὧν ἐλάβομεν; πηροὶ ὄντες τῇ διανοίᾳ,
προσκυνοῦντες λίθους καὶ ξύλα, καὶ χρυσὸν καὶ ἄρ- 10
γυρον καὶ χαλκόν, ἔργα ἀνθρώπων, καὶ ὁ βίος ἡμῶν
ὅλος ἄλλο οὐδὲν ἦν εἰ μὴ θάνατος. Ἀμαύρωσιν οὖν
περικείμενοι, καὶ τοιαύτης ἀχλύος γέμουτες ἐν τῇ
ὀράσει, ἀνεβλέψαμεν, ἀποθέμενοι ἐκείνο ὃ περικεί-
μεθα νέφος, τῇ αὐτοῦ θελήσει. Ἠλέησεν γὰρ ἡμᾶς, 15
καὶ σπλαγχνισθεὶς ἔσωσεν, θεασάμενος ἐν ἡμῖν πολ-
λὴν πλάνην καὶ ἀπώλειαν, καὶ μηδεμίαν ἐλπίδα
ἔχοντας σωτηρίας, εἰ μὴ τὴν παρ' αὐτοῦ. Ἐκάλεσεν
γὰρ ἡμᾶς οὐκ ὄντας, καὶ ἠθέλησεν ἐκ μὴ ὄντος εἶναι
ἡμᾶς.

Per miseri-
cordiam
Dei salvi
facti su-
mus.

20

3. παθεῖν ἕνεκα ἡμῶν.] Mallet
Birrius παθῶν.

4. ἀντιμισθίαν;] Hanc vocem
adhibet D. Paulus ad Rom. i
27, ad II Cor. vi 13.

5. ὀφείλομεν ὅσια;] i. e. *quan-
ta vero debemus ei subsidia ad
sanctimoniam?* vel potius ex
Hellenistico hoc exponendum
est: *quantas vero ei debemus
gratias, aut beneficia?* ut enim
vox ὅσιος apud LXX frequen-
ter respondet Hebr. דָּבַר, ita
τὰ ὅσια exprimit דְּבָרֵי עֲשֵׂה
Isai. lv 3, in celebri illo loco quem
Graeci, et post illos Paulus,
Act. xiii 34, reddit τὰ ὅσια Δα-

βιδ τὰ πιστά. Eaedem voces
occurrunt II Chron. vi 42, ubi
Graeci habent τὰ ἐλέη Δαυίδ,
ut adeo τὰ ὅσια illis sint pro-
miscue τὰ ἐλέη. FREY. Vertit
Birrius, *quot vero ejus clemen-
tiae beneficia accepta referimus?*
Quae sane beneficia deinceps S.
Pater enumerat. Haud absi-
mili sensu usurpatur vox ὅσια
in Constit. Apost. ii 23, Ὁ τοι-
οῦτος ἄφεισιν οὐχ ἔξει, κὰν λέγη
παρ' ἑαυτῷ, Ὅσιά μοι γένοιτο.
Bene mihi sit. GALLAND.
Dresselius intelligit *justa, of-
ficia, munia, jura*, omnino id
quod inviolabile est et sanctum.

camus, nescientes unde vocati simus, et a quo, et in quem locum, et quanta sustinuerit Jesus Christus pati propter nos. Quam igitur nos ipsi dabimus remunerationem, aut quem fructum dignum eorum quae nobis ipse dedit? Quanta vero ei debemus beneficia? Nam lucem nobis largitus est, tamquam pater filios nos appellavit, per-euntes nos servavit. Qualem ipsi laudem tribue- Ps. cxvi 12. mus, aut mercedem qua compensemus quae accepimus? qui mente eramus debiles, et adorabamus lapides, ligna, aurum, argentum, atque aes, hominum opera; et tota nostra vita nihil aliud erat quam mors. Obscuritate itaque circumdati, et tali caligine plenum habentes visum, respeximus, ipsius voluntate deponentes eam qua cingebamur nebulam. Nam miseratus est nos, et visceribus com-motus salvos fecit, quum in nobis multum errorem ac interitum spectasset, nec ullam nos habere salutis spem, nisi eam quae ab ipso. Vocavit enim Rom. ix 24. Osee ii 23. nos qui non eramus, et voluit e nihilo esse nos.

8. Ποῖον οὖν αἶνον] Ita legendum viderunt Editores omnes. Cod. MStus exhibet ΠΟΙΟΥΝ sicut in Epist. prior. § 30, ΑΠΙΟΥΝ pro 'Αγίου οὖν. Mox μίσθων ἀντιμισθίαν conjicit Junius.

ib. μισθὸν ἀντιμισθίας] Locutio desumpta ex Psalm. cxvi 12, [τί ἀνταποδώσω τῷ Κυρίῳ περὶ πάντων ὧν ἀνταπέδωκέ μοι;] quae ita auctori nostro placuit, ut eam ter in brevi hac Epistola repetiverit. Quemadmodum enim qui Dei patientia abutuntur, et flagitiis ad iram provocant, dicuntur ipsum *servitute premere*, Esai. xliii 24, et qui pauperibus subveniunt, *foenerari* Deo, Prov. xix 17,

ita qui mandatis ejus obsequuntur, et pietatis officia praestant, non incommode vices referre et mercedem rependere censeantur. FELL. Cotelerius, dum literae tenax esse vult, Clementis sententiam non reddit. Vertit Vendelinus, *vel retributionis mercedem ob ea quae accepimus*. COUST.

9. πηροὶ ὄντες] *mente debiles*, i. e. *caeci*. Sic Birrius e Gloss. Cyrill. et Hesych. GALLAND. Boisius mallet πηροὶ ἐτυγχάνομεν ὄντες τῇ διανοίᾳ.

14. περικείμεθα] Intt. pro forma Ionica imperfecti habuisse videntur.

17. ἐλπίδα ἔχοντας σωτηρίας,] ΕΛΠΙΔΑΝΕΧΟΝΤΕΣ MStus. Cf.

Ecclesiae
prius ste-
rilis mira
fecunditas.

Β'. “Εὐφράνθητι στείρα ἢ οὐ τίκτουσα, ῥῆξον
“καὶ βόησον ἢ οὐκ ὠδίνουσα, ὅτι πολλὰ τὰ τέκνα
“τῆς ἐρήμου, μᾶλλον ἢ τῆς ἐχούσης τὸν ἄνδρα.”
“Ὁ εἶπεν, “Εὐφράνθητι στείρα ἢ οὐ τίκτουσα,”
ἡμᾶς εἶπεν· στείρα γὰρ ἦν ἡ ἐκκλησία ἡμῶν πρὸ 5
τοῦ δοθῆναι αὐτῇ τέκνα. Ὁ δὲ εἶπεν, “Βόησον ἢ
“οὐκ ὠδίνουσα,” τοῦτο λέγει, τὰς προσευχὰς ἡμῶν
ἀπλῶς ἀναφέρειν πρὸς τὸν Θεόν, μὴ, ὡς αἱ ὠδί-
νουσαι, ἐγκακῶμεν. Ὁ δὲ εἶπεν, “Ὅτι πολλὰ τὰ
“τέκνα τῆς ἐρήμου, μᾶλλον ἢ τῆς ἐχούσης τὸν 10
“ἄνδρα.” ἐπεὶ ἔρημος ἐδόκει εἶναι ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ὁ
λαὸς ἡμῶν, νυνὶ δὲ πιστεύσαντες, πλείονες ἐγενόμεθα

p. 248 l. 6. Boisius conjicit
καὶ ὅτι μηδεμίαν ἐλπίδα σωτηρίας
ἔχομεν εἰ μὴ, κ. τ. λ.

1. Εὐφράνθητι στείρα] Locus
hic Esai. liv 1 ab ipsis Judaeis
ad Messiae tempora refertur;
et ab Apostolo in hanc mentem
laudatur, Gal. iv 27. FELL.

5. ἡ ἐκκλησία ἡμῶν] Hilgen-
feldius exponit, *die Gemeinde
der Heiden*.

9. ἐγκακῶμεν.] Verbo ἐγκακεῖν
usus fuerat Symmachus Inter-
pres, Num. xxi 5, vertens ἐνε-
κάκησεν, quod LXX verterant
προσώχθισεν. Praetuli tamen,
ἐγκακῶμεν, [sic etiam Fell.] ob
Luc. xviii 1, quo respexisse vi-
detur Clemens: “Ἐλεγε δὲ καὶ
παραβολὴν αὐτοῖς πρὸς τὸ δεῖν πάν-
τοτε προσεύχασθαι, καὶ μὴ ἐκκα-
κεῖν. Simili modo propter verba
Apostoli, Ephes. iii 13, Διὸ
αἰτοῦμαι μὴ ἐκκακεῖν ἐν ταῖς θλί-
ψεσί μου ὑπὲρ ὑμῶν, [Gal. vi 9]
scribere oportet apud Grego-
rium Theologum, Orat. 44, p.
709, [A. tom. i ed. Morel.
1609] εἰ μὴ ἐγκακοῦμεν ἐν ταῖς

θλίψεσι, sublato typographico
mendo ἐκακοῦμεν. [ἐγκακοῦμεν.
735 C tom. i. Paris. 1840.]
COTEL. ἐγκακῶμεν MSti lec-
tionem tuetur Wottonus ex
Hesychio, qui habet ἐγκακέω
ὑψώω. Cotelerius mavult ἐκκα-
κῶμεν, *deficiamus*. [quem secuti
sunt Hefel, et Dresselius.] Si
ad ὠδίνουσαι respexeris, utrum-
que recte dici potuit. Sed judi-
cium dirigi debet ad significa-
tum τοῦ ἀπλῶς; quod si *simpli-
citer, submisse* veritas, praefe-
renda erit lectio MSti; sin *se-
mel, una vice* interpreteris, rec-
tius ἐγκακῶμεν scribas, cui qui-
dem vocabulo frequens sacro-
rum Novi Testamenti librorum
usus suffragatur. SCHOENE-
MAN. Vendelinus vertit, *pa-
rientium instar, vociferemur*,
probantibus Colomesio et Wot-
tono. Tu vero Coustantium
audi; ‘Duplíciter peccare mihi
‘videtur haec translatio, primo
‘quidem quod clamare nobis
‘vetat, quum Clemens locum
‘Esaiæ interpretatur in quo

II. *Lactare sterilis, quae non parit, erumpe et clama, quae non parturit: quia multi filii desertae, magis quam ejus quae habet virum.* Quod dixit, *Lactare sterilis quae non parit*, nos dixit; sterilis quippe erat Ecclesia nostra, ante quam dati essent ei liberi. Quod vero dixit, *Clama, quae non parturit*, hoc dicit, ut preces nostras simpliciter ad Deum perferamus, neque, ut parturientes solent, vociferemur. Quod autem dixit, *Quia multi filii desertae, magis quam ejus quae habet virum*, quandoquidem populus noster desertus esse videbatur et Deo orbatus; nunc vero quum credidimus, plures facti sumus iis qui Deum habere censebantur. Alia

Esai. liv 1.
Gal. iv 27.

clamare praecipimur: deinde quod antithesin seu oppositionem instituit, quam diversa constructio verborum ἀναφέρειν et ἐκκακῶμεν seu ἐγκακῶμεν non patitur. Locum Hesychianum a Wottono prolatum suspectum habet Albertius, qui Clementem nostrum ex conjectura parum felici corrigit ἐκκαλῶμεν. Sicut et apud Polybium, IV xix 10, legendum censet Ernestius ἐξεκάκησαν pro ἐνεκάκησαν.

11. ἐπεὶ ἔρημος ἐδόκει] Boisius interponit τοῦτο λέγει, ut connexio aptior sit; at Photius multis abhinc saeculis observavit, quod frustra in his Epistolis semper aptam connexionem quaesieris, quum τὰ ἐν αὐταῖς νοήματα ἐρριμμένα πως, καὶ οὐ συνεχῆ τὴν ἀκολουθίαν ὑπῆρχε φυλάττοντα. WOTT. Pro ἀπό Junius e conjectura margini apponit ἀνευ. At nihil mutandum. Praepositio eandem vim forsitan hoc loco habet qua invenitur apud Herodotum, iv 13,

195, vii 195, quod adinet ad Deum. Vid. Abresch. Animadv. in Aeschylum, p. 613.

12. πλείονες ἐγενόμεθα τῶν δοκούντων] Ita loquens se Gentilem indicat, non Judaeum. COUST. [Cf. supra notata ad Epistolam priorem, § 4, p. 20 l. 13.] Ex his verbis colligit H. Venema auctorem eo demum tempore vixisse, quo Christianismus inter Gentes numerosissimus erat supra Judaeos; quod quidem, inquit, rectius quam in Clementis, quadrat in Trajani et sequentium Imperatorum tempora, quibus Ecclesia Gentium longe lateque propagata est. Quid multis opus est? Nonne Paulus ad Romanos scribens, gratias Deo agebat, quod fides eorum annuntiabatur in universo mundo? [i 8.] Nonne dicebat in omnem terram exiisse sonum Apostolorum, et in fines orbis terrae verba eorum? [x 18.] Nonne Deum glorificabat quod mysterium temporibus aeternis faci-

τῶν δοκούντων ἔχειν Θεόν. Καὶ ἑτέρα δὲ γραφὴ λέγει, “ὅτι οὐκ ἦλθον καλέσαι δικαίους, ἀλλὰ “ἀμαρτωλούς.” Τοῦτο λέγει, ὅτι δεῖ τοὺς ἀπολλυμένους σώζειν. Ἐκείνο γάρ ἐστὶν μέγα καὶ θαυμαστόν, οὐ τὰ ἐστῶτα στηρίζειν, ἀλλὰ τὰ πίπτοντα· 5 οὕτως καὶ ὁ Χριστὸς ἠθέλησεν σῶσαι τὰ ἀπολλύμενα, καὶ ἔσωσεν πολλούς, ἐλθὼν καὶ καλέσας ἡμᾶς ἤδη ἀπολλυμένους.

Christus nos revocavit a cultu deorum mortuorum. et Patrem notum fecit nobis.

Γ'. Τοσοῦτον οὖν ἔλεος ποιήσαντος αὐτοῦ εἰς ἡμᾶς, πρῶτον μὲν ὅτι ἡμεῖς οἱ ζῶντες τοῖς νεκροῖς 10 θεοῖς οὐ θύομεν, καὶ οὐ προσκυνοῦμεν αὐτοῖς, ἀλλὰ ἔγνωμεν δι' αὐτοῦ τὸν Πατέρα τῆς ἀληθείας, τίς ἡ γνῶσις ἢ πρὸς αὐτόν, ἢ τὸ μὴ ἀρνεῖσθαι δι' οὗ ἔγνωμεν αὐτόν; Λέγει δὲ καὶ αὐτός, “Τὸν ὁμολογήσαντά 15 “με ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων, ὁμολογήσω αὐτὸν ἐνώπιον τοῦ Πατρός μου.” Οὗτος οὖν ἐστὶν ὁ μισθὸς ἡμῶν, εἰ ἂν οὖν ὁμολογήσωμεν δι' οὗ ἐσώθημεν. Ἐν τίνι δὲ αὐτὸν ὁμολογοῦμεν; Ἐν τῷ ποιεῖν ἃ λέγει, καὶ μὴ παρακούειν αὐτοῦ τῶν ἐντολῶν, καὶ μὴ μόνον χεῖλεσιν αὐτὸν τιμᾶν, ἀλλ' ἐξ ὅλης καρδίας, καὶ ἐξ 20 ὅλης τῆς διανοίας. Λέγει δὲ καὶ ἐν τῷ Ἡσαΐα, “Ὁ

Agnosce-ndus ergo a nobis,

tum, patefactum esset ad obedientiam fidei *in cunctis gentibus?* [xvi 25, 26.] Eodem loquendi genere alibi quoque utitur idem Apostolus, ad Coloss. i 6—20, I Tim. iii 16. GALLAND. in Proleg. p. xviii. 2. ἀλλὰ ἀμαρτωλούς.] In Novo Testamento post ἀμαρτωλούς legimus εἰς μετάνοιαν in libb. impr. sed Codd. MSS. optimae fidei non ea agnoscunt. WOTTON. Apud S. Matthaeum scilicet, apud S. Lucam non item.

10. πρῶτον μὲν ὅτι] Boisius ex

ingenio refingit, πρὸ πάντων ἐνχαριστῶμεν αὐτῷ ὅτι, κ. τ. λ.

11. προσκυνοῦμεν αὐτοῖς,] Cum dativo construitur προσκυνεῖν apud serioris Graecismi scriptores. Lobeck. Phrynich. p. 463. Cf. Mart. Polyc. § 12.

12. τίς ἡ γνῶσις ἢ πρὸς αὐτόν,] Vendelinus, *Quaenam erit nostra erga ipsum agnitio?* Hic locus ex iis forsitan est, quos sibi non satis cohaerere censuit Photius. Si post *ad eum* suppleatur *perducens* aut *pertinens*, integra erit sententia; ac

quoque Scriptura ait, *Non veni vocare justos, sed peccatores.* Hoc dicit, quod debeat pereuntes servare. Illud enim magnum et admirabile est, non fulcire quae stant, sed quae cadunt. Sic et Christus servare voluit pereuntia, et multos servavit dum venit, dumque nos jam pereuntes vocavit.

III. Quum igitur tantam misericordiam erga nos ipse fecerit, primo quidem, quod nos qui vivimus Diis mortuis non sacrificamus, nec adoramus eos, sed per ipsum cognovimus veritatis Patrem, quatenus est cognitio ad eum, nisi ut non negemus illum, per quem cognovimus eum? Ait vero etiam ipse; *Qui me confessus fuerit in conspectu hominum, confitebor ipsum in conspectu Patris mei.* Haec est itaque merces nostra, si quidem confiteamur eum per quem servati sumus. In quonam autem illum confitebimur? Faciendo quae dicit, et mandata illius non spernendo; nec solum labiis eum honorando, sed ex toto corde, et ex tota mente. Dicit quippe in Esaia; *Populus iste la-*

recte consequetur, ut postquam cognovimus Patrem, non negemus Filium. COUST. Haec quoque ad incudem revocat Boisius, *τίς ἢ γνώσις τοῦ Πατρὸς αὐτοῦ, ἢ τὸ κ. τ. λ.*

14. Τὸν ὁμολογήσαντά κ. τ. λ.] Paulo aliter legimus apud S. Matthaeum, x 32, Πᾶς ὃν ὅστις ὁμολογήσῃ ἐν ἐμοὶ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὁμολογήσω καὶ ἐν αὐτῷ ἔμπροσθεν τοῦ Πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς.

17. εἰν οὖν] Vox οὖν videtur haberi hoc in loco parum recte. Legerem μέν vel αὐτόν. WOTT. COLOM. Media vox sensum turbat. Lege εἰν συνομολογήσωμεν, vel εἰν αὐτόν; utraque

enim ratio aequae commoda videtur. DAVIS. Nihil mutat Birrius, quum notum sit, ὄν saepe παρέλκειν, nec raro pro τοῖννν proinde poni: quo sensu hic quoque adjecta videtur. GALLAND. εἰν αὐτόν Dres-selius, post Hefelium in ed. secunda.

ib. Ἐν τίνι δέ] Hic incipit § 4 in Schoenemanni libro.

21. ἐν τῷ Ἡσαΐᾳ,] In Esaia legimus, Ἐγγίξει μοι ὁ λαὸς οὗτος, τοῖς χεῖλεσιν αὐτῶν τιμῶσί με, ἡ δὲ καρδία αὐτῶν πόρρω ἀπέχει ἀπ' ἐμοῦ. Vide Epist. prioris § 15, ubi haec eadem eodem modo citantur, nisi quod pro ὁ λαὸς οὗτος legimus οὗτος ὁ λαός. Nec

“ λαὸς οὗτος τοῖς χείρισί με τιμᾶ, ἢ δὲ καρδιά αὐτῶν
 “ πόρρω ἄπεστιν ἀπ’ ἐμοῦ.”

ejusque
 praeceptis
 parendum.

Δ'. Μὴ μόνον οὖν αὐτὸν καλωῶμεν Κύριον· οὐ
 γὰρ τοῦτο σώσει ἡμᾶς· λέγει γάρ, “ Οὐ πᾶς ὁ λέγων
 “ μοι, Κύριε, Κύριε, σωθήσεται, ἀλλὰ ὁ ποιῶν 5
 “ τὴν δικαιοσύνην.” Ὡστε οὖν, ἀδελφοί, ἐν τοῖς
 ἔργοις αὐτὸν ὁμολογῶμεν, ἐν τῷ ἀγαπᾶν ἑαυτούς, ἐν
 τῷ μὴ μοιχᾶσθαι, μηδὲ καταλαλεῖν ἀλλήλων, μηδὲ
 ζηλοῦν, ἀλλ’ ἐγκρατεῖς εἶναι, ἐλεήμονας, ἀγαθοῦς·
 καὶ συμπάσχειν ἀλλήλοις ὀφειλό[μεν], καὶ μὴ φιλαρ- 10
 γυρεῖν· ἐν τ[οῦ]τοις ἔργοις ὁμολογῶμεν [τὸν Θεόν],
 καὶ μὴ ἐν τοῖς ἐναντίοις· καὶ οὐ δεῖ ἡμᾶς φοβεῖσθαι
 το[ύς] ἀνθρώπους μᾶλλον ἀλλὰ τὸν Θεόν. Δ[ιὰ]
 τοῦτο ταῦτα ἡμῶν πρᾶσσόν[των] εἶπεν ὁ Κύριος,
 “ Ἐὰν ᾗτε μετ’ ἐμο[ῦ] συνηγμένοι ἐν τῷ κόλπῳ 15
 “ μο[ῦ], καὶ μὴ ποιῆτε τὰς ἐντολὰς μο[ῦ], ἀποβαλῶ
 “ ὑμᾶς, καὶ ἐρῶ ὑμῖν, Ὑπάγετε ἀπ’ ἐμοῦ, οὐκ οἶδα
 “ ὑμᾶς, πόθεν ἔστε, ἐργάται ἀνομίας.”

Mundus
 contem-
 nendus, et

Ε'. Ὅθεν, ἀδελφοί, καταλείψαντες τὴν παροικίαν
 τοῦ κόσμου τούτου, ποιήσωμεν τὸ θέλημα τοῦ καλέ- 20

insuetum est Novi Testamenti
 Scriptoribus eodem modo ex
 Vetere Testamento citata com-
 pendiosius dicere. WOTT.

4. Οὐ πᾶς] S. Pater in his
 citandis, sensum potius quam
 ipsa verba exhibet. Legimus
 enim apud S. Matthaeum: Οὐ
 πᾶς ὁ λέγων μοι, Κύριε, Κύριε,
 εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν
 οὐρανῶν, ἀλλ’ ὁ ποιῶν τὸ θέλημα
 τοῦ Πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς.
 Quibus subdit Interpres Vulg.
 ipse intrabit in regnum coelo-
 rum. WOTT.

6. Ὡστε οὖν] His verbis in-
 cipit § 4 apud Colomesium.

7. ἐν τῷ ἀγαπᾶν ἑαυτούς,] Ita
 MS. i. e. ἀλλήλους. Cf. infra
 § 12, et Ep. I. § 14, p. 58 l. 1.
 Libb. impr. αὐτούς, ejus loco
 αὐτόν, i. e. τὸν Κύριον, substi-
 tuunt Junius, Colomesius, et
 Wottonus.

11. ἐν τ[οῦ]τοις ἔργοις] Libb.
 impr. ante Wottonum exhibent
 ἔν τε ἀγαθοῖς τοῖς ἔργοις. Libra-
 rius noster proculdubio scripsit
 vel ἐν τοῖτοις vel ἐν τοιοῦτοις, ἢ
 istis aut talibus operibus, sc. quae
 proxime nominaverat. Malis
 forsitan ἐν τοῖτοις τοῖς.

ibid. [τὸν Θεόν,] Articulo,
 quem praefigit Junius, spatium

biis me honorat: cor autem eorum longe abest Matt. xv 8.
a me.

IV. Non modo igitur ipsum vocemus Dominum; id enim non salvabit nos: siquidem ait, *Non omnis* Matt. vii
qui dicit mihi, Domine, Domine, salvabitur; sed ^{21.}
qui facit justitiam. Itaque, fratres, in operibus ipsum confiteamur; in diligendo alii alios, in non adulterando, neque obtrectando invicem, neque S. Jacob.
aemulando; sed vivendo in continentia, misericordia, bonitate; et compassione mutua duci debemus, at non pecuniae cupiditate: in his operibus confiteamur Deum, non autem in contrariis; nec timendi nobis sunt homines, sed potius Deus. Idcirco, nobis haec facientibus, dixit Dominus: *Si fueritis mecum congregati in sinu meo, et non feceritis mandata mea, abjiciam vos; et dicam* Matt. vii
vobis, Discedite a me; nescio vos, unde sitis, operarii iniquitatis. ^{23.}
Luc. xiii 27.

V. Unde, fratres, derelicta peregrinatione mundana, faciamus voluntatem ejus qui vocavit nos, et

in MSto non exstare contendit Millius. Recte, ut mihi quidem videtur; membrana autem lacerata, et a bibliopecto inhumaniter abscissa nos diserte pronuntiare vetat. Hefelius, in edd. post primam, Rothium secutus, pro τὸν Θεόν exhibet αὐτόν.

13. το[ύς] ἀνθρώπους μᾶλλον κ. τ. λ.] Wottonus, Boisium secutus, putat vel delendum μᾶλλον, vel legendum μᾶλλον ἢ τὸν Θεόν. Birrius tamen non sollicitandam MSti lectionem contendit. Sic enim fere, inquit, infra § 10, καὶ διώξωμεν μᾶλλον κ. τ. λ. Sed et male distinguebant ante μᾶλλον prius. GAL-LAND.

15. Ἐὰν ἦτε μετ' ἐμο[ύ] συν-

ηγμένοι κ. τ. λ.] Periodus ista, quod auctori nostro solenne est, ex multis S. Scripturae locis conflatur. Non enim tantum respexisse videtur Matt. vii 23, sed etiam Esai. xl 11, nec non Jer. xxii 24. FELL. Proculdubio hic est unus ex iis locis, quem respexit Photius, quum observavit, quod Auctor ῥητά τινα ὡς ἀπὸ τῆς θείας γραφῆς ξενίζοντα παρεισάγει. [Cod. cxxvi.] Citantur enim ex Apocrypho aliquo scripto, quod adhuc non exstat; [Sic Cotel. quoque et Coustant.] forsitan ex Evangelio secundum Aegyptios, quod paulo infra [§ 12] citatur, sicut ex Clemente Alex. discimus. WOTTON.

ad alterius
vitae felici-
tatem nobis
contenden-
dum est.

σαντος ἡμᾶς, καὶ μὴ φοβηθῶμεν ἐξελθεῖν ἐκ τοῦ
κόσμου τούτου. Λέγει γὰρ ὁ Κύριος, “Ἔσεσθε ὡς
“ ἄρνία ἐν μέσῳ λύκων. Ἄποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος
“ αὐτῷ λέγει, Ἐὰν οὖν διασπαράξωσιν οἱ λύκοι τὰ
“ ἄρνία; Ἐἶπεν ὁ Ἰησοῦς τῷ Πέτρῳ, Μὴ φοβεί- 5
“ σθῶσαν τὰ ἄρνία τοὺς λύκους μετὰ τὸ ἀποθανεῖν
“ αὐτά· καὶ ὑμεῖς μὴ φοβεῖσθε τοὺς ἀποκτείνοντας
“ ὑμᾶς, καὶ μηδὲν ὑμῖν δυναμένους ποιεῖν· ἀλλὰ
“ φοβεῖσθε τὸν μετὰ τὸ ἀποθανεῖν ὑμᾶς ἔχοντα ἔξου-
“ σίαν ψυχῆς καὶ σώματος, τοῦ βαλεῖν εἰς γέενναν 10
“ πυρός.” Καὶ γνώσκετε, ἀδελφοί, ὅτι ἡ ἐπιδημία
ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ τῆς σαρκὸς ταύτης μικρά ἐστιν
καὶ ὀλιγοχρόνιος, ἡ δὲ ἐπαγγελία τοῦ Χριστοῦ με-
γάλη καὶ θαυμαστή ἐστιν, καὶ ἀνάπαυσις τῆς μελ-
λούσης βασιλείας καὶ ζωῆς αἰωνίου. Τί οὖν ἔστιν 15
ποιήσαντας ἐπιτυχεῖν αὐτῶν, εἰ μὴ τὸ ὀσίως καὶ
δικαίως ἀναστρέφεισθαι, καὶ τὰ κοσμικὰ ταῦτα ὡς

3. Ἄποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος] De dicto Christi lego Luc. x 3; at de tali colloquio Christi cum Petro, quale hic commemoratur, reperio nihil. Fortasse sumta sunt ex Apocrypha aliqua Historia. BOIS. Sub ipsis Apostolorum temporibus plurimos Evangelia sua Ecclesiae intulisse, qui res a Domino gestas parum exacte callebant, inuit D. Lucas cap. i. Haereticos vero Apostolorum emendatores se venditasse, locuples est testis Tertullianus adv. Marcion. lib. v. Evangelia Nicodemi, Nazarenorum, sec. Aegyptios, &c. passim apud Veteres laudantur. FELL. Dieta alia Domino nostro Jesu Christo tributa, non autem in quatuor

Evangeliiis memorata, habes infra §§ 8, 12. Sic in Epistola Barnabae legimus, § 4, ‘Filius Dei: *Resistamus omni iniquitati, et odio habeamus eam,*’ et § 7, Οἱ θέλοντές με ἰδεῖν, καὶ ἄψασθαι μου τῆς βασιλείας, ὀφείλουσι θλιβέντες καὶ πολλὰ παθόντες λαβεῖν με. Cf. Act. xiv 22. Justinus M. item, in Dial. c. Tryphone, § 47, p. 143 ed. Ben. et Clemens Alex. *Quis dives salvetur?* § 39, p. 957 ed. Potter. Διὸ καὶ ὁ ἡμέτερος Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς εἶπεν Ἐν οἷς ἂν ὑμᾶς καταλάβω, ἐν τούτοις καὶ κρινῶ· quae verba Græbius ex Evangelio secundum Hebraeos citata fuisse suspicatur. Clemens Alex. dictum iis quae Matt. vi 33 leguntur ge-

de hoc mundo exire non timeamus. Ait enim Dominus; *Eritis velut agni in medio luporum.* Matt. x 16, 28. *Respondens autem Petrus ei dicit; Si ergo lupi agnos discerpserint? Dixit Jesus Petro; Ne timeant agni post mortem suam lupos: et vos nolite timere eos qui occidunt vos, et deinde nihil vobis possunt facere; sed timete eum, qui postquam mortui fueritis, habet potestatem animae et corporis, ut mittat in gehennam ignis. Et scitote, fratres, quod peregrinatio carnis hujus in hoc mundo brevis est ac parvi temporis; promissio autem Christi magna et admirabilis est, atque requies futuri regni ac vitae aeternae. Quid igitur faciendo ea consequi poterimus, nisi sancte justeque vivendo ac operando, et mundana haec tamquam*

minum allegat, *Αιτέετε γάρ, φησι, τὰ μεγάλα, καὶ τὰ μικρὰ ὑμῖν προστεθήσεται.* Strom. i 24. Aliud apophthegma quod tanquam a B. Servatore nostro prolatum plures e Patribus recitant, habes ib. § 28, *Γίνεσθε δὲ δόκιμοι τραπεζίται,* e Parabola de Dispensatore improbo forsitan desumptum. Ad utrumque locum consulendus omnino est Potterus, pp. 416, 425. Origenes, Comment. in S. Matt. tom. xiii § 2, Opp. iii p. 573 ed. Bened. *Καὶ Ἰησοῦς γοῦν φησι· Διὰ τοὺς ἀσθενούντας ἡσθένουν, καὶ διὰ τοὺς πεινῶντας ἐπείνων, καὶ διὰ τοὺς διψῶντας ἐδίψων.* Plura dabunt Fabricius in Cod. Apoc. Novi Testamenti tom. i p. 330, et Grabius in Spicil. Patrum, i p. 12.

4. οἱ λύκοι τὰ ἀρνία;] Addendum existimo *τί λέγεις*; aut tale quid. BOIS.

7. τοὺς ἀποκτείνοντας] MS.

praestat *ΑΠΟΚΤΕΝΝΟΝΤΑΣ.*

8. μηδὲν ὑμῖν δυναμένους ποιεῖν] Junius πλέον inter μηδὲν et ὑμῖν, Boisius inter δυναμένους et ποιεῖν, vel πλέον, vel μετὰ τοῦτο inserendum putat.

10. τοῦ βαλεῖν εἰς γεένναν] Legendum βαλεῖν αὐτὰ εἰς γεένναν πυρός. BOIS.

15. αἰωνίου.] Omnino legendum αἰώνιος. Hanc enim opponit ἐπιδημία τῇ ἐν κόσμῳ τούτῳ, quam μικρὰν et ὀλιγοχρόνιον dixit. DAVIS. αἰώνιος ad oram libri exhibent Frey. et Reithmayr.

ib. τί οὖν ἔστιν] Hinc Colom. Ittig. et Freyii libri novum caput inchoant.

16. εἰ μὴ τὸ ὀσίως] Davisius mallet εἰ μὴ τῷ ὀσίως. Junius, eodem errore quo venatus erat supra, Epist. I § 6, dederat εἰ μὴ τὸ θείως, eumque secuti sunt Cotelarius et Coustantius. Cf. notata p. 30 l. 3. Caeteri lectionem MSti praestant.

ἀλλότρια ἡγέισθαι, καὶ μὴ ἐπιθυμεῖν αὐτῶν; ἐν γὰρ τῷ ἐπιθυμεῖν ἡμᾶς κτήσασθαι ταῦτα, ἀποπίπτομ[εν] τῆς ὁδοῦ τῆς δικαίας.

Saeculum
praesens et
futurum
duo ini-
mici.

5'. Λέγει δὲ ὁ Κύριος· “Οὐδείς οἰκέτης δύναται
“δυσὶ κυρίοις δουλεύειν.” Ἐὰν ἡμεῖς θέλωμεν 5
καὶ “Θεῷ δ[ουλ]εύειν καὶ Μαμωνᾷ,” ἀσύμφω[ρ]ον
ἡμῖν ἐστίν. “Τί γὰρ τὸ ὄφελος, εἰάν τις τὸν ὅλον
“κόσμον κερδήσῃ, τὴν δὲ ψυχὴν ζημιωθῇ;” Ἔστιν
δὲ οὗτος ὁ αἰὼν καὶ ὁ μέλλον δύο ἐχθροί. Οὗτος
λέγει μοιχείαν, καὶ φθοράν, καὶ φιλαργυρίαν, καὶ 10

Spreto illo,
hoc diliga-
mus.

ἀπάτην· ἐκείνος δὲ τούτοις ἀποτάσσεται. Οὐ δυνά-
μεθα οὖν τῶν δύο φίλοι εἶναι· δεῖ δὲ ἡμᾶς τούτῳ
ἀποταξαμένους ἐκείνῳ χρᾶσθαι. Οἰώμεθα ὅτι βέλτιόν
ἐστὶν τὰ ἐνθάδε μισῆσαι, ὅτι μικρὰ καὶ ὀλιγοχρόνια
καὶ φθαρτά· ἐκείνα δὲ ἀγαπῆσαι, τὰ ἀγαθὰ καὶ 15

Christi
mandata
spernenti-
bus nulla
salutis
spes.

ἄφθαρτα. Ποιοῦντες γὰρ τὸ θέλημα τοῦ Χριστοῦ,
εὐρήσομεν ἀνάπαυσιν· εἰ δὲ μήγε, οὐδὲν ἡμᾶς ρύ-
σεται ἐκ τῆς αἰωνίου κολάσεως, εἰάν παρακούσωμεν
τῶν ἐντολῶν αὐτοῦ. Λέγει δὲ καὶ ἡ γραφὴ ἐν τῷ
Ἰεζεκιήλ, ὅτι εἰάν ἀναστῆ “Νωὲ καὶ Ἰωβ καὶ Δανιήλ, 20

1. ἀλλότρια] Sic D. Lucas, xvi 12, εἰ ἐν τῷ ἀλλοτρίῳ πιστοὶ οὐκ ἐγένεσθε, τὸ ὑμέτερον τίς ὑμῖν δώσει;

6. Μαμωνᾷ,] Ita Cod. MStus: ita Hesychius, Suidas, D. Lucas, et Codd. plerique apud D. Matthaeum. Ita denique pronuntiarunt Poeni; ita Syrus, cujus linguae vox ista. MILL. Cum μ simpliciter scribant Wotton. Galland. et Schoenem. Hefel. Reithmayr. et Dresselius.

ib. ἀσύμφω[ρ]ον] Ita ex ingenio Boisius correxerat ἀσύμφωνον, lectionem mendosi quo utebatur apographi.

7. Τί γὰρ τὸ ὄφελος,] Citantur haec ex Evangelio S. Matthaei, sed non αὐτολεξεί. Legimus enim apud ipsum; Τί γὰρ ὄφελος εἴται ἄνθρωπος, εἰάν τὸν ὅλον κόσμον κερδήσῃ, τὴν δὲ ψυχὴν αὐτοῦ ζημιωθῇ; WOTT.

8. ζημιωθῇ;] Hanc Evangelistae scripturam MStum praestare viderat Millius, et sic ex ingenio correxit Davisius. Edd. vero, si Galland. Schoeneman. Hefel. et Dresselium excipias, Junium secuti, exhibent ζημώση. Mox pro Ἔστιν δὲ οὗτος, Junius, Colomesius, et Schoenemannus mallent εἰσὶν δὲ κ. τ. λ.

aliena putando, nec illa concupiscendo? dum enim ipsa possidere concupiscimus, excidimus a via justa.

VI. Dicit autem Dominus, *Nullus servus potest duobus dominis servire.* Si nos volumus et *Deo servire et Mammonae*, incommodum nobis est. *Nam quae utilitas, si quis universum mundum lucretur, animam autem detrimento afficiat?* Porro hoc saeculum et futurum sunt duo inimici. Illud, adulterium, corruptelam, avaritiam, et fraudem praedicat; hoc vero istis renunciat. Non ergo possumus amborum amici esse; oportet autem ut illi valedicentes, hoc utamur. Putemus melius esse, quae hic sunt odisse, quia parva et exigui temporis et corruptioni obnoxia sunt; illa autem diligere, utpote bona et incorrupta. Facientes enim Christi voluntatem, requiem inveniemus; sin minus, nihil nos ab aeterno supplicio eripiet, si mandata illius contemnamus. Dicit autem et Scriptura in Ezechiele; *Si Noe, et Job, et Daniel re-* Matt. vi 24.
Matt. xvi 26.
Ezech. xiv 14, 20.

10. καὶ φθοράν,] *corruptelam, stuprum*, quo sensu legitur haec vox apud Plutarchum, de capiend. ex hostibus utilitate. Ποστούμιαν δὲ τὸ γελᾶν προχειρότερον, καὶ λαλία χρῆσθαι θρασυτέρα πρὸς ἄνδρας, διέβαλεν, ὥστε κριθῆναι φθορᾶς. Opp. vi p. 334 ed. Reiske.

13. χρᾶσθαι.] Sic cum MSto Wotton. Galland. Schoeneman. Reithmayr. et Dresselius. Caeteri χρῆσθαι.

ib. Οἰώμεθα] Ita Russel. Galland. Hefel. Reithmayr. et Dresselius, in contextu, et ad oram libri Cotel. Colom. Frey. Schoenemannus, qui cum Junio et Wottono legunt Οἰώμεθα, quod

sane exhibet Cod. MStus, O et Ω, ut mihi quidem videtur, permutatis. In versione Edd. omnes praestant *putemus*.

15. τὰ ἀγαθὰ καὶ ἄφθαρτα.] Cum haec ex adverso ponat iis, quae supra vocarat μικρὰ καὶ ὀλιγοχρόνια καὶ φθαρτά, reponendum credo τὰ μεγάλα καὶ ἄφθαρτα. DAVIS.

19. Λέγει δὲ καὶ ἡ γραφή] In Colomesii, Ittigii, et Freyii libris incipit hic caput septimum.

20. ὅτι ἐν ἀναστῆ] S. Chrysostomus, Hom. xliii in Genesim, [Opp. iv p. 436 ed. Bened.] Ἐὰν στῆ γάρ, φησί, Νωὲ καὶ Ἰώβ καὶ Δανιήλ, υἱοὺς αὐτῶν καὶ θυγατέρας αὐτῶν οὐ μὴ ἐξέλων-

“ οὐ ρύσονται τὰ τέκνα αὐτῶν ἐν τῇ αἰχμαλωσίᾳ.”
 Εἰ δὲ καὶ οἱ τοιοῦτοι δίκαιοι οὐ δύνανται ταῖς αὐτῶν
 δικαιοσύναις ρύσασθαι τὰ τέκνα αὐτῶν, ἡμεῖς, ἐὰν
 μὴ τηρήσωμεν τὸ βάπτισμα ἀγνόν καὶ ἀμίαντον,
 ποία πεποιθήσει εἰσελευσόμεθα εἰς τὸ βασιλεῖον τοῦ 5
 Θεοῦ; ἢ τίς ἡμῶν παράκλητος ἔσται, ἐὰν μὴ εὑρε-
 θῶμεν ἔργα ἔχοντες ὅσια καὶ δίκαια;

Sic certan-
 dum, ut
 coronemur,
 aut coro-
 nae proxi-
 mi simus.

Ζ'. Ὡστε οὖν, ἀδελφοί μου, ἀγωνισώμεθα, εἰδό-
 τες ὅτι ἐν χερσὶν ὁ αἰὼν· καὶ ὅτι εἰς τοὺς φθαρτοὺς
 ἀγῶνας καταπλέουσιν πολλοί, ἀλλ' οὐ πάντες στε- 10
 φανοῦνται, εἰ μὴ οἱ πολλὰ κοπιάσαντες, καὶ καλῶς
 ἀγωνισάμενοι. Ἡμεῖς οὖν ἀγωνισώμεθα, ἵνα πάντες
 στεφανωθῶμεν. Ὡστε θῶμεν τὴν ὁδὸν τὴν εὐθείαν,

ται. Expositione in Psal. xlviii
 [v p. 210 ed. Bened.] Ἐὰν στῆ
 Νωε̄ καὶ Ἰωβ καὶ Δανιήλ, υἱοὺς
 αὐτῶν καὶ θυγατέρας οὐ μὴ ρύ-
 σονται. Clementis ἀναστῆ̄ idem
 significat atque Chrysostomi
 στῆ̄, hoc est, *steterint, statu-
 antur, exsurgant*. Nam ut non
 intelligatur de resurrectione a
 mortuis, facit praeter contex-
 tum Scripturae, quod tunc tem-
 poris viveret Daniel. COTEL.
 Clemens noster in his citandis
 compendiosius ea dixit, quam
 apud Ezechielem leguntur;
 apud eum enim octo commata
 occupant. Sed ita citare a
 more Patrum antiquissimorum
 non abhorret. WOTT. Ἀνέστη
 legitur in libris impr. ante Wot-
 tonum, qui lectionem MSti re-
 vocavit.

1. ἐν τῇ αἰχμαλωσίᾳ.] Vende-
 linus, *de captivitate*. Observat
 Cotelerius, et *in captivitate*,
 quod Graecus textus postulat,
 dicere Ezechieli licuisse, utpote

qui in captivitate scribebat, qua
 cum filiis Israel detinebatur.
 Recte igitur subaudiatur *qui
 sunt ante τὸ ἐν captivitate*.
 COUSTANT.

5. τὸ βασιλεῖον] Displicet Bir-
 rio *in regiam Dei*. Κανολογία
 est enim, inquit, pro εἰς τὴν βα-
 σιλείαν. Sed Graecae litterae
 inhaerendum puto, eo quod
 S. Pater digitum fortasse inten-
 derit in parabolam de rege qui
 fecit nuptias filio suo, Matth.
 xxii 11, 12, deque eo qui *in
 regiam* ingressus, absque veste
 nuptiali discubuit. GALLAND.
 Cf. ἐπίγειον εἶναι τὸ βασιλεῖον τοῦ
 Χριστοῦ in Caii Fragmentis.
 Routh. Rel. Sac. ii 128.

9. ὅτι ἐν χερσὶν ὁ αἰὼν.] Vitio
 laborare hunc locum suspicau-
 tur Fell. Cotel. Colom. Cou-
 stantius, et mallent ἀγῶν, quod
 in textu exhibent Schoeneman-
 nus et Hefelius. Facilis sane
 mutatio; istamque conjecturam
 nequaquam improbant Wotton.

surgant, non eruent liberos suos in captivitate. Quod si adeo justī viri non possunt justitiis suis eruere liberos suos, nos, nisi baptisma purum et immaculatum servaverimus, qua confidentia intrabimus in regiam Dei? aut quis advocatus noster erit, si non inveniamur opera pia et justa habere?

VII. Quocirca, fratres mei, certemus, scientes quod in manibus est saeculum; et quod ad corruptibilia certamina multi appellant, sed non omnes coronantur, nisi qui plurimum laboraverint, et praeclare certarint. Nos igitur certemus, ut omnes coronam reportemus. Ergo curramus viam

et Gallandius; nihil tamen mutant. Sensu plane alio Ps. cxix 109 secundum Cod. Alex. Ἡ ψυχὴ μου ἐν ταῖς χερσίν μου διαπάτος. Emendationem si admiseris, comparandus erit Cyprianus, Epist. 13 ed. Fell. Adhuc in saeculo sumus, adhuc in acie constituti, de vita nostra quotidie dimicamus. Dresselius nihil mutat, et interpretatur, *scientes quia saeculum militiā est.*

10. καταπλεύσιν] Forte legendum est *καταπαλαίουσιν*, *lucta vincunt*, ut et paullo infra *καταπαλαίωσιν*; est enim vox agonistica, et his locis optime convenit; sed nihil muto. WOTT. Hanc emendationem reprobant Freyius et Birrius, quibus, praecunte Boisio, non modo commoda, sed et elegans videtur significatio navigationis ad situm Corinthi, ubi ludi Isthmici ingenti concursu celebrabantur, et propter portuum Corinthiorum commoditatem navibus adibantur. Ad istos autem Isthmicos Agonas hic respicere S. Pater videtur. GALLAND.

ib. ἀλλ' οὐ πάντες στεφανοῦνται] Idem ab Apostolo dictum I Cor. ix 24. Scil. unus *βραβεῖον* solenne, sive coronam obtinuit; aliis praemia quaedam tamquam solatia victorum cessere. Quod quidem factum hac sub conditione, ut ad metam et palmam proximi fuerint; alios enim dedecus et jactura solum manebant. FELL.

11. εἰ μὴ οἱ πολλὰ] Codex MStus OIMHOI, ubi librario fraudi fuisse videtur articulus proxime sequens.

13. θῶμεν] Junius mallet *τρέχωμεν*. Colom. Cotel. *θέωμεν*. [Sic item Fell. Ittig. Coustant. Frey.] Ego retineo *θῶμεν*, et ita legendum puto: Ὡστε θῶμεν τὴν ὁδὸν τὴν εὐθείαν εἰς ἀγῶνα κ. τ. λ. WOTT. Davisius conj. *βῶμεν*. Ego quidem, inquit Birrius, *θῶμεν* relinquo B. Clementi, verum a *τίθημι* natum: *ponamus vel proponamus viam rectam pro curriculo nobis*; i. e. viam virtutis, quod incorruptum certamen interpretatur. Hinc et *ἀγωναθέται* et *ἀγωνοθεσία*. Vide sis Polluc. cap. ult.

ἀγῶνα τὸν ἀφθαρτον, καὶ πολλοὶ εἰς αὐτὸν κατα-
 πλεύσωμεν· καὶ ἀγωνισώμεθα, ἵνα [κ]αὶ στεφανω-
 θῶμεν· καὶ εἰ [μ]ὴ δυνάμεθα ἅπαντες στεφα[ν]ω-
 θῆναι, κὰν ἐγγὺς τοῦ στεφάνου γενώμεθα. Εἰδέναι
 ἡμᾶς δεῖ ὅτι ὁ τὸν φθαρτὸν ἀγῶνα ἀγωνιζόμενος, ἐὰν 5
 εὐρεθῆ φθείρων, μαστιγωθείς αἵρεται, καὶ ἔξω βάλλ-
 λεται τοῦ σταδίου. Τί δοκεῖτε; ὁ τὸν τῆς ἀφθαρ-
 σίας ἀγῶνα φθείρας, τί παθεῖται; τῶν γὰρ μὴ τηρη-
 σάντων, φησὶν, τὴν σφραγίδα, “ὁ σκόληξ αὐτῶν

lib. iii. Hoc enim significatu
 solemne istud agonale verbum
 est. GALLAND. Huic Birrii
 explicandi rationi favet absentia
 praepositionis ante ἀγῶνα. Ju-
 nius et Boisius cum Wottono
 mallent εἰς ἀγῶνα: Freyius vel
 εἰς vel πρὸς interserit.

1. εἰς αὐτὸν] Ita e MSto resti-
 tuit Wottonus pro ἐαυτὸν quod
 dederat Junius.

2. ἀγωνισώμεθα, κ. τ. λ.] Hunc
 locum citat Dorotheus, [vigebat
 circiter A. D. 560.] sed non
 ἀπολεξεί, Doctrina xxiii, κὰν γὰρ
 οὐκ ἐφθάσαμεν τὴν κατάστασιν τῶν
 ἀγίων, κὰν οὐκ ἔσμεν ἄξιοι τοῦ εἶναι
 ἐν τῇ δόξῃ αὐτῶν, ἀλλὰ δυνάμεθα
 μὴ ἐκπεσεῖν τοῦ παραδείσου, ἐὰν
 νήφωμεν, καὶ βιάζωμεν ἑαυτοὺς μι-
 κρόν· ὡς λέγει καὶ ὁ ἅγιος Κλήμης,
 κὰν μὴ στεφανωταὶ τις, ἀλλὰ σπου-
 δάση μὴ μακρὰν εὐρεθῆναι τῶν
 στεφανουμένων. WOTT.

3. εἰ [μ]ὴ δυνάμεθα, κ. τ. λ.]
 Lux petenda ex legibus athle-
 ticcis, quippe per quas unī co-
 rona cedit, consequuntur alii
 praemia, alii postea laudem:
 caeteros nec corona, nec prae-
 mium, nec laus manet. Verba
 Tertulliani sunt, lib. i ad Uxo-
 rem, cap. 3, [p. 163 ed. Rigalt.]

‘Ad primum locum certamen
 ‘omne contendit, secundus ha-
 ‘bet solatium, victoriam non
 ‘habet.’ Ephremi, citante Pe-
 tro Fabro, Agonistici lib. iii
 cap. 10, ‘Festinemus autem
 ‘magis, ut cum perfectis ac
 ‘fidelibus coronemur: sin vero,
 ‘vel cum multis placentium
 ‘laudem praeconii mereamur.
 ‘Beatus qui in agone certave-
 ‘rit, ut cum perfectis victoriae
 ‘coronam accipiat. Miserabilis
 ‘vero qui hoc tempus vitae suae
 ‘negligeriter consumpserit, ut
 ‘indignus sit etiam cum mi-
 ‘nimis collaudari.’ Chrysostomi
 ad I Cor. ix 24. [Hom. 23,
 Opp. x p. 200 ed. Ben.] *Nescitis quod qui in stadio cur-
 runt, omnes quidem currunt,
 sed unus accipit bravium?*
 Τοῦτο δὲ λέγει, οὐχ ὡς καὶ ἐνταῦθα
 ἐνὸς ἐκ πάντων μέλλοντος σώζε-
 σθαι· ἀπαγε· ἀλλ’ ὡς πολλῶν ὀφει-
 λόντων ἡμῶν εἰσενεγκεῖν τὴν σπου-
 δήν. Ὡσπερ γὰρ ἐκεῖ κατιόντων
 πολλῶν εἰς τὸ στάδιον οὐ στεφα-
 νοῦνται πολλοί, ἀλλ’ εἰς ἓνα τοῦτο
 περιύσταται, καὶ οὐκ ἀρκεῖ τὸ καθ-
 εῖναι εἰς τὸν ἀγῶνα, οὔτε τὸ ἀλεί-
 ψασθαι καὶ παλαῖσαι· οὕτως καὶ
 ἐνταῦθα οὐκ ἀρκεῖ τὸ πιστεῦσαι,

rectam, certamen incorruptibile, et multi ad ipsum navigemus, atque certemus, ut et coronemur; et si non possumus omnes coronari, saltem prope coronam simus. Scire nos oportet, quod qui certamen corruptibile certat, si corrumpere ac peccare inveniat, flagellatus aufertur, et extra stadium projicitur. Quid vobis videtur? Qui incorruptionis certamen corruerit, quid patietur? De iis enim qui sigillum non servaverint, ait; *Vermis eorum* Esai. lxxvi

24.

καὶ ὡς ἔτυχεν ἀγωνίσασθαι, ἀλλὰ ἂν μὴ οὕτως δράμωμεν, ὡς μέχρι τέλους ἀλήπτους ἑαυτοὺς παρασχέιν καὶ ἐγγὺς γενέσθαι τοῦ βραβείου, οὐδὲν ἡμῶν ἔσται πλέον. COTEL.

4. τοῦ στεφάνου] De Martyrio speciatim haec intelligenda esse censet Hilgenfeldius.

ib. Εἰδέναι ἡμᾶς δεῖ] Haec apud Colomesium, Ittig. et Frey. caput octavum incipiunt.

5. ἐὰν εὐρεθῆ φθειρών,] Agones diis sacri; proinde impietatis genus erat contra solenniorum leges delinquere. Vid. Fab. Agonist. iii 17. FELL.

6. μαστιγῶθεις αἴρεται,] Iterum mos agonisticus flagellandi ac ejiciendi athletas, qui contra certaminum scita peccarent, a multis antiquis, recentioribus, saepenumero memoratus; insigniter vero inter Paganos a Luciano in Piscatore, post medium; [§ 34] Arriano in Epicteto, lib. iii c. 22; Dione Chrysostomo, Oratione 34; inter Christianos ab Origene, Hom. 3 in Jeremiam; Epiphano, Haeresi 91, cap. penult. [Opp. i p. 511 ed. Petav.] et Sidonio, lib. ii Epist. 2. Cyprii Episcopi locus cum Romani Pontificis valde congruit: παραφθείρας γὰρ ἀγῶνα ὁ ἀθλητής, μαστιχθεῖς ἐκ-

βάλλεται τοῦ ἀγῶνος. COTEL. Addas inter alia Thucyd. v 50. Noltius infelicitate conj. δέρεται.

9. τὴν σφραγίδα] Baptismum intellige. Locum hunc pariter explicant Tertullianus adv. Marc. l. 4, Cyprianus ad Demet., et Hieronymus in Comment. Vid. Apoc. vii 3. FELL. Cf. § 7 supra, ἐὰν μὴ τηρήσωμεν τὸ βάπτισμα κ. τ. λ. Nihil vulgatius apud veteres quam ita appellari Baptismum: vide exempla quamplurima in Thesauro Suicero, voce Σφραγίς. Ideo autem Baptismum ita nominabant, quia Dominus illo quasi nota impressa, sibi baptizatos vindicat, εἰς συντήρησιν καὶ τῆς δεσποτείας σημείωσιν, ut loquitur Gregorius Nazianzenus, Orat. xl. FREY. Barnabae Epist. § 9, περιτένμεται ὁ λαὸς εἰς σφραγίδα. Cf. Schoettgen. Hor. Hebr. et Talmud. in Rom. iv 11. Hermas, Past. III ix 16, 'Illud 'autem sigillum aqua est, in 'quam descendunt homines 'morti obligati, ascendunt vero 'vitae assignati.' ib. 31. Locis a Suicero indicatis addas Clem. Alex. *Quis Dives Salvetur?* § 39, p. 957 ed. Potter. μετὰ τὴν σφραγίδα καὶ τὴν λύτρωσιν, ubi Baptismum significat; Strom.

“ οὐ τελευτήσει, καὶ τὸ πῦρ αὐτῶν οὐ σβεισθήσεται,
 “ καὶ ἔσονται εἰς ὄρασιν πάση σαρκί.”

Poeniten-
 tiae locus
 non est nisi
 in hac vita.

Η'. Ὡς οὖν ἔσμεν ἐπὶ γῆς, μετανοήσωμεν. Πηλὸς γάρ ἔσμεν εἰς τὴν χεῖρα τοῦ τεχνίτου· ὃν τρόπον γὰρ ὁ κεραμεύς, εἰς ποιῆ σκευῶς, καὶ ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ 5 διαστραφῆ, ἢ συντριβῆ, πάλιν αὐτὸ ἀναπλάσσει· εἰς δὲ προφθίασιν εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρὸς αὐτὸ βαλεῖν, οὐκέτι βοηθήσει αὐτῷ· οὕτως καὶ ἡμεῖς, ἕως ἔσμεν ἐν τούτῳ τῷ κόσμῳ, ἐν τῇ σαρκὶ ἃ ἐπράξαμεν πονηρά, μετανοήσωμεν ἐξ ὅλης τῆς καρδίας, ἵνα σω- 10 θῶμεν ὑπὸ τοῦ Κυρίου, ἕως ἔχομεν καιρὸν μετανοίας. Μετὰ γὰρ τὸ ἐξελεῖν ἡμᾶς ἐκ τοῦ κόσμου, οὐκέτι δυνάμεθα ἐκεῖ ἐξομολογήσασθαι ἢ μετανοεῖν ἔτι. Ὡστε, ἀδελφοί, ποιήσαντες τὸ θέλημα τοῦ Πατρὸς, καὶ τὴν σάρκα ἀγνήν τηρήσαντες, καὶ τὰς ἐντολὰς 15

ii § 3, p. 434, ubi μακάρια σφραγίς ponitur pro impositione manuum quae Baptismum sequebatur. In Boisii notula pro δικάζων lege δεκάζων. Ruchatus comparat Theclae Martyrium: Μακάριοι οἱ τὸ Βάπτισμα καθαρὸν τηρήσαντες, ὅτι αὐτοὶ ἀναπαύονται πρὸς τὸν Πατέρα, καὶ τὸν Υἱόν, καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα. ap. Grabii Spicil. Patt. i. p. 96. Cf. ἐσφραγίσθητε, Ephes. iv 30.

p. 244. 9. ὁ σκόληξ αὐτῶν] Citantur haec ex LXX Intt. apud quos haec legimus; nisi quod pro τελευτήσει habeamus τελευτᾷ. Posterius membrum paullo aliter in Hebraeo textu legitur: *Et erunt nausea omni carni.* Exposuerunt autem LXX Interpretes vocem נאסג, ac si derivatum fuisset a נאסג *vidit*: καὶ ἔσονται εἰς ὄρασιν πάση σαρκί. Ita et Interpres Vulgat. *Et*

erunt usque ad satietatem visionis omni carni. Versio Syriaca: *Et sint admirationi omni carni.* WOTT.

3. Ὡς] Ἔως mallet Noltius, quem in Editione quarta sequitur Hefelius.

5. ἐν ταῖς χερσίν] Junius mallet ἐν τῇ χειρὶ.

7. αὐτὸ βαλεῖν,] Colom. βάλειν, ex incuria, ut videtur, tyrothetarum.

8. ἕως ἔσμεν ἐν τούτῳ τῷ κόσμῳ] Ita Cyprianus, lib. de Mortalitate. 'Qualem te invenit Deus, cum de hoc mundo te evocat et accersit, talem pariter et judicat.' [p. 163 T. ed. Fell. ubi legimus, 'qualem te invenit Dominus quum vocat, talem,' &c.] Et ad Demet. 'Quando illinc excessum fuerit, nullus jam locus poenitentiae est, nullus satisfactionis effec-

non morietur, et ignis eorum non exstinguetur; et erunt in visionem omni carni.

VIII. Quamdiu ergo in terris degimus, poenitentiam agamus. Lutum quippe sumus in manu artificis; quemadmodum enim figulus, si vas fecerit, illudque in manibus ejus distortum fuerit aut contritum, rursus ipsum refingit; sin autem praeoccupaverit illud mittere in fornacem ignis, jam non amplius id corriget: ita et nos, quamdiu sumus in hoc mundo, de malis quae in carne gessimus, ex toto corde resipiscamus, ut a Domino salvemur, dum tempus poenitentiae habemus. Postquam enim e mundo exivimus, non amplius possumus ibi confiteri, aut poenitentiam adhuc agere. Quare, fratres, voluntatem Patris facientes, et carnem servantem castam, et mandata Domini custo-

Rom. ix 21.
Jer xviii
4—6.

‘tus. Hic vita aut amittitur, aut tenetur. Hic saluti aeternae cultu Dei et fructu fidei ‘providetur.’ [p. 196 T. ed. Fell.] Succedentes Patres multi sunt in hac re, donec lucrosum Purgatorii dogma, vicaria superstitum merita terrarum orbi sibi vitisque faventi commendaret, et venale coelum hastae submitteret. FELL.

9. ἐν τῇ σαρκὶ ἃ ἐπράξαμεν] Legendum, δι’ ἃ ἐπράξαμεν, immissa praepositione, quae, ob syllabae praecedentis similitudinem, videtur excidisse. DAVIS. Post πονηρά addo μισήσομεν καί, vel ἐν τῇ σαρκὶ μισήσομεν καί. BOIS.

12. οὐκέτι δυνάμεθα] Hinc praevertitur Origenis error, quo, ut loquitur Justinianus, tom. v Concil. Lab. p. 666 A, ‘Omnium impiorum hominum, et

‘praeterea daemonum, poenam finem habituram esse, restitutumque iri tum impios homines tum daemones in pristinum ordinem suum,’ censuit. Haec enim sine praevia poenitentia admitti nequeunt. Rursumque dum numero sequenti docemur, nullum post hanc vitam superesse tempus in quo sanari valeamus, illa in pristinum ordinem revertendi spes impiis prorsus aufertur. Neque minus Origenis de resurrectione placito adversantur quae de eadem mox subjiciuntur. COUST. Nonne adversantur haec eadem Scholasticorum doctrinae de Purgatorio? Nonne praevertuntur etiam figmenta illa de Missarum sacrificiis, quibus vulgo dicebatur Sacerdotem offerre Christum in remissionem poenae aut culpae pro vivis et de-

τοῦ Κυρίου φυλάξαντες, ληψόμεθα ζωὴν αἰώνιον. Λέγει γὰρ ὁ Κύριος ἐν τῷ εὐαγγελίῳ· “Εἰ τὸ μικρὸν
 “οὐκ ἐτηρήσατε, τὸ μέγα τίς ὑμῖν δώσει; λέγω γὰρ
 “ὑμῖν, ὅτι ὁ πιστὸς ἐν ἐλαχίστῳ, καὶ ἐν πολλῷ
 “πιστὸς ἐστίν.” Ἐπειδὴ οὖν τοῦτο λέγει, Τηρήσατε 5
 τὴν σάρκα ἀγνήν καὶ τὴν σφραγίδα ἄσπιλον, ἵνα τὴν
 αἰώνιον ζωὴν ἀπολάβωμεν;

Resurrec-
tio carnis.

Caro casta
servanda,
quia in
carne judi-
cabimur.

Θ'. Καὶ μὴ λεγέτω τις ὑμῶν, ὅτι αὕτη ἡ σὰρξ οὐ
κρίνεται, οὐδὲ ἀνίσταται. Γνωτέ ἐν τίνι ἐσώθητε, ἐν
τίνι ἀνεβλέψατε, εἰ μὴ ἐν τῇ σαρκὶ ταύτῃ ὄντες. Δεῖ 10
οὖν ἡμᾶς ὡς ναὸν Θεοῦ φυλάσσειν τὴν σάρκα. Ὁν
τρόπον γὰρ ἐν τῇ σαρκὶ ἐκλήθητε, καὶ ἐν τῇ σαρκὶ
ἐλεύσεσθε. Εἰς Χριστὸς ὁ Κύριος, ὁ σώσας ἡμᾶς,
ὧν μὲν τὸ πρῶτον πνεῦμα, ἐγένετο σὰρξ, καὶ οὕτως
ἡμᾶς ἐκάλεσεν· οὕτως καὶ ἡμεῖς ἐν ταύτῃ τῇ σαρκὶ 15
ἀποληψόμεθα τὸν μισθόν. Ἀγαπῶμεν οὖν ἀλλήλους,

functis? Sed venia sit Benedictino doctissimo quod talia notare praetermiserit.

2. Λέγει γὰρ ὁ Κύριος] Wottonus exhibet ex MSto articulum ὁ ante Κύριος, quem Editi, [ne Russelii quidem et Schoenemanni libris exceptis] omitunt. Locum a S. Patre velut ex Evangelio hic descriptum, recitat quoque S. Irenaeus, II lxiv, [34, p. 169 ed. Massuet.] ‘Et ideo Dominus dicebat in-
 ‘gratis in eum existentibus:
 ‘*Si in modico fideles non fu-*
 ‘*istis, quod magnum est quis*
 ‘*dabit vobis?*’ Ubi Grabius conjecit haec ex Evangelio secundum Aegyptios fuisse deprompta. GALLAND.

5. Ἐπειδὴ οὖν τοῦτο λέγει,] Haec non, ut Wottono visum, e libro

apocrypho citata, sed, ad interpretationem loci antecedentis, a Clemente ipso scripta esse recte statuerunt Hefelius et Hilgenfeldius.

6. τὴν σάρκα] Cod. MStus ΣΑΡΚΑΝ. Hic quoque, uti supra, p. 244 l. 8, conferre licet falsarium illum qui B. Pauli praedicationem detorquere non dubitavit: Act. Theclae, § 4, Μακάριοι οἱ ἀγνήν τὴν σάρκα τηρήσαντες, ὅτι αὐτοὶ ναοὶ Θεοῦ γενήσονται, et § 11, Ἄλλως ἀνάστασις οὐκ ἔστιν, ἐὰν μὴ ἀγνοὶ μενεῖτε, μήδε τὴν σάρκα ὑμῶν μολύνετε.

ib. τὴν σφραγίδα ἄσπιλον,] Vide supra p. 240, l. 11. Nescio an lucem afferat Optatus, II viii, p. 57 ed. Dupin. ‘Haeretici
 ‘... *sigillum integrum* (id est, ‘symbolum catholicum) non

dientes, consequemur vitam aeternam. Ait quippe Dominus in Evangelio, *Si parvum non servastis, quis magnum vobis dabit? Dico enim vobis; Qui fidelis est in minimo, et in majori fidelis est.* Luc. xvi 10. Matt. xxv 21. Nonne igitur hoc dicit, Servate carnem castam, et sigillum immaculatum, ut recipiatis vitam aeternam?

IX. Et nemo vestrum dicat, quod haec caro non judicatur, neque resurgit. Agnoscite in quo servati estis, in quo visum recepistis, nisi dum in hac carne vivitis. Nos ergo decet, carnem sicut templum Dei custodire. Quemadmodum enim in carne vocati estis, ita in carne venietis. Unus Christus Dominus, qui nos servavit, quum primum esset spiritus, *caro factus est*, atque sic vocavit

‘habentes.’ D. Jacobus, i 27, ἄσπιλον ἑαυτὸν τηρεῖν ἀπὸ τοῦ κόσμου.

7. ἀπολάβωμεν;] Leg. ἀπολάβητε summo consensu monent Editores omnes. Lectionem Cod. MSti defendit Noltius, collato Rom. vii 4.

11. ὡς ναὺν] Conf. Ignat. Ep. ad Philad. § 7.

13. Εἰς Χριστὸς] Sic Wotton. Frey. Russel. Galland. Schoenem. et Reithmayrus, cum Cod. MSto, in quo litera E majori exaratur caractere et in marginem excurrente. Junius tamen, quem sequuntur caeteri, tanquam ΟἶΣ legisset, exhibet Ὁ Ἰησοῦς. Veram lectionem viderat Millius; putabat autem Ὡς esse legendum, uti etiam Davis. Frey. Schoenem. Hefel. et Dresselius, quia scilicet ἐν ἀποδόσει sequitur οὕτως καί. Versionem Syr. vide sis ap. Cureton. p. 244. Εἰς—ἐκάλεσεν’ became then

in the flesh. Ign. Ep. ad Magn. § 7, Εἰς ἔστιν Ἰησοῦς Χριστός.

14. ὧν μὲν τὸ πρῶτον πνεῦμα,] His verbis S. Pater Divinitatem Christi manifeste adstruit, ut recte advertit Ruchatus. Sic et I Pet. i 11 de antiquis Prophetis dicitur, Ἐρευνῶντες εἰς τίνα ἢ ποῖον καιρὸν ἐδήλου τὸ ἐν αὐτοῖς Πνεῦμα Χριστοῦ. Eodemque plane sensu Theophilus Antioch. ad Autolyc. ii 14, Οὗτος οὖν ὧν Πνεῦμα Θεοῦ, καὶ ἀρχὴ καὶ σοφία καὶ δύναμις Ὑψίστου, καθήρχετο εἰς τοὺς προφήτας. GAL-LAND. Conferendus omnino est Augustinus, Epist. 140, n. 11, a Coustantio indicatus: ‘Verbum caro factum est et ‘habitavit in nobis: reddite ‘vicem, et efficimini spiritus, et ‘habitate in Illo.’ Opp. ii p. 323 ed. Antv. 1700.

16. Ἀγαπῶμεν οὖν] Hic incipit caput undecimum in Ed. Colomesiana.

ὅπως ἔλθωμεν πάντες εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ.
 Ὡς ἔχομεν καιρὸν τοῦ ἰαθῆναι, ἐπιδῶμεν ἑαυτοὺς τῷ
 θεραπεύοντι Θεῷ, ἀντιμισθίαν αὐτῷ δίδόντες. Ποῖαν;
 τὸ μετανοῆσαι ἐξ εὐκρινούς καρδίας. Προγνώστης
 γὰρ ἐστὶν τῶν πάντων, καὶ εἰδὼς ἡμῶν τὰ ἐν καρδίᾳ, 5
 Δῶμεν οὖν αὐτῷ τὰ αἰώνιον, μὴ ἀπὸ στόματος μόνον,
 ἀλλὰ καὶ ἀπὸ καρδίας, ἵνα ἡμᾶς προσδέξηται ὡς
 υἱούς. Καὶ γὰρ εἶπεν ὁ Κύριος· “Ἀδελφοί μου
 “οὗτοί εἰσιν, οἱ ποιῶντες τὸ θέλημα τοῦ Πατρὸς
 “μου.”

10

Γ'. Ὡστε, ἀδελφοί μου, ποιήσωμεν τὸ θέλημα
 τοῦ Πατρὸς τοῦ καλέσαντος ἡμᾶς, ἵνα ζήσωμεν, καὶ
 διαύξωμεν μᾶλλον τὴν ἀρετὴν, τὴν δὲ κακίαν κατα-
 λείψωμεν, ὡς προκοδοίπορον τῶν ἀμαρτιῶν ἡμῶν καὶ
 φύγωμεν τὴν ἀσέβειαν, μὴ ἡμᾶς καταλάβῃ κακά. 15
 Ἐὰν γὰρ σπουδάζωμεν ἀγαθοποιεῖν, διαύξεται ἡμᾶς
 εἰρήνη. Διὰ ταύτην γὰρ τὴν αἰτίαν οὐκ ἐστὶν εἰρεῖν
 ἀνθρώπων. Οἵτινες παράγουσι φόβους ἀνθρώπινων,

2. Ὡς ἔχομεν] Libb. imper. habent Ἐως: omnia autem ὡς sūt lectio Cod. MSti. et superior idem significat quod Ἐως, a fide MSti non discedo. WOTT. Sic Gal. vi 10, quae forte respicit S. Peter. GALLAND. Russel. Hefel. et Dresselius Cod. MStum sequuntur.

5. ἐν καρδίᾳ] Junius manus ἀρετῆς. et in hoc MSto bene videtur in exempli vocibus ἵ- τερον » ante κ non ponitur in γ. Evidens vero credit esse ἀρετῆς sive ἐν καρδίᾳ legitimus. WOTT.

6. Δῶμεν οὖν αὐτῷ τὰ αἰώνιον τ.] Evidens scripsisse Clementem αὐτῶν αἰώνιον immoderate affir- mat; errorum inde passisse

ostendens, quod alterum voca- bulum, inter dicendum vel des- cribendum, ob similitudinem fuerit ommissum. GALLAND. Legendum Δῶμεν οὖν αὐτῷ αὐτῶν αἰώνιον vel tantum Colom. Itaq. Catal. Wotton. Ouse. Frey. Schoenem. Hefelius. αὐτῶν vel αὐτῶν αἰώνιον scripsit Junius.

7. ὡς υἱούς.] Edd. ante Wot- tonum ὡς Θεοῦ υἱούς. et Cod. MStus vocem Θεοῦ non agnos- cit.

8. Ἀδελφοί μου] Citantur haec ex Evangelio S. Matthaei xii 50, ubi legitur. Ὅσοι γὰρ ἐν ταύτῃ τῷ βίβλῳ τοῦ Πατρὸς μοι εἰ ἐν ἀδελφείοις, αὐτοὶ μοι ἀδελφοὶ καὶ ἀδελφαὶ καὶ μητέρα ἐστί.

Ἐργὸν γυναι-
 κῶν ἐστὶν
 αὐτῶν ἐν
 τῷ οὐρανῷ

Τὸ αὐτὸ γέ-
 νος τῶν
 καὶ γυναι-
 κῶν

Ἐργὸν γυναι-
 κῶν

nos: ita etiam nos in hac carne mercedem recipimus. Diligamus igitur nos invicem, ut veniamus omnes in regnum Dei. Donec tempus habemus in quo sanemur, dedamus nos medico Deo, remunerationem ipsi tribuentes. Quam? poenitentiam ex sincero corde. Namque praescius omnium est, et quae in corde nostro versantur novit. Demus itaque illi laudem, non ab ore solum, sed etiam ex corde, ut nos tamquam filios suscipiat. Etenim Dominus dixit; *Fratres mei sunt ii, qui faciunt voluntatem Patris mei.* Matt. xii
50.

X. Ergo, fratres mei, faciamus voluntatem Patris qui vocavit nos, ut vivamus; et persequamur potius virtutem, vitium autem derelinquamus veluti praecursorem peccatorum nostrorum; et fugiamus impietatem, ne nos mala comprehendant. Nam si bene agere studuerimus, consecrabitur nos pax. Ob eam siquidem causam non est reperire hominem. Quilibet enim humanis timoribus ductantur,

WOTT. Propius veniunt excerpta ex Evangelio Ebionitarum apud Epiphanium, Haer. xxx 14, Οἷτοι εἰσιν οἱ ἀδελφοί μου καὶ ἡ μήτηρ, οἱ ποιοῦντες τὰ θελήματα τοῦ Πατρὸς μου. Hilgenfeldius, p. 122, n. 5.

14. ἀμαρτιῶν] Junius, Colomesius, et Cotelerius malunt τιμωριῶν, [sic quoque Fell. Ittig. Coust. Frey.] Boisius τῆς ἀπωλείας. Ego retineo ἀμαρτιῶν, vox enim κακία denotare potest internum mentis affectum, τὴν ἐπιθυμίαν: ἀμαρτία scelus foris peractum. WOTT. Recte: quidni enim respexerit Clemens ad illud Jacobi i 15, ἡ ἐπιθυμία συλλαβοῦσα τίκει ἀμαρτίαν? GAL-LAND.

15. καταλάβη κακά.] Ita Cod. MStus, ut jam viderant Mililius et Wottonus, absque articulo τὰ, quem Edd. plerique; Junium secuti, interserunt ante κακά. E quo vocabulo litera prima minime periit, ut Wottono visum est, qui exhibit καταλάβη ἀκά.

16. ἀγαθοποιεῖν.] Hoc verbum frequentat D. Petrus in Epistola priorē. Nomen ἀγαθοποιία adhibet Clemens, I §§ 2, 33, 34.

18. ἀνθρωπον.] Forte legendum est ἂν Θεόν. Quum enim in hoc MSto hoc modo scribatur ANON, deleta transversa linea τοῦ Θ, ANΘN, i. e. ἂν Θεόν, exhibet ANON sive ἀνθρωπον. Quod

voluptas
postha-
benda.

προηρημένοι μᾶλλον τὴν ἐνθάδε ἀπόλαυσι, ἢ τὴν μέλλουσαν ἐπαγγελίαν. Ἀγνοοῦσιν γὰρ ἡλικὴν ἔχει βάσανον ἢ ἐνθάδε ἀπόλαυσις, καὶ οἷαν τρυφὴν ἔχει ἢ μέλλουσα ἐπαγγελία. Καὶ εἰ μὲν αὐτοὶ μόνοι ταῦτα ἔπρασον, ἀνεκτὸν ἦν· νῦν δὲ ἐπιμένουσιν κακοδι- 5
δασκαλοῦντες τὰς ἀναιτίους ψυχάς, οὐκ εἰδότες ὅτι δισσην ἕξουσιν τὴν κρίσιν, αὐτοὶ τε, καὶ οἱ ἀκού-
οντες αὐτῶν.

De promissis
Dei ne
ambigatur.

ΙΑ'. Ἡμεῖς οὖν ἐν καθαρᾷ καρδίᾳ δουλεύσωμεν τῷ Θεῷ, καὶ ἐσόμεθα δίκαιοι· ἐὰν δὲ μὴ δουλεύ- 10
σωμεν, διὰ τοῦ μὴ πιστεύειν ἡμᾶς [τῇ] ἐπαγγελίᾳ τοῦ Θεοῦ, ταλαίπωρ[οι] ἐσόμεθα. Λέγει γὰρ καὶ ὁ προ[φη]τικὸς λόγος· “Ταλαίπωροὶ εἰσ[ιν] οἱ δι-
“ ψυχοι, οἱ διστάζοντες τ[ῇ] καρδίᾳ, οἱ λέγοντες,
“ Ταῦτα πά[ντα] ἠκούσαμεν καὶ ἐπὶ τῶν πατ[έ]ρων 15

si ita legatur, oportet ut inse-
ramus [aut intelligamus] αὐτοῖς
post ἔστιν· οὐκ ἔστιν αὐτοῖς εὔρειν
ἂν Θεόν, οἷτινες παράγουσι φόβους
ἀνθρωπίνους, κ. τ. λ. WOTT.
Scribendum puto, Οὐκ ἔστιν εὔ-
ρειν οὐρανόν, οἷτινες παράγουσι
φόβους ἀνθρωπίνους· ‘Coelum non
‘possunt invenire, qui hominum
‘metum prae se ferunt.’ DA-
VIS. Si modestiori conjecturae
locus est, totum locum, parvula
mutatione, sic arbitror restitu-
endum esse. Διὰ ταύτην γὰρ τὴν
αἰτίαν οὐκ ἔστιν εὔρειν ἀνθρώπων,
οἷτινες παράγουσι φόβους ἀνθρω-
πίνους, i. e. *Quam ob causam*
non temere inter homines inve-
niās, qui humanos timores ne-
gligunt. BIRRIUS. Vendeli-
nus, cujus explicationem com-
probat omnino Colomesius, in
Divinatione de Clementis tem-
pore, interpretatur, *prosequetur*

nos pacē; ad quam obtinendam
non oportet inveniri hominem
qui eum largiatur, sed Deum
scilicet: intelligens Vespasianum
Imperatorem, qui anno nostro
75 templum Pacis aeternae de-
dicavit. Boisius legit διὰ ταύ-
την γὰρ τὴν αἰτίαν, οὐκ ἔστιν εὔ-
ρειν ἀνθρώπων ἐν εἰρήνῃ ὄντα· οἷ-
τινες γὰρ ἔχουσι φόβους ἀνθρωπί-
νους κ. τ. λ. *Qui metuunt sibi*
a paupertate, infamia, con-
temptu, ut homines huius sae-
culi solent. Wottoni emenda-
tionem caeteris meliorem cen-
sent Freyius et Schoeneman-
nus. Msti scripturam Hilgen-
feldius credit esse formam con-
tractam scribendi ἀνωθεν. p. 114.
Lectionem vulgatam ita expli-
candam esse censet Hefelius,
οὐκ ἔστιν εὔρειν [αὐτὴν sc. τὴν εἰ-
ρήνην] ἀνθρώπων [pro ἀνθρώπους]
οἷτινες κ. τ. λ. Hefelium sequi-

praeponentes voluptatem praesentem repromissioni futurae. Ignorant enim quantum habeat tormentum hujus saeculi fruitio; et quales habeat delicias futura promissio. Ac quidem, si ipsi soli ista facerent, tolerabile esset; jam vero perseverant insontes animas pravis doctrinis imbuere, nescientes quod duplicem habebunt condemnationem, et ipsi, et qui audiunt eos.

XI. Nos ergo in corde mundo Deo serviamus, et erimus justi: quod si non servierimus, non credendo pollicitationi Dei, erimus miseri. Dicit enim et sermo propheticus; *Miseri sunt qui animo duplices, et corde incerti sunt; qui dicunt, Haec omnia audivimus etiam tempore patrum*

tur Galliciollii versio. Noltius, delete *ἄνθρωπον* legi vult *αὐτήν*. Grassius vertit, *Et c'est pour cette raison que si peu d'hommes l'ont en partage*: Ruchatus, *Et pour cette cause, il ne faut point complaire aux hommes*.

ib. *Οἷνες παράγουσι*] Hanc MSti lectionem reposuit Wottonus, ante quem Edd. exhibent *Οἷνες γὰρ ἄγουσι*. Irenaeus I Praef. § 1, *διὰ τῆς πανούργως συγκεροτημένης πιθανότητος παράγουσι τὸν νοῦν τῶν ἀπειροτέρων*.

4. *Καὶ εἰ μὲν—ἀκούοντες αὐτῶν*.] Haec ex Apocrypha quadam Scriptura desumta fuisse suspicantur Vendelinus et Colomesius.

5. *κακοδιδασκαλοῦντες*] Nomen *κακοδιδασκαλία* habes apud Ignat. Ep. ad Philad. § 2, et apud Eriphan. Haer. xxvi 4, xxvii 4.

6. *ἀναιτίους ψυχάς*.] Indubitanter dedi quod legendum viderunt ad unum Editores. Ju-

nius quidem, Colom. et Wotton. retinent scripturam MSti *ἀναιτίους*, et lectionem meliorem in oram libri relegant. At in Codice hoc Alexandrino E passim ponitur pro AI. Davisius conjectura parum necessaria correxit *τὰς ἀνοήτους ψυχάς*.

ib. *οὐκ εἰδότες*] His similia sunt ea, quae a B. Ignatio habentur, Ep. ad Ephes. [§ 16] WOTT.

11. *διὰ τοῦ*] Junius et Boisius mallent *τό*.

12. *ταλαίπωροι [οἱ] ἐσόμεθα*.] *ἐσόμεθα* apud Colomesium, ex incuria operarum, ut videtur, natum, retinuerunt Clericus et Russelius.

ib. *λέγει γὰρ καὶ κ. τ. λ.*] In Edd. ante Wottonum *καί* non legitur.

13. *Ταλαίπωροί εἰ[σιν] οἱ*] Cf. Epist. sup. § 23, p. 100 l. 2.

14. *οἱ λέγοντες*.] Edd. ante Wott. *οἱ δὲ λέγοντες*.

15. *ἐπὶ τῶν πατρ[έ]ρων*] Junius

“ ἡμῶν, ἡμεῖς δὲ ἡμεραν ἐξ ἡμέρας προσδεχόμενοι,
 “ οὐδὲν τούτων ἐωράκαμεν. Ἄνόητοι, συμβάλετε
 “ ἑαυτοὺς ξύλω· λάβετε ἄμπελον· πρῶτον μὲν φυλ-
 “ λορροεῖ, εἶτα βλαστὸς γίνεται, μετὰ ταῦτα ὄμφαξ,
 “ εἶτα σταφυλὴ παρεστηκυῖα· οὕτως καὶ ὁ λαός μου 5
 “ ἀκαταστασίας καὶ θλίψεις ἔσχεν, ἔπειτα ἀπολή-
 “ ψεται τὰ ἀγαθὰ.” Ὡστε, ἀδελφοί μου, μὴ διψυ-
 χῶμεν, ἀλλὰ ἐλπίσαντες ὑπομείνωμεν, ἵνα καὶ τὸν
 μισθὸν κομισώμεθα. Πιστὸς γάρ ἐστιν ὁ ἐπαγ-
 γειλάμενος τὰς ἀντιμισθίας ἀποδιδόναι ἐκάστῳ τῶν 10
 ἔργων αὐτοῦ. Ἐὰν οὖν ποιήσωμεν τὴν δικαιοσύνην
 ἐναντίον τοῦ Θεοῦ, εἰσήξομεν εἰς τὴν βασιλείαν αὐ-
 τοῦ, καὶ ληψόμεθα τὰς ἐπαγγελίας, “ ἄς [οὐς] οὐκ
 “ ἤκουσεν, οὐδὲ ὀφθαλμὸς ἶδεν, οὐδὲ ἐπὶ καρδίαν
 “ ἀνθρώπου ἀνέβη.” 15

Regnum
 Dei quoti-
 die expec-
 tandum.

IB'. Ἐκδεχόμεθα οὖν καθ' ὄραν τὴν βασιλείαν
 τοῦ Θεοῦ, ἐν ἀγάπῃ καὶ δικαιοσύνῃ· ἐπειδὴ οὐκ οἶδα-
 μεν τὴν ἡμέραν τῆς ἐπιφανείας τοῦ Θεοῦ. Ἐπερω-

et Colom. mallent, ἀπό. Sed
 vide supra p. 100 l. 4 atque
 ibi notata.

1. ἡμεῖς δὲ ἡμέραν] Ita Libb.
 impr. ante Wott. qui exhibet
 ἡμεῖς δὲ *υἰοὶ* ἡμέραν, contendens
 vocem *υἰοί* in MSto haberi in-
 terlinearem, eadem manu et
 minutiore caractere exaratam.
 Legitur quidem in MSto non
 YIOI sed YOI. Cernis litteram
 primam scriptura inversa exhi-
 beri, nempe Y pro Y. Et qui-
 dem nullus dubito quin nos hic
 impressionem habeamus vocis
 TOY, atramento adhuc humido
 factam, e pagina sequenti quae
 jam pridem periit. Nam linea
 transversa litterae T, utpote te-

nuis, nullam effecit lituram.
 Nec sane negligendum est quod
 monuit Gallandius, hanc vocem
υἰοί non comparere in superioris
 Epistolae § 23, ubi haec paene
 eadem occurrunt. Mox iterum
 post *ἐωράκαμεν* Wottonus inter-
 scribit *ἔτι*. Etiam hic certe legi-
 tur vox interlinearis OTI, aut si
 Wottonum audias, ETI. Sed
 haec ultima pagina praebet in
 universum novem interlineatio-
 nes magis minus perspicuas ;
 quo autem jure erant duae tan-
 tum retinendae, caeterae silen-
 tio altissimo praetermittendae ?
 Additamenta haec viri docti,
 quae inania pronuntiarat Da-
 visius, in textum admiserunt

nostrorum; nos vero diem de die exspectantes, nihil horum vidimus. Amentes, comparate vos arbori: sumite vitem: primo quidem foliis defluit, germen postea fit; postea uva acerba, indeque uva matura. Ita et populus meus agitationes et pressuras tulit; dehinc vero bona excipiet. Itaque, fratres mei, animo ne vacillemus, sed sperantes sustineamus, ut et mercedem reportemus. Fidelis enim est, qui pollicitus est se unicuique retributorum operum remunerationes. Si ergo fecerimus justitiam coram Deo, in regnum illius ingrediemur, et accipiemus promissiones, quas auris non audivit, nec oculus vidit; quaeque in cor hominis non ascenderunt.

Esai. lxiv 4.
1 Cor. ii 9.

XII. Igitur in horas regnum Dei exspectemus, in charitate et justitia, quandoquidem Dei adventus diem nescimus. Interrogatus enim a quodam ipse

Russel. Galland. et Hefelius; Schoenemannus vero et Dreselius non item.

2. *συμβάλετε ἑαυτοῦς*] Wotton. edidit *συμβάλλετε*. Coustant. et Schoenem. *συμβάλλετε*. Codex autem MS. ΣΥΜΒΑΛΕΤΕ praestat hic, uti et in Epistola prior; vide p. 100 l. 6.

7. *διψυχῶμεν,*] Quid sit *διψυχία* et *διψυχεῖν* vid. supra § 23 prioris Epistolae. WOTT.

12. *εἰσῆξομεν*] Vocem *εἰσῆκειν* non agnoscunt Lexica. Formam geminam eandemque minus usitatam *ἀφήξω* usurpat Clemens, Ep. i § 28. *ἀνήξω* Cornelius, Epist. ad Fabium, Routh. Rel. Sacr. iii p. 27 l. 6.

13. [*οὗς*] Hanc vocem in MSto desiderari non indicat Colomesius.

18. *τῆς ἐπιφανείας*] Vox Pau-

lina, eodem sensu posita quo saepius ab Apostolo. Vid. 2 Thess. ii 8, 1 Tim. vi 14, 2 Tim. i 10, iv 1, 8, Tit. ii 13. A Scriptoribus Ecclesiasticis usurpatur, uti et *θεοφάνεια*, de Filii Dei incarnatione, necnon de diebus sacris quo Christiani celebrabant Nativitatem et Baptismum Domini.

ib. *Ἐπερωτηθεῖς γὰρ κ. τ. λ.*] A Salome in Evangelio secundum Aegyptios; uti discimus e Clementis alterius Strom. iii. [9, 13, pp. 539 et 553 ed. Potter.] Similia Aegyptiaci Evangelii citantur ac exponuntur in Alexandrino Presbytero. Vide Oracula Sibyl. ii 70, 71. Sed et Evangelii Aegyptiorum mentio fit apud Origenem, Hom. i in Lucam, [tom. iii p. 933 ed. Ben.] Hieronymum, Proocmio

τηθεις γὰρ αὐτὸς ὁ Κύριος ὑπό τινος, πότε ἤξει
 αὐτοῦ ἡ βασιλεία, εἶπεν, “Ὅταν ἔσται τὰ δύο ἔν,
 “καὶ τὸ ἔξω ὡς τὸ ἔσω, καὶ τὸ ἄρσεν μετὰ τῆς
 “θηλείας, οὔτε ἄρσεν οὔτε θῆλυ.” Τὰ δύο δὲ ἔν
 ἔστιν, ὅταν λαλῶμεν αὐτοῖς ἀλήθειαν, καὶ ἐν δυσὶ 5
 σώμασιν ἀνυποκρίτως εἶη μία ψυχή. Καὶ τὸ ἔξω
 ὡς τὸ ἔσω, τοῦτο λέγει τὴν ψυχὴν λέγει τὸ ἔσω,
 τὸ δὲ ἔξ[ω] τὸ σῶμα λέγει· ὃν τρόπου οὖν σου τὸ
 σῶμα φαίνεται, οὕτως καὶ ἡ ψυχὴ σου δηλὸς ἔστω
 ἐν [τοῖς] καλοῖς ἔργοις. Καὶ τὸ ἄρσεν μετὰ τῆς 10
 θηλείας, οὔτε ἄρσεν οὔτε θῆλυ, τοῦτ[ο] *

* * * *

Reliqua desunt.

Comment. in Matthaicum, [tom. vii p. 2 ed. Vallars.] Epiphanius, Haeres. lxii c. 2. [tom. i p. 514 ed. Petav.] Titum, ac Theophylactum ad principium Lucae. Quamquam vero Haeretici veteres ad stabilendum odium suum in nuptias, Evangelii juxta Aegyptios testimoniis uterentur, non tamen ea talia sunt, quae non queant ad primum sensum adduci, ex sententia utriusque Clementis: ut dicta habeantur et literaliter, et mystice, ὡς ἐν παραβύστω μυστηριωδῶς inquit Epiphanius, [l. c.] more Aegyptiaco; ac de Christi regno duplici, intra nos, atque in futura vita. Profecto, si ab aliquo eorum qui temporibus Apostolicis prohibebant nubere, compositum fuit Evangelium Aegyptiorum dictum, admodum ille virus erroris sui occultavit, qui a viris doctissimis juxta ac sanctissimis deprehensus non fuit, sed laudatus ac expositus.

Unum affirmare possum, Pseudo-Evangelistam ex solenni apud Apocryphorum scriptores consuetudine imitandi Canonicos libros, alluisse ad Apostoli verba Galat. iii 28, quod et inuit Clemens Stromateus, atque etiam forte ad Ephes. ii 15. COTEL. Hanc imperfectam historiolum in Anglica metaphrasi omisit Wakius, ne, ut ait in Prolegomenis, abruptum faceret finem; forte etiam, quia parum digna Clemente, quem auctorem hujus facit Epistolae, ei videbatur. FREY.

4. οὔτε ἄρσεν] In hoc loco depravationem quamdam forsitan suspicari licet verborum D. Pauli ad Galatas, iii 28, οὐκ ἐνὶ ἄρσεν καὶ θῆλυ· πάντες γὰρ ὑμεῖς εἰς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.

5. λαλῶμεν αὐτοῖς] Junius mallet ἄλλοις vel ἀλλήλοις, Millius autem, ἐάντοῖς. Hunc locum, si Hilgenfeldio audias, in animo habuit Photius, quum

Dominus, quando venturum esset regnum ejus, dixit; *Quum duo erunt unum, et quod foris ut quod intus, et masculum cum femina, neque mas neque femina.* Duo autem sunt unum, quando alter ad alterum loquemur veritatem, et in duobus corporibus absque simulatione fuerit una anima. *Et quod foris ut quod intus*, hoc ait: animam vocat, *quod intus*; et corpus, *quod foris*. Quo modo igitur corpus tuum conspicuum est, ita et anima tua manifesta sit in bonis operibus. *Et masculum cum femina, neque mas neque femina*: hoc

Reliqua desunt.

verbis citatis supra p. 132 l. 2 subjungeret, καὶ ἐρμηκείας δὲ ῥητῶν τινῶν ἀλλοκότως ἔχει.

ib. ἐν δυοῖ σῶμασιν] Ἐρωτηθεὶς τί ἐστὶ φίλος; ἔφη, Μία ψυχὴ δύο σῶμασιν ἐνοικοῦσα. Diog. Laert. in Vit. Aristot. V i 20.

6. ἀνποκρίτως] Adject. ἀνποκρίτος adhibent D. Paulus ad Rom. xii 9, II Cor. vi 6, I Tim. i 5, II i 5, D. Petrus, I i 22, D. Jacobus, iii 17.

7. τοῦτο λέγει] Exhinc nata occasione disserendi de castitate, reliquum, credo, Epistolae, omnemque paene sermonem de virginitatis puritate contexuit; de quo multa superesse non dubito apud Clem. Alex. Patresque alios. VENDEL. Αὐτὸς παρθεναὶν διδάσκει, inquit de Clemente Eriphanus, Haeres. xxx, quod idem Hieronymus, lib. i contra Jovinianum. cujus verba hic usurpat doctissimus Vendelinus. COLOM. Vendelini notulam sub Colomesii nomine praebet Clericus et Russelius.

9. δῆλος ἔστω] Junius et Co-

lomesius malunt πρόδηλος, qua quidem voce usus est Clemens, Ep. I §§ 11, 12, 40. Boisius, quem secuti sunt Hefelius et Dresselius, sic refingit, καὶ ἡ ψυχὴ σου δῆλη ἔσται. Exemplum autem adjectivi simplicis ὀηλος communi genere positi habes apud Eurip. Med. 1194 ed. Porson.

11. τοῦτ[ο] * * * *] Supplemento accedunt loci sequentes e Clementis Alexandrini Strom. iii desumpti, § 9. Οἱ δὲ ἀντιτασσόμενοι τῇ κτίσει τοῦ Θεοῦ διὰ τῆς εὐφήμου ἐγκρατείας, κακείνα λέγουσι τὰ πρὸς Σαλώμην εἰρημένα, ὧν πρότερον ἐμνήσθημεν φέρεται δέ, οἶμαι, ἐν τῷ κατ' Αἰγυπτίους Εὐαγγελίῳ. Φασὶ γάρ, ὅτι αὐτὸς εἶπεν ὁ Σωτὴρ, "Ἦλθον καταλῦσαι τὰ ἔργα τῆς θηλείας." θηλείας μὲν, τῆς ἐπιθυμίας· ἔργα δέ, γένεσιν καὶ φθοράν... ὅθεν εἰκότως περὶ συντελείας μνηύσαντος τοῦ Λόγου, ἡ Σαλώμη φησὶ· "Μέχρι τίνος οἱ ἄνθρωποι ἀποθανοῦνται;" ἄνθρωπον δὲ καλεῖ ἡ Γραφὴ διχῶς· τὸν τε φαινόμενον,

καὶ τὴν ψυχὴν· πάλιν τε αὖ, τὸν σωζόμενον, καὶ τὸν μὴ· καὶ θάνατος ψυχῆς ἢ ἁμαρτία λέγεται. Διὸ καὶ παρατετηρημένως ἀποκρίνεται ὁ Κύριος, “Μέχρις ἂν τίκτωσιν αἱ γυναῖκες” τουτέστι, μέχρις ἂν αἱ ἐπιθυμίαι ἐνεργῶσι. . . . φαμένης αὐτῆς, “Καλῶς οὖν ἐποίησα μὴ “τεκοῦσα” ὡς οὐ δεόντως τῆς γενέσεως παραλαμβανομένης· ἀμβίβεται λέγων ὁ Κύριος, “Πᾶσαν “φάγε βοτάνην” τὴν δὲ πικρίαν “ἔχουσαν μὴ φάγης” σημαίνει γὰρ καὶ διὰ τούτων, ἐφ’ ἡμῖν εἶναι, καὶ οὐκ ἐξ ἀνάγκης κατὰ κώλυσιν ἐντολῆς, ἥτοι τὴν ἐγκράτειαν, ἣ καὶ τὸν γάμον” κ. τ. λ. pp. 539—541 ed. Potter. Et rursus § 13, p. 553. Διὰ τοῦτο τοι ὁ Κασσιανὸς φησι· “Πυθθανομένης τῆς Σαλώμης, Πότε γνωσθήσεται τὰ περὶ ὧν ἤρετο, ἔφη ὁ Κύριος· “Ὅταν τὸ τῆς αἰσχύνης ἔνδυμα πατήσῃτε καὶ ὅταν γένηται τὰ δύο ἔν, καὶ τὸ

ἄρρεν μετὰ τῆς θηλείας, οὔτε ἄρρεν, οὔτε θῆλυ.” Πρῶτον μὲν οὖν ἐν τοῖς παραδεδομένοις ἡμῖν τέτταρσιν Εὐαγγελίοις οὐκ ἔχομεν τὸ ῥητόν, ἀλλ’ ἐν τῷ κατ’ Αἰγυπτίου. Ἐπειτα δὲ ἀγνοεῖν μοι δοκεῖ, ὅτι θυμὸν μὲν, ἄρρενα ὄρμην· θῆλειαν δέ, τὴν ἐπιθυμίαν αἰνίττεται· οἷς ἐνεργήσασιν, μετάνοια ἔπεται καὶ αἰσχύνη. Ὅταν οὖν μήτε τις θυμῷ, μητ’ ἐπιθυμία χαρισάμενος, ἂ δὴ καὶ ἐξ ἔθους καὶ τροφῆς κακῆς αὐξήσαντα ἐπισκιάζει καὶ ἐγκαλύπτει τὸν λογισμόν, ἀλλ’ ἀποδυσάμενος τὴν ἐκ τούτων ἀχλύν, ἐκ μετανοίας κατασχυθεῖς, πνεῦμα καὶ ψυχὴν ἐνώσει κατὰ τὴν τοῦ λόγου ὑπακοήν· τότε, ὡς ὁ Παῦλός φησιν, “Οὐκ ἔνι ἐν ὑμῖν οὐκ ἄρρεν, οὐ θῆλυ.” Ἀποστᾶσα γὰρ τοῦδε τοῦ σχήματος, ὧ διακρίνεται τὸ ἄρρεν καὶ τὸ θῆλυ, ψυχὴ μετατίθεται εἰς ἕνωσιν, οὔθ’ ἕτερον οὔσα. Cf. Grabii Spicilegium i pp. 35, 36, et 263, 264.

S. C L E M E N T I S

QUAE FERUNTUR

FRAGMENTA.

I, II.

Τοῦ ἁγίου Κλήμεντος Ἐπισκόπου Ῥώμης.

Ἀυταρκῆς εἰς σωτηρίαν
 5 ἢ εἰς Θεὸν ἀνθρώπου ἀγά-
 πη. Εὐγνωμοσύνης γάρ
 ἐστὶ τὸ πρὸς τὸν τοῦ εἶ-
 ναι ἡμᾶς αἴτιον ἀποσώ-
 ζειν στοργήν, ὑφ' ἧς καὶ
 10 εἰς δεύτερον καὶ ἀγήρω
 αἰῶνα διασωζόμεθα.

Τοῦ Αὐτοῦ. Ἐπίερα-
 σεν ὁ Θεὸς τὸν Ἀβραάμ,
 οὐκ ἀγνοῶν τίς ἦν, ἀλλ'
 15 ἵνα τοῖς μετὰ ταῦτα δείξῃ,
 καὶ μὴ κρύψῃ τὸν τοιοῦ-
 τον, καὶ διεγείρῃ εἰς μίμη-
 σιν τῆς ἐκείνου πίστεως
 καὶ ὑπομονῆς, καὶ πείσῃ
 20 καὶ τέκνων στοργῆς ἀμε-
 λείν πρὸς ἐκπλήρωσιν θεί-
 ου προστάγματος· ὅθεν
 ἔγγραφον περὶ αὐτοῦ ἰσ-
 τορίαν γενέσθαι φρονό-
 25 μῆσεν.

I, II.

S. Clementis Episcopi Ro-
mani.

Ad salutem sufficit
 hominis erga Deum a-
 mor. Grati siquidem
 animi est, dilectionem
 erga eum conservare,
 qui nobis, ut simus, est
 auctor; qua fit etiam,
 ut ad alterum ac senii
 expers saeculum salvi
 evadamus.

Ejusdem. Tentavit
 Deus Abraham, non quia
 ignoravit quis esset, sed
 ut posterioribus saeculis
 notum faceret, nec la-
 tere pateretur tantum
 virum; quin potius alios
 ad fidem et patientiam
 illius imitandam excita-
 ret, suaderetque etiam
 filiorum amorem prae
 Divini praecepti execu-
 tionem negligendum esse.
 Quamobrem prospexit ac
 fecit ut historia ejus lite-
 ris commendaretur.

Ex S. Johanne Damasceno, Eclog. lib. i, tit. 49, p. 752.
 Haec Fragmenta exhibent Coustant. Galland. et Schoene-
 manni libri.

III.

Τοῦ ἁγίου Κλήμεντος Ἐπισκόπου Ῥώμης, ἐκ τῆς β' πρὸς Κορινθίους ἐπιστολῆς.

Μὴ ταρασσέτω τὴν καρδίαν ὑμῶν, ὅτι βλέπομεν τοὺς ἀδίκους πλουτοῦντας, καὶ στενοχωροῦμένους τοὺς τοῦ Θεοῦ δούλους. Οὐδεὶς γὰρ δικαίων ταχὺν καρπὸν ἔλαβεν, ἀλλ' ἐκδέχεται αὐτόν. Εἰ γὰρ τὸν μισθὸν τῶν δικαίων ὁ Θεὸς εὐθέως ἀπεδίδου, ἐμπορίαν ἡσκοῦμεν, καὶ οὐκ εὐσεβειαν. Ἐδοκοῦμεν γὰρ εἶναι δίκαιοι, οὐ διὰ τὸ εὐσεβές, ἀλλὰ τὸ κερδάλεον διώκοντες.

Ex S. Johanne Damasceno, S. Parall. tom. i p. 783 ed. Le Quien. Legitur in Coustant. Galland. et Schoenemanni libris.

IV.

Τοῦ ἁγίου Κλήμεντος, ἐκ τῆς πρὸς Κορινθίους β'.

Ὁ τῶν παρόντων αἰσθητικὸς συνήσιν ὡς οὐτε ἂ λογίζονται τινες εἶναι

III.

S. Clementis Episcopi Romani, e secunda ad Corinthios Epistola.

Non turbet cor vestrum, quod iniquos ditescerentes videamus, et Dei servos angustiis afflictos. Nemo quippe justorum continuo fructum retulit, sed illum exspectat. Si enim justorum mercedem Deus statim redderet, mercaturae, non pietati, operam daremus. Justi siquidem esse non religionis, sed quaestus gratia videremur.

IV.

S. Clementis, ex Epistola secunda ad Corinthios.

Qui praesentia sentit, intelligit etiam ea, quae nonnulli jucunda repu-

τερπνά, ξένα καὶ μακράν
 ἔστι τῶν ἀπεχθῶν. Ἄλ-
 λὰ καὶ πλοῦτος πολλάκις
 μᾶλλον πενίας ἔθλιψε,
 5 καὶ ὑγίεια πλέον ἠνίασε
 νόσου. Καὶ καθόλου τῶν
 λυπηρῶν καὶ φευκτῶν
 πάντων ὑπόθεσις καὶ ὕλη
 ἢ τῶν ἀσπαστῶν καὶ
 10 κατ' εὐχὴν περιβολὴ γί-
 νεται.

tant, aliena et procul
 dissita non esse ab iis
 quae odio habentur.
 Quin etiam divitiae sae-
 penumero magis quam
 paupertas laeserunt, et
 sanitas plus morbo af-
 flixit. In summa, gra-
 tarum atque optatarum
 rerum affluentia omni-
 um tristium ac fugien-
 darum causa et materia
 evadit.

E vetusto Codice Bibliothecae PP. Soc. Jesu. In quo
 scilicet continentur Eclogae Sacrae S. Damasceni. Excerptum
 fuerat hoc Fragmentum Cotelerii opera ex cap. περι
 15 τῶν προσκαίρων καὶ τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν, καὶ ὅτι χρὴ τῶν
 παρόντων τὰ μέλλοντα προτιμᾶν quod respondet capiti 20
 libri iii Parallelorum apud Damascenum olim editorum, ubi
 tamen desiderabatur, quoad illud in novissima Damasceni
 editione, tom. ii p. 787, eruditissimus vir Michael Le Quien
 20 nobis exhibuit. COUSTANT. Legitur in libris Colomesii,
 Wotton. Coust. Galland. et Schoenem. necnon apud Grabii
 Spicil. i p. 288.

V.

Κλήμεντος Ῥώμης.

25 Οὐ δίκαιόν ἐστι, τοῦ
 δεδωκότος ἐγκαταλειφθέν-

V.

Clementis Romani.

Haud aequum est, eo
 qui dedit derelicto, quae

10. κατ' εὐχὴν] μετ' εὐχὴν Cle-
 ricus in Ed. secunda, ex incuria
 typothetarum.

26. ἐγκαταλειφθέντος] καταλει-

φθέντος Russel. ἐγκαταλείπει ha-
 bet Clemens, I § 11, supra
 p. 48 l 3, ἐγκαταλείπωμεν § 33,
 p. 120 l. 9.

τος, τὰ δοθέντα παραμέ- data sunt apud ingra-
νειν τοῖς ἀγνώμοσιν. tos remanere.

Ex Sermone viii S. Maximi, edit. Combefis. p. 556.
Wottonus, Coustant. Russel. Galland. et Schoenemann.
5 exhibent hoc Fragmentum, quod legitur in Codice Biblio-
thecae Bodleianae, 143 inter Baroccianos, fol. 29, § περι
εὐεργεσίας καὶ χάριτος, εὐχαριστίας καὶ ἀχαριστίας. Ex se-
cunda Clementi adscripta Epistola id depromptum esse con-
jicit Grabius, Spicil. i pp. 270, 289.

10

VI.

Κλήμεντος Ῥώμης.

Διαφορὰ τυγχάνει ἀλη-
θείας καὶ συνηθείας· ἡ
μὲν γὰρ ἀλήθεια γνησίως
15 ζητουμένη εὐρίσκεται· τὸ
δὲ ἔθος ὁποῖον ἂν παρα-
ληφθῆ, εἴτε ἀληθές, εἴτε
ψευδές, ἀκρίτως ὑφ' ἑαν-
τοῦ κρατύνεται. Ἐν αἰς
20 γὰρ ἕκαστος ἐκ παιδόθεν
ἐθίζεται, ταύταις ἐμμένειν
ἥδεται. Ὁ γὰρ μισεῖ τις
διὰ τὴν ἐπιούσαν τῇ ἡλι-
κία σύνεσιν, τοῦτο διὰ
25 τὴν πολυχρόνιον τῶν κα-

VI.

Clementis Romani.

Est differentia inter
veritatem et consuetudi-
nem; veritas enim sin-
cere quaesita invenitur;
consuetudo autem, qua-
liscumque etiam assu-
matur, sive recta, sive
vana, indiscriminatim a
semetipsa firmatur. Qui-
bus enim quisque a pu-
ero assuescit, illis inhae-
rere amat. Quod enim
quis odit pro ea pruden-
tia quam aetas invexit,
id ob diuturnam malorum

21. ἐμμένειν] Cod. MStus ἐμ-
μαίνειν.

23. τῇ ἡλικίᾳ] Cod. MStus

τῆς ἡλικίας.

25. πολυχρόνιον] Vocem ὀλι-
γοχρόνιος legas Epist. II §§ 5, 6.

κῶν συνήθειαν πράττειν consuetudinem facere
 συναναγκάζεται, δεινὴν cogitur, peccatum nac-
 σύνοικον τὴν ἁμαρτίαν tus gravem contuberna-
 παρειληφώς. lem.

- 5 E MS. Collectione sententiarum ex Patribus aliisque
 auctoribus decerptarum in cod. 143 Baroce. Bibliothecae
 Bodleianae, cap. *περὶ συνηθείας καὶ ἔθους*. fol. 136 p. 2.
 Fragmentum hoc a Grabio erutum, vid. Spicil. Pat. tom. i
 p. 288, exhibent Wotton. Coustant. Galland. et Schoene-
 10 mannus. Postrema illius pars, a verbis Ὁ γὰρ μισεῖ τις ad
 finem usque, a Maximo, ed. Combefis. Serm. lxii p. 673
 incerta jam habebatur.

VII.

VII.

Ἄλλὰ καὶ Κλήμης ἀρ- Sed et antiquior Cle-
 15 χαϊκώτερος, Ζῆ, φησίν, mens, Vivit, inquit, De-
 ὁ Θεός, καὶ ὁ Κύριος us, et Dominus Jesus
 Ἰησοῦς Χριστός, καὶ τὸ Christus, et Spiritus
 Πνεῦμα Ἅγιον. Sanctus.

Ex Basilio, lib. de Spiritu Sancto cap. xxix, tom. iii
 20 p. 61 A ed. Ben. In hoc Fragmento forsitan non tam
 professionem dogmaticam habemus, quam iusjurandum
 gravissimum, ad normam illius formulae, Ζῆ ὁ Κύριος, quae
 passim apud LXX invenitur. Cf. Fragment. Serapionis
 apud Routh, Reliq. Saer. i, 452, Ζῆ ὁ Θεός ὁ ἐν τοῖς οὐρα-
 25 νοῖς, ὅτι Σωτᾶς ὁ μακάριος . . . ἠθέλησε τὸν δαίμονα τῆς Πρι-
 σκίλλης ἐκβαλεῖν.

14. ἀρχαϊκώτερος,] Dionysio se.
 antiquior. Vide supra notata ad
 p. 178 l. 3. Gallandius, cum

MStis et editione prima Basi-
 leensi, ἀρχαϊκώτερον. Sed et Cle-
 mens simplicius.

VIII.

Τοῦ ἁγίου Κλήμεντος Ἐπι-
 σκόπου Ῥώμης, μετὰ τὸν
 Ἀπόστολον Πέτρον τοῦ
 5 ἀποστολικοῦ θρόνου ἡγη-
 σαμένου, εἰς τὸ Ἅγιον
 Πνεῦμα.

Μακάριος ὁ κεκλεισμέ-
 νους ὀφθαλμοὺς ἀνοίξας,
 10 καὶ διωκόμενον ἄσθματι
 πνεῦμα διὰ τοῦ ἐγείραι
 ἀναλαβών. Τὸ χαμαὶ
 κείσθαι τοῦτο ἦν, καὶ τὸ
 ἐπὶ ποδῶν μὴ ἐστάναι,
 15 τὴν ἀλήθειαν οὐκ ἔχειν.
 Ἀνάστασις δέ ἐστι Πα-
 τρὸς ἡ ἐπίγνωσις, καὶ
 ἐπιφάνεια τοῦ Υἱοῦ, ἧ
 τὰς αἰσθήσεις ἐφανέρωσε.
 20 Μακάριος ἀνὴρ ὁ γινώ-
 σκων τὴν τοῦ Πατρὸς δό-
 σιν δι' ἐκπορεύσεως τοῦ

VIII.

*Sancti Clementis Episcopi
 Romani, qui post Aposto-
 lum Petrum sedi aposto-
 licæ præfuit, de Spiritu
 Sancto.*

Beatus vir, qui clau-
 sos oculos aperuit, et
 expulsum flatus difficul-
 tate spiritum per resur-
 rectionem recepit. Hoc
 erat humi jacere, et in
 pedes non stare, non ha-
 bere veritatem. Resur-
 rectio autem est Patris
 agnitio, et apparitio Fi-
 lii, qua sensus patefecit.
 Beatus vir, qui no-
 scit Patris donum per
 processionem sanctissimi
 Spiritus. Beatus vir,
 qui agnoscit et compre-

5. *de Spiritu Sancto.*] Plures sermones Pseudo-Clementis, exstitisse jam supra p. 268. [Spicil. tom. i.] notavi, et in quodam horum doctrinam de Spiritu Sancto expositam fuisse, p. 288 conjeci. * * * * * At vero nunquam ulla mentio peculiaris libri de Spiritu Sancto qui sub Clementis nomine prodierit, occurrit: unde in una dictarum homiliarum de hac materia tractatum fuisse colligo. GRABIUS.

18. ἐπιφάνεια] Cf. Ep. II § 12, p. 254 l. 18.

παναγίου Πνεύματος. Μα-
 κάριος ὁ γινώσκων καὶ
 λαβών, ὅτι τὸ Ἅγιον
 Πνεῦμά ἐστιν ἡ δόσις αὐ-
 5 τοῦ. Καὶ τοῦτο ἐν τύπῳ
 περιστέρας παρέσχε. Τὸ
 γὰρ ζῶον ἀκακίαν ἔχει,
 καὶ ἄχολόν ἐστιν. Ἄκα-
 κος δὲ ὁ Πατὴρ Πνεῦμα
 10 ἔδωκεν ἄκακον, ἀνόργη-
 τον, ἀπίκραντον, τελειον,
 ἀμίαντον, ἀπὸ σπλάγχων
 ἰδίων προϊέμενος, ἵνα ῥυ-
 θμήσῃ τοὺς αἰῶνας, καὶ
 15 τοῦ ἀοράτου δῶ τὴν ἐπί-
 γνωσιν. Ἔστιν οὖν τοῦτο
 ἅγιον καὶ εὐθές, τὸ ἀπ'
 αὐτοῦ προελθόν, καὶ δύ-
 ναμις αὐτοῦ, καὶ θέλημα
 20 αὐτοῦ, εἰς πλήρωμα δόξης
 αὐτοῦ φανερωθέν. Τοῦτο
 οἱ λαβόντες τυποῦνται
 ἀληθείας τύπῳ, χάριτος
 τελείας.

hendit, Spiritum Sanc-
 tum esse donum illius,
 ab eo in figura colum-
 bae traditum. Hoc e-
 nim animal innocentiam
 habet, et caret felle.
 Pater autem ab omni
 malitia alienus Spiri-
 tum dedit a malitia ali-
 enum, expertem irae at-
 que acerbitatis, perfec-
 tum, intaminatum, e suis
 visceribus emittens, ut
 componeret saecula, et
 ejus qui videri non pot-
 est, praeberet cognitio-
 nem. Ille ergo Spiritus
 Sanctus est et rectus,
 qui ab ipso procedit,
 item virtus et voluntas
 ejus, qui ad plenitudi-
 nem gloriae ejus appa-
 ruit. Hunc qui acci-
 piunt, veritatis et gra-
 tiae perfecto typo sig-
 nantur.

25 Ex vetere Codice Bibliothecae Regiae. A Cotelerio
 erutum est, et vulgatum inter notas ad lib. i Recog-

1. τοῦ παναγίου] ὁ πανάγιος,
 Ep. I § 35, p. 126 l. 14.

13. ῥυθμήσῃ] Verbum ῥυθμείν
 usurpat Scholiast. Theocrit. x

39, quem locum indicavit Wake-
 fieldius.

17. εὐθές,] Vid. supra, p. 82
 l. 9.

nitium, cap. 24, p. 347. [p. 498 tom. i Clerici ed. secundae.] Non ausim asserere ex eodem opere excerptum ex quo Basilius superius fragmentum excerpit. Nempe quum Basili consilio, non secus atque praecedens, opportunum accomodumque esset, probabile est Basilium neque illud omissurum fuisse, si ibidem exstitisset. COUSTANT.

IX.

Ἴνα καὶ γενώμεθα,
βουληθέντος αὐτοῦ, οὐκ
10 ὄντες πρὶν γενέσθαι, καὶ
γενόμενοι ἀπολαύσωμεν
τῶν δι' ἡμᾶς γενομένων.
Διὰ τοῦτό ἐσμεν ἄνθρω-
ποι, καὶ φρόνησιν ἔχομεν
15 καὶ λόγον, παρ' αὐτοῦ
λαβόντες.

IX.

Ut existamus per voluntatem ejus qui nulli eramus ante quam ille nos faceret: atque ut existentes fruamur bonis propter nos creatis. Idcirco homines sumus, et mentis atque rationis beneficio ejusdem compotes.

Hoc Fragmentum ex Epistola nona S. Clementis Romani citatur a Leontio, et Johanne, quorum Rerum Sacrarum Libros duos edidit Angelus Maius in Scriptorum Vett.
20 Nova Collectione, tom. vii p. 84. Conf. tom. i p. 76 ad calcem. Exstat num. 5 Tit. 1 De Hominis Creatione. Hic locus in Codice Vaticano subsequitur caput 30 Epistolae prioris. Vide supra p. 120 l. 8 et ibi notata. Maius opinatur eum fuisse desumptum ex illis Epistolis
25 in quibus Hieronymus, adv. Jovinianum i § 12, laudes Virginitatis legebat, ampliores, ut videtur, quam quae in duabus illis lingua Syriaca conscriptis occurrunt, quas edidit Wetstenius.

X.

Καὶ ὁ μέγας Ἀπόστο-
 λος Κλήμης παρὰ τοῦ
 ἁγίου καὶ πρωτοκορυ-
 5 φαίου Πέτρου, “Σὺ μὲν
 “δήσεις ἃ δεῖ,” φησίν,
 “δεθῆναι, καὶ λύσεις ἃ
 “δεῖ λυθῆναι· οὐ δήσεις
 “τὸν πταίσαντα, ἀλλ’
 10 “ὃν δεῖ κατὰ τοὺς κανό-
 “νας ἡμῶν, τὸν παρανο-
 “μοῦντα καὶ μὴ στέρ-
 “γοντα αὐτοῦς.”

X.

Et magnus Apostolus
 Clemens a primo cory-
 phaeo Petro, “Tu qui-
 “dem ligabis,” inquit,
 “quae ligari debent, et
 “solves quae solvi de-
 “bent. Non ligabis eum
 “qui titubabat, sed quem
 “oportet secundum ca-
 “nonas nostros, eum
 “nempe qui contra jus
 “facit et eos non di-
 “ligit.”

Fragmentum hoc Clementi adscriptum inveni in Codice
 15 quodam chartaceo Bibliothecae Caesareo-Vindobonensis.
 Cod. MS. Jurid. Graec. N. vii, fol. 225 p. 1. Vid. Nessel.
 Catal. P. 2 p. 18.

2. ὁ μέγας Ἀπόστολος Κλήμης]
 Sic apud Clementem Alexan-
 drinum, Strom. iv 17, p. 609
 Potter. Ὁ Ἀπόστολος Κλήμης.
 Apud Anastasium, p. 526 ed.
 Gretser. Ὁ δὲ ἱερός καὶ ἀποστο-
 λικός διδάσκαλος Κλήμης.

4. πρωτοκορυφαίου] Haec vox
 composita aevum, ni fallor, Cle-
 mente Romano longe recentius
 sapit. τῷ πρωτοκορυφαίῳ τῶν Ἀ-
 ποστόλων Πέτρῳ legitur in Officio
 dicto *Horæ*, Goar, Eucholog.

667. S. Petrus vocatur ὁ πρῶ-
 τος τῶν μαθητῶν, κορυφαῖος τοῦ
 χοροῦ τῶν μαθητῶν, a Chryso-
 stomo; κορυφαῖος τῶν Ἀποστόλων
 ab eodem et aliis Patribus pas-
 sim. Loca dabit Suicerus, Thes.
 Eccl. voc. Πέτρος. τῇ τοῦ μεγά-
 λου Πέτρου ὁμολογίᾳ Defin. Fid.
 apud Concil. Chalced. Vide
 Routh. Script. Eccles. Opusc.
 ii p. 78 l. 8. Longe simplicius
 Clemens noster ὁ Πέτρος, ὁ Παῦ-
 λος. p. 24 l. 7, p. 26 l. 1.

INDEX

S. SCRIPTURARUM

TOTO OPERE CITATARUM.

E GENESI.

i 26, 27.....	Clem. I 33.
i 28.....	I 33.
ii 23.....	I 6.
ii 24.....	Polyc. Fragm. i.
iv 3—8.....	Clem. I 4.
xii 1—3.....	I 10.
xiii 14—16.....	I 10.
xv 5, 6.....	I 10.
xviii 27.....	I 17.
xxii 17.....	I 32.

EX EXODO.

ii 14.....	Clem. I 4.
iii 11.....	I 17.
xxxii 9, 10, 32.....	I 53.

E NUMERIS.

xii 7.....	I 43.
------------	-------

E DEUTERONOMIO.

iv 34.....	Clem. I 29.
vii 6.....	I 29.
ix 12, seq.....	I 53.
xiv 2.....	I 29.
xxxii 8, 9.....	I 29.
xxxii 15.....	I 3.

E JOSHUA.

ii.....	Clem. I 12.
---------	-------------

E LIB. I. SAMUEL.

xiii 14.....	Clem. I 18.
--------------	-------------

EX ESTHER.

vii, viii.....	Clem. I 55.
----------------	-------------

EX JOB.

i 1.....	Clem. I 17.
iv 16—18, 19—21.....	I 39.
v 1—5.....	I 39.
v 17—26.....	I 56.
xi 2, 3.....	I 30.
xiv 4, 5. (LXX.).....	I 17.
xv 15.....	I 39.
xix 26.....	I 26.
xxxviii 10, 11.....	I 20.

E PSALMIS.

ii 7.....	Clem. I 36.
ii 11.....	Polyc. ad Phil. 2.
iii 5.....	Clem. I 26.
iv 4.....	Polyc. ad Phil. 12.
xii 3—6.....	Clem. I 15.
xviii 26.....	I 46.
xix 1—3.....	I 27.
xxii 6—8.....	I 16.
xxiv 1.....	I 54.
xxx 18.....	I 15.
xxxii 1, 2.....	I 50.
xxxii 10.....	I 22.
xxxiii 9.....	Ign. ad Eph. 15.
xxxiv 11—17.....	Clem. I 22.
xxxvii 35—37.....	I 14.
l 14, 15.....	I 52.
l 16—23.....	I 35.
l 17.....	I 52.
li 1—17.....	I 18.
li 17.....	I 52.
lxii 4.....	I 15.
lxix 30, 31.....	I 52.
lxxviii 36, 37.....	I 15.
lxxxix 20.....	I 18.
ciii 10, 11.....	I 8.
civ 4.....	I 36.
civ 9.....	I 20.

cx 1.....	I 36.
cxviii 18.....	I 56.
cxviii 19, 20.....	I 48.
cxix 7—11.....	I 28.
cxli 5.....	I 56.

E PROVERBIIS.

i 23—31.....	Clem. I 57.
ii 21. (LXX.).....	I 14.
iii 12.....	I 56.
iii 34.....	{ Clem. I 30.
	{ Ign. ad Eph. 5.
x 24.....	Mart. Ign. 6.
xviii 17. (LXX.).....	Ign. ad Magn. 12.
xx 27.....	Clem. I 21.
xxix 23.....	I 30.

EX ESAIA.

i 16—20.....	Clem. I 8.
vi 3.....	I 34.
xxvi 20.....	I 50.
xxix 13.....	I 15. et II 3.
xl 10.....	I 34.
lii 5.....	Ign. ad Trall. 8.
liii.....	Clem. I 16.
liv 1.....	II 2.
lx 17.....	I 42.
lxii 11.....	I 34.
lxiv 4.....	I 34. et II 11.
lxvi 2.....	I 13.
lxvi 24.....	II 7.

EX HIEREMIA.

iii 19—22.....	Clem. I 8.
v 22.....	I 20.
ix 23.....	I 13.

EX EZECHIELE.

xiv 14—20.....	Clem. II 6.
xviii 30.....	I 8.
xxxiii 11.....	I 8.
xxxvi 23.....	Ign. ad Trall. 8.
xxxvii 12, 13.....	Clem. I 50.
xlvi 8, 14, 18.....	I 29.

E DANIELE.

vii 10.....	Clem. I 34.
-------------	-------------

EX HABACUC.

ii 3.....	Clem. I 23.
-----------	-------------

E MALACHIA.

iii 1.....	Clem. I 23.
------------	-------------

E TOBIT.

iv 11 et xii 9. . .	Polyc. ad Phil. 10.
---------------------	---------------------

E JUDITH.

viii sq.....	Clem. I 55.
--------------	-------------

E SAPIENTIA SALOMONIS.

ii 24.....	Clem. I 3.
xi 22.....	I 27.
xii 12.....	I 27.

E S. MATTHAEO.

iii 15.....	Ign. ad Smyrn. 1.
v 3, 10.....	Polyc. ad Phil. 2.
v 44.....	12.
vi 13.....	7.
vi 24.....	Clem. II 6.
vii 1, 2.....	Polyc. ad Phil. 2.
vii 21.....	Clem. II 4.
vii 23.....	II 4.
ix 13.....	II 2.
x 16. Ign. ad Polyc. 2. et Clem. II 5.	
x 28.....	Clem. II 5.
x 32.....	II 3.
xii 33.....	Ign. ad Eph. 14.
xii 50.....	Clem. II 9.
xiii 2.....	I 24.
xv 8.....	II 3.
xvi 26.....	{ Clem. II 6.
	{ Ign. ad Rom. 6.
xviii 6.....	Clem. I 46.
xix 5.....	Polyc. Fragm. i.
xix 12.....	Ign. ad Smyrn. 6.
xx 23.....	Polyc. Fragm. ii.
xxiv 32.....	Clem. I 23.
xxv 21.....	II 8.
xxvi 24.....	I 46.
xxvi 41.....	Polyc. ad Phil. 7.
xxvi 55.....	Mart. Polyc. 7.
xxvii 43.....	Clem. I 16.

E S. MARCO.

xiv 38.....	Polyc. ad Phil. 7.
-------------	--------------------

E S. LUCA.

v 32.....	Clem. II 2.
vi 36—38.....	I 13.
vi 37.....	Polyc. ad Phil. 2.
viii 5.....	Clem. I 24.
x 3.....	II 5.
xii 4, 5.....	II 5.
xiii 27.....	II 4.
xiv 12.....	Polyc. Fragm. iv.
xvi 10.....	Clem. II 8.
xvi 13.....	II 6.
xvii 2.....	I 46.
xxiv 39.....	Ign. ad Smyrn. 3.

E S. JOHANNE.

vi 50, 51, 54, 58... Ign. ad Eph. 20.	
xvii 4.....	Polyc. Fragm. v.

EX ACTIBUS APOSTOLORUM.

- ii 24. Polyc. ad Phil. 1.
- x 42. 2.
- xiii 22. Clem. I 18.
- xxi 14. Mart. Polyc. 7.

EX EPISTOLA AD ROMANOS.

- iv 3. Clem. I 10.
- vi 8. Ign. ad Magn. 5.
- xii 20. Mart. Polyc. 7.
- xii 17. Polyc. ad Phil. 6.
- xiv 10, 12. 6.

EX EPISTOLA AD CORINTHIOS I.

- i 18, 20, 23, 24. .. Ign. ad Eph. 18.
- i 31. Clem. I 13.
- ii 9. Clem. I 34, II 11. et
Mart. Polyc. 2.
- ii 14. Ign. ad Eph. 8.
- iv 4. Ign. ad Rom. 5.
- vi 2. Polyc. ad Phil. 11.
- vi 9, 10. .. ib. 5. Cf. Ign. ad Eph. 16.
- xv 31. Polyc. Fragm. ii.

EX EPISTOLA AD CORINTHIOS II.

- iv 18. Ign. ad Rom. 3.
- v 10. Polyc. ad Phil. 6.
- vi 16. Mart. Ign. 2.
- viii 21. Polyc. ad Phil. 6.
- x 17. Clem. I 13.

EX EPISTOLA AD GALATAS.

- i 1. Polyc. ad Phil. 12.
- iv 27. Clem. II 2.
- vi 7. Polyc. ad Phil. 5.
- vi 10. Ign. ad Smyrn. 9.

EX EPISTOLA AD EPHESIOS.

- i 4. Ign. ad Eph. Inscr.
- ii 8. Polyc. ad Phil. 1.
- iii 11, 19. Ign. ad Eph. Inscr.
- iv 26. Polyc. ad Phil. 12.
- v 25. Ign. ad Polyc. 5.
- vi 14. Polyc. ad Phil. 2.

EX EPISTOLA AD PHILIPPENSES.

- iv 13. Ign. ad Smyrn. 4.

EX EPISTOLA AD TIMOTHEUM I.

- i 1. Ign. ad Trall. 2.
- i 5. Ign. ad Eph. 14.
- ii 2. Polyc. ad Phil. 12.
- vi 10, 7. 4.

EX EPISTOLA AD TIMOTHEUM II.

- ii 12. Polyc. ad Phil. 5.

EX EPISTOLA AD HEBRAEOS.

- i 3, 4, 5. Clem. I 36.
- i 7. I 36.
- i 13. I 36.
- iii 5. I 43.
- x 37. I 23.
- xi 5. I 9.
- xi 37. I 17.
- xii 6. I 50.

EX EPISTOLA S. JACOBI.

- i 8. Clem. I 23.
- iv 6. Clem. I 30. et Ign. ad Eph. 5.

EX EPISTOLA S. PETRI I.

- i 8. Polyc. ad Phil. 1.
- i 13, 21. 2.
- ii 11. 5.
- ii 12. 10.
- ii 24, 22. 8.
- iii 9. 2.
- iv 8. Clem. I 49.
- v 5. .. Clem. I 30. Ign. ad Eph. 5.
Polyc. ad Phil. 10.

EX EPISTOLA S. PETRI II.

- ii 5. Clem. I 7.
- iii 4. I 23.

EX EPISTOLA S. JOHANNIS I.

- iv 3. Polyc. ad Phil. 7.
- iv 9. 8.

EX APOCALYPSI.

- i 9. Ign. ad Rom. 10.
- xxii 12. Clem. I 34.

I N D E X

PERSONARUM ET LOCORUM.

- AARON*, Clem. I 4, 43.
Abiron, Clem. I 4.
Abraham, Clem. I 10, 17, 31.
 Fragm. ii. Ign. Rom. 7. Philad. 9.
Adam, Clem. I. 6, 50. Polyc.
 Fragm. i. *quater*.
Adriaticum Mare, Mart. Ign. 5.
Aegyptus, Clem. I 4, 25, 51 *bis*.
Agathopus, Ign. Philad. 11. Smyrn. 10.
Alice, Ign. Smyrn. 13. Polyc. 8. Mart. Polyc. 17.
Ananias, Clem. I 45.
Antiocheni, Mart. Ign. 1, 2.
Antiochia, Ign. Philad. 10. Smyrn. 11. Polyc. 7. Mart. Ign. 2, 3, 6.
Apollonius, Ign. Magn. 2.
*Apollo*s, Clem. I 47.
Arabia, Clem. I 25 *bis*.
Armenia, Mart. Ign. 2.
Asia, Ign. Eph. Inscr. Trall. Inscr. Philad. Inscr. Smyrn. Inscr. Mart. Ign. 3.
Attalus, Ign. Polyc. 8.
Azarias, Clem. I 45.
Bassus, Ign. Magn. 2.
Bito, Valerius, Clem. I 59.
Burrhus, Ign. Eph. 2 *bis*. Philad. 11. Smyrn. 12.
Cephas, Clem. I 47.
Cilicia, Ign. Philad. 11.
Claudius Ephebus, Clem. I 59.
Clemens, Clem. Fragn. vii, x.
Corinthii, Clem. I 47.
Corinthus, Clem. I Inscr. Mart. Polyc. 22.
Crescens, Polyc. Phil. 14.
Crocus, Ign. Eph. 2. Rom. 10.
Dacae, Mart. Ign. 2.
Damas, Ign. Magn. 2.
Damides, Clem. I 6.
Daniel, Clem. I 45.
Daphnus, Ign. Smyrn. 13.
Dathan, Clem. I 4.
David, Clem. I 4, 18, 52. Ign. Eph. 18, 20. Trall. 9. Rom. 7. Smyrn. 1.
Dirce, Clem. I 6.
Domitianus, Mart. Ign. 1.
Elias, Clem. I 17.
Elisaeus, Clem. I 17.
Enoch, Clem. I 9.
Ephebus, Claudius, Clem. I 59.
Ephesii, Ign. Eph. 8, 11. Magn. 15. Trall. 13. Rom. 10. Philad. 11. Smyrn. 12.
Ephesus, Ign. Eph. Inscr. Polyc. Fragn. iii.
Epidamnus, Mart. Ign. 5.
Epitropus, Ign. Polyc. 8.
Esaias, Clem. II 3.
Esau, Clem. I 4.
Esther, Clem. I 55.
Evarestus, Mart. Polyc. 20.
Euplus, Ign. Eph. 2.

- Eutecnus*, Ign. Smyrn. 13.
Ezechiel, Clem. I 17. II 6.
Fortunatus, Clem. I 59.
Fronto, Ign. Eph. 2.
Gaius, Mart. Polyc. 22 bis.
Germanicus, Mart. Polyc. 3.
Heliopolis, Clem. I 25.
Herodes (Tetrarcha), Ign. Smyrn. I.
Herodes, Mart. Polyc. 6, 8, 17, 21.
Hierosolyma, Clem. I 41.
Jacob, Clem. I 4, 31. Ign. Philad. 9.
Jacobus, Polyc. Fragm. ii.
Jericho, Clem. I 12.
Ignatius, Inscr. Epp. omnium. Polyc. Phil. 9, 13 ter. Mart. Ign. 1, 2 passim. 6, 7.
Job, Clem. I 17, 26.
Johannes (Apostolus), Mart. Ign. 1, 3. Polyc. Fragm. ii. bis. iii.
Johannes (Baptistes), Ign. Smyrn. I.
Jonas, Clem. I 7.
Joseph, Clem. I 4.
Josua, Clem. I 12.
Irenaeus, Mart. Polyc. 22 bis.
Isaac, Clem. I 31. Ign. Philad. 9.
Israel, Clem. I 4, 17, 31, 43 bis, 55.
Juda, Clem. I 32.
Judas, Mart. Polyc. 6.
Judith, Clem. I 55.
Laban, Clem. I 31.
Lot, Clem. I 10, 11.
Lucas, Polyc. Fragm. iii.
Macedonia, Mart. Ign. 5.
Maeander, Ign. Magn. Inscr.
Magnesia, Ign. Magn. Inscr.
Mammon, Clem. II 6.
Marcus, Mart. Polyc. 20. Fragm. iii.
Maria, Ign. Eph. 7, 18, 19. Trall. 9.
Matthaeus, Polyc. Fragm. i, iii.
Miriam, Clem. I 4.
Misael, Clem. I 45.
Moses, Clem. I 4 bis. 17, 43 bis. 51 bis. 53. Ign. Smyrn. 5. Polyc. Fragm. i. ter.
Neapolis, Ign. Polyc. 8. Mart. Ign. 5.
Nicetas, Mart. Polyc. 8, 17.
Ninevites, Clem. I 7.
Noë, Clem. I 7, 9.
Nun, Clem. I 12.
Olophernes, Clem. I 55.
Onesimus, Ign. Eph. 1, 2, 6.
Parthi, Mart. Ign. 2.
Paulus, Clem. I 5, 47. Ign. Eph. 12. Rom. 4. Polyc. Phil. 3, 9, 11 bis. Fragm. ii. Mart. Ign. 2, 5.
Petrus, Clem. I 5. II 5. Fragm. x. Ign. Rom. 4. Smyrn. 3.
Pharao, Clem. I 4, 51.
Philadelphia, Ign. Philad. Inscr. Mart. Polyc. 19.
Philippi, Polyc. Phil. Inscr. Mart. Ign. 5.
Philippus, Mart. Polyc. 12 bis, 21.
Philo, Ign. Philad. 11. Smyrn. 10, 13.
Philomelium, Mart. Polyc. Inscr.
Phrygia, Mart. Polyc. 4.
Phryx, Mart. Polyc. 4.
Pionius, Mart. Polyc. 22.
Polybius, Ign. Trall. 1.
Polycarpus, Ign. Eph. 21. Magn. 15. Polyc. Inscr. 7, 8. Polyc. Phil. Inscr. Mart. Ign. 3 bis. Mart. Polyc. 1, 2, 5, 9 sexies. 10, 11, 12 bis, 16, 12, 21, 22 bis.
Pontius Pilatus, Ign. Magn. 11. Trall. 9. Smyrn. I. Mart. Ign. 2.
Portus, Mart. Ign. 6.

- Puteoli*, Mart. Ign. 5.
Quadratus, Statius, Mart. Polyc. 21.
Quintus, Mart. Polyc. 4.
Rahab, Clem. I 12 bis.
Rheus, vid. *Agathopus*.
Roma, Clem. I. Inscr. Ign. Eph. 1, 21. Rom. 5, 10, Mart. Ign. 2 bis. 5 bis.
Romani, Ign. Rom. Inscr. Mart. Ign. 1, 4, 5 bis, 7.
Rufus, Polyc. Phil. 9.
Satanas, Ign. Eph. 13. Polyc. Phil. 7.
Saul, Clem. I 4.
Scythae, Mart. Ign. 2.
Seleucia, Mart. Ign. 3.
Senecius, Mart. Ign. 7.
Smyrna, Ign. Eph. 21. Magn. 15. Trall. 1, 12. Rom. 10. Smyrn. Inscr. Mart. Ign. 5. Mart. Polyc. Inscr. 12, 16, 19.
Smyrnaei, Ign. Magn. 15. Trall. 13. Philad. 11. Polyc. Inscr. Mart. Ign. 3 bis.
Socrates, Mart. Polyc. 22.
Sodoma, Clem. I 11.
Sotion, Ign. Magn. 2.
Statius Quadratus, Mart. Polyc. 21.
Syra, Mart. Ign. 7.
Syria, Ign. Eph. 1, 21. Magn. 14 bis. Trall. 13. Rom. 2, 5, 9, 10. Philad. 10, 11. Smyrn. 11 bis. Polyc. 7 bis. 8. Polyc. Phil. 13.
Tavia, Ign. Smyrn. 13.
Trajanus, Mart. Ign. 1, 2 *passim*.
Tralles, Ign. Trall. Inscr.
Trallianus, Mart. Polyc. 21.
Troas, Ign. Philad. 11. Smyrn. 12. Polyc. 8. Mart. Ign. 5.
Tyrrhenicum Mare, Mart. Ign. 5.
Valens, Polyc. Phil. 11.
Valerius Bito, Clem. I 59.
Xanthicus, (mensis) Mart. Polyc. 21.
Zacharias, Polyc. Fragm. iii.
Zosimus, Polyc. Phil. 9.

I N D E X

VERBORUM ET FORMULARUM.

- ἘΒΑΝΑΥΣΩΣ. λειτουργήσαντας . . . ἡσύχως καὶ ἀβαναύσως. Clem. I 44.
- ἘΒΥΣΣΟΣ. Ἐβύσσων τε ἀνεξιχνίαστα. Clem. I 20.
- ἘΓΑΘΟΠΟΙΕΪΝ. Ἐὰν γὰρ σπουδάσωμεν ἀγαθοποιεῖν. Clem. II 10.
- ἘΓΑΘΟΠΟΪΑ. πόθος εἰς ἀγαθοποιάν. Clem. I 2. ἀμεταμέλητοι ἦτε ἐπὶ πάσῃ ἀγαθοποιίᾳ. ib. ἀργήσωμεν ἀπὸ τῆς ἀγαθοποιίας; 33. προθύμους ἡμᾶς εἶναι εἰς ἀγαθοποιάν. 34.
- ἘΓΑΘΟΣ. ἐν ἀγαθῇ προθυμίᾳ. Clem. I 2. ἔτοιμοι εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν. ib. τοὺς ἀγαθοὺς ἀποστόλους. 5. προστιθεῖς καὶ γνώμην ἀγαθὴν. 8. ἐπὶ τὸ ἀγαθὸν διορθωσώμεθα. 21. ἐν πεποιθήσει πίστεως ἀγαθῆς. 26. ἡ μαρτυρία τῆς ἀγαθῆς πράξεως. 30. πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἐπιτελεῖν. 33. ἐν ἔργοις ἀγαθοῖς πάντες ἐκοσμήθησαν. ib. Ὁ ἀγαθὸς ἐργάτης. 34. μὴ ἀργοὺς . . . εἶναι ἐπὶ πᾶν ἔργον ἀγαθόν. ib. μὴ ἐν λόγοις, ἀλλ' ἐν ἔργοις ἀγαθοῖς. 38. ἐν ἀγαθῇ συνειδήσει ὑπάρχων. 41. καὶ γὰρ ἀγαθὸς ὢν παιδεύει ὁ Θεός. 56. ἀλλ' ἐγκρατεῖς εἶναι, ἐλεήμονας, ἀγαθοὺς. II 4. ἐκεῖνα δὲ ἀγαπῆσαι, τὰ ἀγαθά. 6. ἀπολήψεται τὰ ἀγαθά. II. καθάπερ κυβερνήτης ἀγαθός. Mart. Ign. I. τὸν δοτῆρα τῶν ἀγαθῶν. 7. τὰ τηρούμενα τοῖς ὑπομεινανσιν ἀγαθά. Mart. Polyc. 2. ἀγαθῆς ἔνεκεν πολιτείας. 13.
- ἘΓΑΓΛΙΑΣΘΑΙ. ὁ Δεσπότης τῶν ἀπάντων ἐπὶ τοῖς ἔργοις αὐτοῦ ἀγαλλιᾶται. Clem. I 33. οἷς καὶ ἀγαλλιῶμαι ὅτι ἡξιώθη. Ign. Eph. 9. ἀγαλλιῶμενος προειλόμην . . . προσλαλῆσαι ὑμῖν. Magn. I. ἐκκλησία . . . ἀγαλλιωμένη ἐν τῷ πάθει τοῦ Κυρίου. Philad. Inscr. σὺν τοῖς ἀποστόλοις . . . ἀγαλλιῶμενος. Mart. Polyc. 19.
- ἘΓΑΓΛΙΑΣΙΣ. συναγομένοις ἐν ἀγαλλιάσει καὶ χαρᾷ. Mart. Polyc. 18.
- ἘΓΑΝΑΚΤΕΪΝ. παιδείαν ἐφ' ἧ οὐδεὶς ὀφείλει ἀγανακτεῖν. Clem. I 56.
- ἘΓΑΠᾶΝ. ἀγαπῶντες τὸν ἐπικεῖν . . . Πατέρα ἡμῶν. Clem. I 29. ἐν τῷ ἀγαπᾶν ἑαυτοῦς. II 4. ἐκεῖνα δὲ ἀγαπῆσαι, τὰ ἀγαθά. 6. Ἀγαπῶμεν οὖν ἀλλήλους. 9. ὃν εὐχομαι κατὰ Ἰησοῦν Χριστὸν ὑμᾶς ἀγαπᾶν. Ign. Eph. I. κατ' ἄλλον βίον οὐδὲν ἀγαπᾶτε. 9. ἡ τὴν ἐνεστῶσαν χάριν ἀγαπήσωμεν. II. ἐξ ὧν δικαίως ἀγαπῶμεν αὐτόν. 15. ἀγαπῶν Πολύκαρπον ὡς καὶ ὑμᾶς. 21. τὸ πᾶν πλήθος ἐθεώρησα ἐν πίστει καὶ ἡγάπησα. Magn. 6. ἀλλήλους διαπαντὸς ἀγαπᾶτε. ib. ἐκκλησία ἡγαπημένη. Trall. Inscr. et Rom. Inscr. ὃν λογιζομαι καὶ τοὺς ἀθέους ἐντρέπεσθαι ἀγαπῶντας. Trall. 3. Ἀγαπῶ μὲν γὰρ τὸ παθεῖν. 4. οἱ κατ' ἄνδρα ἀλλήλους ἀγαπᾶτε. 13. λίαν ἐκκέχυμαι ἀγαπῶν ὑμᾶς. Philad. 5. τοὺς προφήτας δὲ ἀγαπῶμεν. ib. τὴν ἔωσιον ἀγαπᾶτε. 7. ἐκκλησία Θεοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ ἡγαπημένου Ἰησοῦ Χριστοῦ. Smyrn. Inscr. Συνέφερον δὲ αὐτοῖς ἀγα-

πάν, ἵνα καὶ ἀνιστῶσιν. 7. ἀπόντα με καὶ παρόντα ἠγαπήσατε. 9. καὶ τὰ δεσμά μου ἂ ἠγάπησας. Polyc. 2. ἀγαπᾶν τὸν Κύριον. 5. ἀγαπᾶν τὰς συμβίβους ὡς ὁ Κύριος τὴν ἐκκλησίαν. ib. καὶ ἀγαπῶμεν ἂ ἠγάπησεν. Polyc. Phil. 2. ἀγάπῳσας πάντας ἐξ Ἰησοῦ. 4. οὐ γὰρ τὸν νῦν ἠγάπησαν αἰῶνα. 9. φθασῆ πρὸς ὃν ἠγάπησεν Κύριον. Mart. Ign. 5. τοὺς δὲ μάρτυρας... ἀγαπῶμεν ἀξίως. Mart. Polyc. 17.

Ἀγάπη. τὴν ἀγάπην αὐτῶν... ἴσην παρεχέωσαν. Clem. I 21. τί ἀγάπη ἀγνή παρὰ τῷ Θεῷ δύναται. ib. ἐγκαταλείπωμεν τὴν ἀγάπην; 33. Ὁ ἔχων ἀγάπην ἐν Χριστῷ. 49. Τὸν δεσμὸν τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ. ib. τὸ ὕψος, εἰς ὃ ἀνάγει ἡ ἀγάπη. ib. Ἀγάπη, 49 *passim*.

Ἐν ἀγάπῃ προσελάβετο ἡμᾶς. ib. πῶς μέγα καὶ θαυμαστόν ἐστὶν ἡ ἀγάπη. 50. ἵνα ἐν ἀγάπῃ ζῶμεν. ib. οἱ ἐν ἀγάπῃ τελειωθέντες. ib. ἐποιοῦμεν ἐν ὁμοιοῖα ἀγάπης. ib. εἰς τὸ ἀφεθῆναι ἡμῖν δι' ἀγάπης τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν. ib. Οἱ γὰρ μετὰ φόβου καὶ ἀγάπης πολιτευόμενοι. 51. Ὡς μεγάλης ἀγάπης. 53. τίς πεπληροφορημένος ἀγάπης; 54. ἐξῆλθεν δι' ἀγάπην τῆς πατρίδος. 55. Ἐκδεχόμεθα... τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ἐν ἀγάπῃ καὶ δικαιοσύνῃ. Π. 12. ἡ εἰς Θεὸν ἀνθρώπου ἀγάπη. Fragm. i. κατὰ πίστιν καὶ ἀγάπην. Ign. Eph. 1. τῷ ἐν ἀγάπῃ ἀδιηγήτῳ. ib. ἐξεμπλᾶριον τῆς ἀφ' ἡμῶν ἀγάπης. 2. πάντας ὑμᾶς κατὰ ἀγάπην εἶδον. ib. ἡ ἀγάπη οὐκ ἔῃ με σιοπᾶν περὶ ὑμῶν. 3. συμφώνῳ ἀγάπῃ. 4. ἡ δὲ ἀγάπη ὁδὸς ἡ ἀναφέρουσα εἰς Θεόν. 9. ἐάν τελείως εἰς Ἰησοῦν Χριστὸν ἔχητε τὴν πίστιν καὶ τὴν ἀγάπην. 14. τέλος δὲ ἀγάπῃ. ib. οὐδὲ ἀγάπην κεκτημένους μισεῖ. ib. ἐν τῇ αὐτοῦ πίστει καὶ ἐν τῇ αὐτοῦ ἀγάπῃ. 20. ὑμῶν τὸ πολυεύτακτον τῆς κατὰ Θεὸν ἀγάπης. Magn. I. πιστεῶς τε καὶ ἀγάπης. ib. οἱ δὲ πιστοὶ ἐν ἀγάπῃ χαρακτηρὰ Θεοῦ. 5.

μία ἐλπίς, ἐν ἀγάπῃ. 7. πίστει καὶ ἀγάπῃ. 13. τῆς ἡνωμένης ὑμῶν ἐν Θεῷ προσευχῆς καὶ ἀγάπης. 14. Τὸ γὰρ ἐξεμπλᾶριον τῆς ἀγάπης ὑμῶν. Trall. 3. οὐκ ἐγώ, ἀλλ' ἡ ἀγάπη Ἰησοῦ Χριστοῦ. 6. ἐν ἀγάπῃ, ὃ ἐστὶν αἷμα Ἰησοῦ Χριστοῦ. 8. ἐν ἀγάπῃ ἀκούσαί μου. 13. τῆς ἀφ' ὑμῶν ἀγάπης. ib. ἀσπάζεταιται ὑμᾶς ἡ ἀγάπη Σμυρναίων. 13. κατὰ ἀγάπην Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν. Rom. Inscr. προκαθημένη τῆς ἀγάπης. ib. Φοβοῦμαι γὰρ τὴν ὑμῶν ἀγάπην. 1. ἐν ἀγάπῃ χορὸς γενόμενοι. 2. ὃ ἐστὶν ἀγάπη ἀφθαρτος. 7. Χριστὸς ἐπισκοπήσει καὶ ἡ ὑμῶν ἀγάπη. 9. ἡ ἀγάπη τῶν ἐκκλησιῶν. ib. ἀλλ' ἐν ἀγάπῃ Θεοῦ Πατρός. Philad. 1. ἐξασθενήσατε ἐν τῇ ἀγάπῃ. 6. ἐάν ἐν ἀγάπῃ πιστεύητε. 9. Ἀσπάζεται ὑμᾶς ἡ ἀγάπη τῶν ἀδελφῶν. 11. et Smyrn. 12. εἰς ὃν ἐλπίζουσι... πίστει, ἀγάπῃ. Philad. 11. πεπληρωμένη ἐν πίστει καὶ ἀγάπῃ. Smyrn. Inscr. ἡδρασμένους ἐν ἀγάπῃ. 1. τὸ γὰρ ὄλον ἐστὶ πίστις καὶ ἀγάπη. 6. Περὶ ἀγάπης οὐ μέλει αὐτοῖς. ib. οὔτε βαπτίζεῖν οὔτε ἀγάπην ποιεῖν. 8. ἐδρασθαι πίστει καὶ ἀγάπῃ. 13. πάντων ἀνέχου ἐν ἀγάπῃ. Polyc. 1. ἡ ἀγάπη ὡς δόρυ. 6. ὑμῶν τὴν ἄοικον ἀγάπην. 7. τὰ μίμηματα τῆς ἀληθοῦς ἀγάπης. Polyc. Phil. 1. προαούσης τῆς ἀγάπης. 3. ὃ γὰρ ἔχων ἀγάπην. ib. ἐν τῇ δοθείσῃ αὐταῖς... ἀγάπῃ. 4. τῆς ὄντως εἰς Χριστὸν ἀγάπης ἐφ' ἀφ' ἡμῶν. Ign. Mart. 1. τελεία τῇ πρὸς σε ἀγάπῃ. 2. τὴν πρὸς Χριστὸν ἀγάπην. 4. τὴν ἐν ἐκείνῳ τῷ τόπῳ τῶν ἀδελφῶν ἀγάπην. 5. τὴν ἀληθινὴν ἀγάπην. 6. ὑπὲρ τῆς τῶν ἀδελφῶν εἰς ἀλλήλους ἀγάπης. ib. ἀγάπη ἀπὸ Θεοῦ... πληθυνθείη. Mart. Polyc. Inscr. ἀγάπης γὰρ ἀληθοῦς καὶ βεβαίας ἐστίν. 1.

Ἀγαπητός. ἀγαπητοί. Clem. I 1, 7, 12, 21, 24 bis, 35 bis, 36, 43, 47, 50 bis, 53, 56 bis. Ign.

- Smyrn. 4. ἀγαπητοί μου. Ign. Magn. 11. ἄνδρες ἀγαπητοί. Clem. I 16. Πάντας οὖν τοὺς ἀγαπητοὺς αὐτοῦ. 8. προφυλάσσω ὑμᾶς ὄντας μου ἀγαπητούς. Ign. Trall. 8. Οἱ γὰρ ἀγαπητοὶ προφῆται. Philad. 9. ὃν ἀγαπητὸν λιάν ἔχετε. Polyc. 7. Ἐταλον τὸν ἀγαπητὸν μου. 8. ὁ τοῦ ἀγαπητοῦ... παιδὸς σου Ἰησοῦ Χριστοῦ πατῆρ. Mart. Polyc. 14. Ἰησοῦ Χριστῷ ἀγαπητῷ σου παιδί. ib.
- Ἀγγελικός. τὰς τοποθεσίας τὰς ἀγγελικάς. Ign. Trall. 5.
- Ἀγγέλος. τὸ πᾶν πλῆθος τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ. Clem. I 34. τοσοῦτῳ μείζων ἐστὶν ἀγγέλων. 36. ἡ δόξα τῶν ἀγγέλων. Ign. Smyrn. 6. οἴπερ . . . ἤδη ἀγγέλοι ἦσαν. Mart. Polyc. 2. ὁ Θεὸς ἀγγέλων καὶ δυνάμεων. 14.
- Ἄγειν. τὸ εἰς θάνατον ἄγον ζῆλος. Clem. I 9. συμβούλιον ἀγαγεῖν θεοπρεπέστατον. Ign. Polyc. 7. ἔκουσίως ἦγετο πρὸς Τραϊανόν. Mart. Ign. 2. ἄγεσθαι παρὰ τὴν μεγάλην Ῥώμην. ib. ἐπὶ θάνατον ὁ τοιοῦτος ἦγετο. 6. ἦγον εἰς τὴν πόλιν. Mart. Polyc. 8. ἀγόμενος εἰς τὸ στάδιον. ib.
- Ἀγέλη. ἀγελῆς καλῆς ἠγούμενος. Mart. Ign. 2.
- Ἀγέννητος. Εἰς ἱατρὸς ἐστίν, . . . γεννητὸς καὶ ἀγέννητος. Ign. Eph. 7.
- Ἀγήρως. εἰς δεῦτερον καὶ ἀγήρῳ αἰῶνα. Clem. Fragm. i.
- Ἀγιαζεῖν. ἡγιασμένους ἐν θελήματι Θεοῦ. Clem. I. Inscr. κατὰ πάντα ἦτε ἡγιασμένοι. Ign. Eph. 2. Παυλὸν συμμύσται τοῦ ἡγιασμένου. 12.
- Ἀγιασμός. ποιήσωμεν τὰ τοῦ ἡγιασμοῦ πάντα. Clem. I 30. ἐγκράτεια ἐν ἡγιασμῷ. 35.
- Ἀγιοπρεπής. ὑπηκόους τοῖς ἀγιοπρεπέσι λόγοις. Clem. I 13. ἐνελημμένους τοῖς ἀγιοπρεπέσι δεσμοῖς. Polyc. Phil. 1.
- Ἄγιος. πλήρης Πνεύματος Ἄγιου ἔκχυσις. Clem. I 2. εἰς τὸν ἅγιον τόπον ἐπορεύθη. 5. τῆς ἁγίας κλήσεως ἡμῶν. 7. φησὶν γὰρ ὁ ἅγιος λόγος. 13. τὸ Πνεῦμα τὸ Ἄγιον περὶ αὐτοῦ ἐλάλησεν. 16. διὰ τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἄγιου οὕτως προσκαλεῖται ἡμᾶς. 22. Ἄγιου οὖν μερὶς ὑπάρχοντες. 30. ἢ πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τοὺς ἁγίους μετ' οἰκτιρμῶν μνεία. 56. Οὕτως γὰρ φησὶν ὁ ἅγιος λόγος. ib. πάση ψυχῇ ἐπικεκλημένη τὸ... ἅγιον ὄνομα αὐτοῦ. 58. τὸ Ἄγιον Πνεῦμά ἐστιν ἡ δόσις αὐτοῦ. Fragm. viii. Ἔστιν οὖν τοῦτο ἅγιον καὶ εὐθές. ib. παρὰ τοῦ ἁγίου καὶ πρωτοκορυφαίου Πέτρου. x. τοὺς ἁγίους πρεσβυτέρους. Ign. Magn. 3. ἐκκλησία ἁγία. Trall. Inscr. ὁ πεπιστευμένος τὰ ἅγια τῶν ἁγίων. Philad. 9. εἰς τοὺς ἁγίους καὶ πιστοὺς αὐτοῦ. Smyrn. 1. ἅγιός τις πρὸ ἡμῶν. Fragm. i. Ἄηρ δέ τις ἅγιος εἶπέ τι. ii. ὁ ἅγιος μάρτυς. Mart. Ign. 2. τὸν ἅγιον Πολύκαρπον. 3 bis. ἐδεξιούνητο γὰρ τὸν ἅγιον. ib. ὑποδειχθέντων τῷ ἁγίῳ Ποτιλῶν. 5. τὰ κατὰ τὸν ἅγιον μάρτυρα. 6. τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ἰγνατίου. ib. τῶν ἁγίων αὐτοῦ λειψάνων. ib. τῇ ἁγίᾳ ἐκκλησίᾳ καταλειφθέντα. ib. μακαρίσαντες τὸν ἅγιον. 7. τῆς ἁγίας καὶ καθολικῆς ἐκκλησίας. Mart. Polyc. Inscr. κοινωῆσαι τῷ ἁγίῳ αὐτοῦ σαρκίῳ. 17. Προσαγορεύετε πάντας τοὺς ἁγίους. 20. ἐπὶ σωτηρία τῇ τῶν ἁγίων ἐκλεκτῶν. 22. σὺν Πατρὶ καὶ Ἄγιῳ Πνεύματι. ib.
- Ἄγιοφόρος. Ἔστ' οὖν... Χριστοφόροι, ἄγιοφόροι. Ign. Eph. 9. ἐκκλησία .. ἄγιοφόρῳ. Smyrn. Inscr.
- Ἄγκιστρον. τὰ ἄγκιστρα τῆς κενοδοξίας. Ign. Magn. 11.
- Ἄγνεία. τὸ ἀξιαγάπητον τῆς ἀγνείας ἦθος. Clem. I 21. δῶη πάση ψυχῇ . . . ἀγνείαν καὶ σωφροσύνην. 58. ἐν πάσῃ ἀγνείᾳ καὶ σωφροσύνῃ μένητε. Ign. Eph. 10. Εἴ τις δύναται ἐν ἀγνείᾳ μένειν. Polyc. 5. ἐν τῇ δοθείσῃ αὐταῖς . . . ἀγνείᾳ. Polyc. Phil. 4. προνοοῦντες ἀγνείας. 5.
- Ἄγνιζεσθαι. Περιψήμα ὑμῶν καὶ ἄγ-

- νίζωμαι. Ign. Eph. 8. Ἀγνίζετε ὑμῶν τὸ ἕμῳ πνεῦμα. Trall. 13.
- Ἀγνοεῖν. Ἀγνοοῦσιν γὰρ ἡλικίην ἔχει βάσανον ἢ ἐνθάδε ἀπόλαυσις. Clem. Π 10. Ἐπίειρασεν ὁ Θεὸς τὸν Ἀβραάμ, οὐκ ἀγνοῶν τίς ἦν. Fragm. ii. ἀγνοοῦντες τὸ χάρισμα. Ign. Eph. 17. ὅπερ ὁ ἀγνοῶν ἠδέως λαμβάνει. Trall. 6. Ὅν τινας ἀγνοοῦντες ἀρνοῦνται. Smyrn. 5. προσποιεῖ δὲ ἀγνοεῖν με. Mart. Polyc. 10. ἀγνοεῖς γὰρ τὸ τῆς μελλούσης κρίσεως . . . πῦρ. 11. ἀγνοοῦντες ὅτε οὔτε τὸν Χριστὸν ποτε καταλιπεῖν δυησόμεθα. 17.
- Ἀγνοια. ἄγνοια καθηρεῖτο. Ign. Eph. 19.
- Ἀγνός. ἀγνή συνειδήσει πάντα ἐπιτελεῖν. Clem. I 1. τί ἀγάπη ἀγνή παρὰ τῷ Θεῷ δύναται. 21. ἀγνὰς καὶ ἀμιάτους χεῖρας αἶροντες. 29. †ἀγνοῦς† συμπλοκάς. 30. ὁ ἀγνός ἐν τῇ σαρκί . . . 38. τῆς φιλαδελφίας ἡμῶν ἀγνήν ἀγωγὴν. 48. ἦτω ἀγνός ἐν ἔργοις. ib. εἰ μὴ τηρήσωμεν τὸ βάπτισμα ἀγνόν. Π 6. τὴν σάρκα ἀγνήν τηρήσαντες. 8. Τηρήσατε τὴν σάρκα ἀγνήν. ib. ἐν ἀμώμῳ καὶ ἀγνῇ συνειδήσει. Polyc. Phil. 5.
- Ἀγνώμων. τὰ δοθέντα παραμένειν τοῖς ἀγνώμοσιν. Clem. Fragm. v.
- Ἀγρίδιον. ὑπεξῆλθεν εἰς ἀγρίδιον. Mart. Polyc. 5. μετέβη εἰς ἔτερον ἀγρίδιον. 6.
- Ἀγριοι. πρὸς τὸ ἄγριον αὐτῶν ὑμεῖς ἡμεροί. Ign. Eph. 10. θηρσὶν ἀγρίοις παραδοθεῖς. Mart. Ign. 5.
- Ἀγωγή. ἀνάξια τῆς ἐν Χριστῷ ἀγωγῆς. Clem. I 47. τῆς φιλαδελφίας ἡμῶν ἀγνήν ἀγωγὴν. 48.
- Ἀγών. Ἀγὼν ἦν ὑμῖν ἡμέρας τε καὶ νυκτός. Clem. I 2. ὁ αὐτὸς ἡμῖν ἀγὼν ἐπίκειται. 7. εἰς τοὺς φθαρτοὺς ἀγῶνας καταπλεύουσιν πολλοί. Π 7. θῶμεν . . . ἀγῶνα τὸν ἀφθαρτον. ib. ὁ τὸν φθαρτὸν ἀγῶνα ἀγωνιζόμενος. ib. τὸν τῆς ἀφθαρσίας ἀγῶνα. ib.
- Ἀγωνίζεσθαι. ἀγωνισώμεθα εὐρεθῆναι ἐν τῷ ἀριθμῷ τῶν ὑπομενόντων αὐ-
- τόν. Clem. I 35. Ὡστε οὖν, . . . ἀγωνισώμεθα. Π 7. εἰ μὴ οἱ πολλὰ κοπιήσαντες, καὶ καλῶς ἀγωνισάμενοι. ib. Ἡμεῖς οὖν ἀγωνισώμεθα, ἵνα πάντες στεφανωθῶμεν. ib. καὶ ἀγωνισώμεθα ἵνα καὶ στεφανωθῶμεν. ib. ὁ τὸν φθαρτὸν ἀγῶνα ἀγωνιζόμενος. ib.
- Ἄδειν. Ἰησοῦς Χριστὸς ἄδεται. Ign. Eph. 4. ἄδητε ἐν φωνῇ μᾶ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τῷ Πατρὶ. ib. ἄδω τὰς ἐκκλησίας. Magn. 1. ἄσητε τῷ Πατρὶ. Rom. 2.
- Ἄδελφή. Ταῖς ἀδελφαῖς μου προσλάλει. Ign. Polyc. 5.
- Ἄδελφοκονία. φθόνος ἀδελφοκονίαν κατειργάσατο. Clem. I 4.
- Ἄδελφός. ἀδελφοί. Clem. I 1, 4, 13, 14, 33, 38, 41 *ter*, 45 *bis*, 46, 52. Π 1, 4, 5 *bis*, 8. Ign. Rom. 6. Polyc. Phil. 3. Mart. Polyc. 1, 4, 22. ἀδελφὸί μου, Clem. Π 7, 10, 11. Ign. Eph. 16. Philad. 3, 5. ἄνδρες ἀδελφοί. Clem. I 14, 37, 43. ἀπὸ προσώπου Ἡσαΐ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. 4. ἐξεχώρησεν τῆς γῆς αὐτοῦ δι' ἀδελφόν. 31. ἀδελφοὶ αὐτῶν εὐρηθῶμεν τῇ ἐπιεικείᾳ. Ign. Eph. 10. ἡ ἀγάπη τῶν ἀδελφῶν. Philad. 11 *et* Smyrn. 12. ἄμα Ἐφεσίοις τοῖς ἀδελφοῖς ὑμῶν. Smyrn. 12. τοὺς οἴκους τῶν ἀδελφῶν μου. 13. τοῖς ἀδελφοῖς μου παράγγελλε ἐν ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ. Polyc. 5. τοὺς ἐν Ῥώμῃ τῶν ἀδελφῶν ἄκουτας. Mart. Ign. 5. τὴν ἐν ἐκείνῳ τῷ τόπῳ τῶν ἀδελφῶν ἀγάπην. ib. συναντῶμεν τοῖς ἀδελφοῖς. 6. μετὰ γουγκλισίας πάντων τῶν ἀδελφῶν. ib. ὑπὲρ τῆς τῶν ἀδελφῶν εἰς ἀλλήλους ἀγάπης. ib. ἵνα μηδεὶν τῶν ἀδελφῶν ἐπαχθῆς. ib. ἀλλὰ καὶ πάντας τοὺς ἀδελφούς. Mart. Polyc. 1. ἀδελφὸν δὲ Ἀλκῆς. 17. διὰ τοῦ ἀδελφοῦ ἡμῶν Μάρκου. 20. τοῖς ἐπέκεινα ἀδελφοῖς. ib.
- Ἄδελφότης. Ἀγὼν . . . ὑπὲρ πάσης τῆς ἀδελφότητος. Clem. I 2. ἡ τῆς ἀδελφότητος στοργή. Mart. Ign. 4.

- Ἄδεῶς. πρὸς τὸ προσεύξασθαι ἀδεῶς.
Mart. Polyc. 7.
- Ἄδης. Ζῆλος... ζῶντας κατήγαγεν εἰς ἄδου. Clem. I 4. κατέβησαν γὰρ εἰς ἄδου ζῶντες. 51.
- Ἄδιᾶκριτος. τὸ ἀδιᾶκριτον ἡμῶν ζῆν.
Ign. Eph. 3. ἀδιᾶκριτον πνεῦμα.
Magn. 15. διάνοιαν... ἀδιᾶκριτον ἐν ὑπομονῇ. Trall. 1.
- Ἄδιακρίτως. πεπληρωμένοις χάριτος Θεοῦ ἀδιακρίτως. Ign. Rom. Inscr. ἀγαλλιωμένη — ἀδιακρίτως. Philad. Inscr.
- Ἄδιᾶλειπτος. προσευχαῖς σχολάζει ἀδιᾶλείπτοις. Ign. Polyc. 1.
- Ἄδιᾶλείπτως. ἀδιᾶλείπτως προσεύχεσθε. Ign. Eph. 10. ἐντυγχανούσας ἀδιᾶλείπτως. Polyc. Phil. 4. Ἄδιᾶλείπτως οὖν προσκαρτερῶμεν. 8.
- Ἄδιήγητος. τῶ ἐν ἀγάπῃ ἀδιηγήτω. Ign. Eph. 1.
- Ἄδικεῖν. τίς πλέον ἀδικησῆ; Ign. Eph. 10. τὴν ἡμῶν ἀγάπην, μὴ αὐτὴ με ἀδικήσῃ. Rom. 1. οὐδὲν με ἡδίκησέ. Mart. Polyc. 9.
- Ἄδικημα. Ἐν δὲ τοῖς ἀδικήμασιν αὐτῶν μᾶλλον μαθητεύομαι. Ign. Rom. 5.
- Ἄδικία. ἀπορρίψαντες ἀφ' ἑαυτῶν πᾶσαν ἀδικίαν. Clem. I 35. ἀπεχόμενοι πάσης ἀδικίας. Polyc. Phil. 2.
- Ἄδικος. ζῆλον ἄδικον... ἀνειληφότης. Clem. I 3. διὰ ζῆλον ἄδικον. 5. οὐδὲν ἄδικον οὐδὲ παραπεποιημένον γέγραπται. 45. ἄδικον ζῆλον ἀνειληφότητων. ib. ὅτι βλέπομεν τοὺς ἀδίκους πλουτοῦντας. Fragm. iii. ἀπεχόμενοι... κρίσεως ἀδίκου. Polyc. Phil. 6. τοῦ ἀδίκου... βίου ὑπαλλαγήναι. Mart. Polyc. 3. καταγωνισάμενος τὸν ἄδικον ἄρχοντα. 19.
- Ἄδόκιμος. ἵνα μὴ ἀδόκιμὸς εὔρεθῶ. Ign. Trall. 12.
- Ἄδοξος. οἱ ἄδοξοι ἐπὶ τοὺς ἐνδόξους. Clem. I 3. ἐνδόξων τε καὶ ἀδόξων. Mart. Polyc. 8.
- Ἄδύνατος. οὐδὲν γὰρ ἀδύνατον παρὰ τῶ Θεῶ, εἰ μὴ τὸ ψεύσασθαι. Clem. I 27. Θέλουσιν δὲ ἡμῖν οὐκ ἔστιν αἰῶνατον. Ign. Philad. 10. Ἦν γὰρ καὶ ἀδύνατον λαθεῖν αὐτόν. Mart. Polyc. 6.
- Ἄεναος. Ἄεναοί τε πηγαί. Clem. I 20.
- Ἄένναος. ἀένναος ζωῆ. Ign. Rom. 7.
- Ἄθανασία. ζωὴ ἐν ἀθανασίᾳ. Clem. I 35. φάρμακον ἀθανασίας. Ign. Eph. 20.
- Ἄθᾶνατος. τῆς ἀθανάτου γνώσεως ἡμᾶς γενέσασθαι. Clem. I 36. ἐν τῷ ἀθανάτω τῷ ζωῆ ἀληθινή. Ign. Eph. 7.
- Ἄθεος. ὃν λογίζομαι καὶ τοὺς ἀθέους ἐντρέπεσθαι. Ign. Trall. 3. τινὲς ἄθεοι ὄντες. 10. Αἶρε τοὺς ἀθέους. Mart. Polyc. 3, et 9 bis.
- Ἄθετεῖν. τίς ἰσοσπερηθῆ, τίς ἀθετηθῆ; Ign. Eph. 10.
- Ἄθικτος. Var. Lect. τὰ ἄθικτα ἀρχεῖα. Ign. Philad. 8.
- Ἄθλειν. εἰς τε τὴν τῶν ἡθληκώτων μνήμην. Mart. Polyc. 18.
- Ἄθλησις. τῆς... ὑπὲρ τῆς ἀθλήσεως σπουδῆς. Mart. Ign. 4. τοῦ στεφάνου τῆς ἀθλήσεως. 5.
- Ἄθλητής. ἔλθωμεν ἐπὶ τοὺς ἔγγιστα γενομένους ἀθλητάς. Clem. I 5. ὡς τέλειος ἀθλητής. Ign. Polyc. 1. Νῆφε ὡς Θεοῦ ἀθλητής. 2. Μεγάλου ἐστὶν ἀθλητοῦ τὸ δέρεσθαι καὶ νικᾶν. 3. τῶ ἀθλητῆ καὶ γενναίῳ μάρτυρι. Mart. Ign. 7.
- Ἄθυμία. Τὸ σχίσμα... πολλοὺς εἰς ἀθυμίαν ἔβαλεν. Clem. I 46.
- Ἄθῶος. Κολληθῶμεν οὖν τοῖς ἀθῶοις καὶ δικαίοις. Clem. I 46.
- Ἄϊγιος. ἐν δέρμασιν αἰγείοις. Clem. I 17.
- Ἀιδεῖσθαι. Τοὺς προηγουμένους ἡμῶν αἰδεσθῶμεν. Clem. I 21. Αἰδέσθητί σου τὴν ἡλικίαν. Mart. Polyc. 9.
- Ἀϊδῖος. εἰς καινότητα αἰδίου ζωῆς. Ign. Eph. 19. ὅς ἐστιν αὐτοῦ λόγος αἰδῖος. Magn. 8.
- Αἰκία. αἰκίας καὶ βασάνους διὰ ζῆλον παθόντες. Clem. I 6. τοὺς δουλεύοντας τῶ Θεῶ εἰς αἰκίαν περιβαλεῖν. 45. ἑαυτοὺς θέλουσιν μᾶλλον αἰκίαις περιπίπτειν. 51.

- Αἰκισμα.** αἰκίσματα δεινὰ . . . παθούσαι. Clem. I 6. διὰ τῶν μαστίγων καὶ τῶν αἰκισμάτων. 17.
- Αἰκισμός.** εἰς κόλασιν καὶ αἰκισμὸν τίθησι. Clem. I 11.
- Αἷμα.** Ἀτεινόμεν εἰς τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ. Clem. I 7. τίμιον τῷ Θεῷ αἷμα αὐτοῦ. ib. ὅτι διὰ τοῦ αἵματος . . . λύτρωσις ἔσται. 12. οὐδὲ τὸ αἷμα ὑπὲρ ἡμῶν ἐδόθη. 21. τὸ αἷμα αὐτοῦ ἔδωκεν ὑπὲρ ἡμῶν Ἰησοῦς. 49. ἵνα ῥύσωνται διὰ τοῦ ἑαντῶν αἵματος τοὺς πολίτας. 55. ἀναζωπυρήσαντες ἐν αἵματι Θεοῦ. Ign. Eph. 1. ἐκκλησία . . . εἰρηνεούση ἐν σαρκὶ καὶ αἵματι. Trall. Inscr. ἐν ἀγάπῃ, ὅ ἐστιν αἷμα Ἰησοῦ. 8. πόμα Θεοῦ θέλω τὸ αἷμα αὐτοῦ. Rom. 7. ἦν ἀσπάζομαι ἐν αἵματι Ἰησοῦ Χριστοῦ. Philad. Inscr. εἰς ἔνωσιν τοῦ αἵματος αὐτοῦ. 4. ἠδρασμένους ἐν ἀγάπῃ ἐν τῷ αἵματι Χριστοῦ. Smyrn. 1. ἐὰν μὴ πιστεύσωσιν εἰς τὸ αἷμα Χριστοῦ. 6. καὶ τῇ σαρκὶ αὐτοῦ καὶ τῷ αἵματι. 12. Οὐδὲ μαρτυριὸν αἷμα. Fragn. ii. οὐδὲ τὸ αἷμα ἐκζητήσει ὁ Θεός. Polyc. Phil. 2. περιστέρα καὶ πλήθος αἵματος. Mart. Polyc. 16.
- Αἰμοβόρος.** θηρίους αἰμοβόροις. Mart. Ign. 2.
- Αἰνεῖν.** περὶ πάντων αἰνῶ σε. Mart. Polyc. 14.
- Αἶνος.** Ποῖον οὖν αἶνον αὐτῷ δώσομεν; Clem. II 1.
- Αἶρειν.** αἶρει τὸν σηκὸν ἐκείνον. Clem. I 25. ἀμάντος χεῖρας αἶροντες. 29. μαστιγωθεὶς αἶρεται. II 7. ἵνα ἄρῃ σύσσημον. Ign. Smyrn. 1. Αἶρε τοὺς ἀθέους. Mart. Polyc. 3. et 9 bis.
- Αἶρειν.** εἰ μὴ τὴν τῶν δαιμόνων ἔλοιτο λατρείαν. Mart. Ign. 2.
- Αἶρσεις.** ἐν ἡμῖν οὐδεμία αἶρσεις κατοικεῖ. Ign. Eph. 6. ἀλλοτρίας δὲ βοτάνης ἀπέχεσθαι, ἧτις ἐστὶν αἶρσεις. Trall. 6.
- Αἰσθήσις.** ἐπιφάνεια τοῦ Υἱοῦ, ἢ τὰς αἰσθήσεις ἐφανέρωσε. Clem. Fragn. viii.
- Αἰσθητικός.** Ὁ τῶν παρόντων αἰσθητικός. Clem. Fragn. iv.
- Αἰσχρός.** Αἰσχρά, ἀγαπητοί, καὶ λίαν αἰσχρά. Clem. I 47.
- Αἰσχύνειν.** λοιπὸν αἰσχυνθῶμεν. Ign. Eph. 11. Ἐγὼ δὲ αἰσχύνομαι ἐξ αὐτῶν λέγεσθαι. Rom. 9.
- Αἰτεῖν.** αἰτώμεθα ἀπὸ τοῦ ἐλέους αὐτοῦ. Clem. I 50. αἰτεῖται ἄφεςιν τῷ πλήθει. 53. Ἰουδὶθ . . . ἠτήσατο παρὰ τῶν πρεσβυτέρων. 55. αἰτούμενος Θεοῦ ἐπιτυχεῖν. Ign. Trall. 12. ὡς καὶ πλεόν ἠτούμην λαβεῖν. Rom. 1. Μόνον μοι δύναμιν αἰτείσθε. 3. Δι' ὀλίγων γραμμάτων αἰτούμαι ὑμᾶς. 8. Αἰτήσασθε περὶ ἐμοῦ. ib. αὐτοῦ σύνεσιν πλείονα ἢς ἔχεις. Polyc. 1. τὰ δὲ ἀόρατα αἰτεῖ ἵνα σοι φανερωθῇ. 2. δέησεν αἰτούμενοι. Polyc. Phil. 2. αἰτήσας τε παρ' αὐτῶν τὴν ἀληθινὴν ἀγάπην. Mart. Ign. 6.
- Αἴτησις.** πληρώσαί μου τὴν αἴτησιν. Ign. Trall. 13.
- Αἰτία.** Διὰ ταύτην οὖν τὴν αἰτίαν πρόγνωσιν εἰληφότες. Clem. I 44. οὐδὲ δι' ἄλλην τινὰ αἰτίαν ἐβυθίσθησαν. 51. Διὰ ταύτην γὰρ τὴν αἰτίαν οὐκ ἔστιν εὐρεῖν ἄνθρωπον. II. 10.
- Αἴτιος.** πρὸς τὸν τοῦ εἶναι ἡμᾶς αἰτίον. Clem. Fragn. i.
- Αἰφνίδιος.** Διὰ τὰς αἰφνίδιους καὶ ἐπαλλήλους γενομένας ἡμῖν συμφοράς. Clem. I 1.
- Αἰχμαλωσία.** Ἐκ τούτου . . . πόλεμος καὶ αἰχμαλωσία. Clem. I 3.
- Αἰχμαλωτίζειν.** μὴ αἰχμαλωτίση ὑμᾶς ἐκ τοῦ προκειμένου ζῆν. Ign. Eph. 17. ἠδονῇ κακῇ αἰχμαλωτίζουσιν τοὺς θεοδρόμους. Philad. 2.
- Αἰών.** εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Clem. I 20, 32, 38, 43, 45 bis, 50. πάντας τοῦ ἀπ' αἰῶνος . . . ἐδικαίωσεν. 32. ὁ δημιουργὸς καὶ πατὴρ τῶν αἰῶνων. 35. Θεὸν τῶν αἰῶνων. 55. καὶ νῦν καὶ εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. 58. ἀπὸ τῶν αἰῶνων εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. 59. Ἔστιν δὲ οὗτος ὁ αἰὼν

- καὶ ὁ μέλλων δύο ἐχθροί. Clem. Π 6. εἰδότες ὅτι ἐν χερσὶν ὁ αἰών. 7. εἰς δεύτερον καὶ ἀγήρω αἰώνα. Fragm. i. ἵνα ῥυθμῆσθαι τοὺς αἰώνας. viii. τῇ προωρισμένῃ πρὸ αἰώνων... ἐκκλησίᾳ. Ign. Eph. Inscr. ἐκκλησίας τῆς διαβοήτου τοῖς αἰώσιν. 8. τῆς διδασκαλίας τοῦ ἄρχοντος τοῦ αἰῶνος τούτου. 17. Καὶ ἔλαθεν τὸν ἄρχοντα τοῦ αἰῶνος τούτου. 19. Πῶς οὖν ἐφανερώθη τοῖς αἰῶσιν; ib. τὴν πᾶσαν ἐπήρειαν τοῦ ἄρχοντος τοῦ αἰῶνος τούτου. Magn. 1. ὅς πρὸ αἰώνων παρὰ Πατρὶ ἦν. 6. ἐν ἣ καταλύεται ὁ ἄρχων τοῦ αἰῶνος τούτου. Trall. 4. αἱ βασιλείαι τοῦ αἰῶνος τούτου. Rom. 6. Ὁ ἄρχων τοῦ αἰῶνος τούτου. 7. ἐνέδρας τοῦ ἄρχοντος τοῦ αἰῶνος τούτου. Philad. 6. ἵνα ἄρη σύσσημον εἰς τοὺς αἰώνας. Smyrn. 1. ἐν τῷ νῦν αἰῶνι. Polyc. Phil. 5. οὐ γὰρ τὸν νῦν ἡγάπησαν αἰῶνα. 9. εἰς αἰῶνας. Mart. Ign. 7 et Mart. Polyc. 20. καὶ νῦν καὶ εἰς τοὺς μέλλοντας αἰώνας. Mart. Polyc. 14. βασιλεύοντος δὲ εἰς τοὺς αἰώνας Ἰησοῦ Χριστοῦ. 21. εἰς τοὺς αἰώνας τῶν αἰώνων. 22 et Clem. I 32, 38, 43, 45 bis, 50.
- Αἰώνιος. θρόνος αἰώνιος. Clem. I 59. Mart. Polyc. 21. ἀνάπασις τῆς μελλούσης βασιλείας καὶ ζωῆς αἰωνίου. Clem. II 5. οὐδὲν ἡμᾶς ῥύσεται ἐκ τῆς αἰωνίου κολάσεως. 6. ληψόμεθα ζωὴν αἰώνιον. 8. ἵνα τὴν αἰώνιον ζωὴν ἀπολάβωμεν. ib. Δώμεν οὖν αὐτῷ † αἰώνιον. † 9. ἡμῖν δὲ σωτηρία καὶ ζωὴ αἰώνιος. Ign. Eph. 18. Οὐδὲν φαινόμενον, αἰώνιον. Rom. 3. χαρὰ αἰώνιος. Ign. Philad. Inscr. τὸ θέμα ἀφθαρσία καὶ ζωὴ αἰώνιος. Polyc. 2. ἵνα δοξασθῆτε αἰώνιῳ ἔργῳ. 8. τὴν αἰώνιον κόλασιν ἐξαγοραζόμενοι. Mart. Polyc. 2. τὸ αἰώνιον καὶ μηδέποτε σβεννύμενον πῦρ. ib. τῆς μελλούσης κρίσεως καὶ αἰωνίου κολάσεως. 11. εἰς ἀνάστασιν ζωῆς αἰωνίου. 14. σὺν τῷ αἰωνίῳ καὶ ἐπουρανίῳ
- Ἰησοῦ Χριστῷ. ib. εἰς τὴν αἰώνιον αὐτοῦ βασιλείαν. 20. θρόνος αἰώνιος. 21.
- Ἀκάθαρτος. τῆς ἀκαθάρτου φιλοτιμίας. Mart. Ign. 5.
- Ἀκαιρος. μὴ εἴνοια ἄκαιρος γένησθέ μοι. Ign. Rom. 4.
- Ἀκακία. Τὸ γὰρ ζῶν ἀκακίαν ἔχει. Clem. Fragm. viii.
- Ἀκακος. Ἀκακος δὲ ὁ Πατὴρ Πνεῦμα ἔδωκεν ἄκακον. Clem. Fragm. viii.
- Ἀκατάληπτος. τῇ ἀκατάληπτῳ αὐτοῦ συνέσει. Clem. I 33.
- Ἀκαταστασία. Ἐκ τούτου... διωγμὸς καὶ ἀκαταστασία. Clem. I 3. ἐν ἀλαζονείᾳ καὶ ἀκαταστασίᾳ. 14. μὴ ἀκαταστασία γένηται ἐν τῷ Ἰσραὴλ. 43. ὁ λαός μου ἀκαταστασίας... ἔσχεν. Π 11.
- Ἀκατάσχετος. ἀκατασχέτω θυμῷ... ἐπεβόα. Mart. Polyc. 12.
- Ἀκαυχήσια. ἐν ἀκαυχήσια μενέτω. Ign. Polyc. 5.
- Ἀκέραιος. εἰλικρινεῖς καὶ ἀκέραιοι ἦτε. Clem. I 2. τὸ ἀκέραιον... βούλημα ἀποδειξάτωσαν. 21. ἀκέραιοι, ὡσεὶ περιστέρα. Ign. Polyc. 2. δεοικῶς, μὴ τινα τῶν... ἀκραιωτέρων ἀποβάλη. Mart. Ign. 1.
- Ἀκίνδυνος. ἐν οἷς ἀκίνδυνος ἡ ὑποταγή. Ign. Fragm. iii.
- Ἀκίνητος. ἐπιγνοῦς... τὸ ἀκίνητον αὐτοῦ. Ign. Philad. 1. καθρητισμένους ἐν ἀκινήτῳ πίστει. Smyrn. 1. ὡς ἐπὶ πέτρῳ ἀκίνητον. Polyc. 1.
- Ἀκκεπτα. ἵνα τὰ ἀκκεπτα ἡμῶν ἄξια κομίσθησθε. Ign. Polyc. 6.
- Ἀκμων. ἐδραῖος ὡς ἀκμων τυπτόμενος. Ign. Polyc. 3.
- Ἀκοή. Καὶ αὕτη ἡ ἀκοή οὐ μόνον εἰς ἡμᾶς ἐχώρησεν. Clem. I 47.
- Ἀκοίμητος. ἀκοίμητον πνεῦμα κεκτημένος. Ign. Polyc. 1.
- Ἀκολουθεῖν. καὶ ἀκολουθήσωμεν τῇ ὁδῷ τῆς ἀληθείας. Clem. I 35. τοῖς γὰρ νομίμοις τοῦ Θεοῦ ἀκολουθοῦντες. 40. ἐκεῖ ὡς πρόβατα ἀκολουθεῖτε. Ign. Philad. 2. εἴτις σχίζονται ἀκολουθεῖ. 3. ὅς ἀπὸ Συρίας μοι ἀκολουθεῖ. 11.

- Πάντες τῷ ἐπισκόπῳ ἀκολουθεῖτε. Smyrn. 8.
- Ἀκόλουθος. πάντα εἰς καλοκαγαθίαν ἀκόλουθα. Ign. Eph. 14. τὰ τούτοις ἀκόλουθα. Mart. Polyc. 8. ἕτερα τούτοις ἀκόλουθα. 9. ἀπεθέμεθα ὅπου καὶ ἀκόλουθοι ἦν. 18.
- Ἀκόμετος. ἀκόμετος πόθος εἰς ἀγαθοποιίαν. Clem. I 2.
- Ἀκούειν. ἐν τῷ ἀκοῦσαι αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ὁμοφύλου. Clem. I 4. ἠκούσαμεν καὶ ἐπὶ τῶν πατέρων ἡμῶν. 23 et Π 11. Πάντων οὖν βλεπομένων καὶ ἀκουομένων. I 28. αἰσχρὰ, καὶ ἀνάξια τῆς ἐν Χριστῷ ἀγωγῆς, ἀκούεσθαι. 47. οἱ ἀκούοντες ὡσπερ μικρῶν ἀμαρτάνομεν. Π 1. αὐτοί τε, καὶ οἱ ἀκούοντες αὐτῶν. 10. ἀκούσαντες γὰρ δεδεμένον ἀπὸ Συρίας. Ign. Eph. 1. ἵνα ὑμῶν καὶ ἀκούσῃ. 4. οὐδὲ ἀκούετέ τινας πλεόν ἤπερ Ἰησοῦ Χριστοῦ. 6. καὶ τῆς ἡσυχίας αὐτοῦ ἀκούειν. 15. ὁμοίως καὶ ὁ ἀκούων αὐτοῦ. 16. ἐν ἀγάπῃ ἀκούσαί μου. Trall. 12. μὴ ἀκούετε αὐτοῦ. Philad. 6. Χριστιανισμὸν ἀκούειν. ib. Ἐπεὶ ἠκουσάτων λεγόντων. 8. τὸ μὲν πρῶτον ἀκούσας. Mart. Polyc. 5. Ἀκούσας δὲ αὐτοὺς παρόντας. 7. ἐκπλήττεσθαι τοὺς ἀκούοντας. ib. ὡς μὴδὲ ἀκουσθῆναι τινα δύνασθαι. 8. τῶν ἡμετέρων οἱ παρόντες ἤκουσαν. 9. ἀκουσάντων, ὅτι Πολύκαρπος συνείληπται. ib. μετὰ παρρησίας ἄκουε. 10. δὸς ἡμέραν καὶ ἄκουσον. ib.
- Ἀκριβῶς. ἐδίδαξεν ἀκριβῶς. Polyc Phil. 3.
- Ἀκρίτως. τὸ δὲ ἔθος . . . ἀκρίτως ὑφ' ἑαυτοῦ κρατύνεται. Clem. Fragm. vi.
- Ἀκροβυστος. ἢ παρὰ ἀκροβύστου Ἰουδαϊσμόν. Ign. Philad. 6.
- Ἄκων. εἴ τι ἄκουτες ἡμάρτετε. Clem. I 2. Κἂν αὐτὰ δὲ ἄκουτα μὴ θελήσῃ. Ign. Rom. 5. τοὺς ἐν Ῥώμῃ τῶν ἀδελφῶν ἄκοντας. Mart. Ign. 5. ἡμεῖς μὲν ἄκουτες ἀπηγόμεθα. ib.
- Ἀλαζονεία. ἀποθέμενοι πᾶσαν ἀλαζονείαν. Clem. I 13. τοῖς ἐν ἀλαζονείᾳ . . . μυσσαροῦ ζήλου ἀρχηγοῖς. 14. οὐκ ἦλθεν ἐν κόμπῳ ἀλαζονείας. 16. ἐγκαυχωμένοι ἐν ἀλαζονείᾳ τοῦ λόγου αὐτῶν. 21. ἀπορρίψαντες . . . ἀλαζονείαν. 35.
- Ἀλαζονεύεσθαι. μὴδὲν ἀλαζονεύομενοι. Clem. I 2. ὁ ἀγνός . . . μὴ ἀλαζονεύεσθω. 38.
- Ἀλαζών. τὴν ἀλαζόνα . . . τῆς γλώσσης ὑμῶν αὐθάδειαν. Clem. I 37.
- Ἀλείφειν. μὴ ἀλείφσθε δυσωδίαν τῆς διδασκαλίας. Ign. Eph. 17.
- Ἀλήθεια. καταδεξαμένουσ τὰ λόγια αὐτοῦ ἐν φόβῳ καὶ ἀληθείᾳ. Clem. I 19. ἐπ' ἀληθείας . . . τελειωθήσεται τὸ βούλημα αὐτοῦ. 23. ἀλήθειαν διὰ πίστεως ποιήσας. 31. ἀλήθειαν ἐν παρρησίᾳ. 35. ἀκολουθήσωμεν τῇ ὁδῷ τῆς ἀληθείας. ib. ἐπ' ἀληθείας πνευματικῶς ἐπέστειλεν ὑμῖν. 47. τὸν πατέρα τῆς ἀληθείας. Π 3. ὅταν λαλῶμεν αὐτοῖς ἀλήθειαν. 12. Διαφορὰ τυγχάνει ἀληθείας καὶ συνηθείας. Fragm. vi. ἀλήθεια γνησίως ζητουμένη. ib. τὴν ἀλήθειαν οὐκ ἔχειν. viii. τυποῦνται ἀληθείας τύφῳ. ib. πάντες κατὰ ἀλήθειαν ζῆτε. Ign. Eph. 6. πλεόν ἤπερ Ἰησοῦ Χριστοῦ λαλοῦντος ἐν ἀληθείᾳ. ib. Τέκνα οὖν φωτός, [καὶ] ἀληθείας. Philad. 2. συνήγοροι τοῦ θανάτου μάλλον ἢ τῆς ἀληθείας. Smyrn. 5. ὑμῶν τὸ σύντονον τῆς ἀληθείας. Polyc. 7. δουλεύσατε τῷ Θεῷ ἐν φόβῳ καὶ ἀληθείᾳ. Polyc. Phil. 2. τὸν περὶ ἀληθείας λόγον. 3. στεργούσας τοὺς ἑαυτῶν ἄνδρας ἐν πάσῃ ἀληθείᾳ. 4. πορευόμενοι κατὰ τὴν ἀλήθειαν τοῦ Κυρίου. 5.
- Ἀλήθειν. δι' ὀδόντων θηρίων ἀλήθωμαι. Ign. Rom. 4.
- Ἀληθής. τὰς ἀληθείς ῥήσεις Πνεύματος. Clem. I 45. τὸ δὲ ἔθος . . . εἶτε ἀληθές, εἶτε ψευδές. Fragm. vi. τὰ μιμήματα τῆς ἀληθοῦς ἀγάπης. Polyc. Phil. 1. ἀγάπης γὰρ ἀληθοῦς καὶ βεβαίας ἐστίν. Mart. Polyc. 1.
- Ἀληθινός. τὸ ὄνομα τοῦ ἀληθινοῦ καὶ μόνου Θεοῦ. Clem. I 43. ἐν

- πάθει ἀληθῶς. Ign. Eph. Inscr. ἐν τῷ θανάτῳ τῆς ζωῆς ἀληθινή. 7. εἰς τὸ ἀληθινὸν ζῆν. II et Trall. 9. τὸ ἀληθινὸν ἡμῶν ζῆν. Smyrn. 4. αἰτήσας τε παρ' αὐτῶν τὴν ἀληθινήν ἀγάπην. Mart. Ign. 6. ὁ ἀψευδὴς καὶ ἀληθινὸς Θεός. Mart. Polyc. 14.
- Ἀληθῶς. ἀληθῶς δύναται καὶ τῆς ἡσυχίας αὐτοῦ ἀκούειν. Ign. Eph. 15. τὸ χάρισμα ὁ πέπομφεν ἀληθῶς. 17.πραχθέντα ἀληθῶς καὶ βεβαίως. Magn. II. ὅς ἀληθῶς ἐγεννήθη . . . ἐδώχθη . . . ἐσταυρώθη . . . καὶ ἀπέθανεν. κ. τ. λ. Trall. 9. μαθητὴς ἀληθῶς τοῦ Χριστοῦ. Rom. 4. ὅτι ἀληθῶς λέγω. 8. ἐν ᾧ ὁ Πατήρ ἐλάλησεν ἀληθῶς. ib. ἀληθῶς ὄντα ἐκ γένους Δαβίδ. Smyrn. I. γενημένον ἀληθῶς ἐκ παρθένου. ib. ἀληθῶς ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου . . . καθηλωμένον. ib. Καὶ ἀληθῶς ἔπαθεν, ὡς καὶ ἀληθῶς ἀνέστησεν ἑαυτὸν. 2. ὅτι ἀληθῶς ἀνέλαβε σῶμα. Fragn. viii. τῶν ἀληθῶς ὑπὸ Θεοῦ . . . ἐκλελεγμένων. Polyc. Phil. I.
- Ἀλησμός. ἀλησμοὶ ὅλου τοῦ σώματος. Ign. Rom. 5.
- Ἀλίξεσθαι. Ἀλίσθητε ἐν αὐτῷ. Ign. Magn. 10.
- Ἀλλήλων. τὰ νὰμαρησικάκοι τ' εἰς ἀλλήλους. Clem. I 2. μηδὲν ἀλλήλοις ἐμποδίζοντα. 20. Καιροὶ . . . μεταπαραδιδάσιν ἀλλήλους. ib. ὅτι μέλη ἐσμὲν ἀλλήλων; 46. ἡ νοθεύθησις ἦν ποιούμεθα εἰς ἀλλήλους. 56. μηδὲ καταλαλεῖν ἀλλήλων. II 4. συμπάσχειν ἀλλήλοις ὀφείλομεν. ib. Ἀγαπῶμεν οὖν ἀλλήλους. 9. ἐντρέπεσθε ἀλλήλους. Ign. Magn. 6. ἀλλήλους διαπαντὸς ἀγαπάτε. ib. Ὑποτάγητε τῷ ἐπισκόπῳ καὶ ἀλλήλοις. 13. τῇ μετ' ἀλλήλων προσευχῇ. Trall. 12. οἱ κατ' ἀνδρα ἀλλήλους ἀγαπάτε. 13. Συγκοπιᾶτε ἀλλήλοις. Polyc. 6. Μακροθυμήσατε οὖν μετ' ἀλλήλων. ib. ὑπὲρ τῆς τῶν ἀδελφῶν εἰς ἀλλήλους ἀγάπης. Mart. Ign. 6.
- Ἀλλοιοῦν. Ζῆλος . . . ἡλώϊωσεν τὸ ῥῆθὲν ὑπὸ τοῦ πατρὸς Ἀδάμ. Clem. I 6. μηδὲ ἀλλοιοῦσά τι τῶν δευροματισμένων. 20.
- Ἀλλότριος. τῆς τε ἀλλοτρίας καὶ ξένης τοῖς ἐκλεκτοῖς τοῦ Θεοῦ . . . στάσεως. Clem. I 1. καίπερ ἀλλότριον τοῦ Θεοῦ ὄντες. 7. καὶ τὰ κοσμικὰ ταῦτα ὡς ἀλλότρια ἡγείσθαι. II 5. ἀλλοτρίας δὲ βοτάνης ἀπέχεσθαι. Ign. Trall. 6. ἀλλοτρίου χρώματος. Rom. Inscr. εἶτις ἐν ἀλλοτρία γνώμῃ περιπατεῖ. Philad. 3.
- Ἀλλοφύλος. φθόνον ἔσχεν . . . ὑπὸ τῶν ἀλλοφύλων. Clem. I 4. εἰς τὴν παρεμβολὴν τῶν ἀλλοφύλων. 55.
- Ἄλουργίς. ὁ περιθεῖς ἑαυτῷ ἄλουργίδα βασιλικήν. Ign. Fragn. i.
- Ἄλς. στήλην ἄλός. Clem. I II.
- Ἄμαρτάνει. εἴ τι ἄκοιτες ἡμάρτετε. Clem. I 2. ἀκούοντες ὧσπερ μικρῶν ἄμαρτάνοι. II 1. Οὐδεὶς πίστιν ἐπαγγελλόμενος ἄμαρτάνει. Ign. Eph. 14.
- Ἄμαρτημα. οἱ δὲ μετανοήσαντες ἐπὶ τοῖς ἄμαρτήμασιν. Clem. I 7.
- Ἄμαρτία. προσφέρονται θυσία . . . περὶ ἄμαρτίας. Clem. I 4I. Ἄμαρτία γὰρ οὐ μικρὰ ἡμῖν ἔσται. 44. ἡ πρόσκλισις ἐκείνη ἦττον ἄμαρτιαν ὑμῖν προσήνεγκεν. 47. ἀγάπη καλύπτει πλῆθος ἄμαρτιαν. 49. εἰς τὸ ἀφεθῆναι . . . τὰς ἄμαρτίας ἡμῶν. 50. ὡς προδοίπορον τῶν ἄμαρτιῶν ἡμῶν. II 10. δευιὴν σύντακον τὴν ἄμαρτιαν παρειλῆφός. Fragn. vi. σάρκα . . . τὴν ὑπὲρ τῶν ἄμαρτιῶν ἡμῶν παθοῦσαν. Ign. Smyrn. 6. ταύτην . . . ἐξαλείφειν τὴν ἄμαρτιαν. Fragn. ii. ὅς ὑπέμειεν ὑπὲρ τῶν ἄμαρτιῶν. Polyc. Phil. 1. μακρὰν ἐστὶ πάσης ἄμαρτίας. 3. ὀφειλέται ἐσμὲν ἄμαρτίας. 6. Τὸν ἀνασταυρώσαντα τὴν ἐμὴν ἄμαρτιαν. Mart. Ign. 2.
- Ἀμαύρωσις. Ἀμαύρωσιν οὖν περικείμενοι. Clem. II 1.
- Ἀμβλυωπεῖν. ἐν τῇ πίστει αὐτοῦ ἀμβλυωπῆσαι. Clem. I 3.
- Ἀμείβειν. ἀμείβου ὑμῖν Θεός. Ign. Smyrn. 9. Ἀμείψεται αὐτὸν ἡ χάρις κατὰ πάντα. 12.

- Ἀμείνων. ἄμεινον γάρ ἐστιν ὑμῶν ἐν τῷ ποιμνίῳ τοῦ Χριστοῦ. Clem. I 57. Οὐδέν ἐστιν ἄμεινον εἰρήνης. Ign. Eph. 13. Ἀμεινόν ἐστιν σιωπᾶν καὶ εἶναι. 15. Χριστός, οὗ ἄμεινον οὐθέν ἐστιν. Magn. 7. Ἀμεινον γάρ ἐστιν παρὰ ἀνδρὸς περιτομὴν ἔχοντος. Philad. 6. Τῆς ἐνώσεως . . . ἧς οὐδέν ἄμεινον. Polyc. I.
- Ἀμελεῖν. *Var. Lect.* Ὁ ἰσχυρὸς μὴ ἀμελείτω τὸν ἀσθεῆ. Clem. I 38. καὶ τέκνων στοργῆς ἀμελεῖν. Clem. Fragm. ii. Χῆραι μὴ ἀμελείσθωσαν. Ign. Polyc. 4. μὴ ἀμελοῦντες χήρας. Polyc. Phil. 6.
- Ἀμεμπτος. διάκονοι ἄμεμπτοι. Polyc. Phil. 5. νεώτεροι ἄμεμπτοι ἐν πᾶσι. ib.
- Ἀμέμπτως. λειτουργήσαντας ἀμέμπτως τῷ ποιμνίῳ τοῦ Χριστοῦ. Clem. I 44. τοὺς ἀμέμπτως καὶ ὁσίως προσεγγόντας τὰ δῶρα. ib. ἐκ τῆς ἀμέμπτως αὐτοῖς τετιμημένης λειτουργίας. ib.
- Ἀμερμνία. ἐν ἀμερμνίᾳ Θεοῦ. Ign. Polyc. 7.
- Ἀμερίστος. ἀγαπᾶτε ἐν ἀμερίστῳ καρδίᾳ. Ign. Trall. 13. ἐπὶ τὸ αὐτὸ γίνεσθε ἐν ἀμερίστῳ καρδίᾳ. Philad. 6.
- Ἀμετάθετος γὰρ ἡμῶν ἢ ἀπὸ τῶν κρειτόνων . . . μετάνοια. Mart. Polyc. II.
- Ἀμεταμέλητος. ἀμεταμέλητοι ἦτε ἐπὶ πάσῃ αγαθοποιᾷ. Clem. I 2. τὴν ἀμεταμέλητον πολιτείαν τοῦ Θεοῦ. 54.
- Ἀμῆν. Ἀναπέψαντος δὲ αὐτοῦ τὸ Ἀμῆν. Mart. Polyc. 15.
- Ἀμιαντος. ἀμιάντους χεῖρας αἴροντες. Clem. I 29. εἴαν μὴ τηρήσωμεν τὸ βάπτισμα ἄγνον καὶ ἀμιάντον. II 6. Πνεῦμα ἔδωκεν . . . ἀμιάντον. Fragm. viii.
- Ἀμπελος. λάβετε ἄμπελον. Clem. I 23, II 11.
- Ἀμφιθέατρον. ἀπήχθη . . . εἰς τὸ ἀμφιθέατρον. Mart. Ign. 6.
- Ἀμφότεροι. ἐγένοντο οὖν ἀμφότερα ἐντάκτως. Clem. I 42. Ἐὰν δὲ ἀμφότεροι περὶ Ἰ. Χ. μὴ λαλῶσιν. Ign. Philad. 6.
- Ἄμωμος. ἐν ἀμώμῳ καὶ σεμνῇ καὶ ἀγνῇ συνειδῆσει. Clem. I 11. ταῖς ἱεραῖς καὶ ἀμώμοις χερσίν ἐπλασεν. 33. τὰ ἀνήκοντα τῇ ἀμώμῳ βουλήσει αὐτοῦ. 35. ἐνοπτριζόμεθα τὴν ἄμωμον . . . ὄψιν. 36. τοῖς ἀμώμοις προστάγμασιν. 37. ἐν ὅσῃ καὶ ἀμώμῳ προθέσει. 45. ἐν ἀγάπῃ δίχα προσκλίσεως ἀνθρωπίνης, ἄμωμοι. 50. ἐν ἀμώμῳ χάριτι χαίρειν. Ign. Eph. Inscr. ἐν ἀμώμῳ ἐνόητι εἶναι. 4. ἐν τῇ χαρᾷ τῇ ἀμώμῳ. Magn. 7. Ἄμωμον διάνοιαν. Trall. I. ἐν ᾧ εὐρεθίητε ἄμωμοι. 13. ἐν ἀμώμῳ πνεύματι καὶ λόγῳ Θεοῦ. Smyrn. Inscr. καταξιωθεὶς τοῦ προσώπου σου τοῦ ἀμώμου. Polyc. I. ἐν ἀμώμῳ καὶ ἀγνῇ συνειδῆσει. Polyc. Phil. 5.
- Ἄμωμος. πλείστα ἀμώμως χαίρειν. Ign. Rom. Inscr.
- Ἀναβαίνειν. Μωϋσέως γὰρ ἀναβάντος εἰς τὸ ὄρος. Clem. I 53.
- Ἀναβάτης. τά τε ἄρματα καὶ οἱ ἀναβάται αὐτῶν. Clem. I 51.
- Ἀναβλέπειν. τοιαύτης ἀχλὺς γέμοντες ἐν τῇ ὁράσει, ἀνεβλέψαμεν. Clem. II 1. Γνωστε . . . ἐν τίνι ἀνεβλέψατε. 9. ἀνεβλεπον τὰ τηρούμενα τοῖς ὑπομείνασιν ἀγαθά. Mart. Polyc. 2. ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανόν. 9 et 14.
- Ἀναγγέλλειν. εἰς τὸ ἀναγγεῖλαι τοῖς λοιποῖς. Mart. Polyc. 15.
- Ἀνάγειν. τὸ ὕψος, εἰς ὃ ἀνάγει ἢ ἀγάπη. Clem. I 49. ἀναχθεὶς ἀπὸ τῆς Σμύρνης. Mart. Ign. 5.
- Ἀναγκάζειν. Ζῆλος φυγεῖν ἠνάγκασε Μωϋσῆν. Clem. I 4.
- Ἀναγκαῖος. τὰ δὲ ἐλάχιστα μέλη . . . ἀναγκαῖα. Clem. I 37. Ἀναγκαῖον οὖν ἐστὶν . . . ἀνευ τοῦ ἐπισκόπου. Ign. Trall. 2.
- Ἀνάγκη. ὅταν κατ' ἀνάγκην γίνηται. Ign. Fragm. vi.
- Ἀναγραφῆ. ἐπισκέπτονται τὰς ἀναγραφὰς τῶν χρόνων. Clem. I 25.
- Ἀναγωγεύς. ἢ δὲ πίστις ἡμῶν ἀναγωγεύς ὑμῶν. Ign. Eph. 9.

- Ἐναζητεῖν. ἀναζητήσας αὐτά. Mart. Polyc. 22.
- Ἐναζωπυρεῖν. Ἐναζωπυρησάτω οὖν ἡ πίστις. Clem. I 27. ἀναζωπυρήσαντες ἐν αἵματι Θεοῦ. Ign. Eph. I.
- Ἐναθάλλειν. ἡ διάνοια ἀναθάλλει εἰς τὸ θαυμαστὸν αὐτοῦ φῶς. Clem. I 36.
- Ἐνάθεμα. ἀνάθεμα τῆς ἐκκλησίας. Fragm. Ign. I.
- Ἐνααιρεῖν. ὅταν θέλῃ ἀνέλει αὐτήν. Clem. I 21. Πάροδος ἐστε τῶν εἰς Θεὸν ἀναιρουμένων. Ign. Eph. I 2. ὡς τύραννοι ἀναιροῦνται. Fragm. I. ἀνελόμενοι τὰ τιμιώτερα λίθων . . . ὅσα. Polyc. Mart. I 8.
- Ἐναισθητεῖν. Μὴ οὖν ἀναισθητῶμεν τῆς χρηστότητος. Ign. Magn. I 0.
- Ἐναίτιος. κακοδιδασκαλοῦντες τὰς ἀναιτίους ψυχάς. Clem. II I 0.
- Ἐνακόπτεσθαι. τὸ ἀνακόπτεσθαι ἀπὸ τῶν ἐπιθυμιῶν. Polyc. Phil. 5.
- Ἐνακτίζειν. ἀνακτίσασθε ἑαυτοὺς ἐν πίστει. Ign. Trall. 8.
- Ἐναλαμβάνειν. ζῆλον ἄδικον . . . ἀνεληφότας. Clem. I 3. ἄδικον ζῆλον ἀνεληφότων. 45. Ἐναλάβετε τὴν ἐπιστολὴν τοῦ μακαρίου Παύλου. 47. Ἐναλάβωμεν παιδείαν ἐφ' ἣ οὐδεὶς ὀφείλει ἀνανακτεῖν. 56. καὶ διωκόμενον ἀσθματι πνεῦμα διὰ τοῦ ἐγείραι ἀναλαβόν. Fragm. viii. τὴν πραῦπάθειαν ἀναλαβόντες. Ign. Trall. 8. ἀληθῶς ἀνέλαβε σῶμα. Fragm. viii.
- Ἐναλογίζεσθαι. Ἐναλογισώμεθα . . . ἐκ ποίας ὕλης. Clem. I 38.
- Ἐνάλυσις. ἔγκαρπον καὶ τελείαν ἔσχον τὴν ἀνάλυσιν. Clem. I 44.
- Ἐναμένειν. ὃν δικαίως ἀμένειν. Ign. Magn. 9. αὐτὸν (Χριστὸν) ἀναμένειν. Phil. 5.
- Ἐναμνησικάκος. † ἀναμνησικάκοι † εἰς ἀλλήλους. Clem. I 2.
- Ἐνάμνησις. εἰς ἀνάμνησιν οὖν ταῦτα λάβετε. Clem. I 53.
- Ἐνανήφειν. Εὐλογόν ἐστιν λοιπὸν ἀνανῆψαι. Ign. Smyrn. 9.
- Ἐναντίρρητος. βραβεῖον ἀναντίρρητον. Mart. Polyc. 17.
- Ἐνάξιος. ἀνάξια τῆς ἐν Χριστῷ ἀγωγῆς. Clem. I 47. πρᾶσσοντες ἀνάξια Θεοῦ. Ign. Eph. 7.
- Ἐναπαύειν. ἀνάπαυται πάντα με ἀνεπαυσειν. Ign. Eph. 2 et Smyrn. 12, Conf. Magn. 15, Trall. 12. κατὰ πάντα ἀναπαύσαι. Rom. 10. Κατὰ πάντα με ἀνεπαύσατε. Smyrn. 9. ὅτι αὐτοὺς ἀνεπαύσατε κατὰ πάντα τρόπον. 10.
- Ἐνάπανσις. ἀνάπανσις τῆς μελλούσης βασιλείας. Clem. II 5. Ποιοῦντες γὰρ τὸ θέλημα τοῦ Χριστοῦ, εὐρήσομεν ἀνάπανσιν. 6.
- Ἐναπεῖθειν. μετὰ τὸ καὶ ἐτέρους ἀναπεῖθειν. Mart. Ign. 2.
- Ἐναπέμπτειν. μετὰ χαρᾶς ἐν τάχει ἀναπέμψατε πρὸς ἡμᾶς. Clem. I 59.
- Ἐναπέμψαντος δὲ αὐτοῦ τὸ Ἄμην. Mart. Polyc. 15.
- Ἐναπλάσσειν. ἐὰν ποιῇ σκεῦος . . . πάλιν αὐτὸ ἀναπλάσσει. Clem. II 8.
- Ἐναπληροῦσθαι. δι' οὗ ἀναπληρωθῆ αὐτοῦ τὸ ὑστέρημα. Clem. I 38.
- Ἐνάρπαστος. ὡς ἔτι ὢν ἀνάρπαστος. Ign. Philad. 5.
- Ἐνάστασις. τὴν μελλουσαν ἀνάστασιν ἔσεσθαι. Clem. I 24. τὴν κατὰ καιρὸν γνωμὴν ἀνάστασιν. ib. Ἡμέρα καὶ νύξ ἀνάστασιν ἡμῖν δηλοῦσιν. ib. εἰ ὁ δημιουργὸς τῶν ἀπάντων ἀνάστασιν ποιῆσεται. 26. πληροφρονηθέντες διὰ τῆς ἀναστάσεως. 42. Ἐνάστασις δὲ ἐστὶ Πατὴρ ἢ ἐπίγνωσις. Fragm. viii. ἐν πάθει αὐτοῦ καὶ ἀναστάσει. Ign. Eph. 20. πεπληροφροῦσθαι ἐν . . . τῇ ἀναστάσει. Magn. I 1. ἐν τῇ εἰς αὐτὸν ἀναστάσει. Trall. Inscr. ἐν τῇ ἀναστάσει αὐτοῦ πεπληροφρονημένη. Philad. Inscr. τὰ ἄθικτα ἀρχαία . . . ἡ ἀνάστασις αὐτοῦ. 8. τὸ πάθος αὐτοῦ, καὶ τὴν ἀνάστασιν. 9. σύσσημον εἰς τοὺς αἰῶνας διὰ τῆς ἀναστάσεως. Smyrn. I. μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἐν σαρκὶ αὐτὸν οἶδα. 3. Μετὰ δὲ τὴν ἀνάστασιν συνέφαγεν αὐτοῖς. ib. τὸ πάθος, οὗ ἐστὶν ἡμῶν ἀνάστασις. 5. ἡ ἀνάστασις τετελειώται. 7. Ἀσπάξομαι . . . πάντας . . . πάθει τε καὶ ἀναστάσει.

12. ἐν τῇ ἀναστάσει ἡμῶν παθη-
τήν. Polyc. 7. μήτε ἀνάστασιν,
μήτε κρίσιν εἶναι. Polyc. Phil. 7.
εἰς ἀνάστασιν ζωῆς αἰωνίου. Mart.
Polyc. 14.
- Ἐνασταυροῦν. Τὸν ἀνασταυρώσαντα
τὴν ἐμὴν ἁμαρτίαν. Mart. Ign.
2.
- Ἐναστρέφεισθαι. ὁσίως ἀναστρεφομέ-
νους ἐν καθαρᾷ διανοίᾳ. Clem. I 21.
εἰ μὴ τὸ ὁσίως καὶ δικαίως ἀνα-
στρέφεισθαι. II 5. οἱ ἐν παλαιοῖς
πράγμασιν ἀναστραφέντες. Ign.
Magn. 9.
- Ἐνατέλλειν. τοῖς οὖσιν ἐπ' αὐτὴν ζώ-
οις ἀνατέλλει τρόφην. Clem. I 20.
ἡ ζωὴ ἡμῶν ἀνέτειλεν δι' αὐτοῦ.
Ign. Magn. 9. ἵνα εἰς αὐτὸν ἀ-
νατείλω. Rom. 2.
- Ἐνατιθέναι. τὴν κατὰ πάντων ἐξου-
σίαν ἀνατιθέναι. Mart. Polyc. 2.
- Ἐνατολή. κήρυξ γενόμενος ἐν τε τῇ
ἀνατολῇ καὶ ἐν τῇ δύσει. Clem. I 5.
εἰς δύσιν ἀπὸ ἀνατολῆς μεταπεμ-
ψάμενος. Ign. Rom. 2.
- Ἐνατολικός. ἐν τοῖς ἀνατολικοῖς τό-
ποις. Clem. I 25.
- Ἐνατομή. ἀνατομαί, διαιρέσεις, σκορ-
πισμοὶ ὀστέων. Ign. Rom. 5.
- Ἐνατρέφειν. ἐκ τῆς ἱκμάδος . . . ἀνα-
τρεφόμενος. Clem. I 25.
- Ἐνατυλίσσειν. ἀνατυλίξωμεν τὰ ἀπ'
ἀρχῆς γενόμενα. Clem. I 31.
- Ἐναφέρειν. τὰς προσευχὰς ἡμῶν
ἀπλῶς ἀναφέρειν. Clem. II 2.
τοῦ ὑπὲρ ἡμῶν ἑαυτὸν ἀνενεγκόντος
Θεοῦ. Ign. Eph. 1. ἀναφερόμενοι
εἰς τὰ ὕψη. 9. ἡ δὲ ἀγάπη ὁδὸς ἡ
ἀναφέρουσα εἰς Θεόν. ib.
- Ἐναχωρεῖν. θάπτου ἀναχωρῆσαι τοῦ
κόσμου. Mart. Ign. 5.
- Ἐναψύχειν. καὶ αὐτὸν ὁ Πατὴρ . . .
ἀναψύξαι. Ign. Eph. 2. ἀναψύ-
χειν τὸν ἐπίσκοπον. Trall. 12.
- Ἐνδρείος. γυναῖκες . . . ἐπετελέσαντο
πολλὰ ἀνδρεία. Clem. I 55.
- Ἐνδρίζεσθαι. Ἰσχυε καὶ ἀνδρίζου.
Mart. Polyc. 9.
- Ἐνεκδιήγητος. νερτέρων ἀνεκδιήγητα
κρίματα. Clem. I 20. τὸ ὕψος . . .
ἀνεκδιήγητόν ἐστιν. 49.
- Ἐνεκλαητός. τὸ φῶς αὐτοῦ ἀνεκλα-
ητόν. Ign. Eph. 19.
- Ἐνεκτός. εἰ μὲν αὐτοὶ μόνοι ταῦτα
ἔπρασσον, ἀνεκτὸν ἦν. Clem. II
10.
- Ἐνεμος. Ἐνέμων σταθμοί. Clem. I
20. ὡς κυβερνηταὶ ἀνέμους. Ign.
Polyc. 2. οὐρίοις ἀνέμοις προσχρη-
σάμενοι. Mart. Ign. 5.
- Ἐνεμοδίστως. τὸν κληρὸν μου ἀνεμ-
ποδίστως ἀπολαβεῖν. Ign. Rom. 1.
- Ἐνευδεής. ἀνευδῆες ποιήσας τὸ φθαρ-
τὸν σῶμα. Ign. Fragn. viii.
- Ἐνεξιχνίαστος. Ἀβύσσων τε ἀνεξιχ-
νίαστα. Clem. I 20.
- Ἐνεπίληπτος ἀνεπίληπτον μελετᾶν . . .
βίον. Ign. Fragn. vii. τὴν ἀπ'
ἀρχῆς ἀνεπίληπτον πολιτείαν. Mart.
Polyc. 17.
- Ἐνεπιτήδευτος. μηδὲν ἀνεπιτήδευτον
ἔχειν. Ign. Fragn. vii.
- Ἐνέρχεται. Ἀνέλθωμεν εἰς τὰς γε-
νεὰς πάσας. Clem. I 7.
- Ἐνερωτᾶν. προσαχθέντα αὐτὸν ἀνη-
ρώτα ὁ ἀνθύπατος. Mart. Po-
lyc. 9.
- Ἐνέχειν. ἀγάπη πάντα ἀνέχεται.
Clem. I 49. πάντων ἀνέχου ἐν
ἀγάπῃ. Ign. Polyc. 1.
- Ἐνήκειν. τὰ ἀνήκουτα τῇ ἀμώμῳ βου-
λήσει αὐτοῦ. Clem. I 35. περὶ
μὴ ἀνηκούτων εἰς σωτηρίαν. 45.
τὴν διακονίαν τὴν εἰς τὸ κοινὸν ἀνή-
κουσαν. Ign. Philad. 1. τῶν ἀνη-
κόντων εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Smyrn.
8. εὐποϊᾶν Θεῷ ἀνήκουσαν. Po-
lyc. 7. πᾶσαν οἰκοδομὴν τὴν εἰς
τὸν Κύριον . . . ἀνήκουσαν. Polyc.
Phil. 13.
- Ἐνήρ. στεργούσας καθήκοντως τοὺς
ἄνδρας ἑαυτῶν. Clem. I 11. Τοῦ-
τοις τοῖς ἀνδράσιν ὁσίως πολιτευ-
σαμένοις. 6. Ζῆλος ἀπηλλοτριώσεν
γαμετὰς ἀνδρῶν. ib. ἄνδρες ἀδελ-
φοί. Clem. I 14, 37, 43. ἄνδρες
ἀγαπητοί. 16. τὰς ἐξακοσίας χιλι-
άδας τῶν ἀνδρῶν. 43. ἕτεροι δεδο-
κιμασμένοι ἄνδρες. 44. ἕτερον
ἐλλογίμων ἀνδρῶν. ib. ἀποβεβλη-
μένους ἀπὸ ὁσίων ἀνδρῶν. 45. ἀν-
δρὶ δεδοκιμασμένῳ παρ' αὐτοῖς. 47.

- Μακάριος ἀνὴρ ὁ γινώσκων. *Fragm.* viii. καὶ οἱ κατ' ἄνδρα δὲ χορὸς γίνεσθε. *Ign. Eph.* 4. ὅτι οἱ κατ' ἄνδρα κοιῆ πάντες. 20. οἱ κατ' ἄνδρα ἀλλήλους ἀγαπᾶτε. *Trall.* 13. παρὰ ἀνδρὸς περιτομὴν ἔχοντος. *Philad.* 6. ἀνδρὸς μεμαρτυρημένου. 11. ἀνδρὶ ἐκλεκτῷ. *ib.* τὰ ἡμέτερα τῶν κατ' ἄνδρα παθήματα. *Smyrn.* 5. τοὺς κατ' ἄνδρα καὶ κοιῆ πάντας. 12. τοῖς κατ' ἄνδρα . . . λάλει. *Polyc.* 1. Ἀνὴρ δέ τις ἅγιος. *Fragm.* ii. Μόνους ἀνδρας τοὺς ὁμοζύγους εἶναι. v. στεργούσας τοὺς ἑαυτῶν ἀνδρας. *Polyc. Phil.* 4. ἀνὴρ ἦν τοῖς πᾶσιν ἀποστολικός. *Mart. Ign.* 1. τοιοῦτον πρεσβύτην ἄνδρα. *Mart. Polyc.* 7.
- Ἀνθρωπαρέσκειν. Οὐ γὰρ θέλω ὑμῖν ἀνθρωπαρεσκήσαι. *Ign. Rom.* 2.
- Ἀνθρώπινος. δῖχα προσκλίσεως ἀνθρωπίνης. *Clem. I* 50. Οἵτινες παράγουσι φόβους ἀνθρωπίνους. *II* 10. τοιαύτην συνήθειαν . . . οὐκ ἀνθρωπίνην οὐσαν. *Ign. Eph.* 5. ἀπὸ σαρκὸς ἀνθρωπίνης οὐκ ἔγνων. *Philad.* 7.
- Ἀνθρωπίνως. Θεοῦ ἀνθρωπίνως φανερούμενος. *Ign. Eph.* 19.
- Ἀνθρωπομόρφος. ἀπὸ τῶν θηρίων τῶν ἀνθρωπομόρφων. *Ign. Smyrn.* 4.
- Ἀνθρώπος. πᾶσιν ἀνθρώποις ἀξιαγάπητον ὄνομα. *Clem. I* 1. ἐπιδῶμεν ἑαυτοὺς τοῖς θελήμασι τῶν ἀνθρώπων. 14. τὴν πανπλήθη ἀνθρώποις τε καὶ θηρίων . . . τροφήν. 20. Ὁκεανὸς ἀνθρώποις ἀπέραντος. *ib.* τοὺς πρὸς ζωῆς ἀνθρώποις μαζοῦς. *ib.* Μᾶλλον ἀνθρώποις ἄφροσι . . . προσκόψωμεν. 21. παμμεγεθὲς κατὰ διάνοιαν, ἀνθρωπον. 33. ὁ λαϊκὸς ἀνθρώπος. 40. Καλὸν γὰρ ἀνθρώπῳ ἐξομολογεῖσθαι. 51. προσκυνοῦντες . . . ἄργυρον καὶ χαλκόν, ἔργα ἀνθρώπων. *II* 1. καὶ οὐ δεῖ ἡμᾶς φοβεῖσθαι τοὺς ἀνθρώπους μᾶλλον ἀλλὰ τὸν Θεόν. 4. οὐκ ἔστιν εὐρέιν ἀνθρωπον. 10. ἡ εἰς Θεὸν ἀνθρώπου ἀγίπη. *Fragm.* i. Διὰ τοῦτο ἐσμὲν ἀνθρωποι. ix. Καὶ ὑπὲρ τῶν ἄλλων δὲ ἀνθρώπων ἀδιαλείπτως προσεύχεσθε. *Ign. Eph.* 10. εἰς τὸν καινὸν ἀνθρωπον Ἰησοῦν Χριστόν. 20. τῷ υἱῷ ἀνθρώπου. *ib.* οὐ κατὰ ἄνθρωπον ζῶντες. *Trall.* 2. ἀνθρωπος Θεοῦ ἔσομαι. *Rom.* 6. κατὰ ἀνθρώπους ζῆν. 8. οὐκ ἀφ' ἑαυτοῦ, οὐδὲ δι' ἀνθρώπων. *Philad.* 1. μόνον ὀνόματα ἀνθρώπων. 6. ὡς ἀνθρώπος εἰς ἔνωσιν κατηρτισμένος. 8. τοῦ τελείου ἀνθρώπου γενομένου. *Smyrn.* 4. ἀνάθεμα τῆς ἐκκλησίας ποιήσαντες ἀνθρωπον. *Fragm.* i. σῶμα ὁμοιοπαθὲς ἀνθρώποις. viii. διὰ δὲ τοῦ δευτέρου, ὅτι καὶ ἀνθρώπος. *ib.* κατὰ πρόσωπον τῶν τότε ἀνθρώπων. *Polyc. Phil.* 3. ὡς Θεοῦ . . . διάκονος, καὶ οὐκ ἀνθρώπου. 5. ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων. 6. οἵτινες ἀποπλανῶσι κενοὺς ἀνθρώπους. *ib.* οἵπερ μηκέτι ἀνθρωποι. *Mart. Polyc.* 2. οἱ τοῦ πυρὸς ἀνθρωποι. 15.
- Ἀνθυπατεύειν. ἀνθυπατεῦοντος Στρατίου Κοδράτου. *Mart. Polyc.* 21.
- Ἀνθύπατος. Βουλομένου γὰρ τοῦ ἀνθυπάτου πείθειν αὐτόν. *Mart. Polyc.* 3. Τοῦτον ὁ ἀνθύπατος . . . ἐπεισεν ὁμόσαι. 4. ἀνηρώτα ὁ ἀνθύπατος. 9. Ἐγκειμένου δὲ τοῦ ἀνθυπάτου. *ib.* Ὁ ἀνθύπατος ἔφη. 10. Ὁ δὲ ἀνθύπατος πρὸς αὐτὸν εἶπε. 11. τὸν ἀνθύπατον ἐκοστήηαι. 12.
- Ἀνιᾶν. ὑγίανα πλέον ἡνίασε νόσου. *Clem. Fragn.* iv.
- Ἀνιστάται. ἐκ νεκρῶν ἀναστήσας. *Clem. I* 24. ἀνίσταται ἡμέρα. *ib.* ἡ μεγαλειότης τῆς προνοίας . . . ἀνίστησιν αὐτά. *ib.* ὅτι αὕτη ἡ σὰρξ οὐ κρίνεται, οὐδὲ ἀνίσταται. *II* 9. ἐν οἷς γένοιτό μοι ἀναστήηαι. *Ign. Eph.* 11. ἀναστήσομαι ἐν αὐτῷ ἐλεύθερος. *Rom.* 4. τὸν δι' ἡμᾶς ἀναστάντα. 6. ὡς καὶ ἀληθῶς ἀνίστησεν ἑαυτόν. *Smyrn.* 2. Συνέφερον δὲ αὐτοῖς ἀγαπᾶν, ἵνα καὶ ἀναστῶσιν. 7. δι' ἡμᾶς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἀναστάντα. *Polyc. Phil.* 9.
- Ἀνόητος. ἀνθρώποις ἄφροσι καὶ ἀνοήτοις . . . προσκόψωμεν. *Clem. I* 21.

- ᾧ ἀνόητοι, συμβάλετε ἑαυτοὺς ξυλῶ.
23. et II 11.
- Ἀνοίγειν. διὰ τούτου ἠνεόχθησαν ἡ-
μῶν οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς καρδίας. Clem.
I 36. ἠνοιξεν τὴν σκηνήν. 43.
Πῦλῃ γὰρ δικαιοσύνης ἀνεφγυία εἰς
ζωὴν αὐτῆ. 48. Πολλῶν οὖν πυλῶν
ἀνεφγυῶν. ib. ὁ κεκλεισμένους
ὀφθαλμούς ἀνοίξας. Fragn. viii.
καλῆς ἀνεφχθείσης αὐτῷ θύρας.
Mart. Ign. 4.
- Ἀνομία. ἀπορρίψαντες ἀφ' ἑαυτῶν
πάσαν . . . ἀνομίαν. Clem. I 35.
- Ἀνόμοιοι. ἡ καινότης ἡ ἀνόμοιοι αὐ-
τοῖς. Ign. Eph. 19.
- Ἄνομος. Ἐδιώχθησαν δίκαιοι, ἀλλ'
ὑπὸ ἀνόμων. Clem. I 45. τοῦ
ἀδίκου καὶ ἀνόμου βίου αὐτῶν.
Mart. Polyc. 3. τῶν ἐν τῷ στα-
δίῳ ἀνόμων ἐθνῶν. 9. Πέρασ οὖν
ιδόντες οἱ ἄνομοι. 16.
- Ἄνόργητος. Πνεῦμα ἔδωκεν ἄκακον,
ἀνόργητον. Clem. Fragn. viii.
- Ἄνοσιος. μαρῆς καὶ ἀνοσιῶν στάσεως.
Clem. I 1. αἰκίσματα . . . ἀνόσια
παθοῦσαι. 6. ἐφυλακίσθησαν, ἀλλ'
ὑπὸ ἀνοσιῶν. 45.
- Ἀντέχειν. πρὸς τὴν ζάλην . . . ἀντέχειν.
Mart. Ign. 1.
- Ἀντίγραφον. ἐκ τῶν Γαίου ἀντιγρά-
φων. Mart. Polyc. 22.
- Ἀντίδοτος. ἀντίδοτος τοῦ μὴ ἀποθα-
νεῖν. Ign. Eph. 20.
- Ἀντίζηλος. Ὁ δὲ ἀντίζηλος καὶ βάσ-
κανος. Mart. Polyc. 17.
- Ἀντικείμεθα. παρέβημεν διὰ τινος τῶν
τοῦ ἀντικειμένου. Clem. I 51. τὴν
ζάλην τὴν ἀντικειμένην. Mart. Ign. 1.
ὁ ἀντικείμενος τῷ γένει τῶν δικαίων.
Mart. Polyc. 17.
- Ἀντικινήμιον. ἀποσυρῆναι τὸ ἀντικινή-
μιον. Mart. Polyc. 8.
- Ἀντιλαμβάνειν. εἰδώδιος τοσαύτης ἀν-
τελαβόμεθα. Mart. Polyc. 15.
- Ἀντιλέγειν. Οἱ οὖν ἀντιλέγοντες τῇ
δωρεῇ τοῦ Θεοῦ. Ign. Smyrn. 7.
- Ἀντιμμεῖσθαι. μὴ σπουδάζοντες ἀν-
τιμμήσασθαι. Ign. Eph. 10.
- Ἀντιμισθία. τίνα οὖν ἡμεῖς αὐτῷ δώ-
σομεν ἀντιμισθίαν; Clem. II 1.
μισθὸν ἀντιμισθίας. ib. ἀντιμι-
σθίαν αὐτῷ διδόντες. 9. τὰς ἀν-
τιμισθίας ἀποδιδόναι ἐκάστῳ τῶν
ἔργων αὐτοῦ. 11.
- Ἀντιτάσσεσθαι. ἀντιτασσόμενοι τῷ
θελήματι τοῦ Θεοῦ. Clem. I 36.
Σπουδάσωμεν οὖν μὴ ἀντιτάσσεσθαι
τῷ ἐπισκόπῳ. Ign. Eph. 5.
- Ἀντίχριστος. Πᾶς γὰρ, ὅς ἂν μὴ ὁμο-
λογῇ Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν σαρκὶ
ἐληλυθέναι, ἀντίχριστός ἐστι. Po-
lyc. Phil. 7.
- Ἀντίψυχον. Ἀντίψυχον ἡμῶν ἐγώ.
Ign. Eph. 21. Ἀντίψυχόν ἡμῶν
τὸ πνεῦμά μου, καὶ τὰ δεσμά μου.
Smyrn. 10. Κατὰ πάντα σου
ἀντίψυχον ἐγώ, καὶ τὰ δεσμά μου.
Polyc. 2. Ἀντίψυχον ἐγώ τῶν
ὑποτασσομένων τῷ ἐπισκόπῳ. 6.
- Ἀντοφθαλμεῖν. οὐκ ἀντοφθαλμεῖ τῷ
ἐργοπαρέκτῃ αὐτοῦ. Clem. I 34
- Ἄνυπέρβλητος. ὦ τελειότητος ἀνυπερ-
βλήτου. Clem. I 53. εὐνοίας ἀν-
υπερβλήτου. Mart. Polyc. 17.
- Ἄνυποκρίτως. ἐν δυσὶ σώμασιν ἀνυ-
ποκρίτως εἶη μία ψύχη. Clem. II 12.
- Ἄνυστέρητος. ἐκκλησία . . . ἀνυστέρητῳ
οὔσῃ παντὸς χαρίσματος. Ign.
Smyrn. Inscr.
- Ἄνωθεν. ἵνα ἡμῖν ὁ Κύριος ἄνωθεν
ἐπιδείξῃ. Mart. Polyc. 1.
- Ἄνωφελής. μηθύμασιν τοῖς παλαιοῖς
ἀνωφελέσιν οὖσιν. Ign. Magn. 8.
- Ἄξια. κατ' ἀξίαν πιστευόμενοι. Ign.
Trall. 6. τὴν ἀξίαν τοῦ Υἱοῦ ἀ-
φάρπάζοντες. Fragn. i.
- Ἄξιαγάπητος. πᾶσιν ἀνθρώποις ἀξια-
γάπητον ὄνομα. Clem. I 1. τὸ
ἀξιαγάπητον τῆς ἀγνείας ἦθος. 21.
ἀξιαγάπητοι . . . ἄγιοι. Ign. Phi-
lad. 5.
- Ἄξιαγνος. ἐκκλησία . . . ἥτις καὶ προ-
κάθηται . . . ἀξιαγνος. Ign. Rom.
Inscr.
- Ἄξιέπανος. ἐκκλησία . . . ἥτις προκά-
θηται . . . ἀξιέπανος. Ign. Rom.
Inscr.
- Ἄξιεπίτευκτος. ἐκκλησία . . . ἥτις προ-
κάθηται . . . ἀξιεπίτευκτος. Ign. Rom.
Inscr.
- Ἄξιοθαύμαστος. ἀξιοθαύμαστοι ἄγιοι.
Ign. Philad. 5.

- Ἄξιόθεος. τοῦ ἀξιόθεου ὑμῶν ἐπίσκοπον. Ign. Magn. 2. ἐκκλησία . . . ἀξιόθεῳ. Trall. Inscr. ἐκκλησία . . . ἥτις προκάθηται . . . ἀξιόθεος. Rom. Inscr. ὑμῶν τὰ ἀξιόθεα πρόσωπα. 1. Ἀσπάζομαι τὸν ἀξιόθεον ἐπίσκοπον. Smyrn. 12.
- Ἄξιωμακάριστος. τῇ ἐκκλησίᾳ τῇ ἀξιωμακάριστῳ. Ign. Eph. Inscr. Παύλου . . . τοῦ ἀξιωμακάριστου. 12. ἐκκλησία . . . ἥτις προκάθηται . . . ἀξιωμακάριστος. Rom. Inscr. δι' Ἐφεσίων τῶν ἀξιωμακάριστων. 10.
- Ἄξιονόμαστος. Τὸ γὰρ ἀξιονόμαστον ὑμῶν πρεσβυτέριον. Ign. Eph. 4.
- Ἄξιόπιστος. λύκοι ἀξιόπιστοι. Ign. Philad. 2. Οἱ δοκοῦντες ἀξιόπιστοι εἶναι. Polyc. 3. κὰν ἀξιόπιστος ἦ. Fragm. ix.
- Ἄξιόπλοκος. ἀξιόπλοκου πνευματικοῦ στεφάνου τοῦ πρεσβυτερίου. Ign. Magn. 13.
- Ἄξιπρεπής. τοῦ ἀξιπρεπεστάτου ἐπίσκοπου. Ign. Magn. 13. τῇ ἐκκλησίᾳ . . . ἥτις προκάθηται . . . ἀξιπρεπής. Rom. Inscr.
- *Ἄξιος. τίνα καρπὸν ἄξιον οὐ ἡμῖν αὐτὸς ἔδωκεν; Clem. II 1. ἀξίους οὖσι τοιοῦτον ἐπίσκοπον κεκτήσθαι. Ign. Eph. 1. ὁ Θεοῦ ἄξιος καὶ ὑμῶν. 2. εἰάνπερ ἄξιος ᾖ. ib. et Magn. 12. πρεσβυτέριον, τοῦ Θεοῦ ἄξιον. Eph. 4. ἂ σιγῶν δὲ πεποίηκεν, ἄξια τοῦ Πατρὸς ἔστιν. 15 πρεσβυτέρων ἄξιων. Magn. 2. ὅθεν οὐκ ἄξιος εἰμι καλεῖσθαι. 14. ἀλλ' οὐκ οἶδα εἰ ἄξιος εἰμι. Trall. 4. ὅθεν καὶ οὐκ ἄξιος εἰμι λέγεσθαι. 13. οὐδὲ γὰρ ἄξιος εἰμι. Rom. 9. πάντες γὰρ εἰσω ἄξιον τοῦ Θεοῦ καὶ ὑμῶν. 10. ἄξιοι γὰρ ἔστε. Smyrn. 9. οὐκ ὦν ἄξιος ἐκείθεν εἶναι. 11. Ἐφάνη μοι οὖν ἄξιον πράγμα ib. ἵνα τὰ ἄκεπτα ὑμῶν ἄξια κομίσηθε. Polyc. 6. ὡς ἄξιον ὦν. 8. ἀξίους, τοῦ ἀπολογεῖσθαι αὐτοῖς. Mart. Polyc. 10.
- Ἄξιον. ἀξιώσωμεν συγγνώμην. Clem. I 51. ἐάντων ἐξαλειφθῆναι μετ' αὐτῶν ἀξιοῖ. 53. ἠξίωσεν τὸν παντεπόπτην Δεσπότην. 55. οἷς καὶ ἀγαλλιώμαι ὅτι ἠξιώθην. Ign. Eph. 9. ὡσπερ ἠξιώθην εἰς τιμὴν Θεοῦ εὑρεθῆναι. 21. ἠξιώθην ἰδεῖν ὑμᾶς διὰ Δάμα. Magn. 2. εἰς τὸ ἀξιωθῆναι τὴν ἐν Συρίᾳ ἐκκλησίαν. 14. τοῦ ἀξιωθῆναι με εἰς τέλος εἶναι. Rom. 1. ὅς καὶ μαρτυρίον ἠξίωτο. Fragm. i. ἠξιώωντο τῆς τοῦ Θεοφόρου συντυχίας. Mart. Ign. 6. Σὲ μὲν καὶ λόγον ἠξίωσα. Mart. Polyc. 10. ἠξίωσάς με τῆς ἡμέρας. 14. ἠξίωσατε διὰ πλειόνων δηλωθῆναι ὑμῖν. 20.
- Ἄξιος. εἰ μὴ ἄξιος αὐτοῦ πολιτευόμενοι. Clem. I 21. ἀξίως τῆς ἐντολῆς . . . περιπατεῖν. Polyc. Phil. 5. εἰ μὴ πολιτευσώμεθα ἀξίως αὐτοῦ. ib. τοὺς δὲ μάρτυρας . . . ἀγαπῶμεν ἀξίως. Mart. Polyc. 17.
- *Ἄοκνος. ὃν ἀγαπητὸν λίαν ἔχετε καὶ ἄοκνον. Ign. Polyc. 7. ὑμῶν τὴν ἄοκνον ἀγάπην. ib.
- Ἄοκνος. ἀοκνῶς προσέλθωμεν τῷ θελήματι αὐτοῦ. Clem. I 33.
- Ἄοράτος. ἵνα . . . τοῦ ἀοράτου δῶ τὴν ἐπίγνωσιν. Clem. Fragm. viii. ἐπίσκοπον . . . τὸν ἀοράτον παραλογίζεται. Ign. Magn. 3. ὀρατά τε καὶ ἀοράτα. Trall. 5. τῶν ὀρατῶν καὶ ἀοράτων. Rom. 5. οἱ ἄρχοντες ὀρατοὶ τε καὶ ἀοράτοι. Smyrn. 6. τὰ δὲ ἀοράτα αἶτει ἵνα σοι φανερωθῇ. Polyc. 2. προσδόκα . . . τὸν ἀοράτον. 3.
- Ἄοργητος. νοήσωμεν πῶς ἀοργητος ὑπάρχει. Clem. I 19. ἐπιγνοῦς . . . τὸ ἀοργητον αὐτοῦ. Ign. Philad. 1.
- Ἄπαγγέλλειν. ὅπως θάττον . . . εἰρήνην καὶ ὁμόνοιαν ἀπαγγέλλωσιν. Clem. I 59. ἀπηγγέλη μοι εἰρηνεύειν τὴν ἐκκλησίαν. Ign. Philad. 10.
- Ἄπάγειν. δεδεμένος εἰς Ῥώμην ἀπάγομαι. Ign. Eph. 21. εἰς παντελῆ ὄλεθρον ἀπάγουσιν ἐαυτοῦς. Fragm. i. ἀπαχθησόμενος πρὸς βορᾶν. Mart. Ign. 2. ἡμεῖς μὲν ἄκουτες ἀπηγόμεθα. 5. ἀπήχθη μετὰ σπουδῆς εἰς τὸ ἀμφιθέατρον. 6.
- Ἄπαθής. πρῶτον παθητὸς, καὶ τότε

- ἀπαθής. Ign. Eph. 7. τὸν ἀπαθῆ,
τὸν δι' ἡμᾶς παθῆτόν. Polyc. 3.
- Ἀπαιδευτος. μωροί, καὶ ἀπαιδευτοί.
Clem. I 39.
- Ἀπαιτεῖν. Ὁ καιρὸς ἀπαιτεῖ σε. Ign.
Polyc. 2.
- Ἀπαλλάσσειν. οὕτως ἀπῆλλάγη τοῦ
κόσμου. Clem. I 5. τοῦ . . . ἀνό-
μου βίου αὐτῶν ἀπαλλαγῆναι. Mart.
Polyc. 3.
- Ἀπαλλοτριοῦν. Ζῆλος ἀπῆλλοτριώσεν
γαμετὰς ἀνδρῶν. Clem. I 6.
ἀπαλλοτριώσας ἡμᾶς τοῦ καλῶς
ἔχοντος. 14.
- Ἀπαρνεῖσθαι. τελείως αὐτὸν ἀπήρη-
ται. Ign. Smyrn. 5.
- Ἀπαρτίειν. τὸ συγγενικὸν ἔργον τε-
λείως ἀπῆρτίσατε. Ign. Eph. 1.
οὕτω ἀπῆρτίσμαι ἐν Ἰησοῦ Χριστῷ.
3, τὸ παρὰ Θεοῦ ἀπῆρτισμένον. 19.
ἢ προσευχὴ ὑμῶν . . . με ἀπαρτίσει.
Philad. 5. ὅταν αὐτῷ ἀπαρτίσητε.
Polyc. 7. τὸν ἴδιον κληρὸν ἀπαρ-
τίση. Mart. Polyc. 6.
- Ἀπαρτίσμα. τὸ δὲ εὐαγγέλιον ἀπαρ-
τίσμα ἐστὶν ἀφθαρσίας. Ign. Phi-
lad. 9.
- Ἀπαρχή. ἥς τὴν ἀπαρχὴν ἐποιήσατο
τὸν Κύριον. Clem. I 24. κηρύσ-
σοντες, καθέστανον τὰς ἀπαρχὰς
αὐτῶν. 42.
- Ἀπάτη. Οὗτος (αἰὼν) λέγει μοιχείαν
. . . καὶ ἀπάτην. Clem. II 6.
- Ἀπαύγασμα. ὅς ὦν ἀπαύγασμα τῆς
μεγαλωσύνης αὐτοῦ. Clem. I 36.
- Ἀπειθεῖν. εἰς τὸ πληροφορηθῆναι τοὺς
ἀπειθοῦντας. Ign. Magn. 8. ἀπὸ
τῶν ἀπειθοῦντων αὐτῷ. Polyc.
Phil. 2.
- Ἀπειλεῖν. διωγμὸν ὑπομένειν ἀπειλή-
σαντος. Mart. Ign. 2. Πῦρ ἀπει-
λεῖς. Mart. Polyc. 11.
- Ἀπέιναι. πόρρω ἄπεστιν ἢ δικαιοσύνη.
Clem. I 3. ἀπόντα με καὶ παρόντα
ἠγαπήσατε. Ign. Smyrn. 9. ὅς
καὶ ἀπὼν ὑμῖν ἔγραψεν ἐπιστολάς.
Polyc. Phil. 3.
- Ἀπειρος. Τὸ κύτος τῆς ἀείρου θα-
λάσσης. Clem. I 20.
- Ἀπελεύθερος. ἀπελεύθερος Ἰησοῦ.
Ign. Rom. 4.
- Ἀπέναντι. ἀπέναντι . . . Θεοῦ ἐσμέν
ὀφθαλμῶν. Polyc. Phil. 6.
- Ἀπέραντος. Ὁκεανὸς ἀνθρώποις ἀπέ-
ραντος. Clem. I 20.
- Ἀπερίσπαστος. ἀπερισπαστῶ διανοία.
Ign. Eph. 20.
- Ἀπέρχασθαι. Ποῖ οὖν τις ἀπέλθη;
Clem. I 28. Ἡ προσευχὴ ὑμῶν
ἀπῆλθεν ἐπὶ τὴν ἐκκλησίαν. Ign.
Smyrn. 11. εἴαν τις ἀπέρχεται εἰς
Συρίαν. Polyc. Phil. 13. εἰς ἕτερον
χωρίον ἀπελθεῖν. Mart. Polyc. 7.
- Ἀπέχειν. ἀλλοτρίας δὲ βοτάνης ἀπέ-
χεσθαι. Ign. Trall. 6. Ἀπέχεσθε
τῶν κακῶν βοτανῶν. Philad. 3.
Εὐχαριστίας καὶ προσευχῆς ἀπέ-
χονται. Smyrn. 6. Πρέπον οὖν
ἐστὶν ἀπέχεσθαι τῶν τοιούτων. 7.
ἀπεχόμενοι πάσης ἀδικίας. Polyc.
Phil. 2. Διὸ δεῖν ἀπέχεσθαι ἀπὸ
πάντων τούτων. 5. ἀπεχόμενοι
πάσης ὀργῆς. 6. ἀπεχόμενοι τῶν
σκανδάλων. ib. οὐ μακρὰν ἀπέχον
ἀπὸ τῆς πόλεως. Mart. Polyc. 5.
- Ἀπεχθής. μακρὰν ἐστὶ τῶν ἀπεχθῶν.
Clem. Fragn. iv.
- Ἀπηρής. τὸ πῦρ . . . τῶν ἀπηρῶν βασι-
μιστῶν. Mart. Polyc. 2.
- Ἀπιέναι. ἢ ἡμέρα ἄπεισιν. Clem. I
24. ἄπειμι οὐ εἴαν βούλησθε. 53.
- Ἀπικραντος. Πνεῦμα ἔδωκεν . . . ἀπί-
κραντον. Clem. Fragn. viii.
- Ἀπιστεῖν. σκάνδαλον τοῖς ἀπιστοῦσιν.
Ign. Eph. 18.
- Ἀπιστία. ὥσπερ οὐδὲ ἡ πίστις τὰ τῆς
ἀπιστίας, οὐδὲ ἡ ἀπιστία τὰ τῆς
πίστεως. Ign. Eph. 8.
- Ἀπιστος. οἱ ἄπιστοι τοῦ κόσμου τού-
του. Ign. Magn. 5. τινὲς ἄθει
ὄντες, τουτέστιν ἄπιστοι. Trall.
10. ὥσπερ ἄπιστοι τινες λέγουσι.
Smyrn. 2. Τὰ δὲ ὀνόματα αὐτῶν,
ὄντα ἄπιστα. 5. διαφορὰ μεταξὺ
τῶν ἀπίστων καὶ τῶν ἐκλεκτῶν.
Mart. Polyc. 16.
- Ἀπλοῦς. τοῖς προσερχομένοις αὐτῷ
ἀπλῆ διανοία. Clem. I 23.
- Ἀπλῶς. τὰς προσευχὰς ἡμῶν ἀπλῶς
ἀναφέρειν. Clem. II 2.
- Ἀποβαίνειν. Τῷ δὲ κατ' εὐχὴν ἀπέ-
βαιεν. Mart. Ign. 5.

- Ἀποβάλλειν. οὐ δικαίως νομίζομεν ἀποβαλέσθαι τῆς λειτουργίας. Clem. I 44. τῆς ἐπίσκοπῆς ἀποβάλωμεν. ib. δικαίους ἀποβεβλημένους. 45. μή τινα τῶν ὀλιγοψύχων . . . ἀποβάλλη. Mart. Ign. I.
- Ἀποδεικνύειν. τὸ ἀκέραιον τῆς πραύτητος αὐτῶν βούλημα ἀποδειξάτωσαν. Clem. I 21. πρεσβυτέροις καὶ διακόνους, ἀποδεδειγμένοις ἐν γνώμῃ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ign. Philad. Inscr.
- Ἀποδέχσθαι. Ἀποδεξάμενος ἐν Θεῷ τὸ πολυαγαπήτόν σου ὄνομα. Ign. Eph. I. Ἀποδεξάμενος οὖν τὴν κατὰ Θεὸν εὐνοίαν. Trall. I. Ἀποδεχόμενός σου τὴν ἐν Θεῷ γνώμην. Polyc. I.
- Ἀποδημεῖν. τῆς σαρκὸς ἀπεδήμουν οἱ μάρτυρες. Mart. Polyc. 2.
- Ἀποδιδόναι. τὰς χάριτας αὐτοῦ ἀποδοῖ τοῖς προσερχομένοις αὐτῷ. Clem. I 23. τὰς ἀντιμισθίας ἀποδιδόναι ἐκάστῳ. II 11. Εἰ γὰρ τὸν μισθὸν . . . ὁ Θεὸς εὐθέως ἀπεδίδου. Fragn. iii. ἀποδοῦναι δὲ τὸν μισθὸν ταῖς ἐκκλησίαις. Mart. Ign. 4.
- Ἀποδιδράσκειν. Διὰ ζήλους . . . Ἰακῶβ ἀπέδρα. Clem. I 4. ἢ ποῦ ἀποδράση, ἀπὸ τοῦ τὰ πάντα ἐμπεριέχοντος; 28.
- Ἀποδιυλίζεσθαι. ἀποδιυλισμένοι ἀπὸ παντὸς ἄλλοτριου χρώματος. Ign. Rom. Inscr. Οὐχ ὅτι παρ' ὑμῖν μερισμὸν εἶρον, ἀλλ' ἀποδιυλισμένον (αἰ. ἀποδιυλισμόν). Philad. 3.
- Ἀποδοκιμάζεσθαι. ἐὰν ἀποδοκιμασθῶ, ἐμίσσησατε. Ign. Rom. 8.
- Ἀποθνήσκειν. πρὸς ἀπόλυσιν τοῦ ἀποθανεῖν αὐτό. Clem. I 25. Εἰ οὖν οἱ κατὰ σάρκα ταῦτα πράσσοντες ἀπέθανον. Ign. Eph. 16. ἀντίδοτος τοῦ μὴ ἀποθανεῖν. 20. τὸ ἀποθανεῖν εἰς τὸ αὐτοῦ πάθος. Magn. 5. τὸν δι' ἡμᾶς ἀποθανόντα. Trall. 2. ἵνα . . . τὸ ἀποθανεῖν ἐκφύγητε. ib. κἀκεῖ τὸ ἀποθανεῖν. 6. ἀληθῶς ἐσταυρώθη καὶ ἀπέθανεν. 9. δωρεὰν οὖν ἀποθνήσκω. 10. παρ' αὐτὰ ἀποθνήσκει.
11. ἐκὰν ὑπὲρ Θεοῦ ἀποθνήσκω. Rom. 4. ἀποθανεῖν εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν. 6. Ἐκεῖνον ζητῶ, τὸν ὑπὲρ ἡμῶν ἀποθανόντα. ib. μὴ θελήσῃ μοι ἀποθανεῖν. ib. ἐρῶν τοῦ ἀποθανεῖν. 7. συζητοῦντες ἀποθνήσκουσιν. Smyrn. 7. ἀλλὰ τὸν ὑπὲρ ἡμῶν ἀποθανόντα. Polyc. Phil. 9.
- Ἀποκαθίσταναι. ἐπὶ τὴν . . . ἡμῶν ἀγνὴν ἀγωγὴν ἀποκαταστήσῃ ἡμᾶς. Clem. I 48. ἀποκατεστήθη αὐτοῖς τὸ ἴδιον σωματικόν. Ign. Smyrn. 11.
- Ἀποκαλεῖν. Θεοφόρον ἀποκαλεῖ κακοδαίμονα. Mart. Ign. 2. κακὸν με πρὸς τοὺς δαίμονας ἀποκαλεῖς. ib.
- Ἀποκαλύπτειν. ἐὰν ὁ Κύριός μοι ἀποκαλύψῃ. Ign. Eph. 20.
- Ἀποκάλυψις. κατὰ ἀποκάλυψιν φανερώσαντός μοι. Mart. Polyc. 22.
- Ἀποκομίζειν. τὰ παρ' ὑμῶν ἀποκομίσῃ γράμματα. Polyc. Phil. 13. ἄτινα εἰς τὴν Ἀντιόχειαν ἀπεκομίσθη. Mart. Ign. 6.
- Ἀποκρίνεσθαι. ἀπεκρίθησάν μοι, ὅτι πρόκειται. Ign. Philad. 8. Ἰγνάτιος ἀπεκρίνατο. Mart. Ign. 2. Ὅ δὲ τὰ μὲν πρῶτα οὐκ ἀπεκρίνατο αὐτοῖς. Mart. Polyc. 8. ἀπεκρίνατο. Εἰ κενοδοξεῖς. 10.
- Ἀποκτείνειν. ἀπεκτάνθησαν ὑπὸ τῶν μαρῶν. Clem. I 45.
- Ἀπολαμβάνειν. ἵνα τὴν αἰώνιον ζωὴν ἀπολάβωμεν. Clem. II 8. ἐν ταύτῃ τῇ σαρκὶ ἀποληψόμεθα τὸν μισθόν. 9. ἀπολήψεται τὰ ἀγαθὰ. 11. τὴν πολυπληρίαν ὑμῶν . . . ἀπειλήφα ἐν Ὁησίμῳ. Ign. Eph. 1. ὃν ἐξεμπλάριον τῆς ἀφ' ὑμῶν ἀγάπης ἀπέλαβον. 2. εἰς τὸ τὸν κληρὸν μου ἀνεμποδίστως ἀπολαβεῖν. Rom. 1. ἀπέλαβον τὸ ἴδιον μέγεθος. Smyrn. 11. ἀποληψόμεθα καὶ τὸν μέλλοντα (αἶωνα). Polyc. Phil. 5. τὸν τῆς ἀφθαρσίας στέφανον ἀπολαβόν. Mart. Polyc. 19.
- Ἀπολαύειν. ἀπολαύσωμεν τῶν δι' ἡμᾶς γενομένων. Clem. Fragn. ix.
- Ἀπόλαυσις. πηγὰὶ πρὸς ἀπόλαυσιν καὶ ὑγίειαν δημιουργηθεῖσαι. Clem.

- I 20. προηρημένοι μάλλον τὴν ἐνθάδε ἀπόλαυσιν. II 10. ἡλί-
 κην ἔχει βάσανον ἢ ἐνθάδε ἀπόλαυ-
 σις. ib.
- Ἀπολείπειν. ἐν τῷ ἀπολείπειν ἕκαστον
 τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ. Clem. I 3.
 ἀπολείπωμεν τὰς κενὰς καὶ ματαί-
 ας φροντίδας. 7. ἀπολιπόντες τὴν
 ματαιοπονίαν. 9. ἀπολείπωμεν
 φαύλων ἔργων μαρὰς ἐπιθυμίας.
 28. ἀπολιπόντες τὴν κενὴν μα-
 ταιολογίαν. Polyc. Phil. 2. ἀπο-
 λείποντες τὴν ματαιότητα τῶν πολ-
 λῶν. 7.
- Ἀπολέσθαι. ἐβυθίσθησαν εἰς θάλασ-
 σαν. . . καὶ ἀπόλωντο. Clem. I 51.
 τὸ δωδεκάφυλον τοῦ Ἰσραὴλ μέ-
 λον ἀπολέσθαι. 55. ἀπολλυμέ-
 νους ἡμᾶς ἔσωσεν. II 1. δεῖ τοὺς
 ἀπολλυμένους σώζειν. 2. ὁ Χρι-
 στὸς ἠθέλησεν σώσαι τὰ ἀπολλύ-
 μενα. ib. καλέσας ἡμᾶς ἦδη ἀπολ-
 λυμένους. ib. τί μωρῶς ἀπολλύ-
 μεθα; Ign. Eph. 17. ἵνα μὴ ἐν
 καυχῇσει ἀπόλωμαι. Trall. 4. Οὐ-
 δὲν ὑμῖν οὐ μὴ ἀπολείται. Smyrn.
 10. εἴαν καυχῆσθαι, ἀπόλετο.
 Polyc. 5. ἵνα κακῶς ἀπολῶνται.
 Mart. Ign. 2. ἀπολέσθαι τὸν δί-
 καιον. 6.
- Ἀπολογείσθαι. ἀξίους, τοῦ ἀπολογεῖ-
 σθαι αὐτοῖς. Mart. Polyc. 10.
- Ἀπολύειν. Ὁμοσον, καὶ ἀπολύω σε.
 Mart. Polyc. 9.
- Ἀπόλυσις. πρὸς ἀπόλυσιν τοῦ ἀπο-
 θανεῖν. Clem. I 25.
- Ἀπονέμεν. τιμὴν τὴν καθήκουσαν ἀ-
 πονέμεντες. Clem. I 1. πᾶσαν
 ἐντροπὴν αὐτῷ ἀπονέμεν. Ign.
 Magn. 3. τιμὴν κατὰ τὸ προσ-
 ἦκον. . . ἀπονέμεν. Mart. Polyc. 10.
- Ἀπόνοια. εἰς τοσοῦτον ἀπονοίας ἐξέ-
 καυσαν. Clem. I 1. εἰς τοσαύτην
 ἀπόνοιαν ἐρχόμεθα. 46.
- Ἀποπίπτειν. ἀποπίπτωμεν τῆς ὁδοῦ
 τῆς δικαίας. Clem. II 5.
- Ἀποπλανᾶν. ἐπιστρέφοντες τὰ ἀπο-
 πεπλανημένα. Polyc. Phil. 6. ἀ-
 ποπλανᾶσι κενὸς ἀνθρώπους. ib.
- Ἀπορρίπτειν. ἀπορρίψαντες ἀφ' ἑαυ-
 τῶν πᾶσαν ἀδικίαν. Clem. I 35.
- Ἀποστάζειν. πνευματικὴν . . . ἀποστα-
 ζόντων χάριν. Mart. Ign. 4.
- Ἀποστέλλειν. Τοὺς δὲ ἀπεσταλμένους
 ἀφ' ἡμῶν Clem. I. 59. Βούρρου,
 ὃν ἀπεστείλατε μετ' ἐμοῦ. Ign.
 Smyrn. 12.
- Ἀποστερεῖν. τίς ἀποστερηθῆ, τίς ἀθε-
 τηθῆ; Ign. Eph. 10.
- Ἀποστολικός. ἐν ἀποστολικῷ χαρακ-
 τήρι. Ign. Trall. Inscr. ἀνὴρ ἦν
 τοῖς πᾶσι ἀποστολικός. Mart.
 Ign. 1. διδάσκαλος ἀποστολικός.
 Mart. Polyc. 16.
- Ἀπόστολος. Λάβωμεν πρὸ ὀφθαλμῶν
 ἡμῶν τοὺς ἀγαθοὺς ἀποστόλους.
 Clem. I 5. Οἱ ἀπόστολοι ἡμῖν
 εὐηγγελίσθησαν. 42. οἱ ἀπόστο-
 λοι ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ. ib. οἱ ἀπό-
 στολοι ἡμῶν ἔγνωσαν. 44. τοῦ
 μακαρίου Παύλου τοῦ Ἀποστόλου.
 47. προσεκλίθητε γὰρ Ἀποστό-
 λοις μεμαρτυρημένοις. ib. ὁ μέγας
 ἀπόστολος Κλήμης. Fragm. x. οἱ
 καὶ τοῖς ἀποστόλοις πάντοτε συνή-
 νησαν. Ign. Eph. 11. εἰς τόπον
 συνεδρίου τῶν ἀποστόλων. Magn.
 6. ὁ Κύριος ἄνευ τοῦ Πατρὸς
 οὐδὲν ἐποίησεν, . . . οὔτε δι' ἑαυτοῦ,
 οὔτε διὰ τῶν ἀποστόλων. 7. τοῖς
 δόγμασιν τοῦ Κυρίου καὶ τῶν ἀπο-
 στόλων. 13. Ὑποτάγητε . . . ὡς οἱ
 ἀπόστολοι τῷ Χριστῷ. ib. τῷ
 πρεσβυτερίῳ ὡς τοῖς ἀποστόλοις.
 Trall. 2. ὡς σύνδεσμον ἀποστό-
 λων. 3. ἵνα ὢν κατάκριτος ὡς
 ἀπόστολος ὑμῖν διατάσσωμαι. ib.
 τῶν διαταγμάτων τῶν ἀποστόλων. 7.
 εἰς τιμὴν . . . τῶν ἀποστόλων. 12.
 ἐκεῖνοι ἀπόστολοι, ἐγὼ κατάκριτος.
 Rom. 4. τοῖς ἀποστόλοις ὡς
 πρεσβυτερίῳ ἐκκλησίας. Philad. 5.
 αὐτὸς ὢν θύρα . . . δι' ἧς εἰσέρχονται
 . . . οἱ ἀπόστολοι. 9. ἀκολουθεῖτε
 . . . τῷ πρεσβυτερίῳ ὡς τοῖς ἀπο-
 στόλοις. Smyrn. 8. τῆς διαδοχῆς
 τῶν ἀποστόλων. Fragm. i. οἱ
 εὐαγγελισάμενοι ἡμᾶς ἀπόστολοι.
 Polyc. Phil. 6. καὶ τοῖς λοιποῖς
 ἀποστόλοις. 9. ὁ τοῦ ἀποστόλου
 Ἰωάννου μαθητῆς. Mart. Ign. 1.
 τῷ ἀποστόλῳ σου Παύλῳ δεσμοῖς

- συνδήσας σιδηροῖς. 2. μαθηταὶ τοῦ [ἀγίου] ἀποστόλου Ἰωάννου. 3. κατ' ἴχνος . . . τοῦ ἀποστόλου Παύλου. 5. σὺν τοῖς ἀποστόλοις καὶ πᾶσι δικαίοις ἀγαλιώμενος. Mart. Polyc. 19.
- Ἀποσύρειν. ἀποσυρῆναι τὸ ἀντικλήμιον. Mart. Polyc. 8.
- Ἀποσώζειν. πρὸς τὸν τοῦ εἶναι ἡμᾶς αἴτιον ἀποσώζειν στοργῆν. Clem. Fragn. i.
- Ἀποτάσσεσθαι. ἐκείνος δὲ (αἰὼν) τούτοις ἀποτάσσεται. Clem. II 6. δεῖ δὲ ἡμᾶς τοῦτῳ ἀποταξαμένους. ib. ἀποταξάμενος τῷ βίῳ. Ign. Philad. 11.
- Ἀποτιθέναι. ἀποθέμενοι πᾶσαν ἀλαζονείαν. Clem. I 13. ἀπέθετο αὐτὰς εἰς τὴν σκηνήν. 43. ἀποθέμενοι τὴν . . . τῆς γλώσσης ἡμῶν αὐδάειαν. 57. ἀποθέμενοι ἐκείνο ὃ περικείμεθα νέφος. II 1. ἀποθέμενος ἑαυτῷ πάντα τὰ ἱμάτια. Mart. Polyc. 13. ἀπεθέμεθα ὄπῳ καὶ ἀκόλουθον ἦν. 18.
- Ἀπότομος. μὴ ἀπότομοι ἐν κρίσει. Polyc. Phil. 6.
- Ἀποτυγχάνειν. Οἱ δὲ ἀποτυχόντες τοῦ πείσαι. Mart. Polyc. 8.
- Ἀποφαίνεσθαι. Τραϊανὸς ἀπεφήνατο. Mart. Ign. 2.
- Ἀπόφασις. οἱ τῇ δεσποτικῇ ἀποφάσει χρῆσάμενοι. Ign. Fragn. i. ὁ ἅγιος μάρτυς ἐπακούσας τῆς ἀποφάσεως. Mart. Ign. 2.
- Ἀποφέρεσθαι. καὶ βραβεῖον ἀναντίρρητον ἀπενηνεγμένον. Mart. Polyc. 17.
- Ἀπροσδεῖς. Ἀπροσδεῖς . . . ὁ Δεσπότης ὑπάρχει τῶν ἀπάντων. Clem. I 52.
- Ἀπροσκόπως. τὴν λειτουργίαν αὐτῶν ἀπροσκόπως ἐπιτελοῦσιν. Clem. I 20.
- Ἀπροσωπολήπτως. ἀπροσωπολήπτως γὰρ πάντα ἐποιεῖτε. Clem. I 1.
- Ἀπτεσθαι. τινῶν δειλανόμενα οὐχ ἤψαντο. Ign. Rom. 5. Καὶ εὐθὺς αὐτοῦ ἤψαντο. Smyrn. 3. ὅστις τάχῃον τοῦ χρωτὸς αὐτοῦ ἄψηται. Mart. Polyc. 13.
- Ἀπόλεια. θεασάμενος ἐν ἡμῖν πολλὴν πλάνην καὶ ἀπόλειαν. Clem. II 1.
- Ἀργεῖν. ἀργήσωμεν ἀπὸ τῆς ἀγαθοποιίας; Clem. I 33.
- Ἀργός. μὴ ἀργοὺς . . . ἐπὶ πᾶν ἔργον ἀγαθόν. Clem. I 34.
- Ἄργυρος. προσκυνούντες . . . χρυσὸν καὶ ἄργυρον. Clem. II 1. ἄργυρος ἐν καμίνῳ πυρούμενος. Mart. Polyc. 15.
- Ἄρῃσκειν. κατὰ πάντα τρόπον πᾶσιν ἀρῃσκειν. Ign. Trall. 2. Θεῷ ἀρῃσαι, ὡσπερ καὶ ἀρῃσκετε. Rom. 2. Ἄρῃσκετε ᾧ στρατεύεσθε. Polyc. 6. μηδὲν ἀνεπιτήδευτον ἔχειν τῶν ἀρῃσκόντων Θεῷ. Fragn. vii.
- Ἄρετή. καὶ διώξωμεν μᾶλλον τὴν ἀρετὴν. Clem. II 10.
- Ἄριθμός. τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐκλεκτῶν αὐτοῦ. Clem. I 2. εὐρεθῆναι ἐν τῷ ἀριθμῷ τῶν υπομενόντων αὐτόν. 35. μέρος ἐν ἀριθμῷ τῶν μαρτύρων σου. Mart. Polyc. 14.
- Ἄρκειν. τοῖς ἐφοδίοις τοῦ Θεοῦ ἀρκοῦμενοι. Clem. I 1. τίς ἀρκεῖ, ὡς ἔδει, εἰπεῖν; 49. τοῖς συμβίοις ἀρκεῖσθαι σαρκὶ καὶ πνεύματι. Ign. Polyc. 5.
- Ἄρμα. τὰ τε ἄρματα καὶ οἱ ἀναβάται αὐτῶν. Clem. I 51.
- Ἄρμόζειν. τὰ πρὸς τὴν πυρὰν ἡρμοσμένα ὄργανα. Mart. Polyc. 13.
- Ἄρνεῖσθαι. τὸ μὴ ἀρνεῖσθαι δι' οὐδ' ἐγνωμεν αὐτόν. Clem. II 3. οἱ τινες ἀρνοῦνται. Ign. Magn. 9. Ὅν τινες ἀγνοοῦντες ἀρνοῦνται, μᾶλλον δὲ ἠρνήθησαν ὑπ' αὐτοῦ. Smyrn. 5. ἔπειθεν ἀρνεῖσθαι. Mart. Polyc. 9.
- Ἄρνησις. εἰς ἄρνησιν αὐτοὺς τρέψῃ. Mart. Polyc. 2.
- Ἄρραβῶν. τῷ ἀρραβῶνι τῆς δικαιοσύνης ἡμῶν. Polyc. Phil. 8.
- Ἄρσενοκοίτης. οὔτε ἀρσενοκοῖται βασιλείαν Θεοῦ κληρονομήσουσι. Polyc. Phil. 5.
- Ἄρσην. τὸ ἄρσεν μετὰ τῆς θηλείας. οὔτε ἄρσεν οὔτε θῆλυ. Clem. II 12 bis.
- Ἄρτηρία. μέχρι τῶν ἔσω φλεβῶν καὶ ἀρτηριῶν. Mart. Polyc. 2.

- "Αρτι διαδεξαμένου την Ῥωμαίων ἀρχὴν Mart. Ign. 1.
- "Αρτος. λαμβάνει τὸν ἄρτον τοῦ ἔργου. Clem. I 34. ὑστερεῖται τοῦ ἄρτου τοῦ Θεοῦ. Ign. Eph. 5. ἕνα ἄρτον κλώντες. 20. ἵνα καθαρὸς ἄρτος εὐρεθῶ τοῦ Χριστοῦ. Rom. 4. "Αρτον Θεοῦ θέλω, ἄρτον οὐράνιον, ἄρτον ζωῆς. 7. ὡς ἄρτος ὀπτώμενος. Mart. Polyc. 15.
- 'Αρχαϊκός. Κλήμης ἀρχαϊκώτερος. Clem. Fragm. vii.
- 'Αρχαῖος. ἵνα τῶν ἀρχαίων ὑποδειγμάτων πανσώμεθα. Clem. I 5. τὴν . . . ἀρχαίαν Κορωθίων ἐκκλησίαν. 47. εἴν μὴ ἐν τοῖς ἀρχαίοις εὐρω. Ign. Philad. 8. ἐξ ἀρχαίων καταγγελλομένη χρόνων. Polyc. Phil. I.
- "Αρχεῖν. καὶ ἄρχεῖν ἐαυτῶν μὴ ἐπισταμένοις. Ign. Fragm. iv. τοῖς κατ' ἐπιστήμην ἄρχουσιν. ib.
- 'Αρχεῖον. Ἐμοὶ δὲ ἀρχεῖα ἔστιν Ἰησοῦς Χριστὸς, τὰ ἄθικτα ἀρχεῖα ὁ σταυρὸς αὐτοῦ. Ign. Philad. 8.
- 'Αρχέσθαι. ἧς ἠρέξάμην οικονομίας. Ign. Eph. 20. νῦν ἀρχομαί μαθητῆς εἶναι. Rom. 5. τοῦτον ἄρξωνται σέβεσθαι. Mart. Polyc. 17.
- 'Αρχή. τὸν ἐξ ἀρχῆς παραδοσθένον ἡμῖν τῆς εἰρήνης σκόπον. Clem. I 19. ἀνατυλίξωμεν τὰ ἀπ' ἀρχῆς γενόμενα. 31. ἐν ἀρχῇ τοῦ Εὐαγγελίου. 47. Νῦν γὰρ ἀρχὴν ἔχω τοῦ μαθητεύεσθαι. Ign. Eph. 3. ἧτις ἔστιν ἀρχὴ ζωῆς καὶ τέλος. 14. ἀρχὴ μὲν πίστις. ib. Ἄρχῃν δὲ ἐλάμβανεν τὸ παρά Θεῷ ἀπρητισμένον. 19. ἐν ἀρχῇ καὶ ἐν τέλει. Magn. 13. ἡ μὲν γὰρ ἀρχὴ εὐοικονόμητός ἐστιν. Rom. 1. Τοὺς δὲ μερισμοὺς φεύγετε, ὡς ἀρχὴν κακῶν. Smyrn. 8. Ἄρχῃ δὲ πάντων χαλεπῶν. Polyc. Phil. 4. τὸν ἐξ ἀρχῆς ἡμῖν παραδοθέντα λόγον. 7. τὴν Ῥωμαίων ἀρχὴν. Mart. Ign. 1. ἀρχαῖς καὶ ἐξουσίαις ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τεταγμέναις. Mart. Polyc. 10. τὴν ἀπ' ἀρχῆς ἀνεπιληπτου πολιτεῖαν. 17.
- 'Αρχηγός. μυσσαροῦ ζήλους ἀρχηγοῖς. Clem. I 14. οἵτινες ἀρχηγοὶ τῆς στάσεως . . . ἐγενήθησαν. 51.
- 'Αρχιερεύς. τὸν ἀρχιερέα τῶν προσφορῶν. Clem. I 36. Τῷ γὰρ ἀρχιερεῖ ἴδια λειτουργία. 40. μωμοσκοπηθὲν το προσφερόμενον διὰ τοῦ ἀρχιερέως. 41. διὰ τοῦ ἀρχιερέως καὶ προστάτου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. 58. κρείσσον δὲ ὁ ἀρχιερεύς. Ign. Philad. 9. ἐπὶ ἀρχιερέως Φιλίππου. Mart. Polyc. 21.
- 'Αρχοντικός. πῶς συστάσεις τὰς ἀρχοντικές. Ign. Trall. 5.
- "Αρχων. ἐξ αὐτοῦ βασιλεῖς καὶ ἄρχοντες. Clem. I 32. τῆς διδασκαλίας τοῦ ἀρχοντος τοῦ αἰῶνος τούτου. Ign. Eph. 17. ἔλαθεν τὸν ἀρχοντα τοῦ αἰῶνος. 19. τὴν ἐπήρειαν τοῦ ἀρχοντος τοῦ αἰῶνος τούτου. Magn. 1. ὁ ἀρχων τοῦ αἰῶνος τούτου. Trall. 4. et Rom. 7. ἐνέδρας τοῦ ἀρχοντος τοῦ αἰῶνος τούτου. Philad. 6. οἱ ἀρχοντες ὄρατοί τε καὶ ἀόρατοι. Smyrn. 6. ἐντυχεῖν τῷ ἀρχοντι. Mart. Polyc. 17. καταγωνισάμενος τὸν ἀδικὸν ἀρχοντα. 19.
- "Αρωμα. σμύρνης, καὶ τῶν λοιπῶν ἀρωμάτων. Clem. I 25. ἢ ἄλλου τινὸς τῶν τιμιῶν ἀρωμάτων. Mart. Polyc. 15.
- 'ΑΣάλευτος. ἐπὶ τῷ τῆς ἐκκλησίας ἀσαλεύτῳ. Mart. Ign. 1. ἀσάλευτον ἐπιμείναι τῇ πυρᾷ. Mart. Polyc. 13.
- "Ασβεστος. εἰς τὸ πῦρ τὸ ἀσβεστον χωρήσει. Ign. Eph. 16.
- 'ΑΣέβεια. καὶ φύγωμεν τὴν ἀσέβειαν. Clem. II 10. ὁ τῆς ἀσεβείας διδάσκαλος. Mart. Polyc. 12.
- 'ΑΣεβής. ζῆλον . . . ἀσεβῆ ἀνεληφότας. Clem. I 3. τοῖς ἀσεβεῖσι τηρούμενον πῦρ. Mart. Polyc. 11.
- 'ΑΣθένεια. τὸν . . . βοηθὸν τῆς ἀσθενείας ἡμῶν. Clem. I 36.
- 'ΑΣθενής. αἱ ἀσθενεῖς τῷ σώματι. Clem. I 6. συγγένειαν ἀσθενῆ. 10. τὸν ἀσθενῆ, ὁ δὲ ἀσθενῆς ἐντρεπέτω τὸν ἰσχυρόν. 38. ἐπισκεπτόμενοι πάντας ἀσθενεῖς. Polyc. Phil. 6. πληροφῶρησαι τοὺς ἀσθενεῖς ἡμᾶς. Mart. Ign. 7.

- Ἄσθμα. διωκόμενον ἄσθματι πνεῦμα. Clem. Fragm. viii.
- Ἀσιάρχης. τὸν Ἀσιάρχην Φίλιππον. Mart. Polyc. 12.
- Ἀσκέιν. ἐμπορίαν ἡσκούμεν. Clem. Fragm. iii. ἀνεπίληπτον ἀσκέισθαι βίον. Ign. Fragm. vii. ἀσκέιν πᾶσαν ἵπομονήν. Polyc. Phil. 9.
- Ἀσκησις. τῶν μελλόντων ἀσκησίν τε καὶ ἐτοιμασίαν. Mart. Polyc. 18.
- Ἀσπάζεσθαι. ἐν ᾧ ἀσπάζομαι τὴν ἐκκλησίαν. Ign. Magn. Inscr. Ἀσπάζονται ὑμᾶς Ἐφέσιοι. 15. αἱ λοιπαὶ δὲ ἐκκλησίαι . . . ἀσπάζονται ὑμᾶς. ib. ἦν καὶ ἀσπάζομαι ἐν τῷ πληρώματι. Trall. Inscr. Ἀσπάζομαι ὑμᾶς ἀπὸ Σμύρνης. 12. Ἀσπάζεται ὑμᾶς ἡ ἀγάπη Σμυρναίων. 13. ἀσπάζομαι ἐν ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ. Rom. Inscr. ἐπιτίθω ὑμᾶς ἀσπᾶσθαι. 1. Ἀσπάζεται ὑμᾶς τὸ ἐμὸν πνεῦμα. 9. ἦν ἀσπάζομαι ἐν αἵματι Ἰησοῦ Χριστοῦ. Philad. Inscr. Ἀσπάζεται ὑμᾶς ἡ ἀγάπη τῶν ἀδελφῶν. 11. et Smyrn. 12. ὄθεν δεδεμένος . . . πάντας ἀσπάζομαι. Smyrn. 11. Ἀσπάζομαι τὸν ἀξιόθεον ἐπίσκοπον. 12. Ἀσπάζομαι τοὺς οἴκους τῶν ἀδελφῶν μου. 13. Ἀσπάζεται ὑμᾶς Φίλων. ib. Ἀσπάζομαι τὸν οἶκον Ταουίας. ib. Ἀσπάζομαι Ἄλκην. ib. Ἀσπάζομαι πάντας ἐξ ὀνόματος. Polyc. 8. ἀσπάζομαι Ἀτταλον. ib. . . . τὸν μέλλοντα καταξιούσθαι. ib. . . Ἄλκην. ib. καὶ πάντας ἀσπασάμενος. Mart. Ign. 6.
- Ἀσπαστός. καὶ ὕλη ἡ τῶν ἀσπαστῶν. Clem. Fragm. iv.
- Ἀσπιλος. Τηρήσατε . . . τὴν σφραγίδα ἀσπιλον. Clem. II 8.
- Ἀστήρ. ἀστέρων τε χοροί. Clem. I 20. Ἀστήρ ἐν οὐρανῷ ἔλαμψεν ὑπὲρ πάντας τοὺς ἀστέρας. Ign. Eph. 18. χορὸς ἐγένετο τῷ ἀστέρει. ib.
- Ἄστρον. Τὰ δὲ λοιπὰ πάντα ἄστρο. Ign. Eph. 19.
- Ἀσύγκριτος. Δάφνον τὸν ἀσύγκριτον. Ign. Smyrn. 13.
- Ἄσύνετος. ἡ ἀσύνετος καὶ ἐσκοτωμένη
- διάνοια ἡμῶν. Clem. I 36. Ἀφρονες καὶ ἀσύνετοι. 39. διὰ τὸ σκληρυνθῆναι αὐτῶν τὰς ἀσύνετους καρδίας. 51.
- Ἀσφάλεια. τῆς ὑμετέρας ἐκ τῶν ἡλῶν ἀσφαλείας. Mart. Polyc. 13.
- Ἀσφαλῆς. τὴν τελείαν καὶ ἀσφαλῆ γνώσιν. Clem. I 1. τὸν ἀσφαλῆ τοῦ ἰδίου βουλήματος θεμέλιον. 33. ἵν' ἀσφαλὲς ἦ καὶ βέβαιον πᾶν ὁ πράσσειται. Ign. Smyrn. 8.
- Ἀσφαλιζέσθαι. ὑπεραγαλλόμενος ἀσφαλιζόμεαι ὑμᾶς. Ign. Philad. 5.
- Ἀσχάλλειν. ἤσχαλλεν δὲ καθ' εαυτόν. Mart. Ign. 1. οἱ μὲν στρατιῶται ὑπὲρ τῆς βραδύτητος ἤσχαλλον. 5.
- Ἀσώματος. οὐδὲν ἀσώματος καὶ δαιμονικοῖς. Ign. Smyrn. 1. δαιμόνιον ἀσώματος. 3.
- Ἀτάκτως. οὐκ εἰκὴ ἢ ἀτάκτως. Clem. I 40.
- Ἀταράχως. ἀταράχως πάντα ἐπιτελοῦντες. Clem. I 48.
- Ἀτενίζειν. Ἀτενίσωμεν εἰς τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ. Clem. I 7. Ἀτενίσωμεν εἰς τοὺς τελείως λειτουργήσαντας. 9. ἀτενίζομαι εἰς τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ. 17. ἀτενίσωμεν εἰς τὸν Πατέρα. 19. ἀτενίζομεν εἰς τὰ ὕψη τῶν οὐρανῶν. 36.
- Ἀτημελεῖν. Var. Lect. Ὁ ἰσχυρὸς μὴ ἀτημελείτω τὸν ἀσθενῆ. Clem. I 38.
- Ἀτιμάζειν. Οἱ δὲ ἀτιμάσαντες αὐτοὺς λυτρωθείσαν. Ign. Philad. 11.
- Ἀτίμητος. θησαυρὸς ἀτίμητος. Mart. Ign. 6.
- Ἄτιμος. ἐπηγέρθησαν οἱ ἄτιμοι ἐπὶ τοὺς ἐντίμους. Clem. I 3.
- Ἄτοπος. Ἄτοπὸν ἐστὶν Χριστὸν Ἰησοῦν λαλεῖν καὶ Ἰουδαίειν. Ign. Magn. 10. οὔτε οἱ ποιῶντες τὰ ἄτοπα. Polyc. Phil. 5.
- Ἄτρεπτος. εἶναι διὰ παντὸς εἰς δόξαν . . . ἄτρεπτον. Ign. Eph. Inscr. Ἀὔγουστος. τουτέστιν Αὔγουστου εἰκάδι τρίτῃ. Ign. Rom. 10. Ἀυθάδεια. θράσος καὶ αυθάδεια . . . τοῖς καταγραμένοις. Clem. I 30. τὴν ἀλάζονα . . . τῆς γλώσσης ἡμῶν αυθάδειαν. 57.

- Αὐθάδης. πρόσωπα προπετῆ καὶ αὐ-
 θάδη. Clem. I 1.
 Αὐθαιρέτως. ἐὰν μὴ αὐθαιρέτως ἔχω-
 μεν τὸ ἀποθανεῖν. Ign. Magn. 5.
 Αὐλίξειν. ἔξω τῆς παρεμβολῆς ἠὲ λῆ-
 σθησαν. Clem. I 4.
 Αὐξείν. ἐκ τοῦ ἐνὸς πλείονα αὐξει.
 Clem. I 24.
 Αὐταρκής. Αὐταρκῆς εἰς σωτηρίαν ἢ
 εἰς Θεὸν ἀνθρώπου ἀγάπη. Clem.
 Fragm. i.
 Αὐτεπαινετος. αὐτεπαινετους γὰρ μισεῖ
 ὁ Θεός. Clem. I 30.
 Αὐτομολεῖν. δέξεται τινα τῶν αὐτομο-
 λούντων ἀπ' αὐτοῦ; Clem. I 28.
 Αὐτόπτης. Τούτων αὐτόπται γενόμενοι.
 Mart. Ign. 7.
 Αὐτός. τὸ αὐτὸ λέγῃτε πάντες περὶ
 τοῦ αὐτοῦ. Ign. Eph. 2.
 Ἄφανής. ἀφανῆς τῷ κόσμῳ γενόμενος.
 Mart. Ign. 3.
 Ἄφανίζεσθαι. πᾶς δεσμός ἠφανίζετο
 κακίας. Ign. Eph. 19.
 Ἄφαρπάζειν. τὴν ἀξίαν τοῦ Υἱοῦ ἀφ-
 αρπάζοντες. Ign. Fragm. i.
 Ἄφεις. αἰτέται ἄφεις τῷ πλήθει.
 Clem. I 53.
 Ἄφθαρσία. τῆς ἀφθαρσίας ἀγῶνα.
 Clem. II 7. ἵνα πνέῃ τῇ ἐκκλη-
 σίᾳ ἀφθαρσίαν. Ign. Eph. 17.
 εἰς τύπον καὶ διδαχὴν ἀφθαρσίας.
 Magn. 6. τὸ δὲ εὐαγγέλιον ἀπάρ-
 τισμὰ ἐστὶν ἀφθαρσίας. Philad. 9.
 τὸ θέμα ἀφθαρσία καὶ ζωὴ αἰώνιος.
 Polyc. 2. ἐν ἀφθαρσίᾳ Πνεύμα-
 τος ἁγίου. Mart. Polyc. 14. τῷ
 τῆς ἀφθαρσίας στεφάνῳ. 17. τὸν
 τῆς ἀφθαρσίας στέφανον ἀπολα-
 βῶν. 19.
 Ἄφθαρτος. ἐκεῖνα δὲ ἀγαπῆσαι, τὰ
 ἀγαθὰ καὶ ἄφθαρτα. Clem. II 6.
 ἀγῶνα τὸν ἄφθαρτον. 7. ὁ καρπὸς
 αὐτῶν ἄφθαρτος. Ign. Trall. 11.
 ἀγάπη ἄφθαρτος. Rom. 7.
 Ἄφίεσαι. εἰς τὸ ἀφεθῆναι ἡμῖν δι'
 ἀγάπης τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν. Clem.
 I 50. Ἄφετέ με θηρίων εἶναι
 βορᾶν. Ign. Rom. 4. Ἄφετέ με
 καθαρὸν φῶς λαβεῖν. 6. Πᾶσιν
 οὖν μετανοοῦσιν ἀφίει ὁ Κύριος.
 Philad. 8. Εἰ οὖν δεόμεθα τοῦ
 Κυρίου, ἵνα ἡμῖν ἀφῆ, ὀφείλομεν
 καὶ ἡμεῖς ἀφίεσαι. Polyc. Phil. 6.
 Ἄφετέ με οὕτως. Mart. Polyc. 13.
 ἀφέντες τὸν ἐσταυρωμένον. 17.
 Ἄφιλάργυρος. Ὅμοιος διακονοῖ ...
 ἀφιλάργυροι. Polyc. Phil. 5.
 Ἄφιλοξενία. ἀπορρίψαντες ἀφ' ἐαν-
 τῶν ... ἀφιλοξενίαν. Clem. I 35.
 Ἄφιστάνα. ἀφεστήκασι γὰρ ἀπὸ τῶν
 δούλων τοῦ Θεοῦ τὰ δαιμόνια. Mart.
 Ign. 2.
 Ἄφορμᾶν. εἰς τοῦπίσω ἀφορμᾶ. Clem.
 I 25.
 Ἄφορμή. μὴ ἀφορμὰς δίδοτε τοῖς
 ἔθνεσιν. Ign. Trall. 8.
 Ἄφροσύνη. ἀποθήμενοι ... ἀφροσύνην.
 Clem. I 13. διὰ τὴν ὑμετέραν
 ἀφροσύνην. 47.
 Ἄφρων. οἱ ἄφρονες ἐπὶ τοὺς φρονί-
 μους. Clem. I 3. Μᾶλλον ἀν-
 θρώποις ἄφροσι ... προσκόψωμεν.
 21. Ἄφρονες καὶ ἀσύντοι. 39.
 ἵνα μὴ δι' ὀλίγους ἄφρονας. Ign.
 Trall. 8.
 Ἄφυπνοῦν. μικρὸν ἀφυπνώσαντες.
 Mart. Ign. 7.
 Ἄχλυσ. καὶ τοιαύτης ἀχλὺς γέμον-
 τες. Clem. II 1.
 Ἄχολος. Τὸ γὰρ ζῶον ... ἄχολόν ἐστιν.
 Clem. Fragm. viii.
 Ἄχρονος. προσδόκα τὸν ἄχρονον. Ign.
 Polyc. 3.
 Ἀχώριστος. οὖσιν ἀχώριστοι Θεοῦ.
 Ign. Trall. 7.
 Ἄψευδής. τὸ ἀψευδὲς στόμα. Ign.
 Rom. 8. ὁ ἀψευδὴς καὶ ἀληθινὸς
 Θεός. Mart. Polyc. 14.
 Ἀψηλάφητος. προσδόκα ... τὸν ἀψη-
 λάφητον. Ign. Polyc. 3.
 Βαδίζειν. ἕκαστον βαδίζειν κατὰ τὰς
 ἐπιθυμίας αὐτοῦ. Clem. I 3. κατ'
 ἔχρος βαδίζειν ἐθέλων τοῦ ἀποστο-
 λου. Mart. Ign. 5.
 Βάθος. τὰ βάθη τῆς θείας γνώσεως.
 Clem. I 40.
 Βαθύς. εἰρήνη βαθεῖα καὶ λιπαρά.
 Clem. I 2.
 Βαλανεῖον. ἕκ τε τῶν ἐργαστηρίων καὶ
 βαλανεῖων. Mart. Polyc. 13.
 Βάλλειν. ἔβαλεν εἰς τὴν γῆν, καὶ βλη-
 θέντων σπερμάτων. Clem. I 24.

- ἐβλήθη εἰς λάκκον λέοντων; 45. πολλοὺς εἰς ἀθυμίαν ἔβαλεν. 46. ἔξω βάλλεται τοῦ σταδίου. II 7. εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρὸς αὐτὸ βαλεῖν. 8.
- Βάναυτος.** οὐδὲν βάναυσον ἐν ἀγάπῃ. Clem. I 49.
- Βαπτίζειν.** ὃς ἐγεννήθη, καὶ ἐβαπτίσθη. Ign. Eph. 18. βεβαπτισμένον ὑπὸ Ἰωάννου. Smyrn. 1. Οὐκ ἐξόν ἐστὶν χωρὶς τοῦ ἐπισκόπου οὔτε βαπτίζειν. 8.
- Βάπτισμα.** ἐὰν μὴ τηρήσωμεν τὸ βάπτισμα ἀγνόν. Clem. II 6. Τὸ βάπτισμα ὑμῶν μενέτω ὡς ὄπλα. Ign. Polyc. 6.
- Βαρεῖν.** ὅτι ἐβάρησά τινα ἐν μικρῷ. Ign. Philad. 6.
- Βαρύς.** ἵνα μὴ κοιμηθεῖς βαρὺς τιμ γένομαι. Ign. Rom. 4.
- Βασανίζειν.** ἔρις . . ἡ δυναμένη ὑμᾶς βασανίσαι. Ign. Eph. 8. ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ βασανιζόμενοι. Mart. Polyc. 2. ὧν τὸ ἕτερον βασανιζόμενον ὠμολόγησεν. 6.
- Βασανιστής.** τὸ πῦρ . . τῶν ἀπηνῶν βασανιστῶν. Mart. Polyc. 2.
- Βάσανος.** αἰκίας καὶ βασάνους διὰ ζήλον παθόντες. Clem. I 6. ἡλικὴν ἔχει βάσανον ἢ ἐνθάδε ἀπόλαυσις. II 10. τῶν κοσμικῶν κατεφρόνουν βασάνων. Mart. Polyc. 2. ποικίλαις βασάνοις κολαφιζόμενοι. ib.
- Βασιλεία.** εὐαγγελιζόμενοι τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. Clem. I 42. ἐν τῇ ἐπισκοπῇ τῆς βασιλείας τοῦ Χριστοῦ. 50. ἀνάπαυσις τῆς μελλούσης βασιλείας. II 5. ὅπως ἔλθωμεν πάντες εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. 9. εἰσῆγομεν εἰς τὴν βασιλείαν αὐτοῦ. 11. Ἐκδεχόμεθα οὖν καθ' ὅραν τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. 12. Πότε ἦξει αὐτοῦ ἡ βασιλεία. ib. Οἱ οἰκοφθόροι βασιλείαν Θεοῦ οὐ κληρονομήσουσιν. Ign. Eph. 16. παλαιὰ βασιλεία διεσφείρετο. 19. αἱ βασιλείαι τοῦ αἰῶνος τούτου. Rom. 6. βασιλείαν Θεοῦ οὐ κληρονομεῖ. Philad. 3. βασιλείαν Θεοῦ κληρονομήσουσιν. Polyc. Phil. 5. ἐννάτω ἔτει
- τῆς αὐτοῦ βασιλείας. Mart. Ign. 2. οὐ τῆς βασιλείας ὀναίμην. ib. εἰς τὴν αἰώνιον αὐτοῦ βασιλείαν. Mart. Polyc. 20. ἐν τῇ βασιλείᾳ Ἰησοῦ Χριστοῦ. 22. τὴν οὐράνιον βασιλείαν αὐτοῦ. ib.
- Βασιλεῖον.** εἰς τὸ βασιλεῖον τοῦ Θεοῦ. Clem. II 6.
- Βασιλεύειν.** ἡ βασιλεύειν τῶν περᾶτων τῆς γῆς. Ign. Rom. 6. βασιλεύοντος δὲ εἰς τοὺς αἰῶνας Ἰησοῦ Χριστοῦ. Mart. Polyc. 21.
- Βασιλεύς.** Φαραὼ βασιλεύς Αἰγύπτου. Clem. I 4. ὑπὸ Σαοὺλ βασιλεύς Ἰσραὴλ ἐδιώχθη. ib. ἔγνω ὁ βασιλεύς τῆς γῆς. 12. Ἐπισταθέντων δὲ τῶν παρὰ τοῦ βασιλέως. ib. ἐξ αὐτοῦ βασιλεῖς, καὶ ἄρχοντες. 32. τὰ ἐπιτασσόμενα ὑπὸ τοῦ βασιλέως. 37. πολλοὶ βασιλεῖς καὶ ἡγούμενοι. 55. Τραϊανοῦ τοῦ βασιλέως. Mart. Ign. 2. ἐπουράνιον βασιλεία. ib. βλασφημῆσαι τὸν βασιλέα μου. Mart. Polyc. 9. εὐνοίας . . εἰς τὸν ἴδιον βασιλεία. 17.
- Βασιλικός.** ἀλουργίδα βασιλικήν. Ign. Fragm. i.
- Βασκαίνειν.** Οὐδέποτε ἐβασκάνετε οὐδένα. Ign. Rom. 3.
- Βασκανία.** Βασκανία ἐν ὑμῖν μὴ κατοικεῖτω. Ign. Rom. 7.
- Βάσκανος.** Ὁ δὲ ἀντίζηλος καὶ βάσκανος. Mart. Polyc. 17.
- Βαστάζειν.** καὶ ταῦτα βαστάζων, διανεύει. Clem. I 25. πάντας βάσταζε. Ign. Polyc. 1. πάντων τὰς νόσους βάσταζε. ib.
- Βάτος.** ἐκ τῆς βάτου χρημοτισμοῦ αὐτῷ διδομένου. Clem. I 17.
- Βδελυκτός.** πᾶν σχίσμα βδελυκτὸν ὑμῖν. Clem. I 2. βδελυκτὰς ἐπιθυμίας. 30. βδελυκτὴν ὑπεριφάνειαν. ib.
- Βέβαιος.** τὴν πανάρετον καὶ βεβαίαν ὑμῶν πίστιν. Clem. I 1. ἐπὶ τὸν τῆς πίστεως βέβαιον δρόμον. 6. τὴν βεβαιοτάτην . . Κορινθίαν ἐκκλησίαν. 47. θέλω ἵνα κάκεινα βέβαια ἦ. Ign. Rom. 3. Ἐκείνη βεβαία εὐχαριστία ἡγείσθω. Smyrn. 8. ἵν' ἀσφαλὲς ἦ καὶ βέβαιοι πᾶν

- ὁ πράσσειται. *ib.* ἡ βεβαία τῆς πίστεως ὑμῶν *ρίζα*. Polyc. Phil. 1. ἀγάπης γὰρ ἀληθοῦς καὶ βεβαίας ἐστίν. Mart. Polyc. 1.
- Βεβαιοῦν. Ταῦτα δὲ πάντα βεβαιοῖ ἡ ἐν Χριστῷ πίστις. Clem. I 22. Σπουδάσετε οὖν βεβαιωθῆναι ἐν τοῖς δόγμασιν. Ign. Magn. 13.
- Βεβαίως. μὴ βεβαίως κατ' ἐντολὴν συναθροίσεσθαι. Ign. Magn. 4. πραχθέντα ... βεβαίως. II 1. ἐδίδαξεν ἀκριβῶς καὶ βεβαίως. Polyc. Phil. 3.
- Βεβαιωσύνη. ἐστήριξεν ἐν βεβαιωσύνη. Ign. Philad. Inscr.
- Βελτίων. τὰς πρὸ ἡμῶν γενεάς, βελτίους ἐποίησεν. Clem. I 18. βελτίον ἐστὶν τὰ ἐνθάδε μισῆσαι. II 6.
- Βίαιος. βίαιον πνεῦμα. Mart. Ign. 5.
- Βιβλίδιον. ἐν τῷ δευτέρῳ βιβλιδίῳ. Ign. Eph. 20.
- Βίβλος. Μωϋσῆς ... ἐσημειώσατο ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοισ. Clem. I 43.
- Βίος. ὁ βίος ἡμῶν ὄλος ἄλλο οὐδὲν ἦν εἰ μὴ θάνατος. Clem. II 1. ὅτι κατ' ἄλλον βίον οὐδὲν ἀγαπᾶτε. Ign. Eph. 9. οὐδὲ ἡδοαῖς τοῦ βίου τούτου. Rom. 7. ἀποταξάμενος τῷ βίῳ. Philad. II 1. ἀνεπίληπτον ... βίον. Fragn. vii. τοῦ ἀδίκου καὶ ἀνόμου βίου αὐτῶν ἀπαλλαγῆναι. Mart. Polyc. 3.
- Βλάβη. Βλάβην γὰρ οὐ τὴν τυχούσαν. Clem. I 14. μὴ νηπίοις οὐσιν ὑμῖν βλάβην παραθῶ. Ign. Trall. 5.
- Βλάπτειν. τιμῆν ... τὴν μὴ βλάπτουσαν ἡμᾶς. Mart. Polyc. 10.
- Βλαστεῖν. ἥς ἂν φυλῆς ἡ ράβδος βλαστήσῃ. Clem. I 43. οὐ μόνον βεβλαστηκυῖα. *ib.*
- Βλαστός. εἴτα βλαστός γίνεται. Clem. I 23 et II 11.
- Βλασφημεῖν. ὄνομα ὑμῶν μεγάλως βλασφημηθῆναι. Clem. I 1. μὴ ... τὸ ἐν Θεῷ πλήθος βλασφημηταί. Ign. Trall. 8. τὸν δὲ Κύριόν μου βλασφημεῖ. Smyrn. 5. βλασφημησάτω τὸν βασιλέα μου. Mart. Polyc. 9.
- Βλασφημία. ὥστε καὶ βλασφημίας ἐπιφέρεισθαι τῷ ὀνόματι Κυρίου. Clem. I 47. πρὸς τὰς βλασφημίας αὐτῶν ὑμεῖς τὰς προσευχάς. Ign. Eph. 10.
- Βλέπειν. Βλέπουμεν τί καλόν. Clem. I 7. Βλέπουμεν τοὺς καρπούς. 24. βλεπόντων πάντων ἐπιπτώς. 25. Πάντων οὖν βλεπομένων. 28. Βλέπετε ... ὅτι ὑπερασπισμός ἐστίν. 56. ὅτι βλέπομεν τοὺς ἀδίκους πλουτοῦντας. Fragn. iii. ὅσον βλέπει τις σιγῶντα ἐπίσκοπον. Ign. Eph. 6. τὸν ἐπίσκοπον τούτων τὸν βλέπόμενον. Magn. 3. μηδεὶς κατὰ σάρκα βλεπέτω τὸν πλησίον. 6. βλεπόντων τῶν ἐπουρανίων. Trall. 9. περιπτυσσόμενον ἡμᾶς ἐβλέπομεν. Mart. Ign. 7.
- Βοᾶν. ὡς ἐξ ἐνὸς στόματος βοήσωμεν. Clem. I 34. μετὰ χαρᾶς ἐβόησεν. Mart. Ign. 2.
- Βοήθεια. κατὰ βοήθειαν Θεοῦ λάλει. Ign. Polyc. 1.
- Βοηθεῖν. οὐκέτι βοηθήσει αὐτῷ. Clem. II 8. Μηδεὶς οὖν τῶν παρόντων ὑμῶν βοηθεῖτω αὐτῷ. Ign. Rom. 7.
- Βοηθός. Ἰησοῦν Χ. τὸν ... βοηθὸν τῆς ἀσθενείας ἡμῶν. Clem. I 36.
- Βορά. Ἄφετέ με θηρίων εἶναι βοράν. Ign. Rom. 4. ἀπαχθησόμενος πρὸς βοράν. Mart. Ign. 2.
- Βοτάνη. ἵνα μὴ τοῦ διαβόλου βοτάνη τις εὐρεθῆ ἐν ὑμῖν. Ign. Eph. 10. ἀλλοτριᾶς δὲ βοτάνης ἀπέχεσθαι. Trall. 6. Ἀπέχεσθε τῶν κακῶν βοτανῶν. Philad. 1.
- Βούλεσθαι. τοῖς βουλομένοις ἐπιστραφήναι. Clem. I 7. βουλόμενος μετανοίας μετασχεῖν. 8. τοῖς μεθ' ὑποκρίσεως βουλομένοις εἰρήνην. 15. ἐαυτοὺς βουλόμενος ἐπαίρεισθαι. 39. ἄπειμι οὐ ἐὰν βούλησθε. 54. Ἴνα καὶ γενώμεθα, βουλθέντος αὐτοῦ. Fragn. ix. διαρπάσαι με βούλεται. Ign. Rom. 7. Βούλεσθε μαθεῖν οἷά τις ἐφθέγγετο. Fragn. i. Καταρτίσας τοῖνυν, ὡς ἡβούλετο. Mart. Ign. 5. Βουλομένου γὰρ τοῦ ἀνθυπάτου πείθειν αὐτόν. Mart. Polyc. 3. ἀπαλλαγῆναι βουλόμενος. *ib.* ἀλλ' ἐβούλετο κατὰ πόλιν μένειν. 5. ἀλλ' οὐκ ἐβουλήθη. 7. ὅσον ἂν βούλωνται. *ib.* φέρε ὁ βούλει. II 1.

- Βουλή. *μεστοί τε όσίας βουλῆς.* Clem. I 2. *ούδέν λέλθην τήν βουλήν αὐτοῦ.* 27.
- Βούλημα. *τῷ παντοκρατορικῷ βουλήματι αὐτοῦ.* Clem. I 8. *εἰς τὸ μακρόθυμον αὐτοῦ βούλημα.* 19. *τὸ ἀκέραιον τῆς πραύτητος αὐτῶν βούλημα.* 21. *ἐξαιφνης τελειωθήσεται τὸ βούλημα αὐτοῦ.* 23. *ἐπὶ τὸν ἀσφαλῆ τοῦ ἰδίου βουλήματος θεμέλιον.* 33.
- Βούλησις. *τῇ . . . ἐνδόξῳ βουλήσει αὐτοῦ.* Clem. I 9. *τὰ ἀνήκοντα τῇ ἀμόωφ βουλήσει αὐτοῦ.* 35. *τῇ ὑπερτάτῃ αὐτοῦ βουλήσει.* 40. *παρὰ τὸ καθήκον τῆς βουλήσεως αὐτοῦ.* 41.
- Βραβεῖον. *ὑπομονῆς βραβεῖον.* Clem. I 5. *βραβεῖον ἀναντίρρητον.* Mart. Polyc. 17.
- Βράδιον . . . *ἐπιστροφὴν πεποιηκέαι.* Clem. I 1.
- Βραδύνειν. *Ἄλλα τί βραδύνεις ;* Mart. Polyc. 11.
- Βραδύτης. *οἱ μὲν στρατιώται ὑπὲρ τῆς βραδύτητος ἥσχαλλον.* Mart. Ign. 5.
- Βρῶμα. *οὐ γὰρ βρωμάτων καὶ ποτῶν εἰσὶν διάκονοι.* Ign. Trall. 2. *βρῶμα γενησόμενον θηρίων.* Mart. Ign. 2.
- Βύειν. *βύσαντες τὰ ὄτα.* Ign. Eph. 9.
- Βυθίζειν. *ἐβυθίσθησαν εἰς θάλασσαν ἐρυθράν.* Clem. I 51.
- Βωμός. *ἐπὶ τὸν τοῦ ἡλίου βωμόν.* Clem. I 25.
- Γαμεῖν. *Πρέπει δὲ τοῖς γαμοῦσι καὶ ταῖς γαμουμέναις.* Ign. Polyc. 5. *Τοῖς νέοις ἐπίτρεπε γαμεῖν.* Fragm. vi.
- Γαμέτης. *Ζῆλος ἀπηλλοτριώσεν γαμετὰς ἀνδρῶν.* Clem. I 6.
- Γάμος. *ἵνα ὁ γάμος ἢ κατὰ Θεόν.* Ign. Polyc. 5.
- Γέμειν. *τοιαύτης ἀχλύος γέμοντες.* Clem. II 1. *Εἰδῶς ὅτι Θεοῦ γέμετε.* Ign. Magn. 14.
- Γενεά. *τῆς γενεᾶς ἡμῶν τὰ γενναῖα ὑποδείγματα.* Clem. I 5. *Ἀνέλθωμεν εἰς τὰς γενεὰς πάσας.* 7. *ἐν γενεᾷ καὶ γενεᾷ.* ib. *εἰς σημείωσιν πάσαις ταῖς γενεαῖς.* 11. *τὰς πρὸ ἡμῶν γενεάς.* 19. *Αἱ γενεαὶ πάσαι ἀπὸ Ἀδάμ.* 50. *ᾧ ἡ δόξα . . . ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν.* Mart. Polyc. 21.
- Γενέθλιος. *τὴν τοῦ μαρτυρίου αὐτοῦ ἡμέραν γενέθλιον.* Mart. Polyc. 18.
- Γενναῖος. *τὰ γενναῖα ὑποδείγματα.* Clem. I 5. *τὸ γενναῖον τῆς πίστεως αὐτοῦ κλέος.* ib. *ἔλαβον γέρας γενναῖον.* 6. *εἶτα γενναῖος γενόμενος.* 25. *Τίς οὖν ἐν ὑμῖν γενναῖος ;* 54. *ὁ γενναῖος τοῦ Χριστοῦ στρατιώτης.* Mart. Ign. 2. *γενναῖῳ μάρτυρι.* 7. *γενναῖα τὰ μαρτύρια.* Mart. Polyc. 2. *Τὸ γὰρ γενναῖον αὐτῶν.* ib. *Ὁ γὰρ γενναϊότατος Γερμανικός.* 3.
- Γενναϊότης. *Τοὺς δὲ καὶ εἰς τοσοῦτον γενναϊότητος ἔλθειν.* Mart. Polyc. 2. *τὴν γενναϊότητα . . . τῶν Χριστιανῶν.* 3.
- Γεννᾶν. *σκόληξ τις γεννᾶται.* Clem. I 25. *πρὶν ἡμᾶς γεννηθῆναι.* 38. *ὅς ἐγεννήθη καὶ ἐβαπτίσθη.* Ign. Eph. 18. *ὅς ἀληθῶς ἐγεννήθη.* Trall. 9. *τὰς γεννώσας καρπὸν θανατηφόρον.* 11. *κεφαλῇ χωρὶς γεννηθῆναι ἄνευ μελῶν.* ib.
- Γέννησις. *πεπληροφορησθαι ἐν τῇ γεννήσει.* Ign. Magn. 11.
- Γεννητός. *Εἰς ἰατρός ἐστιν . . . γεννητὸς καὶ ἀγέννητος.* Ign. Eph. 7.
- Γένος. *ἐκ γένους Δαβίδ.* Ign. Eph. 20. Trall. 9. Smyrn. 1. *τοῦ θεοφιλοῦς . . . γένους τῶν Χριστιανῶν.* Mart. Polyc. 3. *καὶ παντὸς τοῦ γένους τῶν δικαίων.* 14. *ὁ ἀντικείμενος τῷ γένει τῶν δικαίων.* 17.
- Γέρας. *ἔλαβον γέρας γενναῖον.* Clem. I 6.
- Γεύεσθαι. *τῆς ἀθανάτου γνώσεως ἡμᾶς γεύεσθαι.* Clem. I 36. *οὐ εἶν γεύονται τις.* Ign. Trall. 11.
- Γεωργεῖν. *ἄστινας οὐ γεωργεῖ Ἰησοῦς.* Ign. Philad. 3.
- Γῆ. *ἐξῆλθεν ἐκ τῆς γῆς αὐτοῦ.* Clem. I 10. *ὅπως γῆν ὀλίγην . . . καταλιπῶν.* ib. *ὁ βασιλεὺς τῆς γῆς.* 12. *Γῆ κνοφοροῦσα.* 20. *ἔβαλεν εἰς τὴν γῆν.* 24. *ἄτινα πέτωκεν εἰς τὴν γῆν ξηρά.* ib. *ἐξεχώρησεν τῆς γῆς*

- αὐτοῦ δι' ἀδελφόν. 31. γῆν τε διεχώρισεν. 33. τὰ τέρατα ἐν γῇ Λιγύπτου. 51. Ὡς οὖν ἐσμέν ἐπὶ γῆς. II 8. διὰ γῆς καὶ θαλάσσης. Ign. Rom. 5. τῶν περάτων τῆς γῆς. 6. καὶ ἐπὶ γῆς καὶ ἐν οὐρανῷ. Smyrn. 11. ὁ ποιήσας τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. Mart. Ign. 2.
- Γηγενής. τίς ἰσχύς γηγενούς; Clem. I 39.
- Γῆρας. ἐδόθη αὐτῷ υἱὸς ἐν γῆρα. Clem. I 10.
- Γίνεσθαι. ὁ σπόρος κόκκου τίνα τρόπον γίνεται. Clem. I 24. εἴτα βλαστὸς γίνεται. II 11. κατ' εὐχὴν περιβολὴ γίνεται. Fragm. iv. εἰς σημείωσιν πάσαις ταῖς γενεαῖς γίνονται. I 11. εὐεργετούμενοι χείρους γίνονται. Ign. Rom. 5. Πνεύματος Ἄ. ἐκχυσίς . . . ἐγένετο. Clem. I 2. προφητεία ἐν τῇ γυναικὶ γέγονεν. 12. ἐν ὄπτασίᾳ γέγονε. Mart. Polyc. 5. ὦν εἰς καὶ οὗτος γεγόνει. 16. ἐγεγόνεισαν γὰρ πάλαι μαθηταί. Mart. Ign. 3. τὸ κρίμα πρόδηλον ἐγενήθη. Clem. I 51. οἷτινες ἀρχηγοὶ . . . ἐγενήθημεν. ib. ἐκ ποίας ὕλης ἐγενήθημεν. 38. καγὼ εὐθυμότερος ἐγενόμην. Ign. Polyc. 7. ἠδέως ἐγένετο θυσία. Clem. I 31. Οὗτος ὁ μακαρισμὸς ἐγένετο. 50. ἐγένετο σὰρξ. II 9. ὅς ἐγένετο διάκονος πάντων. Ign. Phil. 5. Ἐγένετο δὲ ταῦτα. Mart. Ign. 7. φωνὴ ἐξ οὐρανοῦ ἐγένετο. Mart. Pol. 9. Ταῦτα οὖν μετὰ τοσοῦτου τάχους ἐγένετο. 13. πλείονες ἐγενόμεθα τῶν δοκούντων ἔχειν Θεόν. Clem. II 2. ἐγένοντο οὖν ἀμφοτέρα εὐτάκτως. I 42. † ἔπαφροι † ἐγένοντο. 46. Φρόνιμος γίνου ὡς ὄφεις. Ign. Polyc. 2. Πλέον σπουδαῖος γίνου. 3. Μηδὲν ἄνευ γνώμης σου γινέσθω. 4. Πάντα εἰς τιμὴν Θεοῦ γινέσθω. 5. Πικνότερον συναγαγαὶ γινέσθωσαν. 4. μᾶλλον ἐμοῦ γίνεσθε. Rom. 7. ἐπὶ τὸ αὐτὸ γίνεσθε. Philad. 6. μιμηταὶ γίνεσθε Ἰ. Χ. 7. Πόρρω γενέσθω ἀπ' ἡμῶν ἢ γραφὴ αὐτῆ. Clem. I 23. Τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ
- γενέσθω. Mart. Polyc. 7. Μηθαιμῶς τοῦτο γένοιτο. Clem. I 45. μηδὲ γένοιτό μοι αὐτῶν μνημονεύειν. Ign. Smyrn. 5. μοι τὸ μέρος γένοιτο σχεῖν ἐν Θεῷ. Polyc. 6. ὦν γένοιτο καὶ ἡμᾶς συγκοινωνοῦς . . . γενέσθαι. Mart. Pol. 17. οὐ γένοιτο . . . πρὸς τὰ ἔχνη εὐρεθῆναι ἡμᾶς. 22. ὅταν κατ' ἀνίγκην γίνηται. Ign. Fragm. vi. μὴ κοιμηθεῖς βαρὺς τιμὴν γένωμαι. Rom. 4. μὴ ἀκαταστασία γένηται. Clem. I 43. Ἴνα οὖν τέλειον ὑμῖν γένηται τὸ ἔργον. Ign. Smyrn. 11. Μιμηταὶ γενώμεθα κἀκείνων. Clem. I 17. κἂν ἐγγὺς τοῦ στεφάνου γενώμεθα. II 7. Ἴνα καὶ γενώμεθα, βουληθέντος αὐτοῦ. Fragm. ix. Μιμηταὶ οὖν γενώμεθα τῆς ὑπομονῆς αὐτοῦ. Polyc. Phil. 8. μὴ εὐνοία ἄκαιρος γένησθέ μοι. Ign. Rom. 4. Ἴνα μοι τάφος γένωνται ib. μὴ αἱ εὐεργεσίαι αὐτοῦ . . . γένωνται εἰς κρίμα. Clem. I 21. οὐκ εἰκῆ . . . ἐκέλευσε γίνεσθαι. Clem. I 40. τῷ . . . μέλλοντι χωρισμῷ τοῦ δικαίου γίνεσθαι. Mart. Ign. 5. μηθαιμῶς τοῦτο ἑάσαι . . . ἐφ' ἡμῖν γε γενηθῆναι. Clem. I 33. ἰκετεύοντες αὐτὸν ἰλέως γενέσθαι. 2. ἐν τῷ αὐτὸν ὑπήκουον γενέσθαι. 10. ὥστε γενέσθαι αὐτὴν στῆλην ἀλός. 11. ὑπηκόους ἡμᾶς μᾶλλον γενέσθαι τῷ Θεῷ. 14. εἰς τὸ μετόχους ἡμᾶς γενέσθαι. 34. μετὰ τὸ γενέσθαι τὰ σημεῖα. 51. ἱστορίαν γενέσθαι ὠκονόμησεν. Fragm. ii. οὐκ ὄντες πρὶν γενέσθαι. ix. τὴν ἰδίαν ἐπεθύμει γενέσθαι τελείωσιν. Mart. Ign. 6. συμμαθητὰς γενέσθαι. Mart. Pol. 17. τὴν κατὰ καιρὸν γινομένην ἀνάστασιν. Clem. I 24. τὸ γινόμενον ἐν τοῖς ἀνατολικοῖς τόποις. 25. τὰ γινόμενα ἐν εὐδοκίᾳ. 40. τὴν διὰ μαρτυρίῃν γινομένην ὁμολογίαν. Mart. Ign. 1. γεγενημένον ἀληθῶς ἐκ παρθένου. Ign. Smyrn. 1. ὑπομονῆς γενόμενος μέγιστος ὑπογραμμός. Clem. I 5. γενναῖος γενόμενος. 25. ὕπνος ἰλεως γενόμενος. 48. τῆς διαδοχῆς τῶν ἀπο-

στολων γενόμενος. Ign. Fragn. i. γενόμενος ἐν ὑμῖν κατὰ πρόσωπον τῶν τότε ἀνθρώπων. Polyc. Phil. 3. θάπτον ἀφανῆς τῷ κόσμῳ γενόμενος. Mart. Ign. 3. Χριστοῦ κοινῶνς γενόμενος. Mart. Polyc. 6. προφητικὸς γενόμενος. 16. οὐ μόνον διδάσκαλος γενόμενος ἐπίσημος. 19. τοῦ γενομένου . . . ἐκ σπέρματος Δαβίδ. Ign. Rom. 7. τοῦ τελείου ἀνθρώπου γενομένου. Smyrn. 4. Πρωίας δὲ γενομένης. Clem. I 43. γενόμενον ἕως Συρίας. Ign. Smyrn. 11. γενομένην εὐδιαν. ib. δέσμιον ὑπὸ στρατιωτῶν γενόμενον. Mart. Ign. 2. τὴν τῶν Ἰουδαίων γενομένην φιλοεικίαν. Mart. Polyc. 18. μαρτύριον κατὰ τὸ εὐαγγέλιον . . . γερόμενον. 19. γερόμενον τε ἦδη πρὸς ἀπόλυσιν τοῦ ἀποθαινεῖν. Clem. I 25. ἰκέται γενόμενοι τοῦ ἐλεύους. 9. καὶ γερόμενοι ἀπολαύσωμεν τῶν δι' ἡμᾶς γερόμενων. Fragn. ix. Τοῦτων αὐτόπται γερόμενοι. Mart. Ign. 7. τοὺς ἔγγιστα γερόμενους ἀθλητάς. Clem. I 5. ἀναυλιξέωμεν τὰ ἀπ' ἀρχῆς γερόμενα, 31. ἀναγγέλλαι τοῖς λοιποῖς τὰ γερόμενα. Mart. Pol. 15. δηλωθῆναι ὑμῖν τὰ γερόμενα. 20. ἐπὶ τὸ αὐτὸ γερόμενός. Ign. Philad. 10. βρῶμα γενησόμενον θηρίων. Mart. Ign. 2.

Γινώσκειν. ἔγνω ὁ βασιλεύς. Clem. I 12. γινώσκων τὸ μέλλον. 31. αὐτὸς γινώσκει τὴν ποσότητα . . . αὐτῶν. 35. γινώσκων ὅτι ἕτερός ἐστιν ὁ ἐπιχορηγῶν. 38. Καὶ οἱ ἀπόστολοι ἡμῶν ἔγνωσαν. 44. ἔγνωμεν δι' αὐτοῦ τὸν Πατέρα τῆς ἀληθείας. II 3. μὴ ἀρνεῖσθαι δι' οὐ ἔγνωμεν αὐτόν. ib. γινώσχετε . . . ὅτι ἡ ἐπιδημία ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ. 5. Γινώτε ἐν τίνι ἐσώθητε. 9. Μακάριος ἀνὴρ ὁ γινώσκων τὴν τοῦ Πατρὸς δόξιν. Fragn. viii. Μακάριος ὁ γινώσκων καὶ λάβων. ib. Ἔγνω δὲ παροδεύσαντάς τινας ἐκείθεν. Ign. Eph. 9. δι' ὧν σιγᾷ γινώσκηται. 15. Γινούς ὑμῶν τὸ πολυεῖτακτον. Magn. 1. καθὼς

ἔγνω καὶ τοὺς ἀγίους πρεσβυτέρους. 3. οὐκ ἐπεὶ ἔγνω τιὰς ἐξ ὑμῶν οὕτως ἔχοντας. 11. Ἄμωμον διάνοιαν . . . ἔγνω ὑμᾶς ἔχοντας. Trall. 1. ἔδοξα εὐρῶν ὑμᾶς, ὡς ἔγνω. ib. Οὐκ ἐπεὶ ἔγνω τοιούτων τι ἐν ὑμῖν. 8. τί μοι συμφέρει ἐγὼ γινώσκω. Rom. 5. Ὁν ἐπίσκοπον ἔγνω. Philad. 1. ἀπὸ σαρκὸς ἀνθρωπίνης οὐκ ἔγνω. 7. ἐὰν γνωσθῆ πλέον τοῦ ἐπισκόπου. Polyc. 5. ἐγίνωσκες ὅτι τεσσεράκοντα ἡμέρας. Fragn. viii. γινώσκουσας ὅτι εἰσὶ θυσιαστήριον Θεοῦ. Polyc. Phil. 4. ὃς εὐθὺς γινούς τῷ πνεύματι. Mart. Ign. 6.

Γλυκύς. τῶν διακόνων τῶν ἐμοὶ γλυκυτάτων. Ign. Magn. 6.

Γλυκύτης. κατὰ τὴν . . . γλυκύτητα τοῦ ποιήσαντος ἡμᾶς. Clem. I 14.

Γλώσσα. τὸ ἐπιεικὲς τῆς γλώσσης αὐτῶν. Clem. I 21. τὴν . . . τῆς γλώσσης ὑμῶν αὐθάδειαν. 57. πᾶσα γλώσσα πιστεύσασα. Ign. Magn. 10.

Γνησίως. ἀλήθεια γνησίως ζητουμένη. Fragn. Clem. vi.

Γνώμη. προστιθεὶς καὶ γνώμην ἀγαθὴν. Clem. I 8. καθρητισμένοι . . . τῇ αὐτῇ γνώμῃ. Ign. Eph. 2. ὅπως συντρέχητε τῇ γνώμῃ τοῦ Θεοῦ. 3. Ἰησοῦς Χριστὸς . . . τοῦ Πατρὸς ἡ γνώμη. ib. οἱ ἐπίσκοποι . . . Ἰησοῦ Χριστοῦ γνώμη εἰσίν. ib. συντρέχειν τῇ τοῦ ἐπισκόπου γνώμῃ. 4. τὴν εἰς Θεὸν μου γνώμην διαφθεῖραι. Rom. 7. κατὰ γνώμην Θεοῦ. 8. ἀποδεδειγμένους ἐν γνώμῃ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Philad. Inscr. τὴν εἰς Θεὸν αὐτοῦ γνώμην. 1. εἴτις ἐν ἀλλοτρίᾳ γνώμῃ περιπατεῖ. 3. μήποτε θλιβέντες τῇ γνώμῃ αὐτοῦ. 6. ἐναντίοι εἰσὶν τῇ γνώμῃ τοῦ Θεοῦ. Smyrn. 6. σου τὴν ἐν Θεῷ γνώμην ἠδρασεμένην. Polyc. 1. Μηδὲν ἄνευ γνώμης σου γινέσθω. 4. μετὰ γνώμης τοῦ ἐπισκόπου. 5. ὡς Θεοῦ γνώμην κεκτημένος. 8. οἷς καὶ ἠνώθησαν κατὰ γνώμην Θεοῦ. Fragn. v.

Γνώσις. τὴν τελείαν καὶ ἀσφαλῆ γνώ-

- σιν. Clem. I 1. τῆς ἀθανάτου γνώσεως ἡμῶν γένεσθαι. 36. τὰ βάθη τῆς θείας γνώσεως. 40. ὅσφ πλείονος κατηξιώθημεν γνώσεως. 41. ἦτω δυνατὸς γνῶσιν ἐξεπιεῖν. 48. τίς ἡ γνῶσις ἢ πρὸς αὐτόν. II 3. λαβόντες Θεοῦ γνῶσιν. Ign. Eph. 17.
- Γνωστός. εἰς τὸ γνωστὸν εἶναι πᾶσιν. Clem. I 11.
- Γόνυ. τὰ γόνυα τῆς καρδίας. Clem. I 57.
- Γουγκλισία. μετὰ γουγκλισίας πάντων τῶν ἀδελφῶν. Mart. Ign. 6. μετὰ γουγκλισίας καὶ δέησεως. 7.
- Γράμμα. Δι' ὀλίγων γραμμάτων αἰτοῦμαι ὑμᾶς. Ign. Rom. 8. δι' ὀλίγων ὑμᾶς γραμμάτων παρεκάλεσα. Polyc. 7. τὰ παρ' ὑμῶν ἀποκομίσῃ γράμματα. Polyc. Phil. 13. γραμμάτων εὐχαριστῶν ἐκπεμφθέντων. Mart. Ign. 4.
- Γράφειν. ἐν τῷ δευτέρῳ βιβλιδίῳ, ὃ μέλλω γράφειν ὑμῖν. Ign. Eph. 20. δυνάμενος γράφειν ὑπὲρ τούτου. Trall. 3. δι' ὧν γράφω, προσομιλῆσαι ὑμῖν. Eph. 9. Οἶδα τίς εἰμι, καὶ τίσιν γράφω. 12. ὅθεν καὶ γράφω ὑμῖν. 21. Magn. 15. Philad. 11. Smyrn. 12. Ἐγὼ γράφω ταῖς ἐκκλησίαις. Rom. 4. μᾶλλον πείσθητε οἷς γράφω ὑμῖν. 7. οὐ κατὰ σάρκα ὑμῖν ἔγραψα. 8. Ζῶν γράφω ὑμῖν. ib. Γράφω δὲ ὑμῖν ταῦτα ἀπὸ Σμύρνης. 10. Ἐγραψα δὲ ὑμῖν ταῦτα. ib. οὐκ ἑμαυτῷ ἐπιτρέψας γράφω ὑμῖν. Polyc. Phil. 3. Μὴ οὐ δύναμαι τὰ ἐπουράνια γράφαι; Ign. Trall. 5. εἰς μαρτύριον ὧ ἐν ὑμῖν γράψας. 12. πάσαις ταῖς ἐκκλησίαις οὐκ ἠδυνήθην γράφαι. Polyc. 8. καὶ Εὐάρεστος ὁ γράψας. Mart. Polyc. 20. γράψεις ταῖς ἔμπροσθεν ἐκκλησίαις. Ign. Polyc. 8. Οὐ κατὰ σάρκα ὑμῖν ἔγραψα. Rom. 8. ἐκ τῶν Γαῖου ἀντιγράφων ἔγραψα. Mart. Polyc. 22. ἐκ τοῦ προγεγραμμένου ἔγραψα. ib. Τί . . . ἐν ἀρχῇ τοῦ Εὐαγγελίου ἔγραψεν; Clem. I 47. ἀπὸν ὑμῖν ἔγραψεν ἐπι-
- στολάς. Polyc. Phil. 3. Ἐγράψατέ μοι καὶ ὑμεῖς καὶ Ἰγνάτιος. 13. Ἐγράψαμεν ὑμῖν, ἀδελφοί. Mart. Polyc. 1. ἐπετελέσθη τὸ γεγραμμένον. Clem. I 3. ποιήσωμεν τὸ γεγραμμένον. 13. κατὰ τὸ γεγραμμένον. Mart. Ign. 6. γέγραπται γάρ. Clem. I 14, 39, 46, 50 *bis*. Ign. Eph. 5. Mart. Ign. 2. Γέγραπται γὰρ οὕτως. Clem. I 4, 36 cf. 39. Οὕτω γὰρ γέγραπται. 29. περὶ Ἰῶβ οὕτω γέγραπται. 17. καθὼς γέγραπται. 48. οὐδὲν ἄδικον . . . γέγραπται ἐν αὐταῖς. 45. ὡς γέγραπται. Ign. Magn. 12. ἐφ' οἷς γέγραπται μόνον ὀνόματα ἀνθρώπων. Philad. 6. λέγοντός μου αὐτοῖς ὅτι γέγραπται. 8. ἐπὶ τὰ πλάτη τῆς καρδίας ὑμῶν ἐγγέγραπτο. Clem. I 2. ἐγγέγραπτο περὶ ἐπισκόπων. 42.
- Γραφεῖον. λέγει γὰρ που τὸ γραφεῖον. Clem. I 28.
- Γραφή. Πόρρω γενέσθω ἀφ' ἡμῶν ἡ γραφή αὕτη. Clem. I 23. συνεπιμαρτυρούσης καὶ τῆς γραφῆς. ib. Λέγει γὰρ ἡ γραφή. 34, 35. οὕτως γὰρ που λέγει ἡ γραφή. 42. Ἐνκύπτете εἰς τὰς γραφάς. 45. ἐπίστασθε τὰς ἱερὰς γραφάς. 53. Καὶ ἕτερα δὲ γραφῇ λέγει. II 2. Λέγει δὲ καὶ ἡ γραφῇ ἐν τῷ Ἰεζεκιήλ. 6. διὰ τῆς τῶν θείων γραφῶν ἐξηγήσεως. Mart. Ign. 1.
- Γρηγορεῖν. Γρηγόρειν, ἀκοίμητον πνεῦμα κεκτημένος. Ign. Polyc. 1.
- Γρόνθος. μὴ ἀποδιδόντες . . . γρόνθου ἀντι γρόνθου. Polyc. Phil. 2.
- Γρύζειν. ὥστε μήτε γρύξαι. Mart. Polyc. 2.
- Γυμνός. ἄτινα πέπτωκεν εἰς τὴν γῆν ξηρὰ καὶ γυμνά. Clem. I 24.
- Γυνή. γυναῖξιν τε ἐν ἀμόμφω . . . συνειδήσει πάντα ἐπιτελεῖν. Clem. I 1. Διὰ ζῆλος διωχθεῖσαι γυναῖκες. 6. τῆς γυναικὸς ἑτερογνώμονος ὑπαρχούσης. 11. προφητεία ἐν τῇ γυναικὶ γέγονεν. 12. Τὰς γυναῖκας ἡμῶν ἐπὶ τὸ ἀγαθὸν διορθώσμεθα. 21. Πολλὰς γυναῖκας ἐδυναμώθεισαι διὰ τῆς χάριτος. 55. τοὺς

- οἴκους τῶν ἀδελφῶν μου σὺν γυναίξιν καὶ τέκνοις. Ign. Smyrn. 13. νομιστέον ταῖς γυναίξιν. Ign. Fragm. v. ἔπειτα καὶ τὰς γυναῖκας ὑμῶν. Polyc. Phil 4.
- Δαιμονικός. οὖσιν ἀσώματοις καὶ δαιμονικοῖς. Ign. Smyrn. 2. πᾶσαν καταδικάσαντα δαιμονικὴν πλάνην. Mart. Ign. 2.
- Δαιμόνιον. οὐκ εἰμὶ δαιμόνιον ἀσώματον. Ign. Smyrn. 3. ἀφροσύνησιν γὰρ ἀπὸ τῶν δουλῶν τοῦ Θεοῦ τὰ δαιμόνια. Mart. Ign. 2. Τὰ δαιμόνια τῶν ἔθνων. ib.
- Δαίμων. εἰ μὴ τὴν τῶν δαιμόνων ἔλοιτο λατρείαν. Mart. Ign. 2. κακὸν με πρὸς τοὺς δαίμονας. ib.
- Δάκρυον. παραθέμενος μετὰ δακρύων τῷ Κυρίῳ. Mart. Ign. 2. Τούτων αὐτόπται γενόμενοι μετὰ δακρύων. 7.
- Δακτύλιος. τοῖς δακτυλίοις τῶν φυλάρχων. Clem. I 43
- Δαπανᾶν. Πυρὶ σε πωῶ δαπανηθῆναι. Mart. Polyc. 11. οὐ δυνάμενον αὐτοῦ τὸ σῶμα ὑπὸ τοῦ πυρός δαπανηθῆναι. 16.
- Δέειν. ὁ λαϊκὸς ἄνθρωπος τοῖς λαϊκοῖς προστάγμασιν δέδεται. Clem. I 40. λαβῶν αὐτὰς ἔδησεν, καὶ ἐσφράγισεν. 43. Σὺ μὲν δῆσεις ἅ δέι, φησὶν, δεθῆναι. Fragm. x. οὐ δῆσεις τὸν πταίσαντα. ib. δεδεμένον ἀπὸ Συρίας. Ign. Eph. 1. Εἰ γὰρ καὶ δέδεμαι. 3. et Magn. 12. δεδεμένος εἰς Ῥώμην ἀπάγομαι. Eph. 21. δεδεμένῳ ἐν Ἰησοῦ Χριστῷ. Trall. 1. οὐ καθότι δέδεμαι. 5. ἐγὼ τί δέδεμαι; 10. δεδεμένος ἐν Χριστῷ. Rom. 1. Νῦν μανθάνω δεδεμένος. 4. δεδεμένος δέκα λεοπάρδοις. 5. ἐν ᾧ δεδεμένος φοβοῦμαι μᾶλλον. Philad. 5. μάρτυς δέ μοι ἐν ᾧ δέδεμαι. 7. κἀγὼ τὸ δοκεῖν δέδεμαι. Smyrn. 4. οὐ περὶ δεδεμένου ἢ λελυμένου. 6. δεδεμένος θεοπρεπεστάτοις δερμοῖς. 11. ἔδησαν δὲ αὐτόν. Mart. Polyc. 14.
- Δέησις. μία προσευχή, μία δέησις. Ign. Magn. 7. δέησιν αἰτούμενοι. Polyc. Phil. 7. μετὰ γονυκλισίας καὶ δέησεως. Mart. Ign. 7.
- Δεῖ. Τοιοῦτοις οὖν ὑποδείγμασι κοληθῆναι καὶ ἡμᾶς δεῖ. Clem. I 46. τίς ἀρκεῖ, ὡς ἔδει, εἰπεῖν; 49. οὕτως δεῖ ἡμᾶς φρονεῖν περὶ Ἰησοῦ. II 1. οὐ δεῖ ἡμᾶς μικρὰ φρονεῖν. ib. ὅτι δεῖ τοὺς ἀπολλυμένους σώζειν. 2. οὐ δεῖ ἡμᾶς φοβεῖσθαι τοὺς ἀνθρώπους. 4. δεῖ δὲ ἡμᾶς τουτῷ ὑποταξαμένους. 6. Εἰδέναι ἡμᾶς δεῖ. 7. Δεῖ οὖν ἡμᾶς . . . φυλάσσειν τὴν σάρκα. 9. Σὺ μὲν δῆσεις ἅ δεῖ Fragm. x. καὶ λύσεις ἅ δεῖ. ib. ὃν δεῖ κατὰ τοὺς κανόνας. ib. ἐμὲ γὰρ ἔδει ὑφ' ὑμῶν ὑπαλειφθῆναι. Ign. Eph. 3. οὕτως δεῖ ἡμᾶς αὐτὸν δεχέσθαι. 6. ὡς αὐτὸν τὸν Κύριον δεῖ προσβλέπειν. ib. οὐς δεῖ ὑμᾶς ὡς θηρία ἐκκλίειν. 7. οὐς δεῖ ὑμᾶς φυλάσσεσθαι. ib. Δεῖ δὲ καὶ τοὺς διακόνους. Trall. 2. νῦν γάρ με δεῖ πλεόν φοβεῖσθαι. 4. οὐς οὐ μόνον δεῖ ὑμᾶς μὴ παραδέχεσθαι. Smyrn. 4. πάντα ὑπομένειν ἡμᾶς δεῖ, ἵνα. Polyc. 3. Διὸ δέον ἀπέχεσθαι. Polyc. Phil. 5. δεῖ γὰρ εὐλαβεστέρους ἡμᾶς. Mart. Polyc. 2. Δεῖ με ζῶντα κατακαυθῆναι. 5. Cf. 12. Ἔδει γὰρ τὸ τῆς . . . ὀπτασίας πληρωθῆναι. 12. δέον οὖν ἐστὶν προθύμους ἡμᾶς εἶναι. Clem. I 34. δέον οὖν αὐτοὺς φυλάσσεσθαι τὰ ἐγκλήματα. Ign. Trall. 2.
- Δεῖδειν. δεδοικώς, μή τινα τῶν διλογψύχων . . . ἀποβάλλῃ. Mart. Ign. 1.
- Δεικνύναι. ἐν τῶν ὁρέων ὧν ἔδειξεν αὐτῷ. Clem. I 10. δι' ὁρέου δεικνύσων. 26. ἀλλ' ἵνα τοῖς μετὰ ταῦτα δείξῃ. Fragm. i. Δεικνὺς τούτου τοῦ λόγου τὸ φορτικόν. Ign. Fragm. i. ἵνα δείξῃ ὅτι ἀληθῶς ἀνέλαβε σῶμα. viii. ἔδειξεν ὅτι Θεός. ib.
- Δειλαίνεσθαι. οὐκ ὡσπερ τινῶν δειλαινόμενα οὐχ ἦσαντο. Ign. Rom. 5.
- Δειλία. ἐπερρώνηεν αὐτῶν τὴν δειλίαν. Mart. Polyc. 3.
- Δειλιάν. ἰδὼν τὰ θηρία ἐδειλίασεν. Mart. Polyc. 4.
- Δεινός. αἰκίσματα δεινὰ καὶ ἀνόσιον.

- Clem. I 6. δεινὴν σύνοικον τὴν ἁμαρτίαν. Fragm. vi. ὑπέμειναν δεινὰς κολάσεις. Mart. Polyc. 2. δεινὰ ῥήματα ἔλεγον αὐτῷ. 8.
- Δεινότης ὑπὸ θηριώδους στρατιωτικῆς δεινότητος. Mart. Ign. 2.
- Δείπνον. δείπνον ὄρα. Mart. Polyc. 7.
- Δεῖσθαι. Εἰ οὖν δεόμεθα τοῦ Κυρίου, ἵνα ἡμῖν ἀφῆ. Polyc. Phil. 6.
- Δεκατρεῖς. πρὸ δεκατριῶν καλανδῶν Ἰαννουαρίων. Mart. Ign. 7.
- Δεκέμβριος. τούτεστιν Δεκεμβρίῳ εἰκάδι. Mart. Ign. 7.
- Δεκτός. ὀλοκάρπωμα δεκτόν. Mart. Polyc. 14.
- Δεξιός. καὶ θρόνον ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ. Polyc. Phil. 2.
- Δεξιούσθαι. ἐδεξιούντο γὰρ τὸν ἅγιον. Mart. Ign. 3.
- Δεπόσιτα, τά. Τὰ δεπόσιτα ὑμῶν, τὰ ἔργα ὑμῶν. Ign. Polyc. 6.
- Δέρος. λύκος . . . ἐν προβάτου δέρει Ign. Fragm. ix.
- Δέρεσθαι. Μεγάλον ἐστὶν ἀθλοῦ τὸ δέρεσθαι. Ign. Polyc. 3.
- Δέρμα. οἴτινες ἐν δέρμασιν αἰγείεις. Clem. I 17.
- Δεσέρτωρ. Μήτηρ ὑμῶν δεσέρτωρ εὐρεθῆ. Ign. Polyc. 6.
- Δεσμά, τά. ἐπτάκις δεσμά φορέσας. Clem. I 5. πολλοὺς ἐν ἡμῖν παραδεδωκότας ἑαυτοὺς εἰς δεσμά. 55. ἐν ᾧ τὰ δεσμά περιφέρω. Ign. Eph. 11. ἐν οἷς περιφέρω δεσμοῖς. Magn. 1. Παρακαλεῖ ὑμᾶς τὰ δεσμά μου. Trall. 12. Ἀντίψυχον ὑμῶν . . . τὰ δεσμά μου. Smyrn. 10. θεοπρεπεστάτοις δεσμοῖς. 11. σου ἀντίψυχον ἐγώ, καὶ τὰ δεσμά μου. Polyc. 2. ἐνεὶλημμένους τοῖς ἁγιοπρεπέσι δεσμοῖς. Polyc. Phil. 1. δεσμοῖς συνδήσας σιδηροῖς. Mart. Ign. 2. περιθέμενος τὰ δεσμά. ib. τοῖς δεσμοῖς ἐγκαυχώμενος. 3.
- Δέσιμος. δέσιμον ὑπὸ στρατιωτῶν γενόμενον. Mart. Ign. 2.
- Δεσμός. Τὸν δεσμόν τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ. Clem. I 49. πᾶς δεσμός ἠφανίζετο κακίας. Ign. Eph. 19. ὅς λύσει ἀφ' ὑμῶν πάντα δεσμόν. Philad. 8.
- Δεσπότης. μετανοίας τόπον ἔδωκεν ὁ Δεσπότης. Clem. I. 7. ὁ Δεσπότης τῶν ἀπάντων περὶ μετανοίας ἐλάλησεν. 8. διέσωσεν δι' αὐτοῦ ὁ Δεσπότης τὰ εἰσελθόντα. . . ζῶα. 9. πρῶθλον ποιήσας ὁ Δεσπότης. 11. ταῖς αὐταῖς ταγαῖς τοῦ Δεσπότηου. 20. ὁ μέγας δημιουργὸς καὶ Δεσπότης τῶν ἀπάντων. ib. πῶς ὁ Δεσπότης ἐπιδείκνυται. 24. ἡ μεγαλειότης τῆς προνοίας τοῦ Δεσπότηου. ib. μῆθαιμὸς τοῦτο ἔασαι ὁ Δεσπότης. 33. Αὐτὸς γὰρ ὁ δημιουργὸς καὶ Δεσπότης τῶν ἀπάντων. ib. ἠθέλησεν ὁ Δεσπότης τῆς ἀθανάτου γνώσεως ἡμᾶς γεύσασθαι. 36. οὕτως εἶπεν ὁ Δεσπότης. ib. ὅσα ὁ Δεσπότης ἐπιτελεῖν ἐκέλευσεν. 40. τοῖς γὰρ νομίμοις τοῦ Δεσπότηου ἀκολουθοῦντες. ib. προσπέσωμεν τῷ Δεσπότη. 48. Ἐν ἀγάπῃ προσελάβετο ἡμᾶς ὁ Δεσπότης. 49. Ἀπροσδεῆς . . . ὁ Δεσπότης . . . τῶν ἀπάντων. 52. ἠξίωσεν τὸν παντεπόπτην Δεσπότην. 55. ὑπερασπισμὸς ἐστὶν τοῖς παιδευομένοις ὑπὸ τοῦ Δεσπότηου. 56. Δεσπότης τῶν πνευμάτων. 58. Εὐχарιστῶσοι, Δέσποτα. Mart. Ign. 2.
- Δεσποτικός. οἱ τῆ δεσποτικῆ ἀποφάσει χρησάμενοι. Ign. Fragm. i.
- Δεῦρο. Δεῦρο πρὸς τὸν Πατέρα. Ign. Rom. 7.
- Δεύτερος. εἰς δεύτερον καὶ ἀγῆρω αἰῶνα. Clem. Fragm. i. Εἰ γὰρ ἐνὸς καὶ δευτέρου προσευχῆ. Ign. Eph. 5. ἐν τῷ δευτέρῳ βιβλιδίῳ. 20. διὰ δὲ τοῦ δευτέρου, ὅτι καὶ ἄνθρωπος. Fragm. viii. ὑπατεούντων . . . τὸ δεύτερον. Mart. Ign. 7. μηνὸς Ξανθικοῦ δευτέρα. Mart. Polyc. 21.
- Δέχεσθαι. ποῖος δὲ κόσμος δέξεται τινα; Clem. I 28. πᾶς τόπος δέξεται αὐτόν. 54. οὕτως δεῖ ἡμᾶς αὐτὸν δέχεσθαι. Ign. Eph. 6. τῶν ἐκκλησιῶν τῶν δεξαμένων με εἰς ὄνομα Ἰησοῦ Χριστοῦ. Rom. 9. τῷ Θεῷ εὐχарιστῶ . . . ὅτι ἐδέξασθε αὐτούς. Philad. 11. δεξαμένοις τὰ μμῆματα τῆς ἀληθοῦς ἀγάπης. Polyc. Phil. 1.

- Δήλος. ἡ ψυχὴ σου δήλος ἔστω ἐν τοῖς καλοῖς ἔργοις. Clem. II 12. δήλον ὅτι ὡς αὐτὸν τὸν Κύριον δεῖ προσβλέπειν. Ign. Eph. 6.
- Δηλοῦν. Ἡμέρα καὶ νύξ ἀνάστασιν ἡμῖν δηλοῦσιν. Clem. I 24. καθὼς ἐδήλωσέν μοι Πολύβιος. Ign. Trall. 1. οἷς καὶ δηλώσατε ἐγγύς με ὄντα. Rom. 10. τῷ Εὐαγγελίῳ ἐν ᾧ τὸ πάθος ἡμῖν δεδήλωται. Smyrn. 7. ἡ ἐκκλησία . . . εἰρηνεύει, ὡς ἐδηλώθη μοι. Polyc. 7. δηλωθῆναι ὑμῖν τὰ γενόμενα. Mart. Polyc. 20. καθὼς δηλώσω ἐν τῷ καθεξῆς. 22.
- Δημιουργεῖν. πηγαὶ πρὸς ἀπόλαυσιν καὶ ὑγίειαν δημιουργηθεῖσαι. Clem. I 20. ὁ ποιήσας ἡμᾶς καὶ δημιουργήσας. 38.
- Δημιουργία. κατὰ τὴν δημιουργίαν αὐτοῦ συσταθῆν. Clem. I 20.
- Δημιουργός. ὁ μέγας δημιουργός. Clem. I 20. εἰ ὁ δημιουργὸς τῶν ἀπάντων. 26. ὁ δημιουργὸς καὶ Δεσπότης τῶν ἀπάντων. 33. ὁ δημιουργὸς καὶ πατὴρ τῶν αἰῶνων. 35.
- Δῆμος. εἰς τέρψιν τοῦ δήμου. Mart. Ign. 2. ἐπ' ὄψει τοῦ δήμου. 5. καταπαύειν τὸν δῆμον. 6. Πείσων τὸν δῆμον. Mart. Polyc. 10.
- Διαβόητος. ἐκκλησίας τῆς διαβόητου τοῖς αἰῶσιν. Ign. Eph. 8.
- Διαβολή. μακρὰν οὔσας πάσης διαβολῆς. Polyc. Phil. 4.
- Διάβολος. ἵνα μὴ τοῦ διαβόλου βοτάνη τις εὔρεθῆ ἐν ὑμῖν. Ign. Eph. 10. προσορῶν τὰς ἐνέδρας τοῦ διαβόλου. Trall. 8. κακαὶ κολάσεις τοῦ διαβόλου. Rom. 5. τῷ διαβόλῳ λατρεύει. Smyrn. 9. ἐκ τοῦ διαβόλου ἐστὶ. Polyc. Phil. 7. καταπατήσαντι τὸν διάβολον. Mart. Ign. 7. Πολλὰ γὰρ ἐμηχανᾶτο . . . ὁ διάβολος. Mart. Polyc. 3.
- Διάβολος, ἀδῆ. διάκονοι . . . μὴ διάβολοι. Polyc. Phil. 5.
- Διάγειν. ἐν ᾧ διαίγοντες εὔρεθησόμεθα. Ign. Trall. 2. διαίγοντα μὲν . . . κατὰ τὴν Ἀντιόχειαν. Mart. Ign. 2.
- Διαδέχεσθαι. διαδέξωται ἕτεροι . . . τὴν λειτουργίαν αὐτῶν. Clem. I 44. διαδεξαμένου τὴν Ῥωμαίων ἀρχήν. Mart. Ign. 1.
- Διάδημα. τοῖς . . . δεσμοῖς, ἀτινά ἐστὶ διαδήματα. Polyc. Phil. 1.
- Διαδοχή. τῆς διαδοχῆς τῶν ἀποστόλων γενόμενος. Ign. Fragn. 1.
- Διαίρεσις. ἀνατομαὶ, διαιρέσεις, . . . σκορπισμοὶ ὁστέων. Ign. Rom. 5.
- Διακείσθαι. εὐνοϊκῶς διακειμένους περὶ αὐτόν. Mart. Ign. 4.
- Διακονία. λευιτάς ἴδιαι διακονίαι ἐπίκεινται. Clem. I 40. πεπιστευμένων διακονίαν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ign. Magn. 6. τὴν διακονίαν τὴν εἰς τὸ κοινὸν ἀνήκουσαν. Philad. 1. ὅς καταξιοθήσεται τῆς τοιαύτης διακονίας. 10. ὄντα ἐξεμπλᾶριον Θεοῦ διακονίας. Smyrn. 12.
- Διάκονος. διακόνους τῶν μελλόντων πιστεύειν. Clem. I 42. ἐγγράπτο περὶ ἐπισκόπων καὶ διακόνων. ib. Βούρρου, τοῦ κατὰ Θεὸν διακόνου ὑμῶν. Ign. Eph. 2. τοῦ . . . διακόνου Ζωτίωνος. Magn. 2. τῶν διακόνων τῶν ἐμοὶ γλυκυτάτων. 6. τῶν κατὰ Θεὸν διακόνων. 13. τοὺς διακόνους, ὄντας μυστηρίων Ἰησοῦ Χριστοῦ. Trall. 2. οὐ γὰρ βρωμάτων καὶ ποτῶν εἰσὶν διάκονοι. ib. πάντες ἐντρεπέσθωσαν τοὺς διακόνους. 3. χωρὶς . . . διακόνου πράσσων τι. 7. σὺν τῷ ἐπισκόπῳ, καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ πρεσβυτέροις καὶ διακόνοις. Philad. Inscr. διακόνους τοῖς συνδούλοις μου. 4. τῷ ἐπισκόπῳ προσέχετε . . . καὶ διακόνους. 7. χειροτονῆσαι διάκονον. 10. αἱ δὲ πρεσβυτέρους καὶ . . . διακόνους. ib. Φιλωνος τοῦ διακόνου. 11. τοὺς δὲ διακόνους ἐντρέπεσθε, ὡς Θεοῦ ἐντολήν. Smyrn. 8. ὡς διακόνους Χριστοῦ Θεοῦ. 10. τοὺς συνδούλους μου διακόνους. 12. τῶν ὑποτασσομένων . . . διακόνους. Polyc. 6. Ὅμοιως διάκονοι ἄμμεπτοι. Polyc. Phil. 5. ὡς Θεοῦ καὶ Χριστοῦ διάκονοι. ib. τοῦ Κυρίου, ὅς ἐγένετο διάκονος πάντων. ib. ὑποτασσομένους τοῖς πρεσβυτέροις καὶ διακόνους. ib. διὰ τῶν ἐπισκόπων καὶ πρεσβυτέρων καὶ διακόνων. Mart. Ign. 3.

- Διακοσμῆν. τῇ . . . συνέσει διεκόσμη-
 σεν αὐτοῦς. Clem. I 33.
 Διακρίνειν. Ὁ οὖν μὴ ἐρχόμενος ἐπὶ
 τὸ αὐτὸ . . . ἐαυτὸν διέκρινεν. Ign.
 Eph. 5.
 Διακρίσις. σοφὸς ἐν διακρίσει λόγων.
 Clem. I 48.
 Διαλέγεσθαι. πλείονά τε τῶν ἐν τῇ
 ἐπιστολῇ διαλεχθεῖς. Mart. Ign. 6.
 καταβάς, διελέχθη αὐτοῖς. Mart.
 Polyc. 7.
 Διαλογισμός. οὐδὲ τῶν διαλογισμῶν
 ὧν ποιούμεθα. Clem. I 21.
 Διαλύειν. ἄτιστα πέπτωκεν . . . ξηρὰ . . .
 διαλύεται. Clem. I 24.
 Διάλυσις. ἐκ τῆς διαλύσεως . . . ἀνί-
 στησιν αὐτά. Clem. I 24.
 Διαμαρτάνειν. τοῖς γὰρ νομίμοις τοῦ
 Δεσπότη ἀκολουθοῦντες οὐ διαμαρ-
 τάνουσιν. Clem. I 40.
 Διαμαρτύρεσθαι. καὶ οὕτως διεμαρτύ-
 ρατο. Mart. Ign. 4.
 Διαμένειν. Διαμένετε ἐν τῇ ὁμοιοῖα
 ὑμῶν. Ign. Trall. 12. διαμείνητε
 ἐν ἐνότῃ Θεοῦ. Polyc. 8. ἡ . . .
 τῆς πίστεως ὑμῶν ρίζα . . . μέχρι νῦν
 διαμένει. Polyc. Phil. 1.
 Διανεύειν. διανεύει ἀπὸ τῆς Ἀραβικῆς
 χώρας. Clem. I 25.
 Διάνοια. ἴδωμεν αὐτὸν κατὰ διάνοιαν.
 Clem. I 19. ἀναστρεφόμενος ἐν
 καθαρᾷ διανοίᾳ. 21. τοῖς προσερ-
 χομένοις αὐτῷ ἀπλῇ διανοίᾳ. 23.
 παρμεγεθὲς κατὰ διάνοιαν. 33. ὑπ-
 ἐπιπτεν πάντα ὑπὸ τὴν διάνοιαν
 ἡμῶν. 35. ἐὰν ἐστηριγμένη ἢ ἡ
 διάνοια ἡμῶν. ib. ἡ ἀσύνητος καὶ
 ἐσκοτωμένη διάνοια ἡμῶν. 36. βου-
 λόμενοι ἐπαίρεσθαι ταῖς διανοίαις
 αὐτῶν. 39. πηροὶ ὄντες τῇ διανοίᾳ.
 II 1. ἐξ ὅλης τῆς διανοίας. 3.
 ἀπερισπάζω διανοίαν. Ign. Eph.
 20. Ἄμωμον διάνοιαν. Trall. 1.
 τὴν ἐκάστου φωτίζω διάνοιαν.
 Mart. Ign. 1.
 Διανύειν. τὸν τεταγμένον ὑπ' αὐτοῦ
 δρόμον διανύουσιν. Clem. I 20.
 Διὰ παντός. Ign. Eph. 20. Magn. 1,
 6. Polyc. 6, 8 ὅτις.
 Διαπέμπειν. τὴν ἐπιστολὴν διαπέμ-
 ψασθε. Mart. Polyc. 20.
 Διαρπάζειν. Ὁ ἄρχων τοῦ αἰῶνος τοῦ-
 του διαρπάσαι με βούλεται. Ign.
 Rom. 7.
 Διασπᾶν. ἵνα τί . . . διασπῶμεν τὰ μέλη
 τοῦ Χριστοῦ; Clem. I 46.
 Διαστρέφειν. Τὸ σχίσμα ὑμῶν πολ-
 λούς διέστρεψεν. Clem. I 46.
 κατανοήσατε τίνας ὑμᾶς διέστρεψαν.
 47. ἐὰν ποιῆ σκεῦος, καὶ ἐν ταῖς
 χερσὶν αὐτοῦ διαστραφῆ. II 8.
 Διασώζειν. διέσωσεν δι' αὐτοῦ ὁ
 Δεσπότης τὰ εἰσελθόντα . . . ζωα.
 Clem. I 9. εἰς δεύτερον καὶ ἀγήρω
 αἰῶνα διασωζόμεθα. Fragm. i. ἐπι-
 θῆσαι . . . καὶ διασώζεσθαι. Mart.
 Polyc. 8.
 Διαταγή. κατὰ τὴν διαταγὴν αὐτοῦ.
 Clem. I 20.
 Διάταγμα. τῶν διαταγμάτων τῶν ἀπο-
 στόλων. Ign. Trall. 7.
 Διατάξις. τὰς ἡμέτερας . . . διατάξεις.
 Mart. Ign. 2.
 Διατάσσειν. καθὼς διέταξεν αὐτῇ,
 οὕτως ποιεῖ. Clem. I 20. πῶς
 ὑποτεταγμένως ἐπιτελοῦσι τὰ δια-
 τασσόμενα. 37. Μωϋσῆς τὰ διατε-
 ταγμένα αὐτῷ πάντα ἐσημειώσατο.
 43. Οὐ διατάσσομαι ὑμῖν, ὡς ὧν
 τις. Ign. Eph. 3. ἵνα ὦν κατά-
 κριτος ὡς ἀπόστολος ὑμῖν διατάσ-
 σωμαί. Trall. 3. Οὐχ ὡς Πέτρος
 καὶ Παῦλος διατάσσομαι ὑμῖν. Rom.
 4. ὁ λέγων . . . παρὰ τὰ διατεταγ-
 μένα. Fragm. 9.
 Διατρίβειν. καὶ διέτριβε μετ' ὀλίγων.
 Mart. Polyc. 5.
 Διαφεύγειν. καὶ διαφυγόντες Θεοῦ
 τευξόμεθα. Ign. Magn. 1.
 Διαφημίζειν. διεπεφήμιστο γὰρ ἡδὴ
 τὰ κατὰ τὸν ἅγιον μάρτυρα. Mart.
 Ign. 6.
 Διαφθείρειν. παλαιὰ βασιλεία διεφθεί-
 ρετο. Ign. Eph. 19. ἵνα μὴ δια-
 φθαρῆ τις ἐν ὑμῖν. Magn. 10. τὴν
 εἰς Θεὸν μου γνώμην διαφθεύραϊ.
 Rom. 7. πρὶν διαφθάρωσιν εἰς
 ἐταίρας. Fragm. vi.
 Διαφορά. Διαφορά τυχάνει ἀληθείας
 καὶ σνηθείας. Clem. Fragm. vi.
 διαφορά μεταξύ τῶν ἀπίστων καὶ
 τῶν ἐκλεκτῶν. Mart. Polyc. 16.

Διάφορος. ὅσα διαφορώτερον ὄνομα κεκληρονόμηκεν. Clem. I 36.

Διαχωρίζειν. ἐν τῷ διαχωρισθῆναι αὐτὸν ἀπὸ Λώτ. Clem. I 10. γῆν τε διεχώρισεν ἀπὸ τοῦ περιέχοντος αὐτὴν ὕδατος. 33.

Διδασκαλία. εἴαν τις πίστιν Θεοῦ ἐν κακῇ διδασκαλίᾳ φθείρῃ. Ign. Eph. 16. δυσωδίαν τῆς διδασκαλίας τοῦ ἄρχοντος τοῦ αἰῶνος τούτου. 17. τῇ συνεχείᾳ τῆς διδασκαλίας. Mart. Ign. 1.

Διδάσκαλος. Εἰς οὖν διδάσκαλος. Ign. Eph. 15. Χριστοῦ, τοῦ μόνου διδασκάλου ἡμῶν. Magn. 9. τῷ Πνεύματι ὡς διδάσκαλον αὐτὸν προσεδόκουν. ib. ὁ τῆς ἀσεβείας διδάσκαλος. Mart. Polyc. 12. διδάσκαλος ἀποστολικός. 16. εἰς τὸν ἴδιον βασιλεία καὶ διδάσκαλον. 17. διδάσκαλος γενόμενος ἐπίσημος. 19.

Διδάσκειν. σεμνῶς οἰκουργεῖν ἐδιδάσκετε. Clem. I 1. δικαιοσύνην διδάξας. 5. διδάσκων ἐπιείκειας. 13. καλὸν τὸ διδάσκειν. Ign. Eph. 15. ἄλλους ἐδιδάξατε. Rom. 3. ὡν εἶπεν ὁ Κύριος διδάσκων. Polyc. Phil. 2. ἐδίδαξεν ἀκριβῶς καὶ βεβαίως. 3. διδάξωμεν ἑαυτοὺς πρῶτον. 4. οὐχ οὕτως διδάσκει τὸ εὐαγγέλιον. Mart. Polyc. 4. δεδιδάγμεθα γὰρ ἄρχαις. 10. ὁ πολλοὺς διδάσκων μὴ θύειν. 12.

Διδαχὴ. ἔχοντας κακὴν διδαχὴν. Ign. Eph. 9. εἰς τύπον καὶ διδαχὴν ἀφθαρσίας. Magn. 6.

Διδόναί. Τίνα . . . δώσομεν ἀντιμισθίαν; Clem. II 1. Ποῖον οὖν αἶνον αὐτῷ δώσομεν; ib. μεταξὺ ἐπινομηῶν δωδώκασιν. I 44. ἑαυτὸν ἔκδοτον δέδωκα. Ign. Smyrn. 4. μετανοίας τόπον ἔδωκεν. Clem. I 7. ἔδωκεν αὐτῷ δι' οὐ ἀναπληρωθῆ. 38. τίνα καρπὸν ἄξιον οὐ ἡμῖν αὐτὸς ἔδωκεν; II 1. Πνεῦμα ἔδωκεν ἅκακον. Fragn. viii. μὴ ἀφορμὰς δίδοτε τοῖς ἔθνεσιν. Ign. Trall. 8. δὸς ἡμέραν. Mart. Pol. 10. δώη πίστη ψυχῇ. Clem. I 58. Δῶμεν οὖν αὐτῷ. II 9. τοῦ ἀοράτου δῶη τὴν ἐπίγνωσιν. Fragn. viii. ἵνα

δῶσιν αὐτῷ ὄραν. Mart. Polyc. 7. ὥστε μὴ δοῦναι αὐτοῦ τὸ σῶμα. 17. προσέθεντο αὐτῇ δοῦναι σημεῖον. Clem. I 12. ἥδιον διδόντες. 2. ἀντιμισθίαν αὐτῷ διδόντες. II 9. φάρμακον διδόντες. Ign. Trall. 6. δόντα αὐτῷ δόξαν. Phil. 2. ὁ γὰρ δούς μοι ὑπομείναι. Mart. Pol. 13. τοῦ δωδώκτος ἐγκαταλειφθέντος. Clem. Fragn. v. οἷς ἡ χάρις ἀπὸ τοῦ Θεοῦ δέδοται. I 30. εἰρήνη . . . ληπαρὰ ἐδέδοτο. 2. πλατυσμός ἐδόθη ὑμῖν. 3. ἐδόθη αὐτῷ υἱός. 10. οὐ τὸ αἶμα ὑπὲρ ἡμῶν ἐδόθη. 21. διδόσθω ὑπ' ἄλλων, καθὼς ἐδόθη τοῖς πατράσιν. 30. ἐδόθη αὐτῷ τὸ δωδεκάσκηπτρον. 31. εἶδομεν οἷς ἰδεῖν ἐδόθη. Mart. Pol. 15. ὅπως δοθῆ αὐτοῖς ἐπιείκεια. Clem. I 56. πρὸ τοῦ δοθῆναι αὐτῇ τέκνα. II 2. ἦν εὐχόμεαι τελεῖαν μοι δοθῆναι. Ign. Smyrn. 11. χρηματισμοῦ αὐτῷ διδομένου. Clem. I 17. τίς ὁ ὑπογραμμὸς ὁ δεδομένος ἡμῖν. 16. τῶν ὑπ' αὐτοῦ δεδομένων δωρεῶν. 32. λειτουργία δεδομένη. 40. τὰ δοθέντα παραμένειν τοῖς ἀγνώμοσιν. Fragn. v. τὴν δωδείσαν ἡμῖν πίστιν. Polyc. Phil. 3. cf. 4.

Διεγείρειν. καὶ διεγείρῃ εἰς μίμησιν τῆς . . . πίστεως. Clem. Fragn. ii.

Διέλκειν. ἵνα τίς διέλκομεν καὶ διασπῶμεν τὰ μέλη τοῦ Χριστοῦ; Clem. I 46.

Διευθύνειν. ταῖς αὐταῖς ταγαῖς τοῦ Δεσπότητος διευθύνονται. Clem. I 20.

Διηκεῖν. εἰς τὸ διηκεῖν. Ign. Fragn. viii.

Διηκεῖν. ὁ Δεσπότης ἐπιδείκνυται διηκεῖν. Clem. I 24.

Δικαιοπραγία. ἡ τῆς δικαιοπραγίας ἥς κατειργάσαντο. Clem. I 32.

Δίκαιος. οἱ μέγιστοι καὶ δικαιοτάτοι στυλοὶ. Clem. I 5. ἐν ὑπακοῇ δίκαιος εὑρεθείς. 9. Δίκαιον οὖν . . . ὑπηκόους ἡμᾶς μᾶλλον γενέσθαι. 14. Δίκαιον οὖν ἐστὶν μὴ λειποτακτεῖν. 21. τῷ δικαίῳ ἐν τοῖς κρίμασιν. 27. τοῖς πατράσιν ἡμῶν τοῖς δίκαιοις.

30. πάντες ἐκοσμήθησαν οἱ δίκαιοι.
 33. δίκαιους ἀποβεβλημένους. 45.
 Ἐδιώχθησαν δίκαιοι. ib. Κολλη-
 θῶμεν οὖν τοῖς . . . δίκαιοις. 46. τῆς
 ὁδοῦ τῆς δικαίας. II 5. οἱ τοιοῦτοι
 δίκαιοι. 6. ἔργα ἔχοντες ὄσια καὶ
 δίκαια; ib. καὶ ἐσόμεθα δίκαιοι. II 1.
 Οὐδεὶς γὰρ δικαίων ταχὺν καρπὸν
 ἔλαβεν. *Fragm.* iii. τὸν μισθὸν
 τῶν δικαίων. ib. Οὐ δίκαιόν ἐστι. v.
 ὄνομα, ὃ κέκτησθε φύσει δικαία.
Ign. Eph. 1. τῷ . . . μέλλουσι χω-
 ρισμῷ τοῦ δικαίου γίνεσθαι. *Mart.*
Ign. 5. ἀπολέσθαι τὸν δίκαιον. 6.
 ἀπὸ τῶν χαλεπῶν ἐπὶ τὰ δίκαια.
Mart. Polyc. II. παντὸς τοῦ
 γένους τῶν δικαίων. 14. ὁ ἀντι-
 κείμενος τῷ γένει τῶν δικαίων. 17.
 σὺν τοῖς ἀποστόλοις καὶ πᾶσι δι-
 καίοις. 19.
- Δικαιοσύνη.** πόρρω ἄπεστιν ἡ δικαιο-
 σύνη. *Clem.* I 3. δικαιοσύνην
 διδάξας ὄλον τὸν κόσμον. 5. οὐχὶ
 δικαιοσύνην. . . διὰ πίστεως ποιήσας;
 31. ἐξ ὅλης ἰσχύος ἡμῶν ἐργασώ-
 μεθα ἔργον δικαιοσύνης. 33. λαμ-
 πρότης ἐν δικαιοσύνη. 35. Πύλη
 γὰρ δικαιοσύνης ἀνεφωγία εἰς ζωὴν
 αὐτῆ. 48. ἡ ἐν δικαιοσύνη αὐτῆ
 ἐστὶν ἡ ἐν Χριστῷ. ib. κατευ-
 θύνοντες τὴν πορείαν αὐτῶν ἐν. . . δι-
 καιοσύνη. ib. ταῖς αὐτῶν δικαιο-
 σύναις ῥύσασθαι τὰ τέκνα. II 6.
 Ἐὰν οὖν ποιήσωμεν τὴν δικαιοσύνην
 ἐναντίον τοῦ Θεοῦ. II. Ἐκδεχώ-
 μεθα. . . τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ἐν
 ἀγάπῃ καὶ δικαιοσύνη. 12. ἵνα
 πληρωθῇ πᾶσα δικαιοσύνη. *Ign.*
Smyrn. 1. γράφω ὑμῖν περὶ τῆς
 δικαιοσύνης. *Polyc. Phil.* 3. πε-
 πλήρωκεν ἐντολὴν δικαιοσύνης. ib.
 τοῖς ὄπλοις τῆς δικαιοσύνης. 4.
 κατενώπιον αὐτοῦ τῆς δικαιοσύνης.
 5. τῷ ἀρραβῶνι τῆς δικαιοσύνης
 ἡμῶν. 8. πειθαρχεῖν τῷ λόγῳ τῆς
 δικαιοσύνης. 9. ἐν πίστει καὶ δι-
 καιοσύνη. ib.
- Δικαιοῦν.** ἔργους δικαιοῦμενοι καὶ μὴ
 λόγους. *Clem.* I 30. οὐ δι' ἐαντῶν
 δικαιοῦμεθα. 32. δι' ἧς πάντας. . .
 ὁ Θεὸς ἐδικαίωσεν. ib. ἀλλ' οὐ
- παρὰ τοῦτο δεδικαίωμα. *Ign.*
Rom. 5. ἐν τῇ προσευχῇ ὑμῶν
 δικαιοθῆναι. *Philad.* 8.
- Δικαίωμα.** τὰ προστάγματα καὶ τὰ δι-
 καιώματα τοῦ Κυρίου. *Clem.* I 2.
- Δικαίως.** τούτους οὐ δικαίως νομίζο-
 μεν ἀποβαλέσθαι τῆς λειτουργίας.
Clem. I 44. τῆς παραδεδομένης
 ἡμῖν . . . δικαίως ὁμοφωνίας. 51. εἰ
 μὴ τὸ ὁσίως καὶ δικαίως ἀναστρέ-
 φεσθαι. II 5. ἐξ ὧν δικαίως ἀγα-
 πῶμεν αὐτόν. *Ign. Eph.* 15. ὧν
 δικαίως ἀνέμενον. *Magn.* 9.
- Δίκη.** λύχνου δίκην θεϊκοῦ. *Mart.*
Ign. 1.
- Δίλογος.** διάκονοι. . . μὴ δίλογοι. *Pol-*
yc. Phil. 5.
- Διοικήσις.** Οἱ οὐρανοὶ τῇ διοικήσει αὐ-
 τοῦ σαλεύομενοι. *Clem.* I 20.
- Διορθοῦν.** Τὰς γυναῖκας ἡμῶν ἐπὶ
 τὸ ἀγαθὸν διορθώμεθα. *Clem.*
 I 21.
- Δισσός.** δισσην ἔξουσιν τὴν κρίσιν.
Clem. II 10.
- Δισταγμός.** Τὸ σχίσμα ὑμῶν . . .
 (ἔβαλεν) πολλοὺς εἰς δισταγμόν.
Clem. I 46.
- Διστάζειν.** οἱ διστάζοντες περὶ τῆς
 τοῦ Θεοῦ δυνάμεως. *Clem.* I 11.
 οἱ διστάζοντες τῇ καρδίᾳ. II 11.
- Δίχα.** δίχα πάσης παρεκβάσεως.
Clem. I 20. δίχα ἐλλείψεως. ib.
 Οἱ μεγάλοι δίχα τῶν μικρῶν. 37.
 δίχα τῶν ποδῶν. . . τῆς κεφαλῆς. ib.
 δίχα ἀγάπης οὐδὲν εὐάρεστόν ἐστιν
 τῷ Θεῷ. 49. δίχα προσκλίσεως
 ἀνθρωπίνης. 50.
- Διχοστασία.** ἵνα τί . . . διχοστασῆσαι καὶ
 σχίσματα; *Clem.* I 46. ἀρχηγὸς
 τῆς στάσεως καὶ διχοστασίας. 51.
- Διχοστατεῖν.** Γῆ. . . ἀνατέλλει τροφήν,
 μὴ διχοστατοῦσα. *Clem.* I 20.
- Διψῆν.** οὐ περὶ πεινῶντος ἢ διψῶντος.
Ign. Smyrn. 6.
- Διψυχεῖν.** μὴ διψυχῶμεν. *Clem.* I
 23. et II 11.
- Δίψυχος.** οἱ δίψυχοι καὶ οἱ διστάζον-
 τες. *Clem.* I 11. Ταλαίπωροί εἰ-
 σιν οἱ δίψυχοι. 23. et II 11.
- Διωγμίτης.** ἐξῆλθον διωγμίται καὶ ἰπ-
 πείς. *Mart. Polyc.* 7.

Διωγμός. Ἐκ τούτου . . . διωγμός καὶ ἀκαταστασία. Clem. I 3. τῶν πολλῶν ἐπὶ Δομετιανοῦ διωγμῶν. Mart. Ign. I. λωφήσαντος πρὸς ὀλίγον τοῦ διωγμοῦ. ib. διωγμὸν ὑπομένειν ἀπειλήσαντος. 2. ὑπὲρ τῆς τοῦ διωγμοῦ καταπαύσεως. 6. κατέπαυσε τὸν διωγμὸν. Mart. Polyc. I.

Διώκειν. μέχρι θανάτου διωχθῆναι. Clem. I 4. ὑπὸ Σαοῦλ . . . ἐδιώχθη. ib. ἐδιώχθησαν καὶ ἕως θανάτου ἦλθον. 5. Διὰ ζήλος διωχθεῖσαι γυναικες. 6. Ἐδιώχθησαν δίκαιοι, ἀλλ' ὑπὸ ἀνόμων. 45. καὶ διώξομεν μᾶλλον τὴν ἀρετὴν. II 10. διώξεται ἡμᾶς εἰρήνη. ib. τὸ κερδάλειον διώκοντες. Fragm. iii. διωκόμενον ἄσθματι πνεύμα. viii. Διὰ τοῦτο καὶ ἐδιώχθησαν. Ign. Magn. 8. ἀληθῶς ἐδιώχθη ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου. Trall. 9.

Δόγμα. τοῖς δόγμασιν τοῦ Κυρίου καὶ τῶν ἀποστόλων Ign. Magn. 13.

Δογματίζεω. μηδὲ ἀλλοιοῦσά τι τῶν δεδογματισμένων ὑπ' αὐτοῦ. Clem. I 20. οὐδὲν μὴ παρέλθῃ τῶν δεδογματισμένων. 27.

Δοκεῖν. Τί δοκεῖτε; Clem. I 43, II 7. ὕψω δοκεῖ μᾶλλον μείζων εἶναι. 48. ἢ καθ' ὑπεροχὴν δοκούντας. 57. ἔρημος ἐδόκει εἶναι ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ὁ λαὸς ἡμῶν. II 2. τῶν δοκούντων ἔχειν Θεόν. ib. ἔδοξα εὐρῶν ἡμᾶς. Ign. Trall. I. τινὲς . . . λέγουσιν τὸ δοκεῖν πεπονθῆναι αὐτὸν, αὐτοὶ ὄντες τὸ δοκεῖν. IO. τὸ δοκεῖν αὐτὸν πεπονθῆναι, αὐτοὶ τὸ δοκεῖν ὄντες. Smyrn. 2. Εἰ γὰρ τὸ δοκεῖν ταῦτα ἐπράχθη ὑπὸ τοῦ Κυρίου ἡμῶν, καγὼ τὸ δοκεῖν δέδεμαι. 4. Τὰ δὲ ὀνόματα αὐτῶν . . . οὐκ ἔδοξέ μοι ἐγγράψαι. 5. τι δοκοῦν εἶναι τολμηρόν. Fragm. ii. Οἱ δοκοῦντες ἀξιοπίστοι εἶναι. Polyc. 3. Ἡμεῖς οὖν σοι δοκοῦμεν κατὰ νοῦν. Mart. Ign. 2. ἦν γὰρ ἐπιφανής, ὡς ἐδόκουν. 6. Τότε ἔδοξεν αὐτοῖς ὁμοθυμαδὸν ἐπιβοῆσαι. Mart. Polyc. 12.

Δοκιμάζειν. βεβαίαν ἡμῶν πίστιν οὐκ

ἐδοκίμασεν; Clem. I 1. δοκιμάσαντες τῷ Πνεύματι. 42. ἕτεροι δεδοκιμασμένοι ἄνδρες. 44. ἀνδρὶ δεδοκιμασμένῳ παρ' αὐτοῖς. 47. ὁ ἂν ἐκείνος δοκιμάσῃ. Ign. Smyrn. 8. Δόκιμος. δοκιμώτερα ὑπὲρ χρυσίου ὄστᾶ. Mart. Polyc. 18.

Δόλος. ἀπορρίψαντες ἀφ' ἑαυτῶν . . . δόλους. Clem. I 35. δόλω ποιηρῷ τὸ ὄνομα περιφέρειν. Ign. Eph. 7.

Δόξα. Πᾶσα δόξα καὶ πλατυσμός. Clem. I 3. εἰς τὸν ὀφειλόμενον τόπον τῆς δόξης. 5. λειτουργήσαντας τῇ μεγαλοπρεπέῃ δόξῃ αὐτοῦ. 9. ἀτενίζω εἰς τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ. 17. ᾧ ἡ δόξα καὶ ἡ μεγαλωσύνη εἰς τοὺς αἰῶνας. 20. οὐκ ἐν μικρᾷ δόξῃ ὑπάρχουσιν. 32. ᾧ ἔστω ἡ δόξα. ib. ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. 38, 43, 45, 50. δόξαν καὶ τιμὴν ἐκληρονόμησαν. 45. δι' οὗ αὐτῷ δόξα καὶ μεγαλωσύνη. 58. δι' οὗ αὐτῷ δόξα, τιμὴ. 59. εἰς πλήρωμα δόξης αὐτοῦ φανερωθέν. Fragm. viii. εἰς δόξαν παράμονον. Ign. Eph. Inscr. εἰς εὐχαριστίαν Θεοῦ καὶ εἰς δόξαν. 13. παρόντες εἰς δόξαν Θεοῦ. Magn. 15. Περὶ τῶν προελθόντων με . . . εἰς δόξαν τοῦ Θεοῦ. Rom. IO. ἀλλ' εἰς δόξαν Θεοῦ πλέον δουλευέτωσαν. Polyc. 4. δοξάση ἡμῶν τὴν ἄκονον ἀγάπην εἰς δόξαν Χριστοῦ. 7. ἡ δόξα τῶν ἀγγέλων. Smyrn. 6. δόντα αὐτῷ δόξαν καὶ θρόνον. Polyc. Phil. 2. ἀξίως τῆς ἐντολῆς αὐτοῦ καὶ δόξης περιπατεῖν. 5. δι' οὗ καὶ μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ ἡ δόξα. Mart. Ign. 7. μεθ' οὗ σοι καὶ Πνεύματι ἀγίῳ ἡ δόξα. Mart. Polyc. 14. ᾧ ἡ δόξα, τιμὴ. 20, et 21. μεθ' οὗ δόξα τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ. 22. ᾧ ἡ δόξα, σὺν Πατρὶ. ib.

Δοξάζειν. δοξασθεῖς μεγάλως οὐκ ἐμεγαλορρημύθησεν. Clem. I 17. Πάντες οὖν ἐδοξάσθησαν. 32. εἰς τὸ δοξασθῆναι τὸ ὄνομα. 43. δοξάζειν Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν δοξάσαντα ἡμᾶς. Ign. Eph. 2. δοξάσαι τὸ

- ἄνομα. Philad. 10. καὶ ὑμεῖς δοξασθήσεσθε. ib. Δοξάζω Ἰησοῦν Χριστόν. Smyrn. 1. δοξάση ὑμῶν τὴν ἄκρον ἀγάπην. Polyc. 7. ἵνα δοξάσθητε αἰωνίῳ ἔργῳ. 8. εἰν πάσχωμεν . . . δοξάζωμεν αὐτόν. Polyc. Phil. 8. εὐλογῶ σε, δοξάζω σε. Mart. Polyc. 14. δοξάζει τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα. 19. ἵνα καὶ ἐκεῖνοι δοξάζωσιν τὸν Κύριον. 20.
- Δόρυ. ἡ ἀγάπη ὡς δόρυ. Ign. Polyc. 6.
- Δόσις. ὁ γινώσκων τὴν τοῦ Πατρὸς δόσιν. Clem. Fragm. viii. τὸ Ἅγιον Πνεῦμά ἐστιν ἡ δόσις αὐτοῦ. ib.
- Δοτήρ. τὸν Θεὸν τὸν δοτήρα τῶν ἀγαθῶν. Mart. Ign. 7.
- Δουλεία. Ἰωσήφ . . . μέχρι δουλείας εἰσελθεῖν. Clem. I 4. πολλοὶ ἑαυτοὺς παρέδωκαν εἰς δουλείαν. 55.
- Δουλεύειν. τῶν ὁσίων αὐτῷ δουλεύσαντων. Clem. I 26. ἐπορεύθη πρὸς Λαβάν, καὶ ἐδούλευσεν. 31. ἐν . . . ἀνάμωφ προθέσει δουλεύοντας τῷ Θεῷ. 45. ἐν καθάρᾳ καρδίᾳ δουλεύσωμεν τῷ Θεῷ. II 11. εἰν δὲ μὴ δουλεύσωμεν. ib. εἰς δόξαν Θεοῦ πλέον δουλενέτωσαν. Ign. Polyc. 4. τὸ δουλεύειν τοῖς κατ' ἐπιστήμην ἄρχουσιν. Fragm. iv. δουλεύσατε τῷ Θεῷ ἐν φόβῳ. Polyc. Phil. 2. Οὕτως οὖν δουλεύσωμεν αὐτῷ μετὰ φόβου. 6. Ὀγδοήκοντα καὶ ἕξ ἔτη ἔχω δουλεύων αὐτῷ. Mart. Polyc. 9.
- Δούλη. δούλους καὶ δούλας μὴ ὑπερφάνει. Ign. Polyc. 4.
- Δούλος. στενοχωρούμενος τοὺς τοῦ Θεοῦ δούλους. Clem. Fragm. iii. ἐγὼ δὲ μέχρι νῦν δούλος. Ign. Rom. 4. δούλους καὶ δούλας μὴ ὑπερφηάνει. Polyc. 4. μὴ δούλοι εὐρεθῶσιν ἐπιθυμίας. ib. ἀπὸ τῶν δούλων τοῦ Θεοῦ. Mart. Ign. 2. ἀπὸ τῶν ἰδίων δούλων. Mart. Polyc. 20.
- Δράν. Τίνες οὖν οἱ ταῦτα δράσαντες; Clem. I 45.
- Δρόμος. τὸν τῆς πίστεως βέβαιον δρόμον. Clem. I 6. τὸν τεταγμένον ὑπ' αὐτοῦ δρόμον. 20. προσθεῖναι τῷ δρόμῳ σου. Ign. Polyc. 1. τελειώσαντι δρόμον ἐν Χριστῷ. Mart. Ign. 7.
- Δροσιζεσθαι. διὰ τῆς ἐκκλησίας ὑμῶν δροσιζεσθαι. Ign. Magn. 14.
- Δύειν. Καλὸν τὸ δύειν ἀπὸ κόσμου πρὸς Θεόν. Ign. Rom. 2.
- Δύναμις. οἱ διστάζοντες περὶ τῆς τοῦ Θεοῦ δυνάμεως. Clem. I 11. ἐνέκλεισεν τῇ ἑαυτοῦ δυνάμει. 33. δύναμις αὐτοῦ. Fragm. viii. συνήνεσαν ἐν δυνάμει Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ign. Eph. 11. αἱ δυνάμεις τοῦ Σατανᾶ. 13. ἐν δυνάμει πίστεως. 14. κατὰ δύναμιν Θεοῦ Πατρός. Magn. 3. ἡ δὲ πραότης αὐτοῦ δύναμις. Trall. 3. δύναμιν αἰτεῖσθε ἕσωθεν τε καὶ ἔξωθεν. Rom. 3. υἶν Θεοῦ κατὰ θέλημα καὶ δύναμιν Θεοῦ. Smyrn. 1. Ἐρρωσθέ μοι ἐν δυνάμει Πνεύματος. 13. ὁ Θεὸς ἀγγέλων καὶ δυνάμεων. Mart. Polyc. 14.
- Δύνασθαι. καίπερ δυνάμενος. Clem. I 16. τί ἀγάπη ἀγνή παρὰ τῷ Θεῷ δύναται. 21. ἐν λόγῳ δύναται αὐτὰ καταστρέψαι. 27. τίς ἡμῶν δύναται φυγεῖν. 28. δίχα τῶν μικρῶν οὐ δύναται εἶναι. 37. τί γὰρ δύναται θηητός; 39. τίς δύναται ἐξηγήσασθαι; 49. Οὐ δυνάμεθα οὖν τῶν δύο φίλοι εἶναι. II 6. Εἰ δὲ καὶ οἱ τοιοῦτοι δίκαιοι οὐ δύναται. ib. εἰ μὴ δυνάμεθα ἅπαντες στεφανωθῆναι. 7. οὐκέτι δυνάμεθα ἐκεῖ ἐξομολογήσασθαι. 8. ἵνα . . . δυνηθῶ μαθητῆς εἶναι. Ign. Eph. 1. ἡ δυναμένη ὑμᾶς βασανίσει. 8. τὰ πνευματικὰ πράσσειν οὐ δύναται. ib. ἀληθῶς δύναται καὶ τῆς ἡσυχίας αὐτοῦ ἀκούειν. 15. ὁ δυνησεται ὑμᾶς μερίσαι. Magn. 6. πῶς ἡμεῖς δυνησόμεθα ζῆσαι χωρὶς αὐτοῦ. 9. δυνάμενος γράφειν ὑπὲρ τούτου. Trall. 3. Μὴ οὐ δύναμαι τὰ ἐπουράνια γράψαι; 5. οὐ δυνηθέντες χωρήσαι. ib. καὶ δυνάμενος τὰ ἐπουράνια. ib. Οὐ δύναται

- οὖν κεφαλῇ. I I. καὶ λέγεσθαι δύναμαι. Rom. 3. σιγῶν πλείονα δύναται. Philad. I. Εἴ τις δύναται ἐν ἀγγελίᾳ μένειν. Polyc. 5. ὡς δυνήσεται θεοδρόμος καλεῖσθαι. 7. οὐκ ἠδυνήθη γράψαι. 8. οἱ μὲν δυνάμενοι πεζοὺς πέμψαι. ib. δύνασθαι ἐξαλείφειν. Fragm. ii. εἰς τὸ διηκεκὲς ἐδύνατο. viii. δύναται κατακολουθῆσαι τῇ σοφίᾳ. Polyc. Phil. 3. ὡφελήθηται δυνήσεσθε. I 3. εἰ δυνήθει, ὁ τύραννος. Mart. Polyc. 2. ἠδύνατο εἰς ἕτερον χωρίον ἀπελθεῖν. 7. μὴ δύνασθαι σιωπῆσαι. ib. μηδὲ ἀκουσθῆναι τινα δύνασθαι. 8. πῶς δύναμαι βλασφημῆσαι; 9. οὐ δυνάμενον αὐτοῦ τὸ σῶμα ... δαπανηθῆναι. I 6. οὔτε τὸν Χριστόν ποτε καταλιπεῖν δυνησόμεθα. I 7. Τῷ δυναμένῳ πάντας ἡμᾶς εἰσαγαγεῖν. 20.
- Δυνατός. ἡ δυνατός γνώσιν ἐξειπεῖν. Clem. I 48. ἀλλ' εἰ δυνατόν ἐστι μηδὲ συναντᾶν. Smyrn. 4. ἔνθα ὡς δυνατόν ἡμῖν συναγομένοις. Mart. Polyc. I 8.
- Δύο. οὐχ ἓνα οὐδὲ δύο ... πόνους. Clem. I 5. δι' ἐν ἡ δύο πρόσωπα. 47. δύο ἐχθροί. II 6. τῶν δύο φίλοι εἶναι. ib. Τὰ δύο δὲ ἐν ἐστιν. I 2. καὶ ἐν δυοῖ σώμασιν. ib. ἐν τῶν δύο. Ign. Eph. I I. ἐπίκειται τὰ δύο ὁμοῦ. Magn. 5. παιδάρια δύο. Mart. Pol. 6. ἐπὶ δύο ὥρας. 7.
- Δυσθεράπευτος. οὐς δεῖ ἡμᾶς φυλάσσεσθαι, ὄντας δυσθεραπεύτους. Ign. Eph. 7.
- Δύσιν. κήρυξ γενόμενος ... ἐν τῇ δύσει. Clem. I 5. ἐπὶ τὸ τέρμα τῆς δύσεως. ib. εἰς δύσιν ἀπὸ ἀνατολῆς μεταπεμφάμενος. Ign. Rom. 2.
- Δύσκολος. ἐμοὶ δὲ δύσκολόν ἐστιν τοῦ Θεοῦ ἐπιτυχεῖν. Ign. Rom. I. εἰάν πως μετανοήσωσιν' ὅπερ δύσκολον. Smyrn. 4.
- Δυσφύλακτος. ἐπισφαλὲς γὰρ τὸ κτήμα καὶ δυσφύλακτον. Ign. Fragm. vi.
- Δυσωδία. δυσωδίαν τῆς διδασκαλίας τοῦ ἄρχοντος τοῦ αἰῶνος τούτου. Ign. Eph. I 7.
- Δώδεκα. τοὺς δώδεκα φυλάρχους. Clem. I 43.
- Δωδεκάσκηπτρον. ἐδόθη αὐτῷ τὸ δωδεκάσκηπτρον τοῦ Ἰσραὴλ. Clem. I 3 I.
- Δωδέκατος ἐν Σμύρνῃ μαρτυρήσας. Mart. Polyc. I 9.
- Δωδεκάφυλον. τὸ δωδεκάφυλον τοῦ Ἰσραὴλ. Clem. I 55.
- Δωμάτιον. ἐν τινι δωματίῳ κατακείμενον. Mart. Polyc. 7.
- Δωρεά. ταῖς ... ὑπερβαλλούσαις αὐτοῦ δωρεαῖς τῆς εἰρήνης. Clem. I I 9. ἐπὶ ταῖς ὑπερβαλλούσαις καὶ ἐνδόξοις δωρεαῖς αὐτοῦ. 23. τὰ μεγαλεῖα τῶν ὑπ' αὐτοῦ δεδομένων δωρεῶν. 32. ὅπως μεταλάβωμεν τῶν ἐπηγγελμένων δωρεῶν. 35. ἀντιλέγοντες τῇ δωρεᾷ τοῦ Θεοῦ. Ign. Smyrn. 7. ἐν τῇ αὐτοῦ χάριτι καὶ δωρεᾷ. Mart. Polyc. 20.
- Δωρεάν. δωρεῖν οὖν ἀποθνήσκω. Ign. Trall. I 0.
- Δῶρον. Ὡς μακάρια καὶ θυμαστά τὰ δῶρα τοῦ Θεοῦ. Clem. I 35. τοὺς ἀμέμπτως καὶ ὁσίως προσενεγκόντας τὰ δῶρα. 44.
- Ἐάν. ἡμεθῶς τοῦτο εἶσαι ὁ Δεσπότης. Clem. I 33. εἴτω ὑφ' ἑτέρου ἑαυτὸν μαρτυρεῖσθαι. 38. εἰσθῆναι αὐτὴν ἐξελεθεῖν. 55. ἡ ἀγάπη οὐκ εἶ με σιωπᾶν. Ign. Eph. 3. οὐς οὐκ εἰσάσατε σπεῖραι εἰς ἡμᾶς. 9.
- Ἐαρινός. Καιροὶ ἔαρινοὶ καὶ θερινοί. Clem. I 20.
- Ἐαυτοῦ. τοὺς ἄνδρας ἑαυτῶν. Clem. I I. ἑαυτοὺς ὑπομιμνήσκοντες. 7. στηρίξωμεν ἑαυτούς. I 3. ἐπιδῶμεν ἑαυτούς. I 4. συμβάλετε ἑαυτοὺς ζύλῳ. 23. Cf. II I I. σηκὸν ἑαυτῷ ποιεῖ. 26. μέρος ἐποίησεν ἑαυτῷ. 29. οὐ δι' ἑαυτῶν δικαιομεθα. 32. τῇ ἑαυτοῦ προστάξει. 33. τῆς ἑαυτοῦ εἰκόνας. ib. ἔργους ἑαυτὸν κοσμήσας. ib. ἀπορρίψαντες ἅψ' ἑαυτῶν. 35. μὴ ἑαυτῷ ... ὑφ' ἑτέρου ἑαυτὸν μαρτυρεῖσθαι. 38. ἑαυτοὺς βουλόμενοι

- ἐπαίρεσθαι. 39. ζητεῖν τὸ κοινω-
φελές πάντων, καὶ μὴ τὸ ἑαυτοῦ. 48.
ἑαυτοῦς θέλουσιν μᾶλλον περιπί-
πτειν. 51. μᾶλλον δὲ ἑαυτῶν κα-
τάγωνσιν. *ib.* ἑαυτὸν ἐξαλειφθή-
ναι. 53. ἑαυτῷ μέγα κλέος. 54.
παρέδωκαν ἑαυτούς. 55 *bis.* διὰ
τοῦ ἑαυτῶν αἵματος. *ib.* παραδε-
δώκotas ἑαυτοῦς. *ib.* παραδοῦσα
ἑαυτὴν τῷ κινδύνῳ. *ib.* ἑαυτὴν
παρέβαλεν. *ib.* τῷ ἀγαπᾶν ἑαυ-
τούς. II 4. ὑπὲρ ἡμῶν ἑαυτὸν
ἀνευεγκόντος. *Ign. Eph.* 1. ἑαυ-
τὸν διέκρινεν. 5. οὔτε δι' ἑαυτοῦ.
Magn. 7. ὁ φανερώσας ἑαυτόν. 8.
Χριστὸν ἔχετε ἐν ἑαυτοῖς. 12. Εἴ
τις αὐτὸν ἐν ἑαυτῷ ἔχει. *Rom.* 6.
οὐκ ἀφ' ἑαυτοῦ. *Philad.* 1. ἀλη-
θῶς ἀνέστησεν ἑαυτόν. *Smyrn.* 2.
Τί δὲ καὶ ἑαυτὸν ἔκδοτον δέδωκα;
4. ἑαυτοῦ ἐξουσίαν οὐκ ἔχει.
Polyc. 7. ὁ περιθεῖς ἑαυτῷ ἁ-
λουργίαν. *Fragm.* 1. ἀπάγουσιν
ἑαυτούς. *ib.* ἄρχειν ἑαυτῶν. *iv.*
διδάξωμεν ἑαυτούς. *Polyc. Phil.* 4.
χαλιναγωγούτες ἑαυτούς. 5. τὸν
ὑπογραμμὸν ἔθηκε δι' ἑαυτοῦ. 8.
Σὺ οὖν ἐν ἑαυτῷ φέρεις; *Mart.*
Ign. 2. τὸν ἐν ἑαυτῷ λέγοντα
περιφέρειν. *ib.* ἑαυτῷ ἐπεσπάσατο
τὸ θηρίον. *Mart. Polyc.* 3. ὁ παρα-
βιασάμενος ἑαυτόν. *ib.* τοὺς προ-
δίδοντας ἑαυτούς. *ib.* τὸν ἑαυτοῦ
κῆρυκα. 12. ὠμολόγησεν ἑαυτὸν
Χριστιανὸν εἶναι. *ib.* ἀποθέμενος
ἑαυτῷ πάντα. 13. ὑπολύειν ἑαυ-
τόν. *ib.*
- ¹Εγγράφειν. Τὰ δὲ ὀνόματα αὐτῶν . . .
οὐκ ἔδοξέ μοι εγγράψαι. *Ign.*
Smyrn. 5.
- ²Εγγραφοῦ. ἔγγραφον περὶ αὐτοῦ ἱστο-
ρίαν. *Clem. Fragm.* ii.
- ³Ἐγγύς. Ἰδομεν πῶς ἔγγύς ἐστίν.
Clem. I 21. πάντα ἔγγύς αὐτῷ
ἐστίν. 27. κἂν ἔγγύς τοῦ στεφάνου
γενώμεθα. II 7. καὶ τὰ κρυπτὰ
ἡμῶν ἔγγύς αὐτῷ ἐστίν. *Ign. Eph.*
15. οἷς καὶ δηλώσατε ἔγγύς με
ἕστα. *Rom.* 10. ἔγγύς μαχαίρας,
ἔγγύς Θεοῦ. *Smyrn.* 4. τοὺς ἔγ-
γιστα γενομένους ἀθλητάς. *Clem.*
I 5. αἱ ἔγγιστα ἐκκλησίαι. *Ign.*
Philad. 10.
- ⁴Ἐγείρειν. πνεῦμα διὰ τοῦ ἐγείρειν
ἀναλάβων. *Clem. Fragm.* viii.
παρὼν ἤγειρεν αὐτοὺς ἐκ νεκρῶν.
Ign. Magn. 9. ἀληθῶς ἠγέρθη
ἀπὸ νεκρῶν. *Trall.* 9. ἐγείραντος
αὐτόν. *ib.* ὅς καὶ ἡμᾶς τοὺς πι-
στεύοντας αὐτῷ οὕτως ἐγερεῖ. *ib.*
ἦν τῇ χρηστότητι ὁ Πατὴρ ἤγειρεν.
Smyrn. 6. ὃν ἐγείρειν ὁ Θεός.
Polyc. Phil. 1. τὸν ἐγείραντα
τὸν Κύριον ἡμῶν. 2. Ὁ δὲ ἐγεί-
ρις αὐτόν ἐκ νεκρῶν, καὶ ἡμᾶς ἐγε-
ρεῖ. *ib.* καθὼς ὑπέσχετο ἡμῖν
ἐγείρειν ἡμᾶς. 5.
- ⁵Ἐγκακεῖν. μὴ, ὡς αἱ ὠδίνουσαι, ἐγκα-
κῶμεν. *Clem.* II 2.
- ⁶Ἐγκαρπος. ἔγκαρπον καὶ τελείαν ἔσ-
χον τὴν ἀνάλυσιν. *Clem.* I 44.
ἔγκαρπος καὶ τελεία ἢ πρὸς τὸν
Θεὸν . . . μεία. 56.
- ⁷Ἐγκαταλείπειν. τοὺς ἐλπίζοντας ἐπ'
αὐτόν οὐκ ἐγκαταλείπει. *Clem.* I
11. καὶ ἐγκαταλείπωμεν τὴν ἀγά-
πην. 33. τοῦ δεδωκότος ἐγκατα-
λειφθέντος. *Fragm.* v.
- ⁸Ἐγκαυχᾶσθαι. ἐγκαυχώμενοι ἐν ἀλα-
ζονείᾳ τοῦ λόγου αὐτῶν. *Clem.* I
21. τοῖς δεσμοῖς ἐγκαυχώμενοι.
Mart. Ign. 3.
- ⁹Ἐγκείσθαι. Ἐγκειμένου δὲ τοῦ ἀνθυ-
πάτου. *Mart. Polyc.* 9.
- ¹⁰Ἐγκεραννύειν. τοὺς ἐνκεκραμένους οὔ-
τως. *Ign. Eph.* 5.
- ¹¹Ἐγκλείειν. θύλασσαν . . . ἐνέκλεισεν τῇ
ἑαυτοῦ δυνάμει. *Clem.* I 33.
- ¹²Ἐγκλημα. φυλάσσεσθαι τὰ ἐγκλήματα
ὡς πῦρ. *Ign. Trall.* 2.
- ¹³Ἐγκράτεια. ἐγκράτεια ἐν ἀγνισμῷ.
Clem. I 35. ὁ ἐπιχωρηγῶν . . . τὴν
ἐγκράτειαν. 38. δόψ πάση ψυχῇ . . .
ἐγκράτειαν. 58. ἀγαπῶσας πάντας
ἐν πάσῃ ἐγκρατείᾳ. *Polyc. Phil.* 4.
- ¹⁴Ἐγκρατεῦσθαι. ἐνδυσώμεθα τὴν ὁμό-
νοιαν . . . ἐγκρατεῦόμενοι. *Clem.* I
30.
- ¹⁵Ἐγκρατής. μὴδὲ ζηλοῦν, ἀλλ' ἐγκρα-
τεῖς εἶναι. *Clem.* II 4. ἐγκρατεῖς
περὶ πάντα. *Polyc. Phil.* 5.
- ¹⁶Ἐγκύπτειν. ἐγκεκυφότες εἰς τὰ βάθη.

- Clem. I 40. Ἐνκύπτετε εἰς τὰς γραφάς. 45. ἐγκεκύφατε εἰς τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ. 54. εἰς ἃς ἐὰν ἐγκύπτητε. Polyc. Phil. 3.
- Ἐδράζειν. ἤδρασαν ἐπὶ τὸν ἀσφαλῆ τοῦ ἰδίου βουλήματος θεμέλιον. Clem. I 33. ἐκκλησία . . . ἤδρασμένη ἐν ὁμοιοῖα Θεοῦ. Ign. Philad. Inscr. ἤδρασμένους ἐν ἀγάπῃ. Smyrn. 1. ἦν εὐχομαι ἐδρᾶσθαι πίστει καὶ ἀγάπῃ. 13. τὴν ἐν Θεῷ γνώμην ἤδρασμένην. Polyc. I.
- Ἐδραῖος. ἐδραῖοι τῇ πίστει. Ign. Eph. 10. Στήθι ἐδραῖος ὡς ἄκμων. Polyc. 3.
- Ἐθεῖν. Εἰώθασι γάρ τινες δολῶ πονηρῶ. Ign. Eph. 7.
- Ἐθίζειν. Ἐν αἷς γὰρ ἕκαστος ἐκ παιδύθεν ἐθίζεται. Clem. Fragm. vi.
- Ἐθνος. ἔθνη μεγάλα ἐξεργίζωσεν. Clem. I 6. ὑποδείγματα ἔθνων. 55. μὴ ἀφορμὰς δίδοτε τοῖς ἔθνεσιν. Ign. Trall. 8. εἶτε ἐν Ἰουδαίοις, εἶτε ἐν ἔθνεσιν. Smyrn. 1. καὶ ἐτέρων πολλῶν ἔθνων. Mart. Ign. 2. μετὰ πάντων ὑπεισιέναι τῶν ἔθνων. ib. Τὰ δαιμόνια τῶν ἔθνων. ib. τῶν ἐν τῷ σταδίῳ ἀνόμων ἔθνων. Mart. Polyc. 9. τὸ πλῆθος ἔθνων τε καὶ Ἰουδαίων. 12. ὑπὸ τῶν ἔθνων ἐν παντὶ τόπῳ λαλεῖσθαι. 19.
- Ἐθος. τὸ δὲ ἔθος ὅποῖον ἂν παραληφθῆ. Clem. Fragm. vi. ὡς ἔθος αὐτοῖς λέγειν. Mart. Polyc. 9. μάλιστα Ἰουδαίων προθύμως, ὡς ἔθος αὐτοῖς. 13.
- Εἰδέναι. Οἶδα ὅτι εἰμι. Ign. Eph. 12. Οἶδα ὅτι οὐ φυσιοῦσθε . . . ὅτι ἐντρέπεσθε. Magn. 12. οὐκ οἶδα εἰ ἄξιός εἰμι. Trall. 4. ἐν σαρκὶ αὐτὸν οἶδα. Smyrn. 3. οἶδεν γὰρ πόθεν ἔρχεται. Philad. 7. οὐκ οἶδαμεν τὴν ἡμέραν τῆς ἐπιφανείας. Clem. II 12. Μάλιστα ἤδει. I 43. Εἰ γὰρ ἤδεις ὅτι Θεοῦ Υἱὸς ἦν. Ign. Fragm. viii. ἡμᾶς κατὰ ἀγάπην εἶδον. Eph. 2. εἶδεν προσκεφάλαιον. Mart. Polyc. 5. οὐδεὶς εἶδεν. 9. εἶδομεν οἷς ἰδεῖν ἐδόθη. 15. ἦν καὶ ἴδετε κατ' ὀφθαλμούς. Polyc.
- Phil. 9. ἴδωμεν ὡς ἔστιν τίμιον τῷ Θεῷ. Clem. I 7. ἴδωμεν αὐτὸν κατὰ διάνοιαν. 19. ἴδωμεν πῶς ἐγγύς ἐστιν. 21. ἴδωμεν . . . τὴν κατὰ καιρὸν γινομένην ἀνάστασιν. 24. ἴδωμεν τὸ παράδοξον σημείον. 25. ἴδωμεν τίνες αἱ ὁδοί. 31. ἴδωμεν ὅτι τὸ ἐν ἔργοις ἀγαθούς. 33. Εἰδέναι ἡμᾶς δεῖ. II 7. ἠξιώθη ἰδεῖν ἡμᾶς. Ign. Magn. 2. ἰδεῖν ἡμῶν τὰ ἀξιώθεα πρόσωπα. Rom. 1. εἰδὼς τὰ συνέχευτά με. 6. Εἰδὼς ὅτι Θεοῦ γέμετε. Magn. 14. εἰδὼς ὅτι καὶ ἡμεῖς οὕτως ἔχετε. Smyrn. 4. εἰδὼς οὖν ἡμῶν τὸ σύντονον. Polyc. 7. τὸν τὰ κρύφια εἰδῶτα. Magn. 3. εἰδότες ὅτι χάριτι. Polyc. Phil. 1. Εἰδότες οὖν ὅτι οὐδέν. 4. Εἰδότες οὖν ὅτι Θεός. 5. εἰδότες ὅτι πάντες ὀφείλεται ἐσμέν. 6. μὴ εἰδότες ὅτι ὁ Ὑψίστος. Clem. I 45. οὐκ εἰδότες πόθεν ἐκλήθημεν. II 1. εἰδότες ὅτι ἐν χερσίν ο ἰών. 7. εἰδὼς ἡμῶν τὰ ἐν καρδίᾳ. 9. εἰδότες ὅτι δίσσῃν ἔξουσιν τὴν κρίσιν. 10. ὃς ἰδὼν τὸ ταπεινόν. I 55. ἰδὼν τὰ θηρία. Mart. Polyc. 4. ἰδὼν αὐτὸ καίόμενον. 12. ἰδὼν τό τε μέγεθος. 17. ἴδων οὖν ὁ κεντυρίων. 18. Πέρασ οὖν ἰδόντες οἱ ἄνομοι. 16. ταῦτα ἰδόντες. Ign. 7.
- Εἰδέναι, honorare, Καλῶς ἔχει. . . ἐπίσκοπον εἰδέναι. Ign. Smyrn. 9.
- Εἶδος. Τὸ γὰρ πῦρ καμάρας εἶδος ποιῆσαν. Mart. Polyc. 15.
- Εἰκάς. τουτέστιν Αἰγούστου εἰκάδι τρίτῃ. Ign. Rom. 10. Δεκεμβρίου εἰκάδι. Mart. Ign. 7.
- Εἴκειν. εἰς τὸ εἶξαι αὐτοὺς μὴ ἡμῖν. Clem. I 56.
- Εἰκῆ. οὐκ εἰκῆ ἢ ἀτάκτως. Clem. I 40.
- Εἰκὼν. τῆς ἑαυτοῦ εἰκόνας χαρακτήρα. Clem. I 33.
- Εἰλικρινής. εἰλικρινεῖς καὶ ἀκέραιοι ἦτε. Clem. I 2. ἐξ εἰλικρινοῦς καρδίας. II 9.
- Εἰλικρινῶς. Εἴ τις . . . εἰλικρινῶς κατανοήσῃ. Clem. I 32.
- Εἰπεῖν. τίς ἀρκεῖ, ὡς ἔδει, εἰπεῖν; Clem. I 49. εἶπε γάρ. 46. εἶπεν

- πρὸς αὐτὸν ὁ Κύριος. 53. Cf. II 4, 9. Ὁ εἶπεν. 2 *ter*. εἰπάτω, εἰ δὲ ἐμὲ στάσις. I 54.
- Εἰρήναρχος. ὁ εἰρήναρχος, ὁ καὶ κληρονόμος. Mart. Polyc. 6. ὑπήντα αὐτῷ ὁ εἰρήναρχος. 8.
- Εἰρηνεύειν. τοῖς μετ' εὐσεβείας εἰρηνεύουσιν. Clem. I 15. μόνον τὸ ποιμίον του Χριστοῦ εἰρηνεύτω. 54. ἐκκλησία . . . εἰρηνευούση ἐν σαρκὶ καὶ αἵματι. Ign. Trall. Inscr. εἰρηνεύειν τὴν ἐκκλησίαν τὴν ἐν Ἀντιοχείᾳ. Philad. 10. συγχαρῆναι αὐτοῖς, ὅτι εἰρηνεύουσιν. Smyrn. 11. ἡ ἐκκλησία ἣ ἐν Ἀντιοχείᾳ . . . εἰρηνεύει. Polyc. 7.
- Εἰρήνη. Χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη. Clem. I Inscr. εἰρήνη βαθεῖα καὶ λιπαρά. 2. πύρρω ἄπεστιν ἡ δικαιοσύνη καὶ εἰρήνη. 3. τοῖς μεθ' ὑποκρίσεως βουλομένοις εἰρήνην. 15. τὸν . . . τῆς εἰρήνης σκόπον. 19. ταῖς . . . ὑπερβαλλούσαις αὐτοῦ δωρεαῖς τῆς εἰρήνης. ib. ἐν εἰρήνῃ ὑποτάσσονται αὐτῷ. 20. Καιροὶ . . . ἐν εἰρήνῃ μετά- παραδιδόασιν ἀλλήλοις. ib. ἐν ὁμονοίᾳ καὶ εἰρήνῃ. ib. ἐν εἰρήνῃ καὶ ὁμονοίᾳ. ib. δώη πάση ψυχῇ . . . πίστην, φόβον, εἰρήνην. 58. ἐν εἰρήνῃ μετὰ χαρᾶς . . . ἀναπέψατε πρὸς ἡμᾶς. 59. τὴν εὐκαίαν καὶ ἐπιποθήτην ἡμῖν εἰρήνην. ib. διώξεται ἡμᾶς εἰρήνη. II 10. Οὐδὲν ἔστιν ἄμεινον εἰρήνης. Ign. Eph. 13. Χάρις ὑμῖν, ἔλεος, εἰρήνη. Smyrn. 12. ἔλεος ὑμῖν καὶ εἰρήνη. Polyc. Phil. Inscr. εἰρήνη, καὶ ἀγάπη ἀπὸ Θεοῦ. Mart. Polyc. Inscr.
- Εἰς. πρὸς ἐν τῶν ὁρέων. Clem. I 10. ἐκ τοῦ ἐνὸς πλείονα. 24. Εἴ τις καθ' ἐν ἕκαστον. 32. ὧς ἐξ ἐνὸς στόματος. 34. οὐχὶ ἓνα Θεόν . . . καὶ Χριστόν; . . . μία κλήσις. 46. Cf. II 9, et Mart. Ign. 2. Εἰς οὖν διδάσκαλος. Ign. Eph. 15. ἐν μᾶ πίστει. 20. μία προσευχὴ κ. τ. λ. Magn. 7. ἐν ἐνὶ ὧσιν σὺν τῷ ἐπισκόπῳ. Philad. Inscr. μᾶ ἐχαριστία κ. τ. λ. 4. ἐν ἐνὶ σώματι τῆς ἐκκλησίας. Smyrn. 1. ἐν μᾶ ἡμέρα. Mart. Ign. 5. διὰ μᾶς ὄρας. Mart. Polyc. 2. Εἰς δὲ ὀνόματι Κόιντος. 4. ὧν εἰς καὶ οὗτος. 16. Vide sub Δύο.
- Εἰσαγαγεῖν. εἰσήγαγεν εἰς τὸν κόσμον αὐτοῦ. Clem. I 38. εἰς τὸ στάδιον αὐτὸν εἰσαγαγεῖν. Mart. Polyc. 6. πάντας ἡμᾶς εἰσαγαγεῖν ἐν τῇ αὐτοῦ χάριτι. 20.
- Εἰσδέχεσθαι. Ῥαβὶ εἰσδεξαμένη αὐτούς. Clem. I 12.
- Εἰσέρχεσθαι. δι' οὗ καὶ θάνατος εἰσηλθεν εἰς τὸν κόσμον. Clem. I 3. μέχρι δουλείας εἰσελθεῖν. 4. τὰ εἰσελθόντα . . . ζῶα εἰς τὴν κιβωτόν. 9. εἰσέρχεται, καὶ τελευτᾷ. 25. καὶ τίνες εἰσήλθοντες εἰς τὸν κόσμον. 38. ἐν ἣ μακάριοι πάντες οἱ εἰσελθόντες. 48. ποῖα πεποιθήσει εἰσελευσόμεθα εἰς τὸ βασιλεῖον τοῦ Θεοῦ; II 6. δι' ἧς εἰσέρχονται Ἀβραάμ. Ign. Philad. 9. εἰς ἣν πολλοὶ ἐπιθυμοῦσιν εἰσελθεῖν. Polyc. Phil. 1.
- Εἰσήκειν. εἰσήχθη εἰς τὴν βασιλείαν αὐτοῦ. Clem. II 11.
- Εἰσιέναι. εἰσιόντι εἰς τὸ στάδιον. Mart. Polyc. 9.
- Εἰσφέρειν. μὴ εἰσενεγκεῖν ἡμᾶς εἰς πειρασμόν. Polyc. Phil. 7.
- Εἶτε. εἶτε ἐν Ἰουδαίῳ, εἶτε ἐν ἔθνεσιν. Ign. Smyrn. 1.
- Ἐκαστος. ἀπολείπειν ἕκαστον τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ. Clem. I 3. καθ' ἐν ἕκαστον. 32. ἕκαστος ἐν τῷ ἰδίῳ τάγματι. 37. Cf. 41 init. ἐκάστης φυλῆς. 43. ἀποδιδόναι ἐκάστῳ. II 11. ἕκαστον ἐκ παιδόθεν. Fragm. vi. ἕκαστον τῶν πιστῶν. Mart. Polyc. 13.
- Ἐκατόνταρχος. Οὐ πάντες . . . ἐκατόνταρχοι. Clem. I 37. ὁ [ἐκατόνταρχος]. Mart. Polyc. 18.
- Ἐκδέχεσθαι. Ἐκδεχόμεθα οὖν καθ' ὄραν τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. Clem. II 12. ἀλλ' ἐκδέχεται αὐτόν. Fragm. iii.
- Ἐκδικεῖν. Ἐκδικεῖ σου τὸν τόπον. Ign. Polyc. 1.
- Ἐκδοτος. ἔκδοτον δέδωκα τῷ θανάτῳ. Ign. Smyrn. 4.
- Ἐκείθεν. παροδεύσαντάς τινας ἐκείθεν.

- Ign. Eph. 9. οὐκ ὦν ἄξιός ἐκείθεν εἶναι. Smyrn. 11. ἐκείθεν εἶχετο τοῦ πλοῦς. Mart. Ign. 3. ἐκείθεν καταχθείς. 5. κάκειθεν ἐπιβάς. 1b. Ἐκείθεν γοῦν ἐώσθησαν. 6. κάκειθεν ἠδύνατο . . . ἀπελθεῖν. Mart. Polyc. 7.
- Ἐκζητεῖν. ἐὰν ἐκζητῶμεν τὰ εὐάρεστα καὶ εὐπρόσδεκτα αὐτῷ. Clem. I 35. οὐδὲ τὸ αἶμα ἐκζητήσει ὁ Θεός. Polyc. Phil. 2.
- Ἐκκαίειν. εἰς τοσοῦτον ἀπονοίας ἐξέκαυσαν. Clem. I 1.
- Ἐκκλησία. Ἡ ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ ἡ παροικοῦσα Ῥώμην, τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ τῇ παροικοῦσῃ Κόρινθον. Clem. I Inscr. συνευδοκησάσης τῆς ἐκκλησίας πάσης. 44. τὴν . . . ἀρχαίαν Κορινθίων ἐκκλησίαν. 47. στείρα γὰρ ἦν ἡ ἐκκλησία ἡμῶν. II 2. τῇ ἐκκλησίᾳ τῇ ἀξιωμακαρίσῳ. Ign. Eph. Inscr. τοὺς ἐνκεκραμένους οὕτως, ὡς ἡ ἐκκλησία Ἰησοῦ Χριστοῦ. 5. πόσῳ μᾶλλον ἢ τε τοῦ ἐπισκόπου [προσευχῆ] καὶ πάσης τῆς ἐκκλησίας. 1b. Ἐφείτων ἐκκλησίας τῆς διαβόητου τοῖς αἰῶσιν. 8. ἵνα πνέῃ τῇ ἐκκλησίᾳ ἀφθαρσίαν. 17. Προσεύχεσθε ὑπὲρ τῆς ἐκκλησίας τῆς ἐν Συρίᾳ. 21. ἐν ᾧ ἀσπάζομαι τὴν ἐκκλησίαν. Magn. Inscr. ἄδω τὰς ἐκκλησίας. 1. Μνημονεύετε . . . τῆς ἐν Συρίᾳ ἐκκλησίας. 14. τὴν ἐν Σ. ἐκκλησίαν διὰ τῆς ἐκκλησίας ὑμῶν ὀροσισθῆναι. 1b. Καὶ αἱ λοιπαὶ δὲ ἐκκλησίαι. 15. ἐκκλησία ἡγαπημένη. Trall. Inscr. Rom. Inscr. ἐκκλησίας Θεοῦ ὑπηρέται. Trall. 2. Χωρὶς τούτων ἐκκλησία οὐ καλεῖται. 3. ἅμα ταῖς συμπαρούσαις μοι ἐκκλησίαις. 12. Μνημονεύετε ἐν ταῖς προσευχαῖς ὑμῶν τῆς ἐν Συρίᾳ ἐκκλησίας. 13. Cf. Rom. 9. Ἐγὼ γράφω ταῖς ἐκκλησίαις. Rom. 4. ἡ ἀγάπη τῶν ἐκκλησιῶν τῶν δεξαμένων με. 9. ἐκκλησία Θεοῦ Πατρὸς. Philad. Inscr. et Smyrn. Inscr. ἐπὶ τὴν ἐνότητα τῆς ἐκκλησίας. 3. τοῖς ἀποστόλοις ὡς πρεσβυτερίῳ ἐκκλησίας. 5. θύρα τοῦ Πατρὸς, δι' ἧς εἰσέρχονται . . . οἱ ἀπόστολοι καὶ ἡ ἐκκλησία. 9. πρέπον ἐστὶν ὑμῖν, ὡς ἐκκλησία Θεοῦ. 10. τὴν ἐκκλησίαν τὴν ἐν Ἀντιοχείᾳ. 1b. et Smyrn. 11. αἱ ἔγγιστα ἐκκλησίαι. 10. ἐν ἐνὶ σώματι τῆς ἐκκλησίας αὐτοῦ. Smyrn. I. τῶν ἀνηκόντων εἰς τὴν ἐκκλησίαν. 8. ἐκεῖ ἡ καθολικὴ ἐκκλησία. 1b. Ἡ προσευχὴ ὑμῶν ἀπῆλθεν ἐπὶ τὴν ἐκκλησίαν. 11. χειροτονήσα τὴν ἐκκλησίαν ὑμῶν θεοπροσβύτην. 1b. ἐπισκόπῳ ἐκκλησίας Συρναίων. Polyc. Inscr. ἀγαπᾶν τὰς συμβίβους ὡς ὁ Κύριος τὴν ἐκκλησίαν. 5. ἡ ἐκκλησία ἡ ἐν Ἀντιοχείᾳ. 7. πάσαις ταῖς ἐκκλησίαις οὐκ ἠδυνήθη γράψαι. 8. ταῖς ἔμπροσθεν ἐκκλησίαις. 1b. ἀνάθεμα τῆς ἐκκλησίας. Fragm. 1. τῇ ἐκκλησίᾳ . . . τῇ παροικοῦσῃ Φιλίππους. Polyc. Phil. Inscr. ἐκβέρνα τὴν ἐκκλησίαν Ἀντιοχείων. Mart. Ign. 1. τῷ τῆς ἐκκλησίας ἀσαλευτῷ. 1b. παραμένων τῇ ἐκκλησίᾳ. 1b. φοβηθεὶς ὑπὲρ τῆς Ἀντιοχείων ἐκκλησίας. 2. ἐπευξάμενος πρότερον τῇ ἐκκλησίᾳ. 1b. κοινῇ πᾶσαν ἐκκλησίαν. 3. αἱ τῆς Ἀσίας πόλεις καὶ ἐκκλησίαι. 1b. ταῖς ἐκκλησίαις ταῖς ἰπαντησάσαις αὐτῷ. 4. οἷα πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ἐπιστέλλει Ῥωμαίων. 1b. παρακαλέσας τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ τῶν ἐκκλησιῶν. 6. τῇ ἀγίᾳ ἐκκλησίᾳ καταλειφθέντα. 1b. Ἡ ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ ἡ παροικοῦσα Σμύρναν. Mart. Polyc. Inscr. ταῖς . . . τῆς ἀγίας καὶ καθολικῆς ἐκκλησίας παροικίας. 1b. τῶν κατὰ τὴν οἰκουμένην ἐκκλησιῶν. 5. τῆς κατὰ τὴν οἰκουμένην καθολικῆς ἐκκλησίας. 8 et 19. τῆς ἐν Σμύρῃ καθολικῆς ἐκκλησίας. 16.
- Ἐκκλίειν. οὐδὲ δεῖ ὑμᾶς ὡς θηρία ἐκκλίειν. Ign. Eph. 7.
- Ἐκκόπτειν. τὴν πρὸς Κύριον αὐτοῦ σπουδὴν ἐκκόψῃ. Mart. Ign. 4.
- Ἐκλάμπειν. Μεγάλῃς δὲ ἐκλαμψίσης φλογός. Mart. Polyc. 15.
- Ἐκλέγεσθαι. ταύτην ἐκλέλεκται ὁ Θεός. Clem. I 43. Οὗτος ὁ μα-

- καρισμός ἐγένετό ἐπὶ τοὺς ἐκλελεγμένους. 58. ὁ ἐκλεξάμενος τὸν Κύριον. 58. ἐκλελεγμένην ἐν πάθει ἀληθινῶ. Ign. Eph. Inscr. τῶν ἀληθῶς ὑπὸ Θεοῦ . . . ἐκλελεγμένων. Polyc. Phil. 1.
- Ἐκλεκτός. τοῖς ἐκλεκτοῖς τοῦ Θεοῦ. Clem. I 1. εἰς τὸ σώζεσθαι . . . τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐκλεκτῶν αὐτοῦ. 2. πολὺ πλῆθος ἐκλεκτῶν. 6. εἰσὶν δὲ οὗτοι ἐκλεκτοὶ τοῦ Θεοῦ. 46. ἐτελειώθησαν πάντες οἱ ἐκλεκτοὶ τοῦ Θεοῦ. 49. Φησὶ γὰρ ὁ ἐκλεκτός Δαβὶδ. 52. ἐκκλησία . . . ἐκλεκτῆ. Ign. Trall. Inscr. ἀνδρὶ ἐκλεκτῶ. Philad. 11. διαφορὰ μεταξύ τῶν ἀπίστων καὶ τῶν ἐκλεκτῶν. Mart. Polyc. 16. ἐπὶ σωτηρίᾳ τῇ τῶν ἁγίων ἐκλεκτῶν. 22. συναγάγη . . . μετὰ τῶν ἐκλεκτῶν αὐτοῦ. ib.
- Ἐκλιπαρεῖν. ὁ ἀνύπατος πολλὰ ἐκλιπαρήσας. Mart. Polyc. 4.
- Ἐκλογή. ὅς ἐκλογῆς μέρος ἐποίησεν ἑαυτῶ. Clem. I 29. τὸν ἐκλογὰς ποιοῦντα ἀπὸ τῶν ἰδίων δούλων. Mart. Polyc. 20.
- Ἐκουσίως. ἐκουσίως ἤγετο πρὸς Τραϊανόν. Mart. Ign. 2.
- Ἐκπέμπειν. Ἐκπεμφθέντων γὰρ . . . κατασκόπων. Clem. I 12. ἐξέπεμψεν ἄνδρας. ib. Ἐξεπέμφθη ὁ Χριστός. 42. γραμμάτων εὐχαριστῶν ἐκπεμφθέντων. Mart. Ign. 4.
- Ἐκπλήρωσις. πρὸς ἐκπλήρωσιν θείου προστάγματος. Clem. Fragn. ii.
- Ἐκπλήττεσθαι τοὺς ἀκούοντας. Mart. Polyc. 7.
- Ἐκπόρευσις. δι' ἐκπορεύσεως τοῦ παναγίου Πνεύματος. Clem. Fragn. viii.
- Ἐκριζοῦν. Ζήλος . . . εἶθην μεγάλα ἐξερρίζωσεν. Clem. I 6.
- Ἐκρίπτειν. ἐκριφῆται ἐκ τῆς ἐλπίδος αὐτοῦ. Clem. I 57.
- Ἐκτείνειν. ἐξετείνετε τὰς χεῖρας ἡμῶν. Clem. I 2.
- Ἐκτένεια. σπεύσωμεν μετὰ ἐκτενείας. Clem. I 33. Στρατευσώμεθα . . . μετὰ πάσης ἐκτενείας. 37.
- Ἐκτενῶς. βώσωμεν πρὸς αὐτὸν ἐκτενῶς. Clem. I 34.
- Ἐκτρέπεσθαι. τῆς ἐλπίδος ἡμῶν, ἧς ἐκτραπήναι. Ign. Magn. 11.
- Ἐκτρωμα. ὦν ἔσχατος . . . καὶ ἔκτρωμα. Ign. Rom. 9.
- Ἐκφέρειν. καὶ ἐκφέρει καρπόν. Clem. I 24.
- Ἐκφεύγειν. τὸ ἀποθανεῖν ἐκφύγητε. Ign. Trall. 2.
- Ἐκχέειν. διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν ἐκχυθέν. Clem. I 7. ἐν Πνεῦμα τῆς χάριτος τὸ ἐκχυθέν ἐφ' ἡμᾶς. 46. λίαν ἐκέχυνται ἀγαπῶν ὑμᾶς. Ign. Philad. 5.
- Ἐκχυσίς. πλήρης Πνεύματος Ἁγίου ἔκχυσίς. Clem. I 2.
- Ἐκχωρεῖν. Ἰακῶβ . . . ἐξέχωρήσεν τῆς γῆς αὐτοῦ. Clem. I 31. Εἰ δι' ἐμὲ στάσις, . . . ἐκχωρῶ. 54. πολλοὶ ἐξέχωρήσαν ἰδίων πόλεων. 55.
- Ἐκῶν. ὅτι ἐγὼ ἐκὼν ὑπὲρ Θεοῦ ἀποθήσκω. Ign. Rom. 4. προσελθεῖν ἐκόυτας. Mart. Polyc. 4.
- Ἐλάχιστος. Τά τε ἐλάχιστα τῶν ζώων. Clem. I 20. τὰ δὲ ἐλάχιστα μέλη τοῦ σώματος. 37.
- Ἐλέγχειν. ἀπὸ τῆς ὁσμῆς ἐλεγχθήσεσθε. Ign. Magn. 10. τὰ κρυπτὰ ἐλέγχει. Philad. 7.
- Ἐλεεῖν. Ἠλέησεν γὰρ ἡμᾶς. Clem. II 1. ἐγὼ κατάκριτος, ὑμεῖς ἡλεημένοι. Ign. Eph. 12. τῇ ἡλεημένῃ ἐν μεγαλειότητι Πατρός. Rom. Inscr. ἡλέημαί τις εἶναι. 9. ἐκκλησία . . . ἡλεημένη. Philad. Inscr. ἐν ᾧ κλήρω ἡλεήθην. 5. ἡλεημένη ἐν παντὶ χαρίσματι. Smyrn. Inscr. τοὺς περιεστῶτας ἐλεεῖν. Mart. Polyc. 2.
- Ἐλεήμων. ἀλλ' ἐγκρατεῖς εἶναι, ἐλεήμονας. Clem. II 4. οἱ πρεσβύτεροι . . . ἐλεήμονες. Polyc. Phil. 6.
- Ἐλεος. εἰς τὸ σώζεσθαι μετ' ἐλέους. Clem. I 2. ἰκέται γενόμενοι τοῦ ἐλέους . . . αὐτοῦ. 9. ἵνα τῶ ἐλέει αὐτοῦ σκεπασθῶμεν. 28. αἰτώμεθα ἀπὸ τοῦ ἐλέους αὐτοῦ. 50. Τοσοῦτον οὖν ἔλεος ποιήσαντος αὐτοῦ εἰς ἡμᾶς. II 3. ἐν τῶ ἐλέει τοῦ Θεοῦ. Ign. Trall. 12. πεπληροφορημένη ἐν παντὶ ἐλέει. Philad. Inscr. Χάρις ὑμῖν, ἔλεος. Smyrn.

12. ἔλεος ὑμῶν καὶ εἰρήνη. Polyc. Phil. Inscr. ἔλεος, εἰρήνη, καὶ ἀγάπη ἀπὸ Θεοῦ Πατρὸς. Mart. Polyc. Inscr.
- Ἐλευθερία. κρείττονος ἐλευθερίας ἀπὸ Θεοῦ. Ign. Polyc. 4.
- Ἐλεύθερος. ἐκείνοι ἐλεύθεροι, ἐγὼ δὲ μέχρι νῦν δούλος. Ign. Rom. 4. ἀναστήσομαι ἐν αὐτῷ ἐλεύθερος. ib.
- Ἐλευθεροῦν. ἀπὸ τοῦ κοινοῦ ἐλευθεροῦσθαι. Ign. Polyc. 4.
- Ἐλευσις. κηρύσσοντες τὴν ἔλευσιν τοῦ Χριστοῦ. Clem. I 17. προκηρύξαντες τὴν ἔλευσιν τοῦ Κυρίου. Polyc. Phil. 6.
- Ἐλλαμβάνεσθαι. ἐνειλημμένους τοῖς ἀγιοπρεπέσι δεσμοῖς. Polyc. Phil. I.
- Ἐλλειψις. δίχα ἐλλείψεως παρέχονται . . . μαζούς. Clem. I 20.
- Ἐλλόγιμος. ὑφ' ἐτέρων ἐλλογίμων ἀνδρῶν. Clem. I 44. ἐν τῷ ποιμνίῳ τοῦ Χριστοῦ μικροὺς καὶ ἔλλογιμους. 57.
- Ἐλπίζειν. τοὺς ἐλπίζοντας ἐπ' αὐτὸν οὐκ ἐγκαταλείπει. Clem. I 11. λύτρωσις ἔσται πᾶσι τοῖς . . . ἐλπίζουσιν ἐπὶ τὸν Θεόν. 12. μικρὰ καὶ ἐλπίζομεν λαβεῖν. Clem. II 1. ἐλπίζαστε ὑπομεινῶμεν. 11. ἐλπίζοντα τῇ προσευχῇ ὑμῶν ἐπιτυχεῖν. Ign. Eph. 1. ἐλπίζω ὑμᾶς ἀσπάσασθαι. Rom. 1. καὶ εἰς αὐτὸν ἐλπίζειν. Philad. 5. εἰς ὃν ἐλπίζουσιν σαρκί, ψυχῇ. 11.
- Ἐλπίς. Ταύτη οὖν τῇ ἐλπίδι προσδεδίσθωσαν αἱ ψυχὰι ἡμῶν. Clem. I 27. ὀφείλουσιν τὸ κοινὸν τῆς ἐλπίδος σκοπεῖν. 51. ἐκριφῆναι ἐκ τῆς ἐλπίδος αὐτοῦ. 57. μηδεμίαν ἐλπίδα ἔχοντας σωτηρίας. II 1. ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ ὀνόματος καὶ ἐλπίδος. Ign. Eph. 1. ἔστιν γὰρ ἐν αὐτοῖς ἐλπίς μετανοίας. 10. τῇ κοινῇ ἐλπίδι ἡμῶν. 21. εἰς νοῦς, μία ἐλπίς. Magn. 7. εἰς καινότητα ἐλπίδος. 9. Χριστοῦ, τῆς ἐλπίδος ἡμῶν. 11, et Trall. Inscr. et 2. ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τῆς κοινῆς ἐλπίδος. Philad. 5. Ἰησοῦ, τῇ κοινῇ ἐλπίδι ἡμῶν. 11. ἐπακολουθούσης τῆς ἐλπίδος. Polyc.
- Phil. 3. προσκαρτερῶμεν τῇ ἐλπίδι ἡμῶν. 8.
- Ἐμαντοῦ. ἀλλ' ἔμαντὸν μετρῶ. Ign. Trall. 4. οὐκ ἔμαντῶ ἐπιτρέψας. Polyc. Phil. 3.
- Ἐμβάλλειν. ἐμβληθεὶς κατὰ τὸ πάλαι πρόσταγμα τοῦ Καίσαρος. Mart. Ign. 6.
- Ἐμβλέπειν. καὶ ἐμβλέψωμεν τοῖς ὀμμασι τῆς ψυχῆς. Clem. I 19. εἰς πάντα τὸν ὄχλον . . . ἐμβλέψας. Mart. Polyc. 9.
- Ἐμβριθής. ἐμβριθεὶ τῷ προσώπῳ. Mart. Polyc. 9.
- Ἐμβροχή. Τοὺς παροξυσμούς ἐμβροχαῖς παθε. Ign. Polyc. 2.
- Ἐμμένειν. ταύταις ἐμμένειν ἥδεται. Clem. Fragm. vi.
- Ἐμπεριέχειν. ἀπὸ τοῦ τὰ πάντα ἐμπεριέχοντος; Clem. I 28.
- Ἐμπίμπλασθαι. θάρσους καὶ χαρὰς ἐνεπίμπλατο. Mart. Polyc. 12.
- Ἐμπίπτειν. ζήλου ἐμπεσόντος περὶ τῆς ἱερωσύνης. Clem. I. 43. μὴ ἐμπεσεῖν εἰς τὰ ἄγκιστρα τῆς κενοδοξίας. Ign. Magn. 11.
- Ἐμπλαστρός. Οὐ πᾶν τραῦμα τῇ αὐτῇ ἐμπλάστρῳ θεραπεύεται. Ign. Polyc. 2.
- Ἐμπνεῖσθαι. ἐμπνεόμενοι ὑπὸ τῆς χάριτος. Ign. Magn. 8.
- Ἐμποδίζειν. μηδὲν ἀλλήλοις ἐμποδίζονται. Clem. I 20. μὴ ἐμποδιστέ μοι ζῆσαι. Ign. Rom. 6.
- Ἐμπορία. ἐμπορίαν ἡσκούμεν. Clem. Fragm. iii.
- Ἐμπροσθεν. ἔμπροσθεν τοῦ ναοῦ. Clem. I 41. ταῖς ἔμπροσθεν ἐκκλησίαις. Ign. Polyc. 8.
- Ἐμφανίζειν. ἐμφανισθῆ τῷ προσώπῳ τοῦ Χριστοῦ. Mart. Ign. 3.
- Ἐναντίον. τὴν δικαιοσύνην ἐναντίον τοῦ Θεοῦ. Clem. II 11.
- Ἐναντίος. ἐν τοῖς ἔργοις ὁμολογῶμεν τὸν Θεόν, καὶ μὴ ἐν τοῖς ἐναντίοις. Clem. II 4. πῶς ἐναντίοι εἰσὶν τῇ γνώμῃ τοῦ Θεοῦ. Ign. Smyrn. 6.
- Ἐνάρετος. ἐπιγνοὺς ἐνάρετον καὶ τέλειον οὖσαν. Ign. Philad. 1.
- Ἐνδεικνύναι. τὸ ἀξιαγάπητον τῆς ἀγ-

- νείας ἤθος ἐνδειξάσθωσαν. Clem. I 21. ὁ σοφὸς ἐνδεικνύσθω τὴν σοφίαν αὐτοῦ. 38.
- Ἐνδελειχισμός. θυσία ἐνδελειχισμοῦ. Clem. I 41.
- Ἐνδόξος. οἱ ἄδοξοι ἐπὶ τοὺς ἐνδόξους. Clem. I 3. ὑπακούσωμεν τῇ . . . ἐνδόξῳ βουλῆσει αὐτοῦ. 9. ἐνδόξων μετεilhφότες πράξωμεν. 19. ταῖς ὑπερβαλλούσαις καὶ ἐνδόξοις δωρεαῖς αὐτοῦ. 23. τῶν μεγάλων καὶ ἐνδόξων ἐπαγγελιῶν αὐτοῦ. 34. ἐνδόξῳ ὀνόματι κεκοσμημένη. 43. τὴν . . . ἐνδοξον θρησκείαν τοῦ Ὑψίστου. 45. τοῦ μακαρίου καὶ ἐνδόξου Παύλου. Polyc. Phil. 3. ἐνδόξων τε καὶ ἀδόξων. Mart. Polyc. 8.
- Ἐνδύεσθαι. ἐνδυσάμεθα τὴν ὁμόνοιαν. Clem. I 30. χάριτι, ἣ ἐνδέδυσται. Ign. Polyc. I.
- Ἐνδυναμοῦν. γυναῖκες ἐνδυναμωθεῖσαι διὰ τῆς χάριτος. Clem. I 55. αὐτοῦ με ἐνδυναμοῦντος. Ign. Smyrn. 4.
- Ἐνέδρα. τὰς ἐνέδρας τοῦ διαβόλου. Ign. Trall. 8. ἐνέδρας τοῦ ἄρχοντος τοῦ αἰῶνος τούτου. Philad. 6.
- Ἐνεῖναι. δι' ὧν ἔνεστιν Θεοῦ ἐπιτυχεῖν. Ign. Rom. 4.
- Ἐνερίζεσθαι. Ὅταν γὰρ μηδεμία ἔρις ἐνερίσται ἐν ὑμῖν. Ign. Eph. 8.
- Ἐνθάδε. τὰ ἐνθάδε μισῆσαι. Clem. II 6. τὴν ἐνθάδε ἀπόλασιν. 10.
- Ἐνθύμησις. Ἐρευνητὴς γὰρ ἐστὶν ἐννοιῶν καὶ ἐνθυμήσεων. Clem. I 21.
- Ἐνοιοι. ἐνίους ὑμεῖς μεταγάγετε. Clem. I 44.
- Ἐνιστάναί. λοιμοῦ τινὸς ἐνστάματος καροῦ. Clem. I 55. τὴν ἐνεστῶσαν χάριν. Ign. Eph. 11.
- Ἐνισχύειν. ἐνισχυόντων τῶν Ἰουδαίων. Mart. Polyc. 17.
- Ἐννατος. ἐννάτῳ ἔτει τῆς αὐτοῦ βασιλείας. Mart. Ign. 2.
- Ἐννέα. τῇ πρὸ ἐννέα καλανδῶν. Ign. Rom. 10.
- Ἐννοεῖν. Ἐννοεῖ γὰρ τὴν διὰ μαρτυρίου γινομένην ὁμολογίαν. Mart. Ign. I.
- Ἐννοια. οὐδὲν λέληθεν αὐτὸν τῶν ἐννοιῶν ἡμῶν. Clem. I 21. Ἐρευνητὴς γὰρ ἐστὶν ἐννοιῶν. ib. λέληθεν αὐτὸν οὐδὲν . . . οὔτε ἐννοιῶν. Polyc. Phil. 4.
- Ἐνόειν. ἠνωμένην καὶ ἐκλελεγμένην ἐν πάθει ἀληθινῷ. Ign. Eph. Inscr. ἐνώθητε τῷ ἐπισκόπῳ. Magn. 6. ὁ Κύριος . . . ἠνωμένος ὢν. 7. τῆς ἠνωμένης ὑμῶν ἐν Θεῷ προσευχῆς. 14. ἠνωμένοι πάσῃ ἐντολῇ αὐτοῦ. Rom. Inscr. πνευματικῶς ἠνωμένοι τῷ Πατρί. Smyrn. 3. οἷς καὶ ἠνώθησαν κατὰ γνώμην Θεοῦ. Fragm. v.
- Ἐνοξίζειν. ζύμην τὴν . . . ἐνοξίσασαν. Ign. Magn. 10.
- Ἐνοπτρίζεσθαι. ἐνοπτριζόμεθα τὴν ἄμωμον . . . ὄψιν αὐτοῦ. Clem. I 36.
- Ἐνότης. χρώμα Θεοῦ λαβόντες ἐν ἐνότητι. Ign. Eph. 4. ἐν ἀμώμῳ ἐνότητι εἶναι. ib. ἵνα πάντα ἐν ἐνότητι σύμφωνα ᾖ. 5. τὰ δὲ δύο ἐν ἐνότητι γενόμενα. 14. ἐν τῇ ἐνότητι ὑμῶν οὐχ ἔξουσιαν τόπον. Philad. 2. ἐπὶ τὴν ἐνότητα τῆς ἐκκλησίας. 3. ἐσώθησαν ἐν ἐνότητι Ἰησοῦ Χριστοῦ. 5. ἐὰν μετανοήσωμεν εἰς ἐνότητα Θεοῦ. 8. πάντα ταῦτα εἰς ἐνότητα Θεοῦ. 9. ἐν ἐνότητι Θεοῦ καὶ ὑμῶν. Smyrn. 12. ἐν ἐνότητι Θεοῦ καὶ ἐπισκοπῆ. Polyc. 8.
- Ἐνπνεῖσθαι. ἐνπνεόμενοι ὑπὸ τῆς χάριτος αὐτοῦ. Ign. Magn. 8.
- Ἐντέλλεσθαι. ἀ μαθητεύοντες ἐντέλλεσθε. Ign. Rom. 3. ἐντέλλομαι πᾶσιν. 4. καθὼς αὐτὸς ἐνετείλατο. Polyc. Phil. 6. ἐπέμψαμεν ὑμῖν, καθὼς ἐνετείλασθε. 13.
- Ἐντιμος. ἐπηγέρθησαν οἱ ἄτιμοι ἐπὶ τοὺς ἐντίμους. Clem. I 3.
- Ἐντολή. Ταύτη ἡ ἐντολῆ καὶ τοῖς παραγγέλμασι τούτοις. Clem. I 13. μὴ παρακούειν αὐτοῦ τῶν ἐντολῶν. II 3. ἐὰν παρακούσωμεν τῶν ἐντολῶν αὐτοῦ. 6. τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου φυλάξαντες. 8. κεκοσμημένοι ἐντολαῖς Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ign. Eph. 9. κατ' ἐντολὴν συναθροῖζεσθαι. Magn. 4. ὑποτασσόμενοι τῷ ἐπισκόπῳ ὡς τῇ ἐν-

- τολή. Trall. 13. ἡνωμένοι πάση ἐντολῇ αὐτοῦ. Rom. Inser. συνενυρίμυσται γὰρ ταῖς ἐντολαῖς. Philad. 1. τοὺς δὲ διακόνους ἐντρέπεσθε ὡς Θεοῦ ἐντολῆν. Smyrn. 8. ἐὰν . . . πορευώμεθα ἐν ταῖς ἐντολαῖς αὐτοῦ. Polyc. Phil. 2. πεπλήρωκεν ἐντολὴν δικαιοσύνης. 3. πορεύεσθαι ἐν τῇ ἐντολῇ τοῦ Κυρίου. 4. ἀξίως τῆς ἐντολῆς . . . περιπατεῖν. 5.
- ¹Ἐντός. ἐὰν μὴ τις ἦ ἐντός τοῦ θυσιαστηρίου. Ign. Eph. 5. Ἐὰν γὰρ τις τούτων ἐντός ἦ. Polyc. Phil. 3.
- ²Ἐντρέπεσθαι. Ἰησοῦν Χριστὸν . . . ἐντραπῶμεν. Clem. I 21. ὁ δὲ ἀσθενὴς ἐντρέπεται τὸν ἰσχυρόν. 38. ἐντρέπεσθε ἀλλήλους. Ign. Magn. 6. ὄτ' ἂν ἐπαιῶ ὑμᾶς, οἶδα ὅτι ἐντρέπεσθε. 12. πάντες ἐντρέπεσθωσαν τοὺς διακόνους. Trall. 3. ὃν λογίζομαι καὶ τοὺς ἀθέους ἐντρέπεσθαι. ib. τοὺς δὲ διακόνους ἐντρέπεσθε ὡς Θεοῦ ἐντολῆν. Smyrn. 8.
- ³Ἐντροπή. πᾶσαν ἐντροπήν αὐτῷ ἀποπέμειν. Ign. Magn. 3.
- ⁴Ἐντυγχάνειν. ἐντύχωμεν περὶ τῶν ἐν τινι παραπτώματι ὑπαρχόντων. Clem. I 56. ἐντυγχανούσας ἀδιαλείπτως. Polyc. Phil. 4. ἐντυχεῖν τῷ ἄρχοντι. Mart. Polyc. 17.
- ⁵Ἐνώπιον. προσδεκτὸν ἐνώπιον τοῦ ποιήσαντος ἡμᾶς. Clem. I 7. ἐὰν μὴ . . . τὰ καλὰ καὶ εὐάρεστα ἐνώπιον αὐτοῦ. 21. Πάντα ἐνώπιον αὐτοῦ εἰσί. 27. ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων. Polyc. Phil. 6. οἱ ζῶσιν ἐνώπιόν σου. Mart. Polyc. 14. ἐν οἷς προσδεχθεῖν ἐνώπιόν σου. ib.
- ⁶Ἐνωσις. ἐν αἷς ἔνωσιν εὐχομαι. Ign. Magn. 1. ἔνωσις . . . σαρκική τε καὶ πνευματική. 13. τοῦ Θεοῦ ἔνωσιν ἐπαγγελιομένου. Trall. 11. ἐν ποτήριον εἰς ἔνωσιν τοῦ αἵματος αὐτοῦ. Philad. 4. τῆν ἔνωσιν ἀγαπᾶτε. 7. εἰς ἔνωσιν κατηρτισμένος. 8. Τῆς ἐνώσεως φρόντιζε. Polyc. 1.
- ⁷Ἐνωσις. (*de Matrimonio.*) μετὰ γνώμης τοῦ ἐπισκόπου τὴν ἔνωσιν ποιεῖσθαι. Ign. Polyc. 5.
- ⁸Ἐξαγοράζεσθαι. τὴν αἰώνιον κόλασιν ἐξαγοραζόμενοι. Mart. Polyc. 2.
- ⁹Ἐξαιρέω. Ἐξάρωμεν οὖν τοῦτο ἐν τάχει. Clem. I 48.
- ¹⁰Ἐξαιρέτος. Ἐξαιρέτον δέ τι ἔχει τὸ εὐαγγέλιον. Ign. Philad. 9.
- ¹¹Ἐξαιρέτως. ἐξαιρέτως καὶ τοῖς πρεσβυτέροις. Ign. Trall. 12. ἐξαιρέτως δὲ τῷ εὐαγγελίῳ. Smyrn. 7. ἐξαιρέτως δὲ τὸν ἅγιον Πολύκαρπον. Mart. Ign. 3.
- ¹²Ἐξαιτεῖσθαι. ἐξητήσατο δὲ αὐτοῦς. Mart. Polyc. 7.
- ¹³Ἐξαίφνης. ταχὺ καὶ ἐξαίφνης τελειωθήσεται. Clem. I 23. διὰ τὸ ἐξαίφνης πλεῖν. Ign. Polyc. 8. οἱ μὲν ἐξαίφνης ἐπιστάνα. Mart. Ign. 7.
- ¹⁴Ἐξακολουθεῖν. ζήλους ἀρχηγούς ἐξακολουθεῖν. Clem. I 14.
- ¹⁵Ἐξακουτίζειν. οὔτως ἐξακουτίζουσιν εἰς ἔριν. Clem. I 14.
- ¹⁶Ἐξακόσιοι. τὰς ἐξακοσίας χιλιῶδες τῶν ἀνδρῶν. Clem. I 43.
- ¹⁷Ἐξαιλίφειν. ἐαυτὸν ἐξαιλιφθῆναι μετ' αὐτῶν ἀξιοῦ. Clem. I 53. ταύτην δύνασθαι ἐξαιλίφειν τὴν ἀμαρτίαν. Ign. Fragm. ii.
- ¹⁸Ἐξαπατᾶν. Μὴ οὖν τις ὑμᾶς ἐξαπατάτω, ὥσπερ οὐδὲ ἐξαπατᾶσθε. Ign. Eph. 8.
- ¹⁹Ἐξάπτειν. οἱ τοῦ πυρὸς ἀνθρωποὶ ἐξήψαν τὸ πῦρ. Mart. Polyc. 15.
- ²⁰Ἐξασθενεῖν. ἐξασθενήσατε ἐν τῇ ἀγάπῃ. Ign. Philad. 6.
- ²¹Ἐξαφιέναι. Πᾶν γὰρ ῥῆμα ὁ ἐξαφῆκεν ἐκ τοῦ στόματος. Mart. Polyc. 16.
- ²²Ἐξεῖναι. μὴ εἶναι ἐξόν αὐτῷ. Mart. Polyc. 12. οὐκ ἐξόν ἔστιν χωρὶς τοῦ ἐπισκόπου. Ign. Smyrn. 8.
- ²³Ἐξείπειν. δυνατὸς γνώσιν ἐξείπειν. Clem. I 48.
- ²⁴Ἐξελίσσειν. ἐξελίσσουσιν τοὺς ἐπιτεταγμένους αὐτοῖς ὀρισμούς. Clem. I 20.
- ²⁵Ἐξεμπλᾶριον. ἐξεμπλᾶριον τῆς ἀφ' ὑμῶν ἀγάπης. Ign. Eph. 2. Τὸ γὰρ ἐξεμπλᾶριον τῆς ἀγάπης ὑμῶν. Trall. 3. ὅτα ἐξεμπλᾶριον Θεοῦ διακονίας. Smyrn. 12.
- ²⁶Ἐξερίζειν. εἰς τοσοῦτο ἐξήρισαν θυμοῦ. Clem. I 45.

- Ἐξέρχασθαι. δι' ὑπακοῆς ἐξῆλθεν. Clem. I 10. ἐξῆλθον εὐαγγελιζόμενοι. 42. ἐξελθεῖν εἰς τὴν παρεμβολὴν τῶν ἀλλοφύλων. 55. ἐξῆλθεν δι' ἀγάπην τῆς πατρίδος. ib. μὴ φοβηθῶμεν ἐξελθεῖν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου. II 5. Μετὰ γὰρ τὸ ἐξελθεῖν ἡμᾶς ἐκ τοῦ κόσμου. 8. αὐτὸς μὲν ἐξελθεῖν ἔσπευδεν. Mart. Ign. 5. ἐξῆλθον διωγμίται. Mart. Polyc. 7. ἐξῆλθε περιστερά. 16.
- Ἐξηγήσασθαι. Τὸν δεσμὸν τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ τίς δύναται ἐξηγήσασθαι; Clem. I 49.
- Ἐξηγήσις. τῆς τελειότητος αὐτῆς οὐκ ἔστιν ἐξηγήσις. Clem. I 50. διὰ τῆς τῶν θείων γραφῶν ἐξηγήσεως. Mart. Ign. 1.
- Ἐξιέναι. τῆς ὥρας ἐλθούσης τοῦ ἐξιέναι. Mart. Polyc. 8.
- Ἐξιλάσκεισθαι. ἐξιλάσαντο τὸν Θεὸν ἰκετεύσαντες. Clem. I 7.
- Ἐξιστάναί. τὸν ἀνθύπατον ἐκστήναί. Mart. Polyc. 12.
- Ἐξομολογείσθαι. Καλὸν γὰρ ἀνθρώπῳ ἐξομολογείσθαι περὶ τῶν παραπτωμάτων. Clem. I 51. οὐδὲν οὐδενὸς χρήζει, εἰ μὴ τὸ ἐξομολογείσθαι αὐτῷ. 52. οὐκέτι δυνάμεθα ἐκεῖ ἐξομολογήσασθαι. II 8.
- Ἐξόν. Οὐκ ἐξόν ἐστὶν χωρὶς τοῦ ἐπισκόπου. Ign. Smyrn. 8. μὴ εἶναι ἐξόν αὐτῷ. Mart. Polyc. 12.
- Ἐξουσία. Τούτου δὲ ἔχει ἐξουσίαν Ἰησοῦς Χριστός. Ign. Smyrn. 4. Χριστιανὸς ἑαυτοῦ ἐξουσίαν οὐκ ἔχει. Polyc. 7. κατὰ πάντων ἐξουσίαν ἀνατιθέναι. Mart. Polyc. 2. ἀρχαῖς καὶ ἐξουσίαις ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τεταγμέναις. 10.
- Ἐξοχος. Ἐπὶ πᾶσι τὸ ἐξοχώτατον . . . ἀνθρώπων. Clem. I 33. ἀλλὰ καὶ μάρτυς ἐξοχος. Mart. Polyc. 19.
- Ἐξω. ἔξω τῆς παρεμβολῆς. Clem. I 4. Καὶ τὸ ἐξω ὡς τὸ ἔσω. II 12, *dis*.
- Ἐξωθεν. μοι δύναμις αἰτείσθε ἔσωθέν τε καὶ ἔξωθεν. Ign. Rom. 3.
- Ἐπαγγέλλειν. ὡς ἐπαγγελλόμενον τοῦ Θεοῦ. Clem. I 32. ὅπως μεταλάβωμεν τῶν ἐπαγγελμένων δωρεῶν. 35. ὁ ἐπαγγελλόμενος τὰς ἀντιμισθίας ἀποδιδύναει ἐκάστω. II 11. Οὐδεὶς πίστιν ἐπαγγελλόμενος ἀμαρτάνει. Ign. Eph. 14. οἱ ἐπαγγελλόμενοι Χριστιανοὶ εἶναι. ib. τοῦ Θεοῦ ἔνωσιν ἐπαγγελλόμενον. Trall. 11.
- Ἐπαγγελία. κληρονομία τὰς ἐπαγγελίας τοῦ Θεοῦ. Clem. I 10. τὸ μεγαλεῖον τῆς ἐπαγγελίας αὐτοῦ. 26. τῷ πιστῷ ἐν ταῖς ἐπαγγελίαις. 27. τῶν μεγάλων καὶ ἐνδόξων ἐπαγγελιῶν αὐτοῦ. 34. ἡ δὲ ἐπαγγελία τοῦ Χριστοῦ μεγάλη. II 5. ἡ τὴν μέλλουσαν ἐπαγγελίαν. 10. οἷαν τρυφὴν ἔχει ἡ μέλλουσα ἐπαγγελία. ib. διὰ τοῦ μὴ πιστεύειν ἡμᾶς τῇ ἐπαγγελίᾳ τοῦ Θεοῦ. 11. καὶ ληψόμεθα τὰς ἐπαγγελίας. ib. οὐ γὰρ νῦν ἐπαγγελίας τὸ ἔργον. Ign. Eph. 14.
- Ἐπαινεῖν. πάντα τελειώσας, ἐπήνεσεν αὐτά. Clem. I 33. ὄτ' ἂν ἐπαινώ ἡμᾶς. Ign. Magn. 12. Τί γὰρ με ὠφελεῖ τις, εἰ ἐμὲ ἐπαινεῖ. Smyrn. 5. οὐκ ἐπαινοῦμεν τοὺς προδιδοντας ἑαυτούς. Mart. Polyc. 4.
- Ἐπαινος. Ὁ ἔπαινος ἡμῶν ἔστω ἐν Θεῷ. Clem. I 30.
- Ἐπαίρεσθαι. ἐπαυρομένων ἐπὶ τὸ ποίμνιον αὐτοῦ. Clem. I 16. ἀνθρώποις ἄφροσι . . . καὶ ἐπαυρομένοις. 21. βουλόμενοι ἐπαίρεσθαι ταῖς διανοίαις. 39. ἐπήρθησάν τε καὶ ἔπαφροιτ' ἐγένοντο. 45. ἐπαρθένοσ ἐπὶ τῇ νίκῃ. Mart. Ign. 2.
- Ἐπαισχύνεσθαι. οὐδὲ ἐπαισχύνθητε· οὐδὲ ἡμᾶς ἐπαισχυνθήσεται ἡ τελεία πίστις. Ign. Smyrn. 10.
- Ἐπακολουθεῖν. ἐπηκολούθησαν οἱ λοιποὶ προφήται. Clem. I 43. οἱ ἐπηκολούθησάν μοι εἰς λόγον Θεοῦ. Ign. Smyrn. 10. ἐπακολουθούσης τῆς ἐλπίδος. Polyc. Phil. 3.
- Ἐπακούειν. πρέπον ἐστὶν ἐπακούειν κατὰ μηδεμίαν ὑπόκρισιν. Ign. Magn. 3. ὁ ἅγιος μάρτυς ἐπακούσας τῆς ἀποφάσεως. Mart. Ign. 2.
- Ἐπάλληλος. ἐπαλλήλους γενομένας ἡμῖν συμφοράς. Clem. I 1.

- Ἐπανατρέχειν. ἐπαναδράμωμεν ἐπὶ τὸν τῆς εἰρήνης σκόπον. Clem. I 9.
- Ἐπαρχος. Οὐ πάντες εἰσὶν ἑπαρχοί. Clem. I 37.
- Ἐπαφίεναι. ἵνα ἐπαφῇ τῷ Πολυρκάρπῳ λέοντα. Mart. Polyc. I 12.
- Ἐπαφρος. ἐπήρθησάν τε καὶ ἔπαφρουτ ἐγένοντο. Clem. I 45.
- Ἐπαχθής. Εἰ δὲ ὅτι τούτοις ἐπαχθής εἰμι. Mart. Ign. 2. ἐπαχθής διὰ τῆς συλλογῆς τοῦ λειψάνου. 6.
- Ἐπεγείρειν. ἐπήγερθησαν οἱ ἄτιμοι ἐπὶ τοὺς ἐντίμους. Clem. I 3.
- Ἐπείγεισθαι. πάντων ἐπιγεγομένων πρὸς αὐτόν. Mart. Ign. 3. τῆς ιηὸς ἐκ πρῶτης ἐπιγεγομένης. 5.
- Ἐπειδή. Clem. II 12. Ign. Philad. 10. Polyc. 7. Mart. Polyc. 4, 12.
- Ἐπειτα καὶ τὰς γυναῖκας ὑμῶν. Polyc. Phil. 4.
- Ἐπέκεινα. τοῖς ἐπέκεινα ἀδελφοῖς. Mart. Polyc. 20.
- Ἐπεκτείνειν. ἐπεκτείνων τὴν πρὸς Χριστὸν ἀγάπην. Mart. Ign. 4.
- Ἐπεξεργάζεσθαι. ἑαυτοῖς δὲ κίνδυνον ἐπεξεργάζεσθαι. Clem. I 47.
- Ἐπέρχεσθαι. νύξ ἐπέρχεται. Clem. I 24.
- Ἐπερωτᾶν. Ἐπερωτηθεὶς γὰρ αὐτὸς ὁ Κύριος ὑπὸ τινος. Clem. II 12.
- Ἐπέυχεσθαι. ἐπευχόμενος πρότερον τῇ ἐκκλησίᾳ. Mart. Ign. 2. οἱ δὲ πάλιν ἐπευχόμενον ἡμῖν ἐωρῶμεν. 7.
- Ἐπήρεια. τὴν πᾶσιν ἐπήρειαν τοῦ ἄρχοντος τοῦ αἰῶνος τούτου. Ign. Magn. 1.
- Ἐπιβαίνειν. κάκειθεν ἐπιβάς τοῦ Τυρρηνοῦ. Mart. Ign. 5.
- Ἐπιβάλλειν. προπέμψασιν, ὡς ἐπέβαλεν ὑμῖν. Polyc. Phil. 1.
- Ἐπιβοᾶν. ἐπεβόησεν Ἀἴρε τοὺς ἀθέους. Mart. Polyc. 3. ἀκατασχέτῳ θύμῳ . . . ἐπεβόα. 12. ἐπεβόων καὶ ἠρώτων τὸν Ἀσιάρχην. ib. ἔδοξεν αὐτοῖς ὁμοθυμαδὸν ἐπιβοᾶσαι. ib.
- Ἐπιβουλή. τὰς τούτων καταλύω ἐπιβουλὰς. Mart. Ign. 2.
- Ἐπίγειος. πόλεμος καταργεῖται ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων. Ign. Eph. 13. βλεπόντων τῶν . . . ἐπιγείων. Trall. 9.
- Ἐπίγεια. Polyc. Phil. 2.
- Ἐπιγνώσκειν. ἐπιγνώσεται τὰ μεγαλεία τῶν ὑπ' αὐτοῦ δεδομένων δωρεῶν. Clem. I 32. ἐπιγνώσκων δι' ὧν εὐ πράσσετε. Ign. Eph. 4. πιστεύω ὑμᾶς ἐπιγνωκέναι. Rom. 10. ἐπιγνοὺς ἐνάρετον καὶ τέλειον οὖσαν. Philad. 1.
- Ἐπίγνωσις. Ἀνάστασις δὲ ἐστὶ Πατρὸς ἢ ἐπίγνωσις. Clem. Fragm. viii. ἵνα . . . τοῦ ἀοράτου δῶ τὴν ἐπίγνωσιν. ib. τὴν περὶ σοῦ ἐπίγνωσιν εὐλόγησαμεν. Mart. Pol. 14.
- Ἐπιγράφειν. ῥάβδους ἐπιγεγραμμένας. Clem. I 43. κρείττονι ἔργῳ ἔχετε ἐπιγραφῆναι. Ign. Rom. 2.
- Ἐπιδεικνύειν. ὁ Δεσπότης ἐπιδείκνυται διηκεῶς. Clem. I 24. ἐπεδείξατο τοῖς φυλάρχοις τὰς σφραγίδας. 43. ἵνα ἡμῖν ὁ Κύριος ἄνωθεν ἐπιδείξῃ. Mart. Polyc. 1. ἐπιδεικνυμένους ἅπασιν ἡμῖν. 2.
- Ἐπιδείσθαι. Ἐπιδέομαι γὰρ τῆς ἠνωμένης ὑμῶν . . . προσευχῆς. Ign. Magn. 14.
- Ἐπιδημία. ἡ ἐπιδημία ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ τῆς σαρκὸς ταύτης. Clem. II 5.
- Ἐπιδιδόναι. εἰς ῥησοκινδύνως ἐπιδώμεν ἑαυτοὺς. Clem. I 14. ἐπιδώμεν ἑαυτοὺς τῷ θεραπεύοντι Θεῷ. II 9.
- Ἐπιείκεια. διδάσκων ἐπιείκειαν. Clem. I 13. ἐπιείκεια . . . παρὰ τοῖς ἠυλογημένοις ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. 30. ὅπως δοθῇ αὐτοῖς ἐπιείκεια. 56. Ἀδελφοὶ αὐτῶν ἐρηθῶμεν τῇ ἐπιείκειᾳ. Ign. Eph. 10. οὐ καταπέπληγμαί τὴν ἐπιείκειαν. Philad. 1. ἐν πάσῃ ἐπιείκειᾳ Θεοῦ. ib.
- Ἐπιεικής. τὴν . . . ἐπιεικῆ ἐν Χριστῷ εὐσέβειαν. Clem. I 1. τὸ ἐπιεικὲς τῆς γλώσσης αὐτῶν. 21. τὸν ἐπιεικῆ καὶ εὐσπλαγχνον Πατέρα ἡμῶν. 29.
- Ἐπιέναι. τὴν ἐπιούσαν τῇ ἡλικίᾳ σύνεσιν. Clem. Fragm. vi.
- Ἐπιζητεῖν. περὶ τῶν ἐπιζητουμένων παρ' ὑμῖν πραγμάτων. Clem. I. 1. πρὸς τὸ μὴ ἐπιζητεῖν ἀπολέσθαι τὸν δίκαιον. Mart. Ign. 6.

- Ἐπιθύειν. ἔπεισεν ὁμοῖαι καὶ ἐπιθύσαι. Mart. Polyc. 4. εἰπεῖν Κύριος Καίσαρ! καὶ ἐπιθύσαι. 8.
- Ἐπιθυμείω. τὰ κοσμικὰ ταῦτα ὡς ἀλόττρια ἡγείσθαι, καὶ μὴ ἐπιθυμείω αὐτῶν. Clem. II 5. ἐν γὰρ τῷ ἐπιθυμείω ἡμᾶς κτήσασθαι ταῦτα. ib. μηδὲν ἐπιθυμείω κοσμικόν. Ign. Rom. 4. κόσμον δὲ ἐπιθυμείω. 7. εἰς ἣν πολλοὶ ἐπιθυμοῦσιν εἰσελθεῖν. Polyc. Phil. 1. τὴν ἰδίαν ἐπιθυμείω γενέσθαι τελειῶσιν. Mart. Ign. 6. καίπερ πολλῶν ἐπιθυμοῦντων τοῦτο ποιῆσαι. Mart. Polyc. 17. οὐδὲ τὸ μαρτύριον πάντες ἐπιθυμοῦσιν μεμείσθαι. 19.
- Ἐπιθυμία. βαδίζειν κατὰ τὰς ἐπιθυμίας. Clem. I 3. φαύλων ἔργων μαρὰς ἐπιθυμίας. 28. βδελυκτὸς ἐπιθυμίας. 30. ἵνα μὴ δοῦλοι εὐρεθῶσιν ἐπιθυμίας. Ign. Polyc. 4. ἵνα ὁ γάμος ἦ κατὰ Θεόν, καὶ μὴ κατ' ἐπιθυμίαν. 5. ἀνακόπτεσθαι ἀπὸ τῶν ἐπιθυμιῶν. Polyc. Phil. 5. πᾶσα ἐπιθυμία κατὰ τοῦ πνεύματος στρατεύεται. ib. ὡς ἂν μεθοδεύη . . . πρὸς τὰς ἰδίας ἐπιθυμίας. 7. ἐπιθυμία τοῦ πάθους. Mart. Ign. 3. Ἰγνατίου πληροῦσθαι τὴν ἐπιθυμίαν. 6. τῆς φιλοχρίστου αὐτοῦ ἐπιθυμίας. 7.
- Ἐπικαλεῖσθαι. πάση ψυχῇ ἐπικεκλημένη τὸ . . . ἅγιον ὄνομα αὐτοῦ. Clem. I 58.
- Ἐπικαταλλάσσειν. ὅπως ἴλεως γενόμενος ἐπικαταλλαγῆ ὑμῖν. Clem. I 48.
- Ἐπικεῖσθαι. ὁ αὐτὸς ἡμῖν ἀγὼν ἐπικεῖται. Clem. I 7. ἴδια διακονία ἐπικεῖται. 40. ἐπικεῖται τὰ δύο ὁμοῦ. Ign. Magn. 5. ἴδιον χαρακτῆρα ἐπικεῖμενον. ib. ὁ δὲ τοκοτός μοι ἐπικεῖται. Rom. 6.
- Ἐπιλαμβάνειν. οὐρανοῦ μέλλων ἐπιλαμβάνεσθαι. Mart. Ign. 4.
- Ἐπιλανθάνειν. ἐπιλαθέσθαι ἡμᾶς ὅτι μέλη ἐσμὲν ἀλλήλων. Clem. I 46.
- Ἐπιλέγειν. Ἡράδης ἐπιλεγόμενος. Mart. Polyc. 6.
- Ἐπιμέλεια. Ἐκδίδει σου τὸν τόπον ἐν πάσῃ ἐπιμελείᾳ. Ign. Polyc. 1.
- Ἐπιμελής. διάκονοι . . . ἐπιμελεῖς. Polyc. Phil. 5.
- Ἐπιμελῶς. προσέχοντες τοὺς λόγους αὐτοῦ ἐπιμελῶς. Clem. I 2. ἐκβέρνα τὴν ἐκκλησίαν . . . ἐπιμελῶς. Mart. Ign. I.
- Ἐπιμένειν. νῦν δὲ ἐπιμένουσιν κακοδιδασκαλοῦντες. Clem. II 10. ἐπιμενόντων τῶν ζητούντων αὐτόν. Mart. Polyc. 6. ἐπιμενόντων δὲ αὐτῶν, ἔφη. 8. Ἐπιμένοντος δὲ πάλιν αὐτοῦ καὶ λέγοντος. 10. ἀσάλευτον ἐπιμένειν τῇ πυρᾷ. 13.
- Ἐπίμονος. ἐπίμονος ὕμων ἐστὶν ἡ στάσις. Clem. I 46. διὰ τῆς ἐπίμονου κολάσεως. Mart. Polyc. 2.
- Ἐπινομή. μεταξύ ἐπινομήν δωδωκασιν. Clem. I 44.
- Ἐπιπίπτειν. Ὡς δὲ ἐπιπεσὼν βίαιον πνεῦμα. Mart. Ign. 5.
- Ἐπιπόθητος. τὴν εὐκταίαν καὶ ἐπιποθήτην ἡμῖν εἰρήνην. Clem. I 59.
- Ἐπιπτᾶσθαι. ἡμέρας, βλεπόντων πάντων, ἐπιπτᾶς. Clem. I 25.
- Ἐπιρρωννύειν. ἐπερρῶννυεν αὐτῶν τὴν δειλίαν. Mart. Polyc. 3.
- Ἐπισείειν. ἐπισείσας αὐτοῖς τὴν χεῖρα. Mart. Polyc. 9.
- Ἐπίσημος. ὡπερ κρῖος ἐπίσημος. Mart. Ign. 2, et Mart. Polyc. 14. διδάσκαλος γενόμενος ἐπίσημος. Mart. Polyc. 19.
- Ἐπισήμως. ἐπίσημως ἐθριομάχησεν. Mart. Polyc. 3.
- Ἐπισκέπτεσθαι. Οἱ οὖν ἱερεῖς ἐπισκέπτονται τὰς ἀναγραφάς. Clem. I 25. ἐπισκεπτόμενοι πάντας ἀσθενεῖς. Polyc. Phil. 6.
- Ἐπισκοπεῖν. μόνος αὐτὴν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐπισκοπήσει. Ign. Rom. 9. μᾶλλον ἐπισκοπημένῳ ὑπὸ Θεοῦ. Polyc. Inscr.
- Ἐπισκοπή. ἔρις . . . ἐπὶ τοῦ ὀνόματος τῆς ἐπισκοπῆς. Clem. I 44. τῆς ἐπισκοπῆς ἀποβάλωμεν. ib. ἐν τῇ ἐπισκοπῇ τῆς βασιλείας τοῦ Χριστοῦ. 50. ἐν ἐνότῃ Θεοῦ καὶ ἐπισκοπῇ. Ign. Polyc. 8.
- Ἐπίσκοπος. καθέστανον τὰς ἀπαρχὰς αὐτῶν . . . εἰς ἐπίσκοπους. Clem. I 41. ἐκ γὰρ δὴ πολλῶν χρόνων

ἐγγράπτο περὶ ἐπισκόπων. ib. ὑμῶν δὲ ἐν σαρκὶ ἐπισκόπων. Ign. Eph. 1. τοιοῦτον ἐπίσκοπον κεκτῆσθαι. ib. εἰς τιμὴν ὑμῶν καὶ τοῦ ἐπισκόπου. 2. ἐπιτασόμενοι τῷ ἐπισκόπῳ καὶ τῷ πρεσβυτερίῳ. ib. οἱ ἐπίσκοποι, οἱ κατὰ τὰ πέ-
 ρατα ὀρισθέντες. 3. συντρέχειν τῇ τοῦ ἐπισκόπου γνώμῃ. 4. Τὸ γὰρ ... πρεσβυτέριον ... συνήρμοσται τῷ ἐπισκόπῳ. ib. τοιαύτην συνήθειαν ἔσχον πρὸς τὸν ἐπίσκοπον ὑμῶν. 5. πῶσθ' ἄλλῳ ἢ τε τοῦ ἐπισκόπου [προσευχῇ]. ib. Σπουδάζωμεν οὖν μὴ ἀντιτάσσεσθαι τῷ ἐπισκόπῳ. ib. ὅσον βλέπει τις σιγῶντα ἐπίσκοπον. 6. Τὸν οὖν ἐπίσκοπον... ὡς αὐτὸν τὸν Κύριον δεῖ προσβλέπειν. ib. εἰς τὸ ὑπακοῦν ἐμῆς τῷ ἐπισκόπῳ. 20. Δάμα τοῦ ἀξιοθέου ὑμῶν ἐπισκόπου. Magn. 2. ὑποτάσσεται τῷ ἐπισκόπῳ ὡς χάριτι Θεοῦ. ib. μὴ συγχρᾶσθαι τῇ ἡλικίᾳ τοῦ ἐπισκόπου. 3. τῷ Πατρὶ Ἰησοῦ Χριστοῦ τῷ πάντων ἐπισκόπῳ. ib. τὸν ἐπίσκοπον τοῦτον τὸν βλέπομενον. ib. τίνες ἐπίσκοπον μὲν καλοῦσιν. 4. προκαθημένου τοῦ ἐπισκόπου εἰς τόπον Θεοῦ. 6. ἐνώθητε τῷ ἐπισκόπῳ. ib. ἄνευ τοῦ ἐπισκόπου ... μηδὲν πράσσετε. 7. τοῦ ἀξιοπρεπεστάτου ἐπισκόπου. 13. Ὑποτάγητε τῷ ἐπισκόπῳ καὶ ἀλλήλοις. ib. ἅμα Πολυκάρπῳ ἐπισκόπῳ Σμυρναίων. 15. Πολύβιος ὁ ἐπίσκοπος ὑμῶν. Trall. 1. Ὅτ' ἂν γὰρ τῷ ἐπισκόπῳ ὑποτάσσεσθε ὡς Χριστῷ. 2. ἄνευ τοῦ ἐπισκόπου μηδὲν πράσσειν. ib. ὡς καὶ τὸν ἐπίσκοπον [ἐντρεπέσθωσαν]. 3. ἔχω μεθ' ἑαυτοῦ ἐν τῷ ἐπισκόπῳ ὑμῶν. ib. ἀχρίστοις Θεοῦ... καὶ τοῦ ἐπισκόπου. 7. ὁ χωρὶς ἐπίσκοπου καὶ πρεσβυτερίου... πράσσων τι. ib. ἀναψύχειν τὸν ἐπίσκοπον. 12. ὑποτασόμενοι τῷ ἐπισκόπῳ ὡς τῇ ἐντολῇ. 13. ὅτι τὸν ἐπίσκοπον Συρίας ὁ Θεὸς κατηξίωσεν εὐρεθῆναι. Rom. 2. εἴαν ἐν ἐνὶ ὧν σὺν τῷ ἐπισκόπῳ. Philad. Inscr. *Ὁν

ἐπίσκοπον ἔγνω. 1. οὗτοι μετὰ τοῦ ἐπισκόπου εἰσίν. 3. ἐν θυσι-
 αστήριον, ὡς εἰς ἐπίσκοπος. 4. Τῷ ἐπισκόπῳ προσέχετε. 7. Χωρὶς τοῦ ἐπισκόπου μηδὲν ποιεῖτε. ib. συνέδριον τοῦ ἐπισκόπου. 8. ἀἰ ἔγγιστα ἐκκλησίαι ἔπεμφαν ἐπίσκο-
 πους. 10. Πάντες τῷ ἐπισκόπῳ ἀκολουθεῖτε, ὡς Χριστὸς τῷ Πατρὶ. Smyrn. 8. Μηδεὶς χωρὶς τοῦ ἐπί-
 σκόπου τι πράσσει. ib. Ἐκεῖν βεβαία εὐχαριστία... ἢ ὑπὸ τὸν ἐπίσκοπον. ib. Ὅπου ἂν φανῇ ὁ ἐπίσκοπος, ἐκεῖ τὸ πλῆθος ἔστω. ib. Οὐκ ἐξὸν... χωρὶς τοῦ ἐπισκόπου οὔτε βαπτίζειν. ib. Θεὸν καὶ ἐπί-
 σκοπον εἰδέναι. 9. Ὁ τιμῶν ἐπί-
 σκοπον, ὑπὸ Θεοῦ τετίμηται ὁ λά-
 θρα ἐπίσκοπον τι πράσσων, τῷ διαβόλῳ λατρεύει. ib. Ἀσπάζομαι τὸν ἀξιόθεον ἐπίσκοπον. 12. Πολυ-
 κάρπῳ ἐπισκόπῳ ἐκκλησίας Σμυρ-
 ναίων. Polyc. Inscr. εἴαν γνωσθῇ πλεόν τοῦ ἐπισκόπου. 5. μετὰ γνώμης τοῦ ἐπισκόπου τὴν ἔνοσιν ποιεῖσθαι. ib. Τῷ ἐπισκόπῳ προσ-
 ἔχετε. 6. Ἀντίψυχον ἐγὼ τῶν ὑποτασσομένων τῷ ἐπισκόπῳ. ib. τὸν Σμυρναίων ἐπίσκοπον. Mart. Ign. 3. ἐδεξιούτο γὰρ τὸν ἅγιον διὰ τῶν ἐπισκόπων. ib. ὁ δὲ ἐπί-
 σκοπος χαίρων. 5. ἐπίσκοπός τε τῆς ἐν Σμύρνῃ καθολικῆς ἐκκλησίας. Mart. Polyc. 16.

*Ἐπιστᾶν. εἰαυτῷ ἐπεσπάσατο τὸ θη-
 ρίον. Mart. Polyc. 3.

*Ἐπίστασθαι. Ἐπίστασθε ὅτι οὐδὲν ἄ-
 δικον... γέγραπται ἐν αὐταῖς. Clem. I 45. Ἐπίστασθε γὰρ, καὶ κα-
 λῶς ἐπίστασθε. 53. Ἐπιστάμεθα πολλοὺς... παραδεδωκότας ἑαυτοὺς εἰς δεσμά. 55. ἄρχειν ἑαυτῶν μὴ ἐπισταμένοις. Ign. Fragm. iv.

*Ἐπιστέλλειν. οὐ μόνον ὑμᾶς νουθε-
 τοῦντες ἐπιστέλλομεν. Clem. I 7. πνευματικῶς ἐπέστειλεν ὑμῖν. 47. πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ἐπιστέλλει Ῥω-
 μαίων. Mart. Ign. 4.

*Ἐπιστήμη. τοῖς κατ' ἐπιστήμην ἄρ-
 χουσιν. Ign. Fragm. iv.

*Ἐπιστολή. τὴν ἐπιστολὴν τοῦ μακα-

- ρίον Παύλου. Clem. I 47. Παύλου . . . ὅς ἐν πίσῃ ἐπιστολῇ μνημονεύει ὑμῶν. Ign. Eph. 12. πέμψαι τινὰ τῶν ὑμετέρων μετ' ἐπιστολῆς. Smyrn. 11. οἱ δὲ ἐπιστολὰς διὰ τῶν ὑπὸ σου πεμπομένων. Polyc. 8. ὅς καὶ ἀπὸν ὑμῶν ἔγραψεν ἐπιστολὰς. Polyc. Phil. 3. Τὰς ἐπιστολὰς Ἰγνατίου. 13. αἵτινες ὑποτεταγμένοι εἰσὶ τῇ ἐπιστολῇ ταύτῃ. ib. Καταρτίσας . . . τοὺς . . . τῶν ἀδελφῶν ἄκοντας διὰ τῆς ἐπιστολῆς. Mart. Ign. 5. πλείονά τε τῶν ἐν τῇ ἐπιστολῇ διαλεχθείς. 6. φθάσας ἐν τῇ ἐπιστολῇ. ib. τὴν ἐπιστολὴν διαπέμψασθε. Mart. Polyc. 20.
- Ἐπιστρέφειν. τοῖς βουλομένοις ἐπιστραφῆναι ἐπ' αὐτόν. Clem. I 7. ἐπιστρέψωμεν ἐπὶ τοὺς οἰκτιρμούς αὐτοῦ. 9. ἐπιστρέφοντες τὰ ἀποπληρωμένα. Polyc. Phil. 6. ἐπὶ τὸν . . . παραδοθέντα λόγον ἐπιστρέψωμεν. 7. Καὶ μὴ ἐπιστραφεῖς. Mart. Polyc. 8. εἶπεν ἐπιστραφεῖς τοῖς σὺν αὐτῷ πιστοῖς. 12.
- Ἐπιστροφή. ἐπιστροφήν πεποιχένοι περὶ . . . πραγμάτων. Clem. I 1.
- Ἐπισφαλῆς. ἐπισφαλὲς γὰρ τὸ κτῆμα. Ign. Fragm. 6.
- Ἐπισφραγίζειν. ὡσπερ ἐπισφραγίσας τῇ μαρτυρίᾳ. Mart. Polyc. 1.
- Ἐπιτάσσειν. τοὺς ἐπιτεταγμένους αὐτοῖς ὀρισμούς. Clem. I 20. ἔκαστος ἐν τῷ ἰδίῳ τάγματι τὰ ἐπιτασσόμενα . . . ἐπιτελεῖ. 37. ἐπιτασσόμενοι τῷ ἐπισκόπῳ καὶ τῷ πρεσβυτερίῳ. Ign. Eph. 2.
- Ἐπιτελεῖν. ἀγῆ συνειδήσει πάντα ἐπιτελεῖν παρηγγέλλετε. Clem. I 1. πάντα ἐν τῷ φόβῳ αὐτοῦ ἐπετελεῖτε. 2. ἐπετελέσθη τὸ γεγραμμένον. 3. τὴν λειτουργίαν αὐτῶν ἀπροσκόπως ἐπιτελοῦσιν. 20. πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἐπιτελεῖν. 33. εἴαν ἐπιτελέσωμεν τὰ ἀνήκουτα τῇ ἀμώμφῳ βουλήσει αὐτοῦ. 35. πῶς ὑποτεταγμένος ἐπιτελοῦσι τὰ διατασσόμενα. 37. τὰ ἐπιτασσόμενα ὑπὸ τοῦ βασιλέως . . . ἐπιτελεῖ. ib. ὅσα ὁ Δεσπότης ἐπιτελεῖν ἐκέλευσεν. 40.
- λειτουργίας ἐπιτελεῖσθαι. ib. διὰ τῶν ἐπιτελεῖσθαι θέλει. ib. ἀταράχως πάντα ἐπιτελοῦντες. 48. γυναῖκες . . . ἐπετελέσαντο πολλὰ ἀνδρεία. 55. ἐπιτελεῖν τὴν τοῦ μαρτυρίου αὐτοῦ ἡμέραν γενέθλιον. Mart. Polyc. 18.
- Ἐπιτηδεύειν. ἐπετήδευσεν ὡς μηδὲ τὸ λείψανον. Mart. Polyc. 17.
- Ἐπιτιθέναι. Παρθενίας ζυγὸν μηδενὶ ἐπιτίθει. Ign. Fragm. vi.
- Ἐπὶ τὸ αὐτό. ἐπὶ τὸ αὐτὸ συναχθέντες. Clem. I 34. Ὁ οὖν μὴ ἐρχόμενος ἐπὶ τὸ αὐτό. Ign. Eph. 5. ὄτ' ἂν γὰρ πυκνῶς ἐπὶ τὸ αὐτὸ γίνεσθε. 13. Cf. Philad. 6. ἐπὶ τὸ αὐτὸ μία προσευχή. Magn. 7. εἰς τὸ συγχαρῆναι αὐτοῖς ἐπὶ τὸ αὐτὸ γενομένοις. Philad. 10.
- Ἐπιτρέπειν. νέους τε μέτρια καὶ σεμνὰ νοεῖν ἐπετρέπετε. Clem. I 1. Ἐπιτρέψατε οὖν αὐτοῖς κἂν ἐκ τῶν ἔργων ὑμῶν μαθητευθῆναι. Ign. Eph. 10. Ἐπιτρέψατέ μοι μιμητὴν εἶναι τοῦ πάθους τοῦ Θεοῦ μου. Rom. 6. ἢ ᾧ ἂν αὐτὸς ἐπιτρέψῃ. Smyrn. 8. Τοῖς νέοις ἐπίτρεπε γαμῖν. Ign. Fragm. vi. οὐκ ἔμαυτῶ ἐπιτρέψας γράφω ὑμῖν. Polyc. Phil. 3. Τῶν δὲ ἐπιτρεψάντων. Mart. Polyc. 7.
- Ἐπιτυχάνειν. Τί οὖν ἐστὶν ποιήσοντας ἐπιτυχεῖν αὐτῶν. Clem. II 5. τῇ προσευχῇ ὑμῶν ἐπιτυχεῖν ἐν Ῥώμῃ θηριομαχῆσαι. Ign. Eph. 1. ἵνα . . . ἐπιτυχεῖν δυναθῶ μαθητῆς εἶναι. ib. ὄτ' ἂν Θεοῦ ἐπιτύχω. 12, et Trall. 13. ἵνα Θεοῦ ἐπιτύχω. Magn. 14. αἰτούμενος Θεοῦ ἐπιτυχεῖν. Trall. 12. τοῦ κλήρου οὐ περιέειμαι ἐπιτυχεῖν. ib. ὅταν Θεοῦ ἐπιτύχω. 13. εἰς ἅπαντα χάριτος ἐπιτύχω. Rom. 1. Θεοῦ ἐπιτυχεῖν, ib. 2, 4, et Polyc. 2. ἐπέτυχον ἰδεῖν ὑμῶν τὰ ἀξιώθεα πρόσωπα. Rom. 1. ἵνα Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπιτύχω, 5, bis. Διτήσασθε περὶ ἐμοῦ, ἵνα ἐπιτύχω. 8. ἡλέμαι τις εἶναι, εἴαν Θεοῦ ἐπιτύχω. 9. ἵνα ἐν ᾧ κλήρω ἡλέθην, ἐπιτύχω. Philad. 5. ἵνα ἐν τῇ προσευχῇ ὑμῶν

- Θεοῦ ἐπιτύχω. Smyrn. 11. εὐὰν περ διὰ τοῦ παθεῖν Θεοῦ ἐπιτύχω. Polyc. 7. ἐπετύχχανεν τῶν κατ' εὐχὴν. Mart. Ign. 1. τοῦ στεφάνου τῆς ἀθλήσεως ἐπιτύχη. 5. ἡὸς ἐπιτυχῶν. ib.
- Ἐπιφάνεια. τὴν ἡμέραν τῆς ἐπιφανείας τοῦ Θεοῦ. Clem. II 12. ἐπιφάνεια τοῦ Υἱοῦ. Fragm. viii.
- Ἐπιφανής. ἦν γὰρ ἐπιφανής . . ἡ . . . τρισκαίδεκάτη. Mart. Ign. 6.
- Ἐπιφέρειν. ὥστε καὶ βλασφημίας ἐπιφέρεισθαι. Clem. I 47.
- Ἐπιχορηγεῖν. ὁ πλοῦσιος ἐπιχορηγεῖτω τῷ πτωχῷ. Clem. I 38. ἕτερός ἐστὶν ὁ ἐπιχορηγῶν αὐτῷ τὴν ἐγκράτειαν. ib.
- Ἐπουράνιος. πόλεμος καταργεῖται ἐπουρανῶν καὶ ἐπιγειῶν. Ign. Eph. 13. Μὴ οὐ δύναμαι τὰ ἐπουράνια γράψαι; Trall. 5. καὶ δυνάμενος τὰ ἐπουράνια. ib. βλεπόντων τῶν ἐπουρανῶν. 9. Καὶ τὰ ἐπουράνια, καὶ ἡ δόξα τῶν ἀγγέλων. Smyrn. 6. ᾧ ὑπετάγη τὰ πάντα ἐπουράνια καὶ ἐπίγεια. Polyc. Phil. 2. ἐπουράνιον βασιλεῖα. Mart. Ign. 2. σὺν τῷ αἰωνίῳ καὶ ἐπουρανίῳ Ἰησοῦ Χριστῷ. Mart. Polyc. 14.
- Ἐπτὰ. πρὸ ἐπτὰ καλανδῶν. Mart. Polyc. 21.
- Ἐπτάκις. ἐπτάκις δεσμὰ φορέσας. Clem. I 5.
- Ἐρᾶν. εὐὰν δὲ ἐρασθήτε τῆς σαρκός μου. Ign. Rom. 2. ἐρῶν τοῦ ἀποθανεῖν. 7. μὴ ἐράτωσαν ἀπὸ τοῦ κοινοῦ ἐλευθεροῦσθαι. Polyc. 4.
- Ἐργάζεσθαι. ἐργασώμεθα ἔργον δικαιοσύνης. Clem. I 33.
- Ἐργαστήριον. ἕκ τε τῶν ἐργαστηρίων καὶ βαλανείων ξύλα. Mart. Polyc. 13.
- Ἐργάτης. Ὁ ἀγαθὸς ἐργάτης μετὰ παρησίας λαμβάνει τὸν ἄρτον. Clem. I 34.
- Ἐργον. ἔτοιμοι εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν. Clem. I 2. φαύλων ἔργων μιᾶρας ἐπιθυμίας. 28. ἔργοις δικαιούμενοι καὶ μὴ λόγους. 30. οὐ δι' αὐτῶν ἢ δι' ἔργων αὐτῶν. 32. ἢ ἔργων ὧν κατεργασάμεθα. ib. πᾶν
- ἔργον ἀγαθὸν ἐπιτελεῖν. 33. ἐπὶ τοῖς ἔργοις αὐτοῦ ἀγαλλῆται. ib. ἐν ἔργοις ἀγαθοῖς πάντες ἐκοσμήθησαν. ib. ὁ Κύριος ἔργοις εὐατῶν κοσμήσας. ib. ἔργον δικαιοσύνης. ib. τὸν ἄρτον τοῦ ἔργου αὐτοῦ. 34. ἐπὶ πᾶν ἔργον ἀγαθόν. ib. μὴ ἐν λόγοις, ἀλλ' ἐν ἔργοις ἀγαθοῖς. 38. πιστευθέντες παρὰ Θεοῦ ἔργον τοιοῦτο. 43. ἦτω ἀγνὸς ἐν ἔργοις. 48. ἄργυρον καὶ χαλκὸν, ἔργα ἀνθρώπων. II 1. ἐν τοῖς ἔργοις αὐτὸν ὁμολογῶμεν. 4. ἐν τοῖτοις ἔργοις ὁμολογῶμεν τὸν Θεόν. ib. εὐὰν μὴ εὐρεθῶμεν ἔργα ἔχοντες ὅσια. 6. τὰς ἀντιμισθίας ἀποδιδόναι ἐκάστῳ τῶν ἔργων αὐτοῦ. II. ἡ ψυχὴ σου δηλὸς ἔστω ἐν τοῖς καλοῖς ἔργοις. 12. τὸ συγγενικὸν ἔργον . . ἀπρητιότα. Ign. Eph. 1. κἂν ἐκ τῶν ἔργων ὑμῖν μαθητευθῆναι. 10. οὐ γὰρ νῦν ἐπαγγελίας τὸ ἔργον. 14. κρείττονι ἔργῳ . . ἐπιγραφῆναι. Rom. 2. Οὐ σιωπῆς μόνον τὸ ἔργον. 3. Ἵνα οὐν τέλειον ὑμῶν γένηται τὸ ἔργον. Smyrn. 11. τὰ δεπόσιτα ὑμῶν, τὰ ἔργα ὑμῶν. Polyc. 6. Τοῦτο τὸ ἔργον Θεοῦ ἐστὶν καὶ ὑμῶν. 7. Ἵνα δοξασθῆτε αἰωνίῳ ἔργῳ. 8.
- Ἐργοπαρέκτης. οὐκ ἀποφθαλμῆ τῷ ἔργοπαρέκτη. Clem. I 34.
- Ἐρευνητής. Ἐρευνητῆς γὰρ ἐστὶν ἐνωῶν. Clem. I 21.
- Ἐρημος. ἔρημος ἐδόκει εἶναι ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ὁ λαὸς ἡμῶν. Clem. II 2.
- Ἐριθεία. μὴδὲν κατ' ἐριθείαν πρᾶσσειν. Ign. Philad. 8.
- Ἐρις. Ἐκ τούτου ζηλῶς . . καὶ ἔρις. Clem. I 3. ἔρις πόλις μεγάλαις κατέστρεψεν. 6. ἀπολοπύστε τὴν ματαιοπονίαν, τὴν τε ἔριν. 9. οἷτινες ἐξακοντίζουσιν εἰς ἔριν. 14. ἀπορρίψαντες ἀφ' ἑαυτῶν . . ἔρεις. 35. ὅτι ἔρις ἔσται ἐπὶ τοῦ ὀνόματος τῆς ἐπισκοπῆς. 44. Ἵνα τί ἔρεις, καὶ θυμοί; 46. εἰπάτω, εἰ δὲ ἐμέ στάσις καὶ ἔρις. 54. Ὅταν γὰρ μηδεμία ἔρις ἐνεῖρισται ἐν ὑμῖν. Ign. Eph. 8.

- Ἑρμηνεύειν. Ἐὰν δέ τις Ἰουδαϊσμόν ἑρμηνεύῃ ὑμῖν. Ign. Philad. 6.
- Ἑρυνθρός. εἰς θάλασσαν ἑρυνθράν. Clem. I 51.
- Ἐρχεσθαι. ἔλθωμεν ἐπὶ τοὺς ἔγγιστα. Clem. I 5. ἕως θανάτου ἦλθον. ib. ἐπὶ τὸ τέρμα τῆς δύσεως ἔλθων. ib. ἔλθωμεν ἐπὶ τὸν εὐκλεῆ . . . κανόνα. 7. Ἄνδρες πρὸς σε ἦλθον. 12. οὐκ ἦλθεν ἐν κόμπῳ ἀλαζονείας. 16. οἱ ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῆς χάριτος . . . ἐλθόντες. ib. εὐρίσκουσιν αὐτὸν . . . ἐηλυθέναι. 25. τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ μέλλειν ἔρχεσθαι. 42. εἰς τοσαύτην ἀπόνοιαν ἐρχόμεθα. 46. ἔσωσεν πολλοὺς ἔλθων. II 2. ἐν τῇ σαρκὶ ἐλεύσθε. 9. ἔλθωμεν πάντες εἰς τὴν βασιλείαν. ib. Ὁ οὐδὲν μὴ ἐρχόμενος ἐπὶ τὸ αὐτό. Ign. Eph. 5. εἰς καινότητα ἐλπίδος ἦλθον. Magn. 9. κακαὶ κολάσεις τοῦ διαβόλου ἐπ' ἐμὲ ἐρχέσθωσαν. Rom. 5. ἔλθωσιν ἐπὶ τὴν ἐνότητά. Philad. 3. οἶδεν γὰρ πόθεν ἔρχεται. 7. πρὸς τοὺς περὶ Πέτρον ἦλθεν. Smyrn. 3. τὴν χάριν . . . τὴν εἰς ἡμᾶς ἐλθοῦσαν. 6. ὃς ἔρχεται κριτῆς. Polyc. Phil. 2. ἐν σαρκὶ ἐηλυθέναι. 7. εἰς τοσοῦτον γενναϊότητος ἐλθεῖν. Mart. Polyc. 2. προσφάτως ἐηλυθώς. 4. μετανοεῖν ἐπὶ τῷ ἐηλυθέναι. 7. τῆς ὥρας ἐλθούσης τοῦ ἐξίεναι. 8.
- Ἐρως. ὁ ἐμὸς ἔρως ἐσταύρωται. Ign. Rom. 7.
- Ἐρωτᾶν. ἐπεβόων καὶ ἠρώτων τὸν Ἀσιάρχην. Mart. Polyc. 12.
- Ἐσχάτος. Ἐσχάτος καιροί· λοιπὸν αἰσχυνθώμεν. Ign. Eph. 11. ἔσχατος ὢν τῶν ἐκεῖ πιστῶν. 21. ὢν ἔσχατος ἐκεῖνων. Trall. 13. ὢν ἔσχατος αὐτῶν καὶ ἔκτρομα. Rom. 9. ἔσχατος αὐτῶν ὢν. Smyrn. 11.
- Ἐσω. τὸ ἔξω ὡς τὸ ἔσω. Clem. II 12 bis. μέχρι τῶν ἔσω φλεβῶν. Mart. Polyc. 2.
- Ἐσωθεν. Μόνον μοι δύναμιν αἰτεῖσθε ἔσωθέν τε καὶ ἔξωθεν. Ign. Rom. 3. πῦρ . . . ἔσωθέν μοι λέγον. 7.
- Ἐταίρα. πρὶν διαφθάρωσιν εἰς ἑταίρας. Ign. Fragm. vi.
- Ἐτερογνώμων. τῆς γυναικὸς ἑτερογνώμωνος ὑπαρχούσης. Clem. I 11.
- Ἐτεροδοξεῖν. τοὺς ἑτεροδοξοῦντας εἰς τὴν χάριν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ign. Smyrn. 6.
- Ἐτεροδοξία. Μὴ πλανᾶσθε ταῖς ἑτεροδοξίαις. Ign. Magn. 8.
- Ἐτεροδιδασκαλεῖν. Οἱ δοκοῦντες ἀξίопιστοι εἶναι καὶ ἑτεροδιδασκαλοῦντες. Ign. Polyc. 3.
- Ἐτεροκλινής. τοὺς δὲ ἑτεροκλινεῖς ὑπάρχοντας. Clem. I 11. εἰς τοὺς ἑτεροκλινεῖς ὑπάρχοντας. 47.
- Ἐτερος. Καὶ ἐν ἑτέρῳ τόπῳ λέγει. Clem. I 8, 46. εἰάτω ὑφ' ἑτέρου ἑαυτὸν μαρτυρεῖσθαι. 38. ἕτερος ἐστὶν ὁ ἐπιχορηγῶν. ib. ἕτερος δεδοκιμασμένοι ἄνδρες. 44. μεταξύ ὑφ' ἑτέρων ἑλλογίμων ἀνδρῶν. ib. ὅπως ἑτέρουσ λυτρώσονται. 55. ἑτέρουσ ἐψώμασαν. ib. ἑτέρα δὲ γραφῆ λέγει. II 2. ἑτέρων πολλῶν ἔθνῶν. Mart. Ign. 2. μετὰ τὸ καὶ ἑτέρουσ ἀναπεῖθειν. ib. οὐδὲν ἕτερον ποιῶν. Mart. Polyc. 5. εἰς ἕτερον ἀγρίδιον. 6. ὦν τὸ ἕτερον βασανιζόμενον. ib. εἰς ἕτερον χωρίον. 7. ἕτερα τοῦτοις ἀκόλουθα. 9. οὔτε ἕτερον τινα σέβεσθαι. 17.
- Ἐτοιμάζειν. τὰ ἐτοιμαζόμενα τοῖς ὑπομένουσιν. Clem. I 35. ἠτοιμασμένοι εἰς οικοδομὴν Θεοῦ. Ign. Eph. 9. τῶν θηρίων τῶν ἐμοὶ ἠτοιμασμένων. Rom. 5. Ὅτε δὲ ἡ πυρκαϊὰ ἠτοιμάσθη. Mart. Polyc. 13. δλοκάρπωμα . . . τῷ Θεῷ ἠτοιμασμένων. 14.
- Ἐτοιμασία. τῶν μελλόντων ἀσκησίν τε καὶ ἐτοιμασίαν. Mart. Polyc. 18.
- Ἐτοιμος. ἔτοιμοι εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν. Clem. I 2. θυσιαστήριον ἔτοιμόν ἐστιν. Ign. Rom. 2. εὐχομαι ἔτοιμά μοι εὐρεθῆναι. 5. Θεὸς ἔτοιμος εἰς τὸ παρασχεῖν. Smyrn. 11. ὅτι ἔτοιμοὶ ἐστε εἰς εὐποιίαν Θεῷ ἀνήκουσαν. Polyc. 7.
- Ἐτος. μονογενὲς ὑπάρχον ζῆ ἔτη πεντακόσια. Clem. I 25. πεντακοσιοστοῦ ἔτους πεπληρωμένου. ib. ἔτεσιν ὀλίγοις ἔτι παραμένων. Mart. Ign. 1. ἐννάτῳ ἔτει τῆς αὐτοῦ

- βασιλείας. 2. Ὁγδοήκοντα καὶ ἕξ ἔτη. Mart. Polyc. 9.
- Εὐαγγελίζειν. Οἱ ἀπόστολοι ἡμῖν εὐαγγελίσθησαν. Clem. I 42. εὐαγγελιζόμενοι τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. ib. οἱ εὐαγγελιστάμενοι ἡμῶν ἀπόστολοι. Polyc. Phil. 6.
- Εὐαγγέλιον. Τί... ἐν ἀρχῇ τοῦ εὐαγγελίου ἔγραψεν; Clem. I 47. Λέγει γὰρ ὁ Κύριος ἐν τῷ εὐαγγελίῳ. II 8. προσφυγῶν τῷ εὐαγγελίῳ. Ign. Philad. 5. εἰς τὸ εὐαγγέλιον καταγγελέμενοι. ib. ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τῆς κοινῆς ἐλπίδος. ib. ἐν τῷ εὐαγγελίῳ οὐ πιστεύω. 8. Ἐξαιρέτων δέ τι ἔχει τὸ εὐαγγέλιον. 9. τὸ δὲ εὐαγγέλιον ἀπάρτισμά ἐστιν ἀφθαρσίας. ib. οὐδὲ μέχρι νῦν τὸ εὐαγγέλιον. Smyrn. 5. ἐξαιρέτως δὲ τῷ εὐαγγελίῳ. 7. τὸ κατὰ τὸ εὐαγγέλιον μαρτύριον. Mart. Polyc. I. Cf. 19. οὐχ οὕτως διδάσκει τὸ εὐαγγέλιον. 4. τῷ κατὰ τὸ εὐαγγέλιον λόγῳ Ἰησοῦ Χριστοῦ. 22.
- Εὐαρεστεῖν. ἐηρέστησεν τῷ πέμψαντι αὐτόν. Ign. Magn. 8. ᾧ ἂν εὐαρεστήσωμεν ἐν τῷ νῦν αἰῶνι. Polyc. Phil. 5.
- Εὐαρεστήσις. εἰς εὐαρεστήσιν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ. Clem. I 58.
- Εὐάρεστος. τὰ κατὰ καὶ εὐάρεστα ἐνώπιον αὐτοῦ. Clem. I 21. ἂν ἐκζητῶμεν τὰ εὐάρεστα καὶ εὐπρόσδεκτα αὐτῷ. 35. δίχα ἀγάπης οὐδὲν εὐάρεστόν ἐστιν τῷ Θεῷ. 49. τοῦτο καὶ τῷ Θεῷ εὐάρεστον. Ign. Smyrn. 8.
- Εὐγνωμοσύνη. Εὐγνωμοσύνης γὰρ ἐστὶ τὸ... ἀποσώζειν στοργῇ. Clem. Fragn. I.
- Εὐδία. τὴν κατὰ Θεὸν αὐτοῖς γενομένην εὐδίαν. Ign. Smyrn. II.
- Εὐδόκησις. πάντα τὰ γνωόμενα ἐν εὐδοκῆσει. Clem. I 40.
- Εὐείκτως. (*Var. Lect.*) πῶς εὐείκτως... ἐπιτελοῦσι τὰ διατασσόμενα. Clem. I 37.
- Εὐεργεσία. εὐεργεσίας τε κολληθώμεν. Clem. I 19. μὴ αἰ εὐεργεσῶνται αὐτοῦ αἰ πολλὰ γίνονται εἰς κρῖμα. 21. προετοιμάσας τὰς εὐεργεσίας. 38. Εὐεργεσία τοῖς ὑποδεεστέροις. Ign. Fragn. iv.
- Εὐεργετεῖν. εὐεργετῶν τὰ πάντα. Clem. I 20. οἱ καὶ εὐεργετούμενοι χεῖρους γίνονται. Ign. Rom. 5.
- Εὐεργητικός. Ὁ... εὐεργητικὸς Πατήρ. Clem. I 23.
- Εὐθετος. ἐὰν λάβω καιρὸν εὐθετον. Polyc. Phil. 13.
- Εὐθέως. Εἰ γὰρ τὸν μισθὸν... ὁ Θεὸς εὐθέως ἀπεδίδου. Clem. Fragn. iii. εὐθέως ἐπέστησαν οἱ ζητοῦντες αὐτόν. Mart. Polyc. 6. Εὐθέως οὖν αὐτοῖς ἐκέλευσε παρατεθῆναι. 7. Εὐθέως οὖν αὐτῷ περιετίθετο. 13.
- Εὐθής. Ἔστιν οὖν τοῦτο ἅγιον καὶ εὐθές. Clem. Fragn. viii.
- Εὐθυμος. γὰρ εὐθυμότερος ἐγενόμην. Ign. Polyc. 7.
- Εὐθύς. θῶμεν τὴν ὁδὸν τὴν εὐθείαν. Clem. II 7. εὐθύς αὐτοῦ ἦσαντο. Ign. Smyrn. 3. εὐθύς γνοῦς τῷ πνεύματι. ib. εὐθύς ἐμβληθείς. Mart. Ign. 6.
- Εὐκλής. τὸν εὐκλεῆ... τῆς ἁγίας κλήσεως ἡμῶν κανόνα. Clem. I 7.
- Εὐκλεῶς. ἤνεγκαν. Clem. I 45.
- Εὐκταῖος. ὅπως θῆπτον τὴν εὐκταῖαν... εἰρήνην... ἀπαγγέλλωσιν. Clem. I 59.
- Εὐλάβεια. δουλεύσωμεν αὐτῷ μετὰ φόβου καὶ πάσης εὐλαβείας. Polyc. Phil. 6.
- Εὐλαβεῖσθαι. οὐ γὰρ εὐλαβοῦνται μὴ τις αὐτοὺς μεταστήσει. Clem. I 44.
- Εὐλαβής. δεῖ γὰρ εὐλαβεστέρους ἡμῶν ὑπάρχοντας. Mart. Polyc. 2.
- Εὐλογεῖν. παρὰ τοῖς εὐλογημένοις ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. Clem. I 30. Τίνος χάριν ἠελογήθη ὁ πατήρ ἡμῶν Ἀβραάμ; 31. πάντα τελειώσας, ἐπήνεσεν αὐτὰ, καὶ ἠελόγησεν. 33. τῇ εὐλογημένῃ... ἐκκλησίᾳ. Ign. Eph. Inscr. διακόνου ὑμῶν ἐν πᾶσιν εὐλογημένον. 2. τῇ εὐλογημένῃ ἐν χάριτι Θεοῦ Πατρὸς. Magn. Inscr. εὐλογῶ σε, ὅτι ἤξιώσάς με. Mart. Polyc. 14. αἰνῶ σε, εὐλογῶ σε. ib. εὐλογεῖ τὸν Κύριον. 19.

Εὐλογητός. Εὐλογητός γὰρ ὁ χαρισάμενος ὑμῖν. Ign. Eph. 1. ὁ τοῦ ἀγαπητοῦ καὶ εὐλογητοῦ παιδὸς σου Ἰ. Χ. πατὴρ. Mart. Polyc. 14.

Εὐλογία. Κολληθῶμεν οὖν τῇ εὐλογίᾳ αὐτοῦ. Clem. I 31. αἱ ὁδοὶ τῆς εὐλογίας. ib.

Εὐλογος. εὐλογόν τι φαίνεσθαι ἰδίᾳ ὑμῖν. Ign. Magn. 7. Εὐλογόν ἐστὶν λοιπὸν ἀναῆψαι. Smyrn. 9.

Εὐνοια. τὴν κατὰ Θεὸν εὐνοίαν. Ign. Trall. 1. μὴ εὐνοία ἄκαιρος γένησθέ μοι. Rom. 4. ἔνεκα εὐνοίας ἀνπερβλήτου. Mart. Polyc. 17.

Εὐνοϊκῶς. πάντας ὁρῶν εὐνοϊκῶς διακειμένους. Mart. Ign. 4.

Εὐοκονόμητος. ἡ μὲν γὰρ ἀρχὴ εὐοκονόμητός ἐστὶν. Ign. Rom. 1.

Εὐποία. ἔτοιμοί ἐστε εἰς εὐποίαν Θεῷ ἀνῆκουσαν. Ign. Polyc. 7.

Εὐπρόσδεκτος. ἐκζητῶμεν τὰ . . . εὐπρόσδεκτα αὐτῷ. Clem. I 35. ὡ . . . εὐπρόσδεκτα εἴη τῷ θελήματι αὐτοῦ. 40. εὐπρόσδεκτοί τε καὶ μακάριοι. ib.

Εὐρετής. τὴν ἐμὴν ἀμαρτίαν μετὰ τοῦ ταύτης εὔρετοῦ. Mart. Ign. 2.

Εὐρίσκειν. ἐν ὑπακοῇ δίκαιος εὔρεθεις, . . . οὐχ εὔρεθι αὐτοῦ θάνατος. Clem. I 9. Νῶε πιστὸς εὔρεθεις. ib.

Ἄβραάμ . . . πιστὸς εὔρεθι. 10. εὐρίσκουσιν αὐτὸν πεντακοσιοστοῦ ἔτους. 25. εὔρεθῆναι ἐν τῷ ἀριθμῷ τῶν ὑπομενόντων. 35. ἐν ἧ εὔρομεν τὸ σωτήριον ἡμῶν. 36. εὔρεθι ἡ ράβδος. 43. οὐ γὰρ εὔρησετε δικαίους ἀποβεβλημένους. 45. Τίς ἱκανὸς ἐν αὐτῇ εὔρεθῆναι; 50. ἐν τῷ ποιμίῳ τοῦ Χριστοῦ μικροῦς . . . εὔρεθῆναι. 57. εὔρησομεν ἀνάπαντιν. II 6. εἰ μὴ εὔρεθῶμεν ἔργα ἔχοντες ὄσια. ib. εἰ μὴ εὔρεθῆ φθείρων. 7. οὐκ ἔστιν εὔρεῖν ἄνθρωπον. 10. ἀλήθεια γνησίως ζητούμενη εὔρίσκεται. Fragn. vi. Ἀδελφοὶ αὐτῶν εὔρεθῶμεν. Ign. Eph. 10. ἵνα μὴ τοῦ διαβόλου βοτάνη τις εὔρεθῆ. ib. μόνον ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ εὔρεθῆναι. 11. ἵνα ἐνὶ κλήρῳ . . . εὔρεθῶ. ib. ὑπὸ τὰ ἴχνη εὔρεθῆναι. 12. εἰ μὴ τις εὔρεθῆ καὶ εἰς

τέλος. 14. εἰς τιμὴν Θεοῦ εὔρεθῆναι. 21. ὑπομένομεν, ἵνα εὔρεθῶμεν μαθηταί. Magn. 9. ἔδοξα εὔρων ὑμᾶς. . . μιμητὰς ὄντας Θεοῦ. Trall. 1. ἐν ᾧ διάγοντες εὔρεθῆσόμεθα. 2. ἵνα μὴ ἀδόκιμος εὔρεθῶ. 12. ἐν ᾧ εὔρεθειτε ἄμωμοι. 13. ὁ Θεὸς κατηξίωσεν εὔρεθῆναι. Rom. 2. ἀλλὰ καὶ εὔρεθῶ (Χριστιανός). Ἐὰν γὰρ καὶ εὔρεθῶ. 3. καθαρὸς ἄρτος εὔρεθῶ τοῦ Χριστοῦ. 4. ἵνα διὰ τῶν ὀργάνων τούτων θυσία εὔρεθῶ. ib. εὐχομαι ἔτοιμά μοι εὔρεθῆναι. 5. Οὐχ ὅτι παρ' ὑμῖν μερισμὸν εὔρον. Philad. 3. εἰ μὴ ἐν τοῖς ἀρχαίοις εὔρω. 8. ἠρέθησαν δὲ ὑπὲρ θάνατον. Smyrn. 3. μὴ δοῦλοι εὔρεθῶσιν ἐπιθυμίας. Polyc. 4. Μήτις ὑμῶν δεσέρτωρ εὔρεθῆ. 6. εἰς τὸ εὔρεθῆναι . . . ὑμῖν παθητήν. 7. καὶ μὴ εὔροντες, συνλάβοντο παιδάρια. Mart. Polyc. 6. ἐκείνον μὲν εὔρον ἐν τινι δωματίῳ. 7. οὐ . . . πρὸς τὰ ἴχνη εὔρεθῆναι ἡμᾶς. 22.

Εὐσεβειν. ἐπεικῆ ἐν Χριστῷ εὐσεβειαν. Clem. I 1. Διὰ φιλοξενίαν καὶ εὐσεβειαν Λῶτ ἐσώθη. 11. τοῖς μετ' εὐσεβείας ἐπιρνούουσιν. 15. οὐδὲ διὰ τῆς ἡμετέρας σοφίας . . . ἡ εὐσεβείας. 32. ἐμπορίαν ἠσκοῦμεν. καὶ οὐκ εὐσεβειαν. Fragn. iii.

Εὐσεβής. μετ' εὐσεβοῦς πεποιθήσεως. Clem. I 2. ἔχουσιν χῶρον εὐσεβῶν. 50. οὐ διὰ τὸ εὐσεβές, ἀλλὰ τὸ κερδαλεὸν διώκοντες. Fragn. iii.

Εὐσεβῶς. πάντας τοὺς εὐσεβῶς ζῶντας. Mart. Ign. 2.

Εὐσπλαγχνία. κατὰ τὴν εὐσπλαγχνίαν τοῦ ποιήσαντος ἡμᾶς. Clem. I 14.

Εὐσπλαγχνος. τὸν ἐπεικῆ καὶ εὐσπλαγχνον Πατέρα ἡμῶν. Clem. I 29. τίς εὐσπλαγχνος; 54. διάκοιοι . . . εὐσπλαγχνοιοι. Polyc. Phil. 5. Καὶ οἱ πρεσβύτεροι δὲ εὐσπλαγχνοιοι. 6.

Εὐστάθεια. ὑμᾶς χαρῆναι περὶ τῆς εὐσταθείας ὑμῶν. Clem. I 59.

Εὐσταθής. ὅπερ οὐδὲ πράσσεις, εὐσταθής. Ign. Polyc. 4. τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ καὶ τὸ εὐσταθές. Mart. Polyc. 7.

- Εὐσυνείδητος. οὐκ εὐσυνείδητοί μοι εἶναι φαίνονται. Ign. Magn. 4. ὅτι εὐσυνείδητός εἰμι ἐν ὑμῖν. Philad. 6.
- Εὐτάκτως. πῶς εὐτάκτως . . . ἐπιτελοῦσι τὰ διατασσόμενα. Clem. I 37. ἀμφότερα εὐτάκτως ἐκ θελήματος Θεοῦ. 42.
- Εὐταξία. ὑμῶν τὴν ἐν Θεῷ εὐταξίαν. Ign. Eph. 6.
- Εὐφραίνεσθαι. ηὐφραίνετο μὲν ἐπὶ τῷ τῆς ἐκκλησίας ἀσφαλῆ. Mart. Ign. I.
- Εὐφροσύνη. μετ' εὐφροσύνης περιθέμενος τὰ δεσμά. Mart. Ign. 2.
- Εὐχαριστεῖν. ὁ δὲ πτωχὸς εὐχαριστεῖτω τῷ Θεῷ. Clem. I 38. ὀφείλομεν κατὰ πάντα εὐχαριστεῖν αὐτῷ. ib. Ἐκαστος . . . ἐν τῷ ἰδίῳ τάγματι εὐχαριστεῖτω. 41. ὅθεν καὶ γράφω ὑμῖν, εὐχαριστῶν τῷ Κυρίῳ. Ign. Eph. 21. Εὐχαριστῶ δὲ τῷ Θεῷ μου. Philad. 6. κἀγὼ τῷ Θεῷ εὐχαριστῶ ὑπὲρ ὑμῶν. II. οἱ καὶ εὐχαριστοῦσιν τῷ Κυρίῳ ὑπὲρ ὑμῶν. Smyrn. 10. Εὐχαριστῶ σοι, Δέσποτα. Mart. Ign. 2.
- Εὐχαριστία. συνέρχεσθαι εἰς εὐχαριστίαν Θεοῦ. Ign. Eph. 13. μὴ εὐχαριστίᾳ χρῆσθαι. Philad. 4. Εὐχαριστίας καὶ προσευχῆς ἀπέχονται. Smyrn. 6. τὴν εὐχαριστίαν σάρκα εἶναι τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν. ib. Ἐκεῖνη βεβαία εὐχαριστία ἡγείσθω. 8.
- Εὐχάριστος. γραμμάτων εὐχαριστῶν ἐκπεμφθέντων. Mart. Ign. 4.
- Εὐχέρης. ὑμῖν γὰρ εὐχέρης ἐστὶν ὁ θέλετε ποιῆσαι. Ign. Rom. 1.
- Εὐχεσθαι. Εὐχόμεθα οὖν . . . ἵνα ἐν ἀγάπῃ ζῶμεν. Clem. I 50. ὅν εὐχομαι κατὰ Ἰησοῦν Χριστὸν ὑμᾶς ἀγαπᾶν. Ign. Eph. 1. εὐχομαι παραμεῖναι αὐτόν. 2. εὐχομαι . . . πλείστα χαίρειν. Magn. et Trall. Inscr. ἐν αἷς ἔνωσιν εὐχομαι. Magn. I. τί δὲ εὐχομαι θηριομαχεῖν; Trall. 10. Εὐχομαι ὑμᾶς ἐν ἀγάπῃ ἀκούσαί μου. 12. Ἐπει εἰδέμενος Θεῷ. Rom. I. εὐχομαι ἔτοιμά μοι εἰρεθῆναι. 5. εὐχομαι ἵνα μὴ εἰς μαρτύριον αὐτὸ κτήσωνται. Philad. 6. ἢν εὐχομαι τελείαν μοι δοθῆναι. Smyrn. 11. ἢν εὐχομαι ἐδρᾶσθαι. 13. Ἐρρῶσθαι ὑμᾶς . . . εὐχομαι. Polyc. 8. Ἐρρῶσθαι ὑμᾶς εὐχόμεθα. Mart. Polyc. 22.
- Εὐχή. θυσία ἐνδελειχισμού, ἢ εὐχών. Clem. I 41. ὕλη ἢ τῶν ἀσπαστῶν καὶ κατ' εὐχὴν. Fragn. iv. νήφοντες πρὸς τὰς εὐχάς. Polyc. Phil. 7. ἐπετύγχανεν τῶν κατ' εὐχὴν. Mart. Ign. I. μετ' εὐχῆς καὶ παρανώσεως. 4. Τῷ δὲ κατ' εὐχὴν ἀπέβαινον. 5. πληρώσαντος τὴν εὐχὴν. Mart. Polyc. 15.
- Εὐχρηστος. τὰ δὲ ἐλάχιστα μέλη . . . ἀναγκαῖα καὶ εὐχρηστα. Clem. I 37.
- Εὐωδία. εὐωδίας τοσαύτης ἀντελαβόμεθα. Mart. Polyc. 15.
- Ἐφάπτειν. μήπω τῆς ὄψεως εἰς Χριστὸν ἀγάπης ἐφαψάμενος. Mart. Ign. I.
- Ἐπιστάται. Ἐπισταθέντων δὲ τῶν παρὰ τοῦ βασιλέως. Clem. I 12. οἱ μὲν ἐξαίφνης ἐπιστάντα. Mart. Ign. 7. ἐπέστησαν οἱ ζητοῦντες αὐτόν. Mart. Polyc. 6.
- Ἐφόδιος. τοῖς ἐφοδίοις τοῦ Θεοῦ ἀρκούμενοι. Clem. I 2.
- Ἐχειν. Δαβὶδ φθόνον ἔσχεν. Clem. I 4. τοῦ καλῶς ἔχοντος. 14. Ἐχοντες οὖν τοῦτον τὸν ὑπογραμμόν. 33. Ταῦτα οὖν πάντα ἐξ αὐτοῦ ἔχοντες. 38. θάνατον τὸ πρόσωτον ἔχουσιν. 41. ἀλλὰ καὶ καρπὸν ἔχουσα. 43. τελείαν ἔσχον τὴν ἀνάλυσιν. 44. ἢ οὐχὶ ἕνα Θεὸν ἔχομεν; 46. Ὁ ἔχων ἀγάπην ἐν Χριστῷ. 49. ἀγάπη σχίσμα οὐκ ἔχει. ib. διὰ τὴν ἀγάπην ἢν ἔσχεν πρὸς ἡμᾶς. ib. ἔχουσιν χώρον εὐσεβῶν. 50. μηδεμίαν ἐλπίδα ἔχοντας σωτηρίας. II 1. τῶν δοκούντων ἔχειν Θεόν. 2. ἔργα ἔχοντες ὄσια. 6. ἕως ἔχομεν καιρὸν μετανοίας. 8. Ὡς ἔχομεν καιρὸν τοῦ ἰαθῆναι. 9. ἡλίκην ἔχει βάσανον . . . οἷαν τρυφὴν ἔχει. 10. δισσήν ἔξουσιν τὴν κρίσιν. ib. θλίψεις ἔσχει. 11. τὴν ἀλήθειαν οὐκ ἔχειν. Fragn. viii. ἀκακίαν ἔχει. ib. φρόνησιν ἔχομεν. ix. τοιαύτην συνήθειαν ἔσχεν πρὸς

- τὸν ἐπίσκοπον. Ign. Eph. 5. ἔχοντας κακὴν διδασχῆν. 9. ἐὰν τελείως εἰς Ἰησοῦν Χριστὸν ἔχητε τὴν πίστιν. 14. ἴδιον χαρακτῆρα . . . ἔχει. Magn. 5. ἔχωμεν τὸ ἀποθανεῖν εἰς τὸ αὐτοῦ πάθος. ib. τινὰς ἐξ ὑμῶν οὕτως ἔχοντας. 11. Χριστὸν ἔχετε ἐν ἑαυτοῖς. 12. Ἄμωμον διάνοιαν . . . ἔγνω ὑμᾶς ἔχοντας. Trall. 1. πέπεισμαι ὑμᾶς οὕτως ἔχειν. 3. ἔχω μεθ' ἑαυτοῦ. ib. μηδεὶς ὑμῶν κατὰ τοῦ πλησίον ἐχέτω. 8. τὸ ἀληθινὸν ζῆν οὐκ ἔχομεν. 9. ἔξω καιρὸν τοιοῦτον. Rom. 2. ἔχετε ἐπιγραφῆναι. ib. Συγγνώμην μοι ἔχετε. 5. Εἴ τις αὐτὸν ἐν ἑαυτῷ ἔχει. 6. οὐχ ἔξουσιν τόπον. Philad. 2. παρὰ ἀνδρὸς περιτομῆν ἔχοντος. 6. οὐκ ἔχει τις καυχῆσασθαι. ib. τὰ σπλάγχνα ἂ ἔχετε ἐν Χ. Ἰ. 10. εἰδὼς ὅτι καὶ ὑμεῖς οὕτως ἔχετε. Smyrn. 4. Τούτου δὲ ἔχει ἐξουσίαν Ἰ. Χ. ib. ὡς ἔτι καιρὸν ἔχομεν, εἰς Θεὸν μετανοεῖν. 9. Καλῶς ἔχει Θεὸν . . . εἰδέναι. ib. σύνεσιν πλείονα ἢς ἔχεις. Polyc. 1. μετ' αὐτῶν μοι τὸ μέρος γένοιτο σχεῖν ἐν Θεῷ. 6. τινὰ ἐν ἀγαπητῶν λίαν ἔχετε καὶ ἄοκνον. 7. Χριστιανὸς ἑαυτοῦ ἐξουσίαν οὐκ ἔχει. ib. μηδὲν ἀνεπιτήδευτον ἔχειν. Fragm. vii. ὁ γὰρ ἔχων ἀγάπην. Polyc. Phil. 3. ἄλλας ὅσας εἴχομεν παρ' ἡμῖν. 13. Χριστὸν γὰρ ἔχων. Mart. Ign. 2. ὁ Χριστὸν ἔχων ἐν στέρνοισι. ib. κατὰ νοῦν μὴ ἔχων Θεοῦς; ib. ἐκείθεν εἶχετο τοῦ πλοοῦς. 3. Πρὸ ὀφθαλμῶν γὰρ εἶχον. Mart. Polyc. 2. Ἐχοντες οὖν τὸ παιδάριον. 7. Ὁγδοήκοντα καὶ ἔξ ἔτη ἔχω δουλεύων αὐτῷ. 9. Θηρία ἔχω. 11.
- Ἐχθρός. Τίνες οὖν οἱ ἐχθροί; Clem. I 36. Ἔστιν δὲ οὗτος αἰὼν καὶ ὁ μέλλων δύο ἐχθροί. II 6.
- Ζάλη. πρὸς τὴν ζάλην τὴν ἀντικειμένην ἀντίχει. Mart. Ign. 1.
- Ζέειν. ζέουσι καὶ λέγουσι καταπαύειν τὸν δῆμον. Mart. Ign. 6.
- Ζῆλος. Ἐκ τούτου ζῆλος καὶ φθόνος. Clem. I. 3. ζῆλον ἄδικον . . . ἀνε-
- ληφότας. ib. ζῆλος καὶ φθόνος ἀδελφοκτονίαν κατειργάσατο. 4. Διὰ ζῆλος . . . Ἰακώβ ἀπέδρα. ib. Ζῆλος ἐποίησεν Ἰωσήφ μέχρι θανάτου διωχθῆναι. ib. Ζῆλος φυγεῖν ἠνάγκασε Μωϋσῆν. ib. Διὰ ζῆλος Ἀαρών. ib. Ζῆλος Δαθάν. ib. Διὰ ζῆλος Δαβιδ φθόνον ἔσχεν. ib. Διὰ ζῆλον καὶ φθόνον οἱ μέγιστοι . . . στύλοι. 5. Ὁ Πέτρος διὰ ζῆλον ἄδικον. ib. Διὰ ζῆλον καὶ ὁ Παῦλος. ib. βασάνους διὰ ζῆλον παθόντες. 6. Διὰ ζῆλος διωχθεῖσαι γυναῖκες. ib. Ζῆλος ἀπηλλοτριώσεν γαμετάς. ib. Ζῆλος καὶ ἔρις. ib. τὸ εἰς θάνατον ἄγον ζῆλος. 9. μυσσαροῦ ζήλους ἀρχηγούς. 14. ζήλου ἐμπροσθέντος περὶ τῆς ἱεροσύνης. 43. ἄδικον ζῆλον ἀνεληφότων. 45. τὸ γὰρ ζῆλος πολλοῖς μὲν οὐ φαίνεται. Ign. Trall. 4.
- Ζηλοῦν. μηδὲ καταλαεῖν ἀλλήλων μηδὲ ζηλοῦν. Clem. II 4. Μηθέν με ζηλώση τῶν ὁρατῶν. Ign. Rom. 5.
- Ζηλωτής. ζηλωταὶ περὶ μὴ ἀνηκόντων εἰς σωτηρίαν. Clem. I 45. ζηλωταὶ περὶ τὸ καλόν. Polyc. Phil. 6.
- Ζῆν. ζώντας κατήγαγεν εἰς ἄδου. Clem. I 4. μονογενὲς ὑπάρχον ζῆ ἔτη πεντηκόσια. 25. ἵνα ἐν ἀγάπῃ ζῶμεν. 50. κατέβησαν γὰρ εἰς ἄδου ζῶντες. 51. ὡς περὶ κριτοῦ ζῶντων καὶ νεκρῶν. II 1. ἡμεῖς οἱ ζῶντες τοῖς νεκροῖς θεοῖς οὐ θύομεν. 3. ἵνα ζήσωμεν, καὶ διώξωμεν μᾶλλον τὴν ἀρετήν. 10. Ζῆ, φησιν, ὁ Θεός. Fragm. vii. Χριστὸς, τὸ ἀδιάκριτον ὑμῶν ζῆν. Ign. Eph. 3. πάντες κατὰ ἀληθειαν ζῆτε. 6. κατὰ Θεὸν ζῆτε. 8. εἰς τὸ ἀληθινὸν ζῆν. 11. ἐκ τοῦ προκειμένου ζῆν. 17. ζῆν ἐν Ἰ. Χριστῷ διὰ παντός. 20. Ἰ. Χριστοῦ, τοῦ διαπαντός ἡμῶν ζῆν. Magn. 1. τὸ ζῆν αὐτοῦ οὐκ ἔστιν ἐν ἡμῖν. 5. εἰ γὰρ . . . κατὰ [νόμον] Ἰουδαϊσμόν ζῶμεν. 8. κατὰ Χ. Ἰησοῦν ἔζησαν. ib. κατὰ κυριακὴν ζωὴν ζῶντες. 9. ζῆσαι χωρὶς αὐτοῦ. ib. μάθωμεν κατὰ Χριστιανισμόν ζῆν. 10. οὐ κατὰ ἄνθρωπον

- ζῶντες. Trall. 2. οὐ χωρὶς τὸ ἀληθινὸν ζῆν οὐκ ἔχομεν. 9. Ἰ. X. τὸ ἀληθινὸν ἡμῶν ζῆν. Smyrn. 4. μὴ ἐμποδιστέ μοι ζῆσαι. Rom. 6. Ζῶν γράφω ὑμῖν. 7. ὕδωρ δὲ ζῶν. ib. Οὐκ ἔτι θέλω κατὰ ἀνθρώπους ζῆν. 8. ἐν πάσῃ ἐπιεικείᾳ Θεοῦ ζῶντος. Philad. 1. κατὰ Ἰησοῦν Χριστὸν ζῶντες. 3. κριτὴς ζῶτων καὶ νεκρῶν. Polyc. Phil. 2. ἵνα ζήσωμεν ἐν αὐτῷ πάντα ὑπέμεινε. 8. πάντας τοὺς εὐσεβῶς ζῶντας. Mart. Ign. 2. ζῶντα καυθῆναι. Mart. Polyc. 5. ζῶντα κατακαυθῆναι. 12, bis. οἱ ζῶσι ἐνώπιόν σου. 14.
- Ζητεῖν. ζητεῖν τὸ κοινωφελές πᾶσιν. Clem. I 48. ἀλήθεια γησιῶς ζητουμένη. Fragm. vi. Ἐκείνον ζητῶ. Ign. Rom. 6. ἐξ ὀνόματος πάντας ζῆται. Polyc. 4. ζητεῖσθω Πολύκαρπος. Mart. Polyc. 3. ἐπιμενόντων τῶν ζητούντων αὐτόν. 6. ἐπέστησαν οἱ ζητοῦντες αὐτόν. ib.
- Ζυγός. ἡμεῖς οἱ ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῆς χάριτος αὐτοῦ. Clem. I 16. Παρθενίας ζυγόν. Ign. Fragm. vi.
- Ζύμη. Ὑπέρθεσθε οὖν τὴν κακὴν ζύμην. Ign. Magn. 10. μεταβάλεσθε εἰς νέαν ζύμην. ib.
- Ζωή. τοὺς πρὸς ζωῆς ἀνθρώποις μαζούς. Clem. I 20. ζωὴ ἐν ἀθανασίᾳ. 35. Πύλη γὰρ δικαιοσύνης ἀνεωγυῖα εἰς ζωὴν. 48. ἀνάπαυσις τῆς μελλούσης βασιλείας καὶ ζωῆς αἰωνίου. II 5. ληψόμεθα ζωὴν αἰώνιον. 8. ἵνα τὴν αἰώνιον ζωὴν ἀπολάβωμεν. ib. ἐν τῷ ἀθανάτῳ τῷ ζωὴ ἀληθινή. Ign. Eph. 7. ἥτις ἐστὶν ἀρχὴ ζωῆς καὶ τέλος. 14. ἡμῖν δὲ σωτηρία καὶ ζωὴ αἰώνιος. 18. εἰς καινότητα αἰδίου ζωῆς. 91. ἐπίκειται τὰ δύο ὁμοῦ, ὃ τε θάνατος καὶ ἡ ζωὴ. Magn. 5. κατὰ κυριακὴν ζωὴν. 9. ἡ ζωὴ ἡμῶν ἀνέτειλεν δι' αὐτοῦ. ib. ἄρτον ζωῆς. Rom. 7. ἀένναος ζωὴ. ib. τὸ θέμα ἀφθαρσία καὶ ζωὴ αἰώνιος. Polyc. 2. εἰς ἀνάστασιν ζωῆς αἰωνίου. Mart. Polyc. 14.
- Ζώνη. λύσας τὴν ζώνην αὐτοῦ. Mart. Polyc. 13.
- Ζῶν. τὰ εἰσελθόντα ἐν ὁμοιοῖα ζωᾶ. Clem. I 9. πᾶσιν τοῖς οὖσιν ἐπ' αὐτὴν ζωίος. 20. Τὰ τε ἐλάχιστα τῶν ζῶων. ib. ἐκ τῆς ἱκμάδος τοῦ τετελευτηκότος ζῶου. 25. τὰ τε ἐν αὐτῇ ζωᾷ φοιτῶντα. 33. τὰ ἐν αὐτῇ ζωᾷ προδημιουργήσας. ib. Τὸ γὰρ ζῶον ἀκακίαν ἔχει. Fragm. viii.
- Ἦγεῖσθαι. ὑποτασσόμενοι τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν. Clem. I 3. μαρτυρήσας ἐπὶ τῶν ἡγουμένων. 5. καὶ ἡγούμενοι, κατὰ τὸν Ἰούδαν. 32. τοὺς στρατευομένους τοῖς ἡγουμένοις. 37. τὰ ἐπιτασσόμενα ὑπὸ τοῦ βασιλέως καὶ τῶν ἡγουμένων ἐπιτελεῖ. ib. καὶ πάντες οἱ ἡγούμενοι Αἰγύπτου. 51. πολλοὶ βασιλεῖς καὶ ἡγούμενοι. 55. καὶ τὰ κοσμικὰ ταῦτα ὡς ἀλλότρια ἡγεῖσθαι. II 5. Ἐκείνη βεβαία εὐχαριστία ἡγεῖσθω. Ign. Smyrn. 8. ἀγέλης καλῆς ἡγούμενος. Mart. Ign. 2. ταῖς ἐκκλησίαις. . . διὰ τῶν ἡγουμένων. 4. ἐκείνους δὲ οὐχ ἡγούμεναι ἀξίους. Mart. Polyc. 10.
- Ἦγεμονία. ἐν καιρῷ τῆς ἡγεμονίας Ποντίου Πιλάτου. Ign. Magn. 11.
- Ἦδεσθαι. ταῦταις ἐμμένειν ἦδεται. Clem. Fragm. vi. Οὐχ ἦδομαι τροφῇ φθοράς. Ign. Rom. 7.
- Ἦδέως. ἡδέως ἐγένετο θυσία. Clem. I 31. ὅπερ ὁ ἀγνοῶν ἡδέως λαμβάνει. Ign. Trall. 6.
- Ἦδιον. ἦδιον διδόντες ἢ λαμβάνοντες. Clem. I 2.
- Ἦδονή. ἡδέως λαμβάνει ἐν ἡδονῇ. Ign. Trall. 6. οὐδὲ ἡδοναῖς τοῦ βίου τούτου. Rom. 7. ἡδονῇ κακῇ αἰχμαλωτίζουσιν. Philad. 2.
- Ἦθος. τὸ μεγαλοπρεπές τῆς φιλοξενίας ὑμῶν ἦθος. Clem. I 11. τὸ ἀξιαγάπητον τῆς ἀγνείας ἦθος. 21.
- Ἦκειν. ὅτι ἦκασι κατασκοπεῦσαι τὴν χώραν. Clem. I 12. Πότε ἦξει αὐτοῦ ἡ βασιλεία. II 12.
- Ἦλικία. τὴν ἐπιούσαν τῇ ἡλικίᾳ σύνεσιν. Clem. Fragm. vi. συγχρᾶσθαι τῇ ἡλικίᾳ τοῦ ἐπισκόπου. Ign. Magn. 3. τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ κατοικτεῖραι. Mart. Pol. 3. τὴν ἡλι-

- κίαν αὐτοῦ καὶ τὸ εὐσταθές. 7. Αἰ-
δέσθητί σου τὴν ἡλικίαν. 9.
Ἑλικός. ἡλικίην ἔχει βάσανον ἢ ἐνθάδε
ἀπόλαυσις. Clem. II 10.
Ἡλιος. Ἡλιός τε καὶ σελήνη. Clem.
I 20. ἐπὶ τὸν τοῦ ἡλίου βωμόν.
25. ἅμα ἡλίῳ καὶ σελήνῃ. Ign.
Eph. 19.
Ἡλος. τῆς ὑμετέρας ἐκ τῶν ἡλῶν
ἀσφαλείας. Mart. Polyc. 13.
Ἡμέρα. Ἄγων ἦν ὑμῖν ἡμέρας τε καὶ
νυκτός. Clem. I 2. στήλην ἀλὸς ἕως
τῆς ἡμέρας ταύτης. 11. Ἡμέρα τε
καὶ νύξ . . . δρόμον διανύουσιν. 20.
Ἡμέρα καὶ νύξ ἀνάστασιν ἡμῖν δη-
λοῦσιν. 24. ἀνίσταται ἡμέρα,
ἢ ἡμέρα ἄπεισιν. ib. καὶ ἡμέρας,
βλεπόντων πάντων ἐπιπτώς. 25.
Αἱ γενεαὶ πᾶσαι ἀπὸ Ἀδὰμ ἕως
τῆσδε ἡμέρας. 50. τεσσαράκοντα
ἡμέρας. 53, et Fragm. viii. ἡμέ-
ραν ἐξ ἡμέρας προσδεχόμενοι. II
11. οὐκ οἶδαμεν τὴν ἡμέραν τῆς
ἐπιφανείας τοῦ Θεοῦ. 12. νυκτός
καὶ ἡμέρας. Ign. Rom. 5. ἐν μία
ἡμέρᾳ καὶ νυκτὶ τῇ αὐτῇ. Mart.
Ign. 5. ἐφανερῶσαμεν ὑμῖν καὶ
τὴν ἡμέραν. 7. καὶ διέτριβε μετ'
ὀλίγων νύκτα καὶ ἡμέραν. Mart.
Polyc. 5. πρὸ τριῶν ἡμερῶν τοῦ
συλληφθῆναι αὐτόν. ib. δὸς ἡμέ-
ραν. 10. ἠξιώσάς με τῆς ἡμέρας
. . . ταύτης. 14. τὴν τοῦ μαρ-
τυρίου αὐτοῦ ἡμέραν γενέθλιον.
18.
Ἡμερος. πρὸς τὸ ἄγριον αὐτῶν ὑμεῖς
ἡμεροι. Ign. Eph. 10.
Ἡμέτερος. διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν
ἐκχυθέν. Clem. I 7. οὐδὲ διὰ τῆς
ἡμετέρας σοφίας. 32. τὰς ἡμετέ-
ρας . . . διατάξεις. Mart. Ign. 2.
τῶν ἡμετέρων οἱ παρόντες. Mart.
Polyc. 9. ὁ τῶν ἡμετέρων θεῶν
καθαίρετης. 12.
Ἡπειρος. τὴν ἡπειρον τὴν πρὸς Ἐπί-
δαμον. Mart. Ign. 5.
Ἡπίως. ἡπίως τε καὶ προσηνῶς.
Clem. I 23.
Ἡσυχάζειν. Τισὶ δὲ καὶ παρήγγελεν
ἡσυχάζειν. Mart. Ign. 6.
Ἡσυχία. δύναται καὶ τῆς ἡσυχίας
αὐτοῦ ἀκούειν. Ign. Eph. 15. ἄνω
ἐν ἡσυχίᾳ Θεοῦ ἐπράχθη. 19.
Ἡσύχως. λειτουργήσαντας . . . ἡσύχως
καὶ ἀβαναύσως. Clem. I 44.
Ἡτῶν. ἢ πρόσκλισις ἐκείνη ἦττον
ἀμαρτίαν ὑμῖν προσήνεγκεν. Clem.
I 47. Οὐχ ἦττον . . . Ἐσθῆρ κιν-
δύνῳ ἑαυτὴν παρέβαλεν. 55.
Θάλασσα. Τὸ κύτος τῆς ἀπέιρου θα-
λάσσης. Clem. I 20. θάλασσαν
τε καὶ τὰ ἐν αὐτῇ ζῶα. 33. ἐβυ-
θίσθησαν εἰς θάλασσαν ἐρυθράν. 51.
διὰ γῆς καὶ θάλασσης. Ign. Rom.
5. οὐ ποιήσας . . . τὴν γῆν καὶ τὴν
θάλασσαν. Mart. Ign. 2.
Θανάσιμος, ὡσπερ θανάσιμον φάρμα-
κον διδόντες. Ign. Trall. 6.
Θανατηφόρος. γεννώσας καρπὸν θανα-
τηφόρον. Ign. Trall. 11.
Θάνατος. δι' οὗ καὶ θάνατος εἰσῆλθεν
εἰς τὸν κοσμον. Clem. I 3. μέχρι
θανάτου διωχθῆναι. 4. ἕως θανά-
του ἦλθον. 5. τὸ εἰς θάνατον ἄγον
ζῆλος. 9. οὐχ εὐρέθη αὐτοῦ θάνα-
τος. ib. θάνατον τὸ πρῶτον
ἔχουσιν. 41. καὶ θάνατος κατέπειν
αὐτούς. 51. βασιλεῖς καὶ ἡγού-
μενοι . . . παρέδωκαν ἑαυτούς εἰς θά-
νατον. 55. ὁ βίος ἡμῶν ὄλος ἄλλο
οὐδὲν ἦν εἰ μὴ θάνατος. II 1. ὁ-
μοίως καὶ ὁ θάνατος τοῦ Κυρίου.
Ign. Eph. 19. διὰ τὸ μελετᾶσθαι
θανάτου κατάλυσις. ib. τὰ δύο
ὁμοῦ, ὃ τε θάνατος καὶ ἡ ζωῆ.
Magn. 5. ἡ ζωὴ ἡμῶν ἀνέτειλεν
διὰ . . . τοῦ θανάτου αὐτοῦ. 9. πι-
στεύσαντες εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ.
Trall. 2. τὰ ἄθικτα ἀρχεῖα ὁ
σταυρὸς αὐτοῦ καὶ ὁ θάνατος. Phi-
lad. 8. θανάτου κατεφρόνησαν, ἠν-
ρέθησαν δὲ ὑπὲρ θάνατον. Smyrn. 3.
ἔκδοτον δέδωκα τῷ θανάτῳ. 4. συν-
ἡγοροὶ τοῦ θανάτου. 5. ἕως θά-
νάτου κατανήσαν. Polyc. Phil. 1.
ἐπὶ θάνατον ὁ τοιοῦτος ἤγετο. Mart.
Ign. 6.
Θανατοῦν. ὅπως συλληφθέντες θανα-
τωθῶσιν. Clem. I 12.
Θάρσος. θάρσους καὶ χαρὰς ἐνεπίμ-
πλατο. Mart. Polyc. 12.
Θάττον. ὅπως θάττον . . . ἀπαγγέλ-

- λωσιν. Clem. I 59. διὰ τῶν θηρίων θάπτον ἀφανής. Mart. Ign. 3. θάπτον ἀναχωρήσαι τοῦ κόσμου. 5. θάπτον τοῦ λεχθῆναι. Mart. Polyc. 13.
- Θαῦμα μέγα εἶδομεν. Mart. Pol. 15.
- Θαυμάζειν. τὴν τε σὸφρονα . . . εὐσέβειαν οὐκ ἐθαύμασεν; Clem. I 1. Τὸ γὰρ γενναῖον . . . τίς οὐκ ἂν θαυμάσειεν; Mart. Polyc. 2. πᾶν τὸ πλήθος, θαυμάσαν. 3. θαυμαζόντων τῶν παρόντων. 7. ὥστε . . . καὶ θαυμάσαι πάντα τὸν ὄχλον. 16.
- Θαυμάσιος. Ὁ δὲ θαυμασιώτατος Πολύκαρπος. Mart. Polyc. 5. ὁ θαυμασιώτατος μάρτυς. 16.
- Θαυμαστός. Μέγα καὶ θαυμαστὸν οὐδὲν νομίζομεν εἶναι; Clem. I 26. Ὡς μακάρια καὶ θαυμαστὰ τὰ δῶρα τοῦ Θεοῦ. 35. ἀναβάλλει εἰς τὸ θαυμαστὸν αὐτοῦ φῶς. 36. Καὶ τί θαυμαστόν; 43. πῶς μέγα καὶ θαυμαστόν ἐστὶν ἡ ἀγάπη. 50. Ἐκεῖνο γὰρ ἐστὶν μέγα καὶ θαυμαστόν, οὐ τὰ ἐστώτα στηρίζειν. II 2. ἡ δὲ ἐπαγγελία τοῦ Χριστοῦ μεγάλη καὶ θαυμαστή ἐστὶν. 5.
- Θεᾶσθαι. θεασάμενος ἐν ἡμῖν πολλὴν πλάνην. Clem. II 1. τὸν συνακροατὴν θεάσασθαι. Mart. Ign. 3.
- Θεϊκός. λύχνου δίκην θεϊκοῦ τὴν ἐκάστου φωτίζων διάνοιαν. Mart. Ign. 1.
- Θεῖον. διὰ πυρὸς καὶ θείου. Clem. I 11.
- Θεῖος. τὰ βάθη τῆς θείας γνώσεως. Clem. I 40. πρὸς ἐκπλήρωσιν θεῖου προστάγματος. Fragm. ii. Οἱ γὰρ θειώτατοι προφήται. Ign. Magn. 8. τῆς τῶν [θεῖων] γραφῶν ἐξηγήσεως. Mart. Ign. 1.
- Θελεῖν. ὅταν θέλῃ ἀνέλκει αὐτὴν. Clem. I 21. ὅτε θέλει, καὶ ὡς θέλει, ποιήσει πάντα. 27. ἠθέλησεν ὁ Δεσπότης τῆς ἀθανάτου γνώσεως ἡμᾶς γεύσασθαι. 36. διὰ τίνων ἐπιτελεῖσθαι θέλει. 40. ἑαυτοὺς θέλουσιν μᾶλλον αἰκίας περιπίπτειν. 31. καὶ ἠθέλησεν ἐκ μὴ ὄντος εἶναι ἡμᾶς. II 1. Ὁ Χριστὸς ἠθέλησεν σῶσαι τὰ ἀπολλύμενα. 2.
- Εἰς τιμὴν οὐδὲν ἐκείνου τοῦ θελήσαντος ἡμᾶς. Ign. Magn. 3. θέλω προφυλάσσεσθαι ὑμᾶς. 11. ἐν θελήματι τοῦ θελήσαντος τὰ πάντα. Rom. Inscr. ὑμῖν γὰρ εὐχερές ἐστὶν ὁ θέλετε ποιῆσαι. 1. Οὐ γὰρ θέλω ὑμῖν ἀνθρωπαρεσκῆσαι. 2. Ἐγὼ δὲ θέλω, ἵνα κακείνα βέβαια ᾦ. 3. ἵνα μὴ μόνον λέγω, ἀλλὰ καὶ θέλω. 1b. Κἂν αὐτὰ δὲ ἄκοντα μὴ θελήσῃ. 5. ἐκείνον θέλω. 6. μὴ θελήσῃ μοι ἀποθανεῖν, τὸν τοῦ Θεοῦ θέλοντα εἶναι. 1b. νοσητάω ὁ θέλω. 1b. Ἄρτον Θεοῦ θέλω. 7. πόμα Θεοῦ θέλω. 1b. Οὐκ ἔτι θέλω κατὰ ἀνθρώπους ζῆν' τοῦτο δὲ ἔσται, ἐὰν ὑμεῖς θελήσῃτε. 8. Θελήσατε, ἵνα καὶ ὑμεῖς βεληθῆτε. 1b. Ἐὰν πάθω, ἠθέλησατε. 1b. μετῴκω ἠθέλησαν πλανηθῆσαι. Philad. 7. ἐν οἷς θέλω ἐν τῇ προσευχῇ ὑμῶν δικαιοθῆναι. 8. Θέλουσιν δὲ ὑμῖν οὐκ ἔστιν ἀδύνατον. 10. θέλουσιν γὰρ ὑμῖν εὖ πράσσειν. Smyrn. 11. κατ' ἴχνος βαδίζειν ἐθέλω. Mart. Ign. 5. μὴ μόνον ἑαυτὸν θέλειν σώζεσθαι. Mart. Polyc. 1. Εἰ δὲ μαθεῖν θέλεις τὸν τοῦ Χριστιανισμοῦ λόγον. 10.
- Θελημα. ἡγιασμένοις ἐν θελήματι Θεοῦ. Clem. I Inscr. ἐὰν . . . ἐπιδώμεν ἑαυτοὺς τοῖς θελήμασι τῶν ἀνθρώπων. 14. Γῆ κυφορούσα, κατὰ τὸ θελημα αὐτοῦ. 20. μὴ λειποτακτεῖν ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ θελήματος αὐτοῦ. 21. διὰ τοῦ θελήματος αὐτοῦ. 32, bis. ἀόκως προσέλθωμεν τῷ θελήματι αὐτοῦ. 33. ὑποτασσώμεθα τῷ θελήματι αὐτοῦ. 34. πῶς τῷ θελήματι αὐτοῦ λειτουργοῦσιν. 1b. ἀντιπασσόμενοι τῷ θελήματι τοῦ Θεοῦ. 36. εὐπρόσδεκτα εἶη τῷ θελήματι αὐτοῦ. 40. ἀμφότερα εὐτάκτως ἐκ θελήματος Θεοῦ. 42. τὸ αἶμα αὐτοῦ ἔδωκεν ὑπὲρ ἡμῶν . . . ἐν θελήματι Θεοῦ. 49. εἰς τὸ εἶξαι αὐτοὺς μὴ ἡμῖν, ἀλλὰ τῷ θελήματι τοῦ Θεοῦ. 56. κολλᾷ γὰρ ἡμᾶς τῷ θελήματι τοῦ Θεοῦ. 1b. ποιήσωμεν τὸ θελημα τοῦ καλέσαντος ἡμᾶς. II 5.

- Ποιούντες γὰρ τὸ θέλημα τοῦ Χριστοῦ. 6. ποιήσαντες τὸ θέλημα τοῦ Πατρὸς. 8. Cf. 10. θέλημα αὐτοῦ. *Fragm.* viii. ἐν θελήματι τοῦ Πατρὸς. *Ign. Eph. Inscr.* Ἐάν με καταξιώσῃ Ἰησοῦς . . . καὶ θέλημα ἡ. 20. ὃς παρεγένετο θελήματι Θεοῦ. *Trall.* 1. ἐν θελήματι τοῦ θελήσαντος τὰ πάντα. *Rom. Inscr.* ἐάνπερ θέλημα τοῦ Θεοῦ ἡ. 1. οὓς κατὰ τὸ ἴδιον θέλημα ἐστήριξεν. *Philad. Inscr.* υἱὸν Θεοῦ κατὰ θέλημα καὶ δύναμιν Θεοῦ. *Smyrn.* 1. κατὰ θέλημα δὲ κατηξιώθην. 11. ὡς τὸ θέλημα προστάσσει. *Polyc.* 8. θελήματι Θεοῦ. *Polyc. Phil.* 1. ἐὰν ποιῶμεν αὐτοῦ τὸ θέλημα. 2. τὰ μαρτυρία πάντα τὰ κατὰ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. *Mart. Polyc.* 2. Τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ γενέσθω. 7.
- Θέλῃσι. ἀνεβλέψαμεν . . . τῇ αὐτοῦ θέλῃσει. *Clem.* II 1.
- Θέμα. τὸ θέμα ἀφθαρσία καὶ ζωὴ αἰώνιος. *Ign. Polyc.* 2.
- Θεμέλιος. τὸν ἀσφαλῆ τοῦ ἰδίου βουλήματος θεμέλιον. *Clem.* I 33.
- Θεοδρόμος. ἡδοῆ κακῆ αἰχμαλωτίζουσιν τοὺς θεοδρόμους. *Ign. Philad.* 2. ὃς δυνήσεται θεοδρόμος καλεῖσθαι. *Polyc.* 7.
- Θεομακαριστός. ἀπὸ τοῦ θεομακαριστοῦ αὐτοῦ πάθους. *Ign. Smyrn.* 1. Πολύκαρπε θεομακαριστότατε. *Polyc.* 7.
- Θεοπρεπής. Καταξιώθεις γὰρ ὀνόματος θεοπρεπεστάτου. *Ign. Magn.* 1. ἐκκλησίᾳ . . . θεοπρεπεστάτη. *Smyrn. Inscr.* δεδεμένος θεοπρεπεστάτους δεσμοῖς. 11. θεοπρεπέστατον πρεσβυτέριον. 12. συμβούλιον ἀγαγεῖν θεοπρεπέστατον. *Polyc.* 7. ἐπὶ τοιοῦτον θεοπρεπῆ πρεσβύτην. *Mart. Polyc.* 7.
- Θεοπρεσβύτης. χειροτονῆσαι τὴν ἐκκλησίαν ὑμῶν θεοπρεσβύτην. *Ign. Smyrn.* 11.
- Θεοσεβής. τὸ τῶν Χριστιανῶν θεοσεβὲς σύστημα. *Mart. Ign.* 2. τοῦ . . . θεοσεβοῦς γένους τῶν Χριστιανῶν. *Mart. Polyc.* 3.
- Θεοστυγία. ἀπορρίψαντες ἀφ' ἑαυτῶν . . . θεοστυγίαν. *Clem.* I 35.
- Θεοφιλής. τοῦ θεοφιλοῦς καὶ θεοσεβοῦς γένους τῶν Χριστιανῶν. *Mart. Polyc.* 3.
- Θεοφόρος. Ἰγνάτιος, ὁ καὶ Θεοφόρος. *in Inscript. omnium Epp.* Θεοφόροι, καὶ ναοφόροι. *Ign. Eph.* 9. Οὐδεὶς Θεοφόρον ἀποκαλεῖ κακοδαίμονα. *Mart. Ign.* 2. Καὶ τίς ἐστὶν Θεοφόρος; *ib.* ἐφ' οἷς ἤξιώτων τῆς τοῦ Θεοφόρου συντυχίας. 6.
- Θεραπεύειν. ἐπιδῶμεν ἑαυτοὺς τῷ θεραπεύοντι Θεῷ. *Clem.* II 9. Οὐ πᾶν τραῦμα τῇ αὐτῇ ἐμπλάστρῳ θεραπεύεται. *Ign. Polyc.* 2.
- Θεράπων. στασιάζει . . . πρὸς τὸν θεράποντα τοῦ Θεοῦ. *Clem.* I 4. ὁ μακάριος πιστὸς θεράπων . . . Μωϋσῆς. 43. πρὸς τὸν θεράποντα τοῦ Θεοῦ Μωϋσῆν. 51. διὰ τοῦ θεράποντος τοῦ Θεοῦ Μωϋσεώς. *ib.* παρρησιάζεται θεράπων πρὸς Κύριον. 53.
- Θερινός. Καιροὶ ἐαρινοὶ καὶ θερινοί. *Clem.* I 20.
- Θεωρεῖν. τὸ πᾶν πλῆθος ἐθεώρησα ἐν πίστει. *Ign. Magn.* 6. τὸ πᾶν πλῆθος ὑμῶν ἐν αὐτῷ θεωρεῖσθαι. *Trall.* 1. τὴν τῆς σαρκὸς οικονομίαν θεωρεῖσθαι. *Mart. Polyc.* 2.
- Θῆλυς. παρέδωκεν Κύριος Ὀλοφέρην ἐν χειρὶ θηλείας. *Clem.* I 55. τὸ ἄρσεν μετὰ τῆς θηλείας, οὔτε ἄρσεν οὔτε θῆλυ. II 12, *bis.*
- Θῆρ. τὴν παντλήθη ἀνθρώποις τε καὶ θηρσίν . . . τροφήν. *Clem.* I 20. θηρσὶν ἀγρίοις παραδοθεῖς. *Mart. Ign.* 5. θηρσὶν ὠμοῖς . . . παρεβάλετο. 6.
- Θηριομαχεῖν. ἐπιτυχεῖν ἐν Ῥώμῃ θηριομαχῆσαι. *Ign. Eph.* 1. τί δὲ εὔχομαι θηριομαχῆσαι; *Trall.* 10. Ἀπὸ Συρίας μέχρι Ῥώμης θηριομαχῶ. *Rom.* 5. ὃς καὶ ἐπισήμως ἐθηριομάχησεν. *Mart. Polyc.* 3.
- Θηρίον. οὓς δεῖ ὑμᾶς ὡς θηρία ἐκκλίβειν. *Ign. Eph.* 7. Ἄφετέ με θηρίων εἶναι βορᾶν. *Rom.* 4. δι' ὁδόντων θηρίων ἀλήθωμα. *ib.* Μᾶλλον κολακέουσα τὰ θηρία. *ib.*

- ᾽Οναίμην τῶν θηρίων. 5. θηρίων τε συστάσεις. ib. ἀπὸ τῶν θηρίων τῶν ἀνθρωπομόρφων. Smyrn. 4. πρὸς μάχαιραν, πρὸς θηρία. ib. μεταξὺ θηρίων, μεταξὺ Θεοῦ. ib. βρῶμα γενησόμενον θηρίων. Mart. Ign. 2. θηρίους αἰμοβόροις. ib. διὰ τῶν θηρίων. . . ἀφανής. . . γενόμενος. 3. εἰς τὰ θηρία κριθέντες. Mart. Polyc. 2. ἑαυτῷ ἐπεσπάσατο τὸ θηρίον. 3. ἰδὼν τὰ θηρία ἐδειλάσεν. 4. Θηρία ἔχω, τοῦτοισε παραβαλῶ. 11. εἰ τῶν θηρίων καταφρονεῖς. ib.
- Θηριώδης. ὑπὸ θηριώδους στρατιωτικῆς δεινότητος. Mart. Ign. 2.
- Θησαυρὸς ἀτίμητος. Mart. Ign. 6.
- Θλιβεῖν. πλοῦτος πολλακίς μᾶλλον πενίας ἔθλιψεν. Clem. Fragn. 4. μήποτε θλιβέντες τῇ γνώμῃ αὐτοῦ. Ign. Philad. 6. οὐ περὶ ὄρφανοῦ, οὐ περὶ θλιβομένου. Smyrn. 6.
- Θλίψις. ὁ λαὸς μου . . ἠλίψις ἔσχεν. Clem. II 11.
- Θνητός. τί γὰρ δύναται θνητός; Clem. I 39.
- Θόρυβος. θορύβου τηλικούτου ὄντος ἐν τῷ σταδίῳ. Mart. Polyc. 8. θόρυβος ἦν μέγας. 9.
- Θράσος. Θράσος καὶ ἀθάδεια . . τοῖς κατηγομένοις ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. Clem. I 30.
- Θρησκευεῖν. ὑπὸ τῶν θρησκευόντων τὴν μεγαλοπρεπῆ . . . θρησκείαν. Clem. I 45.
- Θρόνος αἰώνιος. Clem. I 59. Mart. Polyc. 21. καὶ θρόνον ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ. Polyc. Phil. 2.
- Θύειν. ὅτι ἡμεῖς οἱ ζῶντες τοῖς νεκροῖς θεοῖς οὐ θύομεν. Clem. II 3. ἢ θύειν ἢ τελευτῶν κατηνάγκαζεν. Mart. Ign. 2. ὁ πολλοὺς διδάσκων μὴ θύειν. Mart. Polyc. 12.
- Θυμὸς. εἰς τοσοῦτο ἐξήρισαν θυμοῦ. Clem. I 45. Ἴνα τί ἔρεις, καὶ θυμοί; 46. ἀκατασχέτῳ θυμῷ. Mart. Polyc. 12.
- Θύρα. αὐτὸς ὢν θύρα τοῦ Πατρὸς. Ign. Philad. 9. θύρας τοῦ μαρτυρίου. Mart. Ign. 4.
- Θυσία. προσήνεγκεν αὐτὸν θυσίαν. Clem. I 10. ἡδέως ἐγένετο θυσία. 31. θυσία ἐνδελεχισμού. 41. τοῦ ὑπὲρ ἡμῶν ἑαυτὸν ἀνευεγκόντος Θεῷ προσφορὰν καὶ θυσίαν. Ign. Eph. 1. Ἴνα διὰ τῶν ὀργάνων τούτων θυσία εὔρεθῶ. Rom. 4. ἐν θυσία πίονι καὶ προσδεκτῇ. Mart. Polyc. 14.
- Θυσιαστήριον. οἱ λειτουργοῦντες τῷ θυσιαστήριῳ τοῦ Θεοῦ. Clem. I 32. ἔμπροσθεν τοῦ υιοῦ πρὸς τὸ θυσιαστήριον. 41. ἐὰν μή τις ἦ ἐντὸς τοῦ θυσιαστήριου. Ign. Eph. 5. ὡς ἐπὶ ἐν θυσιαστήριον. Magn. 7. Ὁ ἐντὸς θυσιαστήριου ὢν, καθάρως ἐστίν. Trall. 7. ὡς ἔτι θυσιαστήριον ἔτοιμόν ἐστιν. Rom. 2. ἐν θυσιαστήριον ὡς εἰς ἐπίσκοπος. Philad. 4. γνωσκούσας ὅτι εἰς θυσιαστήριον Θεοῦ. Polyc. Phil. 4.
- Ἰαννουάριος. τῇ πρὸ δεκατριῶν καλανδῶν Ἰαννουαρίων. Mart. Ign. 7.
- Ἰασθαί. Ὡς ἔχομεν καιρὸν τοῦ ἰαθῆναι. Clem. II 9.
- Ἰατρός. Εἰς ἱατρός ἐστίν, σαρκικός τε καὶ πνευματικός. Ign. Eph. 7.
- Ἰδία. εὐλογόν τι φαίνεσθαι ἴδια ἡμῖν. Ign. Magn. 7.
- Ἰδιος. τὰ ὑπερήματα αὐτῶν ἴδια ἐκρίνετε. Clem. I 2. Γῆ κυφοροῦσα . . . τοῖς ἰδίοις καιροῖς. 20. Ἀνέμων σταθμοὶ κατὰ τὸν ἴδιον καιρὸν. ib. τὸν ἀσφαλῆ τοῦ ἰδίου βουλήματος θεμέλιον. 33. ἕκαστος ἐν τῷ ἰδίῳ τάγματι. 37. Τῷ γὰρ ἀρχιερεῖ ἴδιαι λειτουργίαι. 40. ἴδιος ὁ τόπος. ib. ἴδιαι διακονίαι. ib. ἐν τῷ ἰδίῳ τάγματι. 41. στασιάζομεν πρὸς τὸ σῶμα τὸ ἴδιον. 46. πολλοὶ ἐξεχώρησαν ἰδίων πόλεων. 55. ἀπὸ σπλάγχμων ἰδίων προϊέμενος. Fragn. viii. εἰς ἴδιαν οἰκονομίαν. Ign. Eph. 6. εἰς τὸν ἴδιον τόπον. Magn. 5. ἴδιον χαρακτῆρα ἐπικείμενον ἔχει. ib. οὐς κατὰ τὸ ἴδιον θέλημα ἐστήριξεν. Philad. Inscr. Ἐγὼ μὲν οὖν τὸ ἴδιον ἐποίουν. 8. μήτε κατ' ἴδιαν περὶ αὐτῶν λαλεῖν. Smyrn. 7. τὸ ἴδιον μέγεθος. . . τὸ ἴδιον σωματεῖον. 11. πρὸς τὰς ἴδιας ἐπιθυμίας. Polyc. Phil. 7.

- τὴν ἰδίαν ἐπεθύμει γενέσθαι τελείω-
σιν. Mart. Ign. 6. τὸν ἴδιον κλη-
ρον ἀπαρτίση. Mart. Polyc. 6.
εὐνοίας . . . εἰς τὸν ἴδιον βασιλεία. 17.
τὸν ἐκλογὰς ποιῶντα ἀπὸ τῶν ἰδίων
δούλων. 20.
- Ἰδιώτης. ἰδιώτης τυγχάνων. Ign.
Fragm. i.
- Ἰδρύνει. ἀπὸ τοῦ ἰδρυμένου αὐτοῖς
τόπου. Clem. I 44.
- Ἰδρῶς. σταζόμενον ὑφ' ἰδρῶτος.
Mart. Ign. 7.
- Ἰερατεύειν. ταύτην ἐκλέλεκται ὁ Θεὸς
εἰς τὸ ἱερατεύειν. Clem. I 43.
- Ἰερεὺς. Οἱ οὖν ἱερεῖς ἐπισκέπτονται
τὰς ἀναγραφάς. Clem. I 25. Ἐξ
αὐτῶν γὰρ ἱερεῖς. 32. τοῖς ἱερεῦσιν
ἴδιος ὁ τόπος. 40. Καλοὶ καὶ οἱ
ἱερεῖς. Ign. Philad. 9.
- Ἰερός. ταῖς ἱεραῖς καὶ ἀμώμοις χερσὶν
ἔπλασεν. Clem. I 33. ἐν ταῖς
ἱεραῖς βίβλοις. 43. ἐπίστασθε τὰς
ἱεράς γραφάς. 53.
- Ἰερωσύνη. ζήλου ἐμπεσόντος περὶ τῆς
ἱερωσύνης. Clem. I 43.
- Ἰκανός. Τίς ἱκανὸς ἐν αὐτῇ εὐρεθῆναι;
Clem. I 50.
- Ἰκετεύειν. ἱκετεύοντες αὐτὸν ἰλέως γε-
νέσθαι. Clem. I 2. ἐπὶ τοῖς ἀμαρ-
τήμασιν αὐτῶν ἐξιλιάσαντο τὸν Θεὸν
ἱκετεύσαντες. 7. κλαύσωμεν ἱκε-
τεύοντες αὐτόν. 48.
- Ἰκέτης. ἱκέται γενόμενοι τοῦ ἐλέους...
αὐτοῦ. Clem. I 9.
- Ἰκμάς. ἐκ τῆς ἱκμάδος τοῦ τετελετη-
κότος ζῆφου. Clem. I 25.
- Ἰλέως. ὅπως ἴλεως γενόμενος ἐπικα-
ταλλαγῇ ἡμῖν. Clem. I 48.
- Ἰλέως. ἱκετεύοντες αὐτὸν ἰλέως γενέ-
σθαι. Clem. I 2.
- Ἰμάτιον. ἀποθέμενος ἑαυτῷ πάντα τὰ
ἱμάτια. Mart. Polyc. 13.
- Ἰνδάλλσσθαι. μηδὲ ἰνδάλλσσθω ἡ ψύ-
χη ἡμῶν. Clem. I 23.
- Ἰουδαῖζεν. Ἐποπὸν ἐστὶν Χριστὸν
Ἰησοῦν λαλεῖν, καὶ Ἰουδαῖζειν. Ign.
Magn. 10.
- Ἰουδαίος. εἴτε ἐν Ἰουδαίοις, εἴτε ἐν
ἔθνεσιν. Ign. Smyrn. 1. ἐθνῶν
τε καὶ Ἰουδαίων τῶν τὴν Σμύρναν
κατοικοῦντων. Mart. Polyc. 12.
- μάλιστα Ἰουδαίων προθύμως. 13.
ὑποβαλλόντων καὶ ἐνισχυόντων τῶν
Ἰουδαίων. 17. τὴν τῶν Ἰουδαίων
γενομένην φιλονεικίαν. 18.
- Ἰουδαῖσμός. κατὰ [νόμον] Ἰουδαῖσμον
ζῶμεν. Ign. Magn. 8. Ὁ γὰρ
Χριστιανισμὸς οὐκ εἰς Ἰουδαῖσμον
ἐπίστευσεν, ἀλλὰ Ἰουδαῖσμός... 10.
Ἐὰν δέ τις Ἰουδαῖσμον ἐρμηνεύη.
Philad. 6. ἢ παρὰ ἀκροβύστου
Ἰουδαῖσμον. ib.
- Ἰππεύς. διωγμῆται καὶ ἱππεῖς. Mart.
Polyc. 7.
- Ἰσος. τὴν ἀγάπην αὐτῶν... ἴσῃν παρε-
χέτωσαν. Clem. I 21. ἀγαπᾶσθε
πάντας ἐξ ἴσου. Polyc. Phil. 4.
- Ἰσάναί. οὐ τὰ ἐστώτα στηρίζειν.
Clem. II 2. καὶ τὸ ἐπὶ ποδῶν
μὴ ἐσάναί. Fragn. viii. Στήθι
ἐδραῖος. Ign. Pol. 3. κατὰ πρόσ-
ωπον ἔστη Τραϊανοῦ. Mart. Ign. 2.
σταθεῖς προσυξάτο. Mart. Polyc.
7. μῆνός Ξανθικοῦ δευτέρᾳ ἰστα-
μένου. 21.
- Ἰστορία. ἔγγραφον περὶ αὐτοῦ ἰστο-
ρίαν. Clem. Fragn. ii.
- Ἰσχύειν. τί ταπεινοφροσύνη παρὰ Θεῷ
ἰσχύει. Clem. I 21. κατὰ πάν-
των γὰρ οὐκ ἴσχυσεν. Mart. Po-
lyc. 3. Ἰσχυε καὶ ἀνδρίζου. 9.
- Ἰσχυρός. Ὁ ἰσχυρὸς μὴ . . . ὁ δὲ
ἀσθενὴς ἐντρεπέτω τὸν ἰσχυρόν.
Clem. I 38.
- Ἰσχύς. ἐξ ὅλης ἰσχύος ἡμῶν. Clem.
I 33. ἢ τίς ἰσχύς γηγενούς; 39.
Εἰ γὰρ ἐνὸς καὶ δευτέρου προσ-
ευχῆ τοσαύτην ἰσχὴν ἔχει. Ign.
Eph. 5.
- Ἰχνος. οὐ γένοιτό μοι ὑπὸ τὰ ἴχνη
εὐρεθῆναι. Ign. Eph. 12. κατ'
ἴχνος . . . τοῦ ἀποστόλου Παύλου.
Mart. Ign. 5. οὐ γένοιτο . . . πρὸς
τὰ ἴχνη εὐρεθῆναι ἡμᾶς. Mart. Po-
lyc. 22.
- Καθαεῖν. καθαιροῦνται αἱ δυνάμεις
τοῦ Σατανᾶ. Ign. Eph. 13. ἄ-
γνωια καθήρετο. 19. μετὰ σπου-
δῆς καθήρουν αὐτόν. Mart. Po-
lyc. 8.
- Καθαρέτης. ὁ τῶν ἡμετέρων θεῶν κα-
θαυρέτης. Mart. Polyc. 12.

- Καθαρίζειν. ἵνα τῷ πάθει ἕδωρ καθαρίσῃ. Ign. Eph. 18.
- Καθαρός. ἀναστρεφόμενος ἐν καθαρᾷ διανοίᾳ. Clem. I 21. τῶν ἐν καθαρᾷ συνειδήσει λατρευόντων. 45. ἐν καθαρᾷ καρδίᾳ δουλεύσωμεν τῷ Θεῷ. II 11. Ὁ ἐντὸς θυσιαστηρίου ὢν, καθαρὸς ἔστιν. Ign. Trall. 7. οὐ καθαρὸς ἔστιν τῇ συνειδήσει. ib. ἵνα καθαρὸς ἄριστος εὐρεθῶ τοῦ Χριστοῦ. Rom. 4. Ἄφετέ με καθαρὸν φῶς λαβεῖν. 6.
- Καθεξῆς. οὐδὲ πεντηκόνταρχοι, οὐδὲ τὸ καθεξῆς. Clem. I 37. καθὼς δηλώσω ἐν τῷ καθεξῆς. Mart. Polyc. 22.
- Καθήκειν. τιμὴν τὴν καθήκουσαν ἀπονεμόντες. Clem. I 1. πολιτεύεσθαι κατὰ τὸ καθῆκον τῷ Χριστῷ. 3. παρὰ τὸ καθῆκον τῆς βουλήσεως αὐτοῦ. 41.
- Καθηκόντως. στεργούσας καθηκόντως τοὺς ἀνδρας ἑαυτῶν. Clem. I 1.
- Καθηλοῦν. ὡσπερ καθηλωμένους ἐν τῷ σταυρῷ. Ign. Smyrn. 1. ἀληθῶς . . . καθηλωμένοι ὑπὲρ ἡμῶν ἐν σαρκί. ib. Οἱ δὲ οὐ καθήλωσαν μὲν. Mart. Polyc. 14.
- Καθίξειν. ἐν ὄνῳ καθίσαντες αὐτὸν. Mart. Polyc. 8.
- Καριστάναι. κατέστησαν τοὺς προειρημένους. Clem. I 43 et 44. Τοὺς οὖν κατασταθέντας ὑπ' ἐκείνων. 44. μετὰ τῶν καθεσταμένων πρεσβυτέρων. 54.
- Καριστάνειν. καθέστανον τὰς ἀπαρχὰς αὐτῶν. Clem. I 42.
- Καθολικός. ἐκεῖ ἡ καθολικὴ ἐκκλησία. Ign. Smyrn. 8. πάσαις . . . τῆς ἀγίας καὶ καθολικῆς ἐκκλησίας παρρησιαίς. Mart. Polyc. Inscr. τῆς κατὰ τὴν οἰκουμένην καθολικῆς ἐκκλησίας. 8 et 19. ἐπίσκοπός τε τῆς ἐν Σμύρῃ καθολικῆς ἐκκλησίας. 16.
- Καθόλου. Clem. Fragm. iv.
- Καθότι. οὐ καθότι δέδεμαι. Ign. Trall. 5.
- Καθὼς. καθὼς τὸ Πνεῦμα . . . ἐλάλησεν. Clem. I 16. καθὼς διέταξεν αὐτῇ. 20. καθὼς ἐδόθη τοῖς πατράσιν. 30. καθὼς καὶ ἐτέθη ἐν τῷ χαρίσματι. 38. καθὼς γέγραπται. 48. καθὼς ἐσκληρύνθη ἡ καρδία. 51. καθὼς ἔγνων καὶ τοὺς ἀγίους πρεσβυτέρους. Ign. Magn. 3. καθὼς ἐδήλωσεν μοι Πολύβιος. Trall. 1. καθὼς φρονοῦσιν καὶ συμβήσεται. Smyrn. 2. καθὼς αὐτὸς ἐνετείλατο. Polyc. Phil. 6. καθὼς εἶπεν ὁ Κύριος. 7. καθὼς ἐνετείλασθε. 13. καθὼς φθάσας ἐν τῇ ἐπιστολῇ. Mart. Ign. 6. καθὼς προητοίμασας. Mart. Pol. 14. καθὼς ἐμαρτύρησεν. 22. καθὼς δηλώσω ἐν τῷ καθεξῆς. ib.
- Καίειν. Δεῖ με ζῶντα καυθῆναι. Mart. Polyc. 5. Πῦρ . . . πρὸς ὦραν καίομενον. 11. ἰδὼν αὐτὸ καίομενον. 12. οὐχ ὡς σὰρξ καιομένη. 15. θεὸς αὐτὸν ἐν μέσῳ τοῦ πυρὸς ἔκαισεν. 18.
- Καιῶς. εἰς τὸν καινὸν ἄνθρωπον Ἰησοῦν Χριστόν. Ign. Eph. 20.
- Καινότης. ξενισμὸν παρέιχεν ἡ καινότης αὐτοῦ. Ign. Eph. 19. πόθεν ἡ καινότης ἡ ἀνόμοιος αὐτοῖς. ib. εἰς καινότητα αἰδίου ζωῆς. ib. εἰς καινότητα ἐλπίδος ἦλθον. Magn. 9.
- Καινώς. Καὶ τοῦτο οὐ καινῶς. Clem. I 42.
- Καιρός. Γῆ κνοφορούσα . . . τοῖς ἰδίοις καιροῖς. Clem. I 20. Καιροὶ ἑαρινοί. ib. Ἄνεμων σταθμοὶ κατὰ τὸν ἴδιον καιρὸν. ib. ἐν καιρῷ ὀλίγῳ εἰς πέπειρον κατανατᾶ. 23. τὴν κατὰ καιρὸν γινομένην ἀνάστασιν. 24. κατὰ καιροὺς τεταγμένους. 40. ὠρισμένοις καιροῖς. ib. τοῖς προστεταγμένοις καιροῖς. ib. λοιμοῦ τινος ἐνστάτος καιροῦ. 55. ἕως ἔχομεν καιρὸν μετανοίας. II 8. Ὡς ἔχομεν καιρὸν τοῦ ἰαθῆναι. 9. Ἔσχατοι καιροί. Ign. Eph. 11. ἐν καιρῷ τῆς ἡγεμονίας Ποντίου Πιλάτου. Magn. 11. Οἱ ἄκαιροί τ' παρεμπλέκουσιν. Trall. 6. καιρὸν τοιοῦτον Θεοῦ ἐπιτυχεῖν. Rom. 2. ὡς ἔτι καιρὸν ἔχομεν, εἰς Θεὸν μετανοεῖν. Smyrn. 9. Ὁ καιρὸς ἀπαιτεῖ σε. Polyc. 2. Τοὺς

- καιρούς καταμάνθανε. 5. τὸν ὑπὲρ καιρὸν προσδόκα. ib. ἐὰν λάβω καιρὸν εὖθετον. Polyc. Phil. 13. διάγοντα μὲν κατ' ἐκείνον τὸν καιρὸν. Mart. Ign. 2. κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ μαρτυρίου. 7.
- Καῖσαρ. Τῷ Καίσαρι ὑποτάγητε. Ign. Fragn. iii. κατὰ τὸ πάλαι πρόσταγμα τοῦ Καίσαρος. Mart. Ign. 6. εἰπεῖν, Κύριος Καῖσαρ! Mart. Polyc. 8. Ὁμοσον τὴν Καίσαρος τύχην. 9 et 10.
- Κακία. Οἱ στυγητοὶ καὶ πάσης κακίας πλήρεις. Clem. I 45. τὴν δὲ κακίαν καταλείψωμεν. II 10. πᾶς δεσμὸς ἠφανίζετο κακίας. Ign. Eph. 19. δαιμονικὴν πλάνην καὶ κακίαν. Mart. Ign. 2.
- Κακοδαίμων. Τίς εἶ, κακόδαιμον; Mart. Ign. 2. Θεοφόρον ἀποκαλεῖ κακοδαίμονα. ib.
- Κακοδιδασκαλεῖν. κακοδιδασκαλοῦντες τὰς ἀναίτιους ψυχάς. Clem. II 10.
- Κακοδιδασκαλία. φεύγετε τὸν μερισμὸν, καὶ τὰς κακοδιδασκαλίας. Ign. Philad. 2.
- Κακοήθεια. ἀπορρίψαντες ἀφ' ἑαυτῶν . . . κακοηθείας. Clem. I 10.
- Κακός. μὴ ἡμᾶς καταλάβῃ κακά. Clem. II 10. τὴν πολυχρόνιον τῶν κακῶν συνήθειαν. Fragn. vi. ἔχοντας κακὴν διδαχὴν. Ign. Eph. 9. ἐν κακῇ διδασκαλίᾳ φθειρή. 16. τὴν κακὴν ζύμην. Magn. 10. τὰς κακὰς παραφύσδας. Trall. 11. κακαὶ κολάσεις τοῦ διαβόλου. Rom. 5. ἡδονὴ κακῆ αἰχμαλωτίζουσι. Philad. 2. τῶν κακῶν βοτανῶν. 3. ὡς ἀρχὴν κακῶν. Smyrn. 8. μακρὰν οὖσας . . . παντὸς κακοῦ. Polyc. Phil. 4. χαλιναγωγούτες ἑαυτοὺς ἀπὸ παντὸς κακοῦ. 5. κακόν με πρὸς τοὺς δαίμονας. Mart. Ign. 2. Τί γὰρ κακόν ἐστιν εἰπεῖν, Κύριος Καῖσαρ; Mart. Polyc. 8.
- Κακοτεχνία. Φεύγετε οὖν τὰς κακοτεχνίας. Ign. Philad. 6. Τὰς κακοτεχνίας φεύγε. Polyc. 5.
- Κακῶς ἀπολῶνται; Mart. Ign. 2.
- Καλάνδα. τῇ πρὸ ἐννέα καλανδῶν Σεπτεμβρίων. Ign. Rom. 10. τῇ πρὸ δεκατριῶν καλανδῶν Ἰαννουαρίων. Mart. Ign. 7. πρὸ ἑπτὰ καλανδῶν Μαΐων. Mart. Polyc. 21.
- Καλεῖν. Μωϋσῆς πιστὸς . . . ἐκλήθη. Clem. I 18. ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ κληθέντες. 32. μετὰ πάντων πανταχῇ τῶν κεκλημένων ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. 59. οὐκ εἰδότες πόθεν ἐκλήθημεν. II 1. Ἐκάλεσεν γὰρ ἡμᾶς οὐκ ὄντας. ib. καὶ καλέσας ἡμᾶς ἤδη ἀπολλυμένους. 2. Μὴ μόνον οὖν αὐτὸν καλῶμεν Κύριον. 4. ποιῶσμεν τὸ θέλημα τοῦ καλέσαντος ἡμᾶς. 5. Ὅν τρόπον γὰρ ἐν τῇ σαρκὶ ἐκλήθητε. 9. ἐγένετο σὰρξ, καὶ οὕτως ἡμᾶς ἐκάλεσεν. ib. τὸ θέλημα τοῦ Πατρὸς τοῦ καλέσαντος ἡμᾶς. 10. μὴ μόνον καλεῖσθαι Χριστιάνους. Ign. Magn. 4. ἐπίσκοπον μὲν καλοῦσιν. ib. Ὅς γὰρ ἄλλῳ ὀνόματι καλεῖται. 10. ὅθεν οὐκ ἄξιός εἰμι καλεῖσθαι. 14. Χωρὶς τούτων ἐκκλησία οὐ καλεῖται. Trall. 3. ὃς δυνήσεται θεοδρόμος καλεῖσθαι. Polyc. 7. ἀπὸ τοῦ καλουμένου Πόρτου. Mart. Ign. 6. Κάλει, ἀμετάθετος γὰρ ἡμῖν. Mart. Polyc. 11.
- Καλλονή. τὴν ποσότητα καὶ τὴν καλλονὴν αὐτῶν. Clem. I 35. τὸ μεγαλεῖον τῆς καλλονῆς αὐτοῦ. 49.
- Καλοκαγαθία. τὰ δὲ ἄλλα πάντα εἰς καλοκαγαθίαν ἀκολουθὰ ἐστίν. Ign. Eph. 14.
- Καλός. ὑπόδειγμα κάλλιστον. Clem. I 6. Βλέπωμεν τί καλόν. 7. τὰ καλὰ . . . ἐνώπιον αὐτοῦ ποιῶμεν. 21. πῶς ὁ φόβος αὐτοῦ καλός. ib. Καλὸν γὰρ ἀνθρώπῳ ἐξομολογεῖσθαι. 51. ἢ νουθέτησις . . . εἰς ἀλλήλους καλὴ ἐστίν. 56. ἐν τοῖς καλοῖς ἔργοις. II 12. καλὸν τὸ διδάσκειν. Ign. Eph. 15. Καλὸν τὸ δῆναι ἀπὸ κόσμου. Rom. 2. Καλοὶ καὶ οἱ ἱερεῖς. Philad. 8. Πάντα ὁμοῦ καλά ἐστίν. 9. Καλοὺς μαθητὰς ἐὰν φιλήσ. Polyc. 2. Καλὸν γὰρ τὸ ἀνακόπτεσθαι ἀπὸ τῶν ἐπιθυμιῶν. Pol. Phil. 5. προνοοῦντες ἀεὶ τοῦ καλοῦ. 6. ζηλοῦται περὶ τὸ καλόν.

- ἰβ. ἀγέλης καλῆς ἡγούμενος. Mart. Ign. 2. διὰ τῆς καλῆς ὁμολογίας. 4. καλῆς ἀνεφχθείσης αὐτῷ θύρας. ἰβ. Καλὸν δὲ μετατίθεσθαι με. Mart. Polyc. 11. παντὶ γὰρ καλῷ . . . ἐκεκόσμητο. 13.
- Καλύπτειν. ἀγάπη καλύπτει πλήθος ἁμαρτιῶν. Clem. I 49.
- Καλῶς ἔχει. Ign. Smyrn. 9. καλῶς ἐποιήσατε ὑποδεξάμενοι. 10.
- Καμάρα. Τὸ γὰρ πύρ καμάρας εἶδος ποιήσαν. Mart. Polyc. 15.
- Κάματος. προσχὼν μετὰ πολὺν κάματον τῇ Συμρναίων πόλει. Mart. Ign. 3. ὡς ἐκ καμάτου πολλοὺ παραγενόμενον. 7.
- Κάμινον. κατέιρθησαν εἰς κάμινον πυρός. Clem. I 45. εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρός αὐτὸ βαλεῖν. II 8. ἄργυρος ἐν καμίνῳ πυρούμενος. Mart. Polyc. 15.
- Κάμνειν. σχεδὸν ἐκ τοῦ χρόνου κεκμηκότα. Mart. Polyc. 22.
- Κάμπτειν. κάμψαντες τὰ γόνατα τῆς καρδίας. Clem. I 57.
- Κανὼν. ἐν τε τῷ κανόνι τῆς ὑποταγῆς ὑπαρχούσας. Clem. I 1. τὸν . . . τῆς ἀγίας κλήσεως ἡμῶν κανόνα. 7. τὸν ὀρισμένον τῆς λειτουργίας αὐτοῦ κανόνα. 41. ὃν δεῖ κατὰ τοὺς κανόνας ἡμῶν. Fragm. x.
- Καρδία. ἐπὶ τὰ πλάτη τῆς καρδίας. Clem. I 2. ἐν δσιότητι καρδίας. 32. Προτρέπεται οὖν ἡμᾶς ἐξ ὅλης τῆς καρδίας. 34. οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς καρδίας. 36. σκληρῶναι τὴν καρδίαν αὐτοῦ, καθὼς ἐσκληρύνθη ἡ καρδία. 51. διὰ τὸ σκληρυνθῆναι αὐτῶν τὰς ἀσυνέτους καρδίας. ἰβ. τὰ γόνατα τῆς καρδίας. 57. ἐξ ὅλης καρδίας. II 3. μετανοήσωμεν ἐξ ὅλης τῆς καρδίας. 8. τὸ μετανοῆσαι ἐξ ἑλικρινῶς καρδίας. 9. εἰδὼς ἡμῶν τὰ ἐν καρδίᾳ. ἰβ. μὴ ἀπὸ στόματος μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ καρδίας. ἰβ. ἐν καθαρᾷ καρδίᾳ δουλεύσωμεν τῷ Θεῷ. II. οἱ διστάζοντες τῇ καρδίᾳ. ἰβ. Μὴ παραστέτω τὴν καρδίαν ἡμῶν. Fragm. iii. ἐν ἀμερίστῳ καρδίᾳ. Ign. Trall. 13, et Philad. 6. οὔτε τι τῶν κρυπτῶν τῆς καρδίας. Polyc. Phil. 4. τῶν αὐτῶν ἐν καρδίᾳ φοροῦντων. Mart. Ign. 2. τοῖς τῆς καρδίας ὀφθαλμοῖς. Mart. Polyc. 2.
- Καροῦχα. μεταθέντες αὐτὸν ἐπὶ τὴν καροῦχαν. Mart. Polyc. 8. κατιόντα ἀπὸ τῆς καρούχας. ἰβ.
- Καρπός. εἰς πέπειρον καταντᾷ ὁ καρπός. Clem. I 23. Βλέπωμεν τοὺς καρπούς. 24. καὶ ἐκφέρει καρπὸν. ἰβ. ἀλλὰ καὶ καρπὸν ἔχουσα. 43. ἢ τίνα καρπὸν ἄξιον οὐ ἡμῖν αὐτὸς ἔδωκεν; II 1. Οὐδεὶς γὰρ δικαίων ταχὺν καρπὸν ἔλαβεν. Fragm. iii. καρπὸν θανατηφόρον. Ign. Trall. 11. ἦν ἂν ὁ καρπὸς αὐτῶν ἀφθαρτος. ἰβ. Ἐφ' οὐ καρποῦ ἡμεῖς. Smyrn. 1.
- Καρποφορεῖν. καρποφορεῖ εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν. Polyc. Phil. 1.
- Καταβαίνειν. κατέβησαν γὰρ εἰς ἄδου ζῶντες. Clem. I 51. καταβάς τῆς νηός. Mart. Ign. 3. καὶ καταβάς, διελέχθη. Mart. Polyc. 7.
- Καταβολή. οἱ τὴν καταβολὴν τῆς στάσεως ποιήσαντες. Clem. I 57.
- Καταγγέλλειν. διὰ τὸ καὶ αὐτοὺς εἰς τὸ εὐαγγέλιον κατηγγελέκειναι. Ign. Philad. 5. Οἱ γὰρ ἀγαπητοὶ προφήται κατήγγειλαν εἰς αὐτόν. 9. ἐξ ἀρχαίων καταγγελλομένη χρόνων. Polyc. Phil. 1.
- Κατάγειν. ζῶντας κατήγαγεν εἰς ἄδου. Clem. I 4. παρ' ᾧ καταχθείς. Mart. Ign. 3. καταχθείς ἐπὶ τὴν Νεάπολιν. 5.
- Κατάγνωσις. μᾶλλον δὲ ἑαυτῶν κατάγνωσιν φέρουσιν. Clem. I 51.
- Καταγωνίζεσθαι. καταγωνισάμενος τὸν ἄδικον ἄρχοντα. Mart. Polyc. 19.
- Καταδέχεσθαι. τοὺς τε καταδεξαμένους τὰ λόγια. Clem. I 19.
- Καταδικάζειν. πᾶσαν καταδικάσαντα δαιμονικὴν πλάνην. Mart. Ign. 2.
- Κατακαίειν. προσκεφάλαιον αὐτοῦ ὑπὸ πυρός κατακαίμενον. Mart. Polyc. 5. ζῶντα κατακαυθῆναι. 12, bis.
- Κατακεῖσθαι. ἐν τινὶ δωματίῳ κατακείμενον. Mart. Polyc. 7.
- Κατακολουθεῖν. κατακολουθῆσαι τῇ

- σοφία τοῦ μακαρίου ... Παύλου. Polyc. Phil. 3.
- Κατάκριτος. ἐγὼ κατάκριτος, ὑμεῖς ἠλεημένοι. Ign. Eph. 12. ἵνα ὢν κατάκριτος ὡς ἀπόστολος ὑμῖν διατάσσωμαι. Trall. 3. ἐκεῖνοι ἀπόστολοι, ἐγὼ κατάκριτος. Rom. 4.
- Καταλαλεῖν. μηδὲ καταλαλεῖν ἀλλήλων. Clem. II 4.
- Καταλαλιά. φεύγοντες καταλαλιάς. Clem. I 30. καταλαλιάς πόρρω ἑαυτοὺς ποιούντες. ib. ἀπορρίψαντες ἀφ' ἑαυτῶν ... ψιθυρισμοὺς τε καὶ καταλαλιάς. 35. ἀπεχόμενοι ... καταλαλιάς. Polyc. Phil. 2. μακρὰν οὐσας πάσης ... καταλαλιάς. 4.
- Καταλαμβάνειν. μὴ ἡμᾶς καταλάβῃ κακά. Clem. II 10.
- Καταλείπειν. οἶκον μικρὸν καταλιπὼν. Clem. I 10. καταλείψαντες τὴν παροικίαν τοῦ κόσμου τούτου. II 5. τὴν δὲ κακίαν καταλείψωμεν. 10. μηθὲν καταλίπωσι τοῦ σώματος μου. Ign. Rom. 4. τῇ ἀγίᾳ ἐκκλησίᾳ καταλειφθέντα. Mart. Ign. 6. τὸν Χριστὸν ποτε καταλιπεῖν. Mart. Polyc. 17.
- Καταλύειν. καταλύεται ὁ ἄρχων τοῦ αἰῶνος τούτου. Ign. Trall. 4 τὰς τούτων καταλύω ἐπιβουλὰς. Mart. Ign. 2.
- Κατάλυσις. διὰ τὸ μελετᾶσθαι θανάτου κατάλυσιν. Ign. Eph. 19.
- Καταμανθάνειν. καταμάθωμεν ὅτι ἐν γενεᾷ καὶ γενεᾷ. Clem. I 7. Καταμάθετε δὲ τοὺς ἑτεροδοξοῦντας. Ign. Smyrn. 6. Τοὺς καιροὺς καταμάνθανε. Polyc. 3.
- Καταναγκάζειν. ἢ θύειν ἢ τελευτᾶν καταναγκάζειν. Mart. Ign. 2.
- Κατανοεῖν. Κατανοήσωμεν ... πῶς ὁ Δεσπότης ἐπιδείκνυται. Clem. I 24. Εἴ τις ... εἰλικρινῶς κατανοήσῃ. 32. κατανοήσωμεν τὸ πᾶν πλήθος τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ. 34. κατανοήσωμεν τοὺς στρατευομένους τοῖς ἡγουμένοις ἡμῶν. 37. κατανοήσατε τίνες ἡμᾶς διέστρεψαν. 47.
- Κατανᾶν. ἐπὶ τὸν τῆς πίστεως βέβαιον δρόμον κατήντησαν. Clem. I 6. εἰς πέπειρον καταντᾶ ὁ καρπός. 23. ἕως θανάτου καταντῆσαι. Polyc. Phil. 1.
- Καταξαινεῖν. οἱ μάλιστα μὲν καταξανθέντες. Mart. Polyc. 2.
- Καταξιῶν. ὅσφ πλείονος κατηξιώθημεν γνώσεως. Clem. I 41. εἰ μὴ οὖς ἂν καταξιώσῃ ὁ Θεός; 50. Ἐάν με καταξιώσῃ Ἰησοῦς. Ign. Eph. 20. Καταξιώθεις γὰρ ὀνόματος θεοπροπεστάτου. Magn. 1. εἰς τὸ καταξιωθῆναι με τοῦ κλήρου. Trall. 12. ὁ Θεὸς κατηξίωσεν εὑρεθῆναι. Rom. 2. ὡς καταξιωθήσεται τῆς τοιαύτης διακονίας. Philad. 10. κατὰ θέλημα δὲ κατηξιώθη. Smyrn. 11. καταξιώθεις τοῦ προσώπου σου τοῦ ἀώμου. Polyc. 1. τούτου καταξιώσαι, ἵνα πορευθῆς εἰς Συρίαν. 7. τὸν μέλλοντα καταξιούσθαι τοῦ εἰς Συρίαν πορεύεσθαι. 8. τελεία τῇ πρὸς σε ἀγάπῃ τιμῆσαι κατηξίωσας. Mart. Ign. 2.
- Καταπατεῖν. καταπατήσαντι τὸν διάβολον. Mart. Ign. 7.
- Καταπαύειν. ζέουσι καὶ λέγουσι καταπαύειν τὸν δῆμον. Mart. Ign. 6. μελλουσῶν καταπαύειν τῶν φιλοτιμιῶν. ib. κατέπαυσε τὸν διωγμὸν. Mart. Polyc. 1. κατέπαυσε τὴν προσευχήν. 8.
- Κατάπανσις. ὑπὲρ τῆς τοῦ διωγμοῦ καταπαύσεως. Mart. Ign. 6.
- Καταπίνειν. καὶ θάνατος κατέπιεν αὐτοῦς. Clem. I 51.
- Καταπλεῖν. εἰς τοὺς φθαρτοὺς ἀγῶνας καταπλέουσιν πολλοί. Clem. II 7. πολλοὶ εἰς αὐτὸν καταπλεύσωμεν. ib. Καταπλεύσας γοῦν εἰς τοὺς λιμένας Ῥωμαίων. Mart. Ign. 5.
- Καταπλήσσειν. οὐ καταπέπληγμαι τὴν ἐπιείκειαν. Ign. Philad. 1. Οἱ ... ἑτεροδιδασκαλοῦντες, μὴ σε καταπληστέωσαν. Polyc. 3.
- Κατάρα. κατάραν ἀντὶ κατάρας. Polyc. Phil. 2.
- Καταρᾶν. τοῖς καταραμένοις ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. Clem. I 30.
- Καταργεῖν. ἐν ἧ πᾶς πόλεμος καταργεῖται. Ign. Eph. 13.

- Καταρτίξεν. ἵνα ἐν μιᾷ ὑποταγῇ ἦτε κατηρτισμένοι. Ign. Eph. 2. ὡς ἄνθρωπος εἰς ἔνωσιν κατηρτισμένος. Philad. 8. κατηρτισμένους ἐν ἀκινήτῳ πίστει. Smyrn. 1. Καταρτίσας... τοὺς ἐν Ῥώμῃ τῶν ἀδελφῶν ἄκοντας. Mart. Ign. 5.
- Κατασβεννύνειν. ὥστε κατασβέσαι τὸ πῦρ. Mart. Polyc. 16.
- Κατασκοπεύειν. ἦκασι κατασκοπεύσαι τὴν χώραν αὐτῶν. Clem. I 12.
- Κατασκοπός. Ἐκπεμφθέντων γὰρ... κατασκοπῶν εἰς τὴν Ἱερικῶν. Clem. I 12. οἱ κατασκοποὶ τῆς γῆς ἡμῶν. ib.
- Κατάστημα. οὐ αὐτὸ τὸ κατάστημα μεγάλη μαθητεία. Ign. Trall. 3.
- Καταστρέφειν. ἔρις πόλεις μεγάλας κατέστρεψεν. Clem. I 6. ἐν λόγῳ δύναται αὐτὰ καταστρέφαι. 27.
- Καταστροφή. Ἰωάνης Νινευίταις καταστροφήν ἐκήρυξεν. Clem. I 7.
- Κατατιθέναι. ἐν λίνῳ κατετίθη. Mart. Ign. 6.
- Καταφαγεῖν. κολακεύσω συντόμως με καταφαγεῖν. Ign. Rom. 5.
- Καταφρονεῖν. Διὰ τοῦτο καὶ θανάτου κατεφρόνησαν. Ign. Smyrn. 3. τῶν κοσμικῶν κατεφρόνουσιν βασιλέων. Mart. Polyc. 2. εἰ τῶν θηρίων καταφρονεῖς. II.
- Καταψεύδουμαι. ἄρα οὐ καταψεύδομαι τοῦ Κυρίου; Ign. Trall. 10.
- Κατείργειν. κατείρθησαν εἰς κάμνον πυρός; Clem. I 45.
- Κατενώπιον. κατενώπιον αὐτοῦ τῆς δικαιοσύνης. Polyc. Phil. 5.
- Κατεπίγειν. κατεπίγετο γὰρ ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν. Mart. Ign. 5. ὁ δὲ ἐπίσκοπος χαίρων κατεπίγουσιν ἠπῆκουσεν. ib.
- Κατεργάζεσθαι. φθόνος ἀδελφοκτονίαν κατεργάσατο. Clem. I 4. τῆς δικαιοπραγίας ἧς κατεργάσατο. 32. ἔργων ὧν κατεργασάμεθα. ib. προβάτων φθορὰν κατεργαζόμενος. Ign. Fragm. ix.
- Κατέρχουμαι. κατελθὼν ἀπὸ Ἄντιοχείας. Mart. Ign. 3.
- Κατευθύνειν. κατευθύνοντες τὴν πορείαν αὐτῶν ἐν οἰοσίῳ. Clem. I 48.
- Κατευοδῶειν. ἵνα πάντα ὅσα ποιῆτε κατευοδωθῆτε. Ign. Magn. 13.
- Κατηγορεῖν. αὐτὸς ἑαυτοῦ κατηγορῶν εἶπεν. Clem. I 17.
- Κατιέναι. κατιόντα ἀπὸ τῆς καρούχιας. Mart. Polyc. 8.
- Κατοικεῖν. ἐν ἡμῖν οὐδεμία αἵρεσις κατοικεῖ. Ign. Eph. 6. ὡς αὐτοῦ ἐν ἡμῖν κατοικοῦντος. 15. Βασκανία ἐν ἡμῖν μὴ κατοικεῖτω. Rom. 7. Θεὸς οὐ κατοικεῖ. Philad. 8. τῶν τὴν Σμύρναν κατοικοῦντων. Mart. Polyc. 12.
- Κατοικτεῖρειν. τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ κατοικτεῖραι. Mart. Polyc. 3.
- Καυχᾶσθαι. καὶ οὐκ ἔχει τις καυχῆσασθαι. Ign. Philad. 6. ἐὰν καυχῆσθαι, ἀπόλετο. Polyc. 5.
- Καύχημα. Τὸ καύχημα ἡμῶν... ἔστω ἐν αὐτῷ. Clem. I 34.
- Καύχησις. Ποῦ καύχησις τῶν λεγομένων συνेतῶν; Ign. Eph. 18. ἵνα μὴ ἐν καυχῆσει ἀπόλωμαι. Trall. 4.
- Κεῖσθαι. Τὸ χαμαὶ κεῖσθαι τοῦτο ἦν. Clem. Fragm. viii.
- Κελεύειν. τῇ ἑαυτοῦ προστάξει ἐκέλευσεν εἶναι. Clem. I 33. ὅσα ὁ Δεσπότης ἐπιτελεῖν ἐκέλευσεν. 40. ἢ ἀτάκτως ἐκέλευσεν γίνεσθαι. ib. ἐκέλευσεν τοὺς δώδεκα φυλάρχους. 43. ἐκέλευσε παρατεθῆναι φαγεῖν. Mart. Polyc. 7. ἐκέλευσαν προσελθόντα αὐτῷ κομφέκτορα. 16.
- Κενοδοξεῖν. Εἰ κενοδοξεῖς ἵνα ὁμῶσω. Mart. Polyc. 10.
- Κενοδοξία. ἀπορρίψαντες ἀφ' ἑαυτῶν... κενοδοξίαν. Clem. I 35. εἰς τὰ ἄγκιστρα τῆς κενοδοξίας. Ign. Magn. 11. οὐδὲ κατὰ κενοδοξίαν. Philad. 1.
- Κενός. τὰς κενὰς καὶ ματαίας φροντίδας. Clem. I 7. τὴν κενὴν ματαιολογίαν. Polyc. Phil. 2. ἀποπλανῶσι κενούς ἀνθρώπους. 6. πάντες οὐκ εἰς κενὸν ἔδραμον. 9.
- Κεντυρίων. Mart. Polyc. 18.
- Κεραμεύς. ὃν τρόπον γὰρ ὁ κεραμεύς. Clem. II 8.
- Κερδαλέος. τὸ κερδαλέον διώκοντες. Clem. Fragm. iii.

- Κέρδος. ὅπου πλείων κόπος, πολὺ κέρδος. Ign. Polyc. 1.
- Κεφάλαιον. ἐπὶ κεφαλαίῳ μεμηνύκαμεν. Mart. Polyc. 20.
- Κεφαλή. ἡ κεφαλὴ διχα τῶν ποδῶν. Clem. I 37. μύρον ἔλαβεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ. Ign. Eph. 17. κεφαλὴ χωρὶς γεννηθῆναι ἄνευ μελῶν. Trall. 11.
- Κήρυξ. κήρυξ γενόμενος ἔν τε τῇ ἀνατολῇ καὶ ἐν τῇ δύσει. Clem. I 5. πέμψαι τε τὸν ἑαυτοῦ κήρυκα ἐν μέσῳ τῶ σταδίῳ. Mart. Polyc. 12. Τούτου λεχθέντος ὑπὸ τοῦ κήρυκος. ib.
- Κήρυξ (conchae genus). κήρυκας μὲν ὑποστρωννύμενοι. Mart. Polyc. 2.
- Κηρύσσειν. τὸ μεγαλοπρεπὲς τῆς φιλοξενίας ὑμῶν ἦθος οὐκ ἐκήρυξεν; Clem. I 1. Νῶε ἐκήρυξεν μετανοίαν. 7. καταστροφὴν ἐκήρυξεν. ib. Νῶε . . . παλιγγενεσίαν κόσμῳ ἐκήρυξεν. 9. κηρύσσοντες τὴν ἔλευσιν τοῦ Χριστοῦ. 17. Κατὰ χώρας οὖν καὶ πόλεις κηρύσσοντες. 42. Τὸ δὲ Πνεῦμα ἐκήρυσσεν. Ign. Philad. 7. κηρύξαι τρίτον. Mart. Polyc. 12.
- Κιβωτός. τὰ εἰσελθόντα ἐν ὁμοιοίᾳ ζῶα εἰς τὴν κιβωτόν. Clem. I 9.
- Κιθάρα. συνήρμοσται τῷ ἐπισκόπῳ, ὡς χορδαὶ κιθάρα. Ign. Eph. 4. ὡς χορδαῖς κιθάρα. Philad. 1.
- Κινδυνεύειν. τὸν λαὸν, ὧν χάριν ἐκινδύνευσεν. Clem. I 55.
- Κίνδυνος. κίνδυνον ὑπόισομεν μέγαν. Clem. I 44. τοσοῦτῳ μᾶλλον ὑποκείμεθα κινδύνῳ. 41. ἑαυτοῖς δὲ κίνδυνον ἐπέξεργάξασθαι. 47. παραδοῦσα οὖν ἑαυτὴν τῷ κινδύνῳ. 55. Ἐσθῆρ κινδύνῳ ἑαυτὴν παρέβαλεν. ib. ἐγὼ ὑπὸ κίνδυνον. Ign. Eph. 12. Ἐτι γὰρ ὑπὸ κινδύνου εἶμι. Trall. 13.
- Κλάδος. ἐφαίνοντο ἂν κλάδοι τοῦ σταυροῦ. Ign. Trall. 11.
- Κλαίειν. κλαύσωμεν ἱκετεύοντες αὐτόν. Clem. I 48.
- Κλάν. ἓνα ἄρτον κλώντες. Ign. Eph. 20.
- Κλείειν. κλείσας τὴν σκηνήν. Clem. I 43. ὁ κεκλεισμένος ὀφθαλμὸς ἀνοίξας. Fragm. viii.
- Κλείθρον. τὰ περιτεθειμένα αὐτῇ κλείθρα. Clem. I 20.
- Κλείς. ἐσφράγισεν τὰς κλείδας. Clem. I 43.
- Κλέος. τὸ γενναῖον τῆς πίστεως αὐτοῦ κλέος ἔλαβεν. Clem. I 5. ἑαυτῷ μέγα κλέος ἐν Κυρίῳ. 54.
- Κληρονομεῖν. κληρονομίᾳ τὰς ἐπαγγελίας τοῦ Θεοῦ. Clem. I 10. διαφορώτερον ὄνομα κεκληρονόμηκεν. 36. δόξαν καὶ τιμὴν ἐκληρονόμησαν. 45. Οἱ οἰκοφύθοι βασιλείαν Θεοῦ οὐ κληρονομήσουσιν. Ign. Eph. 16. βασιλείαν Θεοῦ οὐ κληρονομεῖ. Philad. 3. βασιλείαν Θεοῦ κληρονομήσουσιν. Polyc. Phil. 5.
- Κληρονόμος. Καὶ ὁ εἰρήναρχος, ὁ καὶ κληρονόμος. Mart. Polyc. 6.
- Κλῆρος. ἐνὶ κλήρῳ Ἐφεσίων εὐρεθῶ τῶν Χριστιανῶν. Ign. Eph. 11. τοῦ κλήρου οὐ περίκειμαι ἐπιτυχεῖν. Trall. 12. εἰς τὸ τὸν κλῆρόν μου ἀεμποδίστας ἀπολαβεῖν. Rom. 1. ἵνα ἐν ᾧ κλήρῳ ἠλεήθην, ἐπιτύχω. Philad. 5. τὸν ἴδιον κλῆρον ἀπαρτίση. Mart. Polyc. 6.
- Κλῆσις. τὸν . . . τῆς ἀγίας κλήσεως ἡμῶν κανόνα. Clem. I 7. καὶ μία κλήσις ἐν Χριστῷ. 46.
- Κλητός. κλητοῖς, ἡγιασμένοις. Clem. I Inscr.
- Κοιμᾶν. κοιμᾶται ἡ νύξ. Clem. I 24. ὅπως ἐὰν κοιμηθῶσιν, διαδέξωνται ἕτεροι. 44. ἵνα μὴ κοιμηθεῖς βαρὺς τινι γένωμαι. Ign. Rom. 4.
- Κοιῆ. οἱ κατ' ἄνδρα κοιῆ πάντες. Ign. Eph. 20. μήτε κατ' ἴδιαν περὶ αὐτῶν λαλεῖν, μήτε κοιῆ. Smyrn. 7. τοὺς κατ' ἄνδρα καὶ κοιῆ πάντας. 12. κοιῆ πᾶσαν ἐκκλησίαν. Mart. Ign. 3.
- Κοινός. ὀφείλουσιν τὸ κοινὸν τῆς ἐλπίδος σκοπεῖν. Clem. I 51. ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ ὀνόματος καὶ ἐλπίδος. Ign. Eph. 1. ἐν Ἰησοῦ Χριστῷ, τῇ κοιῇ ἐλπίδι ἡμῶν. 21, et Philad. 11. τὴν διακονίαν τὴν εἰς τὸ κοινὸν ἀνήκουσαν. Philad. 1. τῷ εὐαγγελίῳ τῆς κοινῆς ἐλπίδος. 5. μὴ ἐράτῳσαν ἀπὸ τοῦ κοινοῦ ἐλευθεροῦσθαι. Polyc. 4.

- Κοινωνεῖν. πνευματικῶν αὐτῷ κοινω-
νήσας χαρισμάτων. Mart. Ign. 3.
κοινωνῶμεν τῷ ἀθλητῇ. 7. Κοινω-
νῆσαι τῷ ἀγίῳ αὐτοῦ σαρκίῳ. Mart.
Polyc. 17.
- Κοινωνός. Χριστοῦ κοινωνός γενόμε-
νος. Mart. Polyc. 6.
- Κοινοφελής. ζητεῖν τὸ κοινοφελές
πᾶσιν. Clem. I 48.
- Κόκκινος. ὅπως κρεμάση ἐκ τοῦ οἴκου
αὐτῆς κόκκινον. Clem. I 12.
- Κόκκος. ὁ σπόρος κόκκου τίνα τρόπον
γίνεται. Clem. I 24.
- Κολακεύειν. Μᾶλλον κολακεύσατε τὰ
θηρία. Ign. Rom. 4. ἀ καὶ κολα-
κεύσω συντόμως με καταφαγεῖν. 5.
ἵνα τὰ φαινόμενά σου εἰς πρόσωπον
κολακεύης. Polyc. 2.
- Κόλασις. τοὺς δὲ ἑτεροκλινεῖς . . . εἰς
κόλασιν . . . τίθησι. Clem. I 11.
οὐδὲν ἡμᾶς ῥύσεται ἐκ τῆς αἰωνίου
κολάσεως. II 6. κακαὶ κολάσεις
τοῦ διαβόλου. Ign. Rom. 5. τὴν
αἰώνιον κόλασιν ἐξαγοραζόμενοι.
Mart. Polyc. 2. ὑπέμειναν δει-
νὰς κολάσεις. ib. διὰ τῆς ἐπιμόνου
κολάσεως. ib. τὸ τῆς . . . αἰωνίου
κολάσεως . . . πῦρ. II.
- Κολαφίζειν. ποικίλαις βασάνοις κολα-
φίζόμενοι. Mart. Polyc. 2.
- Κολλᾶν. κολληθῶμεν τοῖς μετ' εὐσε-
βείας εἰρηνέουσιν. Clem. I 15.
εὐεργεσίας τε κολληθῶμεν. 19.
Κολληθῶμεν οὖν ἐκεῖνοις οἷς ἡ χά-
ρις ἀπὸ τοῦ Θεοῦ δέδοται. 30.
Κολληθῶμεν οὖν τῇ εὐλογίᾳ αὐτοῦ.
31. Τοιοῦτοις οὖν ὑποδείγμασι
κολληθῆναι καὶ ἡμᾶς δεῖ. 46. Κολ-
λάσθε τοὶς ἀγίοις. ib. Κολληθῶ-
μεν οὖν τοῖς ἀθόοις. ib. Ἀγάπη
κολλᾷ ἡμᾶς τῷ Θεῷ. 49. κολλᾷ
γὰρ ἡμᾶς τῷ θελήματι τοῦ Θεοῦ.
56.
- Κομίξειν. ἵνα καὶ τὸν μισθὸν κομισώ-
μεθα. Clem. II 11. ἀφ' οὗ καὶ
τὰ ὀψώνια κομίσεσθε. Ign. Polyc.
6. ἵνα τὰ ἄκεπτα ὑμῶν ἄξια κο-
μίσησθε. ib.
- Κόμπος. οὐκ ἦλθεν ἐν κόμπῳ ἀλαζο-
νείας. Clem. I 16.
- Κομφέκτωρ. ἐκέλευσαν . . . κομφέκτορα
παραβῦσαι ξιφίδιον. Mart. Polyc
16.
- Κοπιᾶν. εἰ μὴ οἱ πολλὰ κοπιᾶσαντες.
Clem. I 7.
- Κόπος. ὅπου πλείων κόπος, πολὺ κέρ-
δος. Ign. Polyc. 1.
- Κοσμεῖν. σεβασμίῳ πολιτεία κεκοσμη-
μένοι. Clem. I 2. ἐν ἔργοις ἀ-
γαθοῖς πάντες ἐκοσμήθησαν οἱ δι-
καιοί. 33. ὁ Κύριος ἔργοις ἑαυτὸν
κοσμήσας. ib. τῷ ἐνδόξῳ ὀνόματι
κεκοσμημένη. 43. κεκοσμημένοι
ἐντολαῖς Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ign.
Eph. 9. παντὶ γὰρ καλῷ . . . καὶ
πρὸ τῆς μαρτυρίας ἐκεκόσμητο.
Mart. Polyc. 13.
- Κοσμικός. τὰ κοσμικὰ ταῦτα ὡς
ἀλλότρια ἠγείσθαι. Clem. II 5.
μηδὲν ἐπιθυμεῖν κοσμικὸν ἢ μάταιον.
Ign. Rom. 4. τῶν κοσμικῶν
κατεφρόνουν βασάνων. Mart. Po-
lyc. 2.
- Κόσμος. δι' οὗ καὶ θάνατος εἰσῆλθεν
εἰς τὸν κόσμον. Clem. I 3. δι-
καιοσύνην διδάξας ὅλον τὸν κό-
σμον. 5. ἀπηλλάγη τοῦ κόσμου. ib.
παντὶ τῷ κόσμῳ μετανοίας χάριν
ὑπήνεγκεν. 7. Νῶε . . . παλιγγε-
σίαν κόσμῳ ἐκήρυξεν. 9. τὸν . . .
κτιστὴν τοῦ σύμπαντος κόσμου. 19.
οἱ μετ' αὐτὸν κόσμοι. 20. ποῖος
δὲ κόσμος δέξεται τινα; 28. καὶ
τίνες εἰσῆλθομεν εἰς τὸν κόσμον.
38. εἰσῆγγεν εἰς τὸν κόσμον αὐ-
τοῦ. ib. καταλείψαντες τὴν παρ-
οικίαν τοῦ κόσμου τούτου. II 5.
μὴ φοβηθῶμεν ἐξελθεῖν ἐκ τοῦ κό-
σμου τούτου. ib. ἡ ἐπιδημία ἐν
τῷ κόσμῳ τούτῳ τῆς σαρκὸς ταύ-
της. ib. ἕως ἐσμέν ἐν τούτῳ τῷ
κόσμῳ. 8. Μετὰ γὰρ τὸ ἐξελθεῖν
ἡμᾶς ἐκ τοῦ κόσμου. ib. νομί-
σματα δύο, ὃ μὲν Θεοῦ, ὃ δὲ κόσμου.
Ign. Magn. 5. οἱ ἄπιστοι τοῦ
κόσμου τούτου. ib. δῦνα ἀπὸ
κόσμου πρὸς Θεόν. Rom. 2. ὅταν
κόσμῳ μὴ φαίνωμαι. 3. ὅτι οὐδὲ
τὸ σῶμά μου ὁ κόσμος ὄψεται. 4.
τὰ τερπνὰ τοῦ κόσμου. 6. κόσμῳ
μὴ χαρήσησθε. ib. κόσμον δὲ
ἐπιθυμεῖτε. 7. τῶν ἐπιθυμιῶν τῶν

- ἐν τῷ κόσμῳ. Polyc. Phil. 5. ἀφανὴς τῷ κόσμῳ γενόμενος. Mart. Ign. 3. θάπτων ἀναχωρῆσαι τοῦ κόσμου. 5. τοῦ παντός κόσμου τῶν σωζομένων. Mart. Polyc. 17.
- Κραταίος. ἀπὸ τῆς κραταιᾶς χειρὸς αὐτοῦ; Clem. I 28.
- Κρατεῖν. κρατηθέντες τῇ σαρκὶ αὐτοῦ. Ign. Smyrn. 3.
- Κράτος. Τῷ γὰρ παμμεγεστώτῳ αὐτοῦ κράτει. Clem. I 33. δι' οὗ αὐτῷ δόξα καὶ μεγαλωσύνη, κράτος, τιμὴ. 58. δι' οὗ αὐτῷ δόξα, τιμὴ, κράτος. 59. Cf. Mart. Polyc. 20. δι' οὗ καὶ μεθ' οὗ . . . ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος. Mart. Ign. 7.
- Κρατύνειν. ἀκρίτως ὑφ' ἑαυτοῦ κρατύνεται. Clem. Fragm. vi.
- Κραυγάζειν. Ἐκραύγασα μεταξὺ ὧν. Ign. Philad. 7.
- Κραυγῆ. τρία μυστήρια κραυγῆς. Ign. Eph. 19.
- Κρείττων. κρείττονι ἔργῳ . . . ἐπιγραφῆναι. Ign. Rom. 2. κρείσσον δὲ ὁ ἀρχιερεὺς. Philad. 9. κρείττονος ἐλευθερίας ἀπὸ Θεοῦ. Polyc. 4. ἡ ἀπὸ τῶν κρειπτόνων ἐπὶ τὰ χεῖρω μετάνοια. Mart. Polyc. 11.
- Κρεμᾶν. ὅπως κρεμάσῃ ἐκ τοῦ οἴκου αὐτῆς κόκκινον. Clem. I 12.
- Κρίμα. εἰς κρίμα καὶ εἰς σημεῖωσιν . . . γίνονται. Clem. I 11. νερτέρων ἀνεκδιήγητα κρίματα. 20. μὴ αἰ εὐεργεσῆαι αὐτοῦ . . . γένωνται εἰς κρίμα. 21. τῷ δικαίῳ ἐν τοῖς κρίμασιν. 27. ἀπὸ τῶν μελλόντων κριμάτων. 28. ὧν τὸ κρίμα πρόδηλον ἐγενήθη. 51. ἵνα μὴ ἡμῖν εἰς κρίμα γένηται. Ign. Eph. 11.
- Κρίνειν. τὰ ὑπερήματα αὐτῶν ἴδια ἐκρίνετε. Clem. I 2. τῆς περιχάρου πάσης κριθείσης διὰ πυρός. 11. διὰ τῆς ὑπηρεσίας αὐτοῦ ἐκρινεὶ ὁ Θεός. 17. ὅτι αὐτῇ ἡ σὰρξ οὐ κρίνεται. II 9. εἰς τὰ θηρία κριθέντες. Mart. Polyc. 2.
- Κρίσις. ὡσπερ κριὸς ἐπίσημος. Mart. Ign. 2, et Mart. Polyc. 14.
- Κρίσις. δισχίσθη ἕξουσιν τὴν κρίσιν. Clem. II 10. κἀκείνοις κρίσις ἐστίν. Ign. Smyrn. 6. ἀπεχόμενοι . . . κρίσεως αἰδίου. Polyc. Phil. 6. μὴ ἀπόστομοι ἐν κρίσει. ib. καὶ λέγει . . . μῆτε κρίσιν εἶναι. 7. τὸ τῆς μελλούσης κρίσεως . . . πῦρ. Mart. Polyc. 11.
- Κριτής. ὡς περὶ κριτοῦ ζώων καὶ νεκρῶν. Clem. II 1. ὃς ἔρχεται κριτῆς ζώων καὶ νεκρῶν. Polyc. Phil. 2.
- Κρύπτειν. ἔκρυψεν εἰς τὸ ὑπερφῶν. Clem. I 12. καὶ μὴ κρύψη τὸν τοιοῦτον. Fragm. ii.
- Κρυπτός. τὰ κρυπτά ἡμῶν ἐγγὺς αὐτῷ ἐστίν. Ign. Eph. 15. τὰ κρυπτά ἐλέγχει. Philad. 7. ὃς μόνος πεπίστευται τὰ κρυπτά τοῦ Θεοῦ. 9. οὔτε τι τῶν κρυπτῶν τῆς καρδίας. Polyc. Phil. 4.
- Κρύφιος. πρὸς Θεὸν τὸν τὰ κρύφια εἰδότα. Ign. Magn. 3.
- Κτᾶσθαι. ἐν γὰρ τῷ ἐπιθυμῆν ἡμᾶς κτήσασθαι ταῦτα. Clem. II 5. ὁ κέκτησθε φύσει δικαῖα. Ign. Eph. 1. ἀξίους οὖσι τοιοῦτον ἐπίσκοπον κекτησθαι. ib. οὐδὲ ἀγάπην κекτημένος μισεῖ. 14. Ὁ λόγον Ἰησοῦ κекτημένος. 15. κекτημένοι ἀδιάκριτον πνεῦμα. Magn. 15. κекτησθαι τὴν διακονίαν. Philad. 1. μὴ εἰς μαρτύριον αὐτὸ κτήσωνται. 6. ἀκοιμητον πνεῦμα κекτημένος. Polyc. 1. ὡς Θεοῦ γνώμην κекτημένος. 8.
- Κτῆμα. ἐπισφαλὲς γὰρ τὸ κτῆμα. Ign. Fragm. vi.
- Κτίσις. πρὸς πᾶσαν τὴν κτίσιν αὐτοῦ. Clem. I 19. ὁ Θεὸς ἀγγέλων . . . καὶ πάσης τῆς κτίσεως. Mart. Polyc. 14.
- Κτιστής. τὸν πατέρα καὶ κτιστὴν τοῦ σὺμπαντος κόσμου. Clem. I 19.
- Κυβερνᾶν. ἐκυβέρνα τὴν ἐκκλησίαν Ἀντιοχείων ἐπιμελῶς. Mart. Ign. 1.
- Κυβερνήτης. ὡς κυβερνήται ἀνέμοις. Ign. Polyc. 2. καθάπερ κυβερνήτης ἀγαθός. Mart. Ign. 1. κυβερνήτην τῶν σωμάτων ἡμῶν. Mart. Polyc. 19.
- Κύκλος. κύκλῳ περιετείχισε τὸ σῶμα τοῦ μάρτυρος. Mart. Polyc. 15.

Κυνηγέσιον. ἐπειδὴ πεπληρώκει τὰ κυνηγέσια. Mart. Polyc. 12.
 Κυνοφορέιν. Ἐκ κυνοφορούσα. Clem. I 20. Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς ἐκυνοφορήθη ὑπὸ Μαρίας. Ign. Eph. 18.
 Κυριακός. κατὰ κυριακὴν ζωὴν ζῶντες. Ign. Magn. 9.
 Κύριος. τὸ δὲ κυριώτερον Ἰησοῦ καὶ Πατρός. Ign. Magn. 1.
 Κύτος. Τὸ κύτος τῆς ἀπέιρου θαλάσσης. Clem. I 20.
 Κύων. εἰσὶν γὰρ κύνες λυσσῶντες. Ign. Eph. 7.
 Κωλύειν. ἐάνπερ ὑμεῖς μὴ κωλύσητε. Ign. Rom. 4.
 Κωφός. Κωφώθητε οὖν, ὅτ' ἂν ὑμῖν χωρὶς Ἰησοῦ Χριστοῦ λαλῆ τις. Ign. Trall. 9.
 Λάθρα. οὐκ ἔχει τις καυχῆσασθαι, οὔτε λάθρα οὔτε φανερώς. Ign. Philad. 6. ὁ λάθρα ἐπισκόπου τι πράσσω. Smyrn. 9.
 Λαθροδέκτης. κύνες . . . λαθροδέκται. Ign. Eph. 7.
 Λαϊκός. ὁ λαϊκὸς ἄνθρωπος τοῖς λαϊκοῖς προστάγμασι δέδεται. Clem. I 40.
 Λάκκος. ἐβλήθη εἰς λάκκον λεόντων; Clem. I 45.
 Λαλεῖν. Οἱ λειτουργοὶ τῆς χάριτος . . . περὶ μετανοίας ἐλάλησαν καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Δεσπότης. . . περὶ μ. ἐλ. Clem. I 8. οὗς ἐλάλησε διδάσκων ἐπιείκειαν. 13. καθὼς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον . . . ἐλάλησεν. 16. ὅταν λαλῶμεν αὐτοῖς ἀλήθειαν. II 12. ἤπερ Ἰησοῦ Χριστοῦ λαλοῦντος ἐν ἀληθείᾳ. Ign. Eph. 6. ἡ λαλοῦντα μὴ εἶναι. 15. ἵνα δι' ὧν λαλεῖ πράσῃ. ib. Χριστὸν Ἰησοῦν λαλεῖν. Magn. 10. ὅτ' ἂν ὑμῖν χωρὶς Ἰησοῦ Χριστοῦ λαλῆ τις. Trall. 9. Μὴ λαλεῖτε Ἰησοῦν Χριστόν, κόσμον δὲ ἐπιθυμεῖτε. Rom. 7. ὕδωρ δὲ ζῶν, καὶ λαλοῦν ἐν ἐμοί. ib. ἐν ᾧ ὁ Πατὴρ ἐλάλησεν ἀληθῶς. 8. πλεονα δύνатаι τῶν μάταια λαλούντων. Philad. 1. Ἐὰν δὲ ἀμφοτέροι περὶ Ἰησοῦ Χριστοῦ μὴ λαλώσω. 6. καὶ πᾶσι δέ, ἐν οἷς ἐλάλησα. ib. ἐλάλουν μεγάλην φωνῆ. 7. μήτε

κατ' ἰδίαν περὶ αὐτῶν λαλεῖν. Smyrn. 7. τοῖς κατ' ἄνδρα κατὰ βοήθειαν Θεοῦ λαλεῖν. Polyc. 1. ὑπὸ τῶν ἐθνῶν ἐν παντὶ τόπῳ λαλεῖσθαι. Mart. Polyc. 19.
 Λαμβάνειν. ἥδιον διδόντες ἢ λαμβάνοντες. Clem. I 2. λάβωμεν τῆς γενεᾶς ἡμῶν. 5. Λάβωμεν πρὸ ὀφθαλμῶν. ib. τῆς πίστεως αὐτοῦ κλέος ἔλαβεν. ib. καὶ ἔλαβον γέρας. 6. ἔλαβον σωτηρίαν. 7. Λάβωμεν Ἐνώχ. 9. λαμβάνει τὸν ἄρτον τοῦ ἔργου αὐτοῦ. 34. Λάβωμεν τὸ σῶμα ἡμῶν. 37. Παραγγελίας οὖν λαβόντες. 42. λαβὼν αὐτὰς ἔδοξεν. 43. πρόγνωσιν εὐληφότες τελείαν. 44. εἰς ἀνάμνησιν οὖν ταῦτα λάβετε. 53. λαβόντες τὰς τιμὰς αὐτῶν. 55. μικρὰ καὶ ἐλπίζομεν λαβεῖν. II 1. μισθὸν ἀντιμισθίας ὧν ἐλάβομεν; ib. ληψόμεθα ζωὴν αἰώνιον. 8. ληψόμεθα τὰς ἐπαγγελίας. 11. Οὐδεὶς γὰρ δικαίον ταχὺν καρπὸν ἔλαβεν. Fragm. iii. Μακάριος ὁ γινώσκων καὶ λαβὼν. viii. Τοῦτο οἱ λαβόντες τυποῦνται. ib. φρόνησιν ἔχομεν. . . παρ' αὐτοῦ λαβόντες. ix. χρώμα Θεοῦ λαβόντες. Ign. Eph. 4. μύρον ἔλαβεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς. 17. λαβόντες Θεοῦ γνῶσιν. ib. Ἀρχὴν δὲ ἐλάμβανεν τὸ παρὰ Θεῷ ἀπρητισμένον. 19. ὁμοίθειαν Θεοῦ λαβόντες. Magn. 6. χάριν μὴ εὐληφέναι. 8. ἐλάβομεν τὸ πιστεῦναι. 9. Τὸ γὰρ ἐξεμπλᾶριον τῆς ἀγάπης ὑμῶν ἔλαβον. Trall. 3. ἡδέως λαμβάνει ἐν ἡδονῇ. 6. ὡς καὶ πλεονῆτου μνη λαβεῖν. Rom. 1. καθαρὸν φῶς λαβεῖν. 6. Λάβετε, ψηλαφήσατέ με. Smyrn. 3. ἐὰν λάβω καιρὸν εὔθετον. Polyc. Phil. 13. μέρος χαρίσματος λάβωσι πνευματικοῦ. Mart. Ign. 3. τὴν περὶ σοῦ ἐπίγνωσιν εὐληφάμεν. Mart. Polyc. 14. τοῦ λαβεῖν με μέρος. ib. μηδὲ τὸ λείψανον αὐτοῦ ὑφ' ἡμῶν ληφθῆναι. 17. ἐκ τοῦ πυρὸς λαμβάνειν. ib.
 Λάμπειν. Ἀστὴρ ἐν οὐρανῷ ἔλαμψεν. Ign. Eph. 19.

Λαμπρότης. λαμπρότης ἐν δικαιοσύνη.
Clem. I 35.

Λανθάνειν. οὐδὲν λέληθεν αὐτὸν τῶν ἐννοιῶν ἡμῶν. Clem. I 21. οὐδὲν λέληθεν τὴν βουλὴν αὐτοῦ. 27. Ὡς οὐδὲν λανθάνει ἡμᾶς. Ign. Eph. 14. Οὐδὲν λανθάνει τὸν Κύριον. 15. Καὶ ἔλαθεν τὸν ἄρχοντα τοῦ αἰῶνος τούτου. 19. καὶ λέληθεν αὐτὸν οὐδέν. Polyc. Phil. 4. Ἦν γὰρ καὶ ἀδύνατον λαθεῖν αὐτόν. Mart. Polyc. 6.

Λαός. ἔκρινεν ὁ Θεὸς λαὸν αὐτοῦ. Clem. I 17. τοῦ λαοῦ τοῦ ὄντος ἐν συγκλεισμῷ. 55. ἐρρύσατο τὸν λαόν, ὡς χάριν ἐκινδύνευσεν. ib. καὶ ἡμᾶς δι' αὐτοῦ εἰς λαὸν περιούσιον. 58. ἔρμος ἐδόκει εἶναι ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ὁ λαὸς ἡμῶν. II 2. ὁ λαὸς μου ἀκαταστασίας . . . ἔσχεν. 11.

Λατρεία. εἰ μὴ τὴν τῶν δαιμόνων ἔλοιτο λατρείαν. Mart. Ign. 2.

Λατρεύειν. λατρευόντων τῷ παναρέτῳ ὀνόματι αὐτοῦ. Clem. I 45. τῷ διαβόλῳ λατρεύει. Ign. Smyrn. 9. ὅ ἅπαντα πνοῇ λατρεύει. Polyc. Phil. 2.

Λέγειν. Ἐν τῷ ποιεῖν ἂ λέγει. Clem. II 3. λέγει δὲ καί. ib. bis. λέγει γάρ. 4. λέγει γὰρ ὁ Κύριος. 5, 8. Cf. 6. et II 6, 8. Λέγει δὲ καὶ ἡ γραφή. 6. Καὶ ἐν ἑτέρῳ τόπῳ λέγει. 8. Λέγει γὰρ αὐτῷ. 10. Λέγει γὰρ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον. 13. λέγει γὰρ που. 15, 21, 26, 28. Καὶ πάλιν λέγει. 15, 17, 52, 56. λέγομεν δὲ Ἡλίαν. 17. καὶ λέγει, ἀτενίζον. ib. λέγει πρὸς τὸν Θεόν. 18. ἡ γραφὴ αὕτη, ὅπου λέγει. 23. τὴν λεγομένην Ἡλιοῦπολιν. 25. λέγει γάρ. 30, 34. II 4. Λέγει γὰρ ἡ γραφή. 34, 35. Cf. II 6. οὕτως γὰρ που λέγει ἡ γραφή. 42. Οὕτως γὰρ λέγει ἡ πανάρετος σοφία. 57. τοῦτο λέγει. II 2, bis, 12. ἑτέρα δὲ γραφὴ λέγει. ib. Λέγει δὲ καὶ αὐτός. 3. Λέγει δὲ καὶ ἐν τῷ Ἡσαΐᾳ. ib. Οὗτος λέγει μοιχαίαν. 6. Ἐὰρ οὖν τοῦτο λέγει; 8. Καὶ

μὴ λεγέτω τις ἡμῶν. 9. Λέγει γὰρ καὶ ὁ προφητικὸς λόγος. 11. Ταλαιπώροί εἰσιν . . . οἱ λέγοντες. ib. τὴν ψυχὴν λέγει. 12. τὸ σῶμα λέγει. ib. τὸ αὐτὸ λέγητε πάντες. Ign. Eph. 2. ἐν ὃ λέγων ποιῆ. 15. καύχησις τῶν λεγομένων συνειτῶν; 18. οἱ γὰρ λέγοντές μοι μαστιγοῦσίν με. Trall. 4. οὐκ ἄξιός εἰμι λέγεσθαι. 13. ἵνα μὴ μόνον λέγω, ἀλλὰ καὶ θέλω. Rom. 3. λέγομαι Χριστιανός. ib. καὶ λέγεσθαι δύναμις. ib. ἔσωθέν μοι λέγον. 7. φανερώσει, ὅτι ἀληθῶς λέγω. 8. αἰσχύνομαι ἐξ αὐτῶν λέγεσθαι. 9. ὡς προειδότα . . . λέγειν ταῦτα. Philad. 7. ἐκήρυσσεν, λέγων τάδε. ib. ἤκουσά τινων λεγόντων. 8. λέγοντός μου αὐτοῖς, ὅτι γέγραπται. ib. ὥσπερ ἄπιστοί τινες λέγουσιν. Smyrn. 2. Ὁ δὲ τοῦτο μὴ λέγων. 5. τὰς λεγομένας χήρας. 13. Πᾶς ὁ λέγων . . . παρὰ τὰ διατεταγμένα. Fragm. ix. καὶ λέγη μήτε ἀνώστατον. Polyc. Phil. 7. Τὸν σταυρωθέντα λέγεις. Mart. Ign. 2. τὸν ἐν ἑαυτῷ λέγονται περιφέρειν. ib. Καὶ ταῦτα οὕτως ἔλεγον. 4. καὶ λέγουσι καταπαύειν τὸν δῆμον. 6. ἡ λεγομένη . . . τρισκαίδεκάτη. ib. λέγοντος τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ κατοικτεῖραι. Mart. Polyc. 3. ἔπειθον παρακαθεζόμενοι, καὶ λέγοντες. 8. ἔπειθον ἀρνεῖσθαι, λέγων. 9. ὡς ἔθος αὐτοῖς λέγειν. ib. λέγοντος, Ὁμοσον. ib. et 10. ὡς σὺ λέγεις. 10. ἄλλα πλείονα λέγων. 12. παραχθέντος ὑπὸ τῶν λεγομένων πρὸς αὐτόν. ib. Τούτου λεχθέντος ὑπὸ τοῦ κηρύκος. ib. Ταῦτα λέγοντες, ἐπεβῶν. ib. θᾶτον τοῦ λεχθῆναι. 13.

Λείπειν. πολλὰ γὰρ ἡμῖν λείπει, ἵνα Θεοῦ μὴ λειπώμεθα. Ign. Trall. 5. ὅπως μηδενὸς λείπη. Polyc. 2. νομίσαντος ἔτι λείπειν αὐτῷ πρὸς πᾶσαν ὑποταγὴν. Mart. Ign. 2.

Λειποτακτεῖν. μὴ λειποτακτεῖν ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ θελήματος αὐτοῦ. Clem. I 21.

Λειτουργεῖν. Ἀτενίσωμεν εἰς τοὺς τε-

- λείως λειτουργήσαντας. Clem. I 9. οἱ λειτουργοῦντες τῷ θυσιαστηρίῳ τοῦ Θεοῦ. 32. τῷ θελήματι αὐτοῦ λειτουργοῦσιν παρσετώτες. 34. εἰς τὸ ἱερατεύειν καὶ λειτουργεῖν αὐτῷ. 43. λειτουργήσαντας ἀμέπτως τῷ ποιμνίῳ τοῦ Χριστοῦ. 44.
- Λειτουργία. Νῶε...διὰ τῆς λειτουργίας αὐτοῦ. Clem. I 9. Ἀνέμων σταθμοὶ...τὴν λειτουργίαν αὐτῶν ἀπροσκόπως ἐπιτελοῦσιν. 20. τὰς τε προσφορὰς καὶ λειτουργίας ἐπιτελεῖσθαι. 40. Τῷ γὰρ ἀρχιερεὶ ἴδιαι λειτουργίαι. ib. τὸν ὀρισμένον τῆς λειτουργίας αὐτοῦ κανόνα. 41. διαδέξωνται ἕτεροι δεδοκιμασμένοι ἄνδρες τὴν λειτουργίαν αὐτῶν. 44. οὐ δικαίως νομίζομεν ἀποβαλέσθαι τῆς λειτουργίας. ib. ἐκ τῆς ἀμέπτως αὐτοῖς τιμημένης λειτουργίας. ib.
- Λειτουργός. Οἱ λειτουργοὶ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ. Clem. I 8. τῶν προειρημένων λειτουργῶν. 41.
- Λεῖψανον. ἐπαχθὴς διὰ τῆς συλλογῆς τοῦ λεψάνου. Mart. Ign. 6. τῶν ἀγίων αὐτοῦ λεψάνων. ib. ὡς μηδὲ τὸ λείψανον αὐτοῦ ὑφ' ἡμῶν ληφθῆναι. Mart. Polyc. 17.
- Λεοπάρδος. δεδεμένος δέκα λεοπάρδος. Ign. Rom. 5.
- Λευίτης. Ἐξ αὐτῶν γὰρ ἱερεῖς καὶ λευῖται. Clem. I 32. λευῖταις ἴδιαι διακονία ἐπίκεινται. 40.
- Λέων. εἰς λάκκον λέόντων; Clem. I 45. ἵνα ἐπαφῇ τῷ Πολυκάρπῳ λέοντα. Mart. Polyc. 12.
- Λήγειν. μελλούσης λήγειν τῆς ἀκαθάρτου φιλοτιμίας. Mart. Ign. 5.
- Ληστής. ὡς ἐπὶ ληστὴν τρέχοντες. Mart. Polyc. 7.
- Λίαν αἰσχρά. Clem. I 47. λίαν ἐκκέχυμαι ἀγαπῶν ὑμᾶς. Ign. Philad. 5. ὃν ἀγαπητὸν λίαν ἔχετε. Polyc. 7.
- Λίβανος. σηκὸν ἐάντῳ ποιεὶ ἐκ λιβάνου. Clem. I 25.
- Λιβανωτός. ὡς λιβανωτοῦ πνέοντος. Mart. Polyc. 15.
- Λιθάσειν. Πάϊλος...λιθασθεῖς. Clem. I 5. ἐλιθάσθησαν ὑπὸ παρανόμων. 45.
- Λίθος. προσκυνοῦντες λίθους καὶ ξύλα. Clem. II 1. ὡς ὄντες λίθοι ναοῦ Πατρὸς. Ign. Eph. 9. τιμώτερα λίθων πολυτελῶν. Mart. Polyc. 18.
- Λιμὴν. ὅτι λιμένος ἤδη ἐτύγχανεν τῇ προσευχῇ ὑμῶν. Ign. Smyrn. 11. ὡς χειμαζόμενος λιμένα. Polyc. 2. τοὺς λιμένας Ῥωμαίων. Mart. Ign. 5.
- Λινοκαλάμη. ἔκρυσεν εἰς τὸ ὑπερφῶν ὑπὸ τὴν λινοκαλάμην. Clem. I 12.
- Λίνον. ἐν λίνῳ κατετέθη. Mart. Ign. 6.
- Λιπαρός. εἰρήνη βαθεῖα καὶ λιπαρά. Clem. I 2.
- Λιτανεύειν. Λιτανεύσατε τὸν Χριστὸν ὑπὲρ ἐμοῦ. Ign. Rom. 4.
- Λογίζεσθαι. συνήσιν ὡς οὔτε ἂ λογίζονται τινας εἶναι τερπνά. Clem. Fragm. iv. ὃν λογίζομαι καὶ τοὺς ἀθέους ἐντρέπεσθαι. Ign. Trall. 3.
- Λόγιον. τοὺς τε καταδεξαμένους τὰ λόγια αὐτοῦ. Clem. I 19. ἐγκεκύφατε εἰς τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ. 53. ὅς ἂν μεθοδεύῃ τὰ λόγια τοῦ Κυρίου. Polyc. Phil. 7.
- Λογισμός. λέληθεν αὐτὸν οὐδὲν, οὔτε λογισμῶν. Polyc. Phil. 4.
- Λόγος. προσέχοντες τοὺς λόγους αὐτοῦ. Clem. I 2. μεμνημένοι τῶν λόγων τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ. 13; ὑπηκόους τοῖς ἀγιοπρέπεσι λόγοις. ib. φησὶν γὰρ ὁ ἅγιος λόγος. ib. ἐν ἀλαζονείᾳ τοῦ λόγου αὐτῶν. 21. Ἐν λόγῳ τῆς μεγαλωσύνης αὐτοῦ. 27. ἐν λόγῳ δύναται αὐτὰ καταστρέψαι. ib. ἔργοις δικαιοῦμενοι καὶ μὴ λόγοις. 30. μὴ ἐν λόγοις, ἀλλ' ἐν ἔργοις ἀγαθοῖς. 38. πιστωθέντες ἐν τῷ λόγῳ τοῦ Θεοῦ. 42. Μνήσθητε τῶν λόγων Ἰησοῦ. 46. σοφὸς ἐν διακρίσει λόγων. 48. Οὕτως γὰρ φησιν ὁ ἅγιος λόγος. 56. Λέγει γὰρ καὶ ὁ προφητικὸς λόγος. Π 11. φρόνησιν ἔχομεν καὶ λόγον. Fragm. ix. Ὁ λόγον Ἰησοῦ κεκτημένος. Ign. Eph. 15. οὐ πρὸς σάρκα ὁ λόγος. Magn. 3. ὅς ἐστὶν αὐτοῦ λόγος αἰδῖος. 8. ἐν

- λόγῳ Θεοῦ ὑπηρετεῖ μοι. Philad. 11. εἰς λόγον τιμῆς. ib. εἰς λόγον Θεοῦ. Smyrn. 10. ἐν ἀμόμφ πνεύματι καὶ λόγῳ Θεοῦ. Smyrn. Inscr. οἱ ἐπηκολούθησάν μοι εἰς λόγον Θεοῦ. 10. τούτου τοῦ λόγου τὸ φορτικόν. Fragm. 1. τὸν περὶ ἀληθείας λόγον. Polyc. Phil. 3. τὸν ἐξ ἀρχῆς ἡμῖν παραδοθέντα λόγον. 7. πειθαρχεῖν τῷ λόγῳ τῆς δικαιοσύνης. 9. τὸν τοῦ Χριστιανισμοῦ λόγον. Mart. Polyc. 10. Σὲ μὲν καὶ λόγου ἤξιωσα. ib. τῷ κατὰ τὸ εὐαγγέλιον λόγῳ Ἰησοῦ Χριστοῦ. 22.
- Λοιδορεῖν. λοιδόρησον τὸν Χριστόν. Mart. Polyc. 9.
- Λοιμός. τοὺς λοιμοτέρους ἐν πραότητι ὑποτάσσει. Ign. Polyc. 2.
- Λοιμικός. λοιμικοὺ τινὸς ἐνστάτος καιροῦ. Clem. I 55.
- Λοιπόν. Ἔσχατοι καιροί' λοιπὸν αἰσχυρθώμεν. Ign. Eph. 11. Εὐλογὸν ἔστιν λοιπὸν ἀνανήψαι. Smyrn. 9. Λοιπὸν προσαχθέντα αὐτόν. Mart. Polyc. 9.
- Λοιπός. καὶ τῶν λοιπῶν ἀρωμάτων. Clem. I 25. οἱ λοιποὶ προφήται. 43. Τὰ δὲ λοιπὰ πάντα ἄστρα. Ign. Eph. 19. Καὶ αἱ λοιπαὶ δὲ ἐκκλησίαι. Magn. 15. καὶ τοῖς λοιποῖς ἀποστόλοις. Polyc. Phil. 9. εἰς τὸ ἀναγγεῖλαι τοῖς λοιποῖς τὰ γενόμενα. Mart. Polyc. 15.
- Λύειν. λύσεις ἃ δεῖ λυθῆναι. Clem. Fragm. x. λυετα ὁ ὄλεθρος αὐτοῦ. Ign. Eph. 13. ὅθεν ἐλύετο πᾶσα μαγεία. 19. πρὸς ἕνα τῶν λελυμένων ὑμῶν οὐκ εἰμί. Magn. 12. οὐ περὶ δεδεμένου ἢ λελυμένου. Smyrn. 6. ὃς λύσει ἀφ' ὑμῶν πάντα δεσμόν. Philad. 8. λύσας τὴν ζώνην αὐτοῦ. Mart. Polyc. 13.
- Λύκος. πολλοὶ γὰρ λύκοι ἀξιόπιστοι. Ign. Philad. 2. λύκος σοι φαινέσθω. Fragm. ix.
- Λύπη. Τὸ σχίσμα ὑμῶν . . . ἔβαλεν . . . τοὺς πάντας ἡμᾶς εἰς λύπην. Clem. I 46.
- Λυπηρός. τῶν λυπηρῶν καὶ φευκτῶν πάντων ὑπόθεσις. Clem. Fragm. iv.
- Λυσσᾶν. εἰσὶν γὰρ κύνες λυσσῶντες. Ign. Eph. 7.
- Λυτρώειν. ὅπως ἐτέρους λυτρώσονται. Clem. I 55. λυτρωθείσαν ἐν τῇ χάριτι τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ign. Philad. 11.
- Λύτρωσις. διὰ τοῦ αἵματος τοῦ Κυρίου λύτρωσις ἔσται. Clem. I 12.
- Λύχνος. λύχνου δίκην θεϊκοῦ. Mart. Ign. 1.
- Λωφᾶν. λωφῆσαντος πρὸς ὀλίγον τοῦ διωγμοῦ. Mart. Ign. 1.
- Μαγεία. ἐλύετο πᾶσα μαγεία. Ign. Eph. 19.
- Μαζός. τοὺς πρὸς ζωῆς ἀνθρώποις μαζούς. Clem. I 20.
- Μαθητεία. οὐ αὐτὸ τὸ κατάστημα μεγάλης μαθητείας. Ign. Trall. 3.
- Μαθητεύειν. ἀρχὴν ἔχω τοῦ μαθητεύεσθαι. Ign. Eph. 3. κἂν ἐκ τῶν ἔργων ὑμῖν μαθητευθῆναι. 10. ἃ μαθητεύοντες ἐντέλλεσθε. Rom. 3. Ἐν δὲ τοῖς ἀδικήμασιν αὐτῶν μάλλον μαθητεύομαι. 5.
- Μαθητής. ἵνα . . . ἐπιτυχεῖν δυνηθῶ μαθητῆς εἶναι. Ign. Eph. 1. ἵνα εὐρεθῶμεν μαθηταὶ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Magn. 9. οὐ καὶ οἱ προφῆται μαθηταὶ ὄντες. ib. μαθηταὶ αὐτοῦ γενόμενοι, μάθωμεν κατὰ Χριστιανισμόν ζῆν. 10. ἤδη καὶ μαθητῆς εἰμι. Trall. 5. Τότε ἔσομαι μαθητῆς ἀληθῶς τοῦ Χριστοῦ. Rom. 4. νῦν ἄρχομαι μαθητῆς εἶναι. 5. Καλοὺς μαθητὰς ἐὰν φιλήσ. Polyc. 2. ὁ τοῦ ἀποστόλου Ἰωάννου μαθητῆς. Mart. Ign. 1. τῆς τελείας τοῦ μαθητοῦ τάξεως. ib. ἐγεγόνεισαν γὰρ πάλαι μαθηταί. 3. ὡς μαθητὰς καὶ μιμητὰς τοῦ Κυρίου. Mart. Polyc. 17. Εἰρηναίου μαθητοῦ τοῦ Πολυκάρπου. 22.
- Μαίων καλανθῶν. Mart. Polyc. 21.
- Μακαρίζειν. τὴν τελείαν καὶ ἀσφαλῆ γνώσιν οὐκ ἐμακάρισεν; Clem. I 11. πόσῳ μᾶλλον ὑμᾶς μακαρίζω. Ign. Eph. 5. μακαρίζει μοῦ ἡ ψυχὴ τὴν εἰς Θεὸν αὐτοῦ γνώμην. Philad. 1. μακαρίσας τὴν . . . τῶν ἀδελφῶν ἀγάπην. Mart. Ign. 5. μακαρίσαντες τὸν ἅγιον. 7.

Μακάριος. Ὡς μακάρια καὶ θαυμαστὰ τὰ δῶρα τοῦ Θεοῦ. Clem. I 35. εὐπρόσδεκτοὶ τε καὶ μακάριοι. 40. ὁ μακάριος πιστὸς θεράπων. . . Μωϋσῆς. 43. Μακάριοι οἱ προσδοιπορήσαντες. 44. τὴν ἐπιστολὴν τοῦ μακαρίου Παύλου. 47. ἐν ἧ μακάριοι πάντες οἱ εἰσελθόντες. 48. Μακάριοί ἐσμεν . . . εἰ τὰ προστάγματα τοῦ Θεοῦ ἐποιούμεν. 50. Ἰουδίθ ἡ μακάρια. 55. Μακάριος ὁ κεκλεισμένους ὀφθαλμοὺς ἀνοίξας. Fragn. viii. Μακάριος ἀνὴρ ὁ γυνώσκων τὴν τοῦ Πατρὸς δόξιν. ib. Μακάριος ὁ γινώσκων καὶ λαβών. ib. Μακάριος ἐν Ἰησοῦ Χριστῷ ὅς καταξιωθήσεται. Ign. Philad. 10. τοῦ μακαρίου καὶ ἐνδόξου Παύλου. Polyc. Phil. 3. οὐ μόνον ἐν τοῖς μακαρίοις Ἰγνατίῳ κ. τ. λ. 9. ἐωρῶμεν τὸν μακάριον Ἰγνάτιον. Mart. Ign. 7. τὸν μακάριον Πολύκαρπον. Mart. Polyc. 1. Μακάριοι μὲν οὖν . . . τὰ μαρτύρια. 2. Τοιαῦτα τὰ κατὰ τὸν μακάριον Π. 19. Μαρτυρεῖ δὲ ὁ μακάριος Π. 21. καθὼς ἐμαρτύρησεν ὁ μακάριος Π. 22. φανερώσαντός μοι τοῦ μ. Π. ib. Μακαρισμός. Οὗτος ὁ μακαρισμὸς ἐγένετο ἐπὶ τοὺς ἐκλελεγμένους. Clem. I 50. Μακράν. ξένα καὶ μακράν ἐστι τῶν ἀπεχθῶν. Clem. Fragn. iv. μακράν ἐστι πάσης ἁμαρτίας. Polyc. Phil. 3. μακράν οὖσας πάσης διαβολῆς. 4. μακράν ὄντες πάσης φιλαργυρίας. 6. ἀγρίδιον οὐ μακράν ἀπέχου. Mart. Polyc. 5. Μακροθυμείν. ἀγάπη . . . πάντα μακροθυμεῖ. Clem. I 49. Μακροθυμήσατε οὖν μετ' ἀλλήλων ἐν πραύτητι. Ign. Polyc. 6. Μακροθυμία. διδάσκων ἐπιείκειαν καὶ μακροθυμίαν. Clem. I 13. δόξη πάση ψυχῇ . . . μακροθυμίαν. 58. ὑπαλειφθῆναι . . . μακροθυμία. Ign. Eph. 3. φοβηθῶμεν τὴν μακροθυμίαν τοῦ Θεοῦ. II. Μακρόθυμος. τὸ μακρόθυμον αὐτοῦ βούλημα. Clem. I 19. Μαλακός. οὔτε πόρνοι, οὔτε μαλακοί.

Polyc. Phil. 5. Μάλιστα μεμνημένοι τῶν λόγων. Clem. I 13. Μάλιστα ἤδει. 43. μάλιστα ἐὰν ὁ Κύριός μοι ἀποκαλύψῃ. Ign. Eph. 20. μάλιστα ἐὰν ἐν ἡμῶν σὺν τῷ ἐπισκόπῳ. Philad. Inscr. μάλιστα δὲ ἔνεκεν Θεοῦ. Polyc. 3. μάλιστα μὲν κοινῇ πᾶσαν ἐκκλησίαν. Mart. Ign. 3. μάλιστα Ἰουδαίων προθύμως. Mart. Polyc. 13. Μᾶλλον. ὑποτασσόμενοι μᾶλλον. Clem. I 2. ἰπηκόους ἡμᾶς μᾶλλον γενέσθαι τῷ Θεῷ. 14. μᾶλλον δὲ κινδυνον ὑπόισμεν. ib. Μᾶλλον ἀνθρώποις ἄφροσι. 21. πολλῶ μᾶλλον αὐτὸς οὐ ψεύσεται. 27. μᾶλλον ὑποκείμεθα κινδύνῳ. 41. τοσοῦτῳ γὰρ μᾶλλον ταπεινοφρονεῖν. 48. μᾶλλον μείζον. ib. ἐαυτοὺς θέλουσιν μᾶλλον αἰκίας περιπίπτειν. 51. μᾶλλον δὲ ἐαυτῶν κατὰ γυνωσιν. ib. οὐ δεῖ ἡμᾶς φοβεῖσθαι τοὺς ἀνθρώπους μᾶλλον. II 4. διώξωμεν μᾶλλον τὴν ἀρετὴν. 10. προηρημένοι μᾶλλον τὴν ἐνθάδε ἀπόλαυσιν. ib. πλοῦτος . . . μᾶλλον πενίας ἔθλιψε. Fragn. iv. ἐν Πατρὶ ὧν, μᾶλλον φαίνεται. Ign. Rom. 3. Μᾶλλον κολακεύσατε τὰ θηρία. 4. μᾶλλον μαθητεύομαι. 5. μᾶλλον μοι ἀποθανεῖν. 6. μᾶλλον ἐμοῦ γίνεσθε. 7. τούτοις δὲ μᾶλλον πείσθητε. ib. ἐν ᾧ δεδεμένος φοβοῦμαι μᾶλλον. Philad. 5. ἀρνούται, μᾶλλον δὲ ἠρῆθησαν Smyrn. 5. συνήγοροι τοῦ θανάτου μᾶλλον ἢ τῆς ἀληθείας. ib. μᾶλλον ἐπεσκοπημένῳ. Polyc. Inscr. μᾶλλον τοὺς λοιμότερους. 2. μᾶλλον δὲ περὶ τούτων ὁμιλίαν ποιῶ. 5. μᾶλλον δὲ ὅτι παρεστὸς ὁ Κύριος. Mart. Polyc. 2. Μανθάνειν. μαθῆτωσαν τί ταπεινοφροσύνη παρὰ Θεῷ ἰσχύει. Clem. I 21. μάθετε ὑποτάσσεσθαι. 57. μῦθωμεν κατὰ Χριστιανισμόν ζῆν. Ign. Magn. 10. Νῦν μανθάνω δεδεμένος. Rom. 4. Βούλεσθε μαθεῖν οὐάτις ἐφθέγγαστο. Fragn. i. εἰ δὲ μαθεῖν θέλεις τὸν τοῦ Χριστιανισμοῦ λόγον. Mart. Polyc. 10. Μαθόντες οὖν ταῦτα. 20.

- Μαργαρίτης. τοὺς πνευματικοὺς μαρ-
γαρίτας. Ign. Eph. 11.
- Μαρτυρεῖν. οὕτω μαρτυρήσας ἐπο-
ρεύθη. Clem. I 5. μαρτυρήσας
ἐπὶ τῶν ἡγουμένων. ib. πρὸς τού-
τοις καὶ τοὺς μεμαρτυρημένους. 17.
Ἐμαρτυρήθη μεγάλως Ἀβραάμ. ib.
τῷ μεμαρτυρημένῳ Δαβίδ, 18. τοι-
ούτων οὕτως μεμαρτυρημένων. 19.
ὁ ταπεινοφρονῶν μὴ ἐαυτῷ μαρτυ-
ρεῖτω. 38. ἐάτω ὑφ' ἑτέρου ἐαυτὸν
μαρτυρεῖσθαι. ib. μεμαρτυρημένους
τε πολλοῖς χρόνοις ὑπὸ πάντων. 44.
προσεκλήθητε γὰρ Ἀποστόλοις με-
μαρτυρημένοις. 47. Παύλου... τοῦ
μεμαρτυρημένου. Ign. Eph. 12.
ὑπὸ Ἰησοῦ Χριστοῦ μεμαρτυρημέ-
νοι. Philad. 5. Φίλωνος... ἀνδρὸς
μεμαρτυρημένου. 11. οἱ καὶ μαρ-
τυροῦσιν ὑμῖν. ib. τὰ κατὰ τοὺς
μαρτυρήσαντας. Mart. Polyc. 1.
δωδέκατος ἐν Σμύρῃ μαρτυρήσας.
19. Μαρτυρεῖ δὲ ὁ μακάριος Π. 21.
καθὼς ἐμαρτύρησεν ὁ μ. Π. 22.
- Μαρτυρία. Ἡ μαρτυρία τῆς ἀγαθῆς
πράξεως. Clem. I 30. ἐπισφραγί-
σας τῇ μαρτυρίᾳ. Mart. Polyc. 1.
πρὸ τῆς μαρτυρίας ἐκεκόσμητο. 13.
τό τε μέγεθος αὐτοῦ τῆς μαρτυ-
ρίας. 17.
- Μαρτύριον. τὴν σκηρὴν τοῦ μαρτυρίου.
Clem. I 43, bis. διὰ τοῦ μαρτυ-
ρίου ἐπιτυχὴν δυναθῶ μαθητῆς εἶναι.
Ign. Eph. 1. ἵνα μὴ εἰς μαρτύριον
ᾶ. Trall. 12. ἵνα μὴ εἰς μαρτύριον
αὐτὸ κτήσωνται. Philad. 6. μαρ-
τυρίου ἡζήωτο; Fragm. i. Οὐδὲ
μαρτυρίου αἶμα. ii. τὸ μαρτύριον
τοῦ σταυροῦ. Polyc. Phil. 7. τὴν
διὰ μαρτυρίου γινομένην ὁμολογίαν.
Mart. Ign. 1. θύρας τοῦ μαρτυ-
ρίου. 4. κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ μαρ-
τυρίου. 7. τὸ κατὰ τὸ εὐαγγέλιον
μαρτύριον. Mart. Polyc. 1. γεν-
ναῖα τὰ μαρτύρια πάντα. 2. τὴν
τοῦ μαρτυρίου αὐτοῦ ἡμέραν γενέ-
θλιον. 18. οὗ τὸ μαρτύριον πάντες
ἐπιθυμοῦσιν μιμεῖσθαι. 19.
- Μάρτυς. μάρτυς δέ μοι ἐν ᾧ δέδεμαι.
Ign. Philad. 7. ὁ ἅγιος μάρτυς.
Mart. Ign. 2. τὰ κατὰ τὸν ἅγιον
μάρτυρα. 6. τοῦ ἁγίου μάρτυρος
Ἰγνατίου. ib. ὑπὸ τῆς ἐν τῷ μάρ-
τυρι χάριτος. ib. τῷ... γενναίῳ
μάρτυρι Χριστοῦ. 7. τῆς σαρκὸς
ἀπεδήμου οἱ μάρτυρες τοῦ Χριστοῦ.
Mart. Polyc. 2. ἐν ἀριθμῷ τῶν
μαρτύρων σου. 14. τὸ σῶμα τοῦ
μάρτυρος. 15. ὁ θανασιώτατος
μάρτυς Π. 16. τοὺς δὲ μάρτυρας...
ἀγαπῶμεν. 17. μάρτυς ἔξοχος. 19.
Μαστιγοῦν. μαστιγοθεῖς αἵρεται.
Clem. II 7. οἱ γὰρ λέγοντές μοι
μαστιγοῦσίν με. Ign. Trall. 4.
- Μάστιξι. ἔκρινεν ὁ Θεὸς... διὰ τῶν
μαστιγῶν καὶ τῶν αἰκιμάτων.
Clem. I 17. οἱ μάστιξι μὲν κα-
ταξανθέντες. Mart. Polyc. 2.
- Ματαιολογία. ἀπολιπόντες τὴν κενὴν
ματαιολογίαν. Polyc. Phil. 2.
- Ματαιοπονία. ἀπολιπόντες τὴν μαται-
οπονίαν. Clem. I 9.
- Μάταιος. τὰς κενὰς καὶ ματαίας φρον-
τίδας. Clem. I 7. μηδὲν ἐπιθυ-
μεῖν κοσμικὸν ἢ μάταιον. Ign.
Rom. 4. πλείονα δύναται τῶν
μάταια λαλούντων. Philad. 1.
- Ματαιότης. ἀπολείποντες τὴν ματαιό-
τητα τῶν πολλῶν. Polyc. Phil. 7.
- Μάχαιρα. πρὸς πῦρ, πρὸς μάχαιραν.
Ign. Smyrn. 4. ἐγγὺς μαχαίρας. ib.
- Μεγαλείος. τὸ μεγαλεῖον τῆς ἐπαγγελ-
σίας αὐτοῦ. Clem. I 26. τὰ με-
γαλεία τῶν ὑπ' αὐτοῦ δεδομένων
δωρεῶν. 32. τὸ μεγαλεῖον τῆς καλ-
λονῆς αὐτοῦ. 49.
- Μεγαλειότης. ἡ μεγαλειότης τῆς προ-
νοίας τοῦ Δεσπότη. Clem. I 24.
ἐν μεγαλειότητι Πατρὸς ὑψίστου.
Ign. Rom. Inscr.
- Μεγαλοπρεπής. τὸ μεγαλοπρεπὲς τῆς
φιλοξενίας ὑμῶν. Clem. I 1. τῇ
μεγαλοπρεπεί καὶ ἐνδόξῳ βουλήσει
αὐτοῦ. 9. τῇ μεγαλοπρεπεί δόξῃ
αὐτοῦ. ib. ταῖς μεγαλοπρεπέσι...
δωρεαῖς τῆς εἰρήνης. 19. τὴν μεγα-
λοπρεπῆ καὶ ἔνδοξον θρησκείαν τοῦ
ὑψίστου. 45. τὸ μεγαλοπρεπὲς
καὶ ἅγιον ὄνομα αὐτοῦ. 58.
- Μεγαλορρημονεῖν. δοξασθεῖς μεγάλως
οὐκ ἐμεγαλορρημόνησεν. Clem. I 17.
- Μεγαλορρημοσύνη. πρὸς τὰς μεγαλορ-

- ρημοσύνας αὐτῶν ἡμεῖς ταπεινόφρονες. Ign. Eph. 10.
- Μεγαλοσύνη. Mart. Polyc. 21.
- Μεγαλύνειν. Πάντες οὖν ἐδοξάσθησαν καὶ ἐμεγαλύνθησαν. Clem. I 32.
- Μεγάλως. ὄνομα ἡμῶν μεγάλως βλασφημηθῆναι. Clem. I 1. Ἐμαρτυρήθη μεγάλως Ἀβραάμ. 17. δοξασθεὶς μεγάλως. ib. Συνεχάρην ἡμῖν μεγάλως. Polyc. Phil. 1.
- Μεγαλωσύνη. Τὸ σκήπτρον τῆς μεγαλωσύνης τοῦ Θεοῦ. Clem. I 16. φ̄ . . . ἡ μεγαλωσύνη εἰς τοὺς αἰῶνας. 20. Ἐν λόγῳ τῆς μεγαλωσύνης αὐτοῦ. 27. ἀπαύγασμα τῆς μεγαλωσύνης. 36. δι' οὗ αὐτῷ δόξα καὶ μεγαλωσύνη. 58. δι' οὗ αὐτῷ δόξα, . . . καὶ μεγαλωσύνη. 59. Cf. Mart. Polyc. 20, et 21.
- Μέγας. οἱ μέγιστοι . . . στύλοι. Clem. I 5. ὑπομονῆς . . . μέγιστος ὑπογραμμός. ib. πόλεις μεγάλας . . . ἔθνη μεγάλα ἐξεργίζωσεν. 6. κινδυνον ὑπόισομεν μέγαν. 14. μεγάλων καὶ ἐνδόξων μετεκληφότες πράξεων. 19. ὁ μέγας δημιουργός. 20. πῶς ὁ φόβος αὐτοῦ καλὸς καὶ μέγας. 21. Μέγα καὶ θαυμαστὸν οὖν νομίζομεν; 26. Cf. II 2, 5. μεγάλων καὶ ἐνδόξων ἐπαγγελιῶν. 34. μείζων ἐστὶν ἀγγέλων. 36. Οἱ μεγάλοι δίχα τῶν μικρῶν. 37. ὅσα δοκεῖ μᾶλλον μείζων. 48. πῶς μέγα . . . ἡ ἀγάπη. 50. Ὁ μεγάλη ἀγάπη. 53. μέγα κλέος ἐν Κυρίῳ περιποιήσεται. 54. ὁ μέγας ἀποστολος Κλήμης. Fragn. x. μεγάλη μαθητεία. Ign. Trall. 3. ὅτι ἐβάρησά τινα ἐν μικρῷ ἢ ἐν μεγάλῳ. Philad. 6. ἐλάλουν μεγάλη φωνῇ. 7. Cf. Polyc. Mart. 12. Μεγάλου ἐστὶν ἀληθοῦ. Polyc. 3. μεγάλα ὠφληθῆναι. Polyc. Phil. 13. τὴν μεγάλην Ῥώμην. Mart. Ign. 2. Conf. 5. μικρῶν τε καὶ μεγάλων. Mart. Polyc. 8. Σαββάτου μεγάλου. ib. θύρβος ἦν μέγας. 9. ἐκ μεγάλου ποιμνίου. 14. Μεγάλης δὲ ἐκλαμψάσης φλογός, θαῦμα μέγα. 15.
- Μέγεθος. εὐλογημένη ἐν μεγέθει Θεοῦ. Ign. Eph. Inscr. μεγέθους ἐστὶν ὁ Χριστιανισμός. Rom. 3. ἀπέλαβον τὸ ἴδιον μέγεθος. Smyrn. 11. τό τε μέγεθος τῆς μαρτυρίας. Mart. Polyc. 17.
- Μέθη. φεύγοντες . . . μέθας τε καὶ νεωτερισμούς. Clem. I 30.
- Μεθιστάναι. οὐ γὰρ εὐλαβοῦνται μή τις αὐτοὺς μεταστήσῃ. Clem. I 44.
- Μεθοδεύειν. ὡς ἂν μεθοδεύῃ τὰ λόγια τοῦ Κυρίου. Polyc. Phil. 7.
- Μειοῦν. τῆς περιβοήτου φιλαδελφίας ἡμῶν ἐμείωσαν. Clem. I 47.
- Μέλιν. Περὶ ἀγάπης οὐ μελεῖ αὐτοῖς. Ign. Smyrn. 6.
- Μελετᾶν. διὰ τὸ μελετᾶσθαι θανάτου κατάλυσιν. Ign. Eph. 19. ἀνεπίληπτον μελετᾶν καὶ ἀσκεῖσθαι βίον. Fragn. vii.
- Μέλλειν. τὴν μέλλουσαν ἀνάστασιν ἔσσεσθαι. Clem. I 24. ἀπὸ τῶν μελλόντων κριμάτων. 28. Ἰσαὰκ . . . γινώσκων τὸ μέλλον. 31. εὐαγγελιζόμενοι τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ μέλλειν ἔρχεσθαι. 42. διακόνοὺς τῶν μελλόντων πιστεύειν. ib. τοῦτο μέλλειν ἔσσεσθαι; 43. τὸ δωδεκάφυλον τοῦ Ἰσραὴλ μέλλον ἀπολέσθαι. 55. ἀνάπασις τῆς μελλούσης βασιλείας. II 5. Ἔστιν δὲ οὗτος ὁ αἰὼν καὶ ὁ μέλλων δύο ἐχθροί. 6. ἢ τὴν μέλλουσαν ἐπαγγελίαν. 10. οἷαν τρυφήν ἔχει ἡ μέλλουσα ἐπαγγελία. ib. *Ἡ γὰρ τὴν μέλλουσαν ὀργὴν φοβηθῶμεν. Ign. Eph. 11. βιβλιδίῳ, ὁ μέλλω γράφειν. 20. ἕκαστος εἰς τὸν ἴδιον τόπον μέλλει χωρεῖν. Magn. 5. τὸν μέλλοντα καταξιοῦσθαι τοῦ . . . πορεύεσθαι. Polyc. 8. ἀποληψόμεθα καὶ τὸν μέλλοντα (αἰῶνα). Polyc. Phil. 5. ὡς οὐρανοῦ μέλλων ἐπιλαμβάνεσθαι. Mart. Ign. 4. τῷ ἀφ' ἡμῶν μέλλοντι χωρισμῷ τοῦ δικαίου γίνεσθαι. 5. μελλούσης ληγεῖν τῆς ἀκαθάρτου φιλοτιμίας. ib. μελλουσῶν καταπαύειν τῶν φιλοτιμιῶν. 6. Οὐ μέλλω ποιεῖν. Mart. Polyc. 8. τὸ τῆς μελλούσης κρίσεως . . . πῦρ. 11. Μελλόντων δὲ αὐτῶν καὶ προσηλοῦν. 13. καὶ εἰς τοὺς μέλλοντας αἰῶνας. 14. μελ-

- λότων ἡμῶν ἐκ τοῦ πυρὸς λαμβάνειν. 17. τῶν μελλόντων ἄσκησιν τε καὶ ἐτοιμασίαν. 18.
- Μέλος. τὰ δὲ ἐλάχιστα μέλη τοῦ σώματος. Clem. I 37. διασπῶμεν τὰ μέλη τοῦ Χριστοῦ. 46. ὅτι μέλη ἐσμὲν ἀλλήλων; ib. μέλη ὄντας τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ. Ign. Eph. 4. προσκαλεῖται ὑμᾶς, ὄντας μέλη αὐτοῦ. Trall. 11. χωρὶς γεννηθῆναι ἄνευ μελῶν. ib. συγκοπή μελῶν. Rom. 5.
- Μένειν. ἐν πάσῃ ἀγνείᾳ . . . μένητε. Ign. Eph. 10. Εἴ τις δύναται ἐν ἀγνείᾳ μένειν, . . . ἐν ἀκαυχῆσι μενέτω. Polyc. 5. Τὸ βάπτισμα ὑμῶν μενέτω ὡς ὄπλα. 6. ἐβούλετο κατὰ πόλιν μένειν. Mart. Polyc. 5.
- Μερίζειν. ὁ διυθίζεται ὑμᾶς μερίσαι. Ign. Magn. 6.
- Μερίς. Ἄγιου οὖν μερίς ὑπάρχοντες. Clem. I 30.
- Μερισμός. φεύγετε τὸν μερισμόν. Ign. Philad. 2. Οὐχ ὅτι παρ' ὑμῖν μερισμόν εἶδρον. 3. ὡς προειδῶτα τὸν μερισμόν τιῶν. 7. τοὺς μερισμοὺς φεύγετε. ib. Οὐ δὲ μερισμός ἐστίν καὶ ὀργή. 8. Τοὺς δὲ μερισμοὺς φεύγετε, ὡς ἀρχὴν κακῶν. Smyrn. 8.
- Μέρος. ἐκλογῆς μέρος. Clem. I 29. μετ' αὐτῶν μοι τὸ μέρος γένοιτο σχεῖν ἐν Θεῷ. Ign. Polyc. 6. εἴ πως μέρος χαρίσματος λάβωσι πνευματικοῦ. Mart. Ign. 3. μέρος ἐν ἀριθμῷ τῶν μαργύρων σου. Mart. Polyc. 14.
- Μέσος. ἐν μέσῳ τῷ σταδίῳ. Mart. Polyc. 12. Καὶ ἦν μέσον. 15. ἐν μέσῳ τοῦ πυρὸς. 18.
- Μεστός. μεστόι τε ὁσίας βουλῆς. Clem. I 2.
- Μεταβαίνειν. μετέβη εἰς ἕτερον ἀγρίδιον. Mart. Polyc. 6.
- Μεταβάλλειν. μεταβάλεσθε εἰς νέαν ζύμην. Ign. Magn. 10.
- Μεταγαγεῖν. ἐνίους μεταγάγετε καλῶς πολιτευομένου. Clem. I 44.
- Μεταγράφειν. Ταῦτα μετεγράψατο μὲν Γάιος. Mart. Polyc. 22.
- Μεταλαμβάνειν. ἐνδόξων μετεκληφότες πράξεων. Clem. I 19. τῆς ἐν Χριστῷ παιδείας μεταλαμβάνέωσαν. 21. ὅπως μεταλάβωμεν τῶν ἐπηγγελμένων δωρῶν. 35.
- Μετανοεῖν. οἱ δὲ μετανοήσαντες ἐπὶ τοῖς ἁμαρτήμασιν αὐτῶν. Clem. I 7. Ὡς οὖν ἐσμὲν ἐπὶ γῆς, μετανοήσωμεν. II 8. μετανοήσωμεν ἐξ ὅλης τῆς καρδίας. ib. οὐκέτι δυνάμεθα ἐκεῖ ἐξομολογήσασθαι ἢ μετανοεῖν ἔτι. ib. τὸ μετανοῆσαι ἐξ εἰλικρινοῦς καρδίας. 9. ὅσοι ἂν μετανοήσαντες ἔλθωσιν ἐπὶ τὴν ἐνότητα. Ign. Philad. 5. Πᾶσιν οὖν μετανοοῦσιν ἀφίει ὁ Κύριος, εἰς μετανοήσωσιν. 8. εἰάν πως μετανοήσωσιν ὅπερ δύσκολον. Smyrn. 4. μέχρι οὐ μετανοήσωσιν εἰς τὸ πάθος. 5. εἰς Θεὸν μετανοεῖν. 9. μετανοεῖν ἐπὶ τῷ ἐληλυθέναι. Mart. Polyc. 7. μετανόησον. 9. εἰάν μὴ μετανοήσης. 11, bis.
- Μετάνοια. παντὶ τῷ κόσμῳ μετανοίας χάριν ὑπήνεγκεν. Clem. I 7. μετανοίας τόπον ἔδωκεν. ib. Νῶε ἐκήρυξεν μετάνοιαν. ib. περὶ μετάνοίας ἐλάλησαν. 8. ὁ Δεσπότης . . . περὶ μετάνοίας ἐλάλησεν. ib. Πάντας οὖν . . . βουλόμενος μετάνοίας μετασχεῖν. ib. παιδεύθητε εἰς μετάνοιαν. 57. ἕως ἔχομεν καιρὸν μετάνοίας. II 8. ἔστιν γὰρ ἐν αὐτοῖς ἐλπίς μετάνοίας. Ign. Eph. 10. ἡ ἀπὸ τῶν κρειττόνων ἐπὶ τὰ χεῖρω μετάνοια. Mart. Polyc. 11.
- Μεταξύ. μεταξύ ἐπινομήν δεδώκασιν. Clem. I 44. ἡ μεταξύ ὑφ' ἐτέρων ἐλλογιμῶν ἀνδρῶν. ib. Ἐκραύγασα μεταξύ ὧν. Ign. Philad. 7. μεταξύ θηρίων, μεταξύ Θεοῦ. Smyrn. 4. διαφορά μεταξύ τῶν ἀπίστων καὶ τῶν ἐκλεκτῶν. Mart. Polyc. 16.
- Μεταπαραδιδόναι. Καιροὶ . . . μεταπαραδιδόασιν ἀλλήλοις. Clem. I 20.
- Μεταπέμπτειν. εἰς δύσιν ἀπὸ ἀνατολῆς μεταπεψμάμενος. Ign. Rom. 2.
- Μετατιθέναι. ἐν ὑπακοῇ δικαίους εμεθεῖς μετετέθη. Clem. I 9. μεταθέντες αὐτὸν ἐπὶ τὴν καροῦχαν. Mart. Polyc. 8. μετατίθεσθαί με ἀπὸ τῶν χαλεπῶν. 11.

Μετέχειν. Πάντας...βουλόμενος μετανοίας μετασχεῖν. Clem. I 8. ἵνα καὶ Θεοῦ πάντοτε μετέχητε. Ign. Eph. 4.

Μετοπωρινός. Καιροὶ...μετοπωρινοί. Clem. I 20.

Μέτοχος. εἰς τὸ μετόχους ἡμᾶς γενέσθαι. Clem. I 34. ἥς γένοιτό μοι ἀεὶ μέτοχον εἶναι. Ign. Eph. I 1.

Μετρεῖν. ἀλλ' ἔμυτον μετρῶ. Ign. Trall. 4.

Μέτριος. μέτρια καὶ σεμνὰ νοεῖν. Clem. I 1.

Μέχρι θανάτου...καὶ μέχρι δουλείας. Clem. I 4. μέχρι νῦν. Ign. Magn. 8, Rom. 4, Smyrn. 5, et Polyc. Phil. 1. μέχρι Ῥώμης. Rom. 5. μέχρις οὐ μετανοήσωσιν. Smyrn. 5. μέχρι τῶν ἔσω φλεβῶν. Mart. Polyc. 2.

Μηθαμῶς. Clem. I 33 et 45.

Μηκέτι σαββατίζοντες. Ign. Magn. 9.

Μηλωτή. ἐν δέρμασιν αἰγείοις καὶ μηλωταῖς. Clem. I 17.

Μήν. μηνός Ξανθικοῦ δευτέρᾳ ἰσταμένου. Mart. Polyc. 21.

Μηνύειν. ἐπὶ κεφαλαίῳ μεμνύκαμεν. Mart. Polyc. 20.

Μήποτε θλιβέντες. Ign. Philad. 6.

Μήτηρ. πίστιν, ἣτις ἐστὶ μήτηρ πάντων ἡμῶν. Polyc. Phil. 3.

Μηχανᾶν. ἐμχανάτο κατ' αὐτῶν ὁ διάβολος. Mart. Polyc. 3.

Μηχανή. ἀναφερόμενοι εἰς τὰ ὕψη διὰ τῆς μηχανῆς Ἰ. Χ. Ign. Eph. 9.

Μιαρός. μιαρᾶς καὶ ἀνοσίτου στάσεως. Clem. I 1. φαύλων ἔργων μιαρᾶς ἐπιθυμίας. 28. μιαρᾶς τε...συμπλοκάς. 30. ἀπεκτάνθησαν ὑπὸ τῶν μιαρῶν. 45.

Μικρός. οἶκον μικρὸν καταλιπών. Clem. I 10. τὰ δὲ λοιπὰ σκηπτρα...οὐκ ἐν μικρᾷ δόξῃ. 32. Οἱ μεγάλοι δίχα τῶν μικρῶν...οὔτε οἱ μικροί. 37. Ἀμαρτία γὰρ οὐ μικρὰ ἡμῖν. 44. ἐν τῷ ποιμνίῳ τοῦ Χριστοῦ μικρούς. 57. μικρὰ φρονεῖν. II 1, bis. μικρὰ καὶ ἐλπίζομεν λαβεῖν. ib. ἀκούοντες ὡσπερ μικρῶν. ib. ἡ ἐπιδημία ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ...μικρὰ ἐστίν. 5. τὰ ἐνθάδε

μισῆσαι, ὅτι μικρά. 6. ἐν μικρῷ χρόνῳ. Ign. Eph. 5. ὡς μικρότερος ἡμῶν. Magn. I 1. ἐν μικρῷ ἢ ἐν μεγάλῳ. Philad. 6. μικρῶν τε καὶ μεγάλων. Mart. Polyc. 8.

Μιμείσθαι. Ἄν γὰρ ἡμᾶς μιμῆσεται καθὰ πράσσομεν. Ign. Magn. 10. Καὶ ὄφελον πάντες αὐτὸν ἐμιμούντο. Smyrn. 12. οὐ τὸ μαρτύριον πάντες ἐπιθυμοῦσιν μιμείσθαι. Mart. Polyc. 19.

Μίμημα. τὰ μίμηματα τῆς ἀληθοῦς ἀγάπης. Polyc. Phil. 1.

Μίμησις. εἰς μίμησιν τῆς ἐκείνου πίστεως. Clem. Fragm. ii.

Μιμητής. Μιμηταὶ γενόμεθα κάκεινον. Clem. I 17. μιμηταὶ ὄντες Θεοῦ. Ign. Eph. 1. μιμηταὶ δὲ τοῦ Κυρίου σπουδάζωμεν εἶναι. 10. μιμητὰς ὄντας Θεοῦ. Trall. 1. μιμητὴν εἶναι τοῦ πάθους τοῦ Θεοῦ μου. Rom. 6. μιμηταὶ γίνεσθε Ἰησοῦ Χ. Philad. 7. Μιμηταὶ οὖν γενόμεθα τῆς ὑπομονῆς αὐτοῦ. Polyc. Phil. 8. ἵνα μιμηταὶ καὶ ἡμεῖς αὐτοῦ γενόμεθα. Mart. Polyc. 1. τοὺς δὲ μάρτυρας ὡς μαθητὰς καὶ μιμητὰς τοῦ Κυρίου. 17.

Μιμησκεσθαι. μάλιστα μεμνημένοι τῶν λόγων τοῦ Κυρίου. Clem. I 13. Μιμησθε τῶν λόγων Ἰησοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν. 46.

Μισεῖν. αὐτεπανετοὺς γὰρ μισεῖ ὁ Θεός. Clem. I 30. βέλτιόν ἐστιν τὰ ἐνθάδε μισῆσαι. II 6. Ὁ γὰρ μισεῖ τις διὰ τὴν ἐπιούσαν...σύνεσιν. Fragm. vi. οὐδὲ ἀγάπην κεκτημένος μισεῖ. Ign. Eph. 14. εἰάν ἀποδοκιμασθῶ, ἐμισήσατε. Rom. 8.

Μισθός. μισθὸν ἀντιμισθίας ὡν ἐλάβομεν; Clem. II 1. Οὗτος οὖν ἐστίν ὁ μισθὸς ἡμῶν. 3. ἐν ταύτῃ τῇ σαρκὶ ἀποληψόμεθα τὸν μισθόν. 9. ἵνα καὶ τὸν μισθὸν κομισώμεθα. 11. Εἰ γὰρ τὸν μισθὸν τῶν δικαίων ὁ Θεὸς εὐθέως ἀπεδίδου. Fragm. iii. ἀποδοῦναι δὲ τὸν μισθὸν ταῖς ἐκκλησιαίαις ταῖς ὑπανησάσαις. Mart. Ign. 4.

Μνεῖα. ἡ πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τοὺς ἁγίους μετ' οἰκτιρμῶν μνεῖα. Clem. I 56.

- Μνήμη. εἰς τε τῶν ἡθλικῶτων μνήμην. Mart. Polyc. 18.
- Μνημονεύειν. μνημονεύει ὑμῶν ἐν Χριστῷ. Ign. Eph. 12. Μνημονεύετε μου, ὡς καὶ ὑμῶν Ἰ. Χ. 21. Μνημονεύετε μου ἐν ταῖς προσευχαῖς ὑμῶν. Magn. 14. Μνημονεύετε ἐν ταῖς προσευχαῖς ὑμῶν τῆς ἐν Συρία ἐκκλησίας. Trall. 13. Cf. Rom. 9. μηδὲ γένετό μοι αὐτῶν μνημονεύειν. Smyrn. 5. μνημονεύοντες δὲ ὧν εἶπεν ὁ Κύριος διδάσκων. Polyc. Phil. 2. μνημονεύσας ἀπάντων. Mart. Polyc. 8. μόνος ὑπὸ πάντων μνημονεύεται. 19.
- Μνημόσυνον. † ἐπαφροὶ † ἐγένοντο ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ μνημοσύνῳ αὐτῶν. Clem. I 45.
- Μοιχᾶσθαι. ἐν τοῖς ἔργοις αὐτὸν ὁμολογῶμεν, . . . ἐν τῷ μὴ μοιχᾶσθαι. Clem. II 4.
- Μοιχεία. φεύγοντες . . . μυστράν μοιχείαν. Clem. I 30. Οὗτος (ὁ αἰὼν) λέγει μοιχείαν. II 6.
- Μόλις παραγαγών. Clem. II 1.
- Μονογενής. τοῦτο μονογενὲς ὑπάρχων. Clem. I 25. ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ὁ μονογενής. Mart. Ign. 2. διὰ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ τοῦ μονογενοῦς. Mart. Polyc. 20.
- Μόνον. Clem. I 54. Ign. Rom. 3, 5, Philad. 6, Smyrn. 4, bis. οὐ μόνον. Clem. I 4, 7, 12, 19, 35, 43, 47. Ign. Trall. 13, Rom. 3, Smyrn. 4. Polyc. Phil. 9. Mart. Polyc. 12. μὴ μόνον. Clem. II 3, 4, 9. Ign. Rom. 3, bis.
- Μόνος. ἐν Ἱερουσαλὴμ μόνῃ. Clem. I 41. μόνου Θεοῦ. 43. Χριστοῦ τοῦ μόνου διδασκάλου. Ign. Magn. 10. μόνος αὐτὴν Ἰ. Χ. ἐπισκοπήσει. Rom. 1. ὁς μόνος πεπίστευται. Philad. 9. Μόνους ἄνδρας τοὺς ὁμοζύγους. Fragm. v. Μόνα γὰρ τὰ τραχύτερα. Mart. Ign. 6. μόνος . . . μνημονεύεται. Mart. Polyc. 19.
- Μύθευμα. μηδὲ μυθεύμασι τοῖς παλαιοῖς ἀνωφελέσιν οὖσιν. Ign. Magn. 8.
- Μυκτηρίζειν. χλευάζουσιν ἡμᾶς καὶ μυκτηρίζουσιν. Clem. I 39. Εἰδότες οὖν ὅτι Θεὸς οὐ μυκτηρίζεται. Polyc. Phil. 5.
- Μύρον. μύρον ἔλαβεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ὁ Κύριος. Ign. Eph. 17.
- Μυστρός. μυσταροῦ ζήλους ἀρχηγοῖς. Clem. I 14. φεύγοντες . . . μυστράν μοιχείαν. 30.
- Μυστήριον. τρία μυστήρια κραυγῆς. Ign. Eph. 19. δι' οὗ μυστηρίου ἐλάβομεν τὸ πιστεύειν. Magn. 9. τοὺς διακόνους, ὄντας μυστηρίων Ἰησοῦ Χριστοῦ. Trall. 2.
- Μωμοσκοπεῖν. μωμοσκοπηθὲν τὸ προσφερόμενον διὰ τοῦ ἀρχιερέως. Clem. I 41. ὅτι πάντα μωμοσκοπεῖται. Polyc. Phil. 4.
- Μωρός. καὶ μωροὶ, καὶ ἀπαίδευτοι. Clem. I 39.
- Μωρῶς. τί μωρῶς ἀπολλύμεθα; Ign. Eph. 17.
- Ναός. ἔμπροσθεν τοῦ ναοῦ. Clem. I 41. ὡς ναὸν Θεοῦ φυλάσσειν τὴν σάρκα. II 9. ὡς ὄντες λίθοι ναοῦ Πατρὸς. Ign. Eph. 9. ἵνα ὤμεν αὐτοῦ ναοὶ. 15. ὡς εἰς ναὸν συντρέχετε Θεοῦ. Magn. 7. τὴν σάρκα ὑμῶν ὡς ναὸν Θεοῦ τηρεῖτε. Philad. 7. θηρσὶν ὠμοῖς παρὰ τῷ ναῷ. Mart. Ign. 6.
- Ναοφόρος. Θεοφόροι, καὶ ναοφόροι. Ign. Eph. 9.
- Ναῦς. καταβάς τῆς νηὸς. Mart. Ign. 3. νηὸς ἐπιτυχῶν. 5. τῆς νηὸς ἐκ πρύμνης ἐπευγομένης. ib.
- Νεκρός. ἐκ νεκρῶν ἀναστήσας. Clem. I 24. ὡς περὶ κριτοῦ ζώντων καὶ νεκρῶν. II 1. ὅτι ἡμεῖς οἱ ζῶντες τοῖς νεκροῖς θεοῖς οὐ θύομεν. 3. παρὰν ἡγείρειν αὐτοὺς ἐκ νεκρῶν. Ign. Magn. 9. ἀληθῶς ἡγέρθη ἀπὸ νεκρῶν. Trall. 9. στήλαι εἰσιν καὶ τάφοι νεκρῶν. Philad. 6. τὸν ἐγείραντα τὸν Κύριον ἡμῶν . . . ἐκ νεκρῶν. Polyc. Phil. 2. κριτῆς ζώντων καὶ νεκρῶν. ib. Ὁ δὲ ἐγείρας αὐτὸν ἐκ νεκρῶν. ib. καθὼς ὑπέσχετο ἡμῖν ἐγείραι ἡμᾶς ἐκ νεκρῶν. 5.
- Νεκροφόρος. τελείως αὐτὸν ἀπήρηνηται, ὧν νεκροφόρος. Ign. Smyrn. 5.

- Νέος. νέοις τε μέτρια καὶ σεμνὰ νοεῖν ἐπετρέπετε. Clem. I 1. ἐπηγέρθησαν... οἱ νέοι ἐπὶ τοὺς πρεσβυτέρους. 3. τοὺς νέους παιδεύσωμεν. 21. μεταβίβασθε εἰς νέαν ζύμην. Ign. Magn. 10. Τοῖς νέοις ἐπιτρέπε γαμεῖν. Fragm. vi. νεώτεροι ἄμεμπτοι ἐν πᾶσι. Polyc. Phil. 5.
- Νέρτερος. νερτέρων ἀνεκδιήγητα κρίματα. Clem. I 20.
- Νέφος. ἐκεῖνο ὃ περικεῖμεθα νέφος. Clem. II 1.
- Νεωτερικός. τὴν φαινομένην νεωτερικὴν τάξιν. Ign. Magn. 3.
- Νεωτερισμός. φεύγοντες... μέθας τε καὶ νεωτερισμούς. Clem. I 30.
- Νήπιος. φοβοῦμαι μὴ νηπίοις οὖσιν ὑμῖν. Ign. Trall. 5.
- Νῆσος. παραμείβων νήσους τε καὶ πόλεις. Mart. Ign. 5.
- Νηστεία. τεσσαράκοντα νύκτας ἐν νηστεία. Clem. I 53. διὰ γὰρ τῆς νηστείας καὶ τῆς ταπεινώσεως αὐτῆς. 55. προσκαρτεροῦντες νηστείας. Polyc. Phil. 7. τῷ οἴακι τῆς προσευχῆς καὶ τῆς νηστείας. Mart. Ign. 1.
- Νηστεύειν. κἂν νηστεύῃ. Ign. Fragm. ix.
- Νήφειν. Νήφε ὡς Θεοῦ ἀθλητής. Ign. Polyc. 2. νήφοντες πρὸς τὰς εὐχάς. Polyc. Phil. 7.
- Νικᾶν. τὸ δέρεσθαι καὶ νικᾶν. Ign. Polyc. 3.
- Νίκη. ἐπὶ τῇ νικῇ τῇ κατὰ Σκυθῶν. Mart. Ign. 2.
- Νοεῖν. νέοις τε μέτρια καὶ σεμνὰ νοεῖν ἐπετρέπετε. Clem. I 1. νοήσωμεν πῶς ἀόργητος ὑπάρχει. 19. νοήσωμεν ὅτι πάντα ἐγγὺς αὐτῷ ἐστίν. 27. νοησάτω ὁ θελῶ. Ign. Rom. 6. ἐνόησα γὰρ ὑμᾶς κατηρτισμένους. Smyrn. 1.
- Νομίζω. βράδιον νομίζωμεν ἐπιστροφὴν πεποιθηκέναι. Clem. I 1. Μέγα καὶ θαυμαστὸν οὖν νομίζωμεν εἶναι; 26. οὐ δικαίως νομίζωμεν ἀποβαλέσθαι τῆς λειτουργίας. 44. νομίσαντος ἔτι λείπειν αὐτῷ πρὸς πᾶσαν ὑποταγὴν. Mart. Ign. 2.
- Νόμιμος. ἐν τοῖς νομίμοις τῶν προσ-
ταγμάτων αὐτοῦ. Clem. I 3. τοῖς γὰρ νομίμοις τοῦ Δεσπότητος ἀκολουθοῦντες. 40.
- Νόμισμα ὡσπερ γὰρ ἐστὶν νομίσματα δύο. Ign. Magn. 5.
- Νομιστέον. Μόνους ἄνδρας τοὺς ὁμοζύγους εἶναι νομιστέον. Ign. Fragm. v.
- Νομοθετεῖν. συνεπιμαρτυροῦντες τοῖς ὑπ' αὐτοῦ νομοθετημένοις. Clem. I 43.
- Νόμος. τοῖς νόμοις τοῦ Θεοῦ ἐπορεύεσθε. Clem. I 1. τῷ πρεσβυτέρῳ ὡς νόμῳ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ign. Magn. 2. κατὰ [νόμον] Ἰουδαϊσμόν. 8. οὐδὲ ὁ νόμος Μωσέως. Smyrn. 5.
- Νόσος. ὑγίεια πλέον ἠίασε νόσου. Clem. Fragm. iv. πάντων τὰς νόσους βάσταζε. Ign. Polyc. 1.
- Νουθεσία. ὑπαλειφθῆναι πίστει, νουθεσία. Ign. Eph. 3.
- Νουθετεῖν. οὐ μόνον ὑμᾶς νουθετοῦντες. Clem. I 7. παιδεύει ὁ Θεὸς εἰς τὸ νουθετηθῆναι ἡμᾶς. 56.
- Νουθέτησις. ἡ νουθέτησις ἣν ποιούμεθα εἰς ἀλλήλους καλὴ ἐστίν. Clem. I 56.
- Νοῦς. κατηρτισμένοι τῷ αὐτῷ νοῖ. Ign. Eph. 2. εἰς νοῦς, μία ἐλπίς. Magn. 7. κατὰ νοῦν μὴ ἔχειν θεοῦς; Mart. Ign. 2.
- Νύξ. Ἄγων ἦν ὑμῖν ἡμέρας τε καὶ νυκτός. Clem. I 2. Ἡμέρα τε καὶ νύξ... δρόμον διανύουσιν. 20. Ἡμέρα καὶ νύξ ἀνάστασιν ἡμῖν δηλοῦσιν. 24. κοιμᾶται ἡ νύξ. ib. νύξ ἐπέρχεται. ib. ποιήσαντος... τεσσαράκοντα νύκτας. 53. νυκτός καὶ ἡμέρας. Ign. Rom. 5. ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ καὶ νυκτὶ τῇ αὐτῇ. Mart. Ign. 5. διέτριβε μετ' ὀλίγων νύκτα καὶ ἡμέραν. Mart. Polyc. 5.
- Νωθρός. ὁ νωθρὸς καὶ παρεμένος (ἐργάτης.) Clem. I 34.
- Ξενισμός. ξενισμὸν παρέιχεν ἡ καινότης αὐτοῦ. Ign. Eph. 19.
- Ξένος. τῆς τε ἀλλοτρίας καὶ ξένης τοῖς ἐκλεκτοῖς... στάσεως. Clem. I 1. ξένα καὶ μακρὰν ἐστὶ τῶν ἀπεχθῶν. Fragm. iv.

- Ξηρός. ἄτινα πέπτωκεν εἰς τὴν γῆν
ξηρά. Clem. I 24.
- Ξιφίδιον. κομφέκτορα παραβῦσαι ξιφί-
διον. Mart. Polyc. 16.
- Ξύλον. συμβῦλετε ἑαυτοὺς ξύλω.
Clem. I 23, et II 11. ὁ καρπὸς
τοῦ ξύλου. I 23. προσκυνῶντες
λίθους καὶ ξύλα. II 1. τῶν ὄχλων
παραχρήμα συναγαγόντων . . . ξύλα
καὶ φρύγανα. Mart. Polyc. 13.
- Ὑγδοήκοντα καὶ ἐξ ἑτη. Mart. Polyc. 9.
- Ὑγδοος. ὥρα ὕγδοῃ. Mart. Polyc. 2 I.
- Ὑδός. ἴδωμεν τίνες αἱ ὁδοὶ τῆς εὐλο-
γίας. Clem. I 31. τῇ ὁδῷ τῆς
ἀληθείας. 35. Αὕτη ἡ ὁδὸς . . . ἐν
ἣ εὔρομεν τὸ σωτήριον. 36. ἀπο-
πίπτομεν τῆς ὁδοῦ τῆς δικαίας.
II 5. θῶμεν τὴν ὁδὸν τὴν εὐ-
θείαν. 7. ἡ δὲ ἀγάπη ὁδὸς ἡ ἀνα-
φέρουσα εἰς Θεόν. Ign. Eph. 9.
μὴ προσήκουσαί μοι, τῇ ὁδῷ τῇ
κατὰ σάρκα. Rom. 9.
- Ὑδούς. δι' ὁδόντων θηρίων ἀλήθωμα.
Ign. Rom. 4.
- Ὑδύρεσθαι. ὡς καὶ τοὺς περιεστῶτας
λέειν καὶ ὑδύρεσθαι. Mart. Po-
lyc. 2.
- Ὑθεν. ὅθεν, ἀδελφοί, καταλείψαντες.
Clem. II 5. ὅθεν ἔγραψον . . .
ἱστορίαν. Fragm. ii. ὅθεν καὶ
γράφω. Ign. Eph. 21, Magn. 15,
Smyrn. 12. ὅθεν δεδεμένος. Eph.
21, Smyrn. 11. ὅθεν καὶ οὐκ
ἄξιός εἰμι λέγεσθαι. Trall. 13.
- Ὑθεν ἔτεσιν ὀλίγοις ἔτι παραμένω.
Mart. Ign. 1.
- Ὑθόνῃ. ὡσπερ ὀθόνῃ πλοῖον. Mart.
Polyc. 15.
- Ὑιάξ. τῷ οἴακι τῆς προσευχῆς. Mart.
Ign. 1.
- Ὑῖσθαι. Οἰώμεθα ὅτι βέλτιόν ἐστιν τὰ
ἐνθάδε μισῆσαι. Clem. II 6. δυ-
νάμενος γράφειν ὑπὲρ τούτου ἀήθην.
Ign. Trall. 3.
- Ὑικεῖος. οἱ προδίδοντες αὐτὸν οἰκεῖοι
ὑπῆρχον. Mart. Polyc. 6.
- Ὑικοδεσπότης. πάντα γὰρ ὃν πέμπει ὁ
οἰκοδεσπότης. Ign. Eph. 6.
- Ὑικοδομεῖν. δυναθῆσθε οἰκοδομεῖσθαι
εἰς τὴν δοθείσαν ὑμῖν πίστιν. Polyc.
Phil. 3.
- Ὑικοδομή. ἡτοιμασμένοι εἰς οἰκοδομὴν
Θεοῦ. Ign. Eph. 9. πᾶσαν οἰκο-
δομὴν τὴν εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν ἀνή-
κουσαν. Polyc. Phil. 13.
- Ὑικονομεῖν. ἔγραψον περὶ αὐτοῦ ἱστο-
ρίαν γενέσθαι ἄκουόμενον. Clem.
Fragm. ii.
- Ὑικονομία. πάντα γὰρ ὃν πέμπει ὁ
οἰκοδεσπότης εἰς ἰδίαν οἰκονομίαν.
Ign. Eph. 6. ἐκκοφορήθη ὑπὸ
Μαρίας, κατ' οἰκονομίαν Θεοῦ. 18.
ἥς ἠρξάμεθα οἰκονομίας εἰς τὸν και-
νὸν ἀνθρώπων Ἰησοῦν Χριστόν. 20.
τὴν τῆς σαρκὸς οἰκονομίαν. Mart.
Polyc. 2.
- Ὑικονόμος. ὡς Θεοῦ οἰκονόμοι καὶ
πάρεδροι. Ign. Polyc. 6.
- Ὑῖκος. τὰ κατὰ τὸν οἶκον σεμνῶς οἰ-
κουργεῖν. Clem. I 1. ἐκ τοῦ οἴ-
κου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. 10. οἶκον
μικρὸν καταλιπὼν. ib. ὅπως κρε-
μάση ἐκ τοῦ οἴκου. 12. πιστὸς θε-
ράπων ἐν ὄλω τῷ οἴκῳ. 43. Ἀσπά-
ζομαι τοὺς οἴκους τῶν ἀδελφῶν μου.
Ign. Smyrn. 13. Ἀσπάζομαι τὸν
οἶκον Ταυρίας. ib. σὺν ὄλω τῷ οἴκῳ
αὐτῆς. Polyc. 8. κατ' οἶκόν τε
παννυχίσαντες. Mart. Ign. 7.
- Ὑικουμένη, ἡ. τῶν κατὰ τὴν οἰκουμέ-
νην ἐκκλησίαν. Mart. Polyc. 5.
ἀπάσης τῆς κατὰ τὴν οἰκουμένην
καθολικῆς ἐκκλησίας. 8. ποιμένα
τῆς κατὰ τὴν οἰκουμένην καθολικῆς
ἐκκλησίας. 19.
- Ὑικουργεῖν. τὰ κατὰ τὸν οἶκον σεμνῶς
οἰκουργεῖν ἐδιδάσκετε. Clem. I 1.
- Ὑικοφθῆρος. Οἱ οἰκοφθῆροι βασιλείαν
Θεοῦ οὐ κληρονομήσουσιν. Ign.
Eph. 16.
- Ὑικτιρμός. ἐπιστρέψωμεν ἐπὶ τοὺς
οἰκτιρμούς αὐτοῦ. Clem. I 9. ἡμᾶς
τοὺς προσπεφευγῶτας τοῖς οἰκτιρ-
μοῖς αὐτοῦ. 20. ἡ πρὸς τὸν Θεόν
καὶ τοὺς ἁγίους μετ' οἰκτιρῶν
μνεῖα. 56.
- Ὑικτίρμων. Ὁ οἰκτίρμων κατὰ πάντα
. . . Πατήρ. Clem. I 23.
- Ὑινόμελι. θανάσιμον φάρμακον διδόντες
μετὰ οἰνομέλιτος. Ign. Trall. 6.
- Ὑῖος. οἷαν τρυφήν ἔχει. Clem. II 10.
οἷα τις ἐφθέγγατο. Ign. Fragm. i.

- Ἔλεθος. λίτεια ὁ ἔλεθος αὐτοῦ. Ign. Eph. 13. εἰς παντελῆ ἔλεθρον ἀπάγουσιν ἑαυτοῖς. Fragm. i.
- Ὀλίγος. ὀλίγα πρόσωπα. Clem. I 1. ἐν καιρῷ ὀλίγα εἰς πέπειρον κατανατᾶ. 23. ἵνα μὴ δι' ὀλίγους ἀφρονας. Ign. Trall. 8. Δι' ὀλίγων γραμμάτων αἰτοῦμαι ὑμᾶς. Rom. 8. δι' ὀλίγων ὑμᾶς γραμμάτων παρεκάλεσα. Polyc. 7. λωφίσαντος πρὸς ὀλίγον τοῦ διωγοῦ. Mart. Ign. 1. ἔτεσιν ὀλίγοις ἔτι παραμένων. ib. καὶ διέτριβε μετ' ὀλίγων. Mart. Polyc. 5. Πῦρ . . . μετ' ὀλίγων σβεννύμενον. II.
- Ὀλιγοχρόνιος. ἡ ἐπιδημία ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ τῆς σαρκὸς ταύτης . . . ὀλιγοχρόνιος. Clem. II 5. τὰ ἐνθάδε . . . μικρὰ καὶ ὀλιγοχρόνια. 6.
- Ὀλιγόψυχος. μή τινα τῶν ὀλιγοψύχων . . . ἀποβάλλῃ. Mart. Ign. 1.
- Ὀλοκάρπωμα. ὀλοκάρπωμα δεκτὸν τῷ Θεῷ ἠτοιμασμένον. Mart. Polyc. 14.
- Ὀλος. διδάξας ὅλον τὸν κόσμον. Clem. I 5. ἐξ ὅλης ἰσχύος ἡμῶν. 33. ἐξ ὅλης τῆς καρδίας. 34. Cf. II 3, et 8. εὐχρηστά εἰσιν ὅλα τῷ σώματι. I 37. ἡμῶν ὅλον τὸ σῶμα. 38. ἐν ὅλῳ τῷ οἴκῳ. 43. ὁ βίος ἡμῶν ὅλος. II 1. ὅλοι ὄντες Θεοῦ. Ign. Eph. 8. ἀλησμοὶ ὅλου τοῦ σώματος. Rom. 5. σὺν ὅλῳ τῷ οἴκῳ αὐτῆς. Polyc. 8. τὸ γὰρ ὅλον ἐστὶ πίστις καὶ ἀγάπη. Smyrn. 6.
- Ὀμίλειν. παρεστὼς ὁ Κύριος ὠμίλει αὐτοῖς. Mart. Polyc. 2.
- Ὀμιλία. περὶ τούτων ὀμιλίαν ποιῶν. Ign. Polyc. 5.
- Ὀμμα. ἐμβλέψωμεν τοῖς ὄμμασι τῆς ψυχῆς. Clem. I 19.
- Ὀμνύναι. ἔπεισεν ὁμοῖα καὶ ἐπιθῆσαι. Mart. Polyc. 4. Ὀμοσον τὴν Καίσαρος τύχην. 9, et 10. Ὀμοσον, καὶ ἀπολύω σε. 9. Εἰ κενοδοξεῖς ἵνα ὁμόσω. 10.
- Ὀμόζυγος. Μόνους ἀνδρας τοὺς ὁμόζυγους εἶναι. Ign. Fragm. v.
- Ὀμοίθεια. ὁμοίθειαν Θεοῦ λαβόντες. Ign. Magn. 6.
- Ὀμοθυμαδὸν ἐπιβοῆσαι. Mart. Polyc. 12.
- Ὀμοιοπαθής. σῶμα ὁμοιοπαθὲς ἀνθρώποις. Ign. Fragm. viii.
- Ὀμοιος. Οὔτε γὰρ ἐγὼ, οὔτε ἄλλος ὅμοιος ἐμοί. Polyc. Phil. 3.
- Ὀμοιότης. πάντας ὑμᾶς αὐτῷ ἐν ὁμοιότητι εἶναι. Ign. Eph. 1.
- Ὀμοίωμα. ἐγείραντος αὐτὸν τοῦ Πατρὸς αὐτοῦ, κατὰ τὸ ὁμοίωμα. Ign. Trall. 9.
- Ὀμοίως καὶ ὁ ἀκούων αὐτοῦ. Ign. Eph. 16. ὁμοίως καὶ ὁ θάνατος τοῦ Κυρίου. 19. Ὀμοίως πάντες ἐντροπέσθωσαν. Trall. 3. ὁμοίως καὶ τῷ πρεσβυτερίῳ. 13. Ὀμοίως καὶ τοῖς ἀδελφοῖς μου παράγγελλε. Polyc. 5.
- Ὀμοίως διάκονοι ἄμεμπτοι. Polyc. Phil. 5. Ὀμοίως καὶ νεώτεροι ἄμεμπτοι. ib. Ὀμοίως δὲ καὶ εἰς τὰ θηρία. Mart. Polyc. 2.
- Ὀμολογεῖν. ἐὰν οὖν ὁμολογήσωμεν δι' οὐ ἐσώθημεν. Clem. II 3. Ἐν τίνι δὲ αὐτὸν ὁμολογοῦμεν; ib. ἐν τοῖς ἔργοις αὐτὸν ὁμολογῶμεν. 4. ἐν τούτοις ἔργοις ὁμολογῶμεν τὸν Θεόν. ib. ὁμολογοῦμεν χάριν μὴ εἰληφέναι. Ign. Magn. 8. μὴ ὁμολογῶν αὐτὸν σαρκόφορον; Smyrn. 5. διὰ τὸ μὴ ὁμολογεῖν τὴν εὐχαριστίαν. 6. ὅς ἂν μὴ ὁμολογῇ τὸ μαρτύριον τοῦ σταυροῦ. Polyc. Phil. 7. ὦν τὸ ἕτερον βασανιζόμενον ὁμολόγησεν. Mart. Polyc. 6. Τοῦ δὲ ὁμολογοῦντος. 9. ὁμολόγησεν ἑαυτὸν Χριστιανὸν εἶναι. 12.
- Ὀμολογία. τὴν διὰ μαρτυρίου γινόμενὴν ὁμολογίαν. Mart. Ign. 1. διὰ τῆς καλῆς ὁμολογίας.
- Ὀμονοία. τὰ εἰσελθόντα ἐν ὁμονοίᾳ ζῶα εἰς τὴν κιβωτόν. Clem. I 9. ἕτερογνώμονος ἵπαρχούσης καὶ οὐκ ἐν ὁμονοίᾳ. II. ἐν ὁμονοίᾳ διχαπάσης παρεκβάσεως. 20. ἐν ὁμονοίᾳ καὶ εἰρήνῃ. ib. ἐν εἰρήνῃ καὶ ὁμονοίᾳ. ib. τὰ . . . εὐάρεστα ἐνώπιον αὐτοῦ ποιῶμεν μετ' ὁμονοίας. 21. ἐνδυσόμεθα τὴν ὁμονοίαν. 30. ἐν ὁμονοίᾳ ἐπὶ τὸ αὐτὸ συναχθέντες. 34. ἀγάπη πάντα ποιεῖ ἐν ὁμονοίᾳ. 49. εἰ τὰ προστάγματα τοῦ Θεοῦ ἐποιοῦμεν ἐν ὁμονοίᾳ ἀγάπης. 50. ὕπως θάπτον τὴν . . . εἰρήνην

- καὶ ὁμόνοιαν ἀπαγγέλλωσιν. 59. ἐν τῇ ὁμοιότητι ὑμῶν. Ign. Eph. 4. σύμφωνοι ὄντες ἐν ὁμοιότητι. ib. ἐν τῇ ὁμοιότητι ὑμῶν τῆς πίστεως. 13. ἐν ὁμοιότητι Θεοῦ σπουδάσετε πάντα πράσσειν. Magn. 6. Ἐρρωσθε ἐν ὁμοιότητι Θεοῦ. 15. Διαμένετε ἐν τῇ ὁμοιότητι ὑμῶν. Trall. 12. ἐκκλησία . . . ἠδρασμένη ἐν ὁμοιότητι Θεοῦ. Philad. Inscr. εἰς ὃν ἐλπίζουσιν . . . ὁμοιότητι. 11.
- Ἄμοφύλος. ἐν τῷ ἀκοῦσαι αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ὁμοφύλου. Clem. I 4.
- Ἄμοφωνία. τῆς παραδεδομένης ἡμῖν καλῶς καὶ δικαίως ὁμοφωνίας. Clem. I 51.
- Ἄμφαξ. Clem. I 23, et II 11.
- Ἄναιμν. Ἄναιμν ὑμῶν διὰ παντός. Ign. Eph. 2. et Polyc. 6. οὐ ἐγὼ ἄναιμν, ὅτι ὑποτάσσεται τῷ ἐπισκόπῳ. Magn. 2. Ἄναιμν ὑμῶν κατὰ πάντα. 12. Ἄναιμν τῶν θηρίων. Rom. 5. τοῦ προσώπου σου, . . . οὐ ἄναιμν ἐν Θεῷ. Polyc. I. οὐ τῆς βασιλείας ἄναιμν. Mart. Ign. 2.
- Ἄνειράτα. τὰς ὄψεις τῶν ἄνειράτων. Mart. Ign. 7.
- Ἄνομα. ἀξιαγάπητον ὄνομα ὑμῶν. Clem. I 1. διαφορώτερον ὄνομα. 36. τῷ ἐνδόξῳ ὀνόματι κεκοσμημένη. 43. ἐκάστης φυλλῆς κατ' ὄνομα. ib. τὸ ὄνομα τοῦ ἀληθινοῦ καὶ μόνου Θεοῦ. ib. ἐπὶ τοῦ ὀνόματος τῆς ἐπισκοπῆς. 44. τῷ παναρέτῳ ὀνόματι αὐτοῦ. 45. βλασφημίας ἐπιφέρεισθαι τῷ ὀνόματι Κυρίου. 47. τὸ μεγαλοπρεπὲς καὶ ἄγιον ὄνομα αὐτοῦ. 58. εἰς εὐαρέστησιν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ. ib. τὸ πολυαγάπητόν σου ὄνομα. Ign. Eph. I. δεδεμένον . . . ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ ὀνόματος. ib. ἐν ὀνόματι Θεοῦ ἀπειληφα. ib. δεδεμαι ἐν τῷ ὀνόματι. 3. Εἰώθασι γὰρ τινες δόλω ποιηρῶ τὸ ὄνομα περιφέρειν. 7. ἐξ ὀνόματος συνέρχεσθε ἐν μιᾷ πίστει. 20. Καταξιωθεὶς γὰρ ὀνόματος θεοπρεπιστάτου. Magn. I. Ἄς γὰρ ἄλλῳ ὀνόματι καλεῖται. 10. τῶν δεξαμένων με εἰς ὄνομα Ἰησοῦ Χριστοῦ. Rom. 9. ἐφ' οἷς γέ-
- γραπται μόνον ὀνόματα ἀνθρώπων. Philad. 6. δοξάσαι τὸ ὄνομα. 10. Θέλουσιν δὲ ὑμῖν οὐκ ἔστιν ἀδύνατον ὑπὲρ ὀνόματος Θεοῦ. ib. μόνον ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸ συμπαθεῖν αὐτῷ. Smyrn. 4. Τὰ δὲ ὀνόματα αὐτῶν, ὄντα ἄπιστα. 5. ἐν ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ. 12. Polyc. 5. Rom. Inscr. ἐν ὀνόματι. Smyrn. 12. τῶν ἐν ὑποκρίσει φερόντων τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου. Polyc. Phil. 6. εἰς πᾶσχα μιν διὰ τὸ ὄνομα αὐτοῦ. 8. πάντας κατ' ὄνομα. Ign. Smyrn. 13. ἐξ ὀνόματος πάντας ζῆτει. Polyc. 4. Ἄσπάζομαι πάντας ἐξ ὀνόματος. 8. Ἄλκην τὸ ποθητόν μου ὄνομα. ib. et Smyrn. 13. Κρόκος, τὸ ποθητόν μοι ὄνομα. Rom. 10. Εἰς δὲ ὀνόματι Κόιντος. Mart. Polyc. 4. ὁ καὶ κληρονόμος τὸ αὐτὸ ὄνομα. 6.
- Ἄνος. ἐν ὄνῳ καθίσαντες αὐτόν. Mart. Polyc. 8.
- Ἄπιστω. Ὁ δὲ ὀπίσω τὰς χεῖρας ποιήσας. Mart. Polyc. 14.
- Ἄπλιζέσθαι. ὀπλιζόμεθα τοῖς ὄπλοις τῆς δικαιοσύνης. Polyc. Phil. 4.
- Ἄπλον. Τὸ βάπτισμα ὑμῶν μενέτω ὡς ὄπλα. Ign. Polyc. 6. τοῖς ὄπλοις τῆς δικαιοσύνης. Polyc. Phil. 4. μετὰ τῶν συνήθων αὐτοῖς ὄπλων. Mart. Polyc. 7.
- Ἄποῖος. στασιαζουσῶν τῶν φυλῶν ὅποια αὐτῶν. Clem. I 43. τὸ δὲ ἔθος ὅποιον ἂν παραληφθῆ. Fragm. vi.
- Ἄπτᾶν. ἀλλ' ὡς ἄρτος ὀπτώμενος. Mart. Polyc. 15.
- Ἄπτασία. προσευχόμενος ἐν ὀπτασία γέγονε. Mart. Polyc. 5. τῆς φανερωθείσης ἐπὶ τοῦ προσκεφαλαίου ὀπτασίας. 12.
- Ἄπτεσθαι. δι' ὧν πράσσουσιν ὀφθήσονται. Ign. Eph. 14. οὐδὲ τὸ σῶμα μου ὁ κόσμος ὄψεται. Rom. 4.
- Ἄρᾶν. Ὁρᾶτε, ἀδελφοί. Clem. I 4. et 41. Ὁρᾶτε, ἀγαπητοί. 12, 16, 21. Ὁρᾶτε ὅτι ἐν καιρῷ ὀλίγῳ. 23. Ὁρῶμεν γὰρ ὅτι ἐνίους ὑμεῖς μεταγάγετε. 44. Ὁρᾶτε . . . πῶς μέγα . . . ἡ ἀγάπη. 50. οὐδὲν τού-

- των ἐωράκαμεν. Π 11. πάντας ὁρῶν εὐνοϊκῶς διακειμένους. Mart. Ign. 4. ἐπευχόμενον ἡμῖν ἐωρῶμεν... Ἰγνάτιον. 7.
- ἽΟρασις. τοιαύτης ἀχλύος γέμοντες ἐν τῇ ὁράσει. Clem. Π 1.
- ἽΟρατός. ὁρατά τε καὶ ἀόρατα. Ign. Trall. 5. Μηθέν με ζηλώση τῶν ὁρατῶν. Rom. 5. οἱ ἄρχοντες ὁρατοί τε καὶ ἀόρατοι. Smyrn. 6. τὸν ἀόρατον, τὸν δι' ἡμᾶς ὁρατόν. Polyc. 3.
- ἽΟργανον. ἕνα διὰ τῶν ὀργάνων τούτων θυσία εὔρεθω. Ign. Rom. 4. τὰ πρὸς τὴν πυρὰν ἡρμοσμένα ὄργανα. Mart. Polyc. 13.
- ἽΟργή. ἀποθήμενοι... ὀργάς. Clem. I 13. πρὸς τὰς ὀργὰς αὐτῶν ἡμεῖς πραεῖς. Ign. Eph. 10. ἽΗ γὰρ τὴν μέλλουσαν ὀργὴν φοβηθῶμεν. II. Ὁδὲ δὲ μερισμός ἐστιν καὶ ὀργή. Philad. 8. ἀπεχόμενοι πάσης ὀργῆς. Polyc. Phil. 6.
- ἽΟρίζειν. ὠρισμένοις καιροῖς. Clem. I 40. αὐτὸς ὠρισεν τῇ ὑπερτάτῃ αὐτοῦ βουλῆσει. ib. τὸν ὠρισμένον τῆς λειτουργίας αὐτοῦ κανόνα. 41. οἱ ἐπίσκοποι κατὰ τὰ πέρατα ὀρισθέντες. Ign. Eph. 3.
- ἽΟρισμός. ἐξελιόσουσιν τοὺς ἐπιτεταγμένους αὐτοῖς ὀρισμούς. Clem. I 20.
- ἽΟρκος. ἐλάλησεν μεθ' ὄρκου. Clem. I 8.
- ἽΟρνεον. ἽΟρνεον... ὃ προσωμομάζεται Φοίμῃ. Clem. I 25. δι' ὀρνέου δείκνυσιν ἡμῖν. 26.
- ἽΟρος. πρὸς ἐν τῶν ὀρέων. Clem. I 10. Μωϋσέως γὰρ ἀναβάντος εἰς τὸ ὄρος. 53.
- ἽΟρφανός. οὐ περὶ ὄρφανου, οὐ περὶ θλιβομένου. Ign. Smyrn. 6. μὴ ἀμελοῦντες χήρας, ἢ ὄρφανου. Polyc. Phil. 6.
- ἽΟσιος. μεστοί τε ὀσίας βουλῆς. Clem. I 2. ὀσιον. . . ὑπηκόους ἡμᾶς μᾶλλον γενέσθαι. 14. δικαίους ἀποβεβλημένους ἀπὸ ὀσιῶν ἀνδρῶν. 45. ἐν ὀσία καὶ ἀμώμῳ προθέσει δουλεύοντας. ib. διὰ τῆς ὀσίας παιδείας αὐτοῦ. 56. πόσα
- δὲ αὐτῷ ὀφείλομεν ὄσια; Π 1. ἔργα ἔχοντες ὄσια. 6.
- ἽΟσιότης. ἐν ὀσιότητι ψυχῆς. Clem. I 29. ἐν ὀσιότητι καρδίας. 32. κατευθύνοντες τὴν πορείαν αὐτῶν ἐν ὀσιότητι. 48.
- ἽΟσίως. ἀνδράσιν ὀσίως πολιτευσαμένοις. Clem. I 6. τοῖς φοβουμένοις τὸν Θεὸν ὀσίως. 21. τοὺς ἐν αὐτῷ ὀσίως ἀναστρεφόμενους. ib. τῶν ὀσίως αὐτῷ δουλευσάντων. 26. ὀσίως πάντα τὰ γινόμενα ἐν εἰδοκῆσει. 40. τοὺς ἀμέμπτως καὶ ὀσίως προσενεγκόντας τὰ δῶρα. 44. εἰ μὴ τὸ ὀσίως καὶ δικαίως ἀναστρέφεσθαι. Π 5.
- ἽΟσμῆ. ἀπὸ τῆς ὀσμῆς ἐλεγχθήσεσθε. Ign. Magn. 10.
- ἽΟσος. ὄσα ὁ Δεσπότης ἐπιτελεῖν ἐκέλευσεν. Clem. I 40. ὄσα πλείονος κατηξίωθημεν γνώσεως. 41. ὄσα δοκεῖ μᾶλλον μείζων εἶναι. 48. ὄσα οὖν παρέβημεν. 51. ὄσα ὑπέμεινεν ἽΙ. Χ. παθεῖν. Π 1. ὄσοι γὰρ Θεοῦ εἰσίν. Ign. Philad. 3. ὄσοι ἂν μετανοήσαντες ἔλθωσιν. ib. ἄλλας ὄσας ἐχομεν παρ' ἡμῖν. Polyc. Phil. 13.
- ἽΟστέον. ὄπου τὰ ὄσῳ τοῦ προγεγονότος. Clem. I 25. σκορπισμοὶ ὄστέων. Ign. Rom. 5. δοκιμῶτερα ὑπὲρ χρυσίου ὄσῳ. Mart. Polyc. 18.
- ἽΟυράνιος. ἄρτον οὐράνιον. Ign. Rom. 7. εἰς τὴν οὐράνιον βασιλείαν αὐτοῦ. Mart. Polyc. 22.
- ἽΟυρανός. Οἱ οὐρανοὶ τῇ δικαιοσύνῃ αὐτοῦ σαλευόμενοι. Clem. I 20. οὐρανοὺς ἐστήρισεν. 33. ἀτενίζομεν εἰς τὰ ὕψη τῶν οὐρανῶν. 36. ἽΑστὴρ ἐν οὐρανῷ ἔλαμψεν. Ign. Eph. 19. καὶ ἐπὶ γῆς καὶ ἐν οὐρανῷ. Smyrn. 11. ὁ ποιήσας τὸν οὐρανόν. Mart. Ign. 2. ὡς οὐρανὸν μέλλον ἐπιλαμβάνεσθαι. 4. φωνῇ ἐξ οὐρανοῦ. Mart. Polyc. 9. ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανόν. ib. et 14.
- ἽΟὔριος. οὐρίοις ἀνέμοις προσχρησάμενοι. Mart. Ign. 5.
- ἽΟὐς. βύσαντες τὰ ὄσα. Ign. Eph.

9. ἃ οὐτε οὓς ἤκουσεν. Mart. Polyc. 2.
- Ὁφείλειν. εἰς τὸν ὀφειλόμενον τόπον τῆς δόξης. Clem. I 5. ὀφειλομεν κατὰ πάντα εὐχαριστεῖν. 38. πάντα τάξει ποιεῖν ὀφειλομεν. 40. μᾶλλον ταπεινοφρονεῖν ὀφείλει. 48. ὀφείλουσιν τὸ κοινὸν τῆς ἐλπίδος σκοπεῖν. 51. παιδείαν ἐφ' ἧ οὐδεὶς ὀφείλει ἀνακατεῖν. 56. πόσα δὲ αὐτῷ ὀφειλομεν ὅσια; II 1. συμπάσχειν ἀλλήλοις ὀφειλομεν. 4. Καὶ ὄφελον πάντες αὐτὸν ἐμιμοῦντο. Ign. Smyrn. 12. ὀφειλομεν ἀξίως τῆς ἐντολῆς . . . περιπατεῖν. Polyc. Phil. 5. ὀφειλομεν καὶ ἡμεῖς ἀφίεναι. 6. εἰς τὸν ὀφειλόμενον αὐτοῖς τόπον. 9.
- Ὁφειλέτης. πάντες ὀφειλέται ἐσμέν ἡμαρτίας. Polyc. Phil. 6.
- Ὁφθαλμός. τὰ παθήματα αὐτοῦ ἦν πρὸ ὀφθαλμῶν ὑμῶν. Clem. I 2. Λάβωμεν πρὸ ὀφθαλμῶν ἡμῶν. 5. οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς καρδίας. 36. ὁ κεκλεισμένους ὀφθαλμοὺς ἀνοίξας. Fragm. viii. ἀπέναντι γὰρ . . . Θεοῦ ἐσμεν ὀφθαλμῶν. Polyc. Phil. 6. ἦν καὶ ἴδετε κατ' ὀφθαλμούς. 9. Πρὸ ὀφθαλμῶν γὰρ εἶχον φυγεῖν. Mart. Polyc. 2. τοῖς τῆς καρδίας ὀφθαλμοῖς. ib.
- Ὁφισ. Φρόνιμος γίνου ὡς ὄφισ ἐν ἄσπασιν. Ign. Polyc. 2.
- Ὁχλος. πάντα τὸν ὄχλον τῶν ἐν τῷ σταδίῳ. Mart. Polyc. 9. τῶν ὄχλων παραχρήμα συναγαγόντων. 13. καὶ θανατῶσαι πάντα τὸν ὄχλον. 16.
- Ὁψέ. ὀψέ τῆς ὥρας. Mart. Polyc. 7.
- Ὁψις. τὴν . . . ἑπέρτατην ὕψιν αὐτοῦ. Clem. I 36. ἐπ' ὕψει τοῦ δήμου. Mart. Ign. 5. συμβαλόντες τὰς ὕψεις τῶν ὄνειράτων. 7.
- Ὁψώνιον. ἀφ' οὗ καὶ τὰ ὀψώνια κομίζεσθε. Ign. Polyc. 6.
- Πάθημα. καὶ τὰ παθήματα αὐτοῦ ἦν πρὸ ὀφθαλμῶν ὑμῶν. Clem. I 2. οὐδὲ τὰ ἡμέτερα τῶν κατ' ἄνδρα παθήματα. Ign. Smyrn. 5.
- Παθητής. ἐν τῇ ἀναστάσει ὑμῶν παθητήν. Ign. Polyc. 7.
- Παθητός. πρῶτον παθητὸς καὶ τότε ἀπαθής. Ign. Eph. 7. τὸν ἀπαθῆ, τὸν δι' ἡμᾶς παθητόν. Polyc. 3.
- Πάθος. ἐκλεγεγμένην ἐν πάθει ἀληθινῷ. Ign. Eph. Inscr. ἵνα τῷ πάθει τὸ ὕδωρ καθαρῖση. 18. ἐν πάθει αὐτοῦ καὶ ἀναστάσει. 20. τὸ ἀποθανεῖν εἰς τὸ αὐτοῦ πάθος. Magn. 5. πεπληροφορηῖσθαι ἐν τῇ γεννήσει, καὶ τῷ πάθει. 11. εἰρηνευοσση ἐν . . . τῷ πάθει Ἰησοῦ Χριστοῦ. Trall. Inscr. ἐν τῷ πάθει αὐτοῦ προσκαλεῖται ὑμᾶς. 11. μμητην εἶναι τοῦ πάθους τοῦ Θεοῦ μου. Rom. 6. ἀγαλλιωμένη ἐν τῷ πάθει τοῦ Κυρίου ἡμῶν. Philad. Inscr. τῷ πάθει οὐ συγκατατίθετα. 3. Ἐξάιρετον δέ τι ἔχει τὸ εὐαγγέλιον, . . . τὸ πάθος αὐτοῦ. 9. ἀπὸ τοῦ θεομακαρίστου αὐτοῦ πάθους. Smyrn. 1. μέχρις οὗ μετανοήσωσιν εἰς τὸ πάθος. 5. τῷ εὐαγγελίῳ, ἐν ᾧ τὸ πάθος ἡμῖν δεδήλωται. 7. πάθει τε καὶ ἀναστάσει. 12. ἐπιθυμία τοῦ πάθους. Mart. Ign. 3.
- Παιδάριον. συνελάβοντο παιδάρια δύο. Mart. Polyc. 6. Ἐχοντες οὖν τὸ παιδάριον. 7.
- Παιδεία. τὴν παιδείαν τοῦ φόβου τοῦ Θεοῦ. Clem. I 21, Polyc. Phil. 4. τῆς ἐν Χριστῷ παιδείας. Clem. I 21. Ἀναλάβωμεν παιδείαν ἐφ' ἧ οὐδεὶς ὀφείλει ἀνακατεῖν. 56. διὰ τῆς ὁσίας παιδείας αὐτοῦ. ib.
- Παιδεύειν. τοὺς νέους παιδεύσωμεν τὴν παιδείαν τοῦ φόβου τοῦ Θεοῦ. Clem. I 21. ὑπερασπισμός ἐστιν τοῖς παιδευομένοις ὑπὸ τοῦ Δεσπότητος. 56. παιδεύει ὁ Θεὸς εἰς τὸ νοουτηθῆναι ἡμᾶς. ib. παιδεύθητε εἰς μετάνοιαν. 57. παιδεύειν τὴν παιδείαν τοῦ φόβου τοῦ Θεοῦ. Polyc. Phil. 4.
- Παιδοθέν. Ἐν αἰς ἕκαστος ἐκ παιδοθέν ἐθίζεται. Clem. Fragm. vi.
- Παῖς. ὁ τοῦ . . . εὐλογητοῦ παιδός σου Ἰ. Χ. Πατῆρ. Mart. Polyc. 14. σὺν τῷ αἰωνίῳ . . . σου παιδί. ib. διὰ τοῦ παιδός αὐτοῦ τοῦ μονογενοῦς. 20.
- Πάλαι. τοὺς πάλαι χειμῶνας. Mart.

- Ign. 1. ἐγεγόνεισαν γὰρ πάλαι μαθηταί. 3. κατὰ τὸ πάλαι πρόσωταγμα τοῦ Καίσαρος. 6.
- Παλαιός. παλαιὰ βασιλεία διεφθείρετο. Ign. Eph. 19. μυθεύμασιν τοῖς παλαιοῖς. Magn. 8. οἱ ἐν παλαιοῖς πρῶτασιν ἀναστραφέντες. 9.
- Παλαιοὺν. τὴν κακὴν ζύμην τὴν παλαιωθεῖσαν. Ign. Magn. 10.
- Παλιγγενεσία. Νῶε . . . παλιγγενεσίαν κόσμῳ ἐκήρυξεν. Clem. I 9.
- Πάλιν. Καὶ πάλιν. Clem. I 10, 15. Καὶ πάλιν λέγει. 10, 15, 17, 52, 56. Καὶ πάλιν ἐν ἐτέρῳ τόπῳ λέγει. 46. πάλιν αὐτὸ ἀναπλασσει. II 8. πάλιν ἔσομαι τρέχων. Ign. Rom. 2. οἱ δὲ πάλιν ἐπευχόμενον ἡμῖν. Mart. Ign. 7. Ἐπιμένοντος δὲ πάλιν αὐτοῦ. Mart. Polyc. 10. Ὁ δὲ πάλιν πρὸς αὐτόν. 11. Ἐγὼ δὲ πάλιν Πιόνιος. 22.
- Παμμεγεθής. Τῷ γὰρ παμμεγεθεστάτῳ αὐτοῦ κράτει. Clem. I 33. παμμεγεθὲς κατὰ διάνοιαν. ib.
- Πανάγιος. ὁ . . . πατὴρ τῶν αἰῶνων, ὁ πανάγιος. Clem. I 35. δι' ἐκπορεύσεως τοῦ παναγίου Πνεύματος. Fragm. viii.
- Πανάρετος. τὴν πανάρετον καὶ βεβαίαν ἡμῶν πίστιν. Clem. I 1. Τῇ παναρέτῳ καὶ σεβασμίῳ πολιτείᾳ. 2. λατρευόντων τῷ παναρέτῳ ὀνόματι αὐτοῦ. 45. Οὕτως γὰρ λέγει ἡ πανάρετος σοφία. 57.
- Παννυχίζειν. κατ' οἶκόν τε παννυχίσαντες. Mart. Ign. 7.
- Πανοικεῖ. Εὐάρεστος, ὁ γράψας, πανοικεῖ. Mart. Polyc. 20.
- Πανοπλία. ἡ ὑπομονὴ ὡς πανοπλία. Ign. Polyc. 6.
- Πανπληθής. τὴν πανπληθῆ ἀνθρώποις τε καὶ θηρίων τροφήν. Clem. I 20.
- Πανταχῆ. πάντων πανταχῆ τῶν κεκλημένων ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. Clem. I 59.
- Πανταχοῦ. Οὐ πανταχοῦ . . . προσφέρονται θυσίαι. Clem. I 41.
- Παντελής. εἰς παντελῆ ὄλεθρον ἀπάγουσιν ἑαυτούς. Ign. Fragm. i.
- Παντεπόπτην. ἤξιώσεν τὸν παντεπόπτην Δεσπότην. Clem. I 55. Ὁ παντεπόπτης Θεός. 58. δέησεν αἰτούμενοι τὸν παντεπόπτην Θεόν. Polyc. Phil. 7.
- Παντοκρατορικός. τῷ παντοκρατορικῷ βουλήματι αὐτοῦ. Clem. I 8.
- Παντοκράτωρ. εἰρήνη ἀπὸ παντοκράτορος Θεοῦ. Clem. I Inser. ἐξετεινάτε τὰς χεῖρας ἡμῶν πρὸς τὸν παντοκράτορα Θεόν. 2. ἀπ' αἰῶνος ὁ παντοκράτωρ Θεὸς ἐδικαίωσεν. 32. εἰρήνη παρὰ Θεοῦ παντοκράτορος. Polyc. Phil. Inser. Κύριε ὁ Θεὸς ὁ παντοκράτωρ. Mart. Polyc. 14.
- Πάντοτε. ἵνα καὶ Θεοῦ πάντοτε μετέχητε. Ign. Eph. 4. οἱ καὶ τοῖς ἀποστόλοις πάντοτε συνήνεσαν. 11.
- Πάνυ σωφρονούσας. Clem. I 1.
- Παραβαίνειν. Ὅσα οὖν παρέβημεν διὰ τινος τῶν τοῦ ἀντικειμένου. Clem. I 51.
- Παραβάλλειν. Ἐσθὴρ κινδυνῶν εαυτὴν παρέβαλεν. Clem. I 55. θηρίων ὁμοίς . . . παραβάλλετο. Mart. Ign. 6. τούτοις σε παραβαλῶ. Mart. Polyc. 11.
- Παραβιάζεσθαι. οὗτος δὲ ἦν ὁ παραβιασάμενος ἑαυτόν. Mart. Polyc. 4.
- Παραβύειν. κομφέκτορα παραβύσαι ξιφίδιον. Mart. Polyc. 16.
- Παραγγελία. Παραγγελίας οὖν λαβόντες. Clem. I 42.
- Παραγγέλλειν. ἀγνὴ συνειδήσει πάντα ἐπιτελεῖν παρηγγέλλετε. Clem. I 1. Ὁ παραγγείλας μὴ ψεύδεσθαι. 27. τοῖς ἀδελφοῖς μου παράγγελλε ἐν ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ign. Polyc. 5. Τισὶ δὲ καὶ παρήγγελλεν ἡσυχάζειν. Mart. Ign. 6.
- Παράγγελμα. τοῖς παραγγέλμασι τούτοις στηρίξωμεν ἑαυτούς. Clem. I 13. τηρησάτω τὰ τοῦ Χριστοῦ παραγγέλματα. 49.
- Παράγειν. Οἴτινες παράγουσι φόβους ἀνθρωπίνους. Clem. II 10. τοὺς πάλαι χεμιῶνας μόλις παραγαγών. Mart. Ign. 1.
- Παραγίνεσθαι. παρεγένετο θελήματι Θεοῦ. Ign. Trall. 1. ἐκεῖ παραγενόμενος, ἄνθρωπος Θεοῦ ἔσομαι. Rom. 6. ὡς ἐκ καμάτου πολλοῦ παραγενόμενον. Mart. Ign. 7.

- Παραδέχσθαι. εἰς τὸ μὴ παραδέξασθαι τὰ σπειρόμενα. Ign. Eph. 9. οὐ μόνον δεῖ ἡμᾶς μὴ παραδέχσθαι. Smyrn. 4.
- Παραδιδόναι. τὸν ἐξ ἀρχῆς παραδεδομένον ἡμῖν τῆς εἰρήνης σκόπον. Clem. I 19. τῆς παραδεδομένης ἡμῖν καλῶς καὶ δικαίως ὁμοφωνίας. 51. παρέδωκαν ἑαυτοὺς εἰς θάνατον. 55. πολλοὺς ἐν ἡμῖν παραδεδωκότας ἑαυτοὺς εἰς δεσμά. ib. πολλοὶ ἑαυτοὺς παρέδωκαν εἰς δουλείαν. ib. παραδοῦσα οὖν ἑαυτὴν τῷ κινδύνῳ. ib. παρέδωκεν Κύριος Ὀλοφέρνην. ib. ἐπὶ τὸν ἐξ ἀρχῆς ἡμῖν παραδοθέντα λόγον. Polyc. Phil. 7. θηροὶν ἀγρίοις παραδοθείς. Mart. Ign. 5. περιέμενε γὰρ ἵνα παραδοθῇ. Mart. Polyc. 1.
- Παράδοξος. ἴδωμεν τὸ παράδοξον σημείον. Clem. I 25.
- Παραθαλάττιος. ἐν τοῖς παραθαλάττιοις ἠὲς ἐπιτυχῶν. Mart. Ign. 5.
- Παραινεῖν. παραινῶ ἐν ὁμοιοῖα Θεοῦ σπουδάσετε. Ign. Magn. 6. Ταῦτα δὲ παραινῶ ὑμῖν. Smyrn. 4.
- Παραίνεσις. μετ' εὐχῆς καὶ παραινέσεως. Mart. Ign. 4.
- Παρακαθέσθαι. ἐπειθὸν παρακαθεζόμενοι. Mart. Polyc. 8.
- Παρακαλεῖν. προέλαβον παρακαλεῖν ὑμᾶς. Ign. Eph. 3. Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς. Trall. 6. Παρακαλεῖ ὑμᾶς τὰ δεσμά μου. 12. Πηρακαλῶ ὑμᾶς, μὴ εἴναι ἄκαιρος γένησθέ μοι. Rom. 4. μηδ' ἂν ἐγὼ παρὸν παρακαλῶ ὑμᾶς. 7. παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς μηδὲν κατ' ἐριθείαν πράσσειν. Philad. 8. Παρακαλῶ σε ἐν χάριτι. Polyc. 1. πάντας παρακαλεῖν, ἵνα σώζονται. ib. δι' ὀλίγων ὑμᾶς γραμμάτων παρεκάλεσα. 7. Παρακαλῶ οὖν πάντας ὑμᾶς πειθαρχεῖν. Polyc. Phil. 9. παρεκάλει συναθλεῖν τῇ αὐτοῦ προθέσει. Mart. Ign. 3. παρακάλεσας τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ. 6. παρακαλέσαντες τὸν Κύριον. 7.
- Παρακελεύειν. συντόμως παρεκέλευσα ὑμᾶς. Ign. Magn. 14.
- Παράκλητος. ἢ τίς ἡμῶν παράκλητος ἔσται; Clem. II 6.
- Παρακοῦειν. καὶ μὴ παρακοῦειν αὐτοῦ τῶν ἐντολῶν. Clem. II 3. εἴαν παρακοῦσωμεν τῶν ἐντολῶν. 6.
- Παραλαμβάνειν. τὸ δὲ ἔθος ὅποιον ἂν παραληφθῇ. Clem. Fragm. vi. σύνοικον τὴν ἁμαρτίαν παρειληφώς. ib.
- Παριλογίζεσθαι. τὸν ἀόρατον παριλογίζεται. Ign. Magn. 3.
- Παραμείβειν. παραμείβων νήσους τε καὶ πόλεις. Mart. Ign. 5.
- Παραμένειν. τὰ δοθέντα παραμένειν τοῖς ἀγνώμοισιν. Clem. Fragm. v. εὐχομαι παραμείναι αὐτὸν εἰς τιμὴν ὑμῶν. Ign. Eph. 2. ἔτεσιν ὀλίγοις ἔτι παραμένων τῇ ἐκκλησίᾳ. Mart. Ign. 1.
- Παράμονος. εἶναι διὰ παντὸς, εἰς δόξαν παράμονον. Ign. Eph. Inscr. χαρὰ αἰώνιος καὶ παράμονος. Philad. Inscr.
- Παρανομεῖν. κατὰ τοὺς κανόνας ἡμῶν, τὸν παρανομοῦντα. Clem. Fragm. x.
- Παράνομος. ἐλιθάσθησαν ὑπὸ παρανόμων. Clem. I 45.
- Παραπλεῖν. οὕτω παρέπλει. Mart. Ign. 5.
- Παραποιεῖσθαι. οὐδὲν ἄδικον οὐδὲ παραπεποιημένον γέγραπται ἐν αὐταῖς. Clem. I 45.
- Παράπτωμα. ἐπὶ τοῖς παραπτώμασι τοῖς πλησίον. Clem. I 2. Καλὸν γὰρ ἀνθρώπῳ ἐξομολογεῖσθαι περὶ τῶν παραπτωμάτων. 51. ἐντύχωμεν περὶ τῶν ἐν τινι παραπτώματι ὑπαρχόντων. 56.
- Παρασκευή. τῇ παρασκευῇ, δείπνον ὦρα. Mart. Polyc. 7.
- Παρατιθέναι. μὴ νηπίοις οὖσιν ὑμῖν βλάβην παραθῶ. Ign. Trall. 5. παραθέμενος μετὰ δακρῶν τῷ Κυρίῳ. Mart. Ign. 2. ἐκέλευσε παρατεθῆναι φαγεῖν. Mart. Polyc. 7.
- Παρά τοῦτο, *ideo, idcirco*. Ign. Trall. 5, Rom. 5.
- Παρ' αὐτὰ, *statim, illico*. Ign. Trall. 11, Mart. 6.
- Παραφνάς. Φεύγετε οὖν τὰς κακὰς παραφνάδας. Ign. Trall. 11.

- Παραχρήμα. τῶν ὄχλων παραχρήμα συναγαγόντων. Mart. Polyc. 13.
- Πάρεδρος. ὡς Θεοῦ οἰκονόμοι καὶ πάρεδροι. Ign. Polyc. 6.
- Παρεῖναι. Ὁ τῶν παρόντων αἰσθητικός. Clem. Fragm. iii. παρῶν ἤγειρεν αὐτοὺς ἐκ νεκρῶν. Ign. Magn. 9. παρόντες εἰς δόξαν Θεοῦ. 15. Μηδεὶς οὖν τῶν παρόντων ὑμῶν βοηθεῖτω αὐτῷ. Rom. 7. μηθ' ἂν ἐγὼ παρῶν παρακαλῶ ὑμᾶς. ib. ἀπόντα με καὶ παρόντα ἠγαπήσατε. Smyrn. 9. Ἀκούσας δὲ αὐτοὺς παρόντας. Mart. Polyc. 7. θαυμαζόντων τῶν παρόντων τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ. ib. τῶν ἡμετέρων οἱ παρόντες. 9. ἡμεῖς δὲ κατὰ τὸ παρὸν... μεμηνύκαμεν. 20.
- Παρεκβαίνειν. οὐ παρεκβαίνει τὰ περιτεθειμένα αὐτῇ κλείθρα. Clem. I 20. μὴ παρεκβαίνων τὸν ὀρισμένον... κανόνα. 41.
- Παρέκβασις. ἐν ὁμοιότητι δίχα πάσης παρεκβάσεως. Clem. I 20.
- Παρεμβολή. ἔξω τῆς παρεμβολῆς ἠύλισθησαν. Clem. I 4. εἰς τὴν παρεμβολὴν τῶν ἀλλοφύλων. 55.
- Παρεμπλέκειν. Οἱ ἴκαιροὶ παρεμπλέκουσιν Ἰ. X. Ign. Trall. 6.
- Παρεπιδημεῖν. Τίς γὰρ παρεπιδημήσας πρὸς ὑμᾶς... ; Clem. I 1.
- Παρέρχεσθαι. καὶ οὐδὲν μὴ παρέλθῃ τῶν δεδογματισμένων. Clem. I 27. Αἱ γενεαὶ πᾶσαι ἀπὸ Ἀδὰμ... παρήλθον. 50.
- Παρέχειν. παρέχονται τοὺς πρὸς ζωῆς ἀνθρώποις μαζούς. Clem. I 20. τὴν ἀγάπην αὐτῶν... ἴσην παρεχέτωσαν. 21. Καὶ τοῦτο ἐν τύπῳ περιστέρας παρέσχε. Fragm. viii. ξενισμὸν παρέχειν ἢ καινότης αὐτοῦ. Ign. Eph. 19. Πλέον μοι μὴ παράσχησθε. Rom. 2. Θεὸς ἐτοιμος εἰς τὸ παρασχεῖν. Smyrn. 11. παρέξει ὁ Κύριος ἐπιτελεῖν. Mart. Polyc. 18.
- Παρθενεύειν. κἂν παρθενεύῃ. Ign. Fragm. ix.
- Παρθενία. Καὶ ἔλαθεν τὸν ἄρχοντα τοῦ αἰῶνος τούτου ἢ παρθενία Μαρίας. Ign. Eph. 19. Παρθενίας ζυγόν. Fragm. vi.
- Παρθένος. γεγεννημένον ἀληθῶς ἐκ παρθένου. Ign. Smyrn. 1. τὰς παρθένους τὰς λεγομένας χήρας. 13. Τὰς παρθένους ἐν ἀμόμφῳ καὶ ἀγνῇ συνειδήσει περιπατεῖν. Polyc. Phil. 5.
- Παριέναι. ὁ νωθρὸς καὶ παρειμένος. Clem. I 34. μήτε παρειμένους εἶναι ἐπὶ πάν ἔργον ἀγαθόν. ib.
- Παριστάται. σταφυλὴ παρεστηκυῖα. Clem. I 23, et II 11. πῶς τῷ θελήματι αὐτοῦ λειτουργοῦσιν παρεστῶτες. 34. παραστήναι τῷ βήματι τοῦ Χριστοῦ. Polyc. Phil. 6. παρεστῶτα τῷ Κυρίῳ. Magn. Ign. 7. παρεστῶς ὁ Κύριος ὠμίλει αὐτοῖς. Mart. Polyc. 2.
- Παροδεύειν. Ἐγνων δὲ παροδεύσαντάς τινας ἐκέθειν. Ign. Eph. 9. τῶν δεξαμένων με... οὐχ ὡς παροδεύοντα. Rom. 9. διὰ Φιλιππίων παρῶδεν. Mart. Ign. 5.
- Πάροδος. Πάροδος ἐστε τῶν εἰς Θεὸν ἀναιρουμένων. Ign. Eph. 12.
- Παροικεῖν. Ἡ ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ ἢ παροικουσα Ῥώμῃν, τῇ ἐκκλησίᾳ... τῇ παροικουσῇ Κόρινθον. Clem. I Inser. τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ τῇ παροικουσῇ Φιλιππίους. Polyc. Phil. Inser. Ἡ ἐκκλησία... ἢ παροικουσα Σμύρναν, τῇ ἐκκλησίᾳ... τῇ παροικουσῇ ἐν Φιλομηλίῳ. Mart. Polyc. Inser.
- Παροικία. καταλείψαντες τὴν παροικίαν τοῦ κόσμου τούτου. Clem. II 5. πάσαις ταῖς... τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας παροικίαις. Mart. Polyc. Inser.
- Παροξυσμός. Τοὺς παροξυσμοὺς ἐμβροχαῖς παῦε. Ign. Polyc. 2.
- Παρουσία. τὴν παρουσίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν. Ign. Philad. 9.
- Παρρησία. Ὁ ἀγαθὸς ἐργάτης μετὰ παρρησίας λαμβάνει τὸν ἄρτον. Clem. I 34. Τὸ καύχημα ἡμῶν καὶ ἡ παρρησία ἔστω ἐν αὐτῷ. ib. ἀλήθεια ἐν παρρησίᾳ. 35. μετὰ παρρησίας ἄκουε. Mart. Polyc. 10.
- Παρρησιάζεσθαι. παρρησιάζεται θεράπων πρὸς Κύριον. Clem. I 53.
- Πάσχειν. βασάνους διὰ ζῆλον παθόν-

- τες. Clem. I 6. αἰκίσματα. . . ἀνόσια παθοῦσαι. ib. Ταῦτα πάσχωτες εὐκλεῶς ἤνεγκαν. 45. ὅσα ὑπέμεινεν Ἰησοῦς Χριστὸς παθεῖν ἕνεκα ἡμῶν. II 1. ὁ τὸν τῆς ἀφθαρσίας ἀγῶνα φθειράς, τί παθεῖται; 7. Ἀγαπῶ μὲν γὰρ τὸ παθεῖν. Ign. Trall. 4. τὸ δοκεῖν πεπονθέναι αὐτόν. 13. Ἄλλ' ἐὰν πάθω. Rom. 4. Ἐὰν πάθω, ἠβελήσατε. 8. Ταῦτα γὰρ πάντα ἔπαθεν δι' ἡμᾶς. Smyrn. 2. Καὶ ἀληθῶς ἔπαθεν. ib. τὸ δοκεῖν αὐτὸν πεπονθέναι. ib. σάρκα. . . τὴν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν παθοῦσαν. 6. εἰάν περ διὰ τοῦ παθεῖν Θεοῦ ἐπιτύχω. Polyc. 7. ἐὰν πύσχωμεν διὰ τὸ ὄνομα αὐτοῦ. Polyc. Phil. 8. ὡς οὐδὲν πεπονθῶς. Mart. Polyc. 8. ὑπὲρ τῆς τοῦ παντὸς κόσμου τῶν σωζομένων σωτηρίας παθόντα. 17.
- Πατήρ. ὁ πατὴρ ἡμῶν Ἰακώβ. Clem. I 4. τὸ ῥῆθὲν ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἀδάμ. 6. ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. 10. τὸν Πατέρα. . . τοῦ σύμπαντος κόσμου. 19. Ὁ. . . εὐεργετικὸς Πατήρ. 23. ἠκούσαμεν καὶ ἐπὶ τῶν πατέρων ἡμῶν. ib. et II 11. τὸν ἐπιεικῆ καὶ εὖσπλαγχνον Πατέρα ἡμῶν. 29. τοῖς πατρᾶσι ἡμῶν τοῖς δικαίοις. 30. ὁ πατὴρ ἡμῶν Ἀβραάμ. 31. ὁ δημιουργὸς καὶ Πατὴρ τῶν αἰώνων. 35. ὡς πατὴρ υἱοῦς ἡμᾶς προσηγόρευσεν. II 1. τὸν Πατέρα τῆς ἀληθείας. 3. τὸ θέλημα τοῦ Πατρὸς. 8. Cf. Ign. Eph. Inscr. Πατρὸς ἢ ἐπίγνωσις. Fragn. viii. Ἄκακος δὲ ὁ Πατήρ. ib. ἐν μεγέθει Θεοῦ Πατρὸς. Ign. Eph. Inscr. Δεῦρο πρὸς τὸν Πατέρα. Rom. 7. ἐν ἀγάπῃ Θεοῦ Πατρὸς. Philad. 1. ὁ Πατήρ Ἰ. X. Eph. 2. Cf. Polyc. Mart. 14. ἄξια τοῦ Πατρὸς ἐστίν. Eph. 15. εἰς οἰκοδομὴν Θεοῦ Πατρὸς. 9. τὸ μὴ εἶναι αὐτοὺς φυτεῖαν Πατρὸς. Philad. 3. αὐτὸς ὢν θύρα τοῦ Πατρὸς. 9. πιστὸς ὁ Πατήρ ἐν Ἰ. X. Trall. 13. ὡς καὶ αὐτὸς τοῦ Πατρὸς αὐτοῦ. Philad. 7. ἡνω-
- μένος τῷ Πατρί. Smyrn. 3. ὁ Πατὴρ ἠγειρεν. 6. ἀγάπη ἀπὸ Θεοῦ Πατρὸς. Mart. Polyc. Inscr. ὁ πατὴρ αὐτοῦ Νικήτης. 8. ὁ πατὴρ τῶν Χριστιανῶν. 12. τὸν τοῦ Ἡρώδου πατέρα. 17.
- Πατρίς. δι' ἀγάπην τῆς πατρίδος. Clem. I 55.
- Πατρώνυμος. ἐκκλησία. . . ἦτις καὶ προκάθηται. . . Πατρώνυμος. Ign. Rom. Inscr.
- Παῦεν. ἵνα τῶν ἀρχαίων ὑποδειγμάτων πανσώμεθα. Clem. I 5. Τοὺς παροξύμους ἐμβροχαῖς παῦε. Ign. Polyc. 2.
- Πεζός. οἱ μὲν δυνάμενοι πεζοὺς πέμψαι. Ign. Polyc. 8.
- Πειθαρχεῖν. πειθαρχεῖν τῷ λόγῳ τῆς δικαιοσύνης. Polyc. Phil. 9.
- Πείθειν. καὶ πείση καὶ τέκνον σποργῆς ἀμελεῖν. Clem. Fragn. ii. περὶ ὧν πέπεισμαι ἡμᾶς οὕτως ἔχειν. Ign. Trall. 3. μηδ' ἂν ἐγὼ παρὼν παρακαλῶ ἡμᾶς, πείσθητέ μοι· τοῦτοις δὲ μᾶλλον πείσθητε. Rom. 7. οὓς οὐκ ἔπεισαν αἱ προφητεῖαι. Smyrn. 5. ζῶ ἰαῖωνιος, περὶ ἧς καὶ σὺ πέπεισαι. Polyc. 2. πεπεισμένους, ὅτι οὗτοι πάντες οὐκ εἰς κενὸν ἔδραμον. Polyc. Phil. 9. πείσας μὴ φθουῆσαι τῷ σπεύδοντι πρὸς τὸν Κύριον. Mart. Ign. 6. Βουλομένου γὰρ τοῦ ἀνθρώπου πείθειν αὐτόν. Mart. Polyc. 3. ἔπεισεν ὁμοῦσαι καὶ ἐπιθύσαι. 4. οἱ δὲ πλείους ἔπειθον αὐτὸν ὑπεξελεθῆν. 5. ἔπειθον παρακαθεζόμενοι. 8. ἀποτυχόντες τοῦ πείσαι αὐτόν. ib. ἔπειθεν ἀρνεῖσθαι. 9. Πείσων τὸν δῆμον. 10.
- Πεινῆν. οὐ περὶ πεινῶντος ἢ διψῶντος. Ign. Smyrn. 6. Διὰ τί οὖν πεινᾷ; Fragn. viii.
- Πειρᾶν. Ἐπείρασεν ὁ Θεὸς τὸν Ἀβραάμ. Clem. Fragn. ii. μηδὲ πειράσητε εὐλογόν τι φαίνεσθαι ἰδία ὑμῖν. Ign. Magn. 7. ἐπειράτο καὶ ὑπολύειν ἑαυτόν. Mart. Polyc. 13.
- Πειρασμός. μὴ εἰσενεγκεῖν ἡμᾶς εἰς πειρασμόν. Polyc. Phil. 7.

- Πέλαγος. ἔπλει τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος. Mart. Ign. 5.
- Πέλας, ὁ. τὸ κατὰ τοὺς πέλας, Mart. Polyc. 1.
- Πέμπειν. πάντα γὰρ ὃν πέμπει ὁ οὐκοδеспότης. Ign. Eph. 6. ὡς αὐτὸν τὸν πέμψαντα. ib. τὸ χάρισμα, ὃ πέπομφεν ἀληθῶς ὁ Κύριος; 17. καὶ ὃν ἐπέμψατε εἰς Θεοῦ τιμὴν. 21. κατὰ πάντα εὐηρέστησεν τῷ πέμψαντι αὐτόν. Magn. 8. αἱ ἔγχιστα ἐκκλησίαι ἔπεμψαν ἐπισκόπους. Philad. 10. Βούρρου, πεμφθέντος ἅμα ἐμοί. 11. πέμψαι τινὰ τῶν ὑμετέρων μετ' ἐπιστολῆς. Smyrn. 11. οἱ μὲν δυνάμενοι πεζοὺς πέμψαι. Polyc. 8. διὰ τῶν ὑπὸ σου πεμπομένων. ib. καὶ τοῦ πέμποντος αὐτὸν Πολυκάρπου. ib. ὃν πεμψω πρεσβεύοντα καὶ περὶ ὑμῶν. Polyc. Phil. 13. Τὰς ἐπιστολάς . . . τὰς πεμφθείσας. ib. καὶ ἄλλας . . . ἐπέμψαμεν ὑμῖν. ib. πέμψαι τε τὸν ἑαυτοῦ κήρυκα. Mart. Polyc. 12.
- Πένης. μὴ ἀμελοῦντες . . . πένητος. Polyc. Phil. 6.
- Πενθεῖν. ἐπὶ τοῖς παραπτώμασι . . . ἐπενθεῖτε. Clem. I 2.
- Πενία. πλοῦτος πολλὰκις μᾶλλον πενίας ἔθλιψε. Clem. Fragm. iv.
- Πεντακόσιοι. ζῆ ἔτη πεντακόσια. Clem. I 25.
- Πεντακοσιοστός. πεντακοσιοστό ἔτος πεπληρωμένου. Clem. I 25.
- Πεντηκόνταρχος. οὐδὲ ἐκατόνταρχοι, οὐδὲ πενηκόνταρχοι. Clem. I 37.
- Πέπειρος. ἐν καιρῷ ὀλίγω εἰς πέπειρον κατατῆ, Clem. I 23.
- Πεποιήσις. μετ' εὐσεβοῦς πεποιθήσεως. Clem. I 2. δουλευσάντων ἐν πεποιθήσει πίστιως ἀγαθῆς. 26. Ἰσαὰκ μετὰ πεποιθήσεως γνώσκων τὸ μέλλον. 31. πίστις ἐν πεποιθήσει. 35. Οἱ δὲ ὑπομένοντες ἐν πεποιθήσει. 45. ποῖα πεποιθήσει εἰσελευσόμεθα εἰς τὸ βασιλεῖον τοῦ Θεοῦ; II 6.
- Πέρας, tandem. Mart. Polyc. 16.
- Πέρας. οἱ ἐπίσκοποι οἱ κατὰ τὰ πέρατα ὀρισθέντες. Ign. Eph. 3. βασιλεύειν τῶν περάτων τῆς γῆς. Rom. 6.
- Περιβάλλειν. τοὺς . . . δουλεύοντας τῷ Θεῷ εἰς αἰκίαν περιβαλεῖν. Clem. I 45.
- Περιβόητος. τὸ σεμνὸν καὶ περιβόητον . . . ὄνομα ὑμῶν. Clem. I 1. τὸ σεμνὸν τῆς περιβόητου φιλαδέλφιας ὑμῶν. 47.
- Περιβολή. ὕλη ἢ τῶν ἀσπαστῶν καὶ κατ' εὐχὴν περιβολὴ γίνεται. Clem. Fragm. iv.
- Περιέχειν. ἀπὸ τοῦ περιέχοντος αὐτὴν ὕδατος. Clem. I 33. Περιέχουσι γὰρ πίστιν καὶ ὑπομονήν. Polyc. Phil. 13.
- Περιστάται. ὡς καὶ τοὺς περιστώτας ἐλεεῖν. Mart. Polyc. 2.
- Περικεῖσθαι. Ἀμαύρωσιν οὖν περικείμενοι. Clem. II 1. ὃ περικείμεθα νέφος. ib. τοῦ κλήρου οὐδὲ περικείμεται ἐπιτυχεῖν. Ign. Trall. 12.
- Περικεφαλαία. ἡ πίστις ὡς περικεφαλαία. Ign. Polyc. 6.
- Περιλείπειν. τὰ τραχύτερα τῶν . . . λειψάνων περιελείφθη. Mart. Ign. 6.
- Περιμένειν. περιέμενεν γὰρ ἵνα παραδοθῆ. Mart. Polyc. 1.
- Περιούσιος. καὶ ἡμᾶς δι' αὐτοῦ εἰς λαὸν περιούσιον. Clem. I 58.
- Περιπατεῖν. καὶ μηλωταῖς περιεπάτησαν. Clem. I 17. εἴτις ἐν ἀλλοτρῖα γνώμῃ περιπατεῖ. Ign. Philad. 4. ἀξίως τῆς ἐντολῆς αὐτοῦ . . . περιπατεῖν. Polyc. Phil. 5. ἐν ἀγρῇ συνειδήσει περιπατεῖν. ib.
- Περιπίπτειν. θέλουσιν μᾶλλον αἰκίαις περιπίπτειν. Clem. I 51.
- Περιποιεῖν. μέγα κλέος ἐν Κυρίῳ περιποιήσεται. Clem. I 54.
- Περιπτύσσειν. περιπτυσσόμενον ἡμᾶς ἐβλέπομεν. Mart. Ign. 7.
- Περίπτωσης. συμφορὰς καὶ περιπτώσεις. Clem. I 1.
- Περισεύειν. Πάντα οὖν ὑμῖν ἐν χάριτι περισσευέτω. Ign. Smyrn. 9. καὶ παντὸς χαρίσματος περισσεύης. Polyc. 2.
- Περιστερά. τοῦτο ἐν τύπῳ περιστέρας παρέσχε. Clem. Fragm. viii. ἀκέραιος ὡσεὶ περιστέρα. Ign. Polyc. 2. ἐξῆλθε περιστέρα καὶ πλήθος αἵματος. Mart. Polyc. 16.

- Περιτειχίζειν. κύκλω περιτειχίσει τὸ σῶμα. Mart. Polyc. 15.
- Περιτιθέναι. τὰ περιτεθειμένα αὐτῇ κλείθρα. Clem. I 20. ὁ περιθείς ἑαυτῷ ἀλουργίδα. Ign. Fragm. i. μετ' εὐφροσύνης περιθέμενος τὰ δεσμά. Mart. Ign. 2. περιτίθετο τὰ πρὸς τὴν πυρὰν ἠρμοσμένα ὄργανα. Mart. Polyc. 13.
- Περιτομή. παρὰ ἀνδρὸς περιτομὴν ἔχοντος. Ign. Philad. 6.
- Περιφέρειν. δόλω ποιηρῶ τὸ ὄνομα περιφέρειν. Ign. Eph. 7. ἐν ᾧ τὰ δεσμά περιφέρω. II. ἐν οἷς περιφέρω δεσμοῖς. Magn. I. ἅ ἐνεκεν Ἰησοῦ Χριστοῦ περιφέρω. Trall. 12. περιφέρειν τὸν ἐσταυρωμένον. Mart. Ign. 2.
- Περίχωρος. τῆς περιχώρου πάσης κριθείσης. Clem. I 11.
- Περίψημα. Περίψημα ὑμῶν καὶ ἀγνίζωμαι. Ign. Eph. 8. Περίψημα τὸ ἐμὸν πνεῦμα τοῦ σταυροῦ. 18.
- Πέτρα. ἠδρασμένην ὡς ἐπὶ πέτραν ἀκίνητον. Ign. Polyc. 1.
- Πηγὴ. Ἄεναοὶ τε πηγαί. Clem. I 20.
- Πηλός. Πηλὸς γὰρ ἔσμεν εἰς τὴν χεῖρα τοῦ τεχνίτου. Clem. II 8.
- Πηρός. πηροὶ ὄντες τῇ διανοίᾳ. Clem. II 1.
- Πίνειν. ἔφαγέν τε καὶ ἔπιεν. Ign. Trall. 9. παρατεθῆναι φαγεῖν καὶ πίνειν. Mart. Polyc. 7.
- Πίπτειν. πέπτωκεν εἰς τὴν γῆν ξηρά. Clem. I 24. οὐ τὰ ἐσῶτα στηρίζειν, ἀλλὰ τὰ πίπτοντα. II. 2.
- Πιστεύειν. πᾶσι τοῖς πιστεύουσιν καὶ ἐλπίζουσιν ἐπὶ τὸν Θεόν. Clem. I 12. διακόνους τῶν μελλόντων πιστεύειν. 42. οἱ ἐν Χριστῷ πιστευθέντες παρὰ Θεοῦ ἔργον τοιοῦτο. 43. νυνὶ δὲ πιστεύσατες, πλείονες ἐγενόμεθα. II 2. διὰ τοῦ μὴ πιστεύειν ἡμᾶς τῇ ἐπαγγελίᾳ τοῦ Θεοῦ. II. τῶν διακόνων... πεπιστευμένων διακονίαν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ign. Magn. 6. δι' οὗ μυστηρίον ἐλάβομεν τὸ πιστεύειν. 9. Ὁ γὰρ Χριστιανισμὸς οὐκ... ἐπίστευσεν. 10. πᾶσα γλῶσσα πιστεύεσασα. ib. πιστεύσαντες εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ. Trall. 2. κατ' ἀξίαν πιστευόμενοι. 6. ὃς καὶ ἡμᾶς τοὺς πιστεύοντας αὐτῷ οὕτως ἐγερεῖ. 9. πιστεύσατέ μοι. Rom. 8. πιστεύω ὑμᾶς ἐπεγνωκέναι. 10. ἐν ᾧ καὶ πιστεύσαντες ἐσώθησαν. Philad. 5. Πιστεύω τῇ χάριτι Ἰησοῦ Χριστοῦ. 8. ἐν τῷ εὐαγγελίῳ οὐ πιστεύω. ib. ὁ πεπιστευμένος τὰ ἅγια τῶν ἁγίων. 9. ὃς μόνος πεπίστευται τὰ κρυπτά τοῦ Θεοῦ. ib. εἴαν ἐν ἀγάπῃ πιστεύητε. ib. ἐν σαρκὶ αὐτὸν οἶδα, καὶ πιστεύω ὄντα. Smyrn. 3. Καὶ εὐθὺς αὐτοῦ ἤψαντο, καὶ ἐπίστευσαν. ib. εἴαν μὴ πιστεύσωσιν εἰς τὸ αἶμα Χριστοῦ. 6. Πιστεύω γὰρ τῇ χάριτι. Polyc. 7. πιστεύσαντες εἰς τὸν ἐγείραντα τὸν Κύριον ἡμῶν. Polyc. Phil. 2. εἶγε πιστεύομεν. 5. μὴ ταχέως πιστεύοντες κατὰ τινος. 6. καὶ ἡμεῖς τοῦτο ἐπίστευσάμεν. 8. Πίτῳ τὴν παρὰρετον καὶ βεβαίαν Πίτῳ τὴν πίστιν. Clem. I 1. ἐν τῇ πίστει αὐτοῦ ἀμβλυωπῆσαι. 3. τὸ γενναῖον τῆς πίστεως αὐτοῦ κλέος. 5. τὸν τῆς πίστεως βέβαιον δρόμον. 6. Διὰ πίστιν καὶ φιλοξενίαν ἐδόθη αὐτῷ υἱὸς ἐν γῆρα. 10. Διὰ πίστιν καὶ φιλοξενίαν ἐσώθη Ῥαῖβ 12. οὐ μόνον πίστις, ἀλλὰ προφητεία. ib. πάντα βεβαιοὶ ἢ ἐν Χριστῷ πίστις. 22. ἐν πεποιθήσει πίστεως ἀγαθῆς. 26. Ἄναζωπυρησάτω οὖν ἡ πίστις αὐτοῦ ἐν ἡμῖν. 27. ἀλήθειαν διὰ τῆς πίστεως, ποιήσας ; 31. διὰ τῆς πίστεως, δι' ἧς πάντας... ὁ Θεὸς ἐδικαίωσεν. 32. πίστις ἐν πεποιθήσει. 35. ἡ διάνοια ἡμῶν πίστεως πρὸς τὸν Θεόν. ib. ἡ τελεία κατὰ πίστιν Ἐσθήρ. 55. δῶν πάση ψυχῇ... πίστιν, φόβον. 58. εἰς μίμησιν τῆς ἐκείνου πίστεως. Fragm. ii. κατὰ πίστιν καὶ ἀγάπην. Ign. Eph. I. ὑπαλειφθῆναι πίστιν. 3. ὥσπερ οὐδὲ ἡ πίστις τὰ τῆς ἀπιστίας, οὐδὲ ἡ ἀπιστία τὰ τῆς πίστεως. 8. ἡ δὲ πίστις ὑμῶν ἀναγωγεὺς ὑμῶν. 9. ἐδραῖοι τῇ πίστει. 10. ἐν τῇ ὁμονοίᾳ ὑμῶν τῆς πίστεως. 13. εἴαν τελείως εἰς Ἰησοῦν Χριστὸν ἔχητε

- τὴν πίστιν. 14. ἀρχὴ μὲν πίστις. ib. Οὐδεὶς πίστιν ἐπαγγελλόμενος. ib. ἐν δυνάμει πίστεως. ib. πίστιν Θεοῦ ἐν κακῇ διδασκαλίᾳ φθείρη. 16. ἐν τῇ αὐτοῦ πίστει καὶ ἐν τῇ αὐτοῦ ἀγάπῃ. 20. συνέρχῃσθε ἐν μιᾷ πίστει. ib. ἐν πίστει Ἰησοῦ Χριστοῦ προσλαλήσαι ὑμῖν. Magn. 1. πίστεώς τε καὶ ἀγάπης. ib. τὸ πᾶν πλῆθος ἐθεώρησα ἐν πίστει. 6. πίστει καὶ ἀγάπῃ. 13. ἀνακτίσασθε ἑαυτοὺς ἐν πίστει. Trall. 1. τὰ ἄθικτα ἀρχεῖα . . . ἡ πίστις ἢ δι' αὐτοῦ. Philad. 8. εἰς ὃν ἐλπίζουσιν . . . πίστει, ἀγάπῃ. 11. πεπληρωμένη ἐν πίστει καὶ ἀγάπῃ. Smyrn. Inscr. κατηρτισμένους ἐν ἀκνήτῳ πίστει. 1. τὸ γὰρ ὅλον ἐστὶ πίστις καὶ ἀγάπῃ. 6. ἡ τελεία πίστις, Ἰησοῦς Χριστός. 10. ἐδραῖσθαι πίστει καὶ ἀγάπῃ σαρκικῇ τε καὶ πνευματικῇ. 13. ἡ πίστις ὡς περικεφαλαία. Polyc. 6. τῆς πίστεως ὑμῶν ρίζα. Polyc. Phil. 1. οἰκοδομῆσθαι εἰς τὴν δοθείσαν ὑμῖν πίστιν. 3. ἐν τῇ δοθείᾳ αὐταῖς πίστει. 4. σωφρονούσας περὶ τὴν τοῦ Κυρίου πίστιν. ib. ἐν πίστει καὶ δικαιοσύνῃ. 9. Περιέχουσι γὰρ πίστιν. 13.
- Πιστοῦν. πιστωθέντες ἐν τῷ λόγῳ τοῦ Θεοῦ. Clem. I 42.
- Πιστός. Νῶε πιστὸς εὐρέθεις. Clem. I 9. Ἀβραὰμ . . . πιστὸς εὐρέθη. 10. τῷ πιστῷ ἐν ταῖς ἐπαγγελίαις. 27. ὁ μακάριος πιστὸς θεράπων . . . Μωϋσῆς. 43. Ἦτω τις πιστός. 48. Πιστὸς γὰρ ἐστιν, ὁ ἐπαγγελλόμενος τὰς ἀντιμισθίας ἀποδιδόναι. II 11. ἔσχατος ὢν τῶν ἐκεῖ πιστῶν. Ign. Eph. 21. οἱ δὲ πιστοὶ ἐν ἀγάπῃ χαρακτηρὰ Θεοῦ. Magn. 5. πιστὸς ὁ Πατήρ. Trall. 13. πιστὸς εἶναι, ὅταν κόσμῳ μὴ φαίνομαι. Rom. 3. εἰς τοὺς ἁγίους καὶ πιστοὺς αὐτοῦ. Smyrn. 1. εἶπεν ἐπιστραφεὶς τοῖς σὺν αὐτῷ πιστοῖς. Mart. Polyc. 12. ἔκαστον τῶν πιστῶν σπουδάζειν. 13. Πίῳν. ἐν θυσίᾳ πίονι καὶ προσδεκτῇ Mart. Polyc. 14.
- Πλανᾶν. Μὴ πλανᾶσθε, ἀδελφοί μου. Ign. Eph. 16, et Philad. 3. τὸν ἐπίσκοπον τοῦτον τὸν βλεπόμενον πλανᾶ τις. Magn. 3. Μὴ πλανᾶσθε ταῖς ἑτεροδοξίαις. 8. μέ τινας ἠθέλησαν πλανῆσαι, ἀλλὰ τὸ Πνεῦμα οὐ πλανᾶται. Philad. 7. Μηδεὶς πλανᾶσθω. Eph. 5. et Smyrn. 6. Θεοὺς προσαγορεύεις πλανώμενος. Mart. Ign. 2.
- Πλάνη. θεασάμενος ἐν ἡμῖν πολλὴν πλάνην. Clem. II 1. πρὸς τὴν πλάνην αὐτῶν ὑμεῖς ἐδραῖοι τῇ πίστει. Ign. Eph. 10. τὴν τῶν πολλῶν πλάνην. Polyc. Phil. 2. πᾶσαν καταδικάσαντα δαιμονικὴν πλάνην. Mart. Ign. 2.
- Πλάσσειν. ταῖς ἱεραῖς καὶ ἀμώμοις χερσὶν ἔπλασεν. Clem. I 33.
- Πλάτος. τὰ πλάτη τῆς καρδίας ὑμῶν. Clem. I 2.
- Πλατυσμός. Πᾶσα δόξα καὶ πλατυσμός. Clem. I 3.
- Πλεῖν. διὰ τὸ ἐξαίφνης πλεῖν με ἀπὸ Τρωάδος. Ign. Polyc. 8. ἔπλει τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος. Mart. Ign. 5.
- Πλειόνως. πλείονως αὐτὸν φοβείσθω. Ign. Eph. 6.
- Πλείστος. πλείστα χαίρειν. Ign. Smyrn. Inscr. Polyc. Inscr.
- Πλείων. πλείονας ὑπήνεγκεν πόνους. Clem. I 5. ἐκ τοῦ ἐνὸς πλείονα αὔξει. 24. μὴ στασιάζωσιν ἐπὶ πλείον. 55. πλείονες ἐγενόμεθα τῶν δοκούτων ἔχειν Θεόν. II 2. σιγῶν πλείονα δύναται. Ign. Philad. 1. σύνεσιν πλείονα ἢς ἔχεις. Polyc. 1. σπου πλείων κόπος. ib. πλείων αὐτὸν προσοικειούσαν. Mart. Ign. 1. πλείονά τε . . . διαλεχθεῖς. 6. οἱ δὲ πλείους ἔπειθον αὐτὸν ὑπεξελεθῆναι. Mart. Polyc. 5. καὶ ἀλλὰ πλείονα λέγων. 12. διὰ πλείωνων δηλωθῆναι. 20.
- Πλέον. ὑγίεια πλέον ἠίασε. Clem. Fragm. iv. Πλέον σπουδαῖος γίνου. Ign. Polyc. 3. πλέον δουλευέτωσαν. 4. ἔαν γνωσθῇ πλέον. 5.
- Πλευονεξία. ἀπορρίψαντες ἀφ' ἐαυτῶν . . . πλευονεξίαν. Clem. I 35. ἀπε-

- χόμενοι πάσης ἀδικίας, πλεονεξίας. Polyc. Phil. 2.
- Πλήθος. πολὺ πλήθος ἐκλεκτῶν. Clem. I 6. τὸ πᾶν πλήθος τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ. 34. ἀγάπη καλύπτει πλήθος ἁμαρτιῶν. 49. αἰτεῖται ἄφραστον τῷ πλήθει. 53. τὰ προστασσόμενα ὑπὸ τοῦ πλήθους. 54. τὸ πᾶν πλήθος ἐβέωρησα. Ign. Magn. 6. τὸ πᾶν πλήθος ὑμῶν ἐν αὐτῷ θεωρεῖσθαι. Trall. I. ἵνα μὴ . . . τὸ ἐν Θεῷ πλήθος βλασφημηται. 8. ἐκεῖ τὸ πλήθος ἔστω. Smyrn. 8. πᾶν τὸ πλήθος, θαυμάσαν. Mart. Polyc. 3. ἅπαν τὸ πλήθος ἐθνῶν τε καὶ Ἰουδαίων. 12. περισσεύει καὶ πλήθος αἵματος. 16.
- Πληθύνειν. Χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη . . . πληθυνθείη. Clem. I Inscr. ἔλεος ὑμῖν καὶ εἰρήνη . . . πληθυνθείη. Polyc. Phil. Inscr. εἰρήνη, καὶ ἀγάπη . . . πληθυνθείη. Mart. Polyc. Inscr.
- Πλημμελία. θυσία . . . περὶ ἁμαρτίας καὶ πλημμελίας. Clem. I 41.
- Πλήρης. πλήρης Πνεύματος Ἄ. ἔκχυσις. Clem. I 2. πάσης κακίας πλήρης. 45. πλήρης ὢν τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ. Mart. Polyc. 7.
- Πληροῦν. εἰς ὃν πληρωθέντος τοῦ χρόνου. Clem. I 25. πεντακοσιοστοῦ ἔτους πεπληρωμένου. Ib. πληρῶσαί μου τὴν αἴτησιν. Ign. Trall. 13. πεπληρωμένοι χάριτος Θεοῦ. Rom. Inscr. πεπληρωμένη ἐν πίστει καὶ ἀγάπῃ. Smyrn. Inscr. ἵνα πληρωθῇ πᾶσα δικαιοσύνη ὑπ' αὐτοῦ. 1. πεπληρωκεν ἐντολὴν δικαιοσύνης. Polyc. Phil. 3. φόβος καὶ χαρὰ πεπληρωμένοις. Mart. Ign. 6. Ἰγνατίου πληροῦσθαι τὴν ἐπιθυμίαν. Ib. τὸ πρόσωπον αὐτοῦ χάριτος ἐπληροῦτο. Mart. Polyc. 12. πεπληρώκει τὰ κυνηγέσια. Ib. Ἔδει γὰρ τὸ τῆς . . . ὀπτασίας πληρωθῆναι. Ib. προεφανέρωσας καὶ ἐπλήρωσας. 14. πληρώσαντος τὴν εὐχὴν. 15. ὥσπερ ὀθόνη πλοίου ὑπὸ πνεύματος πληρουμένη. Ib.
- Πληροφορεῖν. πληροφορηθέντες διὰ τῆς ἀναστάσεως. Clem. I 42. τίς πεπληροφορημένος ἀγάπης; 54. εἰς τὸ πληροφορηθῆναι τοὺς ἀπειθοῦντας. Ign. Magn. 8. πεπληροφορηθῆσαι ἐν τῇ γεννήσει. 11. πεπληροφορημένη ἐν παντὶ ἐλέει. Philad. Inscr. πεπληροφορημένους εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν. Smyrn. 1. παρακαλέσαντες τὸν Κύριον πληροφορησάι τοὺς ἀσθενεῖς ἡμᾶς. Mart. Ign. 7.
- Πληροφορία. μετὰ πληροφορίας Πνεύματος Ἁγίου. Clem. I 42.
- Πληρωμα. εἰς πλήρωμα δόξης αὐτοῦ. Clem. Fragm. viii. εὐλογημένη ἐν μεγέθει Θεοῦ Πατρὸς καὶ πληρώματι. Ign. Eph. Inscr. ἦν καὶ ἀσπάζομαι ἐν τῷ πληρώματι. Trall. Inscr.
- Πλησίον. ὁ. ἐπὶ τοῖς παραπτώμασι τοῖς πλησίον. Clem. I 2. ὑποτασσέσθω ἕκαστος τῷ πλησίον αὐτοῦ. 38. ἐάντους θέλουσιν μᾶλλον αἰκίας περιπέπειν ἢ τοὺς πλησίον. 51. μηδεὶς κατὰ σάρκα βλεπέτω τὸν πλησίον. Ign. Magn. 6. μηδεὶς ὑμῶν κατὰ τοῦ πλησίον ἐχέτω. Trall. 8. τῆς ἀγάπης, τῆς . . . εἰς τὸν πλησίον. Polyc. Phil. 3.
- Πλοῖον. ὥσπερ ὀθόνη πλοίου . . . πληρουμένη. Mart. Polyc. 15.
- Πλοῦς. εἶχετο τοῦ πλοῦς. Mart. Ign. 3.
- Πλούσιος. ὁ πλούσιος ἐπιχορηγείτω τῷ πτωχῷ. Clem. I 38.
- Πλουτεῖν. ὅτι βλέπομεν τοὺς ἀδίκους πλουτοῦντας. Clem. Fragm. iii.
- Πλοῦτος. πλοῦτος πολλᾶκις μᾶλλον πείας ἔθλιψε. Clem. Fragm. iv.
- Πνεῖν. ἵνα πνέῃ τῇ ἐκκλησίᾳ ἀφθαρσίαν. Ign. Eph. 17. ὡς λιβανωτοῦ πνέοντος. Mart. Polyc. 15.
- Πνεῦμα. πλήρης Πνεύματος Ἁγίου ἔκχυσις. Clem. I 2. διὰ Πνεύματος Ἄ. . . ἐλάλησαν. 8. Λέγει γὰρ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἄ. 13. καθὼς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἄ. περὶ αὐτοῦ ἐλάλησεν. 16. διὰ τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου οὕτως προσκαλεῖται ἡμᾶς. 22. μετὰ πληροφορίας Πνεύματος Ἁγίου. 42. δοκιμάσαντες τῷ Πνεύματι. Ib. τὰς ἀληθεῖς ῥήσεις Πνεύματος τοῦ Ἄ. 45. ἐν Πνεύμα τῆς χάριτος. 46. Δεσπότης τῶν πνευμάτων. 58. ὢν μὲν τὸ πρῶτον πνεῦμα, ἐγένετο σάρξ. II 9. καὶ τὸ Πνεῦμα Ἄ. Fragm. v. τοῦ

παναγίου Πνεύματος. vii. διωκόμενον ἄσθματι πνεύμα. viii. σχοινίω χρώμενοι τῷ Πνεύματι τῷ Ἁ. Ign. Eph. 9. Περίφημα τὸ ἐμὸν πνεῦμα τοῦ σταυροῦ. 18. ἐκ σπέρματος μὲν Δαβίδ, Πνεύματος δὲ Ἁ. ib. ἔνωσιν εἴχομαι σαρκὸς καὶ πνεύματος. Magn. 1. τῷ πνεύματι ὡς διδάσκαλον αὐτὸν προσεδόκουν. 9. κατενοδοθήτε σαρκὶ καὶ πνεύματι. 13. ἀδιάκριτον πνεῦμα. 15. με ἀνέπαυσαν σαρκὶ τε καὶ πνεύματι. Trall. 12. Ἀγνίζετε ἡμῶν τὸ ἐμὸν πνεῦμα. 13. κατὰ σάρκα καὶ πνεῦμα ἠνωμένοις. Rom. Inscr. Ἀσπάξεται ἡμᾶς τὸ ἐμὸν πνεῦμα. 9. ἐν βεβαιωσύνῃ, τῷ Ἁ. αὐτοῦ Πνεύματι. Philad. Inscr. τὸ Πνεῦμα οὐ πλαναῖται. 7. Τὸ δὲ Πνεῦμα ἐκήρυσσεν. ib. ἐν ἀμώμφῃ πνεύματι καὶ λόγῳ Θεοῦ. Smyrn. Inscr. καθηλωμένους ἐν τῷ σταυρῷ . . . σαρκὶ τε καὶ πνεύματι. 1. κρατηθέντες τῇ σαρκὶ αὐτοῦ καὶ τῷ πνεύματι. 3. Ἀντίψυχον ἡμῶν τὸ πνεῦμά μου. 10. ἐν δυνάμει Πνεύματος. 13. γρηγόρει, ἀκοίμητον πνεῦμα κεκτημένους. Polyc. 1. τοῖς συμβίοις ἀρκείσθαι σαρκὶ καὶ πνεύματι. 5. ἐπιθυμία κατὰ τοῦ πνεύματος στρατεύεται. Polyc. Phil. 5. τῷ τόφῳ τῷ πνεύματι. Mart. Ign. 1. ἐπιπεσὸν βίαιον πνεῦμα. 5. ὃς εὐθὺς γνοὺς τῷ πνεύματι. 6. θθόνῃ . . . ὑπὸ πνεύματος πληρουμένη. Mart. Polyc. 12. σὺν Πατρὶ καὶ Ἁ. Πνεύματι. 25.

Πνευματικός. συνήθειαν . . . οὐκ ἀνθρωπίνην οὖσαν, ἀλλὰ πνευματικὴν. Ign. Eph. 5. Εἰς ἰατρός ἐστιν, σαρκικός τε καὶ πνευματικός. 7. Οἱ σαρκικοί τὰ πνευματικά πράσσειν οὐ δύνανται, οὐδὲ οἱ πνευματικοὶ τὰ σαρκικά. 8. Ἁ δὲ καὶ κατὰ σάρκα πράσσετε, ταῦτα πνευματικά ἐστίν. ib. τοὺς πνευματικούς μαργαρίτας. 11. πνευματικοῦ στεφάνου τοῦ πρεσβυτερίου ἡμῶν. Magn. 13. ἵνα ἔνωσις ἢ σαρκική τε καὶ πνευματική. ib. ἀναστήσει, σαρκική τε καὶ πνευματική. Smyrn.

12. ἀγάπη σαρκική τε καὶ πνευματική. 13. ἐν πάσῃ ἐπιμελείᾳ, σαρκική τε καὶ πνευματική. Polyc. 1. Διὰ τοῦτο σαρκικός εἶ καὶ πνευματικός. 2. πνευματικῶν αὐτῷ κοινωνήσας χαρισμάτων. Mart. Ign. 3. μέρος χαρίσματος . . . πνευματικοῦ. ib. γραμμάτων . . . πνευματικὴν . . . ἀποσταζόντων χάριν. 4.

Πνευματικῶς. πνευματικῶς ἐπέστελεν ἡμῖν. Clem. I 47. ἐν πάσῃ ἀγνείᾳ . . . μνήτε . . . σαρκικῶς καὶ πνευματικῶς. Ign. Eph. 10. πνευματικῶς ἠνωμένοις τῷ Πατρὶ. Smyrn. 3.

Πνοή. οὐ ἡ πνοὴ αὐτοῦ ἐν ἡμῖν ἐστιν. Clem. I 21. ᾧ πᾶσα πνοὴ λατρεύει. Polyc. Phil. 2.

Πόθεν. οἶδεν γὰρ πόθεν ἔρχεται. Ign. Philad. 7.

Ποθητός. τὸ ποθητόν μοι ὄνομα. Ign. Rom. 10. τὰ ποθητόν μου ὄνομα. Smyrn. 13. Polyc. 8.

Πόθος. ἀκόρεστος πόθος εἰς ἀγαθοποιάν. Clem. I 2.

Ποιεῖν. βράδιον . . . ἐπιστροφὴν ποιηκέμαι. Clem. I 1. ἀπροσωπολήπτως γὰρ πάντα ἐποιεῖτε. ib. Ζήλος ἐποίησεν Ἰωσήφ μέχρι θανάτου διωχθῆναι. 4. ἐνώπιον τοῦ ποιήσαντος ἡμᾶς. 7. πρόδηλον ποιήσας ὁ Δεσπότης. 11. πρόδηλον ποιούντες. 12. ποιήσωμεν τὸ γεγραμμένον. 13. τὴν εὐσπλαγχνίαν . . . τοῦ ποιήσαντος ἡμᾶς. 14. τί ποιήσωμεν ἡμεῖς; 16. οὐ μόνον ἡμᾶς . . . βελτίους ἐποίησεν. 19. καθὼς διέταξεν αὐτῇ. 20. τὰς συνελύσεις αὐτῶν . . . ποιοῦνται. ib. ἐνώπιον αὐτοῦ ποιῶμεν μεθ' ὁμοιοίας. 21. οὐδὲ τῶν διαλογισμῶν ὧν ποιούμεθα. ib. τὸ ἐπιεικὲς τῆς γλώσσης . . . φανερόν ποιησάτωσαν. ib. ἧς τὴν ἀπαρχὴν ἐποίησας τὸν Κύριον. 24. σηκὸν ἐαυτῷ ποιεῖ. 25. ὁ δημιουργός . . . ἀνάστασιν ποιήσεται. 26. καὶ ὡς θέλει, ποιήσει πάντα. 27. ποιήσωμεν τὰ τοῦ ἀγιασμοῦ πάντα. 30. καταλαλιᾶς πόρρω ἑαυτοὺς ποιούντες. ib. ἀλήθειαν διὰ πίστεως ποιήσας; 31. Τί οὖν ποιήσωμεν,

ἀδελφοί; 33. ὁ ποιήσας ἡμᾶς. 38. πάντα τάξει ποιεῖν ὑφείλομεν. 40. ποιῶντες τὰς προσφορὰς αὐτῶν. ib. παρὰ τὸ καθῆκον τῆς βουλήσεως αὐτοῦ ποιῶντες τι. 41. οὕτως ἐποίησεν. 43. διὰ τὸ καὶ τότε προσκλίσεις ὑμᾶς πεποιήσθαι. 47. ἀγάπη πάντα ποιεῖ ἐν ὁμοιοῖα. 49. εἰ τὰ προστάγματα τοῦ Θεοῦ ἐποιῶμεν. 50. ποιήσαντος τεσσαράκοντα ἡμέρας. 53. ποιῶ τὰ προστασσόμενα ὑπὸ τοῦ πλήθους. 54. Τοῦτο ὁ ποιήσας ... μέγα κλέος. ib. Ταῦτα ... ἐποίησαν καὶ ποιήσουσιν. ib. ἡ νουθέτησις ἦν ποιούμεθα εἰς ἀλλήλους. 56. οἱ τὴν καταβολὴν τῆς στάσεως ποιήσαντες. 57. Τοσοῦτον οὖν ἔλεος ποιήσαντος. II 3. Ἐν τῷ ποιεῖν ἂ λέγει. ib. ποιήσωμεν τὸ θέλημα. 5. Cf. 6. Τί οὖν ἔστιν ποιήσαντας ἐπιτυχεῖν αὐτῶν; 5. Ποιῶντες γὰρ τὸ θέλημα. 6. ποιήσαντες τὸ θέλημα τοῦ Πατρός. 8. Cf. 10. εἰς ποιῆ σκευός. 8. Ἐὰν οὖν ποιήσωμεν τὴν δικαιοσύνην. 11. εἰς ὃ λέγων ποιῆ. Ign. Eph. 15. ἂ σιγῶν δὲ πεποιήκεν. ib. Πάντα οὖν ποιῶμεν. ib. ὁ Κύριος ἄνευ τοῦ Πατρὸς οὐδὲν ἐποίησεν. Magn. 7. ὅσα ποιῆτε κατενοωθήτε. 13. ὡσπερ ποιεῖτε. Trall. 2. Cf. Eph. 4. ὃ θέλετε ποιῆσαι. Rom. 1. Χωρὶς τοῦ ἐπισκόπου μηδὲν ποιεῖτε. Philad. 7. τὸ ἴδιον ἐποίουν. 8. ἀγάπην ποιεῖν. Smyrn. 8. καλῶς ἐποιήσατε ὑποδεξάμενοι. 10. ὡσπερ καὶ ποιεῖς. Polyc. 1. περὶ τούτων ὁμιλίαν ποιῶ. 5. τὴν ἔνωσιν ποιεῖσθαι. ib. εἰς τὸ καὶ αὐτοὺς τὸ αὐτὸ ποιῆσαι. 8. ἀνάθεμα τῆς ἐκκλησίας ποιήσαντες ἄνθρωπον. Fragm. i. ἀνευδὲς ποιήσας ... ἐδύνατο τοῦτο ποιῆσαι. viii. κἂν σμρμία ποιῆ. ix. εἰς ποιῶμεν αὐτοῦ τὸ θέλημα. Polyc. Phil. 2. οἱ ποιῶντες τὰ ἄτοπα. 5. ὕπερ ποιήσω, εἰς λάβω καιρόν. 13. ὃ ποιήσας τὸν οὐρανόν. Mart. Ign. 2. οὐδὲν ἕτερον ποιῶν ἢ προσευχόμενος. Mart. Polyc. 5. Οὐ μέλλω

ποιεῖν. 8. Πυρὶ σε ποιῶ δαπανηθῆναι. 11. μὴ πρότερον τοῦτο ποιῶν. 13. ὀπίσω τὰς χεῖρας ποιήσας. 14. καμάρας εἶδος ποιήσαν. 15. Καὶ τοῦτο ποιήσαντος. 16. πολλῶν ἐπιθυμούντων τοῦτο ποιῆσαι. 17. τὸν ἐκλογὰς ποιῶντα. 20.

Ποικίλος. ἄλλαις ποικίλαις βάσανοις κολαφιζόμενοι. Mart. Polyc. 2.

Ποιμὴν. ἀντὶ ἐμοῦ ποιμὴν τῷ Θεῷ χρήται. Ign. Rom. 9. ὅπου δὲ ὁ ποιμὴν ἔστιν. Philad. 2. ποιμένα τῆς κατὰ τὴν οἰκουμένην καθολικῆς ἐκκλησίας. Mart. Polyc. 19.

Ποίμνιον. ἐπαυρομένη ἐπὶ τὸ ποίμνιον αὐτοῦ. Clem. I 16. λειτουργήσαντας ἀμέμπτως τῷ ποιμνίῳ τοῦ Χριστοῦ. 44. μόνον τὸ ποίμνιον τοῦ Χριστοῦ εἰρηνευέτω. 54. ἐν τῷ ποιμνίῳ τοῦ Χριστοῦ μικροὺς καὶ ἕλλογίμους εὐρεθῆναι. 57. κριὸς ἐπίσημος ἐκ μεγάλου ποιμνίου. Mart. Polyc. 14.

Ποῖος δὲ κόσμος δέξεται τινα; Clem. I 28. ἐκ ποίας ὕλης ἐγενήθημεν. 38. ποῖοι ... εἰσῆλθομεν. ib. Ποῖον οὖν αἶνον; II 1. ποῖα πεποιθήσει εἰσελευσόμεθα. 6. Ποῖαν [ἀντιμισθίαν]; 9.

Πολεμεῖν. ἐμὲ δὲ πλεόν [τὸ ζῆλος] πολεμεῖ. Ign. Trall. 4.

Πολέμιος. οἷς καὶ χρώμεθα συμμαχοῖς πρὸς τοὺς πολεμίους. Mart. Ign. 2.

Πόλεμος. πόλεμος καὶ αἰχμαλωσία. Clem. I 3. Ἴνα τί ... σχίσματα, πόλεμος τε ἐν ὑμῖν; 46. πᾶς πόλεμος καταργεῖται ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων. Ign. Eph. 13.

Πόλις. Ζῆλος ... πόλεις μεγάλας κατέστρεψεν. Clem. I 6. Κατὰ χώρας οὖν καὶ πόλεις κηρύσσοντες. 42. πολλοὶ ἐξεχώρησαν ἰδίων πόλεων. 55. ἐν συγκλεισμῷ οὔσης τῆς πόλεως. ib. κατὰ πόλιν με προήγον. Ign. Rom. 9. προσχῶν ... τῇ Σμυρναίων πόλει. Mart. Ign. 3. αἱ τῆς Ἀσίας πόλεις. ib. παραμείβων νόσους τε καὶ πόλεις. 5. κατὰ πόλιν μένειν. Mart. Polyc. 5.

- οὐ μακρὰν ἀπέχον ἀπὸ τῆς πόλεως. ib. ἦγον εἰς τὴν πόλιν. 8.
- Πολιτεία.** Τῇ παναρέτῳ καὶ σεβασμίῳ πολιτεία. Clem. I 2. τὴν ἀμεταμέλητον πολιτείαν τοῦ Θεοῦ. 54. ἀγαθῆς ἔνεκεν πολιτείας. Mart. Polyc. 13. τὴν ἀπ' ἀρχῆς ἀνεπίληπτον πολιτείαν. 17.
- Πολιτεύειν.** πολιτεύεσθαι κατὰ τὸ καθῆκον τῷ Χριστῷ. Clem. I 3. Τούτοις τοῖς ἀνδράσιν ὁσίως πολιτευσαμένοις. 6. ἐὰν μὴ ἀξίως αὐτοῦ πολιτευόμενοι. 21. ἐνίοις ὑμεῖς μεταγάγετε καλῶς πολιτευομένους. 44. Οἱ γὰρ μετὰ φόβου καὶ ἀγάπης πολιτευόμενοι. 51. οἱ πολιτευόμενοι τὴν ἀμεταμέλητον πολιτείαν τοῦ Θεοῦ. 54. ἐὰν πολιτευσώμεθα ἀξίως αὐτοῦ. Polyc. Phil. 5.
- Πολίτης.** ῥύσονται διὰ τοῦ ἑαυτῶν αἵματος τοὺς πολίτας. Clem. I 55.
- Πολλάκις μᾶλλον πενίας ἔθλιψε.** Clem. Fragm. iv.
- Πολυαγάπητος.** τὸ πολυαγάπητόν σου ὄνομα. Ign. Eph. 1.
- Πολυεύτακτος.** ὑμῶν τὸ πολυεύτακτον τῆς κατὰ Θεὸν ἀγάπης. Ign. Magn. 1.
- Πολυπληρία.** τὴν πολυπληρίαν ὑμῶν ἐν ὀνόματι Θεοῦ. Ign. Eph. 1.
- Πολύς.** πολλοὺς εἰς ἀθμίαν ἔβαλεν. Clem. I 46. Πολλῶν οὖν πυλῶν ἀνεφγωνίων. 48. πολλοὶ βασιλεῖς. 55. πολλοὶ ἐξεχώρησαν, κ. τ. λ. ib. πολλὴν πλάην. II 1. καταπλέουσιν πολλοί. 7. οἱ πολλὰ κοπιάσαντες. ib. τῶν πολλῶν . . . διωγμῶν. Mart. Ign. 1.
- Πολυτελής.** τιμιώτερα λίθων πολυτελῶν. Mart. Polyc. 18.
- Πολυχρόνιος.** διὰ τὴν πολυχρόνιον τῶν κακῶν συνήθειαν. Clem. Frag. vi.
- Πόμα Θεοῦ θέλω.** Ign. Rom. 7.
- Ποιηρός.** κατὰ τὰς ἐπιθυμίας αὐτοῦ τὰς ποιηράς. Clem. I 3. ἐν τῇ σαρκὶ ἃ ἐπράξαμεν ποιηρά. II 8. δόλω ποιηρῷ τὸ ὄνομα περιφέρειν. Ign. Eph. 7. Ὁ δὲ ἀντίζηλος καὶ βάσκανος καὶ ποιηρός. Mart. Polyc. 17.
- Πόνος.** πλείονας ὑπήνεγκεν πόνους. Clem. I 5.
- Πορεία.** κατευθύνοντες τὴν πορείαν αὐτῶν ἐν ὁσιότητι. Clem. I 48.
- Πορεύεσθαι.** τοῖς νόμοις τοῦ Θεοῦ ἐπορεύεσθε. Clem. I 4. ἐν τοῖς νομίμοις τῶν προσταγμάτων αὐτοῦ πορεύεσθαι. 3. ἐπορεύθη εἰς τὸν ὀφειλόμενον τόπον. 5. εἰς τὸν ἅγιον τόπον ἐπορεύθη. ib. πρὸς τὸ πορεύεσθαι ὑπηκόους ἡμᾶς. 13. Ἰακώβ . . . ἐπορεύθη πρὸς Λαβάν. 31. ἵνα πορευθεῖς εἰς Συρίαν. Ign. Polyc. 7. καταξιῦσθαι οὐ εἰς Συρίαν πορεύεσθαι. 8. ἐὰν . . . πορευώμεθα ἐν ταῖς ἐντολαῖς αὐτοῦ. Polyc. Phil. 2. πορεύεσθαι ἐν τῇ ἐντολῇ τοῦ Κυρίου. 4. πορευόμενοι κατὰ τὴν ἀληθειαν τοῦ Κυρίου. 5. μετὰ σπουδῆς ἐπορεύετο. Mart. Polyc. 8.
- Πόνος.** οὔτε πόρνοι, οὔτε μαλακοί. Polyc. Phil. 5.
- Πόρρω.** πόρρω ἄπεστιν ἢ δικαιοσύνη. Clem. I 3. Πόρρω γενέσθω ἀφ' ἡμῶν ἢ γραφῇ αὐτῇ. 23. καταλαλιᾶς πόρρω ἑαυτοὺς ποιοῦντες. 30.
- Πόσος.** πόσα δὲ αὐτῷ ὀφειλομεν ὄσια; Clem. II 1.
- Ποσότης.** γινώσκει τὴν ποσότητα καὶ τὴν καλλονὴν αὐτῶν. Clem. I 35.
- Πότερον** δυνάμενος γράφειν. Ign. Trall. 9.
- Ποτήριον.** καὶ ἐν ποιήριον εἰς ἔνωσιν τοῦ αἵματος αὐτοῦ. Ign. Philad. 4. ἐν τῷ ποτηρίῳ τοῦ Χριστοῦ σου. Mart. Polyc. 14.
- Ποτόν.** οὐ γὰρ βρωμάτων καὶ ποτῶν εἰσιν διάκονοι. Ign. Trall. 2.
- Πούς.** ἡ κεφαλὴ δίχα τῶν ποδῶν. Clem. I 37. καὶ τὸ ἐπὶ ποδῶν μὴ ἐστάναι. Fragm. viii. ὑπὸ τοὺς πόδας τῶν αὐτῶν ἐν καρδίᾳ φοροῦντων. Mart. Ign. 2.
- Πράγμα.** τῶν ἐπιζητούμενων παρ' ὑμῖν πραγμάτων. Clem. I 1. Ἐπεὶ οὖν τέλος τὰ πράγματα ἔχει. Ign. Magn. 5. οἱ ἐν παλαιοῖς πράγμασιν ἀναστραφέντες. 9. Ἐφάνη μου οὖν ἄξιον πρᾶγμα. Smyrn. 11.

- Πράξις. ἐνδόξων μετεληφότες πράξεων. Clem. I 9. Ἡ μαρτυρία τῆς ἀγαθῆς πράξεως. 30.
- Πραότης. ἡ δὲ πραότης αὐτοῦ δύναμις. Ign. Trall. 3. Χρήζω οὖν πραότητος. 4. τοὺς λοιμοτέρους ἐν πραότητι ὑπότασσε. Polyc. 2. Μακροθυμήσατε οὖν μετ' ἀλλήλων ἐν πραότητι. 6.
- Πράσσειν. Ταῦτα γὰρ οἱ πράσσοντες στυγητοί. Clem. I 35. ταῦτα ἡμῶν πρασσόντων εἶπεν ὁ Κύριος. II 4. ἐν τῇ σαρκὶ ἃ ἐπράξαμεν πονηρά. 8. εἰ μὲν αὐτοὶ μόνοι ταῦτα ἔπρασσον, ἀνεκτὸν ἦν. 10. πράττειν συναναγκάζεται. Fragm. vi. ἐπιγνώσκων δι' ὧν εὖ πράσσετε. Ign. Eph. 4. τινα πράσσοντες ἀνάξια Θεοῦ. 7. Οἱ σαρκικοὶ τὰ πνευματικὰ πράσσειν οὐ δύνανται. 8. Ἄ δὲ καὶ κατὰ σάρκα πράσσετε. ib. ἐν Ἰησοῦ γὰρ Χριστῷ πάντα πράσσετε. ib. δι' ὧν πράσσουσιν ὀφθήσονται. 14. ἵνα δι' ὧν λαλεῖ πράσση. 15. οἱ κατὰ σάρκα ταῦτα πράσσοντες. 16. ἅτινα ἐν ἡσυχίᾳ Θεοῦ ἐπράχθη. 19. χωρὶς δὲ αὐτοῦ πάντα πράσσουσιν. Magn. 4. ἐν ὁμοιοῖα Θεοῦ . . . πάντα πράσσειν. 6. ἄνευ τοῦ ἐπισκόπου . . . μηδὲν πράσσετε. 7. καθὰ πράσσομεν. 10. πραχθέντα ἀληθῶς καὶ βεβαίως. 11. ἄνευ τοῦ ἐπισκόπου μηδὲν πράσσειν ἡμᾶς. Trall. 2. ὁ χωρὶς ἐπισκόπου . . . πράσσω τι. 7. ἵνα ὁ ἕαν πράσσητε κατὰ Θεὸν πράσσητε. Philad. 4. μηδὲν κατ' ἐριθείαν πράσσειν. 8. Εἰ γὰρ τὸ δοκεῖν ταῦτα ἐπράχθη ὑπὸ τοῦ Κυρίου. Smyrn. 4. Μηδεὶς χωρὶς τοῦ ἐπισκόπου τι πράσσειτω. 8. ἵν' ἀσφαλὲς ᾦ . . . πᾶν ὁ πράσσεται. ib. ὁ λάθρα ἐπισκόπου τι πράσσω. 9. θέλουσιν γὰρ ἡμῖν εὖ τι πράσσειν. 11. μηδὲ σὺ ἄνευ Θεοῦ τι πράσσει' ὅπερ οὐδὲ πράσσεις. Polyc. 4.
- Πραῦπάθεια. Ἐμεῖς οὖν τὴν πραῦπάθειαν ἀναλαβόντες. Ign. Trall. 8.
- Πραῦς. πρὸς τὰς ὀργὰς αὐτῶν ἡμεῖς πραεῖς. Ign. Eph. 10.
- Πραῦτης. τὸ ἀκέραιον τῆς πραῦτητος αὐτῶν βούλημα. Clem. I 21. ἐπιείκεια . . . καὶ πραῦτης παρὰ τοῖς εὐλογημένοις ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. 30.
- Πρέπειν. Πρέπον οὖν ἐστὶ κατὰ πάντα τρόπον δοξάζειν Ἰησοῦν. Ign. Eph. 2. Ὅθεν πρέπει ὑμῖν συντρέχειν τῇ τοῦ ἐπισκόπου γνώμῃ. 4. Χωρὶς τοῦτου μηδὲν ὑμῖν πρεπέτω. 11. Καὶ ὑμῖν δὲ πρέπει μὴ συγχρᾶσθαι τῇ ἡλικίᾳ τοῦ ἐπισκόπου. Magn. 3. πρέπον ἐστὶν ἐπακοῦειν κατὰ μηδεμίαν ὑπόκρισιν. ib. Πρέπον οὖν ἐστὶν μὴ μόνον καλεῖσθαι Χριστιανούς. 4. Πρέπει γὰρ ὑμῖν τοῖς καθ' ἕνα. Trall. 12. οὓς πρέπον ὑμῖν ἐστὶν κατὰ πάντα ἀναπαῦσαι. Rom. 10. πρέπον ἐστὶν ὑμῖν . . . χειροτονησά διακονοῦν. Philad. 10. Πρέπον οὖν ἐστὶν ἀπέχεσθαι τῶν τοιούτων. Smyrn. 7. πρέπει εἰς τιμὴν Θεοῦ χειροτονησά. 11. Πρέπει δὲ τοῖς γαμοῦσι. Polyc. 5. Πρέπει . . . συμβούλιον ἀγαγεῖν. 7.
- Πρεσβεία. εἰς τὸ πρεσβεῦσαι ἐκεῖ Θεοῦ πρεσβείαν. Ign. Philad. 10.
- Πρεσβεῦειν. εἰς τὸ πρεσβεῦσαι. Ign. Philad. 10. εἴτε ὃν πέμψω πρεσβεύοντα. Polyc. Phil. 13.
- Πρεσβυτέριον. ἐπιτασόμενοι τῷ ἐπισκόπῳ καὶ τῷ πρεσβυτέρῳ. Ign. Eph. 2. Τὸ γὰρ ἀξιονόμαστον ἡμῶν πρεσβυτέριον. 4. εἰς τὸ ὑπακούειν ἡμᾶς τῷ ἐπισκόπῳ καὶ τῷ πρεσβυτέρῳ. 20. καὶ τῷ πρεσβυτέρῳ ὡς νόμῳ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Magn. 2. καὶ ἀξιοπλόκου πνευματικοῦ στεφάνου τοῦ πρεσβυτερίου. 13. ὑποτάσσεσθαι καὶ τῷ πρεσβυτέρῳ ὡς τοῖς ἀποστόλοις. Trall. 2. ὁ χωρὶς ἐπισκόπου καὶ πρεσβυτερίου καὶ διακόνου πράσσω τι. 7. ὁμοίως καὶ τῷ πρεσβυτέρῳ. 13. ἅμα τῷ πρεσβυτέρῳ καὶ διακόνου τοῖς συνδούλοις μου. Philad. 4. τοῖς ἀποστόλοις ὡς πρεσβυτέρῳ ἐκκλησίας. 5. Τῷ ἐπισκόπῳ προσέχετε, καὶ τῷ πρεσβυτέρῳ. 7. τῷ πρεσβυτέρῳ ὡς τοῖς ἀποστόλοις. Smyrn. 8. θεοπρεπέστατον πρεσβυτέριον. 12.

- Πρεσβύτερος. τιμὴν τὴν καθήκουσαν ἀπονούμεντες τοῖς παρ' ἡμῶν πρεσβυτέροις. Clem. I 1. ἐπηγέρθησαν . . . οἱ νέοι ἐπὶ τοὺς πρεσβυτέρους. 3. τοὺς πρεσβυτέρους ἡμῶν τιμήσωμεν. 21. οἱ προοδοιοπήρησαντες πρεσβύτεροι. 44. στασιάζειν πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους. 44. μετὰ τῶν καθεσταμένων πρεσβυτέρων. 54. Ἰουδὶθ . . . ἠτήσατο παρὰ τῶν πρεσβυτέρων. 55. ὑποτάγητε τοῖς πρεσβυτέροις. 57. πρεσβυτέρων ἀξίω. Ign. Magn. 2. καθὼς ἔγνω καὶ τοὺς ἁγίους πρεσβυτέρους. 3. τῶν πρεσβυτέρων εἰς τόπον συνεδρίου τῶν ἀποστόλων. 6. ἄνευ τοῦ ἐπισκόπου, καὶ τῶν πρεσβυτέρων. 7. στεφάνου τοῦ πρεσβυτερίου ἡμῶν. 13. τοὺς δὲ πρεσβυτέρους, ὡς συνεδρίον Θεοῦ. Trall. 3. ἑξαρέτως καὶ τοῖς πρεσβυτέροις. 12. σὺν τῷ ἐπισκόπῳ, καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ πρεσβυτέροις. Philad. Inscr. αἱ δὲ πρεσβυτέρους καὶ διακόνους. 10. τῶν ὑποτασσομένων τῷ ἐπισκόπῳ, πρεσβυτέροις, διακόνους. Polyc. 6. καὶ οἱ σὺν αὐτῷ πρεσβύτεροι. Polyc. Phil. Inscr. ὑποτασσομένους τοῖς πρεσβυτέροις καὶ διακόνους, ὡς Θεῷ καὶ Χριστῷ. 5. Καὶ οἱ πρεσβύτεροι δὲ εἰσπλάγχοι. 6. διὰ τῶν ἐπισκόπων καὶ πρεσβυτέρων. Mart. Ign. 3.
- Πρεσβύτης. τοιοῦτον πρεσβύτην ἄνδρα. Mart. Polyc. 7. ἐπὶ τοιοῦτον θεοπρεπῆ πρεσβύτην. ib.
- Προάγειν. κατὰ πόλιν με προῆγον. Ign. Rom. 9. προαγούσης τῆς ἀγάπης, τῆς εἰς Θεὸν καὶ Χριστὸν καὶ εἰς τὸν πλησίον. Polyc. Phil. 3. Σχεδὸν γὰρ πάντα τὰ προάγοντα ἐγένετο. Mart. Polyc. 1.
- Προαιρεῖσθαι. προηρημένοι μᾶλλον τὴν ἐνάθε ἀπόλαυσιν. Clem. II 10. προειλόμην ἐν πίστει Ἰησοῦ Χριστοῦ προσλαλήσαι ἡμῖν. Ign. Magn. 1.
- Πρόβατον. ἐκεῖ ὡς πρόβατα ἀκολουθεῖτε. Ign. Philad. 2. λύκος . . . ἐν προβάτου δέρει, προβάτων φθοράν. Fragm. ix.
- Προγίνεσθαι. τὰ ὄστα τοῦ προγεγονότος. Clem. I 25. ἐπὶ τοῖς προγεγονόσιν. Mart. Ign. 7.
- Προγνώσκειν. Οὐ προέγνω Μωϋσῆς; Clem. I 43.
- Πρόγνωσις. πρόγνωσιν εὐληφότες τελείαν. Clem. I 44.
- Προγνώστης. Προγνώστης γὰρ ἐστὶν τῶν πάντων. Clem. II 9.
- Προγράφειν. ἐν τοῖς προγεγραμμένοις προσώποις. Ign. Magn. 6. ἐκ τοῦ προγεγραμμένου ἔγραψα. Mart. Polyc. 22.
- Πρόδηλος. πρόδηλον ποιήσας ὁ Δεσπότης. Clem. I 11. πρόδηλον ποιούντες ὅτι διὰ τοῦ αἵματος τοῦ Κυρίου. 12. Προδήλων οὖν ἡμῖν ὄντων τούτων. 40. ὧν τὸ κρίμα πρόδηλον ἐγενήθη. 51.
- Προδημιουργεῖν. θάλασσαν τε καὶ τὰ ἐν αὐτῇ ζῶα προδημιουργήσας. Clem. I 33.
- Προδιδόναι. οὐκ ἐπιανοῦμεν τοὺς προδίδοντας ἑαυτούς. Mart. Polyc. 4. οἱ προδίδοντες αὐτὸν οἰκείῳ ὑπῆρχον. 6. οἱ δὲ προδόντες αὐτόν. ib.
- Προειδέναι. ὡς προειδὸτα τὸν μερισμὸν τινων. Ign. Philad. 7.
- Προεπικαλεῖν. ἀλλ' ἐπεὶ ἡμεῖς προεπεκαλέσασθέ με. Polyc. Phil. 3.
- Προερεῖν. διὰ τοῦ ἀρχιερέως καὶ τῶν προειρημένων λειτουργῶν. Clem. I 41. κατέστησαν τοὺς προεირημένους. 43, et 44.
- Πρόερχεσθαι. Ἔστιν οὖν τοῦτο ἅγιον, . . . τὸ ἀπ' αὐτοῦ προελθόν. Clem. Fragm. viii. τὸν ἀφ' ἐνὸς Πατρὸς προελθόντα. Ign. Magn. 7. οὐκ ἀπὸ συγῆς προελθόν. 8. Περὶ τῶν προελθόντων με ἀπὸ Συρίας. Rom. 10.
- Προετοιμάζειν. προετοιμάσας τὰς εὐεργεσίας αὐτοῦ. Clem. I 38. καθὼς προητοιμάσας καὶ προεφανέρωσας. Mart. Polyc. 14.
- Προηγείσθαι. Τοὺς προηγουμένους ἡμῶν αἰδεσθῶμεν. Clem. I 21.
- Πρόθεσις. ἐν ὁσίᾳ καὶ ἀμώμφῳ προθέσει δουλεύοντας. Clem. I 45. συναθλεῖν τῇ αὐτοῦ προθέσει. Mart. Ign. 3.

- Προθυμία. ἐν ἀγαθῇ προθυμίᾳ . . . ἐξετείνετε τὰς χεῖρας ὑμῶν. Clem. I 2. σπεύσωμεν μετὰ ἐκτενείας καὶ προθυμίας. 33. Μετὰ . . . προθυμίας καὶ χαρᾶς. Mart. Ign. 3.
- Προθύμως. προθύμως ἡμᾶς εἶναι εἰς ἀγαθοποιῶν. Clem. I 34.
- Προθύμως. προθύμως μετὰ σπουδῆς ἐπορευέτο. Mart. Polyc. 8. μάλιστα Ἰουδαίων προθύμως. 13.
- Προϊέναι. ἀπὸ σπλάγχχνων ἰδίων προϊένος. Clem. Fragn. viii.
- Προϊστάναι. Χρῆ τὸν προεστῶτα. Ign. Fragn. vii.
- Προκαθίσθαι. προκαθημένου τοῦ ἐπισκόπου εἰς τόπον Θεοῦ. Ign. Magn. 6. ἐνώθητε τῷ ἐπισκόπῳ, καὶ τοῖς προκαθημένοις. ib. ἥτις καὶ προκαθῆται ἐν τόπῳ χῶριου Ῥωμαίων. Rom. Inscr. προκαθημένη τῆς ἀγάπης. ib.
- Προκίεσθαι. μὴ αἰχμαλωτίση ὑμᾶς ἐκ τοῦ προκειμένου ζῆν. Ign. Eph. 17. ἀπεκρίθησάν μοι, ὅτι πρόκειται. Philad. 8.
- Προκηρύσσειν. οἱ προφήται οἱ προκηρύξαντες τὴν ἔλευσιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν. Polyc. Phil. 6.
- Προκρίνειν. πίστεως τε καὶ ἀγάπης, ἧς οὐδὲν προκέκριται. Ign. Magn. 1. πίστις καὶ ἀγάπη, ὧν οὐδὲν προκέκριται. Smyrn. 6.
- Προλαμβάνειν. διὰ τοῦτο προέλαβον παρακαλεῖν ὑμᾶς. Ign. Eph. 3.
- Προλέγειν. προλέγει γὰρ ἡμῖν. Clem. I 34.
- Προνοεῖν. πρὸ παντὸς προνοοῦντες ἀγνείας. Polyc. Phil. 5. προνοοῦντες αἰετὸν τοῦ καλοῦ. 6.
- Πρόνοια. ἡ μεγαλειότης τῆς προνοίας τοῦ Δεσπότου. Clem. I 24.
- Προοδοιοποιεῖν. Μακάριοι οἱ προοδοιοπορήσαντες πρεσβύτεροι. Clem. I 44.
- Προοδοιότροπος. ὡς προοδοιότρονον τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν. Clem. II 10.
- Προορᾶν. προορᾶν τὰς ἐνέδρας τοῦ διαβόλου. Ign. Trall. 8.
- Προορίζειν. τῇ προωρισμένῃ πρὸ αἰῶνων . . . ἐκκλησία. Ign. Eph. Inscr.
- Προπέμπειν. προπέμψασιν, ὡς ἐπέβαλεν ὑμῖν. Polyc. Phil. 1.
- Προπετής. ὀλίγα πρόσωπα προπετῆ καὶ αἰθάδη. Clem. I 1.
- Προσάγειν. Καὶ προσαχθέντος αὐτοῦ. Mart. Polyc. 9. προσαχθέντα αὐτὸν ἀνθρώπα. ib.
- Προσαγορεύειν. Ἄβραάμ, ὁ φίλος προσαγορευθεὶς. Clem. I 10. φίλος προσηγορεύθη τοῦ Θεοῦ. 17. υἱοὺς ἡμᾶς προσηγόρευσεν. II 1. Θεοὺς προσαγορεύεις πλανώμενος. Mart. Ign. 2. Προσαγορεύετε πάντας τοὺς ἁγίους· ὑμᾶς οἱ σὺν ἡμῖν προσαγορευοῦσιν. Mart. Polyc. 20.
- Προσβιάζεσθαι. Κἂν αὐτὰ δὲ ἄκοντα μὴ θελήσῃ, ἐγὼ προσβιάσομαι. Ign. Rom. 5. ἐπεσπάσατο τὸ θηρίον προσβιάσάμενος. Mart. Polyc. 3.
- Προσβλέπειν. Τὸν οὖν ἐπίσκοπον δῆλον ὅτι ὡς αὐτὸν τὸν Κύριον δεῖ προσβλέπειν. Ign. Eph. 6.
- Προσδέειν. τῇ ἐλπίδι προσδεδῆσθωσαν αἱ ψυχαὶ ἡμῶν. Clem. I 27. προσδεθείς, ὡσπερ κριός. Mart. Polyc. 14.
- Προσδεκτός. προσδεκτὸν ἐνώπιον τοῦ ποιήσαντος ἡμᾶς. Clem. I 7. ἐν θυσίᾳ πλοῖα καὶ προσδεκτῆ. Mart. Polyc. 14.
- Προσδέχεσθαι. ἵνα ἡμᾶς προσδέξηται ὡς υἱοὺς. Clem. II 9. ἡμέραν ἐξ ἡμέρας προσδεχόμενοι. II 1. ἐν οἷς προσδεχθεῖν ἐνώπιόν σου. Mart. Polyc. 14.
- Προσδηλοῦν. προσδηλώσω ὑμῖν ἧς ἡρξάμεν οἰκονομίας. Ign. Eph. 20.
- Προσδοκᾶν. τὸν ὑπὲρ καιρὸν προσδοκά. Ign. Polyc. 3.
- Προσδοκεῖν. τῷ πνεύματι ὡς διδασκαλον αὐτὸν προσεδόκουν. Ign. Magn. 9.
- Προσέρχεσθαι. τοῖς προσερχομένοις αὐτῷ ἀπλῆ διανοία. Clem. I 23.
- Προσέλθωμεν οὖν αὐτῷ ἐν ὁσιότητι ψυχῆς. 29. ἀόκως προσέλθωμεν τῷ θελήματι αὐτοῦ. 33. προσελθεῖν ἐκόντας. Mart. Polyc. 4. προσελθόντα αὐτῷ κομφέκτορα. 10.
- Προσεύχεσθαι. Καὶ ὑπὲρ τῶν ἄλλων δὲ ἀνθρώπων ἀδιαλείπτως προσεύ-

- χεσθε. Ign. Eph. 10. Προσεύχεσθε ὑπὲρ τῆς ἐκκλησίας τῆς ἐν Συρία. 21. Καὶ περὶ ἐμοῦ δὲ προσεύχεσθε. Trall. 12. μόνον δὲ προσεύχεσθαι ὑπὲρ αὐτῶν. Smyrn. 4. προσευχόμενος περὶ πάντων. Mart. Polyc. 5. προσευχόμενος ἐν ὄπτασία γέγονε. ib. ὥραν πρὸς τὸ προσεύξασθαι ἀδεῶς. 7. σταθεῖς προσεύξατο. ib. ἰδὼν αὐτὸ καίωμενον, προσευχόμενος. 12.
- Προσευχῆ. τὰς προσευχὰς ἡμῶν ἀπλῶς ἀναφέρειν. Clem. II 2. ἐλπίζοντα τῇ προσευχῇ ὑμῶν ἐπιτυχεῖν. Ign. Eph. 1. Εἰ γὰρ ἐνός καὶ δευτέρου προσευχῆ. 5. πρὸς τὰς βλασφημίας αὐτῶν ὑμεῖς τὰς προσευχὰς. 10. τῇ προσευχῇ ὑμῶν, ἧς γένοιτό μοι αἰεὶ μέτοχον εἶναι. 11. Ἐάν με καταξίωσῃ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐν τῇ προσευχῇ ὑμῶν. 20. ἐπὶ τὸ αὐτὸ μία προσευχῆ. Magn. 7. Μνημονεύετέ μου ἐν ταῖς προσευχαῖς ὑμῶν. 14. τῆς ἡνωμένης ὑμῶν ἐν Θεῷ προσευχῆς. ib. τῇ μετ' ἀλλήλων προσευχῇ. Trall. 12. Μνημονεύετε ἐν τῇ προσευχῇ ὑμῶν τῆς ἐν Συρία ἐκκλησίας. Rom. 9. Cf. Trall. 13. ἡ προσευχῇ ὑμῶν ... με ἀπαρτίσει. Philad. 5. ἐν τῇ προσευχῇ ὑμῶν δικαιοθῆναι. 8. Ἐπειδὴ κατὰ τὴν προσευχὴν ὑμῶν. 10. Εὐχαριστίας καὶ προσευχῆς ἀπέχονται. Smyrn. 6. Ἡ προσευχῇ ὑμῶν ἀπῆλθεν ἐπὶ τὴν ἐκκλησίαν. 11. Ἵνα ἐν τῇ προσευχῇ ὑμῶν Θεοῦ ἐπιτύχω. ib. λυμένος ἦδη ἐτύχχανεν τῇ προσευχῇ ὑμῶν. ib. προσευχαῖς σχολάζε ἀδιαλείπτως. Polyc. 1. ἡ ἐκκλησία. . . εἰρηνεύει. . . διὰ τὴν προσευχὴν ὑμῶν. 7. τῷ οἴακι τῆς προσευχῆς. Mart. Ign. 1. Ὡς δὲ κατέπαυσε τὴν προσευχὴν. Mart. Polyc. 8.
- Προσέχειν. προσέχοντες τοὺς λόγους αὐτοῦ ἐπιμελῶς. Clem. I 2. μὴ προσέχειν τοῖς φυσιοῦσιν με. Ign. Trall. 4. Τῷ ἐπισκόπῳ προσέχετε. Philad. 7. προσέχειν δὲ τοῖς Προφήταις. Smyrn. 7. Τῷ ἐπισκόπῳ προσέχετε. Polyc. 6.
- προσχῶν. . . τῇ Συμυραίων πόλει. Mart. Ign. 3. πρόσσεχε τῇ Τρωάδι. 5. προσέχοντες τῇ τοῦ Χριστοῦ χάριτι. Mart. Polyc. 2.
- Προσῆκειν. καὶ γὰρ αἱ μὴ προσήκουσαι μοι [ἐκκλησίαι]. Ign. Rom. 9. τιμὴν κατὰ τὸ προσῆκον. Mart. Polyc. 10.
- Προσηλοῦν. Μελλόντων δὲ αὐτῶν καὶ προσηλοῦν. Mart. Polyc. 13.
- Προσηνῶς. προσηνῶς τὰς χάριτας αὐτοῦ ἀποδίδοι. Clem. I 23.
- Προσκαλεῖν. διὰ τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου οὕτως προσκαλεῖται ἡμᾶς. Clem. I 22. προσκαλεῖται ὑμᾶς, ὄντας μέλη αὐτοῦ. Ign. Trall. 11.
- Προσκαρτερεῖν. προσκαρτεροῦντες νηστείας. Polyc. Phil. 7. προσκαρτερῶμεν τῇ ἐλπίδι ἡμῶν. 8.
- Προσκεφάλαιον. εἶδεν προσκεφάλαιον αὐτοῦ ὑπὸ πυρὸς κατακαύμενον. Mart. Polyc. 5. τῆς . . . ἐπὶ τοῦ προσκεφαλαίου ὄπτασίας. 12.
- Προσκλίνειν. προσεκλίθητε γὰρ Ἀποστόλοις. Clem. I 47.
- Πρόσκλισις. τὴν ἀγάπην αὐτῶν, μὴ κατὰ προσκλίσεις. Clem. I 21. διὰ τὸ καὶ τότε προσκλίσεις ὑμᾶς πεποιῆσθαι ἄλλ' ἢ πρόσκλισις ἐκείνη. 47. διχα προσκλίσεως ἀνθρωπίνης. 50.
- Προσκόπτειν. Μᾶλλον ἀνθρώποις ἄφροσι. . . προσκόψωμεν ἢ τῷ Θεῷ. Clem. I 21.
- Προσκυνεῖν. προσκυνοῦντες λίθους. Clem. II 1. τοῖς νεκροῖς θεοῖς οὐ θύομεν, καὶ οὐ προσκυνοῦμεν αὐτοῖς. 3. μηδὲ προσκυνεῖν τοῖς θεοῖς. Mart. Polyc. 12. Τοῦτον μὲν γὰρ. . . προσκυνοῦμεν. 17.
- Προσλαλεῖν. προσλαλῶ ὑμῖν ὡς συνδιδασκαλίταις μου. Ign. Eph. 3. ἐν πίστει Ἰησοῦ Χριστοῦ προσλαλήσαι ὑμῖν. Magn. 1. Ταῖς ἀδελφαῖς μου προσλάλει. Polyc. 5.
- Προσλαμβάνειν. Ἐν ἀγάπῃ προσελάβετε ἡμᾶς. Clem. I 49. οὐ προσεληφότας τὴν φαινομένην νεωτερικὴν τάξιν. Ign. Magn. 3.
- Προσοικεῖον. ὁμολογίαν πλείον αὐ-

- τὸν προσοικειοῦσαν τῷ Κυρίῳ.
Mart. Ign. 1.
- Προσομιλεῖν. ἡξιώθην, δι' ὧν γράφω,
προσομιλήσαι ὑμῖν. Ign. Eph. 9.
- Προσονομάζειν. Ὁρνεον... ὁ προσονο-
μάζεται Φοίνιξ. Clem. I 25.
- Προσπίπτειν. προσπέσωμεν καὶ ἐπι-
στρέψωμεν. Clem. I 9. προσ-
πέσωμεν τῷ Δεσπότην. 48.
- Προσποιεῖσθαι. προσποιεῖ δὲ ἀγνοεῖν
με. Mart. Polyc. 10.
- Πρόσταγμα. τὰ προστάγματα καὶ τὰ
δικαιώματα τοῦ Κυρίου. Clem. I 2 .
ἐν τοῖς νομίμοις τῶν προσταγμάτων
αὐτοῦ. 3. τοῖς αὐτοῖς συνέχεται
προστάγμασιν. 20. ἐν τοῖς ἀνόμοι-
μοις προστάγμασιν αὐτοῦ. 37.
τοῖς λαϊκοῖς προστάγμασιν δέδεται.
40. εἰ τὰ προστάγματα τοῦ Θεοῦ
ἐπιουῶμεν. 50. πρὸς ἐκπλήρωσιν
θείου προστάγματος. Fragm. ii.
κατὰ τὸ πάλαι πρόσταγμα τοῦ Καί-
σαρος. Mart. Ign. 6.
- Πρόσταξις. τῇ ἑαυτοῦ προστάξει ἐκέ-
λευσεν εἶναι. Clem. I 33.
- Προστάσειν. ἐν εἰρήνῃ... προσέτα-
ξεν εἶναι. Clem. I 20. τοῖς προσ-
τεταγμένοις καιροῖς. 40. τοῖς ἱε-
ρεῦσιν ἴδιος ὁ τόπος προστέτακται.
ib. τὰ προστασάμενα ὑπὸ τοῦ
πλήθους. 54. ὡς τὸ θέλημα προσ-
τάσσει. Ign. Polyc. 8. Ἰγνάντιον
προσετάξαμεν. Mart. Ign. 2.
- Προστάτης. Ἰησοῦν Χριστὸν, ... τὸν
προστάτην. Clem. I 36. διὰ τοῦ
ἀρχιερέως καὶ προστάτου ἡμῶν Ἰη-
σοῦ Χριστοῦ. 58.
- Προστιθέναί. προστιθεῖς καὶ γνώμην
ἀγαθὴν. Clem. I 8. Καὶ προσέ-
θεντο αὐτῇ δοῦναι σημεῖον. 12.
προσθίναί τῷ δρόμῳ σου. Ign.
Polyc. 1.
- Πρόστιμον. θάνατον τὸ πρόστιμον ἔ-
χουσιν. Clem. I 41.
- Προσφατῶς ἐλληλυθῶς ἀπὸ τῆς Φρυ-
γίας. Mart. Polyc. 4.
- Προσφέρειν. δι' ὑπακοῆς προσήνεγκεν
αὐτῶν. Clem. I 10. προσφέρου-
ται θυσιάαι ἐνδελχετισμοῦ. 41. οὐκ
ἐν παντὶ τόπῳ προσφέρεται. ib.
μομοσκοπηθὲν τὸ προσφερόμενον.
ib. προσενεγκεῖν αὐτῷ ῥάβδους.
43. καὶ προσήνεγκεν ῥάβδους. ib.
ὁσίως προσενέγκουτας τὰ δῶρα. 44.
ἤττον ἀμαρτίαν ὑμῖν προσήνεγκεν.
47.
- Προσφεύγειν. ἡμᾶς τοὺς προσπεφου-
γῶτας τοῖς οἰκτιρμοῖς αὐτοῦ. Clem.
I 20. προσφυνγὸν τῷ Εὐαγγελίῳ.
Ign. Philad. 5.
- Προσφορά. τὸν ἀρχιερέα τῶν προσ-
φορῶν ἡμῶν. Clem. I 36. τὰς
τε προσφορὰς καὶ λειτουργίας ἐπι-
τελεῖσθαι. 40. ποιῶντες τὰς
προσφορὰς. ib. ἑαυτὸν ἀνευεγκόντος
Θεῷ προσφορᾶν. Ign. Eph. 1.
ὡσπερ κρῖος ἐπίσημος... εἰς προσ-
φορὰν. Mart. Polyc. 14.
- Προσχεῖσθαι. οὐρίοις ἀνέμοις προσ-
χρησάμενοι. Mart. Ign. 5.
- Προσωποληψία. ἀπεχόμενοι... προσ-
ωποληψίας. Polyc. Phil. 6.
- Πρόσωπον. ὀλίγα πρόσωπα προπετῆ.
Clem. I 1. ἀπέδρα ἀπὸ προσώ-
που Ἡσαῦ. 4. ἀπὸ προσώπου
Φαραῶ. ib. δι' ἐν ἡ δύο πρόσωπα
στασιάσειν. 47. φανήσεται πρὸ
προσώπου ἡμῶν. Ign. Eph. 15.
ἐν τοῖς προγεγραμμένοις προσώ-
ποις. Magn. 6. ὑμῶν τὰ ἀζιόθεα
πρόσωπα. Rom. 1. καταξιωθεῖς
τοῦ προσώπου σου τοῦ ἀμώμου.
Polyc. 1. ἵνα τὰ φαινόμενά σου
εἰς πρόσωπον κολακείης. 2. κατὰ
πρόσωπον τῶν τότε ἀνθρώπων. Po-
lyc. Phil. 3. Ὡς δὲ κατὰ πρόσω-
πον ἔστη Τραϊανοῦ. Mart. Ign. 2.
ἐμφανισθῆ τῷ προσώπῳ τοῦ Χρι-
στοῦ. 3. ἐμβριθεῖ τῷ προσώπῳ.
Mart. Polyc. 9. τὸ πρόσωπον
αὐτοῦ χάριτος ἐπληροῦτο. 12.
- Πρότερον. μὴ πρότερον τοῦτο ποιῶν.
Mart. Polyc. 13.
- Προτρέπεσθαι. Προτρέπεται οὖν ἡμᾶς
ἐξ ὅλης τῆς καρδίας. Clem. I 34.
- Προφανερῶν. καθὼς προητοίμασας
καὶ προεφανέρωσας. Mart. Polyc.
14.
- Προφητεία. οὐ μόνον πίστις, ἀλλὰ
προφητεία. Clem. I 12. οὓς
οὐκ ἔπεισαν αἱ προφητεῖαι. Ign.
Smyrn. 5.

- Προφητεύειν. *κάν σημεῖα ποιῆ, κάν προφητεύη.* Ign. Fragm. ix.
- Προφήτης. Ἥλιαν και Ἐλισαιέ . . . τοὺς προφήτας. Clem. I 17. ἐπηκολούθησαν οἱ λοιποὶ προφήται. 43. Οἱ γὰρ θειώτατοι προφήται. Ign. Magn. 8. οὐ καὶ οἱ προφήται μαθηταὶ ὄντες. 9. τοὺς προφήτας δὲ ἀγαπῶμεν. Philad. 5. θύρα, . . . δι' ἧς εἰσέρχονται . . . οἱ προφήται. 9. Οἱ γὰρ ἀγαπητοὶ προφήται κατήγγειλαν εἰς αὐτόν. ib. προσέχειν δὲ τοῖς προφήταις. Smyrn. 7. οἱ προφήται οἱ προκηρύξαντες τὴν ἔλευσιν τοῦ Κυρίου. Polyc. Phil. 6.
- Προφητικός. ὁ προφητικὸς λόγος. Clem. II 11. διδάσκαλος . . . προφητικός. Mart. Polyc. 16.
- Προφητικῶς. εἶπεν πρὸς τοὺς συνόντας αὐτῷ προφητικῶς. Mart. Polyc. 5. εἶπεν ἐπιστραφεὶς τοῖς σὺν αὐτῷ πιστοῖς προφητικῶς. 12.
- Προφθάνειν. ἐὰν δὲ προφθάσῃ εἰς τὴν κάμινον . . . βαλεῖν. Clem. II 8.
- Προφυλάσσειν. θέλω προφυλάσσεισθαι ὑμᾶς. Ign. Magn. 11. προφυλάσσω ὑμᾶς ὄντας μου ἀγαπητούς. Trall. 8. Προφυλάσσω δὲ ὑμᾶς ἀπὸ τῶν θηρίων τῶν ἀνθρωπομόρφων. Smyrn. 4.
- Πρύμνη. τῆς νηὸς ἐκ πρύμνης ἐπειγομένης. Mart. Ign. 5.
- Πρωίας δὲ γενομένης. Clem. I 43.
- Πρωτοκορύφαιος. παρὰ τοῦ ἀγίου καὶ πρωτοκορυφαίου Πέτρου. Clem. Fragm. x.
- Πρῶτον. Τί πρῶτον ὑμῖν ἔγραψεν ; Clem. I 47. πρῶτον μὲν ὅτι ἡμεῖς οἱ ζῶντες. II 3. πρῶτον μὲν φυλλορροεῖ. II.
- Πρῶτος. ὢν μὲν τὸ πρῶτον πνεῦμα. Clem. II 9. διὰ θεὸν γὰρ τοῦ πρῶτου ἔδειξεν ὅτι Θεός. Ign. Fragm. viii. διδάξωμεν ἑαυτοὺς πρῶτον. Polyc. Phil. 4. τὸ μὲν πρῶτον ἀκούσας. Mart. Polyc. 5. τὰ μὲν πρῶτα οὐκ ἀπεκρίνατο. 8.
- Πρωτότοκος. πρωτότοκος ἐστὶ τοῦ Σατανᾶ. Polyc. Phil. 7.
- Πταίειν. οὐ δῆσεις τὸν πταίσαντα. Clem. Fragm. x.
- Πτεροφυεῖν. ἀνατρεφόμενος, πτεροφυεῖ. Clem. I 25.
- Πτέσαντες. Οἱ δὲ † πτέσαντές † με. Ign. Philad. 7.
- Πτωχῶ. ὁ πλούσιος ἐπιχορηγείτω τῷ πτωχῷ, ὁ δὲ πτωχός. Clem. I 38.
- Πυκνότερον. Σπουδάσετε οὖν πυκνότερον συνέρχεσθαι. Ign. Eph. 13. Πυκνότερον συναγωγῶν γινέσθωσαν. Polyc. 4.
- Πυκνῶς. ὅτ' ἂν γὰρ πυκνῶς ἐπὶ τὸ αὐτὸ γίνεσθε. Ign. Eph. 13.
- Πύλη. Πύλη γὰρ δικαιοσύνης ἀνεωγυία εἰς ζωὴν. Clem. I 48. Πολύων οὖν πυλῶν ἀνεωγυῶν. ib.
- Πῦρ. τῆς περιχώρου . . . κριθείσης διὰ πυρός. Clem. I 11. κατείρχθησαν εἰς κάμινον πυρός ; 45. εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρός αὐτὸ βαλεῖν. II 8. εἰς τὸ πῦρ τὸ ἄσβεστον χωρήσει. Ign. Eph. 16. φυλάσσεισθαι τὰ ἐγκλήματα ὡς πῦρ. Trall. 2. Πῦρ καὶ σταυρός. Rom. 5. πῦρ φιλοῦλον. 7. πρὸς πῦρ, πρὸς μάχαιραν. Smyrn. 4. καὶ τὸ πῦρ ἦν αὐτοῖς ψυχρόν. Mart. Polyc. 2. τὸ αἰῶμιον . . . πῦρ. ib. προσκεφάλαιον αὐτοῦ ὑπὸ πυρός κατακαίμενον. 5. Πυρὶ σε ποιῶ δαπανηθῆναι. II 1. Πῦρ . . . τὸ πρὸς ὄραν καίμενον. ib. τοῖς ἀσεβέσι τηρούμενον πῦρ. ib. ὁ γὰρ δούς μοι ὑπομείναι τὸ πῦρ. 13. οἱ τοῦ πυρός ἀνθρωποὶ ἐξήψαν τὸ πῦρ. 15. Τὸ γὰρ πῦρ καμάρας εἶδος ποιήσαν. ib. ὑπὸ τοῦ πυρός δαπανηθῆναι. 16. ὥστε κατασβέσαι τὸ πῦρ. ib. μελλόντων ἡμῶν ἐκ τοῦ πυρός λαμβάνειν. 17. θεὸς αὐτὸν ἐν μέσῳ τοῦ πυρός. 18.
- Πυρά. τὰ πρὸς τὴν πυρὰν ἡρμοσμένα ὄργανα. Mart. Polyc. 13. ἀσάλευτον ἐπιμείναι τῇ πυρᾷ. ib.
- Πυρκαϊά. Ὅτε δὲ ἡ πυρκαϊά ἠτοιμάσθη. Mart. Polyc. 13.
- Πυροῦσθαι. ἄργυρος ἐν καμίνῳ πυρούμενος. Mart. Polyc. 15.
- Πώποτε. τῶν πώποτε συμβεβηκότων αὐτῷ. Mart. Polyc. 8.
- Ῥάβδος. ῤάβδους ἐπιγεγραμμένας ἐκάστης φυλῆς κατ' ὄνομα. Clem.

- I 43. ὡσαύτως καὶ τὰς ῥάβδους. ib. ἧς ἂν φυλῆς ἡ ῥάβδος βλαστήσῃ. ib. καὶ προσήνεγκεν ῥάβδους. ib. καὶ εὐρέθη ἡ ῥάβδος Ἰακώβου. ib.
- Ῥέειν. τὸ ῥηθῆν ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἰακώβου. Clem. I 6.
- Ῥῆμα. ὑπήκουον . . . τοῖς ῥήμασι τοῦ Θεοῦ. Clem. I 10. δεινὰ ῥήματα ἔλεγον αὐτῷ. Mart. Polyc. 8. Πᾶν γὰρ ῥῆμα ὃ ἐξαφῆκεν. I 6.
- Ῥήσις. τὰς γραφάς, τὰς ἀληθεῖς ῥήσεις Πνεύματος τοῦ Ἁγίου. Clem. I 45.
- Ῥίζα. ἡ βεβαία τῆς πίστεως ἡμῶν ῥίζα. Polyc. Phil. I.
- Ῥιψοκινδύνως. ἐὰν ῥιψοκινδύνως ἐπιδῶμεν ἑαυτούς. Clem. I 14.
- Ῥύεσθαι. ἵνα ῥύσωνται διὰ τοῦ ἑαυτῶν αἵματος. Clem. I 55. ἵνα τὸ δωδεκάφυλον . . . ῥύσῃται. ib. ἐρρύσατο τὸν λαόν. ib. οὐδὲν ἡμᾶς ῥύσεται ἐκ τῆς αἰωνίου κολάσεως. II 6. ταῖς αὐτῶν δικαιοσύναις ῥύσασθαι τὰ τέκνα. ib.
- Ῥυθμῆν. ἵνα ῥυθμῆσῃ τοὺς αἰῶνας. Clem. Fragn. viii.
- Ῥυπαρός. ὁ τοιοῦτος, ῥυπαρὸς γενόμενος. Ign. Eph. 16.
- Ῥωμαϊκός. τῇ Ῥωμαϊκῇ φωνῇ. Mart. Ign. 6.
- Ῥώννυσθαι. Ἐρρωσθε ἐν Θεῷ Πατρὶ. Ign. Eph. 21. Ἐρρωσθε ἐν ὁμοιοῖα Θεοῦ. Magn. 15. Ἐρρωσθε ἐν Ἰησοῦ Χριστῷ. Trall. 13. Cf. Philad. 11. Ἐρρωσθε εἰς τέλος. Rom. 10. Ἐρρωσθέ μοι ἐν δυνάμει Πνεύματος. Smyrn. 13. Ἐρρωσθε ἐν χάριτι Θεοῦ. ib. Ἐρρωσθαι ἡμᾶς . . . εὐχόμεθα. Polyc. 8. Ἐρρωσθε ἐν Κυρίῳ. ib. Ἐρρωσθαι ἡμᾶς εὐχόμεθα. Mart. Polyc. 22.
- Σαββατίζειν. μηκέτι σαββατίζοντες. Ign. Magn. 9.
- Σάββατον. ὄντος Σαββάτου μεγάλου. Mart. Polyc. 8. Μαρτυρεῖ δὲ ὁ μακάριος Πολύκαρπος . . . Σαββάτῳ μεγάλῳ. 21.
- Σαλεύειν. Οἱ οὐρανοὶ τῇ διοικῆσει αὐτοῦ σαλευόμενοι. Clem. I 20.
- Σαρκικός. Εἰς ἱατρός ἐστιν, σαρκικός τε καὶ πνευματικός. Ign. Eph. 7.
- Οἱ σαρκικοί τὰ πνευματικά πράσσειν οὐ δύνανται, οὐδὲ οἱ πνευματικοὶ τὰ σαρκικά. 8. ἵνα ἕνωσις ἡ σαρκική τε καὶ πνευματική. Magn. Smyrn. 3. ἀνασταίει, σαρκικῇ τε καὶ πνευματικῇ. 12. πίστει καὶ ἀγάπῃ σαρκικῇ τε καὶ πνευματικῇ. 13. ἐπιμελεῖα σαρκικῇ τε καὶ πνευματικῇ. Polyc. 1. Διὰ τοῦτο σαρκικός εἶ καὶ πνευματικός. 2.
- Σαρκικῶς. ἐν πάσῃ ἀγνείᾳ . . . σαρκικῶς καὶ πνευματικῶς. Ign. Eph. 10.
- Σαρκίον. κοινωῆσαι τῷ ἁγίῳ αὐτοῦ σαρκίῳ. Mart. Polyc. 17.
- Σαρκοφόρος. μὴ ὁμολογῶν αὐτὸν σαρκοφόρον; Ign. Smyrn. 5.
- Σάρξ. σηπομένης δὲ τῆς σαρκός. Clem. I 25. ἐξ αὐτοῦ ὁ Κύριος Ἰ. τὸ κατὰ σάρκα. 31. ὁ ἀγνός ἐν τῇ σαρκί. 38. καὶ τὴν σάρκα ὑπὲρ τῆς σαρκὸς ἡμῶν. 49. Κύριος πάσης σαρκός. 58. ἡ ἐπιδημία ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ τῆς σαρκὸς ταύτης. II 5. ἐν τῇ σαρκὶ ἃ ἐπράξαμεν ποιηρά. 8. τὴν σάρκα ἀγνήν τηρήσαντες. ib. Τηρήσατε τὴν σάρκα ἀγνήν. ib. ὅτι αὕτη ἡ σὰρξ οὐ κρίνεται. 9. εἰ μὴ ἐν τῇ σαρκὶ ταύτῃ ὄντες. ib. ὡς ναὸν Θεοῦ φυλάσσειν τὴν σάρκα. ib. ἐν τῇ σαρκὶ ἐκλήθητε, καὶ ἐν τῇ σαρκὶ ἐλεύσεσθε. ib. ὦν μὲν τὸ πρῶτον πνεῦμα, ἐγένετο σὰρξ. ib. ἐν ταύτῃ τῇ σαρκὶ ἀποληψόμεθα τὸν μισθόν. ib. ἡμῶν δὲ ἐν σαρκὶ ἐπισκόπῳ. Ign. Eph. 1. Ἄ δὲ καὶ κατὰ σάρκα πράσσετε. 8. οἱ κατὰ σάρκα ταῦτα πράσσοντες. 16. τῷ κατὰ σάρκα ἐκ γένους Δαβὶδ. 20. ἐξ αὐτοῦ . . . Ἰησοῦς τὸ κατὰ σάρκα. Clem. I 32. μηδεὶς κατὰ σάρκα βλέπῃ τὸν πλησίον. Ign. Magn. 6. Ὑποτάγητε τῷ ἐπισκόπῳ . . . ὡς Ἰησοῦς τῷ Πατρὶ κατὰ σάρκα. 13. Οὐ κατὰ σάρκα ἡμῖν ἔγραψα. Rom. 8. τῇ ὁδῷ τῇ κατὰ σάρκα. 9. κατὰ σάρκα . . . ἠθέλησαν πλανῆσαι. Philad. 7. τὸν Κύριον . . . ἐκ γένους Δαβὶδ κατὰ σάρκα. Smyrn. 1. κατὰ σάρκα καὶ πνεῦμα ἠνωμένοις. Rom.

- Inscr. κατευοδωθήτε σαρκί καὶ πνεύματι. Magn. 13. με ἀνέπαυσαν σαρκί τε καὶ πνεύματι. Trall. 12. καθηλωμένους ἐν τῷ σταυρῷ. . . . σαρκί τε καὶ πνεύματι. Smyrn. 1. κρατηθέντες τῇ σαρκί αὐτοῦ καὶ τῷ πνεύματι. 3. τοῖς συμβίοις ἀρκέσθαι σαρκί καὶ πνεύματι. Polyc. 5. ἔνωσιν εὐχομαι σαρκὸς καὶ πνεύματος. Magn. 1. ἐκκλησία . . . εἰρηνεύουσα ἐν σαρκί καὶ αἵματι. Trall. Inscr. καθηλωμένον ὑπὲρ ἡμῶν ἐν σαρκί. Smyrn. 1. μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἐν σαρκί αὐτὸν οἶδα. 3. Ἀσπάζομαι . . . πάντας . . . καὶ τῇ σαρκί αὐτοῦ καὶ τῷ αἵματι. 12. ἐν σαρκί γενόμενος Θεός. Eph. 7. ὃς ἂν μὴ ὁμολογῇ Ἰ. Χ. ἐν σαρκί ἔληλυθέναι. Polyc. Phil. 7. ἐν πίστει, ἴσος ἔστιν σὰρξ τοῦ Κυρίου. Ign. Trall. 8. ἄρτον ζωῆς ὃς ἐστιν σὰρξ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Rom. 7. τὴν εὐχαριστίαν σάρκα εἶναι . . . Ἰησοῦ Χριστοῦ. Smyrn. 6. μία γὰρ σὰρξ τοῦ Κυρίου. Philad. 4. προσφυγῶν τῷ εὐαγγελίῳ ὡς σαρκί Ἰησοῦ. 5. ἀπὸ σαρκὸς ἀνθρωπίνης οὐκ ἔγνω. 7. τὴν σάρκα ἡμῶν ὡς ναὸν Θεοῦ τηρεῖτε. ib. Χριστὸς, εἰς ὃν ἐλπίζουσιν σαρκί, ψυχῇ. II. οὐ πρὸς σάρκα ὁ λόγος. Magn. 3. εἰς τιμὴν τοῦ Κυρίου τῆς σαρκὸς. Polyc. 5. εἰδὲν ἐρασθῆτε τῆς σαρκὸς μου. Rom. 2. τὴν τῆς σαρκὸς οἰκονομίαν. Mart. Polyc. 2. τῆς σαρκὸς ἀπεδήμουν. ib. οὐχ ὡς σὰρξ καιομένη. 15.
- Σβεννύειν. τὸ αἰώνιον καὶ μηδέποτε σβεννύμενον πῦρ. Mart. Polyc. 2. μετ' ὀλίγον σβεννύμενον. II.
- Σεβάζομαι. Τῇ . . . σεβασμίῳ πολιτεία κεκοσμημένοι. Clem. I 2.
- Σέβεσθαι. τοῦτον ἄρξονται σέβεσθαι. Mart. Polyc. 17. οὔτε ἕτερόν τινα σέβεσθαι. ib.
- Σελήνη. Ἡλιὸς τε καὶ σελήνη. Clem. I 20. πάντα ἄστρα, ἅμα ἡλίῳ καὶ σελήνῃ. Ign. Eph. 19.
- Σεμνός. τὸ σεμνὸν . . . ὄνομα ἡμῶν. Clem. I 1. μέτρια καὶ σεμνὰ νοεῖν. ib. ἐν σεμνῇ καὶ ἀγνῇ συν-
- ειδῆσει. ib. τὸν . . . σεμνὸν τῆς ἀγίας κλήσεως ἡμῶν κανόνα. 7. τὸ σεμνὸν τῆς περιβοήτου φιλαδελφίας. 47. τὴν σεμνὴν τῆς φιλαδελφίας ἡμῶν ἀγνὴν ἀγωγὴν. 48.
- Σεμνότης. μὴ παρεκβαίνων τὸν . . . κανόνα, ἐν σεμνότητι. Clem. I 41.
- Σεμνῶς οἰκουρῆναι. Clem. I 1.
- Σεπτέμβριος. τῇ πρὸ ἐννέα καλανδῶν Σεπτεμβρίου. Ign. Rom. 10.
- Σηκός. σηκὸν ἑαυτῷ ποιεῖ. Clem. I 25. αἶρει τὸν σηκὸν ἐκείνου. ib.
- Σημεῖον. εἰς τοῦτο σημεῖον ἐτέθη. Clem. I 11. προσέθεντο αὐτῇ δοῦναι σημεῖον. 12. Ἰδομεν τὸ παράδοξον σημεῖον. 25. μετὰ τὸ γενέσθαι τὰ σημεῖα . . . ἐν γῆ Αἰγύπτου. 51. κὰν σημεῖα ποιῇ. Ign. Fragm. ix.
- Σημειοῦσθαι. πάντα ἐσημειώσατο ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις. Clem. I 43.
- Σημειώσις. εἰς κρίμα καὶ εἰς σημειώσιν . . . γίνονται. Clem. I 11.
- Σήμερον ἐν θυσίᾳ πίωνι. Mart. Pol. 14.
- Σήπειν. σηπομένης δὲ τῆς σαρκὸς. Clem. I 25.
- Σιγᾶν. ὅσον βλέπει τις σιγῶντα ἐπίσκοπον. Ign. Eph. 6. ἂ σιγῶν δὲ πεποίηκεν. 15. δι' ὧν σιγᾶ γινώσκεται. ib. ὃς σιγῶν πλείονα δύναται. Philad. 1.
- Σιγή. οὐκ ἀπὸ σιγῆς προελθῶν. Ign. Magn. 8.
- Σιδηροῦς. δεσμοῖς συνδήσας σιδηροῖς. Mart. Ign. 2.
- Σίτος. Σίτος εἰμι Θεοῦ. Ign. Rom. 4.
- Σιωπᾶν. ἡ ἀγάπη οὐκ εἶα με σιωπᾶν περὶ ὑμῶν. Ign. Eph. 3. Ἄμεινόν ἐστιν σιωπᾶν καὶ εἶναι. 15. οὔτε ὑμεῖς, εἰδὲν σιωπήσητε. Rom. 2. Ἐὰν γὰρ σιωπήσητε ἀπ' ἐμοῦ. ib. ὥστε ἐπὶ δύο ὥρας μὴ δύνασθαι σιωπῆσαι. Mart. Polyc. 7.
- Σιωπή. Οὐ σιωπῆς μόνον τὸ ἔργον. Ign. Rom. 3.
- Σκάμμα. ἐν γὰρ τῷ αὐτῷ ἔσμεν σκάμματι. Clem. I 7.
- Σκάνδαλον. τοῦ σταυροῦ, ὃ ἐστὶν σκάνδαλον τοῖς ἀπιστοῦσιν. Ign. Eph. 18. ἀπεχόμενοι τῶν σκανδάλων. Polyc. Phil. 6.

- Σκεπάζεσθαι. ἵνα τῷ ἑλέει αὐτοῦ σκεπασθῶμεν. Clem. I 28.
- Σκευός. ὁ κεραμεύς, ἐὰν ποιῇ σκευός. Clem. II 8.
- Σκηνή. τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου. Clem. I 43. κλείσας τὴν σκηνὴν, ἐσφράγισεν τὰς κλείδας. ib. ἤνοιξεν τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου. ib.
- Σκῆπτρον. Τὸ σκῆπτρον τῆς μεγαλοσύνης τοῦ Θεοῦ. Clem. I 16. τὰ δὲ λοιπὰ σκῆπτρα αὐτοῦ οὐκ ἐν μικρᾷ δόξῃ. 32.
- Σκληρύνειν. σκληρῦναι τὴν καρδίαν αὐτοῦ, καθὼς ἐσκληρύνθη. Clem. I 51. διὰ τὸ σκληρυνθῆναι αὐτῶν τὰς ἀσυνέτους καρδίας. ib.
- Σκοπεῖν. ὀφείλουσιν τὸ κοινὸν τῆς ἐλπίδος σκοπεῖν. Clem. I 51. μὴ μόνον σκοποῦντες τὸ καθ' ἑαυτοῦς. Mart. Polyc. 1.
- Σκοπός. τὸν . . . παραδεδομένον ἡμῖν τῆς εἰρήνης σκοπός. Clem. I 19.
- Σκορπισμός. σκορπισμοὶ ὀστέων. Ign. Rom. 5.
- Σκότος. εἰσῆλθομεν εἰς τὸν κόσμον ὡς ἐκ τοῦ . . . σκότους. Clem. I 38.
- Σκοτοῦν. ἡ ἀσύνετος καὶ ἐσκοτωμένη διάνοια ἡμῶν. Clem. I 36.
- Σκώληξ. σηπομένης δὲ τῆς σαρκὸς σκώληξ τις γεννᾶται. Clem. I 25.
- Σμύρνη. σηκὸν ἑαυτῷ ποιεῖ ἐκ λιβάνου καὶ σμύρνης. Clem. I 25.
- Σοφία. οὐδὲ διὰ τῆς ἡμετέρας σοφίας. Clem. I 32. ἐνδεικνύσθω τὴν σοφίαν αὐτοῦ. 38. Οὕτως γὰρ λέγει ἡ πανάρετος σοφία. 57. κατακολουθῆσαι τῇ σοφίᾳ τοῦ μακαρίου. . . Παύλου. Polyc. Phil. 3.
- Σοφίζειν. Χριστὸν. . . τὸν οὕτως ὑμᾶς σοφίσαντα. Ign. Smyrn. 1.
- Σοφός. ὁ σοφὸς ἐνδεικνύσθω τὴν σοφίαν. Clem. I 38. ἦτω σοφὸς ἐν διακρίσει λόγων. 48. Ποῦ σοφός; Ign. Eph. 18.
- Σπεῖρειν. Ἐξῆλθεν ὁ σπεῖρων. Clem. I 24. οὓς οὐκ εἰάσατε σπεῖραι εἰς ὑμᾶς. Ign. Eph. 9. εἰς τὸ μὴ παραδέξασθαι τὰ σπειρόμενα. ib.
- Σπέρμα. βληθέντων σπερμάτων. Clem. I 24. ἐκ σπέρματος μὲν Δαβίδ. Ign. Eph. 18. τοῦ γενομένου ἐν ὑστέρω ἐκ σπέρματος Δαβίδ. Rom. 7.
- Σπείδειν. σπεύσωμεν μετὰ ἐκτενείας. Clem. I 33. ἔσπευδε. . . . Πολύκαρπον. . . θεάσασθαι. Mart. Ign. 3. αὐτὸς μὲν ἐξελεθῆν ἔσπευδεν. 5. σπεύδοντι θάπτον ἀναχωρῆσαι τοῦ κόσμου. ib. μὴ φθονῆσαι τῷ σπεύδοντι πρὸς τὸν Κύριον. 6. ἔσπευδεν εἰς τὸ στάδιον αὐτὸν εἰσαγαγεῖν. Mart. Polyc. 6.
- Σπλαγχνίζεσθαι. Ἠλέησεν γὰρ ἡμᾶς, καὶ σπλαγχνισθεῖς. Clem. II 1.
- Σπλάγχχνος. ἐστερμισμένοι ἦτε τοῖς σπλάγχχνος. Clem. I 2. ἔχει σπλάγχχνα ἐπὶ φοβουμένου αὐτόν. 23. ἀπὸ σπλάγχχνων ἰδίων προιέμενος. Fragm. viii. κατὰ τὰ σπλάγχχνα ἃ ἔχετε ἐν Χ. Ἰ. Ign. Philad. 10.
- Σπονδιζεσθαι. Πλέον μοι μὴ παράσχησθε τοῦ σπονδισθῆναι Θεῷ. Ign. Rom. 2.
- Σπόρος. ὁ σπόρος κόκκου τίνα τρόπον γίνεται. Clem. I 24.
- Σπουδάειν. Ἐὰν γὰρ σπουδάσωμεν ἀγαθοποιεῖν. Clem. II 10. Σπουδάσωμεν οὖν μὴ ἀτιτάσσεσθαι τῷ ἐπισκόπῳ. Ign. Eph. 5. μὴ σπουδάζοντες ἀντιμιμῆσασθαι αὐτούς. 10. μιμηταὶ δὲ τοῦ Κυρίου σπουδάζωμεν εἶναι. ib. Σπουδάετε οὖν πυκνότερον συνέρχεσθαι. 13. ἐν ὁμοιοῖα Θεοῦ σπουδάετε πάντα πράσσειν. Magn. 6. Σπουδάετε οὖν βεβαιωθῆναι ἐν τοῖς δόγμασιν τοῦ Κυρίου. 13. Σπουδάσατε οὖν μιᾷ εὐχαριστίᾳ χρῆσθαι. Philad. 4. σπουδάζοντα δὲ ἐπὶ Ἀρμενίαν. Mart. Ign. 2. τὰς ἡμετέρας σπουδάων διατάξεις υπερβαίνειν. ib. σπουδάειν ὅστις τάχιον τοῦ χρωτὸς αὐτοῦ ἄψηται. Mart. Polyc. 13.
- Σπουδαῖος. Πλέον σπουδαῖος γίνου οὐ εἶ. Ign. Polyc. 3.
- Σπουδαίως. καθ' ἣν σπουδαίως συνήεσαν. Mart. Ign. 6.
- Σπουδῆ. τῆς. . . ὑπὲρ τῆς ἀθλήσεως σπουδῆς. Mart. Ign. 4. τὴν πρὸς Κύριον αὐτοῦ σπουδῆν. ib. ἀπή-

- χθη μετὰ σπουδῆς εἰς τὸ ἀμφιθέατρον. 6. καὶ ὅτι τοσαύτη σπουδῆ ἐχρήσατο. Mart. Polyc. 7. μετὰ σπουδῆς καθήρουν αὐτόν. 8. μετὰ σπουδῆς ἐπορεύετο. ib.
- Στάδιον. ἔξω βάλλεται τοῦ σταδίου. Clem. II 7. εἰς τὸ στάδιον αὐτὸν εἰσαγαγεῖν. Mart. Polyc. 6. ἀγόμενος εἰς τὸ στάδιον. 8. θορύβου τηλικούτου ὄπως ἐν τῷ σταδίῳ. ib. εἰσιόντι εἰς τὸ στάδιον. 9. τῶν ἐν τῷ σταδίῳ ἀνόμων. ib. ἐν μέσῳ τῷ σταδίῳ κηρύξαι. 12.
- Στάζειν. ἄλλοι δὲ σταζόμενον ἰφ' ἰδρώτος. Mart. Ign. 7.
- Σταθμοί. Ἀνέμων σταθμοί. Clem. I 20.
- Στασιάζειν. διὰ τὸ στασιάζειν αὐτοὺς πρὸς . . . Μωϋσῆν. Clem. I 4. στασιαζουσῶν τῶν φυλῶν. 43. στασιάζομεν πρὸς τὸ σῶμα τὸ ἴδιον. 46. στασιάζειν πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους. 47. ἀγάπη οὐ στασιάζει. 49. τῶν στασιαζόντων πρὸς τὸν θεράποντα τοῦ Θεοῦ Μωϋσῆν. 51. ἵνα μὴ στασιάζωσιν ἐπὶ πλείον. 55.
- Στάσις. μιὰρῶς καὶ ἀνοσίου στάσεως. Clem. I 1. Πᾶσα στάσις . . . βδελυκτὸν ἡμῖν. 2. Ἐκ τούτου ζηλοῦσιν εἰς ἔριν καὶ στάσεις. 14. ἐπίμονος ἡμῶν ἐστὶν ἡ στάσις. 46. ἀρχηγοὶ τῆς στάσεως καὶ διχοστασίας. 51. Εἰ δὲ ἐμὲ στάσις, . . . ἐκχωρῶ. 54. οἱ τὴν καταβολὴν τῆς στάσεως ποιήσαντες. 57.
- Σταυρός. διὰ τῆς μηχανῆς Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅς ἐστιν σταυρός. Ign. Eph. 9. Περίφημα τὸ ἐμὸν πνεῦμα τοῦ σταυροῦ. 18. ἐφαίνοντο ἂν κλάδοι τοῦ σταυροῦ. Trall. II. Πῦρ καὶ σταυρός. Rom. 5. τὰ ἄθικτα ἀρχαία ὁ σταυρὸς αὐτοῦ. Philad. 8. ὡσπερ καθλωμένους ἐν τῷ σταυρῷ. Smyrn. I. τὸ μαρτύριον τοῦ σταυροῦ. Polyc. Phil. 7.
- Σταυροῦν. ὑπὲρ ἧς Ἰησοῦς Χριστὸς ἐσταυρώθη. Ign. Eph. 16. ἀληθῶς ἐσταυρώθη. Trall. 9. ὁ ἐμὸς ἔρωσ ἐσταύρωται. Rom. 7. Τὸν σταυρωθέντα λέγεις ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου; Mart. Ign. 2. ἐν ἑαυτῷ φέρεις τὸν σταυρωθέντα; ib. περιφέρειν τὸν ἐσταυρωμένον. ib. ἀφέντες τὸν ἐσταυρωμένον. Mart. Polyc. 17.
- Σταφυλή. Clem. I 23, et II 11.
- Στεῖρος. στεῖρα γὰρ ἦν ἡ ἐκκλησία ἡμῶν. Clem. II 2.
- Στενάζειν. ὥστε μήτε γρύξαι μήτε στενάξαι. Mart. Polyc. 2. στενάξας τε καὶ ἀναβλέψας. 9.
- Στένειν. στένοντες ἐπὶ τῷ . . . μέλλοντι χωρισμῷ. Mart. Ign. 5.
- Στενοχωρεῖσθαι. στενοχωρουμένους τοὺς τοῦ Θεοῦ δούλους. Clem. Fragm. iii.
- Στέργειν. στεργούσας καθηκόντως τοὺς ἄνδρας ἑαυτῶν. Clem. I 1. τὸν παρανομοῦντα καὶ μὴ στέργοντα αὐτούς. Fragm. x. στεργούσας τοὺς ἑαυτῶν ἄνδρας. Polyc. Phil. 4.
- Στερνίζεσθαι. ἐστερnisμένοι ἦτε τοῖς σπλάγχθοις. Clem. I 2.
- Στέρνον. Ὁ Χριστὸν ἔχων ἐν στέρνοις. Mart. Ign. 2.
- Στέφανος. κἂν ἐγγὺς τοῦ στεφάνου γενώμεθα. Clem. II 7. ἀξιοπλόκου πνευματικοῦ στεφάνου τοῦ πρεσβυτερίου. Ign. Magn. 13. τοῦ στεφάνου τῆς ἀθλήσεως. Mart. Ign. 5. τῷ τῆς ἀφθαρσίας στεφάνῳ. Mart. Polyc. 17. τὸν τῆς ἀφθαρσίας στέφανον ἀπολαβόν. 19.
- Στεφανοῦσθαι. ἀλλ' οὐ πάντες στεφανοῦνται. Clem. II 7. ἀγωνισώμεθα, ἵνα πάντες στεφανωθῶμεν. ib. ἀγωνισώμεθα, ἵνα καὶ στεφανωθῶμεν. ib. εἰ μὴ δυνάμεθα ἅπαντες στεφανωθῆναι. ib. ἐστεφανωμένον τε τῷ τῆς ἀφθαρσίας στεφάνῳ. Mart. Polyc. 17.
- Στήλη. στήλην ἀλός. Clem. I 11. οὔτοι ἐμοὶ στήλαι εἰσιν. Ign. Philad. 6.
- Στηρίζειν. ἐστήριξε τῷ παυτοκρατορικῷ βουλήματι αὐτοῦ. Clem. I 8. Ταύτη τῇ ἐντολῇ . . . στηρίξωμεν ἑαυτούς. 13. οὐρανοὺς ἐστήρισεν. 33. εἰς ἐστηριγμένην ἢ ἡ διάνοια ἡμῶν. 35. οὐ τὰ ἐστώτα στηρίζειν. II 2. ἐγὼ ὑπὸ κίνδυνον, ὑμεῖς ἐστη-

- ριγμένοι. Ign. Eph. 12. οὐς κατὰ τὸ ἴδιον θέλημα ἐστήριξεν. Ign. Philad. Inscr.
- Στοιχείν. στοιχοῦντας τῷ κατὰ τὸ εὐαγγέλιον λόγῳ. Mart. Polyc. 22.
- Στόμα. ὡς ἐξ ἐνὸς στόματος βόησωμεν πρὸς αὐτόν. Clem. I 34. μὴ ἀπὸ στόματος μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ καρδίας. II 9. τὸ ἀψευδές στόμα. Ign. Rom. 8. Πάν γὰρ ῥῆμα ὁ ἐξαφῆκεν ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ. Mart. Polyc. 16.
- Στοργή. πρὸς τὸν τοῦ εἶναι ἡμᾶς αἴτιον ἀποσώζειν στοργήν. Clem. Fragm. i. καὶ πείσῃ καὶ τέκνων στοργῆς ἀμελείν. ii. ἡ τῆς ἀδελφότητος στοργή. Mart. Ign. 4.
- Στραγγαλός. μήποτε οὐ δυνηθέντες χωρήσαι στραγγαλον θήτε. Ign. Trall. 5.
- Στρατεύειν. Στρατευσώμεθα οὖν . . . μετὰ πάσης ἐκτενείας. Clem. I 37. κατανοήσωμεν τοὺς στρατευσόμενους τοῖς ἡγουμένοις ἡμῶν. ib. Ἄρῆσκετε ᾧ στρατεύεσθε. Ign. Polyc. 6. πάντα ἐπιθυμία κατὰ τοῦ πνεύματος στρατεύεται. Polyc. Phil. 5.
- Στρατία. Φαραῶ καὶ ἡ στρατία αὐτοῦ. Clem. I 51.
- Στρατιώτης. ὁ ἐστὶ στρατιωτῶν τάγμα. Ign. Rom. 5. ὁ γενναῖος τοῦ Χριστοῦ στρατιώτης. Mart. Ign. 2. δέσμοι ἐπὶ στρατιωτῶν γενόμενοι. ib. κατεπίεγο γὰρ ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν. 5. οἱ μὲν στρατιῶται ὑπὲρ τῆς βραδύτητος ἤσχαλλον. ib.
- Στρατιωτικός. ὑπὸ θηριώδους στρατιωτικῆς δεινότητος. Mart. Ign. 2.
- Στρέφειν. Καὶ στραφεῖς εἶπεν πρὸς τοὺς συνόντας αὐτῷ. Mart. Polyc. 5.
- Στυγητός. στυγητοὶ τῷ Θεῷ ὑπάρχουσιν. Clem. I 35. Οἱ στυγητοὶ καὶ πάσης κακίας πλήρεις. 45.
- Στύλος. δικαιοτάτοι στύλοι ἐδιώχθησαν. Clem. I 5.
- Συγγένεια. Ἀβραάμ . . . ἐξῆλθεν ἐκ τῆς συγγενείας αὐτοῦ. Clem. I 10. συγγένειαν ἀσθενῆ . . . καταλιπών. ib.
- Συγγενικός. τὸ συγγενικὸν ἔργον τελείως ἀπηρτίσατε. Ign. Eph. 1.
- Συγγνώσκειν. Σύγγνωτέ μοι, ἀδελφοί. Ign. Rom. 6.
- Συγγνώμη. ἀξιόσωμα συγγνώμη. Clem. I 51. Συγγνώμην μοι ἔχετε. Ign. Rom. 5.
- Συγγνωμονεῖν. καὶ συγγνωμονεῖτέ μοι. Ign. Trall. 5.
- Συγκαλεῖν. συνεκάλεσεν πάντα τὸν Ἰσραὴλ. Clem. I 43.
- Συγκατατιθέσθαι. τῷ πάθει οὐ συγκατατίθεται. Ign. Philad. 3.
- Συγκινεῖν. Ἔθεν τὰ πάντα συνεκινεῖτο. Ign. Eph. 19.
- Συγκλεισμός. Ἰουδίθ, . . . ἐν συγκλεισμῷ οὔσης τῆς πόλεως. Clem. I 55. τοῦ λαοῦ τοῦ οὔτος ἐν συγκλεισμῷ. ib.
- Συκοιμᾶσθαι. συκοιμᾶσθε, συνεγείρεσθε. Ign. Polyc. 6.
- Συκοινωνός. ὦν γένοιτο καὶ ἡμᾶς συκοινωνούς . . . γενέσθαι. Mart. Polyc. 17.
- Συγκοπή. συγκοπή μελῶν. Ign. Rom. 5.
- Συκοπιᾶν. Συκοπιᾶτε ἀλλήλοις. Ign. Polyc. 6.
- Σύγκρασις. σύγκρασις τις ἐστὶν ἐν πᾶσι. Clem. I 37.
- Συγχαίρειν. προσομιλῆσαι ὑμῖν, καὶ συγχαρῆναι. Ign. Eph. 9. οὕτως μοι συνεχάρη δεδεμένῳ. Trall. I. εἰς τὸ συγχαρῆναι αὐτοῖς ἐπὶ τὸ αὐτὸ γενομένοις. Philad. 10. εἰς τὸ γενόμενον ἕως Συρίας συγχαρῆναι αὐτοῖς. Smyrn. 11. Συνεχάρην ὑμῖν μεγάλως. Polyc. Phil. 1.
- Συγχεῖν. πρέπει μὴ συγχεῖσθαι τῇ ἡλικίᾳ τοῦ ἐπισκόπου. Ign. Magn. 3.
- Συγχωρεῖν. ὡς φρονίμους ἐν Θεῷ συγχωροῦντας αὐτῷ. Ign. Magn. 3. βίαιον πνεῦμα οὐ συνεχῶρει. Mart. Ign. 5.
- Συζητεῖν. συζητοῦντες ἀπονήσκουσιν. Ign. Smyrn. 7.
- Συζητητής. Ποῦ σοφός; ποῦ συζητητής; Ign. Eph. 18.
- Συλλαμβάνειν. τοὺς συλληφομένους αὐτοὺς, ὅπως συλληφθέντες θανα-

- τωθῶσιν. Clem. I 12. πρὸ τριῶν ἡμερῶν τοῦ συλληφθῆναι αὐτόν. Mart. Polyc. 5. συνελάβοντο παιδάρια δύο. 6. τοῦ συλληφθῆναι τοιοῦτον πρεσβύτερον ἄνδρα. 7. ἀκουσάντων, ὅτι Πολύκαρπος συνείληπται. 9. Συνειλήφθη δὲ ὑπὸ Ἡρώδου. 21.
- Συλλογή. διὰ τῆς συλλογῆς τοῦ λειψάνου. Mart. Ign. 6.
- Συμβαίνειν. καθὼς φρονοῦσιν καὶ συμβήσεται αὐτοῖς. Ign. Smyrn. 2. τῶν πόποτε συμβεβηκότων αὐτῶ. Mart. Polyc. 8.
- Συμβάλλειν. συμβάλετε ἑαυτοὺς ξύλω. Clem. I 23, et II 11. συμβαλότες τὰς ὄψεις τῶν ἀνειράτων. Mart. Ign. 7.
- Σύμβιος. τοῖς συμβίοις ἀρκεῖσθαι σαρκὶ καὶ πνεύματι. Ign. Polyc. 5. ἀγαπᾶν τὰς συμβίους. ib.
- Συμβουλεύειν. Οὐ μέλλω ποιεῖν ὁ συμβουλεύετέ μοι. Mart. Polyc. 8.
- Συμβούλιον. συμβούλιον ἀγαγεῖν θεοπρεπέστατον. Ign. Polyc. 7.
- Συμβαθητής. ὧν γένοιτο καὶ ἡμᾶς . . . συμβαθητᾶς γενέσθαι. Mart. Polyc. 17.
- Σύμμαχος. οἷς καὶ χρώμεθα συμμάχοις; Mart. Ign. 2.
- Συμμύστης. Παύλου συμμύσται. Ign. Eph. 12.
- Συμπαρεῖναι. ἅμα ταῖς συμπαρούσαις μοι ἐκκλησίαις. Ign. Trall. 21.
- Συμπάσχειν. συμπάσχειν ἀλλήλοις ὀφείλομεν. Clem. II 4. Εἴ τις αὐτὸν ἐν ἑαυτῷ ἔχει, . . . συμπαθεῖτω μοι. Ign. Rom. 6. εἰς τὸ συμπαθεῖν αὐτῷ πάντα ὑπομένω. Smyrn. 4. συντρέχετε, συμπάσχετε. Polyc. 6. τῷ Κυρίῳ, ᾧ καὶ συνέπαθον. Polyc. Phil. 9.
- Συμπίνειν. Μετὰ δὲ τὴν ἀνάστασιν συνέφαγεν αὐτοῖς καὶ συνέπιεν. Ign. Smyrn. 3.
- Συμπίπτειν. οὐ μόνον μὴ συμπεσεῖν ταραχθέντος. Mart. Polyc. 12.
- Συμπλοκή. φεύγοντες . . . μαράς . . . συμπλοκάς. Clem. I 30.
- Συμπολιτεύεσθαι. συνεπολιτεύσατο τῷ Εἰρηναίῳ. Mart. Polyc. 22.
- Συμφαγεῖν. Μετὰ δὲ τὴν ἀνάστασιν συνέφαγεν αὐτοῖς. Ign. Smyrn. 3.
- Συμφέρειν. τί μοι συμφέρει ἐγὼ γινώσκω. Ign. Rom. 5. Συνέφερον δὲ αὐτοῖς ἀγαπᾶν, ἵνα καὶ ἀναστῶσιν. Smyrn. 7.
- Συμφορά. συμφορὰς καὶ περιπτώσεις. Clem. I 1.
- Σύμφωνος. ἐν τῇ ὁμοιοῖα ὑμῶν καὶ σύμφωνῳ ἀγάπῃ. Ign. Eph. 4. σύμφωνοι ὄντες ἐν ὁμοιοῖα. ib. ἵνα πάντα ἐν ἐνότητι σύμφωνα ᾗ. 5.
- Συναγεῖν. ἐν ὁμοιοῖα ἐπὶ τὸ αὐτὸ συναχθέντες. Clem. I 34. ὡς πᾶσα γλῶσσα πιστεύσασα εἰς Θεὸν συνήχθη. Ign. Magn. 10. κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ μαρτυρίου συναγόμενοι. Mart. Ign. 7. συναγαγόντων ἕκ τε τῶν ἐργαστηρίων. Mart. Polyc. 13. ὡς δυνατόν ἡμῖν συναγομένοις. 18. συναγαγὼν αὐτὰ, . . . ἵνα καμὲ συναγάγῃ ὁ Κύριος. 22.
- Συναγωγή. Τὸ κύτος τῆς . . . θαλάσσης . . . συσταθὲν εἰς τὰς συναγωγὰς. Clem. I 20. Πικνότερον συναγωγᾷ γινέσθωσαν. Ign. Polyc. 4.
- Συναθλεῖν. Συγκοπιᾶτε ἀλλήλοις, συναθλεῖτε. Ign. Polyc. 6. συναθλεῖν τῇ αὐτοῦ προθέσει. Mart. Ign. 3.
- Συναθροίζεσθαι. συνηθροίσθη πολὺ πλῆθος ἐκλεκτῶν. Clem. I 6. κατ' ἐντολὴν συναθροίζεσθαι. Ign. Magn. 4.
- Συναίνειν. οἱ καὶ τοῖς ἀποστόλοις πάντοτε συνήμεσαν. Ign. Eph. 11.
- Συνακροατής. τὸν ἄγιον Πολύκαρπον . . . τὸν συνακροατὴν. Mart. Ign. 3.
- Συναναγκάζεσθαι. διὰ τὴν . . . τῶν κακῶν συνήθειαν πράττειν συναναγκάζεται. Clem. Fragm. vi.
- Συναντᾶν. εἰ δυνατόν ἐστί μηδὲ συναντᾶν. Ign. Smyrn. 4. συναντῶμεν τοῖς ἀδελφοῖς. Mart. Ign. 6.
- Συναπέρχεσθαι. ὄψὲ τῆς ὥρας συναπελθόντες. Mart. Polyc. 7.
- Συναριθμεῖν. συνηριθμημένοι ἐν τῷ εὐαγγελίῳ. Ign. Philad. 5.
- Συναρμόζειν. Τὸ γὰρ . . . πρεσβυτέριον . . . οὕτως συνήρμισται τῷ ἐπίσκοπῳ. Ign. Eph. 4.

- Συναρπάζειν. ὑπὸ θηριώδους στρα-
τωτικῆς δεινότητος συνηρπάζετο.
Mart. Ign. 2.
- Συνδέειν. δεσμοῖς συνδήσας σιδηροῖς.
Mart. Ign. 2.
- Σύνδεσμος. ὡς σύνδεσμον ἀποστόλων.
Ign. Trall. 3.
- Συνδιδασκαλίτης. προσλαλῶ ὑμῖν ὡς
συνδιδασκαλίταις μου. Ign. Eph. 3.
- Συνδοξάζειν. ἵνα συνδοξάσῃ τὴν . . .
αὐτοῖς γενομένην εὐδίαν. Ign.
Smyrn. 11.
- Σύνδουλος. Περὶ δὲ τοῦ συνδούλου
μου Βούρρου. Ign. Eph. 2. τοῦ
συνδούλου μου διακόνου Ζωτίανος.
Magn. 2. διακόνοι τοῖς συνδού-
λοις μου. Philad. 4. τοὺς συνδού-
λους μου διακόνους. Smyrn. 12.
- Συνεγείρειν. συγκοιμάσθε, συνεγείρε-
σθε. Ign. Polyc. 6.
- Συνέδριον. εἰς τόπον συνεδρίου τῶν
ἀποστόλων. Ign. Magn. 6. ἐντρε-
πέσθωσαν . . . τοὺς πρεσβυτέρους, ὡς
συνέδριον Θεοῦ. Trall. 3. συνέ-
δριον τοῦ ἐπισκόπου. Philad. 8.
- Συνειδέναί. κατηξιώθην, οὐκ ἐκ συνει-
δότος. Ign. Smyrn. 11.
- Συνειδήσις. ἐν ἀμώμῳ . . . συνειδήσει
πάντα ἐπιτελεῖν. Clem. I 11. σώ-
ζεσθαι μετ' ἐλέους καὶ συνειδήσεως.
2. συναχθέντες τῇ συνειδήσει. 34.
ἐν ἀγαθῇ συνειδήσει ὑπάρχων. 41.
τῶν ἐν καθαρᾷ συνειδήσει λατρευόν-
των. 45. οὐ καθαρὸς ἐστὶν τῇ συν-
ειδήσει. Ign. Trall. 7. ἐν ἀμώμῳ
καὶ ἀγνῇ συνειδήσει περιπατεῖν. Po-
lyc. Phil. 5.
- Συνεῖναι. καθ' ἣν σπουδαίως συνήσαν.
Mart. Ign. 6. εἶπεν πρὸς τοὺς
συνόντας αὐτῷ. Mart. Polyc. 5.
- Συνέλευσις. τὰς συνέλεύσεις αὐτῶν ἐν
ὁμοιοῖα ποιοῦνται. Clem. I 20.
- Συνεξέρχεσθαι. συνεξεληθούσης γὰρ αὐ-
τῷ τῆς γυναικός. Clem. I 11.
- Συνημαρτυρεῖν. συνημαρτυρούσης
καὶ τῆς γραφῆς. Clem. I 23. οἱ . . .
προφήται, συνημαρτυροῦντες τοῖς
ὑπ' αὐτοῦ νενομοθετημένοις. 43.
- Συnergεῖν, αὐτὸς τε καὶ οἱ αὐτῷ συν-
εργήσαντες. Ign. Fragm. 1.
- Συνέρχεσθαι. πικνότερον συνέρχεσθαι.
Ign. Eph. 13. ἐξ ὀνόματος συν-
έρχεσθε ἐν μιᾷ πίστει. 20.
- Σύνεσις. δικαιοῦμεθα, οὐδὲ διὰ τῆς
ἡμετέρας . . . συνέσεως. Clem. I 32.
τῇ ἀκαταλήπτῳ αὐτοῦ συνέσει διε-
κόσμησεν αὐτούς. 33. διὰ τὴν ἐπι-
οῦσαν τῇ ἡλικίᾳ σύνεσιν. Fragm.
vi. αὐτοῦ σύνεσιν πλεῖον ἢς ἔχεις.
Ign. Polyc. 1.
- Συνετός. Ign. Eph. 18.
- Συνευδοκεῖν. οὐ μόνον δὲ οἱ πράσσοντες
αὐτὰ, ἀλλὰ καὶ οἱ συνευδοκοῦντες
αὐτοῖς. Clem. I 35. συνευδοκη-
σάσης τῆς ἐκκλησίας πάσης. 44.
- Συνευρυθίξειν. συνευρυθίμιστα γὰρ
ταῖς ἐντολαῖς. Ign. Philad. 1.
- Συνεῖχεσθαι. τῆς τῶν συνευχομένων
ὑπὲρ τῆς ἀθλήσεως σπουδῆς. Mart.
Ign. 4.
- Συνέχεια. τῇ συνεχείᾳ τῆς διδασκαλίας
Mart. Ign. 1.
- Συνέχεια. νερέτερον . . . κρίματα τοῖς
αὐτοῖς συνέχεται πρὸςτάγμασιν.
Clem. I 20. εἰδὼς τὰ συνέχοντά
με. Ign. Rom. 6.
- Συνήγορος. ὄντες συνήγοροι τοῦ θανά-
του. Ign. Smyrn. 5.
- Συνήθεια. Διαφορὰ τυγχάνει ἀληθείας
καὶ συνηθείας. Clem. Fragm. vi.
τὴν πολυχρόνιον τῶν κακῶν συνη-
θειαν. 1b. τοιαύτην συνήθειαν ἔσχον
πρὸς τὸν ἐπίσκοπον ὑμῶν. Ign.
Eph. 5.
- Συνήθης. ὅπερ ἦν σύνηθες αὐτῷ. Mart.
Polyc. 5. μετὰ τῶν συνήθων αὐ-
τοῖς ὄπλων. 7.
- Συνιέναι. Ὅ τῶν παρόντων αἰσθητικὸς
συνήσιν. Clem. Fragm. iv.
- Συνιστάναι. συσταθὲν εἰς τὰς συναγω-
γὰς. Clem. I 20. Ἐν λόγῳ τῆς
μεγαλοσύνης αὐτοῦ συνεστήσατο τὰ
πάντα. 27.
- Σύνοδος. Ἐστὲ οὖν καὶ σύνοδοι πάντες.
Ign. Eph. 9.
- Σύνοικος. δεῖνῃ σύνοικον τὴν ἀμαρτίαν
παρειληφώς. Clem. Fragm. vi.
- Συνομολογεῖν. κακὸν με πρὸς τοὺς δαί-
μονας ἀποκαλεῖς, συνομολογῶ. Mart.
Ign. 2.
- Συμπνεῖν. πάντα συμπνεῖ. Clem. I 37.
- Συντόμως. συντόμως παρεκέλευσα ὑ-

μάς. Ign. Magn. 14. κολακεύσω συντόμως με καταφαγείν. Rom. 5. Σύντομος. ἡμῶν τὸ σύντονον τῆς ἀληθείας. Ign. Polye. 7.

Συντρέχειν. ὅπως συντρέχητε τῇ γνώμῃ τοῦ Θεοῦ. Ign. Eph. 3. συντρέχειν τῇ τοῦ ἐπισκόπου γνώμῃ. 4. ὡς εἰς ναὸν συντρέχετε Θεοῦ. Magn. 7. συναθλίετε, συντρέχετε. Polye. 6.

Συντρίβειν. ἐν ποιῇ σκεῦος, καὶ ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ διαστραφῆ ἢ συντριβῆ. Clem. II 8.

Συντυχία. τῆς τοῦ Θεοφόρου συντυχίας. Mart. Ign. 6.

Σύσσημος. ἵνα ἄρη σύσσημον εἰς τοὺς αἰῶνας. Ign. Smyrn. 1.

Σύστασις. τὰς συστάσεις τὰς ἀρχοντικός. Ign. Trall. 5. θηρίων τε συστάσεις. Rom. 5.

Σύστημα. τὸ τῶν Χριστιανῶν θεοσεβὲς σύστημα. Mart. Ign. 2.

Σφραγίζειν. ἐσφράγισεν τοῖς δακτυλοῖς τῶν φυλάρχων. Clem. I 43. ἐσφράγισεν τὰς κλείδας. ib.

Σφραγίς. ἐπεδείξατο τοῖς φυλάρχοις τὰς σφραγίδας. Clem. I 43. τῶν γὰρ μὴ τηρησάντων . . . τὴν σφραγίδα. II 7. τηρήσατε . . . τὴν σφραγίδα ἄσπιλον. 8.

Σχεδόν. ἤδη σχεδὸν ἐκ τοῦ χρόνου κεκμηκότα. Mart. Polye. 22.

Σχίζειν. εἴ τις σχίζονται ἀκολουθεῖ. Ign. Philad. 3.

Σχίσμα. πᾶν σχίσμα βδελυκτὸν ἡμῖν. Clem. I 2. Ἴνα τί ἔρις . . . καὶ σχίσματα . . . ἐν ἡμῖν; 46. Τὸ σχίσμα ἡμῶν πολλοὺς διέστρεψεν. ib. ἀγάπη σχίσμα οὐκ ἔχει. 49. Εἰ δὲ ἐμέ . . . σχίσματα, ἐκχωρῶ. 54.

Σχοινίον. σχοινίῳ χρώμενοι τῷ Πνεύματι τῷ Ἁγίῳ. Ign. Eph. 9.

Σχολάζειν. προσευχαῖς σχολάζε ἀδιαιλίπτοις. Ign. Polye. I. Χριστιανὸς . . . Θεῷ σχολάζει. 7.

Σώζειν. εἰς τὸ σώζεσθαι μετ' ἐλέους . . . τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐκλεκτῶν. Clem. I 2. οἱ ὑπακούσαντες ἐσώθησαν. 7. Λὼτ ἐσώθη. II. ἐσώθη Ῥαάβ. 12. σώζων πάντας τοὺς ἐν αὐτῷ ὁσῶς ἀναστρεφόμενους. 21. εἰς τὸ σώ-

ζεσθαι ὄλον τὸ σῶμα. 37. Σωζέσθω οὖν ἡμῶν ὄλον τὸ σῶμα. 38. ἀπολλυμένους ἡμᾶς ἔσωσεν. II 1. καὶ σπλαγχνισθεὶς ἔσωσεν. ib. δεῖ τοὺς ἀπολλυμένους σώσειν. 2. ὁ Χριστὸς ἠθέλησεν σώσαι τὰ ἀπολλύμενα, καὶ ἔσωσεν πολλοὺς. ib. ἐὰν οὖν ὁμολογήσωμεν δι' οὐ ἐσώθημεν. 3. οὐ γὰρ τοῦτο σώσει ἡμᾶς. 4. ἵνα σωθῶμεν ὑπὸ τοῦ Κυρίου. 8. Γνωτε ἐν τίνι ἐσώθητε. 9. Εἰς Χριστὸς, . . . ὁ σώσας ἡμᾶς. ib. ἐσώθησαν ἐν ἐνότητι Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ign. Philad. 5. ἔπαθεν δι' ἡμᾶς, ἵνα σωθῶμεν. Smyrn. 2. πάντας παρακαλεῖν, ἵνα σώζονται. Polye. 1. μὴ μόνον ἑαυτὸν θέλειν σώζεσθαι. Mart. Polye. 1. τὸν βασιλέα μου, τὸν σώσαντά με; 9. τοῦ παντὸς κόσμου τῶν σωζομένων. 17.

Σῶμα. αἱ ἀσθενεῖς τῷ σώματι. Clem. I 6. Λάβωμεν τὸ σῶμα ἡμῶν. 37. τὰ δὲ ἐλάχιστα μέλη τοῦ σώματος. ib. εὐχρηστά εἶσιν ὄλω τῷ σώματι. ib. εἰς τὸ σώζεσθαι ὄλον τὸ σῶμα. ib. ἡμῶν ὄλον τὸ σῶμα. 38. στασιάζομεν πρὸς τὸ σῶμα τὸ ἴδιον. 46. ἐν δυσὶ σώμασιν ἀνυποκρίτως . . . μία ψυχὴ. II 12. τὸ δὲ ἔξω τὸ σῶμα λέγει ὃν τρόπον οὖν σου τὸ σῶμα φαίνεται. ib. μηδὲν καταλίπωσι τοῦ σώματός μου. Ign. Rom. 4. ὅτε οὐδὲ τὸ σῶμά μου ὁ κόσμος ὄψεται. ib. ἀλησμοὶ ὄλον τοῦ σώματος. 5. ἐν ἐνὶ σώματι τῆς ἐκκλησίας αὐτοῦ. Smyrn. I. τὸ φθαρτὸν σῶμα. Fragn. viii. σῶμα ὁμοιοπαθὲς ἀνθρώποις. ib. εἰς ἀνάστασιν . . . ψυχῆς τε καὶ σώματος. Mart. Polye. 14. κύκλω περιετείχισε τὸ σῶμα τοῦ μάρτυρος. 15. οὐ δυνάμενον αὐτοῦ τὸ σῶμα ὑπὸ τοῦ πυρὸς δαπανηθῆναι. 16. μὴ δοῦναι αὐτοῦ τὸ σῶμα ταφῆ. 17. κυβερνήτην τῶν σωματίων ἡμῶν. 19.

Σωματεῖον. ἀπεκατεστάθη αὐτοῦ τὸ ἴδιον σωματεῖον. Ign. Smyrn. II.

Σωτήρ. κατὰ πίστιν καὶ ἀγάπην, ἐν Ἰησοῦ Χριστῷ τῷ Σωτῆρι ἡμῶν. Ign. Eph. 1. εὐλογημένη . . . ἐν Ἰησοῦ Χριστῷ τῷ Σωτῆρι ἡμῶν.

- Magn. Inscr. τὴν εὐχαριστίαν σάρκα εἶνα τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν. Smyrn. 6. εἰρήνη παρὰ... Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Σωτῆρος. Polyc. Phil. Inscr. τὸν Σωτῆρα τῶν ψυχῶν ἡμῶν. Mart. Polyc. 19.
- Σωτηρία. διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν ἐκχυθέν. Clem. I 7. ἔλαβον σωτηρίαν, καίπερ ἀλλότριον τοῦ Θεοῦ. ib. ζηλωταὶ περὶ μὴ ἀνηκόντων εἰς σωτηρίαν. 45. μικρὰ φρονεῖν περὶ τῆς σωτηρίας ἡμῶν. II 1. μηδεμίαν ἐλπίδα ἔχοντας σωτηρίας. ib. Αὐταρκῆς εἰς σωτηρίαν. Fragm. i. ἡμῖν δὲ σωτηρία καὶ ζωὴ αἰώνιος. Ign. Eph. 18. ὑπὲρ τῆς τοῦ παντὸς κόσμου τῶν σωζομένων σωτηρίας. Mart. Polyc. 17. ἐπὶ σωτηρία τῇ τῶν ἁγίων ἐκλεκτῶν. 22.
- Σωτήριον. ἐν ᾗ εὖρομεν τὸ σωτήριον ἡμῶν. Clem. I 36.
- Σωφρονεῖν. πάνυ σωφρονούσας. Clem. I 1. Τὰς χήρας σωφρονούσας περὶ τὴν τοῦ Κυρίου πίστιν. Polyc. Phil. 4.
- Σωφροσύνη. δόξη πάσῃ ψυχῇ... ἀγνείαν καὶ σωφροσύνην. Clem. I 58. ἐν πάσῃ ἀγνείᾳ καὶ σωφροσύνῃ μένητε. Ign. Eph. 10.
- Σώφρων. τὴν τε σάφρονα... ἐν Χριστῷ εὐσέβειαν. Clem. I 1.
- Ταγή. ταῖς αὐταῖς ταγαῖς τοῦ Δεσπότης διευθύνονται. Clem. I 20.
- Τάγμα. ἐν τῷ ἰδίῳ τάγματι τὰ ἐπιτασσόμενα... ἐπιτελεῖ. Clem. I 37. ἐν τῷ ἰδίῳ τάγματι εὐχαριστεῖτω. 41. στρατιωτῶν τάγμα. Ign. Rom. 5.
- Ταλαίπωρος. εἶν δὲ μὴ δουλεύσωμεν, ... ταλαίπωροι ἐσόμεθα. Clem. II 11. Ταλαίπωροὶ εἰσιν οἱ δίψυχοι. ib. et I 23.
- Τάξις. πάντα τάξει ποιεῖν ὀφείλομεν. Clem. I 40. τὴν φαινομένην νεωτερικὴν τάξιν. Ign. Magn. 3. τῆς τελείας τοῦ μαθητοῦ τάξεως. Ign. Mart. 1.
- Ταπεινός. ἰδὼν τὸ ταπεινὸν τῆς ψυχῆς αὐτῆς. Clem. I 55.
- Ταπεινοφρονεῖν. Πάντες τε ἐταπεινοφρονεῖτε. Clem. I 2. Ταπεινοφρο-
- νήσωμεν οὖν, ἀδελφοί. 13. στηρίξωμεν ἑαυτοὺς... ταπεινοφρονούντες. ib. Ταπεινοφρονούντων γὰρ ἐστὶν ὁ Χριστός. 16. Ἰησοῦς... ἤλθεν... ταπεινοφρονῶν. ib. εἰ γὰρ ὁ Κύριος οὕτως ἐταπεινοφρόνησεν. ib. Ἀβραάμ, ... ταπεινοφρονῶν. 17. τὸ ταπεινόφρονον καὶ τὸ ὑποδεῆς διὰ τῆς ὑπακοῆς. 19. ἐνδυσώμεθα τὴν ὁμόνοιαν ταπεινοφρονούντες. 30. ὁ ταπεινοφρονῶν μὴ ἑαυτῷ μαρτυρεῖτω. 38. τοσοῦτῳ γὰρ μᾶλλον ταπεινοφρονεῖν ὀφείλει. 48.
- Ταπεινοφροσύνη. μαθέτωσαν τί ταπεινοφροσύνη παρὰ Θεοῦ ἰσχύει. Clem. I 21. ταπεινοφροσύνη καὶ πραΰτης παρὰ τοῖς ἡυλογημένοις ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. 30. Ἰακώβ μετὰ ταπεινοφροσύνης ἐξέχωρησεν. 31. λειτουργήσαντας... μετὰ ταπεινοφροσύνης. 44. ὅπως δοθῇ αὐτοῖς ἐπιείκεια καὶ ταπεινοφροσύνη. 56.
- Ταπεινώφρων. πρὸς τὰς μεγαλορρημονύνας αὐτῶν ἡμεῖς ταπεινώφρονες. Ign. Eph. 10.
- Ταπεινώσει. ἐν ἡστέῖα καὶ ταπεινώσει. Clem. I 53. διὰ... τῆς ταπεινώσεως αὐτῆς ἤξιώσεν τὸν παντεπόπτην Δεσπότην. 55.
- Ταράσσειν. Μὴ ταραστέτω τὴν καρδίαν ἡμῶν. Clem. Fragm. iii. τὸ μὲν πρῶτον ἀκούσας οὐκ ἐταράχθη. Mart. Polyc. 5. ὥστε οὐ μόνον μὴ συμπεσεῖν ταραχθεντος. 12.
- Ταραχή. Ταραχὴ τε ἦν, πόθεν ἡ καινότης. Ign. Eph. 19.
- Τάσσειν. τὸν τεταγμένον ὑπ' αὐτοῦ δρόμον. Clem. I 20. κατὰ καιροὺς τεταγμένους. 40. ἐξουσίας ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τεταγμέναις. Mart. Polyc. 10.
- Ταφή. μὴ δοῦναι αὐτοῦ τὸ σῶμα ταφῇ. Mart. Polyc. 17.
- Τάφος. εἰς τὸν κόσμον, ὡς ἐκ τοῦ τάφου. Clem. I 38. ἵνα μοι τάφος γένηται. Ign. Rom. 4. στηλαὶ εἰσιν καὶ τάφοι νεκρῶν. Philad. 6.
- Ταχέως. μὴ ταχέως πιστεύοντες κατὰ τινος. Polyc. Phil. 6.
- Τάχος. Ἐξάρωμεν οὖν τοῦτο ἐν τάχει. Clem. I 48. ἐν τάχει ἀναπέμ-

- ψατε. 59. μετὰ τοσούτου τάχους ἐγένετο. Mart. Polyc. 13.
- Ταχύς. ταχὺ καὶ ἐξάιφνης τελειωθήσεται. Clem. I 23. εἰς τὸ τάχιον καὶ ἡμᾶς χαρῆσαι. 59. Οὐδεὶς γὰρ δικαίων ταχὺν καρπὸν ἔλαβεν. Fragm. iii. τάχιον τοῦ ἀδίκου. . . βίου αὐτῶν ἀπαλλαγῆσαι. Mart. Polyc. 3. ὅστις τάχιον τοῦ χρωτὸς αὐτοῦ ἄψηται. 13.
- Τέκνον. Τὰ τέκνα ὑμῶν τῆς ἐν Χριστῷ παιδείας μεταλαμβάνετωσαν. Clem. I 21. πρὸ τοῦ δοθῆναι αὐτῇ τέκνα. II 2. οὐ δύνανται . . . ῥύσασθαι τὰ τέκνα αὐτῶν. 6. καὶ πείση καὶ τέκνον σορογῆς ἀμελείν. Fragm. ii. Τέκνα οὖν φωτός. Ign. Philad. 2. σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις. Smyrn. 13. σὺν ὄλῳ τῷ οἴκῳ αὐτῆς καὶ τῶν τέκνων. Polyc. 8. τὰ τέκνα παιδεύειν. Polyc. Phil. 4.
- Τέλειος. τὴν τελείαν καὶ ἀσφαλῆ γνώσιν. Clem. I 1. πρόγνωσιν εὐληφότες τελείαν. 44. ἔγκαρπον καὶ τελείαν. . . ἀνάλυσιν. ib. ἡ τελεία κατὰ πίστιν Ἐσθῆρ. 55. τελεία ἡ πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τοὺς ἁγίους μετ' οἰκτιρῶν μνεία. 56. Πνεῦμα ἔδωκεν ἄκακον . . . τελειον. Fragm. viii. ἀληθείας τύψω, χάριτος τελείας. ib. καὶ τῆς ἡσυχίας αὐτοῦ ἀκούειν, ἵνα τέλειος ᾖ. Ign. Eph. 15. γνώμην . . . ἐνάρετον καὶ τελειον. Philad. 1. αὐτοῦ με ἐνδυναμοῦντος, τοῦ τελείου ἀνθρώπου γενομένου. Smyrn. 4. ἡ τελεία πίστις, Ἰησοῦς Χ. 10. χάριτος Θεοῦ, ἣν εὐχόμεαι τελείαν μοι δοθῆναι. II. Ἵνα οὖν τέλειον ὑμῶν γένηται τὸ ἔργον. ib. Τέλειοι ὄντες, τέλεια καὶ φρονεῖτε. ib. ὡς τέλειος ἀθλητής. Polyc. 1. τῆς τελείας τοῦ μαθητοῦ τάξεως. Mart. Ign. 1. τελεία τῇ πρὸς σε ἀγάπῃ. 2.
- Τελειότης. τῆς τελειότητος αὐτῆς οὐκ ἔστιν ἐξήγησις. Clem. I 50. ὦ τελειότητος ἀνυπερβλήτου! 53.
- Τελειοῦν. τελειωθήσεται τὸ βούλημα αὐτοῦ. Clem. I 23. Ταῦτα οὖν πάντα τελειώσας. 33. ἐν τῇ ἀγάπῃ ἐτελειώθησαν πάντες. 49. οἱ ἐν ἀγάπῃ τελειωθέντες. 50. ἡ ἀνάστασις τετελείωται. Ign. Smyrn. 7. τελειώσαντι δρόμον ἐν Χριστῷ. Mart. Ign. 7. καὶ ἐτελειώθη καὶ τελειωθήσεται. Mart. Polyc. 16.
- Τελείως. τοὺς τελείως λειτουργήσαντας τῇ μεγαλοπρεπεῖ δόξῃ. Clem. I 9. τὸ συγγενικὸν ἔργον τελείως ἀπῆρτίσατε. Ign. Eph. 1. εἰν τελείως εἰς Ἰησοῦν Χριστὸν ἔχητε τὴν πίστιν. 14. τελείως αὐτὸν ἀπῆρηται. Smyrn. 5.
- Τελειώσις. τὴν ἰδίαν ἐπεθύμει γενέσθαι τελειώσω. Mart. Ign. 6.
- Τελευταῖον. εἰσέρχεται, καὶ τελευταῖον. Clem. I 25. ἐκ τῆς ἱκμάδος τοῦ τετελευτηκότος ζώου. ib. ἡ θύειν ἡ τελευταῖον καταγράμματα. Mart. Ign. 2.
- Τέλος. ἀρχὴ ζωῆς καὶ τέλος. Ign. Eph. 14. τέλος δὲ ἀγάπῃ. ib. εἰν τις εὐρέθη καὶ εἰς τέλος. ib. Ἐπεὶ οὖν τέλος τὰ πράγματα ἔχει. Magn. 5. ἐν τέλει ἐφάνη. 6. ἐν ἀρχῇ καὶ ἐν τέλει. 13. τοῦ ἀξιωθῆναι με εἰς τέλος εἶναι. Rom. 1. Ἐρρωσθε εἰς τέλος. 10.
- Τέρασ. τὰ τέρατα ἐν γῇ Αἰγύπτου. Clem. I 51.
- Τέρμα. ἐπὶ τὸ τέρμα τῆς δύσεως. Clem. I 5.
- Τερπνός. Βλέπωμεν . . . τί τερπνόν. Clem. I 7. ἂ λογίζονται τινες εἶναι τερπνά. Fragm. iv. τὰ τερπνά τοῦ κόσμου. Ign. Rom. 6.
- Τέρψις. εἰς τέρψιν τοῦ δήμου. Mart. Ign. 2.
- Τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ τεσσαράκοντα νύκτας. Clem. I 53. τεσσαράκοντα ἡμέρας. Ign. Fragm. viii.
- Τετράρχης. Ἡρώδου τετράρχου. Ign. Smyrn. 1.
- Τεχνίτης. Πηλὸς γὰρ ἔσμεν εἰς τὴν χεῖρα τοῦ τεχνίτου. Clem. II 8.
- Τηλικούτος. θορύβου τηλικούτου ὄντος ἐν τῷ σταδίῳ. Mart. Polyc. 8.
- Τηρεῖν. τηρησάτω τὰ τοῦ Χριστοῦ παραγγέλματα. Clem. I 49. εἰν μὴ τηρήσωμεν τὸ βάπτισμα ἀγνόν. II 6. τῶν γὰρ μὴ τηρησάντων. . . τὴν σφραγίδα. 7. τὴν σάρκα ἀγνήν τηρήσαντες. 8. Τηρήσατε τὴν

- σάρκα ἀγνήν. *ib.* τὴν σάρκα ὑμῶν ὡς ναὸν Θεοῦ τηρεῖτε. *Ign. Philad.* 7. τὰ τηρούμενα τοῖς ὑπομείναισιν ἀγαθά. *Mart. Polyc.* 2. τὸ... τοῖς ἀσεβέσι τηρούμενον πῦρ. *II* 1. οἱ καὶ ἐτηρήθημεν, εἰς τὸ ἀναγγεῖλαι. *15.* Ἰουδαίων, οἱ καὶ ἐτήρησαν. *17.*
- Τιθέναί.** εἰς κόλασιν. . τίθησι. *Clem.* *I* 11. εἰς τοῦτο σημεῖον ἐτέθη. *ib.* ἐπὶ τὸν τοῦ ἡλίου βωμὸν τίθησιν αὐτά. *25.* καθὼς καὶ ἐτέθη ἐν τῷ χαρίσματι. *38.* Ὡστε θῶμεν τὴν ὁδὸν τὴν εὐθείαν. *II* 7. στράγγαλον θῆτε. *Ign. Trall.* 5. τὸν ὑπογραμμὸν ἔθηκε. *Polyc. Phil.* 8. θεῖς αὐτὸν ἐν μέσῳ τοῦ πυρός. *Mart. Polyc.* 18.
- Τιμᾶν.** τοὺς πρεσβυτέρους ἡμῶν τιμῶμεν. *Clem.* *I* 21. ἐκ τῆς ἀμέμπως αὐτοῖς τετιμημένης λειτουργίας. *44.* μὴ μόνον χεῖλαισιν αὐτὸν τιμᾶν. *II* 3. Τιμήσει αὐτοὺς ὁ Κύριος. *Ign. Philad.* 11. Ὁ τιμῶν ἐπισκοπον, ὑπὸ Θεοῦ τετίμηται. *Smyrn.* 9. τελεία τῇ πρὸς σε ἀγάπη τιμῆσαι. *Mart. Ign.* 2.
- Τιμή.** τιμὴν τὴν καθήκουσαν. *Clem.* *I* 1. Οἱ δὲ ὑπομένοντες, ... δόξαν καὶ τιμὴν ἐκληρονόμησαν. *45.* λαβόντες τὰς τιμὰς αὐτῶν. *55.* δι' οὗ αὐτῷ δόξα, τιμή. *59.* *Cf.* 58. εἰς τιμὴν ὑμῶν καὶ τὸ ἐπισκόπον. *Ign. Eph.* 2. ὄν ἐπέμψατε εἰς Θεοῦ τιμὴν. *21.* ὥσπερ ἠξιώθη ἐἶς τιμὴν Θεοῦ εὐρεθῆναι. *ib.* Εἰς τιμὴν οὖν ἐκείνου τοῦ θελήσαντος ἡμᾶς. *Magn.* 3. ἐν τιμῇ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀσπάζονται ἡμᾶς. *15.* εἰς τιμὴν Πατρός. *Trall.* 12. εἰς λόγον τιμῆς. *Philad.* 11. εἰς τιμὴν Θεοῦ χειροτονῆσαι. *Smyrn.* 11. ἐν ἀγνεΐα μένει εἰς τιμὴν τοῦ Κυρίου τῆς σαρκός. *Polyc.* 5. Πάντα εἰς τιμὴν Θεοῦ γινέσθω. *ib.* τιμὴν κατὰ τὸ προσήκον. *Mart. Polyc.* 10. φῶ ἡ δόξα, τιμή. *20,* et *21.*
- Τίμιος.** ἴδωμεν ὡς ἐστὶν τίμιον τῷ Θεῷ αἷμα αὐτοῦ. *Clem.* *I* 7. ἢ ἄλλου τινὸς τῶν τιμίων ἀρωμάτων. *Mart. Polyc.* 15. τὰ τιμιώτερα λίθων πολυτελῶν... ὁστᾶ. *18.*
- Τιμωρία.** τὴν αὐτοῦ τοῦ Ἰούδα ὑπόσχοιεν τιμωρίαν. *Mart. Polyc.* 6.
- Τις.** οὐκ ἀγνοῶν τίς ἦν. *Clem. Fragm.* ii. Οὐ διατάσσομαι ὑμῖν, ὡς ὢν τις. *Ign. Eph.* 3. Οἶδα τίς εἰμι. *12.* ἀλλ' ἠλέημαί τις εἶναι. *Rom.* 9. ἀγνοεῖν με, τίς εἰμι. *Mart. Pol.* 10. *Τοιγαροῦν.* *Mart. Ign.* 1, 4, 5. *Τοιοῦτος.* *Clem.* *I* 19, 43, 46, *II* 1. *Τοκετός.* ἡ παρθενία Μαρίας, καὶ ὁ τοκετὸς αὐτῆς. *Ign. Eph.* 19. ὁ δὲ τοκετός μοι ἐπίκειται. *Rom.* 6. *Τόλμα.* αὐθάδεια καὶ τόλμα, τοῖς καταρραμένοις. *Clem.* *I* 30. *Τολμηρός.* δοκοῦν εἶναι τολμηρόν. *Ign. Fragm.* ii. *Τόνος.* τῷ τόνῳ τῷ πνεύματι. *Ign. Mart.* 1. *Τοποθεσία.* τὰς τοποθεσίας τὰς ἀγγελικὰς. *Ign. Trall.* 5. *Τόπος.* τὸν ὀφειλόμενον τόπον τῆς δόξης. *Clem.* *I* 5. εἰς τὸν ὀφειλόμενον αὐτοῖς τόπον, εἰσὶ παρὰ τῷ Κυρίῳ. *Polyc. Phil.* 9. εἰς τὸν ἅγιον τόπον ἐπορεύθη. *Clem.* *I* 5. εἰς τὸν ἴδιον τόπον μέλλει χωρεῖν. *Ign. Magn.* 5. ἐν τοῖς ἀνατολικοῖς τόποις. *Clem.* *I* 25. οὐκ ἐν παντὶ τόπῳ προσφέρεται. *41.* ἀπὸ τοῦ ἰδρυνέμου αὐτοῖς τόπου. *44.* πᾶς τόπος δέξεται αὐτόν. *54.* ταῖς κατὰ πάντα τόπον... παροικίαις. *Mart. Polyc. Inscr.* ὑπὸ τῶν ἐθνῶν ἐν παντὶ τόπῳ λαλεῖσθαι. *19.* ἐν τόπῳ χωρίου Ῥωμαίων. *Ign. Rom. Inscr.* ἐν τῇ ἐνότῃ ὑμῶν οὐχ ἔξουσιν τόπον. *Philad.* 2. τὴν ἐν ἐκείνῳ τῷ τόπῳ τῶν ἀδελφῶν ἀγάπην. *Mart. Ign.* 5. προκαθημένου τοῦ ἐπισκόπου εἰς τόπον Θεοῦ. *Ign. Magn.* 6. εἰς τόπον συνεδρίου τῶν ἀποστόλων. *ib.* μετανοίας τόπον ἔδωκεν. *Clem.* *I* 7. ἐν ἐτέρῳ τόπῳ λέγει. *8,* *29,* et *46.* καὶ εἰς ὃν τόπον (ἐκλήθημεν). *II* 1. *Τόπος.* (*Officium Ecclesiasticum.*) τοῖς ἱερεῦσιν ἴδιος ὁ τόπος προστέτακται. *Clem.* *I* 40. Τοπος μηδένα φυσιοῦτω. *Ign. Smyrn.* 6. Ἐκδίκει σου τὸν τόπον. *Polyc.* 1.

- Τουσοῦτος. Clem. I 1, 19, 41, 46, 48.
 Π 3. Mart. Polyc. 2.
- Τουναντίον τὸν ἀνθύπατον ἐκοτῆραι.
 Mart. Polyc. 12.
- Τουπίσω. εἰς τουπίσω ἀφορμᾶ. Clem.
 I 25.
- Τουτέστιν. Clem. I 25. Ign. Rom. 7.
- Τράπεζα. ἀπέθετο αὐτὰς . . . ἐπὶ τὴν
 τράπεζαν τοῦ Θεοῦ. Clem. I 43.
- Τραῦμα. Οὐ πᾶν τραῦμα τῇ αὐτῇ
 ἐμπλάστρῳ θεραπεύεται. Ign. Po-
 lyc. 2.
- Τραχύς. τὰ τραχύτερα τῶν ἁγίων αὐ-
 τοῦ λειψάνων. Mart. Ign. 6.
- Τρεῖς. πρὸ τριῶν ἡμερῶν τοῦ συλλη-
 φθῆναι αὐτόν. Mart. Polyc. 5.
- Τρέπειν. εἰς ἄρνησιν αὐτοὺς τρέψη.
 Mart. Polyc. 2.
- Τρέχειν. πάλιν ἔσομαι τρέχων. Ign.
 Rom. 2. πάντες οὐκ εἰς κενὸν ἔδρα-
 μον. Polyc. Phil. 9. ὡς ἐπὶ ληστῆν
 τρέχοντες. Mart. Polyc. 7.
- Τρισκαυδέκατη. ἡ λεγομένη τῷ Ῥωμαϊκῇ
 φωνῇ τρισκαυδέκατη. Mart. Ign. 6.
- Τρίτος. Αὐγούστου εἰκάδι τρίτη. Ign.
 Rom. 10. κηρύξαι τρίτον. Mart.
 Polyc. 12.
- Τρόπος. ὁ σπόρος κόκκου τίνα τρόπον
 γίνεται. Clem. I 24. ὃν τρόπον
 γὰρ ὁ κεραμεύς. Π 8. ὄν τρόπον
 γὰρ ἐν τῇ σαρκὶ ἐκλήθητε. 9. ὃν
 τρόπον οὖν σου τὸ σῶμα φαίνεται.
 12. κατὰ πάντα τρόπον δοξάζειν.
 Ign. Eph. 2. κατὰ πάντα τρόπον
 πᾶσιν ἀρέσκειν. Trall. 2. ὅτι αὐ-
 τοὺς ἀνεπαύσατε κατὰ πάντα τρό-
 πον. Smyrn. 10. τὸν κατὰ πάντα
 τρόπον δι' ἡμᾶς ὑπομείναντα. Po-
 lyc. 3. ὄν τρόπον ὁ περιθεὶς
 ἑαυτῷ ἀλουργίδα. Fragm. i.
- Τροφή. τὴν πανπληθῆ ἀνθρώποις τε
 καὶ θηρίν. . . τροφήν. Clem. I 20.
 μόνη τῇ Χριστιανῇ τροφῇ χρῆσθαι.
 Ign. Trall. 6. Οὐχ ἦδομαι τροφῇ
 φθοράς. Rom. 7.
- Τρυφή. οἷαν τρυφήν ἔχει ἡ μέλλουσα
 ἐπαγγελία. Clem. II 10.
- Τυγχάνειν. Βλάβην γὰρ οὐ τὴν τυ-
 χούσαν. Clem. I 14. Διαφορὰ
 τυγχάνει ἀληθείας καὶ συνηθείας.
 Fragm. vi. ἐλπίς μετανόιας, ἵνα
- Θεοῦ τύχωσιν. Ign. Eph. 10. δια-
 φυγόντες Θεοῦ τευξόμεθα. Magn.
 1. Θεός, δι' ὃν πάντα ὑπομείνουτες
 αὐτοῦ τεύξεσθε. Smyrn. 9. ὅτι
 λιμένος ἤδη ἐτύχχανεν τῇ προσευχῇ
 ὑμῶν. 11. ἵνα κρείττονος ἐλευθε-
 ρίας ἀπὸ Θεοῦ τύχωσιν. Polyc. 4.
 ἰδιώτης τυγχάνων. Fragm. i.
- Τύπος. ἐν τύπῳ περιστέρας. Clem.
 Fragm. viii. τυποῦνται ἀληθείας
 τύπῳ. ib. εἰς τύπον καὶ διδαχὴν
 ἀφθαρσίας. Ign. Magu. 6.
- Τυποῦσθαι. τυποῦνται ἀληθείας τύπῳ.
 Clem. Fragm. viii.
- Τύπτειν. ὡς ἄκμων τυπτόμενος. Ign.
 Polyc. 3.
- Τύραννος. ὡς τύραννοι ἀναιροῦνται.
 Ign. Fragm. i. ὁ τύραννος . . .
 εἰς ἄρνησιν αὐτοὺς τρέψη. Mart.
 Polyc. 2.
- Τῦφος. ἀποθέμενοι πᾶσαν ἀλαζονείαν,
 καὶ τῦφος. Clem. I 13.
- Τύχη. τὴν Καίσαρος τύχην. Mart.
 Polyc. 9, et 10 bis.
- Υγία. πηγαὶ πρὸς . . . ὑγίαιαν δημι-
 ουργηθεῖσαι. Clem. I 20. ὑγία
 πλέον ἠρίασε νόσου. Fragm. iv.
- Υδωρ. ἀπὸ τοῦ περιέχοντος αὐτὴν
 ὕδατος. Clem. I 33. ἵνα τῷ πάθει
 τοῦ ὕδατος καθαρῶσι. Ign. Eph. 18.
 ὕδωρ δὲ ζῶν. Rom. 7.
- Υἱός. ἐδόθη αὐτῷ υἱὸς ἐν γήρᾳ. Clem.
 I 10. υἱὸς ἡμᾶς προσηγόρευσεν.
 Π 1. ἵνα ἡμᾶς προσδέξῃται ὡς
 υἱούς. 9. καὶ ἐπιφάνεια τοῦ Υἱοῦ.
 Fragm. viii. μέλη ὄντας τοῦ Υἱοῦ
 αὐτοῦ. Ign. Eph. 4. τῷ υἱῷ ἀν-
 θρώπου, καὶ υἱῷ Θεοῦ. 20. τοῦ
 μόνου Υἱοῦ αὐτοῦ. Rom. Inser.
 Υἱοῦ Πατρός. ib. τοῦ Υἱοῦ τοῦ
 Θεοῦ. 7. Υἱὸν Θεοῦ κατὰ θέλημα
 καὶ δύναμιν Θεοῦ. Smyrn. 1. τὴν
 ἀξίαν Υἱοῦ ἀφαρπάξοντες. Fragm. i.
 ὅτι Θεοῦ Υἱὸς ἦν. viii. ὁ Υἱὸς τοῦ
 Θεοῦ ὁ μονογενής. Mart. Ign. 2.
 παρακαλέσας τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ. 6.
 Τοῦτον, . . . Υἱὸν ὄντα τοῦ Θεοῦ,
 προσκυνούμεν. Mart. Polyc. 17.
- Υλη. Ἐναλομισώμεθα . . . ἐκ ποίας ὕλης
 ἐγενήθημεν. Clem. I 38. καὶ ὕλη
 ἡ τῶν ἀσπαστῶν. Fragm. iv.

- Ἐμέτερος. διὰ τὴν ἑμετέραν ἀφροσύνην. Clem. I 47. πέμψαι τιῶν ἑμετέρων. Ign. Smyrn. 11. τῆς ἑμετέρας ἐκ τῶν ἡλων ἀσφαλείας. Mart. Polyc. 13.
- Ἐμνείν. ἑμνήσαντες τὸν Θεόν. Mart. Ign. 7.
- Ἐπάγειν. οἶδεν γὰρ . . . ποῦ ὑπάγει. Ign. Philad. 7.
- Ἐπακοή. Ἐνώχ, ὃς ἐν ὑπακοῇ δικαίως εὗρεθείς. Clem. I 9. Ἀβραὰμ . . . δι' ὑπακοῆς ἐξῆλθεν. 10. δι' ὑπακοῆς προσήνεγκεν αὐτὸν θυσίαν. Ib. τὸ ὑποδεῖς διὰ τῆς ὑπακοῆς. 19.
- Ἐπακούειν. καὶ οἱ ὑπακούσαντες ἐσώθησαν. Clem. I 7. ὑπακούσωμεν τῇ . . . βουλήσει αὐτοῦ. 9. εἰς τὸ ὑπακούειν ὑμᾶς τῷ ἐπισκόπῳ. Ign. Eph. 20. χαίρων κατεπεύγουσιν ὑπήκουσεν. Mart. Ign. 5.
- Ἐπαλείφειν. ὑφ' ὑμῶν ὑπαλειφθῆναι πίστει. Ign. Eph. 3.
- Ἐπαντᾶν. ταῖς ἐκκλησίαις ταῖς ὑπαντησάσαις αὐτῷ. Mart. Ign. 4. ὑπήντα αὐτῷ ὁ εἰρήναρχος. Mart. Polyc. 8.
- Ἐπάρχειν. πρόσωπα . . . αὐθάδη ὑπάρχοντα. Clem. I 1. ἐν τῷ καινῷ τῆς ὑποταγῆς ὑπαρχούσας. Ib. τοὺς δὲ ἑτεροκλινεῖς ὑπάρχοντας. 11. τῆς γυναικὸς ἑτερογνώμονος ὑπαρχούσης. Ib. νοήσωμεν πῶς ἀόρητος ὑπάρχει. 19. τοῦτο μονογενὲς ὑπάρχον. 25. Ἁγίου οὖν μερὶς ὑπάρχοντες. 30. σκῆπτρα αὐτοῦ οὐκ ἐν μικρᾷ δόξῃ ὑπάρχουσιν. 32. στυγητοὶ τῷ Θεῷ ὑπάρχουσιν. 35. ἐν ἀγαθῇ συνειδήσει ὑπάρχων. 41. εἰς τοὺς ἑτεροκλινεῖς ὑπάρχοντας. 47. Ἀπροσδεῖς . . . ὁ Θεοπότης ὑπάρχει τῶν ἀπάντων. 52. τῶν ἐν τινι παραπτώματι ὑπαρχόντων. 56. εὐλαβεστέρους ἡμᾶς ὑπάρχοντας. Mart. Polyc. 2. οἱ προδίδοντες αὐτὸν οἰκείῳ ὑπῆρχον. 6.
- Ἐπατεύειν. ὑπατευόντων παρὰ Ῥωμαίοις. Mart. Ign. 7.
- Ἐπεισιεῖναι. τῶν δαιμόνων ἔλοιτο λατρίαν . . . ὑπεισιεῖναι. Mart. Ign. 2.
- Ἐπεξέρχεται. ἔπειθον αὐτὸν ὑπεξελθεῖν καὶ ὑπεξῆλθεν. Mart. Polyc. 5.
- Ἐπεραγᾶλλεσθαι. ὑπεραγᾶλλόμενος ἀσφαλιζόμεαι ὑμᾶς. Ign. Philad. 5.
- Ἐπεράγαν. ἡ νουθέτησις . . . ὑπεράγαν ὠφέλιμος. Clem. I 56.
- Ἐπερασπισμός. ὑπερασπισμός ἐστιν τοῖς παιδευομένοις ὑπὸ τοῦ Θεοπότητος. Clem. I 56.
- Ἐπερασπιστής. ὁ Ἐψιστος ὑπέρμαχος καὶ ὑπερασπιστής ἐστιν. Clem. I 45.
- Ἐπερβαίνειν. τὰς ἡμετέρας σπουδάξω διατάξεις ὑπερβαίνειν. Mart. Ign. 2.
- Ἐπερβάλλειν. ταῖς . . . ὑπερβαλλούσαις αὐτοῦ δωρεαῖς τῆς εἰρήνης. Clem. I 19. ταῖς ὑπερβαλλούσαις καὶ ἐνδόξοις δωρεαῖς αὐτοῦ. 23. ὑπερβάλλων τὸ φῶς αὐτοῦ ὑπὲρ πάντα. Ign. Eph. 19.
- Ἐπερδοξάζειν. Ἀποδεχόμενός σου τὴν ἐν Θεῷ γνώμην, . . . ὑπερδοξάζω. Ign. Polyc. 1.
- Ἐπερεκπεριστώς δὲ ἡμᾶς. Clem. I 20.
- Ἐπερεπαινεῖν. Ὀνήσιμος ὑπερεπαινεῖ ὑμῶν τὴν εὐταξίαν. Ign. Eph. 6.
- Ἐπερηφανεῖν. Ὁ οὖν μὴ ἐρχόμενος ἐπὶ τὸ αὐτὸ, οὗτος ἦδη ἐπερηφανεῖ. Ign. Eph. 5. τὰ δεσμά μου, ἃ οὐχ ὑπερηφανήσατε. Smyrn. 10. δούλους καὶ δούλας μὴ ὑπερηφάνει. Polyc. 4.
- Ἐπερηφανία. οὐκ ἦλθεν ἐν κόμπῳ . . . ὑπερηφανίας. Clem. I 16. φεύγοντες . . . βδελυκτὴν ὑπερηφανίαν. 30. ἀπορρίψαντες ἀφ' ἑαυτῶν . . . ὑπερηφανίαν. 35.
- Ἐπερήφανος. ἐν ἀγάθῃ οὐδὲν ὑπερήφανον. Clem. I 49. ὑποθέμενοι τὴν . . . ὑπερήφανον τῆς γλώσσης . . . αὐθάδειαν. 57.
- Ἐπέρμαχος. μὴ εἰδότες ὅτι ὁ Ἐψιστος ὑπέρμαχος. Clem. I 45.
- Ἐπεροχή. ἡ καθ' ὑπεροχὴν δοκοῦντας. Clem. I 57.
- Ἐπέρτατος. ἐνοπτριζόμεθα τὴν . . . ὑπερτάτην ὕψιν αὐτοῦ. Clem. I 36. αὐτὸς ὤρισεν τῇ ὑπερτάτῃ αὐτοῦ βουλῆσει. 40.

- Ἐπερίθεσθαι. Ἐπέθεσθε οὖν τὴν κακὴν ζύμην. Ign. Magn. 10.
- Ἐπερῶν. ἔκρυψεν εἰς τὸ ὑπερῶν. Clem. I 12. ἐν ὑπεράφῳ. Mart. Polyc. 7.
- Ἐπέχειν. ὑπομονῆς βραβεῖον ὑπέσχεν. Clem. I 5. τὴν... τοῦ Ἰουδα ὑπόσχιεν τιμωρίαν. Mart. Polyc. 6.
- Ἐπήκοος. ἐν τῷ αὐτὸν ἐπήκοον γενέσθαι τοῖς ῥήμασι τοῦ Θεοῦ. Clem. I 10. ὑπηκόους τοῖς ἀγιοπρεπέσι λόγοις αὐτοῦ. 13. ὑπηκόους ἡμᾶς μᾶλλον γενέσθαι τῷ Θεῷ 14.
- Ἐπηρεσία. διὰ τῆς ὑπηρεσίας αὐτοῦ ἔκρινεν ὁ Θεὸς λαὸν αὐτοῦ. Clem. I 17.
- Ἐπηρετεῖν. ἐν λόγῳ Θεοῦ ὑπηρετεῖ μοι. Ign. Philad. 11.
- Ἐπηρετής. ἐκκλησίας Θεοῦ ὑπηρεταί. Ign. Trall. 2. ὡς Θεοῦ οἰκονόμοι... καὶ ὑπηρεταί. Polyc. 6.
- Ἐπισηχεῖσθαι. καθὼς ὑπέσχετο ἡμῖν ἐγείραι ἡμᾶς. Polyc. Phil. 5.
- Ἐποβάλλειν. Ἐπέβαλε γοῦν Νικήτην. Mart. Polyc. 17. ὑποβαλλόντων καὶ ἐνισχυόντων τῶν Ἰουδαίων. ib.
- Ἐπογραμμός. ὑπομονῆς... μέγιστος ὑπογραμμός. Clem. I 5. τίς ὁ ὑπογραμμός ὁ δεδωμένος ἡμῖν. 16. Ἐχοντες οὖν τούτου τὸν ὑπογραμμόν. 33. τούτου... ὑπογραμμόν ἔθηκε δι' ἑαυτοῦ. Polyc. Phil. 8.
- Ἐποδεής. τὸ ὑποδεές διὰ τῆς ὑπακοῆς. Clem. I 19. Εὐεργεσία τοῖς ὑποδεεστέροις. Ign. Fragm. iv.
- Ἐποδειγμα. ἵνα τῶν ἀρχαίων ὑποδειγμάτων παυσώμεθα. Clem. I 5. τὰ γενναῖα ὑποδείγματα. ib. ὑπόδειγμα καλλίστον ἐγένοντο. 6. Τοιοῦτοις οὖν ὑποδείγμασι κολληθῆναι καὶ ἡμᾶς δεῖ. 46. ὑποδείγματα ἔθνων. 55. τοιοῦτο ἐχρήσατο ὑποδείγματι. Ign. Fragm. i.
- Ἐποδεικνύειν. οὐχ ὑποδεικνύουσα αὐτοῖς ἐκείνους. Clem. I 12. ὑποδειχθέντων τῷ ἀγίῳ Ποτιῶλων. Mart. Ign. 5. ἐκείνους δὲ ὑποδεικνύοντο ὑπὸ τοῦ Κυρίου. Mart. Polyc. 2.
- Ἐποδέχεσθαι. καλῶς ἐποιήσατε ὑποδέξάμενοι. Ign. Smyrn. 10.
- Ἐπόθεσις. τῶν λυπηρῶν... πάντων ὑπόθεσις καὶ ἕλη ἢ τῶν ἀσπαστῶν. Clem. Fragm. iv.
- Ἐποκεῖσθαι. τοσοῦτῳ μᾶλλον ὑποκεῖμεθα κινδύνῳ. Clem. I 41.
- Ἐπόκρισις. τοῖς μεθ' ὑποκρίσεως βουλομένοις εἰρήνην. Clem. I 15. ἐπακούειν κατὰ μηδεμίαν ὑπόκρισιν. Ign. Magn. 3. τῶν ἐν ὑποκρίσει φερόντων τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου. Polyc. Phil. 6.
- Ἐπολύειν. ἐπειράτο καὶ ὑπολύειν ἑαυτόν. Mart. Polyc. 13.
- Ἐπομένειν. τὰ ἐτοιμαζόμενα τοῖς ὑπομένουσιν; Clem. I 35. εἰρεθῆναι ἐν τῷ ἀριθμῷ τῶν ὑπομενόντων αὐτόν. ib. Οἱ δὲ ὑπομένοντες ἐν πεποιθήσει. 45. ὅσα ὑπέμειν Ἰησοῦς Χριστὸς παθεῖν. Π 1. ἐλπίσαντες ὑπομεῖνωμεν. 11. ὑπομένοντες τὴν πᾶσαν ἐπήρειαν τοῦ ἄρχοντος τοῦ αἰῶνος τούτου. Ign. Magn. 1. ὑπομένομεν, ἵνα εἰρεθῶμεν μαθηταί. 9. εἰς τὸ συμπαθεῖν αὐτῷ, πάντα ὑπομένω. Smyrn. 4. ἀμείβοι ἡμῖν Θεός, δι' ὃν πάντα ὑπομένοντες. 9. ἔνεκεν Θεοῦ πάντα ὑπομένειν ἡμᾶς δεῖ, ἵνα καὶ αὐτὸς ἡμᾶς ὑπομείνῃ. Polyc. 3. τὸν κατὰ πάντα τρόπον δι' ἡμᾶς ὑπομείναντα. ib. ὃς ὑπέμεινεν ὑπὲρ τῶν ἀμαρτιῶν. Polyc. Phil. 1. ἀλλὰ δι' ἡμᾶς... πάντα ὑπέμεινε. 8. διωγμὸν ὑπομένειν ἀπειλήσαντος. Mart. Ign. 2. μάλιστα μὲν καταξανθέντες... ὑπέμειναν. Mart. Polyc. 2. τὰ τηρούμενα τοῖς ὑπομείνασιν ἀγαθὰ. ib. ὑπέμειναν δεινὰς κολάσεις. ib. ὁ γὰρ δούς μοι ὑπομείναι τὸ πῦρ. 13.
- Ἐπομιμνήσκειν. ἑαυτοῦς ὑπομιμνήσκοντες. Clem. I 7.
- Ἐπομονή. ὑπομονῆς βραβεῖον ὑπέσχεν. Clem. I 5. ὑπομονῆς μέγιστος ὑπογραμμός. ib. δόψ πάση ψυχῇ... εἰρήνην, ὑπομονήν. 58. εἰς μίμησιν τῆς ἐκείνου... ὑπομονῆς. Fragm. ii. ὑπαλειφθῆναι πίστει, ... ὑπομονῇ. Ign. Eph. 3. διάνοιαν... ἀδιάκριτον ἐν ὑπομονῇ. Trall.

1. ἐν ὑπομονῇ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Rom. 10. Χάρις ὑμῖν, . . . ὑπομονὴ διὰ παντός. Smyrn. 12. ἡ ὑπομονὴ ὡς πανοπλία. Polyc. 6. Μιμηταὶ οὖν γενόμεθα τῆς ὑπομονῆς αὐτοῦ. Polyc. Phil. 8. ἀσκεῖν πᾶσαν ὑπομονήν. 9. Περιέχουσι γὰρ πίστιν καὶ ὑπομονήν. 13. τῆς ἐν αὐτῷ ὑπομονῆς. Mart. Polyc. 3. Διὰ τῆς ὑπομονῆς γὰρ καταγωνισάμενος. 19.
- Ἐπομονητικός. Τὸ γὰρ γενναῖον αὐτῶν, καὶ ὑπομονητικόν. Mart. Polyc. 2.
- Ἐποπίπτειν. ταῦτα ἐπέπιπτεν . . . ἐπὶ τὴν διάνοιαν ἡμῶν. Clem. I 35.
- Ἐποστρώωνυσθαι. κήρυκας μὲν ὑποστρώνυμνοι. Mart. Polyc. 2.
- Ἐποταγή. ἐν τῷ κανόνι τῆς ὑποταγῆς ὑπαρχούσας. Clem. I 1. ὑποταγῇ μᾶ ἤχρηται. 37. ἐν μᾶ ὑποταγῇ ἦτε κατηρτισμένοι. Ign. Eph. 2. ἐν οἷς ἀκίνδυνος ἡ ὑποταγή. Fragn. iii. λείπειν αὐτῷ πρὸς πᾶσαν ὑποταγήν. Mart. Ign. 2.
- Ἐποτάσσειν. ὑποτασσόμενοι τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν. Clem. I 1. ὑποτασσόμενοι μᾶλλον ἢ ὑποτάσσουτες. 2. Οἱ οὐρανοὶ . . . ἐν εἰρήνῃ ὑποτάσσονται αὐτῷ. 20. ὑποτασσόμεθα τῷ θελήματι αὐτοῦ. 34. ὑποτασσέσθω ἕκαστος τῷ πλησίον αὐτοῦ. 38. ὑποτάγητε τοῖς πρεσβυτέροις. 57. μίθετε ὑποτάσσεσθαι. ib. ἵνα ὤμεν Θεοῦ ὑποτασσόμενοι. Ign. Eph. 5. ὅτι ὑποτάσσεται τῷ ἐπισκόπῳ ὡς χάριτι Θεοῦ. Magn. 2. Ἐποτάγητε τῷ ἐπισκόπῳ καὶ ἀλλήλοις. 13. Ὅτ' ἂν γὰρ τῷ ἐπισκόπῳ ὑποτάσσεσθε ὡς Ἰησοῦ Χ. Trall. 2. ὑποτάσσεσθαι καὶ τῷ πρεσβυτέρῳ. ib. ὑποτασσόμενοι τῷ ἐπισκόπῳ ὡς τῇ ἐντολῇ. 13. τοὺς λοιμοτέρους ἐν πραύτητι ὑπάτασσε. Polyc. 2. Ἀντίψυχον ἐγὼ τῶν ὑποτασσομένων τῷ ἐπισκόπῳ. 6. Τῷ Καίσαρι ὑποτάγητε. Fragn. iii. ὃ ὑπετάγη τὰ πάντα. Polyc. Phil. 2. ὑποτασσόμενοι τοῖς πρεσβυτέροις καὶ διακόνοις, ὡς Θεῷ καὶ Χριστῷ. 5. ὑποτεταγμένοι . . . τῇ ἐπιστολῇ ταύτῃ. 15. οἶα πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ἐπιστέλλει . . . ὑποτετάκται. Mart. Ign. 4.
- Ἐποτεταγμένος. πῶς ὑποτεταγμένος. ἐπιτελοῦσι τὰ διατασσόμενα. Clem. I 37.
- Ἐπουργεῖν. μάλιστα Ἰουδαίων προθύμως . . . εἰς ταῦτα ὑπουργούντων. Mart. Polyc. 13.
- Ἐποφέρειν. πλείονας ὑπήνεγκεν πόρους. Clem. I 5. παντὶ τῷ κόσμῳ μετανοίας χάριν ὑπήνεγκεν. 7. κίνδυνον ὑπόισομεν μέγαν. 14.
- Ἐποχθόνιος. βλεπόντων τῶν . . . ὑποχθονίων. Ign. Trall. 9.
- Ἐστερεῖσθαι. ὑστερεῖται τοῦ ἄρτου Θεοῦ. Ign. Eph. 5.
- Ἐστέρημα. τὰ ὑστερήματα αὐτῶν ἴδια ἐκρίνετε. Clem. I 2. δι' οὗ ἀναπληρωθῆ αὐτοῦ τὸ ὑστέρημα. 38.
- Ἐστερος. τοῦ γενομένου ἐν ὑστέρω ἐκ σπέρματος Δαβὶδ. Ign. Rom. 7. ἡμεῖς ὑστερον ἀνελόμενοι. Mart. Polyc. 18.
- Ἐψιστος. τὴν μεγαλοπρεπῆ . . . θρησκείαν τοῦ Ἐψίστου. Clem. I 45. ὁ Ἐψιστος ὑπέρμαχος καὶ ὑπερασπιστὴς ἐστίν. ib. ἐν μεγαλειότητι Πατρὸς Ἐψίστου. Ign. Rom. Inscr.
- Ἐψος. ἀτενίζομεν εἰς τὰ ὕψη τῶν οὐρανῶν. Clem. I 36. τὸ ὕψος, εἰς ὃ ἀνάγει ἡ ἀγάπη. 49. ἀναφερόμενοι εἰς τὰ ὕψη. Ign. Eph. 9.
- Ἐφαγεῖν. ἔφαγεν τε καὶ ἔπιεν. Ign. Trall. 9. ἐκέλευσε παρατεθῆναι φαγεῖν. Mart. Polyc. 7.
- Ἐφάναι. φησὶν γὰρ ὁ ἅγιος λόγος. Clem. I 13, 56. φησὶ γάρ. 16. Conf. 56. II 7. Θεὸς γάρ, φησιν. 30. Οὕτως γὰρ φησιν ὁ Θεός. 33. Φησὶ γὰρ ὁ ἐκλεκτὸς Δαβὶδ. 52. φησὶν. Fragn. vii, x. Ign. Fragn. ix. ἔφη αὐτοῖς. Ign. Smyrn. 3. ὁ Πολύκαρπος ἔφη. Mart. Polyc. 9. Ὁ ἀνθύπατος ἔφη. 10.
- Ἐφαίνεσθαι. ὃν τρόπον οὖν σου τὸ σῶμα φαίνεται. Clem. II 12. ὅπερ καὶ ἔστιν, καὶ φανήσεται. Ign. Eph. 15. τὴν φανομένην νεωτε-

ρικὴν τάξιν. Magn. 3. οὐκ εὐ-
 συνείδητοί μοι εἶναι φαίνονται. 4.
 ἐν τέλει ἐφάνη. 6. εὐλογόν τι φαί-
 νεσθαι ἰδίᾳ ὑμῶν. 7. φαίνεσθέ μοι
 οὐ κατὰ ἄνθρωπον ζῶντες. Trall. 2.
 τὸ γὰρ ζῆλος πολλοῖς μὲν οὐ φαί-
 νεται. 4. ἐφαίνοντο ἂν κλάδοι. 11.
 ὅταν κόσμῳ μὴ φαίνωμαι. Rom. 3.
 Οὐδὲν φαινόμενον, αἰώνιον. 1b.
 Χριστὸς, ἐν Πατρὶ ὦν, μᾶλλον φαί-
 νεται. 1b. Ὅπου ἂν φανῇ ὁ ἐπί-
 σκοπος. Smyrn. 8. Ἐφάνη μοι
 οὐδὲν ἄξιον πρᾶγμα. 11. ἵνα τὰ
 φαινόμενά σου εἰς πρόσωπον κολα-
 κεύης. Polyc. 2. λύκος σοι φαί-
 νέσθω. Fragm. ix.

Φανερός. τὸ ἐπιεικὲς . . . φανερόν
 ποιησάτωσαν. Clem. I 21.

Φανεροῦν. φανεροῦνται ἐν τῇ ἐπισκοπῇ
 τῆς βασιλείας τοῦ Χριστοῦ. Clem.
 I 50. ἢ τὰς αἰσθήσεις ἐφανέρωσε.
 Fragm. viii. εἰς πλήρωμα δόξης
 αὐτοῦ φανερωθέν. 1b. Πῶς οὖν
 ἐφανέρωθι τοῖς αἰῶσιν; Ign. Eph.
 19. Θεοῦ ἀνθρωπίνως φανερου-
 μένου. 1b. εἰς Θεὸς ἔστιν ὁ φανε-
 ρώσας ἑαυτόν. Magn. 8. Χριστὸς
 ὑμῖν ταῦτα φανέρωσει. Rom. 8.
 τὰ δὲ ἀόρατα αἶψαι ἵνα σοι φανε-
 ρωθῇ. Polyc. 2. ἐφανέρωσαμεν
 ὑμῖν καὶ τὴν ἡμέραν. Mart. Ign. 7.
 τὸ τῆς φανερωθείσης ἐπὶ τοῦ προσ-
 κεφαλαίου ὀπτασίας. Mart. Polyc.
 12. κατὰ ἀποκάλυψιν φανερώ-
 σαντός μοι Πολυκάρπου. 22.

Φανερώς. καυχῆσασθαι, οὔτε λάθρα
 οὔτε φανερώς. Ign. Philad. 6.

Φάρμακον. φάρμακον ἀθανασίας. Ign.
 Eph. 20. ὥσπερ θανάσιμον φάρ-
 μακον διδόντες. Trall. 6.

Φαῦλος. φαῦλων ἔργων μιὰς ἐπιθυ-
 μίας. Clem. I 28. Τίνες οὖν οἱ
 ἐχθροί; οἱ φαῦλοι. 36.

Φεῖδεσθαι. ὡς οὐ φείδομαι ἑαυτοῦ.
 Ign. Trall. 3. ἕανπερ ὑμεῖς φεί-
 σθησθέ μου. Rom. I.

Φέρειν. Ταῦτα πάσχοντες εὐκλεῶς ἤ-
 νεγκαν. Clem. I 45. ἑαυτῶν κα-
 τάγνωσιν φέρουσιν. 51. ἵνα δὲ
 καὶ ὑποδείγματα ἐθνῶν ἐνεγκωμεν.
 55. τῶν ἐν ὑποκρίσει φερόντων

τὸ ὄνομα. Polyc. Phil. 6. φέρεις
 τὸν σταυρωθέντα; Mart. Ign. 2.
 φέρε ὁ βούλει. Mart. Polyc.
 11.

Φεύγειν. Ζῆλος φυγεῖν ἠγάκασε Μω-
 ὕσην. Clem. I 4. φυγεῖν ἀπὸ
 τῆς κραταιᾶς χειρὸς αὐτοῦ. 28.
 φεύγοντες καταλαλιάς. 30. φύ-
 γωμεν τὴν ἀσέβειαν. Π 10. Φεύ-
 γετε οὖν τὰς κακὰς παραφυσίας.
 Ign. Trall. 11. φεύγετε τὸν με-
 ρισμὸν. Philad. 2. τοὺς μερισ-
 μούς φεύγετε, 7, et Smyrn. 8.
 Φεύγετε οὖν τὰς κακοτεχνίας. Phi-
 lad. 6. Τὰς κακοτεχνίας φεύγε.
 Polyc. 5. φυγεῖν τὸ αἰώνιον . . .
 πῦρ. Mart. Polyc. 2.

Φευκτός. τῶν . . . φευκτῶν πάντων
 ὑπόθεσις. Clem. Fragm. iv.

Φθάειν. φθάσαι τὰς φιλοτιμίας.
 Mart. Ign. 5. ἵνα φθάσῃ πρὸς
 ὃν ἠγάπησεν Κύριον. 1b. καθὼς
 φθάσας ἐν τῇ ἐπιστολῇ. 6.

Φθαρτός. τὰ ἐνθάδε μισῆσαι, ὅτι . . .
 φθαρτά. Clem. II 6. τοὺς φθαρ-
 τοὺς ἀγῶνας. 7. ὁ τὸν φθαρτὸν
 ἀγῶνα ἀγωνιζόμενος. 1b. τὸ φθαρ-
 τὸν σῶμα. Ign. Fragm. viii.

Φθέγγεσθαι. οἶά τις ἐφθέγγατο. Ign.
 Fragm. i. ἀλλ' ὅμως ἐφθέγγατο.
 ii.

Φθείρειν. εἶν εὐρεθῆ φθείρων. Clem.
 II 7. τῆς ἀφθαρσίας ἀγῶνα φθεί-
 ρας. 1b. εἰάν τις πίστιν Θεοῦ ἐν
 κακῇ διδασκαλίᾳ φθείρῃ. Ign. Eph.
 16. εἰάν γνωσθῇ πλέον τοῦ ἐπι-
 σκόπου, ἔφθαρται. Polyc. 5.

Φθονεῖν. μὴ φθονῆσαι τῷ σπεύδοντι
 πρὸς τὸν Κύριον. Mart. Ign. 6.

Φθόνος. Ἐκ τούτου ζῆλος καὶ φθόνος.
 Clem. I 3. ζῆλος καὶ φθόνος
 ἀδελφοκτονίαν κατεργάσατο. 4.
 Δαβὶδ φθόνον ἔσχεν. 1b. Διὰ . . .
 φθόνου, οἱ μέγιστοι . . . στύλοι ἐδι-
 ώχθησαν. 5.

Φθορά. Οὗτος λέγει μοιχείαν καὶ φθο-
 ράν. Clem. II 6. Οὐχ ἦδομαι
 τροφῇ φθορᾶς. Ign. Rom. 7.
 προβάτων φθορᾶν. Fragm. ix.

Φιλαδελφία. τὸ σεμνὸν τῆς περιβήθ-
 του φιλαδελφίας ὑμῶν. Clem. I

47. τῆς φιλαδελφίας ἡμῶν ἀγνήν ἀγωγὴν. 48.
- Φιλαργυρεῖν. συμπάσχειν ἀλλήλοις ὀφειλομεν, καὶ μὴ φιλαργυρεῖν. Clem. II 4.
- Φιλαργυρία. Οὗτος λέγει . . . φιλαργυρίαν. Clem. II 6. ἀπεχόμενοι πάσης . . . φιλαργυρίας. Polyc. Phil. 2. Ἀρχὴ δὲ πάντων χαλεπῶν φιλαργυρία. 4. μακρὰν οὔσας πάσης . . . φιλαργυρίας. ib. μακρὰν ὄντες πάσης φιλαργυρίας. 6.
- Φιλεῖν. Καλοὺς μαθητὰς εἶν φιλεῖς. Ign. Polyc. 2.
- Φιλοδέσποτος. Τὸ γὰρ γενναῖον . . . καὶ φιλοδέσποτον. Mart. Polyc. 2.
- Φιλονεκία. τὴν τῶν Ἰουδαίων γενομένην φιλονεκίαν. Mart. Polyc. 18.
- Φιλόνεκος. Φιλόνεκοὶ ἔστε, ἀδελφοί. Clem. I 45.
- Φιλοξενία. τὸ μεγαλοπρεπὲς τῆς φιλοξενίας ἡμῶν ἦθος. Clem. I 1. Διὰ . . . φιλοξενίαν ἐδόθη αὐτῷ υἱὸς ἐν γῆρα. 10. Διὰ φιλοξενίαν . . . Δὼτ' ἐσώθη. II. Διὰ . . . φιλοξενίαν ἐσώθη Ῥαάβ. 12.
- Φιλόξενος. Ἡ οὖν φιλόξενος Ῥαάβ. Clem. I 12.
- Φίλος. Ἀβραάμ, ὁ φίλος προσαγορευθεῖς. Clem. I 10. φίλος προσηγορεύθη τοῦ Θεοῦ. 17. Οὐ δυνάμεθα οὖν τῶν δύο φίλοι εἶναι. II 6.
- Φιλοτιμία. φθάσαι τὰς φιλοτιμίας ἐν τῇ μεγάλῃ Ῥώμῃ. Mart. Ign. 5. τῆς ἀκαθάρτου φιλοτιμίας. ib. μελλουσῶν καταπαύειν τῶν φιλοτιμιῶν. 6.
- Φιλῶλος. οὐκ ἔστιν ἐν ἐμοὶ πῦρ φιλόλυλον. Ign. Rom. 7.
- Φιλόχριστος. τὸν τῆς φιλοχρίστου αὐτοῦ ἐπιθυμίας. Mart. Ign. 7.
- Φλέψ. μέχρι τῶν ἔσω φλεβῶν. Mart. Polyc. 2.
- Φλόξ. Μεγάλῃς δὲ ἐκλαμψάσης φλογός. Mart. Polyc. 15.
- Φοβείσθαι. τοῖς φοβουμένοις τὸν Θεὸν ὁσίως. Clem. I 21. ἔχει σπλάγχα ἐπὶ φοβουμένους αὐτόν. 23. φοβηθῶμεν αὐτόν. 28. Δανιὴλ ὑπὸ τῶν φοβουμένων τὸν Θεὸν ἐβλήθη εἰς λάκκου λέοντων; 45. οὐ δεῖ ἡμᾶς φοβείσθαι τοὺς ἀνθρώπους. II 4. μὴ φοβηθῶμεν ἐξελεῖν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου. 5. ὅσον βλέπει τις σιγῶντα ἐπίσκοπον, πλείονως αὐτὸν φοβείσθω. Ign. Eph. 6. φοβηθῶμεν τὴν μακροθυμίαν τοῦ Θεοῦ. II. τὴν μέλλουσαν ὀργὴν φοβηθῶμεν. ib. νῦν γὰρ με δεῖ πλέον φοβείσθαι. Trall. 4. φοβοῦμαι μὴ νηπίοις οὔσιν ἡμῖν. 5. Φοβοῦμαι γὰρ τὴν ἡμῶν ἀγάπην. Rom. 1. δεδεμένος φοβοῦμαι μᾶλλον. Philad. 5. φοβηθεὶς ὑπὲρ τῆς Ἀντιοχείου ἐκκλησίας. Mart. Ign. 2. φοβηθεὶς μή ποτε ἢ τῆς ἀδελφότητος στοργῇ. 4. φοβουμένοις δὲ διότι περ ἐπὶ θάνατον ὁ τοιοῦτος ἦγετο. 6.
- Φόβος. πάντα ἐν τῷ φόβῳ αὐτοῦ ἐπετελεῖτε. Clem. I 2. ἐν τῷ ἀπολείπειν ἕκαστον τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ. 3. καταδεξαμένους τὰ λόγια αὐτοῦ ἐν φόβῳ. 19. τὴν παιδείαν τοῦ φόβου τοῦ Θεοῦ. 21. πῶς ὁ φόβος αὐτοῦ καλός. ib. Οἱ γὰρ μετὰ φόβου καὶ ἀγάπης πολιτευόμενοι. 51. δὴ πάση ψυχῇ . . . πίστιν, φόβον. 58. Οἴτινες παράγουσι φόβους ἀνθρωπίνους. II 10. δουλεύσατε τῷ Θεῷ ἐν φόβῳ. Polyc. Phil. 2. τὴν παιδείαν τοῦ φόβου τοῦ Θεοῦ. 4. δουλεύσωμεν αὐτῷ μετὰ φόβου. 6. φόβῳ καὶ χαρᾷ πεπληρωμένοις. Mart. Ign. 6.
- Φοίνιξ. Ὅρνεον γὰρ ἔστιν ὁ προσονομάζεται φοίνιξ. Clem. I 25.
- Φοιτᾶν. τὰ τε ἐν αὐτῇ ζῆα φοιτῶντα. Clem. I 33.
- Φορεῖν. ἐπτάκις δεσμὰ φορέσας. Clem. I 5. τῶν αὐτῶν ἐν καρδίᾳ φορούντων. Mart. Ign. 2.
- Φορτικός. Δεικνὺς τούτου τοῦ λόγου τὸ φορτικόν. Ign. Fragm. i.
- Φρονεῖν. οὕτως δεῖ ἡμᾶς φρονεῖν περὶ Ἰησοῦ. Clem. II 1. μικρὰ φρονεῖν περὶ τῆς σωτηρίας ἡμῶν. ib. ἐν τῷ γὰρ φρονεῖν ἡμᾶς μικρὰ. ib. Πολλὰ φρονῶ ἐν Θεῷ. Ign. Trall. 4. καθὼς φρονοῦσιν καὶ συμβήσεται αὐτοῖς. Smyrn. 2. περὶ ἡμῶν τὸ αὐτὸ φρονοῦσιν. 5. Τέλειοι ὄντες τέλειοι καὶ φρονεῖτε. II.

- Φρόνησις. φρόνησιν ἔχομεν καὶ λόγον. Clem. Fragm. ix.
- Φρόνιμος. ἐπηγέρθησαν . . . ἐπὶ τοὺς φρονίμους. Clem. I 3. Διὰ τί δὲ οὐ πάντες φρόνιμοι γινόμεθα; Ign. Eph. 17. ὡς φρονίμους ἐν Θεῷ συγχωροῦντας αὐτῷ. Magn. 3. Φρόνιμος γίνου ὡς ὄφισ. Polyc. 2.
- Φροντίζειν. Τῆς ἐνώσεως φρόντιζε. Ign. Polyc. 1.
- Φροντίς. ἀπολείπωμεν τὰς . . . ματαίας φροντίδας. Clem. I 7.
- Φροντιστής. σὺ αὐτῶν φροντιστῆς ἔσο. Ign. Polyc. 4.
- Φρύγανον. συναγαγόντων . . . ξύλα καὶ φρύγανα. Mart. Polyc. 13.
- Φρυγαδεύειν. ὁ Παῦλος . . . φυγαδευθεῖς. Clem. I 5.
- Φυλακίζειν. ἐφυλακίσθησαν, ἀλλ' ὑπὸ ἀνοσίῳ. Clem. I 45.
- Φυλάρχος. τοὺς δώδεκα φυλάρχους προσενεγκεῖν αὐτῷ ῥάβδους. Clem. I 43. τοῖς δακτυλίοις τῶν φυλάρχων. ib. ἐπεδείξατο τοῖς φυλάρχοις τὰς σφραγίδας. ib.
- Φυλάσσειν. τὰς ἐντολάς τοῦ Κυρίου φυλάξαντες. Clem. II 8. Δεῖ . . . ὡς ναὸν Θεοῦ φυλάσσειν τὴν σάρκα. 9. οὐς δεῖ ἡμᾶς φυλάσσεσθαι, ὕπτας δυσθεραπεύτους. Ign. Eph. 7. φυλάσσεσθαι τὰ ἐγκλήματα ὡς πῦρ. Trall. 2. Φυλάττεσθε οὖν τοῖς τοιούτοις. 7.
- Φυλή. στασιαζουσῶν τῶν φυλῶν. Clem. I 43. ῥάβδους ἐπιγεγραμμένας ἐκάστης φυλῆς κατ' ὄνομα. ib. ἦς ἂν φυλῆς ἡ ῥάβδος βλαστήσῃ. ib.
- Φυλλορροεῖν. πρῶτον μὲν φυλλορροεῖ. Clem. I 23, et II 11.
- Φυσιοῦν. Οἶδα ὅτι οὐ φυσιοῦσθε. Ign. Magn. 12. τοῖς φυσιοῦσίν με. Trall. 4. Τοῦτο δὲ ἔσται ἡμῖν μὴ φυσιουμένοις. 7. Τόπος μηδένα φυσιούτω. Smyrn. 6. μηδὲ αὐτοὶ φυσιούσθωσαν. Polyc. 4.
- Φύσις. ὄνομα, ὃ κέκτησθε φύσει δικαία. Ign. Eph. 1. οὐ κατὰ χρῆσιν, ἀλλὰ κατὰ φύσιν. Trall. 1.
- Φυτεία. οὐκ εἰσιν φυτεία Πατρός. Ign. Trall. 11. διὰ τὸ μὴ εἶναι αὐτοὺς φυτεῖαν Πατρός. Philad. 3.
- Φωνή. τὸ ἐπιεικὲς . . . διὰ τῆς φωνῆς φανερόν ποιησάτωσαν. Clem. I 21. ἄδητε ἐν φωνῇ μιᾷ. Ign. Eph. 4. ἐλάλουν μεγάλη φωνῇ. Philad. 7. τῇ Ῥωμαϊκῇ φωνῇ. Mart. Ign. 6. φωνῇ ἐξ οὐρανοῦ. Mart. Polyc. 9. τὴν δὲ φωνὴν τῶν ἡμετέρων οἱ παρόντες. ib. ἀκατασχέτω θυμῷ καὶ μεγάλῃ φωνῇ. 12.
- Φῶς. τὸ θαυμαστὸν αὐτοῦ φῶς. Clem. I 36. τὸ φῶς γὰρ ἡμῖν ἐχαρίσατο. II 1. τὸ φῶς αὐτοῦ ἀνεκλάλητον. Ign. Eph. 19. ὑπερβάλλων τὸ φῶς αὐτοῦ. ib. Ἄφετέ με καθαρὸν φῶς λαβεῖν. Rom. 6. Τέκνα οὖν φωτός. Philad. 2.
- Φωτίζειν. ἐκκλησία . . . καὶ πεφωτισμένη. Ign. Rom. Inscr. τὴν ἐκάστου φωτίζων διάνοιαν. Ign. Mart. 1.
- Χαίρειν. ὁ Κύριος, ἔργοις ἑαυτὸν κοσμήσας, ἐχάρη. Clem. I 33. εἰς τὸ τάχιον καὶ ἡμᾶς χαρῆναι. 59. ἐν ἀμώμφ χαίρει χαίρειν. Ign. Eph. Inscr. εὐχομαί . . . πλείστα χαίρειν. Magn. Inscr. Trall. Inscr. πλείστα . . . ἀμώμως χαίρειν. Rom. Inscr. κόσμῳ μὴ χαρήσησθε. 6. ἐν ἀμώμφ πνεύματι καὶ λόγῳ Θεοῦ πλείστα χαίρειν. Smyrn. Inscr. Πολυκάραφ . . . πλείστα χαίρειν. Polyc. Inscr. χαίρων κατεπεύγουσιν ὑπήκουσεν. Mart. Ign. 5. χαίρουσιν μὲν ἐφ' οἷς ἤξιῶντο. 6.
- Χαλεπός. Ἀρχὴ δὲ πάντων χαλεπῶν φιλαργυρία. Polyc. Phil. 4. μετὰ τίθεσθαι με ἀπὸ τῶν χαλεπῶν. Mart. Polyc. 11.
- Χαλιναγωγεῖν. χαλιναγωγούντες ἑαυτοὺς ἀπὸ παντὸς κακοῦ. Polyc. Phil. 5.
- Χαλκός. προσκυνούντες . . . ἄργυρον καὶ χαλκόν. Clem. II 1.
- Χαμαὶ κεῖσθαι. Clem. Fragm. viii.
- Χαρά. μετὰ χαρᾶς . . . ἀναπέμψατε. Clem. I 59. ἐν τῇ χαρᾷ τῇ ἀμώμφ. Ign. Magn. 7. χαρὰ αἰώνιος καὶ παράνομος. Philad. Inscr. μετὰ χαρᾶς ἐβόησεν. Mart. Ign. 2. Μετὰ . . . προθυμίας καὶ χαρᾶς. 3. σὺν πολλῇ χαρᾷ καταβάς. ib. φόβῳ καὶ χαρᾷ πεπληρωμένοις. 6. Μετὰ πολλῆς τοίνυν χαρᾶς. 7.

- θάρους καὶ χαρᾶς ἐνεπίμπλατο. Mart. Polyc. 12. συναγομένους ἐν ἀγαλλιάσει καὶ χαρᾷ. 18.
- Χαρακτήρ. τῆς ἑαυτοῦ εἰκόνας χαρακτήρα. Clem. I 33. ἴδιον χαρακτήρα ἐπικείμενον. Ign. Magn. 5. χαρακτήρα Θεοῦ. ib. ἀσπάζομαι... ἐν ἀποστολικῷ χαρακτήρι. Trall. Inscr.
- Χαρίζεσθαι. τὸ φῶς γὰρ ἡμῖν ἐχαρίσατο. Clem. II 1. ὁ χαρισάμενος ὑμῖν... τοιοῦτον ἐπίσκοπον κεκτῆσθαι. Ign. Eph. 1. κόσμῳ μὴ χαρίσησθε. Rom. 6.
- Χάρις. Χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη. Clem. I. Inscr. Οἱ λειτουργοὶ τῆς χάριτος. 8. ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῆς χάριτος αὐτοῦ. 16. τὰς χάριτας αὐτοῦ ἀποδοῖ τοῖς προσερχομένοις αὐτῷ. 23. οἷς ἡ χάρις ἀπὸ τοῦ Θεοῦ δέδοται. 30. Τίνος χάριν ἠυλογῆσθαι; 31. ἐν Πνεύμα τῆς χάριτος. 46. κατὰ τὴν τοῦ Θεοῦ χάριν. 50. γυναικὲς ἐνδυναμωθείσαι διὰ τῆς χάριτος. 55. ὦν χάριν ἐκινδύνευσεν. ib. Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου... μεθ' ὑμῶν. 59. ἀληθείας τύφῳ, χάριτος τελείας. Fragm. viii. ἐν ἀμώμῳ χάριτι χαίρει. Ign. Eph. Inscr. τὴν ἐνεστῶσαν χάριν ἀγαπήσωμεν. II. ἐν χάριτι ἕξ ὀνόματος συνέρχασθε. 20. εὐλογημένη ἐν χάριτι Θεοῦ Πατρός. Magn. Inscr. ὑποτάσσεται τῷ ἐπισκόπῳ ὡς χάριτι Θεοῦ. 2. ὁμολογοῦμεν χάριν μὴ εἰληφέναι. 8. ἐνπνεόμενοι ὑπὸ τῆς χάριτος αὐτοῦ. ib. πεπληρωμένοι χάριτος Θεοῦ. Rom. Inscr. ἕνπερ χάριτος ἐπιτύχῳ. I. Πιστεύω τῇ χάριτι Ἰησοῦ Χ. Philad. 8. λυτρωθῆσαν ἐν τῇ χάριτι τοῦ Ἰησοῦ Χ. II. τοὺς ἑτεροδοξοῦντας εἰς τὴν χάριν Ἰησοῦ Χ. Smyrn. 6. Πάντα οὖν ὑμῖν ἐν χάριτι περισσεύετω. 9. οὐκ ἐκ συνειδήτος, ἀλλ' ἐκ χάριτος Θεοῦ. II. Ἀμείψεται αὐτὸν ἡ χάρις. 12. Χάρις ὑμῖν. ib. Ἔρρωσθε ἐν χάριτι Θεοῦ. 13. Παρακαλῶ σε ἐν χάριτι, ἧ ἔνδεδυσαι. Polyc. I. Καλοὺς μαθητὰς ἔαν φιλῆς, χάρις σοι οὐκ ἔστιν. 2. Πιστεύω γὰρ τῇ χάριτι. 7. ἔσται ἡ χάρις μετ' αὐτοῦ. 8. πνευματικὴν... ἀποσταζόντων χάριν. Mart. Ign. 4. ὑπὸ τῆς ἐν τῷ μάρτυρι χάριτος. 6. προσέχοντες τῇ τοῦ Χριστοῦ χάριτι. Mart. Polyc. 2. ἀλλὰ χάρις τῷ Θεῷ. 3. πλήρης ὦν τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ. 7. τὸ πρόσσωπον αὐτοῦ χάριτος ἐπληρούτο. 12. ἐν τῇ αὐτοῦ χάριτι καὶ δωρεᾷ. 20. Ἡ χάρις μετὰ πάντων. 22.
- Χάρισμα. καθὼς καὶ ἐτέθη ἐν τῷ χαρίσματι αὐτοῦ. Clem. I 38. ἀγνοοῦντες τὸ χάρισμα. Ign. Eph. 17. ἐκκλησία... ἡλεημένη ἐν παντὶ χαρίσματι. Smyrn. Inscr. ἀνυστερήτῳ οὓση παντὸς χαρίσματος. ib. καὶ παντὸς χαρίσματος περισσεύης. Polyc. 2. πνευματικῶν αὐτῷ κοινωνήσας χαρισμάτων. Mart. Ign. 3. εἴ πως μέρος χαρίσματος λάβωσι πνευματικοῦ. ib.
- Χείλος. μὴ μόνον χεῖλεσιν αὐτὸν τιμᾶν. Clem. II 3.
- Χειμάζεσθαι. ὡς χεμαζόμενος λιμένα. Ign. Polyc. 2.
- Χειμερινός. Καιροὶ... χειμερινοί. Clem. I 20.
- Χειμών. τοὺς πάλαι χεიმῶνας μόλις παραγαγών. Mart. Ign. I.
- Χεῖρ. ἐξετείνετε τὰς χεῖρας ὑμῶν. Clem. I 1. φυγεῖν ἀπὸ τῆς κραταίας χειρὸς αὐτοῦ. 28. ἀμιάντους χεῖρας αἴροντες. 29. ταῖς ἱεραῖς... χερσὶν ἔπλασεν. 33. Ὀλοφέρνην ἐν χειρὶ θηλείας. 55. ἐν χερσὶν ὁ αἰὼν. II 7. Πηλὸς γὰρ ἔσμεν εἰς τὴν χεῖρα τοῦ τεχνιτοῦ. 8. ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ διαστραφῆ. ib. ἐπισείσας αὐτοῖς τὴν χεῖρα. Mart. Polyc. 9. ὀπίσω τὰς χεῖρας ποιήσας. 14.
- Χειροτονεῖν. χειροτονῆσαι διάκονον. Ign. Philad. 10. χειροτονῆσαι... θεοπροσβύτην. Smyrn. II. χειροτονῆσαι τινα, ὃν ἀγαπητὸν λίαν ἔχετε. Polyc. 7.
- Χείρων. οἱ καὶ εὐεργετούμενοι χείρους γίνονται. Ign. Rom. 5. ἡ... ἐπὶ τὰ χείρω μετάνοια. Mart. Polyc. II.

- Χήρα. Περὶ ἀγάπης οὐ μέλει αὐτοῖς, οὐ περὶ χήρας. Ign. Smyrn. 6. τὰς παρθένους τὰς λεγομένας χήρας. 13. Χήραι μὴ ἀμελείσθωσαν. Polyc. 4. Τὰς χήρας σωφρονούσας. Polyc. Phil. 4. μὴ ἀμελοῦντες χήρας. 6.
- Χιλιάρχος. Οὐ πάντες εἰσὶν...χιλιάρχοι. Clem. I 37.
- Χιλιάς. τὰς ἑξακοσίας χιλιάδας τῶν ἀνδρῶν. Clem. I 43.
- Χλευάζειν. "Αφρονες καὶ ἀσύνετοι... χλευάζουσιν ἡμᾶς. Clem. I 39.
- Χορδή. συνήρμοσται τῷ ἐπισκόπῳ, ὡς χορδαὶ κιθάρα. Ign. Eph. 4. συνευρύθμισται γὰρ ταῖς ἐντολαῖς, ὡς χορδαῖς κιθάρα. Philad. I.
- Χορός. ἀστέρων τε χοροί. Clem. I 20. οἱ κατ' ἄνδρα δὲ χορὸς γίνεσθε. Ign. Eph. 4. χορὸς ἐγένετο τῷ ἀστέρι. 19. ἐν ἀγάπῃ χορὸς γενόμενοι. Rom. 2.
- Χρᾶσθαι ἢ Χρῆσθαι. ὑποταγῇ μιᾷ χρῆται. Clem. I 37. δεῖ δὲ ἡμᾶς... ἐκέλευε χρᾶσθαι. II 6. σχοινίῳ χρώμενοι τῷ Πνεύματι. Ign. Eph. 9. τῇ Χριστιανῇ τροφῇ χρῆσθαι. Trall. 6. ἀντὶ ἐμοῦ ποιμένοι τῷ Θεῷ χρῆται. Rom. 9. μιᾷ εὐχαριστίᾳ χρῆσθαι. Philad. 4. τοιοῦτ' ἐχρήσατο ὑποδείγματι. Fragm. i. τῇ δεσποτικῇ ἀποφάσει χρῆσόμενοι. ib. οἷς καὶ χρώμεθα συμμαχοῖς. Mart. Ign. 2. ὅτι τοσαύτη σπουδῇ ἐχρήσαντο. Mart. Polyc. 7.
- Χρῆζειν. ὁ Δεσπότης... οὐδενὸς χρῆζει. Clem. I 52. Χρῆζω οὖν πραότητος. Ign. Trall. 4. τῆς ἀφ' ὑμῶν ἀγάπης χρῆζοντος. 12.
- Χρηματισμός. ἐκ τῆς βάτου χρηματισμοῦ... διδομένου. Clem. I 17.
- Χρήσιμος. Χρήσιμον οὖν ἐστὶν ὑμᾶς ἐν... ἐνόητι εἶναι. Ign. Eph. 4.
- Χρῆσις. ἐν τούτοις χρῆσις. Clem. I 37. οὐ κατὰ χρῆσιν ἀλλὰ κατὰ φύσιν. Ign. Trall. 1.
- Χρησιμοδοτεῖν. χρησιμοδοτηθέντες, παρέδωκαν ἑαυτούς. Clem. I 55.
- Χρηστεύεσθαι. Χρηστευσώμεθα αὐτοῖς κατὰ τὴν εὐσπλαγχνίαν. Clem. I 14.
- Χρηστότης. ἰκέται γενόμενοι... τῆς χρηστότητος αὐτοῦ. Clem. I 9. Μὴ οὖν ἀναισθητῶμεν τῆς χρηστότητος αὐτοῦ. Ign. Magn. 10. ἦν τῇ χρηστότητι ὁ Πατὴρ ἡγείρεν. Smyrn. 6.
- Χριστιανισμός. κατὰ Χριστιανισμόν ζῆν. Ign. Magn. 10. Ὁ γὰρ Χριστιανισμὸς οὐκ εἰς Ἰουδαϊσμόν ἐπίστευσεν, ἀλλὰ Ἰουδαϊσμός εἰς Χριστιανισμόν. ib. μεγέθους ἐστὶν ὁ Χριστιανισμός. Rom. 3. παρὰ ἀνδρὸς περιτομῆν ἔχοντος Χριστιανισμόν ἀκούειν. Philad. 6. τὸν τοῦ Χριστιανισμοῦ λόγον. Mart. Polyc. 10.
- Χριστιανός. ἐνὶ κλήρῳ Ἐφεσίων... τῶν Χριστιανῶν. Ign. Eph. 11. οἱ ἐπαγγελλούμενοι Χριστιανοὶ εἶναι. 14. μὴ μόνον καλεῖσθαι Χριστιανούς. Magn. 4. μόνῃ τῇ Χριστιανῇ τροφῇ χρῆσθαι. Trall. 6. ἵνα μὴ μόνον λέγωμαι Χριστιανός. Rom. 3. Χριστιανὸς ἑαυτοῦ ἐξουσίαν οὐκ ἔχει. Polyc. 7. τὸ τῶν Χριστιανῶν θεοσεβὲς σύστημα. Mart. Ign. 2. τοῦ... θεοσεβοῦς γένους τῶν Χριστιανῶν. Mart. Polyc. 3. Χριστιανὸς εἰμι. 10. ὡμολόγησεν ἑαυτὸν Χριστιανὸν εἶναι. 12. ὁ πατὴρ τῶν Χριστιανῶν. ib.
- Χριστομαθία. ἀλλὰ κατὰ Χριστομαθίαν. Ign. Philad. 8.
- Χριστοφόρος. Ἔστέ οὖν... πάντες... Χριστοφόροι. Ign. Eph. 9. κατεπίεγο γὰρ ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν ὁ Χριστοφόρος. Mart. Ign. 5.
- Χριστώνυμος. ἐκκλησία... ἥτις καὶ προκάθηται... Χριστώνυμος. Ign. Rom. Inscr.
- Χρόνος. εἰς ὃν πληρωθέντος τοῦ χρόνου. Clem. I 25. τὰς ἀναγραφὰς τῶν χρόνων. ib. ἐκ γὰρ διη πολῶν χρόνων ἐγγραπτο. 42. μαρτυρημένους τε πολλοῖς χρόνοις. 44. ἐν μικρῷ χρόνῳ τοιαύτη συνήθειαν. Ign. Eph. 5. ἐξ ἀρχαίων καταγελλομένη χρόνων. Polyc. Phil. 1. ἐφανερῶσαμεν ὑμῖν... τὸν χρόνον. Mart. Ign. 7. ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις. Mart. Po-

- lyc. 16. σχεδὸν ἐκ τοῦ χρόνου κεκμηκότα. 22.
- Χρυσίον. δοκιμώτερα ὑπὲρ χρυσίον ὁστᾶ. Mart. Polyc. 18.
- Χρυσός. προσκυνούτες λίθους...καὶ χρυσόν. Clem. II 1. ὡς χρυσός...ἐν καμίνῳ πυρούμενος. Mart. Polyc. 15.
- Χρῶμα. χρῶμα Θεοῦ λαβόντες. Ign. Eph. 4. ἀπὸ παντὸς ἄλλοτρίου χρώματος. Rom. Inscr.
- Χρῶς. ὅστις τάχιον τοῦ χρωτὸς αὐτοῦ ἄψηται. Mart. Polyc. 13.
- Χώρα. κατασκοπεῦσαι τὴν χώραν. Clem. I 12. διανείει ἀπὸ τῆς Ἀραβικῆς χώρας. 25. Κατὰ χώρας οὖν...κηρύσσοιτες. 42.
- Χωρεῖν. ἡ ἀκοή οὐ μόνον εἰς ἡμᾶς ἐχώρησεν. Clem. I 47. εἰς τὸ πῦρ τὸ ἄσβεστον χωρήσει. Ign. Eph. 16. ἕκαστος εἰς τὸν ἴδιον τόπον μέλλει χωρεῖν. Magn. 5. εἰς ἓνα ὄντα καὶ χωρήσαντα. 7. οὐ δυνήθentes χωρήσαι. Trall. 5. Ὁ χωρῶν χωρεῖτω. Smyrn. 6.
- Χωρίον. ἐν τόπῳ χωρίου Ῥωμαίων. Ign. Rom. Inscr. εἰς ἕτερον χωρίον ἀπελθεῖν. Mart. Polyc. 7.
- Χωρίς. Χωρίς τούτου μηδὲν ὑμῖν πρεπέτω. Ign. Eph. 11. χωρίς δὲ αὐτοῦ πάντα πράσσοιςιν. Magn. 4. ζῆσαι χωρίς αὐτοῦ. 9. Χωρίς τούτων ἐκκλησία οὐ καλεῖται. Trall. 3. ὁ χωρίς ἐπισκόπου...πράσσωσι. 7. ὅτ' ἂν ὑμῖν χωρίς Ἰησοῦ Χριστοῦ λαλῆ τις. 9. οὐ χωρίς τὸ ἀληθινὸν ζῆν οὐχ ἔχομεν. ib. κεφαλὴ χωρίς γεννηθῆναι ἄνευ μελῶν. 11. Χωρίς τοῦ ἐπισκόπου μηδὲν ποιεῖτε. Philad. 7. Μηδεὶς χωρίς τοῦ ἐπισκόπου τι πρᾶσσέτω. Smyrn. 8. χωρίς τῆς...ἐκ τῶν ἡλῶν ἀσφαλείας. Mart. Polyc. 13.
- Χωρισμός. ἐπὶ τῷ ἀφ' ἡμῶν μέλλουσι χωρισμῷ. Mart. Ign. 5.
- Χῶρος. χῶρον εὔσεβῶν. Clem. I 50.
- Ψευδάδελφος. ἀπεχόμενοι...τῶν ψευδαδελφῶν. Polyc. Phil. 6.
- Ψεῦδεσθαι. Ὁ παραγγείλας μὴ ψεῦδεσθαι...αὐτὸς οὐ ψεύσεται...εἰ μὴ τὸ ψεῦσασθαι. Clem. I 27.
- Ψευδής. τὸ δὲ ἔθος...εἶτε ἀληθές, εἶτε ψευδές. Clem. Fragm. vi.
- Ψευδοδιδασκαλία. ἀπολείπουτες...τὰς ψευδοδιδασκαλίας. Polyc. Phil. 7.
- Ψευδομαρτυρία. ἀπεχόμενοι πάσης...ψευδομαρτυρίας. Polyc. Phil. 2. μακρὰν οὔσας πάσης...ψευδομαρτυρίας. 4.
- Ψηλαφᾶν. Ign. Smyrn. 3.
- Ψιθυρισμός. ἐγκρατεῦόμενοι ἀπὸ παντὸς ψιθυρισμοῦ. Clem. I 30. ἀπορριψάντες ἀφ' ἑαυτῶν...ψιθυρισμούς. 35.
- Ψυχή. τοῖς ὄμμασι τῆς ψυχῆς. Clem. I 19. μηδὲ ἰδιδάλλεσθω ἡ ψυχὴ ἡμῶν. 23. οἱ διστάζοντες τὴν ψυχὴν. ib. τῇ ἐλπίδι προσεδεδέσθωσαν αἱ ψυχαὶ ἡμῶν. 27. ἐν ὁσιότητι ψυχῆς. 29. τὴν ψυχὴν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν. 49. τὸ ταπεινὸν τῆς ψυχῆς. 55. δόξη πάση ψυχῇ...πίστιν. 58. τὰς ἀναίτιους ψυχὰς. II 10. ἐν δυσὶ σώμασιν...μία ψυχὴ. 12. τὴν ψυχὴν λέγει τὸ ἔσω. ib. ἡ ψυχὴ σου δῆλος ἔστω ἐν τοῖς καλοῖς ἔργοις. ib. μακαρίζει μοῦ ἡ ψυχὴ τὴν εἰς Θεὸν αὐτοῦ γνώμην. Ign. Philad. 1. εἰς ὃν ἐλπίζουσι σαρκί, ψυχῇ. 11. εἰς ἀνάστασιν...ψυχῆς τε καὶ σώματος. Mart. Polyc. 14. τὸν Σωτῆρα τῶν ψυχῶν ἡμῶν. 19.
- Ψυχρός. τὸ πῦρ ἦν αὐτοῖς ψυχρόν. Mart. Polyc. 2.
- Ψωμίξιν. λαβόντες τὰς τιμὰς αὐτῶν, ἑτέρους ἐψώμισαν. Clem. I 55.
- ᾽Ωδίνειν. μὴ, ὡς αἱ ὠδίνουσαι, ἐγκακῶμεν. Clem. II 2.
- ᾽Ωθεῖν. Ἐκεῖθεν γοῦν ἐώσθησαν. Mart. Ign. 6.
- ᾽Ωκεανὸς ἀνθρώποις ἀπέραντος. Clem. I 20.
- ᾽Ωμός. θηρσὶν ὁμοῖς...παρεβάλλετο. Mart. Ign. 6.
- ᾽Ωρα. ὠρισμένοις καιροῖς καὶ ὥραις. Clem. I 40. Ἐκδεχόμεθα οὖν καθ' ὥραν τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. II 12. ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ βασανιζόμενοι. Mart. Polyc. 2. διὰ μιᾶς ὥρας τὴν αἰώνιον κόλασιν ἐξαγορα-

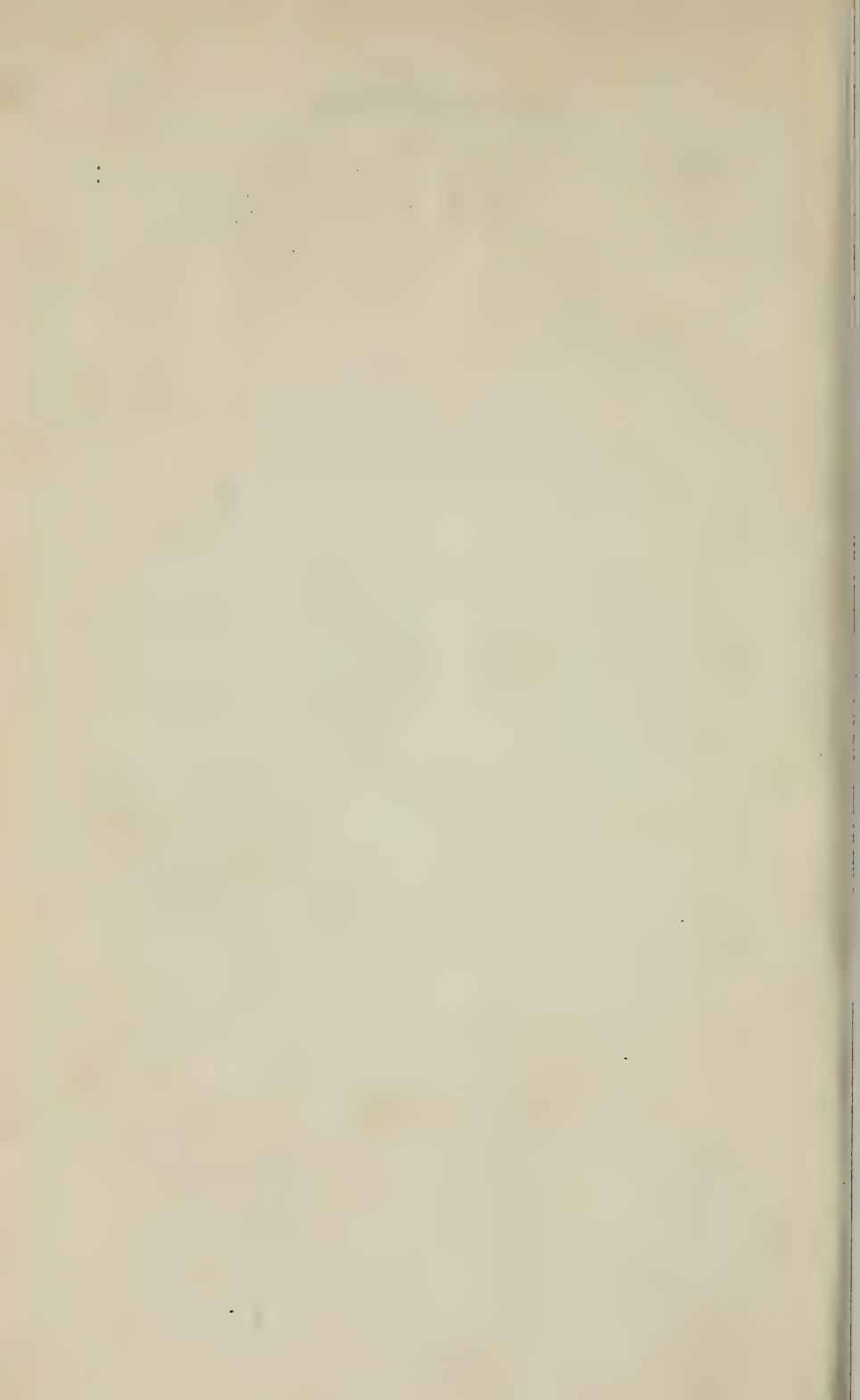
ζόμενοι. ib. δείπνου ὥρα. 7.	ὄψε	᾽Ωσαύτως. Clem. I 43.
τῆς ὥρας. ib. φαγεῖν καὶ πιεῖν ἐν	᾽Ωφελεῖν. Οὐδέν μοι ὠφελήσει τὰ	
ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ. ib. ὥραν πρὸς τὸ	τερπνὰ τοῦ κόσμου. Ign. Rom. 6.	
προσεύξασθαι. ib. ὥστε ἐπὶ δύο	Τί γάρ με ὠφελεῖ τις; Smyrn. 5.	
ὥρας μὴ δύνασθαι σιωπῆσαι. ib.	μεγάλα ὠφεληθῆναι δυνήσεσθε. Po-	
τῆς ὥρας ἐλθούσης τοῦ ἐξιέναι. 8.	lyc. Phil. 13.	
Πῦρ . . . πρὸς ὥραν καιόμενον. 11.	᾽Ωφέλιμος. ἡ νοθεύτησις . . . καλή ἐστιν.	
ἡξιώσας με τῆς ἡμέρας καὶ ὥρας	καὶ ὑπεράγαν ὠφέλιμος. Clem. I	
ταύτης. 14. ὥρα ὀγδόη. 21.	65.	

Ignat. Ep. ad Magnes. § 9, p. 342 l. 1.

Guilielmus James, Coll. Oriol. olim Socius, non de Judaeis ad Christianismum conversis, sed de Prophetis veteribus intelligit; et locum vexatum ita reddit, in Appendice Secunda ad Quatuor Conciones *on the Benefit and Necessity of the Sacraments, and the Obligation of the Moral Law of the Sabbath*, p. 7.

“ If then they who lived under the old system came to a newness of hope, not continuing a superstitious observance of Sabbaths, but living according to the life our Lord lived, by whose life our life also has risen upward through Him and His death, which some deny.”

Huic viro erudito non dubium videtur quin vox *vitam* facilius ex Int. Lat. elapsa, quam *ζωήν* in Textum Graecum inserta fuisset. Et *κυριακή*, ut suspicatur, per se posita sine *ἡμέρα*, non usurpabatur pro Die Dominica in temporibus Ignatii.



5547

L.Gr.C
J

Jacobson, William (ed.)
Patrum Apostolicorum. Vol.1.1.

University of Toronto
Library

DO NOT
REMOVE
THE
CARD
FROM
THIS
POCKET

Acme Library Card Pocket
Under Pat. "Ref. Index File"
Made by LIBRARY BUREAU

